Digitized by Google

Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

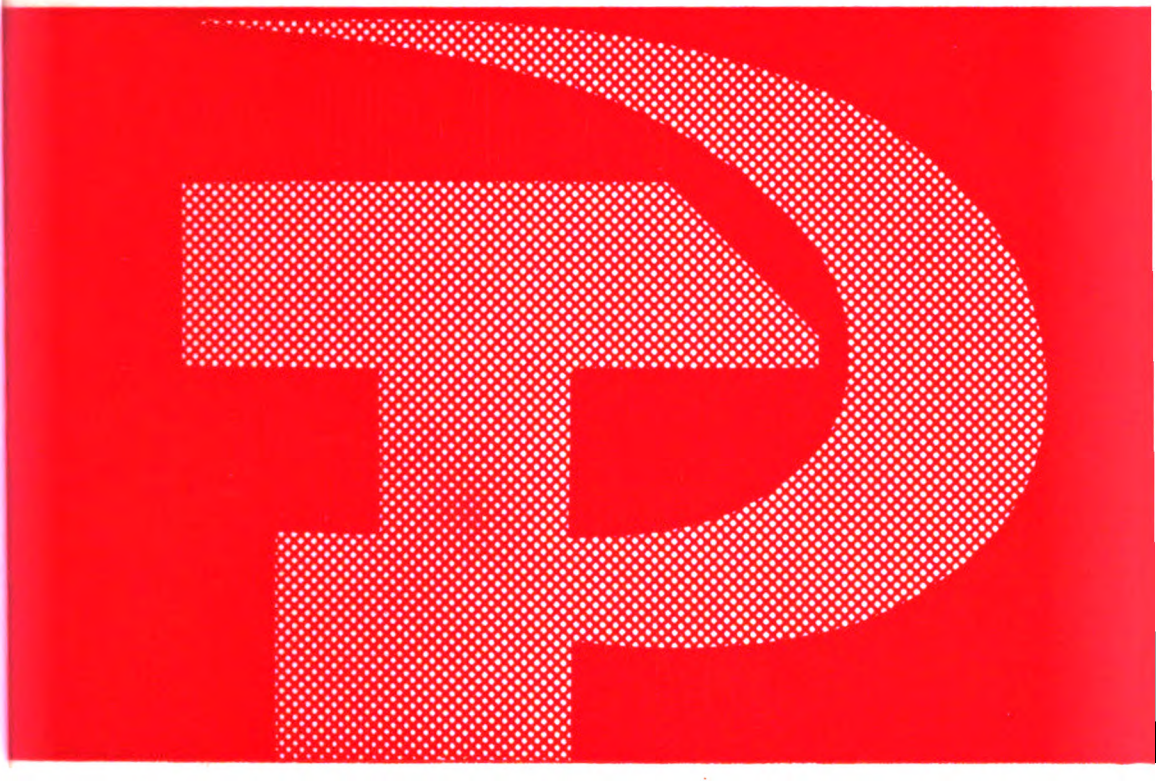

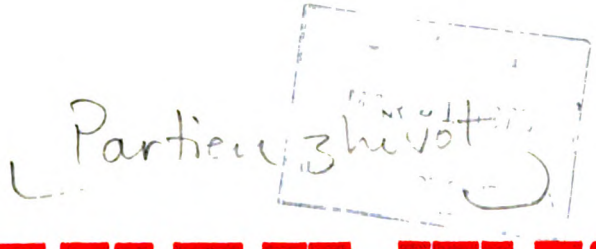

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ЯНУАРИ 1976 ГОДИНА 1

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 1
1976
ЯНУАРИ

☆

година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

Уводна — Планът за 1976 година 3
Г. Ганев — Проблеми на научността в партийната работа . . . 9
Н. Лемберов, Б. Какев — Новото в заводското съревнование . . 15

Проверката

К. Иванов — Решаващ фактор 18
М. Коцев — Градският комитет проверява 25
Б. Ангелов — Ефектът 30
І. Георгиев — Важно задължение на стопанския ръководител . 31

Априлска летопис

* — Юлският пленум на ЦК на БКП — 1968 г. 34
• — Тезиси за Комсомола; Решение за професионалните съюзи; Отечественият фронт 37 38

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

К. Дилчев — Комплексно планиране на териториалното развитие . 39

Курс за партийните бюра

• — Авторитетът на първичната организация 46

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

В. Сотирова — Обучението на кадрите 51

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

А. Бабалеев — Политическо ядро на колектива 60
К. Примов, Д. Добрев — Как подготвяме събранията 65

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

В. Афанасиев — Управлението на идеологическата сфера . . 69

Digitized by Google

ПАРТИЯТА И МАСОВИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Д. Върбанов — С потребностите на времето 74

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

И. Джаджев — Естетическото възпитание — всенародно дело . . 78

КОМУНИСТЪТ

Д. Кралев — Върхове 84
И. Андонов — Един от текстилната фамилия Гандеви 87

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

И. Хаджиев — Румънски ориентири 89

КРИТИКА И КНИГОПИС

Д. Петков — Социалистическото съревнование на съвременния етап 91

• • •

* — Десет години списание „Политическа просвета“ 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев**, **К. Иванов**, **Н. Иванов**, **Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев**, **П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева**, **И. Рачев**, **Д. Станоев**, **П. Трендафилова**, **Г. Цонков**, **Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева Отделна книжка 0,30 лева
Пор № 2651. Тираж 50 500 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 8. I. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

20 ГОДИНИ АПРИАСКИ ПАЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

ПЛАНЪТ ЗА 1976 ГОДИНА

Събрал мъдростта и творческата инициатива на работническата класа, на специалистите и стопанските дейци, утвърден от 15-та сесия на Народното събрание, планът за първата година на седмата петилетка е вече при трудовите колективи. Превърнал се в закон, в норма на техния труд и живот, той очертава конкретно и точно пътя на възходящото социалистическо развитие на страната ни.

В него намират отражение основните насоки и критерии за нашето по-нататъшно развитие, които се съдържат в Програмата на Партията, в решенията на Десетия конгрес, в утвърдените от Политбюро на ЦК на БКП и Министерския съвет „Основни насоки за усъвършенстуване управлението на икономиката през седмата петилетка".

Задачите на плана са мащабни, напрегнати, но те са в пълно съзвучие с непоколебимата увереност на комунистите, на всички трудови хора, че от техния ум, воля и усилия, от сътрудничеството със Съветския съюз и другите братски социалистически държави ще бъде сътворен по-нататъшният всестранен разцвет на родината ни. Ще бъде достигнато по-високо „стъпало нагоре в живота на народа и страната".

Отново нашата работническа класа, селяните кооператори, интелигенцията, прекрасната ни младеж ще покажат, че умеят не само да мечтаят, но и да превръщат мечтите си в дела. И окриляни от априлската линия на нашата партия, те ще намерят широк простор на своето творчество и инициатива, ще осигурят бърз и динамичен напредък на страната, растящо благоденствие на народа.

Солидна основа и предпоставка за напрегнатите, оптимистични и реални показатели в плана за 1976 г. са преди всичко постиженията в изпълнението на задачите за миналата година и общо за шестата петилетка. Нашият народ е горд от успехите във всички области на обществения живот. И ако трябва да се определи главното, което характеризира социалистическата ни действителност през последната година, то може да се каже — висока политическа и производствена активност на трудещите се, стремеж да се завоюват нови победи в строителството на развитото социалистическо общество, да бъде посрещнат достойно Единадесетият конгрес на Българската комунистическа партия.

„Петилетката — предсрочно по всички показатели". Такъв беше стремежът, основният призив, с който партийните организации в предконгресната година застанаха начело на трудовия кипеж, на масовото социалистическо съревнование.

Digitized by Google

„200 дни предсрочно", „180 дни предсрочно", „100 дни предсрочно" — един след друг рапортуваха пред Централния комитет трудовите колективи своите достойни дела в чест на конгреса. Вдъхновено и гордо хиляди труженици встъпиха в седмата петилетка още в края на миналата година.

Непосредствен резултат от това е високият растеж на националния доход — около 9 на сто. Обществената производителност на труда се увеличи с 8,8 на сто, което показва, че почти целият прираст на националния доход се постига чрез по-високата производителност на труда. Възходящото развитие на нашата икономика се дължи в значителна степен и на по-голямото нарастване на производството във водещия отрасъл — промишлеността. Само през последната година на петилетката в него е произведена над 10 на сто повече продукция.

Бързо нарасна продукцията на химическата промишленост, на машиностроенето. Задоволени са всички потребности на страната от електроенергия, което е важна предпоставка за успешното реализиране на производствените програми в различните отрасли. Преизпълниха плана си и леката, и хранително-вкусовата промишленост и осигуриха значително повече стоки за широко потребление.

Независимо от някои затруднения и селскостопанското производство постигна в сравнение с 1974 година увеличение с 8 на сто.

Успехите в промишлеността и селското стопанство създадоха здрава основа за подем на материалното и културното равнище на живота на народа. По широта на обхвата и размера на средствата социалната програма на шестата петилетка превъзхожда всички досегашни. Създадоха се по-добри условия за изпълнение на Декемврийската програма. Това се потвърждава от факта, че обемът на произведената продукция от група „Б" в сравнение с 1974 година е нарастнал над 11 на сто — при около 9 на сто за група „А".

Резултатите, постигнати в осъществяването на икономическите и социалните задачи през шестата петилетка ѝ отреждат достойно място в борбата за изграждане на развитото социалистическо общество. Те са красноречиво доказателство за предимството на планомерния растеж и процъфтяване на родината ни.

Но когато анализираме цифрите, които отразяват тези успехи, ние не можем да не изтъкнем, че една от най-важните предпоставки за тях е самоотвержената работа на партийните организации, всеотдайността им за осъществяване ленинския курс на Централния комитет за ускорен възход на социалистическа България. Не можем да не отбележим, че тези успехи станаха възможни благодарение на повишеното им умение да мобилизират трудовите колективи за предсрочно изпълнение на плановете. Със своя личен пример, с пламенното чувство за нестихващо движение напред, за овладяване на нови, още по-светли и щастливи върхове комунистите станаха вдъхновени инициатори и организатори на безброй прогресивни почини и движения за по-ефективно и срочно изпълнение задачите на петилетката. Символ на комунистическа непримиримост и отношение към труда ще останат имената на найденкировци, василколаровци, химиците от Видин, кремиковските младежи и много други, които под грижите на партийните организации се превърнаха в пример за комунистическо творческо отношение към труда и производството.

По-конкретно, по-компетентно стана партийното ръководство на икономиката. С нови форми, с научнообосновани концепции непрестанно обогатяваха своята работа, вникваха дълбоко в глъбините на плана, в детайлите на неговите качествени показатели и към тях насочваха плодотворната инициатива и съревнование на трудещите се.

И ако с чувство на патриотична гордост отбелязваме достигнати-

Digitized by Google

те стопански успехи, то това е най-високата оценка за дейността на Партията, за нейната творческа енергия да ръководи и мобилизира всички и всекиго в градежа на развитото социалистическо общество.

Успехите, които нашият народ постигна в годините на шестата петилетка във всички области на обществения живот, са солидна база, върху която първата година на седмата петилетка поема трудовата щафета за още по-победоносно движение напред.

С какво се характеризира първият план на седмата петилетка?

Изменнията в структурата и съдържанието му се определят преди всичко от **новия подход** при неговото изграждане. Те са насочени към повишаване ефективността на общественото производство, в съответствие с бурното развитие на науката и техниката и с трайните тенденции на световното производство. Начинът на разпределение на средствата, трудовите и материалните ресурси между отраслите на икономиката създава условия за предимствено развитие на прогресивните и ефективните отрасли и дейности на народното стопанство.

„Сега възприехме нов подход в изграждането на плана — заяви др. Станко Тодоров в речта си пред 15-та сесия на Народното събрание. — Съставя се на основата на утвърдените главни насоки за развитието на икономиката през следващия период и на контролни цифри за основните качествени показатели. На отраслите на народното стопанство са определени в съответствие със световните постижения и нашите условия равнището и ефективността, числеността на персонала в това число на заетите в управлението, снижението на материалните разходи, относителния дял на средствата за модернизация и реконструкция ..." Тази особеност на плана е подчинена и носи белезите на политиката, която начерта нашата партия под непосредственото ръководство на др. Тодор Живков за развитието на страната до 1980 година. Тя изцяло изразява мащабността, динамизма и главните цели на седмата петилетка — ефективност и по-нататъшно повишаване на народното благосъстояние.

Нов момент в плана са задължителните показатели в териториален разрез. С това се цели да се създаде равностойност на териториалния с отрасловия аспект на плана, да се осигури пропорционалност и равномерност в социално-икономическото и жизненото равнище на отделните райони.

По своята съвкупност показателите на плана са реална предпоставка за устойчиво и ефективно развитие на всички отрасли на народното стопанство. Те запазват и увеличават високите и стабилни темпове на икономически растеж. Националният доход ще нарасне с 9 на сто в сравнение с 1975 година. Обществената производителност на труда ще се увеличи с 8,8 на сто. Обемът на промишлената продукция ще нарасне с 9,2 на сто, а на селското стопанство — с 5 на сто.

Един от характерните белези на новия план е, че той е подчинен изцяло на партийната политика за грижата към хората, на комплексното решаване задачите, които постави Декемврийската програма на Партията. Нашият народ ще получи повече изделия на машиностроенето и химическата промишленост, повече и по-разнообразни стоки за народно потребление, повече селскостопански продукти, жилища, детски и здравни заведения, магазини и ателиета за битови услуги. Предвижда се фондът за потребление да нарасне с повече от 7 на сто. На тази основа реалните доходи на човек от населението ще запазят и през настоящата година високия си растеж — 4,8 на сто. Стокооборотът ще се увеличи със 7,2 на сто. Темпът на развитие на услугите ще създаде благоприятна възможност през годините на седмата петилетка да се приближим към рационалните норми на потреблението на човек от населението.

Digitized by Google

И през 1976 година ще се запази високият растеж на обществените фондове на потребление — над 8 на сто. Това осигурява успешното изпълнение на социалната програма. Дава възможност да се поеме постепенно издръжката на подрастващото поколение от обществото, да се увеличат придобивките в областта на културата, изкуството, просветата, здравеопазването и др.

Ярко очертан в целия план е стремежът да се продължи процесът за утвърждаване на динамична и прогресивна структура на народното стопанство. Това е обосновано преди всичко с ускореното внедряване на постиженията на науката и техническия прогрес в производството. Средствата за наука и научно обслужване нарастват спрямо 1975 год. с 8,4 на сто. Ще се развиват предимно отраслите и производствата, чрез които се решават проблемите за научно-техническия прогрес във всички области на народното стопанство — енергийната и суровинната база, химията, машиностроенето и др. Особено внимание се отделя в плана за ефективното използване на производствените мощности, внедряването на прогресивни технологически процеси, усвояването и създаването на нови видове машини, оборудвания и материали.

Мащабите и темповете на развитие на основните отрасли на нашата икономика в голяма степен зависят от рационалното използване на средствата за капиталното строителство. Значителна част от тях ще бъдат насочени за техническо превъоръжаване, реконструкция и модернизация на предприятията. Предстои съсредоточаване на всички усилия за бързо въвеждане и усвояване на производствените мощности. Относителният дял на капиталните вложения, отделени за модернизация и реконструкция на производството, възлиза на 52,2 на сто при отчетени за 1975 г. около 35 на сто. „Модернизацията и реконструкцията на производството е един от елементите на новия подход в планирането" — заяви др. Станко Тодоров в речта си пред 15-та сесия на Народното събрание. С това още веднъж се подчертава решаващата роля на този проблем за ефективността на нашата икономика.

Обществено-икономическото развитие на нашата страна е тясно свързано с по-нататъшното задълбочаване и разширяване на интеграцията с братските социалистически страни и особено със Съветския съюз. Ето защо планът за 1976 г. се основава до голяма степен именно на това сътрудничество. И през настоящата година ще продължи все по-пълното използване предимствата на социалистическата интеграция. Обемът на специализираната продукция, произвеждана за Съветския съюз и другите социалистически страни, ще нарасне по отношение на 1975 г. с 34 на сто. А капиталните вложения за съвместни мероприятия ще се увеличат около 3 пъти.

Определяйки главните пътища за развитие и възход на нашата страна с плана за 1976 г., Партията и Правителството, целият български народ си поставят напрегнати задачи. Главната цел и грижа на Партията — последователно подобряване живота на трудещите се, налага неотменимата потребност от по-голямо напрежение по изпълнението на редица основни показатели. Ето защо планът чертае прекрасни перспективи, но той поставя и много задължения и отговорности пред партийните организации, пред стопанските дейци и пред всички трудещи се. От тяхното умение да мобилизират всички сили и творческа енергия, да разкрият и оползотворят огромните производствени резерви зависи изпълнението на напрегнатия, но реален и оптимистичен план.

Едно от най-важните задължителни условия за осъществяване плана на първата, конгресната година от седмата петилетка е на всички нива да се създаде необходимата организация за **ритмичното му изпълнение** всеки ден, всеки месец. Без отстъпления, без компромиси. На строг партиен контрол трябва да се постави преди всичко бързо-

Digitized by Google

то и срочно обвързване на плана по всички показатели и решаването на откритите въпроси. Защото допусне ли се макар за няколко дни липсата на синхронизация, ще се скъса веригата и неминуемо ще настъпи дезорганизация в много звена на производствената дейност. Затова и първата задача на партийните комитети и организации е да осигурят своевременно и пълно това важно условие.

Политическото ръководство на икономиката се изразява не само в изработването на правилни научнообосновани планове, но и в умението на Партията да организира трудещите се за тяхното изпълнение. Въздействието на партийните организации за успешното осъществяване на напрегнатите и оптимистични програми започна още от първия ден на новата 1976 год. Сега от неговата конкретност и сила зависи увереността на първите стъпки в седмата петилетка. А началният импулс в най-голяма степен решава добрия край. Партийните организации разполагат с много ефективни средства за провеждане в живота икономическата и социалната политика на Партията. Едно от най-важните сред тях е силата на разяснителната дейност. Главното, което следва обаче да разберат всички комунисти и партийни организации, е, че планът за 1976 г. не може повърхностно и механично да се разяснява. Трябва дълбоко да се вникне и разучи преди всичко новият подход при съставянето му, който е характерен за седмата петилетка. Да се разберат главните насоки на плана и конкретните елементи на новия подход в него. Точният език на цифрите трябва да се подкрепи с дълбок и убедителен анализ за цялостното обхващане на проблемите. Само така всеки труженик ще може да разбере своето място в сложната борба за икономически възход. Само така той ще може ползотворно да вложи ум, знания и труд за разкриване на огромния потенциал от неизползвани още резерви. Разучаването на плана трябва да се превърне в школа за сериозна подготовка на трудещите се за неговото изпълнение.

Изискванията на новия подход налагат висока ефективност на производството и равняване със световните постижения. А това ще се постигне преди всичко по пътя на реконструкцията и модернизацията, по пътя на увеличаване обществената производителност на труда.

Ето защо вторият етап от организаторската и политическата работа на партийните организации, непосредствено свързани с разучаването на плана, е системното мобилизиране силите на производствените колективи за превръщането му в дела. Естествено, това ще намери своето отражение в широкото разгръщане на съревнованието за достойно посрещане на XI конгрес на Партията.

Цялата масово-политическа работа сега трябва да бъде насочена към по-нататъшното разгръщане на трудовата активност на колективите, към високата им съзнателност и сплотеност около Партията.

Съревнованието в чест на XI конгрес на Партията трябва да се превърне в масова школа за възпитание на комунистическо отношение към труда и обществената собственост, за формирането на новия човек. Трябва да се създаде непримирима обстановка за нарушителите на плановата, технологичната и трудовата дисциплина. На тях да се гледа като на дезорганизатори на производството, да се лишават от придобивките и преимуществата, които ползват добросъвестните работници. Същевременно широк път и поддръжка да се дава на челниците и новаторите в производството. Техните имена и опит да станат известни в цялата страна, да ги следват хиляди труженици. Важно е обаче да се помни, че съревнованието може да бъде масово и действено само ако към него има системно и правилно ръководство от страна на партийната, профсъюзната и комсомолската организация и най-внимателно отношение от стопанските ръководства.

Digitized by Google

Радостно е, че изпълнението на единния план за обществено-икономическото развитие на страната за 1976 год. започна в обстановка на висок политически и трудов подем в чест на предстоящия XI конгрес. Големите и отговорни задачи, които произтичат от него, обаче изискват всенародното социалистическо съревнование да се разгърне на още по-широк фронт, да се утвърди като могъщо средство в борбата за осъществяване политиката на Партията в изграждането на развитото социалистическо общество. Особено внимание следва да се обърне за засилване на съсгезателния характер на съревнованието, на трудовата надпревара за по-голям принос в изпълнението на плана.

Важна роля в разгръщането на всенародното социалистическо съревнование трябва да изиграе по-нататъшното внедряване на общонационалните и местните почини и инициативи. Да бъдат превърнати те в норма за работа на всеки колектив в борбата за преизпълнение на държавния план върху основата на насрещните планове. От изключително важно значение е масовото изучаване и прилагане на съветския опит. Особено внимание трябва да се обърне на такива ценни и резултатни почини като този на завод „Динамо" за личните творчески планове, на Злобин за бригадната сметка в строителството и други.

Големите задачи изискват по-нататъшно развитие и по-задълбочена подготовка на насрещните планове на трудовите колективи като могъщо оръжие за изпълнението на държавния план. Те трябва да се утвърждават в живота с още по-голяма сила, настойчивост и деловитост, като творческа изява на трудещите се. Насрещните планове дават възможност непрекъснато да се разкриват и максимално да се използват резервите за повишаване на обществената производителност на труда, за получаване на повече национален доход. Задачата сега е партийните и другите обществени организации да създадат обстановка за съставянето на такива насрещни планове, които да гарантират преизпълнението на плана за 1976 г. Тяхното разработване трябва да стане с широкото участие на всички работници, специалисти, рационализатори и първенци. Подготовката им да започне от бригадите, участъците и цеховете, да се обсъдят и приемат на общи събрания на трудовите колективи най-късно до края на м. януари. В основата им да се поставят задачите за икономия на материали, суровини и електроенергия, както и осигуряване на повече стоки за широко потребление. В максимална степен да обхванат разкритите резерви, да осигурят най-голям реален принос на колективите в изпълнението и преизпълнението на държавния план — това трябва да бъде главного в съдържанието им. В насрещните планове следва да се отдели внимание не само на производствено-техническите проблеми, но и на социалните мероприятия.

Цялата партийно-политическа и организационна дейност е необходимо да съдействува на работниците, кооператорите, специалистите дълбоко да осъзнаят, че съдбата на плана е в техни ръце, че от техния труд и усилия зависи ръстът на обществената производителност на труда и повишаване жизненото равнище. Ето защо трябва навсякъде да се създадат условия и предпоставки за развитие и пълна изява на колективите при съставянето на насрещните планове.

Превърнал се в непосредствено дело на трудовите колективи, няма съмнение, че планът ще стане реалност и неговите предначертания ще се преизпълнят. Борбата за преодоляване на трудностите изисква да се повишава равнището и мобилизиращата роля на политическата и организационната работа сред трудещите се. Партийните организации, профсъюзите и Комсомолът трябва да бъдат начело на всенародната борба за изпълнение на насрещните планове. Вниманието на

Digitized by Google

партийните организации да се насочи преди всичко към повишаване авангардната роля и личния пример на комунистите, към подобряване творческия климат във всички звена. Необходимо е да се засилят контролът и изискванията към кадрите за внедряване на партиен стил и подход в работата.

В чест на XI конгрес на Партията и 20-годишния юбилей от Априлския пленум първата година от седмата петилетка трябва да се превърне в година на по-нататъшни високи успехи за повишаване ефективността на производството и благосъстоянието на народа.

ПРОБЛЕМИ НА НАУЧНОСТТА В ПАРТИЙНАТА РАБОТА

Из опита на Бургаската окръжна партийна организация

ГАНИ ГАНЕВ
първи секретар на окръжния комитет на БКП

Проблемът за издигане на научното равнище на партийната работа винаги е бил в центъра на вниманието на окръжния комитет на Партията. Съчетавайки ленинските принципи на работа и ръководство с умелото използване на научните методи и средства при изучаване на явленията и процесите, партийните органи в окръга постоянно усъвършенстват своята дейност по ръководството на икономиката и другите сектори на обществения живот.

Истински възможности за издигане научността в работата на окръжния комитет, на партийните комитети и организации разкри историческият Априлски пленум на Централния комитет на БКП. Създадоха се условия и предпоставки за разгръщане на инициативата и творчеството, на критиката и самокритиката, за отстраняване на субективизма при решаване на стопанските и политическите задачи. Предприети бяха мерки за по-нататъшно усъвършенстване на стила и методите на работа на партийните органи.

След Априлския пленум настъпи преломен период в дейността на окръжната партийна организация в осъществяването на нов подход към проблемите на икономическото и социалното развитие на окръга, в дейността на партийните органи. Този нов подход бе пренесен и в работата на държавните, стопанските органи и обществените организации.

Всичко това отприщи творческите сили и възможности на кадрите, на партийните организации, на трудовите колективи.

Оценявайки голямото значение на проблема за издигане научността в партийната работа в новата обстановка, през 1965 година на свой пленум окръжният комитет на БКП обсъди този въпрос. Направена бе задълбочена оценка как се изпълняват решенията на Априлския пленум в областта на партийната работа. Подчертана бе необходимостта задълбочено да се изучават процесите и явленията, да се усъ-

Digitized by Google

вършенствува информацията, подборът и обучението на кадрите като първостепенно условие за издигане научността в партийната работа.

След Десетия конгрес на БКП редица нови моменти характеризират дейността на окръжния комитет, на градските, районните и общинските комитети, които издигат на по-висока степен научността в работата им по партийното ръководство на икономиката и другите сектори на обществения живот, както и на самата партийна дейност.

Ръководно начало в работата ни са основните положения, разработени от другаря Тодор Живков в Отчетния доклад на Централния комитет пред Десетия конгрес, и постановките на Националната партийна конференция. Нов тласък за усъвършенстването на научността в партийната работа дадоха Националната научно-практическа конференция за научността в партийната работа, Националното съвещание във Велико Търново и речта на др. Тодор Живков, произнесена пред нашия пленум през м. август м. г.

Първостепенно място в работата на окръжния комитет заемат въпросите на икономиката. Повече грижи се отделят и за развитие на социалната сфера и културата. На тази основа се изгражда планът за работата на окръжния комитет на Партията.

Преди всичко ние се стремим **да определим правилно основните проблеми, които стоят пред окръга, и да насочим дейността на всички сили и фактори за тяхното решаване.**

В областта на икономиката особено внимание бе отделено на структуроопределящите отрасли. За тях се разработват прогнози и програми. Полагат се много усилия за комплексното им развитие. Това е нов момент в ръководството на икономическите процеси. Така например през 1972 година на пленум на окръжния комитет на Партията съвместно с колегиума на Министерството на химическата промишленост бяха набелязани и обсъдени основните проблеми, които ще се решат през годините на шестата петилетка за развитието на нефтохимическата промишленост. Конкретни решения бяха приети по реконструкцията и модернизацията на съществуващите мощности със собствени сили и за изграждането на новите мощности. Особено ценни бяха указанията на др. Тодор Живков, направени в изказването му пред пленума. Очертани бяха основните жалони, които трябва да се достигнат в областта на нефтохимията. Реализирането на тази програма ни позволи да постигнем поставената в директивите за шестата петилетка задача — да се достигне преработката на 12—13 милиона тона нефт и на тази основа да се развие производството на редица важни за народното стопанство химически продукти. Извършено бе немалко за комплексно решаване на проблемите. Обхванати бяха и въпросите на социалното развитие на този голям колектив и опазването на природната среда. Постигнатото равнище ни дава възможност сега да преминем към дълбочинната преработка на нефта. С такъв подход се разгледаха и решиха проблемите, свързани с развитието на машиностроителната и металообработващата промишленост. На основата на приетата програма бе извършена концентрация и специализация, с което се оформиха главните направления в развитието на този отрасъл. Създадени бяха обединени стопански предприятия „Кабели и проводници", „Климатична, пречиствателна и горивна техника", очертаха се насоките за развитието на корабостроенето и кораборемонта и на заводите за производство на електронни елементи. Така бяха поставени и решени проблемите, свързани с реконструкцията и модернизацията на основните фондове, концентрацията и специализацията на другите отрасли и производства.

В областта на селското стопанство през годините на шестата петилетка бе продължена и доразвита работата по концентрацията и

Digitized by Google

специализацията и излигане културата на земеделието на базата на научните разработки и приетата през предшествуващата петилетка комплексна програма. Сега нашите усилия са насочени към изпълнение решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.). Към отраслова структура се преминава съобразно със степента на развитие на производителните сили в АПК и микрорайоните. Търсят се оптималните варианти за съчетаване на отрасловата с териториалната структура с цел да се използват всички възможности в разширеното възпроизводство.

По голяма проблемност е характерна за партийно-организационната, идеологическата и възпитателната работа на окръжната партийна организация. След Десетия конгрес на Партията бяха разгледани от пленуми на окръжния комитет такива въпроси като „Привеждане организацията и ръководството на масово-политическата работа на основата на постоянно действуваща система за изучаване и формиране общественото мнение при съвременните условия", „За ефективността на партийната пропаганда", „Задачите на окръжната партийна организация за изпълнение решенията на Националната партийна конференция и необходимостта от по-нататъшното усъвършенствуване на подхода, стила и методите на работа на ръководните кадри" и други.

В проучването, анализирането и обсъждането на тези проблеми бяха привлечени широк кръг специалисти от научните институти в страната и окръга. Конкретна помощ ни оказаха отделите на Централния комитет на Партията, съответните министерства и държавните стопански обединения.

По-широко се използваха **научните средства и методи**. Проведоха се социологически изследвания по различни проблеми на партийната работа. Проучени бяха демографските изменения и тяхното отражение върху партийната работа, използването на критиката и самокритиката в дейността на ППО като средство за утвърждаване на партийна дисциплина за усъвършенствуване вътрешнопартийния живот на ППО и други. Приложиха се методите на моделиране и експериментиране в създаването на по-ефективна организация за изпълнение на партийните решения, за засилване действеността на партийния контрол, за повишаване отговорността на изборния актив и други. Всичко това създаде предпоставки в нашата дейност да има по-голяма обективност, конкретност и целенасоченост, да се свърже организаторската и политическата работа с актуалните задачи, с живота.

Правилното определяне на основните проблеми в дейността на окръжния комитет позволи да подобрим работата по разграничаване функциите между партийните и държавните органи, за премахване дублирането. Това ние постигаме още в етапа на планирането, като се определя кой проблем на какво равнище ще се обсъжда и решава.

Една част от проблемите се обсъждат и решават изключително от пленума или бюрото на окръжния комитет на Партията, а други — съвместно с окръжния народен съвет и ръководствата на обществените организации. Поради големия интерес на обществеността, комплексната програма за общественото обслужване на населението в окръга бе обсъдена и приета на съвместно заседание с окръжните ръководства на БЗНС, окръжния народен съвет, окръжния комитет на Отечествения фронт, на ДКМС и др.

Конкретно постъпихме при обсъждането и решаването на такива важни проблеми като перспективното развитие на Южното черноморско крайбрежие, изпълнението на Декемврийската програма на Партията в окръга и други.

Digitized by Google

Прилагайки този подход, през изтеклия период работата на окръжния комитет стана по-проблемна, системна и целенасочена.

• • •

Вторият проблем, на който окръжният комитет на Партията отделя особено внимание за издигане научността в партийната работа, е въпросът за постоянното усъвършенствуване на работата с кадрите.

Още след Десетия конгрес на БКП бяха набелязани редица мерки за укрепване на основните звена в окръга с добре подготвени ръководни кадри. Стремежът бе да се направи такова разпределение на кадрите, за да може всеки изпратен на съответното място да допринесе най-много за изпълнението на поставените задачи. С подходящи кадри бяха укрепени ръководствата на някои административни, стопански обединения и предприятия. Освободени бяха някои ръководители, които поради нарушения на социалистическите принципи и морал създаваха трудности в мобилизиране на колективите за изпълнение на новите задачи, които постави Десетият конгрес. Добре се използва опитът на старите революционни кадри, като постоянно се подготвят и издигат на ръководна работа и млади хора. Решаването на кадровите въпроси бе придружено с преодоляването на много трудности. Необходимо бе да се утвърди навсякъде принципността в подбора, разпределението и оценката на работата на кадрите.

Голямо внимание бе отделено за издигане ролята на градските и общинските комитети като политически ръководства, за да могат те по-компетентно и самостоятелно да решават всички въпроси на своята територия. Те по-добре изучават конкретната обстановка и правят верен политически анализ на процесите и явленията. На базата на дейността на ГК на БКП в Малко Търново бе проведена среща за обмяна на опит, на която обстойно се обсъдиха някои важни проблеми от стила и методите на работа на градските комитети.

От няколко години се осъществява диференциран подход при обучението на кадрите съобразно направлението на основната им дейност. Повишиха се изискванията към проблематиката и методите на обучение. По-голямо внимание се отделя на актуалните проблеми на икономическата и социалната политика на Партията, на идеологическата и възпитателната работа, на партийното строителство. По-задълбочено се изучава и положителният опит. Участниците в семинара с ръководните кадри от селското стопанство посетиха няколко стопанства в окръга, където конкретно разискваха по основните проблеми в този отрасъл. Прожектиран бе филм, който показа на какво равнище е организацията на селскостопанското производство и културата на земеделието в окръга. Участниците споделиха, че този начин на протичане на семинара им е помогнал да видят на практика как се решават въпросите, предизвикал е вълнение и размисъл. По такъв начин бе организиран семинарът с ръководните кадри от промишлеността и строителството.

Проверката на знанията е друг важен момент в системата, която окръжният комитет прилага при обучение на кадрите. Разработването на определени проблеми и тяхната „публична защита" е важно средство за системна работа на кадрите върху препоръчаната литература. Това успешно се съчетава с провежданите разговори и дискусии по определени проблеми Според нас това е един от пътищата за преодоляване шаблона и формализма при обучението и създаване творческо отношение и виждане у кадрите.

На основата на разработената прогноза за подготовката на необ-

Digitized by Google

ходимите кадри бе постигнато изменение в структурата на учебните заведения. Сега в окръга се подготвят над 5000 квалифицирани работници и средни специалисти за нуждите на развиващата се нефтохимическа промишленост, морския и океанския риболов, международния туризъм, корабостроенето и други отрасли.

* * *

Качествени изменения настъпиха в системата за информация като важно изискване за повишаване научността в партийната работа. Чрез окръжното статистическо управление сега се получава цялата необходима информация за социално-икономическото развитие на окръга и текущото изпълнение на плана. Създадената в окръжния комитет организация за анализирането на постъпващата информация ни помага в конкретното ръководство на икономиката. Тя е един от факторите своевременно да се разкриват отрицателните тенденции в хода на изпълнение на плана. Важна роля в тази насока се възлага на създадения научен съвет по икономическите проблеми към бюрото на ОК на БКП.

Анализите, които периодически прави сектор „Планово-икономически" при окръжния комитет, се предоставят на членовете на бюрото. Това им дава възможност да свързват по-конкретно работата на апарата с проблемите на икономическото и социалното развитие на окръга. Изобщо икономическият анализ се използва от бюрото на ОК на БКП като едно от най-важните средства за осъществяване на политическото ръководство.

Значително се усъвършенствува и системата, която дава политическа информация и информация за вътрешнопартийния живот. Сега окръжният, градските, районните комитети разполагат с по-пълна, обективна и навременна информация за въпросите, които повдигат и вълнуват хората. Това позволява на окръжния комитет бързо да предприема мерки и да контролира дейността на съответните органи. Обработването на данните за вътрешнопартийния живот откри нова възможност за значително повишаване ефективността на партийното ръководство.

През последните три години в окръжната партийна организация функционира постоянно действуваща система за изучаване и формиране на общественото мнение. Важно средство за системно информиране на трудовите колективи по актуалните събития от вътрешен и международен характер са определените през всеки месец дни за масово-политическа работа. В тази дейност успешно се използва и местният печат и особено окръжният вестник „Черноморски фронт". Създадена е например практиката да се водят на отчет в окръжния комитет всички критични материали, публикувани във вестника. Следи се какви мерки се вземат от съответните партийни, държавни и стопански органи. Този подход според нас има голямо политическо значение за използване критиката като важно средство за нашето развитие и за формиране на правилно обществено мнение по най-важните въпроси на партийната политика. Обобщава се и информация за отношението, което вземат партийните комитети към положителния опит, който се популяризира чрез печата и други средства за масова информация.

* * *

През годините на шестата петилетка социалистическото съревнование се издигна на нова висота и се използва като един от най-важните методи за ръководство и за разгръщане творческата инициатива

Digitized by Google

на трудовите колективи. По примера на Краевия комитет на КПСС в гр. Краснодар в СССР бюрото на ОК на БКП прие цялостна система по организацията и ръководството на социалистическото съревнование.

Успехът на съревнованието по наше мнение до голяма степен зависи от отношението на партийните органи и организации към него. Това не означава омаловажаване ролята на професионалните съюзи като непосредствени организатори на социалистическото съревнование. Главното е да се осигури правилно прилагане на ленинските принципи — гласност, сравнимост, състезателност и повторение на челния опит.

Голямо значение за разгръщане на социалистическото съревнование има обстоятелството, че неговите проблеми се поставят в центъра на масово-политическата работа на партийните комитети и организации. И в тази насока под ръководството на окръжния, градските, районните и общинските комитети бе постигнато качествено ново отношение към него. Ударението се поставя не само на икономическата, но и на възпитателната страна на съревнованието.

Трудещите се изпълниха плана за обществено-икономическото развитие на окръга във всички отрасли по всички показатели с един месец преди определения срок.

Нашият стремеж е да се поставят постоянно нови цели в социалистическото съревнование, да се създават нови образци, по които да се равняват останалите. В тази насока ние виждаме изключително голямата роля на партийните комитети и организации, които трябва да умеят да поставят високи, ярки цели за осъществяване на поставената задача.

* * *

Без да се спирам подробно на другия голям проблем, свързан с издигане научното равнище на партийната работа — **проверката на изпълнението,** ще отбележа само, че чрез прилагането на научните методи на ръководство, усъвършенствуване на работата с кадрите, използването на информацията и на социалистическото съревнование ние постигаме едно по-пълно приложение и развитие на формите на проверка и контрол. Новото, което се стремим да постигнем, е да се прави редовна и навременна политическа оценка за стила и методите на работа на кадрите, да се издига дисциплината и отговорността за изпълнение на възложените задачи. Все по-организирано се ползват комплексните проверки.

* * *

Такива са някои страни от дейността на окръжната партийна организация за по-пълно овладяване на научния подход. Но както е известно, критерии за ефективността от работата са резултатите. През годините на шестата петилетка обемът на промишлената продукция нарасна с 58 на сто спрямо 1970 г., а общата продукция в селското стопанство — с 24 на сто. В края на м. август окръгът изпълни поетото обещание за петилетката — да произведе надпланова продукция за 108 млн. лв. С една година предсрочно е изпълнен и първоначалният петилетен план по обществената производителност на труда. През годините на шестата петилетка Бургаски окръг излезе на първо място по производство на национален доход на глава от населението. Тук именно се съдържа както повишената ефективност на производството, така и подобреното качество на изделията.

Digitized by Google

Изградената прогресивна структура на икономиката и внедряването на научно-техническия прогрес осигуриха и значително увеличение на доходите на населението. Ежегодно стокооборотът нараства с 9,5 на сто, а спестяванията с 14 на сто. През годините на петилетката се построиха нови 15 700 жилища, което е с 4300 повече от тези през петата петилетка. Осигурено е въвеждането на близо 5000 места в детските заведения и 4420 места в училищата. Преизпълнен е планът за производство на стоки за широко потребление. Сега 84 на сто от заетите в материалното производство работят на 5-дневна работна седмица.

Развитието на окръга през годините на шестата петилетка е един от ярките примери за резултатите от линията на Партията, приета на историческия Априлски пленум на Централния комитет, чиято 20-годишнина ще чествуваме скоро.

Тези успехи са резултат и на дружбата и сътрудничеството ни с великия съветски народ, на използването на богатия опит на славната Комунистическа партия на Съветския съюз.

Трудещите се от Бургаски окръг са единни и сплотени около политиката на Централния комитет на Българската комунистическа партия и ще дадат своя принос за достойна среща на Единадесетия конгрес на Партията ръководителка.

НОВОТО В ЗАВОДСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ

Преди няколко години разказахме за добрия опит на трудовия колектив от хасковския тютюнев комбинат „Тракия" по организацията, ръководството и отчитането на социалистическото съревнование. Но оттогава досега то бе още по-усъвършенствувано, превърна се в един действително решаващ фактор за преизпълнение на насрещния план и осъществяване на програмата за социално-икономическото развитие.

Като имаха предвид, че 1975 година е предконгресна, последна година от шестата петилетка, под ръководството на партийния комитет всички субекти на управление в комбината си поставиха за цел: още по-активно да се включат в съревнованието; да осигурят условия за творчество и инициатива в работата на всеки; да бъде произведена надпланова продукция за 32 милиона лева. И действително е приетата нова програма се създадоха условия за по-голяма научност в неговото ръководство, да бъдат обхванати всички работници, техници, специалисти.

Кое е новото в нея?

Безспорно това е свързването на икономическите показатели с ленинските принципи за организацията, ръководството и отчитането на съревнованието.

Новата система е по-всеобхватна. В нея не е пренебрегнат никой. Тя засяга по-широко интересите и вниманието буквално на всеки член на трудовия колектив. При изготвянето ѝ са взети предвид успехите и особено недостатъците, проявили се през миналата година.

Бяха направени твърде съществени промени в критериите за материалното стимулиране — изискванията привидно са намалени, но обхватът и резултатите от тяхното въздействие са неизмеримо по-големи.

Заслужава внимание следната промяна: в първия, основен критерий дневната надпланова продукция за работещите на цигарените машини е намалена в сравнение с 1974 г. от 4 на 3 тона; а във втория — от 3 на 2,5 тона. Подобно намаление има и при целофан-машините и пачкир-машините. По този начин се създадоха условия в съревнованието да се включат активно буквално всички работници — както по-опитните, така и новопостъпилите. Докато високите критерии миналата година караха мнозина от по-младите работници предварително да се отказват от другарската надпревара, защото виждаха, че показателите за тях са непостижими.

Ето какво разказва лаконичният език на цифрите за резултатите (до края на м. октомври) от този нов подход в съревнованието: при план за манипулация в десетмесечието на 11 270 тона ориенталски тютюн е постигнато 12 285 тона; вместо

Digitized by Google

12 854 тона цигари са произведени 13 630 тона. Надмината е и програмата за обема на общата промишлена продукция — 85 397 х. лв., и обещанието 86 357 х. лв. със завоюваните от трудовия колектив 90 394 х. лв.

Наистина един от важните моменти в съревнованието сега е по-голямата грижа към младите кадри. В случай че си изпълнят плана без бележки по качеството и те получават награди, предвидени в критериите. Това е голям стимул за тяхното професионално израстване, предпоставка за решаване на проблема с изоставащите екипи. Повишава се и самочувствието на новите членове на колектива. И те вече са горди, че активно участвуват в социалистическото съревнование.

Ново в критериите за материалното стимулиране още е и това, че през 1974 година за преизпълнение на втория критерий възнаграждението бе 5 лева, а сега е 10 лева. Колективите в подготвителните цехове вместо 50 лева получават 80 за първия критерий, а за втория промяната е съответно от 30 на 50 лева.

И още нещо, **намерено е вече възможно най-доброто съчетание в използването на материалните стимули с духовните.** За 1975 година бе учредена значка „Пъргавец в социалистическото съревнование". Тя е в три разновидности — златна, сребърна и бронзова. Златната се връчва на отделни работници и специалисти за трайни успехи през годината — по изискванията на първия критерий. Сребърната — за добри резултати през полугодието, а бронзовата — за съответни постижения през тримесечието.

Освен това с гордост се посреща отличаването с грамоти, изпращането на почивки — всяка до семейството. Опитът на най-достойно представилите се в съревнованието се популяризира чрез очерци, поздравителни програми по градската радиоуредба и Радио „Стара Загора".

Интересно е, **че сега всяка машина се води на стопанска сметка** и съответно за всеки екип са определени лимити: разходи на тютюн, цигарена хартия и други спомагателни материали. Ползата от това ли? Ликвидира се допусканият през миналата година преразход от суровини за 1 200 000 лв. Разбира се, за добрите резултати в икономии на суровини и материали екипите се стимулират и материално.

Да, въвеждането на стопанската сметка за всяка машина се яви важна предпоставка за усъвършенстване на съревнованието, за своевременно отчитане на постиганите икономии или извършения преразход. Мобилизирал всичките си сили за достойно посрещане на Единадесетия конгрес, трудовият колектив само за деветмесечието постигна 479 941 лева от икономии на суровини и материали. Принос в това отношение имат и изоставащите преди единици. Например екипът на цигарената машина с водачка Катя Бъчева до месец август сбрани на паричното стопанство 224 лева, другарките им, ръководени от Грудка Иванова — 266 лв., а Василка Стоянова с неуморните ѝ помощнички — 3400 лева.

Тук се включват **договори между най-опитните секционни майстори и новопостъпилите** или с по-слаба квалификация. Срокът на обучението продължава шест месеца и след това се полага изпит пред комисия. При постигнат добър успех на опитния секционен майстор, подготвил неквалифицирания си колега, се плаща 150 лева.

Включват се и договори от висококвалифицирани работнички на цигарени машини за обучаване в срок от три месеца на новопостъпили. Ако накрая пред изпитната комисия се потвърди, че новата водачка е придобила необходимите знания, умения и сръчности, подготвилата я се възнаграждава със 100 лева.

Тази система на съревнование е по-усъвършенствувана, постигана на научна основа, с по-голяма практическа сила. Чрез нея се активизира целият трудов колектив в борбата за изпълнение и преизпълнение на насрещния план. Не бива обаче да се забравя нещо, което и опитът на фабрика „Тракия" напълно потвърждава — че **безнай-активната организираща и направляваща роля на първичната партийна организация, без творческото прилагане решенията на Търновското съвещание, на Февруарския пленум на Централния комитет другарската надпревара не ще бъде действена, високоефективна.** Ето защо широката организаторска работа, богатата политико-просветна и културно-масова дейност, осъществявана тук, са много ценен опит.

Най-напред заводският партиен комитет в присъствието на секретарите на сменните и цехови партийни организации обсъдил насоките за социалистическото съревнование за 1975 година. После и бюрата са анализирали резултатите от социалистическото съревнование. Критичният анализ на извършеното предявил нови, по-високи изисквания към дейността и на профсъюзите, и на комсомолската организация. Разбира се, навсякъде начело са комунистите. Дейността на екипа на цигарена машина, съставен от орденоносците Руска Грозева, Василка Гогова и Славей Чочев, е цяло богатство за рационален подход, непрекъснато усъвършенствуване на работата. Завладяващ е и примерът на комунистите Стоянка Милушева — водачка, и секционният майстор Янко Тенчев, който с машина „К—3" редовно преизпълняват производствената си програма, винаги дават първокачествена продукция. Само през първите четири години на петилетката те произведоха 95 тона цигари над плана за 285 хиляди лева. Гордост за целия колектив са и комунистите семейство Каля и Станьо Марнови, произвели 113 тона цигари над плана на стойност 339 хиляди лева. Те изпълниха плана си за шестата петилетка още в края на месец май тази година.

Целенасочената, всеобхватната работа на партийния комитет на предприятието

Digitized by Google

създава мобилизираща обстановка, непрекъснат подтик за проява на творчество и инициатива от всички субекти на управление. В такава атмосфера все по-завладяващ става и личният пример на профсъюзните, на комсомолските активисти Василка Гогова — председател на профкомитета на пълначен цех, е една от най-добрите водачки Иванка Маринова — народен представител, председател на профкомитета в цигарен цех смяна „А", е заслужила обичта на всички с редовното преизпълнение на производствената си програма. Екипът, в който работи тя, е произвел 64 тона цигари над плана на стойност 192 хиляди лева. С цели четири месеца преизпълни петилетния си план.

Заводският, фабричният, сменните и цеховите профкомитети периодически на свои заседания обсъждат резултатите от социалистическото съревнование, стремят се към подобряване на организацията и отчитането му, за усъвършенстване на стимулирането. Проникнати от убеждението, че то е най-действен метод за изпълнение решенията на Националната партийна конференция, и директорът, и неговите заместници, специалистите допринасят много в това отношение. Провеждат се съвместни заседания, вземат се целесъобразни решения за промяна в показателите, за прецизиране на нормативите...

Заводският комитет на Комсомола сега използва по-подходящи форми за най-активно включване на младежите в съревнованието. Една от тях е творческото, съобразено с конкретните условия прилагане на кремиковската инициатива — да овладеят майсторството и постигнат резултатите на челниците в труда и ученето. Бяха приети двеста и седемнадесет лични комплексни планове. И още в края на първото полугодие шестдесет и осем младежи се отличиха в работата.

И цеховите комсомолски ръководства редовно изслушват информации за участието на младата смяна в социалистическото съревнование, търсят нови форми за активизирането им.

Голямо доверие на младежите бива гласувано, като в отделни дни им се предоставя управлението на предприятието. Тогава те постигат най-високи производствени резултати.

Немислимо е да се разказва за успехите в съревнованието, без да се подчертае, че този проблем е непрекъснато в центъра на вниманието на заводския партиен комитет и бюрата на първичните партийни организации. Че освен в организационно-методическото усъвършенстване голяма инициатива и творчество се проявява и в партийно-политическата и културно-масовата дейност. Завладяващ в това отношение е примерът на секретаря на заводския партиен комитет Стоян Стоянов и заместникът му Христо Палев. Те, така да се каже, горят в работата си: ровят се в български и съветски вестници и списания, беседват със свои колеги — обменят опит, съветват се с работниците и специалистите, умело се опират на ентусиазираните профсъюзни и комсомолски активисти.

И достатъчно е да се посети комбинатът само един ден, за да се види как дейността по съревнованието е в тясно взаимодействие с организирането на учебната година: изнесена е специална беседа; целенасочено, съобразно с конкретните условия в предприятието се води икономическото образование; специално внимание се отделя за свързването на пропагандата с живота на производствениците. По тези проблеми стават обсъждания, разговори по цехове и работни места, между групата докладчици. Членовете на заводския партиен комитет и профкомитета водят индивидуални беседи с низовите ръководители, а те — с всеки работник.

Да вземем и нагледната агитация. Още при входа са изтъкнати десет портрета на първенците с точни данни за техните трудови подвизи. В средата ярко се чете краткото, красиво написано обещание:

„Ще изпълним плана по обществената производителност на труда до 25 декември, като осигурим нарастването ѝ с 5,20 на сто над предвиденото за годината;

ще разгърнем широко движение за икономии на основни и спомагателни материали, като спестим 632 000 лева;

ще произведем надпланова продукция за два милиона лева;

ще изпълним плана за шестата петилетка два месеца предсрочно и ще реализираме надпланова продукция за 32 милиона лева..."

Силно въздействуващи са и двете табла, поставени в къта на обещанието. Едното сочи изпълнението на насрещния план в натура, последователно за годините през шестата петилетка — достигнал до 186 процента, другото показва ръста на изработката на едно лице от промишлено-производствения персонал, която за същия период е достигнала 141 процента.

Вътре в двора погледът се спира на друго обещание: „В отговор на призива на колектива при завод „Найден Киров" — Русе".

Интересен и твърде ефективен е „Календарът на трудовата слава". В него всяка седмица се посочват постиженията на екипите — първенци на цигарена машина или пълначна линия, с обозначение номера на машината и имената на водачката, секционния майстор, обслугата и количеството на произведената продукция.

Идеята заимствували от съветско списание... И спечелили.

Ново и интересно са: таблото на първенците, изпълнили плана за шестата петилетка; таблото за ежедневното отчитане на социалистическото съревнование поотделно по цехове (цигарен, филтърен, пълначен), с обозначение постиженията за месеца, датата, смяната и номера на машината.

Издават се дипляни за опита на челниците в труда.

В многотиражката е открита рубриката

Digitized by Google

„Творци на петилетката", чрез която във всеки брой се описва опитът и успехите на първенците. В друга рубрика „Комсомолски живот" се следи хода на интересната комсомолска инициатива в чест на XI конгрес на БКП, наречена „11 ударни комсомолски дни". С възнаграждението, което получават за реализираната извънпланова продукция, младежите организират масови туристически и културни празници, политически мероприятия — викторини, двубои.

И заводската радиоуредба въз основа на „Щафетен дневник", пуснат по цеховете, води динамична летопис на съревнованието. Всяка сутрин биват съобщавани производствените успехи и изнасян поздравителен концерт за първенците.

А с какво старание и любов партийните, профсъюзните и стопанските ръководители морално и материално стимулират челниците в труда! Първенците в производството освен паричните награди получават:

— значки — бронзови, сребърни и златни;

— почетни грамоти;

— дипломи с обозначение на постигнатите успехи през тримесечието;

— вписване имената им в почетната книга на комбината.

Всеки месец се връчват и червени флагчета с надпис: „Екип първенец" и „Екип качественик", а на тримесечие — преходното знаме на комбината с надпис „Смяна първенец".

Усъвършенстването на съревнованието особено през 1975 г. се яви важна предпоставка то да стане още по-масово, по-действено. Налице е стремеж за изпълнение и преизпълнение на показателите от всички екипи. Непрекъснато се повишава обществената производителност на труда, повишава се качеството на продукцията.

Никола ЛЕМБЕРОВ
Борис НАКОВ

ПРОВЕРКАТА

РЕШАВАЩ ФАКТОР

проф. КИРИЛ ИВАНОВ

В живота и дейността на всички звена на Партията контролът и проверката винаги са заемали важно място. Добре известни са думите на В. И. Ленин: „Проверка на хората и проверка на фактическото изпълнение на работата — в това, още веднъж в това, само в това е сега същината на цялата работа..."[1] Проверката осигурява на партийното ръководство достоверна информация за състоянието на ръководените звена, за това, как те изпълняват възложените им задачи, за да може при необходимост навреме да се намесва за отстраняване пречките и недостатъците. Тя е незаменимо средство за възпитаване на кадрите в дух на дисциплина, да се преценяват те по резултатите от дейността им. Проверката най-добре разкрива и качеството на самите ръководни решения и указания.

В съвременните условия нараства значението на контрола и проверката, защото размахът и сложността на задачите за изграждане на развито социалистическо общество изискват висока дисциплина и организираност, по-високо чувство за отговорност и на ръководителите, и на изпълнителите. Засиленият партиен контрол е ефикасно средство стопанските ръководители да не злоупотребяват с големите права, които получиха. Като обосновава необходимостта от единоначалие в ръководството на предприятията и учрежденията, В. И. Ленин твърдо

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 33, стр. 220.

Digitized by Google

подчертава то да се съчетава с широка демокрация, с партиен контрол. Усъвършенстването на партийния контрол отговаря и на процеса на по-нататъшното развитие на партийната и социалистическата демокрация, който е характерен за Партията и обществото в етапа на изграждане на развитото социалистическо общество.

В документите на Десетия конгрес на Партията е подчертано нарасналото значение на проверката на изпълнението в съвременните условия. Конгресът постави задачата „да се осигурява още по-съвършена организация на проверката на изпълнението"[1]. През изминалите 4 години партийните комитети и организации извършиха разнообразна дейност; на лекции, семинари и научно-практически конференции се изясняваха проблемите на проверката и контрола на изпълнението; на съвещания и други мероприятия се обмени положителен опит; разработват се методики, системи, основни положения и други, въвеждат се отчетни карти; използват се технически средства. Контролът и проверката заемат и значително място в материалите на научно-практическата конференция на тема: „Издигане научността в партийно-организационната работа — важно изискване на Десетия конгрес". Натрупаният през тези години опит трябва да се утвърждава, да се издигат на по-висока степен контролът и проверката на изпълнението, за да могат те да бъдат мощен фактор в изпълнение на новите задачи, които ще постави Единадесетият конгрес на Партията.

* * *

Усъвършенстването на контрола и проверката на изпълнението в най-голяма степен зависят от тяхната превантивност. Тя преди всичко отразява целта на контрола — да предотвратява от евентуални грешки и провали. Проверката на изпълнението е органически свързана с целия процес на реализирането на решението, тя е съществен елемент на организацията на изпълнението. И за да нараства значението ѝ в живота и ръководната дейност на партийните комитети и организации, главното в нея трябва да бъде превантивността, както сочи Десетият партиен конгрес.

Превантивността на проверката на изпълнението е заложена още в решенията на съответния партиен орган. Когато те са плод на всестранна и задълбочена предварителна подготовка, на активно колективно обсъждане, тогава в тях се записват конкретни задачи и мероприятия, срокове и отговорници, които създават възможност да се осъществява контрол по време на изпълнението им. Разкриват се и трудностите, възможностите за неправилно разбиране, отношението на изпълнителите на различните етапи в процеса на реализирането на задачите. При счерталата се яснота на обстановката, в която ще се осъществява изпълнението, партийният орган може да конкретизира и в самото решение мерките, които при всички случаи ще осигурят срочното изпълнение на решението.

Данните показват, че в решенията на редица партийни комитети и на голяма част от първичните партийни организации не са формулирани конкретни задачи със срокове и отговорници. Те не съдържат необходимите политически и организационни мерки. Тяхното изпълнение се забавя, което води до вземане на нови решения. Поради това и подобряването на проверката на изпълнението е свързана с вземането на решения, в които има пълна яснота на целите, както и средствата за тяхното осъществяване, за разграничаване на функциите и на от-

[1] Т. Живков, Отчетен доклад пред Десетия конгрес на БКП, стр. 140.

Digitized by Google

говорностите между различните органи. Такава яснота се постига най-вече, когато се спазва залегналото в Тезисите на Политбюро на ЦК на Партията за прилагане на програмно-целевия и комплексен подход изискване — при подготовката на решенията да се внасят и мероприятията за изпълнението им. На практика то се реализира с разработката на сценарии, планове или програми за изпълнение на решението. В годините след Десетия конгрес не само окръжните и градските, но и някои заводски комитети усъвършенствуваха организацията и контрола на изпълнението. Формулират се по-ясно и в логическа връзка целите и задачите на всички равнища, определя се по-пълно взаимодействието между тях, изясняват се задълженията на партийните, стопанските и държавните органи, на обществените организации. В сценария се разработва и механизмът за получаване на своевременна информация за хода на изпълнение на решението. Въз основа на нея при необходимост се вземат допълнителни мерки, а може и решения. Но те са наложени от самия процес на изпълнението. Те не повтарят взетото вече решение, а са инструмент за избягване на възможния провал в работата.

Програми за изпълнението на решения се разработват по особено важни проблеми от живота и дейността на партийните комитети. Така например Софийският градски комитет на Партията разработи програми за изпълнение на решенията: „За повсеместна интензификация на общественото производство", „За изпълнение решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП за повишаване на жизненото равнище на народа", „За реализиране на икономии от суровини, материали и енергия и други". С правилното използване на програмите се получава по-голяма целенасоченост, комплексност и организираност.

За утвърждаване и засилване на превантивния характер на контрола и проверката съдействуват и разработените и приети от партийните комитети цялостни системи. С тях се уточнява главното направление, обектите, формите и средствата на контрола и задълженията на различните звена и кадри, периодичността на извършването на отделни контролни дейности.

Инструмент за системен и ефикасен контрол са и изградените към окръжните и други партийни комитети системи за партийна информация. Те осигуряват на комитетите навременна информация за процесите, явленията и тенденциите в живота на партийните организации, на трудовия колектив, които могат да реагират със съответни действия за отстраняване на пречките и трудностите в изпълнение на задачите.

Системите за партийна информация, за контрол и проверка на изпълнението, програмите и сценариите за изпълнение на решенията и пр. помагат на комитетите в тяхната дейност само когато правилно се използват. Има достатъчно факти, които говорят за едно вредно увлечение на работниците от партийния апарат в „документо творчество". То ангажира много време и усилия. Това е една причина, за да отслабват връзките на партийните комитети с първичните партийни организации и трудовите колективи. Не са редки случаите, когато секретари, членове на бюрата и други дейци на партийните комитети не участвуват достатъчно в живота на първичните партийни организации. През 1973 г. сътрудниците на градския комитет на БКП в Казанлък например са посетили всичко 60 от проведени общо 2757 събрания, или всеки сътрудник е посетил 2—3 събрания в годината. А къде другаде, ако не на партийно събрание, ръководителите могат да разберат действителното състояние на организацията и правилно да насочват дейността ѝ.

Увлечението по други форми доведе и до отслабване значението

Digitized by Google

на проверката на място. Тя се извършва там, където решенията се въплъщават в конкретните практически действия на трудещите се. А с това се създава възможност не само да се проверява и да се сочат мерки, но преди всичко пряко да се помага в процеса на изпълнението. Системната проверка на място намалява необходимостта по-горните партийни органи да вземат решения, с които да задължават ръководените от тях звена да регламентират тяхната дейност. Намаляването на регламентирането не означава да отслабват връзките на партийните комитети с организациите. Те се засилват, за да може да им се помага навреме, да се учат да ръководят масите.

Проверката на място е незаменима школа за предаване на опит и повишаване квалификацията на хората, тъй като обучението става най-добре в практическа обстановка и в процеса на труда. Само при проверката на място може напълно да се осъществява целта не толкова да се изобличават недисциплинираните, колкото да се поправят, да учат другите. Живата и творческа работа сред хората, помощта в изпълнението на поставените им задачи е най-характерната страна на проверката на място.

Формите на помощта на място са различни. В един случай може да се наложи всестранно и авторитетно да се изяснят замислите и целите на поставените задачи, да се направи и конкретен инструктаж как ще се постигнат. Могат да се препоръчат и някои организационни мероприятия, да се разбере и обоснове необходимостта от внедряването на нов положителен опит и др. Проверката на място дава най-голямо основание тя да се квалифицира като органически присъщ елемент на организацията на изпълнението на решенията, сърцевина на организаторската работа.

Особено резултатна е проверката на място, когато тя е комплексна. Това е проверка, в която участвуват работници от всички отдели на комитета, представители на други органи, добри специалисти. Проверява се дейността на всички фактори, които имат задължение към изпълнението на решенията. С комплексните проверки, извършвани в процеса на изпълнението на решенията, се постига най-голяма превантивност. При тях се постига всестранност и задълбоченост, а това е предпоставка да се посочат и най-правилните пътища за отстраняване на пречките и трудностите в изпълнението, разкриват се и възможни трудности, които биха се появили в бъдеще. Такава проверка по образното сравнение на Георги Димитров играе ролята на дезинфекционна машина, която не само ликвидира паразитите, но оздравява обстановката. Могат да се посочат достатъчно факти, които красноречиво показват, че в резултат на комплексни проверки са разкрити и отстранени още в зародишно състояние трудности и неблагоприятни тенденции, осигурено е изпълнение на твърде важни технико-решения. За отбелязване в това отношение е работата на окръжния комитет на Партията в гр. Ловеч за развитието на страничните дейности на кооперативните стопанства. Този въпрос има изключително значение за окръга поради това, че в него преобладават планински и полупланински терени. При всестранното проучване на състоянието на тези дейности проличава не само голямата полза от тях, но се достига до известен стремеж в някои кооперативни стопанства да се увеличават доходите от страничната дейност за сметка на намаляване темповете на селскостопанските производства. Бюрото на окръжния комитет на Партията навреме оценява тези факти и взема решения, които предотвратяват по-нататъшната изява на тази подчертана отрицателна тенденция в развитието на кооперативните стопанства.

Едно от принципните положения на проверката е в нея да участвуват и самите ръководители, а не само техните заместници. Това поло-

Digitized by Google

жение се обуславя от същината на партийния контрол като метод на оперативно ръководство, присъщ елемент на ленинския стил на работа. Участието на най-отговорните ръководители е твърде полезно и за колектива, и за самите тях. Те могат най-аргументирано и авторитетно да изяснят решението и да обосноват мерките за изпълнението му. Не е без значение и обстоятелството, че въздействието на проверката с толкова по-силно, колкото тя се извършва от по-отговорни лица. Ръководителите получават непосредствени впечатления за кадрите, за състоянието на колективите. Заедно с това те се обогатяват с опита на масите. Характерно за В. И. Ленин е, че въпреки заетостта си, той е намирал време да вземе и лично участие в проверката. Намаляването на заседанията, съвещанията и други организационни мероприятия и свързаните с тях подготовка и приемането на разни документи ще разкрие възможност и на най-отговорните ръководители да проверяват изпълнението на собствените си решения, а също и решенията на по-горните партийни органи.

Системната проверка е незаменима форма за изучаването, пропагандирането и внедряването на положителния опит. Придавайки му важно значение за издигане научното равнище на партийната дейност, Десетият конгрес постави задачата обобщаването на положителния опит да стане важен момент на проверката. Изпълнението й изисква не само да се разкриват новите и дали положителен резултат форми и средства на работа, но и отношението на кадрите към тях. Тук съществено значение имат мерките, които вземат, дейността, която се извършва, за да може внедреният опит да прояви напълно своите положителни страни. Подчертаваме този момент, защото в процеса на изучаването, популяризирането и внедряването на положителния опит най-слабото звено е самото внедряване. То изисква целенасочена и добре организирана работа, изразходване на известни средства. Понякога новите форми довеждат до изменение структурата и организацията на работата, с което се засягат личните интереси на някои дейци. Една от съществените причини да заглъхнат редица нови положителни форми е липсата на ефикасен контрол и строга взискателност по отношение на тези, които имат задължението да ги прилагат.

Свързването на проверката на изпълнението с положителния опит налага нейн обект да бъдат и най-добрите звена и дейци. В тяхната работа преди всичко се разкриват положителни страни, които заслужават вниманието на другите дейци и звена. Но проверката е необходима и полезна и за самите тях, тъй като тя ги предпазва от самоуспокояване, от забавяне на темповете.

* * *

Десетият партиен конгрес изтъква необходимостта и от развитието на **самоконтрола.** Различни инициативи осъществяват партийните комитети и организации и за изпълнението на тази конгресна повеля. Разшири се преди всичко обхватът на комунистите, на които се възлагат конкретни поръчения и за които те се отчитат пред партийното събрание, партийните групи или бюрото на организацията. Изследването, извършено от Информационния социологически център при ЦК на БКП съвместно с отдел „Организационен", установи, че през 1972 г. 76,8% от комунистите са били заангажирани с постоянни поръчения. Индивидуалните поръчения са изпитана форма за активно участие на комунистите в живота и дейността на първичната партийна организация, за засилване взискателността, критичността към тях. Такава обстановка предизвиква у тях размисъл за това, как изпълняват поръ-

Digitized by Google

ченията си, самооценка дали цялата дейност и поведение съответстват на високите цели на Партията, на изискванията в съвременните условия.

Твърде ефикасна форма за засилване отговорността и самоконтрола е **личният отчет** на комуниста пред партийната организация. Тя е взаимствувана от опита на КПСС и след Десетия конгрес на Партията широко навлезе и в живота на партийните организации у нас.

Личният отчет дава повод комунистът задълбочено да обмисли и претегли своята дейност и авангардната си роля. Това води до дълбок анализ на собственото поведение, до верни оценки и повишава чувството за отговорност пред партийните организации.

Израз на самоконтрол е и **правото на първичните партийни организации да контролират дейността** на административните и стопанските ръководства. Партийният контрол изобщо е неделим от отговорността за изпълнение на задачите. И в това се състои принципната разлика между партийния и държавния контрол. Поради това наред с обсъждането и преценяването на дейността на административното и стопанското ръководство се преценява и дейността на първичната партийна организация като политически ръководител. Мерките за подобряване на работата се адресират не само към стопанските и административните ръководители, но към самата партийна организация, към комунистите. В този смисъл уставното право на контрол на първичната партийна организация е и самоконтрол. Неговата цел е да се повишава отговорността за изпълнение на задачите.

След Десетия конгрес има безспорен напредък в дейността на първичните партийни организации по осъществяване на техните контролни функции над дейността на административните и стопанските органи. Но както се отчете и на съвещанието във В. Търново, все още твърде значителен е броят на организациите, които незадоволително осъществяват това право. Резултатите от едно изследване на Информационно-социологическия център на ЦК на БКП показват, че 33,4 на сто от анкетираните комунисти оценяват контролната дейност на своята организация като посредствена и слаба. Нерядко ръководителите излизат с отчети, които не разкриват действителната картина на състоянието на звеното, бстановката в него, не се обосновават мерките, които да активизират и стопанското ръководство, и комунистите за изпълнение на задачите. Съдържанието на контрола се свежда изключително до изпълнението на производствената програма. В първичните партийни организации в непроизводствената сфера, на които Десетият конгрес на Партията предостави право на контрол, още не е преодоляно стеснението да се иска отчет от ръководителите, да се критикуват.

Правилното направление на контрола е важна предпоставка за издигането на неговата роля. Негов предмет сега трябва да са въпросите, свързани с новия подход на Партията за ускорено решаване проблемите на производството, повишаването на неговата ефективност, комплексното решаване на стопанските и социалните задачи. Особена е необходимостта да се засили контролът за изпълнение на раздела за социалното развитие на колектива.

Важно място в съдържанието на партийния контрол **заемат стилът и методът на стопанските и административните ръководители.** Те са актуален проблем, защото борбата за осигуряване на ускорено рентабилно и висококачествено развитие на нашата икономика налага да се усъвършенствува и ръководната дейност на стопанските ръководители. Партийните организации преценяват доколко те наред с икономическите и административните методи използват и механизма на действието на неикономическите фактори (социална психика, морал, бит,

Digitized by Google

култура, естетически интереси и др.). Тази страна от стила на стопанските ръководители има твърде съществено значение за създаване на благоприятен психически климат в колектива, а той ражда инициативата, неспокойния дух, творчеството. В такава обстановка се създават благоприятни условия за възпитанието на членовете на колектива.

Въздействието на контрола на партийното събрание, както и при другите форми на контрол, безспорно зависят и от обстановката, която се създава при провеждането им. На съвещанието във Велико Търново беше констатирано, че критиката и самокритиката в живота и дейността на много партийни организации са на незадоволително равнище. Главните причини са, че не се вземат мерки за реализиране на справедливите предложения и критичните бележки, а също болезненото, грубо реагиране на критиката от страна на някои ръководни кадри, което задържа желанието за изказване. Наложително е при такива случаи да се намесят съответните партийни комитети за оздравяване на обстановката, за да могат партийните организации да упражняват действителен контрол, да расте самочувствието на комунистите като стопани на предприятието, което е предпоставка да се чувстват и те отговорни за него. Необходимо е, изтъква др. Брежнев, да се проявява повече внимание и уважение към мнението и предложенията на комунистите; да се създават условия за широка критика и самокритика, за да може партийната организация да поправя всеки комунист, който допуска нарушаване изискванията на Устава на Партията. От ония, които задушават критиката, следва да се търси строга отговорност.[1]

В предприятието, учреждението и селищата контролна дейност развиват и други органи и организации. Но засега все още партийните комитети и организации подценяват техните възможности, не се стремят да се разширява контролът на масите. Именно партийните организации следва да осъществяват разграничаване и съгласуване на контролните дейности. Така ще се избегне дублирането, ще се спести време на ръководителите, което те отделят по време на проверката. Но тук има и друг немаловажен момент. Честите проверки на дейността на даден ръководител неизбежно се отразяват отрицателно върху неговото душевно настроение. Защото колкото и да разясняваме, че контролът и проверката не са израз на недоверие, а ефикасно средство за изпълнение на задачите, то при чести проверки неизбежно ще се породи съмнение в това наше твърдение.

* * *

След Десетия партиен конгрес контролът и проверката направиха стъпка напред. Те се обогатиха с нови форми и средства, разшириха и своя обхват. При всички случаи сред това разнообразие ще се откроява първостепенното значение на контрола и проверката на място. Тя в най-голяма степен ще помага за премахване на съществуващите сериозни недостатъци в дейността на партийните комитети и организации, ще бъде мощен фактор за претворение в живо дело големите предначертания за по-нататъшно изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна.

---

[1] Л. Брежнев. Отчетен доклад пред XXIII конгрес на БКП. стр. 101.

Digitized by Google

ГРАДСКИЯТ КОМИТЕТ ПРОВЕРЯВА

МЕТОДИ КОЦЕВ
първи секретар на ГК на БКП — Елин Пелин

В Елин Пелин е съсредоточена значителна промишленост. Тук е седалището на аграрно-промишления комплекс, на административните и обслужващите организации и учреждения за целия район. За да ръководи успешно този социално-икономически организъм, градският комитет на Партията непрекъснато усъвършенствува стила и методите на работа, повишава научното равнище на партийно-организационната дейност, разнообразява нейните форми и средства.

Десетият конгрес на Партията посочи проверката на изпълнението като едно от най-важните средства за по-нататъшното издигане научното равнище на партийно-организационната работа. Проверката на хората и проверката на фактическото изпълнение на работата, както учеше Владимир Илич Ленин, е същината на цялата работа, на цялата политика. Проверката на изпълнението, съчетана с принципна взискателност, повишава политическата зрелост на първичните организации и партийните комитети, дисциплинира кадрите, издига тяхното чувство за отговорност, предпазва ги от увлечения и субективизъм.

Как използваме това средство?

На основата на богатата информация, която получаваме по различните канали, насочваме нашите сили към онези звена и задачи, които в определен период са решаващи, основни. От една година насам в края на всеки месец съставяме график на събранията на партийните организации с техния дневен ред и на градските мероприятия, които ще се провеждат през следващия месец. Съобразно състоянието на партийните комитети и първичните организации, сложността на задачите и дневния ред на събранието или характера на мероприятието определяме кой работник на градския комитет или сътрудник на обществени начала да изпратим. В хода на подготовката нашият пратеник на място проверява как се изпълняват решенията по определен проблем, какъв е подходът на партийното бюро или комитета, оказва помощ за подобряване организацията и за набелязване на мерки за преодоляване на слабостите и недостатъците. Проверката на място, живата работа с хората, с кадрите, непосредственото наблюдение на техния организационен похват, разположението на силите и умелото им използване е резултатна форма на работа. Този подход съдействува да израстват партийните кадри, да се повишава техният опит, а оттук и да се утвърждава авторитетът им сред трудовите колективи. Положителното в него е, че проверката на изпълнението се съчетава с конкретна помощ и има превантивен характер. Градският комитет получава точна информация за възможностите и квалификацията на кадрите и на тази основа определя допълнителните политически мерки.

За нас е важна и оценката, която получаваме за реалността на решенията, как се реализират в живота. Тази обратна връзка е необходимо условие правилно да функционира управляващата система, да се предприемат подходящи мерки, които ще доведат до положително

Digitized by Google

изменение в работата. Да вземем за пример усилените селскостопански кампании, които изискват да се включват в тях значителни материални и човешки ресурси. Обикновено те са голямо изпитание за градския комитет и първичните организации. Разпределението на отговорниците за всеки производствен участък е от решаващо значение. Те, като извършват проверка и координация на действията на допълнително изпратените ресурси от предприятията и учрежденията, същевременно помагат на партийните и стопанските ръководства да осъществяват решенията на бюрото на градския комитет за срочно и без загуби прибиране на реколтата. Това играе положителна роля в работата, защото и индивидуалната, и политическата дейност се извършват на високо равнище, от квалифицирани работници на ръководните партийни и държавни органи, същевременно се решават и редица организационни и социално-битови въпроси на механизаторите и работниците.

Обикновено за по-големи и важни мероприятия, които изпълняват държавните, стопанските, обществените органи и организации, определяме отговорник от градския комитет. Той има задача да помогне да се разясни мероприятието, да се организира провеждането му, да проверява на място как се изпълняват политическите, идеологическите и социалните цели, заложени в дадена изява. Резултати имаме и в определянето на постоянни отговорници за изоставащите колективи и предприятия по изпълнението на плана през отделни периоди на годината. По същество тук градският комитет на Партията извършва комплексна проверка на политическата, идеологическата и организаторската работа на първичните организации, на дейността на стопанските ръководства, профкомитетите и Комсомола как преодоляват трудностите, с какви средства мобилизират силите на колектива за решаване на задачите.

Градският комитет на пленарно заседание утвърди комплексна програма за развитието на градското строителство, в което се предвижда рязко да се повишат темповете на благоустрояване на града и изграждане на съвременни сгради, фасади и образцови лични домове. Разработи политически и организационни мероприятия за нейното изпълнение. В тях се предвижда да се ангажират всички граждани за осъществяване на решенията на пленума на градския комитет и на сесията на градския народен съвет.

Тези големи задачи могат да се изпълнят само ако здраво се опрем на комунистите, на техния личен пример. За целта на всеки комунист възложихме партийно поръчение, изградихме и временни партийни групи по улици с по-голям обем строителни работи. Те се оглавиха от заместник-председателите на градския народен съвет. По този начин в проверката на изпълнението на решенията ангажирахме широк кръг активисти, бих казал, масовизирахме контрола, а това по същество беше и конкретна помощ на място и на комунистите, и на ръководствата на отечественофронтовските организации, и на цялото население.

Голяма роля за възпитанието на кадрите и трудещите се, за повишаване на тяхната активност и съзнателност имат системните срещи на ръководителите на градската партийна организация с тях в процеса на работата. Този процес се регулира и направлява. Изискваме от всеки партиен деец така да построява своята работа, че минимум един път в месеца да посещава събрание на първична партийна организация, да се среща с ръководителите на предприятието, учреждението или селото, да изнася беседа, да разяснява политиката на Партията, целите на едно или друго решение на бюрото на градския комитет, да информира трудещите се за задачите, които в момента решаваме, а така също да набира информация и впечатления, да добива ясна

Digitized by Google

представа за действителното състояние на предприятието и за настроението на хората.

В тази насока ефективни са провежданите от няколко години насам Димитровски петъци. Какво представляват? Всеки трети петък от месеца партийният актив информира трудовите колективи по актуалните проблеми на политическата работа и задачите, които предстоят. От друга страна получават непосредствена информация за въпросите от най-различно естество, които вълнуват работниците и служителите. Те се обобщават в градския комитет и се възлагат на различните органи и организации според компетентността и естеството им да ги решат в определен срок. На следващата среща се дава отговор какво е направено, какво предстои да се извърши. Този начин на работа укрепва бярата на хората в ръководната сила на Партията, помага на местните ръководители по-добре да организират своята дейност, своевременно и правилно да решават наболелите въпроси.

Основно направление в партийно-организационната дейност на градския комитет на Партията е стремежът да се усъвършенствува организацията на проверката на изпълнението, постоянно да се засилва помощта на първичните организации, за да подобряват своята работа, да израстват и се утвърждават като авторитетни политически ръководители на трудовите колективи. Сполучлива форма за реализирането на тази цел са комплексните проверки, организирани от градския комитет на Партията. Идеята за тях се роди от богатия опит на КПСС, от който постоянно се учим.

Какви цели си поставихме с тяхното внедряване като постоянна форма на работа?

Първо, по-непосредствено да помагаме на партийните бюра и секретарите на първичните организации да осъществяват партийно ръководство в трудовите колективи. Често освен желанието е необходим и опит на кадрите по места, политически подход, за да решават възникващите сложни ситуации в работата и на партийните организации, и на трудовите колективи. Трудностите от различно естество понякога са причина да не се изпълняват навреме и точно партийни решения. Нашата цел е в процеса на проверките да предадем своя опит на секретарите на партийните организации, да им покажем как ние от позициите на едно по-зряло партийно ръководство бихме подходили към всеки конкретен проблем. Стремим се чрез действията си да възпитаваме хората, да издигаме чувството за отговорност към поръчаното дело и успоредно с това да се засилва авангардната роля на цялата партийна организация и на партийното бюро, да укрепва и се развива тяхната дееспособност. В една спокойна обстановка на място чрез задълбочен анализ на конкретния подход на партийното бюро по отделно решение, с конкретна разработка на мерките за реализирането му се извлича най-голяма полза и за комунистите от първичната организация, и за нас като партийно ръководство.

Второ, комплексната проверка на многостранната дейност на партийната организация и бюрото ни дава непосредствена информация за тяхното състояние, от което можем да направим верни изводи в няколко направления:

— доколко стилът и методите на работа на първичната организация са способствували или са били фактор за точното определяне на основните задачи и главните средства за решаването им,

— как партийната организация и бюрото са организирали изпълнението на решенията на градския, окръжния и Централния комитет на Партията, обхванати ли са комплексно всички дейности;

— как първичната организация и партийното бюро и особено секретарят работят с кадрите, с обществените и масовите организации.

Digitized by Google

Как е построена системата за изучаване настроенията на колектива, социално-психологическата нагласа на кадрите при определени условия. От съществено значение е и проблемът за изучаването на общественото мнение, на възпитателното въздействие и ефекта от цялостната дейност на партийната организация, стопанското ръководство и обществената организация.

Чрез комплексните проверки градският комитет по-добре изучава състоянието на партийните ръководства в предприятията и учрежденията, техните теоретически и практически възможности. Вижда непосредствено дейността на стопанския ръководител. А това е важно за определяне на формите и средствата за работа с кадрите, за тяхното обучение, възпитание и разпределение. Установява се каква е съдбата на партийните решения на ръководните партийни органи, кои се изпълняват, по кои се работи и причините за неизпълнението на някои важни решения, каквито често се срещат. Това дава повод за размисъл и оценка на нашия подход, на стила ни на работа. Виждат се кои решения не са издържали изпита в практиката, тяхното качество, проблемност. Този процес е двустранен и неговото диалектическо единство сме длъжни добре да осмисляме, ако искаме да сме в синхрон с действителните процеси и тенденции, които се формират в първичните партийни организации.

Комплексните проверки дават възможност да извлечем специфичното, положителното във всяка първична партийна организация, да го обобщим и ако теоретически и практически е подходящо и полезно, да го разпространим и внедрим в цялата градска партийна организация. Примери в това отношение има много, този подход действително е полезен. Обикновено положителният опит се анализира, обобщава и бюрото на градския комитет взима решение за неговото разпространение и внедряване. В деня на партийния секретар се разяснява подробно как трябва да се подходи и в кои организации може да се внедри.

Как организираме и осъществяваме комплексните проверки?

Внедрихме ги в нашата работа в началото на 1974 година. Първоначално не ги планирахме предварително, а ги уточнявахме всяка седмица на оперативките, кои първични партийни организации ще се проверяват. Опитът обаче подсказва, че е необходимо по-дългосрочно да се планират, тъй като по същество те имат превантивен характер. Планирането извършваме за всяко тримесечие, а за 1975 година беше изготвен целогодишен план. Смятаме обаче, че целогодишното планиране не е най-подходящо, тъй като по различни причини не могат да се спазват определените срокове. Най-добре е то да става на шест месеца. По този начин партийните организации се готвят за проверките, вземат мерки за подобряване на работата си и особено по онези направления, по които не са изпълнили някои решения.

Времетраенето на проверката се определя от големината на първичната партийна организация и на колектива, от общата оценка за нейното организационно състояние и пр. Проверката се извършва от всички работници на градския комитет на Партията и председателя на градския съвет на професионалните съюзи, който в случая участвува като представител на градския комитет и отговаря за профсъюзната дейност. Той подробно се запознава с организирането, водането и отчитането на социалистическото съревнование и как се решават социално-битовите въпроси в предприятието. Всички работници предварително са въоръжени с решенията на бюрото и пленумите на градския комитет, с основните проблеми на окръжния и Централния комитет, отнасящи се до партийната организация. Стремим се предварително да

Digitized by Google

набавим информация за оценката на висшестоящата стопанска организация, за слабите страни в дейността на предприятието.

Методите, които използваме при проверките, са разнообразни: проверка по документите на партийната организация как се изпълняват решенията, състоянието на архивата и качеството на приетите решения и мероприятия, качеството на внасяните за обсъждане в събрания или заседания информации, доклади, справки и др. Изучаваме подхода при подготовката на материалите. Анализират се формите, дейността на комисиите, обхватът на техните проверки и подготовката на дадения проблем, каква информация ползват. Водят се диференцирани разговори със секретаря на партийната организация и членовете на бюрото, с отделни комунисти, ръководители, работници, със секретаря на Комсомола и председателя на профорганизацията.

Докато сътрудниците на градския комитет проверяват отделните направления от дейността на партийната организация, първият секретар на градския комитет води разговор с директора, заместник-директора, началниците на цеховете, с работници от различни звена на предприятието с цел да се запознае как те оценяват помощта на партийното бюро и организацията в решаването на икономическите проблеми.

Още със започването на проверката се уточнява времето и мястото на заключителната среща на работниците от градския комитет с партийното бюро. По същество това е заседание на партийното бюро, в което участвуват ръководството на предприятието, председателят на профкомитета и секретарят на Комсомола, ако са членове на Партията. На заседанието всеки представител на градския комитет аргументирано излага своята оценка за работата на партийната организация и прави предложения за нейното подобряване. Анализът на резултатите от проверката всъщност е един задълбочен разговор върху цялостната дейност на партийната организация, на колектива, на ръководството. Накрая първият секретар на градския комитет обобщава резултатите и прави предложение за решения на партийното бюро. Уточняват се и въпросите, които да се вземат на отчет в отделите на градския комитет.

Тук заслужава внимание и един такъв въпрос. Добре формулираното и научнообоснованото решение на партийния орган е важна предпоставка не само за неговото изпълнение, но и за проверката — да може конкретно да се следи как се реализира. Ако то е съобразено с възможностите на изпълнителите, ако отразява същността на процесите, явленията и тенденциите на развитие в колектива, то задачата се опростява. Затова стремежът ни е решенията да са конкретни, по срокове и направления, успоредно с това да обхващат основните проблеми, да са с подчертан партиен характер. Градският комитет на Партията заедно с реченията набелязва формите и средствата за контрола и проверката на изпълнението им. Установена е следната технология: още в перспективния или оперативния план се определят работни групи от партийни и обществени дейци, специалисти, които проучват проблема и внасят проекти за решения. След това отделът и секретарят на градския комитет обсъждат проекта и уточняват формите за неговия контрол и проверка, оформят и окончателната му редакция. Така пленумът или бюрото утвърждават възможно оптималните решения, плод на колективния ум. Ето един пример. За разработване на система за работа с комсомолските кадри бюрото на градския комитет изгради работна група. Под ръководството на завеждащия организационния отдел тя дълго време проучва развитието на младите ръководители, оценява досегашната им дейност, качествата, подготовката им, ефективността на формите на обучение. Въз основа на тези проучвания е съз-

Digitized by Google

дадена система, която е ръководно начало в дейността на градския комитет с младите кадри. Обменихме и опит. Досегашните резултати от прилагането ѝ са добри, имаме ясна перспектива с конкретни задачи, които подлежат на проверка и отчет.

За повишаване ефективността на проверката на изпълнението изучаваме опита на нашите и другите партийни организации и особено богатия опит на Московската областна партийна организация, с която Софийският окръжен комитет е в дружески връзки. В чест на Единадесетия конгрес на Партията този процес ще се задълбочава и усъвършенствува. Така градската партийна организация ще се подготви по-успешно да изпълнява седмата петилетка.

ЕФЕКТЪТ

След Десетия конгрес на БКП в окръжната партийна организация бяха организирани редица инициативи, които допринесоха за контролната дейност. По тези проблеми се състояха и научно-практически конференции. От две години действува система за вземането и организацията на изпълнението на партийните решения. По-широко място намират оперативните планове, картотекирането на решенията, описването на бюлетини и други.

С сгледа да се обобщи положителният опит и да се окаже по-добра помощ за преодоляването на слабостите в организацията на контрола и проверката на изпълнението в продължение на един месец отдел „Организационен" в окръжния комитет на БКП провери 22 градски, общински и заводски партийни комитети и група първични организации от различни сектори. Проучването показва, че основното съдържание на контрола и проверката на изпълнението на решенията най-тясно се свързват с проблемите на социално-икономическото, политическото и културното развитие на окръга. Това се потвърждава от настъпилите положителни изменения в подхода при изработването на партийните решения. В преобладаващата част от тях намират отражение проблемите, свързани с изпълнението на задачите в икономиката, повишаването ефективността на идеологическата работа, усъвършенствуването на вътрешнопартийния живот и други. Те се характеризират с по-голяма обоснованост и конкретност. В подготовката им по-задълбочено се изучават процесите и явленията в живота, осигурява се по-навременна и обективна информация, ангажира се по-широк актив от партийни дейци, специалисти и други. Стремежът е да се залагат необходимите предпоставки за осигуряването на ефективен контрол.

Паралелно с проверките по места в бюрото на окръжния комитет на БКП за изпълнението на отделни решения се отчитат градските комитети на Партията, държавните и стопанските органи и ръководства на обществените организации. През 1974 г. например са се отчели 4 градски комитети. По различни въпроси 8 пъти са докладвали от изпълнителния комитет на окръжния народен съвет, по един път от окръжния съвет на професионалните съюзи и окръжния комитет на Комсомола.

По редица основни решения бюрото на окръжния комитет на Партията е правило отчет пред партийните комитети и първичните организации. На окръжни и районни съвещания се дава гласност за резултатите. За тази цел рационално се използва печатът и радиото. Само през периода от началото на 1974 година до края на април т. г. в „Пиринско дело" е поместил 174 материали, свързани с изпълнението на решенията на бюрото на окръжния комитет на БКП, като най-много са по проблемите на промишлеността, селското стопанство, строителство и търговия — 122, административни — 14 и въпроси на организационната и идеологическата работа — 38.

По-съвършена стана организацията на контрола и проверката на изпълнението в градските, общинските и заводските партийни комитети. Техните решения се обосновават на по-богата информация. Създава се ефективна система за по-бързото им стигане до изпълнителите. Градските комитети на Партията в Благоевград, Петрич, Сандански, Гоце Делчев, Белица и общинските комитети в Коларево, Катунци и други в продължение на няколко дни след всяко свое заседание запознават държавните и стопанските кадри, секретарите на първичните организации с взетите решения. В същото време се прави отчет на изпълнените, на тези, които в момента действуват или е изтекъл срокът им. В редица общински комитети на БКП периодично се проверява изпълнението на решенията, а на всяко заседание или на три месеца се отчитат цялостно резултатите.

Повишиха се контролните функции на градските партийни комитети и техните бюра. Извикват се на отчет председатели на народните съвети и на масовите организации, директори на предприятия и секретари на първични организации.

Digitized by Google

Действен контрол упражняват ГК на БКП в Белица, общинският партиен комитет в Елешница и заводските комитети на Партията в ЗМК—Благоевград, ЗХФД—Разлог, завод „Михаил Антонов" — Гоце Делчев, шивашка фабрика — Петрич и др. Основните въпроси и задачи, свързани с техническия прогрес в селското стопанство, се водят на постоянен отчет от общинските комитети на БКП в Коларево, Струмяни, Хаджидимово, Кочан и други.

По-широко място в дейността на градските комитети на Партията намират комплексните проверки. Те бяха извършени от: ГК на БКП в Сандански във връзка с подготовката на пленума за ръководната роля на първичната организация; ГК на БКП в Петрич във връзка с подготовката на пленум, на който бе обсъден въпросът за отрицателните явления в града и от градския комитет в Благоевград по проблемите на строителството.

Повечето градски и общински комитети на Партията по-добре използват данните, получавани чрез партийната информация. Поставят се на анализ сигналите, предложенията и критичните бележки от събранията на първичните организации и на трудовите колективи. Постоянно бележи подобрение и контролът над кадрите. Навсякъде е създадена практика на членовете на пленумите на градските комитети на Партията и на другите ръководни кадри да се възлагат поръчения и да се призовават на отчет. Особено добра система на контрол в това отношение е въведена в градския комитет на Партията в Разлог, Петрич, Г. Делчев и др., където за неизпълнението на решения са налагани и наказания. В тези, пък и в други организации много ръководители дават пример, което оказва възпитателно въздействие, импулсира комунистите за действително откровение за собственото си поведение.

Контролът и проверката на изпълнението имат успехи и в работата на първичните организации. Решенията на повечето от тях се отличават с по-голяма конкретност. В подготовката им се включват и силите на специалистите. Създава се по-ефективна организация за обхващането на комунистите чрез поръчения. Напредък има и в самоконтрола. За това особено допринесоха и утвърдените в практиката на окръжната партийна организация разговори, които обхващат всички комунисти. При повишен интерес в много първични организации преминава разговорът „За приносът на комунистите в изпълнение решенията на Десетия конгрес и за достойна среща на Единадесетия конгрес на Партията". По същество това е самоотчет на всички членове на Партията.

Организацията на контрола и проверката на изпълнението дава възможност за по-пълно разкриване на положителния опит, който се създаде в партийната работа. Подходяща форма в това отношение е подвижният семинар в Благоевград. В него участвуват работниците на ГК на БКП, членовете на изпълнителния комитет на градския народен съвет, градските ръководства на обществените организации и ръководителите на предприятия. Те посещават отделни предприятия и трудови колективи и на място се запознават с постиженията в различни сфери на икономическия и обществено-политическия живот, със стила и методите на работа на партийните и стопанските ръководства. Общественият опит се прилага и от другите ръководства в тяхната работа.

За да усъвършенствуват по-нататък контрола и проверката на изпълнението на партийните решения, бюрото на окръжния комитет на БКП прие мероприятия. В тях се предвижда да се организират семинари, курсове, научно-практически конференции, обмяна на опит, за да се повиши компетентността на партийния актив. Набелязани са и редица мерки за засилването на практическата насоченост на партийните органи и организации за осигуряването на действен контрол и проверка на изпълнението на предстоящите задачи и тези, които ще начертае Единадесетият конгрес на БКП.

Борис АНГЕЛОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Благоевградски окръг

ВАЖНО ЗАДЪЛЖЕНИЕ НА СТОПАНСКИЯ РЪКОВОДИТЕЛ

Важно условие за ефективността на работата на стопанския ръководител е качеството на управленческите решения. Това е резултат на редица дейности по планирането, организирането, контролирането и регулирането на управляваните процеси.

Най-голямата опасност за ръководния стопански деец е субективизмът — да игнорира фактите и да изграждa идеите не от действеността, а от пожелания. Обосновано и добре обмислено е онова решение, което се основава в изучаване и систематическия анализ на съответния проблем, на възможността да се реализира в практиката.

За да бъде в състояние умело да ръководи, стопанският деец трябва добре да познава възможностите на хората и техниката и непосредствено да организира хармоничното им взаимодействие. Именно по тези съображения проверката на изпълнението е важен елемент от всекидневната му работа.

Правото да проверява това, което извършва повереният му колектив, определя

Digitized by Google

и значението на неговата дейност. Но това право не бива да се схваща само в информационен смисъл, че чрез проверките той получава само познания по състоянието на даден проблем. Напротив, проверката на изпълнението е действена, активна регулираща страна от работата на стопанския ръководител, **неотделима част от неговия стил.** Тя изисква не само констатации, а действени разпореждания и поемане на отговорност. А това предполага стопанският ръководител добре да познава не само проблемите, но и насоките, в които да търси решението.

Един кардинален проблем пред стопанските организации през 1976 г. е повишаването на обществената производителност на труда на основата на перспективна модернизация и реконструкция на производствените мощности. В неговото решаване пряко са заангажирани и силите, и авторитетът на партийните организации. Стопанските ръководители са длъжни да оглавяват и непосредствено да ръководят този процес. Това изисква не само да познават възможностите на колективите, но чрез системна проверка да направляват техните усилия.

Проверката на изпълнението не бива да се разглежда само като единична проява по определяне състоянието на даден проблем. Един, макар и най-общ разрез на това понятие, ще ни открие необходимостта от изпълнение на две съставни задачи.

Първата е да се определи какво е действителното състояние на проблема и да се съпостави с планираното или очакваното изпълнение. За да се получи ефективен резултат от тази регистрираща и сравнителна дейност, ръководителят трябва да разполага с еталони, спрямо които да измерва и преценява както своята, така и работата на сътрудниците си и на ръководените от него звена като цяло. Установяването на такива показатели изисква целият процес на ръководство да бъде изразен чрез измерими величини: срокове, материални, трудови или стойностни. Практиката многократно потвърждава, че най-целесъобразно е, когато такива показатели се установяват съвместно с хората, които ще извършват работата, подлежаща на понататъшна проверка. При сравняването на резултатите голямо значение за правилното разбиране на контролирания процес има своевременността, комплексността и надеждността на получаваната информация. Проверката на изпълнението има за задача именно да осигури непосредствена, аналитична или обобщена информация за състоянието на проблема или процеса.

Втората задача е да се определи каква е величината на допуснатото отклонение от нормалното протичане на процеса. Основният познавателен метод тук е сравнението. Чрез него проверката трябва да изясни причините, които предизвикват отклоненията и разиващите се тенденции. На основата на анализирането на обстановката се получава и крайният резултат от тази фаза на проверката, а именно — оценката.

Правилната оценка на състоянието на проблема дава възможност на стопанския ръководител да взема точни решения. Тя трябва да се прави така, че да изразява най-пълно състоянието на работата в момента на проверката, да отразява отклоненията и различията и същевременно да изтъква отговорността на изпълнителите. Начинът на проверката трябва да осигури получаването на своевременна и обективна оценка, която да позволява бързо да бъдат отстранявани допуснатите отклонения.

Оценката, направена на основата на проверката на изпълнението, може да бъде обективна само ако ръководителят има предвид следните основни изисквания:

— **задълженията,** т. е. правилно да са формулирани и поставени задачите и отговорностите, сроковете за тяхното изпълнение;

— **правата,** т. е. на сътрудниците да са предоставени съответните права — материални, кадрови, финансови, време за изпълнение на задачите;

— **поделената отговорност,** т. е. макар че прехвърля задължения и права на своите сътрудници, той никога не може да прехвърли своята лична отговорност на качеството на изпълнението или за решаване на дадена задача.

Поставяме така въпроса за същността на подхода към възлагането на задачите, защото **проверката на изпълнението трябва да има предимно предпазен характер,** т. е. тя да има за задача да установи възможностите да не се допускат отклонения, а не само да ги регистрира. В първия случай проверката има действително активен характер, във втория — само констатиген.

Не бива да се забравя, че ръководителят е винаги образец за пример и подражание от страна на своите сътрудници. Всеки негов жест, всяка негова дума се оценяват и имат отражение — и икономическо, и идеологическо, и политическо.

Една проверка на изпълнението може да постигне положителен резултат само ако бъде добре дефинирана. Често пъти времето, отделено за нея, може да бъде загубено, ако ръководителят се задоволи да обработва фактите, които са само симптоми, а не истински причини за проблема.

Понякога при проверката ръководителят попада най-напред на симптомите на проблема, който може да бъде само привиден. И ако прояви нетърпеливост, той „атакува фронтално" трудностите, бърза да действува. Но често, даже и след големи усилия, се разбира, че не могат да се получат желаните резултати. Това означава, че при проверката той не е попаднал на решаващия проблем, че се е занимавал с въпроси, които не са съществени.

При използването на **проверката като елемент на ръководната дейност** стопанският ръководител трябва да има предвид, че обикновено малък брой причини предизвикват по-голямата част от последствията. Анализът на каквато и да е стопанска дейност може да потвърди това. Не е убедителен този, който изтъква десетки и десетки причини за неуспехите в своята ра-

Digitized by Google

бота. Безспорно такива многобройни причини обикновено има и те оказват своето влияние. Но често голямата част от тях са произволни от друга, главна причина или пък имат несъществено значение. По време на проверката добрият ръководител търси, открива и отстранява основните причини, които предизвикват отклоненията от нормалната дейност.

Напоследък в практиката на ръководната дейност по време на проверката на изпълнението все повече намира приложение т. н. **„Таблица за диагностичен анализ“**. Тя има приблизително следния вид:

Констатация	Анализ	Варианти	Решение
Кой изпълнява работата?	Защо той?	Кой може да я изпълни?	Кой трябва?
Как се изпълнява работата?	Защо така?	Как може да се изпълни?	Как трябва?
Къде се изпълнява работата?	Защо там?	Къде може да се изпълни?	Къде трябва?
Кога се изпълнява работата?	Защо тогава?	Кога може да се изпълни?	Кога трябва?
За колко време се изпълнява работата?	Защо за толкова време?	За колко време може да се изпълни?	Защо за толкова време?

Този начин, който е в пълно съответствие с изискванията на комплексния подход към разкриването и разрешаването на проблемите, може да има много голямо значение при проверката на изпълнението. Той дава реална картина на фактическото състояние и изисква аналитична оценка и избор на решение.

Преди известно време беше организирана една проверка от партийни и обществени органи по отношение качеството и равнището на конструкциите и технологиите в ня от столичните заводи. На заместник-директора по техническите въпроси на едно от заводите бе предложено да провери и оцени равнището на конструкцията и технологията на едно от основните изделия с помощта на горния метод. Отначало той се засмя, че това било работа за не повече от 15 минути.

Действително на въпросите от първата група той отговори съвсем бързо. С тях се констатираше съществуващото положение. На втората колона от въпросите заместник-директорът се замисли, но сравнително бързо обоснова съображенията си. Когато бяха поставени въпросите от третата колона „как“, между него и другите присъствуващи специалисти от завода възникна оживена дискусия. Редица от сътрудниците обосноваха свои различни предложения — оказа се, че едни са мислили по горните въпроси, други са чели някъде за съществуването на по-прогресивни методи и т. н. Тази ата а на идеи възбуди духовете, създаде се творческа, делова атмосфера, проявиха се интересни предложения и инициативи. В резултат на това заместник-директорът предложи да поработят още за търсенето на най-целесъобразните отговори. Оказа се, че е необходимо повече от месец за тази цел. От това се получиха редица положителни резултати.

В системата на ръководния контрол най-често като форми на проявление се срещат **периодичната проверка и проверката по изключенията.** С първата стопанският деец може непосредствено да контролира текущата работа, за да се увери, че изпълнението съвпада с неговите указания. Основен оценяващ критерий е това, което той би направил, ако е на мястото на своя сътрудник. Положителното в тази система е, че тя осигурява постоянно пряко наблюдение и бърза оценка на фактите и събитията, а също така и на стила и методите на работа на стопанския ръководител. Известно неудобство при нея е, че той трябва да отделя повече време и че преценката му се ограничава само до неговия опит.

Личната периодична проверка в никакъв случай не бива да се превръща в метод на надзиравне, в постоянно вмесване в работата, когато ръководителят влияе върху всеки елемент от дейността на сътрудниците и сковава тяхната самостоятелност и инициатива.

При проверката по изключенията ръководителят предварително е определил допустимите отклонения спрямо целите (резултата) на работата. Посредством системата за информация той следи за състоянието на последната и при отклонения, които са по-големи от предварително определените величини, той упражнява правото си за проверка на изпълнението.

Изборът на единия или другия метод е в зависимост от личните качества на ръководителя, мащаба на контролираната работа и важността на проблема. При проверката ръководителят трябва да получава оперативна информация, но не във вид на съвещания и справки, чиято проучване би му отнело много време, а във вид, който му дава възможност бързо да синтезира

Digitized by Google

туацията, т. е. да направи необходимите за вземане на ръководното решение изводи.

Няма по-действена система на контрол от проверката на място. Тя трябва да бъде винаги в стила на ръководителя комунист. Само партийният подход при проверката дава възможност да се окаже непосредствено въздействие. Дори и в най-трудни моменти работниците обкръжават такъв ръководител с доверие, те оценяват неговото старание да вникне в същността на проблемите, разкриват пред него своите мнения. Това му позволява да се насочи към верни изводи и решения. Проверката на място е особен род среща с масите, от която ползата е двустранна. Контролът на място подсилва личната отговорност при изпълнението.

Проверката на изпълнението е неотделима част от технологията на управлението, движеща сила за разкриване и преодоляване на слабостите, за рационализиране и усъвършенстване на стопанската дейност.

Стопанският ръководител е едновременно и политически деец. Той е носител и изразител на партийната и държавната политика и решения в рамките на ръководеното от него звено. В качеството си на ръководител той е едновременно и субект и обект на управление. Обект е и на контрол и проверка от страна на партийната организация. Отчита се пред нея по взетите решения, по мероприятията, които осъществява.

Партийните органи дават насока и се грижат за правилното провеждане на икономическата политика, укрепват в кадрово отношение стопанските звена, изискват от ръководителите да проявяват инициатива, да решават сами задачите и да носят отговорност за своите решения. Те имат правото да осъществяват периодична проверка на изпълнението на задачите от страна на стопанските ръководители, да оценяват тяхната работа и на тази основа да проявяват организаторски и идейно-възпитателни функции, които да съдействуват за усъвършенстване системата на управление. Тази проверка не означава стесняване на пълномощията на стопанския деец. Тя издига ръководната роля на Партията и повишава уменията ѝ да прави научен анализ на стопанските и социалните процеси в предприятието, вярно да долавя тенденциите и потребностите на развитие, да дава програма за действие на всички обществени организации и целия трудов колектив, да мобилизира силите на трудещите се за успешното реализиране на партийните и стопанските решения.

к. и. н. Георги ГЕОРГИЕВ

АПРИЛСКА ЛЕТОПИС

ЮЛСКИЯТ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП — 1968 Г.

„Една от най-отличителните черти на историческо ни развитие след историческия Априлски пленум на ЦК на БКП през 1956 година е стремежът на нашата партия да ръководи строителството на социализма, като съобразява своята дейност по управлението на обществото с изискванията на обективните закони."

Тодор ЖИВКОВ

Юлският пленум на ЦК на БКП (1968 г.) се занима с усъвършенстването на цялостната система на управление на нашето общество.

Точното разпределение на компетенциите и функциите на различните държавни и недържавни органи е условие за оптимално функциониране на системата на управлението. В социалистическото общество държавните органи — избирани от народа по демократичен път — осъществяват непосредствено функциите на властта и управлението. Те издават нормативни актове, разпореждания, заповеди и др., с които по държавноправен път регулират обществените отношения, правата и задълженията на гражданите и трудовите колективи. Обществените организации въздействуват върху развитието на социалистическото общество с недържавни средства, като мобилизират и вдъхновяват трудещите се в името на социализма и комунизма. Обществените организации — профсъюзите, Отечественият фронт, Комсомолът — не изпълняват еднаква роля в това отношение. В зависимост от мястото си в обществено-политическата структура, обсега на действие, членския си състав и пр. те оказват различно по характер, дълбочина и значение въздействие върху развитието

Digitized by Google

на обществото. В процеса на социалистическото развитие се осъществява все по-тясно обвързване на дейността на държавните органи и обществените организации, развива се обществено-държавното начало в управлението. Една от главните страни на ръководната роля на Партията в етапа на изграждане на развито социалистическо общество се изразява в синхронизиране на тази дейност, в разширяване на обществено-държавното начало в управлението.

Взаимната връзка между различните страни на процеса на управлението, максималната ефективност на който се осигурява чрез синхронизиране на всички негови дейности, налагаше да се внесат съществени изменения и подобрения в цялата политическа надстройка, да се усъвършенствува работата на всички ръководни органи и звена. В структурата на субективния фактор Комунистическата партия има функцията да координира и интегрира дейността на всички органи на социалното управление, да определя техните основни функции, да ги насочва към една цел, да внася единство в целия социален организъм.

Изпълнявайки последователно тази своя функция, ЦК на Партията на своя Юлски пленум, състоял се на 24, 25, 26 юли 1968 г., обсъди и утвърди широк кръг основни насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество — от базата до надстройката, от производството до науката и културата.

Главното в партийните разработки на Юлския пленум е комплексният подход при научното решаване на всички основни страни на управленческия процес, усъвършенстването на научнообоснована концепция за управлението на нашето общество като цяло и на неговите най-съществени съставки. Юлският пленум очерта функциите, правата и компетенциите на всички основни ръководни органи в страната, формулира концепция за управлението с дълготрайно значение, съобразена с достиженията на науката, на нашия опит и опита на братските страни и особено на СССР в изграждането на социализма.

За да се реши комплексната по същество задача за изграждане на цялостен механизъм на социално управление, съответствуващ на съвременното развитие на производителните сили, Юлският пленум постави изискването Партията да съсредоточи вниманието и усилията си към четири групи въпроси.

Първо— това са въпросите, свързани с доизграждане и усъвършенствуване механизма на новата система на ръководство на народното стопанство и създаване необходимите икономически условия за нейното последователно приложение и нормално функциониране. Приетите от Юлския пленум основни принципи на новата система на ръководство на народното стопанство, „тяхното приложение върху основата на новите концепции за планирането, усъвършенстването на финансово-кредитната система, по-пълното използване на пазарния механизъм и др. ще създадат възможност за по-пълно проявление преимуществата на новата система, за последователно съчетаване изпълнението на плановите задачи с използването на икономическите лостове, за по-пълно съчетаване на личните, колективните и държавните интереси... за ускоряване на техническия прогрес и интензификация на народното стопанство, за увеличаване възможностите за по-нататъшно издигане жизненото равнище на народа"[1].

Второ — това са въпросите, свързани с подобряване организационната структура на управлението и осигуряване всички необходими условия за нейното оптимално функциониране в духа на ленинския принцип на демократическия централизъм. Решенията в областта на държавното и общественото устройство — издигане ролята и разширяване функциите на Народното събрание, създаване на Държавен съвет, усъвършенстване функциите на Министерския съвет, разширяване правата и самостоятелността на народните съвети и др., бяха насочени към привеждане политическата надстройка в съответствие с принципите на новата система на ръководство на народното стопанство и потребностите на изграждането на зряло социалистическо общество у нас.

Третата група въпроси е свързана с изискването да се изгради и усъвършенствува единна, високоефективна система на информация като съществен елемент на съвременното управление, да се засили ролята на науката в управлението на обществото.

Четвъртата група въпроси е насочена към необходимостта от решително издигане равнището на работата на всички звена на идеологическия фронт и подобряване комунистическото възпитание на трудещите се, последователно да се решат проблемите на образователната система и на системата на подбора, обучението и издигането на кадрите, на трудовата и държавната дисциплина.

Решаването на този комплекс от въпроси бяха централен обект на обсъждане на пленума. Те бележат нова, по-висока степен в развитието на априлската линия на Партията за демократизиране на обществения живот, степен, съответствуваща на обективните потребности на етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас. И най-характерното: те са насочени към по-нататъшно издигане ръководната роля на Партията като обективна закономерност на общественото ни развитие.

Като разработи основните насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество, пленумът набелязва мерки за създаване на обективни предпоставки за издигане ролята на партийните органи и организации като политически ръководства, за засилване авангардната роля на първичните партийни организации

[1] Т. Живков, Съч., т. 8, с. 161.

Digitized by Google

и на комунистите за по-пълно разгръщане на вътрешнопартийната и социалистическата демокрация.

Взетите в тази насока решения от пленума за ясно разграничаване функциите на Партията и нейните органи от функциите на другите органи на социалното управление, особено на държавните и стопанските, за формирането на научнообосновани методи и средства за тяхното действие, за работата с кадрите оказват благотворно влияние върху развитието на Партията като боеви щаб на работническата класа, на народа и същевременно въздействуват върху укрепването на нейния авторитет, за свързването ѝ с масите.

В доклада на др. Тодор Живков пред Юлския пленум (1968 г.) се казва: „Линията на Партията, линията на творческо осъществяване решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП е линия на мощно развитие на икономиката и културата, постоянно повишаване жизненото равнище на народа. Тя е линия на усъвършенствуване на обществените отношения, на последователно развитие на социалистическия демократизъм във всички области на живота, на издигане творческата роля и значение на трудещите се и на отделната личност при определяне и решаване на основните задачи на нашето развитие, при определяне съдбата на Родината.“[1]

Активното съзнателно участие на трудещите се във всички сфери на обществения живот се осъществява не само и главно чрез държавните органи, но и посредством масовите обществени организации.

Чрез обществените организации Партията разгръща самодейността на масите, съчетава общонародните, държавните със специфичните интереси на отделните социални категории — широко обсъжда партийните и правителствените програмни документи, обменя мисли с народа по проблемите на нашето социалистическо развитие, по неизбежните трудности и противоречия, търси и намира пътищата за най-бързото им и ефективно преодоляване. Линията на непрекъснато разширяване правата и компетенциите на обществените организации в политическия, стопанския и културния живот на страната съдействува за все по-пълно осигуряване на специфичните законни интереси на различните социални слоеве, за всекидневната връзка между Партията, работническата класа и народните маси, между управляемата и управляващата подсистема като съставки на цялостната система на социално управление.

Партията, отчитайки възможностите в тази насока, на Юлския пленум (1968 г.) отдели съществено място за разглеждане съдържанието, формите и методите на работа, за усъвършенствуване функциите на обществените организации, за издигане тяхната роля в системата на социалното управление и разширяване участието им в обществения живот. „Важно изискване към системата на масовите организации — се казва в доклада на др. Тодор Живков пред пленума — е тя напълно да съответствува на социалистическата социално-класова структура на обществото и да осигурява всеобща организираност и възможност за политическо възпитание на всички трудещи се.“

Специално внимание пленумът отдели и на въпроса за обогатяването и развитието на съвместната дейност между БКП и БЗНС, между комунистите и сдружените земеделци.

Голямо значение имат решенията на Юлския пленум (1968 г.) за повишаване ролята на науката в управлението на обществото и в обществено-икономическото развитие на страната.

При изграждането на развитото социалистическо общество постоянно расте ролята на субективния фактор, на социалното управление. Това налага все по-дълбоко овладяване и използване на законите за функционирането и развитието на социалистическото общество. Пленумът подчерта, че всяко подценяване на науката, на резултатите от научните изследвания, всяко пренебрегване или несъобразяване със законите на общественото развитие може да нанесе тежки вреди на социалистическото строителство. Другарят Тодор Живков специално обърна внимание, че издигането ролята на науката в изработването и провеждането на партийната политика става жизнена потребност, характерна черта на съвременното развитие. Науката осигурява научния характер на управлението на обществото, създава най-благоприятни условия за неговото функциониране и развитие, тя се превръща в непосредствена производителна сила. А приетата на Десетия конгрес Програма на Партията постави целта: развитието на науката да достигне равнище, при което цялата дейност — политическа, икономическа, идеологическа, възпитателна, управленческа и пр., да се осъществява напълно върху научна основа, в съответствие с марксистко-ленинската теория, с постиженията на научно-техническата революция.

Юлският пленум на ЦК на БКП (1968 г.) обоснова насоките за повишаване жизненото равнище на народа, които, доразвити от Десетия конгрес на Партията, бяха разработени в цялостна широка програма от Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1972 г.).

Решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП (1968 г.) създадоха широка основа за решаване назрелите проблеми на научното ръководство на обществото. Те бяха равносметка на изминатия път, който правеше възможна и необходима следващата крачка към качествено нови решения, към съгласуването и хармонизирането на отделните подсистеми на нашия обществен организъм в единен функциониращ безупречно механизъм на социалното управление, напълно отговарящ на новите условия в страната, на нарасналия опит, знания и умения на кадрите.

[1] Т. Живков, Съч., т. 5, с. 252.

Digitized by Google

ТЕЗИСИ ЗА КОМСОМОЛА

В априлската летопис важни страници са отделени за живота и дейността на най-пламенния, вдъхновения, боевия резерв на Партията — Димитровския комсомол.

Преди 8 години Пленум на ЦК на БКП прие Тезисите по някои основни проблеми на работата с младежта и Комсомола — документ от изключителна важност, най-действен фактор за издигане ролята на младото поколение в целокупния живот на нацията и развитието на страната.

Тезисите са израз на закономерната потребност от засилване усъвършенстуването на партийното ръководство на Комсомола. А също на необходимостта непрестанно да се подобряват и разнообразяват формите, средствата и методите за възпитаване на идейно-убедени, всестранно развити личности. Всеки младеж и девойка да вижда, че смисълът и съдържанието на неговия живот днес е активното му участие в строителството на развитото социалистическо общество у нас.

В този съдбовно важен за младежта документ Партията, като направи задълбочен анализ на новите условия, посочи необходимостта от качествени изменения, от преустройство в живота и дейността на Комсомола. На неговия Централен комитет се вмени в дълг да разработва стратегията за работа сред отделните слоеве на младежта. Комсомолските ръководни органи добиха право на контрол над органите и организациите, които имат отношение към младежката дейност. Тезисите им предоставиха възможност да участвуват и в ръководството на материалния и духовния живот на страната. Издигнахме непоклатим принцип съблюдаването и развитието на самодейността на младежкия съюз. Защото само в условията на непрестанно разгръщане творчеството и инициативата на смяната той може да постави в центъра на вниманието си и решава нейните специфични проблеми. И което е от изключителна важност — с този документ се предяви строго изискване, — Комсомолът да се предпазва от механично копиране на партийни методи в своята дейност. Критерий за ефективността от работата му да бъде умението да се намират и прилагат най-подходящи за младежките интереси форми, средства, инициативи. Само така ще е възможно той да обогатява своята дейност, да се издига неговата боеспособност, да се утвърждава като един от решаващите фактори във възходящото развитие на нашата страна.

На своя XII конгрес Комсомолът, като използва богатството от идеи и дълбоко научните методически разработки в Тезисите, внесе по-голяма конкретност и целенасоченост в своята дейност. Насочи усилията си към скъсване с ограничеността, формализма. Постави си за цел всяко комсомолско дружество да се изгради като здраво, организационно сплотено ядро. В него да се създаде такава политическа атмосфера, която да влияе на младежите за високо производителен труд, за формиране новите нравствени черти на строителя на развитото социалистическо общество — другарство, сътрудничество, взаимопомощ.

Процесът на усъвършенствуване на партийното ръководство, на по-голяма целенасоченост и конкретност в комсомолската дейност бе обогатен и от всички по-сетнешни важни за цялата страна решения, които Партията взе на своите пленуми, на Националната партийна конференция.

Сега в дните на равносметка пред XI конгрес на Партията Комсомолът горд рапортува за постигнатите големи успехи в своята многообразна дейност. Ето само някои от ориентирите на съзидателния младежки труд, ето златната диря на младежкия дял в социалистическото строителство: Девня! Атомната централа в Козлодуй! Енергийният комплекс в Бобов дол! Каскадата „Въча"! Налице е истинско младежко настъпление по широкия друм на науката и техническия прогрес. Във всеки процент, във всяка цифра се отразяват неизмеримо порасналата съзнателност на димитровската младеж, сътворените от нея огромни материални стойности, силната идейна закалка, утвърдените нови морално-нравствени добродетели, обогатения стил и методи на работа.

Но в предконгресните дни Комсомолът прави още по-задълбочен анализ на съществуващите недостатъци, на още неосъществените партийни изисквания. И става ясна необходимостта от още по-голямо усъвършенствуване на комсомолския стил, от по-действена организаторска работа, по-богата по форми и съдържание дейност.

Духът на април и днес поставя в центъра на вниманието на комсомолските дружества и организации младия човек, грижата за неговото идейно и професионално израстване, за задоволяване на насъщните му потребности.

РЕШЕНИЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

В постановлението на Централния комитет на БКП от 1972 година „За главните насоки на дейността и за най-важните предстоящи задачи на Българските професионални съюзи в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в

Digitized by Google

НРБ" бе подчертано: че Априлският пленум „...възстанови ленинското разбиране за мястото и ролята на профсъюзите в условията на социализма, даде насока да се разширяват техните функции и права и да се създават предпоставки за ефективната им изява, за да расте участието на профсъюзите в строителството на социализма. Именно в годините след Априлския пленум профсъюзите извършиха огромна ползотворна работа, завоюваха всенародно признание и заслужен авторитет."

Но макар че дейността на организацията на работническата класа се изпълни със значително по-богата по съдържание дейност, стана по-целенасочена, бяха налице и много сериозни слабости и недостатъци. Тя не съответствуваше на големите социално-икономически задачи, които Партията и държавата решават. Профсъюзите все още не използваха напълно своите законни права за участие в управлението на производството. Съвършено незадоволително изпълняваха задълженията си за защита на непосредствените интереси на трудещите се. Ето защо Централният комитет на Партията на своя Февруарски пленум направи задълбочен марксистко-ленински анализ и на успехите и главно на съществуващите недостатъци в работата на професионалните съюзи. Посочи пътищата, очерта действеният механизъм за по-бързо преустройство и усъвършенствуване на дейността им. Създадоха се реални условия те като самодейна, масова обществена организация и важна съставна част от системата за социално управление в неизмеримо по-голяма степен да развиват творческата активност на работниците и служащите в труда и в обществения живот, все по-широко да ги въвличат в управлението на производството и на страната.

Декемврийският пленум — 1972 г. даде в ръцете на професионалните съюзи комплексна програма за социално-икономическо развитие, за непрестанно идейно и културно израстване на трудовите колективи. И те се постараха да конкретизират специфичните задачи на всички отряди творци на блага. Постави в центъра на вниманието техните интереси с един стремеж за използване и прилагане на по-ефективни форми и средства на работа.

В настоящия етап, когато производството се съоръжава с най-съвременна, нова техника, внедряват се най-прогресивни технологични процеси, неоценима помощ за дейността на българските професионални съюзи се явиха речите на др. Тодор Живков, произнесени пред орденоносците и първенците в Перник и София и пред окръжната партийна организация в Габрово.

Така, обградени с голямата грижа, с неоценимата помощ на Партията, под нейно ръководство, непрестанно растат ролята и приносът на професионалното движение в различните сфери на обществения живот. Профсъюзите все повече се изявяват като масова школа за комунизъм в нашата страна. Все по-успешно прилагат своите законни права, по-непосредствено и действено участвуват в развитието и управлението на социалистическото производство, издигат ролята на работническата класа не само като създател на материални ценности, но и като стопанин и организатор на производството. Съсредоточават усилията си за пълното реализиране на поставената от другаря Тодор Живков задача за нов подход в организацията и ръководството на съревнованието, за още по-пълна изява на производствената и обществената активност на трудещите се; за утвърждаване на социалистическите производствени отношения и комунистическото възпитание на строителите на социализма.

ОТЕЧЕСТВЕНИЯТ ФРОНТ

Неоценимо, историческо значение имат решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 г. и за цялостната дейност на Отечествения фронт. Създаден по инициатива на великия Георги Димитров, преминал през изпитанието на лютата битка против монархо-фашизма, сломил съпротивата на озверената реакция след извоюването на свободата, той отново се издигаше като мощна трансмисия на Партията за пълна мобилизация на широките народни маси за построяване на социализма у нас.

Да! С цялото богатство от научно разработени и комплексни програми за социално-икономическо и културно развитие на страната, с целенасочените високоефективни решения Централният комитет на Партията начело с др. Тодор Живков издигна на качествено нов етап партийното ръководство на Отечествения фронт, осигури условия за усъвършенствуване на специфичните му форми и методи за работата сред населението.

Успехите на Отечествения фронт не биха били толкова големи, ако той не осъществява тясно взаимодействие и взаимопомощ с профсъюзите и Комсомола, с народните съвети... Тъкмо в това се състои една от най-важните черти на преустройството на стила и методите на неговата работа. В крайна сметка все повече и повече превръща в дело записаното изискване в Програмата, приета от Десетия конгрес на БКП: Да се развива като най-всеобхватна обществено-политическа организация и всенародно движение, въплъщение на народното единство, най-масова обществена опора на Партията и народната власт, школа за комунистическото, патриотичното и интернационалистическото възпитание на народа, за привличане на трудещите се в управлението на обществото.

Digitized by Google

КОМПЛЕКСНО ПЛАНИРАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ

КОНСТАНТИН ДИЛЧЕВ

ИНСТРУМЕНТ ЗА ТВОРЧЕСКА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПАРТИЙНАТА ПОЛИТИКА

След Априлския пленум от 1956 г. Партията полага основни грижи за всестранното и планомерното развитие както на страната като цяло, така и на всяка отделна територия, окръг, район, град и населено място.

Десетият конгрес постави конкретно въпроса за развитието на териториалното планиране, за неговото оптимално съчетаване с отрасловото. „През следващите години трябва също така да се решават с необходимата обосновка проблемите за оптималното съчетаване на отрасловото с териториалното планиране."[1] Въпросът е адресиран пряко и към местните партийни органи: „Всеки комитет — се казва в Отчетния доклад — би следвало да разполага с научнообосновани концепции и конкретни програми за развитието на материалния и духовен живот в окръга..."[2]

Как се реализират на практика тези партийни постановки?

След конгреса и особено след Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1972 г.) в редица окръзи, градове и пр. бяха разработени планове за социално-икономическото развитие.[3] Макар тяхното наименование да е различно („Единен план за обществено-икономическо развитие на Разградски окръг през шестата петилетка", „Комплексна целева програма за решаване на някои основни проблеми в непроизводствената сфера на град Варна за периода 1975—1977 год." и др.), тези документи преследваха в общи линии една цел — да се обхване целият комплекс от икономически и социални задачи, които предстои да бъдат решени, да се осигури планомерно и хармонично развитие на територията като цяло. В плановете са включени раздели за развитието на икономиката:

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., 1971, с. 74.

[2] Пак там, с. 142.

[3] „Комплексен план за обществено-икономическо развитие на Червенобрежката община" и „План за социално развитие на Варна" са първите сполучливи опити у нас в това отношение. Ценна научна и методическа помощ за тяхното изработване оказа редакцията на сп. „Партиен живот".

Digitized by Google

промишленост, строителство, транспорт и съобщения, селско стопанство, социално развитие, в т. ч. развитие на търговията и общественото хранене, комунално-битови услуги, жилищно задоволяване, здравеопазване и хигиена, отдих и масов туризъм и пр. (Например „Комплексен план за обществено-икономическо развитие на Червенобрежката община" съдържа следните раздели: Развитие и усъвършенствуване на материално-техническата база и повишаване на обществената производителност на труда; Трудови ресурси и подобряване на условията на труда; Развитие на духовния живот в общината; Повишаване благосъстоянието на трудещите се; Повишаване на обществено-политическата активност на трудещите се.)

По същество такива въпроси са включени и в останалите планове за социално-икономическо развитие на териториите.

Появата на тези планове и програми заслужава висока оценка. Тя говори за повишен стремеж у ръководствата — партийни, държавни и стопански, към използване на нови методи в работата за планомерно осъществяване на политическата линия в рамките на територията. В същото време обаче плановете съдържат някои слабости и недостатъци, върху които ще се спрем.

Съществуват планове, по отношение на които може да се зададе въпросът — „Чии планове са те? На окръжния комитет, на народния съвет или са сборни, конгломерати, от задачи на партийните и държавните органи?" Доколко е издържано в комплексния план за социално-икономическо развитие да фигурират и мероприятията, отнасящи се до партийните организации, до комунистите, или тяхното място е единствено в плана на съответния комитет?

В програмата на Разградски окръг наред със задачите по благоустрояване на населените места, по строителството на комунално-битовите предприятия и пр. фигурират и такива задачи — усъвършенствуване на планирането в партийната работа, издигане ролята на кабинета по партийно-организационните въпроси, разработване на система за партийната информация, обучение и възпитание на партийните кадри, партийно ръководство на Комсомола и обществените организации и други, които по своя характер нямат друго място освен в перспективния план на съответния партиен комитет. Такъв комплексен план обективно води до сливане на функциите, до дублиране на партийните и държавните органи, до понижаване на тяхната роля като политически ръководители на трудещите се в борбата за изпълнение на партийната програма.

При формирането на голям брой планове не е приложен програмно-целевият метод, затова в тях липсват целеви разработки. Положителен в това отношение е опитът на окръжния комитет на БКП — Варна по изработването на комплексна целева програма за решаването на някои основни проблеми в непроизводствената сфера на Варна за периода 1975—1977 год.

Основна цел на програмата е „обезпечаване на условия за задоволяване на потребностите на населението на Варна от обекти и дейности на непроизводствената и общественообслужващата сфера в съответствие с изискванията за етапно реализиране на научнообоснованите нормативи за задоволеност на населението при ефективно използване на капиталните вложения и трудовите ресурси и създаване благоприятна жизнена среда за периода 1975—1977 год.".

Основната цел е реализирана в подцели и задачи на 18-те подсистеми.

От програмата става ясно какво иска да постигне комитетът и по какъв начин, с какви мероприятия ще го осъществи. Самоцелните мероприятия в програмата са сведени до минимум.

Digitized by Google

Друг момент, който представлява интерес за нас — това е начинът на планиране на задачите и мероприятията от икономическата част на комплексния план. Практиката показва, че тук се срещат известни трудности.

Икономическата част на единния план за обществено-икономическо развитие на Шумен през шестата петилетка представлява по същество сбор (сума) от плановете на отделните предприятия на територията.

Опитът показва, че комплексният план не е проста сума на отрасловите количествени показатели. Планът за развитието на територията предполага преход (при разглеждане перспективите на развитие на икономиката) от отраслови позиции към комплексно планиране, при което интересите на отделните отрасли са подчинени на общите интереси за развитие на народното стопанство.[1]

Комплексният план изпълнява двуединна задача — от една страна, е насочен към решаването на основните икономически и социални задачи на територията и по такъв начин съдействува за нейното всестранно развитие, а от друга, спомага за развитието на народното стопанство като цяло. Затова, като отчита направеното за определен период от време (например за изминалата петилетка), в икономическата част от плана следва да намерят място и такива въпроси — **изследване на тенденциите на развитието на икономиката в рамките на територията, структурни изменения в стопанството на окръга, определяне на перспективите на икономическото развитие.**

Така например окръжният комитет на Партията — Бургас, изследвайки рационалното използване на трудовите ресурси, установява, че над 2000 души — предимно жени, не са заети в производството. Затова комитетът предвижда в концепцията за социално-икономическо развитие на окръга през седмата петилетка и за периода до 1990 год. изграждането на завод за миникомпютери с преобладаващ женски труд.

На дело се постига една от главните цели на териториалното планиране — да съдействува за по-нататъшното усъвършенствуване на териториалната структура на производството, за рационално разпределение на производителните сили, да оказва значително влияние върху изработването на държавния план.

Планът за социално-икономическо развитие на територията обхваща предприятията, пряко подчинени на съвета, и на равно основание — предприятията, подчинени на министерствата и централните ведомства. „Да се освободят министерствата и другите централни ведомства от несвойствените за тях задачи по ръководството на териториалните икономически единици и на тази основа да се засили участието на народните съвети в осъществяването на държавната и партийната политика."[2]

Въпросът не се свежда само до издигане ролята на народните съвети в борбата за висока производителност на труда, за модернизация и реконструкция на производството, за рационално използване на основните производствени фондове и пр. Това са част от задълженията по ръководството на предприятията, които не са пряко подчинени на съвета. Въпросът има и друга страна — както в социалната, така и в производствената област между тези предприятия съществуват общи и еднакви черти и страни. В социалната област — работниците от различните предприятия използват в еднаква степен различните социално-битови и комунални придобивки, услуги и пр. Но общото трябва да се види и в производствената област — например редица обслужващи и спо-

---

[1] Р. И. Шнипер. Сводное планирование народного хозяйства области и района. М., 1972, с. 61.

[2] Мястото и ролята на народните съвети в системата на социалното управление, Решение на ЦК на БКП — 27 ноември 1968 г.

Digitized by Google

магателни производства в предприятията от различните отрасли са сродни. Народният съвет, координирайки усилията на всички предприятия на територията, е в състояние да централизира ръководството на тези производства за постигане на максимален ефект при намалени материални разходи.

Планът отразява виждането на местните органи за създаването на територални промишлени комплекси. Това е особено наложително, ако планът се изработва за по-продължителен период от време 10—15 год. Тази задача е записана в Програмата на Партията. „Необходимо е съчетаване на отрасловата концентрация и специализация на производството с територналната, създаване на териториални промишлени и аграрно-промишлени комплекси...“[1] **Наличието на отделни, обособени промишлени комплекси е условие и за резултатно територално планиране.**

Но идеята не се изчерпва само с изграждането на териториални промишлени комплекси. В плана се подлагат на анализ както вътрешнотериториалните, така и междутериториалните връзки, оптимизират се тези връзки „да съдействуват за установяване на най-тясно сътрудничество и взаимна помощ между окръзите за най-целесъобразното решаване на назрелите проблеми, свързани с концентрацията и специализацията на производството“.[2]

Без да изчерпваме въпроса, се опитахме да покажем, че икономическата част не бива да се ограничава с просто сумиране на плановете на предприятията на територията, че планът може да се превърне в силен политически и икономически лост, обединяващ в едно интересите на окръга, района и колективите, съдействуващ за цялостно изпълнение на решенията на Партията и Правителството.

Сериозни трудности се срещат при планиране на духовното развитие и задоволяването на културните потребности на трудещите се.

Преди да преминем към обобщения примерен вариант на плана, нека се опитаме да отговорим на въпроса — какво съдържа комплексният план за социално-икономическо развитие на територията? Отговорът е — целия кръг от икономически и социални задачи, всестранното развитие на територията за определен период. Или както посочва др. Т. Живков — „Цялостното бъдещо развитие на населените места в страната **трябва да се планира**“[3].

Що се касае до **структурата** на плана според нас най-правилно е тя да се състои от:

— **единен комплексен план (програма)** за социално-икономическо развитие на територията за по-продължителен период от време — например до 1990 год.;

— **комплексни програми** (целеви програми) за решаването на едни или други важни проблеми от комплексния план.

Единният комплексен план за социално-икономическо развитие на територията е научнообоснован, програмен документ за цялостното развитие на територията, отразяващ перспективите на развитие на отделните сфери на обществения живот, съдействуващ за творческо осъществяване на програмните решения на нашата партия в рамките на отделния район.

Изработването на плана се предхожда от **комплексни проучвания, от задълбочен анализ** на „цялата съвкупност от условия и фактори, които определят развитието на населените места, като:

---

[1] Десети конгрес на БКП. Доклади, решения, С., 1973, с. 195.

[2] Т. Живков. Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията с. 142.

[3] Т. Живков. За последователно изпълнение решенията на X конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, с. 109.

Digitized by Google

— развитие на промишлеността, селското стопанство и другите отрасли на материалното производство като основни районно и селищно образуващи фактори;

— брой и динамика на населението (естествен и механичен прираст), миграционни процеси, полова, възрастова, образователна, социална и други структури;

— отраслова структура на заангажираните трудови ресурси;

— характеристика на нуждите от транспорт за трудови и културно-битови цели;

— инженерни и комуникационни съоръжения;

— производствено-стопански единици на територията на населените места;

— изграденост на населените места (производствени, жилищни и обществено-обслужващи фондове, благоустройство, инфраструктура и др.).

— природни, климатични и други естествени условия;

— възможности за отдих и туризъм на населението;

— исторически сложили се предпоставки и т. н."[1]

След задълбочено проучване може да се премине към изработването на комплексния план за развитието на територията.

Най-общата структура на плана би могла да бъде следната: тенденции и проблеми на развитието на територията; цели; ресурси, организационно-технически въпроси.

Възможно е в качеството на приложение или отделен раздел да бъдат отразени накратко основните целеви програми — наименование, характер, срок, отговорник на изпълнението и пр.

Първият раздел е обобщен анализ на социално-икономическото развитие на територията, основните насоки и перспективи на развитие в периода до 1990 год. В тази част може да се анализира и отрази виждането в каква степен отрасловото планиране решава проблемите на социално-икономическото развитие на територията.

При определянето на главната цел на плана трябва да се изхожда от целите и задачите на развитие на страната като цяло за определен период от време.

Определянето на подцелите става в зависимост от конкретните условия. В различните територии „дървото на целите" ще има различен вид. В плана ще бъдат отразени под формата на цели от различен ранг **задоволяването на материалните потребности на трудещите се:** доходи на населението, хранене, облекло, жилища, комплексно задоволяване на населението със стоки, развитие на търговията и общественото хранене, услугите, транспортът, подобряване на битовите условия, увеличаване на раждаемостта и пр.

Цели по развитие и задоволяване на **духовните потребности,** за формиране на комунистически мироглед: развитие и задоволяване на потребностите от труд, общуване, патриотично и интернационално възпитание, развитие на културните институти, развитие и задоволяване на културните потребности на селското население, засилване на връзката на културните дейци с живота и др.

Цели по развитието на **материалното производство:** внедряване на постиженията на научно-техническата революция, максимално използване на материалните и трудовите ресурси на територията, правилно разпределение на промишления потенциал в рамките на територията, възможности за изграждане на териториални промишлени комплекси, изграждане и развитие на селищни системи (агломерации), жилища, битови сгради, транспорт и връзки с центъра, увеличаване процента на заетото население, повишаване на квалификацията и правил-

[1] Т. Живков, За последователно изпълнение..., с. 107, 108.

Digitized by Google

но насоване на работната сила, използване на природно-географските дадености и полезните изкопаеми, направляване на социално-политическите и идеологическите фактори, влияещи върху внедряването на постиженията на научно-техническата революция и конкретно в модернизацията и реконструкцията и пр.

Реализирането на целите спомага за усъвършенстване на обществените отношения, за ускоряване на социалната еднородност. Според нас не е целесъобразно в комплексния план да се формулират пряко задачи за развитието на масовите организации — профсъюзите, Комсомола, Отечествения фронт и пр. Партийните органи и организации оказват помощ на последните, за да могат те на основата на комплексния план правилно да видят своите задачи и съответно да ги отразят в плановете си.

Желателно е в плана да се включат цели за оптимизиране на вътрешните връзки, осигуряване на максимални възможности за преработка на местните материали, суровини, животински и растителни продукти до получаване на крайния продукт, а така също развитие на връзките на окръга с другите окръзи, развитие на процесите на интеграция и пр.

Раздел „Ресурси" включва всички необходими ресурси за постигане на набелязаните в раздел 2 (втори) цели и подцели. Той обединява в едно материалните средства и възможностите на отрасловите министерства и ведомства, насочени в територията, средствата и възможностите на самата територия. В този раздел особено място заемат трудовите ресурси.

Разделът „Организационно-технически въпроси" съдържа по същество механизма за реализиране на набелязаните в плана въпроси. Особено място в него се отделя на организираните връзки с отрасловите министерства и ведомства, в чиято система са най-големите предприятия от територията.

Целевите програми са насочени към реализирането на една или няколко цели от общия план. Различните програми могат да бъдат насочени към решаването на цели от различен ранг. Според нас целесъобразно е да бъдат разработени следните основни целеви програми:

— за ефективно използване на работната сила;

— за комплексно задоволяване на населението със стоки и усъвършенстване на системата на общественото обслужване;

— за задоволяване на духовните потребности на трудещите се.

Целевата програма за ефективно използване на работната сила е насочена, от една страна, към непрекъснато увеличаване на процента на заетото население. От друга страна, цели повишаване на квалификацията, подобряване на качествения състав на работната сила. „Сега — казва др. Т. Живков в изказването си на пленума на ОК на БКП — Бургас (5 август 1975 г.) — въпросът не е просто да осигуряваме работа на всички граждани, а да поставим всеки един от тях на това място, където той съобразно своите заложби и придобита квалификация би бил най-полезен."[1]

За ефективното използване на работната сила е необходимо да се направи анализ на съществуващата структура на производството, да се анализира половата, възрастовата, квалификационната, социалната и пр. структура на заетото и незаетото с трудова дейност население, да се изследва потенциалното текучество в различните предприятия, да се изследват потребностите от труд в различните групи, да се набележат мероприятия и предвидят предприятия за незаангажираната част от населението на територията и пр.

Програмата включва задачи по подготовката и преподготовката

[1] Работническо дело, бр. 219 от 7 август 1975 г.

Digitized by Google

на кадрите, за системно повишаване квалификацията на работната сила в различните отрасли на материалното и нематериалното производство.

Тя направлява протичането на миграционните процеси, съдействува за динамично и устойчиво разпределение на работната сила, за привързване на работниците към съответните предприятия, за намаляване текучеството на кадрите. Изразява грижите за по-нататъшно подобряване условията на труда, работното място, на социално-психологическия климат, за внасяне на елементи от природната среда в работните помещения и др.[1]

Особено място се отделя на селищните системи, на тяхното укрепване и всестранно развитие: оптимални условия за труд и живот, комплексно обслужване, отдих и почивка и (много важно) осигуряване на редовна и сигурна транспортна връзка с големия град, като с това се цели „благата на градския начин на живот да станат достъпни и за жителите на малките селища . . ."[2]

Целевата програма за комплексно задоволяване на населението със стоки и усъвършенствуване на системата на обществено обслужване е насочена към решаването на „друг голям проблем на нашата социално-икономическа политика — задоволяването на платежоспособното търсене на нашия народ със стоки за потребление и услуги"[3], а така също отразява необходимостта от изграждането на „единна система на общественото обслужване, която да обхваща целия комплекс от услуги в отделните териториални единици . . ."[4]

Програмата за духовните потребности осигурява удовлетворяването на нарасналите потребности на социалистическия труженик, превръщането на трудещите се в субект в управлението на обществения живот и конкретно — субект в идеологическия процес. Тази програма е насочена към една от най-важните цели на първо равнище. Следователно тя решава голям кръг задачи.

В плана на Ленинградска област са включени различни мероприятия по формирането на научен мироглед, подобряване трудовото, нравственото и естетическото възпитание на хората и на първо място на подрастващото поколение, създаване на условия за масова физкултура и спорт, усъвършенствуване работата на училищата, на специалните и висшите учебни заведения, голямо внимание се отделя на положителния опит в областта на комунистическото възпитание, повишаване на идейно-теоретическото и методологическото равнище на подготовка на идеологическите работници и др.[5]

Според нас правилно е в плана и в целевата програма за задоволяване духовните потребности да се обърне по-голямо внимание на следните два въпроса — на засилване връзката на дейците от културния фронт с практиката, с трудещите се, за преодоляване на „непреодоляната докрай откъснатост на творците от живия живот".[6] Другият въпрос е свързан с развитието в рамките на територията на почини, организиране на разговори и др., в които участвуват трудещите се, т. е. организация на масови движения в окръга в отговор на национални или местни почини.

С оглед на местните условия може да бъде изработена „Програма за решаване на жилищния проблем". Тя е насочена към рационално използване на наличния жилищен фонд в условията на територията, използване на жилищния фонд в селата, образуване на селищни систе-

---

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес, с. 62
[2] Т. Живков, За последователно изпълнение . . ., с. 109.
[3] Пак там, с. 56.
[4] Пак там, с. 101, 102.
[5] Из опыта идеологической работы, М., 1974, с. 26.
[6] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, с. 99.

Digitized by Google

ми, централизиране и умело използване на строителния потенциал на територията, широко движение за откриване на местни суровини за производство на строителни материали, осигуряване на битова техника, задоволяване на потребителското търсене от мебели и пр.

Може ли в рамките на плана да се разработи „Целева програма за модернизация и реконструкция на предприятията" от територията? Възможно е и е необходимо. За да може тази програма да постигне целта си, би трябвало да е съвместна с министерствата и централните ведомства, в чиято система са основните предприятия на територията. По такъв начин тя ще фигурира, от една страна, в плана за социално-икономическо развитие на територията, от друга — в съответния план на министерството. Модернизацията и реконструкцията на дело се решават като комплексна икономическа, политическа и социална задача.

Ние приведохме не толкова вариант, колкото някои най-общи съображения относно характера и структурата на плана. Вижда се, че планът за социално-икономическо развитие на територията се различава от плана за социално-икономическо развитие на отделното предприятие. Той позволява „по-пълно да се отчитат местните условия и социалните проблеми, да се намерят допълнителни способи и средства за тяхното решаване, да се обвържат разработките на отделните предприятия, да се предотвратят грешките, които са следствие от несъгласуваността и едностранчивия подход"[1].

Инструмент за творческо реализиране на партийната политика съобразно конкретните условия — такъв трябва да бъде комплексният план за социално-икономическо развитие на територията.

Продължава в следващия брой

КУРС ЗА ПАРТИЙНИТЕ БЮРА

АВТОРИТЕТЪТ НА ПЪРВИЧНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

По-нататъшно издигане авторитета на първичната партийна организация бе един от основните проблеми, които постави Националното съвещание във Велико Търново. Проблем, към който ще насочват своите усилия и новоизбраните партийни бюра. В тази книжка поместваме разговор на тази тема, организиран съвместно от Радио София и редакцията на сп. „Партиен живот". В разговора участвуват Петко Русев — главен редактор, и проф. Кирил Иванов и Иван Раев — членове на редколегията на списанието.

Петко Русев — На състоялото се неотдавна съвещание във Велико Търново, посветено на ролята на първичната партийна организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив, другарят Тодор Живков постави авторитета на едно от първите места. Всъщност този въпрос беше разработен и в доклада на другаря Борис Велчев — член на Политбюро и секретар на ЦК. Как мислите другарю Иванов, защо на този проблем беше отделено такова голямо внимание и в двата доклада?

[1] Г. В. Романов, Комплексно, с перспективой, сп. „Коммунист", бр. 5, 1975, с. 18.

Digitized by Google

Кирил Иванов — Отговорът се крие в характера на Партията и методите на въздействието ѝ върху трудещите се. Партията е обществено-политическа, а не военна или държавна организация и поради това тя осъществява своята ръководна роля чрез убеждаване на трудещите се в правилността на своята политика. За да може да въздействува, тя безспорно трябва да се ползва с всеобщото уважение, с пълното доверие на масите.

Петко Русев — Тя да бъде образец за всички.

Кирил Иванов — При всички случаи да се ползва с безграничен авторитет сред трудещите се. Но авторитетът не се гради сам. В това отношение има изрично изказване на Ленин, че Партията завоюва доверието на масите чрез своите дела. Партията въздействува върху развитието на обществото с морално-политически средства и от тоба произтича и неделимостта на авторитета от ръководната роля на Партията. Въпросът за авторитета на първичната партийна организация, подчертава др. Тодор Живков в заключителното си изказване на Националното съвещание във В. Търново, е всъшност въпрос за ръководната роля на партийната организация, за ръководната роля на Партията.

А в етапа на изграждане на развито социалистическо общество ръководната роля на Партията нараства. Това е обективна закономерност, която се проявява чрез дейността на всички органи, организации и членове на Партията. Изключително голяма в това отношение е ролята на първичните партийни организации. Те са нейна основа и чрез своята разнообразна дейност мобилизират трудещите се за осъществяване политиката на Партията. В условията на строителството на развитото социалистическо общество, както се отбелязва в Програмата, нараства ролята и значението на първичните партийни организации. Те стават ръководители на крупни трудови колективи, чиито не само трудови, но и възпитателни функции непрекъснато се засилват. Така че, за да могат първичните партийни организации да осъществяват политическо ръководство на такиза съвременни колективи, необходимо бе да се обобщи и прецени техният досегашен опит, а някои въпроси от дейността им да получат ново решение. Трябваше да се определят основните направления в дейността на първичните партийни организации, за да се издига техният авторитет сред трудещите се.

Петко Русев — Можем следователно да кажем, че авторитетът на първичната партийна организация в основни линии зависи от нейното умение да провежда правилно партийната политика, от делата ѝ. И може би другарят Иван Рачев ще ни помогне да изясним основните фактори, които съдействуват за издигане авторитета на първичната партийна организация?

Иван Рачев — Аз бих поставил на първо място дейността на партийната организация като колектив. Ленин казва, че не е достатъчно да наречем себе си авангард, преден отряд, а трябва да действуваме така, щото всички останали отряди да виждат, да бъдат принудени да признаят, че ние вървим най-отпред. Авторитетът на партийната организация зависи от това, какъв колектив е тя. Поставят ли се съответствуващи на нейното равнище високи обществено значими цели и по изпълнение на партийните и държавните планове и задачи, и на задачите и интересите на колектива. А това зависи от нейната сплотеност, от организационното и идеологическото единство на нейните редове, от нейната дееспособност и т. н. Това е първият фактор.

Вторият фактор е ръководството на първичната партийна организация, нейното бюро. От това, какво бюро е избрано, как то работи, как ръководи дейността на първичната партийна организация, зависи много какъв ще бъде и нейният авторитет, какъв ще бъде в края на краищата нейният вътрешнопартиен живот и нейната ръководна функция в трудовия колектив.

Digitized by Google

На трето място извънредно важна роля играе секретарят на първичната партийна организация, на което особено внимание отдели другарят Тодор Живков. И основателно. Защото от работата на секретаря, от изпълнението на неговите задължения зависи много каква ще бъде първичната партийна организация. Това от една страна. От друга страна — в лицето на секретаря хората виждат първичната партийна организация в действие.

Петко Русев — Това е така, защото ние не отричаме ролята на личността в историята. Когато начело на организациите стоят способни и волеви личности, които са добри организатори, делови и оперативни хора, тогава и авторитетът на организацията, която те представляват, ще бъде голям и непрекъснато ще расте.

Кирил Иванов — Без, разбира се, да се подценява решаващата, главната роля на масите в историческия процес.

Иван Рачев — Да, разбира се. На четвърто място аз бих поставил такъв фактор — личността на отделния комунист. Комунистът играе изключително важна роля за издигане авторитета на първичната партийна организация — и като политически деец, и като производственик, и като обществен деец, и със своето поведение в семейството. Но главният, определящият от тези четири фактора е първичната партийна организация като колектив. Защото тя е оная специфична обективна обществена среда, обективно обществено битие, което влияе върху комуниста. Тя е онзи главен субективен фактор, който формира неговите качества и чрез своята целенасочена дейност. От нея зависи какво ще бъде и как ще работи партийното ръководство и какъв ще бъде партийният секретар и отделната личност на комуниста.

Тъкмо поради всичко това главният, определящ фактор за формиране, за издигане авторитета на първичната партийна организация е самата организация като колектив.

Петко Русев — Аз мисля, другарю професор, че другарят Иван Рачев разви интересни мисли. Може би вие имате нещо да допълните?

Кирил Иванов — Аз бих прибавил още два момента. Първо, авторитетът на първичните партийни организации произтича от авторитета на самата Партия. Известен е големият авторитет на Българската комунистическа партия сред народа. Той е резултат на цялата ѝ дългогодишна история, която е низ от борби и дела в защита на основните интереси на трудещите се, на народа. Всички завоевания и успехи на нашия народ в борбата против фашизма и капитализма, в строителството на социализма са резултат от ръководната дейност на Партията. Трудещите се уважават и обичат Партията, дълбоко са убедени в правилността на нейната политика и неотклонно я следват.

Но от самата партийна организация, от нейната сплотеност и дейност зависи дали авторитетът ще укрепва и ще се повишава, или ще намалява.

Второ, авторитетът на първичната партийна организация расте, ако тя умее да вижда основните въпроси, които вълнуват колектива, и навреме ги решава съобразно политиката на Партията и местните условия. Както е известно, Партията осъществява своята ръководна роля главно чрез правилната си политика. Така че ППО ще се издига толкова по-високо в очите на колектива, който ръководи, колкото по-активно участвува във формирането на партийната политика и в непосредственото ѝ осъществяване, колкото по-внимателно се вслушва в мнението на трудещите се и се бори за задоволяване на техните обосновани нужди и интереси.

Петко Русев — Вие, др. Иванов, навлизате в сложната, динамична и конфликтна сфера на диалога между първичната партийна организация и трудовия колектив. Сега мисля, че трябва да се спрем на друг голям въпрос, който другарят Живков постави още на Националната

Digitized by Google

партийна конференция — за изменение на подхода към първичната партийна организация от страна на по-горните ръководни органи.

Кирил Иванов — Да, наистина много важен въпрос.

Петко Русев — Не може да се издига авторитетът на първичната партийна организация, ако съответният градски, общински и т. н. по-горни партийни комитети не осигуряват необходимите уставни гаранции за нейната самодейност, самостоятелност, активност, за да може тя да решава творчески конкретните задачи. Наложително е да се освободят първичните партийни организации от излишното декретиране, книжност, заседателщина и да им се осигури необходимата конкретна помощ, за да могат те наистина да растат като политически ръководни ядра на трудовите колективи.

Кирил Иванов — Аз искам да допълня, че този въпрос беше поставен не само на Националната партийна конференция, но той зае значително място и на съвещанието във Велико Търново.

Третият раздел на доклада на другаря Борис Велчев беше посветен именно на ръководството на първичната партийна организация от страна на партийните комитети — общински, градски, окръжни, включително и от Централния комитет на Партията. Освен това в своето заключително изказване другарят Тодор Живков подчерта и това се прие особено добре от всички партийни работници, че авторитетът на първичната партийна организация не може да се укрепва и да се издига, ако нямат правилно отношение към нея и съответните административни, стопански и други ръководители.

Иван Рачев — Аз имам да добавя и още нещо. На някои места не само се декретира голяма част от дейността на първичната партийна организация, но особено по-низови партийни органи изместват в някои отношения първичните партийни организации, изземват техните задачи. Ние сме свидетели на доста случаи, когато например общински комитети...

Петко Русев — И заводски, и районни, и окръжни...

Иван Рачев — ... Изместват организациите в селището, където е седалището им. Много често най-анемичен е животът на първичните организации в тези селища, главно защото в много отношения общинският партиен комитет решава пряко техни важни задачи.

Петко Русев — Другарю Рачев, вие много добре знаете, че има един значителен процент изключени комунисти без решение на първичната партийна организация, направо от по-горния орган, което нито се налага, нито е необходимо, нито е полезно.

Кирил Иванов — И което, направо казано, е противоуставно!

Петко Русев — И против духа на съвещанието във Велико Търново!

Иван Рачев — И против решенията на Десетия партиен конгрес. Защото Десетият конгрес проведе много твърдо линия към увеличаване правата на първичната партийна организация, за развитие на вътрешнопартийната демокрация. И толкова по-неприятно е, че процентът на наказанията, налагани пряко от партийните органи, непрекъснато се увеличава, вместо да намалява. Така партийните комитети са наложили 25 на сто от всички наказания за 1972 година, 26 процента за 1973 г. и 30 процента за 1974 година. Както виждаме, кривата върви във вреда на първичните партийни организации.

Кирил Иванов — Там е работата, че не е крива, а е възходяща права. Не може при това да не се отбележи вредата от такава практика. Тя лишава ППО, комунистите от възможността да разкриват причините, които са довели отделния партиен член до противоуставни прояви, за да решат може ли той по-нататък да бъде член на Партията или не може. При разглеждането на партийното положение на един или друг комунист всички останали членове на организацията се учат

Digitized by Google

как да се предпазват от нарушаване на партийните норми и на партийния морал, какво да бъде поведението им, как да издигат авторитета на партийната организация. Обсъждането на партийното поведение на отделния комунист дава възможност да се преценява също каква е обстановката в организацията, съдействува ли тя да се засилва чувството за дисциплина и отговорност пред Партията и народа. Следователно обсъждането на партийното положение на комуниста не е въпрос, който засяга само него, но има определено значение за цялата партийна организация. Комунистът отговаря за Партията, но и Партията отговаря за всеки комунист. Тази взаимна отговорност засилва спойката между партийната организация, Партията и нейните членове и е предпоставка комунистът да поставя интересите на Партията, на народа пред и над своите лични интереси.

В случая е уместно да се посочи диалектиката между правата и задълженията на първичните партийни организации, на комунистите. Правата създават възможност на комунистите, на партийните организации да изпълняват успешно своите задължения. Сплотяването на комунистите на основата на вътрешнопартийната демокрация, на използването на своите права е предпоставка те да действуват като един човек за изпълнение на поставените пред тях задачи, да внасят единство и дисциплина сред трудовия колектив. Поради това именно по-горните партийни органи следва да изискват комунистите и първичните партийни организации строго да изпълняват своите задължения, но и заедно с това да създават условия те да използват своите права. Когато се наруши органическата връзка между права и задължения, се стига до намаляване ролята и влиянието на първичната партийна организация, снижава се нейният авторитет. Защото при такова положение неизбежно намалява активността на комунистите, работата им сред колектива, отговорността им за неговото състояние. В Партията няма права без задължения, няма и задължения без права.

Петко Русев — Ако по-горните органи не се превърнат в първообраз на управление на партийните дела и на партийните процеси, не може да расте самостоятелността и самодейността на първичните партийни организации. Да вземем друг аргумент, който заслужава голямо внимание. Понякога се издигат кадри, без да знае първичната партийна организация, без да се допитват до нея.

Кирил Иванов — И не само че не се допитват, но има случаи, когато тя да излиза със сериозни аргументи против дадена личност, която се издига. С една дума, пренебрегва се мнението на първичната партийна организация. Ние знаем, че има номенклатурни кадри, че е разработена цяла система в това отношение. И това е правилно. Но тая номенклатура не отрича правилните партийни методи на работа.

Петко Русев — Точно така — номенклатура, изградена и съчетана с правилните методи на работа с кадрите. Именно защото тука става дума за оценка на хора. Вие помните колко гневно, колко саркастично, бих казал, и остро бяха порицани във Велико Търново редица черти и качества на отделни дейци, които се формират у тях понякога в найранната им политическа дейност. Защо става това? — Защото не винаги се опираме на партийните колективи, не винаги се вслушваме в комунистите. Естествено, когато говорим за това, ние сме напълно наясно, че особено след Десетия конгрес в това отношение беше извършено много. И конференцията, посветена на научността в партийната работа, и конференцията за свързване на пропагандата с живота и т. н. Всичко това беше наистина огромна работа, която говори за повишената партийна култура в ръководството на обществените процеси. Но отчитайки тия големи успехи, с които отиваме към Единадесетия партиен конгрес, ние не можем, разсъждавайки върху Великотърновското съ-

Digitized by Google

вещание, да не обърнем внимание на такива важни страни от партийната дейност.

Мисля, че трябва да отделяме по-голямо внимание и на регулирането и направляването на вътрешнопартийните процеси като средство за издигане на авторитета на първичната партийна организация.

Иван Рачев — Този въпрос наистина заслужава най-голямо внимание, защото от него преди всичко зависи как ще расте ролята на самата първична партийна организация като фактор за издигане на нейния авторитет. Какви процеси по-конкретно трябва да имаме предвид?

Преди всичко правилното прилагане на принципите и нормите на вътрешнопартиен живот, тяхното стриктно спазване и тяхното творческо развитие. Само на основата на принципите и нормите на партиен живот могат да се регулират и втората група вътрешни процеси — правилните взаимоотношения в първичната партийна организация; взаимоотношения на другарство, на сътрудничество, на взаимопомощ; на равенство пред Устава и закона. Съществуването на такива взаимоотношения е абсолютно необходимо условие за издигане авторитета на първичната партийна организация.

На основата на тези правилни взаимоотношения, на прилаганего на принципите на партиен живот се създава и добра социално-психическа обстановка в първичната партийна организация. Формират се ония нейни черти, които я характеризират като авангард на класата, а именно: висока съзнателност и революционност, организираност и дисциплинираност, колективизъм, чувство за отговорност за съдбата на предприятието и колектива.

Тези няколко линии, няколко процеса, които протичат вътре в първичната партийна организация, представляват една единна система. Те взаимно се допълват и обуславят и ако нарушим един от тях, ние нарушаваме цялостния вътрешнопартиен живот, а от това ще пострада авторитетът на първичната партийна организация.

Разбира се, в основата на всички тези процеси е приложението на ленинските принципи и норми на партиен живот.

Да вземем който и да биде от принципите. Наруши ли се например основният принцип за строеж и дейност на Партията – демократическият централизъм, неминуемо това нарушение ще се отрази отрицателно върху взаимоотношенията и върху атмосферата в първичната партийна организация. Или да вземем принципа за научна обоснованост на партийните решения, чрез които се реализира развитието на Партията и нейната ръководна дейност. Не се ли спази този принцип, това значи да се прояви субективизъм и волунтаризъм в работата на първичната партийна организация, води до смущение в нейните редове, до слаба ефективност от нейната дейност, до отслабване влиянието й върху трудовия колектив.

Кирил Иванов — Но когато говорим за вътрешнопартийните процеси и за усъвършенствуване на тяхната основа, ние трябва също така да припомним и обстоятелството, че главното за постигането на нормален, интензивен вътрешнопартиен живот, както това беше изтъкнато на Великотърновското съвещание, е научната организация, подготовката и провеждането на партийните събрания.

Не можем да говорим за вътрешнопартиен живот, за вътрешнопартийна демокрация, не можем да говорим, че първичната партийна организация ще бъде първообраз на развитието на колектива, ако тя не подготвя, не провежда редовно и на високо равнище своите партийни събрания. Именно партийното събрание е мястото, където комунистите стигат до единомислие по основните въпроси от политиката на Партията и по задачите, които първичната партийна организация има да

Digitized by Google

решава. На тази основа се създава и единодействието на комунистите, което след това се предава на целия колектив.

Като казвам това, спомням си думите на Георги Димитров, че единството и сплотеността на Партията, на първичните партийни организации е не само тясно партиен въпрос, но и въпрос, който интересува цялата работническа класа, всички трудещи се.

Петко Русев — Вие, другарю Иванов, поставяте наистина един много интересен въпрос, върху който заслужава да се замислим. Щом става дума за регулиране на вътрешнопартийните процеси така, че те да бъдат пример, образец за останалите обществени органи и организации като самоуправляеми единици, това означава, че в изучаването на тези процеси трябва да използваме по-смело и в по-широки мащаби науката.

Кирил Иванов — Вие засягате един въпрос, който мене особено много ме е интересувал и по който сега ние в Академията за обществени науки непосредствено работим. Решението на Политбюро на ЦК на БКП по тези въпроси съдържа много сериозни, бих казал, кардинални мерки партийното строителство като наука да се развива на по-широка основа и да обслужва непосредствено живота и дейността на Партията, на всички нейни органи и организации.

Петко Русев — Партийното строителство да се развива именно като наука — това сега е особено актуално и важно.

Кирил Иванов — Наистина самото название на партийното строителство не отговаря на широкото съдържание на тази наука, на обхвата на проблемите, които тя теоретически осветлява и практически решава. В предмета на партийното строителство като наука се включват закономерностите на развитието на Партията, принципите и формите на изграждане и уреждане на нейния вътрешен живот, принципите, формите и методите на работа сред масите, на взаимоотношенията между Партията, държавните органи и обществените организации, на ръководството на различните сфери на обществения живот. Партийното строителство изучава и идеологическата дейност, разгръщана непосредствено от Партията и нейните органи, а също така и партийното ръководство на науката, културата и изкуството, на народното стопанство, на обществения живот. Но не е голяма беда, че съдържанието на проблемите на партийното строителство като наука е по-широко от неговото название. Понятието партийно строителство вече се е утвърдило в науката и практиката на международното комунистическо движение.

Петко Русев — Главното е в скоро време тая наука да въоръжи партийните кадри с разработки, обобщения и постановки, които ще им помогнат да издигат непрекъснато авторитета и ръководната роля на ППО.

Кирил Иванов — Ако ние не направим това, безспорно няма да се окажем на висотата си. Решението на Политбюро на ЦК на БКП създава предпоставки за по-нататъшното развитие на партийното строителство като наука, годна успешно да обслужва партийната практика.

Петко Русев — Какво мислите по този въпрос, другарю Рачев?

Иван Рачев — Според мен особено важно е да говорим за развитие на партийното строителство като наука на равнището на съвременните изисквания, за допълването му с най-новите достижения на редица други науки. В това отношение бих посочил за пример трактовката на такъв вътрешен партиен процес, какъвто е регулирането на нейния състав.

Сега излизат напред две страни — необходимостта да се вземат под внимание не само класовите, но и вътрешнокласовите различия.

Петко Русев — Не само междукласовият анализ, но вътрешнокласовият анализ...

Digitized by Google

Иван Рачев — Да вземем работническата класа. Ако искаме да издигаме нейното ръководно влияние вътре в първичната партийна организация, трябва да знаем от какви слоеве на работническата класа приемаме партийни членове, а не само какъв процент от тях са работници.

Петко Русев — Вие сигурно сте гледали предаването, което организира „Литературная газета" по Българската телевизия. Видяхме каква голяма битка водят съветските другари против процентоманията. И как поставят ударението върху анализ на конкретната обстановка.

Иван Рачев — Без проценти няма да минем, но трябва да се интересуваме не само какъв процент са работниците, но дали това са именно ония работници с по-високо образование, с по-висока квалификация, с по-висока идейно-теоретическа и политическа подготовка, с комунистически нравствени качества. Десетият конгрес изисква да се приемат най-достойните представители на работническата класа, селяните кооператори и народната интелигенция. Задачата сега е да разтълкуваме какво означава в наши дни „най-достойни представители". Това са хора, свързани с най-прогресивните отрасли на производството, с най-прогресивната техника, с най-прогресивните технологии, с високи специални знания, с организационен опит, с управленчески знания, с високи нравствени добродетели — с целия комплекс от черти и качества, които издигат ролята на комуниста като авангард на работническата класа.

Това е едната особено актуална страна на въпроса.

Друга важна страна на регулирането на социалния и особено на качествения състав е, че този процес не бива да се свежда само до приемането в Партията. При съвременните условия, когато под влияние особено на социалистическото строителство и на научно-техническия прогрес динамично се изменят хората, расте тяхната култура, техните знания, тяхната идейно-политическа подготовка, съвсем естествено се налага да се води борба против изоставането на някои комунисти.

Ако искат да бъдат пример за подражание и да не губят авторитет, комунистите трябва да вървят напред в своята идейно-теоретическа подготовка, в специалните си знания, в развитието на своите нравствени качества и опит на организатори и възпитатели на колектива.

Петко Русев — С други думи вие слагате ударението върху системното подобряване качеството на състава на Партията.

Иван Рачев — Именно. Сега, когато се установява, че нашата партия е достатъчно нараснала в ширина, проблемът не е да форсираме приемането на нови членове, напред излиза грижата за качествения състав на първичната партийна организация.

Кирил Иванов — Аз искам тук да се намеся и да се позова на едно важно положение, което се съдържа в документите на КПСС, а именно, че съставът на Партията трябва да се регулира и в зависимост от задачите, които стоят пред общественото развитие. Това осигурява авторитета на Партията и осъществява нейната ръководна роля на дело.

Искам да добавя и още нещо към това, което каза другарят Иван Рачев. Вярно е, че партийното строителство не може да не взаимствува както знания, така и методи от другите науки. И това прави не само партийното строителство, но и всички други науки. Но тези знания и методи да бъдат съобразени с характера на Партията, с характера на предмета на партийното строителство като наука.

Петко Русев — Необходимо е накрая да изтъкнем, че въпросът за авторитета на първичната партийна организация е комплексен, богат. Ние не можем да изчерпим всичко, а съсредоточихме вниманието само върху няколко основни проблема. Върху темата за авторитета, за ръководната роля на първичната партийна организация ние ще се връщаме и занапред!

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

ОБУЧЕНИЕТО НА КАДРИТЕ

След Десетия конгрес на БКП бюрото на Софийския ГК на БКП утвърди цялостна система за обучението на ръководните кадри и низовия партиен актив в столичната партийна организация С нея се целеше да се внесе по-голяма насоченост, последователност и системност в политическата и организационната подготовка и култура на партийния актив.

Системата регламентира кои кадри в какви форми ще се учат, кой ще организира и ръководи различните школи, курсове и семинари. В резултат на това налице е по-диференциран подход и конкретност в обучението. Кадрите се обучават на различни равнища и степени.

• • •

Характерно за тематиката и съдържанието на учебните планове е това, че те са съобразени с общообразователната, идейно-теоретическата и организационната подготовка, с културните интереси на актива от различните отрасли, институти и пр. Отличителен белег на тематичните планове е правилното съотношение и резултатно съчетание на теоретичните въпроси с актуалните проблеми, на които се акцентира.

Едно от звената на тази система е школата за политическите сътрудници на ГК и РК на БКП, където се обучават над 250 души. В нея се изучават икономическите и философските проблеми на развитото социалистическо общество, програмно-целевият и комплексен подход, важни проблеми на партийното строителство и социалното управление.

След Националната партийна конференция и Февруарския пленум на ЦК на БКП допълнително се изнесоха лекции по въпросите, с които те се занимаха.

Новото за учебната 1975 година бе, че в градската школа се изнесоха няколко лекции по актуални социално-политически въпроси и киноизкуството, придружени с прожекции на интересни филми. Лекциите за развитието на съвременното кино, изнесени от Павел Писарев — генерален директор на ДО „Българска кинематография", от к. и. н. Георги Стоянов — Бигор — директор на Българската държавна филмотека, и др., предизвикаха жив интерес. Като лектори в градската школа се заангажирват видни наши общественици, научни работници, министри и заместник-министри, които участвуват непосредствено в разработването на различни теоретични и практически проблеми на нашето обществено, икономическо и културно развитие. Това безспорно дава отражение и върху качеството на лекциите, болшинството от кои-

Digitized by Google

то се изнасят на високо идейно теоретическо равнище, умело се свързват с практическите задачи, които решава столичната партийна организация. За по-голямата ефективност на учебния процес много допринасят и семинарните занятия, провеждани по групи, към съответните партийни организации на ГК и РК на БКП. Бюрото на ГК на БКП възложи на института за пропаганда на марксизма-ленинизма към комитета да поеме обучението на част от ръководните кадри на масовите организации. Към факултета за ръководни кадри се сформираха няколко курса. Какви са те?

За градското и районните ръководства на Отечествения фронт през последната учебна година функционираше едногодишен курс по „Организация, методика и форми на идеологическата работа". Лекторите проф. Д. Коняров, проф. Г. Цонков, проф. Н. Мизов, доц. Р. Рачков и др. компетентно и с голямо умение свързваха решенията на ЦК на БКП за идеологическата работа с мястото и ролята на Отечествения фронт. По настояване на ГК на Отечествения фронт през настоящата учебна година се организира подобен курс с кадри, които не бяха обхванати по-рано.

Едновременно с този действуваха още 4 курса за обучението на ръководните кадри на ДКМС, на Българските професионални съюзи и ръководни кадри от промишлеността и селското стопанство. Срокът на обучението тук е двегодишен. Изучава се социално управление и социална психология. Тематичните планове, които бяха разработени с помощта на Института за социално управление при АОНСУ, са диференцирани, като всеки от тях включва специални теми, които пряко подпомагат кадрите в тяхната ръководна дейност. Първата година за тези курсове беше успешна. Към същия факултет е организиран и двегодишен курс за ръководни стопански кадри от шест предприятия на градския пътнически транспорт. Тематиката се разработи съвместно с катедрите по „Политикономия" и „Икономика на транспорта" към ВИИ „Карл Маркс", като са включени общи проблеми на управлението на икономиката и специфични теми на управлението на транспорта.

Системни грижи полага градският комитет на Партията и за обучението на художествено-творческите кадри. Под ръководството на Института за пропаганда на марксизма-ленинизма през последните две учебни години бяха организирани 18 курса, които работеха по двегодишна програма по общата тематика „Проблемите на марксистко-ленинската естетика и социалистическата култура". Занятията се водеха диференцирано с младите художествено-творчески кадри и отделно с останалия състав на художествено-творческите колективи.

Освен тези дългосрочни курсове чрез института ГК на БКП организира редица краткосрочни специализирани курсове с откъсване от работа. Така например Институтът за пропаганда на марксизма-ленинизма съвместно с кабинета по партийно-организационната работа всяка година провежда 5-дневен курс със завеждащите кабинетите на обществени начала към заводските и учрежденските партийни комитети.

С откъсване от работа в два потока по 3 дни се проведе курс с ръководни кадри от системата на външната търговия. В него участвуваха 210 души. Същите изслушаха цикъл от лекции по актуални проблеми на идеологическата работа и идеологическата диверсия на империализма. Лекторският състав бе комплектуван от изтъкнати научни работници. Такъв специализиран курс се проведе и с художниците — отговорниците за наглядната агитация и отговорниците за районните художествени съвети. Участниците в курса — 165 души, посетиха Националната изложба по наглядната агитация и политическата украса в Габрово.

Digitized by Google

• • •

Следващото звено в системата са организираните от районните комитети районни школи, курсове и семинари за низовия партиен актив. Така например в изградените през учебната 1974/1975 г. общо над 150 курсове, школи и семинари се обучаваха близо 5180 отговорници на партийни групи, 4560 председатели на комисии за народен контрол, 1400 новоприети комунисти, 1230 директори, заместник-директори и главни инженери на предприятия и институти и 1028 работници комунисти — перспективни резервни кадри за първичните партийни организации.

По програмата на Кирковския РК на БКП например се обучават в краткотрайни курсове еднократно и в полудни целогодишно партийни секретари, ръководни стопански дейци, заместник-партийни секретари, агитпропи, отговорници на партийни групи, отговорници за партийната информация, председателите на КНК, новоприети комунисти, пропагандисти, резервни кадри из средата на работническата класа.

Към районните комитети за обучението на партийните секретари са създадени две форми. Ежегодни курсове с откъсване от работа, които се уреждат след отчетно-изборните събрания в първичните партийни организации. Те обикновено са пет до седемдневни. Районните комитети през последните години полагат много грижи за тяхното организиране, като се стремят същите да се провеждат извън столицата. Много сериозно внимание се отделя на разработването на тематичните планове и осигуряването на подготвени лектори.

С помощта и контрола на ГК на БКП, респективно отдел „Организационен" и Института за пропаганда на марксизма-ленинизма, чувствително се подобри проблематиката, като ударението пада върху лекциите, които имат по-голяма практическа стойност за работата на низовия партиен актив. Съразмерно се съчетават въпросите от общ теоретически характер с практическата работа в областта на партийно-организационната и идеологическата работа на Партията, с ръководството на икономиката и масовите организации.

Животът показа, че е полезно, ръководейки се от своите перспективни планове, ГК да насочва районните комитите към някои теми, които е желателно да се изнесат пред секретарите. Така тази година бе акцентирано на вътрешнопартийния живот на първичните партийни организации, като във всички курсове се обсъждаха въпросите за първичната партийна организация като политическо ядро на трудовия колектив, планирането, контролът и проверката на изпълнението и др.

Много място се отделя за практическите занятия и обмяната на положителния опит, които заемат близо 50 на сто от учебните занятия. Ето например какви практически занятия са проведени в курса със секретарите на РК „9-ти септември": Разглеждани са тезиси по партийно-организационната работа и образци на планове решения и поръчения. Обсъдено е как да се подготвят и проведат някои мероприятия във връзка с районната научно-практическа конференция, някои проблеми на първичните организации като политически ядра на колективите. Освен опита, който секретарите от района обмениха, РК „9-ти септември" организира секретарите от селското стопанство да гостуват в Ямболски окръг, а от промишлеността и строителството — в Перник. Секретарите на окръжните комитети в Ямбол и Перник ги запознаха с някои основни въпроси от работата на партийните организации в окръзите. Партийните секретари от РК „9-ти септември" посетиха някои общински партийни комитети в Ямболски окръг, заводски и строителни организации в Перник и се запознаха на място с тяхната работа, споделиха своя опит.

Кабинетът по партийно-организационната работа при ГК на БКП

Digitized by Google

с помощта на АОНСУ разработи редица казуси, тестове, които нашироко се прилагат в курсовете и школите. Това допринесе за свързване на теорията с практиката. Разработената от кабинета методика за прилагане на активните форми се оказа ценно помагало на партийните комитети.

През последните 2—3 години ГК на БКП пристъпи към организирането на диференцирани градски курсове за обучението на някои партийни секретари. Всяка година се провеждат курсове със секретарите от здравните заведения, народните съвети, културните и пропагандните институти и вузовете от всички райони. Миналата година има курс с партийните секретари от кварталите, а тази година от министерствата и централните ведомства. В тези курсове ГК заангажирва висококвалифицирани лектори. Накрая се завършва със среща на бюрото или секретарите на ГК на БКП. Обикновено на тези срещи се поставят и някои основни въпроси, свързани с дейността на тези организации, правят се информации по изпълнението на важни решения.

Нова форма за обучението на секретарите и актива са и специализираните курсове с определени организации от някои ведомства и отрасли. На базата на натрупания опит от УПК при Министерството на вътрешната търговия под ръководството на ГК на БКП бяха обединени усилията на Ленински и Благоевски район и ето вече 2 години към курса с актива от министерството се включва и активът на партийните организации от външнотърговските централи. Този опит бе пренесен и в Министерството на информацията и съобщенията и Министерството на земеделието и хранителната промишленост. В курса към Министерството на земеделието и хранителната промишленост участвуваха и партийните секретари на всички държавни стопански обединения от системата на министерството, които се водят на отчет към други райони.

В тези курсове като лектори обикновено се заангажират отговорни партийни, административни и стопански ръководители — министри, заместник-министри, които запознават актива с основните задачи, стоящи пред ведомствата, отраслите и пр.

Оценявайки положително ефективността от тези специализирани курсове, които дават възможност да се осигури по-високо идейно-теоретическо равнище, в по-голяма степен учебната работа да се свързва с практическите задачи, които решават първичните партийни организации, ГК на БКП възнамерява да разшири този начин на подготовка на секретарите.

Друга сполучлива форма са секретарските полудни, които се провеждат 1 път месечно. Чрез тях се осигурява целогодишно обучение. Преодоляна е тенденцията те да се превръщат в инструктивни съвещания. Градският комитет изисква на секретарските полудни да се изнасят лекции, да се обменя опит. За тази цел програмите за секретарските полудни се изработват в началото на годината, утвърждават се от бюрата на районните комитети и се раздават на секретарите. По този начин те са в течение какви лекции ще се изслушат, кой и по какви въпроси ще обменя опит. Това същевременно улеснява и задължава партийните секретари, чийто опит ще се обменя, да се готвят отрано. Много полезна се оказа практиката на секретарските полудни секретарите и членовете на бюрото на ГК да разясняват някои решения на ЦК на БКП и да ги информират за тяхното изпълнение. Същото правят и членовете на бюрата и секретарите на районните комитети.

Новото, което характеризира дейността на районните комитети, е обогатяването на формите на обучение на кадрите с висше образование. Интересен опит натрупа Кирковският РК на БКП.

Digitized by Google

Учебната година за кадрите с висше образование в района завършва със заключителни семинари, занятия или теоретични конференции. Например през 1973 година със секретарите, стопанските ръководители и директорите на научните институти се проведе теоретична конференция на тема: „Прогнозиране, планиране и експериментиране в ръководната дейност". Пред тези ръководители през годината бяха изнесени 6 лекции и се проведоха 3 семинара по групи за изясняване на някои проблеми от същността и съдържанието на темата. Участниците в семинара представиха писмени разработки по отделни въпроси, които бяха рецензирани и най-добрите от тях се изнесоха на пленарните и секционните заседания на конференцията. Участниците в конференциите получават задачи да проучат състоянието на някои въпроси в партийните организации и колективите и на основата на тях да правят анализи и обобщения. По същия начин приключват и учебните занятия със секретарите, административните, стопанските и други ръководители в Ленински район.

Съгласно структурата на функциониращата система за една част от низовия партиен актив обучението се организира от общинските, заводските, учрежденските, вузовските и други партийни комитети.

За първи път миналата година район „9-ти септември" сложи начало на организирано обучение на бригадирите механизатори, зеленчукопроизводители, полевъди, животновъди и др. Тази година се обучаваха 920 души.

* * *

Много полезна и ефективна форма за обучение на актива от Софийската организация са научно-практическите конференции по проблемите на партийно-организационната работа. От общоградски мащаб такива конференции се проведоха с актива на ДСО на тема: „Десетият конгрес на БКП и усъвършенстване правото на контрол в държавните стопански обединения", с актива от министерствата и централните ведомства — „Първичните партийни организации — политически ядра на колективите", и с актива от училищата — „Десетият конгрес на Партията и правото на контрол на първичните партийни организации от училищата". Такива конференции бяха проведени и с районните активи в Благоевски район на тема: „За издигане ролята и равнището на партийното събрание", в Коларовски — „Повишаване авангардната роля на комунистите и задачите на първичните партийни организации", в Кирковски — „Мястото на партийната информация за повишаване научното равнище на партийно-организационната дейност", в район „9-ти септември" — „Първичната партийна организация — политическо ядро на трудовия колектив", която бе предшествувана от 11 конференции в заводските и общинските партийни комитети. Такива конференции с актива се проведоха и в завод „България" по проблемите на „Вътрешнопартийната демокрация и дисциплината в Партията", в ж. п. завод „Г. Димитров" — „Фактори за повишаване научността в партийната работа и ръководство". Предстои да се проведе научно-практическа конференция в Ленински район по въпроса за стила на партийните бюра.

Градският комитет счита, че тази форма на обучение следва да се разширява още повече, защото подготовката на една научно-практическа конференция минава през различните звена на Партията — свързана е с комплекс от мероприятия на различни равнища.

Успешно се прилага и друга по-висша форма — методологическите семинари. Към факултета за ръководни кадри се проведоха два методологически семинари по „Философските въпроси на естествознанието и медицината" и „Философски въпроси на математиката". Предварително

Digitized by Google

в курсовете бяха изслушани интересни лекции Курсистите участвуваха активно в семинарите, писаха реферати. Работата бе ползотворна и това даде основание на Института за пропаганда на марксизма-ленинизма до следващата учебна година да запланува три такива семинара.

Друга форма за оказване помощ на партийните секретари и актива са консултациите, които се уреждат в кабинетите по партийно-организационните въпроси и секциите към заводските и учрежденските партийни комитети. Създадена е практика по някои въпроси, по които работи цялата градска организация, в кабинета при ГК на БКП да се запознават системно завеждащите кабинетите от районните и заводските и учрежденските комитети, инструкторите и партийните секретари. Консултации се организират и по други поводи, като отчетно-изборните събрания и пр.

Съществено се подобри и обучението на отговорниците на партийните групи. Курсовете и школите с тях са неразделна част от общите програми на РК, ЗПК, УКП, по подготовката на партийния актив. В Ленински, Кремиковски и Благоевски район, район „9-ти септември" и др. школите за отговорниците на партийните групи се провеждат диференцирано по видове организации. Такива школи организират и значителна част от заводските и учрежденските партийни комитети. В някои от тях, като ж. п. завод „Г. Димитров", Министерството на финансите, ДСО „Булгарплод" и др., школите се свикват по 2—3 пъти в годината или еднократно по 2—3 последователни дни. Освен беседите много време се отделя за обмяна на положителния опит.

РК на БКП и РС на БПС в Ленински, Коларовски, Димитровски, „В. Левски", Кирковски и Кремиковски район провеждат курсове за квалификация на редакторите и програмните ръководители.

Ценна помощ на партийния актив оказват и печатните материали, издавани от Института за пропаганда на марксизма-ленинизма и кабинета по партийно-организационната работа. Това са обикновено лекции по отделни въпроси на партийната работа или брошури, обобщаващи опита на Софийската градска организация. Такива са „Организация на работата на партийното бюро", „Партийното събрание — висш орган на първичната организация", „Авангардната роля на комунистите", „Изграждане и задачи на партийните групи", „Планиране работата на първичните партийни организации", „Усъвършенствуване на контрола и проверката на изпълнението" и др. Много такива материали се отпечатват и в бюлетина на ГК на БКП „Партиен опит". С голям интерес се посреща сборникът „Въпроси и отговори из партийно-организационната практика".

* * *

Въпросът за обучението на партийния актив стои непрекъснато пред вниманието на ГК, РК, заводските и учрежденските партийни комитети. Всяка година бюрата на районните комитети обсъждат тези въпроси по 1—2 пъти. На съвместни заседания и съвещания със секретарите и завеждащите отдел „Организационен" на РК отдел „Организационен" на ГК на БКП също неколкократно е поставял проблема за обучението на кадрите и актива.

През юни тази година бюрото направи цялостна оценка за обучението на кадрите и низовия партиен актив. То задължи секретарите на ГК на БКП, отговарящи за идеологическата и организационната работа, да направят целесъобразни корекции за усъвършенствуване действуващата система на ГК на БКП за обучението на кадрите и низовия партиен актив в духа на настъпилите изменения и новите изисквания.

Веса СОТИРОВА

Digitized by Google

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

ПОЛИТИЧЕСКО ЯДРО НА КОЛЕКТИВА

АТАНАС БАБАЛЕЕВ
първи секретар на ГК на БКП — Сандански

За градската партийна организация в Сандански въпросите на трудовия колектив след Десетия конгрес придобиха голяма актуалност и значение. През този период фактически започна изграждането и укрепването на по-многобройните производствени колективи в града — на заводите за телефонни части, превръзочни материали, авточасти и „Елпром". От друга страна ниската професионална подготовка на трудещите се, липсата на трудови навици, незадоволителната в редица случаи трудова и технологична дисциплина, недостатъчният организационен опит на ръководствата и специалистите предимно в новите предприятия, настъпилите количествени и качествени изменения в членския състав наложиха градският комитет да води по-конкретна и целенасочена работа с първичните организации, за да израстват като политически ядра, политически ръководители на трудещите се.

За издигане ръководната роля на градската партийна организация положихме целенасочени системни усилия. Най-напред със съдействието на редакцията на списание „Партиен живот" теоретически запознахме комунистите с въпросите: „Партийната организация — първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив", „Комунистът — боец на Партията". Организирахме разговори на тема: „Какво ми харесва и какво не в живота на нашия колектив". Направихме оценка на стила и методите на работа на партийните бюра и организации в духа на ленинските принципи и норми на партиен живот и ръководство. Комунистите отчетоха своя принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес. Със съдействието на окръжния комитет на Партията организирахме социологическо изследване. То ни даде възможност на основата на научнообосновани данни и критерии да направим изводи за първичните партийни организации, доколко са израснали като политически ядра на трудовите колективи и с оглед на това да насочим нашите действия.

* * *

За да бъде първичната организация политически ръководител, политическо ядро на трудовия колектив, особено важно изискване е тя да осигурява осъществяването на икономическата политика на Партията.

Същността на въпроса се свежда до задължението на партийните организации вярно да определят основните задачи и проблеми в дейността на трудовите колективи, да осъществяват правилно ръководство и контрол над стопанските, профсъюзните и комсомолските ръковод-

Digitized by Google

ства и с високоефективни форми и средства да работят за мобилизиране силите и творческата енергия на трудещите се за практическо реализиране на задачите, произтичащи от решенията на Десетия конгрес и изискванията на Националната партийна конференция.

В центъра на вниманието на организаторската и политическата дейност поставихме ускореното социално-икономическо развитие на града. През изминалите четири години от шестата петилетка градът стъпи по-здраво на промишлена основа. Постигнати са по-високи темпове на развитие. Спрямо 1970 г. обемът на промишлената продукция нарасна повече от два пъти, близо два пъти се увеличиха основните производствени фондове. Извършва се прогресивно изменение и в структурата на промишлеността.

В този кратък период от време Заводът за телефонни части постигна ръст шест пъти, Заводът за авточасти — повече от четири пъти, трудово-производителната кооперация „Братски труд" — два пъти и т. н.

Настъпват качествени изменения и в състава на работническата класа. В трудовите колективи на промишлените предприятия работят около 60 висшисти и повече от 1000 души със средно и средно специално образование.

С ускорени темпове се извършва концентрация и специализация в селското стопанство в района на общината На основата на модернизацията на производството, внедряването на механизация и нови технологии, при значително намаляване броя на заетите в селското стопанство в трайните насаждения, зеленчукопроизводството и животновъдството, се постигнаха добри резултати. Селскостопанските труженици предадоха над плана 1000 тона плодове и зеленчуци и повече от 80 т краве и овче мляко.

Постигнатите успехи в развитието на градското стопанство са резултат преди всичко на политическото израстване на първичните партийни организации, на повишената активност и чувство за отговорност у комунистите за изпълнение на възложените им задачи. Повиши се тяхното умение да мобилизират силите на трудовите колективи и специалистите от всички сфери на материалния и духовния живот на града. През последните години в редица цехове, бригади, смени, по предприятия и строителни обекти се подеха почини и инициативи, с които трудещите се откликнаха на важни партийни решения. Партийната организация в ДАТ поде инициативата два дни в месеца всеки комунист да работи с икономисано гориво. Примерът на комунистите увлече най-напред челните работници, към които се присъединиха целите трудови колективи.

Първичната организация при Завода за превързочни материали излезе с предложение да се организира щафета на съревнованието, която прерасна в общоградска. Впрочем градският комитет направи щафетата съществен елемент на цялостната система за организиране, водене и отчитане на социалистическото съревнование за предсрочно изпълнение на шестата петилетка, за достойно посрещане на Единадесети конгрес на Партията.

В какво се изразява щафетата? Пет тетрадки за петте основни отрасли на стопанството в града. Във всяка от тях в началото е поместена схема указател за движението и престоя на щафетата в отделните предприятия. Следват рапорт-обещание на трудещите се от града за предсрочно изпълнение на плана, мероприятия на градския комитет и изпълнителния комитет на градския общински народен съвет за подобряване ръководството на съревнованието, указание за организацията на работата в предприятията, общите и задължителните показатели за участие в съревнованието, моралните и материалните стимули за пър-

Digitized by Google

венците в отделните етапи. Щафетната тетрадка престоява във всяко предприятие по един месец. Тя се връчва на ръководството на колектива при тържествена обстановка и се поема обещание за постиганз на високи производствени резултати. Всяко предприятие е задължено да нанася и прилага в тетрадката постигнатите успехи и проведените мероприятия по време на престоя на щафетата.

Движението на щафетата по петте лъча се отразява и на централното табло на градския кът на „Трудовата слава", място, където се отчита съревнованието, връчват се преходни знамена и награди, поставят се портретите на първенците. Нашият стремеж е да направим резултатите на челниците достояние на гражданите с цел да станат заразителен пример за всеки.

Ако погледнем на социалистическото съревнование от количествената страна, за много предприятия оценката ще бъде положителна. Но ако разгледаме по същество организацията и ръководството му от по-високи изисквания — намаляване разходите на жив и овеществен труд, подобряване качеството, изучаване и внедряване челния опит и националните почини, доколко се използват като форма за възпитание, за активизиране участието на работниците в управлението на производството и след извършената не малка работа през тази година, — вярната оценка ще бъде, че го не се дооценява от стопанските ръководители, не са преодолени формализмът и шаблонът. Малко първични организации се занимават със социалните проблеми на трудовите колективи, с изпълнението на социалната част от насрещните планове, в тяхната дейност липсва по-голямо съчетаване на усилията в борбата за изпълнение на насрещните планове със защитата на социалните интереси на трудовия колектив.

Все още не е решен и въпросът с реконструкцията и модернизацията на основните производствени фондове. Има неразбиране, подценяване на този проблем от някои стопански ръководители и специалисти. Първичните партийни организации не проявяват достатъчно настойчивост и контрол за използване на предвидените средства, за привличане по-активно намесата на научни институти и висшестоящи организации.

Градският комитет на Партията, първичните организации в духа на изискванията на Националната партийна конференция по-определено насочиха своето внимание към проблемите на реконструкцията и модернизацията на производството. От началото на 1976 година със собствени сили ще бъдат реконструирани два от основните цехове на Завода за превързочни материали, започна се разширяване и реконструкция на Завода за авточасти и Завода за телефонни части. Подготвят се планове и разработки за разширение и реконструкция почти на всички предприятия в града през седмата петилетка.

* * *

Главно условие и предпоставка за силата на първичната организация, за нейното единомислие и единодействие е качественият ѝ състав.

Бюрото на градския комитет разработи и утвърди конкретна програма за регулиране състава на градската партийна организация. В нея са определени главните насоки на работа. Колкото и несъвършена да е, в практическата дейност тя съдействува за правилно насочване вниманието на първичните организации за преодоляване кампанийността в работата.

Непрекъснато нараства броят на комунистите, което е в най-пряка зависимост от количественото нарастване на населението и работническата класа. Сега делът на работническата класа в градската партийна организация е 49 на сто. Настъпват изменения и в нейния качествен състав. От 399 новоприети членове през последните години 200 са

Digitized by Google

със средно образование, около 50 със средно специално и висше образование, 232 са работници в промишлеността, строителството и транспорта, 70 на сто са до 30 години. Увеличава се и броят на жените, от 23 на сто през 1970 година на 26 на сто през 1974 година, което е резултат на по-широкото им участие в материалното производство и духовния живот.

Съобразно структурата на колективите се разпределят и комунистите по цехове, бригади, смени за осигуряване на партийното ръководство. Така от 160 комунисти в ЗТЧ 124 са работници, заети пряко в материалното производство, 28 инженерно-технически кадри, непосредствено свързани с производството, и 18 служители.

За поддържане социално-качествения състав на градската партийна организация в съответствие с развитието на икономиката и настъпващите изменения в социално-класовата структура на населението перспективните планове за VII петилетка се подготвят на научна основа, с точен анализ на процесите, които се извършват в трудовите колективи. Разработват се планове за тяхното социално развитие и се уточняват насоките на изменение на всяка първична организация.

Първичните партийни организации правят оценки на състоянието на партийните ядра в трудовите колективи, вземат мерки за осигуряване необходимото партийно влияние във всеки производствен участък. За целта партийните ръководства пристъпват към подготовката и изграждането на безпартиен актив от комсомолци, профсъюзни членове, първенци в труда, с който работят по-системно, полагат по-големи грижи за обучението и възпитанието им, въвличат ги в обществения живот и ги подготвят за встъпване в Партията.

* * *

Друга важна насока на нашата дейност за издигане ролята на първичната организация като политическо ядро на трудовия колектив е засилването на личния пример на комунистите.

Утвърдена форма на работа в градската партийна организация, която в най-значителна степен допринася за мобилизиране силите на комунистите, за повишаване тяхната авангардна роля, е подетата инициатива: „Всеки комунист с личен принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията". Почти на всеки в зависимост от възможностите и личните качества се възложиха партийни поръчения с изисквания за активизиране в три направления — в трудовата дейност, в обществено-политическия живот и идейно-политическата подготовка.

Главното, основното изискване в поръченията сега е изпълнението на насрещните планове — повишаване обществената производителност на труда на отделното работно място, в цеха, бригадата.

Разнообразиха се и формите на контрол. В началото преобладаваше оценката на партийното бюро. В процеса на работата за по-пълен и ефективен контрол подходяща форма се оказа самоотчетът. На всяко партийно събрание през миналата година в продължение на няколко месеци се отчитаха комунисти за своя принос в изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес.

За взаимоотношенията между партийната организация и трудовия колектив ще засегна още един въпрос. Щом тя е авангард на колектива, не може да не отразява в себе си на по-висока степен неговото състояние. А колективът е жив организъм. В него се води борба между новото и старото. Февруарският пленум (1974 г.) посочи, че обстановката в трудовия колектив, принципното поведение на ръководителите и техният личен пример не само стимулират хората в труда, но заедно с това съдействуват за тяхното правилно възпитание. В този смисъл може да кажем, че атмосферата в колектива се определя от състоя-

Digitized by Google

нието на климата в партийната организация. Редица случаи в градската партийна организация показват, че там където няма единство в колектива, то идва от липсата на единство и сплотеност сред комунистите, че степента на другарство, взаимопомощ и сътрудничество между членовете на колектива в най-голяма степен се определя от висотата, на която се намират тези добродетели между комунистите, от това доколко е налице борба, непримиримост срещу отрицателните явления, доколко комунистите са чужди на еснафството, ходатайството, доколко партийната организация е образец, а нейните членове пример.

Липсата на такова единство пречеше да бъдат сплотени колективите при болницата, гимназията, районната станция на съобщенията, ДЗИ, което се отрази на авторитета на партийните организации. Въпросът не е в това, че не могат да възникнат противоречия, а доколко партийната организация ги вижда, своевременно разкрива, бързо реагира, взема мерки за тяхното ликвидиране в духа на партийната линия. И най-важното е при всички случаи в тези взаимоотношения тя да стои на висотата на политически ръководител, организатор и възпитател.

По-определено на вниманието на партийните бюра и организации стоят взаимоотношенията между комунистите, за своевременно откриване на възникващите конфликти, за широко утвърждаване другарската взаимопомощ и комунистическа съзнателност. По преценка на партийните ръководства тези въпроси се поставят на обсъждане в събрания.

Проведените през миналата година разговори и оценки в партийните организации и по групи по ленинските принципи и норми на партийно ръководство потвърдиха необходимостта всяка първична организация най-малко веднъж в годината да прави оценка на равнището на вътрешнопартийната демокрация, състоянието на критиката и самокритиката, за отговорността и личния пример на комунистите и т. н. Важно място в това отношение има и самоотчетът по спазване на уставните задължения и по изпълнение на поръченията. Задачата сега е да утвърдим всяка година да се отчитат повече комунисти и ръководства пред партийните организации, да съдействуваме в по-голяма степен да се засилва възпитателното въздействие на самоотчетите не само върху отчитащите се комунисти, но и върху останалите.

Градският комитет и първичните партийни организации насочиха своето внимание и към издигане ролята и равнището на партийното събрание като школа за възпитание на комунистите. Усилията са съсредоточени главно към внасяне по-голяма проблемност и разнообразяване тематиката на събранията, в предварителното проучване на въпросите, създаване творческа обстановка и вземане на по-правилни и осъществими решения.

Първичната партийна организация при Завода за превързочни материали набра положителен опит в подготовката и провеждането на събрания без докладчик по предварително изготвен план, които протичат при по-голям интерес както в хода на подготовката, така и при обсъждане на поставените въпроси.

В подготовката и провеждането на партийното събрание по-активно и непосредствено участвуват работниците от градския комитет, неговите членове и сътрудници. Стремежът е да въведем в практиката всеки наш работник ежемесечно да участвува в подготовката и провеждането на определен брой събрания на първичните организации.

В изпълнение решенията на Десетия конгрес и изискванията на Националната партийна конференция подобряваме организацията, подготовката, вземането на решения и практическото им изпълнение, чувствително намаляване техния брой. Колективността като важно ус-

Digitized by Google

ловие за оптималността на решенията намира по-голямо приложение. Привличаме по-широк актив от специалисти, отговорни стопански ръководители в предварителното проучване на въпросите, предвидени за внасяне в бюрото и пленума на градския комитет, в партийните бюра и събранията на първичните организации.

Градският комитет и първичните организации полагат повече усилия за подобряване работата по спазване ленинските изисквания за подбора и издигане на кадрите, което се отразява положително върху цялостната дейност на градската партийна организация. От 83 секретари на партийни организации с висше образование са 17, с полувисше и средно-специално — 64. През последните години сериозни изменения настъпиха в състава на стопанските ръководства на предприятията. От 105 директори и зам.-директори 72 са с висше образование и 28 с полувисше и средно. По-системни са грижите за тяхното марксистко-ленинско обучение и възпитание, за израстването им като политически ръководители и възпитатели на трудовите колективи, по-добри са условията, осигуряват се предпоставки за инициативи и творчество.

Едновременно с това нараства и взискателността към тях, поставят се на по-близък контрол и отчет. Бюрото на градския комитет на Партията направи оценки на повече от 50 стопански и административни ръководители, на 70 партийни секретари и организации.

Градската партийна организация разполага със силен отряд способни кадри и специалисти с нараснали възможности и опит, които успешно решават задачите на ускореното социално-икономическо развитие на града. Първичните партийни организации полагат повече грижи за образованието, марксистко-ленинската подготовка и квалификацията на работниците, бригадирите и майсторите по производство. През 1974 г. над 300 души преминаха в по-горен разряд, 80 на сто от работниците завършиха квалификационни курсове. В ДАТ и ТПК „Братски труд" са изградени смени паралелки за повишаване образованието на младите работници. Без откъсване от производството 180 души продължават образованието си в средните и специалните училища. 30 се учат във ВУЗ. Заводът за телефонни части откри професионално-учебен център.

През последните години нарасна значително приемането на младежи от района във ВУЗ. Успоредно с разработването на плана за VII петилетка се предвижда и подготовката на необходимите кадри.

Неразривно свързан с кадрите е и проблемът за трудовите ресурси. За нас той е актуален и в същото време сложен. Досега все още говорим за незаети ресурси и по-скоро за невъзможност да се задържат голяма част млади хора, които живеят и желаят тук да работят. Но още през тази и следващата година излиза на преден план нуждата от работници и специалисти, която в бъдеще ще се чувствува още по-силно. От селското стопанство ежегодно по различни пътища излизат хора, а няма попълнение. Така стои въпросът и със строителството и някои видове комунално-битови услуги.

Градският общински народен съвет с помощта и съдействието на обществените организации издирва наличните трудови ресурси в града и общината и ги насочва съобразно перспективното развитие.

* * *

Първичните партийни организации са моторът, организаторът, инициаторът на всички решения. Нашите грижи към тях са богати и разнообразни, но най-много се отнасят до партийните секретари, по-малко внимание отделяме на членовете на бюрата. А колко е важно този малък колектив да бъде деен, инициативен, принципен, защото тези хора работят непосредствено с комунистите и безпартийните.

Digitized by Google

Въпреки констатациите и изводите в това отношение не сме осигурили в необходимата степен диференциран подход в работата си с членовете на партийните бюра. Много малко се прави за тяхната подготовка, не ги обучаваме системно в семинари и курсове, не се организира изучаване и обмяна на положителния опит. Трудно преодоляваме вредната практика за всичко да търсим секретарите.

След Националното съвещание във Велико Търново преустройваме нашата дейност в духа на речта на др. Тодор Живков и доклада на др. Борис Велчев. Целта ни е на място в предприятията, в учрежденията да се опираме на по-широк кръг от хора, да засилваме вниманието и грижите към кадрите, да конкретизираме и поставяме на по-организирана основа работата за по-висока култура в тяхната дейност, за повишаване на организационните им навици и умения. Към това са насочени и усилията на секретарите и работниците на комитета, на тази задача е подчинена и дейността на кабинета по партийно-организационните въпроси.

КАК ПОДГОТВЯМЕ СЪБРАНИЯТА

Садово е един от новите градове на Пловдивски окръг. В структурата на неговата икономика преобладава селското стопанство. Гордост за района е земеделската опитна станция „К. Малков". Години наред селскостопанската наука успешно изпробва своите постижения върху плодородната тракийска равнина, а садовските сортове подобряват хлебния и фуражния баланс на родината.

Макар и малобройна, градската партийна организация успешно ръководи целокупния живот на трудовите колективи. Ще разкажем за някои страни от живота и дейността на първичните партийни организации, които непрекъснато повишават тяхната роля и авторитет.

В заключителното си слово на Националното съвещание за първичните организации във В. Търново др. Т. Живков очерта факторите, които определят ролята и авторитета на първичните партийни организации. Ще споделим своя опит само в някои насоки от практическата дейност на нашата организация в това отношение.

След X конгрес изградихме първичните партийни организации върху производствен принцип. Сега партийната структура се доближава до структурата на трудовите колективи и спомага по-успешно да се осъществяват техните възпитателни, икономически и социални задачи. Особено добре тя се отрази върху партийното ръководство в земеделската опитна станция „К. Малков". В момента отраслите „зърнено и фуражно производство", „технически култури", „животновъдство", „научен" и всички обслужващи предприятия имат отделни първични партийни организации. Тяхната дейност успешно се насочва и води до изпълнението на основните показатели от плана за шестата петилетка.

Предпоставка за повишаване ролята и авторитета на първичните организации е системната работа за квалификация на партийните ръководства. Трета година провеждаме теоретично-практически семинар със секретарите и заместник секретарите. С това постигаме няколко цели: повишаваме тяхната теоретическа подготовка, разширяваме практическия им опит и знания по основните проблеми на партийно-организационната и идеологическата работа. По-голямо внимание отделяме на партийната информация, планирането, стила на работа и ръководство, на организацията и контрола в изпълнението на партийните решения.

Системни грижи се отделят и за обучението на груповите отговорници. Заедно с лекциите и беседите се обменя и опит по организацията и формите на работа.

По-високото равнище на партийните събрания е другата основна насока в нашата работа. Тя започва от планирането на проблемите, които се поставят за разработване, обсъждане и решаване, и стига до отчитането и оценката на ефективността от изпълнението на взетите решения.

Опитът доказа, че изводите, критичните бележки и насоките, давани на отчетно-изборните събрания, и оценките на бюрото на градския комитет са богат източник за съставянето на годишния перспективен план. Чрез него се очертават по-точно основните проблеми, които трябва да обсъжда и решава първичната партийна организация. При разработване на шестмесечния оперативен план проблемите се

Digitized by Google

доуточняват. Съставяме и месечен координационен план на градския комитет, който обсъждаме на срещите (полудни) със секретарите. За подготовката на партийните събрания въведохме примерен план. Определяме постоянни дати за тяхното провеждане по тримесечия. Например първичната партийна организация при сектор „Наука" през третото тримесечие свикваше събранията си на всяко 15 число от месеца, а за четвъртото — ще ги организира на всяко 10 число. По този начин е постига по-висока организираност, изработват се навици. А отговорниците за първичните партийни организации от градския комитет имат възможност по-обстойно да се запознаят с тяхното състояние и да им оказват по-компетентна помощ.

Какво представлява примерният план за подготовката и провеждането на партийно събрание? Първата му част се отнася до подготовката. Тя се приема на предшествуващото събрание и съдържа датата, часа и мястото на събранието; дневният ред (докладчиците и работните групи, които ще разработват материалите и проектите за решения, определят се комунистите за личен отчет пред партийното събрание, поставят се поръчения за техническата подготовка).

Втората част се попълва от партийното бюро и заседанието за приемане на материалите и се утвърждава на самото събрание. Тя определя ръководството и реда за неговото протичане.

Какво се постига с помощта на примерния план за събранията? — По-продължителна е подготовката за събранието, в нея се включват възможно най-много комунисти; спазват се основните изисквания за подготовката и провеждането на партийното събрание; задължително се отчита изпълнението на стари решения; укрепва дисциплината и се повишава авторитетът на самото събрание. Проведените разговори с комунистите потвърдиха напълно ефективността на този метод за подготовка.

Определен напредък постигнахме и в организирането на съвместните събрания, в които участвуват комунистите от две или три партийни организации. Например проблемите на интеграцията между земеделската опитна станция „К. Малков" и Селскостопанския техникум бяха разгледани на съвместно събрание. Отрасловата структура изисква много от общите въпроси да се разясняват и решават на общи събрания с комунистите от цялото предприятие. Наред с това в кварталите на града и село Кочово, където комунистите членуват в различни първични партийни организации, също се чувствува нуждата от общи събрания по честоживеене. По наше мнение твърде наложително е въпросите за ролята и функциите на общите събрания да бъдат по-добре разработени предвид изграждането на някои организации към отраслови предприятия. Сега отделни селища остават без обединяващ партиен орган.

В градската партийна организация успешно изпитахме и внедрихме две нови форми за подготовка и провеждане на партийните събрания. За разширяване на колективността, демократизма, активността на комунистите се използва предварителното тезисно разглеждане на основните въпроси и многовариантността при разработване на проектите за решения. Опитът бе заложен в партийната организация при земеделската опитна станция. Сега този опит се прилага с успех и в другите първични партийни организации.

Да се спрем по-подробно върху същността на този начин за провеждане на партийни събрания в сектор „Наука" в Земеделската опитна станция. Как постъпват комунистите от тази организация?

В началото те определят проблемите, които ще се разглеждат през цялата година. Те се доуточняват в шестмесечния план по месеци. На всяко събрание се избира комисия, която подготвя тезис на въпроса, който предстои да се разглежда. Председателят на комисията обикновено е член на партийното бюро. Съставеният тезис се приема от бюрото, размножава се и се раздава на всеки комунист. Пет-шест дни преди събранието на други комисии се възлага да подготвят независимо една от друга проекти за решение. Проектите и мнението на партийното бюро се предлагат на партийно събрание. След оживени разисквания се приема един или друг вариант или комбинация от предложените варианти за решения. Когато се разглеждаше въпросът за съвместната работа на научните работници и специалисти от базата, от предложените варианти се прие първият, а на събранието за интеграцията на науката и учебния процес се прие комбинация от всички. По този начин излязохме от традиционното провеждане на събрания с предварително подготвена информация, която изразява предимно становището на ръководството. Вариантността при вземане на решения предпазва от преповтаряне на готови фрази, изисква самостоятелно мнение. По този начин се оптимизира процесът на приемане на решения, техният брой намалява, обогатява се тяхното съдържание. Ограничава се опасността от инфлация на решенията, за което говори в заключителното си слово другарят Тодор Живков пред Националната партийна конференция. Например въпросите за внедряване на научните постижения в селскостопанската практика бяха разглеждани преди две години. Тогава се приеха пет решения, които имаха ролята на предписание за административното ръководство. През тази година при повторното му разглеждане партийната организация задължи административното ръководство с едно единствено решение — да разработи перспективен план по проблема до месец октомври. С това поправихме грешката, която бяхме допуснали, а именно — да поставяме ръководителите в рамки, които ограничават тяхната инициатива, и да регламентираме до подробности труда им.

Този подход разкрива резерви за подобряване на индивидуалната работа с от-

Digitized by Google

делните комунисти при решаването на основните задачи. Голям брой членове на първичната партийна организация — около половината — активно участвуват в подготовката и вземането на решенията. Успехът от изпълнението на всяко решение зависи от неговата подготовка. Колкото по-добре е обмислено и е изяснено неговото съдържание, колкото по-ясно са формулирани задачите, толкова то е по-мобилизиращо. И партийният контрол влиза в действие още от момента на подготовката на решенията.

Тези страни от нашата работа ни дават основание да направим извода, че събранията започват преди официално да бъдат открити. Много по-рано комунистите творчески обмислят неговите проблеми. Изчезнаха „паузите", които обикновено съпътствуват всяко събрание. Изказванията започват веднага и са по-същество. Тезисният начин на разработване на основните въпроси приучва хората към обобщено мислене, към стремеж да търсят главните страни на процеса и явлението. Засилва се колективното участие на комунистите в решаването на основните задачи.

Някой би възразил, че по този път се увеличава книжнината. Бихме дали следния отговор. При съвременната размножителна техника по-добре да увеличим работата на един човек за известно време, но да постигнем по-висока ефективност. Освен това се реализират още няколко цели — комунистите идват подготвени на събранието, и то с конкретни предложения; материалите се изчистват от всичко излишно и съдържат точна и ясна оценка, анализ, изводи и препоръки; с тях се осъществява пряка връзка между ръководството и комунистите.

Същевременно трябва да посочим, че не е нужно да се размножават материалите във всички първични партийни организации или за всяко събрание. Например, където няма подходящи условия или размножителна техника, комисиите могат устно да докладват своите варианти за решения. На друго място е възможно тезисите да се обсъждат по партийни групи, без да се размножават. Ограниченията не бива да има. Условията, при които работи дадената първична организация, ще подскажат най-верния път. Важното е да се намери подходът, който осигурява максимално активно участие на комунистите в обсъжданите въпроси.

Какви са някои от нашите действия при организацията и контрола за изпълнението на решенията?

Картотекирането на решенията в дневник на партийния секретар засилва оперативността на организацията за тяхното изпълнение и контрола върху тях. Въведена е практика на всяко партийно събрание да се информират комунистите за състоянието на взетите по-рано решения. Така отговорниците се намират под контрола на цялата партийна организация. Пред тях те търсят отговорност по чия вина се проваля или забавя едно или друго решение, посочва се какво допълнително следва да се предприеме. Партийният контрол е съчетан с личната отговорност и конкретната помощ.

Ръководейки се от изискването за системност на контрола, ние многократно организираме разговори и проверки на място с отговорниците на изпълнението. Въпросите за внедряването на новите сортове и технологии бяха разисквани в партийното бюро заедно с директора и завеждащите секциите. В резултат на това бяха предотвратени редица слабости, свързани със сортовете „Хеброс" и „Садово 1".

За някои решения съставяме комисия за проверка начело с член на партийното бюро. Резултатите се обсъждат на заседание или събрание. Нашият стремеж е подготовката на събранието, разработката на решенията и контрола за тяхното изпълнение да не бъде дело само на партийния секретар и на бюрото, а на всички комунисти.

Разговорът с хората, за които е адресирано дадено решение, позволява да вникнем по-добре в техните мисли, да разберем отношението им към задачите. Такъв беше случаят с някои от слабостите при съревнованието в колективите на лабораториите. Разговорът на членове на бюрото със завеждащите лабораториите и лаборантите посочи верния път за преодоляване на неблагополучията.

Логичен е въпросът, какъв трябва да бъде критерият за партийния контрол, за да бъде той резултатен и ефективен? По наша преценка това е непрекъснатият процес на подобряване работата на първичната партийна организация, на отстраняване на недостатъците. Ефективността от приетите решения се отразява върху резултатите на сектора или предприятието. По полята на нашата родина обилен плод дават новите сортове пшеница „Садово" 1" и „Хеброс", новите сортове фъстъци, мак и сусам.

В своята дейност градският комитет и бюрата на партийните организации отделят сериозно внимание на въпросите, които вълнуват трудовите колективи. Най-богата информация получаваме при ежемесечните срещи с тях. В тях участвуват повече от 70 ръководители от всички рангове в града. Те изнасят беседи, дават отговор на поставените въпроси, като същевременно се оценява как колективите изпълняват задачите си. Разбира се, това не заменя индивидуалната политическа работа, която извършват активите на първичните партийни организации.

Сега целият актив на градската партийна организация изучава проблемите и перспективите за развитието на партийните организации, дадени на Националното съвещание във Велико Търново, търси нови форми и методи за издигане на тяхната роля и авторитет в ръководството на трудовите колективи през годините на седмата петилетка.

Костадин ПРИМОВ
к. с. н. Димитър ДОБРЕВ

Digitized by Google

УПРАВЛЕНИЕТО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА СФЕРА

В. АФАНАСИЕВ
член-кореспондент на АН на СССР

СЪЩНОСТ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА СФЕРА ОБЕКТ И СУБЕКТ НА УПРАВЛЕНИЕ

XXIV конгрес на КПСС подчерта, че формирането на марксистко-ленински мироглед, на високи идейно-политически качества и норми на комунистически морал у трудещите се е централна задача на идеологическата работа на партийните организации. Оттук произтича изключителното внимание на Партията към идеологическата сфера от живота на обществото, постоянната грижа за усъвършенстване на управлението ѝ.

Идеологическата сфера от живота на обществото обхваща производството и възпроизводството на идеи, възгледи. В условията на социализма продукт на такова производство е социалистическата идеология. Производството и възпроизводството на идеи е резултат на труда както на тези, които създават и развиват социалистическата идеология, така и на тези, които я внасят в съзнанието на масите. Всеки обществено-полезен труд се нуждае от управление, от оценка на ефективността му, от търсене на неизползвани резерви. Това изцяло се отнася и към труда на хората, заети в идеологическата сфера.

В идеологическата сфера непосредствено се формира идейният облик на члена на социалистическото общество, комунистическото възпитание на трудещите се. Тя представлява сложна динамична система със съответствуващи обект и субект на управление. Съзнателното планомерно въздействие на субекта върху обекта в рамките на идеологическата сфера в съответствие с присъщите ѝ закономерности и тенденции с цел да се формира идейният облик на членовете на социалистическото общество представлява научно управление на тази област от обществения живот.

Идеологическата сфера като система разполага със собствен „набор" от компоненти (подсистеми). Това е преди всичко самата социалистическа идеология като съвкупност от философски, икономически, политически, правни, нравствени, художествени и др. възгледи и идеи на работническата класа, на всички трудещи се, отразяващи техните условия на живот, корените им интереси.

Раждането и утвърждаването на социалистическата идеология са неразривно свързани с имената на К. Маркс, Ф. Енгелс, В. И. Ленин. Тя постоянно се развива с усилията на комунистическите партии, идеологическите и научните работници на основата на обобщаване на опита в строителството на социализма и комунизма в СССР и другите страни, на революционната борба против капитала, на синтеза на достиженията на челната научна мисъл.

Добре е известно, че марксистко-ленинската идеология става най-велика материална сила само когато нейните принципи и положения се овладеят от милиони и милиони трудещи се. Оттук още една подсистема в рамките на идеологическата сфера — идейно-възпитателната област, внасянето на социалистическо обществено съзнание, марксистко-ленинска идеология в съзнанието на трудещите се, на всеки човек поотделно. Този процес е сложен, многопланов. Това е процес на образование, доколкото той дава на човека знания за закономерностите на историческото развитие, мирогледни знания, които са му необходими в духовната и материалната дейност. Това е процес на възпитание, на превръщане на знанията на хората в техни убеждения, на формирането на комунистически идеали, принципи на комунистическа нравственост в съзнанието им. Това е процес на самовъзпитание, на контрол на личността над собствения начин на мислене,

---

Превод от кн. 11 на сп. „Коммунист", със съкращения.

Digitized by Google

над собственото ѝ поведение. Всички тези аспекти, направления на идеологическия процес са органически взаимно свързани.

За осъществяването на идеологическия процес е необходима подсистема от идеологически учреждения, която представлява съвкупност от органи и организации, натоварени с идеологически функции, занимаващи се с комунистическото възпитание на трудещите се.

И на последно място, в идеологическата сфера хората встъпват в определени идеологически отношения, свързани с разработката, развитието и пропагандата на научния марксистко-ленински мироглед, с художественото творчество, с различни форми на духовно общуване, в отношения, които се регулират от нормите на социалистическия морал и т. н.

По такъв начин социалистическата идеология, идеологическият процес, идеологическите учреждения и идеологическите отношения са компоненти (подсистеми) на идеологическата сфера от живота на обществото. Всяка от тях има свои специфични особености, изпълнява определени функции. Социалистическата идеология, идеологическият процес, идеологическите отношения са обект на управление.

Главно „действуващо лице" в подсистемите на идеологическата сфера е човекът. Именно за формиране на неговия мироглед, на комунистическите идеали в съзнанието му се утвърждава и развива социалистическата идеология. Да се сформира във всеки член на социалистическото общество стройна научна система от възгледи за света, система от ценности, отговарящи на същността и изискванията на социализма, да се издигне съзнанието му до равнището на систематизираните научни знания, всеки човек да овладее марксистко-ленинския мироглед — това е главната цел на управлението на идеологическата сфера на обществото.

Ролята на субект на управление на идеологическата сфера изпълнява съвкупност от учреждения и организации, които под ръководството на Комунистическата партия осъществяват целенасочено научно въздействие на социалистическата идеология, на идеологическия процес, на идеологическите отношения и по този начин върху съзнанието на трудещите се. Въздействието върху социалистическата идеология означава разработка на принципните положения на марксизма-ленинизма, защитата му от нападки на идейни противници, творческо развитие на нашето революционно учение. Въздействието върху идеологическия процес означава научна организация, планомерно и целенасочено внасяне на социалистическата идеология в съзнанието на хората, използвайки научни принципи, съвременни технически средства, създаване и усъвършенствуване на система за информация и т. н. Въздействието върху идеологическите отношения означава привеждането им в съответствие с изискванията на социализма, преодоляване на отживелиците от миналото в съзнанието и поведението на хората.

Комунистическата партия на Съветския съюз, нейният Централен комитет и Политбюро на ЦК определят политическата линия в идеологическата сфера, както и в другите сфери на обществения живот, осъществяват политическото ръководство на идеологическата работа. Партията поставя пред идеологическия фронт общи задачи, като отчита потребностите и възможностите на обществото, организира, координира и контролира работата на идеологическите учреждения, направлява усилията им към единната цел, осъществява подбора, подготовката и разпределението на идеологическите кадри. Партийното ръководство е висше, най-общо и съществено равнище на управление.

Възпитателната работа е дело на цялата партия, на всичките ѝ органи — от първичните организации до Централния комитет, дело на всеки комунист. Заедно с това в състава на партийните комитети има групи работници, които осъществяват непосредственото управление на идеологическата сфера, на определената територия, населено място, трудов колектив и т. н. Голям брой комунисти са пропагандисти и вземат непосредствено участие в управлението на идеологическия процес.

Партията, главният елемент на субекта на управление на идеологическата сфера, осъществява и политическото ръководство и в едни или други форми прякото управление на сферата на идеологията. Освен партийно-политическите звена субектът на управление на идеологическата сфера включва и органите на държавно-административното управление — съвети, министерства, ведомства, органи, осъществяващи управлението на средствата за масова информация и пропаганда. И накрая, идеологическата сфера управляват в рамките на своята компетентност и обществените организации — Комсомолът, професионалните съюзи, творческите организации и дружества. Съвкупността от органи и организации с партийно-политически, държавно-административен и обществен характер, натоварени с функциите на комунистическото възпитание, представлява субекта на управление, на идеологическата сфера.

Непосредствен субект на управлението на идеологическия процес е възпитателят пропагандист. В живото общуване с обекта на възпитание (отделния човек или група от хора, аудитория) или опосредствено (чрез техническите средства) той въздействува върху съзнанието на хората, пропагандирайки марксизма-ленинизма, свеждайки им информация с идеологически характер. Пропагандистът е отговорен преди всичко за идейното образование и възпитание на трудещите се. От неговата подготовка (теоретическа и методическа), идейна зрелост, отговорност за възложената работа, от уменето му да се доближи до хората, да въздействува върху разума и сърцето им до голяма степен зависи успехът на идеологическата работа.

Digitized by Google

СПЕЦИФИКАТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА СФЕРА

Управлението на идеологическата сфера доста забележимо се отличава от управлението на другите сфери на обществения живот, да речем на производствената.

Научното управление, съзнателното въздействие върху идеологическата сфера се опират на достиженията на марксистко-ленинската теория и преди всичко на теорията на познанието, на диалектическия материализъм, а също и на логиката, социалната психология, педагогиката, теорията на информацията. Заедно с това то е призвано да отчита закономерностите и принципите на функциониране и развитие специално на идеологическата сфера. За ефективната организация на идеологическата работа е важно да се отчита мястото на идеологическата сфера в социалистическото общество, нейната взаимна връзка с останалите сфери на обществения живот, закономерностите на формиране на общественото и индивидуалното съзнание и тяхното взаимодействие, взаимната връзка между знанията, убежденията и поведението на хората, различните форми и методи на информация и пропаганда и т. н.

В процеса на идеологическата работа, на възпитанието има само информационно взаимодействие между пропагандиста (възпитател) и обекта на възпитанието. Възпитателят въздействува на чувствата и интелекта на човека, като му съобщава информация, чието съдържание е социалистическата идеология, стреми се тя да стане ръководство в практическата му работа и постъпки.

Положението не се изменя, ако става дума за средствата за масова пропаганда и информация — печат, радио, телевизия.

Взаимодействието на субекта и обекта на възпитание в процеса на непосредствения им контакт се отличава от опосредствуваното им общуване — чрез техническите средства. Във второ случай многократно нараства аудиторията, но се стеснява диапазонът на обратните връзки от субекта към обекта, увеличава се времето на протичане на обратна информация. Всъщност при непосредствения контакт по отношение на аудиторията към казаното, по степента на внимание, по заинтересоваността на слушателите, по задаваните въпроси възпитателят може веднага да прецени ефекта от лекцията, беседата, разговора и оперативно да се преустрои, да си коригира изказването, за да могат слушателите по-пълно да усвоят съобщаваната им информация. Особено ценни по отношение на ефективност на обратните връзки са груповите беседи, колоквиуми, конференции и други, ако може така да се каже, форми на колективна идеологическа работа.

Що се отнася до печата, радиото и телевизията, то форми на обратни връзки тук са писмата, телефонните обаждания, конференциите на читатели, слушатели и зрители. При това тези форми на обратни връзки са като сигнал за коригиране на бъдещите пропагандистки актове, тъй като да се коригират вече състояли се актове е немислимо.

Една от централните задачи на управлението на идеологическата сфера, на комунистическото възпитание е усъвършенствуване на информационното взаимодействие на субекта и обекта на възпитание. Оттук произтича необходимостта от диференциран подход към хората като обекти на възпитание, от постоянно активизиране на вниманието им с цел съзнателно да усвояват предаваната им информация, от систематичност, последователност, достъпност на излагането ѝ, доказателственост, всестранно аргументиране на съдържащите се в нея положения. Управлението на идеологическата сфера в условията на социализма няма нищо общо с онова манипулиране с масовото съзнание, което получи широк размах в капиталистическите страни. Въпросът е преди всичко в самия характер на социалистическата идеология, която изисква истински духовен подем на масите и която може да бъде усвоена само на основата на съзнателно овладяване на законите на общественото развитие, само в процеса на практическото претворяване на идейните принципи в живота.

Спецификата на управление на идеологическата работа ясно се вижда от начините за оценка на ефективността ѝ. За разлика от управлението на производството тук като правило няма ясни, достатъчно точни критерии

Разбира се, и в идеологическата работа се прилагат количествени критерии за ефективност. Това особено се отнася за печата, радиото, телевизията, където се определят такива показатели като тираж, печалба, рентабилност За ефективността на идеологическата работа може да се съди до известна степен и по броя на хората, въвлечени в една или друга нейна форма, по количеството, а също по съдържанието на отзивите за някое мероприятие (гатия, предаване). Несъмнено това са съществени показатели, но съвсем не единствени и далеч не главните.

Главният показател е степента, дълбочината, всестранното усвояване на марксистко-ленинската идеология и комунистически морал от всеки човек, превръщане на идеите в негови лични убеждения, в ръководство за действие, накрая — и това е най-важното — самите действия, постъпки на хората — както казваше Ленин. Това е преди всичко отношението на човека към труда и социалистическата собственост, към своите задължения, степента на неговата творческа активност и отговорност, готовността да отдаде всички свои сили, знания, а ако потрябва, и живота си за родината, за народа, за Комунистическата партия, за делото на мира, социалния прогрес и социализма. С една дума, какъв е мирогледът на човека, какви са възгледите му, съзнанието му се проверява в крайна сметка от конкретните му дела. А тези дела се измерват не само с производителността на труда, ко-

Digitized by Google

личеството и качеството на изделията, е тоновете метал и центнери пшеница, но и с духовните ценности, които човек създава, с неговата социална активност, с отношението към другите хора, към колектива, към обществото.

За разлика от икономическото управление, ефективният резултат от което се очаква като правило незабавно, действеността на възпитателната, идеологическата работа от гледна точка на формиране на личността се проявява не винаги веднага, не винаги отчетливо, а постепенно, понякога след доста дълго време. Човекът, неговият комунистически мироглед, възгледите му се формират от детството — в семейството, в училище, но само когато стане възрастен, когато овладее съответните знания и навици, той получава възможност да въплъти убежденията си в практически, преди всичко трудови дела, а обществото — по достойство да оцени ефекта на възпитанието. Понякога този ефект с особена сила се проявява в критически периоди за обществото или за един или друг човек. Великата отечествена война на съветския народ против немско-фашистките завоеватели беше именно такъв критически период в историята на нашата страна, когато с най-голяма сила се проявиха високите идейни и морално-политически качества на милиони и милиони хора, които направиха всичко за победата, за тържеството на комунистическите идеали. Нима това не е показател за ефективността на системата на идеологическа работа и възпитание!

Днес тези забележителни качества се проявяват в трудовите дела, в активността на социалистическото съревнование, в нарасналата социална активност на трудещите се маси. Съветската страна постигна големи у пехи във всички области на обществения живот, в осъществяването на решенията на XXIV конгрес на КПСС и едно от най-важните причини за тези успехи е огромната идеологическа работа на Партията.

ЧОВЕКЪТ КАТО ОБЕКТ НА ИДЕОЛОГИЧЕСКОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Вече споменахме, че човекът, неговото съзнание, дела и постъпки са главен обект на идеологическо възпитание, на управлението на идеологическата сфера от живота на обществото.

Възпитанието на човека е задача необикновено сложна и трудна. Тя е трудна поради това, че сам по себе си човекът е изключително сложно същество; хората са свързани с хиляди нишки един с друг, с обществото, с различни колективи. Естествено, при управление на идеологическия процес е необходимо да се опираме на научния анализ на същността на човека и нейните конкретни прояви във всеки индивид.

К. Маркс и Ф. Енгелс отхвърлиха култа към абстрактния човек, към човека въобще, извън историята. Човекът винаги принадлежи към исторически определена социална система — обществено-икономическа формация, класа, нация, първичен колектив. Конкретният човек, личността притежава определени черти, присъщи на всички хора без изключение — способността да се труди, мисли, говори и т. н. Заедно с това всеки човек притежава и черти, общи с чертите на други хора, но вече не всички, а само членовете на даден социален колектив (трудов колектив, класа, партия, нация). И накрая, на него са присъщи и свои специфични черти, които го характеризират като индивидуалност.

Индивидуалността на човека обаче се характеризира не само с чертите, които са присъщи само на него, но и със степента на развитие на общите и особени човешки черти. Всички хора например са способни да се трудят, но степента на развитие на тази способност, реализацията й у всеки е различна. Освен това всеки конкретен човек се отличава със специфично, само на него свойствено съчетание на общите и особени черти.

И така, човекът като обект на идеологическото въздействие винаги е конкретен човек, съчетаващ у себе си богатството на общото, общочовешкото, особеното (колективното) и единичното (индивидуалното). Оттук и конкретната личност е продукт на обществото, на социалната среда, в която тя живее и се развива. Признаването на тази закономерност, отчитането на нейните изисквания е необходима, но все още недостатъчна предпоставка за идеологическата работа. Ако се ограничим само с обществената среда, то всички проблеми на възпитанието биха могли да се решат еднозначно: да се измени тази среда и така да се измени съзнанието на всички хора. Но в живота далеч не е така.

Усвояването на социалистическата идеология качествено се отличава от усвояването на другите форми на идеология преди всичко за това, че тук става въпрос за изработката на истински революционно, творческо и активно отношение към живота. А това предявява съвършено особени, невиждани по-рано изисквания към личността. При това в условията на една и съща обществена среда (социалистическото общество) ние виждаме многообразие от човешки индивидуалности, всяка от които по своему реагира на окръжаващия свят, асимилира, въплъщава у себе си не всички черти на дадената социална среда.

Тук въпросът е преди всичко в това, че самата социална среда е неоднородна, в нея има винаги господствуващо настоящо, остатъци от миналото и кълнове на бъдещето. И макар че решаващата роля във формирането на личността принадлежи на социалистическите обществени отношения, на човека могат да влияят и отношения, олицетворяващи миналото. В това се крие една от причините за запазването на остатъци от капитализма в съзнанието и поведението на членовете на социалистическото общество. Друга причина е външната капиталистическа среда. Използвайки все-

Digitized by Google

възможни средства, като радио, телевизия, печат, туризъм, политиците и идеолозите на буржоазния свят се опитват да въздействуват върху съзнанието на хората от социалистическото общество, да съживят буржоазните предразсъдъци и нрави. И оттук не случайно безкомпромисната борба с буржоазната идеология е била и си остава важна задача на идеологическата работа.

Многообразието от индивидуалности се обяснява с това, че всяка личност живее и се развива както в условията на обща социална среда (социалистическото общество), така и в условията на „микросредата" на своето непосредствено обкръжение (семейство, училище, производствен колектив, улица и т. н.). Напълно ясно е, че тази „микросреда" е призмата, през която се пречупва въздействието на общата социална среда, в това число и на социалистическата идеология върху личността. Безкрайното разнообразие от емпирически обстоятелства, съставляващи микросредата, довежда до това, че една и съща, от гледна точка на общата социална среда, личност намира безкрайни варианти и градации, които могат да се обяснят само по пътя на щателното изучаване на тези обстоятелства. Ако „микросредата" съответствува на общата социална среда, „работи" с нея в едно направление, личността усвоява особеностите на общата социална среда, присъщите й идеали, става техен носител, сторонник и защитник. В противен случай, когато „микросредата" по силата на едни или други причини (наличие на остатъци от миналото в нея, на изостанали или заблуждаващи се елементи) „работи" в направление противоположно на действието на общата социална среда, тази „микросреда" формира у личността черти, които не съответствуват на обществените изисквания. Да се отчете влиянието на „микросредата" върху личността, индивидуалният подход към конкретната личност е задължително условие за успеха на цялата възпитателна работа.

В социалистическото общество социалната среда се основава на обществената собственост и се характеризира с отношенията на сътрудничество и взаимопомощ между хората, с господство на марксистко-ленинската идеология. Благодарение на нейното всекидневно въздействие се формира личност с високи идейно-политически, нравствени и интелектуални качества. Но животът на конкретната личност и при социализма понякога протича в колектив, където още не се е установила присъщата на обществото като цяло атмосфера на дружба и другарство, в семейство, в което съществуват частнособственически идеали, религиозни идеи, извършват се неетични постъпки и т. н. Естествено е, че такова непосредствено обкръжение, чиито принципи противоречат на високите социалистически идеали, служи като своеобразна бариера, която пречи на благотворното влияние на общата социална среда върху личността и формира в нея отрицателни качества.

Всичко това трябва да се отчита при идеологическата работа. Трябва решително да се скъса с представата, че социалната среда, социалистическите производствени и други обществени отношения, господствуващата в обществото идеология сами по себе си автоматически ще доведат до формирането на новата личност, въпреки че несъмнено тяхната роля е изключително голяма. Важно е щателно да се изучават емпирическите обстоятелства от живота на всеки колектив и на всяка конкретна личност. Неоценима помощ на Партията и държавата, на органите за идеологическото въздействие са призвани да оказват широко поставените, систематическите, обмислените конкретни социални изследвания. Такива изследвания са надежден източник на информация, необходима за организацията на ефективна идеологическа работа.

Когато се организира идеологическата работа, трябва да се има предвид, че бидейки продукт на определена социална среда, личността не се разтваря в обществото, в колектива. Това не е безволно винтче на социалния механизъм, а особено важно негово функционално звено. Личността се формира от обществото, от социалните обстоятелства, но тя на свой ред формира и самото общество.

Човекът формира обществото със своя труд, със своята политическа активност, със своята воля и разум, при което силата на формиращото въздействие на човека върху социалната среда, върху обществото нараства със социалния прогрес.

Разбира се, степените на активността на всяка отделна личност не са еднакви, при което те зависят не само от емпирическите обстоятелства, от „микросредата", но и от собствените качества на личността, от наследствеността, от специфичните физиологически и психологически свойства, а също от културното й развитие, от интелектуалните и други особености. Конкретната личност възприема въздействието на социалната среда и социалистическата идеология не пасивно, а активно, избирателно, в съответствие със своите особени лични интереси: потребности и цели. Освен това личността не само се възпитава, но се и самовъзпитава, формира свой характер, мироглед, идеали, вкусове.

Усъвършенствувайки управлението на идеологическата сфера от живота на обществото, Партията отчита всички аспекти от това управление, специфичните черти и особености на идеологическата работа. Тя изхожда от това, че идеологическата работа е член участък от строителството на комунизма, от борбата против международния империализъм и реакция, опортюнизма и ревизионизма във всичките му прояви.

По-нататъшното усъвършенствуване на управлението на идеологическата сфера и повишаването на ефективността на идеологическата работа са необходимо условие за нови успехи на комунистическото строителство.

Digitized by Google

С ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ВРЕМЕТО

ДРАГАН ВЪРБАНОВ
председател на Софийския градски комитет на Отечествения фронт

Ускорените процеси на урбанизация и миграция, увеличаването броя на градовете и населението в тях, предизвикват и някои качествено нови проблеми. Бързото развитие и промени в столичния град например, сравнително сложната социална структура и отношение, постоянното възникване на едни или други потребности и интереси у различните слоеве от населението поставят пред комитетите и организациите на Отечествения фронт с особена сила проблемите, свързани с грижата за приспособяване на новите жители към условията и изискванията на големия град, на жилищните комплекси и домове. Наложи се необходимостта още по-крепко да се сплотяват жилищните колективи. Дейността на Отечествения фронт има голямо значение за създаване по местоживеене нова психика и оптимистично настроение, за внедряване у всеки столичанин нови идеи и убеждения, чувства и склонности като основни мотиви за подходящо поведение на гражданите като жители на столицата и нейните жилищни комплекси. Нека погледнем един жилищен блок от 8 етажа с 4—6 входа. В него е събрано население, равно на едно традиционно село, създадени са много и сложни социални отношения, възникнали са специфични потребности у жителите. Тук вече са нарушени предишните връзки и традиции, действуват нови механизми, които следва да бъдат овладени от Отечествения фронт, за да се влияе положително върху стихийно възникващите и развиващите се социално-психологически явления и процеси.

Ето защо градският комитет обръща непрекъснато внимание на отечественофронтовските организации да съдействуват за създаване на високо гражданско съзнание и дисциплина, за чувство на дълг и отговорност и крепка привързаност към нашия град. Районните и квартални комитети, низовите организации все по-добре овладяват уменията самостоятелно да избират своите цели съобразно конкретните условия, да се противопоставят все по-енергично на остатъците от капиталистическите отношения към живота, на съвременната еснафщина, потребителските настроения и различни рецидиви на отчуждение, останали като старо психическо състояние и поведение, на проявите на егоизъм и равнодушие и др. Със своята борба срещу отрицателните явления и създаването на широки възможности за социални контакти по местоживеене Отечественият фронт внася конкретен принос за подобряване микросферата и микроклимата в жилищните територии.

По-пригодното структуриране на низовите организации, които в повечето случаи се срастват със социалната единица — жилищния блок, — прави по-ефикасно наблюдението и оценката за възникването на различни настроения у гражданите, улеснява възможността да се отчитат предразсъдъците, традициите и навиците на различните социални слоеве и групи от населението.

Добрите отечественофронтовски организации, преустроили вече своята дейност с целенасочени инициативи, осигуряват широко участие на населението в мероприятията на народната власт, стават барометър на неговото настроение, място, където спокойно могат да се чуят тревогите, болките, нуждите на гражданите, да се разберат техните интереси, съмнения и колебания, да се узнаят убежденията им, да им се помогне.

Така например втора организация в кв. „Й. Кискинов", район „В. Левски", обхваща територия от 16 сгради със 110 души. Ръководството работи с помощта на 7 комисии от по 4—5 члена. Социално-демографската карта (каквито са изработили голяма част от организациите в столицата) отразява промените в характеристиката на жителите по такива показатели, като занятие, месторабота, специалност, обществена заетост, политическа принадлежност и други особени прояви и интереси. По групи семейства се устройват срещи и гостувания

Digitized by Google

Всяко семейство е поело конкретни задължения за създаване на образцово жилище, образцов апартамент, за поддържане на чистота в общите части и дворове, за озеленяване и оцветяване на сградите. Редовно се устройват беседи по вълнуващи въпроси в различните жилища. Води се стимулираща работа с пенсионерите и младежите. Връзката с училището е постоянна, редовно на специални табла се поставят ликовете на отличниците. Изпращат се писма до военнослужащите.

Социално-демографската карта на семействата в шеста организация, Благоевски район, дава ясна и пълна представа за жителите и техните интереси, възможности, наклонности и любими занимания. Ръководството поддържа кутия за мнения и въпроси, периодично обсъжда постъпили писмени предложения. Уреждат се редовно срещи с живеещите по входове, на които се разглеждат наредбите на СГНС за чистотата и обществения ред, анализират се конкретни случаи на взаимоотношения между семействата.

В столицата съществуват няколко десетки хиляди малки колективи, самодейни обществени органи с огромни възможности за опазване на жилищния фонд, които оказват положително влияние за сплотяване на хората. Това са **домсъветите и домоуправителите.** Те са сполучлива форма за обществено самоуправление. Комитетите на Отечествения фронт под ръководството на партийните организации се стремят да оказват все по-активно въздействие върху тези обществени единици за издигане тяхната роля и значение във възпитанието на гражданите в борбата срещу отрицателните прояви, за поддържане грижливо жилищния фонд, дворовете, парковете и входовете, за рязко подобряване чистотата и реда в тях. Чрез домсъветите се извършва ежегодно паспортизация на жилищата, поставят се конкретни задачи за хигиенизирането и благоустрояването и други въпроси, които засягат социалната среда. Заедно с домсъветите отечественофронтовските организации устройват жилищни беседи, събрания, срещи с наемателите и собствениците.

Чрез низовите организации на Отечествения фронт се организира съревнование между домсъветите. Призивът на 30-те председатели на домсъвети, обявен в края на юбилейната година, за участие в съревнованието за завоюване званието „Образцов жилищен дом" даде нов тласък на многостранната им дейност. Отечественият фронт контролира и отчита съревнованието. За добро стопанисване на жилищата и общите части домсъветите и ръководствата на организациите и домоуправителите правят предложения пред районните народни съвети за награждаване на граждани.

По-широкото участие при изграждането на органите на народните съвети и осъществяване тяхната ежедневна народополезна дейност очертава значителен напредък в превръщането на градската организация на Отечествения фронт в масова школа за привличане на столичното население в социалното управление. На тази цел служат мерките за подобряване взаимнотс представителство и усъвършенстване практиката на съвместните заседания и сесии на народните съвети и комитети на Отечествения фронт; помощта за привличане на широк актив от доброволни сътрудници към постоянните комисии, управленията, отделите и службите; последователните грижи за издигане ролята на съветниците като политически дейци, за укрепване техните връзки с избирателите. Нов момент в това направление е утвърдената от изпълкома на СГНС и бюрото на градския комитет на Отечествения фронт система, с която се изменя подходът към утвърждаване на условия за по-ефективнс сътрудничество на органите на Отечествения фронт и народните съвети при събиране, обработка, степенуване, обобщаване, изпълнение и отчитане на поръченията.

Повишена е организиращата роля на Отечествения фронт в предсесийните и следсесийните срещи и предварителните допитвания до населението по жизнено важни проблеми за сесии и заседания, в съвместните социологични проучвания, анкети и подготовка на различни нормативни актове.

Градският комитет на Отечествения фронт утвърди система за изучаване общественото мнение и настроение на гражданите, която дава на органите на народните съвети по-пълна своевременна и обективна информация за различни потребности, интереси и препоръки на населението, на отделните социални групи или слоеве от различни жилищни квартали.

Осъществяването на партийната повеля Отечественият фронт да работи гъвкаво и всеобхватно се достига в най-висока степен в участието му в изпълнение на Декемврийската програма на Партията и решенията на Националната партийна конференция, в движението за съставяне и изпълнение на програми за обновление на кварталите през шестата петилетка в благоустройствено и социално отношение. Такива програми са изработени в 256 квартала.

Широки възможности разкрива движението за благоустрояване, хигиенизиране и оцветяване на столицата, в основата на което се разгръщат все по-добре почините „Борим се за образцов дом", „Работим за създаване на образцов жилищен комплекс (образцов квартал)" и др.

Проблемите, свързани със свободното време на столичани, беше предмет на обсъждане на съвместно заседание на бюрото на градския комитет на Отечествения фронт и изпълнителното бюро на градския съвет на профсъюзите. Те все повече заемат важно място в съвместните ни програми, планове и мероприятия с Комсомола Съюза на туристите, Съюза на автомобилистите и особено със Съветите за изкуство и култура.

Разширяват се добрите отечественофронтовски традиции, които подпомагат да се създават благоприятни предпоставки за самостоятелна творческа изява на гражданите. Разнообразяват се колективите

Digitized by Google

отечественофронтовски инициативи за общуване на гражданите, за развлечение и разходки, гостувания, екскурзии, посещения на културни занимания и увеселителни мероприятия, за самообразование, участие в обществената дейност и други.

Нова форма за влияние по косвен път върху повишаване обществената производителност на труда е отечественофронтовската инициатива, изразена в така наречения „мост завод—квартал". Чрез обществени договори за взаимопомощ между кварталните комитети на Отечествения фронт и ръководствата на предприятията, стопанските организации и ведомствата се осъществява широка политическа, културна и социална дейност. Целта е атмосферата на производството и управлението да се пренася по местоживеене, делата на героите на труда и първенците, добродетелите на работническата класа да стават възхвяляващ пример за всички граждани.

Първа секция от кв. „Девети септември", Кирковски район, е обвързана с обществен договор с предприятия от територията — автопарка „Земляне", „Аврора", „6 септември", „База за техническо развитие" и „Институт за пластмаси". Жителите на квартала се запознават с производствената програма на предприятията, с достиженията на първенците. Работи се по подобряване хигиената и благоустрояването на квартала. С младежите от квартала и общежитието на автопарк „Земляне" се устройват срещи под девиза „Опознай производството на предприятието и направи първа стъпка в него". Сформиран е съвместен клуб със секции — „Младост, красота и естетика", „Литература, изкуство и естрада", „Автомобилизъм", „Млад фотолюбител", „Дълголетие", „Шах". Голямо е възпитателното значение на вечерите на трудовата книжка, на врътниците на свободата, както и съвместните обсъждания на филми и книги, редовните излети. Вълнуващи са съвместно организираните комсомолски сватби и именуване на новородените. Съвместните акции по чистотата, благоустройването, оцветяването на кварталите и дворовете на предприятията имат значение за сближаването на производствениците и жителите на квартала.

Някои специфични особености на социалната среда на столицата и високите изисквания за обновление на всички нейни сфери налагат по-специални грижи за формиране и правилно функциониране през свободното време на столичното семейство, като най-малка, но съществена социално-икономическа единица, през призмата на която се преучуват значителната част от обективните и субективните фактори, активно влияещи върху възпитанието на столичния гражданин. Проведеният от градската организация на Отечествения фронт в продължение на две години съвместно с профсъюзите, Комсомола, съветите на жените и други заинтересовани държавни и обществени органи разговор, както и районните и градската научно-практически конференции по проблемите на семейството потвърдиха необходимостта тези проблеми да застанат в центъра на идейно-възпитателната работа на Отечествения фронт. С помощта на своята научна група градският комитет на Отечествения фронт заедно с другите заинтересовани организации сега се стреми още по-всестранно да изучава и влияе на съвременното столично семейство, на планирането, организацията, формирането на семейния бюджет, на вътрешните семейни взаимоотношения, както и на проблемите, свързани с брака, семейните обреди, културния живот и за изживяване остатъците от някои отрицателни прояви в семейните обичаи и поредици.

Градският комитет на Отечествения фронт и градската организация имат богати традиции в работата с младежта и децата. Постоянно се разширява мрежата на пионерските и младежки групи, спортните и тимуровските команди по местоживеене, клубовете на пионера и младия отечественофронтовец; шефството над класове и паралелки, патронажа на активисти над застрашени младежи. По-широко става участието на децата и младежите в инициативите за поддържане на чистотата, озеленяването и оцветяването, опазването на парковете, градините и околностите на града. Тази дейност на съвременния етап извика на живот и нови форми — координационните комитети за съгласуване и ефективно провеждане инициативите на училищните ръководства, родителските комитети, ръководствата на Отечествения фронт и семействата.

Стремежът на отечественофронтовските комитети и организации да работят диференцирано с гражданите, изхождайки преди всичко от техните специфични интереси, откри идеята за т. н. клубове по интереси при Отечествения фронт. Това са тематични формирования, които групират граждани, близки по лични цели, вкусове, интереси и предпочитания. Клубовете имат свое ръководство, конкретни задачи, своя програма и база, която е обикновено клубното помещение на Отечествения фронт. Целите и задачите на клубовете по интереси отразяват потребностите и предпочитанията на определен кръг граждани, свързани с големите задачи на идейного възпитание, с работата на Отечествения фронт.

В столицата работят 973 клубове по интереси. Най-голям брой — 203, са клубове за българо-съветска дружба, някои от които са приели наименование „Москва—София". Тяхната дейност и тази на клубовете на интернационалната дружба непрекъснато се обогатява и внася свой принос в интернационалното възпитание на населението.

Добра, полезна дейност развиват клубовете на атеиста, на пенсионера, на трезвеника, на младото семейство, на младия отечественофронтовец, на приятелите на паметниците на културата, на фотолюбителя и кинолюбителя и други.

Чрез клубовете на българо-съветската дружба се осветляват теоретическите ас-

Digitized by Google

пекти на новия етап на българо-съветската дружба, разясняват се сред столичното население обективните закономерности и историческата потребност от всестранното сближение и интеграция със СССР.

В центъра на идейно-възпитателната работа на Отечествения фронт сега стои разясняването на епохалните достижения на съветската наука и техника, огромния политически, икономически и военен потенциал на СССР, темповете на развитие на съветската страна, новите аспекти на съветската външна политика и приноса на Съветския съюз за разведряване на международната обстановка, развитието на съветската държава и усъвършенстването на социалистическата демокрация, непрекъснатото повишаване материалното и духовното израстване на съветските хора.

Дружбата между София и Москва изпълва столичани с чувство на законна гордост. Последните 30 години от биографията си нашата столица записа раждането със съветска помощ на такива крупни предприятия, като МК „Кремиковци", завод „6 септември", ТЕЦ „София", завод „К. Ворошилов", Домостроителни комбинати 1 и 2 и много други.

Отечественият фронт разяснява сред населението осъществяването на широката делова програма на градския комитет на Партията за дружба с Москва. Срещи и съвместни конференции, изложби и работни групи, изучаване и прилагане съветския и московския опит при усъвършенстване структурата на социалистическата промишленост, при създаване на новата организация на товарния автомобилен транспорт, при проектирането на софийското метро, в социалното планиране и организирането на социалистическото съревнование — всичко това е едно ежедневие, един непрекъснат процес, една красноречива близост, творчески стил и обща съдба.

Като изпращат ежегодно „Влакове на дружбата" в побратимените столични райони, организират многобройни срещи със специалисти, завършили или посетили съветската страна, с туристически групи и др., отечественофронтовските комитети и организации съдействуват за издигане на българо-съветската дружба на равнището на новите изисквания.

Опитът на Москва по опазване на обществената собственост и работата на жилищно-експлоатационните кантори, участието на гражданите в поддържането на изрядна чистота в Москва, опитът в работата на съветите на депутатите на трудещите се и грижите за околната среда, за озеленяването и оцветяването, за работата със семействата и подрастващите, с пенсионерите, за отдиха, спорта и туризма, са важна част от проблемите, по които градският комитет на Отечествения фронт черпи знание и вдъхновение за своята дейност от братска Москва.

Принципно новата постановка на ЦК на БКП за решителен поврат в интензивното развитие и повишаване рентабилността на икономиката през седмата петилетка и до 1990 г. сега заема важно място в агитационната дейност на Отечествения фронт. Градската организация допринася стратегическата партийна задача за рентабилно и ефективно развитие на икономиката на столицата да стане всенародно дело, да се подеме енергично от цялото население. Отечественият фронт помага на Партията за създаване психологическа нагласа за насочване мислите на гражданите към проблемите, поставени от др. Тодор Живков с вещина и прозорливост пред Националното съвещание на 5 май м. г.

Пред Отечествения фронт стоят важни задачи, свързани с организиране всестранно и задълбочено изучаване от актива на най-новите партийни и държавни документи и за съдействие на партийните организации за широкото им разясняване сред незаетото в производството население.

Освен това особено важно е да се определи специфичното място и задачи на Отечествения фронт и да се осигури активното съдействие на отечественофронтовските комитети в помощ на столичния, районните и общинските народни съвети при съставянето, обсъждането и утвърждаването на плановете за социално и икономическо развитие на съответните територии за седмата петилетка и 1976 г.

Дейността на Отечествения фронт в столицата протича под близкото ръководство на градския и районните комитети на Партията и партийните организации в кварталите. Партийното ръководство се проявява особено в подбора и грижите за отечественофронтовските кадри. Така броят на членовете на Партията, избрани само в низовите ръководства, през последната изборна кампания бе увеличен с 494 души, жените с 1000, а специалистите с висше и полувисше образование с 2015 души. Засили се работническото ядро, подмладъиха се ръководствата на всички организации. Така само в низовите ръководства от 192 души под 30-годишна възраст след изборната кампания станаха 3612 души. До 40-годишна възраст преди в низовите ръководства имаше 677 души, а сега са 5642 души. Значително обновление бегне извършено на председателите на низовите организации, от 2715, новоизбрани са 1396 души. Повечето от председателите са хора от материалното производство, сферата на управлението и културата, предани на Партията, с богат политически и житейски опит. Те са здраво свързани и обичани от населението, смели и вдъхновени обществени дейци, които умеят бързо да се ориентират в проблемите на времето и насочват отечественофронтовските организации да дават конкретен принос в икономическото и социалното развитие на страната.

Софийската градска организация на Отечествения фронт е устремена към широко привличане на столичното население за най-добри постижения през 1975 година в изпълнение на обществено-икономическите задачи, за придаване още по-чист, красив и спретнат вид на града, с благоприятен социален климат за достойна среща на XI конгрес на Българската комунистическа партия.

Digitized by Google

ЕСТЕТИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ — ВСЕНАРОДНО ДЕЛО

Сред целия сложен комплекс от задачи, които Десетият конгрес на БКП постави пред Партията и пред целия народ, особено място заема проблемът за естетическото възпитание на народа и особено на подрастващото поколение. Конгресната повеля за разгръщане на всенародно естетическо възпитание още веднъж по категоричен начин потвърждава, от една страна, мъдростта и далновидността на нашата партия при решаване проблемите на общественото развитие, а от друга страна, хуманистическата същност на нейната политика.

Едва ли е необходимо да се подчертава, че проблемът за естетическото възпитание не е въпрос, който възниква за пръв път през двадесетото столетие. Той има хилядолетна история и като теория, и като практика. Огромното значение на естетическия фактор за формирането на пълноценната човешка личност са забелязвали още древните мислители, а така също и големите умове от следващите епохи в развитието на човешкото общество. Проблемът за същността, принципите, методите и формите на естетическото възпитание е бил постоянен обект на техните интереси и търсения. Но тези стремежи не можеха да не се сблъскат с непреодолимите препятствия, произтичащи от идеалистическите позиции при разглеждане въпросите на общественото развитие и особено от принципната невъзможност за практическо реализиране на пълноценното естетическо възпитание на народа в експлоататорските общества. Само марксизмът, който опозна обективните закони в развитието на човешкото общество, можа да разкрие реалната зависимост на естетическото възпитание на народа от практическото революционно изменение на социалния строй. Ето защо само марксизмът-ленинизмът беше в състояние да разработи действително научната теория на естетическото възпитание. А практическото осъществяване на всенародното естетическо възпитание е възможно само след победата на социалистическата революция. Именно тя създава необходимите предпоставки за този сложен процес на формиране на пълноценната, хармонично и всестранно развита човешка личност.

В настоящия момент от нашето обществено развитие тези предпоставки в основни линии у нас са налице. Поради това въпреки хилядолетната си история проблемът за естетическото възпитание сега придобива особена актуалност. Налице е една нова, последователно хуманистична концепция за човека, намерила своя адекватен и лаконичен израз в девиза на Комунистическата партия — „всичко за човека, всичко в името на човека". През годините на социалистическото

Digitized by Google

строителство радикално се повиши жизненото равнище на нашия народ, а Декемврийската програма постави нови, по-високи задачи, насочени към задоволяване и по-нататъшно обогатяване на материалните и на духовните потребности на социалистическия труженик. Чувствително нарасна бюджетът и настъпиха качествени промени в структурата на свободното време — този важен фактор за практическо разгръщане на всенародното естетическо възпитание.

През годините след победата на социалистическата революция нашият народ направи удивителен по размерите си скок в областта на образованието. Не е безинтересно да се отбележи, че докато според официалния царски статистически годишник през 1939 год. всеки четвърти българин е бил неграмотен, сега пред нас не само че не стои изобщо проблемът за неграмотността, но и постепенно преминаваме към всеобщо средно образование. С демократизацията на цялостния ни обществен живот, с ускореното разгръщане на социалистическата културна революция, с развитието на средствата за масова информация се постигна и демократизиране на културата, в това число и на художествената култура — този могъщ фактор за естетическото възпитание на народа.

Актуалността на проблема за всенародното естетическо възпитание произтича от съвременния етап на нашето обществено развитие — етапа на изграждане на развито социалистическо общество. Както отбелязва основоположникът на научния комунизъм Карл Маркс, „...човечеството винаги си поставя само такива задачи, които то може да разреши, тъй като при по-внимателно разглеждане винаги се оказва, че самата задача възниква само тогава, когато материалните условия за нейното разрешаване вече съществуват или поне се намират в процес на образуване“[1]. Освен това актуалността на проблема за всенародното естетическо възпитание произтича от обстоятелството, че нашето по-нататъшно развитие към комунизма изисква формиране на новата хармонично и всестранно развита творческа личност. Ето защо етапът на изграждане на развитото социалистическо общество обуславя не само практическата възможност, но и необходимостта от пълноценно всенародно естетическо възпитание. Въпросът за всестранното и хармоничното развитие на новия човек, за правилното съотношение между рационалната и емоционалната сфера на неговата душевност изпъква в наше време като важен социален проблем. Поради това в Програмата на Българската комунистическа партия естетическото възпитание се разглежда като един от основните компоненти и като съществен аспект на цялостното комунистическо възпитание. „Формирането на новия човек — е отбелязано там — изисква да се разгърне работа за естетическото възпитание на народа и особено на подрастващото поколение, като се предприемат всестранни мерки за естетическо възпитание и естетическа активност на тружениците на социализма. Да се преодолява исторически сложилият се разрив между материално-производствената и естетическата сфера — в това се състои една от основните задачи на социалистическото развитие.“

Постановката на Комунистическата партия за естетическото възпитание на народа като важна и неотменна предпоставка за изграждане на развитото социалистическо общество в нашата страна е подчертано новаторска постановка. Първо — защото, докато в миналото естетическото възпитание по необходимост е имало социално ограничен характер, сега, на базата на редица осъществени в хода на социалистическата революция предпоставки, се откроява задачата на всенародно естетическо възпитание — за естетическо възпитание на

[1] К. Маркс, Към критика на политическата икономия, Съч., т. XII, ч. I, стр. 6—7.

Digitized by Google

всички и на всеки. Трябва да се отбележи, че всенародността е не само количествена, но и съществено качествена характеристика на комунистическото естетическо възпитание. Неговият принципен демократизъм се състои в обстоятелството, че по начало му са чужди социалната ограниченост и едностранчивост, че обект на естетическо възпитание е целият народ, всички трудещи се и като ценители, и като активни творци на естетически ценности. Второ — защото се изхожда от постановката, че пълноценното естетическо възпитание има не локален, а глобален характер, изразяващ се в две основни насоки. Първата произтича от това, че естетическото отношение е специфично идейно-емоционално отношение към цялата действителност — природна и обществена — и цялата тази действителност е фактор за естетическото възпитание на човека. Ето защо в една научно издръжана система за естетическо възпитание, ако искаме тя да бъде максимално ефективна, трябва да намерят своето място всички компоненти на действителността — природа, труд, бит, жизнена среда, изкуство, средства за масова информация и т. н. Втората насока, в която се изразява глобалният характер на комунистическото естетическо възпитание, произтича от факта, че в основата му е заложена новата, най-прогресивна демократична и хуманистична, комунистическа концепция за човека като сърцевина на комунистическия естетически идеал. Още класиците на марксизма посочваха, че комунизмът е истинският хуманизъм, че той представлява „царство на свободата", при което човек максимално пълно утвърждава себе си, свободно и пълно изявява своите същностни сили, постига себе си.

На трето място новаторският характер на партийната постановка се състои в това, че се цели не само естетическо просвещение на народа, но и повишаване на неговата естетическа активност — разгръщане на неговите творчески способности и възможности.

И на четвърто място нашата партия разглежда системата за пълноценното естетическо възпитание не като обикновена културно-просветна система, а като отворена социална система, включваща в себе си всички страни и компоненти на цялостния обществен организъм. Това в никаква степен не трябва да се забравя, ако искаме да постигнем желаната социална ефективност на естетическотс възпитание.

Както вече се каза, цялата действителност — природна и социална — е обект на естетическото отношение, поради което цялата тази действителност и особено обществената действителност, реалният социален живот на хората се оказва фактор за естетическо въздействие върху човека. Пълноценното естетическо възпитание не може да бъде постигнато практически, ако не се актуализира влиянието на всички тези социални по своята същност фактори. А от това следва, че решаването на редица сложни социални проблеми трябва да се съобразява и със задачата да се създават най-благоприятни условия за свободно и творческо самоутвърждаване на всеки член от нашето общество, за изграждане на всестранно и хармонично развита човешка личност, което е и генералната цел на комунистическото естетическо възпитание.

Практически не е възможно, пък и едва ли е необходимо тук да правим изчерпателен списък на тези проблеми. Но трябва да отбележим, че те се отнасят до всички сфери на нашия социалистически обществен живот. Оттук следва и един от най-важните изводи с оглед практическото осъществяване на естетическото възпитание. Неговата всенародност трябва да се разбира не само в смисъл, че целият народ е обект на въздействие, на възпитание по посока на комунистическия естетически и обществен идеал, но и (което не трябва в никакъв случай да се забравя) в смисъл, че целият народ, всеки член

Digitized by Google

на нашето общество, независимо от неговото място в обществения живот, е субект и съществен фактор в този сложен възпитателен процес. Ето защо практическото изграждане на всенародната система за естетическо възпитание, както и осъществяването на самия непрекъснат и системен процес на възпитанието не могат и не трябва да бъдат дело само на определен кръг от хора. Всенародната програма и системата за всенародно естетическо възпитание могат и трябва да бъдат в пълния смисъл на думата всенародно дело. Ведомствената ограниченост и едностранчивост, както и бюрократичният формализъм по принцип са противопоказни на самата същност на естетическото възпитание.

Всенародното естетическо възпитание е обществен, съзнателно организиран и направляван, но непринуден процес на колективно и личностно въздействие, който е насочен към създаване, развиване и насочване способността на народа като цяло и на определената личност да усвоява (възприема и твори) действителността „и по законите на красотата", от позициите и по посока на комунистическия обществен и естетически идеал. В този смисъл главната цел на естетическото възпитание в етапа на изграждане на развитото социалистическо общество е всестранно и хармонично развитата човешка личност, свободно и непринудено изявяваща и реализираща безкрайното богатство на човешките същностни сили.

От гледна точка на предпоставките, необходими за реализирането на тази генерална цел, процесът на естетическото възпитание е насочен в няколко основни и взаимно свързани направления, едно от които е естетическата просвета. Строителят на развитото социалистическо и на комунистическото общество се нуждае от всестранни и задълбочени познания за естетическите явления и особено за изкуството като висша форма на естетическо усвояване на действителността. Богатството на знания за удивителния свят на красотата е не само съществен момент в естетическото възпитание, но и необходимо условие за постигане на неговите по-високи цели. Друго направление е естетическата способност. Това е висшата човешка способност да се възприема, цени, пази, съпреживява и създава красота в действителността и в изкуството, да се изменя активно тази действителност от позициите и по посока на комунистическия обществен идеал. Естетическата способност се реализира в естетическото отношение на човека към действителността.

Естетическото възпитание в етапа на изграждане на развитото социалистическо общество си поставя за цел култивиране на здрав естетически вкус, т. е. на такъв естетически вкус, който има за своя основа и критерий комунистическия естетически и обществен идеал. Ето защо борбата за всенародно естетическо възпитание у нас е борба срещу буржоазната идеология, срещу нейната идеологическа диверсия, борба за възтържествуването на комунистическия идеал.

Естетическото усвояване на действителността не е затворено само в областта на възприятието и представата, не е само любуване и пасивна наслада, но и по най-дълбоката си същност е творческо самоутвърждаване на човека. Поради това то включва в себе си и естетическата активност, изразяваща се в способността на хората да творят действителността „и по законите на красотата". Естетическото възпитание има за цел създаване на необходимите обективни и субективни предпоставки за свободно разгръщане творческата активност на народа. Както виждаме, пълноценното естетическо възпитание е насочено едновременно и към интелектуалните, и към емоционалните, и към волевите характеристики на човека, поради което е незаменимо сред-

Digitized by Google

ство за изграждане на всестранно и хармонично развитата творческа човешка личност.

Като отчиташе тази актуалност и важност на проблема за естетическото възпитание, нашата партия на своя Десети конгрес постави задачата да се разработи единна програма за всенародно естетическо възпитание. Обединяващ център за практическо решаване на тази конгресна задача със средствата на съвременната наука е Институтът за култура при Комитета за изкуство и култура и Българската академия на науките. Именно обединяващ център, защото той разработва проблемите не „лабораторно", а като интегрира усилията на всички останали научни звена, министерства и ведомства, творчески съюзи и обществени организации.

В резултат на цял комплекс научни изследвания, осъществени след Десетия конгрес на БКП от Комитета за изкуство и култура или под неговото непосредствено научно-теоретическо и методическо ръководство, вече е осъществен вариант на националната програма за всенародно естетическо възпитание. Едновременно с работата върху националната програма такива разработки са осъществени или се осъществяват и в редица окръзи, райони, градове. Необходимо е да се отбележи, че всички изследвания се реализират по единна методика, разработена от Института за култура при КИК.

Кои са основните изходни, освен отбелязаните дотук теоретико-методологически и методически положения в досегашната и в бъдещата работа по проблема на естетическото възпитание?

На първо място — трябва да се отбележи съзнанието на пионерския характер на търсенията в тази област. Защото, както изтъкнахме, постановката на нашата партия за всенародното естетическо възпитание е не само актуална, но и подчертано новаторска. Защото за пръв път от нашата партия се поставя задачата да се разработи и осъществи единна комплексна национална програма за всенародно естетическо възпитание, за естетическо възпитание на всички и на всеки.

На второ място — основно изходно положение е осъзнатото обстоятелство, че новаторският характер на партийната постановка в никакъв случай не означава нихилистично отношение към всичко ценно, натрупано като опит досега, към богатите демократични, хуманистични и революционни традиции на нашия народ в неговото многовековно естетическо усъвършенстване. За да е максимално ефективна, програмата за всенародно естетическо възпитание както на национално, така и на регионално ниво трябва да отчита особеностите на сега съществуващата система за естетическо възпитание; да се изучат, запазят и доразвият нейните достойнства; да се видят и преодолеят недостатъците ѝ; да се формулират новите проблеми, които нашето съвремие поставя пред нея. Наред с това тя трябва да бъде съобразена с разнообразните бъдещи потребности на социалистическото общество в естетическата сфера. Особено важно е тя да отчита същността и спецификата на естетическите явления и на естетическото съзнание и да види тяхното проявление в конкретните обществено-исторически условия. Защото тук става дума не за възпитание изобщо, а за естетическото възпитание на нашия, на българския народ на определен етап от неговото развитие — етапа на изграждане на развито социалистическо общество.

Системата за всенародно естетическо възпитание може да отговори на реалните потребности на нашето време само при положение, че всички нейни звена и механизми водят неотклонно към една главна и обща цел — естетическото усъвършенстване на действителността и на човека по посока на комунистическия естетически и обществен

Digitized by Google

идеал. Ето защо ние не можем да не акцентираме върху мирогледния характер на естетическото възпитание, а оттук — и на цялостния процес на естетическото възпитание. Борбата за комунистическото естетическо възпитание на народа и особено на подрастващото поколение е един от основните пунктове на идеологическата борба със съвременната буржоазия. Поради това програмата за всенародно естетическо възпитание се разработва в духа на Февруарския пленум на ЦК на БКП.

На трето място — важно методологическо изходно положение при разработването и осъществяването на всенародната програма на всички нива е съобразяването ѝ с основните принципи на комунистическото естетическо възпитание: комунистическа идейност, всеобщност, комплексност, съзнателност, непрекъснатост и последователност, активност.

На четвърто място — важно изходно положение е практическата насоченост на програмата за естетическо възпитание. Тя трябва да отчита и да се гради на основата на реалната социална практика и да е насочена към тази практика. Но това в никакъв случай не означава груб практицизъм и отричане на научната теория. В случая се търси необходимата жива неразделна връзка между голямата научна теория и реалната конкретна практика. Ето защо комплексната програма за всенародно естетическо възпитание е замислена и се разработва като научнообосновано и съобразено с реалните условия ръководство за действие в етапа на изграждане на развито социалистическо общество. С оглед именно на тази практическа насоченост националната програма не си поставя за цел да предрешава всички конкретни въпроси и да навлиза в най-дребните детайли, а да разкрие основните проблеми, насоки, тенденции и перспективи и в самата реална практика да намери своята по-нататъшна детайлизация и конкретизация. Практиката на социалистическото ни развитие ще допринесе за нейното усъвършенстване и по-нататъшно „приземяване", за да отговори тя максимално адекватно на динамично развиващите се потребности на обществото. По такъв начин и доразработването, и осъществяването на програмата за естетическо възпитание ще се превърне в действително общонародно дело — дело на целия народ, дело на всеки член на нашето общество.

Състоялият се преди известно време VIII пленум на Комитета за изкуство и култура обсъди с голяма отговорност, компетентност и активност проектът за всенародна програма за естетическо възпитание.

Както бе посочено в заключителното слово на председателя на Комитета за изкуство и култура Людмила Живкова, пленумът представлява важен етап не само в дейността на комитета, а и на целия комплекс „Художествено творчество, културна дейност и средства за масова информация". Това се обуславя от факта, че проблемът за всенародно естетическо възпитание в етапа на изграждането на развито социалистическо общество у нас има подчертана актуалност и значимост. „На сегашния етап — се казва в заключителното слово — естетическото възпитание е един от най-съществените компоненти на комунистическото възпитание на народа, обективна закономерност на всестранното и хармонично развитие на личността."

ст. н. с. **Иван ДЖАДЖЕВ**
кандидат на изкуствознанието, научен секретар
на Института за култура при КИК и БАН

Digitized by Google

ВЪРХОВЕ

Руси Киров знаеше, че селскостопанската работа е един безкраен делник, същински междуселски път, започнеш ли го, трябва да го извървиш. Към края на годината, когато сивотата на полето, самотата на междухълмията, студът и снегът по-късно приберат хора и животни на топло, започва сезонът на почивките и сватбите. Пак има работа, но тогава тя тече с по-бавен ритъм. Спомня си, че като бригадир на животновъдна бригада в Борисово той нямаше и тези почивни седмици. Животните подобно на хората искат храна всеки ден, искат да си при тях и денем, и нощем. Във фермата получаваха по-голямо възнаграждение, но и бяха повече заети.

В полевъдството като че ли е по-различно, като че ли този почивен сезон на зимните седмици, за който тъй често говорят чиновниците и всички, които живеят извън село, съществува. По-късно, когато стана бригадир на полевъдна бригада, на бригада за комплексна механизация, сега като помощник-бригадир на бригада за промишлено зърнопроизводство, той се убеди за сетен път, че работата, особено селскостопанската, няма почивен сезон, каквато и да бъде степента на механизация на труда, пак си остава стародавното правило — работата се плаши от утринното стазане, а не от следобедното бързане.

Той виждаше как сутрин селото се измъкваше изпод юрганите, разбудено от бумтенето на трактори и автобуси, хвърляше малко храна на животни и птици, кладеше печките, слагаше храна в торбите и тръгваше на работа. Колко приятно е да те застигне слънцето в полето, да виждаш как първата му светлина се разлива плахо, как бавно събужда всичко за живот. Все му се струваше, че тези кратки мигове, най-кратките и най-хубавите на деня, наливат двойна сила в ръцете и в раменете на човека. Беше забелязал през тези десет години в полевъдството, че работата е спорна и трудът — плодоносен за онези, които не само идват рано, но идват и редовно на работа, хора, които разбират съвременната агротехника и я прилагат с най-добрите традиции на българския селянин.

Бригадата му е всичко на всичко тринадесет души. Всички мъже, почти над средна възраст, познават работата си не от изгрева до залеза, а от януари до декември. Някои от тях, най-вече възрастните, са прекарали върху седалката на трактора по петнадесет, двадесет години. През летния сезон бригадата нараства, в нея се включват незаети другаде, за да помогнат на полската работа, която в жътвените дни, по време на окопаването на пролетниците и прибирането им достига върхово напрежение. Помагат жени, помагат ученици, пенсионери, но основният състав на бригадата си остава неизменен. С тези тринадесет души Борисово оре, тори, култивира, засява, окопава, жъне, подготвя почвата за новата реколта. Работливи и опитни стопани са механизаторите от бригадата му. Заедно с тях през 1969 година постигнаха почти непостижимото за Бояновското стопанство, пък и за целия Ямболски окръг — получиха от неполивните площи по 360 кг царевица от декар, а от поливните площи средно по 1000 кг.

Руси Киров за няколко години било от книгите, от чутото, от видяното и главно от собствената практика изучи биологичните свойства на царевицата, надникна в нейните тайни. Той знаеше, че царевицата от няколко века владее полето, че тя е месо, мляко, масло, сирене, яйца и чрез много други невидими пътища присъствува на трапезата на човека.

Бригадата му обработва тринадесет хиляди декара земя между селата Борисово и Стройно. Тази земя, леко хълмиста, с плитки долини, с дребни храсти, останали по двата бряга на малките реки, насечена на много места от язовири, е наречена от незапомнени времена „Гладният кър". Всеки от околните села познава тази земя, познава цвета ѝ през лятото и есента, през зимата и пролетта. Преди години тя бе буренясала, изсушена, оголена, опримчена със синори, в които бяха вкопчани ниски круши, келяви трънки, шипкови храсти, сечени всяка есен, коренени и горени, но тяхната жилавост се съпротивяваше, корените им се криеха дълбоко и пускаха филизи напролет. Ако все пак хората надвиеха над храстите, те се стъписваха пред троскота или айръка, както му казват по тези места. Вплетена дълбоко в почвата, неуплашена от суша, нито от киша, тази трева владееше нивите и се превръщаше в катадневно наказание за селянина. Чак когато тук дойдоха съветските трактори, троскотът постепенно отстъпи и почти се изгуби от обработваните площи. Понякога възрастните хора казваха с

Digitized by Google

умиление: „Ей, това комунистите направиха три големи добрини — изгониха фашистите, въшките и айръка".

След многократни обработки почвата на „Гладния кър" стана разна и гладка като огромна протегната длан, върху която пониква и зрее плодородието на селото. „Гладният кър" не беше напусната земя каквито земи имаше дотогава — недокоснати от плуг. Оряха я, засяваха я, но сред останалите земи на Борисово тя беше последна по плодородие. И не случайно хапливият език на селянина я бе кръстил така. В онези първи години стопанството изкарваше по двеста килограма от декар и мислеше, че това е таванът.

За няколко години Руси Киров събори този таван, хванал място в представите на хората. Той разора „Гладния кър" по свой начин, напои го и узелили добивите пет-шест пъти. От 1969 г. неговата бригада всяка есен прибира по 1600 и над 1000 кг от декар царевично зърно, над 400 кг пшеница и 350 кг ечемик.

Понякога близки, приятели закачат Руси Киров, че е омагьосал царевицата, че прави някакви магии, за да дава повече в неговите земи. С присъщата му жизненост, с една усмивка, която никога не напуска лицето му, той отговаря на шегите и закачките:

— Нито съм я омагьосал, нито вълшебен съм й гасил. Новото за мене, тайното за вас е в това, че свикнахме да спазваме технологията на подготовката на почвата, на посяването, отглеждането и прибирането на царевицата. Когато казвам спазваме, това означава точно, строго, навреме, както е записано от науката.

Руси Киров често напомня думите на бившите председатели на бояновското стопанство Стоян Стоянов, Георги Димитров, Димитър Анастасов, хора, които той цени и почита и сега, когато цялото стопанство се вля в аграрно-промишления комплекс в Елхово, с уважение се отнася към напътствията на Вълчо Вълев, кандидат на селскостопанските науки, че царевицата е надеждна култура, че при добри грижи тя винаги ще „близни", ще даде двоен добив. Понякога се натъжава, че пътят на неговия живот не е минал през средното образование, че би могъл да завърши на времето нещо по-горно, както сега правят всички. Животът обаче му даде друг университет и ако допреди години слушаше мъдрите и се учеше от опитните, сега множина слушат думите му и се учат от неговия опит. Високите добиви най-вече от царевицата, пък и от другите селскостопански култури са едно непрекъснато оплождане на знанията му и на опита му, придобити през тези години на вдъхновено съзиждане.

Започне ли да говори за подробности от работата си, Руси Киров ускорява думите подобно на птица, усетила въздушната безбрежност. Дълбоката оран например неговата бригада извършва навреме и непременно с предплужник. През топлите зимни дни преорават, брануват, торят. Бригадата прави най-малко две предсеитбени подготовки на почвата, за да създаде удобно легло на семето. Всички, и от Борисово, и от съседните села, казват, че след сеитбената подготовка работата на бригадата по видим начин започва да се отделя от работата на останалите. Опитът е научил Руси Киров да гледа на сеитбата, така да се каже, с четири очи. Най-опитните механизатори сеят царевицата, за да се осигури необходимата праворедовост, която е от първо значение за по-нататъшните работи. И той, и механизаторите от бригадата са убедени, че както засеят, така и ще върви по-нататък работата им. Сеитбата не дава спокойствие на никого. Бригадирът е непрекъснато при машините, заедно с механизаторите нагласява редоредялките, под неговото око се изтеглят първите редове. Неспокойствието му идва и от друго — дали ще се осигурят по шест хиляди растения в декар. При поливната царевица според него добрият стопанин, ако иска царевицата да даде повече, трябва да посее семена за шест хиляди растения.

— И шест хиляди са малко — казва Руси Киров. — Стигали сме до седем хиляди. Не се чудете, това гъсто засяване е необходимо. Нека направим простата сметка. Един кочан сухо тегло идва между сто и петдесет, сто и осемдесет грама. Сега да умножим шест хиляди или седем хиляди растения по грамовете на един кочан и ще получите това, което аз получавам всяка година от „Гладния кър".

През тези години Руси Киров се е стремял да стигне по-голям, най-големия таван на царевицата, но всяка есен, когато премерват и претеглят, се убеждава, че тази култура винаги може да изненада. „Според мен — често казва той — царевицата няма граници. Дадеш ли и всичко, и тя ще даде. Гледаш ли я през пръсти, не й ли угаждаш, няма да напълниш кошата."

Затова и бригадата му, той самият в истинския смисъл всесезонно се грижат за царевицата. Извършват последователни бранувания, за да се запази влагата в почвата и да се унищожат част от поникналите плевели. Следват най-малко три окопавания, като с последното окопаване се внасят 15-20 кг азотни торове.

Идват засушливите месеци. Нощите стават активно работно време. Помагат им жените от селото, пенсионерите. Водата трябва да стигне до всеки корен, за да може всяко стебло да налее кочан по 150 грама. В поливането също трябват знания, опит, умения, навици. Руси Киров в тези моменти на най-голямо напрежение е почти неотлъчно при хората, помага, насърчава, окуражава. Признават всички, че Руси Киров намира пътеката към всеки човек. Освен технологията на отглеждането на царевицата той владее и сложната, ако може така да се каже, технология на общуване с хората. Това топло, човешко отношение към тия, които го заобикалят, иде от неговата духовна и етична нагласа на човек, гражданин, опитен селскостопански работник. И на първо място като комунист.

Digitized by Google

Двадесет години вече градивните идеи на Партията подкласждат ентусиазма му, умножават енергията му, извор са на найчисто и непресъхващо вдъхновение. Партията присъствува в него не само с червената партийна книжка или с възможностите за по-добро житейско устройване, тя се е превърнала в неговата потребност, без която е невъзможно неговото дишане, тя е пламък в гърдите му, пламък, който не гасне през годините. Наред с това през неговия досегашен живот, отличителната черта на който са скромността, любознателността и непрекъснатата победа над трудностите, чрез трудовата му биография — един задъхан път към върха, чрез личността му, проявила и размах, и творчество в селскостопанската работа, чрез комуниста, активиста на първичната партийна организация Руси Киров Партията е проявила своите най-добри черти. Чрез хора като Руси Киров тя се развива и се самоусъвършенствува като азанград на масите.

В многостранната работа на бригадира, при изпълнението и на леки, и на тежки задачи, при срочна или продължителна селскостопанска кампания Руси Киров търси съветите и съдействието на комунистите от бригадата. Шестте комунисти са организирани в партийна група. Много често партийната група се събира, за да обсъди някакъв въпрос, за да анализира завършена работа. Комунистите са уважавани хора в бригадата и това уважение иде от тяхната зрелост, идейно-политическа подготовка и разбира се, от обстоятелството, че са непрекъснато на предните трудови позиции.

Много често по време на работа или сутрин в началото на работния ден, през обедните почивки, в края на блока, преди машините да се втурнат към равната мекота на бъдещия царевичен масив, а най-често привечер по пътя за дома Руси Киров споделя с комунистите своите мисли за днешната и утрешната работа, търси тяхното виждане и препоръките им. Разказва им за последните решения на партийното бюро, за плановете през седмицата, месеца, сезона. Комунистите трябва да знаят повече за минаващите и идващите събития, тъй като от това се нуждае разяснителната им работа с безпартийните. Към новопостъпилите механизатори в бригадата, към неопитните, към онези, които се стремят да научат повече, неговата ръка е винаги сърдечно и откровено протегната. През 1968 г. при тях постъпи механизаторът Георги Кьосев, работил дотогава в МТС—Бояново. Дългогодишен тракторист, не без опит в селското стопанство, но на новото място трябваше да изучава специфичните условия. Като бригадир Руси Киров му показва добрите страни на работата при тях, опита им в отглеждането на царевицата. Много скоро Георги Кьосев усвои трудовите традиции на бригадата и сега единодушно го посочват като един от най-добрите и опитни механизатори в този район.

Комунистите Стоян Георгиев и Георги Паскалев имат добро име като специалисти и работници. Може би първата твърда стъпка към доброто име е новото им отношение към труда и обществената собственост, с дълбоко убеждение приемат стопанската работа като своя, като лична и я изпълняват качествено и с усърдие.

В най-възрастния комунист и дългогодишен механизатор Вълчо Вълев, човек сменил в работата си няколко поколения селскостопански машини, Руси Киров вижда другаря, който може да каже добра и напътствена дума. Работата на Вълчо Вълев е винаги висококачествена, дори да не направи нещо в срок, то при всички случаи това нещо ще бъде с качествена отлика и ще хване окото и на най-взискателните специалисти. Руси Киров, а и не само той, считат Вълчо Вълев за един от най-опитните и способни механизатори в целия Елховски агрокомплекс и неговият опит е истинска школа за начеващите механизатори.

Понякога, когато се съберат на заседание на партийното бюро или на съвещание, приятели го закачат, че тази година ще падне под хиляда килограма царевица от декар и ще му отнемат златния орден на труда. Дори на шега Руси Киров не им позволява да се съмняват. Още докато царевицата не е наляла зърно, когато тя е едва-едва изметлила, той може да определи, ей тъй на око, но с неговото, въоръжено с опита на годините око, колко ще пусне тази година, какъв ще бъде средният добив. За онези, които се съмняват, за случайния пътник, минал по тези краища, за несъпричастния към селскостопанската работа царевичният масив е едно зелено поле, наситено с тишина и спокойствие, което не разкрива своите тайни. Тези тайни обаче са подвластни на тринадесетте от бригадата на Руси Киров. От години-две механизаторите са включени в бригадата за промишлено зърнопроизводство, но те си остават единствени в „Гладния кър" и единствени в землището на Борисово, всяка зима изпращат последните студове и срещат първи пролетното събуждане и летния разкош на земята.

Ако човек извърви сто крачки с Руси Киров, ще разбере, че бригадирът по някакъв свой, скрит, неуловим начин усеща невидимото дихание на земята и по разгадаеми само за него пътища предвижда нейната щедрост. Това усещане, способността му да разбира, да чете, така да се каже, загадките на земята, са дошли с многолетния опит, с успехите и разбира се, с неуспехите. За него земята е пшеница, царевица, слънчоглед, трева за животните, язовирни стени и пътища, по които плодородието върви към дома на човека. И най-неприглядното място в очите му се превръща в бъдеща нива.

В местността „Туплика" около тридесет декара земя лежи до вода. Тази малка площ, прегърната от невзрачен поток, който през късните летни дни пресъхва, е за бригадата нещо като лаборатория. На тази малка земя изпробват възможностите на различните култури. Преди десетина години например Руси Киров зася „Туплика" с

Digitized by Google

царевица. Земята не е по-различна от другите, но имаше наблизо вода и създаваше условия за поливане. Няколко лета добивите се колебаеха, но тяхната крива вървеше все нагоре. Докато стигнаха и се закрепиха на хиляда килограма от декар. Тук, на този къс земя, той установи технологията на засяване и прибиране на царевицата, най-пригодна за условията на „Гладния кър".

След царевицата на това място зася дини, искаше да види дали земята ще покаже отново щедростта си. Заедно с това той знаеше от своя досегашен опит и от съветите на по-възрастните, на хората, които бяха цял живот орали и сели, че и малката, и голямата земя, земята на поливни и на неполивни площи, разлива щедростта си тогава, когато я докоснат грижливи, стопански ръце, когато на помощ се повика съвременната агротехника и агрохимия.

Борисовци друго лято не бяха отглеждали толкова дини. По-късно, когато този плод привърши, когато претеглиха и премериха добитото, установиха, че всеки декар е дал по пет тона дини, едно събитие чисто производствено, което имаше обяснението на приказките. Но през времето, когато зреше плодът, по съвета на Руси Киров стопанството сключи договор с търговски организации от Кърджалийски окръг. Почти всеки ден тогава няколко автомобилни излизаха от Борисово и поемаха към другия край на юга. Новината за успеха на стопаните от неголямото село Борисово и най-вече за уменията им да получават от земята много повече от другите, обикаляше в поселищата, заболени между Бакаджиците, Странджа и Тунджалъка.

По-късно Руси Киров отново изпробва своята „лаборатория", зася „Туплика" с люцерна. От няколко откоса прибра добра реколта. Сега възнамерява да изпробва възможностите на картофите и вярва, че добивите, ако не най-високи, то със сигурност ще бъдат над средните. Тази вяра, която не познава разнопосочие, блика от неподправената любов към земята — кърмилница на всичко живо, и от способността на механизаторите от бригадата, които просто леят онова, което мине през ръцете им.

Всички са единодушни, че механизаторите от Борисово и Руси Киров, като ръководител на низово производствено звено, имат свой, характерен почерк в работата. За тях близки и познати казват, че и на друга земя да отидат, пак биха получили над хиляда килограма царевица от декар и високи добиви от другите култури. Те са превзели върхове и вървят към върхове. Този особен почерк, белязал със зрими черти работата на бригадата и на бригадира Руси Киров, някои казват лежи върху особеното, топлото, сърдечното съприкосновение на хората със земята, други считат, че това се дължи на своеобразното творческо отношение и вдъхновение, трети го обясняват с опита и трудовите традиции и навици, четвърти — с любовта към кръв, към земята, която е раждала пшеница и герои. От всичко най-вярно е може би, че при Руси Киров, при механизаторите от Борисово тези качества съществуват заедно, че у тях — нозите селскостопански труженици, живее едно непрекъснато усъщане на земята, опряно върху раменете на новите условия на труд, на придобития личен опит, на традициите и умението, на приятността от преодоляване на трудностите, от мамещата красота на пътя към върха.

Димитър КРАЛЕВ

ЕДИН ОТ ТЕКСТИЛНАТА ФАМИЛИЯ ГАНДЕВИ

Какво трябва да направиш в своя близо 33-годишен трудов живот, за да придобиеш правото да бъдеш челник в производството, герой на социалистическия труд, член на окръжния комитет на Партията и кандидат-член на ЦК на БКП?

На този въпрос известният в целия работнически Сливен предач от първи цех на текстилния комбинат „Георги Димитров" Тенчо Гандев се затрудни да отговори. Никога не се е замислял над него. Той просто всеки ден неуморно се е учил от опита на най-добрите, работил е, пак учил, пак работил. Да бъде текстилен работник за него е призвание, зов на потомствената му работническа кръв.

Дядо му също е бил предач в онези трудни години преди Девети септември 1944 година. Въпреки че дясната му ръка е притежавала един-единствен пръст (пострадал при злополука във фабриката) и сега по-старите сливенци си спомнят с уважение за него и казват, че е бил изтъкнат майстор предач.

Синът на този сливенски работник, бай Кънньо Гандев, също избрал бащината професия. Той работел в един цех с бележитя водач на сливенския пролетариат Съби Димитров.

Внукът Тенчо, възпитан в скромност, трудолюбие и преданост към професията на предача, също без колебание тръгва по пътя на бащата и дядото. Едва навършил 14 години, през един майски ден застава до предачната машина. Началото било трудно. С изръкани налъми той, баща му и всички текстилци вървели пеш-

Digitized by Google

ком по изровения от порощата каменист път на Асеновското дефиле. Вървели четири километра срещу студения вятър, срещу дъждовете и снежните бури, за да застанат пред машините и да работят по 12—15 часа, до пълно изтощаване.

Не се забравят ругатните на чорбаджиите, отбивите от заплатата и вечната заплаха, че ще бъдат изгонени. А в къщи се връщали гладни, изтощени. Не достигал хлябът. Но имали мечти. И с вяра в хубавото бъдеще очаквали идния ден...

На мястото на стария изровен от порощата път сега минава широко, асфалтирано шосе, по което автобуси превозват работниците. Фабриките сега са техни, благата — също.

Слушам мекия, приятен глас на моя събеседник и не знам кое да следя по-напред — разказа му или мислите, възникнали у мен от нашата среща. Спомените — близки и далечни, се нижат един след друг, но като че ли най-жива е в паметта му срещата със знатната съветска предачка, московчанката Мария Рожкова. Тя дошла в цеха през 1954 година и го запознала с тънкостите при връзването на скъсаните нишки, с многомашинното обслужване.

След срещата Тенчо често се питаше: „Как там в Москва могат да работят прецизно, да получават високи резултати, а при нас да не може?"

Той беше възприемчив и започна с всеки изминат ден да печели секунди, минути, часове. При това се увеличаваше и качеството на продукцията. Един месец след срещата той реши: „Утре преминавам сам на една машина".

— Отидох си — споделя Тенчо, — ама вместо да спя и да почивам, за да съм бодър на следващия ден, през цялото време бях в напрежение. Ще успея ли, няма ли да се посрамя. Идвам сутринта с първата смяна. И сам на една машина, без да става нужда втори работник да ми помага. Мисълта, че трябва да успея на всяка цена, ми даде сили.

Началото било трудно. Започнал да изпълнява по две и повече норми на ден. Неговият пример последвали и други.

... Събрание. В колектива се влива млада струя. Известният в Сливен предач Тенчо Гандев трябва да връчи трудовите книжки на току-що завършилите школата млади предачки, да говори пред тях не за машините, а за себе си. Трудно.

— Спомням си — започна разказа си Тенчо, — като малък идвах при баща си да му нося храна. Тогава нямаше асфалтирано шосе, а само една криволичеща пътека от чакъл, която Асеновската река често заливаше. Нямаше превоз. Духат ветрове, дъждовете валят, внелици фучат, пешком трябваше да се бие няколко километра път, а условията на работа бяха много тежки.

После заговори за дядо си, за баща си, за себе си, за днешното време, за новите машини, за просторните и светли цехове, за които някога мечтаеха. „Вие ги имате. Моето пожелание към Вас, младите предачки, е да обичате професията си, да станете добри майстори. Ето към това трябва да се стремите."

... В подкрепа на призива на софийската тъкачка Найда Манчева за многостаночно обслужване предачът Тенчо Гандев излезе със свой призив за икономии на материали и труд, за високо качество на продукцията, за подпомагане на най-слабоквалифицираните.

Тази високопатриотична инициатива попадна на хубава почва и даде богати плодове. По неговия пример сега в цирайхгарните предачници на комбината селфакторите се обслужват от двама вместо от трима души.

Само предачните машини ли поглъщат вниманието на потомственика на предаческата фамилия Гандеви? След народната победа младият работник Тенчо Гандев е пламенен пропагандатор на партийната правда. Той е ремсист, активен комсомолски деятел, профгрупорг и отговорник на партийната група в цеха, председател на отечественофронтовската организация в квартала и физкултурен деятел. Без гръмки думи той върши частица от онова, което обогатява и разкрасява живота в града под Сините камъни: среща с избирателите в квартала, обмяна на опит, участие в заседанията на окръжния комитет на Партията, в сесиите на окръжния народен съвет в Сливен, в пленуми на ЦК на БКП, в съвещания на Централния съвет на Българските професионални съюзи. Какво ли не! А интересно — работата му в първи предачен цех не изостава.

„Той е майстор в професията си" — така ми казаха за него сливенци.

Достатъчно е да се отиде до неговата машина в цеха, да се послуша ритмичната песен на вретената, да се погледа сръчното завързване на нишките, за да се убеди човек в голямото майсторство на Тенчо. При него идват да се учат по-младите. Колко много от тях са преминали в цеха, брой нямат. За тези, които искат да станат добри предачи, Тенчо не жали време и сили да им помогне.

Когато го запитах би ли сменил професията си с по-лека, той се усмихна и отговори:

— Не се свеня от нея. Бях юноша, когато започнах, и не се уплашиx от несгодите, та сега ли, когато много съ.. постигнал благодарение на тази професия. Както се казва, ако отново започна живота си, пак предач ще бъда!

Традицията продължава. Синът на Тенчо Гандев завърши текстилния техникум в града.

„Кръвта вода не става" — говорят текстилците. Предаческата фамилия Гандеви ще продължава да властвува край машините в стария работнически Сливен.

Йордан АНДОНОВ

Digitized by Google

РУМЪНСКИ ОРИЕНТИРИ

Една седмица из Социалистическа република Румъния. Време кратко за опознаване на страната, но достатъчно човек да натрупа богати впечатления за живота на народа, за неговите обичаи и нрави, за трудовото му настояще и ориентири на бъдещето; да отнесе със себе си мили спомени от делови срещи и разговори, от приятни пътешествия.

Да се опише всичко е трудно. В голямото разнообразие обаче има неща, които ярко се открояват. За тях ще разкажа.

ЕЛЕКТРОНИКА. Началните стъпки на комбината са отпреди Втората световна война. Евтината работна ръка в Румъния привлича капиталиста Филипс, който построява в Букурещ фабрика за монтаж на радиоапарати с годишно производство около 10 хиляди апарата. Първите години на народната власт не довеждат до промени в характера на производството. Едва през 1948 г. след национализирането на фабриката се разкриват нови хоризонти за развитието на радиотехниката. През 1961 г. тук започват да монтират първите румънски телевизори, 1973 г. се раждат и транзисторните апарати без ленти. Сега производството достига 6 милиона и 300 хиляди апарата годишно и се изнася в почти всички страни на света.

— Осемдесет и пет процента от електронната промишленост на страната и 95 на сто от столичната — сподели секретарят по организационните въпроси на втори районен комитет на РКП в Букурещ Пон Кочуба — е в нашия район. Центърът, който координира цялата дейност в областта на електрониката, също се намира при нас.

Комбинатът е в пълния смисъл на думата комбинат, наричат го предприятие „майка". В него и проектират, и произвеждат, и технологии продават.

В Електроника работят над 9 хиляди души, от които около 2 хиляди комунисти и 4 хиляди комсомолци. Човек, щом надникне в просторните зали на комбината, в деховете, участъците неизбежно се среща с трудовата младеж на Румъния, с едно младо трудово поколение, родено, възпитано и възмужало в годините на социалистическото строителство.

Заводската партийна организация е единна, дееспособна. Под нейно ръководство колективът е поел обещание да изпълни петилетния план за четири и половина години и до края на 1975 година да произведе допълнително продукция за 1 милиард и 100 милиона леи. Под нейно ръководство се води социалистическото съревнование за произвеждане на висококачествена и евтина продукция. За постигането на тази цел разгръщат широка организаторска работа: стимулират културната и спортната дейност, следят предложенията в областта на техническия прогрес и рационализаторството, грижат се за безопасността и хигиената на труда. Издават сатирични вестници, на страниците на които показват всичко, което заслужава да бъде подложено на присмех. Агитаторски групи разясняват задачите сред работниците. От цялата тази разнообразна дейност сумират резултатите и определят първенците, които чрез радиоуредбата популяризират сред трудещите се от комбината.

Първоначално, когато са поели тази инициатива, хората мислели, че и тя ще остане на хартия, както много пъти досега, защото икономическите резултати в предприятието се следят по стопанска линия, а другите показатели са „празна работа".

Този път нещата са сложени на друга основа. Партийното, стопанското, профсъюзното и комсомолското ръководство се заемат комплексно да решават проблемите, от които в най-голяма степен зависи укрепването и мобилизирането на колектива за изпълнение на стопанските задачи. На първо място се погрижили за хората. За да могат работниците спокойно, творчески, всеотдайно да се трудят, построили детски дом и ясли за децата им, открили работнически стол, в който винаги може да се намери евтина и питателна храна, успоредно със стола функционира и бюфет, обзаведен е и магазин за хранителни стоки, в който сутрин всеки може да направи поръчка и през обедната почивка да получи продуктите, организирали са и разносна търговия по домовете. В близост до комбината са построени магазини на самообслужване. Тази година ръководството на комбината има намерение да построи още един детски дом за около 300 деца. Богато уреден културен дом предлага разнообразни културни и забавни занимания.

Digitized by Google

Всичко това е голяма придобивка за трудещите се и е допринесло успешно да се изпълняват производствените задачи и подетата от партийната организация инициатива, укрепило е трудовия колектив и дисциплината, повишила се е съзнателността на трудещите се и вярата им в грижите на Партията и Правителството за тях и техните семейства.

— Преди години от комбината напускаха годишно от 1000 до 1500 души — казва заместник-секретарят на комбинатския партиен комитет Константин Джорджеску, — летяха от едно място на друго като прелетни птици. Сега в комбината хората спокойно се трудят.

Наред с богатата организаторска работа за мобилизиране на хората, за сплотяването им се извършва и целенасочена идеологическа дейност. В комбината е създадена и солидна материална база, която е в помощ на пропагандистите и агитаторите. Обзаведен е кабинет, има добре уредена библиотека, изработили са наглядни материали, графики, табла, схеми, на които е показано как се изпълнява петилетният план. Уредили са изложба с експонати на готова продукция от миналото, настоящото и бъдещото производство и табла с данни за икономическото развитие на комбината. Функционира добре обзаведен киноклуб, в който се намират аспектомати, диапозитиви с тематични материали (да не говорим за телевизори, които те самите произвеждат). Партийната просвета се води диференцирано, съобразно образователното равнище на хората, а заниманията — един път в месеца. Тематиката е разнообразна — изучават партийните документи от конгресите и пленумите на Централния комитет на РКП, след което продължават с основни проблеми на марксистко-ленинската философия, история на РКП и политическа икономия.

Характерно за комбината е, че в него работят хора, които са били деца чирачета при собственика на фабриката, а днес са господари на едно съвременно социалистическо предприятие. Героят на социалистическия труд Ръдукану е един от тях. Той сега е секретар на една от тридесетте първични партийни организации в Електроника. Голям майстор в професията си, взискателен към себе си и другите, Ръдукану е известен рационализатор и новатор в производството. Но най-важното е, че той не е единственият. В комбината има около 200 орденоносци и стотици носители на медали и звания. Те са рожба на новите социалистически производствени отношения, на грижите на партийните органи и организации към трудещите се, към всеки отделен човек.

Град ГЕОРГИ ГЕОРГИУ ДЕЖ. Село Онещи, забравено от бога и царя, до социалистическата революция в Румъния е наброявало около 3 хиляди жители. Промишленост — никаква! Една-единствена дървообработваща фабрика е давала „индустриалния" облик на селището и оскъдно препитание на изобилната работна ръка от района. Днес гр. Георги Георгиу Деж е млад социалистически град, израсъл в годините на социалистическото строителство, в който живеят около 50 хиляди души. Като казвам „млад", имам предвид не само увеличения брой на населението. В архитектурно отношение той изглежда е нов, като се започне от жилищата, построени отпреди 25—30 години, такива, каквито се срещат и у нас в Кърджали, Димитровград, Мадан и пр., и се стигне до днешните многоетажни, светли, просторни жилищни блокове и обществени сгради. Улиците — широки, асфалтирани. Дворовете! Няма дворове, има алеи, които опасват жилищата и градът прилича на цветна градина. Но не само това. Средната възраст на жителите на града е 27 години, една четвърт от тях са деца, 13 500 — ученици.

И тъй като голяма част от населението е младежта, за нея отделят изключителни грижи. Открити са химически техникуми, специална гимназия по химия, вечерно училище за майстори химици, две вечерни школи за подинженери, два факултета с четиригодишен курс на обучение, едно средно спортно и осем общообразователни училища, курсове за строителни работници. От началото на следващата учебна година ще открият и гимназия за строители.

Децата, бъдещето на града, са в центъра на вниманието. Още през 1974 г. всички са настанени в детски домове и ясли.

Първите промишлени предприятия в града, построени в годините на народната власт с помощта на Съветския съюз, са петролната рафинерия и хидроцентралата. Сега основната насока на развитие е петрохимията. Петрохимическият комбинат в града е от общонационално значение, той дава 48 на сто от промишлената продукция на окръга Бакъу. Построено е и предприятие за химическо оборудване. Изграждат стройкомбинат. През 1975 г. общата промишлена продукция възлиза на 7,5 милиарда леи.

Наред с развитието на промишлеността отделят внимание и на селското стопанство, използват земята за задоволяване нуждите на населението с плодове, зеленчуци, месо, мляко и млечни произведения. Към града има две подчинени общини, в които са изградени 5 ТКЗС, два междукооперативни съюза, завод за пресни млечни продукти и оранжерии, които до 1977 г., след като построят още 7 хектара оранжерии, ще достигнат общо 40 хектара.

За да се добие пълна представа за темповете на развитие на града, ще посоча няколко цифри: тук всяка петилетка се влагат около 5 милиарда леи инвестиции; за следващата петилетка се предвиждат около 6,5 милиарда. Това красноречиво говори какви перспективи се откриват, какви грижи се полагат за неговото развитие, за благото на трудещите се.

В града има представители от всички краища на страната — хора с различни нрави и обичаи, с разнообразни изисква-

Digitized by Google

ния. Това задължава партийните и държавните органи и организации да водят грижи за обединяването им около партийната политика, за задоволяване на потребностите им. Първият секретар на градския комитет на РКП и председателят на изпълнителния комитет на градския народен съвет Валериян Гинец разказа за изследвания дори от такова естество: молдовени, трансилвании, олтенци и пр. предпочитат различно месо — едни искат телешко, други — овнешко, трети — свинско. Ако в магазина има само свинско, олтенците казват: „Кой ще яде този свинуй!", докато други го предпочитат.

Целият този разнообразен и сложен социално-икономически и духовен живот на града определя и дейността на партийните органи и организации, заставя ги да издигат равнището на партийно-организационната и идейно-възпитателната работа, да търсят подходящи форми и средства за въздействие.

Градската партийна организация наброява около 8600 комунисти, разпределени в 244 първични партийни организации. Партийният актив в града е от около 500 души. Голямо внимание отделят на резервните кадри.

Към градския комитет и в партийните комитети в предприятията са изградени комисии по отделни проблеми. Предназначението им е да съдействуват за изграждане равнището на партийно-организационната работа. Ето един пример. Градският комитет на РКП подготвя пленум. От седем месеца комисии правят социологически изследвания. Те подготвят материалите за пленума — правят анализи, обобщават данни, изготвят справки, дори и филмови материали. Стремежът на бюрото на градския комитет е да премахват дългите писани материали и да използват разнообразни форми и средства за изясняване на проблемите, за намиране най-късия и верен път до оптималните решения.

Членовете на градския комитет на партията участвуват в дейността на първичните организации в предприятията. Общите мероприятия и събрания се провеждат в един ден, след което всички представители на градския комитет се събират при първия секретар да докладват как са протекли, какво са решили на място и какво предлагат да се направи, за да се отстранят някои нередности и слабости. Този начин на работа, по думите на Валериян Гинец, им дава възможност да вникнат в действителното състояние на предприятията и да вземат ефикасни мерки за неговото подобряване. От друга страна позволява на работниците от градския комитет да проявяват инициативност и творчество, компетентно да се намесват и помагат на местните ръководители да решават важни проблеми от производствен, социален и кадрови характер.

Навсякъде, където имах възможност да се срещна и разговарям с партийни и стопански ръководители, с работници — и в Химическия комбинат край Пятра Нямц, и в Мебелния завод в Бакъу, и в трудово-кооперативното стопанство в Молдовени и т. н., силно впечатление прави ентусиазмът, с който трудещите се от Социалистическа република Румъния работят за преизпълнение на петилетния план.

Йордан ХАДЖИЕВ

КРИТИКА И КНИГОПИС

СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ НА СЪВРЕМЕННИЯ ЕТАП

Под това заглавие излезе от печат и втората книга на известния съветски автор В. К. Фединин, посветена на съревнованието. Достойнство на книгата е, че тя обобщава теоретическите възгледи на съветските автори и изследва най-новата практика и богатия опит в областта на съревнованието във великата Съветска страна през етапа на развития социализъм. Развитите в нея теоретически положения и обобщения на практиката звучат много актуално и за условията на нашата

В. К. Фединин, Социалистическото съревнование на съвременния етап, С., Партиздат, 1974, с. 194.

Digitized by Google

страна. В светлината на съветския опит особено ярко изпъква активната работа за обогатяване на съревнователната практика, предприета у нас след речите на другаря Тодор Живков в Перник и София за извършване на прелом в съревнованието в условията на изграждането на развито социалистическо общество. Поради това трудът на Фединин е твърде полезен за нашия читател и по-специално за партийните, профсъюзните и стопанските дейци, които се вълнуват от въпросите на съревнованието.

Книгата има пет глави.

Първата глава: „Социалистическото съревнование като социално-икономическа категория", е интересна преди всичко със своето теоретическо съдържание В нея авторът обобщава изследванията и възгледите на съветските автори по това социално-икономическо явление и дава някои нови определения, които имат важно значение за разбиране на неговата същност, а оттам и за подхода към него.

В теорията отдавна се е утвърдило определението, че съревнованието при социализма е форма за проявление на социалистическите производствени отношения, основани на обществената собственост на средствата за производство, когато те се използват съвместно в общия процес на труда и в общ интерес. На основата на тази истина авторът прави заключението, че социалистическото съревнование характеризира не само отделна фаза в развитието на комунизма. Неговата същност и природа ще останат едни и същи както в условията на социализма, така и при неговата висша фаза — комунизма. Ще се променят само различните форми, в които ще се проявява неговата еднаква същност.

Напоследък някои видни съветски автори вече определено говорят за социалистическото съревнование като за икономически закон на социализма. Основание за такова определение са мотивите, че чрез него се изразяват съществените, повтарящите се причинно-следствени връзки между инициативата на трудещите се и непосредственото производство (стр. 9). Тези възгледи в различен вариант поддържат съветските автори Чангли, Парамонов, Бейлин, Евстафиев. Академик А. М. Румянцев говори за „закон за добросъвестното, т. е. комунистическото отношение към труда" (стр. 10). Всички тези автори признават съревнованието като икономическа категория, че то произтича от природата на социалистическите производствени отношения и е тяхна неотменима съставна част, че има обективен характер.

Същевременно В К. Фединин добросъвестно анализира мнението и на други съветски автори, които, разглеждайки морално-етичните въпроси или подходи,йки от социологически позиции, дават други определения на съревнованието и взема отношение по техните възгледи.

Въз основа на тези теоретически размишления авторът обобщава специфичните черти на съревнованието. Най-важното място сред тях той отделя на **състезателността** — стремежът на хората да се проявят в труда, да достигнат по-добри резултати, което увеличава тяхната дееспособност. Този стремеж се заражда преди всичко в колектива. На тази основа той определя, че една от актуалните задачи да съревнованието сега е да се развива състезателността. Важна форма за това са договорите за съревнованието, в които заред с определянето на конкретните показатели на съревнованието участниците поемат двустранни задължения. **Договорите за съревнование обаче не са платформа за конкуренция, а изразяват най-важната и специфична черта на съревнованието при социализма — другарското сътрудничество и взаимопомощ.** Затова като валитат в себе си стремежа на двете страни за постигане на най-високи резултати, същевременно по характер договорите са документи за социалистическото сътрудничество и другарска взаимопомощ. Необходимо е много добре да се разбере тази диалектическа особеност на състезателността при социалистическото съревнование. Тя изисква не да се уравняват резултатите на всички, а да се даде максимален простор на всеки да изяви своите сили и възможности, но същевременно на нея са чужди елементите на конкуренцията, на взаимната отчуждеост и незаинтересованост Интересите на социалистическите труженици, състезаващи се в съревнованието, са общи и в тяхното реализиране те са заинтересовани взаимно да се подпомагат, да обменят опит.

Това положение особено важи за колективните форми на съревнование между предприятия, отрасли, АПК. Не бива да се търсят изкуствени и сложни, неразбираеми начини и средства, за да се определи непременно победителят, при което често възникват ненужни спорове, а да се търсят по-опростени начини за сравняване по отделни страни на дейността и по обобщаващи показатели. Непременно обаче широко следва да се прилага методът на взаимната помощ и взаимно обогатяване с по-добрия опит Самият факт, че се изтъква по-добрият и се определя неговият опит като обект за изучаване и внедряване, е голям морален подтик за по-добрите и изразява социалистическия елемент на състезателност, а и справедливата обществена оценка на резултатите. При това за препоръчване е да се използват и други форми на колективно стимулиране.

Характерна особеност на съревнованието е новаторството, търсенето на нови решения, нови пътища за изпълнение на задачите, творческото отношение към работата. Авторът подчертава, че независимо какъв е характерът на труда и неговото съдържание, всеки човек може да внася нещо свое в трудовата си дейност, може да се отнася творчески към нея. Затова един от главните белези, характеризиращи силата на съревнованието, е

Digitized by Google

именно стремежът да се търси нещо ново, свое. Това не означава, че всеки участник в съревнованието ще бъде рационализатор, новатор. Но именно разгръщането на творческото отношение към работата е най-богатият избор на масово рационализаторство, изобретателство. То е отличителен белег и критерий за самото съревнование.

А творческото отношение към труда е тясно свързано с другата специфична особеност на съревнованието — високата обществена съзнателност на неговите участници. „Колективният характер на производството поставя хората при такива условия, при които те обективно са заинтересовани да разкриват творческите си способности в процеса на труда" (стр. 26). Така обективните условия, съчетани с грижата за висока идейна подготовка и съзнателност, с колективизма и другарската взаимопомощ пораждат активното участие на масите в самото производство и в неговото управление. Целият този комплекс от фактори, които определят същността и съдържат най-характерните черти на съревнованието, отразяват взаимно свързани и взаимно въздействуващи си икономически, идейно-политически, социално-нравствени черти и явления, които изразяват неговата същност и роля.

Целите и задачите на съревнованието са непосредствено свързани със закона за икономия на време — развивайки тази мисъл, В. К. Фединин изказва интересната идея: „При съвременните условия съревнованието ориентира предприятията и техните подразделения не толкова към преизпълнение на плановете, колкото към всестранното отчитане на възможностите им **още в** процеса на планирането" (стр. 32).

В този раздел са разгледани и въпросите за взаимната връзка между закона за социалистическото съревнование и другите икономически закони на социализма, социалистическото съревнование като форма за преодоляване на противоречията в развитието на социалистическата икономика, етапите и формите на съревнованието в исторически аспект.

Втората глава съдържа измененията в съдържанието и функциите на съревнованието през етапа на развития социализъм.

Измененията се налагат от развитието на икономическата система на социализма, от възможността да се решават комплексно всички въпроси на икономическия и обществения живот и съответствуващото изменение на социалистическите производствени отношения в условията на развития социализъм. Преди всичко при решаването на производствените проблеми на преден план изпъкнаха въпросите за реконструкция и модернизация, за интензивно развитие на икономиката и повишаване на нейната ефективност. Оттук и значението на творческия принос на участниците в съревнованието за решаване на някои въпроси на научно-техническия прогрес, активното включване на инженерно-техническите кадри в този процес. **Главна задача на съревнованието според автора сега е да мобилизира усилията за максимално повишаване производителността на труда и ефективността на производството.** Тази главна задача напълно съответствува с поставената главна цел пред съревнованието у нас в условията на изграждането на развито социалистическо общество. В речта си в Перник другарят Тодор Живков постави задачата съревнованието да се съсредоточи върху повишаване на обществената производителност на труда, като се реализират икономии не само от жив, но и от овеществен труд. При новите условия още повече на преден план изпъква значението на колективизма, дружбата, другарската взаимопомощ, необходимостта бързо да се усвояват успехите на първенците и се внедряват в живота, за да се използват максимално реалните производствени възможности на новата модерна техника в условията на бързи технически промени в оръдията на труда и на възможностите на субективния фактор — хората, главната производителна сила на обществото.

Реализирането на тази задача може да стане, като се свържат постиженията на научно-техническата революция с предимствата на социалистическата стопанска система, развита в новия икономически механизъм. Но това не може да стане без най-активното съдействие на трудещите се. Оттук и съревнованието изпъква като действена форма за свързване на тези два обективни елемента в нашето обществено развитие в съвременния етап. Тази мисъл довежда автора до заключението, че често в предприятията възниква противоречие между текущите и дългосрочните им интереси. Той се застъпва за стимулиране на дългосрочните резултати и препоръчва, **без да се отслабва вниманието към годишните производствени планове, да се наблегне върху разработването на система от стимули за успешното осъществяване на дългосрочните задачи и планове.** А това означава на преден план да се изведе достигането на бъдещите задачи на петилетката, какъвто опит натрупаха много съветски предприятия. Съревнованието да се развива с по-дългосрочна перспектива. Това заключение още веднъж потвърждава правилността на съревнователната практика у нас през последните години, насочена към достигане на световното равнище. Така по-ярко тя се свързва с икономическата политика на Партията, повишава се ролята на социалистическата съзнателност като действен политически заряд в съревнованието.

Във връзка с тези размишления В. К. Фединин привежда интересен опит на съветски заводи.

Той разглежда и въпросите за ролята на съревнованието за всестранното развитие на личността и връзката му с възпитанието на комунистически морални добродетели у неговите участници. Макар че самото то е продукт на родените в условията на социалистическия обществен

Digitized by Google

строй морални добродетели, самото съревнование подтиква тяхното развитие и укрепване. То утвърждава още повече колективизма и другарския дух. Идейно-възпитателната работа пък помага да се осъзнае необходимостта от общественополезния труд, дългът пред обществото, развива стремеж към творчество, към достигане на първенците. Тези мисли звучат за нас много актуално в светлината на решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП за тясно свързване на идеологическата работа с живота.

Особено интересна и актуална е третата глава за механизма на въздействие на социалистическото съревнование за повишаване ефективността на производството. В нея се разглежда връзката на съревнованието с планирането. Съветската теория и практика в това отношение много ярко потвърждават нашия опит, особено в годините на шестата петилетка. Обобщавайки богатия съветски опит от последните години, авторът се застъпва за повсеместно налагане на практиката за дългосрочно научнообосновано планиране с участието на самите колективи. В подкрепа на тези свои изводи авторът привежда опита на някои съветски заводи за изработване на насрещни петгодишни планове, което става половин година преди началото на плановия период и по този начин максимално се разкриват с колективните усилия на работниците и специалистите всички резерви, включват се в плана и се обвързват материално-технически.

Наред с някои методически въпроси на самото планиране В. К. Фединин идва до извода, че трябва да се изменят критериите за оценката на победителя в съревнованието. „Тези критерии — подчертава той — трябва да отразяват не степента на преизпълнение на предвидените в годишния план показатели, а постигнатите фактически темпове на нарастване на производството и неговата ефективност" (стр. 95). С други думи в центъра да бъде реалният творчески принос за нарастване производството и неговата ефективност.

Друг интересен въпрос в този раздел е усъвършенстването на материалните стимули за развитие на съревнованието. Авторът разглежда преди всичко системата на заплащане и премиране на труда и привежда интересния опит на Шчокинския химически комбинат. На тази основа той разсъждава върху системата за заплащане на труда и се застъпва за засилване на онази част във възнаграждението, която е пряко свързана с резултатите от труда, като премирането се извършва за непосредствени резултати. Той критикува практиката, когато премията се превръща в задължителна добавка към работната заплата, без да играе онази огромна стимулираща роля, която е предназначена с икономическия механизъм. При изработването на показатели за премирането авторът препоръчва да се вземе непременно мнението на колектива, който най добре ще определи кой принос заслужава премиране и как да стане това. Не е маловажен и въпросът за размера на премията. Според съветски икономисти и социолози премия под 10 рубли не оказва никакво стимулиращо влияние и дазането на премия в размер на 3—5 рубли, каквато практика има и у нас, е неефективно разходване на държавни средства, което дискредитира материалното стимулиране.

Особено важен фактор за разгръщане на съревнованието и творческата активност на колектива играе вътрешностопанската и вътрешнозаводската стопанска сметка. Тогава се създават условия за най-голямо проявление на отговорността, пресметливостта, изобретателността и инициативата на целия колектив, на всеки негов член. Така се създават и по-добри възможности за измерване на творческия принос, за сравнимост на резултатите. „Внедряването на принципите на стопанската сметка на всяко работно място — подчертава Фединин — е може би най-сложната и същевременно най-важната задача с цел да се повиши действеността на съревнованието" (стр. 117).

Същевременно авторът разглежда нарастващата роля на моралните стимули към труд — самочувствието на хората на стопани на предприятието, честта на работника, на колектива, комунистическата идейност и принципност, чувството за морална отговорност пред обществото и колектива и пр. Той се спира и на някои форми и начини на морално стимулиране, включително създаването на другарски отношения и здрав социално-психически климат.

Запознавайки се с богатия съветски опит, ние още повече се уверяваме в правилната насока, в която тези проблеми и теоретически, и практически се решават в нашата страна. Търсенията у нас както в областта на заплащането и стимулирането на труда, така и в прилагането на богати морални и духовни стимули, създават правилни насоки и основи за разгръщане на огромните потенциални възможности на съревнованието в условията на изграждането на развитото социалистическо общество.

Въпреки че съревнованието има ярко изявено икономическо съдържание, то е комплексно социално явление със силно открсена възпитателна и социална роля — въпрос, който намира своето осветление в четвърта глава на книгата. Самото съревнование като социално явление е плод и стимулатор на социалната активност на трудещите се. На първо място в това отношение изпъква значението му за привличане на трудещите се в управлението на производството, която функция така отчетливо бе определена и в решението на Пленума на ЦК на БКП за профсъюзите. Участието на трудещите се в управлението на производството у нас е вече законодателно оформено в системата на управление. Но отделният работник участвува в управлението на свое-

Digitized by Google

то предприятие не само чрез общото или делегатското събрание на колектива или в заседанието на неговите избрани представители—стопанския съвет. Чрез механизма на съревнованието, чрез активното творческо отношение към труда, към социалистическата собственост, към задачите на колектива всеки труженик активно, всекидневно участвува в насочване и управление на обществените материални ценности на отделни елементи и на целия възпроизводствен процес. Това участие преминава през етапа на съставянето на насрещните планове, в постоянните производствени съвещания, в разкриването на резервите, в критиката на недостатъците в предприятието и колектива, в оценката на своята работа, на действията на стопанското ръководство и на колектива. Това е един постоянен процес на управление на обществените работи. Работниците свикнаха да се интересуват и да влияят на такива страни на производството, които по-рано се считаха обект на вниманието само на ръководителите. Сега на дело колективите имат реална и растяща роля в управлението на предприятията, на производството, на собствената си съдба. Наред с въздействието върху органите за управление, с прякото участие в управленческия процес, в процеса на съревнованието колективите регулират и управляват собствената си активност, стимулират своето научно-техническо и професионално равнище.

В последната глава на книгата се разглеждат проблемите за усъвършенстване организацията на социалистическото съревнование.

Първият въпрос е за критериите за оценка на резултатите от съревнованието. Авторът констатира, че създаването на система от критерии, която да отчита разнообразието и спецификата на дейността на различните отрасли и предприятия, не е решен. Разглеждайки утвърдената система от показатели по стопанската реформа, В. К. Фединин изтъква особено допълнението от 1972 г. за обособяване на задачите за реализация на нова продукция с технико-икономически показатели, отговарящи на най-високите постижения на съветските и чуждестранните предприятия, и утвърждаването на петгодишните задачи за увеличаване на производителността на труда. Изпълнението на тези задачи според него трябва да се включи на първо място при отчитането на резултатите. Критериите трябва преди всичко да стимулират стремежа на колективите да включват допълнителни резерви, като при сравнимостта се отчита напрегнатостта на приетия и изпълнен план, а не просто осигурената свръхпланова продукция. Съревнованието следва да се ориентира не само към текущите планове и задачи, а преди всичко към достигането на дългосрочните перспективни планове, към реализацията на комплексните програми. В това отношение той се доближава до възгледите, които широко се утвърдиха в теоретическите разработки в областта на съревнованието и в нашата страна. Още по-ярко този подход се усъвършенствува напоследък в съветската практика и неоснователно авторът му е отделил малко място.[1]

Авторът се застъпва да се включват в условията за водене на съревнованието и социални критерии, които характеризират творческата и обществената активност, издигането на културно-техническото равнище на трудещите се, културата на производството, равнището на битовото обслужване.

С много конкретен опит е наситена онази част от тази глава, в която се разглежда съревнованието в предприятията и ролята на стопанските ръководители и обществените организации в неговото ръководство. Развити са интересни мисли за колективното и индивидуалното съревнование и техните форми, за създаване на благоприятни условия, предварително програмирани за въвеждане на специални карти за усъвършенствуване организацията на труда за внедряване на челния опит, за съревнованието между сродни и последователно свързани предприятия и др.

Макар че авторът не разглежда мястото, функциите и задачите на отделните органи в направляването на съревнованието, той поднася интересен практически опит на различни съветски колективи и с това илюстрира творческото разнообразие на техните търсения.

Прочитайки книгата, нашият читател ще се обогати с познания за многообразната практика на съревнованието в Съветския съюз в условията на изградения развит социализъм. Въпреки някои особености в подхода и трактовката на отделни въпроси той ще открие голямата еднаквост в подхода и принципите на съревнованието у нас и в съветската страна и ще почерпи увереност и подтик за нови творчески търсения за по-нататъшно обогатяване на това важно социално явление, защото самото то е символ на творчество, за издигане ролята му в реализацията на партийната политика.

Димитър ПЕТКОВ

[1] Сл. „Партийная жизнь", бр. 17, 1975, с. 34.

Digitized by Google

ДЕСЕТ ГОДИНИ СПИСАНИЕ «ПОЛИТИЧЕСКА ПРОСВЕТА»

През януари 1966 г излезе първият брой на сп. „Политическа просвета" — издание на ЦК на БКП, създадено, за да съдействува на Партията в идейното възпитание на комунистите, на всички трудещи се.

Десет години „Политическа просвета" последователно подпомага изучаването основите на марксизма-ленинизма и актуалните проблеми на нашата теория във всички степени и форми на системата на партийната просвета; допринася за задълбоченото и творческо овладяване на документите на Българската комунистическа партия и Комунистическата партия на Съветския съюз.

На страниците на списанието особено след Десетия конгрес на Партията и Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.) все по-често се разработват проблемите за осъществяване дълбоко преустройство на идеологическия фронт, изменение подхода към възпитателната дейност, като се отчита по-пълно обществената среда; пълно свързване на идеологическата работа с проблемите, които животът поставя пред Партията и страната; прилагане съвременни високоефективни методи в организацията и управлението на идеологическия фронт.

Все по-решаващо направление в дейността на списанието заема разработването на ленинските принципи на политическо възпитание на масите, въпросите на теорията, на методиката, на организацията и управлението на партийната пропаганда, на възпитанието на социалистическата личност. То натрупа значителен опит в разработването на проблемите на научните основи на партийната пропаганда, на механизмите и факторите за превръщане на политическите знания в дълбоки вътрешни убеждения и мотиви за поведение.

Съществено място на страниците си списанието отделя за обобщаване на опита в пропагандата на марксизма-ленинизма в партийните организации.

Сериозен негов успех е все по-задълбоченото разработване на въпросите на партийното ръководство на идеологическия процес и по-специално на партийната пропаганда, съобразно с нейните закономерности, принципи, съобразно с динамичните изменения в обекта на идеологическо въздействие.

Заслужава да отбележим, че проблемите на нашето вътрешно развитие „Политическа просвета" осветлява в тясна връзка с проблемите на социалистическата общност, на световния революционен процес, на международните отношения. Системно отразява същността на взаимоотношенията и сътрудничеството на социалистическите страни. Важно място отделя на социалистическата икономическа интеграция и преди всичко на всестранното сближаване на нашата страна със Съветския съюз, на световноисторическото значение на опита на КПСС и СССР в строителството на социализма и комунизма, на тяхната авангардна роля в съвременния свят, на патриотичното и интернационалното възпитание като единен неделим процес, осъществяван върху здрава класово-партийна основа.

За десет години сп. „Политическа просвета" се превърна в авторитетно, желано издание за всички, които изучават и пропагандират нашето революционно учение: все по-ярко се утвърждава като деен помощник на Партията в идейно-възпитателната работа сред трудещите се, пропагандирайки априлската линия на Партията, воювайки за приложението ѝ в живота.

Сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ДЕЙСТВИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ЗАКОНИ ПРИ ИЗГРАЖДАНЕТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО

Сборник

Като се съсредоточава вниманието на най-ярко открояващите се при социализма икономически закони, в този труд (дело на авторски колектив в състав: проф. Н. Попов, проф. А. Милошевски, доц. А. Колев, доц. Й. Бойчев, доц. Б. Андонов) се дава не само теорията, свързана с тяхното действие, но и промените в проявлението им на сегашния етап в практиката на социалистическото строителство. Авторите се спират на въпроса за закона за планомерното развитие на социалистическата икономика и неговото използване, на развитието на социалистическите разпределителни отношения в НР България, за усъвършенстуване използването на законите на стоково-паричните отношения, теоретико-методологически въпроси на производителността на труда и нейното непрекъснато нарастване през етапа на изграждането на развито социалистическо общество, за основния икономически закон и някои проблеми в политиката на Партията за издигане жизненото равнище на народа и други.

ПРЕЗ ПЪРВИТЕ ГОДИНИ

Петко Русев

Мемоарната ни литература непрекъснато се обогатява с нови книги. И заслужено. Има обаче един период от живота на нашата партия и народ, за който все още малко се пише. Това е периодът на началните години на народната власт, който по романтика, конфликтност и устрем не отстъпва на бурното време на антифашистката борба. В новата си книга „През първите години" Петко Русев се спира именно на този неспокоен период, когато се раждаше и утвърждаваше новият строй. Младежки жар и трепет дишат от словата на автора за ония динамични дни, седмици и месеци след свободата в неговия роден Плевенски край от първия час на победата до началото на 1947 година. Това са незабравими дни и нощи на секретаря на околийския комитет на Партията, на целия комитет, изживени и изстрадани на бойна нога, с пълно напрежение на силите и способностите, изпълнени с радостта на успехите и горчилката от пропуските и грешките. Свежият език, излязъл от душата и сърцето на автора, кара читателя да следи повествованието с будно око.

СВОБОДА И КУЛТУРА

Александър Атанасов

Книгата разглежда интересни и важни проблеми на съвременното литературознание и естетика. От класово-партийни позиции се разкрива научната несъстоятелност и идейната погрешност на редица съвременни буржоазни естетически течения. Принципно и с полемична страстност авторът защищава позициите на марксистко-ленинската естетическа мисъл, убедително подчертава нейния важен принос в развитието на световния художествено-творчески процес. Разработва и някои проблеми на културните процеси в нашата страна, изтъква изключителното значение на Априлския пленум на Партията за издигане на нов етап развитието на българската литература, изкуство и култура.

АВСТРАЛИЯ И ОКЕАНИЯ

Политико-икономически справочник

Предлаганият справочник е втората книга от поредицата на Партиздат под название „Континенти". В първата част на настоящия справочник се разглежда континентът Австралия, а във втората — Океания. Съдържанието на двете части е дадено по еднаква схема: географско положение, природните условия и ресурси, историко-икономическото развитие, население и държавно устройство, отрасли на стопанството и пр. За да се получи по-цялостна представа за Австралийския съюз и за по-главните острови от Океания, са разгледани и някои по-характерни черти от обществено-политическия живот, от културата, здравеопазването и други страни от живота на хората в тези земи.

„НЕВИДИМАТА" ИНТЕРВЕНЦИЯ В ЛАТИНСКА АМЕРИКА

Евгений Гуров

Това е 9-та брошура от библиотека „Международна политика", чрез която Партиздат се стреми отблизо да следи международните събития, да откликва навреме на всяка нова тенденция и интересен процес в международните отношения, да осветлява мястото и ролята на нашата партия и държава в политическия живот на Балканите, Европа и света. Авторът на настоящата брошура показва подривната дейност на империализма срещу освободителното, революционното движение на народите в Латинска Америка.

Digitized by Google

ПРЕЗ 1976 ГОДИНА

Тематичният план на издателството през настоящата година ще отрази редица важни политически и исторически събития у нас и в другите социалистически страни. Между тях по своята важност на първо място несъмнено са XI конгрес на БКП и XXV конгрес на КПСС, чиито материали и книги по решенията ще бъдат публикувани в съответни издания. В чест на XI конгрес на нашата партия ще излезе от печат многотомно издание **„Избрани съчинения" на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НР България Тодор Живков.**

На 20-годишнината от историческия Априлски пленум на ЦК на БКП са посветени няколко заглавия. Изключително по своето съдържание е изданието **„Тържеството на априлската линия на Партията"**. Неговите автори, членовете на Политбюро на ЦК на БКП, секретарите и членовете на Секретариата на ЦК разкриват същността, характера и победата на априлската линия в областта на политическия, икономическия, социалния, идеологическия и международния живот на НР България. Ще излязат още **„Априлската линия и социалното управление"** от **Н. Стефанов, „Стабилен икономически възход"** от колектив и др.

120-годишнината от рождението на Д. Благоев ще бъде отбелязана с нови издания на **„Принос към историята на социализма в България"** и **„Кратки бележки из моя живот"** от Благоев, както и сборник избрани негови публицистични творби под заглавие **„Социализмът има почва у нас"**. Подготвят се и книги и изследвания за неговия живот и дейност.

С няколко книги Партиздат ще отбележи и **100-годишнината на Априлското въстание и гибелта на Христо Ботев.**

Партиздат ще продължи да публикува съчиненията на Маркс—Енгелс с поредните 38 и 39 томове и отделни техни произведения, както и „Статии, речи и доклади" от В. И. Ленин. Поредицата „Политически дейци на нашето време" ще се попълни с трудове от Ал. Косигин, Ле Зуан, Е. Герек, М. Суслов. В раздела „Съвременна политика" ще бъдат разработени въпроси на вътрешната и външната политика на нашата партия и социалистическа държава. Предвидени са издания по решенията на пленуми на ЦК и на други партийни и правителствени документи. Ще бъдат издадени материалите на международни съвещания на комунистически и работнически партии. Външнополитическата поредица „Светът през 70-те години" ще се попълни с книги за СССР, ГДР и Полша.

За многобройния отряд от партийни работници и активисти, за комунистите издателството е предназначило редица интересни книги за партийно-политическата работа преди и след конгреса, по въпросите на партийното строителство и др. **„С вдъхновението на конгреса"** е книга, която прави преглед на творческия подем, обхванал трудовите колективи в навечерието на XI конгрес и след него. Обществената производителност на труда е един от най-важните проблеми, които стоят постоянно на вниманието на Партията. На този проблем са посветени **„Социално-психологическият климат и обществената производителност на труда"** от **С. Симеонов** и **„Модернизацията и реконструкцията — партийно дело"** от **Д. Чобанов.** По проблемите на идеологическата работа и пропагандата са предвидени няколко заглавия. В книгата **„Партийното ръководство на идеологическия процес"** Р. Карарусинов изследва идеологическата дейност като единна система за разпространение, усвояване и опазване на комунистическата идеология. Колектив от АОНСУ прави в отделно издание опит да систематизира и осветли въпросите за същността, структурата и функциите на пропагандата. В колективния труд **„Идеологическата работа с механизаторите"** се разглеждат въпроси на идеологическата работа в едно от основните звена на селското стопанство.

В отделно издание ще бъдат публикувани основните материали от проведената през май 1975 г. научно-практическа конференция по проблеми на теорията, методиката и практиката на политическата агитация. От този характер е и книгата на **К. Рамчев „Проблеми на нагледната агитация".**

Главното в борбата за повишаване на научното равнище на партийното ръководство е усъвършенстването на системата за взимане и реализиране на научнообосновани ръководни решения. На този въпрос се спира книгата **„Ръководното решение"** от **А. Аладжов.**

Разделът за философска литература предлага книги по проблеми на развитото социалистическо общество, на критиката на буржоазната философия и социология, по научен комунизъм и др. Ще бъдат издадени и книги по въпросите на икономиката, планирането и управлението на икономическите процеси, въпроси на историята на БКП и на международното комунистическо и работническо движение, спомени за борбата на Партията против фашизма и капитализма, книги от съветската класика и от съвременни съветски автори и др.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

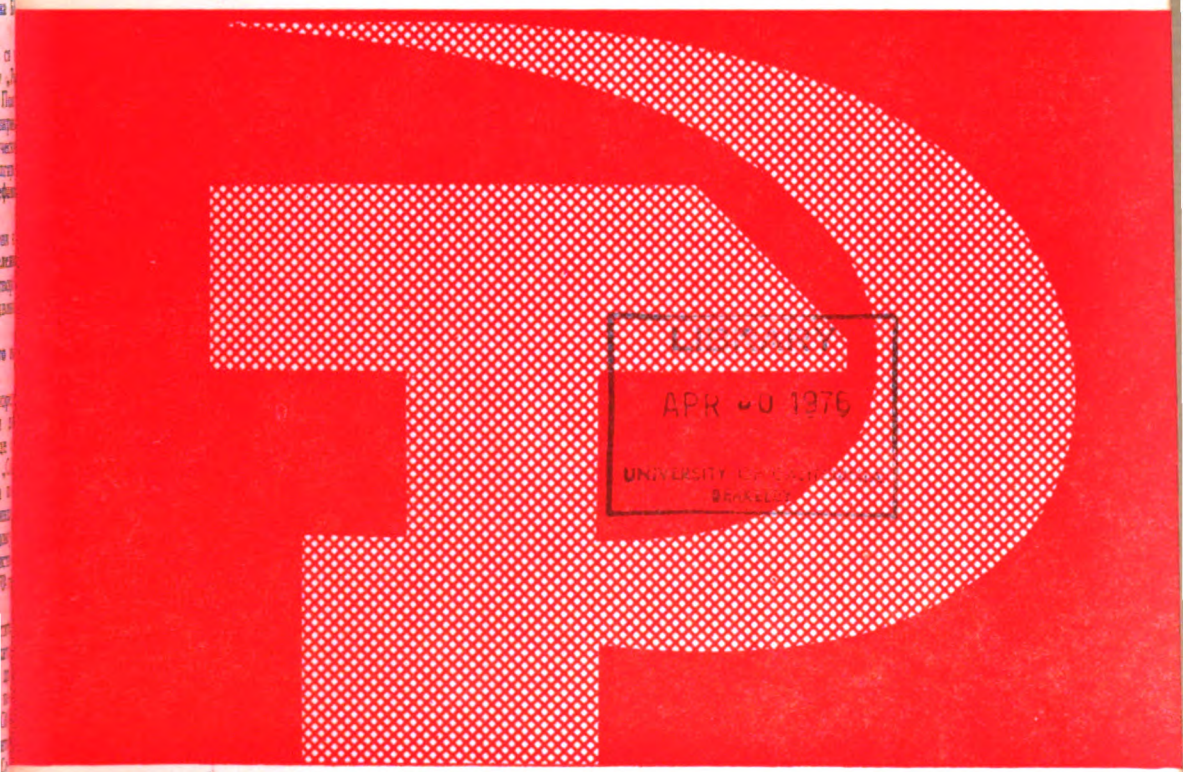

APR 20 1976
UNIVERSITY
BRUXELLES

(Partien zivot)

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ФЕВРУАРИ 1976 ГОДИНА 2

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 2
1976
ФЕВРУАРИ
☆
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

XXV КОНГРЕС НА КПСС

Уводна — Двадесет и петият 3
• — На нов етап 8
Н. Мерепишчев — В крак с новите задачи 13
А. Шишков — Нараства ролята на Комунистическата партия . . 20
В. Кадейкин — Партийного строителство в системата на обществените науки 27
А. Уледов — Пропагандата и формирането на социалистически традиции 35

... В ЕДИНЕН РИТЪМ

П. Живкова — Опитът на КПСС и изграждането на развито социалистическо общество у нас 39
Г. Иванов — Единство, ковано в съвместен труд 46
К. Панайотов — Є творчески почерк 51
Т. Трифонов — Какво научихме в Ростов на Дон? 54
М. Витков — Взаимното сътрудничество ни обогатява 55

Априлска летопис
• — Декемврийската програма 58
• — Февруарският пленум на ЦК на БКП — 1974 г. . . . 60

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

К. Дилчев — Комплексно планиране на териториалното развитие . 63

Курс за партийните бюра
• — Проблеми на работата на бюрото 70

ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ КОНФЕРЕНЦИИ

П. Стамов — Общинският комитет — с традиции и перспектива . 78
Д. Станоев — Главного — задълбочен и критичен анализ . . . 81
К. Димов — Славата на пернишките миньори 84

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

Г. Карамфилов, М. Василев — Основа на нашите успехи . . . 86
И. Георгиев — Грижи за съревнованието и челния опит . . . 92

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

К. Шопова — С повишена отговорност 94

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, Н. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията. София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2290 Тираж 50 500 екз Формат 70×108/16. Подписана за печат на 27. I. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ XI КОНГРЕС НА БКП

XXV КОНГРЕС НА КПСС

ДВАДЕСЕТ И ПЕТИЯТ

Съветските хора се готвят да посрещнат конгреса на своята комунистическа партия. Двадесет и петият! Към него са обърнати очите на десетки милиони хора от социалистическите страни, на новоосвободилите се народи, на всички революционери. Защото конгресите на КПСС винаги са били най-голямо световно събитие. Още по-голям интерес те предизвикват сега, когато идеите на социализма и комунизма така широко шествуват по света и се превърнаха от някогашния призрак, който бродеше по света, в реална и решаваща сила на световното развитие.

Поради исторически завоюваното от Комунистическата партия на Съветския съюз челно място в редиците на равноправните братски комунистически партии тя има най-голям принос за развитието на революционната теория и в прокарването на нови пътища за претворяването ѝ в живота. Нейните висши форуми, като обобщават опита на КПСС и СССР и чертаят нови, неизвървени пътища за изграждането на безкласовото комунистическо общество, същевременно представляват и своеобразен световен комунистически форум, където се очертават върховете, до които е достигнала работническата класа в осъществяването на своята историческа преобразуваща мисия.

Характерът на дейността на КПСС и резултатите от нея имат голямо международно значение. По отношение опита в изграждането на социалистическото общество тя представлява образец на творческо развитие и прилагане на марксистко-ленинската теория и на умно и далновидно решаване на новите въпроси, които общественото развитие поставя. Рано или късно този опит ще бъде нужен на всички революционери, когато историческият ход постави пред тях аналогични въпроси. Този опит буди голям интерес и поради това, че сега социализмът оказва най-голямо влияние с икономическите резултати, които е завоювал. А в очите на световното обществено мнение СССР е най-яркият синоним на социализма.

• • •

Дневният ред на конгреса бе утвърден на 1 декември м. г. В лаконичното комюнике той е очертан така: Да се обсъди отчетът на Централния комитет и предстоящите задачи на Партията в областта

Digitized by Google

на вътрешната и външната политика с докладчик генералния секретар на ЦК на КПСС Леонид Брежнев. Да се приемат основни насоки за развитието на народното стопанство на СССР за 1976—1980 година. Да се изберат централни ръководни органи на Партията.

Славен ще бъде отчетът на КПСС за развитието на СССР през изтеклата петилетка. Неговите контури кратко, но ярко се разкриват в публикуваните за широко обсъждане основни насоки за развитието на СССР. Другарят Брежнев характеризира така завършилата петилетка:

„Главното се състои в това, и за него убедително говори самият живот — че основните направления и характерът на икономическото развитие през Деветата петилетка напълно отговарят на линията на XXIV конгрес на КПСС, на принципната линия на нашата икономическа политика. Ние направихме добра крачка напред. Ако вземем предвид мащабите на абсолютния прираст на общественото производство, деветата петилетка представлява най-добрата петилетка в историята на нашата страна. Нашата родина стана още по-богата, още по-силна. Съветските хора започнаха да живеят по-добре. А това е най-високата оценка за дейността на Партията."

С присъщата ленинска скромност другарят Брежнев характеризира един успех, който исторически е наистина голям. За изтеклия период след XXIV конгрес съветската промишленост увеличи продукцията си с 43 на сто. По добив на нефт, чугун, стомана, цимент, минерални торове, трактори, комбайни, по редица важни изделия на машиностроенето, памучни и вълнени тъкани, обувки, захар, мляко, масло той се намира на първо място в света. За последните десет години добивът на нефт нарасна седем пъти, а на стомана три пъти. Съветското селско стопанство средногодишно даваше повече продукция за 10 млрд. рубли, отколкото през предишната петилетка.

В публикуваните основни насоки се очертава още по-релефно развитието на Съветския съюз през десетата петилетка — до 1980 година.

На границата на двете петилетки, деветата и десетата, може да се обхване един цял десетгодишен период, който още повече смайва с широката панорама и високи темпове на развитието на икономиката и на повишаване на жизненото равнище.

Това е панорама на велики преобразования, на съзидателна дейност, чийто размах и дълбочина нямат равни на себе си. Особено убедително изпъкват предимствата на съветския строй във формулираната главна задача на десетата петилетка: **„...последователно да се осъществява курсът на Комунистическата партия за подем на материалното и културното равнище на живота на народа на основата на динамичното и пропорционално развитие на общественото производство и повишаване на неговата ефективност, ускоряване на научно-техническия прогрес, нарастване на производителността на труда, всестранно подобряване качеството на работата във всички звена на народното стопанство".**

Как ярко е разкрита висшата цел на КПСС — **благото на съветския народ.** Тази цел последователно се осъществяваше през целия изминал период. Но нейните плодове бяха особено големи през деветата петилетка. Реалните доходи на човек се подобриха с близо една четвърт само за пет години. Увеличиха се заплатите на 75 милиона трудещи се и пенсиите и стипендиите на още 40 милиона души. Увеличи се стокооборотът с една трета, а населението получи 544 милиона квадратни метра жилищна площ. И това ставаше последователно, планомерно, съобразно характера и същността на социалистическия строй. То контрастираше с капиталистическия свят, който се гърчеше в кри-

Digitized by Google

зи, милиони трудещи се оставаха безработни, а инфлацията изсмукваше намаляващите доходи на работниците.

През новата петилетка отново цялата дейност на КПСС ще бъде подчинена на тази главна задача и обобщен нейн резултат ще бъде новото повишаване на жизненото равнище. И тука са достатъчни три цифри: увеличение на средната заплата със 16—18 на сто и довеждането ѝ до 170 рубли, нарастване на доходите на колхозниците от общественото стопанство с 24—27 на сто, увеличаване на плащанията от обществените фондове за потребление с 28—30 на сто.

Такива бързи темпове в увеличаването на жизненото равнище са възможни само благодарение на огромните завоевания на съветската икономика. Затова тя ще се развива все така бързо, ще става още по-мощна.

Промишленото производство ще нарасне с нови 35—39 на сто или за едно десетилетие индустриалната мощ на съветската страна ще се увеличи близо два пъти. Така тя по-пълно ще удовлетворява потребностите на социалистическата икономика и на населението с висококачествени изделия, ще гарантира техническото превъоръжаване и интензификация на производството. Във връзка с това се увеличава делът на отраслите, които осигуряват техническия прогрес — машиностроене, химическа промишленост, нефтохимия, енергетика. Смайващи са цифрите за електрическата енергия, нефта, метала, които ще бъдат произведени през 1980 година.

Но най-характерното е, че новата петилетка ще бъде петилетка на високата ефективност и на високото качество.

Всичко това не може да не радва комунистите, да не укрепва тяхната вяра в тържеството на правото дело, на което те отдават своите сили. Осъществяването на тези задачи ще бъде нов принос в революционната борба на народите, още едно потвърждение на жизнеността на новия обществен строй, който напредва с огромни крачки и осигурява невиждан всестранен разцвет за хората на труда, за целия народ.

* * *

Особено огромни са международните последствия от външната политика на съветската държава в изпълнение на известната мирна програма, приета от XXIV конгрес на КПСС. Мирното настъпление на Съветския съюз, както получи световна гражданственост тази политика, донесе огромни резултати. Беше постигнато значително намаляване на международното напрежение. Вече успешно се осъществява задачата то да се превърне в необратим процес. Върховен момент в това отношение беше Международното съвещание в Хелзинки, чиито решения са добра основа за утвърждаването на новите принципи на мирно съвместно съществуване между държавите от Европейския континент.

Външната политика на КПСС и на съветската държава, вярна на ленинските завети, се характеризира с ясна и принципна позиция в полза на мира и разбирателството между народите, на мирното съвместно съществуване, на безопасността на народите и на тяхната борба против агресията и империализма. Тази политика допринесе особено много за победата на виетнамския народ и на народите на Индокитай срещу американската агресия, за разведряването в целия свят.

Тази политика е дълбоко принципиална, в интерес на всички народи, затова се ползва с такава популярност и подкрепа. Тя е политика на мир и разбирателство, на прогрес и социализъм.

Digitized by Google

Няма съмнение, че Двадесет и петият конгрес на КПСС ще продължи тази линия, че ще начертае новите задачи за по-нататъшната борба за отслабването на заплахата от нова война, за заздравяване на мира и за развитието на мирното сътрудничество между държавите, за по-нататъшно сплотяване на всички миролюбиви, прогресивни и антиимпериалистически сили.

* * *

В центъра на тези успехи главен двигател на енергията на Съветския съюз в изграждането на новото общество е Комунистическата партия. Отчетът на Централния комитет ще разкрие закономерно нарастващата роля на Партията с нейната научнообоснована политика, ръководна, идейно-възпитателна и организаторска дейност в обществото. Основният извод, който подсказва огромният опит на КПСС, потвърждава Лениновата теза, че за събарянето на капитализма и построяването на новия обществен строй са нужни не само обективни условия, но преди всичко крепка марксистко-ленинска партия, тясно свързана с народните маси. И в условията на развитото социалистическо общество тази истина запазва своята сила. Нещо повече. Новите сложни задачи предявяват още по-големи изисквания към авангарда на работническата класа и на трудещите се. И КПСС дава образец как да се издигне, да се самоусъвършенствува самата партия като ръководна сила в обществото, за да отговори на тези изисквания. Особено интересно в опита на КПСС в това отношение през изминалия период бе грижата за повишаване моралните и идейно-политическите качества, обществената и трудовата активност на комунистите. По време на обмяната на партийните билети бе извършена голяма индивидуална работа с всеки комунист, за да осъзнае добре своята авангардна роля и отговорност като член на Партията и да я изявява в живота. Издигна се вътрешнопартийната демокрация, ролята на първичната партийна организация, критичността и самокритичността във всички партийни звена, научността и деловитостта на всички равнища. Обобщаването на този опит на конгреса също ще има огромно значение и за другите братски партии.

* * *

Всички тези успехи в областта на вътрешната и външната политика на КПСС, в развитието на Партията, новите задачи, които ще начертае Двадесет и петият конгрес, се посрещат с огромен интерес от българските комунисти. Ние ги считаме като наши общи успехи, като наши общи задачи, защото България е тясно свързана с великата съветска страна, с КПСС.

Нашата партия се ръководи от заветите на великия син на българския народ Георги Димитров, че „критерий за всеки истински революционер е отношението му към КПСС, към Съветския съюз“, че „дружбата ни със СССР е така жизнено необходима, както слънцето и въздуха за всяко живо същество“. Всеки, който досега е заставал на антисъветски позиции, неминуемо е попадал в блатото на враговете на революцията, на комунизма. Ето защо и сега антисъветизмът и антикомунизмът са синоними и означават определена позиция против социализма, против прогреса...

Нашата партия през изминалите десетилетия черпеше и продължава да черпи с пълни шепи от богатия съветски опит и творчески го прилага в нашите условия. Тя ползва широко и опита на другите братски партии, което също я обогатява. Всичко това ѝ помага да намира творчески решения в духа на марксизма-ленинизма при нашите кон-

Digitized by Google

кретни условия, да съкращава пътя на движението напред, да избягва или отстранява допуснатите грешки. Въпреки специфичните условия строителството на социализма във всяка страна се извършва върху общи основни принципи и закони и опитът на всяка партия, особено пък на КПСС, има не само национално, а и интернационално значение. Тази истина се мъчат да отрекат само заклетите апологети на капитализма, опортюнистите и ревизионистите от всички окраски. Те се опитват с гнусни клевети „за ръката на Москва", с нечисти инсинуации да въздействуват на революционните сили и ги разпокъсат, да ги противопоставят на тяхната главна сила и опора — СССР, и да спрат по-нататъшното развитие на революционния прогрес. Независимо дали се подвизават под откритото знаме на реакцията и капитализма или се бият в гърдите, че са „истински революционери" от маоистки тип, дали вършат това от позициите на националисти, или на сторонници на „демократическия", „плуралистическия" социализъм под различни маски те всички действуват против социализма и прогреса.

Нашата партия, която от основаването си винаги е била вярна на интернационализма, се е борила и ще се бори непримиримо против тези чужди идеи, независимо откъде са проповядвани.

Дружбата на нашия със съветския народ, любовта му към Русия има вековни корени. Тя извира от народните глъбини и Партията в съвременните условия стана изразител на тези народни чувства. Нашата страна получи на два пъти свободата си от великия руски народ. Със Съветския съюз обаче сега ни спояват не само здравите исторически връзки, а преди всичко единството на обществените цели, на идеологията, на политическите и икономическите интереси. Той ни оказа огромна, и то напълно безкористна помощ при изграждането на социализма. Колкото и злобно да съскат империалистите против нашата все по-крепнеща дружба и единство със Съветския съюз, никой не може да отрече факта, че такъв бърз всестранен прогрес в развитието на изостаналата в миналото малка България бе невъзможно без социализма и без огромната братска помощ от Москва. Здрава дружба свързва нашите братски партии още от тяхното създаване и никой не е в състояние нито да я разкъса, нито да я помрачи. Това са нов тип отношения между комунистическите партии, между социалистическите страни, каквито империалистите с техния морал въобще не могат да си представят. Затова другарят Леонид Брежнев даде висока оценка на българо-съветската дружба като пример на истински социалистически интернационализъм в действие. Такива отношения се създават между социалистическите страни, членки на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Верни на заветите на Георги Димитров, на исторически установилата се традиционна дружба и любов към руския, към съветския народ — верни на марксистко-ленинското учение, което още в своята зора постави на знамето си девиза „Пролетарии от всички страни — съединявайте се", под ръководството на ЦК на БКП и другаря Тодор Живков нашата партия последователно работи за по-нататъшно задълбочаване на дружбата, единството и всестранното сближаване с КПСС и със СССР наред с интеграцията с всички братски страни, с укрепването на интернационалните връзки с комунистическите партии и всички революционни движения. Това е един от непоклатимите стълбове на нашата политика, който ускорява нашето движение напред.

Двадесет и петият конгрес на КПСС и Единадесетият конгрес на БКП — два конгреса на две братски партии, ще укрепят още повече нашите връзки и сближение и заедно с конгресите на другите братски партии ще внесат своя принос за по-нататъшното развитие на единния световен революционен процес.

Digitized by Google

НА НОВ ЕТАП

На 24 февруари ще бъде открит XXV конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз. За петте години, които изминаха след XXIV конгрес на КПСС, СССР стана икономически още по-могъщ, повиши се благосъстоянието на съветските хора, порасна тяхната преданост към идеалите на комунизма, заздрави се идейно-политическото единство на съветското общество, увеличи се авторитетът на съветската държава на международната арена.

Основните направления и характер на икономическото развитие през деветата петилетка напълно съответствуват на линията на XXIV конгрес, на принципиалните постановки на народностопанската политика на съветската държава. Построеното в СССР развито социалистическо общество отново продемонстрира огромните възможности и преимущества на плановата стопанска система, която не познава безработицата, инфлацията и кризите, които разтърсват капиталистическия свят. Ако се вземат предвид мащабите на абсолютния прираст на общественото производство, то деветата петилетка е най-добрата петилетка в историята на СССР. Сегашните постижения са резултат от самоотвержения труд на работническата класа, колхозното селячество, интелигенцията, на трудещите се от всичките съюзни републики, резултат от организаторската и политическата дейност на Комунистическата партия на Съветския съюз.

Националният доход на страната за петилетката се е увеличил с 28 процента, а неговият обем през 1975 година надмина равнището на 1970 година със 76 милиарда рубли. Като цяло за петилетката той е около 400 милиарда повече, отколкото през осмата. През тези години основните производствени фондове нараснаха 1,5 пъти, като сега тяхната стойност превиши 800 милиарда рубли.

Обемът на промишлената продукция през петилетката се увеличи с 43 процента, което съответствува на поставените от Директивите на XXIV конгрес задачи. Значително нарасна производството на метал, топливо, машини и оборудване, на минерални торове. Усъвършенствува се структурата, издига се научно-техническото равнище и ефективността на индустрията. През деветата петилетка за сметка на повишаването на производителността на труда беше получен 84 процента от целия прираст на промишлената продукция; през осмата петилетка този показател съставляваше 73 процента.

Последователно се осъществяваше дългосрочната програма за подема на селското стопанство. През 1971—1975 година капиталните вложения в селското стопанство съставляваха повече от 131 милиарда рубли, което с 49 милиарда превишава равнището на предидущата петилетка. В широки мащаби се осъществява механизацията и химизацията на отрасъла, мелиорацията на земята. Неблагоприятните природни фактори, макар и да забавиха, не можаха да задържат общото движение напред в социалистическото селско стопанство на Съветския съюз. Средногодишният обем на общата продукция на земеделието и животновъдството в СССР се е увеличил в сравнение с осмата петилетка с 13 процента.

В разширени мащаби се осъществяваше капиталното строителство. Само в промишлеността на СССР бяха въведени в действие около две хиляди крупни предприятия. Последователно се осигуряваше

Статията е изпратена специално за сп. „Партиен живот" от редакцията на сп. „Партийная жизнь".

Digitized by Google

научно-техническият прогрес, в широки мащаби се внедряваше нова техника. На по-високо равнище се издигна съветската наука. Осъществяваха се мероприятия за подобряване на управлението и планирането, методите на стопанисване, за създаване на обединения. Разшири се използването на автоматизираните системи за управление и електронноизчислителна техника. Подобри се разпределението на производителните сили. Крупни успехи са постигнати в развитието на стопанството и културата във всички съюзни републики.

В съответствие с решенията на XXIV конгрес на КПСС е осъществена широка програма от социални мероприятия, в резултат на което е осигурен по-нататъшният подем на материалното и културното жизнено равнище на народите. Определяйки курса за съществено повишаване благосъстоянието на трудещите се, XXIV конгрес на КПСС го провъзгласи не само като главна задача на деветата петилетка, но и като обща ориентация на стопанското развитие на страната в далечна перспектива. Прокарвайки курса за нарастване на народното потребление, КПСС изхожда от това, че най-пълното задоволяване на материалните и духовните потребности на хората е най-висшата цел на социалистическото обществено производство. При това с ръста на икономическия потенциал на страната се увеличава възможността за повишаване благосъстоянието на трудещите се.

За петилетката (1971—1975) реалните доходи на глава от населението са се увеличили с 24 процента. Работната заплата е нарастнала средно с 20 процента, а заплащането на труда на колхозниците — с 25 процента. При това цените в Съветския съюз на основните стоки за най-широко потребление в течение на продължителен период остават неизменни.

Като резултат от растежа на доходите на населението се повиши стокооборотът на дребно. За периода 1971—1975 година средно всяко четиричленно семейство закупи стоки за 575 рубли повече годишно. Заедно с това се подобрява структурата на потреблението на материални блага и услуги, т. е. расте търсенето на по-качествени, по-луксозни стоки.

Продължаващото широко жилищно строителство позволи през 1971—1975 година да се подобрят жилищните условия на повече от 50 милиона души. При това наемите са запазени на нивото на установените още през 1928 година. В семейния бюджет той съставлява примерно един процент. Събраните наеми покриват само една трета от текущите разходи по издържането на жилищния фонд.

Равносметката за деветата петилетка показва, че Съветският съюз се е придвижил напред във всички направления на комунистическото строителство. Създадени са необходимите условия за решаването на новите задачи в съответствие с дългосрочната социално-икономическа политика на Партията.

През изтеклите години големи успехи са достигнати във външната политика, в реализирането на Програмата на мира, разработена на XXIV конгрес на КПСС. За това време се извърши поврат от „студената война" към намаляване на напрежението, от военна конфронтация към укрепване на безопасността, към мирно сътрудничество. Концентриран израз на съществените промени, настъпили на европейския континент, представляваше успешното приключване на съвещанието в Хелзинки. Реалните резултати от Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа бяха следствие от миролюбивия курс на страните от социалистическата общност, от съгласуваните им действия на външнополитическата арена.

Съдружеството на социалистическите държави е образец на нови отношения между страните, отношения на взаимопомощ, колективно сътрудничество в името на общите цели. Забележителна илюстра-

Digitized by Google

ция на това представляват братските връзки между народите на СССР и България. Съветските хора пазят като общо достояние всичко, което взаимно обогатява и сближава нашите народи, ценят отношенията на приятелско доверие. Разширяващото се и крепнещото всестранно сътрудничество между Съветския съюз и Народна република България отговаря на съкровените надежди и интереси на нашите народи. Особено значение за развитието на връзките между двете страни имат периодичните срещи и беседи между генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев и първия секретар на ЦК на БКП Тодор Живков.

Все по-големи мащаби придобиват контактите по партийна и държавна линия, разширяват се търговските връзки, сътрудничеството в областта на промишлеността и селското стопанство, културния обмен. В предстоящите години нашето сътрудничество ще достигне нови висоти.

Съветските хора пожелават на българските комунисти, на делия народ големи успехи в осъществяване на решенията, които ще бъдат приети на предстоящия XI конгрес на Българската комунистическа партия.

Братското сътрудничество между народите на СССР и България е важна съставна част от многостранните връзки на социалистическите страни. Важен лост за ускоряване на развитието на националните икономики, за плодотворното сътрудничество в областта на стопанската и научно-техническата дейност на страните от социалистическата общност беше тяхното обединяване в Съвета за икономическа взаимопомощ. Приетата през 1971 година на XXV сесия на СИВ Комплексна програма за по-нататъшно задълбочаване и усъвършенствуване на сътрудничеството и развитието на социалистическата икономическа интеграция представляваше нов етап на сближаването на социалистическите страни. В развитието на Комплексната програма на XXIX сесия на СИВ, състояла се през юни 1975 година в Будапеща, беше приет съгласуван план за многостранните интеграционни мероприятия на страните — членки на СИВ, за 1976—1980 година.

На 9 декември във Варшава, в хода на работата на VII конгрес на Полската обединена работническа партия, се състоя среща на генералните секретари и първи секретари на Централните комитети на комунистическите и работническите партии от социалистическите страни По време на срещата единодушно беше подчертана важността от постоянното разширяване на взаимодействието между братските партии, от укрепването на връзките между социалистическите страни във всички области на тяхната съзидателна дейност. При обсъждане на международните проблеми беше отделено особено внимание на пътищата за претворяване в живота на принципите и положенията от подписания в Хелзинки Заключителен акт на общоевропейското съвещание.

Сега на преден план излиза задачата да се прилагат принципите на мирното съвместно съществуване във всекидневната практика, да се материализира разведряването. Но на поддръжниците на това разведряване и мирното сътрудничество на народите се налага да преодоляват съпротивлението на немногочислените, но влиятелни кръгове, стремящи се да попречат на заздравяването на международния климат. Те поддържат надпреварата във въоръжаването, противопоставят се на ликвидирането на съществуващите международни кризи, правят опити чрез грубо вмешателство във вътрешните работи на други страни да провалят борбата на народите за свобода и демокрация, да дискредитират политиката на мирното съществуване.

Сериозен ущърб на делото на мира, на антиимпериалистическата борба на народите нанася курсът на пекинските ръководители. Мао-

Digitized by Google

истката върхушка се стреми към това, да зачеркне всичко положително, което бе постигнато в Европа, да я направи централно огнище на конфликтите в световната политика. Пекин поддържа реакционните режими, застава против свикването на Световна конференция по разоръжаването, провежда политика на нагъл антисъветизъм, на подривна дейност срещу социалистическите страни. С това ръководителите на Китайската народна република се оказаха в един блок с крайно агресивните империалистически кръгове.

Общността на социалистическите страни бдително следи за интригите на враговете на мира, бори се за това, разведряването да придобие необратим характер. Само по пътя на прекратяване надпреварата във въоръжаването, на развитието на икономическото, научно-техническото и културното сътрудничество на всички заинтересовани страни могат да бъдат гарантирани и укрепени наистина мирът и безопасността между народите. Именно към това се стремят страните от социалистическата общност, защото трайният мир е необходимо условие за съзидателен труд на нашите народи.

Съветският съюз пристъпва към осъществяване на нов, десети петилетен план за развитие на народното стопанство. Повече от два месеца преди да започне работата си XXV конгрес, Централният комитет на КПСС публикува за всеобщо обсъждане проектът: „Основни насоки за развитието на народното стопанство на СССР през 1976—1980 година". Документът, притежаващ изключително програмен характер, въплътява в себе си принципните постановки на икономическата политика на Комунистическата партия на съвременния етап, съдържа разгърната реалистична програма за по-нататъшния прогрес на страната. Десетата петилетка е нов, важен етап в създаването на материално-техническата база на комунизма, на усъвършенствуване на обществените отношения и формирането на новия човек, на развитието на социалистическия начин на живот.

Приемствеността на политическия курс на Комунистическата партия на Съветския съюз, неговата конкретизация за съвременния етап намериха своя израз в главната задача на новата петилетка. Тя, се казва в документа, „...се състои в последователно осъществяване курса на Комунистическата партия за подем на материалното и културното равнище на живота на народа на основата на динамичното и пропорционалното развитие на общественото производство и повишаването на неговата ефективност, ускоряването на научно-техническия прогрес, ръста на производителността на труда, на всестранното повишаване качеството на работата във всички звена на народното стопанство".

В документа са формулирани следните основни направления в развитието на страната:

— да се осигури устойчив ръст и усъвършенствуване структурата на общественото производство;

— да се осъществи система от мерки за по-нататъшно повишаване на народното благосъстояние;

— да се постигне всестранно нарастване на ефективността и интензификацията на общественото производство, да се засили режимът на икономии в народното стопанство;

— да се ускорят темповете на научно-техническия прогрес;

— да се усъвършенствува управлението на народното стопанство; да се разработят и осъществят мероприятия по охрана на околната среда, по рационално използване и възпроизводство на природните ресурси;

— последователно да се развива и задълбочава всестранното сътрудничество със социалистическите страни, да се спомага за укрепването на световната социалистическа система.

Digitized by Google

Десетата петилетка е петилетка на ефективност и качество. Върху основата на подобряване качествените показатели в дейността на цялото народно стопанство се планира интензивно развитие на индустрията в съчетание с непрекъснат подем на селското стопанство. Националният доход за петилетката се предвижда да се увеличи с 24—28 процента. Ще бъдат осъществени мероприятия за всестранно нарастване на ефективността и интензификацията на общественото производство. Особено внимание се обръща на ускоряването ръста на производителността на труда. Именно за сметка на увеличената производителност на труда се очаква да се получат 85—90 процента от прираста на националния доход. А при съвременните огромни мащаби на производството в Съветския съюз повишаването на производителността на труда само с един процент дава допълнително 3,8 милиарда рубли национален доход годишно.

Произведената промишлена продукция ще се увеличи за пет години с 35—39 процента, в това число средствата за производство ще нарастат с 38—42 процента, а предметите за потребление — с 30—32 процента. Предвижда се да се усъвършенствува структурата на промишлеността, да се продължи концентрацията и специализацията на производството. Ще се разшири производството на прогресивни, икономични видове машини, оборудване, прибори с високо техническо равнище и качество. Систематически ще се обновява продукцията.

Средногодишният ръст на селскостопанската продукция е предвидено да се увеличи с 14—17 процента. Планирани са важни мерки по интензификацията на селскостопанското производство, за укрепване на неговата материално-техническа база. Капиталовложенията в селското стопанство за петилетката ще надминат 170 милиарда рубли. Особено внимание се отделя за развитието на нечерноземните зони на РСФСР.

Общият обем на капиталовложенията за цялото народно стопанство на СССР през десетата петилетка ще се увеличи с 24—26 процента. А това означава, че ще влязат в строя хиляди нови промишлени предприятия, ще бъдат построени железопътни линии и шосета, ще се появят нови жилища и училища, по-ефективно ще се използват суровините, обкръжаващата човека среда ще получи допълнителна защита.

Планът предвижда подобряване разпределението на производителните сили в страната, при това голямо значение се придава на нарастването на икономическия потенциал на източните райони на СССР.

Всичките набелязани мероприятия ще бъдат осъществени в името на благото и щастието на съветските хора. Реалните доходи на глава от населението ще се увеличат през петилетката в Съветския съюз с 20—22 процента, в това число средната работна заплата на работниците и служещите ще нарасне с 16—18 процента, а доходите на колхозниците от общественото стопанство с 24—27 процента. Ще бъдат положени усилия за създаване на възможно най-благоприятни условия за труда и отдиха на хората, за ръста на тяхното образователно и културно-техническо равнище, за охрана на здравето, възпитанието на децата, за постепенно изравняване на благосъстоянието и културата на различните социални групи, на жителите от града и селото.

Всеки съветски човек знае, че грижите на Комунистическата партия, на съветската държава са насочени преди всичко към неговото благосъстояние, към това, в условията на траен мир да може спокойно да се труди и да се развива всестранно. Затова в Съветския съюз в навечерието на конгреса на КПСС се провежда широко обсъждане на социално-икономическата програма на Партията, трудовите колек-

Digitized by Google

тиви издирват пътища за най-успешното решаване задачите на десетата петилетка.

В процеса на обсъждането на „Основните насоки за развитието на народното стопанство на СССР през 1976—1980 г." на пленумите на партийните комитети, на събранията на партийния актив, на районните, областните, краевите, републиканските партийни конференции и конгреси, на откритите събрания на трудещите се, в печата, се изказват ценни бележки и предложения, които ще бъдат взети под внимание. Обсъждането на документа се превърна в широка политическа и организаторска работа на партийните органи, на Съвета на депутатите на трудещите се, на професионалните съюзи, на Комсомола; то повдигна политическата активност на милиони трудещи се, които единодушно одобряват и поддържат вътрешната и външната политика на КПСС, дейността на нейния Централен комитет, на Политбюро на ЦК начело с Л. И. Брежнев.

Изпълнен с увереност в бъдещето, съветският народ навлиза в последната четвърт на XX столетие. Нарастването на икономическата мощ на СССР, успехите на страните от социалистическата общност, напредъкът на делото за намаляване на напрежението и широкото международно сътрудничество — всички тези фактори действуват вдъхновяващо на народните маси, въодушевяват за самоотвержен труд в името на по-нататъшния разцвет на социалистическата държава.

Сплотена и целеустремена върви Комунистическата партия на Съветския съюз към своя конгрес. За петте изминали години е извършена огромна работа. Заложени са необходимите предпоставки за решаване на още по-грандиозни задачи.

Работата на XXV конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз, неговите решения представляват нов, важен етап в развитието на съветската социалистическа страна, в нейното неудържимо движение напред, в укрепването на световната социалистическа система, в сплотяването на всички сили, борещи се за мир и социален прогрес.

В КРАК С НОВИТЕ ЗАДАЧИ

Н. МЕРЕНИШЧЕВ

секретар на ЦК на Молдавската комунистическа партия

От далечни времена крепка сърдечна дружба свързва българския и съветските народи. Сега това братство придоби ново съдържание. То служи на великите дела на социалистическата общност на страните. Трудовите хора от нашата република често посещават Народна република България, а български другари — Молдавската ССР. Сред многото форми на общуване **обменът на достиженията на науката, икономиката и културата, на опита на партийните комитети и организации стана наистина традиционно, мощно средство за все по-тясното сближаване и взаимното обогатяване на икономическия и духовния живот на нашите народи.**

През тези дни работниците, селските труженици и интелигенцията в Молдавската ССР, както и в целия Съветски съюз, се трудят с

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот".

Digitized by Google

особен подем за достойно посрещане на XXV конгрес на КПСС, който ще определи перспективите за по-нататъшното развитие на нашата страна по пътя към комунизма.

В селското стопанство на Молдавската ССР, както и в целия Съветски съюз, стават дълбоки и мащабни преобразования. В съответствие с новия курс на нашата партия по отношение на селото се осъществяват значителни комплексни мероприятия за осигуряване на решителен поврат от екстензивно към интензивно развитие на тази обширна и сложна сфера на производство на материални блага. Наред с нарастването на материално-техническия потенциал на земеделието и животновъдството, което само по себе си повишава и тяхната ефективност, голяма и многостранна работа се провежда и за **създаване на принципно нови системи на стопанисване и управление.**

Обективната необходимост от всичко това е продиктувана от новото качествено състояние на производителните сили в селското стопанство. Наличието на достатъчно и съвременна техника, високата енерговъоръженост, широкото внедряване на промишлени технологии, химизацията и напояването, порасналото професионално и културно-техническо равнище на селскостопанските труженици наред с многото други фактори с цялата си очевидност разкриват несъответствието между възможностите за оптимално използване на целия този мощен арсенал от средства за създаване на изобилие, от една страна, и старите организационни форми на производство, от друга, т. е. многоотрасловия характер на производството в совхозите и колхозите, който сам по себе си беше закономерен и прогресивен за началния етап на социалистическото строителство. Нашата партия предвиди възникването на тези противоречия на растежа и в своята аграрна програма набеляза мерки за тяхното отстраняване и преодоляване.

В речта си по случай 20-годишнината от усвояването на целините Л. И. Брежнев определи основните пътища за усъвършенстване организацията на производството. „С укрепването на материално-техническата база — каза той — селското стопанство навлиза в нов етап на развитие, все повече преминава на индустриална основа. Тази качествена промяна в производителните сили изисква от своя страна усъвършенстване на производствените отношения, засилване на процесите на обобществяване, разделение на труда... Запазилите се досега черти на многоотрасловата, разпокъсаната структура на производството, наследени от миналото, задържат процеса на научно-техническо превъоръжаване, забавят интензификацията на селското стопанство. Затова по-нататъшната специализация и концентрация на производството, задълбочаването на междустопанственото кооперираме сега се явяват като насъщни, коренни въпроси на развитието на селското стопанство в страната.“[1]

Следвайки партийните предначертания, нашата републиканска партийна организация, съветските и стопанските органи осъществяваха и продължават да провеждат **ефективна работа за едромащабна концентрация и за задълбочаване специализацията на производството на основата на кооперирането и аграрно-промишленото интегриране, на синтеза на науката с производството в колхозния и в държавния сектор на селското стопанство,** което приведе в действие огромни резерви за неговото развитие.

Сега в Молдавия има около 500 крупни междустопански, аграрно-промишлени и научно-производствени предприятия, комплекси и обединения, специализирани в производството на зърно, зеленчуци, плодове, грозде, вино и животинска продукция и за механизация и

[1] „Работническо дело“, бр. 475 от 16 март 1974 г.

Digitized by Google

електрификация, за хидромелиоративни и мелиоративни мероприятия, за транспортно обслужване и капитално строителство и т. н.

Тези преобразования сами по себе си ознаменуват практическото претворяване на основните положения на марксизма-ленинизма за това, че съединяването на земеделието с промишлеността, постепенното ликвидиране на различията между града и селото са обективна необходимост на развитието на производителните сили и усъвършенстуването на производствените отношения. Те са забележителна крачка напред по пътя на сближаването на колхозно-кооперативната форма на собственост с държавната и създаването на еднородна форма на социалистическа собственост и олицетворяват развитието на ленинския кооперативен план през етапа на развитото социалистическо общество.

Новият етап на икономическото строителство в селското стопанство най-настоятелно поставя задачата да се повишава равнището на партийното ръководство на селското стопанство, да се засилва ролята на първичните партийни организации, тяхната дейност да се привежда в съответствие с новите форми на организация и управление на производството на село. Първостепенно значение придобиха въпросите на организационното строителство, на усъвършенстуването на структурата на селските партийни организации съобразно с новите типове стопанства.

Създаването на междустопански обединения доведе до това, че в техния състав сега влизат производствени подразделения (совхози, заводи, отделения, бригади и т. н.) със самостоятелни първични партийни организации. Така в 16 районни аграрно-промишлени обединения на „Молдвинпром" се числят 128 совхози заводи със 158 първични партийни организации. Подобна е картината и в обединенията „Молдплодовощпром", „Колхозживпром", „Межколхозстрой" и в редица други.

В производствено отношение всяко обединение представлява цялостен комплекс на стопанска сметка, управляван от единен център — дирекцията на главното предприятие. В партийно отношение за обединенията са характерни известна децентрализация и разпокъсаност на партийните сили. А осигуряването на необходимото партийно влияние при решаването на сложните задачи, които стоят пред цялото обединение, осъществяването на единна линия на ръководството на голямото и сложно стопанство съвсем естествено изискват сливане, консолидиране на партийните организации в единно политическо ядро на единния производствен колектив. На пръв поглед това е лесна работа — достатъчно е да се реализира уставното право — да се създаде на тяхна основа обединена партийна организация, ръководена от партиен комитет или от партийно бюро, като всяка от тях бъде обособена като цехова партийна организация с права на първична. И наистина, там където това се оказа възможно и целесъобразно, то бе направено. В различните видове междустопански, аграрнопромишлени и научно-производствени обединения в републиката вече са създадени и успешно функционират 105 единни партийни организации, обединяващи повече от 6 хиляди комунисти. Така сега в обединението „Колхозживпром" има 32 крупни партийни организации вместо предишните 72 първични партийни организации.

Практиката обаче показва, че повсеместното решаване на въпроса по този начин е неоправдано избързване напред. На сегашния етап в немалко обединения такъв подход е неоправдан. Имаме предвид разпокъсаността на поделенията на производствените обединения, а с това и на партийните организации в тях, голямата териториална отдалеченост на предприятията и организациите в системата на единното стопанство, структурата на управление на обединението, при кое-

Digitized by Google

то се запазва юридическата и стопанската самостоятелност на влизащите в него поделения и редица други фактори.

Районните партийни комитети сега най-настойчиво търсят и други приемливи форми за обединяване усилията на партийните колективи. По-специално внимание заслужават съветите на секретарите на първичните партийни организации. Те имат съвещателен характер и по правило се оглавяват от секретарите на партийните организации в главните предприятия на съответното обединение. Съветите работят по единни планове за работа по главните направления на социално-икономическото развитие на целия стопански комплекс, координират работата на партийните организации по изпълнение на актуалните задачи на производствения, организационния и идейно-политическия живот.

Усъвършенстването на структурата на партийните организации е едната съществена страна на работата, която само създава предпоставките да се повишава ефективността на партийното ръководство на селското стопанство в съвременните условия. Задачата с партийно-политически средства да се осигурява дееспособността, утвърждаването и максималното разкриване на потенциалните възможности на новите прогресивни форми на стопанисване предполага **коренно да се подобрява и съдържанисто, да се усъвършенстват стилът и методите на работа на селските партийни организации, да се засилва тяхното влияние върху всички страни на живота в село.**

У нас вече са назрели всички необходими условия за това. През последните десет години броят на комунистите, заети в селското стопанство на републиката, се увеличи от 26 на 38 хиляди души. Значително порасна и тяхното общообразователно, професионално и културно-техническо равнище. Много опитни комунисти сега оглавяват подготвени, често крупни колективи, които произвеждат огромни количества продукция и с това предопределят изпълнението на плана за целия район. Едно е например да се осъществява партийно ръководство по развитието на производството в една колхозна ферма с остаряла организация на труда, и съвсем друго — да се работи в такова съвременно предприятие, каквото е Теленештския комплекс, където цялата дейност е поставена на промишлени основи и където един работник, зает в отглеждането на животните, произвежда всеки ден такова количество месо, което е достатъчно за изхранване на повече от хиляда души.

В периода на създаване на принципно нови системи на стопанисване **особено значение придобива проблемът за кадрите.** Та нали всички преобразования са плод на колективни усилия и търсения, на движение по непознати, неутъпкани още пътища. Както никога остро изпъква задачата да се подбират и издигат на ръководна работа професионално компетентни, инициативни хора, на които са присъщи такива ценни качества като деловитост, творческа целеустременост, новаторска смелост и дръзновение, непримиримост срещу застоя и самодоволството от достигнатото.

При подбора и разпределението на кадрите в селските райони ние се ръководим от положението, че те трябва да решават немалко проблеми, свързани с активното внедряване на нова техника и прогресивна технология в земеделието и животновъдството; непосредствено да участват в усъвършенстването на новите производствено-икономически отношения във връзка с прехода от многоотраслово към специализирано производство. Те са длъжни да изучават териториалните проблеми, да внасят предложения за усъвършенстване на структурата на производството и управлението, да разработват и осъществяват мерки за преодоляване на психологическите барнери сред част от населението и стопанските кадри и т. н.

Digitized by Google

През последните 10 години качественият състав на ръководните кадри значително се подобри. Броят на работниците с висше и незавършено висше образование в номенклатурата на Централния комитет на Партията нарасна от 80 на 96 на сто, а в градските и районните партийни комитети — от 51 на 74 на сто. Всички секретари на районни партийни комитети, председателите на изпълкомите на районните съвети на депутатите на трудещите се и председателите на колхозни управления имат висше, а около половината от тях — и висше партийно-политическо образование.

Благодарение именно на инициативата, настойчивостта и смелите търсения на районните партийни комитети в кратки срокове бяха намерени и сега широко се внедряват прогресивни форми за организация на животновъдството на промишлена основа, създават се междуколхозни градини — гиганти, междустопански сеитбообращения, агрохимически центрове, обединения за механизация и електрификация на селското стопанство, за хидромелиоративно строителство, за промишлено производство на тютюн и т. н.

Ние се стремим да не допускаме текучество и необоснована подмяна на ръководителите, по-добре да организираме тяхното обучение и възпитание. Това много допринася всеки от тях по-успешно да осъществява своите замисли, да поправя пропуските и недостатъците в работата си. Стабилността на кадрите безспорно повишава отговорността им за възложената работа, засилва увереността им, допринася да се натрупва по-богат опит. За да е по-ефективна помощта за ръководните дейци, съществено допринася добре обмислената система за обучение и квалификация. Много голямо внимание отделяме на изучаването на конкретната икономика, на основите на организацията на селскостопанското производство и неговото управление на съвременния етап, на челния опит в партийната работа. Важна роля в тази насока играят създадените при районните и при редица други комитети **партийни кабинети по организационно-партийна работа и методическите съвети при тях.** Тези въпроси се разглеждат и в процеса на обучението, организирано за работниците от апарата на ЦК на компартията в Молдавия, в постоянно действуващите курсове на нашия Централен комитет за партийните, държавните, профсъюзните и комсомолските кадри. Специално за стопанските дейци сме създали **междуотраслов институт за повишаване квалификацията на специалистите от народното стопанство.** По решение на ЦК на Партията в нашата Молдавска ССР бяха преразгледани програмите на висшите учебни заведения и съобразени с промените в организацията на производството и в икономиката на селското стопанство в републиката. На разкриването, изучаването и популяризирането на всичко, което се ражда в практиката на партийната работа и партийния живот в условията на интегрирането на селскостопанската икономика, се посвещават научно-теоретични конференции, семинари, пресконференции с журналистите от печата, радиото и телевизията.

Интензификацията на производството предявява по-високи изисквания и към командирите от средния ръководен състав. Сега те стоят начело на по-крупни стопански поделения, имат работа със сложни технологии, с нови форми на организацията на труда. Ние постоянно се грижим да се подобрява качественият им състав. Към началото на 1975 г. повече от 40 на сто от бригадите, фермите и участъците у нас се ръководеха от специалисти. Работата ни по укрепването на този контингент от ръководни дейци продължава. Заслужава да отбележим и **значението на системата за преатестирането на кадрите** от това звено. Това мобилизира хората, а от друга страна много допринася правилно да се оценяват техните способности, знания и опит, своевременно да се издигат млади и растящи работници.

Digitized by Google

Преходът от многоотраслово към специализирано производство най-настоятелно налага още по-конкретен подход към ръководството на първичните партийни организации. Заедно с общите проблеми, характерни за дейността на всички организации, пред определени категории партийни колективи възникват и съвсем специфични задачи и изисквания, които се диктуват от производствения профил на съответното стопанство. Едва ли е необходимо да доказваме колко различни проблеми стоят пред комунистите от „Колхозжизпром", „Межколхозстрой" или „Межколхозсад". Ние насочваме районните партийни комитети да държат строга сметка за тези особености и да утвърждават в стила на низовите партийни звена последователен диференциран подход, като откройват главното за всяка група партийни организации и повишават тяхната организираща роля с оглед на актуалността и характера на стопанско-политическите задачи.

Ефективен метод за повишаване боеспособността на партийните организации е системното регулиране на техния състав. Процесите, които сега протичат в молдавското съветско село, чувствително се отразяват и на тази страна на работата ни. Отрядът на нашите селски комунисти все повече се попълва за сметка на хора, които по естеството на своята работа непосредствено допринасят да се внедрява научно-техническият прогрес. Ако през 1965 г. в нашата републиканска организация комунистите механизатори с широк профил наброяваха 6300 души, то към началото на 1975 г. те достигнаха 9200 души, което е около 24,5 на сто от общия брой на членовете на КПСС, заети в селското стопанство на републиката. Значимостта на този факт става още по-очевидна, ако обърнем внимание и на това, че и жените в нашето съвременно село все повече се приобщават към техниката, стават трактористки, комбайнерки, машинистки, диспечерки, операторки в животновъдните комплекси, работят с изчислителни машини и т. н.

Задълбочаването на специализацията на производството се отразява благоприятно върху правото на партийните организации да осъществяват контрол над административните ръководства. Наличието на много отрасли в предишните стопанства водеше до разпиляване на силите и до некомпетентност на контрола, не даваше възможност силите да се съсредоточават върху главното, решаващото. Сега картината е съвсем друга, създават се условия все по-дълбоко да се прониква в същността на стопанската дейност, да се повишава равнището и ефективността на контрола.

В партийните организации са изградени много комисии за контрола по внедряването на нова техника и технологии; по осъществяването на комплексна механизация и автоматизация на производствените процеси; по насочването и усвояването на средствата за капитално строителство; по най-рационалното използване на транспорта, техниката и оборудването, на минералните и органичните торове и т. н. Създават се и комисии, които проверяват дейността на администрацията по подготовката на кадри. И това е напълно естествено, тъй като в експлоатация влизат все нови и нови предприятия от индустриален тип, които се нуждаят от квалифицирана работна ръка. Тази специализация несъмнено придава все по-целенасочен и конкретен характер на партийния контрол.

Усъвършенстването на стила и методите на партийната работа е немислимо без привеждането й на научни основи. Известни успехи имаме и в това отношение. Нашата републиканска партийна организация провежда значителна работа по научното прогнозиране в много сфери на обществения живот. Разработихме комплексна програма за развитието на селското стопанство на основата на всестранната му концентрация и специализация до 1980 г. Тя се опира на здрав теорети-

Digitized by Google

чен фундамент и се основава на дълбок анализ на конкретната ни действителност.

Много партийни организации в обединенията осигуриха съставянето на перспективни комплексни планове за социално-икономическото развитие на целия район.

Широко се утвърди и практиката да се съставят перспективни планове за партийната работа, като се започне от ЦК и се стигне до низовите партийни организации. Тези планове се правят за времето от един конгрес до друг, от една конференция до друга и от едно отчетно-изборно партийно събрание до друго.

В грижата си непрестанно да се повишава ефективността на производството и се подобряват неговите качествени показатели нашата партия отрежда голяма роля на **социалистическото съревнование.** Концентрацията и задълбочаването на специализацията създават по-благоприятни условия и за неговото развитие и ръководство, за изява на инициативата на трудовите хора, за широко разпространение на челния опит.

Във връзка с това по-обстойно ще се спрем на една нова и твърде резултатна форма на обобщаване и внедряване на всичко хубаво, което предлага науката и ражда производствената практика. По инициатива на районните партийни комитети в Единици, Голоядни и Фаленти при районните колхозни съвети на кооперативни начала са създадени и функционират районни **домове за научно-технически прогрес и челен опит.** Те станаха истински центрове за преподготовка и за масовото обучаване на кадри и пример за това как в къси срокове и с най-малко сили и средства да се усвояват и прилагат новостите, най-добрите почини в стопанствата.

За отбелязване е и такъв факт. През 1973 г. тук на основата на опит, изведен в някои стопанства, бяха изучени преимуществата на високопитезивните сортове на хибридната царевица. Беше необходима само година, та с тези сортове да бъдат засети почти три четвърти от цялата площ, предназначени за тази култура. А през миналата година хибридната царевица зае вече почти сто процента от посевите. На селските районни партийни комитети е препоръчано да открият такива домове във всеки район.

Не мога да не подчертая, че създавайки единни партийни организации в обединенията и на съвети на секретарите, обсъждайки въпросите на стила и методите на тяхната работа при новите условия, ние **насочваме партийните комитети и организации да работят така, че да не отслабват вниманието си, да не губят от погледа си селските първични партийни организации,** особено малочислените партийни колективи, постоянно да се грижат за тяхното укрепване. Да се организира тяхната работа действително резултатно — това ще рече да се разкриват допълнителни резерви за засилването на партийното влияние сред най-широките маси от селски труженици.

Коренното преобразяване на селото, създаването на нови органи за ръководство и управление — съвети на колхозите, аграрно-промишлени и междустопански обединения, подобряването на качествения състав на ръководните кадри — всичко това създава обективни **условия още по-пълно да се осъществяват на практика ленинските принципи на строго и ясно разграничаване функциите на партийното, държавното и стопанското ръководство.** Това дава възможност партийните комитети най-пълно да съсредоточават силите си върху главните, перспективните въпроси на социално-икономическото развитие, да повишават равнището на организаторската и политическата работа, успешно да изпълняват своите главни функции като органи на политическото ръководство.

Digitized by Google

• • •

Като се готвят за достойно посрещане на XXV конгрес на КПСС, комунистите от Молдавска ССР се стремят с още по-голяма организираност, дисциплина и деловитост да бъдат начело на всяко добро начинание, продължават да усъвършенстват организаторската и идеологическата работа, като я насочват за мобилизиране на трудещите се творчески да претворяват в живота всяко партийно предначертание.

Ние знаем, че с такава енергия в тези дни се трудят и комунистите от братска България, целият български народ. Народът на Молдавия, както и другите съветски народи от все сърце и най-горещо желаят на трудещите се от НР България още по-големи успехи в изграждането на развито социалистическо общество, достойна среща на XI конгрес на вашата славна Българска комунистическа партия!

НАРАСТВА РОЛЯТА НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ

АНАТОЛИЙ ШИШКОВ

член на редколегията на сп. „Коммунист"

Засилването на ролята на Комунистическата партия като ръководна и направляваща сила в новото общество и висша форма на революционна организация на работническата класа, като авангард на всички трудещи се е една от най-важните закономерности на строителството на социализма и комунизма. Естествено, различието в условията, при които се създава новото общество, разликата в равнището на икономическото и социално-политическото развитие предизвикват и неедакъв подход към едни и същи проблеми и следователно и неедакви начини на тяхното решаване. Сега, когато в СССР е построено развито социалистическо общество и се създава материално-техническата база на комунизма, в някои социалистически страни са създадени само основите на социализма, а в други се изгражда зрелият социализъм. Това неминуемо дава отражение върху задачите и характера на дейността на партиите, но това никак не противоречи на проверената в живота закономерност за засилването на ръководната роля на Партията.

В противоположност на всякакъв вид ревизионисти, които се стремят на преден план да изтъкват и да раздуват различни особености в развитието на една или друга социалистическа страна, в съвсем превратна светлина да представят срещащите се в тях трудности от обективно и субективно естество, марксистите ленинци считат, че **общността на социалния строй, съвпадението на основните интереси и цели на народите от тези страни дава възможност само при правилна политика на комунистическите партии успешно да се преодоляват трудностите, неотстъпно да се движи напред развитието на всяка отделна страна и на цялата световна социалистическа система.**

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот" чрез АПН.

Digitized by Google

Както показват фактите, комунистите побеждават там, **където Партията последователно изпълнява своята роля на авангард на работническата класа и на всички трудещи се, където Партията скъпи и непрестанно укрепва своето политическо, организационно и идейно единство.** Едновременно с това добре е известно, че **всяко намаляване на ролята на Партията в обществото крие сериозни неблагополучия и може да повлече след себе си заплаха за социалистическите завоевания на народите.**

„Колкото по-голям е размахът, колкото по-голяма е широтата на историческите действия — посочваше В. И. Ленин, — толкова по-голям е броят на хората, които участвуват в тези действия, и обратно, колкото по-дълбоко е преобразованието, което искаме да извършим, толкова повече трябва да възбудим интерес и съзнателно отношение към него, да убедим в тази необходимост нови и нови милиони и десетки милиони."[1] Животът показва какво огромно, наистина непреходно значение има и това ленинско положение. Приложено към проблема за ролята на Партията, то ще рече: диалектиката на общественото развитие е такава, че **потребността от ръководното и направляващото въздействие на Партията е толкова по-силна, колкото по-широк е размахът на комунистическото строителство, колкото по-висока е съзнателността и активността на трудещите се, колкото по-дълбок е характерът на социално-икономическите преобразования,** които влияят на съдбата на милиони труженици. Всичко това много добре се вижда от опита на КПСС, от нейната цяла революционно-преобразователна дейност.

За времето от нейното основаване на нейния Втори конгрес, когато преди повече от 70 години под названието РСДРП тя беше създадена като революционна партия от нов тип, като партия на болшевиките, от сравнително неголяма нелегална организация тя се превърна в мощна и монолитна, над петнадесетмилионна армия на комунистите от СССР, сплотени в своята КПСС, утвърдила се като ръководна и направляваща сила в първата в света социалистическа държава, боеви авангард на съветския народ, строящ комунизма. Изминатият от КПСС път беше нелек и съвсем непрост, но като завоюва безграничното доверие на работническата класа и на всички трудови хора, тя успя да ги поведе в победоносната социалистическа революция, в създаването на развито социалистическо общество и изведе една от най-големите страни в света на историческия път на комунистическото строителство. Неоценимо богатият опит на КПСС в революционната борба и в ръководството на съзидателната дейност на масите, огромният авторитет, с който тя се ползва сред широките народни маси, е сигурна основа за засилването на нейното влияние и ръководната ѝ роля във всички области на живота в съветското социалистическо общество.

Зрелият социализъм се характеризира с високо технико-икономическо, социално-политическо и духовно-идеологическо развитие на обществото. За да се осигури нормалното функциониране на този сложен обществен организъм, за правилното действие и взаимодействие на всяка негова съставна част, за целеустремеността и разумната съгласуваност между всички държавни и обществени организации е необходим ръководен орган, циментиращо ядро на цялата обществена система, каквато роля е призвана да изпълнява и марксистко-ленинската партия. И освен това, както показва опитът на СССР и другите братски социалистически страни, в социалистическото общество няма и не може да има друга политическа организация, която така да се съобразява с интересите и особеностите на всички съществуващи класи и социални групи, с интересите на всички нации и народности, на всич-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 513.

Digitized by Google

ки поколения, да съчетава всички тези интереси в своята политика, както това прави марксистко-ленинската партия. Главното, което определя дейността на Комунистическата партия в условията на зрелия социализъм — това е, че тя неотклонно и непоколебимо се ръководи от марксистко-ленинската наука, най-напредничавата наука на нашето съвремие и на всички времена, че нейното ръководство на всички страни на обществения живот се основава на цялостен научен подход към него като към единен социален организъм и има комплексен характер, че нейната политика и политическите ѝ действия се характеризират с дълбока научна обоснованост, разчетена на основата на максималното използване на преимуществата на социалистическата обществена система, на органическото съединяване с тях достиженията на научно-техническата революция.

В светлината на нарастването на ролята на марксистко-ленинската партия като закономерност на строителството на социализма и комунизма не може да издържи никаква критика концепцията, според която партията от такъв тип била изчерпала своята роля в социалистическото общество и затова „трябвало" да бъде заменена от организации от друг тип, които да били способни да дадат „нов импулс" на развитието на социализма. В частност сторонниците на т. н. „демократизация" на социализма ратуват за стесняване сферите на дейността и влиянието на Партията и това правят в едни случаи под предлог за отделянето на Партията от държавната власт, а в други, чрез проповядването и насаждането на мнима надкласова демокрация и „политически плурализъм". Животът убедително показа и показва, че зад всякаквите опити за „отделяне", за „отцепване" на Партията от властта, от сферите на икономиката, идеологията и културата се крие желанието на определени сили да отслабят и в крайна сметка да ликвидират ръководната роля на Комунистическата партия, с помощта на „прагматическа еволюция" социалистическите страни да бъдат отклонени от пътя, който народите им си избраха. Що се отнася до „политическия плурализъм", то марксистко-ленинските партии както теоретически, така и практически съвсем не изключват възможностите за многопартийна система в условията на социализма, сътрудничеството на няколко политически партии, изразяващи интересите на различни слоеве на трудещите се в борбата за социалистическото преустройство на обществото. Обаче, тъй като решаваща сила, най-убеден, последователен и крепък борец за социализъм е работническата класа, то ръководна, политическа сила на борбата за социализъм и на строителството на новия живот неизбежно е Партията, която най-добре изразява интересите на работническата класа — партията на комунистите.

През последните години на световната идеологическа арена наново се появиха своего рода жонгльори, които по своеобразен начин манипулират с понятията „диктатура на пролетариата" и „диктатура на Партията". Те, както и незавидните им предшественици, се опитват да представят работата така, като че ли диктатурата на пролетариата е равнозначна с диктатурата на Партията и дори нещо повече, с диктатурата на ръководителите. Пълната несъстоятелност на тези опити е така очевидна. Още на времето В. И. Ленин подчертаваше, че масите се делят на класи и че класите обикновено и в повечето случаи се ръководят от политически партии, а политическите партии по правило се ръководят от повече или по-малко устойчиви групи най-авторитетни, влиятелни и опитни изборни лица.[1] Както се вижда, в тази постановка всичко е пределно ясно и всяко нещо е поставено на своето място, но въпреки това и до днешен ден все още се намират хора, които, както се

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 31, с. 26.

Digitized by Google

казва, се опитват да хвърлят сянка върху белия ден. Те не искат да се считат с това, че и дума не може да става за някаква си „диктатура на Партията", а за това, **че работническата класа чрез Партията осъществява своята ръководна роля в обществото,** което е и напълно обосновано, съвсем правилно. А на свой ред самата партия действува не като самозадоволяваща се сила, затворила се в рамките на своите организации и ръководни органи, а активно оказва своето влияние на целия обществен живот, на неговото прогресивно развитие чрез широка мрежа от държавни и обществени организации на трудещите се, всестранно поддържа тяхната самостоятелност и инициатива, без да допуска никаква опека над тяхната дейност и без да ги измества или подменя в работата им. Партията осигурява осъществяването на своята политика, действувайки чрез своите членове, които работят в държавните и обществените организации и техните ръководства. Що се отнася до ръководните кадри на Партията, то в основата на тяхното формиране, възпитание, издигане и в дейността им лежат основни принципи като изборност и отчетност на всички от долу до горе, колективност на ръководството, съчетана със строга лична отговорност за възложената работа.

Както показва и опитът на КПСС, **повишаването на ролята на марксистко-ленинската партия в условията на развитото социалистическо общество се обуславя преди всичко от мащабите и сложността на задачите на комунистическото строителство,** които сами по себе си изискват по-високо равнище на политическо и организационно ръководство.

Изхождайки от обективните закони на общественото развитие, от един от най-важните тезиси на В. И. Ленин, а именно, че „Ние ценим комунизма само тогава, когато е обоснован икономически"[1], **КПСС отдава първостепенно значение на икономиката, на създаването на материално-техническата база на комунизма.** Тя счита, че именно развитието на икономиката най-вече обуславя и темповете на движението на съветското общество напред и подема на материалното и културното равнище на живота на народа, и хода на историческото съревнование между двете световни системи — между социализма и капитализма. Сега, когато социалистическото производство гигантски нарасна, когато народностопанските връзки твърде много се усложниха и с бурни темпове протича научно-техническата революция, Партията изработи такава своя икономическа политика, такива методи на ръководството на народното стопанство, които напълно отговарят на съвременния етап на развитието на нашата страна. Сега Партията вижда главната си задача в това, **неотклонно да се повишава ефективността на общественото производство на основата на ускоряването на научно-техническия прогрес и непрестанното нарастване на производителността на труда.**

Научнообоснованото ръководство на всестранния живот в съветското общество от КПСС, нейната икономическа политика се увенчават с все по-значителни плодове.

Отделяйки максимално внимание на проблемите на икономическото развитие, **Партията в същото време полага всестранни и целенасочени усилия за усъвършенствуването на обществените отношения и за формирането на новия човек.** Политиката на Партията, нейната целеустремена дейност много допринасят за сближаването на работническата класа, колхозните селяни и интелигенцията, за постепенното преодоляване на съществените различия между града и селото, между умствения и физическия труд. Това намира отражение и във всестранното укреп-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 29, с. 183.

Digitized by Google

ване на социалното и идейното единство на съветското общество, в неотклонното засилване на творческата активност на масите.

Вътрешната политика на КПСС, изразяваща жизнените интереси на съветския народ, е неразривно свързана с нейната външна политика, която също така напълно отговаря на тези интереси, и има за цел заедно с усилията и на другите социалистически страни да **осигурява най-благоприятни условия за строителството на социализма и комунизма.** Динамизмът на събитията в света, разделен на две противоположни обществени системи, изисква от Партията, като ръководна и направляваща сила на съветското общество, внимателно да отчита влиянието и взаимодействието на всички обективни и субективни фактори **във външната политика на съветската социалистическа държава добре да се съчетава твърдият отпор на агресията с конструктивната линия на регулирането на назрелите международни проблеми.** Нашата партия се оказа на височината на задачите и в тази област. Сега всички могат да видят, че активната международна дейност и настойчивост на КПСС и съветското правителство, опрени на могъщата сила и авторитета на Съветския съюз, на безусловната подкрепа на целия съветски народ, на последователното осъществяване на очертаната от XXIV конгрес на Партията **Програма на мира,** твърде много допринася за развитието на процеса на положителните изменения в световната обстановка.

Засилването на ръководната роля на Партията в живота на съветското общество се обуславя и от подема на творческата активност на масите, от въвличането на нови милиони трудови хора в управлението на държавните работи и производството. Социализмът, живият, творческият социализъм, както посочваше В. И. Ленин, се създава от самите народни маси и тази негова мисъл се потвърждава от целия ход на общественото развитие както в СССР, така и в другите социалистически страни. Съзнанието на трудещите се, че те работят не за експлоататорите, а за себе си, за своето общество, поражда трудов ентусиазъм, творческа инициатива, масово социалистическо съревнование за изпълнение и преизпълнение на народностопанските планове. Това с особена сила се проявява в условията на развитото социалистическо общество, когато заедно с бурното нарастване на производството расте и равнището на културата, образованието и съзнателността на масите. **Както и подобава на политическия ръководител и организатор на народа, Партията своевременно забелязва и грижливо поддържа всичко ценно, което се ражда от творческата инициатива на масите, открива широк път за патриотичните им начинания,** насочени към повишаване на ефективността на общественото производство, ускоряване на научно-техническия прогрес и повишаването на производителността на труда. Така например само след XXIV конгрес на Партията ЦК на КПСС одобри и подкрепи ценните предложения на десетки челни колективи и отделни новатори в производството, имащи много важно народностопанско значение. Такова внимание на Партията към народната самоинициатива, нейната постоянна грижа да се въвличат все по-широк кръг от народните маси в управлението на държавата, обществото, производството вдъхновява съветските хора и ги вдига на нови трудови подвизи.

Повишаването на ролята на Партията е обусловено и от по-нататъшното развитие на социалистическата демокрация, от повишаването на ролята на другите обществени организации и разширяването на правата на съюзните републики и другите местни органи и организации. Известно е, че в различни периоди бяха предприемани какви ли не опити да се подрови ръководната роля на Партията в обществените организации, да бъдат лишени те от необходимото партийно ръководство. Сега, в условията на развитото социалистическо общество, Кому-

Digitized by Google

нистическата партия предприема необходимите мерки за по-нататъшното усъвършенствуване на социалистическата демокрация, за повишаване ролята на всички и всяка обществена организация и на демократическите институти на трудещите се.

Понякога се натъкваме на разсъждения и внушения за това, че като че ли засилването на ролята на Партията в условията на социализма се придружавало с намаляването на ролята на масовите организации. А това пък не е нищо друго освен заблуда или съзнателно изопачаване на действителността. Когато по същество и на практика **заедно със засилването на ролята на Партията върви и процесът на засилване ролята и на всички други обществени организации** — ролята на съветите, на профсъюзите и Комсомола, на творческите обединения на интелигенцията и т. н. Достатъчно е да посочим само, че в СССР през последните години значително бяха разширени правата на много от посочените организации и бяха приети различни законодателни документи, чрез които се цели засилването на тяхната роля в комунистическото строителство.

Повишаването на ролята на Партията е обусловено още и от засилващото се значение на теорията на научния комунизъм в наши дни, от нейното творческо развитие и пропаганда, от необходимостта да се засилва комунистическото възпитание на трудещите се и да се води съдържателна и настъпателна борба срещу преживелиците от миналото в съзнанието на хората. Както отбеляза и XXIV конгрес на КПСС, **теоретическото осмисляне на явленията на обществения живот, на неговите главни тенденции дава възможност Партията да предвижда процесите на общественото развитие, да изработва верен политически курс и да се предпазва от грешни субективистични решения.** През последните години КПСС направи много за конкретизирането на пътищата за създаването на материално-техническата база на комунизма, разработвайки най-съвременни методи на планиране и управление и начини за повишаване ефективността на цялата стопанска дейност. Голямо внимание се отделя и на по-нататъшното развитие на ученето за ръководната роля на Партията. Заедно с другите братски комунистически и работнически партии КПСС разработва основни принципни проблеми на развитието на световния революционен процес. Разполагайки с огромно теоретическо богатство, натрупала безпрецедентен опит в неговото творческо прилагане и осъществяване в практиката на революционната борба и в създаването на новото общество, КПСС едновременно високо цени достиженията на марксистко-ленинската мисъл и в другите страни, и от другите партии, отчитайки ги и използвайки ги в своята теоретическа и практическа работа.

През годините на социалистическото строителство в СССР, в резултат от огромната организаторска и възпитателна работа на нашата партия, заедно с преобразованията, изменили облика на страната ни до неузнаваемост, **твърде съществено се измениха и съветските хора**, беше изкован и характерът на съветския човек — борец, труженик, създател. А това от своя страна създава **благоприятни условия по-успешно да се решават новите, по-сложни задачи на комунистическото възпитание на хората, хармонично съчетаващи у себе си висока идейност, трудолюбие и организираност, духовно богатство, морална чистота и физическо съвършенство.** Отчитайки, че строителството на комунизма е дело на народа, на неговата енергия и на неговия разум. Партията отдава голямо значение на повишаването на равнището на културата, образованието и обществената съзнателност на трудещите се, неуморно ратува да се формират у тях марксистко-ленински мироглед и нормите на комунистическата нравственост. Тя се грижи за всестранното развитие на личността, като отвори най-широк простор за проявяването на нейните способности.

Digitized by Google

Животът показва, че **ръководната роля на Партията в строителството на социализма и комунизма е толкова по-висока, колкото по-здраво е идейното и организационното единство на нейните редове, колкото по-добър е нейният качествен състав, колкото по-последователно се спазва принципът на демократическия централизъм,** който изисква непрестанно да расте активността на комунистите в съчетание с укрепването на партийната дисциплина. **КПСС постоянно усъвършенствува стила и методите на своята дейност и попълва своите редове с най-добрите представители на работническата класа, колхозното селячество и народната интелигенция, неуморно заляга да се позишава боеспособността на всички партийни организации и ръководства.** Тя всестранно развива активността на комунистите, възпитавайки ги в дух на непримиримост към недостатъците, създавайки необходимите условия за делова и принципна критика и самокритика.

Историческият опит учи, а съвременната действителност потвърждава, че **най-важно условие за строителството на социализма и комунизма е социалистическият интернационализъм, непримиримостта срещу всякакви прояви на национализма.** Известно е, че КПСС още от първите стъпки на възникването си твърдо стои на здрави интернационални позиции, проявявайки се като неотделна съставна част на световното комунистическо и работническо движение. Това й придаваше и й придава огромна сила, свързвайки я с връзките на пролетарската солидарност с всички борци против империализма и всякакъв социално-политически гнет, с борците за мир, демокрация, национална независимост и социализъм. В светлината на тази проверена и напълно оправдала се позиция на КПСС другите братски партии не могат да не осъждат и да не дават най-решителен отпор на всякакъв опит да се изолират една от друга управляващите партии в социалистическите страни, да ги затварят в някакви си „национални рамки". Уместно е да припомним колко непримирим беше В. И. Ленин към едни или други течения и групи, които под едни или други лозунги се стремяха да разбият интернационалното единство на трудещите се, да играят на „специфизъм", да разпръснат пролетариата по „национални квартири", с каква страстност призоваваше той на борба „*против* дребнонационалната ограниченост, затвореност, обособеност, за съобразяване с цялото и всеобщото, за подчиняване интересите на частното на интересите на общото"[1]. КПСС, както и другите марксистко-ленински партии, твърдо и вярно се придържа о тази позиция, намираща непрестанно потвърждение и по-нататъшно развитие в становищата на международния форум на комунистите в Москва през 1969 г., който заяви, че „Всяка комунистическа партия отговаря за дейността си пред своята работническа класа и пред своя народ и същевременно — пред международната работническа класа. Националната и интернационалната отговорност на всяка комунистическа и работническа партия са неделими. Марксистите ленинци са същевременно и патриоти, и интернационалисти, те отхвърлят и националната ограниченост, и отричането или подценяването на националните интереси, и тенденциите към хегемонизъм."[2] Верни на учението на марксизма-ленинизма, на принципите на пролетарския интернационализъм, КПСС и братските партии от социалистическите страни повишават своята ръководна роля в строителството на новото общество, насочвайки усилията на милиони и милиони трудещи се за въплътяване в живота на великите комунистически идеали.

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 22, с. 363.

[2] Международно съвещание на комунистическите и работническите партии в Москва, 1969 г., С., 1969, Партиздат, с. 42.

Digitized by Google

ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО В СИСТЕМАТА НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАУКИ

проф. В. А. КЛДЕЙКИН

Една от характерните черти на идейно-теоретическата дейност на КПСС и на братските комунистически и работнически партии от социалистическите страни е нарасналото внимание към теоретическото разработване и пропагандиране проблемите на партийното строителство. По тези въпроси се издават учебници[1], създават се научни центрове.

В нашата партия през последните години се осъществяват такива крупни мероприятия като създаването на отдел по партийно строителство в Института по марксизъм-ленинизъм при ЦК на КПСС, сектори по партийно строителство в 15 филиала на същия институт, отдел по партийно строителство в редакцията на списание „Вопросы истории КПСС". В Академията на обществените науки при ЦК на КПСС е създадена катедра по партийно строителство, в състава на която сега има повече от 70 аспиранти, слушатели и техните научни ръководители, между които и 15 доктори на науките и професори. Нараства работата на катедрата по партийно строителство във ВПШ.

Напоследък е изградена цяла система от мерки за изучаване научните основи на партийното строителство от партийните кадри, като се започне от апарата на ЦК на комунистическите партии в съюзните републики, краевите и областните комитети и се стигне до секретарите и членовете на бюрата на първичните партийни организации.

Благодарение на приетите мерки твърде много нарасна вниманието към теоретическата разработка на проблемите на партийното строителство. Изключително голямо значение за анализа на съвременните аспекти на тези проблеми имат статиите и изказванията на генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев, събрани в книгата „За актуалните проблеми на партийното строителство".

Редица фактори обуславят нарасналото внимание към проблемите на партийното строителство.

Плодотворното развитие на комунистическите и работническите партии в социалистическите страни като ръководни партии в значителна степен зависи от засилването на научната разработка на теоретическите въпроси, свързани с дейността на самата партия. Овладяването на ленинското теоретическо наследство в областта на партийното строителство, **съвременната теоретическа разработка на актуалните проблеми** в тази област е необходимо условие **за усъвършенствуване на партийната работа** и в крайна сметка — за повишаване ръководната роля на всяка марксистко-ленинска партия в комунистическото строителство.

Освен тези фактори от вътрешен характер, предизвикващи постоянен интерес към проблемите на партийното строителство, е нужно да

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот".

[1] Партийное строительство, М. 1973, Проблеми на партийното строителство, С. 1973; Избрани проблеми на теорията и практиката на дейността на Партията, Варшава, 1972; Основи на теорията и практиката на партийното строителство, Прага, 1973.

Digitized by Google

се отбележат и някои международни обстоятелства. Именно въпросите на партийното строителство, както и въпросите на ръководната роля на Партията, нормите на вътрешнопартиен живот, принципите за ръководство на масите, интернационалният характер на ленинските принципи на партийното строителство и др. се намират в центъра на съвременната борба между марксистите ленинци и представителите на различните форми на ревизионизма.

Нашите класови противници, стремейки се да рушат основите на социалистическата система, насочват своите остри нападки преди всичко към ръководната роля на марксистко-ленинските партии.

В един лагер с откровените идеолози на империализма всъщност се оказаха и различните ренегати и ревизионисти, които се опитват теоретически да обосноват необходимостта от отделяне на комунистическите партии в социалистическите страни от сферата на държавното управление, от икономиката, науката, културата, т. е. от всичко, с което живее народът, което съставлява неговите основни интереси Съвременните ревизионисти утвърждават, че партиите от ленински тип като че са изживели времето си, че ръководната роля на компартиите е невъзприемлив метод на политически живот.

Другата позиция на съвременния ревизионизъм може да се нарече концепция на крайния субективизъм. Спорен нея цялото развитие на обществото и цялата дейност на Партията трябва да бъде под контрола на тясна група лица, сплотени около „вожда". Тази концепция насажда чуждия на марксизма-ленинизма и враждебен на социализма култ към личността. В такива условия Партията практически престава да действува като политическа сила, като ръководител на обществото, като самостоятелна и демократична организация. Тази позиция особено релефно се проявява в антимарксистките действия на групата на Мао Цзе-дун.

Външно различни, даже като че несъвместими, тези гледни точки имат и не малко общо помежду си. И едната, и другата скъсват с основните принципи на марксизма-ленинизма, с марксистко-ленинското учение за Партията. Последователите марксисти ленинци не могат да останат равнодушни и безучастни към всеки опит да се изкривява марксистко-ленинското учение за Партията, да се разрушават марксистко-ленинските принципи за нейното строителство.

Работата е не само в защитата на нашето учение за Партията. За да бъде на висота, учи В. И. Ленин, тя не бива да се ограничава с „просто повторение на формули", които могат в най-добрия случай да набележат общите задачи...

Както се подчертава на XXIV конгрес на КПСС повторението на старите, изживели себе си формули, неумението или нежеланието да се възприеме нов подход към новите проблеми — всичко това нанася вреда на работата, създава допълнителни възможности за възникване на ревизионистични гнезда под крилото на марксизма-ленинизма. Убедителността на критиката срещу буржоазните и ревизионистичните нападки върху нашата теория и практика до голяма степен ще се засилва тогава, когато тя се основава върху активното и творческо развитие на обществените науки, на марксистко-ленинската теория.

Такива са обстоятелствата от външен и вътрешен характер, изискващи по-активна творческа разработка на актуалните проблеми на партийното строителство в съвременните условия. Във връзка с това особено актуален стана въпросът за самите основи на науката партийно строителство, за нейния предмет, метод, за основната ѝ проблематика, за инструментариума от научни изследвания, които е необходимо да се използват при разработване на проблемите. Целият този комплекс от въпроси е свързан с диференцирането на нашата наука, с установяването ѝ като научна дисциплина, с по-нататъшното ѝ развитие.

Digitized by Google

Основите на партийното строителство като наука са разработени от Маркс и Енгелс. Те не само всестранно обосноваха необходимостта от създаване на комунистически партии, но и определиха главните принципи на строеж и дейност, от които са се ръководили създадените от тях организации — Съюз на комунистите и I Интернационал.

Сред тези принципи задължителна сила имат спазването на Устава и Програмата, подчинението на малцинството на болшинството, съчетаването на строгата дисциплина с широката вътрешнопартийна демокрация, съблюдаване правата на всеки член на Партията. Те решително защищавали колективните методи на ръководство, идейното единство и сплотеността на пролетарските партии.

Процесът на строителството на Партията, започнал със създаването на „Съюза на комунистите", се развил по-нататък. Опирайки се върху наследството на К. Маркс и Ф. Енгелс, върху руското и световното работническо движение, В. И. Ленин създава цялостно учение за Партията като висша форма на революционна организация на работническата класа, всестранно разработва нейните теоретически и организационни основи, стратегията и тактиката на болшевизма, нормите на партиен живот и принципите на партийно ръководство.

Стройната система от възгледи, създадени от Маркс, Енгелс и Ленин, непрекъснато се развива заедно с развитието на самата партия. Това намира отражение в Програмата, в Устава, в решенията на конгресите, конференциите и пленумите на ЦК на КПСС. В съвременния етап историко-партийната наука възниква, организационно се формира като самостоятелна научна и учебна дисциплина — партийно строителство. В дадения случай с партийното строителство става това, което е присъщо за всяка наука. Диалектиката на развитието на науката се характеризира от една страна — с диференциация на науката; а от друга — с нейната интеграция. По правило един или друг отрасъл от науката възниква по силата на определени потребности на обективното развитие на обществото, по силата на това, че възниква в живота самият й обект, а след като е възникнал и опознал себе си, изяснява своите категории и закони.

По-нататъшното развитие на партийното строителство като наука в значителна степен зависи от правилното определяне на съдържанието на нейния предмет, от изясняване мястото на тази наука в системата на обществените науки, от очертаването на нейните граници. Този въпрос има голямо практическо значение. Именно на тази основа могат правилно да се разпределят научните сили, да се избегне дублирането в изследванията, които днес се провеждат от широк кръг учени в различни учреждения, по-ефективно да се прилагат резултатите от тази наука като ръководство за действие.

Предметът на партийното строителство като наука стана обект на оживени дискусии. В нашата и чуждестранната литература съществуват няколко определения на нейния предмет.

Кое е най-главното, най-същественото, което изразява предмета на науката партийно строителство? Преди всичко, разбира се, **закономерностите** на възникването, развитието и дейността на Партията. Известно е, че всяка наука изучава определени закономерности на дадено явление в природата или обществото. Това е нейната главна задача, главният предмет. Това се отнася и за науката партийно строителство.

Партийното строителство като наука преди всичко установява, че политическата организация на работническата класа възниква, развива се и действува не хаотично, не случайно, а съгласно присъщи за нея вътрешни закони. Закономерността в развитието на Партията изразява обективната обусловеност на едни или други явления и качества, съвкупността от устойчиви съществени, повтарящи се връзки меж-

Digitized by Google

ду тези явления и качества, съдържанието, същността в развитието на Партията. При това важно е в определението на предмета на партийното строителство от общите закономерности да се отделят главните функции. **Главната функция на Комунистическата партия е ръководната ѝ роля в обществото, която непрекъснато нараства.** Именно това подчертава принципиалното отличие на марксистко-ленинската концепция за ролята на Партията от опортюнистическите позиции.

По-нататък в предмета на партийното строителство твърде съществени са **нормите на вътрешнопартиен живот.** Тези норми произтичат от закономерностите в развитието на Партията, намират се в зависимост от природата на Партията, от нейния характер, класова същност, от историческите условия, при които тя действува, а също и от задачите, които тя решава. Тези норми на вътрешнопартиен живот несъмнено представляват един от главните обекти за изучаване от науката партийно строителство.

Партийното строителство като наука не може да се ограничава само с вътрешния живот на Партията, която е ръководна и направляваща сила в обществото. Тя, тази наука, трябва да изучава и дейността на Партията, т. е. нейното отношение с обществото. Затова най-съществените моменти в предмета на партийното строителство наред с тези положения, за които вече говорихме, **са принципите за партийно ръководство,** методите на осъществяване ръководната роля на Партията. Става дума именно за методите на партийно ръководство, защото например с изработването на политиката на Партията, с нейната стратегия и тактика се занимават други науки — историята на Партията и някои други обществени науки, например научният комунизъм. Партийното строителство изучава именно методите за осъществяването на ръководната роля на Партията, методите на политическото, организационното и идейното ръководство. Става дума за методи в най-широкия смисъл. Има се предвид ръководството на работническото движение до победата на революцията, ръководството на стопанското и културното строителство, когато Партията е на власт, ръководството на държавните и обществените организации и т. н.

Изтъквайки основните изисквания към определението, може да се формулира самото понятие предмет на партийното строителство. **Партийното строителство е наука за закономерностите на развитието и нарастването на ръководната роля на Партията, за принципите на изграждане, формите на организация и правилата на нейния вътрешен живот, за способите и методите на организаторската и политическата работа с масите, за ръководството на стопанското и културното строителство, държавните и обществените организации на трудещите се.**

Може би това определение е дълго, но то обхваща всички основни моменти. Колкото и да ни привличат крайните определения, не може да не се види тяхната недостатъчност и едностранност. Както показва дискусията на страниците на списание „Вопросы истории КПСС", такова определение на предмета на партийното строителство най-пълно и точно характеризира това, което съставлява същността и съдържанието на нашия предмет.

Да се формулира предметът на партийното строителство — това е само едната страна на нещата. Необходимо е заедно с това да се определи **мястото на тази наука в системата на обществените науки.**

До неотдавна проблемите на партийното строителство най-подробно се разглеждаха в курса по научен комунизъм. В този курс има специален раздел за мястото на Партията в системата на политическата организация на социалистическото общество. В него се говори главно за мястото на Партията, за нейните цели, задачи, функции.

Спецификата на предмета на партийното строителство като наука се състои в това, че тя, без да дублира научния комунизъм, главно

Digitized by Google

изучава механизма на действие на Партията, нормите на вътрешнопартиен живот, принципите и методите на ръководство. В това е общото и специфичното на партийното строителство като наука.

Или да вземем взаимоотношенията на партийното строителство с историята на КПСС. Понякога говорят, че партийното строителство е част от историко-партийната наука. Струва ни се недостатъчно пълна такава постановка. Безспорно историята на КПСС е по-близка от другите обществени науки с партийното строителство, но би било вредно да не се види спецификата на партийното строителство, неговата самостоятелност, неговите граници. Разбира се, тези граници са условни и подвижни, а изследването на цял ред проблеми на партийното строителство изисква не само участие на специалисти по история на КПСС, но и съвместните усилия на учените от различни специалности: философи, икономисти, педагози, психолози и др. Затова подчертаването на връзката на партийното строителство само с една наука води до едностранна характеристика, до неразбиране същността на тази наука.

Когато говорим за границите на партийното строителство, съвсем не става дума за някакво отделяне от историята на КПСС и от другите науки, за изолиране от тях. Това би било пагубно за него. Важното е друго. За успешното разработване на теорията на партийното строителство е необходимо да се очертае спецификата на тази наука, нейното място в системата на обществените науки и произтичащите от това конкретни проблеми, за разработването на които трябва да се съсредоточат научните сили.

Понякога говорят, че разделянето на катедрите по партийно строителство от историята на КПСС трябва да стане хронологично по време. Катедрите или отделите по партийно строителство да разработват съвременните въпроси от дейността на КПСС и нейните местни организации, а историците на КПСС да се заемат с отделните периоди. В подобни разсъждения има известна логика, но този хронологичен подход не решава цялата сложност от проблеми. Разделянето трябва да става не толкова по хронологичен принцип, колкото по проблемен. Историците изследват за широк исторически отрязък от време определянето и осъществяването на политиката на Партията, нейната стратегия и тактика. Например: икономическата политика на Партията, политиката в областта на социалните отношения, аграрната политика, националните отношения; разглеждат борбата на Партията против опортюнизма и много други въпроси от нейното развитие, имащи актуално значение в съвременните условия. За разлика от това партийното строителство като наука разглежда преди всичко въпроса за закономерностите в развитието на Партията и осъществяването на нейната ръководна роля, за формите и методите на най-ефективна организационна и идеологическа дейност в конкретната историческа обстановка.

Аналогично е положението с взаимоотношенията на партийното строителство с такива науки, които се занимават с теория на държавата и правото, с теория на литературата и литературната критика, с научните основи на управление на социалистическата икономика и някои други.

Спецификата на предмета на партийното строителство като наука се проявява в дадения случай в това, че то разглежда въпроса примерно не за теорията на държавата, а за принципите, формите и методите на партийно ръководство на държавните органи и масовите организации на трудещите се (народни съвети, профсъюзи, Комсомол и други). В кръга от проблемите на нашата наука например не влиза банковото дело, системата на кредитиране и т. н., но нас ни интересува въпросът за авангардната роля на комунистите в производството,

Digitized by Google

ръководството на съревнованието, ролята на партийните организации в ускоряване на научно-техническия прогрес, повишаване ефективността от производството.

Бих искал съобразно структурата на академията и при наличието на катедра по теория и методи на идеологическата работа да се спра на взаимоотношенията на нашите катедри, така да се каже, на водораздела между нашите проблеми. Ако се разгледат учебните програми и всички публикувани учебници по партийно строителство, ще се види, че заедно с организационната работа и ръководството на икономическото и социално-политическото развитие идеологическата работа е един от трите основни направления в партийното строителство. Тук се отнасят въпросите за подготовката на идеологически кадри, дейността на партийните организации по комунистическото възпитание на трудещите се, партийното ръководство на средствата за масова информация, масово-политическата и пропагандистката дейност. Но има проблеми на идеологическата работа, които излизат извън рамките на партийното строителство. Това са въпросите на теорията и методологията на идеологическата работа, теорията за комунистическо възпитание, съотношението между съзнателност и стихийност в общественото развитие, действието на обективните и субективните фактори и други.

Какво е **взаимоотношението между партийното строителство и марксистко-ленинската философия?** Диалектическият и историческият материализъм въоръжават партийното строителство, както и другите обществени науки, с материалистически схващания и методи за изследване. За да опознаем предмета, писа Ленин, трябва да изучим всички негови страни, всичките му връзки и взаимоотношения. Диалектиката, по неговите думи, изисква всестранно да се отчитат съотношенията в тяхното конкретно развитие. Това е особено ценен ориентир при провеждането на изследвания в областта на партийното строителство. При това диалектическият подход при анализа на процесите на развитието и дейността на Партията изисква не просто проява, да кажем, на противоположностите и борбата между тях, а преди всичко изтъкване на тези страни от противоположностите, които се проявяват като ведущи тенденции, разкриващи перспективите за по-нататъшното укрепване на Партията и за нарастване на ръководната ѝ роля.

За метода на Маркс и Ленин е характерен историческият подход, който изисква да се изяснят генезисът и тенденциите в развитието на едно или друго явление, да се отчита динамиката в действието на законите, позволяваща да се представи движението и изменението на закономерните връзки и отношения и на тази основа да се осигури предвиждане както на близките, така и на по-далечните цели и задачи.

Накрая главното в ленинския подход към обществените явления въобще и към въпросите на развитието на Партията в частност се състои в органическото единство между научната обективност и принципиалната оценка от позициите на работническата класа. Става дума за принципа на партийността като основно методологическо положение, което се отнася към всяко изследване в областта на обществените науки, в това число и в областта на партийното строителство.

При характеристиката на предмета и метода на партийното строителство като наука е необходимо да се спрем и на основните ѝ категории. **Категорията** в науката в широк смисъл — това са основните изходни положения, термини и другите средства за научно изучаване. Единството в трактовката на категориите, тяхната систематизация и правилното им прилагане са необходими условия за развитието на науката, за плодотворното разработване на нейните проблеми. Не е възможно да се получат каквито и да са резултати в изследователската дейност, ако няма единство в определянето на основните понятия и тер-

Digitized by Google

мини. Бих искал да се спра на някои от основните категории на партийното строителство, накратко да формулирам тяхното съдържание.

Изходната категория на тази наука е комунистическа партия. Става дума за Партията като преден, марксистко-ленински отряд на работническа класа, като висша форма на нейната обществено-политическа организация. В нашата наука се прилага категорията **вътрешнопартиен живот.** Какво разбираме под вътрешнопартиен живот? Това е съвкупността от отношения между комунистите, между Партията като цяло и комунистите, между партийните организации, между партийните комитети и апарата на партийните органи и т. н., т. е. целият комплекс от отношения, съществуващи вътре в Партията, между всичките й звена и елементи.

Характерът, основното съдържание на вътрешнопартийния живот се изразява с другата категория — **вътрешнопартийна демокрация.** За Комунистическата партия са характерни такива отношения, при които, по думите на Ленин, всички работи в Партията се водят пряко или чрез представители, всички членове имат равни права без всякакво изключение. Става дума за такава организация на живота на Партията, при която всеки комунист има право и реална възможност да оказва решаващо влияние върху живота и развитието на своята партия.

Същността на вътрешнопартийните отношения се изразява със следващата категория — **демократически централизъм.** Тя изразява съчетанието на демократичните и централистичните начала в живота на Партията и същевременно е висш принцип в изграждането на Партията и нейната дейност.

Както вече казахме, партийното строителство изучава закономерностите в развитието на Партията. Затова е необходимо да се изясни какво е **закономерност като категория на нашата наука.** Под закономерност на общественото развитие се разбира обективно съществуващите необходими, повтарящи се връзки и явления в общественото развитие, изразяващи настъпателното движение на историята. Конкретно приложена към Партията, това са такива връзки в нейното развитие, които при определени условия се проявяват неизбежно, отразявайки същността й, нейната природа, начин на съществуване и дейност. При това е необходимо да се различава закономерност в развитието на обществото от закономерност в развитието на самата партия. Тези понятия са свързани помежду си, но закономерностите в развитието на Партията са производни от закономерностите в развитието на обществото, а в редица случаи в определени аспекти даже и съвпадат. Например нарастването на ръководната роля на Партията в строителството на социализма и комунизма е закономерност в развитието на обществото, осъществяващо това строителство. Това е закономерност на общественото развитие. Но в същото време това е закономерност в развитието на самата партия, защото е свързана с процесите на нейния вътрешен живот: с укрепване на Партията, с ръста на нейния авторитет, с политическата й зрелост и т. н. Двадесет и третият и Двадесет и четвъртият конгрес на КПСС, като изтъкват обективния характер на процеса на нарастване ръководната роля, в същото време обръщат внимание на субективната страна на този процес, че това е закономерност в развитието на Партията и тя се проявява в зависимост от това, как действува самата Партия, доколко ефективна е работата й. Например верността на Партията към марксизма-ленинизма, творческото развитие на това учение, прилагането му в практическата дейност, идейно-организационното единство на партийните редове, връзките на Партията с масите, последователното прилагане принципа на демократическия централизъм — са закономерностите в развитието й, без които тя не може да съществува.

Digitized by Google

Със закономерностите в развитието на Партията непосредствено са свързани принципите на нейното изграждане и дейност. Какво е принцип? Принципите са главните, основните, изходните, положения, съставляващи основата в живота на Партията, нейното развитие и ръководна дейност. Спазването им е задължително. Те са необходими условия за съществуването и успешното осъществяване на историческата ѝ мисия. Принципите, както категориите, са обективни. Те произтичат от закономерностите, установяват се съзнателно в дейността на Партията, в резултат на познаването на закономерностите, т. е. те са практическо приложение на закономерностите. Докато съществува Партията, основните принципи остават по своето съдържание неизменни. Ако в нашата литература се говори за развитие на принципите, то смисълът е следният: Партията в различните исторически условия изменя, усъвършенствува методите и начините на приложение на тези принципи в живота.

Например принципът на демократическия централизъм е неизменен. Неговото спазване е задължително за цялата история на Партията. Без него тя не може да съществува. Но той се прилага различно в различните исторически условия.

Следващата категория са нормите на партиен живот. Това са основните правила, регулиращи вътрешнопартийните отношения. Нормите на партиен живот също зависят от закономерностите в развитието на Партията. Те играят активна роля в нейната дейност като обективни категории. Принципите могат да се проявяват в живота на Партията чрез нормите на партиен живот. Именно в нормите на партиен живот практически на дело се въплъщават организационните принципи.

Когато говорим, че едни и същи принципи се прилагат различно в различните исторически условия, имаме предвид, че в зависимост от станалите изменения се създават норми на партиен живот, съответствуващи най-пълно на новите изисквания, и с тях самите всъщност се прилагат общите принципи на партиен живот. Уставът на Партията, приет на XXII конгрес, два пъти е допълван и частично изменян Всичко това говори, че нормите на партиен живот са подвижна категория, бързо реагираща на измененията в историческите условия и в живота на самата партия.

Важна категория на партийното строителство е форма на организация на Партията. Нейните основни елементи се отнасят до организационната ѝ структура. Партийните групи, първичните партийни организации, районните, областните, краевите партийни организации, партийните организации на съюзните републики, партийните органи, техният апарат, цялата организационна структура, всички нейни елементи са и форми на партийна организация. Изменяйки нормите на партиен живот, Партията едновременно изменя и формите на организация в съответствие с конкретните исторически условия и с това активно осъществява своите принципи.

Накрая ще се спра на методите на партийното ръководство, които като цяло обхващат всички страни на обществения живот. Те са обусловени от историческата обстановка и задачи, които стоят пред Партията. Това са начини на вътрешнопартийно самоуправление за най-ефективно осъществяване ръководната роля на Партията в революционната борба, строителството на социализма и комунизма.

Това са основните категории на партийното строителство като наука. Разбира се, категориите са значително повече. Ние отбелязахме само основните, тези, които дават представа за предмета на партийното строителство.

Digitized by Google

ПРОПАГАНДАТА И ФОРМИРАНЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ТРАДИЦИИ

проф. д-р на философските науки **А. К. УЛЕДОВ**

Социализмът, както и всяко друго общество, се нуждае от развита система от традиции. В традициите се акумулира социалният опит на хората и се предава от поколение на поколение, осигурява се приемственост от миналото към настоящето и бъдещето в развитието на социалистическото общество.

Целенасоченото формиране на социалистически традиции със средствата на пропагандата предполага да се познават спецификата им, подходът към тяхното формиране, а също условията и източниците за тяхното установяване и развитие.

Какво представляват традициите?

При определяне понятието за традиции се отделят някои общи черти като например: тяхната относителна устойчивост, способността им да преминават от поколение на поколение. Обаче изследователите се сблъскват с трудности при определяне същността им. Едни ги отнасят към общественото съзнание и ги разглеждат като норми на поведение, норми на обществени отношения, други не ги отъждествяват напълно със съзнанието и включват в тяхното съдържание идеологически отношения, трети ги свързват както с идеологическите, така и с материалните отношения.

Видимо традициите не следва да свеждаме до сферата на съзнанието и да ги разглеждаме само като духовни явления, макар че такова разбиране за тях е най-разпространено. Тълкуването им като своеобразни обществени явления според мен е най-близо до истината. И ето защо традициите водят като че ли двойно съществуване: първо, като реалност, свойствена на обществените отношения на хората и тяхната дейност, и второ, като нейно отражение в съзнанието и закрепване в определени идеи и възгледи, символи, образи и т. н. Формите и начините на проявление на реалните обществени отношения на хората и тяхната дейност, повтаряйки се регулярно, приемат традиционен характер, стават традиции.

Съществуването на традициите като реалности, като страни на обществените отношения и дейността на хората и отразяването на тези реалности в съзнанието създава не малки трудности в процеса на преодоляването на стари, изживели себе си традиции, когато отношенията, които са ги породили, вече са ликвидирани, а отражението във вид на идеи, възгледи, обредности и т. н. се запазва като преживелица на миналото и пречи за утвърждаване на новото. То създава трудности и при установяването на нови традиции. Те се отразяват в това, че докато формите на проявление на социалистическите обществени отношения например в бита не са приели традиционен характер, насаждането на нова гражданска обрядност, както показва историята на нашето общество, изисква не малки усилия.

Традициите, поради това че са реалност, съществуваща извън съзнанието, и са присъщи не само на идеологическите, но и на материалните отношения, притежават голяма устойчивост и играят значителна роля във всички сфери на живота на обществото. (Тази роля може да бъде положителна или отрицателна, защото в обществото могат да имат място както прогресивни, така и консервативни традиции.) Съдържанието и ролята на традициите се обуславя от онези обществени отношения, в които те се проявяват. Социалистическите традиции са свързани със социалистическите обществени отношения и в своето съдържание акумулират огромен социален опит, натрупан в борбата за установяване на новия обществен строй, в процеса на социалистическото и комунистическото строителство.

При социализма традициите не заемат водещо положение в системата от регулатори на обществените отношения, в жизнената дейност на хората, както е било в ранните обществени формации, но тяхното значение е голямо и в новото общество.

Важността на формирането на социалистическите традиции се обуславя от нарастването на тяхната роля като относител-

---

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот".

Digitized by Google

но постоянни начини за функциониране и възпроизводство на обществени отношения, поведение на хора, като средство за комунистическо възпитание на подрастващите поколения и преодоляване на стари привички, обичаи, традиции, съхранили се при социализма като преживелици.

В. И. Ленин веднага след Октомврийската революция постави задачата да се преодолеят привичките и традициите, породени от строя на частната собственост, и да се възпитат нови привички и традиции, съответствуващи на природата на социалистическия строй. Той казваше, че „... Ние ще устоим и ще издържим в тази най-трудна борба — в борбата със силата на привичките... ще работим години и десетилетия, без да отпускаме ръце. Ще работим така, че да изкореним проклетото правило: „всеки за себе си, само бог за всички“... ще работим, за да внедрим в съзнанието, в привичките, в ежедневните отношения на масите правилото: „всички за един и един за всички.“

Построяването на развития социализъм в нашата страна доведе до коренни качествени преобразования във всички сфери на живота на обществото. У нас вече се установяха и продължават да се изграждат нови привички и традиции вместо частнособственическите привички и традиции. Но проблемът за формирането на нови традиции продължава да остава един от важните в развитието на социалистическата култура.

При формирането на социалистическите традиции е важно да се има предвид, че техен източник е социалната практика, а повтаряемостта на социалистическите обществени отношения е основно условие за тяхното установяване. За образуването на традициите е необходим исторически определен отрязък от време, през което повтарящите се форми на обществени отношения, на дейност на хората се предават от поколение на поколение и придобиват устойчив традиционен характер. Нагледен пример за това е социалистическото съревнование като форма за проявление на производствените отношения в новото общество. В съвременните условия то се явява като утвърдила се и развиваща се социалистическа традиция.

Повтаряемостта, устойчивостта, приемствеността на обществените отношения и форми на тяхното проявление стават характерни черти и на самите традиции. Именно такива черти притежават революционните, военно-политическите, трудовите и семейно-битовите традиции.

Установяването на традициите по своята същност е естественоисторически процес, тъй като традиционен характер приемат едни или други форми на отношения и жизнена дейност на хората. В същото време хората могат съзнателно да се стремят към укрепване на икономическите, социално-политическите, просветните и други отношения, към спазване на едни или други социални норми в живота и да преследват целта да формират съответни традиции. Тези начала получават все по-широко разпространение при социализма.

Някои считат, че традициите и при социализма се установяват стихийно. Едва ли можем да се съгласим с такова гледище, защото то не отчита изменения в съотношението между стихийност и съзнателност в обществените процеси в това число и във възникването на традициите при социализма. Социализмът открива широки възможности за съзнателно изменение на обществените отношения, а с това и за целенасочено формиране на традициите. Понятно е, че въпросът за стихийността при установяването на новите традиции си остава, но съзнателните начала при социализма доминират. Следователно напълно правомерна е постановката на въпроса за ролята на субективните фактори в процеса на формирането на традициите, в това число и за ролята на марксистко-ленинската пропаганда.

Най-важен структурен компонент на традициите като социални явления е духовното им съдържание. То се формира под въздействието на политически, нравствени, естетически и други идеи, които разпространява пропагандата.

Какви са функциите на пропагандата за формирането на социалистическите традиции?

Функциите на пропагандата се състоят в укрепване на вече сложили се форми на социалистически обществени отношения и поведения на хората и приели характер на традиции; в организация на нови традиции; в борба против старите традиции, които се явяват задръжка на социалния процес.

Тези функции на пропагандата се осъществяват едновременно и ако тук ги разграничаваме, то е само за да се подчертае многообразието на пропагандистката дейност, нейните широки възможности в установяването и развитието на новите традиции. Още и поради това, че ролята на пропагандата се изявява неедакво например в укрепването на вече установили се традиции и в организирането на нови. Тя е по-осезателна и непосредствена в първия случай, тъй като появяването на традициите е свързано преди всичко със съзряването на самите обществени отношения, с тяхната повторяемост, устойчивост и приемственост, т. е. с обективните процеси. В този случай влиянието на пропагандата върху възникването на новите традиции носи опосредствен характер, то се осъществява чрез формирането на социалистическото съзнание на хората като субекти на историческия процес, строители на новото общество. Що се отнася до укрепването на вече установили се или установяващите се традиции, пропагандата може да оказва най-непосредствено въздействие, формирайки идейното съдържание на новите традиции.

Голяма е ролята на пропагандата в борбата против старите традиции, превърнали се в задръжка за развитието на социалистическите отношения. Тя развенчава отживелите традиции като лъжеценности на новото общество. За това свидетелствува цялата история на марксистко-ленинската

Digitized by Google

пропаганда, особено атеистичната пропаганда. Критикувайки антинаучния характер на религиозното съзнание на вярващите и убеждавайки ги в правотата на материалистическия мироглед, тя неизбежно засяга и въпросите за традицията. Тя разкрива несъстоятелността на религиозните традиции и се застъпва за утвърждаването на нерелигиозните обряди — семейни и битови. Обаче борбата против религиозните, както и против отживелите национални и други консервативни традиции, винаги е съпроводена с немалки трудности, ако се вземе в предвид, че отживелите традиции нерядко са свързани с остатъци от стари отношения, които ги подхранват и поддържат. В този случай борбата има за цел не просто преодоляване на старите идеи и възгледи, но и остатъците от старите отношения.

Революционните, военнопатриотичните, трудовите и семейно-битовите традиции съставляват цялостна система от регулатори на обществения живот при социализма. В процеса на идеологическото въздействие със средствата на пропагандата е важно да се има предвид цялата система от прогресивни традиции, да се укрепват и умножават всички, но във всеки исторически конкретен период от живота на социалистическото общество се издига на преден план пропагандата на едни или други традиции. В периода на Великата отечествена война главно внимание се обръщаше на възпитаването на съветските хора в дух на военнопатриотични традиции. В условията на развития социализъм наред с другите, огромно значение има пропагандата на революционните и трудовите традиции. Това се обяснява с факта, че подрастващото поколение няма опита на борбата, който имат по-старите поколения, и то може да се приобщи към него, възприемайки революционните традиции. Те допринасят много за формиране на марксистко-ленински мироглед, социално-политически качества, овладяване на класов подход към анализа на явленията в обществения живот.

Подрастващото поколение, встъпвайки в трудовия живот, може да се включи по-бързо и да участвува по-активно в него, ако възприеме вече утвърдилите се или утвърждаващите се трудови традиции. Например формата на взаимоотношенията на обществените и личните интереси в труда, когато обществените интереси стават водещи, прие (или приема) характер на социалистическа трудова традиция. Важно е тази нова традиция да стане първа ценност на подрастващото поколение.

Важен е и въпросът за механизма на влияние на пропагандата върху процеса на създаване и укрепване на социалистическите традиции. Този механизъм включва ред компоненти, в това число и формирането на общественото мнение, духовно-психологическата атмосфера в колективите и създаването на привички. Именно чрез формирането на посочените духовни ценности и по-специално общественото мнение пропагандата способствува да се въздействува върху традициите. Ще се спрем само на общественото мнение.

Общественото мнение е свързващо звено между съзнанието и действията, постъпките на хората. То се реализира в действията и постъпките на хората и укрепва в идейното съдържание на традициите. Различията между общественото мнение и традициите може да се представят като различия между настоящето и миналото в духовния живот на обществото. Онова, което вълнува хората сега, въпросите, които те решават, са предмет на общественото мнение. Постоянно повтарящата се социална практика, одобрявана от общественото мнение, укрепва формите на проявление на едни или други обществени отношения, дейности, поведение на хората в други установени норми, т. е. в традициите.

Пропагандата, както е известно, има за свое задължение да формира общественото мнение. Формирайки го, тя оказва въздействие на установяването на традициите. Обаче казаното не изчерпва влиянието на пропагандата върху традициите. Идейното съдържание на традициите придобива известна самостоятелност спрямо породилите ги явления, а следователно може да доведе и до отслабване на връзките между тях. При отслабването или загубването на връзките между обществените отношения и предизвиканите от тях традиции възниква потребност да бъдат подкрепяни от общественото мнение. В този случай пропагандата наново прибягва към формирането на общественото мнение, за да подкрепя и укрепя прогресивните традиции. Такава е диалектиката между пропагандата, общественото мнение и традициите.

* * *

В съвременните условия пропагандата е призвана да обърне особено внимание върху възпитанието на младежта в дух на социалистическите традиции. Именно на младежта следва да се предава посредством традициите богатият социален опит на по-старите поколения.

Генералният секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев в речта си пред XVI конгрес на Комсомола каза: „За да станат съзнателни борци за делото на комунизма, юношите и девойките освен теоретически знания трябва да усвояват богатия практически опит, натрупан от по-старите поколения. Комсомолът е призван да съхранява революционните боеви, трудови традиции на социалистическото общество, непрекъснато да ги обогатява и умножава, да не се осланя на стария опит, а непременно да върви по-нататък."

Да съхранява традициите, т. е. да ги умножава, обогатява и развива — това е задачата на нашата програма. При това важно е да се има предвид, че традициите по своята природа са противоречиви. Те могат да съдържат и консервативни елементи, които е необходимо навреме да се преодоляват. Например след победата на социалистическата революция проявяването на ентусиазъм в труда стана традиция, началото на която беше поставено с комунистическите съботници. Разгръщането на

Digitized by Google

социалистическото съревнование в предивоенните и следвоенните петилетки и превръщането му във всенародно движение свидетелствува за развитието на тази традиция. Обаче и сега понякога се проявява създалият се през годините на първата петилетка стремеж само с трудов щурм да се изпълняват производствените задачи. През годините на първата петилетка това беше обяснимо. Друго е сега когато успехът зависи заедно с ентусиазма и от внедряването на нова техника и технология в производството, и от научната организация на труда, и от други фактори. В тези условия стремежът да се изпълняват производствените задачи само по пътя на трудовия щурм не дава необходимия ефект и се именува с термина „щурмовщина". Щурмовщината е онова негативно в трудовите традиции, което следва да се преодолее.

Пред пропагандата стои задачата да разпространява нови обреди, ритуали, празници, подкрепящи емоционалната страна на традициите. Едни или други правила, норми на поведение могат да бъдат възприети по-бързо от хората, да станат традиции, ако заемат и сферата на емоциите. Днес все по-настойчиво се налагат церемонии за встъпване на младите работници в редовете на колектива, изпращането на младежи в армията, връчването на паспорти, честуването на новатори, ветерани в труда и други най-добри хора от производството. Обаче установяващите се обреди и ритуали се нуждаят от широка подкрепа.

Важна задача за пропагандата е да води борба против негативното отношение към революционните и други традиции. Хубаво по този повод се изказа писателят М. А. Шолохов: „На Запад някои биха искали да ни откъснат от добрите революционни традиции, като обявяват всичко това за „минало". Намират се за съжаление понякога и у нас такива доморасли „чужденци". Те твърдят, имало е някога едно поколение . . сега е с бурени покрито. Та сега са други задачите, други песни пеем.

Разбира се, имаме нови задачи, големи задачи, важни Народът тях решава Но да съхраним верността към революционните традиции, верността към заветите на нашите деди и бащи — това е главната задача. Ние сме наследили от революцията. Народът иска да изпълним идеалите, заради които той се вдигна на революция, изнесе на своите плещи неимоверната тежест на гражданската и на най-тежката — Отечествената война Ние сме верни на този идеал повече от половин век Той е неизменен за нас Ние не ще се спрем, ще въплъщаваме нашите замисли в живота."

В пропагандирането на традициите следва да се опираме на придобития от партийните организации опит по тяхното формиране и използване в идейно-възпитателната работа Ще посочим за пример опита на три областни партийни организации: Одеската, Ярославската и Иркутската.

Одеската областна партийна организация е натрупала не малък опит в работата по патриотичното възпитание в дух на революционните, боеви и трудови традиции. В областта работят 8 народни университета по героика и патриотизъм, десетки младежки клубове. Одеският комсомол е един от инициаторите за Всесъюзния туристически поход на комсомолците и младежите по местата на революционната, боевата и трудовата слава на Партията и народа. Характерно за тази областна партийна организация е, че тя редовно обобщава и координира опита на партийните и обществените организации по идейното възпитание на трудещите се на революционните, трудовите и боевите традиции на съветския народ.

Социалистическите трудови традиции като необходима черта на социалистическия начин на живот се формират в продължение на цялата история на съветското общество. В Ярославската и Иркутската партийна организация има много общо в работата по формирането и използването на трудовите традиции в комунистическото възпитание. Така например и в едната, и в другата придават сериозно значение на такива нови ритуали и обреди, като тържественото приемане в редовете на работническата класа, честуване челниците в производството, ветераните в труда и т. н.

Опитът на трите партийни организации позволява да се съди, че формирането, укрепването и предаването на социалистическите традиции е постоянна грижа на комунистите. Несъмнено натрупан е опит и в други партийни организации. Пропагандата е призвана с помощта на своите средства да го прави общо достояние.

Придобитият от партийните организации опит по формирането и използването на социалистическите традиции в комунистическото възпитание позволява да се дават и препоръки по усъвършенстуването на тази работа. Така справедливо се поставя въпросът за създаването на специален методически съвет, в който да се включат поети, драматурзи, композитори, историци и други работници от културата и науката, които да се занимават с разработването, систематизирането и обобщаването на съвременните обреди, ритуали, празници, да се разработва специален сценарий за всяко масово мероприятие, да се обсъжда на заседание на партийния комитет или бюрото.

В условията на развития социализъм все повече нараства потребността от повишаване ефективността на идеологическата работа, нейната роля в комунистическото строителство, в това число и потребността от повишаване действеността на пропагандата в процеса на формиране на социалистическите традиции. Повишаването ефективността на пропагандата в дадения процес се опира на познаването на реалното състояние на действуващите, установяващите се и отмиращите традиции в обществото във всеки даден период от време Средство за получаване на такава информация може да бъде и провеждането на конкретни социологически и социално-психологически изследвания. Те са полезни както за теоретическите, така и за практическите цели на идеологическата работа.

Digitized by Google

...В ЕДИНЕН РИТЪМ

ОПИТЪТ НА КПСС И ИЗГРАЖДАНЕТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО У НАС

НАДЯ ВАСИЛЕВА – ЖИВКОВА

зам.-председател на Общонародния комитет за българо-съветска дружба

В епохата на прехода на човечеството от капитализма към социализма и на строителството на комунизма историята отреди на руския пролетариат, който даде на света Ленин, на създадената от него партия на болшевиките великата мисия — първи в света да извършат социалистическата революция, и като тръгне по непознати пътища, за пръв път да построи върху една шеста от земното кълбо социалистическо общество.

Близо три десетилетия Съветският съюз беше единствената социалистическа страна, която сама твърдо отстояваше яростните атаки на целия капиталистически свят. Идейният, военният и политическият разгром на хитлеровия фашизъм през Втората световна война в резултат на победоносното шествие на Съветската армия и антифашистката борба на народите от Европа създаде условия и в редица други страни да се извършат социалистически революции и да се образува световната социалистическа общност — най-голямото завоевание на човечеството след Великата октомврийска социалистическа революция.

Днес СССР е главна крепост на марксизма-ленинизма, решаваща сила на световната социалистическа система. Той притежава огромна политическа, икономическа и военна мощ, оказва най-силно влияние върху развитието на световния революционен процес и на международните отношения; стои начело на борбата на народите за мир, разбирателство и сътрудничество. Първовестител и създател на новия обществен строй — комунизма, Съветският съюз достойно изпълнява своята историческа мисия да бъде авангард в неотклонния път на човечеството към социална справедливост и всестранен прогрес.

Световното работническо и комунистическо движение единодушно признава принципиалното значение на съветския опит в построяването на социализма и комунизма като въплъщение на общите закономерности на социалистическата революция. В декларацията на първото съвещание на представители на комунистическите и работническите партии на социалистическите страни, състояло се в Москва през 1957 г., е записано: „Опитът на СССР и на другите социалистически страни пот-

Digitized by Google

върди напълно правилността на принципа на марксистко-ленинската теория, че процесите на социалистическата революция и социалистическото строителство се основават на редица главни закономерности, присъщи на всички страни, които тръгват по пътя на социализма. Тези закономерности се проявяват навсякъде при наличието на голямо разнообразие на исторически създали се национални особености и традиции, за които непременно трябва да се държи сметка.[1]

В заявлението на Съвещанието на представители на комунистическите и работническите партии, състояло се в Москва през ноември 1960 г., отново се третират тези въпроси.

„Комунистическите партии, като извоюваха големи победи и преминаха през сериозни изпитания, натрупаха богат и многостранен опит в ръководството на социалистическото строителство. Успехите на социалистическите страни и на целия социалистически лагер бяха постигнати благодарение на правилното прилагане на общите закономерности на социалистическото строителство съобразно историческите особености на всяка страна и интересите на цялата социалистическа система, благодарение на усилията на народите на тези страни, на тясното им братско сътрудничество и взаимната интернационална помощ и на първо място благодарение на братската, интернационалната помощ на Съветския съюз.[2]

Като взема предвид тези безспорни истини, потвърдени от практиката на социалистическото строителство в страните от социалистическата общност, Л. И. Брежнев заявява в Отчетния доклад на ЦК на КПСС пред XXIV конгес на КПСС. „Сега ние знаем не само на теория, но се убедихме и на практика, че пътят към социализма, неговите главни черти се определят от общите закономерности, присъщи на развитието на всички социалистически страни. Ние знаем също, че действието на общите закономерности се проявява в различни форми, отговарящи на конкретните исторически условия и националните особености. Не се ли основаваме на общите закономерности, не се ли съобразяваме с конкретно-историческата специфика на всяка страна, не е възможно да строим социализъм."[3]

Международното значение на съветския опит в строителството на социализма днес се признава не само от комунистическите партии в социалистическите държави, но и от партии и движения, които осъществяват погресивно преобразователния процес в развиващи се страни, които след Втората световна война отхвърлиха колониализма и тръгнаха по некапиталистически път на социален прогрес.

Въпросът за правилното отношение към съветския опит и неговото творческо прилагане в социалистическото строителство съобразно националните особености и конкретните и специфични условия във всяка страна е въпрос принципиален. Както показва практиката в страните от социалистическата система, творческото прилагане на съветския опит е важна предпоставка за преминаването в съкратени срокове на някои етапи в това строителство за избягване на грешки и отклонения, за полесно преодоляване на неизбежни трудности.

Преувеличаването на ролята на националните особености и на специфичните условия във всяка отделна страна, недооценяването или пренебрегването на общите закономерности води до откъсване, изопачаване или отричане на марксистко-ленинската теория по този въпрос, води до

---

[1] Декларация на Съвещанието на представители на комунистическите и работническите партии на социалистическите страни, състояло се в Москва от 14 до 16 ноември 1957 г., стр. 12. Изд. на БКП, 1958.

[2] Заявление на Съвещанието на представители на комунистическите и работническите партии, Москва, ноември 1960 г., стр. 17, Изд. на БКП.

[3] Л. И. Брежнев, Отчетен доклад на ЦК на КПСС пред XXIV конгрес на КПСС, С., 1971, стр. 6—7.

Digitized by Google

национализъм и опортюнизъм. Десните и „левите" опортюнисти се опитват да противопоставят националните особености на общите закономерности, националните задачи — на общите цели и задачи, да отрекат или омаловажат световноисторическата роля на съветския опит. В края на краищата тяхната цел, прикрита или явна, е една — да настройват едни партии срещу цялото работническо и комунистическо движение, отделни социалистически страни — срещу СССР и социалистическата общност. Животът показа, че такива „теоретици" се обединяват, въпреки всякакви различия между тях, на базата на национализма. Те не само че нанасят вреда на своите партии, на единството на международното комунистическо движение, на размаха на антиимпериалистическата борба, но рано или късно се смъкват на антисъветски позиции, на позициите на класовия враг.

* * *

Още от своето създаване Българската комунистическа партия свърза своето развитие с Партията на Ленин, тръгна по нейния верен и изпитан път. И това не е случайно. Под влиянието на руската марксическа революционна мисъл се оформиха възгледите на основоположника на Българската социалдемократическа партия. С името на Димитър Благоев е свързана една от първите социалистически групи сред петроградските работници. Основаната от Дядото партия на българските революционни марксисти съумя да направи необходимите изводи от победоносната борба на руските болшевики, от техния опит в подготовката и осъществяването на Великата октомврийска социалистическа революция. Въоръжена с идеите на ленинизма, Партията на Димитър Благоев и Георги Димитров извърши своята болшевизация, превърна се в пролетарска партия от нов, ленински тип.

Целият път, извървян от Българската комунистическа партия от Бузлуджа до дните пред нейния XI конгрес, потвърждава по безспорен начин истината, че пролетариатът, работническата класа, може да стигне до победоносен завършек на революционната борба, само ако начело на тази борба застане партия, която безусловно е възприела Ленировите идеи, тръгнала е по пътя, проправен от Комунистическата партия на Съветския съюз, учила се е и е следвала делото на Великата октомврийска социалистическа революция.

Победата на социализма в България потвърждава световноисторическото значение на ленинизма, на теорията и практиката на социалистическото строителство в СССР. Българските комунисти винаги са се гордеели с думите на Ленин, казани по повод на Владайското войнишко въстание през 1918 г., че България направо подражава на Русия.

Като определя характера на Деветосептемврийския исторически поврат, др. Тодор Живков казва: „Деветосептемврийската революция от самото си начало беше социалистическа революция, повторение на Великия октомври в основното, в главното"[1].

Победила в резултат на многогодишните кървави и героични класови битки, при решаващата помощ на Съветската армия, Социалистическата революция откри нова страница в дългогодетната история на България — прехода от капитализма към социализма, съзижданието на социалистическото общество Въпреки изключително сложната международна и вътрешна политическа обстановка, въпреки трудностите, произтичащи от вековната изостаналост в развитието на страната, изграждането на социализма у нас започна при много по-благоприятни условия, отколкото в Русия след Октомврийската социалистическа революция. Българската комунистическа партия разполагаше с двадесет и седем

[1] Т. Живков, 30 години от победата на Социалистическата революция в България, Партиздат, 1974, стр. 7.

Digitized by Google

годишния опит на ленинската партия, на съветската държава, имаше зад гърба си крепката опора на Съветския съюз.

Още в първите години след Девети септември Георги Димитров сочеше великата преобразователна сила на съветския опит и необходимостта от неговото „всестранно изучаване и най-широко използване". „И този опит... — подчерта той пред Петия конгрес на БКП — съобразен с нашите условия, се явява единственият, най-добрият образец за строителството на социализма у нас, както и в другите страни на народната демокрация."[1]

Георги Димитров, изпитаният и талантлив ръководител на ленинската гвардия, деец с огромен теоретически заряд и с богат международен революционен опит, беше изучавал дълбоко и общите закономерности на социалистическото строителство, беше усвоявал и непосредствено опита на КПСС в това строителство. Под негово ръководство Партията поведе решително нашата родина по пътя на страната на Съветите. Като черпеше с пълни шепи от извора на световноисторическия съветски опит, тя творчески го използваше, умело пригаждайки общите принципи и закономерности към конкретните условия на България.

Съветският опит беше широко използван в създаването и развитието на социалистическата ни държава, която под своеобразната форма на народна демокрация успешно осъществяваше функцията си на диктатура на пролетариата. От него се учеше нашата партия и народното правителство при обобществяването на основните средства за производство, като внасяше своеобразие в мащабите, в темповете и сроковете. По примера на съветската икономика и нашата икономика започна да се развива на планова основа; осъществи се социалистическата индустриализация на страната и от изостанала селска страна тя се превърна в развита промишлено-аграрна държава.

Благодарение на творческото приложение на Лениновия кооперативен план и изграждането на съветските колхози, България втора в света завърши цялостното преустройство на селското стопанство на социалистически основи.

Учейки се от СССР и умело съобразявайки се със спецификата на страната, бяха създадени нови форми и методи на социалистическа търговия и транспорт, извърши се огромна за нашите мащаби строителна програма, преустроиха се всички останали сектори на икономиката.

Силно въздействие оказваше съветският опит и в работата на Българската комунистическа партия за развитието на социалистическата демокрация, за творческата инициатива на масите, за тяхното комунистическо възпитание, в развитието и осъществяването на социално-възпитателни функции на обществените организации; на изграждането на народните съвети у нас като държавно-обществени местни органи на властта и на културното строителство при своеобразието в управлението на културата, съответствуващо на националните ни културни традиции.

Изключително значение има опитът на КПСС в борбата за преодоляване на буржоазната идеология, за утвърждаване на марксизма-ленинизма като господствуваща идеология, за превръщането ѝ в могъща творческа сила при формирането на социалистическото обществено съзнание.

Голямо е значението на опита на КПСС за развитието на Българската комунистическа партия като ръководна и направляваща сила на социалистическото строителство. Задълбочено изучавайки и творчески прилагайки опита на КПСС и нейните ленински методи на ръководство, нашата партия укрепваше идейно и организационно, придобиваше опит и умение да управлява сложните социални процеси,

[1] Г. Димитров, Съч., т. 14, стр. 347—348.

Digitized by Google

съобразявайки своята дейност с обективно действуващите закони в развитието на социалистическото общество.

Наред със своя обществено-исторически опит в областта на социалистическото строителство Съветският съюз ни предоставяше и конкретен опит в развитието на научно-техническия прогрес, на различните отрасли на народното стопанство и другите области на живота. В най-широк и в по-тесен аспект той при всички случаи се свързваше с материалната помощ и моралната подкрепа, която СССР щедро ни оказваше във всички етапи на развитие на страната ни.

За да се характеризира мащабността на съветската помощ и значението ѝ за ускорено развитие на България, е достатъчно да се каже, че изградените през годините на народната власт по съветски планове, при непосредственото участие на съветски учени и специалисти крупни заводи днес произвеждат около 95 на сто от цялата продукция на черни метали, 80 на сто от продукцията на нефтопреработвателната и химическата промишленост, 60 на сто от електроенергията.

• • •

В резултат на успешното завършване на преходния период от капитализма към социализма и пълната победа на социалистическите производствени отношения, в резултат на настъпилите качествени и количествени изменения в цялата система на обществения живот България навлезе в етапа на изграждането на зрелия социализъм.

Програмата на Българската комунистическа партия, приета от X конгрес, формулира характерните черти на развитото социалистическо общество, набеляза основните закономерности и тенденции на развитие през този период. При разработването на Програмата на Партията Централният комитет се опираше върху принципите на марксизма-ленинизма, върху натрупания опит на Партията и страната в социалистическото строителство, върху постиженията на марксистко-ленинската теоретическа мисъл у нас и главно върху постиженията след Априлския пленум на ЦК на БКП. Тя се опираше и върху историческия опит и творческите приноси на комунистическите партии от другите социалистически страни. Изключителна помощ обаче както от гледна точка на теоретическите разработки, така и при определянето на стратегическите направления и непосредствените задачи на Партията през периода на изграждането на развито социалистическо общество оказа Програмата на КПСС, която отразява и теоретически обосновава опита на КПСС в изграждането на социализма и комунизма.

В Отчетния доклад на ЦК на БКП, изнесен от др. Тодор Живков, и в Програмата, която конгресът прие, се подчертава, че без съветския опит и без помощта на СССР България не би достигнала в такива кратки срокове до този етап на развитие, че тя не би могла да постави като непосредствена задача построяването на развито социалистическо общество.

Изграждането на развито социалистическо общество е продължителен период, през който се доизгражда материално-техническата база на социализма, усъвършенствуват се социалистическите обществени отношения, обогатява се духовната култура, повишава се благосъстоянието на народа, усъвършенствува се човешката личност и общество като цяло. Използването на съветския опит при решаването на тези грандиозни по мащабност и сложни по характер проблеми е обективна необходимост.

Комунистическата партия на СССР, съветският народ, след като извършиха социалистическата революция, за пръв път в историята

Digitized by Google

на човечеството превърнаха крайната цел — построяването на комунистическото общество — в своя непосредствена задача. Опитът на Съветския съюз в построяването на развитото социалистическо общество и в изграждането на материално-техническата база на комунизма има не само теоретическо, но и практическо значение.

Опитът на СССР и неговата научна, техническа и всякаква друга помощ е безусловна предпоставка за бурното развитие на производителните сили, за доизграждането на материално-техническата база на социализма, за решителното повишаване на благосъстоянието на нашия народ. Колко необходима е тази помощ, се вижда от факта, че само през шестата петилетка СССР достави на България 1,2 милиарда кубически метра природен газ, 10,2 милиона тона нефт, 4 милиарда киловат часа електроенергия. Със съветска помощ и с непосредственото участие на съветски специалисти бяха построени през този период 150 крупни предприятия.

На Десетия конгрес на Партията беше изтъкнато, че изграждането на развито социалистическо общество в България се улеснява и ускорява от наличието на най-тясно политическо, икономическо и културно сътрудничество и интеграция със страните от социалистическата общност, като в това отношение решаващо значение има дружбата и сътрудничеството със СССР. От друга страна в Програмата на Партията е записано, че изграждането на зрялото социалистическо общество създава още по-благоприятни условия и възможности да се развива и да се задълбочава сътрудничеството на нашата страна с братските социалистически страни, да се издигат на качествено нова степен взаимопомощта, сътрудничеството и интеграцията със социалистическите страни и преди всичко със Съветския съюз.

Процесът на все по-тясно сближаване със СССР, на икономическа интеграция и задълбочаване на сътрудничеството между НРБ и СССР във всички отрасли, започнал след Априлския пленум на ЦК на БКП през 1956 г. като закономерен процес, който се развива между страните от социалистическата общност, се разгръща последователно и неотклонно. За ускоряване и задълбочаване на този процес голямо значение имат решенията на Юлския и Октомврийския пленум на ЦК на БКП от 1973 г., които издигат на по-висока степен дружбата между двата народа, вливат качествено ново съдържание във взаимоотношенията между НРБ и СССР. Ръководителите на двете партии — другарите Тодор Живков и Леонид Брежнев, по класически начин определиха това ново съдържание „като интернационализъм в действие", като жизнена дейност на „един организъм, който има едни бели дробове и се оросява от една кръвоносна система".

Съвременната по-висока степен на дружба между нашите държави, задълбочаването на икономическата интеграция и разширяването на сътрудничеството във областта на духовната култура, все по-тясното сближаване между двата народа пораждат нови явления, създават нови предпоставки за изучаването на съветския опит, за взаимното проучване и използване на опита в строителството на социализма и комунизма в двете страни.

В последните години се осъществява все по-успешна координация на краткосрочните и дългосрочните планове за социално-икономическото развитие на НРБ и СССР. В рамките на СИВ кооперирането и специализацията на производството вземат все по-широки размери. Със създаването на смесени предприятия възникват и се развиват елементите на международната собственост. Стотици хиляди работници и специалисти работят в съветски, български и смесени предприятия на територията на СССР. Все по-голям става броят на съветските специалисти, които оказват непосредствена помощ за проектирането, строи-

Digitized by Google

телството и експлоатацията на крупни заводи в България. Задълбочава се научно-техническото сътрудничество. Осъществява се интеграция на научния потенциал на двете държави за разработване на проблеми и конкретни задачи на науката и техническия прогрес. Хиляди български граждани учат и специализират в съветските висши учебни заведения и научни институти. Засилва се обменът на научна и техническа документация.

Все по-широк става обменът на културни ценности, обединяват се усилията на творците на художествената култура за създаване на съвместни произведения на изкуството. Засилват се и се задълбочават взаимните връзки между министерства, научни и културни институти и др. ведомства, между обществените организации, творческите съюзи, между области и окръзи, между градове, предприятия, агропромишлени комплекси и колхози. Във все по-големи мащаби се развиват размяната на делегации, туристическият обмен, индивидуалните връзки.

Тези нови процеси и явления създават условия за масово-общуване на милиони хора от двете страни, за задълбочаване на дружбата, за духовно сближаване. Интернационализирането на обществената среда изменя социалното поведение на хората — засилва чувството на интернационален дълг, създава ново отношение към труда, изменя оценката за неговата обществена значимост. Укрепва взаимното доверие, необходимостта от взаимопомощ.

Всичко това създава изключително благоприятна обстановка за непосредствено изучаване и обмяна на опит в социалистическото и комунистическото строителство, за по-висока ефективност в неговото оползотворяване. Но за да се усъвършенствува управлението на работата по изучаване на опита на КПСС и взаимната обмяна в социалистическото и комунистическото строителство, е нужно да се приложи и тук, както в цялата социална дейност, програмно-целевият и комплексен подход, да се обхванат всички страни на преблема — информационни, управленчески, организационни, стимулационни. Прилагането на такъв подход ще помогне да се избегне стихийността, кампанийността и формализмът в тази работа.

Важно условие за изучаването на съветския опит е подобряването на информацията за този опит. Програмирането, събирането и обработката на такава информация следва да се организира така, че заинтересованите ведомства, научни и културни институти, предприятия, обществени организации, дейци на науката и културата, специалисти и работници да могат своевременно да получават сведения не изобщо за съветския опит, а за най-прогресивния, челния, необходимия им опит, който да им помага за решаване на основните въпроси и конкретните задачи, които изграждането на развитото социалистическо строителство поставя пред тях.

Друго важно условие за резултатно изучаване на съветския опит е изграждането на стройна система, която да определя функциите на различните звена на управление на тази дейност и координацията между тях, да осигурява организация на целия цикъл на процесите на изучаването и възприемането на опита, да създава оптимални условия за това, да изработва оценъчни критерии за ефективността, за внедряването му и пр.

Решаваща е ролята на Българската комунистическа партия за внасяне на по-голяма научност в работата по изучаването и използването на съветския опит, както и на взаимната размяна на положителното в социалистическото и комунистическото строителство. Партията натрупа вече голям опит в тази насока. Той следва да се прецени, анализира и осмисля от гледна точка на съвременните условия и изискванията, които възникват в новия, по-висок етап на развитието на

Digitized by Google

взаимоотношения между НРБ и СССР. Следва също така да се повиши взискателността към държавните и стопанските органи и дейци, към профсъюзите, комитетите за българо-съветска дружба, Комсомола, научно-техническите съюзи и другите обществени организации, които и досега извършват под ръководството на партийните комитети разностранна и полезна работа по изучаването и внедряването на съветския опит. Налага се по-широко да се привличат към тази работа научните институти и научните работници, специалистите и особено българските граждани, получили образование или специализирали в СССР, и челниците в производството.

• • •

Комунистическата партия на СССР се готви за своя XXV конгрес. Съветските хора се заемат с голямо въодушевление и с конкретни дела да посрещнат това изключително важно събитие.

Висок политически и трудов подем е обхванал и социалистическите труженици в България. Те с гордост рапортуват пред Централния комитет на Партията за своите забележителни успехи в изпълнение на шестата петилетка. Нов прилив на сили, енергия и ентусиазъм вля Обръщението на ЦК на БКП към комунистите, към трудещите се, към българския народ, което ги призовава към самоотвержен и ударен труд, на всенародно социалистическо съревнование за изпълнение и преизпълнение на плана за 1976 година, за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на Партията, за претворяване на неговите решения в живота, за по-нататъшен възход на нашата родина.

Ръководени от Комунистическите партии, под победното знаме на ленинизма нашите братски народи — българският и съветският — рамо до рамо крачат в сплотените редици на народите от социалистическата общност. В тази обща стъпка по пътя към светлото утро на комунизма крепне из ден в ден нашата древна дружба, зародила се в отколешни времена, минала през пламъците на Октомври и на Септември, закалила се в горнилото на трудната и славна борба за изграждането на най-прогресивното, най-справедливото и най-хуманното общество на човечеството. И тази дружба, непресъхващ извор на любов, на сила, на вяра, родена през вековете — ще живее във вековете.

ЕДИНСТВО, КОВАНО В СЪВМЕСТЕН ТРУД

ГЕОРГИ ИВАНОВ
първи секретар на Обединения комитет на БКП в СССР

Българските работници, специалисти и учащи се в Съветския съюз изпълняват отговорното поръчение на Десетия партиен конгрес и Юлския пленум на ЦК непосредствено да участвуват в утвърждаването на новите форми на братско сътрудничество и всестранно сближение между нашите партии и народи — главен фактор за ускореното изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България.

В тази насока Партията поставя пред нас, българските комунисти в СССР, важни изисквания: да осигуряваме максимална производи-

Digitized by Google

телност и ефективност на труда на нашите колективи за по-скорошното осигуряване на така нужните за страната ни дефицитни суровини и материали като дървесина, целулоза, стомана, природен газ и др.; творчески да изучаваме, да усвояваме и пренасяме в България челния съветски опит във всички сфери на материалния и духовния живот; престоят на българските граждани в СССР да се превърне в школа за идейното, патриотичното и интернационалното им възпитание, за разширяване, задълбочаване и обогатяване на святата българо-съветска дружба.

Изпълнението на тези задачи е в пряка зависимост от политическата зрелост и активност на колективите, от авторитета, инициативата и боеспособността на първичните партийни организации.

Сега в различните райони на съветската страна работят 172 първични организации с 4012 членове, обединени в 15 комитета. Техният живот и дейност протичат в условия, различни от тези в България. Това особено се отнася до строителството и дърводобива, където съставът е разнороден и често се сменя, няма възможност за формиране на постоянно действуващ партиен актив. Но динамичните условия, при които работят комунистите, важността и отговорността на задачите, които решават, съвместната дейност със съветските партийни органи и организации влияят благотворно за бързото им израстване и укрепване.

Особеностите на нашите първични партийни организации в СССР изискват и повече грижи, по-друг подход към тяхното ръководство от страна на партийните комитети. Те обуславят необходимостта постоянно да се усъвършенствуват онези принципи, върху които се основава вътрешнопартийният им живот, тяхната организационна и идеологическа дейност, формите, стилът и методите на работа и ръководство.

След Юлския пленум (1973 г.) за бюрото на Обединения комитет стана съвършено ясно, че за да изпълним задачите, които Партията поставя на този етап пред нашия близо 40-хиляден колектив, трябва преди всичко да се заемем с по-нататъшното издигане ролята и отговорността на първичните организации като политически ръководства на колективите.

Започнахме с правилното разпределение на комунистите по производствени и учебни звена и участъци и повишаване изискванията към тях, с подобряване качествения състав и подготовката на секретарите и членовете на партийните бюра, с усъвършенствуване структурата на самите първични организации. Цялата наша партийна организация взе участие в подготовката на пленум на Обединения партиен комитет, посветен на авангардната роля на първичните организации. Подготовката на пленума, неговото провеждане и първите стъпки от изпълнение решенията му съвпаднаха с две крупни събития от живота на нашия народ, на съветските народи и цялото прогресивно човечество — 30-годишния юбилей от победата на социалистическата революция в България и 30-годишния юбилей от победата на Съветския съюз над фашистка Германия. Това беше една прекрасна основа, школа за идейно и организационно израстване, за проявление на политическа зрелост и активност на първичните организации, за най-тясното им свързване с първичните организации на КПСС. Извършената богата, разностранна съвместна политическа, организаторска и възпитателна работа в този период издигна идейното им единство, боеспособността и активността и намери реален израз в изпълнената годишна строителна програма с 50 дни предсрочно, в повишеното равнище на работата на българските представителства и в подобряване успеха на студентите и аспирантите.

Ако трябва да се каже кое е най-характерното за нашите пър-

Digitized by Google

вични партийни организации — това е подчертаната самодейност в техния живот, която засилва инициативността и отговорността им. Повече от организациите влагат умение и творчество в своята многостранна работа, издигат авангардната роля и личния пример на комунистите. Няма нито една организация с нарушено единство. Цялата своя дейност те свързват с борбата за претворяване в живота на изискванията на X конгрес на БКП и Националната партийна конференция, с борбата за изпълнение на насрещните планове и обещания, за достойно представяне в братската съветска страна.

Важен фактор за издигане ролята на първичните организации като политически ръководства са всекидневните непосредствени връзки с организациите на КПСС. Творческото усвояване и прилагане на съветския опит е основа за утвърждаване научния подход в работата и критерий за оценка на дейността им.

В това отношение могат да се посочат много примери из всекидневието на нашите първични организации — и в областта на партийното ръководство на стопанската дейност, и в идеологическата, и в партийно-организационната работа. В повечето наши организации успешно се прилага самоотчетът на комуниста — опит, взет от партийните организации на КПСС. Всеки комунист, независимо от поста, който заема, се отчита пред партийното събрание за своята работа и обществено поведение. Организират се разговори за дълга и отговорността на комуниста. Повишава се деловитостта при провеждане на партийните събрания, по-щателна е предварителната им подготовка, внася се по-голяма проблемност в тематиката, по-добре се разработват проектите за решения. Създадената традиция да се връчват при тържествена обстановка поръчения засилва чувството за отговорност у комуниста. Съветските организации полагат постоянни грижи да се засилва ролята на моралните стимули и утвърждават силно въздействуващи ритуали, особено за трудовото и политическото възпитание на младежта. Към това насочваме вниманието и ние на нашите първични партийни организации.

Благотворно влияние върху работата на организациите и комитетите оказват личните контакти със съветските челници в производството, науката и техниката. По инициатива на Обединения партиен комитет се организираха срещи на строителните групи с героите на социалистическия труд, знатните съветски строители Алексей Басов и Николай Злобин, популяризира се опитът на Владислав Сериков по прилагане на бригадната стопанска сметка в промишленото строителство и по индивидуалната работа с хората. Изучен бе опитът на героя на социалистическия труд Попов за уедряване на секаческите бригади в дърводобива. Всичко това приобщава нашите колективи към един от най-прогресивните методи в строителството и дърводобива. Сега 340 бригади успешно работят по почина на Басов, над 20 бригади — по почина на Злобин и 9 по почина на Попов.

Особено ценна форма за изучаване на съветския партиен опит са съвместните заседания на партийните комитети и бюрата на организациите на БКП и КПСС. На тях нашите активисти и партийни членове нагледно се запознават с подхода, формите и средствата, използвани от съветските партийни органи и организации. Сега не само партийните комитети, но и първичните организации на БКП и КПСС в рамките на съответните производствени звена приемат единни планове. В тях наред с културно-масовите инициативи с голяма сила се поставят проблемите на производителността на труда, на качеството, на икономията на материали, на трудовата и обществената дисциплина, на съревнованието. На съвместни събрания се отчитат и български, и съветски ръководители и изпълнители. Двете организации упражняват съвместно правото си на партиен контрол над стопанското ръководство. По най-

Digitized by Google

важни за колектива проблеми се изграждат съвместни комисии от членове и активисти на БКП и КПСС, които изработват съответни предложения. По отделни производствени въпроси се организират съвместни събрания и на партийните групи в нашите и съветските самостоятелни и смесени бригади. Изградени са 70 смесени бригади. Това е ново, конкретно проявление на социалистическия интернационализъм в действие.

През първите години на работа в Губкин партийната организация при Лебединското строително управление беше анемична, а самото строително управление — едно от най-слабите, с постоянно сменящо се ръководство. Сега името на това управление е известно на всички българи, работещи в СССР. То издържа с чест най-трудния изпит — пуска на първите два етапа на Лебединския рудообогатителен комбинат за преработка на 15 млн. тона руда. Първичните организации на КПСС и БКП и колективите повече от три години живеят като единен организъм, действително с единен критерий, оросявани от кръвоносната система на великото братство.

Съревнование, дружба и братска взаимопомощ — това стои в основата на съвместната работа между тези организации в името на общата цел — срочен пуск при отлично качество и интернационално възпитание на колектива. Такива примери могат да се посочат и в Железногорск, Грозни, Архангелск и др.

За осъществяване на своята дейност организациите на БКП използват материалната база на КПСС — клубове, партийни кабинети, технически средства и др. Активът на повечето наши първични организации се обучава в съветски партийни форми. Само във вечерните университети на КПСС успешно се учат повече от 500 наши активисти.

Всичко това обогатява формите и методите на работа на първичните организации и издига тяхната роля като действени политически ръководства. Повишава се тяхната инициатива. Засилва се умението им да решават правилно възникналите проблеми. Преодолява се дублирането в работата на партийните и стопанските органи, нещо характерно за първите години. За мобилизиране на трудовите колективи в решаването на производствените задачи партийните организации си служат все по-умело с партийни средства и форми.

Важно място в работата на партийните комитети и организации заемат грижите за партийните групи. В нашите организации са изградени 430 партийни и 170 партийно комсомолски групи. През първото полугодие на 1975 г. първичните организации организираха проверка на тяхната дейност и взеха мерки за по-нататъшното им укрепване.

Известен напредък партийните организации постигнаха в своята работа с Комсомола и младежта. При нас младежите са преобладаващата част от състава на работниците и специалистите — над 60 на сто. С тяхната работа са свързани най-хубавите прояви на колективите, но, както показа едно наше проучване, и по-голямата част от нарушенията на обществената и трудовата дисциплина са също тяхно дело. Поради това партийните организации насочват своето внимание към обхващане на всички младежи в младежко-комсомолски бригади. Работят за издигане ролята на ръководителите на тези бригади като възпитатели на младежта. Полагат усилия за развитие на наставничеството и научно-техническото ръководство на младежта.

Голямо значение за укрепването на комсомолските дружества и организации има съвместната им работа с Ленинския комсомол. Ще спомена само, че под ръководството на първичните партийни организации инициативата на московските комсомолци да работят в чест на 30-годишния юбилей от победата над фашистка Германия „За себя и за того парня", паднал във Великата отечествена война, намери широк отзвук и сред повече от 170 български младежки бригади. Това движение с

Digitized by Google

дълбоко трудово и патриотично въздействие сега доби нов размах в чест на предстоящия Единадесети конгрес на БКП.

В изпълнение решенията на Десетия конгрес и Февруарския пленум на ЦК на БКП за нов подход в идейно-възпитателната работа, при условията на постоянното и неизбежно обновяване на основната част от колективите, за нас особено значение придобива подобряването на индивидуалната политическа и възпитателна дейност с всеки работник, специалист и студент, изпратен в СССР.

Отчитайки незадоволителната дейност на партийните комитети и организации в тази област, бюрото на Обединения партиен комитет с помощта на специалисти и на основата на съветския и наш опит разработи специална система от форми и средства за коренно подобряване индивидуалната работа с хората. Тя обхваща периода на подготовката на българския гражданин за труд и учение в СССР до неговото завръщане в родината. Предвижда утвърждаване на подходящи ритуали при посрещането на работници, при включването им в производственото или учебно звено и при завръщането им в България. Активистите и висококвалифицираните производственици получават конкретно поръчение за трудовото и политическото възпитание на новоприетите и особено на младежите. Целта, която си поставяме с тази система, е всеки българин на работа и учение в СССР да обогати професионалната и идейно-политическата си подготовка, да почувствува и възпитава у себе си високите морални добродетели на съветския човек — строител на комунизма. Главната тежест за осъществяването на тази система пада върху първичните партийни организации. Под тяхно ръководство тя сега се привежда в действие. Приложението ѝ в Железногорск например даде много добри резултати — рязко намаляха нарушенията на обществената и трудовата дисциплина, повиши се производствената и политическата активност.

Преценявайки дейността на нашите първични организации в светлината на постановките, дадени от Националното съвещание във Велико Търново по работата на първичните организации и особено в забележителната реч на др. Тодор Живков, трябва да кажем, че една част от тях не са на необходимото равнище. Не всички организации в Коми АССР държат на постоянен контрол такива основни въпроси като производителността на труда, качеството на дървесината, използването на техниката и пр. Не всички партийни организации в строителството са се преустроили в духа на задачите, поставени от Националната партийна конференция. Не са малко все още нарушенията на социалистическия морал, на което не се реагира своевременно и ефикасно. Допускат се нарушения и на вътрешнопартийната демокрация.

Сериозни трудности се срещат поради текучеството и липсата на кадри особено в малките строителни групи. Поради недостатъчно партийно ядро сред учащите се са изградени много сборни организации, в които членуват комунисти от различни по характер учебни заведения. Това затруднява осъществяването на политическо ръководство над Комсомола.

Ние полагаме усилия да регулираме количествения и качествения състав на първичните организации, но няма да сме в състояние да отстраним сериозните трудности, ако не се подобри подборът на изпращаните в СССР работници и специалисти.

Мисля, че всеки комунист и комсомолец трябва да се изпраща в СССР с поръчение и да се следи за неговата работа и развитие, тъй като това е един жив канал за пренасяне у нас на богатия съветски опит.

Сега в първичните партийни организации в строителството и дърводобива и сред целите колективи се работи за изпълнение решението на Политбюро на ЦК и Постановлението на Министерския съвет на НРБ

Digitized by Google

за укрепване и по-нататъшното подобряване ръководството и дейността на българските работници в Съветския съюз. Тези документи са израз на грижите и вниманието на нашата партия към българските производствени колективи. Те са важно средство в усилията на първичните организации за повишаване ефективността в работата на колективите.

Под ръководството на партийните организации в колективите се раждат нови, високопатриотични инициативи. Например бюрото на Обединения партиен комитет утвърди инициативата на Архангелската организация за обявяване в чест на XI конгрес единадесет ударни седмици, придружени с изучаване материалите за всеки партиен конгрес. Тази инициатива се подема от всички колективи и става основа на нов тласък за разгръщане на социалистическото съревнование. Според комитета тя ще изиграе важна роля за изпълнение насрещните планове и преизпълнение на производствените програми, за патриотичното и интернационалното възпитание на работниците и специалистите.

Нашите първични партийни организации отиват към Единадесетия конгрес на БКП и Двадесет и петия конгрес на КПСС организационно укрепнали, идейно закалени и тясно сплотени около Димитровския ЦК начело с др. Тодор Живков. Те живеят с пулса на динамичното развитие на нашата родина и са изпълнени с решимостта да работят още по-активно и всеотдайно за повишаване приноса на българските колективи в СССР за осъществяване историческите задачи за всестранното сближаване на НРБ с великия съюз на Съветските социалистически републики.

С ТВОРЧЕСКИ ПОЧЕРК

Една от съществените страни в работата на Софийската окръжна партийна организация е широкото, повсеместното делово изучаване и внедряване на опита на КПСС. На неговото изучаване се гледа като на първостепенна политическа задача, а прилагането му се оценява като особено важен фактор за цялостното подобряване на партийната дейност. В този дух е построена и мрежата от взаимни връзки и сътрудничество между партийните органи и организации от Подмосковието и Софийски окръг. На основата на взаимния план с Московска област в окръга оперативно действуват четиридесет партийни комитети. Те имат разгърнати решения за изучаване, разпространяване и внедряване на съветския опит. Няма голяма окръжна инициатива, която още в своя зародиш да не е обогатена от опита на съветските другари. Да вземем например грижата на окръжния комитет за подобряване на стила в партийното ръководство. По най-различни начини беше изучен опитът на редица партийни комитети от Московска област. Нещо повече, на гости в окръга бяха поканени партийни работници от Одинцово и Подолск, които пред актива споделиха интересни идеи, форми и методи на работа, запознаха го с анализи върху социологически и други проучвания. Направено бе така, че техните доклади стигнаха до всички партийни организации.

Полезно се оказа и изпращането на работни групи. Информацията, която те донесоха от 4—5 градски комитети, се прие с голям интерес. Такива проблеми като: работата за повишаване ролята на комитетите и техните бюра, дейността на кабинетите по партийно-организационните въпроси, комплексните проверки на изпълнението на решенията, партийната грижа към кадрите и други се посрещнаха от партийните работници с голямо внимание и те се заеха да осмислят предлагания конкретен опит.

Да надникнем в работата на някои партийни комитети и видим как реализират начертаните от окръжното партийно ръководство проекти за изучаването и внедряването на съветския опит.

Градският комитет на Партията в Елин Пелин разполага с богата информация за опита на няколко градски комитети от Московска област по основни проблеми на организационната работа и с успех прилага комплексните проверки, така наречените „тревожни сигнали" за неизпълнение на стопански задачи и други инициативи. Например с решение на бюрото на градския комитет на Партията, Комсомола, градския съвет на БПС, изпълнителния комитет на ГНС „тревожният сигнал", написан на специален лист, се връчва от първия секретар на градския комитет на Партията на ръководството на предприятието. Сигналът стига до работниците. Партийните, профсъюзните, комсомолските групи и ръко-

Digitized by Google

водства предприемат мерки за преодоляване на слабостите. Има случаи, когато бригадирите, без да чакат нито час, събират хората и обсъждат отправената им критика и се захващат да отстранят недостатъците в своята работа. Градският комитет, анализирайки резултатите от прилагането на този опит, е направил извода, че през миналата година той е изиграл важна роля за изпълнението на производствените задачи в редица предприятия.

Градските комитети на Партията в Самоков и Ихтиман, общинските комитети в Лесново и Искрец по примера на редица комитети от Московска област за ангажирането и активизирането на своите членове им възложиха постоянни задачи и поръчения, за които на оперативки и други ежеседмични съвещания се отчитат. По този начин нараства не само активността на членовете на комитетите, но се събира богата информация, бързо се реагира на някои прояви, факти и явления, решават се въпроси, които живо интересуват населението. Заедно с всичко това се засилват и връзките между партийните ръководства с комунистите и трудещите се, расте авторитетът на партийните органи. Градският комитет в Самоков например не само ръководи, но активно общува с комсомолските дружества. За това особено помагат поръченията на членовете му. Разпределени в първичните партийни организации по дружества, те имат лични контакти с комсомолските ръководства и младежите, помагат им да решават цял комплекс от проблеми в тяхната работа.

В Московска област се е утвърдила една форма, която помага да се повишава ефектът от цялостната дейност на членовете на комитетите. Те се отчитат за своята работа не само в пленарни заседания и в бюрото, но и в самите партийни организации по предприятия, стопанства и пр. Разказват за работата на комитета, за неговите планове, споделят и какво те лично са сторили. Подобни изяви има и в Самоков. Членовете на градския комитет излизат с беседи пред събранията на първичните организации и информират комунистите за проблемите, които решават, за успехите и неуспехите, трудностите, които срещат. Ефектът от такива срещи е много благоприятен. Защото расте самочувствието на комунистите като стопани на градската организация, расте и доверието им към ръководството. Освен това откриват се добри възможности да се събере и пренесе в ръководството многостранна информация за явления, които се нуждаят от политическата оценка на градския комитет на Партията.

Големи грижи се отделят за изучаването на факторите, които способствуват да се издига научното равнище на партийната работа — един проблем, към който се засили вниманието на кадрите особено след съвещанието във Велико Търново. Градският комитет на Партията в Самоков е създал действен, добре съоръжен, с ясни задачи и добри възможности партиен кабинет. Тук особено много помогна опитът на партийните кабинети в Ленински район на Московска област. Разбира се, самоковските другари се опитаха не просто да подражаят онова, което видяха и научиха в Москва, но да изградят един орган, една система отговаряща на техните условия и потребности. Ценното в работата на този кабинет са неговите широки функции и възможности. Ето някои от тях. Партийният кабинет изработва паспорти на всяка първична организация. Те се съхраняват в специален шкаф, до който по съответен ред имат достъп всички сътрудници на комитета. Какво съдържа паспортът на първичната организация? Всички материали от годишните отчетно-изборни събрания и от някои по-важни събрания, списъчният състав на организацията с анализ на социалния произход и други данни за партийните членове. В тази богата папка се събират още данни за комунистите, които се учат, списък на първенците в труда и ученето, списъци на профорганизацията и комсомолското дружество, някои основни решения и инициативи на партийната организация, системата за водене на социалистическото съревнование и справка кога, какво е решавала партийната организация по него, биографични данни за патрона на предприятието, стопанството, училището и пр. Това са най-общите ориентировъчни документи за една първична организация. Ако папката се разгърне, от нея само за няколко минути може да се види портретът на първичната организация в едри щрихи.

В едри щрихи, а проблемите, ежедневието? И за това си има отделна документация. Така наречените проблемни папки. Досега партийният кабинет е съставил вече тридесет и пет такива папки. Те осигуряват постоянна информация за изучаването на цели групи проблеми: партийно ръководство на Комсомола, решения на пленумите на градския комитет, доклади, информации, анализи за дейността на промишлените предприятия, образованието и пр. По този начин работниците на градския комитет, членовете на бюрото, на пленума, нещатните сътрудници разполагат с една богата, добре систематизирана документация по основни проблеми, която използват в ежедневната си работа.

В Костенец градският комитет задълбочено изучава проблема за контрола на партийните решения и обработването и обобщаването на информацията. За какво се подсетиха, какво изучиха костенецките партийни работници от съветския опит в това направление? Те кореспондират с градския комитет на КПСС в Дмитров, Московска област, където проучиха работата по контрола и проверката на изпълнението на решенията, работата с резервните кадри, системата за информация, работата за укрепване на връзките на промишлените със селскостопанските предприятия и пр. Може да се каже, че на основата на съветския и собствения си опит градският комитет на Партията в Костенец повиши научното равнище на партийната работа. Съставя картотека на решенията, чийто системен преглед не позволява да се пропускат срокове, засилва се взискателността към отговорниците за изпълнението им. Специални грижи се полагат за издирването

Digitized by Google

на резервни кадри. С тях се провеждат семинари за обучение, редовно ги запознават с най-важните дела на организацията и комитета. В набирането на информацията също има значителен напредък. Тук особено се държи на своевременното информиране и бързото реагиране на възникнали въпроси. В градския комитет например идват информации по партийна и обществена линия, че редица дефицитни стоки се раздават от някои недобросъвестни магазинери „под рафтовете", за което хората с основание се възмущават; че хигиената в някои търговски обекти е влошена и пр. Веднага се реагира. Съставени са комисии, които проверяват и сигнализират на съответните ръководства. Подобни примери могат да се дадат и за решаването на някои битови въпроси в трите училища в града, където сега 90 процента от учениците се хранят в столове и им е осигурена топла закуска. Петдесет процента от тях получават безплатен обяд. Пак в резултат на добрата информираност на ръководството са взети всички необходими мерки, и то навреме, за решаването на някои ергономични проблеми в предприятията като осигуряване на подходящо осветление и украса, климатични уредби, облекло и пр. Всичко това говори за подвижността на градския комитет, за неговото заострено внимание към ежедневието на хората, нещо, което както комунистите, така и останалите трудещи се не могат да не виждат и оценяват. Този пример на допир до опита на партийните организации от Московска област показва как българските комунисти политически го преценяват и творчески го претворяват.

• • •

В почти всички комитети и организации в окръга се прави преценка на резултатите от прилагането на съветския опит в партийната работа. Много нови неща оглеждат в своето ежедневие отделите на окръжния комитет, окръжната контролно-ревизионна комисия, която има специален план за изучаване на съветския партиен опит. Ефектна се оказа картотеката на наказаните комунисти, която окръжната контролно-ревизионна комисия състави по примера на съветските другари. Тук става дума за постоянна грижа и внимание към комунистите и особено когато те са получили наказание.

Първичните партийни организации в окръжния комитет на Партията също подложиха на анализ своята работа по изучаването и препоръчването на съветския опит. На специални събрания те разглеждат информации в едно или друго направление, дават конкретни препоръки на отделите и комунистите в това важно дело. В сектор „Информация" има много факти, които говорят, че системната работа на бюрото на окръжния комитет, на отделите и сътрудниците за организиране изучаването, разпространяването и творческото прилагане на съветския опит води до активизиране на тази дейност. Вече не само на равнището на окръжния и градските комитети на Партията се разглеждат въпроси, свързани с изучаването на съветския опит, но и в самите първични организации този въпрос живо интересува и занимава комунистите.

Сега в окръжния комитет се работи за разширяване и задълбочаване на започналото дело. В отделите на окръжния комитет се замислят някои нови начинания, които да доведат дружбата и сътрудничеството с Московска област на още по-високо равнище. Проектира се например да се систематизира изучаването на съветския опит от кадрите и актива, да се създаде факултет специално по проблемите на партийната работа. Това означава, че този факултет ще има своите редовни занятия с участието на лектори от Московска област, че той ще изведе на преден план новото в живота на партийните организации на КПСС и особено след XXV конгрес, че партийните кадри ще получат богата разностранна и направо от извора информация за решаването на редица проблеми в братската страна.

В окръжната партийна организация се набелязват мащабите на сътрудничеството и дружбата с Московска област. Изучаването на опита по много направления върви динамично. Но това не става формално, а творчески. Делегациите и групите, съставени по подходящ начин, според изучавания проблем се запознават с опита на КПСС и го разглеждат явление по явление, като анализират причините за успеха, търсят сходството в условията, правят политически оценки на потребностите на едно или друго начинание и какви условия да се осигурят за успеха в пресъздаването му. На това учи своите кадри окръжното партийно ръководство, това подсказва и самият живот.

Не е достатъчно обаче само да се прочете нещо за опита или да се види и изучи съвестно, с молив в ръка. Не е достатъчно и да се съобщи наученото. Има лабораторен, творчески процес на усвояване и прилагане на опита. Би било чист формализъм да се разкаже и пропагандира опитът, „да се обяви за приет", а по-нагатък да няма нищо налице. Също така вредно е и бавенето на процесите на усвояването му. Дистанцията от изучаването му, от лабораторния момент на анализи и търсене на подход за внедряване в практиката следва да се съкращава. Често пъти началният тласък, енергията на откритието заглъхват, защото много сме се забавили, улисали сме се в други дела. Ето защо партийните органи в окръга се стремят да осъществяват действена система за изучаване и внедряване на съветския опит на основата на потребностите и след дълбокото вникване в същността му и начините за използването му.

Комунистите от Софийски окръг с Московска област градят истински мост на дружба и сътрудничество и всеки ден с по-голяма вещина, с творчески почерк изучават и внедряват съветския опит.

Кирил ПАНАЙОТОВ

Digitized by Google

КАКВО НАУЧИХМЕ В РОСТОВ НА ДОН?

Неотдавна бях в състава на делегация от окръжния комитет на БКП в Плевен, която посети Ростовска област в Съветския съюз. Няма да говоря за голямото уважение и обич, което е плод на дружеските връзки, които съществуват между Ростовска област и нашия окръг. Ще споделя част от онова, което видяхме и научихме там.

Трудно е да се изброят и подробно изяснят всички форми и средства, да се посочат всички новости и инициативи, по които работят комунистите от Ростовска област за повишаването боеспособността на първичните партийни организации и авангардната роля на комунистите, за утвърждаването на научност, творчество, размах и деловитост в дейността на кадрите, за разширяването връзките на Партията с трудещите се.

Областта е една от водещите в страната. Планът за миналата година по промишлеността е преизпълнен със 130 млн. рубли.

Основният въпрос, който привлече вниманието ни, бе организацията на социалистическото съревнование като един от най-ефективните методи на ръководство.

Главните задачи, които се поставят като цел на съревнованието, са: голяма част от предприятията да реализират производствените си планове за петилетката много преди срока. Всяка година, като преизпълняват годишните планове, да се гарантира осъществяването на петилетните показатели.

Двигател на съревнованието са разнообразните почини и инициативи, които поддържат будно гражданското съзнание и интерес на трудещите се към всекидневните задачи. По инициатива на героя на социалистическия труд Н. В. Бочкарев — ръководител на звено от Целински район, по цялата страна се е разгърнало движение за високопроизводително използване на техниката във всички отрасли на народното стопанство. За едно денонощие звеното на Бочкарев е ожънало с 4 комбайна „Нива" 800 т зърно или 10 пъти повече от нормата.

Умело областната партийна организация използва исторически годишнини или предстоящи събития за разгръщане на социалистическото съревнование и мобилизиране на трудещите се за преизпълнение на насрещните планове.

Във връзка с 30-годишнина от победата над фашизма в Ростовска област в цялата съветска страна се родиха прекрасни почини. Един от най-разпространените е „На 30-годишнината от победата — 30 ударни седмици". В това движение участвуват всички.

Друго масово движение по инициатива на предприятията от Новочеркаск е: „На десетте градове герои — десет ударни декади".

Кои са тези градове?

Великата отечествена война записа името на: Москва, Ленинград, Киев, Волгоград, Минск, Брест, Севастопол, Одеса, Новоросийск и Керч. В завода за постоянни магнити в Новочеркаск се е родил почин да се изработват норми за загинали герои от войната, които са работили в предприятието. Тази инициатива е подета от всички предприятия. Подобно е движението „За себе си и за онзи младеж", разпространено най-вече сред младежта. Производствени звена включват символично в състава си загинали герои от войната и работят от тяхно име.

Средствата от тези два почина се предават във Фонда на мира и за построяването на паметници.

В социалистическото съревнование много сполучливо се съчетават материалните и моралните стимули. Те се оповестяват с обявяването на съревнованието и са конкретно свързани с повода и лозунга, под който то се води.

Стимулиращо за първенците и на всички участници в съревнованието действува неговата конкретност и редовното му всекидневно отчитане. В Завода за електролокомотиви в Новочеркаск, който е с дълъг производствен цикъл, съревнованието се отчита всеки ден с точно измерени показатели, включително и заплатата, изработена от работниците за деня.

Съревнованието не е само грижа на обществените организации. От него се интересуват ръководни кадри на всички нива.

При отчитането му участвуват съответните стопански и партийни дейци. Партийните комитети отблизо следят неговото развитие, разглеждат информации от стопанското ръководство, търсят отговорност при подценяването му.

Друг основен фактор, който осигурява успеха на Ростовска област, е масовото движение да се работи без изоставащи предприятия. То е намерило горяща подкрепа в изказването на Л. И. Брежнев. Първоначално изискването било: „Всяко предприятие — с изпълнен план", като се вземат предвид всички показатели. Ростовчани по призива на Таганрожския комбинат „Красний котелщик" подемат инициатива да се води съревнование, да няма изоставащи цехове, участъци и бригади. Трудещите се от Новочеркаск доразвиват инициативата и предлагат да се работи без изоставащи не само в промишлеността, но и във всички останали отрасли.

Във връзка с движението да няма изоставащи звена е засилена индивидуалната работа с хората и преди всичко с комунистите.

За оказване помощ на ръководителите и колективите от изоставащите е разпрост-

Digitized by Google

ранното движението „Земята на съседа не е чужда земя", „Фермата на съседа не е чужда ферма".

Повишени са изискванията спрямо комунистите. Постоянна задача е „всеки комунист и комсомолец — с презизпълнена норма", като при несполуки се търси партийна отговорност.

При подмяната на партийните документи е разговаряно в партийните, районните, градските и областните комитети на КПСС с всеки нови комунист от областта. Тези беседи са дали възможност да се получи допълнителна информация, дадени са интересни предложения, които са свързани с живота на колектива, със стила на ръководните кадри и дейността на партийните органи и организации. Те са заведени на отчет и системно се контролира изпълнението им.

Какво още се прави в Ростовска област, за да се увеличава обществената производителност на труда?

Интересно е движението на династиите. Има цели семейства, които с поколения работят в едно и също предприятие. Известни са шестте сестри Ермоленко, които общо като механизаторки вече са изработили 127 години. Областният комитет на КПСС води на отчет тези семейства, за тях се пише в печата, организират се чествувания, областни събори, прави се всичко за усъвършаване на потомствени професии. По този начин резултатно се съчетават интересите на семействата с обществените.

Много разпространено е и движението на наставниците. Основната му цел е възпитанието на подрастващото поколение. По-старите работници от предприятията поемат шефство над постъпили млади производственици. В Ростов на Дон около 30 000 наставници отговарят за 100 000 възпитаници, като броят им се увеличава всяка година. Те са челници, ударници, ветерани на труда, общественици. На тях е поверено да отговарят за поведението на възпитаниците си в бита, семейството, в обществения живот, за цялостното им формиране като личности. Новост в ръководството на това движение са създадените съвети на наставниците към цеховете, предприятията, градовете и за областта. Чрез тях се осъществява и партийното ръководство. През миналата година се е състоял първият областен събор на наставниците.

Много още инициативи от партийно-организационната практика на областния комитет на КПСС в Ростов, на градските, районните и заводските партийни комитети и първичните организации представляват голям интерес за нас. Бюрото на окръжния комитет на БКП в Плевен, след като се запозна с доклада на делегацията, възложи и се разработиха мероприятия да се претвори в живота онова богатство, което видяхме и научихме от КПСС.

Трифон ТРИФОНОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Плевен

ВЗАИМНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО НИ ОБОГАТЯВА

Изминаха осем години, откакто окръжният комитет на БКП във Видин установи най-тесни взаимоотношения с областния комитет на Комунистическата партия в гр. Ровно — Украйна.

В духа на решенията на Юлския и Септемврийския пленум на ЦК на БКП през 1974 година между окръжния комитет на БКП във Видин и областния комитет на КПСС в Ровно беше приет двегодишен план за основните насоки по обмяна на положителен опит и разширяването на дружеските връзки. Хвърлим ли поглед за изминалия период, ще се убедим, че взаимоотношения с Ровненска област имат почти всички колективи в селища на Видински окръг.

На начите трудещи се град Ровно и Ровненска област станаха поле за конкретна изява и за обогатяването на българо-съветската дружба, извор за изучаването и прилагането на челния съветски опит във всички сфери на обществено-политическата, културно-масовата и стопанската дейност.

Установи се традиция редовно да се разменят делегации и работни групи за изучаването и прилагането на различни проблеми в дейността на окръга. Партийните и държавните органи взаимно се информират за хода на социалистическото и комунистическото строителство. Обществено-политическите, масовите и стопанските организации имат връзка със съответните ръководства и колективи от Ровненска област.

Независимо че по насоки на производството съществуват значителни различия между нас, то в областта на техническия прогрес, в решаването на социалните про-

Digitized by Google

блеми, организаторската, масово-политическата работа и редица други въпроси при ровненци ние намерихме отлични образци, които се изучават и прилагат съобразно условията в окръга.

От 1967 година редовно делегации и работни групи са посещавали Ровненска област, като винаги са запознавали актива и трудещите се от окръга с добрата работа по въпросите на внедряването на научната организация на труда, културата и естетиката в производството, поддържане и добър външен вид на предприятията, стопанствата и работните места. Примерът, който дават партийните и стопанските ръководства за създаването на заинтересованост от колективите, решаването на социалните проблеми на предприятията и умелото съчетаване на моралните и материалните стимули в социалистическото съревнование, практическата работа, която вършат съветските другари за изграждането на здрави, боеспособни и високосъзнателни трудови колективи, грижите им за повишаването квалификацията на кадрите са използвани като образци за внедряването челния съветски опит в дейността на партийните и други органи, организации и трудови колективи в окръга.

Под ръководството на окръжния комитет на БКП бяха приложени успешно елементи на научната организация на труда, на ергономията и промишлената естетика в производството. Изградени бяха заводски съвети по научна организация на труда, ергономия и промишлена естетика. Към градския комитет на БКП във Видин до 1973 година действуваше съвет по научна организация на труда, ергономия и промишлена естетика, а след това той се сля с окръжния съвет по ергономия и промишлена естетика. Организирани бяха дни на ергономията за съответните отрасли в предприятията. Върху основата на Ровненския опит бе обогатена системата на социалистическото съревнование и се усъвършенствува тази за организирането на състезания конкурси за най-добри в професията работници и специалисти в промишлеността, селското стопанство и обслужващата сфера. В окръга широко се използват достиженията на ровненци в борбата за произвеждането на висококачествена продукция, разгръщането на техническото творчество и подобряването на социално-психологическия климат в трудовите колективи.

За изучаването и внедряването на челния съветски опит добра помощ на партийните и стопанските ръководства оказаха изградените за целта клубове и по-големите предприятия. Конструкторът на завода за автомобили гуми Костадин Петров например, прилагайки постиженията главно на Съветския съюз в производството на тежки радиални гуми с използването на полиамиден корд, е направил няколко рационализации, чиято стойност надхвърля един милион лева. Сега голяма част от трудовите колективи работят по приетата програма за внедряването опита на Степан Витченко за наставничеството. Значителни успехи в тази област са постигнали бригадите в завод „Вида".

По примера на градския комитет на КПСС в гр. Ровно към градския комитет на БКП във Видин е изграден съвет на директорите. Той е помощен орган и решава някои назрели въпроси за взаимоотношенията между предприятията.

В областта на селското стопанство се създаде цялостно движение за равняване по ровненци в културата на земеделието, подобряването условията в животновъдните ферми и други. През 1971 година наша селскостопанска делегация бе в Ровненска област. Посетени бяха около 20 обекта и проучени 56 въпроса. Особено внимание бе обърнато на комплексната механизация, на зърненото и фуражното производство, семепроизводството, производителността и рентабилността на общественото животновъдство и организацията на селскостопанското строителство. Изучени бяха формите и методите на работа на партийните организации и кадрите по ръководството на селското стопанство, организацията и управлението на колхозите и совхозите, подготовката на кадри и други.

Ръководейки се от решенията на Десетия конгрес на БКП и широко прилагайки челния съветски опит, в окръга бе утвърден комплексен петилетен план за развитието на селското стопанство. Реализирането му внася перспективност и стабилност в селскостопанското производство. Успешно се прилага по специално разработена схема опитът на Ровненска област за организацията на семепроизводството и племенното дело. Функционират строго изпитателни полета и участъци. Пламенната работа се реорганизира, като се усъвършенствува организацията и системата на развъдно-подобрителната работа в животновъдството.

С голям интерес беше изучена системата, прилагана в Ровненска област по организацията на селскостопанското строителство. В нея са съединени в едно проектирането, строителството и инвестирането на капиталните вложения. Съобразявайки се с конкретните условия, в окръга се извършва промишлено строителство в съответните аграрно-промишлени комплекси, ТКЗС и ДЗС. По този начин бе изграден свинекомплекс „Дунав" във Видин и др.

Широка популярност в окръга има ровненският опит по организирането, ръководенето и отчитането на социалистическото съревнование в селското стопанство. При подходяща тържественост в неделни дни на селските площади се обявяват първенците в съревнованието за изтеклата седмица, месец. Те издигат на пилони знамето на първенството и биват награждавани. За популяризирането на този опит отделите „Селскостопански" и „Пропаганда и агитация" на окръжния комитет на БКП организираха в ТКЗС — Ново село окръжно показно съвещание с партийните, профсъюзните, комсомолските и селскостопанските кадри. Владимир Первицки —

Digitized by Google

знатен съветски механизатор, ръководител на звено за промишлено производство, и Мирон Брезоев — герой на социалистическия труд, бригадир на комплексна бригада, сключиха договор за съревнование. Двамата размениха взаимни посещения, за да опознаят постиженията си Мирон Брезоев на три пъти посещава звеното на Первицки, за да прочуе организацията на труда и механизирането на процесите в отглеждането на царевицата, пшеницата и слънчогледа. В продължение на един месец механизаторът М. Дехов от бригадата за промишлено производство от ТКЗС — Брегово работи в бригадата на В. Первицки, за да се опознае по-отблизо с техните достижения. Редица кооперативни стопанства от окръга установиха дружески връзки с колхозите и совхозите.

Успешно се прилага ровненският опит да се възлагат поръчения на комунисти, сдружени земеделци, профсъюзни членове и комсомолци, образцово да се отглежда царевицата по програмиран начин. Това бе нова крачка в прилагането на агротехниката за получаването на високи добиви. Тази конкретна форма помогна за засилването личната отговорност на механизаторите и специалистите. Различни практически форми по планирането, прогнозирането и контрола на партийната, комсомолската и профсъюзната работа се взаимствуваха от съответните органи и организации в Ровненска област. Установи се практика след гостуването на делегация или специализирана група впечатленията и научено то да се обсъждат в бюрото на окръжния комитет на Партията. С материалите се запознават партийните организации и трудовите колективи, като се извършва широка пропагандаторска и организаторска дейност. Редовно в окръжния партиен орган в „Червено знаме" излизат публикации за най-добрите постижения на първенците, орденоносците, рационализаторите, изобретателите и други. По примера на Ровненска област в окръга беше създадена нагледна агитация — трайна, идейно целенасочена, естетически издържана, съобразена с характера и особеностите на мястото, където е поставена. Успешно се използват средствата за масово въздействие, вечерите на първенците, поздравителни концерти и другите форми, с които се популяризира опитът на челниците.

Широко приложение намира постигнатото в Ровненска област и в другите отрасли: търговията, строителството, транспорта, здравеопазването, учебното дело, художествената самодейност и други. Учителските колективи от окръга внедряват опита на Вербската школа интернат за образуването на кабинети, които да отговорят на изискванията по съответните предмети. Трайни връзки съществуват между учащите се от окръга и областта, между клубовете за интернационална дружба, пионерските и комсомолските организации. В пионерските дружини на окръга са наградени и работят 52 клуба за интернационална дружба, които поддържат най-тясна връзка с пионерите от Ровненска област. Между пионерите се състоя задочна викторина на тема „Видин — Ровно", а през настоящата година се организира рецитал, озаглавен „Дружба от векове — за векове" и конкурс за най-хубава рисунка. Предстои размяна на самодейните детски колективи, а специализираня работна група от пионерски ръководители ще обмени опит по проблемите на пионерската самодейност в град Ровно. В пионерските отряди и дружини се води разговор за трудовия дял на пионерите от окръга в изграждането на парка на българо-съветската дружба край град Кула. Там през тази пролет беше поставена като мемориален паметник съветската катюша, взела участие в освобождаването на България от фашизма. Пионерските дружини и отряди издирват съветските бойци, погребани в съветското гробище край Видин. Някои от близките на загиналите гостуваха на пионерски и комсомолски колективи. Всички тези инициативи помагат за опознаването на пионерите от окръга и областта, за патриотичното и интернационалното възпитание на учащите се и младежта. Скъпо място за трудещите се от Видин и окръга е съветското военно гробище, където са погребани 152 войници.

На окръжната теоретико-практическа конференция на тема „За по-тясна връзка на марксистко-ленинските знания с живота" участвува завеждащият дома за политическа просвета в Ровно. Пред пропагандистите от окръга той сподели опита на Ровненския областен комитет на КПСС по тези проблеми. В срещи и разговори с работниците на идеологическия фронт бяха обсъдени някои проблеми, които стоят пред партийните организации и кадрите, които работят на идеологическия фронт.

Всяка година от 10 май до 10 юни в окръга се организира месец на челния съветски опит. С помощта на дружество „Георги Кирков" висококвалифицирани лектори изнасят лекции за най-новите постижения на съветската наука, техника и образование.

Най-пълноценно се използват съветските специалисти, които работят на наша територия за изучаването и внедряването в практиката на съветския опит. Редовно се разменят нагледни и фотопропагандни материали. В чест на 30-годишната от социалистическата революция в България в град Ровно бяха изпратени пет фотоизложби, които отразяват успехите на социалистическото строителство във Видински окръг.

Както в двегодишната програма, така и в перспективната, която е валидна до 1980 г., приета от бюрото на окръжния комитет на БКП, се предвижда отношенията и контактите ни да станат по-многостранни. Слага се началото на редица изяви в областта на художествената самодейност, физкултурата и спорта комсомолските и пионерските организации.

Digitized by Google

Окръжният съвет на професионалните съюзи има утвърдена програма за изучаването положителния опит на съветските профсъюзни органи и организации по проблемите на съревнованието, квалификацията на кадрите, рационализаторското движение и други. Близки връзки е установил и окръжният комитет на Комсомола.

Сътрудничеството на Видински окръг с Ровненска област е извор на вдъхновение. То сочи на комунистите, комсомолците и всички трудещи се от окръга много образци на комунистическо отношение, разкрива непосредствената възможност те да се учат от съветския опит, да се възпитават в дух на любов, признателност и уважение към КПСС и съветския народ, на патриотизъм и интернационализъм.

Мирон ВИТКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Видински окръг

АПРИЛСКА ЛЕТОПИС

ДЕКЕМВРИЙСКАТА ПРОГРАМА

Грижата за човека винаги е била основното съдържание и същност на партийната политика. Тя произлиза от основния закон на социализма.

Тази политика започна да се осъществява с по-бърз темп в годините след Априлския пленум, когато бяха разгърнати широко творческите сили на народа и бяха осигурени условия за ускорено развитие на производителните сили. Това създаде възможности по-бързо да се увеличава и материалното, и културното равнище на народа. Само за петнадесет години след този исторически пленум — до началото на току-що изминалата петилетка — доходите на работниците се увеличиха два пъти и половина, а на кооператорите — близо четири пъти. Реалните им доходи се увеличаваха средногодишно съответно с 5 и 7,2 на сто.

Важно място в реализирането на априлската линия по отношение на жизненото равнище на народа има Декемврийският пленум на ЦК на БКП от 1972 година. На него по инициатива на др. Тодор Живков Партията разработи и утвърди дългосрочната политика по този централен въпрос за целия период на изграждането на развитото социалистическо общество. Приетият документ стана широко известен като Декемврийска програма на Партията за жизненото равнище.

Какво представлява тази програма. Каква е нейната особеност и значение?

Най-същественото е новият подход на Партията при утвърждаването на политиката за задоволяване на материалните и духовните потребности на народа.

Основавайки се на достигнатата степен на развитие на страната и на нейния икономически потенциал, Партията насочи вниманието си не само към решаване на отделни страни на жизненото равнище, а към комплексното задоволяване на потребностите на хората съобразно реалните възможности на обществото във всеки етап от неговото развитие. Дотогава поради наследената изостаналост от капитализма на преден план се изтъкваше като непосредствена задача изграждането на материалнотехническата база на социализма.

„При сегашните условия е не само възможно, но и необходимо да утвърдим като главна и непосредствена задача на развитието на обществото, а също и на цялото развитие на страната, постигането на определена степен на задоволяване на материалните и културните потребности на народа." Така другарят Тодор Живков определи главното в този нов подход. Той изтъкна, че мярката за равнището на живота на хората трябва да бъдат вече научнообоснованите норми за хранене, обличане, рационалните норми за задоволяване на техните нужди от жилища, облекло, обувки, на културните и други духовни потребности. Съгласно тези норми трябва да се насочва цялото производство и обслужващата сфера с оглед на всеки етап съобразно възможностите те да бъдат максимално задоволени. Но не да осигурят еснафско, лишено от идеали материално благополучие. А да помогнат за всестранното хармонично развитие на социалистическата личност, за да може тя да изяви всички свои положителни заложби.

За да се види по-ясно комплексният характер на Декемврийската програма, достатъчно е да се разкрие обхватът на разглежданите и решени проблеми.

Digitized by Google

Първият въпрос бе за политиката на Партията в областта на повишаването на доходите на трудещите се. Утвърдени бяха няколко основни принципа в тази област. Най-напред бе обоснована концепцията за минималните доходи, чрез които да бъдат осигурени необходимият минимум средства от заплатата и фондовете за обществено потребление за живот на трудещите се с най-ниска квалификация и на техните семейства. Решено бе ударението да се постави върху увеличението на доходите на тази категория и бе предложено още през 1973 година да се увеличат най-ниските заплати от 65 на 80 лева, при предвидена минимална заплата за края на петилетката 70 лева.

Друг важен принцип бе да се свърже по-тясно увеличаването на заплатата с ефекта от труда, с обществената му производителност, за да се прилага по-правилно социалистическият принцип на всекиго според труда. По този начин да се засили стимулиращата роля преди всичко на основната заплата, която да оценява индивидуалните способности на трудещите се.

Трети принцип бе да се сближават доходите на работниците и селяните кооператори. Това обективно се осигурява от развитието на социалистическото селско стопанство на промишлени основи.

Във връзка с постепенното повишаване на реалните доходи на населението бяха разгледани и въпросите за спазване на стабилната ценова политика, като се намаляват цените на някои групи стоки събразно снижаването на тяхната себестойност и позадълбочено да се разглежда проблемът за повишаването на средните цени при изменена асортиментна структура на стоките. Изяснена бе и политиката на данъците.

Особено значение имаше разглеждането на развитието и използването на обществените фондове за потребление. Те имат важен дял за повишаване на жизненото равнище. Начертаната от Партията политика в това отношение особено активно се прилагаше през изминалия период след Декемврийския пленум. При средногодишен размер на тези фондове през петата петилетка — 1560 млн. през шестата те нараснаха средно на 2 360 млн. или с 50 на сто, а в плана за първата година на седмата петилетка са вече 3369 лева или се увеличиха повече от два пъти в сравнение със средногодишното за петата петилетка. Тези средства бяха използвани за решаване на важни социални въпроси. Разширява се бързо мрежата за детски заведения наред с увеличаването на детските добавки и на отпуските за майчинство и отглеждане на деца. Решени бяха важни въпроси на пенсионното дело като увеличаването на ниските пенсии, коригиране на тези, отпуснати преди 1970 година при по-ниска база на заплатите, въведени бяха социални пенсии за недъгави и стари хора, навършили 70 години. Бяха изравнени условията за пенсиониране на селяните с работниците. Същевременно бяха въведени големи улеснения за пенсионерите да полагат обществен труд, като получават пълните или определена част от пенсиите и заплатата.

Поставянето в центъра на вниманието въпросите на жизненото равнище не означава, че се отрича решаващата роля на производството. Тъкмо Декемврийската програма утвърди още по-ярко тази решаваща роля, защото в края на краищата повишаването на жизненото равнище зависи от развитието на материалното производство, от създадения национален доход. Затова Партията обвързва тясно решаването на социалните въпроси с резултатите от увеличаване на обществената производителност на труда. На тази основа започна разработването на насрещни планове от всеки колектив, в които важна съставна част е социалната програма. Насочени бяха усилията към по-бърза интензификация на производството, ускоряване на техническия прогрес и ефективността на производството. В резултат на това през последните години националният доход се увеличаваше с 9 на сто. Тази линия заема централно място в политиката на Партията и през седмата петилетка.

Същевременно вниманието на Партията и на стопанските органи бе насочено към по-пълното задоволяване на платежоспособното търсене. В изпълнение на това задължение Министерският съвет прие постановление за увеличаване производството на стоки за народно потребление. Поздигнати бяха и важни въпроси за премахване на несъответствието между доходите и наличните стоки, за несъответствие между структурата на стоковия фонд и търсенето на стоки с високо качество и разнообразен асортимент. Още на пленума бяха разкрити причините за тези недостатъци и след това бе водена борба за тяхното отстраняване. Значително бе увеличено производството, като бяха открити и цехове към заводите на тежката промишленост. Нашият пазар значително по-добре бе задоволен през изтеклата година и особено в последните месеци. Утвърдени бяха и норми за потребление, чиято задоволяване ще се осигури с разработването на седмата петилетка и дългосрочната перспектива.

Много важен раздел от програмата за жизненото равнище е решаването на жилищния проблем. Като разглежда критично недостатъците, които пречат на осъществяването на приетите решения за ускоряване на жилищното строителство пленумът насочи вниманието към тяхното отстраняване, към създаването на материално техническата база и уточни перспективата за комплексно решаване на въпроса за създаване удобни жилища за всяко семейство.

В изпълнение решенията на пленума досега вече са преминали на петдневна работна седмица повече от колективите в страната.

Важен резултат от Декемврийската програма е решителният поврат към подобряване на общественото обслужване. За тази цел бяха приети комплексни програми за обществено обслужване, които обхващат всички потребности от комунално-би-

Digitized by Google

тов, търговски, културен, здравен, административен характер и към тях се насочи вниманието и на народните съвети, на всички стопанско-административни и обществени органи и организации.

Важно принципиално значение за осъществяването на политиката за повишаване на жизненото равнище има онзи раздел от доклада на другаря Тодор Живков, в който се разгледаха задачите на органите за социално управление, за тяхната грижа и отзивчивост към нуждите на хората. Повдигнати бяха важни въпроси за усъвършенстването на отношенията в колективите, за разширяване на социалистическия демократизъм.

Приемането на тази програма постави високи изисквания пред партийните органи и организации. Навсякъде те издигнаха на преден план социалните нужди на хората и тяхното задоволяване, приеха важни решения, засилиха контрола над стопанските и държавните органи.

Декемврийската програма няма краткотрайно значение. Но нейните плодове бяха почувствувани за кратко време от нашия народ. Изяснен се правилният подход за последователното комплексно решаване на проблемите на жизненото равнище. Извървените крачки още през трите години, след приемането на програмата, са значителни. Само през последната, току-що завършила 1975 година реалните доходи на населението се увеличиха с 4,8 на сто и с такъв процент се набелязва да се повишат те през тази година. Този висок темп в реализацията на нашата Декемврийска програма е една ярка страница в социалистическата летопис на България.

ФЕВРУАРСКИЯТ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП—1974 Г.

Изключително голямо значение за развитието на идеологическия фронт има Априлският пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия (1956 г.). Изчистена бе теорията и практиката от елементите на схематизма и субективизма. Преодоляна бе откъснатостта на идеологическата работа от конкретните задачи на икономическото и общественото развитие. Голямо завоевание на априлската линия е сплотяването на идеологическите кадри около принципната ленинска политика на Централния комитет, създадената възможност те да разгръщат своя талант и да проявяват инициатива.

С висока активност в областта на идеологията се характеризира периодът около и след Юлския пленум на Централния комитет на Партията (1968 г.).

Февруарският пленум на Централния комитет на Партията (1974 г.) разработи конкретно поставените от Десетия партиен конгрес изключително важни въпроси на идеологическия фронт, на дълбокото и всестранно подобряване на идеологическата дейност в новите условия. Обосновавайки оня проблеми, към които предявяват изисквания не само днешният ден, а и по-далечната, но реална перспектива, пленумът оформи тактиката и стратегията на нашата идеологическа работа за един продължителен период. Както подчерта другарят Тодор Живков пред Националната партийна конференция, Февруарският пленум „върху основата и в духа на решенията на Десетия конгрес и Програмата на Партията и в съответствие с дълбоките изменения в международната обстановка развива и конкретизира стратегическата линия на идеологическия фронт в етапа на изграждането на развито социалистическо общество".

Пленумът убедително аргументира необходимостта от изграждането на идеологическия фронт върху солидна научно-теоретическа основа, от преустройството му като решаваща предпоставка за успешното ни движение напред. Още на Юлския пленум (1968 г.) другарят Тодор Живков ясно подчерта, че „не може да се извърши истинско научно преустройство на ръководството на обществото, ако не се вземат сериозни мерки за повишаване съзнателността и активността на масите, ако поставяйки по новому задачите на ускореното развитие в областта на икономиката и обществените отношения, не поставим и не решим по новому и задачите на възпитанието на новия човек". За да се доведе докрай преустройството, пленумът разработи конкретните насоки — обоснова новият подход във възпитателната работа — по пълно отчитане закономерната връзка между обществената среда, социалната среда, в която живеят, работят и творят хората, и целенасочената планирана, прогнозирана и организирана идеологическа работа. За да се осъществи този нов подход, е необходимо:

— по-голяма действеност и ефективност на механизмите, чрез които се осъществява взаимодействието на идеологическото възпитание с обществената среда;

— първостепенна задача на идеологическия фронт да стане осъществяването на икономическата политика на Партията ка-

Digitized by Google

то решаващо условие за изграждане на материално-техническата база на зрелия социализъм, за развитие на социалистическите производствени отношения, за цялостно усъвършенстуване на социалистическата обществена среда;

— решително да се издигне ролята на трудовия колектив като действен фактор за възпитание на социалистическия труженик;

— да се засили идеологическото въздействие в сферата на бита, семейството и свободното време. Да се полагат повече грижи за пълноценно използване на увеличаващото се извънработно и свободно време на трудещите се преди всичко за тяхното всестранно духовно развитие. В решението е подчертано „партийните органи и организации да анализират системно и да отчитат по-пълно възпитателното въздействие, което оказва върху населението дейността на различните държавни, стопански, търговски, културни, здравни и други учреждения и предприятия. Служебен и обществен дълг на комунистите, на всички служители и работници в тях е да осигуряват висока култура на обслужването, да воюват против бюрократизма и безгрижието, да зачитат достойнството и самочувствието на социалистическия гражданин. Да се засили партийната и служебната взискателност към тези, които не изпълняват достойно своите задължения;"

— борбата против отрицателните явления да се превърне в действен фактор за усъвършенстуване на обществената среда, за комунистическо възпитание на народа. „Тя трябва да се насочва преди всичко срещу проявите на кариеризъм и бюрократизъм, на егоизъм и ходатайство, на заобикаляне и нарушаване на законите, на злоупотреба със служебното положение, на оеснафяване и стремеж към лично облагодетелствуване за сметка на обществото.

Пленумът конкретизира и обогати оценките на Десетия конгрес за класово партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се и младежта. Утвърди, че през етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас класово партийното възпитание ще продължава да бъде в центъра на идеологическата работа, а класовопартийният подход — сърцевина на светогледа на трудещите се, най-верен ориентир за вникване в истинската същност на процесите в съвременното обществено развитие. Постави изискването високото патриотично и интернационално съзнание да се разглежда като една от най-характерните черти на новия човек — строител на социализма — като отличителен белег на неговата духовна същност, а оттук — още по активно и последователно да се работи за патриотичното и интернационалното възпитание на народа. В доклада и решението е дебело подчертано, че по-нататъшното задълбочаване на братската обич към КПСС и Съветския съюз следва да се разглежда като сърцевина на дейността за класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на народа.

На пленума беше отделено място и на задачите на идеологическия фронт в обстановката на мирното съвместно съществуване и международното разведряване. Той, от една страна, трябва да осигурява своевременна идейно-теоретическа оценка на дълбоките промени в международния живот, на последователно класовия и революционен характер на политиката за мирно съвместно съществуване, провеждана от Съветския съюз, нашата страна и другите братски социалистически държави.

От друга страна, да се изяснява, че в идеологическата област си остава неизменен великият принцип на нашата партия: „Никакво подценяване или омаловажаване на идеологическата борба, никакви компромиси в идеологическата сфера, борба срещу буржоазната идеология до пълна победа на комунистическата идеология" (Програма на БКП). Да се засилва настъпателният характер и ефективността на борбата срещу буржоазната идеология. Да се разобличават проявите на десния и „левия" ревизионизъм, особено теорията и практиката на маоизма.

Задълбочено пленумът очертава най-съществените насоки за повишаване ролята на обществените науки в идеологическия процес. Те все повече да се утвърждават като солидна научна основа на цялостното социално управление, на идейно-възпитателната работа, на борбата срещу буржоазната идеология. Главен критерий за едно или друго научно постижение е дали то, като обобщава практиката, въоръжава ръководните партийни и държавни органи с идеи, концепции и прогнози за решаване на социално икономическите, политическите, идеологическите и културните проблеми на общественото развитие. Затова в решението на пленума е посочено, че за все по пълното и ефективно изпълнение на функциите на обществените науки в идеологическия процес е необходимо: последователно да се прилага програмно-целевият и комплексен подход в ръководството и осъществяването на научноизследователските задачи на обществознанието; да се обвърже то още по тясно с идеологическия процес; да се организират системни научни изследвания върху протичането, закономерностите, тенденциите и ефективността на идеологическия процес. Пленумът подчерта, че всички проблеми на идеологическата дейност се пресичат и събират като във фокус в проблема за формирането и изграждането на социалистическата личност. Неговите постановки за създаването на новата личност, която се характеризира с духовно богатство, морална чистота, физическо съвършенство и социална активност, намериха дълбок отзвук сред идеологическите кадри.

Февруарският пленум насочи партийните организации към интензивна и съдържателна идеологическа работа, която, още по-тясно свързана с живота, трябва да води до повишаване съзнателността и активността на масите, да подпомага най-

Digitized by Google

ефективно изпълнението на стопанските и политическите задачи, изграждането на развито социалистическо общество. Той обоснова необходимостта от приложението на високоефективни методи и средства в организацията и управлението на идеологическата дейност, като разработи най-важните от тях, а именно:

Последователно да се прилага програмно-целевият и комплексен подход в управлението на идеологическата работа.

Да се осигурява единство, разнообразие и всеобхватност на системата на идеологическата работа, в която да има пълна синхронизация и координираност на всички звена. Различните средства за идеологическо въздействие взаимно да се допълват и обогатяват, като бият в една и съща главна цел.

Да се преодолее подценяването и да се овладеят социално-психологическите механизми на идеологическото въздействие. „Днес — се казва в доклада на другаря Александър Лилов пред пленума — придобива значение на категоричен императив ленинското изискване идеологическата работа да се съобразява с равнището на масовото съзнание, с особеностите на класовата и колективната психология, възрастовите и професионалните своеобразия, социално типичните черти на личността и групите." Подценяването, а в редица случаи и непознаването на социално-психологическите аспекти и механизми, неумението да се отчитат те на практика силно намалява въздействията на средствата за масова информация и пропаганда, снижава ефекта на партийната просвета и масово-политическата работа.

Да се предявяват по-високи изисквания към идеологическите кадри, да се изработи по-съвършена система за тяхната подготовка. Първата и основна предпоставка за довеждане докрай преустройството на идеологическия фронт е то да стане дело на цялата партия, на всички партийни, държавни и обществени органи, на всички дейци. Това налага във всички направления да се заснлва ролята на идеологическия критерий при оценката на резултатите от икономическата, административната и друга работа. От високата трибуна на Десетия конгрес другарят Тодор Живков заяви: „Трябва строго да се осъждат ония ръководители, които „не намират време" да отидат при хората, да поговорят с тях". Още веднъж пленумът напомни, че навсякъде в страната трябва да бъде създадена обстановка, при която стопанските и административните ръководства да носят съответна отговорност както за изпълнението на икономическите задачи, така и за морално-политическата и психологическата атмосфера в трудовите колективи, за тяхната сплотеност, съзнателност и активност.

Да се подобрява партийното ръководство на идеологическата работа. Главното изискване, което предяви тук пленумът, е идеологическата дейност да стане първостепенно колективно дело на партийните органи и организации. Все повече да се увеличава ролята на първичните партийни организации при насочване и разгръщане на идеологическата работа. Те да се развиват като първообраз за утрешното състояние на трудовите колективи, като еталон за взаимоотношения и поведение. Обща и първостепенна грижа на всички партийни организации и комитети да бъде идейното възпитание на младежта.

Изминалите две години след Февруарския пленум на Централния комитет на Партията показват, че е положено успешно начало в изпълнение на неговите решения. Налице е значително оживление във всички области на идеологическия живот.

Digitized by Google

КОМПЛЕКСНО ПЛАНИРАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ

КОНСТАНТИН ДИЛЧЕВ

ПАРТИЙНИЯТ ОРГАН И ПЛАНЪТ ЗА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Кой е в състояние да разработи комплексния план за социално-икономическо развитие на територията? Местният партиен комитет осъществява политическо ръководство на цялостния процес. Непосредствената разработка на плана е в кръга на компетенциите на съответния народен съвет. „Народните съвети да се укрепват като основни държавни органи на територията на окръга и общината, които осъществяват общото ръководство и провеждането на държавната, стопанската и социално-културната политика на своята територия, координират дейността на всички предприятия, организации и учреждения, които осъществяват тази политика независимо от подчинението им."[1]

„Разработването и изпълнението на плановете за цялостното социално-икономическо развитие на територията — се казва в Програмата на Партията — все повече ще се утвърждава като неотменимо право и първостепенно задължение на народните съвети."[2]

Следователно няма спор кой орган е управомощен да изработва плановете за социално-икономическо развитие. Главното е как партийният комитет осъществява ръководство, каква помощ оказва на народния съвет, в каква степен правилно и пълно разработва в постановки и решения основните насоки на икономическото и социалното развитие на територията, съответствуващи на решенията на Партията и Правителството. Това е главният въпрос и именно тук следва да бъдат насочени усилията на партийните органи и организации.

Изработването на плана започва с ускорени темпове след публикуването на основните документи на Партията и Правителството за обществено-икономическото развитие на страната за определен период

Продължение от миналия брой.

[1] Мястото и ролята на народните съвети в системата на социалното управление. Решение на ЦК на БКП от 27 ноември 1968 г.

[2] Десети конгрес на БКП. Доклади, решения. С., 1972, стр. 225, 226.

Digitized by Google

от време. Нашата партия поставя на всенародно обсъждане редица документи, отразяващи генералната политика в различните сфери на обществения живот. „Непрекъснато повишаващото се политическо, техническо и културно равнище на народа издига значението на колективния народен ум, на народния опит в изработването на партийната политика."[1] Целият народ участвува в обсъжданията на проекто-програмата на Партията, на проекта за нова конституция на НРБ, на проектодирективите и тезисите за развитието на страната за определен период от време (петилетка и пр.). Партийните органи и организации разгръщат масово-политическа и организаторска дейност за най-активно въвличане на комунистите и на трудещите се в тяхното изучаване и обсъждане. Особено внимание те отделят за най-тясното обвързване на основните положения в документите с проблемите, които предстои да бъдат решени в рамките на територията, предприятието и пр. Това те постигат като правилно насочват обсъждането (подготовка и провеждане на събранията, разговорите и пр.) и чрез засилване на индивидуалната работа с хората. Но индивидуалната работа има своя втора страна, „обратна връзка". От една страна — активността на комунистите пламенно и аргументирано да убеждават безпартийните в правилността на партийната политика, да разкриват основните положения в проектодокументите, да повишават активността на трудещите се за тяхното изпълнение; от друга — в процеса на непринудения контакт с отделния труженик комунистът разбира какви въпроси го вълнуват, как той вижда претворяването на партийните постановки в условията на отделното предприятие, на територията и пр. Тези мнения и предложения, изказани в непринуден разговор с хората по съответен начин, се отразяват и обобщават, вземат се под внимание, когато се разработва перспективният план на организацията и планът за социално-икономическо развитие на територията.

При изработването на варианта (вариантите) на плана се тръгва от насоките за социално-икономическо развитие на територията за определен период от време. В този смисъл не е достатъчно да се основаваме само на насоките за обществено-икономическото развитие на страната като цяло. Тези насоки ще бъдат конкретизирани с оглед местните условия. А конкретизирането на партийната политика съобразно условията и определянето на основните насоки на общественото развитие на територията за определен период от време — това е първостепенна задача на съответния партиен комитет. Разработването на насоките за икономическото и социалното развитие на територията на практика се реализира в решенията на окръжните, градските, общинските и др. комитети.

Първостепенна роля за разработването насоките на развитие на територията играят отчетно-изборните партийни конференции.

В докладите на конференциите се подлага на обстоен анализ извършеното в различните сфери на обществения живот в рамките на отделната територия — промишленост, селско стопанство, строителство, транспорт, жизненото равнище на трудещите се. Определят се пътищата за издигане ролята на партийните организации като политически ръководители на колективите, за повишаване отговорността на стопанските и административните ръководства, за развитие активността на масовите организации и трудещите се. По значение и компетенция отчетно-изборната конференция е в състояние да очертае основните насоки за развитие на територията както през периода до следващата конференция, така и за по-продължителен период от време.

---

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., 1971, с. 134.

Digitized by Google

Във връзка с това следва да подчертаем един често срещан недостатък в някои доклади — да преобладава анализът на дейността в отделните партийни и трудови колективи и да се подценява изследването и разкриването на тенденциите на развитие на града или окръга като цяло, да се дават насоки за дейността на отделните предприятия и по-малко за комплексното развитие на територията. От доклада на отчетно-изборната конференция става ясно какво е състоянието в отделните предприятия, кои от тях успешно осъществяват модернизацията и реконструкцията и кои изостават, къде се води успешна борба за икономии на материали и суровини и къде не. Разглеждат се причините, посочват се проблемите, направленията, в които следва да бъдат насочени усилията на партийните комитети и организации. От доклада обаче трудно може да се види развитието на икономиката като цяло, да се очертаят тенденциите на това развитие, да се определи мястото на окръга в икономиката на страната. Да се обоснове дали разпределението на предприятията върху него е оптимално с оглед на ресурсите от работна сила, материали и суровини, използвани ли са всички потенциални възможности на окръга за развитието на икономиката, кои са резервите?

Видно е, че анализът в докладите на отчетно-изборните конференции не може да се свежда само до сумиране на извършеното в отделните колективи и организации, а повече място да отделя както за комплексното решаване на отделни въпроси, така и на развитието на цялата територия. В такава насока се усъвършенстват и резолюциите на конференциите. По този път се ликвидират елементите на самоцелност, повишава се тяхната роля на основни политически документи, в които ясно и определено се дават насоките в дейността на партийните органи и организации, на всички органи от социалното управление за определен период от време.

Интерес за нас представлява в каква степен резолюциите спомагат за определяне насоките на икономическото и социалното развитие на територията. Действително на основата на задълбочен анализ на административно-териториалното развитие, на ръководната дейност на партийните органи и организации през отчетния период конференциите определят бъдещите задачи в най-тясна връзка с икономическото развитие на територията, с въпросите на интензификацията на производството, със жизненото равнище на народа, развитието на социалистическия демократизъм, масовото въвличане на трудещите се в управлението на социалния живот и пр. По такъв начин като определят главните насоки в дейността на партийните органи и организации и кадри за следващия период, те оказват решително влияние за цялостното социално икономическо развитие на територията.

Но съществуват някои слабости в това отношение. В резолюция на отчетно-изборна конференция на окръжна партийна организация се казва: „Бюрото на ОК на БКП, ИК на ОНС, партийните и стопанските ръководства на предприятията на базата на разработките на обединенията, министерствата, НПИ и други ведомства и въз основа на техните концепции, структурни и икономически модели за развитие на отделните отрасли и подотрасли да направят задълбочени проучвания и предложения за подобряване на структурата на промишленото производство в окръга".

Възниква въпросът — доколко е правилно или по-точно възможно ли е „за подобряване структурата на промишленото производство в окръга" да се изхожда единствено от „разработките на обединенията, министерствата и други ведомства" и да се пренебрегва собственият възглед и отговорност за развитието на територията като цяло, за максимално използване на всички потенциални възможности, материали, суровини, ресурси. И по-нататък — защо тези основни, програм-

Digitized by Google

ни за развитието на територията насоки се оставят за изясняване и решаване след конференцията? Нали тя като висш орган на партийната организация е в състояние да развие и утвърди най-правилно реализация на партийната политика с оглед местните условия, да определи насоките на икономическото и социалното развитие на територията. В този смисъл резолюциите очертават едно по-далечно бъдеще. Пример за това е подходът на Централния комитет към подготовката на Единадесетия конгрес.

Конференцията може да разработи главните цели и насоки на социално-икономическото развитие на територията, ако се извърши предварително комплексно и задълбочено проучване на цялата съвкупност от условия и фактори, определящи развитието на територията.

След такова проучване наред с другите решения, които ще вземе, тя ще определи: основните цели и насоки за издигане жизненото равнище на населението, за задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се; основни цели и насоки за развитие на материалното производство, за повишаване неговата интензификация, за максимално използване на местните материални, трудови и пр. ресурси; основни цели и насоки за оптимизиране на вътрешнотериториалните и междутериториалните връзки и други подобни проблеми, които биха могли да легнат в основата на комплексния план за развитието на територията и по такъв начин ще се даде „зелена улица" за неговото изработване. Детайлизацията на целите и насоките с оглед решенията на конгресите и пленумите на Централния комитет може да стане на съвещание на партийния, стопанския и обществения актив.

Такъв е един от възможните варианти, според нас най-правилният. Целият този цикъл би трябвало да се провежда през всеки 5 години, независимо от обстоятелството, че комплексният план се изработва за повече години. По такъв начин се осъществява непрекъснатост в планирането, обновяване с новите и актуални въпроси на общественото развитие.

Възможен е и втори вариант — когато конференцията поставя въпроса за изработването на комплексен план, определя какви изследвания и проучвания ще се проведат, необходимите срокове, отговорници и пр. Партийният форум разглежда и въпросите за най-активно привличане на масовите организации, профсъюзите, Комсомола, Отечествения фронт в осъществяването на комплексните изследвания. Основната дейност се съсредоточава в местните народни съвети.

Трансформирането на конгресните решения в локална директива, разработването на основните цели и задачи на териториалното развитие може да стане на пленарно заседание непосредствено след партийния конгрес.

Ясното формулиране на основните цели и насоки на обществено-икономическото развитие улеснява дейността на местния народен съвет по изработването на плана. В подготовката на проектоплана наред с участниците в изследванията и комплексните проучвания се привличат специалисти и научни работници отвън, увеличава се броят на целните работници и първенците, при необходимост може да се прибегне до консултации в съветски научни институти и пр.

Важното е правилно да бъдат пресметнати силите и възможностите в смисъл — да се прецени дали да бъде разработен генералният план (за 15 год.) и максимален брой целеви програми, или генерален план с една или две целеви програми, най-важните и актуалните за момента. Изработването и изпълнението на първо време на една или две целеви програми е целесъобразно и от гледна точка да се създа-

Digitized by Google

де собствен опит в тази сравнително нова дейност, за усвояване на основните положения, за конкретното използване на програмно-целевия подход.

На този етап на подготовка на варианта (вариантите) на проектоплана партийният комитет осъществява ръководство и контрол върху проучвателните дейности, съгласува усилията на местните органи на държавна власт и масовите организации и особено между народните съвети и отрасловите министерства, в чиято система са поголемите предприятия. Това е особено важно при изработването на комплексната програма за модернизация и реконструкция. Както посочва др. Т. Живков: „...сега главна наша стратегическа задача в областта на икономиката е модернизацията и реконструкцията на производството..."[1]

Но въпросът за модернизацията и реконструкцията е комплексен — и политически, и икономически, и идеологически, и социален.

Следва да подчертаем, че разработването в рамките на териториалния план на целева програма за модернизация и реконструкция е важно средство за комплексно решаване на този въпрос. Както беше посочено, тази програма се изготвя със съвместните усилия на отрасловите министерства, ведомства и местните народни съвети, с прякото съдействие на местния партиен комитет.

Какви са другите задачи пред местния партиен комитет в етапа на подготовката на плана. Той може да окаже компетентна помощ на народния съвет при обобщаване на опита в областта на социалното планиране в трудовите колективи. Планирането на социално-икономическото развитие на гр. Лвов показва, че работата е започнала с обобщаване опита на колективите и на четирите градски района по изработването и изпълнението на плановете за социално-икономическото развитие на района. Една от задачите на територпалното планиране е да „координира плановете за социално развитие на предприятията, да обединява техните усилия за решаването на най-важните и общите за целия град задачи"[2].

Отговорни са задачите пред окръжните комитети за координиране на усилията при формиране на плановете за социално-икономическо развитие на окръзите, отделните градове, общини и пр. Може ли да се говори за принципни различия между плана за социално-икономическо развитие на окръга и плана за социално-икономическо развитие на отделен град в рамките на окръга? И да, и не. Да, защото планът за развитието на окръга спомага за решаването на едно от най-главните социални противоречия на сегашния етап — противоречието между града и селото. За плана на отделния град този въпрос не е така актуален. И не, защото проявата на партиен и държавен подход при решаването на въпросите предполага анализ на ролята и мястото на отделния град в социално-икономическия живот на окръга, отчитане на връзките на града с окръжаващата го местност и селското население, съгласуване на целите и пр.

Първият секретар на Московския областен комитет на КПСС сподели от трибуната на XXIV конгрес: „Като се отчитат тесните социално-икономически връзки, единната система на транспорта, енергетиката, трудовите ресурси на Московска област и гр. Москва и много други фактори, ние считаме за целесъобразно мероприятията по комплексното развитие на Москва да се разглеждат в съчетание с комплексното развитие на Московска област"[3].

---

[1] Т. Живков, Изказване на пленума на ОК на БКП—Бургас, 5 август 1975, „Раб. дело", бр. 219 от 7 август 1975 г.

[2] Ленинизм и управление социальными процессами при социализме, Сборник, М., 1973, с. 357.

[3] XXIV съезд КПСС, Стенографический отчет, М., 1971, с. 441.

Digitized by Google

Освен това всяко по-крупно населено място се явява в определен смисъл център на по-голяма или по-малка агломерация. А между планирането в рамките на окръга и планирането в агломерацията вече преобладава общото. В научен труд на отдела по научен комунизъм на института по философия на АН на СССР се обосновава виждането, че в близко бъдеще именно агломерацията ще се превърне в основен обект на териториалното планиране: „След време очевидно основното звено на районирането, обект на районната планировка ще стане агломерацията... На смяна на отделните, често пъти изкуствени схеми ще се появят цялостните генерални планове за развитието на агломерацията."[1] Изграждането на селищни системи (агломерации) е важно условие за успешно териториално планиране, за осъществяване на по-правилно ръководство на цялостния живот на територията. Изработването на плана за социално-икономическо развитие на отделния град в най-тясна връзка с окръжаващата го местност и селското население е един преход към планирането в агломерацията.

Местният партиен комитет може да окаже помощ при обобщаването и творческото прилагане на съветския положителен опит. В случая е особено необходимо да се наблегне — творческо прилагане на съветския опит. Докато в областта на социалното планиране на колективите съветският опит може да се прилага без особена преработка, то в областта на социално-икономическото планиране на територията трябва да се отчита фактът, че задачите се различават по своята мащабност. Например в Ленинградска област живеят 5,7 млн. души, има повече от 900 промишлени предприятия[2]. В Московска област (без гр. Москва) тези цифри са съответно — повече от 6 млн. население и повече от 1000 промишлени предприятия.[3] Друга е мащабността на плановете. Следователно въпросът е за творческото приложение на съветския опит. Ще илюстрираме с един пример: при разработването на комплексния план за социално развитие на гр. Варна беше използван съветски, главно ленинградски опит. Но опитът не беше творчески приложен и докато планът на Ленинград осигурява действително планомерно развитие, то планът на гр. Варна не можа докрай да изиграе своята роля. Потвърждава се фактът, че планирането на социално-икономическото развитие на територията е сложна задача, която изисква не само практически, но и сериозни теоретически знания, творчески подход.

Вариантът (вариантите) на проектоплана се поставя на широко обсъждане — в трудовите колективи, масовите организации и пр. Съгласува се с висшестоящите инстанции, след което се преработва съобразно препоръките. Планът се обсъжда на съвместно заседание на бюрото на комитета и изпълнителния комитет на народния съвет. Неговото окончателно утвърждаване става на сесия на народния съвет. Такава е и съветската практика.

Важен въпрос, който възниква след приемането на комплексния план за развитието на територията, е въпросът за органическата връзка между него и планирането на партийната дейност. Може ли планът за социално-икономическо развитие да се разглежда като една от основите[4] при изработването на перспективните и оперативните планове на партийните органи и организации? Несъмнено! Комплексните планове обхващат широк кръг задачи, насочени към всестранното развитие на територията, колективите, адресирани са към всички трудещи

[1] Ленинизм и управление социальными процессами при социализме, с. 342.
[2] Г. В. Романов, Комплексно, с перспективой, „Коммунист", кн. 5, 1975, с. 20
[3] XXIV съезд КПСС, Стенографический отчет, с. 440.
[4] Казваме една от основите, защото партийният план е план на авангарда, на политическия ръководител на класата и народа и поради това включва и редица други задачи, които не са обект на комплексния план.

Digitized by Google

се. А партийните органи и организации са политически ръководители на тези колективи и процеси, осъществяват авангардна роля, мобилизират трудещите се за изпълнение и преизпълнение на близките и далечните планови цели. Следователно изпълнението на мероприятията от комплексните планове предполага ръководната роля на партийните органи и организации. От друга страна територизалните планове се изработват съобразно постановките и решенията на Партията на основата на резолюцията и материалите на отчетно-изборните конференции (тези документи са основа и на планирането на партийната дейност) като инструмент за претворяване на партийната политика, те се намират под отчет и контрол на партийните органи и организации. „Комплексните планове за социално-икономическо развитие се проявяват днес като база за разработването на перспективните и текущите планове за работата на партийните и обществените организации."[1]

Връзката между комплексния план и оперативното планиране в партийната дейност е очевидна. Обект на оперативния план са въпросите, в решаването на които местният народен съвет ще срещне трудности, които се нуждаят от помощта и направляващото въздействие на партийния комитет, свързани са с издигане ролята на партийните организации като политически ръководства.

Връзката между комплексния план и перспективния план на комитета ще разгледаме в два варианта. Когато начално са изработени една или две програми, целесъобразно е те да намерят място в перспективния план като основни въпроси. С партийни форми и средства да се помогне за тяхното пълно реализиране.

В случаите, когато са изработени по-голям брой целеви програми, в перспективния план би трябвало да бъдат записани мероприятия за осъществяване на партийно ръководство, контрол и помощ за тяхното изпълнение. Но независимо от това, колко целеви програми са разработени до момента, винаги изпълнението на една или две програми се поставя на преден план. Като се ръководи от изискванията, от актуалността на проблемите, от собствените възможности, от съподчинеността и взаимната връзка между отделните целеви програми на плана, се определя „главното звено" за дадения момент и там се насочват усилията. Целесъобразно е, докато територналното планиране се укрепи и развие, контролът за изпълнението на програмите, които излизат на преден план, да залегне и в перспективния план. Това засилва целевото партийно планиране.

Важна задача на партийните комитети, свързана с изпълнението на територналния план, е непрекъснато да се разширява кръгът от субекти на изпълнението. Изразява се в координацията на усилията на масовите организации, в указанията за направленията на активността и приноса им в решаването на отделните цели и задачи. Обикновено въпросите се свеждат до приноса на профсъюзите и Комсомола, а се подценява ролята на Отечествения фронт. Следва да се подчертае, че комплексният план за развитието на територията е широка основа за развитие на активността и инициативата на най-масовата обществено-политическа организация, за разширяване на нейните функции в обществено-политическия живот.

За координиране усилията на държавните и стопанските органи и на обществените организации при изпълнението на плана е възможно, по подобие опита на КПСС, към окръжните, градските, общинските комитети да бъдат изградени обществени съвети за икономическо и социално развитие. Те биха съдействували за разгръщане на социалистическия демократизъм, за по-широко участие на обществеността

[1] В. П. Набирухин, О некоторых вопросах социального развития, сб. „Из опыта идеологической работы", М., 1974, с. 25.

Digitized by Google

в процеса на изработването и изпълнението на плановете за социално-икономическо развитие на териториите.

Смисълът на казаното дотук се свежда не до това, партийният комитет да играе странична, подпомагаща роля за изпълнението на комплексния план. Целта е чрез умело партийно ръководство на подготовката на плана, чрез оптимално обвързване на комплексния план с планирането в партийната дейност, чрез координиране усилията на държавните и стопанските органи, на обществените организации той да се превърне в ярък документ за претворяване на партийната политика, съобразно условията и особеностите на дадената територия.

КУРС ЗА ПАРТИЙНИТЕ БЮРА

ПРОБЛЕМИ НА РАБОТАТА НА БЮРОТО

По някои въпроси от работата на бюрото обмениха свои мисли членове на партийното бюро в Завода за автоматика и телемеханика в София, секретарят на заводския комитет в Химико-фармацевтичния завод, представители на Коларовски районс комитет на Партията, редакционни работници от списание „Партиен живот".

П. Русев: — Великотърновското съвещание заема изключително важно място в живота на нашата партия главно поради това, че съсредоточи вниманието ни към мястото и ролята на първичната партийна организация в трудовия колектив не само като политическо ядро, но и като първообраз на неговото бъдещо състояние. Тази разработка е важно теоретическо завоевание на нашата партия. Тя е едно продължение, конкретизация на известната марксистко-ленинска теза за Партията като предан, съзнателен, организиран отряд, а за първичната организация — като основа на Партията. За да може първичната партийна организация да изиграе тази своя роля на политическо ядро и на първообраз на бъдещото състояние на колектива, решаващо значение има **партийното бюро** — със своята компетентност, с организацията на своята работа, с разпределението и съгласуването на дейностите. Когато говорим за научна организация на неговата работа, аз съм длъжен да предупредя, че тук не могат да намерят широко приложение съвременните кибернетични системи, които са присъщи и приложими в другите сфери — обединения, комплекси, в Централния комитет, в окръжни комитети и т. н. Следователно за работата на партийното бюро и за усъвършенствуване на неговата структура и организацията на труда главното е **усъвършенствуването на политическите методи и средства, осъществяване докрай на политическия подход**. Тук имаме няколко основни момента.

Първият е за ролята на партийния секретар като своеобразен „диригент" в работата на партийното бюро.

Особено значение има правилното разпределение и заангажиране

Digitized by Google

на членовете на партийното бюро в цялостната дейност на първичната партийна организация. А също и установяване на пълна съгласуваност между тях.

Важна страна на нашия разговор е доколко партийното бюро отделя решаващо значение на вътрешнопартийните процеси, тяхното регулиране, обсъждане и решаване, така щото да ги издигне до степен на пример за управление на хората, на колектива. За да могат профсъюзите, Комсомолът и другите организации да се учат от партийното бюро на простота, на разпоредителност, да се учат да ликвидират книжността, заседателщината, времеядството.

Голяма задача за нас е да осигурим комплексност при решаване на дадена цел или задача, комплексност в смисъл на съгласувани специфични приноси на отделните субекти на социално управление. За да можем да постигнем решаването на една задача със съдействието на всички родове оръжия.

Д. Радулов (инструктор в Коларовски РК на БКП): — Когато говорим за бюрото като ръководен орган на първичната организация, би трябвало правилно да отчитаме онези изменения, които са настъпили и в партийната организация, и в колектива. А това поставя все по-нови и по-големи изисквания както пред комунистите, така и пред партийните бюра.

Спомням си такъв случай в ЗММ. В решаващ за изпълнението на плана момент на един от работниците се налага да замине спешно в провинцията, а неговият колега Венцеслав Станоев е болен. Началникът на цеха решава да посети болния Станоев в къщи, без, разбира се, да споменава за какво е дошъл. Станоев обаче се досетил, че може би има някакво затруднение. Още същата вечер с кола отива до завода, настройва машината и близо 30 часа работи с подут крак, но желаните скоростни кутии са направени, а цехът изпълнява месечния си план. Станоев е 37-годишен работник, безпартиен. Неговият случай не е единствен, но твърде красноречив за героизма на съвременните, бих казал безпартийни комунисти, за онези наследени и обогатени в наши дни традиции на работническата класа.

Г. Райчев (партиен секретар): — Ще продължа мисълта на др. Радулов. Ако партийната организация трябва да бъде истински политически ръководител на трудовия колектив, то безспорно твърде големи са изискванията към **качествата на партийното бюро**. Ние формираме бюра, в които да има представители от различни производствени звена, в които да има работници, висшисти, жени. Но дали всички те образуват органа, който политически да ръководи колектива и развитието на самата първична организация.

П. Русев: — Достигаме до един голям въпрос. Когато съставяме партийното бюро, естествено, ние ще се ръководим от няколко принципа. Това е преди всичко **класовият подход**, а също и **компетентността** на членовете на бюрото. Според мен особено важно е дали в партийното бюро издигаме хора, които са верни на априлската линия, на политиката на Партията, които са компетентни, квалифицирани в дадена област и което е най-важно, които познават и владеят политическия подход. Да умеят да работят с масите. На нас не ни трябват хора, които са само висококвалифицирани. Това, да кажем, в една научна лаборатория има значение. Но членовете на партийното бюро трябва да бъдат и компетентни, и знаещи, и можещи, но преди всичко да имат качества на политически деец. Да умеят да работят с хората, да познават ленинските принципи и норми на партиен живот, да познават чертите на социалистическия обществен строй и със своите действия и постъпки да бъдат изразители на тези черти. На нас не ни трябват технократи, а скромни, делови, компетентни политически дейци.

Г. Райчев: — Безспорно ние трябва да бъдем близо до хората, да можем да ги организираме, да поведем колектива. Това е основен принцип при съставянето на пар-

Digitized by Google

тийното бюро. Затова защото каква би била ползата за нас като партийна организация, на цялата наша партия, ако се ограждаме с хора, които много знаят, много могат, но не са в състояние да поведат колектива.

Л. Канева: — Не са ли именно такива нашите партийни бюра?

Г. Райчев: — Аз съм разсъждавал много по тези проблеми и трябва да ви кажа, че сред работниците е по-леко. В една сграда сме с Базата за техническо развитие. Много често се сблъскваме с тях. Има много хубави хора между научните работници комунисти, но има и такива, които не умеят да работят с масите. Ако издигнем такъв човек в партийното бюро, просто се чувствува разцепление. Защото ние трябва да бъдем близо до човека, по-разбираемо да поставяме пред него всички въпроси, да умеем да свързваме решенията на Партията с действителността в нашия завод.

П. Русев: — Вие опирате до друг също важен въпрос. Когато съставяме партийното бюро, да подбираме хора, които умеят **творчески да прилагат в конкретните условия политиката на Партията**. И то да я прилагат в конкретните измерения, а не в общите фрази, в общите постановки. Защото **от подбора** зависи бъдещето на партийното бюро и неговата дейност. Дали ние успяваме да издигнем хора, които да притежават тъй нареченото трансформиращо мислене, да привеждат в конкретни форми и действия, прости и разбираеми за работниците, голямата политика на Партията, нейните стратегически задачи.

Ив. Грозданов (секретар на заводския партиен комитет във Химико-фармацевтичния завод): — Отдавна се занимавам с партийна работа. През 1949 г. станах за първи път секретар на първична партийна организация. Няколко пъти чета доклада на др. Велчев и заключителната реч на др. Живков във В. Търново. В тях има теоретични проблеми, които тепърва ще прилагаме в практиката и ще ги осъзнаваме. И особено много ме занимтригува проблемът за ролята на партийния секретар. Аз бих започнал оттам, че да си партиен секретар това е все едно да си човек на изкуството, на политическото изкуство.

П. Русев: — Да си организатор, да си вдъхновител, човек обикновен и силен, и волеви, и искрен, и топъл.

Ив. Грозданов: — Да прилагаш политическия подход, партийния подход при решаване на проблемите, наистина това е най-трудно и най-важно засега. Особено в стопанската област. Да постъпиш така, че и профорганизацията, и Комсомолът, и стопанското ръководство, и клубът за ТНТМ, и научно-техническото дружество — всички тези сили да намерят определено място, с подходяща форма да се впрегнат в решаването на задачата. Фигурата, диригентът, който ще успее да създаде един хармоничен оркестър в работата, е партийният секретар. Затова подборът на партийния секретар е особено важен проблем. Досегашната практика ми е подсказала, че партийните организации имат много голям усет кого трябва да изберат за партиен секретар. Като че имат свои джобни кантарчета, с които мерят качествата, достойнствата, недостатъците.

В практиката съм имал много случаи. На пръв поглед изглежда инженер, специалист, фармацевт и т. н., но не от всеки става партиен секретар. И аз смятам, че от районните комитети има известна регламентация в това отношение.

В момента имаме 14 секретари на първични партийни организации. Една от тях се отличава от всички останали. Тя започва трудовия си стаж в завода, 6—7 години е секретар на дружеството на Комсомола. И след това израства като партиен секретар. Това е жена с обаяние, което идва от любовта ѝ към хората.

У нея има страшен глад да се учи. Има чувство към новото, утвърждава новото. Интересно е човек да я наблюдава. Може би за някои е дребен въпрос, но за нея **една разплакана жена, дошла сут-**

Digitized by Google

ринта на работа, е нещо, с което ще се занимава два-три дни, но ще открие какви са причините и как може да й се помогне.

Преди две години секретар на една от организациите беше другар, добър специалист. Даже го пратихме на школа. Три месеца се учи. Няколко пъти идват работници, не комунисти при мене. Казват ми: „Др. Грозданов, този, нашият секретар, е вечно нацупен, попиташ го нещо, отвръща ти троснато, не можеш да му се оплачеш, не можеш да му кажеш нищо". И аз виждам как този човек губи позиции като партиен секретар. Много е важно за един партиен секретар да чувствува колектива, да чувствува хората, да ги обича, хората да имат вяра в него.

Стоименов (агитпроп): — Считам, **че подготовката на бъдещите кадри на бюрото** трябва да се води в продължение на една-две години. Това според мен не противоречи на уставните изисквания. Нима не е възможно да се набележат хора, които имат, така да се каже, способността да сплотяват колектива около себе си, да му вдъхват увереност, да го водят, с които да се работи по-целенасочено за политическото им укрепване. Да се обучават в самата малка партийна организация по една стройна система. Тази малка група може да стане извор на политически ръководители, на членове на партийното бюро. При избора на едно партийно бюро гласуването става тайно. Всичко това го знаем. Но ми се струва, че ние трябва да дадем възможност на събранието да каже мнението си и за раздела от работата, която бъдещият член на партийното бюро може да изпълнява.

П. Русев: — Вие засягате една много интересна Ленинова постановка, която гласи, че при подбора и разпределението на кадрите наред с политическите и деловите качества да оценяваме нагласата им към дадена длъжност, пригодността към дадена работа. Защото един комунист може да бъде партиен секретар, но не и добър агитпроп. Друг може да бъде директор, но не може да бъде партиен секретар. И това е много важно при състава на партийното бюро. Да гледаме политическите, деловите качества и същевременно да преценяваме дали даден човек, като го издигаме, ще бъде пригоден за дадената длъжност в партийното бюро.

Ив. Грозданов: — Струва ми се, че членът на партийното бюро трябва да **има вкус** към това, което ще извършва. Защото ние му даваме цяло направление, което да ръководи. Например агитпроп, заместник-партиен секретар. Да огледаме този член на бюрото и от друга страна, а именно — ще може ли той да вижда своите проблеми в перспектива, да организира изпълнението им и да претворява решенията на Партията. Има ли той, така да се каже, творческо мислене, възможности да обобщава опита, да го доразвива и да поставя проблемите в партийното бюро за решаване.

Д. Петков: — Как обаче да „осигурим" тези високи качества, които да притежават членовете на партийното бюро? По-големите изисквания към първичните партийни организации, предявени на Националното съвещание във Велико Търново и по-специално в речта на другаря Тодор Живков, да се раззиват като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи налагат всички комунисти да изпреварват значително в своето идейно и организационно развитие с високите нравствени качества безпартийните. А това означава членовете на партийните бюра да имат още по-висока подготовка, още по-големи организаторски, идейно-политически и морални качества. Притежават ли ги те сега и как да ги култивираме? Вярно е, че за това е нужно да се върши системна подготовка на избраните членове на бюрата. Аз съм съгласен с др. Стоименов тази подготовка да става значително по-рано. С други думи, да се обучава и подготвя по-системно един широк актив на партийната организация, който е естественият резерв за избиране на партийните бюра. Това означава да се наблюдава по-отблизо развитието на всеки комунист и за всички, в които се очертава

Digitized by Google

склонност за обществена, политическа работа, да се полагат специални грижи. Да се обучават, да им се помага да израстват като организатори, да се възпитават системно. Тогава организацията ще разполага с широк актив от висококвалифицирани, добре подготвени комунисти, изявили се като организатори.

П. Русев: — Ние можем да помислим и сериозно да изменим партийната учебна година. Един диференциран подход към нея би довел до обучение на кадри за различните сектори в партийните бюра. Сериозни изменения се налагат и в работата на кабинетите по партийно строителство, които да усвоят именно този диференциран подход за подготовка на кадри за партийните бюра. Така както гледаме в национален мащаб на подготовката на кадри в окръжни или градски и общински комитети, така гледаме и на подготовката на кадри за партийните бюра.

Д. Радулов: — Споделям напълно вашето мнение, др. Русев, че подготовката на бъдещия партиен секретар и член на партийного бюро трябва да започне по-рано. Ние засега се задоволяваме само с тримесечен курс за обучение на партийни секретари или агитпропи към районния комитет на Партията. И толкоз. А изискванията растат. Колко големи, важни пленуми станаха след Десетия конгрес, състоя се Националното съвещание във Велико Търново и пленумът в Бургас. Колко много нови критерии се формулираха, които повишават претенциите към партийния секретар и членовете на партийното бюро. В същото време системата на обучение има сериозни недостатъци. Преди 2—3 години имаше идея в градския комитет на Партията в София да се образуват два курса към Академията за обществени науки само с партийни секретари от столицата, но той не се осъществи. Няма да бъде пресилено, ако кажа, че ние сме длъжници на партийните секретари.

Л. Канева: — Темата на нашия разговор е не само за подбора на комунистите в бюрото, но и за разпределение на работата в него. Партийните бюра са оперативни изпълнителни органи, които насочват дейността на комунистите за осъществяване решенията на първичната организация. Можем в известен смисъл да разгледаме разпределението на задълженията като проблем, пряко подчинен на функциите на самата първична организация. То трябва да благоприятствува реализирането на тези функции. Самите функции на първичната организация произтичат от ролята и мястото на Партията в политическата система на нашето общество.

Първата ѝ функция е да бъде **политически ръководител** на колектива. Това означава правилно да провежда курса на Партията в зависимост от условията, при които работи. Да определи главните цели и задачи, които стоят пред колектива, да създаде единство между националните и колективните задачи и интереси — това е въпрос политически. Не случайно редица пленуми на Централния комитет насочват вниманието на първичните организации към още по-пълно овладяване на политическия подход. Втората функция на ППО е да бъде **политически организатор на трудещите се.** Тя подбира подходящи организационни форми и методи, сплотява трудещите се, носи отговорност за реализирането на политическата линия на Партията. Да бъде **възпитател на колектива,** да формира у него черти, качества, достойнства, присъщи на комунистите, да формира дълбоко разбиране и убеждение при изпълнение на всяка политическа и стопанска задача е третата функция на първичната организация. В случая тук е особено важно да се изтъкне необходимостта от единството в тези функции. Партийните организации и техните бюра, разработвайки организационни мерки, ги подкрепят със средствата на политическото въздействие и обратно — набелязвайки политически мероприятия, определят и организационни мерки за тяхното практическо претворяване в живота. Умелото съчетаване на практика на организаторската и идеоло-

Digitized by Google

гическата работа е неизчерпаем резерв за по-висока ефективност от партийната дейност. Не случайно съветският автор Н. А. Петровичев изтъква, че проблемите за усъвършенстване формите и методите на партийно ръководство са свързани с единството на политическата и стопанската дейност.

Бюрото като изпълнителен орган на първичната организация следва максимално да съдействува за реализиране функциите на първичната организация и което е особено важно — да постига единство между тях. Един фактор със съществено значение върху този процес е **разпределението на работата.** С други думи, разпределяйки отделните сектори, бюрото като цяло да съдействува за единство във функциите, за усъвършенстване механизма на политическата, организаторската и възпитателната дейност. Тук възникват два въпроса. Всеки член на бюрото да може самостоятелно, с високо чувство за отговорност да направлява работата в областта, за която отговаря, и същевременно да намира своето място в общите задачи, в общата дейност, т. е. тук става дума за пълна проява на принципа на колективността и за нарастване на личната отговорност.

П. Русев: — Особено важно е как на практика в дейността на партийните бюра, чрез разпределението на работата се получава желаното единство. Може би секретарят на първичната организация Георги Райчев ще ни запознае конкретно с тяхната дейност в това отношение.

Г. Райчев: — Нашата партийна организация е сравнително голяма. Бюрото ни се състои от 9 души. Разпределението е следното: партиен секретар, двама заместник-партийни секретари (единият отговаря за работата на партийните групи, другият е председател на комисията за народен контрол), агитпроп, заместник-директорът по техническите въпроси отговаря за стопанската дейност, членове на бюрото са профпредседателят и секретарят на Комсомола, отговарящи съответно за дейността на двете организации.

Л. Канева: — Виждаме, че при разпределението на работата в това бюро е възприет т. н. „длъжностен принцип". Заместник-директорът по техническите въпроси, който административно отговаря за стопанската дейност, отговаря и пред бюрото за нея. Профпредседателят и секретарят на Комсомола същевременно като членове на бюрото упражняват партийно ръководство над тях. Няма нищо лошо в това профпредседателят и секретарят на Комсомола да бъдат членове на бюрото. Така те са в течение на всички главни въпроси, които се решават в него. Но може би работата на тези организации трябва да наблюдава партийният секретар или бюрото като цяло.

Разбира се, не във всички случаи може да се възприеме този „длъжностен принцип", особено когато съставът на бюрото е по-малък, тъй като в такъв случай то ще стане сбор от ръководители на обществените организации.

Затова как ще стане разпределението на задълженията рецепта няма и не бива да има. Но това разпределение трябва да бъде съобразено със спецификата на колектива, със задачите, които той решава. Логично е в колектив с преобладаващ брой жени да има член, който да отговаря за съвета на жените; в голям машиностроителен завод — за техническия прогрес и т. н. Особено важният въпрос на нашия разговор обаче е за съгласуване на дейността.

Ив. Личкова (заместник-секретар и председател на комисията за народен контрол): — Според мен, за да има ефект от дейността на едно бюро, да бъде то ръководител не само на партийната организация, но и на целия колектив, то самото трябва да бъде много добър сплотен колектив и всеки негов член да намира своето място при решаването на определени задачи. Вярно, ние, членовете на бюрото, сме разпределени. Аз съм председател на комисията за народен контрол, той е агит-

Digitized by Google

проп и т. н., но във всяка задача, която се поставя, която стои за решаване пред организацията, всеки да намери своето място. Проблем за нашия колектив сега е ритмичното изпълнение на плана не само по обем, но и по отделни икономически показатели. Аз като председател на комисията как виждам своето място? В нашите планове за проверки ще залегнат онези основни фактори, които влияят за изпълнение на отделните показатели. Според мен агитпропът също би намерил своето място при решаване на тези основни задачи. Профсъюзите, Комсомолът също. Не всеки да смята, че това е работа на колегата, на този или на онзи, а да търси какво би могъл да помогне при реализирането на общия проблем.

П. Русев: — А това означава ние да променим характера на планирането, включително и характера на вземането на решения, и то така, че при самото планиране, при вземането на решение да определим **специфичния принос** на всеки член на партийното бюро. Тук има някои особени моменти. Винаги е почти задължително агитпропът да бъде включен при реализацията на задачата, защото той трябва да предвиди обучение, масово-политическа работа, за да се получи т. н. идеологическо покритие на икономическата или културната задача. И комисията за народен контрол, и профорганизацията, и Комсомолът също да намерят своето място. Следователно **общите задачи могат да бъдат реализирани само при едно правилно, комплексно формиране на плановете и на решението, един от най-трудните моменти в нашата управленческа дейност.** Нашето решение да бъде комплекс от дейности и същевременно основа за една резултатна проверка на тези дейности. И тук е голямата функция на партийното бюро. Формите могат да бъдат различни — проверка, изслушване на доклади, информации. Но всичко да бъде подчинено на реализацията на целите. И то комплексно. Ние да видим в тази проверка, в процеса на реализация на решението дали ли са своя принос профсъюзите, общественият контрол, Комсомолът. Ето това е големият проблем при разпределението, разграничаването и съгласуването на функциите.

Л. Канева: — Искам тук именно да припомня известната мисъл на Ленин — за да може центърът не само да съветва, да убеждава, да спори, а действително да дирижира оркестъра, за това е необходимо да знае точно кой, къде и на каква цигулка свири, къде, как и на какъв инструмент се е обучавал и се обучава, кой и къде свири фалшиво и кой, къде и как трябва да се премести, за да се отстрани дисонансът. Тя по неповторим начин изразява именно това единство в действията на ръководния орган. Ако потърсим това единство в конкретната работа на бюрото, ако спрем вниманието си на планирането или на вземането на решенията, ще видим, че един необходим, но често забравян момент е да се предвидят действията на всички фактори, от които зависи реализирането на определена задача. Например през 1975 г. партийното бюро в Завода за автоматика и телемеханика е разгледало проект за усъвършенстване на съревнованието. Но решение на бюрото по този проект не съществува. Всичко след това е оставено в ръцете на профорганизацията. А нима не би било по-резултатно, ако за реализирането на този проект конкретни отговорности получат агитпропът, стопанското ръководство и т. н.

Ив. Грозданов: — Все още голяма слабост във връзка с разграничаването на функциите в бюрото е възприемането, така да се каже, на лична отговорност за изпълнение на определени задачи. Все още в нашата практика членовете на бюрото изпълняват това, което им възлага партийният секретар. Смятам, че съгласуваността в действията и разпределение на функциите трябва да започва още от по-висшестоящия орган — от районните и заводските партийни ко-

Digitized by Google

митети. Районните комитети да работят със звената, които отговарят за определената дейност. На какво се натъкваме напоследък? Секретарят на заводския комитет извиква секретаря на партийната организация по въпросите на политическата просвета или за народния контрол. А защо не работи конкретно със отделните членове на бюрото?

М. Соколова (заместник-партиен секретар): — За да расте личната отговорност на членовете на бюрото, голяма роля има партийният секретар. Той може да засилва или да ограничава нашата отговорност, да ни гласува повече доверие или да подтиска инициативата ни. Фактическата ежедневна проверка на изпълнението, това е характерно за стила на нашия партиен секретар, който създава стремеж у нас да положим всички усилия за реализация на решенията, за които отговаряме.

Д. Пстков: — Разпределението на работата в бюрото е фактически разпределение на труда и на задълженията, а съответно и на отговорностите. Как да се постигне определена специализация, как точно да се разпредели работата? Трудно е да се даде точен отговор. Вие имате седемчленно бюро. Другаде има трима, а има и организации с 11-членно бюро. Естествено е, че специализацията на партийния труд ще се извърши и според чисто количествения признак — броя на членовете. Но искам да повдигна един друг въпрос. Ние говорим сега за програмно-целевия и комплексен подход. Той не може да не даде отражение върху разпределението на работата в бюрото. Вярно е, че бюрото като колектив осигурява комплексност на партийното ръководство на първичната организация. Не би било правилно обаче да се създават временни групи по определени важни решения на организацията. Те получават задължението да доведат решението докрай, след което техните временни задачи се преустановяват. Така наред с членовете, които имат постоянни поръчения в бюрото, ще има и такива с временни по отделни важни задачи и решения. Мисля, че с това ще се засили организаторската роля, деловитостта и отговорността в работата на бюрото.

П. Русев: — Трудно е в един разговор да се засегнат всички аспекти на такъв въпрос, какъвто е разпределението на работата в бюрото. Още повече тук участниците трябваше да преосмислят своя опит, да извлекат от него опова, което има общозадължителен характер, да разкрият онези механизми, които повишават боеспособността на първичната организация и ролята на нейното бюро.

Не смятаме, че всички страни от този важен за партийната работа проблем са засегнати, но те ще станат предмет на бъдещи наши разговори и материали.

Digitized by Google

ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИТЕ КОНФЕРЕНЦИИ

ОБЩИНСКИЯТ КОМИТЕТ — С ТРАДИЦИИ И ПЕРСПЕКТИВА

Известно е, че общинските партийни комитети оказаха благотворно влияние за бързото изграждане на обединените ТКЗС, за укрепването им, за внедряването на промишлените методи на производство. В условията на новия етап на концентрация и специализация отново те извършиха огромната работа в разясняване политиката на Партията, създаваха психологическа нагласа и увереност както в ръководните кадри, така също и в кооператорите за предимствата на аграрно-промишлените комплекси. Практиката показва, че погрешно би било, ако дейността им се свързва единствено със стопанската организация — ТКЗС или със степента на специализация и концентрация в селското стопанство. Диалектическият подход към въпроса изисква да се види в съдържанието на тази форма целият комплекс от социално-икономически, политически, културни, демографски и др. условия и фактори в съответните райони и общини. Независимо от отрасловия принцип на организация на труда и управлението те пряко и успешно ръководят първичните партийни организации, а чрез тях и колективите в уедрените бригади и ферми — там където се реализира производствената програма. Те координират и насочват дейността на народните съвети и обществените организации, провеждат система от политическа и възпитателна работа, осъществяват непосредствен контрол за изпълнението на партийните решения и задачи.

Общите събрания и конференции на общинските партийни комитети, които се проведоха сега в края на шестата петилетка, посочиха приноса им за изпълнението на плановете, за организирането по-нататъшното развитие на аграрно-промишлените комплекси.

Общинският партиен комитет в с. Щръклево обхваща първичните организации от три села, влизащи в състава на ПАК — Русе. В началото на отчетния период кооперативното стопанство прекратява своята дейност и по същество цялото партийно ръководство на икономиката се свързва с производствените единици. На общото събрание на комунистите от района бе отчетено, че въпреки организационните стопански промени партийното ръководство се е осъществявало неотклонно в духа на задачите, поставени от Десетия конгрес и последвалите го Национална конференция и пленуми. И тази година комитетът организира навреме чрез първичните партийни организации разяснителна работа по призива на 11-те столични предприятия за изпълнение на плана за шестата петилетка по всички показатели. За да се изпълнят в срок и качествено стопанските задачи особено през кампанийните месеци при новите организационни условия, общинският комитет изгражда общински щаб, задачата на който е да мобилизира, направлява и координира силите на цял то население и на всички производствени единици в усилните дни главно за прибиране на реколтата. Той е под непосредственото политическо ръководство на общинския комитет, изграден на обществени начала, и извършва огромна работа за пълното мобилизиране на трудовите ресурси. Показателен е един факт от неговата дейност: от 304 пенсионери в района на общината щабът организира в подходяща форма и насочва в селското стопанство през най-усилните дни повече от 260.

Като отчита съществуващата стопанска структура, общинският комитет преценява, че главните усилия трябва да се насочат в първичните партийни организации, да се превърнат те в действителен ръководен орган и първообраз на трудовите колективи. На събранието Петър Календжиев, секретар на ППО при ремонтната работилница, разказа, че сред тази работнически колектив осезаемо се чувствува ръководната й роля. Всеки по-важен въпрос от производствената дейност и развитието на колектива първо се обсъжда в ППО. При кампаниите, когато в ремонта има по-голямо напрежение, а така също е необходимо да се изпращат част от работниците за водачи на селскостопанските машини, организацията дава партийни поръчения. Комунистите са начело във всяко начинание, те са барометър за активността на трудещите се. Начело са в изучаването на икономическите знания, увличайки и останалите, за да стигнат до внуши-

Digitized by Google

тетната цифра 38 работника, преминали през първия етап от обучение по основите на икономическия механизъм. Организационното състояние, убеждеността, професионалното майсторство, израз на което е рационализаторското движение с участието на всички работници — ето основата, на която се градят успехите, изразени в крайния икономически резултат: 59 стотинки себестойност на един декар мека оран. След провеждането на Великотърновското съвещание първичната организация се запознава с речта на др. Тодор Живков и чувствувайки увереност във възможностите си, поема задължението за пълна отговорност за развитието на трудовия колектив в духа на поставените задачи.

ОПК, ППО и партийните групи са възлагали през отчетния период поръчения на отделни комунисти — ръководители и изпълнителски кадри, във връзка с непосредствените им стопански задачи. Редовно е правена оценка, като след това са давани допълнителни поръчения или са обогатявани първоначалните. Взискателността към ръководните кадри е насочена към влагането на максимални усилия, талант и организационно делово майсторство за преодоляване на обективните трудности. Въпросите за по-нататъшното окрупняване, за промишлените технологии са главните критерии при оценяване работата на комунистите на ръководни постове.

Цялата организационна и политическа работа, провеждана от общинския партиен комитет, допринася, щото отделните производствени единици, влизащи в различни стопански дирекции на ПАК, да изпълнят предсрочно плановете си, да се наредят на едно от първите места в комплекса. Колективът на овцефермата в с. Красен още през юли изпълнява плана за петилетката по всички показатели. Преди края на годината изпълниха плановете строителната бригада в Щръклево, пета лозарска бригада, трета бригада за комплексна механизация и кравефермата. Общо всички производствени единици от община Щръклево отчетоха на събранието, че петилетният план за чистия доход е преизпълнен с 479 хиляди лева. Най-голямата производствена единица това е трета бригада за комплексна механизация, която обработва 65 х. дка. Бригадата има свой облик както в количествено, така и в качествено отношение. Преди всичко трябва да се каже, че тега тя произвежда обща продукция, равна на цялата обща продукция, произвеждана от бившето ТКЗС през 1965 г. Качественият й облик най-добре се характеризира с факта, че тази бригада е една от четирите, определени от ОК на БКП — Русе за моделни бригади, по отношение на прилагане на промишлените методи, организационното и икономическото развитие. Тук могат да се посочат някои резултати за 1975 г. — 385 кг пшеница от декар, 435 кг ечемик, по 710 кг царевично зърно, а през 1974 г. е на първо място в страната по добив от слънчоглед. Първа измежду останалите бригади в ПАК — Русе, трета бригада приключи жътвата, есенната сеитба и изваждането на захарното цвекло, а икономиканите за една година 150 т. гориво най-добре говорят за организаторската работа на ППО и стопанското ръководство.

* * *

Общинските партийни комитети израснаха като компетентни партийни органи, способни да внедряват научни методи в работата си, да дават тон за партиен анализ и стил на първичните партийни организации. На годишното събрание в с. Опака, Търговищки окръг, бе изтъкнато, че комитетът се стремял да използва не само утвърдените с години форми на партийна работа. Усилията са били насочени и към издигане ролята на планирането, укрепване авторитета на местните партийни активи след създаването в някои селища на общоселските партийни комитети. Общинският комитет създаде свой опит по приемането и организацията на изпълнението на решенията. Системата по контрола дава възможност със своята опростеност и конкретност в края на всеки месец да се знае какво е състоянието на изпълнението. Пряката отчетност на партийните решения в общинския партиен комитет е стояла на по-високо ниво, като през изтеклата година на десет свои заседания комитетът изслушва информация за изпълнението на взетите решения. Отчетът на кадрите е съпроводен със съдоклад за направената проверка на място от комисия, което неминуемо довежда до повишаване отговорността. Този подход е пренесен и в първичните партийни организации, в стопанските и административните управленски органи. Отчитайки специфичните условия в селата Опака, Горско Абланово и Гърчиново, са създадени общоселски партийни комитети. Те се утвърждават през отчетния период като добри помощници на партийните бюра по партийно-организационните въпроси, обединяват усилията на комунистите при решаване на всеки един проблем — издигане икономическото, политическото и културното ниво в отделните селища. Изработеният статут допринася, щото те да намерят специфичното си поле за работата главно за издигане боеспособността и авторитета на първичните партийни организации.

Една от отговорните задачи, която стоя пред общинските партийни комитети през последните години, беше изпълнение на решенията на Февруарския пленум за устройството на партийната работа в областта на идеологията. На общото събрание в Опака бе отчетено, че идеологическата работа, извършвана от ОПК и ППО, се свързва още по-тясно с живота. Партийната просвета постепенно се очиства от просветителския подход. В работата на партийния комитет се чувствува конкретност, която свързва формите на идеологическата работа с живота, за да се стигне до съзнателно подемане от хората главните задачи, поставени в партийните решения. Над всеки процес влияят идеологиче-

Digitized by Google

ските фактори. Добре аргументираната, свързана с часъщните проблеми идеологическа работа е провеждана в звената на партийната учебна година с доклади и лекции на събрания, срещи, вечери, с устна и нагледна агитация, което позволява да се издигнат партийните задачи в областта на селското стопанство в степен на лична необходимост за всеки труженик. Идейната убеденост става фактор, за да се подемят въпросите за висока култура на селското стопанство чрез използване на интензивните фактори; поражда се по-голяма отговорност към производството, разръща се рационализаторското движение и съревнованието на базата за завоюване званието „Производствена единица за висока култура на земеделието".

Пенка Димитрова — секретар на ППО в с. Люблен, даде в изказването си пример за организационното и идеологическото въздействие над колективите: „Преди две години на партийна конференция ние бяхме критикувани за слабата работа и постигнатите ниски производствени резултати. С помощта на ОПК заздравихме дисциплината, а издигнахме ролята на партийното събрание. Първичната организация задължи стопанските ръководители освен информациите да дават пред колективите и отчет за дейността си. Главното в индивидуалната работа наред с другите форми ние видяхме в довеждането до значението на всеки труженик на конкретните задачи. Голямата разяснителна работа спомогна да изкореним от съзнанието на хората пасивността и безразличието към слабостите. Ето защо вече втора година филиалът (с. Люблен е филиал на ТКЗС — Опака в рамките на АПК — Попово) си изпълнява плановете, кандидатствува за званието „За висока култура на земеделието" и сме уверени, че тази година ще го спечелим."

Едно от основните изисквания на общинския партиен комитет при свързване на идеологическата работа с живота е класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание. В района на селата Опака, Г. Абланово и Люблен историята е изковала вечни спомени, олицетворение на дружбата ни с великия руски народ. Общинският комитет за българо-съветска дружба организира мероприятия, свързани с тия места, за възпитанието на хората и предимно младежите от района в любов към Съветския съюз. Все в това направление обществеността от Г. Абланово изгражда парк на българо-съветската дружба.

* * *

Най-често, когато се говори за конкретната работа, за мястото и ролята на общинските партийни комитети, то оценките се свеждат предимно до партийното ръководство на селското стопанство. На годишните събрания и конференции обаче проличи както в докладите, така и в изказванията на комунистите голямото разнообразие от задачи, които стоят пред тях. Районът на селската община живее с всички проблеми на града, независимо от мащабите си, има и свои особености: работата на общинските съвети със специфичните им методи на държавно и обществено начало, дейността на другите организации, търговията и обслужването на населението, здравното дело и училищата. В някои от изказванията правилно бе посочено, че от нивото на изброените по-горе дейности до голяма степен зависи изпълнението на производствените задачи от трудовите колективи. Разкриването на комплексни приематели пунктове за битови услуги в отдалечените селища от община Опака няма да кара хората да ходят в града, ще допринесе за укрепването на трудовата дисциплина. Питейната вода не достига в с. Щръклево и правилно бе критикуван общинският комитет не за това, че той трябва да се занимава с осигуряването на необходимия дебит, а заради това, че изпълнението на Декемврийската програма изисква преди всичко партиен контрол.

Не по-малко значима е работата на общинския комитет за създаването на праволъ ред в населените места и здрав социално-психологически климат. Селото има своя специфика в отношенията между хората, отчаите и реда. Това налага и в отечественофронтовските организации, и в комсомолската организация да се върши работа за издигане моралните добродетели на строителя на развитото социалистическо общество. Когато общинският комитет използва най-различни форми и търси подходящи пътища към всеки човек, тогава непременно ще има и резултати. Другарският съд в Щръклево има добри традиции, спечелил си е авторитет с принципност и деловитост. През изминалия период са разгледани над 30 дела. Важното тук са не присъдите (по начало главната му задача е не да осъжда, а да разрешава споровете главно с метода на убеждението), а изграденият авторитет. В изказването си председателят му Ангел Киряков от Щръклево каза: „Често пъти, когато се насрочи дело, при мен идва обвиняемият и ме моли да дам ход на делото за окръжния съд, за да не се черви пред съселяните си..."

Характерното за проведените конференции сега, в предконгресните дни, това е увереността на комунистите, на новоизбраните членове на комитетите в своите възможности. Приетите резолюции сочат нов ръст на качествените показатели — една от главните задачи на бъдещото ни икономическо развитие. Става ясно, че проведеното през 1975 г. Национално съвещание във Велико Търново е завладяло съзнанието на всички комунисти, поради което все повече се говори за решаващата роля на първичната организация, възлагат й се отговорни функции. Партийните комитети със самочувствие на пълновластни партийни органи поемат цялостното политическо ръководство на живота на отделната община, чертаят перспективи за икономическо и социално развитие.

Петко СТАМОВ

Digitized by Google

ГЛАВНОТО — ЗАДЪЛБОЧЕН И КРИТИЧЕН АНАЛИЗ

Градските комитети на Партията решават редица големи и сложни задачи, непосредствено организират осъществяването на партийната политика, отговарят за правилното и своевременното провеждане на партийната линия на територията на града.

На своите отчетно-изборни конференции градските партийни комитети сега отчитат своята дейност не само за отчетния период, но и за изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес и шестата петилетка, как партийните организации се готвят за достойна среща на предстоящия XI конгрес на Партията.

* * *

Една от най-характерните черти на градската отчетно-изборна конференция в Драгоман бе нейният критичен дух, задълбоченият критичен анализ както на постиженията, така и на допуснатите слабости. Критиката на недостатъците в много отношения вземаше връх, критикуваше се смело без оглед на лицата и положението, което те заемат. Естествено, той за това даде докладът, но дълбочината и анализът, на които се подхвърляха слабостите и в изказванията на делегатите на конференцията, говореха недвусмислено, че тук има един буден и активен колектив, който не се спира пред никакви трудности и пречки.

Ленин винаги е изтъквал, че без открито, делово обсъждане на проблемите, свързани със слабостите и грешките, не може да се намерят ефикасни мерки за тяхното преодоляване. „Гласността е меч — отбелязваше той, — който сам лекува раните, които е нанесъл."

Непримиримостта към грешките на политическата партия е един от най-сериозните и верни критерии за нейната сериозност, за нейната последователна решимост да изпълнява на дело задълженията си към своята класа, към трудещите се. Всякиму е известно, че дървото става по-здраво и дава повече плод, когато навреме се режат изсъхналите клони. Така и Партията, партийните организации стават още по-силни и дееспособни, когато решително се освобождават, по пътя на критиката и самокритиката, от всякакви недостатъци и ненужни израстъци.

На остра, но справедлива и задълбочена критика бе подхвърлена на отчетно-изборната конференция в Драгоман например фабрика „Балкан". В центъра на вниманието бяха поставени преди всичко субективните причини. А какви са те?

Ръководството на предприятието, вместо да оцени, че завишеният план за 1975 г. изисква нов подход, нова организация на труда, и на тая основа да преустрои цялостно работата, по същество е ръководило по старому. Директорът на предприятието и главният инженер са се примирили с редица недостатъци, не са осъществили докрай конкретно и компетентно ръководство. За неизпълнение на плана е допринесъл също така нездравият психологически климат сред ръководните кадри на предприятието, неефикасният и несистемен контрол от страна на заводския партиен комитет.

Честа е практиката в много доклади, изнесени на конференции и партийни събрания, партийните комитети и бюра да посочат някои общи изводи и с това да се задоволяват. Не е рядкост зад общите изводи да се споменават, в тяхно потвърждение, имената на някои предприятия и с това да завършва цялата критика.

Естествено, особено на конференциите е трудно да се даде обстойна характеристика на слабостите на всички предприятия. И тук трябва да се търсят някои общи показатели, да се подведат те под общи знаменатели. Съвсем наложително е обаче на възловите, на основните, на ключовите предприятия да се отделя повече внимание и място, да се разкриват по-задълбочено стилът и методите на ръководство, да се сочат пътищата за преодоляване на изоставането.

Правилно е постъпил ГК на БКП в Драгоман, като не се е задоволил само да посочи общите причини и констатации за неблагополучията във фабрика „Балкан", а е отишъл още по нататък, като е направил подробен и задълбочен анализ на всяка една от тях. Положен е сериозен стремеж най-последователно да се разкрие и открие точно мястото на ръководството на предприятието, на неговия директор, на партийната организация и заводския партиен комитет. В целия този анализ не стои настрана и градският комитет на Партията, който със своите сили и компетентност е направил не малко за подобряване работата в предприятието, за изпълнението на плана, но в някои случаи също не е проявил конкретно ръководство, предоверявал се е на обещанията на ръководството, които после увисвали във въздуха и пречели за своевременното вземане на ефикасни мерки.

Разбира се, на кадрите трябва да се вярва, но това съвсем не изключва контрола и проверката на изпълнението. Доверие и проверка — това е основата, върху която трябва да се изгражда истинското партийно ръководство.

Градският комитет широко, със загриженост и тревога постави проблема за

Digitized by Google

неизпълнението на плана във фабрика „Балкан", за цялостното положение там. Той отдели много сили и внимание, за да може предприятието отново да застане на мястото, което е заемало.

Градският комитет обаче не тръгна по линията на голого отрицание, а аргументирано се спря на слабостите, сочейки и хубавите черти на предприятието. Не е далеч времето, когато на същото това място е съществувала само една парцалджийска работилница, мръсна, опушена, неугледна, където само себеотрицанието и съзнанието, че трябва да се дава нещо на народното стопанство, са задържали хората. Сега тук е израснало едно модерно предприятие, което редовно изпълнява и преизпълнява плана си. Но 1975 г. се оказала „фатална" за него. Може да е изключение. Но ГК правилно не подмина този проблем. А нали можеше да отчете този факт като случаен или да го покаже мимоходом. И щеше да сбърка.

Критичен анализ бе направен и на другите предприятия, филиали на ДЗС и пр. Те са изпълнили, а някои и преизпълнили плановете си. Посочени са техните заслуги, но не са подминати и техните слабости.

Това е правилният подход. Защото нередна е практиката докладите да се готвят по рецепта — ако е даден отрицателен пример — критикуван остро, ако е положителен — хвали. Ленин неведнъж е изтъквал, че не представлява никаква трудност да се подберат примери въобще, нужно е да се изучават фактите в тяхното цяло, в тяхната връзка.

• • •

Един момент, на който особено сериозно внимание беше обърнато на отчетно-изборната конференция в Драгоман, бе обстойното и задълбоченото разглеждане дейността на ръководната сила на територията на градската организация — градския комитет, партийните комитети и първичните организации, комунистите.

Трябва да се каже съвсем определено, че критичността и самокритичността пронизваха от начало до край конференцията. Характерно беше особено това, че партийната работа не се разглеждаше самоцелно, сама за себе си, а най-непосредствено свързана със задачите, които са решавали партийните комитети и организации. И това е ценното, това е положителното, и при това положение оформянето на раздел и в доклада доби почти изключително условен характер, защото не може да се покаже как са се решавали стопанските и други задачи, без да се посочат организационните и идеологическите средства в това направление. Един такъв стремеж говори за действително научен подход, за желание на дело, а не само на думи да се свържат в едно стопанската, организаторската и идеологическата работа.

Подчертано е намерението на ГК на БКП да съсредоточи своето внимание преди всичко върху стила на работа на партийните комитети и първичните организации, там да търси главно разковничето на успехите и недостатъците.

Показателен е един много интересен пример, и то из живота на една първична партийна организация, малочислена — състои се само от 4 възрастни комунисти и работи предимно всред възрастно население.

Когато има инициатива, амбиция за работа, когато има комунистическа страст и убеждение, всяк кви пречки и трудности се преодоляват. Тези качества притежават и четиримата комунисти от с. Липница.

Решено било да се започне строителството на търговска сграда и да се водоснабди селото. С помощта на ГК на БКП, на окръжния народен съвет средства и планове се осигурили. Но не бил решен главният проблем — работната ръка.

Тогава партийната организация, макар че се състои само от 4 комунисти, решила да се обърне към съселяните си, които отдавна са напуснали селото и живеят предимно в София. Организирали вълнуваща земляческа среща — бившите жители на селото подкрепили идеята на партийната организация, изграден бил и инициативен комитет.

Всяка събота и неделя се организирали бригади. Търговската сграда вече е покрита, работи се и по водоснабдяването, приключена била навреме коситбата на естествените ливади. В центъра на работата била партийната организация с четиримата комунисти.

Градският комитет дал висока оценка и разпространил нейния опит. Получили се големи резултати. Този пример още веднъж потвърждава мисълта, че за комуниста възраст няма, че докато бие неговото сърце, докато в кръвоносните съдове пулсира животворната кръв, той трябва да бъде на своя боен пост.

Широко е осветлено мястото и ролята и на другите партийни комитети и организации като политически ръководители. На критичен анализ бе подхвърлена не само работата на заводския партиен комитет във фабрика „Балкан". Подобни оценки бяха дадени и на дейността на партийния комитет в промкомбината „Бъдеще", на партийните организации в цеха на фабрика „Леда", на ж. п. гара Драгоман, в търговията, селското стопанство. За отбелязване е, че на всеки партиен комитет и организация бе дадена заслужената характеристика, посочени бяха техните типични постижения и недостатъци и насоките, в които трябва да се изменят.

Естествено, тук не се касае за уравниловка, не се касае и за шаблон, а за точно отчасяне, за прецизиране, за стремеж да се даде вярна картина на положението в градската партийна организация и оттук ясно, на основата на точния анализ да се очертаят задачите.

Digitized by Google

Този задълбочен, откровен анализ на дейността на партийните комитети и организации, който не предизвиква никакво раздразнение и отрицание, стана възможен преди всичко благодарение на три главни обстоятелства:

На първо място градският комитет на Партията постави в центъра на вниманието своя стил, при анализите на фактите и събитията, на положението в един или друг сектор на политическата, стопанската, културната и пр дейност на територията на градската партийна организация, се стремеше всичко да пречупва през своята работа като политически ръководител, да търси своето място за изпълнението или неизпълнението на една или друга задача, да сочи своите както положителни, така и отрицателни страни.

Въпросът тук не се свежда, както често се твърди, да се даде тон, да се даде пример или първоначален тласък, а стремеж за действително обективно измерение, за обективна оценка, да се бръкне с пръст в раната, да се стигне до корените причини за едно или друго явление, да се разкрие задълбочено ролята на главната движеща сила в района на градската организация — градския комитет

Обективността, реалистичният подход, стремежът към действителен критичен анализ, целта да се подчини всичко на главните, перешени въпроси, да се откроят всичко онова положително, което се е родило през изтеклия период в живота и дейността на партийните органи и организации — всичко това послужи като добра основа за едни делови, задълбочен и творчески разговор на градската партийна отчетно-изборна конференция в Драгоман.

Второ. Бюрото на ГК на БКП, а оттук и останалите партийни, стопански и др. органи и организации полагат сериозни усилия отношенията между кадрите да се изграждат в дух на уважение и доверие, на грижа към тях, съществува явно желание да се създава обстановка хората да работят спокойно и уверено Отношенията с кадрите се изграждат на здрава, принципна основа, укрепва и се развива между тях критиката и самокритиката. На конференцията например много остро бе критикуван директорът на фабрика „Балкан" Мирон Николов, критикувани са и други отговорни ръководители, но никой не реагира остро, хората отговорно вземаха отношение към проблемите които се поставят.

Ведрата обстановка, здравият социално-психологически климат, принципните отношения особено в работата с кадрите са сериозна гаранция за творческа работа в един колектив Този проблем много силно бе подчертан на конференцията в Драгоман

Трето Отношенията, които се изграждат между кадрите, се предават и в отношенията между комунистите, създава се творческа и другарска атмосфера във всички партийни организации

За разлика от много партийни събрания и конференции отчетната конференция в Драгоман изобилствуваше с имена на комунисти, голяма част от които бяха и делегати на конференцията.

Желанието да се разкрие ролята на комунистите, тяхната авангардна роля даде възможност да се засили политическият характер на конференцията, да се центрира повече вниманието върху вътрешнопартийните проблеми, върху вътрешния живот на партийните организации, върху отражението му при решаването на стопанските, културните и др. задачи.

• • •

Конференцията в Драгоман се откроя и с изказванията на делегатите Положиха се сериозни усилия те да бъдат проблемни, да не се поставят само въпроси, свързани с представляваното предприятие или първична партийна организация, а преди всичко такива, които се касаят до живота и дейността на цялата градска партийна организация Аналитично, в някои отношения и доста критично бе разглеждана работата на градския комитет на Партията, на неговото бюро, на ръководствата на градския народен съвет и обществените организации. Секретарят на партийната организация в с. Мачево Стоян Петров например така и започна своето изказване: „Искам да споделя моите впечатления от партийната работа в Драгомански район", след което действително направи добър разбор на работата в градската партийна организация.

Правеше впечатление и друго — стремежът у делегатите, независимо от това дали са партийни или административно-стопански лейци, да разкриват преди всичко стила на партийните органи в предприятията, търговията и пр Иван Лозанов, началник на гара Драгоман, подробно се спря на работата на първичната партийна организация на гарата, на нейния подход при решаване на задачите, говори за добрите отношения между партийната организация и стопанското ръководство, за активната помощ, която му се оказа, и за упражняванния партиен контрол

Немалко място в изказването си Обичка Миленкова от промкомбинат „Бъдеще" отдели на съревнованието, със загриженост постави редица перешени проблеми на предприятието.

Този дух надделя в разискванията. Разбира се, имаше и общи изказвания, в някои се правеха общи стопански или административни отчети и пр Но те не бяха типичните. В основната си част те бяха смислени, по същество, предимно кратки, но ударни. Дори ако човек не беше чел или слушал доклада, щеше да добие ясна представа за положението в Драгоманския район, така релефно беше очертано всичко в изказванията.

Всичко това повиши още повече стойността на конференцията. Наистина с право може да се каже, че тя премина на високо равнище, творчески и делово.

Димитър СТАНОЕВ

Digitized by Google

СЛАВАТА НА ПЕРНИШКИТЕ МИНЬОРИ

Да се разказва за дейността на бойния, сплотен пернишки минен отряд от творци на блага е и лесно, и много трудно. Особено след като са чути докладът и изказванията, направени от трибуната на отчетно-изборната им партийна конференция. Ако трябва съвсем накратко да се изтъкне най-същественото, главното, определящото за големите им успехи, за неотстъпното щурмуване на трудностите, то е: непреходен е зарядът, който те получиха преди четири години от забележителната реч на др. Тодор Живков пред първенците от окръга. Вдъхновени от нея с едно небивало чувство за отговорност започнаха битка за висока обществена производителност на труда, борба за икономия на труд, суровини, материали, енергия, за по-високо качество на продукцията.

Да, не е възможно да се говори за ежедневната организаторска и политическа работа на партийния комитет, за упорития труд и порасналата социалистическа съзнателност на миньорите, без да се има предвид действителният, преобразуващ характер на социалистическото съревнование. Опитът недвусмислено сочи, че в него са намерили ярка изява и усъвършенстването на стила, и методите на работа, и новото отношение към труда и производството, другарството и взаимопомощта, цялото богатство от форми, средства, методи, прилагани от партийната, профсъюзната и комсомолската организации. Нещо повече — съревнованието е в значителна степен критерий и за дейността на стопанските ръководители, за съвършенството или недостатъците в управленческата структура.

Но нека дадем думата на редове от доклада, на мисли, споделени от делегатите.

— В разработването и осъществяването на насрещните планове активно участвуваха всички работници, специалисти, служители. И ако те бяха неизменна, мобилизираща перспектива, то „тайната" за това е, че станаха дело на самите колективи — с възторжен глас отчиташе секретарят на минния партиен комитет Раде Казаков. — Ето доказателството: 99 на сто от всички работещи участвуваха с колективни и лични обещания в социалистическото съревнование. Най-подходящите за използване в нашите условия национални почини и инициативи се подеха от 124 колектива с 6684 участници.

След изнасянето на доклада на трибуната един подир друг се редяха забойчици, багеристи, машинисти... Никола Милачков — секретар на партийния комитет при рудник „Георги Димитров", сподели опита на тяхната организация в съставянето на напрегнат, но реален насрещен план. Как в този процес се отразява най-пълното проявление на социалистическия демократизъм, активното участие на миньорите в управлението на производството. От изказването му лъхаше увереност, че, напълно мобилизирани, творците на „черното злато" са готови да претворят в дело и новите, още по-големи изисквания, които им се поставят за през седмата петилетка.

И Рангел Рангелов — заместник-партиен секретар на централна ремонтна база, и инж. Лозан К. Иванов — началник на рудник... — всички до един се стремяха да разкрият опита на комунистите от техните колективи да дадат отговор на големия въпрос — настъпва ли след Националното съвещание във Велико Търново още по-голямо усъвършенстване в многообразната партийна работа.

Началникът на рудник „Маршал Толбухин" Драган Станков разкри някои страни от техническата подготвеност и партийната зрелост на техните дружни колективи.

Още през 1972 г. два пъти героят на социалистическия труд Евгени Стефанов си рекъл: „Думата на Партията за мене е закон". И превърнал участъка си в „лаборатория". Дружно, в скоро време с другарите му от участъка внесли съществени подобрения в работата, дисциплината. Но целта, която си поставили, била трудно изпълнима — да се намали себестойността на въглищата с 30 на сто. Съкратили няколко операции, внедрили ново укрепление в подземните галерии, за първи път използвали двуверижните транспортьори, организацията на труда добила друг облик. Тази механизация облекчила, направила по-рационална работата на миньорите — повишила се производителността. В цялата тая битка той имал пълната подкрепа на партийния комитет. Когато всичко било изпитано, доказано, организаторската и масово-политическата работа обхванала целия минен колектив. На трудовия „полигон" на техния участък всеки ден идвали по много хора. Състояла се и добре обмислената среща за обмяна на опит. Застанал Евгени Стефанов пред разнообразните табла и диаграми, пред начертаната схема на крепленето и заобяснявал конкретните таблици. Анализирал същността на новото.

Така ден из ден тук се редели и партийни, и комсомолски секретари, профпредседатели. Не било трудно всички до един да стигнат до извода, да почувствуват необходимостта от нов подход в съревнованието. Наложително вече било то непосредствено да се свързва с проблемите, които имат да се решават във всеки отделен рудник, участък. Сега главното направление в неговото провеждане било: създаване съвременна, високоефективна организация на труда, поддържане висока култура на работа, определянето на конкретни, съответствуващи на това материални и морални стимули.

На специално заседание на профкомитета и събранието на пълномощниците станало

Digitized by Google

обсъждането и приемането на редица решения, осигуряващи по широкото използване на скоростния метод на крепене. Резултатът? Тук този най-подходящ метод на съревнованието в минното дело се приложил по-всеобхватно от указанията дори на Централния съвет на профсъюза на миньорите, металурзите и енергетиците. Преминало се към скоростна работа на фронтовите бригади — багерни, сапьорни, локомотивни.

С динамичното изменение на съревнователните показатели настъпила и съответна промяна в цялата система за даване гласност, за сравнимост и повторимост на постигнатите челни резултати. Безценен в това отношение е проученият и обменен опит от рудник „Г. Димитров" с мината „В. И. Ленин" в украинското селище Кадиевка. Какво разнообразие само е внесено в използването на различните начини за бързо разгласяване на най-големите успехи, какви силно въздействуващи средства се използват сега. На специални светлинни табла се отразяват постиженията по общия добив, на други — качествените показатели, на трети под надслов „По първенците — равнение!" — бързо става известна всяка проява на новаторство...

В такива условия на пълна мобилизация на усилията, на стремеж към все по-съвършена организация на труда, скоростните бригади на пернишките миньори вече три пъти „чупят" националните рекорди, галерийната бригада на Владо Кирилов за 26 работни дни по ръчен способ прокарала 333 линейни метра — с пет над предишното рекордно постижение за страната. После и Кръстю Кънев се протулил с механизиран проходчески комбайн „ПК—7" прокарал 408 линейни метра.

Опитът на перничани недвусмислено сочи, че съревнованието е жизнено необходимо дело, оня неповторим мощен заряд, който изпълва с ново съдържание живота на всеки трудов колектив. То отразява новото в подхода на различните субекти на управление, умението на партийните комитети правилно да направляват тяхната дейност, за да няма дублиране, за такава съгласуваност, при която всеки в максимална степен ще се изявява в своето поле на действие и същевременно ще допълва стореното от другия. Само по този начин е възможно да се създава здрав ред и дисциплина, оная благодатна социално-психологическа атмосфера, в условията на която сега всяка дума от Обръщението на Централния комитет на Партията ще става живо дело, всеки ден ще има свое измерение в осъществяване на икономическата ни политика.

Очевиден е изводът, че единствено прогресивно организираната система на съревнование може да издържи на този кипеж, на тази динамика.

Да се разказва за новия подход в организацията на съревнованието сред пернишките миньори, това означава на всяка цена в още много редове да се опише как по почина на видинци тук е извършена отговаряща на съвременните изисквания реконструкция и модернизация на Централната обогатителна фабрика. По този въпрос подробно говори началникът на това толкова значимо предприятие Стою Стоев.

Видно било, че досегашното разпределение на въглища по качество е неефективно — поглъща много труд, и то при тежки условия. Ето защо под ръководството на партийния комитет, с активното съдействие на научни институти е била изготвена комплексна програма. Набелязани били също и широко обсъдени най-ефективни форми на партийно влияние. Съчетанието между широката разяснителна работа и постигането на конкретна задача на различните бригади, рудници — на всеки според спецификата на работата — направили осъществими напрегнатите срокове, непреодолимите на пръв поглед много сложни проблеми. Реконструкцията от мечта станала реалност — народното стопанство вече получава от пернишкия минен басейн далеч по-качествени въглища.

Да се разказва за новия подход в съревнованието на пернишките миньори, това означава още на всяка цена да се разкрие тайната за настъпилите огромни социални придобивки.

Само от миналата до сегашната отчетно-изборна конференция са построени и предадени на миньорите 3 жилищни блока. Сега са в строеж още 395 апартамента. Благоустроени са битовите площадки на почти всички рудници. Курсове по квалификация, пълноценно функциониращ учебен център, битови комбинати. Със сили и средства на предприятието се строи спортна зала за 2100 души. През изминалата година 5000 души са възстановили своите сили в различните почивни станции. В основата на цялата партийно-политическа работа, на стопанската дейност главното внимание е насочено към осигуряване на техническата безопасност и охраната на труда. Та нали този проблем е неделим от най-ефективното използване на трудовите ресурси...

А благодарността на миньорите? Това е непрестанният стремеж за повишаване обществената производителност на труда. Те са дали и 9000 трудодни в помощ на селското стопанство. Бригадите на прославения герой Евгени Стефанов и на Георги Цветанов с допълнителен труд в извънработно време са построили детски ясли за 120 момичета и момчета. И пъстрият букет на трудовата слава става още по-богат с обещанието, дадено от участъка на Евгени Стефанов в чест на XI конгрес на БКП да построят една битова сграда за първенците кравари от ТКЗС „Граово".

Разбира се, тога са само отделни щрихи от величавия образ на строителя на развитото социалистическо общество.

Коста ДИМОВ

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

ОСНОВА НА НАШИТЕ УСПЕХИ

ГЕОРГИ КАРАМФИЛОВ
първи секретар на ОК на БКП — Търговище

МИЛЬО ВАСИЛЕВ
председател на ОР на БЗНС — Търговище

Единодействието между комунистите и сдружените земеделци в Търговишки окръг се корени дълбоко в миналото. То е плод на многолетните им борби срещу капитализма, за народна свобода, като се почне от Септемврийското въстание и се премине през единния и народния фронт, през много битки, споено е здраво с кръвта на скъпи жертви, паднали в борбата против фашизма и капитализма. Под знамето на Отечествения фронт и под ръководството на Комунистическата партия в годините на антифашистката съпротива от 1941—1944 година комунисти и сдружени земеделци водиха сурова и героична борба. Стотиците паметници, издигнати на много места в окръга от признателните поколения, говорят за беззаветния героизъм, за пламенната любов на народа към загиналите за народна свобода комунисти и сдружени земеделци.

Комунистическо-земеделското единодействие получи простор и нови, още по-ярки изяви след Девети септември 1944 година в единната борба за утвърждаване и укрепване на народната власт и особено в изграждането на трудово-кооперативните земеделски стопанства, когато пионери на новия кооперативен строй станаха членовете на двете партии.

След историческия Априлски пленум на ЦК на БКП от 1956 година единодействието между двете организации в окръга се издигна на нов по-плодотворен етап и вече двадесет години се развива и задълбочава и лежи в основата на нашите успехи при изпълнение партийните предначертания за изграждане на развито социалистическо общество.

Изразяваща се най-широко при решаване проблемите за издигане селскостопанското производство на равнището на съвременните изисквания, за всестранния възход на бита и културата на българското село, съвместната работа на двете окръжни организации, на комунистите и сдружените земеделци, се насочва към решаване възловите, генералните проблеми, от които зависи най-вече осъществяването на политиката на Партията на село. През ноември 1969 година на съвместен пленум на окръжния комитет на БКП и окръжното ръководство на БЗНС, в който активно участие взе първият секретар на ЦК на БКП Тодор Живков, се даде зелена улица на концентрацията и специализацията на селското стопанство в окръга. Общите усилия за изпълнението на ценните указания на др. Живков, засегнати в

Digitized by Google

решенията на пленума, помогнаха твърде много в редица отношения Търговищки окръг да стане един от пионерите в тази област. През същата година в партийните организации и дружбите в окръга се проведе широк разговор за съвместната работа на комунисти и сдружени земеделци, завършил с теоретична конференция на тема: „Единните борби на БКП и БЗНС в миналото и работата им за изграждане на социализма в нашата страна".

Решенията на съвместното заседание на Политбюро на ЦК на БКП и Постоянното присъствие на БЗНС от март 1971 година обогатиха съдържанието на нашата съвместна работа. В мероприятията, приети след това заседание от двете окръжни ръководства, бяха конкретизирани насоките, формите и средствата на съвместната ни дейност в изпълнение на задачите, които произтичаха от решенията на Десетия конгрес на БКП и Програмата за изграждане на развито социалистическо общество. Тези съвместни мероприятия ние систематически попълваме с новоизникващите задачи.

Стана традиция както за окръжните ръководни органи, така и за партийните и дружбените ръководства и организации по места системно, по план да се провеждат съвместни заседания, съвещания, срещи за обмяна на положителен опит, срещи на първенци и орденоносци и други мероприятия за отчитане и оценка на резултатите от съвместната работа, както и обсъждане на основните и актуални проблеми на окръга в борбата за осъществяване партийната и правителствената политика. Неотменна традиция стана провеждането на съвместни събрания по места и особено такива, свързани с възпитанието, с бита на населението, с икономиката на окръга и на отделните селища и райони.

За изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП и Тридесет и втория конгрес на БЗНС и на задачите по шестия петгодишен план за обществено-икономическото развитие на окръга се проведе широка организаторска и политическа работа за мобилизиране силите на комунисти и сдружени земеделци, на работническата класа и селяните кооператори за най-активно участие в социалистическото съревнование, за достоен принос на всеки трудов колектив в социалистическото изграждане на родината.

В тези години чувствително се подобри и задълбочи съвместната работа между комунисти и сдружени земеделци, между партийните комитети и организации и ръководствата и организациите на БЗНС, реализираха се много инициативи за повишаване творческата активност на трудовите колективи.

За Търговищки окръг периодът на шестата петилетка беше период на ускорено промишлено развитие, характеризиращ се с високи и стабилни темпове на растеж на промишленото производство и непрекъснато повишаване на неговата ефективност. Промишлената продукция нарасна с 67 на сто. Положителни количествени и качествени изменения настъпиха в областта на селскостопанското производство, които се дължат в голяма степен на успешното решаване въпросите на концентрацията и специализацията. Това се отрази изключително благоприятно и селскостопанската продукция по обем нарасна с 30 на сто, като петгодишният план на окръга бе изпълнен 101 на сто и произведена селскосточанска продукция за 80 157 000 лева в повече спрямо петата петилетка.

За постигането на тези успехи допринесе не малко и съвместната работа на окръжните организации на БКП и БЗНС, братското единодействие на комунистите и сдружените земеделци, които служеха за пример при решаването на всички задачи, свързани с развитието на окръга, и по този начин увличаха всички трудещи се.

Най-богата и резултатна през този период бе нашата единна дейност в селското стопанство. Основно направление в усилията ни в този важен отрасъл беше успешното решаване проблемите на концентрацията и специализацията, повишаване културата и ефективността

Digitized by Google

на селскостопанското производство и привеждането му на промишлена основа.

Цялата съвместна работа се извършва на основата на плана, приет от окръжните ръководства на двете организации. Набелязаните в него мероприятия се конкретизират по общини и села в плановете на съответните партийни организации и земеделски дружби. Освен посочените вече начинания организирахме редица съвещания по отделни проблеми на растениевъдството и животновъдството, по производителността на труда и др. Насочихме вниманието си и към разгаряне на социалистическото съревнование като важен момент не само на производствената, но и на обществената дейност на комунистите и сдружените земеделци.

Широк път за бързото внедряване на новото и прогресивното откри съвместният пленум на ОК на БКП и ОР на БЗНС, състоял се през 1973 година по въпросите, разгледани от Ноемврийския пленум на ЦК на БКП за внедряване на новостите и челния опит и издигане културата на селското стопанство на равнището на съвременните изисквания. В изпълнение на решенията на този пленум последваха съвместни пленуми на районните комитети на Партията и ръководствата на БЗНС, на които комунистите и сдружените земеделци с високо чувство за отговорност определиха своята роля и място в осъществяването на тези големи задачи.

По инициатива на комунистите и сдружените земеделци трудовият колектив на АПК—Попово пое отговорното задължение да изпълни петилетния си план до 7 ноември 1975 година и отправи призив за превръщане борбата за висока култура в селското стопанство в масово движение. Тази инициатива беше оценена положително от Секретариата на ЦК на БКП.

Двете окръжни ръководства прецениха както важността на поетите задължения, така и необходимостта от разгръщането на широка организационна работа за подпомагане производствениците. Най-напред бе поставен въпросът да се осигури достатъчен брой механизатори, които да умеят по-добре да управляват новите и мощни машини в новите масиви. За подготовката на такива кадри бяха изпратени на курсове за механизатори много комунисти и земеделци. За повишаване на политическата подготовка на механизаторите — членове на двете партии, бяха проведени срещи в Попово, Търговище и Омуртаг. На тях бяха изнесени доклади за ролята и мястото на механизаторите в настоящия момент и перспективите на нейното развитие, за личния пример на механизаторите комунисти и сдружени земеделци за решаване на най-важните задачи в селското стопанство и за ролята им в обществено-политическата дейност на двете организации. Особено важно е едно — всички по-главни инициативи за постигането на нови успехи се вземат съвместно. Така комунистите и сдружените земеделци механизатори от АПК в Търговище отправиха призив-обещание за висококачествено извършване на всички технологически мероприятия и реализиране на икономии от горива и ремонти и др. По инициатива на районния комитет на БКП в Омуртаг бе приет съвместен призив за производство на повече и по-качествен тютюн, като бе приет и технологически правилник за производството. Утвърди се практиката комунистите и сдружените земеделци по места да приемат общо и личните си обещания за постигане по-големи производствени успехи. При важни кампании се формират съвместни групи за придвижване на задачите, за проверка, помощ и пр. Една характерна форма на единна работа в селското стопанство в окръга са школите за изучаване опита на челниците в самите бригади или ферми. Такива школи, на които ОК на БКП и ОР на БЗНС осигуряват научна помощ от съответните институти, са изградени при овцефермата в ТКЗС — Макариополско, по растениевъдството в с. Макариополско, при

Digitized by Google

кравефермата в с. Лиляк, по проблемите на зеленчукопроизводството в Попово и пр.

Призивът на първия ръководител на Партията и държавата др. Тодор Живков, отправен от сърцето на нашия окръг и борческия Тузлук — гр. Антоново, до целия български народ за пълна мобилизация на силите за достойно посрещане на XI конгрес на Партията, намери широк отзвук в сърцата на всички трудещи се от окръга.

В отговор на този призив, на Обръщението на ЦК на БКП към трудещите се и Писмото на Постоянното присъствие на БЗНС до сдружените земеделци за превръщане на 1975 година в година на най-високи трудови постижения, комунистите и земеделците от окръга поеха високоотговорни задължения да изпълнят и преизпълнят годишния и петилетния план. Като използваха разнообразни и ефективни форми, партийните и дружбените ръководства по места прозеждаха целенасочена и последователна организаторска, масово-политическа и възпитателна работа за създаване реални условия за успешно изпълнение на обещанието.

С поетите партийни и съюзни поръчения, с личните творчески планове, обещания и подети инициативи по места, комунисти и земеделци дадоха пример на висока съзнателност и организираност в изпълнение на партийните предначертания.

Нашата предконгресна равносметка на изминатия петилетен път е радостна и оптимистична. Плодовете на съвместните ни усилия са богати. Главният резултат в областта на селското стопанство през изтеклата петилетка е, че беше осигурено комплексно и динамично развитие на този важен отрасъл и се направи още една огромна крачка напред в усъвършенстване на неговата материално-техническа база и привеждането ѝ в съответствие със съвременните изисквания.

С изграждането и укрепването на АПК и отрасловите предприятия в тях в годините на шестата петилетка се създадоха условия за постигане на ускорени темпове на концентрация и специализация на селскостопанското производство, за ускорено провеждане на модернизацията и реконструкцията на материално-производствената база, за успешно внедряване на нови промишлени технологии и високопроизводителна техника. Изградиха се 19 бригади за промишлено производство на зърно, оглавявани от най-добрите комунисти и земеделци. В уедрените масиви от еднородни култури механизаторите — комунисти и сдружени земеделци, са истински носители на висока култура на селскостопанското производство. В годините на шестата петилетка те допринесоха много, за да се увеличи средният добив в окръга както следва: на пшеницата с 48 кг, на царевицата с 98 кг, на ечемика с 45 кг, на гроздето с 223 кг, на захарното цвекло с 480 кг от декар.

В областта на животновъдството резултатите от проведената концентрация и специализация са ще по-показателни. Свинеугояването в окръга се концентрира в два нови съвременни комплекса за 75 х. бр. свине, където 1 човек се грижи за 1200 свине и произвежда продукция за 100 х. лв.

След концентрацията на птицевъдството в едно специализирано предприятие в окръга един работник се грижи за 17 000 носачки, произвежда продукция за 63 000 лв. и отчита производителност на труда 7 пъти по-висока, отколкото при старите технологии. В телеугояването, което е съсредоточено на 3 места в окръга, един работник отглежда по 500 телета и произвежда продукция за 200 х. лв. а производителността на труда нарасна до 10 пъти. Не по-малки са успехите в зеленчукопроизводството, в тютюнопроизводството, в овцевъдството и шиле-угояването.

Във всички тези производства на първите места са бригадите, ръководени от комунисти и сдружени земеделци, някои от които изпълниха предсрочно петилетката. Като пример могат да се посочат бригадирите комунисти Владимир Русев — с. Макариополско, Марин Андреев — с. Бистра, Христо Илиев Димитров — ръководител на производствен участък за зърнопроизводство, и др. С добри резултати са животновъдни ферми и бригади, ръководени от сдружените земеделци Димитър Тотев — с. Макариополско, Васил Николов — с. Вардун, Йордан Павлов — Попово, Пейо Митев — с. Ломци, Али Юзеиров — с. Церовище, Илия Недялков — Градище и др.

Когато говорим за успехите на селското стопанство в окръга, не можем да не отбележим и решаващия принос на механизаторите —

Digitized by Google

челните носители на техническия прогрес в този отрасъл. И тук комунистите и сдружените земеделци са за пример. В изпълнение в своя призив-обещание за високо производително използване на машините, качествено извършване на всички работи и реализиране на икономия от гориво и ремонт те постигнаха големи успехи. Механизаторът комунист Величко Кършаков — герой на социалистическия труд, без сменен тракторист с трактор „ДТ—75" през 1975 г. изора 16 090 дка мека оран при трудни условия в овощен разсадник — Търговище, Рачо Митев Димитров — комбайнер в с. Цар Асен, със „СК—4" ожъна 2180 т жито през 1975 г., Иван Радев — с. Паламарца — ТКЗС в Попово, с трактор „ЮМЗ" изора 15 965 дка мека оран и пр.

Механизаторът сдружен земеделец Славе Георгиев от Преселец при план за петилетката 90 000 дка мека оран постигна 116 000 дка и направи икономии за 9090 лв. Трактористът Росим Шабанов от същата бригада изпълни почти два пъти плана за мека оран с трактор „Беларус" и икономиса 8000 лв., комбайнерът Иван Станков е окръжен първенец и при план 22 500 дка мека оран постигна 33 000 дка и направи икономия 4430 лв. Високи производствени успехи постигнаха и механизаторите Асен Любенов от с. Беломорци, Иван Стефанов от с. Гагово, Бончо Минков от с. Гърчиново и др.

Социалното управление е широка област, където също така активно се изявява съвместната работа на комунистите и сдружените земеделци. В своята работа окръжният и другите народни съвети, обществените и масовите организации винаги се ръководят от съвместно изработените мероприятия на двете окръжни ръководства. Комунистите и земеделците са начело в провеждането на общоградски и селски мероприятия по хигиенизирането и благоустрояването на селищата, по културата на бита и др. На хиляди бройки възлизат съвместно дадените трудови дни при провеждането на такива инициативи и пр.

Не по-малък е нашият общ принос и в реализирането на Декемврийската програма на Партията за повишаване жизненото равнище на народа. Наред с усиленото строителство на жилища, детски градини и ясли, в много ферми, бригади и други производствени единици се направиха клубове, бани, откриха се столове и др. придобивки за трудещите се. Един убедителен пример за успешното реализиране на програмата е ръстът на работната заплата, който от 1171 лв. през 1970 г. достигна 1702 лева за 1975 год.

Посочените постижения на Търговищки окръг са резултат на повишената производствена и политическа активност на трудещите се от окръга, на високото им обществено съзнание и чувство за отговорност. За изграждането на тези качества у трудещите се решаваща роля играе идеологическата работа, която провежда ОК на БКП сред населението със съдействието на ОР на БЗНС. Съвместната работа на комунистите и сдружените земеделци в областта на политическата просвета е двустранна — от една страна, тя се изразява в общите мероприятия, чрез които да се издига политическата и идеологическата подготовка на членовете на двете организации, а от друга — в общата работа за разясняване политиката на Партията и Правителството сред трудещите се, за укрепване морално-политическото им единство в борбата за изграждане на развито социалистическо общество. Особено се разшири, задълбочи и разнообрази съвместната политико-просветна работа след Февруарския пленум на Централния комитет на Партията и Националното съвещание на БЗНС от 1973 година.

По-действена, по-конкретна и целенасочена е сега възпитателната работа на партийните и дружбените организации сред механизаторите и животновъдите като основна фигура в селското стопанство. Основа за това е разработената и приета от бюрото на окръжния комитет на Партията система за масово-политическа и възпитателна работа сред тях. В многобройни просветни звена, ръководени от най-добрите лектори, комунисти и сдружени земеделци, се изучават актуалните проблеми на вътрешната и външната политика на Партията, икономическите проблеми на нашето съвремие. Там

Digitized by Google

повишават знанията и квалификацията си 1400 сдружени земеделци заедно с комунистите и комсомолците. В задочния партиен университет към окръжния комитет на Партията участват 25 активисти на БЗНС, а 150 съюзни дейци преминаха през последните години през междуокръжната партийна школа в Габрово. Много положителни са резултатите от съвместните ни усилия в борбата за изграждане на по-голяма култура, за нов социалистически бит в нашето село. И особено в борбата против битовия консерватизъм и верския фанатизъм в някои села. Утвърждават се нови ритуали, търсят се интересни форми за повишаване съзнанието на населението.

Ефективността на идеологическата работа се дължи на редовния поток на актуална и висококачествена информация, която се осигурява за актива на двете организации. Окръжният комитет на БКП създаде традиция периодично да кани изтъкнати партийни и държавни ръководители, които разясняват най-актуалните проблеми на нашето съвремие. На такива сбирки винаги присъствуват и активисти на окръжната дружба, а много често и дружбеният актив от окръга. Наред с това се провеждат научно-теоретически и научно-практически конференции, съвещания по различните проблеми на идеологическата работа, срещи на активисти на двете организации и пр. Една нова за окръга форма на укрепване единодействието на комунистите и сдружените земеделци, на създаване дух на братство и единство са вечерите на единството, които по примера на организациите в с. Опака, Люблен, Гърчиново и др. започнаха да се организират на много места. На тези срещи на комунистите и сдружените земеделци от селото или града партийният секретар или председателят на дружбата изнася доклад за постиженията в обществено-политическата работа в селото, а понякога и в общината. След това се изпълнява подходяща литературно-музикална програма. Срещите често се превръщат в празници за двете организации и на тях присъствуват отговорни ръководители, партизани и ятаци, ветерани от двете организации в окръга.

Добрата съвместна политико-просветна работа между двете братски организации би могла да бъде илюстрирана с много още примери и данни, но това едва ли е необходимо. По-важни са отличните резултати, които тя дава. Тези резултати са ежедневни и се измерват в много направления — с високата идейно-политическа подготовка на комунистите и сдружените земеделци в окръга, с постоянното мобилизиране на техните сили и активност в борбата за всестранния разцвет на Търговищки окръг. Постигнатите успехи говорят и за издигнатата на по-високо равнище ръководна роля на Партията в окръга.

Сега в навечерието на такива големи събития като XXV конгрес на КПСС, XI конгрес на БКП и 20-годишнината от Априлския пленум на Централния комитет на Партията пред партийните организации и земеделските дружби, пред всички комунисти и земеделци от окръга се поставят още по-отговорни задачи. Ние ще работим още по-активно, за да се издига все повече политическата съзнателност, да се издига още повече патриотичното и интернационалното съзнание на трудещите се, обществената и трудовата активност на населението, за постигане още по-високи завоевания в дните до тези крупни събития.

Комунисти и сдружени земеделци с ентусиазъм посрещнаха Обръщението на ЦК на БКП към комунистите, към трудещите се, към българския народ, и вземат отсега всички мерки за изпълнение на плана за 1976 г. — първата година на седмата петилетка, главното съдържание и характерните черти на които се определят от стратегическата линия на Партията за решително повишаване ефективността на народното стопанство върху основата на повсеместна интензификация, на използване на всички резерви, с които разполага страната.

Единни и сплотени ние ще се борим за достойна среща на Единадесетия конгрес на Партията, за претворяване на неговите решения в **живота, за по-нататъшния възход на нашата скъпа родина.**

Digitized by Google

ГРИЖИ ЗА СЪРЕВНОВАНИЕТО И ЧЕЛНИЯ ОПИТ

Партийното и стопанското ръководство навреме оцениха, че повишаване на трудовата активност на колективите може да стане само чрез правилното организиране и отчитане на социалистическото съревнование, чрез изучаването и прилагането на челния опит.

Характерното за съревнованието в нашето кооперативно стопанство е разнообразието на формите, конкретността в показателите, въздействието на стимулите.

Например между бригадите и фермите не се ограничаваме съревнованието да се води и отчита само в чест на Първи май, Девети септември и в края на годината.

С отчитане на съревнованието всеки месец между бригадите в растениевъдството и фермите в животновъдството, а между звената на две седмици се постига постоянно напрежение и повишаване активността на целия колектив.

Отчитаме ежемесечно съревнованието, като събираме всички бригадири и зав. ферми, целия партиен и стопански актив. На тези срещи след отчитане на задачите през изтеклия месец и поставяне на новите, отчитаме и съревнованието. За по-голяма гласност резултатите от съревнованието, първенците и наградите се обявяват по радиоуредбите на населените места. На другия ден още започват оживени разговори и спорове по отношение на класирането, получава се всеобщо раздвижване, което подтиква хората към по-активна трудова изява.

Освен по общите показатели съревнованието се води и между отделни колективи, като същите сключват договори помежду си. Така например между свинеферми съревнованието се води за получаване на най-много прасенца от свиня майка. За отчитане на резултатите при приключване на прасенето се събират колективите на двете свинеферми. Срещата на съревноваващите се колективи се прави не само за отчитане на резултатите и обявяване на наградите, но и за изучаване на положителния опит в отглеждането на свинете майки и на малките прасенца, тъй като най-добрите свиневъди разказват за своите постижения. Това съревнование в свиневъдството допринася за активизиране колективите, в резултат на което средно от свиня майка от първото прасене се получиха по 9,5 броя прасенца, а свинеферматa в Морава получи по 9,7 прасенца.

В нашето кооперативно стопанство голямо въздействие за повишаване трудовата активност на колективите оказва съревнованието чрез приложението на Саратовската система, която се прилага от три години. За приложението ѝ въпреки мнението на много ръководители и специалисти, че поради специфичния характер на селското стопанство тя не можела да намери място в него, ние изхождахме преди всичко от нейната същност, а именно, че тя представлява един комплекс от обусловени идеологически, организационни и технически мероприятия, които освен административни мерки изискват високото съзнание на изпълнителя.

Практическото приложение на Саратовската система се изразява в провеждане ден на качеството. Това са ежеседмични задължителни съвещания в определен ден и час, посветен само на качеството. Те се провеждат при председателя всеки понеделник с главните специалисти и зав. производствени участъци, а в производствените единици през седмицата в определен ден и час.

Редовното провеждане на деня на качеството в производствените единици изиграва важна роля не само за поставянето и отчитането на задачите, но и за получаване на по-добри резултати.

Благодарение на редовното отчитане качествените показатели — спазване на дневния режим, хигиената на млеконадоя и базисна масленост, кравефермата в Морава предава над 95 процента от млякото първо качество.

От изоставащо в АПК нашето свиневъдство сега се нарежда на едно от първите места до голяма степен поради прилагането на Саратовската система.

Можем определено да кажем, че Саратовската система чрез деня на качеството допринесе за основно преустройство работата на ръководителите и специалистите, на всички кадри и на тази основа помогна за получаване на по-големи резултати. При тия условия низовият ръководител се явява като човек, от който зависи какво ще бъде качеството и количеството на продукцията. Задължението на бригадира не е предимно вече само да даде материалите и да постави задачите, а преди всичко да ръководи и организира производството, да насочва хората, да им помага.

Чрез приложението на Саратовската система се повишава трудовата активност на отделните колективи. На деня на качеството кооператорите, механизаторите и животновъдите в делова обстановка вземат отношение, правят предложения за отстраняване на слабостите и т. н. В тях постепенно необходимостта за качествено извършване на отделните мероприятия се превръща във вътрешно убеждение и те смятат, че за качеството на продукцията, за вложения труд носят преди всичко лична отговорност.

Digitized by Google

В нашето стопанство от 1972 година се прилага опитът на колхоз „Куйбишев", Полтавска област, по отчитане на съревнованието в говедовъдството. На всеки 10 дни в кравефермата се отчита как се изпълнява графикът за млеконадоя за десетдневката, като на първенец бригада и първенец доячи се дава парична награда. Това създава стремеж във всички да водят борба за изпълнение на определения график. Морално удовлетворение изпитват ония доячки и доячки, които са постигнали за десетдневката най-висок млеконадой и в чест на тях се вдига знамето на трудовата слава.

* * *

Активността на трудовите колективи в нашето стопанство се повишава и чрез изучаване на положителния опит.

Например за подобряване организацията и заплащането на труда в говедовъдството много ни помогна обмяната на опит с ТКЗС — с. Обеля, Софийско. Техният опит за получаване на висок млеконадой и за облекчаване труда на доячките оказа положително влияние сред колектива на кравефермата в Морава, допринесе много за повишаване на неговата трудова активност. От 1971 година насам в нашата кравеферма по подобие на кравефермата в Обеля има създадена специална група за снабдяване на животните с фураж. Същата разполага с достатъчно трактори, косачки и силажекомбайни, затова е в състояние винаги и при всички условия да осигурява необходимия фураж. Ползвайки опита на кравефермата в Обеля, на нашите доячки и доячи след всеки 4-ти ден им се дава един ден почивка.

Изучаването и прилагането на опита на с. Ресен в напояването допринесе за значително увеличаване производителността на труда особено чрез използване на гъвкавите маркучи с ръкавчета при поливането на царевицата.

Голямо внимание обръщаме на съветския опит. Изучаването на опита на Светлицки по отглеждане на захарното цвекло помогна за разширяване на механизацията при тази култура, която поглъщаше много труд. Нашите механизатори усвоиха праворедовата сеитба, сеитбата с малка посевна норма, механизираното окопаване на цвеклото още с очертаване на редовете и в по-късните фази на развитие, а най-важно насочихме се към механизираното му прибиране.

В нашето стопанство продължава да се изучава и прилага съветският опит в развитието на селското стопанство. На заседание на ОПК и УС на ТКЗС през 1972 година беше изслушана информация за посещението на делегацията от окръга в Полтавска област. Бяха разработени мероприятия за внедряването на опита в няколко основни направления: поддържане на пътищата, каналите, стопанските дворове и фермите в добро състояние, чисти от бурени и винаги подравнени;

най-пълно използване на тракторите.

създаване на повече зелени площи в стопанските дворове;

уедряване на животновъдството.

Разширяване и укрепване на връзките на стопанството с училищата по пътя на оказване помощ за подобряване и разширяване материалната база за обучение и по пътя на още по-активно участие на учениците в селскостопанската работа и запознаването им с икономиката, стопанството и неговите успехи, първенци и орденоносци.

Досега в резултат на приложения опит както в издигане културата на селскостопанския труд, така и във възпитателния процес на подрастващото поколение постигнахме значителни успехи.

Считаме и в бъдеще да търсим пътища за повишаване ефективността на социалистическото съревнование, да изучаваме и прилагаме навреме положителния опит

Йордан ГЕОРГИЕВ
председател на ТКЗС — с. Морава

Digitized by Google

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

С ПОВИШЕНА ОТГОВОРНОСТ

Беше един от присъствените за научните работници дни в Института за съвременни социални теории. Имаше делови разговори, обсъждания на проблеми. Все още не се чувствуваше предпразнично настроение, в библиотеката всички места бяха заети. Секретарят на първичната организация Пеньо Пенев беше дошъл преди официално обявеното работно време и както става обикновено, си тръгна последен. Но ако трябва наистина да се отбележи едно състояние или израз на лицето му — това беше умората от продължителния и напрегнат работен ден — значимият, но трудно измерим резултат от едно ангажирано участие в решаването на характерни за такова специализирано идеологическо учреждение сложни проблеми.

Въпреки дългогодишния си опит в организационната работа или може би именно поради него другарят Пенев не е притъпил у себе си чувствителния барометър за реален анализ на обективните фактори и за собствената си отговорност като комунист, научен работник, общественик — като личност, чиито действия пряко са свързани с цялостната работа в института.

Съществуват хора, които изненадват околните с големите си способности, с ерудицията и оригиналността си. Това — на пръв поглед. А като вникнете в същността на нещата, излиза, че всичко е само една привидност, една потенциална възможност, за която все са липсвали подходящи условия да се превърне тя в действителност. Обектът на тези редове е човек от противоположната категория. Дисциплиниран, точен, делови, принципен. (Щом е поставено партийно или друго обществено поръчение, значи то винаги трябва да се изпълни по най-бързия и ефективен начин).

* * *

Институтът за съвременни социални теории при Президиума на БАН е известен на широката общественост у нас преди всичко с научната си продукция в областта на критиката на буржоазната идеология, ревизионизма и антикомунизма. Тук работят едни от най-квалифицираните кадри в тази област — само докторите на науките са вече седмина — и ръководството на института поставя като главна задача изискванията: да се повишава политико-практическата и приложната значимост на научните изследвания; да се създаде оптимален вариант на организацията на научноизследователската дейност. Този институт прие голям заряд от възможности за бъдещо развитие в качествено отношение със солиден научен капацитет, обединил високо ерудирани специалисти в различни области на обществознанието. И същевременно — институт, в който липсват големите традиции на организационната практика.

При тези условия вече няколко години наред пред партийната организация и нейното ръководство на преден план излиза задачата да се съсредоточат усилията на всички научни сътрудници за решаването на главните научни проблеми, като се запази и дори повиши досегашната им обществена заангажираност. И ако тази и други научноизследователски (да ги наречем дори производствени) задачи са се решавали по различен начин и може би не винаги в оптималния вариант, то сега вече можем да говорим за собствен почерк на партийната организация, на нейното бюро и на секретаря й, за твърде осезателния им принос, върху чиято основа ще се развият и укрепнат най-добрите традиции в партийната работа в института.

„Почеркът" на партийния секретар тук може да се обобщи само в няколко извода:

усъвършенствува се системата на организационната работа в института;

повиши се авторитетът на партийната организация чрез по-активен вътрешнопартиен живот;

активизира се комсомолската и профсъюзната дейност;

партийното и административното ръководство работят в условията на тясна координация, като диференцират своите задължения и функции.

Digitized by Google

* * *

Независимо от тези безспорни резултати секретарят на първичната организация в Института за съвременни социални теории оценява своята дейност в сравнение с възможната най-добра политическа и организационна работа у нас и затова своевременно посочва нерешените докрай от партийното бюро проблеми. Според него нужно е още да се повишава ролята на партийните поръчения за възпитанието и засилване на отговорността у комунистите, като се диференцират по-добре изискванията да се засилват партийната взискателност и самоконтролът при тяхното изпълнение; да се осигурява равномерно разпределение на задачите...

Тук е уместно, без да се теоретизира върху отношението партиен секретар — партийно бюро, да покажем конкретния стил и мнението на самия секретар по този въпрос.

Избирането в партийното бюро е несъмнено знак на уважение от страна на комунистите към съответните политически и делови качества на един или друг другар. Това най-вече означава поемане на големи отговорности и задължения, които трябва да се реализират не само с вътрешната убеденост и готовност, но и с всекидневна, упорита, търпелива работа, а често пъти и с разход на много време, което не винаги ефективно се оползотворява. И най-важното — с възприемането и прокарването на ясна, принципиална партийна позиция, с умението да се степенуват задачите по важност и време. Заедно с това — да се провежда на практика максимата, че в партийната работа няма малки задачи. Тук особено важен е изборът на сполучлив състав на бюрото, при който взаимно се допълват уважението към опита и доказаните възможности на дългогодишни членове на бюрото и осъществяване на периодична сменяемост на кадрите, за да не се допуска каквато и да било проява на консервативност, инертност или субективизъм. В това отношение особено важна е ролята на партийния секретар — той трябва да умее да настоява, да изисква, да възпитава хората от бюрото.

Кое е новото в работата на партийното бюро в Института за съвременни социални теории през тази година:

по-добрата предварителна организация на подготвяните мероприятия;

оперативната и по-конкретна работа при решаването на главните научноизследователски проблеми на различните отдели;

нарастването на активността, отговорността, ролята и авторитета на партийните отговорници.

Напоследък партийното бюро направи безспорен принос при определяне творческите задачи на научните сътрудници. Бяха предложени различни варианти на научноизследователския план, за да се избере този, при който най-добре се съчетават конкретните теми с индивидуалните интереси и подготовка, с възможностите за лична изяга, с дисциплината и самодисциплината, каквито изисква във висша степен участието при разработката на комплексни теми или колективни задачи. За да се избегне всякаква стихийност в тази област, партийното бюро изслуша информация за заетостта на научните работници и прие конкретни решения за подобряване координацията между текущия и перспективния план, за политическото осигуряване на изпълнението му.

И щом като важна задача на всеки партиен секретар, на всяко бюро и на отделната първична организация е да се създава оптимален политически, морален и социален климат за изпълнение на конкретния план за идейно-политическото възпитание и теоретическото израстване на комунистите и безпартийните, то още по-важно за първичната организация в такъв научноизследователски институт е: да съобрази своите планови задачи с високите изисквания, които постави пред нашия идеологически фронт Февруарс пят пленум на ЦК на БКП. Защото една от постоянните ни задачи е и ще бъде по-нататъшното преустройство и усъвършенствуване на идеологическата работа, за да се изпълни едно от изискванията, съдържащо се в доклада пред пленума: „Позитивното разработване на проблемите на науката и социалистическото развитие, изпреварването в анализи на новите явления ни осигурява условия за засилване на нашето настъпление и за още по-резултатна борба с буржоазните и ревизионистическите теории".

Партийната организация в този важен идеологически институт съдействува да се повишава критерият при оценката на научноизследователските трудове, да се преодолява едностранчивата тенденция да се създават или предимно позитивни трудове, или такива, в които главното е критиката на различни немарксистки (буржоазни, ревизионистически) възгледи. Защото критиката може да бъде на високо теоретическо равнище само когато се провежда върху основата на задълбочена разработка на новите проблеми, поставена от динамичното обществено развитие и от научно-техническата революция. За изпълнението на тази задача важно значение имат и условията на труда, както и колегиалните, дружеските взаимоотношения между сътрудниците.

Независимо че сред научния колектив цари здрав морално-психологически климат, един пример, достоен за похвала и подражание, секретарят на първичната организация П. Пенев е убеден, че трябва да се положат още усилия за създаването на атмосфера на взаимно сътрудничество и висока лична отговорност, която да съответствува напълно на спецификата и изискванията на научното творчество в организационните звена на различни равнища — от партийните групи до първичната организация като цяло, при които дискусиите и обмяната на мнения ще тласкат напред към формирането на идеи и изводи с общотеоретическа и политическа значимост. Към

Digitized by Google

изискванията от този род той посочи и умението да се подчини работата на научно-помощния персонал на задачата да се изпълнява институтският план, за засилване творческите елементи в този труд, за преодоляване на самоцелността, за повишаване на колективната отговорност и при определянето, и при изпълнението на задачите. Да се повишава самочувствието на онези служители от института, които независимо от заеманата длъжност дават реален принос, проявяват инициатива и поемат отговорност при решаването на конкретните проблеми, поставени пред Института за съвременни социални теории. Разбира се, на тяхното самочувствие да отговарят само реални политически, трудови, нравствени и делови качества.

* * *

Този делничен разказ за дейността на първичната партийна организация неизменно е изпъстрен с редове за нейния секретар. Може би това е неизбежно! Защото работата на първичната организация до голяма степен зависи от партийния секретар.

Две са качествата, които не само особено много допадат, импонират на всекиго, който е бил в контакт с другаря Пенев и който нито времето, нито динамиката, ни личната му натовареност, ни нарастващите изисквания на комунистите към него самия и към партийното ръководство не ще поставят на преоценка, са абсолютно необходими — сега и в бъдеще. Става въпрос за неговата способност да провежда индивидуалната работа, да отстоява партийната позиция при разглеждането на различни, в това число и конфликтни лични и обществени въпроси. Защото това е единствено правилната позиция — да уважава мнението на колектива по всички въпроси, без да ги дели на малки и големи, да съдействува за формирането, възпитанието, развитието на този колектив.

Друго качество на този партиен секретар е високата самовзискателност, която той проявява както към обществената, така и към научната си дейност. В ръцете на читателите отдавна се намира неговият труд „Десният ревизионизъм срещу социализма" — Партиздат, 1973 г. Неговите студии могат да се прочетат в учебници, предназначени за партийната просвета — например „Идеологическата борба на съвременния етап", Партиздат, 1974 г. Участник е в колективни монографии, излезли и намиращи се под печат, като „Социализмът и неговите критици", „Критика на някои маоистки концепции"...

Наред с това секретарят Пенев активно съдействува да се създаде такава система на организационна дейност, която ще предоставя възможно най-добри условия за повишаване ефективността от научното творчество, за издигане обществения авторитет на научния работник. На тази важна партийна задача обърна внимание др. Тодор Живков в своето изказване пред пленума на окръжния комитет на БКП в Бургас.

Взаимосвързани с тези главни негови качества са новаторският подход, внимателното му отношение към хората, с които работи, принципната позиция, обективната оценка на извършеното, умението да вижда колегите си в развитие, да прави конкретен анализ на грешките им и да вярва в хората не само когато успяват, но и когато са сгрешили.

Не е ли това главното, което Партията и времето изискват от всеки партиен секретар? Като се прибави и високият дух на самокритичност, търпимостта към различните мнения, колективизмът, спазването принципа на демократичния централизъм, развитието на вътрешнопартийната демокрация... Умението на Пенев да жертвува от личното си време в името на хората и на партийната организация...

* * *

Като се посочено на съвещанието във Велико Търново, за по-нагатъшното издигане ролята на първичните партийни организации в етапа на изграждане на развито социалистическо общество, авторитетът и ръководната роля на партийната организация зависят в голяма степен от нейния качествен състав, от подготовката, равнището и работата на отделния комунист. Проникването в същността на това изискване непременно повишава отговорността на комунистите от института.

Красимира ШОПОВА

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ЛЕНИНИЗМЪТ И РЕВОЛЮЦИОННОТО ПРЕУСТРОЙСТВО НА СВЕТА

Михаил Суслов

Под това заглавие Издателството на БКП пусна от печат сборник с избрани речи и статии на члена на Политбюро на ЦК на КПСС Михаил Суслов. Новата книга е от поредицата „Политически дейци на нашето време", в която бяха издадени трудове на Леонид Брежнев и Алвару Кунял. Значително място в сборника е отделено на речите и статиите на М. Суслов, посветени на българо-съветската дружба и на 90-годишнината от рождението на Георги Димитров.

КОМУНИСТИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СОЦИАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Методологически проблеми

Гено Цонков

Като изхожда от практическите нужди на комунистическото възпитание в страната и особено от необходимостта да се разработи нов подход към формирането на човека в етапа на изграждане развитото социалистическо общество, авторът разглежда някои философско-методологически въпроси на възпитанието и социалното управление. Задълбочено той изяснява връзката между общата социалистическа обществена среда, нейното определящо въздействие и конкретната среда. Оригинални мисли Г. Цонков развива за социалната адаптация на хората, за същността и възпитателното значение на системата за духовно стимулиране, за същността и ролята на идеологическото възпитание.

ОБЩЕСТВЕНАТА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Анализ, резерви и перспективи

Г. Евгениев, Ив. Диков и В. Кунчев

Авторите изследват динамиката и равнището на обществената производителност на труда в промишлеността и системата от фактори за нейното повишаване в условията на по-нататъшното развитие на научно-техническата революция. Особено внимание те отделят на научно-техническия прогрес и научната организация на производството, труда и управлението. Разработват се основни въпроси на отчитането, планирането и прогнозирането на растежа на производителността на труда по фактори.

ДИАЛОГЪТ

Любомир Йорданов

В книгата е показан кървавият диалог между българската интелигенция в лицето на видни нейни представители като Гео Милев, Антон Страшимиров, Йосиф Хербст, Сергей Румянцев, Христо Ясенов и др. и българския фашизъм. Авторът по-специално се е спрял на годините 1923—1925 — време на остри и драматични класови сблъсквания, на революционни борби, които издълбаха кървава пропаст между народа и фашизма. Преведени са много факти и примери на варварското отношение на българския фашизъм към най-светли умове на народа, намерили трагичния си край в примката на палача или от куршума на наемния убиец.

ВИЕТНАМ В СЕЗОНА НА ПОБЕДАТА

Николай Тодоров

Настоящата десета брошура от библиотека „Международна политика" на Партиздат е твърде актуална и откликва на едно събитие с огромно историческо значение за Виетнам и народите на Индокитай. Авторът е един от първите български журналисти, посетили Южен Виетнам месец след като победоносните освободителни войски влязоха в Сайгон и възвестиха победата на виетнамския народ. На фона на агресията в книгата изпъква героичната борба, непреклонността на виетнамския народ и братската подкрепа на социалистическите страни начело със Съветския съюз.

Digitized by Google

БОЕН АВАНГАРД

ВЪПРОСИ НА ВЪТРЕШНОПАРТИЙНИЯ ЖИВОТ И РЪКОВОДНАТА ДЕЙНОСТ НА КПСС НА СЪВРЕМЕННИЯ ЕТАП

СБОРНИК

Предлаганата книга **„Боен авангард“** в превод от руски е от поредицата **„ОПИТЪТ НА КПСС“**, която се посреща от читателите с голям интерес. Настоящият сборник обхваща широк кръг теоретически и практически проблеми из областта на партийното строителство, разкрива съвременното съдържание на ленинските принципи на партийно ръководство и норми на партиен живот, на ленинския стил и методи на партийна работа и тяхното творческо приложение, развитие и обогатяване в условията на развитото социалистическо общество. Осветляват се същността и съдържанието на процесите на по-нататъшното нарастване на ръководната роля на КПСС, на закономерностите на нейното развитие. Основната идея, която пронизва книгата, е дейността на КПСС за укрепването на нейните връзки с най-широките народни маси, за разгръщането на тяхната политическа и производствена активност, за издигане степента на тяхната организираност и дисциплинираност в борбата за претворяване в живота на партийната политика. В сборника са разработени въпросите за идейно-теоретичната дейност на КПСС на сегашния етап, борбата против буржоазната идеология и остатъците от нея в периода след XXIV конгрес на Партията, за единството на политическата, организаторската и идеологическата дейност на КПСС, развитието на вътрешнопартийната демокрация, критиката и самокритиката, проблеми на кадровата политика на Партията, научния подход в партийната работа, Партията и масовите организации, интернационалния характер на ленинските принципи на партийно строителство и други.

XI КОНГРЕС НА УНГАРСКАТА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА РАБОТНИЧЕСКА ПАРТИЯ

СБОРНИК

Партиздат пусна от печат в отделен сборник основните материали на XI конгрес на Унгарската социалистическа работническа партия, състоял се от 17 до 22 март 1975 г. в Будапеща. В книгата са включени Отчетният доклад на ЦК на УСРП, речта на генералния секретар на ЦК на КПСС Леонид Брежнев, приветствието на първия секретар на ЦК на БКП Тодор Живков, Програмната декларация на Унгарската социалистическа работническа партия, Решенията на XI конгрес на Унгарската социалистическа работническа партия относно работата на Партията и по-нататъшните задачи, заключителното слово на другаря Янош Кадар и списък на централните ръководни органи на Партията.

Digitized by Google

20700

Цена 0.30 лева

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ

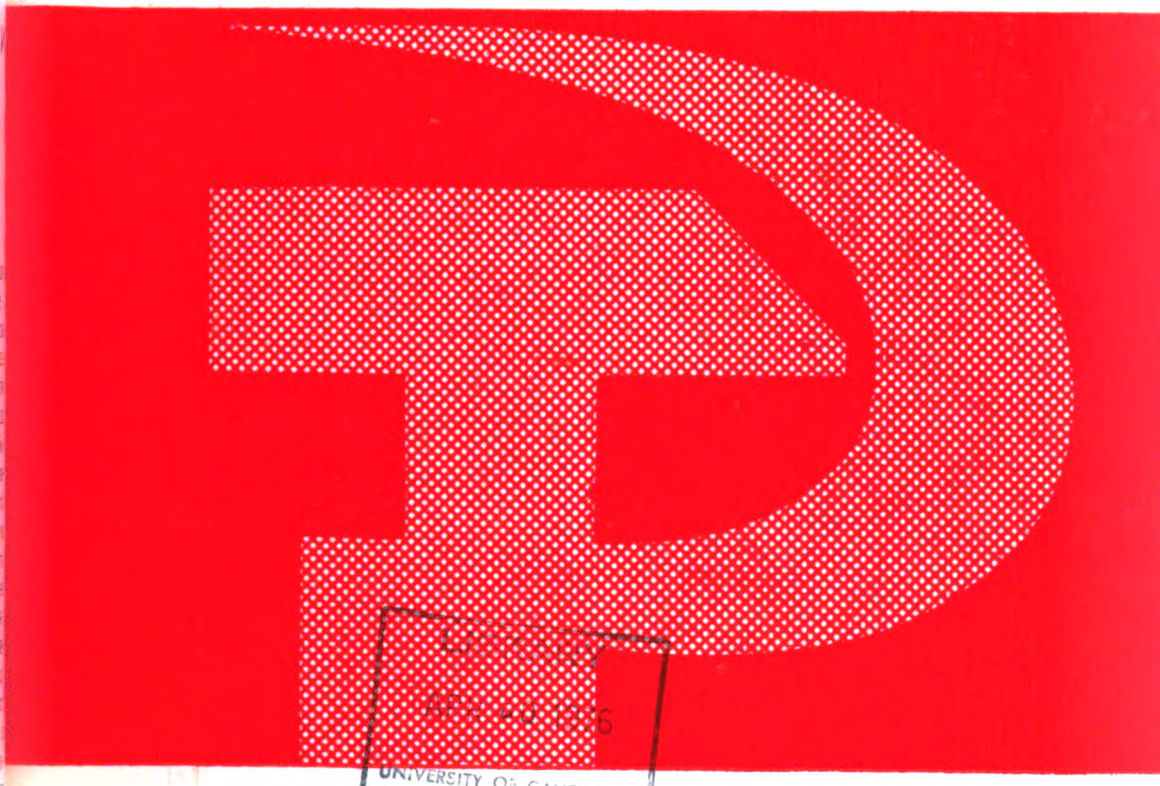

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ФЕВРУАРИ 1976 ГОДИНА 3

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 3
1976
ФЕВРУАРИ
☆
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

Решение на пленума на ЦК на БКП, състоял се на 27 и 28 януари 1976 година 3

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

Уводна — Нов подход и нова стратегия на икономическото развитие 4
П. Кирацов — За решителен прелом в работата на партийните организации в строителството 10
С. Стефанов — С устрема и умението на челниците 19
М. Николов — Съревнование, взаимопомощ и единодействие . . 24
Д. Ганев — Методическият съвет на комитета 28
Н. Цонев — Подобряване ръководството на първичните организации 34

Априлска летопис

***** — Националната партийна конференция 39

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Д. Петров — Идеологическата работа в условията на петдневната работна седмица 42
Д. Михов — Информацията в устната агитация 45
К. Панайотов — Трудовият колектив и възпитанието на социалистическата личност 55
И. Мичев — Индивидуален подход и педагогически такт . . . 59

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

З. Енчева — Участието на ръководните кадри в живота на организациите 66
К. Тодоров — В центъра на вниманието — творческата дейност . 71
М. Ралчева — Силата на партийните групи 76

ПРЕПИСКА С ЧИТАТЕЛИТЕ

Д. Димчев — Анонимният клеветник 84

Digitized by Google

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Р. Камбурова, Д. Димитров — Сред приятели и другари от ГДР . 87

КРИТИКА И КНИГОПИС

С. Леви — Из последните години на вожда и учителя 32
С. Каратанчев — Достойна критика на „критиците" 94

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Р. Николова — Дисциплината 95
С. Иванов — Естетическото възпитание 65

ВЕСТИ 83

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева. — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2325. Тираж 50 500 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 17. II. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

РЕШЕНИЕ

НА ПЛЕНУМА НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ,

състоял се на 27 и 28 януари 1976 година

I. УТВЪРЖДАВА СЛЕДНИЯ ДНЕВЕН РЕД НА ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ:

1. ОТЧЕТ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ ЗА ПЕРИОДА МЕЖДУ ДЕСЕТИЯ И ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС И ПРЕДСТОЯЩИТЕ ЗАДАЧИ — ДОКЛАДВА ПЪРВИЯТ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП ТОДОР ЖИВКОВ.

2. ОТЧЕТ НА ЦЕНТРАЛНАТА КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА КОМИСИЯ НА ПАРТИЯТА — ДОКЛАДВА ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ЦКРК СТОЯН КАРАДЖОВ.

3. УТВЪРЖДАВАНЕ ДИРЕКТИВИ ЗА ОБЩЕСТВЕНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 1976—1980 ГОДИНА.

4. ИЗБОРИ НА ЦЕНТРАЛНИ ОРГАНИ НА ПАРТИЯТА.

II. ОПРЕДЕЛЯ СЛЕДНИТЕ НОРМИ ЗА ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО И НАЧИН ЗА ИЗБИРАНЕ ДЕЛЕГАТИ ЗА ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БКП:

1. ЕДИН ДЕЛЕГАТ ДА СЕ ИЗБИРА НА 500 ЧЛЕНОВЕ НА ПАРТИЯТА.

2. ДЕЛЕГАТИТЕ ДА СЕ ИЗБИРАТ С ТАЙНО ГЛАСУВАНЕ НА ПРЕДСТОЯЩИТЕ ОКРЪЖНИ ОТЧЕТНО-ИЗБОРНИ КОНФЕРЕНЦИИ НА ПАРТИЯТА.

3. КОМУНИСТИТЕ, КОИТО ЧЛЕНУВАТ В ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ ВЪВ ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ, ДА ИЗБИРАТ ДЕЛЕГАТИ ЗАЕДНО С ОКРЪЖНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА БКП.

Digitized by Google

20 ГОДИНИ АПРИЛСКИ ПЛЕНУМ
XI КОНГРЕС НА БКП

НОВ ПОДХОД И НОВА СТРАТЕГИЯ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

Наближаваме се пред едно историческо събитие в живота на Българската комунистическа партия, на българския народ — Единадесетия партиен конгрес. Силите и творческата енергия на комунистите, на работническата класа и останалите трудещи се, на целия народ са насочени към ударен труд за качествено и срочно изпълнение на плана за 1976 година. Те знаят, че от успешния старт извънредно много зависи и още по-успешният финиш на седмата петилетка. Затова и политическият, и трудовият подем по всички краища на родината с всеки ден расте.

С плана за настоящата година, който бе утвърден от Народното събрание през месец декември миналата година, се поставя началото на новия подход в планирането, започва реализацията на утвърдените от Февруарския пленум на Централния комитет на Партията (1975 г.) Тезиси за основните насоки в икономическото развитие на НРБ през VII петилетка и до 1990 година.

* * *

Тезисите на Централния комитет са документ от изключително значение за по-нататъшната конкретизация и реализация на Програмата на БКП за изграждането на зрялото социалистическо общество в Народна република България, за по-нататъшно развитие на историческата априлска линия на Партията. Техният смисъл и съдържание показват, че нашето по-нататъшно динамично обществено-икономическо развитие е подчинено на неотклонното постъпателно движение на социалистическа България към висшата цел на комунизма, определена още от В. И. Ленин: „Осигуряване на пълно благоденствие и свободно всестранно развитие на всички членове на обществото".

В Тезисите много мащабно и по новому са показани пътищата за доизграждане на материално-техническата база на социализма като

Digitized by Google

основен фактор за реализиране висшата цел на нашето общество. Това са високите и стабилни темпове на икономически растеж; повишаването на ефективността на общественото производство; бързото внедряване на постиженията на научно-техническия прогрес в практиката като огромен ускорител на обществената производителност на труда; усъвършенстуването на социалистическите производствени отношения и всестранното сближение със СССР и интеграция с другите братски социалистически страни.

В разработените под непосредственото ръководство на другаря Тодор Живков Тезиси на Февруарския пленум от м. г. е приложен последователно програмно-целевият и комплексен подход. Ако се вникне по-дълбоко в същността им, не може да не се види, че те са документ с огромно политическо, социално и идеологическо значение.

Документ с **политическо значение**, защото ускореното развитие на икономиката е неразривно свързано с още по-ускореното и ефективно изграждане на социализма и комунизма в нашата родина като същност и глобална стратегическа задача на политиката на Партията.

Документ със **социално значение**, защото е подчинен на основната грижа, на висшата цел на политиката на Партията на българските комунисти — повишаването на жизненото равнище на народа, всестранното развитие на социалистическия труженик.

Документ с **идеологическо значение**, защото той разкрива връзката на динамичния и ефективен стопански растеж с повишаване зрелостта на производствените отношения и ще помогне още по-резултатно и бързо да се повишава комунистическото възпитание на новия човек, да се формират боеспособни трудови колективи, които да могат успешно да решават крупномащабните проблеми на по-нататъшното социалистическо изграждане. Динамичното и ефективно икономическо развитие на НРБ през VII петилетка и до 1990 година ще бъде принос на българските комунисти, на работническата класа и всички трудещи се и за разгръщането още повече на световния революционен процес, за укрепването и развитието на мира и прогреса, за победата на социализма над капитализма.

Един от основните въпроси на по-нататъшното изграждане на зрелия социализъм в НРБ, който се разглежда в Тезисите, е за **темповете на нашето бъдещо развитие.**

Осигуряването на високи и стабилни темпове на икономическо развитие през периода на VII петилетка и до 1990 година, така както се предвижда в Тезисите, обективно се налага от задачите, свързани с ускореното доизграждане на материално-техническата база на социализма. Те са решаващ фактор за бързото повишаване на жизненото равнище на народа в съответствие с изискванията на зрелия социализъм, за разширяване и задълбочаване процеса на ефективното ни участие в международното разделение на труда, в социалистическата икономическа интеграция в рамките на СИВ и на всестранното сближение със СССР.

Обективните фактори за високите темпове на икономически растеж ни бяха посочени от другаря Тодор Живков още в доклада му пред Националната партийна конференция. Това са: изградената досега крупна за нашите мащаби материално-техническа база; солидният научен потенциал; опитните ръководни и изпълнителски кадри; курсът на всестранно сближаване на Народна република България със Съветския съюз; благоприятната международна обстановка в света.

Но много важно е как най-резултатно ще използваме обективни-

Digitized by Google

те предпоставки и условия и как, по какви пътища ще ги развиваме и усъвършенстваме в следващия период.

В Тезисите за основните насоки като генерална стратегическа линия на развитието е посочено **непрекъснатото повишаване на ефективността на икономиката, осигуряването на висока обществена производителност на труда** върху основата на повсеместна интензификация и използване на всички резерви, с които разполага страната, това е основният критерий за развитието както на националния икономически комплекс като цяло, така и на отделните комплекси, отрасли и производства, критерий за участието ни в международното разделение на труда.

Кардиналният проблем на развитието през следващия период е да осигурим такава обществена производителност на труда, която ще ни позволи да излезем в челните редици на икономическия прогрес.

Въпросът за бързото нарастване на обществената производителност на труда, за повишаване ефективността на икономиката като главно стратегическо направление на развитието е най-важната, най-актуалната политическа задача на социалистическото изграждане, в която в концентриран вид намират израз всестранните предимства на нашия обществен строй, неговото безусловно превъзходство над капитализма.

Както се подчертава в Тезисите на Февруарския пленум на ЦК на Партията от 1975 година, главната насока в борбата за висока обществена производителност на труда, за максимална ефективност на общественото производство е пълното мобилизиране и използване на факторите за интензивен растеж, повсеместната интензификация в народното стопанство.

За Народна република България повсеместната интензификация се налага не само като по-висше, по-прогресивно направление на развитието на икономиката. За нас тя е обективно необходимо условие и поради още две причини: от една страна — ограничените трудови ресурси и от друга — недостатъчната собствена суровинна база. Това налага във висша степен рационално да използваме наличните суровини, материали, горива, енергия и работна сила, да ги преразпределяме и насочваме преди всичко към тези отрасли, производства и дейности, от които зависи повишаването на ефективността на народното стопанство и подобряване обслужването на населението и на производството.

Какво означава борбата за **повишаване ефективността на общественото производство?**

Първо. Това означава повсеместно и енергично да се внедрява нова техника, прогресивна технология и решения, като бързо и без забавяне всичко ценно и ново, вплътено в постиженията на научно-техническия прогрес, намира приложение в обществената практика. Означава оптимална концентрация и специализация на производството, усъвършенстване на неговата структура. Нашата продукция по своето качество и техническо равнище трябва да се равнява на най-добрите световни образци.

Второ. Бързото издигане на ефективността изисква да се въвеждат в експлоатация в най-кратки срокове новите производствени мощности и без забавяне да бъдат достигнати проектните им възможности по отношение на обема и качеството на продукцията, на разхода на жив и овеществен труд.

Трето. Борбата за висока ефективност налага максимално да се използват съществуващите производствени мощности чрез тяхната решителна реконструкция и модернизация, **увеличаване сменността на**

Digitized by Google

работа на машините и съоръженията и тяхното използване 6—7 дни при петдневна работна седмица.

Четвърто. Решителното повишаване на ефективността на икономиката поставя властната повеля — да се намалява материалоемкостта, във висша степен рационално да се използват суровините, материалите, горивата и енергията, финансовите и други средства.

Пето. Високата ефективност означава най-резултатно да се оползотворява всеки час, всяка минута работно време, неотклонно да се укрепва трудовата дисциплина.

* * *

Как и в какви направления ще се развива нашата икономика през VII петилетка и до 1990 година?

За следващия петнадесетгодишен период нашата партия поставя задачата да се ускори доизграждането на материално-техническата база на социализма у нас. Практическият резултат от това ще бъде произведеният национален доход на човек от населението за три петилетки да се увеличи 3—3,5 пъти.

Както се вижда от Тезисите, главното направление в доизграждането на материално-техническата база на социализма в периода до 1990 година ще бъде **новият подход при по-нататъшната индустриализация на страната,** при което ще се засили и още по-пълно ще се прояви революционизиращата роля на промишлеността в цялостното развитие на страната.

Новият подход в индустриализацията се изразява:

— в усъвършенстване на самата промишленост по пътя на повишаване на хармоничния и интеграционния характер на промишлеността по отношение на вътрешноотрасловите и междуотрасловите връзки; осигуряване взаимосвързано, комплексно и хармонично развитие на цялото народно стопанство; развитие на високоефективните и прогресивните индустриални отрасли и производства;

— в осъществяване на такова количествено и качествено развитие на промишлеността, че да се осигури техническо преустройване на цялото народно стопанство, прогресивни изменения и в непроизводствената сфера;

— индустриализацията ще се извършва върху основата на всестранно сътрудничество и сближение със СССР, на интеграция с другите братски социалистически страни от СИВ.

През периода на VII петилетка и до 1990 година ще се ускори развитието на **националния аграрно-промишлен комплекс.** Задачата, която се поставя с Тезисите, е да се завърши процесът на индустриализация на селското стопанство. Фондовъоръжеността на труда в отрасъла да се издигне до равнището на промишлеността.

Още през VII петилетка ще се усъвършенствува структурата на селскостопанското производство. На широк фронт ще се премине към специализация и концентрация на цели райони и АПК за определени култури и производства. Критерият при всички случаи ще бъде общонационалната ефективност.

Главното направление в бъдещото развитие на социалистическото ни селско стопанство е животновъдството, призвано да решава проблема за рационалното хранене. На реализирането на това направление се подчинява развитието на фуражната база.

Крупните мащаби на производството и на икономиката като ця-

Digitized by Google

ло, многостранните и сложни производствено-икономически връзки в националния икономически комплекс, постоянно засилващото се участие в международното разделение на труда изискват бързо да се развиват и усъвършенствуват **транспортните и съобщителните връзки**. През следващия период на изграждането на зрелия социализъм ще се създаде съвременен транспорт и съобщения, разполагащи с материална база на високо техническо равнище.

Ускореното доизграждане на материално-техническата база на социализма през периода на седмата петилетка и до 1990 година изисква да се осигури оптимално количествено развитие и качествено усъвършенствуване на **строителния комплекс** на страната. Това налага коренно да се превъоръжи и модернизира неговата производствена база, да се разширят съществуващите строителни мощности, като строителният процес напълно се индустриализира, а строителните организации бъдат способни в съкратени срокове да изграждат крупни за мащабите на страната обекти.

* * *

Реализирането на новата икономическа стратегия за развитието на нашата страна през VII петилетка и до 1990 година зависи от множество фактори. Но главното, решаващото е субективният фактор. Тази **стратегия да стане кръвно дело на нашата работническа класа — водещата сила в нашето общество, на всички трудещи се, на целия народ.** От тяхното умение да се работи по новому, от предаността към делото, от високата идейност, от квалификацията и културата на труда и управлението, от активността и инициативността и високото чувство за отговорност зависи в крайна сметка нашето настоящо и бъдещо ускорено развитие.

Нашата работническа класа е водещата социално-политическа и икономическа сила на обществото. Тя и по количествен, и по качествен състав е най-крупната класа в страната, играе огромна роля не само в промишлеността, но и в селското стопанство.

Заставайки начело на борбата за осъществяване стратегическата линия на развитието — висока ефективност на икономиката, нашата работническа класа действително ще се изяви като стопанин в страната, ще изпълни своя национален и интернационален класов дълг.

Най-добрият представител на нашата работническа класа е човекът, притежаващ задълбочени познания, широк културен кръгозор, човек съзнателен, с творческо отношение към труда. Това е стопанинът на нашето настояще и бъдеще, отговорен за всичко, което става и ще става в нашето общество. Такъв работник е и политически активен, той е нетърпим към всякаква разпуснатост и безстопанственост, към каквито и да е недостатъци в организацията на производството. Той е нетърпим враг на всякакъв потребителски подход, на всякакви остатъци на миналото в съзнанието и поведението на хората. Делото на Партията, социалистическите и комунистическите идеали за такъв работник са същността на неговия мироглед, мотив на неговото обществено поведение. Именно затова партийните организации, комунистите трябва да бъдат начело на трудещите се в борбата за изпълнението и преизпълнението на плана. Със своя личен пример да въвличат целия народ в голямото дело, което става в истинския смисъл на думата дело на милионите, на цялата нация.

Следователно задачата за бързо повишаване ефективността на икономиката върху основата на повсеместната интензификация, на модернизацията и реконструкцията, на концентрацията и специализа-

Digitized by Google

цията, на подобряването на научното обслужване на икономиката и усъвършенстването структурата и механизма на управлението може да бъде изпълнена само ако стане дело на работническата класа, на всички кадри, на всеки изпълнител и ръководител, на целия народ. Под ръководството на партийните комитети и организации тази задача трябва да се конкретизира в мисленето и действието на всеки, да се подеме с голяма сила от всички, да се постави в центъра на работата на профсъюзните, на държавните и стопанските органи и организации.

Новата икономическа стратегия на Партията намира своето въплъщение в плана за 1976 година. Затова сега повече от всякога е необходимо партийните организации да осигурят пълна мобилизация на всички сили и ресурси на нацията за динамично и високоефективно развитие, за изпълнение и преизпълнение на единния план за настоящата година по всички показатели. Под тяхното ръководство активно трябва да се включат в борбата за изпълнението на плана производственици и ръководители, всички специалисти. Те заедно следва да търсят оптимални решения, да разкриват и използват в стопанската практика всички съществуващи резерви за интензивно развитие, за повишаване обществената производителност на труда, за производство на повече, по-висококачествена и по-евтина продукция, на по-голям обем национален доход.

Сега повече от всякога мястото на партийните и профсъюзните кадри, на кадрите на Комсомола е при трудовите колективи — за да може да кипи резултатна партийно-организаторска и политическа работа, да се разгаря социалистическото съревнование, да се помага и контролира.

Ако речем да формулираме кое сега е главното за партийните, обществените, държавните и стопанските органи и организации в борбата за успешното изпълнение на плана, за ускорено и ефективно развитие, то три са основните направления:

— Да се подхожда към всеки въпрос от гледна точка на конкретните задачи, свързани с осъществяване начертаната от Партията социално-икономическа политика, от гледна точка на реализиране новата стратегия на развитието.

— Да се осигурява всестранна обоснованост и да се търси във висша степен ефективност на стопанските решения, независимо на какво равнище те се вземат.

— Високоотговорна задача сега е повишаване културата на труда и управлението, издигане боеспособността на трудовите колективи, в чиито ръце е съдбата на плана. Решително да се засилят взискателността и персоналната отговорност за повереното дело, за решаване на задачите и тяхното изпълнение.

Сега повече от всякога мястото на партийните и профсъюзните кадри, на кадрите на Комсомола е при трудовите колективи, за да може да кипи резултатна организаторска и политическа работа, да се помага и контролира, да се разгаря социалистическото съревнование. Не трябва да остане нито един труженик на социализма извън трудовата надпревара, без свой личен план за изпълнението и преизпълнението на производствените задачи. Само това е пътят за бързо увеличаване на националния доход, за още по-заможен и културен живот на народа.

Самоинициатива и творчество, взискателност, чувство за отговорност и здрава социалистическа дисциплина, висококачествена и ефективна работа — ето какво е нужно сега в дейността на всички равнища на управление в нашата страна, във всички клетки на обществения ни организъм.

Digitized by Google

ЗА РЕШИТЕЛЕН ПРЕЛОМ В РАБОТАТА НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В СТРОИТЕЛСТВОТО

ПЕНЮ КИРАЦОВ
секретар на ЦК на БКП

Нарастващата роля на партийните органи и организации в строителството се обуславя преди всичко от все по-мащабните и комплексни задачи, които стоят пред отрасъла, от неговото голямо значение за изграждането на материално-техническата база на развитото социалистическо общество, от необходимостта да се издига още повече научността и ефективността на ръководната дейност на Партията.

През годините на шестата петилетка под ръководството на партийните организации трудовите колективи в строителството постигнаха значителни успехи. Увеличени са производствените фондове на строителството и промишлеността за строителни материали. Изпълнен е обемът на строително-монтажните работи с 30 на сто повече в сравнение с петата петилетка, което се дължи преди всичко на използването на интензивните фактори. Производителността на труда в края на 1975 година бележи ръст с 30 процента. Над 85 на сто от жилищните и културно-битовите сгради сега се строят чрез индустриализирани и други нови системи и технологии. Завършени бяха и предадени на народното стопанство редица обекти от изключително значение за повишаване икономическия потенциал на страната и за подобряване жизненото равнище на народа.

Всички постигнати успехи в областта на строителството през периода след Десетия конгрес на БКП са неразривно свързани с положителните резултати в партийно-политическата работа.

Засили се научният подход в дейността на партийните ръководства и организации. При разработване на проблемите, свързани с изпълнението на стопанските задачи, те използват все по-често както знанията и опита на специалистите и кадрите от строителните организации и обекти, така и помощта на различни научни институти, учебни заведения и централни ведомства. Редица окръжни комитети на БКП търсят и прилагат по-ефективни форми на партийно ръководство и контрол. Създадени бяха оперативни щабове и комитети, съвети на партийните секретари от строителните управления и обекти. Нарасна партийното ядро в строителните колективи, повиши се политическата активност на комунистите.

Мощно средство и действен фактор за развитието на творческата активност на трудовите колективи в строителството стана **социалистическото съревнование.** През годините на изминалата петилетка партийните и профсъюзните организации и стопанските ръководства в отрасъла положиха значителни усилия за привеждането му в съзвучие с главните

Digitized by Google

икономически цели и обществено-политически задачи. Основна форма за активно и масово участие на трудещите колективи в съревнованието станаха **насрещните планове.** Няма колектив в строителството, който да не работи по насрещен план. Над 90 на сто от заетите работници през 1975 година в отрасъла са имали лични и колективни обещания. В резултат на това много строителни управления и предприятия, строителни райони, участъци, бригади изпълниха предсрочно петилетните си планове по всички показатели.

Все по-широко се прилага в строителната практика **челният съветски опит.** По метода на Н. Злобин сега работят над 250 бригади главен изпълнител и 400 бригади съизпълнители на обекти с обща сметна стойност около 5 млн. лева. Добри успехи в приложението на бригадната стопанска сметка и националните почини за икономия на материали, суровини и енергия, за по-добро използване на строителните машини са постигнати в много окръзи.

По-правилно и целенасочено се използваха духовните и материалните стимули, които съдействуваха за по-ефективното изпълнение на стопанските задачи. Сега в строителството работят над 130 герои на социалистическия труд, 220 носители на орден „Георги Димитров" и около 50 000 орденоносци.

Новите и отговорни задачи пред строителството произтичат от „Тезисите на ЦК на БКП за основните насоки на икономическото развитие на НР България през седмата петилетка и до 1990 г.", които са разработени под непосредственото ръководство на др. Т. Живков и утвърдени от Централния комитет на Партията. Те определят като **главна стратегическа задача в областта на икономиката рязкото повишаване на нейната ефективност посредством модернизацията и реконструкцията на производството на основата на концентрацията и специализацията.**

Предвижда се през седмата петилетка и до 1990 година да се изразходват около 140—150 млрд. лева капитални вложения. През този период материално-производствената база на страната ще нарасне 3,5—4 пъти спрямо сега съществуващата. От тези средства най малко 70—75 на сто трябва да отидат за модернизация, реконструкция и разширение на съществуващите мощности.

Партията взема курс към по-пълно използване на наличното производствено оборудване. Още в първите години на петилетката трябва да се създадат условия и възможности за уплътняване на работното време и увеличаване сменността, като се премине на двусменна и трисменна работа, а в условията на петдневната работна седмица к 6—7-дневен режим на използване на машините.

Отрасъл „Строителство" трябва да осигурява условия за срочно завършване и въвеждане в действие на основните фондове, които ще се изграждат през периода 1976—1990 г. За тази цел средногодишният темп на ръста на строителното производство през седмата петилетка трябва да бъде около 10 на сто при достигнат за шестата петилетка около 8,6 на сто.

Прирастът на продукцията ще бъде главно за сметка на интензификацията.

За повишаване жизненото равнище на народа се предвижда да бъдат построени над 2 пъти повече жилища в сравнение с предходната петилетка, като се следва принципът да се осигури на всяко семейство жилище и на всеки член от семейството — стая.

Тези не само икономически, но по своята същност и политически задачи налагат да продължим усъвършенстването и преустройството на нашата политическа и стопанска работа, за да създадем условия за

Digitized by Google

най-пълно използване на наличните и новосъздадените материални и трудови ресурси и научния потенциал. Те изискват начело на трудовите колективи да застанат дейни, боеспособни и жизнени политически ръководства. Ето защо съвсем навреме Централният комитет на нашата партия постави за разглеждане на Националното съвещание във Велико Търново през м. юли м. г. проблема за **по-нататъшното повишаване ролята на първичните партийни организации.** Необходимо е в многостранната работа за изпълнение на тази задача партийните ръководства на всички равнища да се съобразяват както с общите принципи и изисквания, така и със специфичните условия, при които работят трудовите колективи в строителството. Те са характерни със своята динамика и сложност на връзките между участвуващите в инвестиционния процес, със сравнително неустойчивия състав на трудовите колективи. Успоредно с това в строителството има редица нерешени проблеми, към които трябва да се насочи вниманието на стопанските и партийните органи.

Преди всичко не се осъществи на практика изискването за максималната концентрация на капиталните вложения и строително-монтажните работи. Голям е делът на незавършеното строителство. Не е изпълнена цялостно задачата за подобряване на планирането, финансирането и материално-техническото снабдяване. С плана за капиталните вложения не се постигна пълно единство между отделните етапи на инвестиционния процес, допусна се неритмичност в разпределението на средствата по години и тримесечия и нарушаване на необходимата материална обвръзка.

Въпреки постигнатите резултати в усъвършенстуването на организацията и управлението на строителството все още съществуват сериозни слабости в цялостното приложение на програмно-целевия и комплексен подход. Управлението и организационната структура на бригадата и на строителния обект, както и заплащането и стимулирането на труда, се нуждаят от сериозни подобрения. Бавно се внедряват в практиката постиженията на науката и техническия прогрес. Научният потенциал в строителството не се използва достатъчно комплексно и целенасочено за решаване на възловите проблеми, като: съкращаване времетраенето, подобряване качеството, повишаване ефективността.

Проектното дело изостана от потребностите на строителството. Недостатъчно се разширяваше и модернизираше материално-техническата база на проектантските институти, в резултат на което съкращаването на цикъла „проектиране—строителство" практически не се осъществи. Не бяха преодолени докрай сивотата, шаблонът и посредствеността в архитектурните и градоустройствените решения при изграждането на жилищните райони и промишлените зони. Продължи да съществува несъответствие между производството и нуждите на страната от някои традиционни и нови строителни материали, а капиталните вложения за изграждане на производствено-техническа база не се усвояваха цялостно. Не се достигнаха проектните показатели на новите мощности за производство на цимент, градивен и армиран клетъчен бетон, строителна керамика и някои ефективни материали.

В резултат на тези слабости не се спазваха пусковите срокове на много промишлени обекти и комплекси и на националната програма за жилищата и детските заведения.

Причините за посочените слабости се крият преди всичко в недостатъците на планирането, в системата на заплащането и допълнителното стимулиране на труда, както и в организацията на производството. В сегашния си вид начините на заплащане на труда не съдействуват за ясно и точно разпределение на отговорността между инвеститор, проектант и изпълнител, не стимулират достатъчно стремежа да

Digitized by Google

се предават в срок и с добро качество строителните обекти. Наред с това липсва и умение у много стопански дейци да обхващат и ръководят комплексно сложните проблеми на строителството. Не винаги техният стил и подход отговарят на динамиката на развитието на нашата икономика, а това води до нарушаване ритъма на стопанската дейност, до невъзможността да се развива тя планомерно и задачите да се изпълняват в определени срокове. Най-често неуспехите в строителната работа се дължат на принизеното чувство за отговорност и на недостатъчния контрол от страна на стопанските дейци.

Главните проблеми на строителството са стояли на вниманието на партийните органи и организации, но решаването им не винаги е било цялостно. В политическата и организаторската им дейност сред строителните колективи и обекти съществуваха също редица слабости и нерешени въпроси, които създаваха условия за изоставане в някои сектори на строителството.

Незадоволителна е тяхната работа за постигане яснота и последователност в изпълнение на стопанските задачи за деня, седмицата и в перспектива, за създаване образцов ред на строителните площадки. На практика не се изпълни указанието на Секретариата на ЦК на БКП за внедряване на седмично-дневното планиране и отчитане на работата на всеки строителен обект. Тази прогресивна форма, която доказа преимуществото си при изграждането на новите мощности на Девненския промишлен комплекс, постепенно заглъхва.

Партийните комитети, организациите и комунистите от строителните бригади не реагираха достатъчно против лошокачественото изпълнение на отделни видове строително-монтажни работи, срещу похабяване на материалните ценности. В резултат на това се изразходваха допълнително държавни средства, губеше се ценно време, отклоняваше се работна ръка и техническо ръководство за отстраняване, а често и за повторно извършване на изпълнени строително-монтажни работи с лошо качество.

Проблемите, свързани с модернизацията и реконструкцията на материално-техническата база на строителството, не бяха в центъра на вниманието на партийните ръководства, вследствие на което не се изпълняваха предварително набелязаните програми.

Партийните комитети и организации не проявиха настойчивост и взискателност за реализиране на разработените в резултат на обществения преглед за повишаване производителността на труда организационно-технически мероприятия и инженерни проекти. Това стана причина да се хвърлят много сили, без да се постигнат значителни резултати.

Недостатъчно се разясняват на строителите същността и значението на такива основни проблеми като спазването на пусковите срокове, реконструкцията и модернизацията, повишаването ефективността на строително-монтажните работи, на обществената производителност на труда, борбата за икономия на време, материали, суровини и енергия, укрепването на трудовата дисциплина и др.

Получава се на практика така, че редица важни партийни и държавни решения по въпросите на строителството достигат до някое равнище от създадената организация (най-често до техническия ръководител), а не се довеждат до знанието на всеки работник. Какво показва например изследването на информираността на комунистите по задачите, поставени от Националната партийна конференция за повишаване обществената производителност на труда, проведено през 1974 година от Информационно-социологическия център при ЦК на БКП?

Само 58 на сто от комунистите и 34 на сто от безпартийните са

Digitized by Google

сравнително добре запознати с конкретните мерки и задачи, набелязани от съответните служби и партийни ръководства за бързо повишаване на обществената производителност на труда. В същото време 28 на сто от комунистите и 27 на сто от нечленовете на Партията само „отчасти" са били запознати с тези мероприятия. Това, което тревожи в случая, е, че 14 на сто от комунистите и 39 на сто от нечленовете на Партията не са били запознати с тези мероприятия.

От проверките, извършени на редица по-малки обекти в гражданското и промишленото строителство, се установява, че строителните работници не познават добре решенията на Секретариата на ЦК на БКП за превръщане на строителството във всенародно дело, за приложението на метода на Н. Злобин и редица други документи, свързани с тяхната работа. Ясно е, че подобни слабости трябва бързо и решително да се преодолеят, ако искаме нашата политическа работа да бъде на височината на далекобойна артилерия, която подготвя почвата за настъплението и мобилизира хората

Преди всичко е необходимо да се подобрява непрестанно идейно-политическата и организаторската работа на партийните комитети и организации за изпълнение на стопанските задачи.

На Февруарския пленум на Централия комитет на БКП от 1974 г. този въпрос бе подробно изяснен. На Националното съвещание във Велико Търново той бе доразвит, като се посочи, че за укрепване и издигане авторитета на Партията и боеспособността на първичните партийни организации е необходимо да се разясняват на комунистите и на колективите своевременно, ясно и аргументирано решенията на ЦК на БКП и на другите партийни органи.

Основното, най-важното е политическата и организаторската работа в строителството да бъде устроена така, че тя да се води системно, всекидневно, конкретно и целенасочено и да мобилизира трудещите се за срочното и качественото изпълнение на поставените задачи.

Едно от решаващите условия за това е да се засилят взискателността и контролът за изпълнението на партийните и стопанските задачи. Този въпрос е непосредствено свързан с нарастването на ръководната роля на партийните органи и организации. Сложността на задачите, на строителните обекти изисква по-голяма организираност, дисциплина и съгласуваност в действията на различните ръководства и изпълнителски звена, налага да се засилват партийният контрол и взискателност.

Вярно е, че сега партийният контрол на строителните обекти е по-действен, по-богат по форма и съдържание, особено на тези обекти, в които има пълномощници на ЦК на БКП и МС, платени партийни секретари или партийни комитети. Успехите при изграждането на някои обекти от национално значение като АЕЦ „Козлодуй", НХК — Бургас, Девненския промишлен комплекс и др. са свързани с осъществения там системен и всеобхватен партиен контрол.

Въпреки наличието на тези благоприятно действуващи фактори партийният контрол в строителството не отговаря на изискванията. Той все още има формален характер и на много места се свежда до изслушване на информации и отчети, до вземане на партийни решения, без след това да се контролира тяхното изпълнение.

С какво друго освен с принизен партиен контрол може да се обясни неспазването на пусковите срокове на много от изгражданите обекти, неизпълнението на решения на ръководни партийни и стопански органи. В решението на Секретариата на ЦК на БКП от 1974 г. за превръщане на строителството във всенародно дело бяха задължени

Digitized by Google

ръководствата на организациите, участвуващи в изграждането на строителните обекти, да изработят комплексни пускови програми. Въпреки категоричността на това партийно решение през 1975 г. не се съставиха такива програми за редица обекти, а партийна отговорност не се потърси от никого. Недостатъчен беше партийният контрол и върху работата на ръководствата на строителните обекти за създаване условия за най-ефективното използване на допълнителната работна ръка, осигурена в изпълнение на същото решение. В резултат на това производителността на труда на бригадирите, чийто брой през 1975 г. беше 31 647 души, бе около два пъти по-малка от тази на кадровите строители.

С принизен контрол могат да се обяснят редицата негативни прояви на много от строителните обекти като надписване, самоотлъчки, недисциплинираност и др.

Контролът на първичните партийни организации върху работата на отделните комунисти и особено върху дейността на стопанските ръководства не е своевременен и не съдействува за предотвратяване на допуснатите слабости. Това се потвърждава и от изследването на Информационно-социологическия център към ЦК на БКП през 1974 г. Според него 45,5 процента от анкетираните комунисти строители считат, че контролът, упражняван от собствената им първична партийна организация върху дейността на стопанското ръководство, е неефикасен, а 36 на сто, че контролът не помага, закъснява и констатира вече допуснати слабости и грешки.

Значителен дял за принизения контрол и взискателност в строителството имат и партийните работници в лицето на парторзите на ДСО, пълномощниците на Централния комитет на БКП и Министерския съвет и секретарите на окръжните комитети на БКП по строителството.

Какво е необходимо да се направи, за да се издигне равнището и значението на партийния контрол в строителството?

Партийният контрол следва да се утвърждава като една от главните функции на партийните органи и организации, чрез която намира конкретно проявление тяхната ръководна роля. Да се обогатяват непрестанно формите и съдържанието му, да се засили неговата превантивност и по този начин да се повиши ефективността му. Дълг е на партийните комитети и организации да изискват от административните и стопанските ръководители редовно да се отчитат за своята и на ръководените от тях колективи дейност. От друга страна е необходимо те да чувствуват контрола, упражняван от партийните организации, като партийна помощ както в непосредствената им работа, така и в дейността на трудовите колективи. Партийният контрол трябва да осигурява ритмичност при изпълнение на задачите, да възпитава кадрите в дух на дисциплина, да развива у тях чувство за отговорност.

В изказването си на пленума на ОК на БКП в Бургас през август м. г. др. Т. Живков каза: **„Конкретната, индивидуалната работа с хората е живецът на нашата политическа дейност, гръбнакът на нашата идеологическа работа“.**

Партийните организации и най-вече отделните комунисти трябва да създават условия за постоянно общуване с хората, да се интересуват от техните настроения, интереси, болки и радости, от тяхното душевно състояние. Те трябва да бъдат тези, които да изграждат топлите другарски отношения между хората, да създават здрав социално-психологически климат в колектива.

Недостатъчната работа на окръжните комитети, на партийните

Digitized by Google

организации и комунистите в това отношение е една от основните причини за голямото текучество на кадри в отрасъла и за нежеланието на много млади хора да направят от строителството своя постоянна професия. По данни на Централния комитет на Комсомола в строителството понастоящем работят 83 493 младежи и девойки до 30 години, което представлява 36 на сто от общия брой на заетите в отрасъла. През периода 1971—1975 г. в школите, училищата и курсовете в системата на Министерството на строежите и архитектурата са обучени 71 015 работници, а са останали в строителството 40 984 души. Следователно млади кадри непрекъснато постъпват, но в резултат на недостатъчни грижи за тях, на липсата на индивидуална работа те напускат отрасъла. Например през 1975 г. са постъпили в строителството 59 239 работници, а са напуснали 65 158.

Изключително важно за задържането на кадрите е тяхната системна професионална подготовка и преподготовка. В това отношение се прави също не малко. По сведения от Министерството на строежите и архитектурата през 1974 г. през курсовете за повишаване на квалификацията са преминали 41 789 работници, или 30,4 на сто от средносписъчния им брой. Това задължава партийните органи и организации да засилят контрола си върху качеството и обхвата на обучението. Най-дисциплинираните, съвестните работници трябва планомерно да се насочват към изучаването на по-прогресивни и високомеханизирани строителни професии. Овладяването на няколко специалности от всеки работник е един голям резерв, чрез който ще се увеличи производителността на труда в отрасъла, ще се повиши личната заинтересованост на кадрите в строителството.

Всеки нов и млад работник трябва да бъде взет на отчет в партийните организации, да се полагат грижи за неговото възпитание, за неговото развитие. Безпричинното напускане да се счита за извънредно събитие и по него да се взема от стопанските и партийните ръководства съответно отношение. Това са въпроси от голямо политическо и идеологическо значение, въпроси, непосредствено свързани с издигане авторитета на Партията сред трудещите се, с утвърждаването ѝ като ръководна и направляваща сила.

Необходимо условие за изпълнение на политическите и стопанските задачи в строителството е дисциплината. Всеизвестно е какво голямо значение отдава нашата партия за възпитанието на комунистите и безпартийните в дух на висока организираност и съзнателна дисциплина. Това с особена сила се отнася за строителството, където работникът ежедневно трябва сам да определя поведението си, да се самоконтролира и съзнателно да преодолява появилите се трудности.

Можем ли да кажем, че в строителството трудовата и производствената дисциплина е на нивото на партийните изисквания? Нека да посочим само няколко по-характерни примера.

В изпълнение на решението на Секретариата на ЦК на БКП за превръщането на строителството във всенародно дело Комисията по строителството към Министерския съвет утвърди национална програма (м януари 1975 г.) за организиране и набиране на работна ръка. Окръжните народни съвети във В. Търново, Ловеч, Силистра, София — окръг не изпълниха това задължение, а някои от тях като тези във В. Търново, Видин, Габрово, Ловеч, Плевен, Разград, Русе, Сливен и Хасково не осигуриха планираната им работна ръка за националните обекти. Въпреки че от Централния комитет на БКП неколкократно беше обръщано внимание на окръжните комитети, значителен прелом в решаването на този въпрос не беше осъществен.

В строителната практика и особено в жилищното строителство

Digitized by Google

намират място проявите на самоотлъчване от производството и свързаното с това печалбарство, нереално отчитане на извършената работа и др., които уронват престижа на строителите и вредят на възпитанието им в социалистически добродетели. През 1975 г. работниците в строителството са допуснали загуби на работно време от целодневни и текущи престои, самоотлъчки и трудови злополуки в размер стотици хиляди човекодни.

Извършеното през 1974 г. социологическо изследване за състоянието на първичните партийни организации като политическо ядро на колектива показва, че 46,3 на сто от анкетираните комунисти строители оценяват поддържането на здрава социалистическа дисциплина като непълноценно.

Това налага да се скъса с либерализма към нарушителите на дисциплината, да се повиши взискателността, личната отговорност, контролът и самоконтролът. Всяко отклонение на комуниста от установените изисквания, всяко неизпълнение на производствените задачи да получава партийна оценка и санкция.

Не е изживяно неправилното схващане на някои партийни и стопански ръководители, че съревнованието е задължение главно на профсъюзите. Много полезни почини, които се зараждат в колективите, не намират винаги своевременна и активна подкрепа от партийните, профсъюзните, комсомолските и стопанските ръководства, поради което постепенно заглъхват. Така например инициативата въз основа на комплексните пускови програми да се сключват договори за съревнование и взаимопомощ между инвеститори, проектанти, строители и монтажници в Бургас, Пловдив, Разград, Кюстендил и някои други окръзи не беше подкрепена от партийните организации.

Редица стопански ръководители не създават материални и организационни предпоставки за нормална работа на строителните обекти. В резултат на което там не може да се организира съревнованието или то придобива формален характер.

Главното сега е партийните органи и организации да създадат условия и да упражнят контрол за последователното и трайно прилагане на ленинските принципи в организацията на съревнованието — масовост, доброволност, гласност, сравнимост на резултатите, за все по-широко внедряване челния съветски опит и за правилно използване механизма на материалното и духовното стимулиране.

През периода на шестата петилетка се засили процесът на укрепване на първичните партийни организации в строителството, количественото и качественото нарастване на партийното ядро. В резултат на системната и целенасочена дейност на окръжните комитети на БКП, на общостроителните комитети и на първичните партийни организации се увеличи броят на комунистите. През 1971 г. в отрасъла са работили 24 526 комунисти, което представлява 8,06 на сто от общия брой на заетите, а през 1975 г. техният брой е 33 962, или 10,3 на сто. За същия период е увеличен броят на първичните партийни организации от 920 на 1198 и на партийните групи от 1522 на 2049. Нарасна броят на работниците в първичните партийни организации. Повиши се образователното равнище на комунистите.

Въпреки тези положителни изменения в първичните партийни организации на отрасъла са налице и някои отрицателни тенденции:

— Разпределението на комунистите в отделните производствени звена продължава да бъде неравномерно. Значителен е броят на бригадите, в които няма комунисти. От всичко 10 500 бригади в системата на строителството партийни групи има само в около 1800 или в 17 на сто от общия брой.

Digitized by Google

— Социалният състав на първичните партийни организации и групите в някои окръзи се влошава. Незадоволителен е броят на работниците, избирани за секретари и членове на партийните бюра. През 1974 г. 82 на сто от секретарите на първичните партийни организации в строителството са били служещи. Все още много комунисти са с основно образование — 30,66 и с начално — 12 на сто. Увеличава се броят на малките първични партийни организации.

Това състояние на партийното ядро в строителството поставя пред окръжните, градските, районните и общостроителните комитети и пред първичните партийни организации редица проблеми за **неговото равномерно разпределение и подобряване качествения му състав**. Системно и настойчиво да се работи за издигане образованието и квалификацията на комунистите.

Това са някои от основните проблеми, свързани с повишаване ръководната роля на партийните организации в строителството. Особено необходимо е сега да се организира широка политическа и организаторска работа сред трудещите се в отрасъла за запознаването им с основните насоки на развитието на нашата икономика през седмата петилетка, с новия подход на Централния комитет на БКП за социално-икономическото развитие на страната, с конкретните задачи на строителството.

Към изпълнение на главната стратегическа задача в областта на икономиката на страната през седмата петилетка партийните органи и организации, строителните колективи трябва да насочат сега своето внимание.

* * *

В навечерието сме на забележително за нашата страна събитие — XI конгрес на Партията. Навършват се и 20 години от историческия Априлски пленум на ЦК на БКП. През този период настъпиха качествени изменения в обществено-икономическото развитие на нашата страна. Като възстанови ленинските принципи и норми на партийно ръководство, априлската линия осигури условия за планомерно изграждане и функциониране на системата на управление на народното стопанство, за широко разгръщане на енергията и инициативата на трудещите се, за създаване на качествено нова обстановка за творчество на колективите.

Изминалата 1975 г. беше година на високи трудови постижения. По призива на Партията в страната съществува небивал трудов подем. Много строителни колективи рапортуваха пред Централния комитет на нашата партия за предсрочното изпълнение на плановете си за петилетката.

За изпълнение на сложните и отговорни задачи на строителството през седмата петилетка се изисква от всички партийни и стопански ръководства, от всички комунисти и трудещи се осъществяване на решителен прелом в цялостната им работа.

Особено внимание трябва да се обърне на подготовката за изпълнението на задачите още през първата година на петилетката. Това, което ще се извърши от строителните колективи през 1976 г., в значителна степен ще предопредели успешното решаване на перспективните задачи на петилетния план.

Ние сме уверени, че **партийните органи и организации в строителството ще мобилизират творческите сили и енергия на работниците и специалистите, на целите колективи за успешно изпълнение на начертаните от Партията и Правителството задачи.**

Digitized by Google

С УСТРЕМА И УМЕНИЕТО НА ЧЕЛНИЦИТЕ

СТЕФАН СТЕФАНОВ
секретар на ОК на БКП — Стара Загора

След историческия Априлски пленум на Централния комитет Старозагорски окръг се превърна в разгърната строителна площадка. Икономиката се развиваше с бързи темпове, извиси се духовният живот на населението. В строителството се трудят 5780 работника. Изграждат се крупни национални обекти като: ТЕЦ „Марица-изток 3", Дом-паметник „Бузлуджа", десетки заводски корпуси, жилищни и културно-битови обекти. По призива на Партията за превръщане на 1975 година в година на най-високи постижения се разгоря масово съревнование за достойни трудови дела, посветени на Единадесетия конгрес на Партията. През шестата петилетка строителите извършиха за над 420 млн. лева строително-монтажни работи. Въведени са в действие редица промишлени обекти, 9450 жилищни апартаменти, десетки училища и детски заведения. Това е доказателство за активността, дръзновението и упоритостта на нашите строители, за осъзнатото място и роля в развитието на икономиката, в осъществяването на социалната програма.

Тези резултати са плод на организаторската и политическата работа, на постоянното търсене и въвеждане в действие огромните резерви за интензификация. Вниманието и дейността на окръжния и градските комитети, на партийните органи и организации в строителството беше насочено преди всичко към въпросите на концентрацията и специализацията, усъвършенстване на техниката и технологията, подобряване организацията на труда в производството и управлението, повишаване качеството, модернизацията и реконструкцията, разгаряне на съревнованието.

Ние разбираме, че в решаването на тези проблеми **водеща роля има челният опит,** който отразява най-прогресивните, революционни тенденции в производствената дейност. Интензификацията и челният опит са в диалектическо единство. Не може да съществува интензификация, без да се разкрива и прилага челният опит и обратно.

В доклада на Десетия конгрес се сочи, че „изучаването и внедряването на положителния опит е съществен социално-политически проблем и трябва да се превърне в едно от основните задължения на всеки партиен орган, на всеки ръководен деец, да стане важен критерий за оценка на тяхната дейност".

Затова нашият стремеж бе **в съдържанието на партийната работа главно място да заемат въпросите за проучване, анализиране, внедряване на челния опит.** Към такъв подход ни подтикнаха и някои обективни условия, пред които сме изправени. Независимо от успехите, материално-техническата база все още не отговаря на големите потребности на строителството. Трудовите ресурси не достигат. Планираните лимити трудно се усвояват, когато се работи по старите традиционни начини. Това особено се отнася до изграждането на жилищата и детските заведения, които са главно изискване на Декемврийската програма. В окръга ежегодно се предават по 1200 апартамента, а броят на влогоспестителите сега е 26 624. Затова окръжният комитет и строителните партийни комитети насочиха своето внимание за реша-

Digitized by Google

ването на жилищния проблем преди всичко като се търси и прилага наш и чужд челен опит, като се усъвършенстват съществуващите технологии, организацията и управлението на строителното производство.

Кое е най-характерното в работата сега?

Превръщането на строителството във всенародно дело и задачите, поставени от Десетия конгрес и Декемврийския (1972 г.) пленум на Централния комитет, са главно направление в организаторската и политическата работа на партийните организации. За да се реализира този лозунг на Централния комитет на БКП, съставихме план за изпращане на допълнителна работна сила в строителството, която да осигури 110 хиляди човекодни. Тази задача беше успешно решена. На по-големите промишлени предприятия се възложи конкретна работа на обектите по количество и срок, особено на новостроящите се детски заведения. Извърши се предварително разпределение на ведомствените апартаменти, като около 500 семейства новодомци със свои сили, с близки, познати и роднини съдействуваха в съвсем кратки срокове да се завършат строителните работи в определените им жилища. Това се оказа важен резерв и ние смятаме да го използваме и при груповото кооперативно строителство. Активно участие вземат и учениците от строителния техникум, средно-професионалното училище по строителство. Широка подкрепа намери инициативата на производствено-учебния център към ДСУ „Гражданско строителство" да организира едномесечни и двумесечни курсове по бояджийство, лепене на тапети, фаянс, водопровод и канализация с млади работници от предприятията за добиване на втора професия. Така те ще бъдат полезни при реконструкцията и модернизацията на своите предприятия, при строителството на ведомствени обекти и най-вече в своя дом няма да търсят услугите на ремонтните предприятия.

Анализът на досегашната работа на бригадирите в помощ на строителството показа, че техният труд е полезен, но не е най-рационалното решение на проблемите на строителството. Ето защо основно направление в нашата дейност е въвеждането на нови строителни технологии, нови и ефективни материали, реконструкция и модернизация на база усъвършенстване организацията и управлението на производството.

По инициатива на окръжния комитет на БКП и със съдействието на Министерството на строежите и архитектурата и държавните стопански обединения бяха изпратени специалисти на творческа командировка в други окръзи, а също и в някои развити страни, като СССР, ГДР, ГФР, Швеция. На базата на проучения наш и чужд опит бяха разработени основните насоки за усъвършенстване на технологиите.

За пръв път в Стара Загора бе приложен едроплощният кофраж за изграждане на жилища. Сега само в строително управление „Гражданско строителство" се работи с наличните инсталации върху 1180 апартамента и то заема челно място по използване капацитета им. В Заводостроителния комбинат успешно се разработват и експериментират новите системи „Спирола" и „Стобет", които са много перспективни. Големи изменения и усъвършенствувания бяха направени и в традиционните пакетно-повдигани плочи и скелетно-безгредовата система. Под ръководството на окръжния и градските комитети тези въпроси бяха поставени на здрава научна основа чрез планиране и прогнозиране. Организирана беше научна конференция по новостите в строителството. Състоя се съвместна среща на проектанти, инвеститори и изпълнители за обсъждане пътищата и средствата за усъвършенстване на проектирането в строителството. Някои партийни комитети разработиха комплексни програми за проучване и внедряване на челния опит. Творчески беше подходено в партийния комитет при ДСУ —

Digitized by Google

Стара Загора. Разработената програма обхваща методите и формите за прилагане на челния опит, за изследване икономическата му ефективност, неговата технологическа целесъобразност и въпросите на стимулирането. Това разкри големи възможности за усъвършенстване системата за организация и ръководство на социалистическото съревнование. Изпълни с по-богато съдържание неговата сърцевина — челния опит. Със съдействието на Министерството на строежите и архитектурата и ДСО „Гражданско строителство" почти едновременно бе заложен експеримент в няколко жилищни обекта, където се приложиха най-новите наши и чужди разработки. Това са номенклатурата на фасадни елементи на НИСИ — София, единната номенклатура на ЗСК — Стара Загора и НИПРОИТИС за едри стенни елементи, ЕНВС — 73 за вътрешни преградни панели от гипс и газосиликати, панели от видим структурен бетон, разделителен слой нулеви подови настилки, сглобяеми стълбищни рамена, площадки и парапети, нов начин за обработка за фактурния слой и други. В изграждането на тези обекти се осъществи истинска надпревара за **най-бързо, ефективно и висококачествено строителство**. Трудностите в това отношение не бяха малко. Нямаше достатъчно мощности за производство, не достигаха знания и опит, инструменти, съоръжения и материали. В процеса на обработката се наложиха много проектни изменения, но ние считаме, че правилният път е намерен. Технико-икономическият анализ показа добри резултати. Намален е разходът на труд на 1 м² разгърната застроена площ. при едроплощния кофраж с 6,67 ч/часа, а за пакетно-повдиганите плочи с 3,5 ч/часа.

На завършените обекти се организира **обучение на работниците по приложение на новостите** и срещи на проектанти, инвеститори и обществеността. Проучено бе мнението на широк кръг специалисти и граждани. Най-радостно е, че те бяха одобрени и приети от хората, преодоляна бе психологическата бариера и нежеланието да се проектира и изпълнява по новите начини. Сега най-добри агитатори са гражданите, които обитават завършените обекти.

Всичко това насърчи ръководството и партийният комитет на строителного управление да не спират дотук, а да разширяват приложението им, да създават **обстановка и атмосфера на постоянно търсене и прилагане на новостите.** През 1975 г. бе извършена огромна работа за приложението на новите технологии и тяхното усъвършенстване. От изработените 6263 апартамента 5932 са по новите технологии или 93 на сто. Само 331 апартамента се завършват по монолитен начин.

Сега в процес на експериментиране и приложение са и някои други усъвършенствувания в системата на едроплощния кофраж и пакетно-повдигани плочи. По-интересни са приложението на едроплощния кофраж в нулевия цикъл и покрива, замяната на шпакловките с осигуряване необходимата гладкост на стените още в процеса на отливане и залепване на специална хартия вместо шпакловка и други. Минава се към широко приложение на новите ефективни материали като: гипсопанели, гипсоблокчета, линолеум, мокет, руветекс, саморазливащ се под. В това направление протича нашата работа и резултатите са насърчителни. Да вземем например ДСУ „Гражданско строителство", през 1970 г. то имаше средна производителност на труда на 1 работник 8220 лева, а сега е 11 497 лева. Анализите показват, че с приложението на тези новости и усъвършенствувания трудоемкостта при едроплощния кофраж може да се сведе на 12—13 ч/часа/м² разгърната застроена площ и за пакетно-повдиганите плочи до 13—14 часа/м². Това е постижение, което може да съперничи на развитите страни по разхода на труд и експлоатационни качества. Сега 96 специалисти от ДСУ работят по лични творчески планове над 112 различни про-

Digitized by Google

блема. Изградени са работни групи, които анализират резултатите от внедрените новости, определят влиянието им върху повишаване производителността на труда, времетраенето, стойността и качеството на обектите. Това ще позволи да се направи трайна програма за развитие на строителството в окръга.

В усъвършенстване технологиите има още големи резерви, но са налице и сериозни трудности и проблеми, които предстоят да се решат. За нас е ясно, че идеите и инициативите, експериментите, които се правят в една или няколко строителни организации, не могат да имат траен успех, ако бързо не се проучват и анализират от съответните органи и организации. Ако не се създава нормативна база, откриваща пътя за тяхното приложение, ако проектанти, инвеститори и строители че преустроят своята работа в духа на изискванията. Така например в строителното управление има 4 варианта на кофражи на едроплощен кофраж, които дават възможност за най-разнообразни нови архитектурни решения, а в същия момент се проектират сгради, които изискват нови кофражи и замразяване на съществуващите. Ясно е, че творчеството на архитектите трябва да се търси не само в разнообразието на идеите, но и в оригиналността на решенията на базата на съществуващите типоразмери от кофражни форми. Увлеченията за много технологии и много типоразмери и не са стопански оправдани. Щом като в ГДР се работи по 36 типоразмера на елементи и се дават интересни архитектурни решения, то и при нас това може да се осъществи.

Партийните и стопанските органи и организации в окръга отделят голямо внимание на проблема за **усъвършенстване организацията на труда в производството и управлението на строителството.** Преди всичко стремежът е да се постави на научна основа изследването на трудовите процеси, да се разкриват положителните зрънца в личния и колективния опит, които бързо да се популяризират и внедряват.

Широко се използват наблюденията на работните места с промишлената телевизия в Заводо-строителния комбинат — Стара Загора, методите на хронометража в Държавно строително управление. Особено внимание се отделя на главните професии — монтажници, мазачи, механизатори, технически ръководители. Конкретна работа се извършва по внедряването на акордното заплащане, стопанската сметка и седмично-дневното планиране и отчитане на работата. Това изпълни с ново съдържание дейността на функционалните отдели в управлението и районите, спомага да се подобри организаторската работа за развиване на съревнованието. По инициатива на партийния комитет при Държавно строително управление се организират срещи за обмяна на опит по професии, състезания, теоретични конференции. Широко приложение намери починът на кремиковските комсомолци „Да овладеем опита и достигнем майсторството на първенците". Само в Държавното строително управление са картотекирани повече от 80 челника, които обучават над 180 младежи.

Изключителен интерес предизвика в строителните колективи внедряването на **метода на Николай Злобин за бригадната стопанска сметка.** Една от първите в страната е бригадата на героя на социалистическия труд Белчо Живков, която заработи по този метод. Отначало тя претърпя неуспех, защото се подходи формално, прибързано, не се комплектува съставът на бригадата, избран бе експериментален обект с много проектни несполуки, не беше намерена най-добрата връзка с подизпълнителите. Но партийното и стопанското ръководство на управлението направиха някои изводи и бяха изпратени специалисти в СССР и ГДР да проучат по-добре работата. Николай Анатолиевич Злобин гостува при старозагорските строители и лично помогна да се

Digitized by Google

намери най-правилният път. В резултат на това бе изграден комплексен строителен поток с бригадата на орденоносеца Митьо Димитров.

Тази научнообоснована форма на организация и управление на строителната дейност създава условия и предпоставки за окрупняване на основните производствени звена, за подобряване на трудовата и технологичната дисциплина, за повишаване използваемостта на механизацията; за повишаване качеството на строителството и образцов ред на строителната площадка. И в крайна сметка за съкращаване на сроковете на строителството.

Първите резултати от така изградения комплексен поток са добри. През 9-те месеца на 1975 г. бригадата реализира надпланово снижение за 14 хил. лв. Ускори се изграждането на обекта, постигна се поточност и непрекъснатост, подобри се качеството. Прогресивно е максималното покритие и еднопосочност в интересите на отделния работник, колектива и строителната организация, изгражда се социалистическо отношение към труда и обществената собственост. Броят на бригадите, които желаят да работят по този метод, вече е голям.

По приложение на метода на Николай Злобин обаче има и някои трудности. Те се отнасят главно до ненавременното изясняване перспективата за един по-продължителен период, за да се проучат основно документите и се подготви реален „твърд" договор, до матриалното снабдяване и комплектуване потока с необходимата малка механизация, за премирането и други.

Внедряването на метода изисква комплексен подход. Всички предприятия, организации, имащи отношение към инвестиционния процес — проектанти, инвеститори, БНБ, доставчици, подизпълнители трябва да бъдат икономически обвързани с ефективното му прилагане.

Строителите не останаха назад и по прилагането на национални и местни почини и инициативи. По габровския почин работят 177 бригади с 4511 участника, по пловдивския почин — 369 бригади със 7455 участника. Отговор на 7-те бригади от завод „Васил Коларов" дадоха 150 бригади от окръга. Работи се по почина на кремиковските младежи, по местния почин на Наньо Валев на бригадите на ОЗ „Фридрих Енгелс". В резултат на внедряване инициативите на завод „Найден Киров" — Русе и Химкомбината — Видин се увеличи сменността на използване на машините и транспорта в някои строителни поделения. Заводо-строителният комбинат извършва реконструкция и модернизация на някои технологични линии със собствени сили и средства без спиране на производството, в ДСУ „Гражданско строителство" също се създадоха технологична линия за производство на външни стенни елементи.

Окръжният народен съвет и ОК на профсъюза на строителите за благородно водене и разгаряне на социалистическото съревнование още в началото на годината определиха морални и материални стимули за срочно и предсрочно завършване на обекти. Непрестанно се търсят и намират нови ефективни форми и средства за организиране на системна партийно-организационна и политическа работа. Утвърждава се хубавата традиция оперативният щаб на ОК на БКП по строителството да прави преглед на задачите и заедно с местните партийни и стопански ръководства да се вземат съответни решения.

Въпросите за приложение челния опит в строителството са многообразни. Те засягат буквално всички страни на партийно-организационната дейност. Хубаво е, че нашите **партийни комитети и организации изграждат стил за постоянно търсене, откриване и анализиране на новото.** За новите идеи и предложения, начини на работа се създават условия за експериментиране и превръщането им в масова практика. Все повече се утвърждава в тяхната дейност прогнозирането, перспек-

Digitized by Google

тивното планиране, ползването на работни групи по определени въпроси, изучаването и внедряването в практиката на челния опит. Сега особено след решенията на Секретариата на ЦК на БКП за подобряване на ефективността на политико-възпитателната работа на строителните обекти вниманието е насочено към търсене и прилагане на по-действени организационни, политически и идеологически средства за постигане на пълна мобилизация, за истинска творческа изява на хората в труда. Партийните организации в строителството в нашия окръг добре разбират, че непрекъснатото изучаване и прилагане на челния опит е важна предпоставка за утвърждаването им като първообраз и политическо ядро на трудовите колективи: годни да възпитават всестранно развити личности на нашето общество.

СЪРЕВНОВАНИЕ, ВЗАИМОПОМОЩ И ЕДИНОДЕЙСТВИЕ

МИХАИЛ НИКОЛОВ
секретар на окръжния комитет на БКП — Варна

През годините на шестата петилетка във Варненски окръг се развиха с изключително динамични темпове всички видове транспорт. Сега тук работят едни от най-големите предприятия на националния ни транспортен комплекс. През пристанищата на окръга се осъществява една трета от външнотърговския обмен на страната ни по море. С корабите на параходство „Български морски флот“ се превозват повече от 75 на сто от вносно-износните товари. Значително са увеличени превозите в железопътния, автомобилния и въздушния транспорт.

Това развитие не е случайно. То се предопределя от изключително бързите темпове, с които не само количествено, но и качествено се измени икономиката на Варненски окръг. Радостно е, че транспортните предприятия, в които се трудят около 20 хил. работници, с успех изпълняват решенията на Десетия конгрес и Националната партийна конференция.

Ефективността на транспортната дейност зависи преди всичко от синхронизацията и взаимодействието на отделните предприятия. Именно затова окръжният комитет насочи вниманието на партийните организации към самодисциплината, оперативността и еднопосочността на интересите на работника, бригадата, екипажа, предприятието и отрасъла. Потърсени бяха пътища и средства за правилното решаване на тези сложни въпроси. И те най-успешно бяха намерени в **комплексното социалистическо съревнование.** По примера на одеските си колеги колективите на „Трансспед“, водния, железопътния и автомобилния транспорт на Варненски окръг сключиха договор за социалистическо съревнование, взаимопомощ и единодействие през 1975 год. Чрез него те конкретно реализират девиза на обещанието на трудещите се от окръга: **„Всеки ден от предконгресната година — с преизпълнени задачи!“**

Целта на договора бе да укрепи още повече производствената дружба, да се подобри координацията, да се повиши ефективността при

Digitized by Google

използването на транспортните средства. А от това зависи по-пълното задоволяване на икономиката с товарни превози. Преди сключването на договорите беше извършена значителна подготвителна работа. Привлякохме широк кръг от специалисти, които разработиха показателите за участието на отделните видове транспорт. Задачата бе да се поемат такива взаимообвързващи задължения, които да подпомогнат всички участници в съвместната им дейност. Особено внимание обърнахме на единодействието и взаимопомощта в транспортния конвейер. Колективите посрещнаха всичко това с отзивчивост, с желание да си подадат ръка.

Бюрото на окръжния комитет на БКП одобри инициативата на транспортните предприятия. В неговите решения бе посочено, че това е важно средство за намаляване на непроизводителните престои. Партийните ръководства и организации разгърнаха широка масово-политическа и организаторска работа, за да се изпълнят задачите, определени чрез договора.

КОНКРЕТНА ОРГАНИЗАЦИЯ

За ръководство и отчитане на съревнованието изградихме постоянен щаб. Характерен момент в неговата дейност беше, че той пое успешно и функциите на своеобразен обществен орган за подпомагане ръководството и управлението на транспортния процес.

Особено внимание обърнахме на **популяризирането на инициативата.** Във всички предприятия бяха организирани събрания на профгрупите, където отново се изясниха целите и задачите на договора, необходимостта от всемерното задълбочаване на социалистическата производствена дружба и взаимопомощ. В края на петмесечието първичните партийни организации направиха оценка на личния принос на комунистите в комплексното социалистическо съревнование. Широко бяха използвани средствата за нагледна агитация, радиоуредбите и многотиражките, окръжният печат и радио-телевизионният център. Нашият стремеж бе **да доведем до всяко производствено звено, до всеки работник** целите на съревнованието, духа на инициативата.

С това се постигна договорът да стане крайъгълен камък в дейността на партийните органи и организации в борбата им за изпълнение на производствените задачи и за създаване на благоприятен социално-психологически климат, за изживяване на криворазбраните тесноведомствени интереси.

В колективите се зародиха много полезни начинания: договори за предсрочна обработка на отделни ефективни кораби; намаляване нормативното време за обработка на вагоните и контейнерите; безотцепъчен ремонт на вагоните; автомобилите да работят един месец в годината с икономисано гориво; „Помогни на съседа си“ и т. н. Проява на колективизма в работата бе установяването на практиката — всеки десет дни директорите на предприятията да се събират, за да анализират съвместната си дейност и да обсъждат конкретните мерки за изпълнението на предстоящите общи задачи. Това доведе до подобряване на синхронизацията, до оптималното използване на различните превозни средства и техника.

За да се детайлизира и усъвършенствува съревнованието, през м. април м. г. работна група от ОК на БКП посети Одеса и се запозна с практическата работа на областния комитет на КПСС по ръководството и организацията му. В резултат на това договорът за социалистическо съревнование бе подобрен и придоби качествено нов характер. Специалисти от различните видове транспорт разработиха методика и

Digitized by Google

схема за водене и отчитане на съревнованието на три нива: предприятия, поделения, единни смени и бригади. Създадени бяха две комплексни смени между пристанището — ж. п. гарата — „Деспред“ и ж. п. гара — „Трансспед“ — автостопанството. Изградени на базата на единно диспечерско ръководство, те имаха за главна цел ускоряване обработката на корабите в пристанището и вагоните на общото разтоварище. Участниците в тези смени имат единни задачи и общият резултат бе главният критерий на тяхната съвместна работа. Така преките производствени звена на отделните предприятия започнаха да функционират като един цялостен организъм.

Особено внимание обърнахме на **партийно-политическите и организационните мероприятия за осигуряване изпълнението на договора.** Насочихме се към разкриване пътищата за намаляване на непроизводителните престои и освобождаване на транспортните средства за допълнително натоварване. По-широко се приложи системата за непрекъснато техническо обслужване на флота. Въведе се тримесечен „пълзящ“ график за движението на всички кораби. Чувствително се повишиха установените норми за обработка на лимитиращите насипни и генерални товари в пристанището и броя на вагоните на общото разтоварище, по-рационално се използва наличната складова база. Създаден беше на обществени начала обединен съвет с участието на специалисти от всички видове транспорт, за системно проучване, разработване и внедряване на прогресивните методи в обработката и превоза на товарите в единния транспортен конвейер.

КОНТРОЛ И СИСТЕМНА ОТЧЕТНОСТ

За успешното изпълнение на договорите за съревнование решаваща беше ролята на правилно организирания **контрол и системната отчетност.** В това отношение особено много ни помогна разработената конкретна система. В какво се състои тя?

На ниво предприятие организирането, ръководенето и отчитането на комплексното съревнование се осъществява от изградения **окръжен щаб.** На всяко десето число от месеца в него се прави оперативен отчет за хода на съревнованието и равнището на координацията. След изтичане на тримесечието пред общото събрание на активите на транспортните предприятия се представя обобщен доклад. А през м. януари на общо събрание на транспортните работници се извършва пълен анализ на транспортния процес за годината. На ниво поделение всички тези функции са предоставени непосредствено на партийните, административните и комсомолските ръководства на предприятията. Всеки месец на оперативка с активите на поделенията „Трансспед“ под ръководството на щаба отчита постигнатите резултати. На ниво комплексни смени и бригади съревнованието се ръководи и отчита от ръководствата на поделенията. Тук оперативното отчитане се извършва на всеки десет дни и за месеца.

Важно място в организаторската работа се отделя на подготовката на самите отчитания. Стремежът е материалите да се разработят аналитично, с участието на широк кръг специалисти, партийни и профсъюзни работници. На тях се дават точни оценки за извършената работа и се посочват пътищата на разкриването на нови резерви. На събранията обикновено се създава творческа и делова обстановка. Разгръща се критиката и самокритиката. Ръководителите на предприятията, които не изпълняват договорните си задължения, лично дават обяснения пред общите събрания.

Digitized by Google

ПОВИШЕНА ЕФЕКТИВНОСТ

Какво показва анализът на изминалия период?

Договорът за социалистическо съревнование, дружба и единодействие дава своите плодове. Преди всичко значително порасна творческата активност на трудовите колективи. Договорът до голяма степен е вече осъзната необходимост за изпълнение на напрегнатите задачи на транспорта в окръга.

Видимо се подобри взаимодействието не само между ръководствата на транспортните предприятия, но и между непосредствените производствени звена: бригади, екипажи, автоколони и др. Налице е благоприятна атмосфера за ликвидиране на криворазбраната защита на тясноведомствените интереси и вече отговорността не се прехвърля. Сега във Варненски окръг проблемът за координацията се решава по-успешно и по-мащабно.

Повиши се ефективността при използването на транспортните средства. В резултат на съвместните усилия на докерите, моряците, железничарите, автомобилистите и работниците от „Транспед" за разкриване на резервите само през осемте месеца на 1975 г. са освободени за допълнителна експлоатация един десетхилядотонен кораб за 9 месеца, 6500 вагона и 4800 контейнера за еднократно натоварване. Превозени са допълнително 400 000 тона товари и са реализирани над плана повече от 1 000 000 лева приходи и 1 500 000 лева печалба.

В резултат на сключените договори за скоростна обработка на високоефективни кораби бяха получени рекордни постижения. Така например м/к „Бенковски" — с шрот, е разтоварен 218 часа предсрочно, м/к „Белмекен" — със захар, е разтоварен 54 часа предсрочно, м/к „Славейков" — с калцинирана сода в торби, е натоварен 65 часа предсрочно и т. н.

За размаха на съревнованието говорят и поредицата трудови рекорди в пристанище Варна. Бригадата на Петър Жеков натовари 427 тона цимент за една смяна при норма 225 тона. Колективът на Нури Булатов постигна 320 тона урея при норма 160 тона, а бригадата на Марин Златев обработи 224 тона калцинирана сода при норма 150 тона.

В пристанище Варна заработиха по почина на знатния съветски бригадир Анатолий Барановски. При тях интензивността на обработката е увеличена с повече от 25 на сто. Два пъти е по-висока производителността на труда на един работник. Докато преди контейнерите се обработваха от 56 човека, то сега са необходими само 36.

Независимо че е изминал кратък период от създаването на единните смени, налице са вече някои положителни резултати. Проявява се подчертан стремеж за сътрудничество и взаимопомощ между пристанищните работници, железничарите и шофьорите при изпълнението на всекидневните задачи при обработката на товарите. Създаден е по-благоприятен психологически климат за съвместно и дружно преодоляване на трудностите.

Това е само първата крачка за разкриване на съществуващите резерви по пътя за оптимизация и усъвършенстване на транспортната дейност. Опитът в организирането на комплексното съревнование показва, че без големи допълнителни капитални вложения, мощности и човешки ресурси може да се постигне значителен ефект.

Но резултатите от работата говорят не само за успехи.

Все още съществуват неблагополучия в организацията на работата на ж. п. района по експлоатацията. Одобрените вагони за пристанището често не се подават навреме, а това забавя обработката на корабите. Нарушава се графикът на маневрите. Не е добра ритмичността при подаването на товарите на общото разтоварище, което разстройва нор-

Digitized by Google

малната товаро-разтоварна дейност на Държавното автомобилно предприятие.

Слабостите говорят, че пред стопанските, партийните, профсъюзните и комсомолските ръководства предстои още много работа за успешното и пълното реализиране на целите и задачите на договора, за постигането на максимален ефект от използването на транспортните средства. Ето защо ние сме си поставили за задача да разширяваме кръга на участниците в договора. В комплексното съревнование вече се включи и Кораборемонтният завод. Неговите производственици се задължиха да предадат преди договорния срок осем високоефективни кораби. Резултат: на флота ще се спестят общо 36 дни чисто експлоатационно време. По този начин ще се създаде възможност да се реализират 300 000 лева допълнителни приходи във валута.

Към инициативата на варненските транспортни организации се присъединиха със собствен договор и предприятията на Девненския промишлен комплекс, който представлява крупен товарополучател и товародател. В договора за социалистическо съревнование, дружба и едидействие ще бъдат привлечени и други крупни товародатели, както и някои външнотърговски централи. Целта е все същата — **пълно единство и еднопосочност в действията при осъществяването на транспортния процес.**

Транспортните работници във Варненски окръг ще вложат цялото си умение предсрочно да изпълняват поетите задължения. Така те достойно ще посрещнат Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

МЕТОДИЧЕСКИЯТ СЪВЕТ НА КОМИТЕТА

ДИМИТЪР ГАНЕВ
секретар на ГК на БКП — София

Три години изминаха от създаването на методическия съвет и кабинета по партийно-организационната работа при градския комитет на Партията в София. Изминало е достатъчно време, за да се оцени отражението им върху дейността на градската организация, отражение настъпило в годините след Десетия конгрес.

Кабинетът по партийно-организационните въпроси, направляван от методическия съвет, е замислен като помощен орган на апарата на градския комитет и се оказва подходяща организационна форма, чрез която бе привлечен широк партиен актив в живота и дейността на градската партийна организация. Десетки специалисти от различни области на обществената и политическата дейност, научни и партийни работници, журналисти, революционни кадри, работили дълги години в партийните органи, проучваха, изследваха, анализираха отделни страни от партийната работа, влагаха своите усилия за повишаване на нейната ефективност.

Организационно съветът се ръководи от бюро начело с председател и научен секретар, а секциите — от председател и секретар. Съветът и секциите работят по едногодишни перспективни планове.

Digitized by Google

* * *

Преценявайки приноса на методическия съвет и кабинета по партийно-организационните въпроси за повишаване научността в партийната работа, за изпълнение решенията на Десетия конгрес, може би на първо място трябва да поставим **ролята му в анализирането, изучаването, обобщаването и прилагането на положителния опит** и новостите в партийно-организационната работа, създаването на собствени образци. В това направление в най-голяма степен се реализира лабораторната работа на кабинета и методическия съвет. Секциите изучават състоянието на няколко организации по определен проблем, анализират положителните и отрицателните страни на опита, изясняват в какво направление трябва да се измени дейността на партийните органи и организации. Това всъщност означава навреме да се отчитат изменения, които настъпват в процесите и явленията, да се предвиди и определи новото, от което зависи усъвършенстването на партийната дейност.

Например секцията „Планиране и експериментиране в партийната работа" съсредоточи своите усилия върху дейността на районните комитети и низовите партийни звена по перспективното планиране. В нея се анализира взаимната връзка и обусловеност между перспективните планове и решенията от годишните отчетно-изборни събрания и конференции в редица партийни организации в районите Ленински, Димитровски, Коларовски, Благоевски и Левски. На основата на тези конкретни проучвания в секцията бяха направени интересни анализи и изводи, които сочеха много положителни и отрицателни страни от практическата работа на партийните комитети по планирането. Това стана повод за съвместно обсъждане на възникналите проблеми със завеждащите организационните отдели. Констатациите и предложенията на секцията станаха предмет на размисли и на секретарските полудни във всички райони. Споделихме и много съобръжения за връзката между оперативния и перспективния план, за съгласуването на плановете между партийните организации и партийните комитети и за характера, структурата и съдържанието на техните планове. По този начин породените предложения за изменение веднага достигнаха до партийните работници, идеите се свързаха с практическата дейност. Сега можем да говорим и за известно изменение в подхода на бюрото на ППО при изработването на оперативните и годишните планове за 1975 година. Избягнаха се някои от допусканите слабости, усъвършенствува се мястото на плана като механизъм в политическото ръководство.

Секцията обсъди опита на партийния комитет при Министерството на транспорта за прилагане на програмно-целевия и комплексен подход в планирането. Тя оцени достойнствата на програмата и направи предложение на отдел „Организационен" на ГК на БКП да препоръча на партийните комитети да изучат и използват този опит.

Секцията „Ръководство на първичните партийни организации" изучи задълбочено заедно с организационния отдел опита на партийните бюра в Ленински район и район „Девети септември". Резултатите от тази проверка бяха разгледани и обсъдени от завеждащите организационните отдели на районните комитети.

Изводите от това обсъждане подсказаха, че градският и районите комитети следва да се заемат много по-отблизо с работата на партийните бюра. Да се активизират всички техни членове бе една важна необходимост. Оказа се, че е особено нужно те по-системно да се отчитат пред събрания на партийните организации. Препоръча се на РК, ЗПК, УПК и ВПК да направят оценки за дейността на партийните бюра и по подходящ начин с тези оценки да се запознаят

Digitized by Google

целите състави на бюрата. Наред с това в самите партийни бюра да се проведат вътрешни разговори за стила на работа. Всичко това активизира бюрата. В навечерието на отчетно-изборните събрания партийните комитети имаха реална оценка за тяхната дейност, за методите им на работа. Навреме се приеха и преценки за партийните секретари, които обективно отразяват политическите и деловите им качества.

Породи се също така идеята в Ленински район да се подготви и проведе научно-практическа конференция на тема „Стил и метод на работа на партийното бюро", която е в процес на подготовка. Методическият съвет при ГК пое научното ръководство на тази конференция, а РК да организира някои допълнителни инициативи, които да обогатят работата на конференцията. Замисълът е опитът на Ленински РК да бъде разпространен и в целия град. Кабинетът издаде специална брошура из опита по организацията на работата на партийните бюра в Софийската градска организация.

Това богатство от срещи, разговори, инициативи показва онази дълбока връзка, която вече е създадена между дейността на съвета и работата на градската организация. Секциите към съвета са станали особено ценен помощен орган, който долавя всичко важно, съществено, родено в градската организация и чрез хилядите канали на организационната дейност го връща отново, но вече на една широка основа, в недрата на отделните организации и колективи. Самата дейност на секциите вече се е свързала здраво с партийно-организационната работа, станала е една необходимост за нея, **едно звено, което я изучава и обогатява, което разкрива стари форми, открива новото, изисква изменение, което да отговаря на нуждите на живота.**

• • •

За да откликне на нарасналите потребности на градската партийна организация през последните години, методическият съвет прави по-големи усилия за изучаването и творческото прилагане на положителния опит на окръжните организации от страната, опита на други братски партии и най-вече опита на КПСС.

Изискванията в това отношение нараснаха още повече след изграждането на школата за изучаване и ускорено внедряване опита на Московската градска партийна организация.

Нашият стремеж е онзи опит на КПСС, който има значение за всички партийни органи и организации, по възможно най-краткия път да стигне до тях в този си вид, в който се прилага в практиката на КПСС.

Партийните комитети и организации ползват над 30 материала по важни въпроси от партийно-организационната работа като: индивидуалната работа с хората, за партийната информация, партийното ръководство на масовите организации, решението на партийното събрание; работата с критичните бележки и предложения, правото на контрол над дейността на администрацията, внедряване положителния опит в партийната работа, усъвършенствуване работата с партийния актив и др. Значителна част от тези материали се отпечатват в брошури под рубриката „Из опита на КПСС" и се изпращат до всички партийни организации. Разбира се, когато говорим за приложението на съветския опит, изниква особено важното изискване **за неговото творческо приложение**. Този опит се пренася в български условия, в конкретна партийна организация, със свои особености и определен състав от комунисти. За да даде този опит богати резултати, особено значение има избраната методика за неговото прилагане. Върху основата на натрупания опит например бюрото на градския комитет реши в чест на **Единадесетия конгрес на БКП да се проведе самоотчет на комунистите**

Digitized by Google

за личния принос на всеки в изпълнение решенията на Десетия конгрес и Националната партийна конференция, за достойна среща на Единадесетия конгрес на нашата партия. След това решение методическият съвет разработи примерни насоки и указания за организиране на самоотчета. Насрочиха се консултации. Партийните организации разполагаха с преводни материали из опита на КПСС. Широко се обсъди работата по самоотчета на партийни организации от район „Девети септември" и Димитровски район. Досега близо 30 000 комунисти от столицата са направили равносметка пред своята организация на онова, което те лично са допринесли за реализиране решенията на конгреса. Ефектът от всичко това е трудно измерим. Във всеки случай ролята на самоконтрола в дейността и поведението на отделните комунисти е по-голям, един резултат, пряко свързан с авангардната роля и личната отговорност и в крайна сметка с боеспособността на първичните партийни организации.

* * *

Друго направление в дейността на методическия съвет е да оказва помощ на партийните комитети и организации за повишаване организационната култура и деловата квалификация на кадрите и актива, да усъвършенстват своите форми и методи на работа.

За тази цел секциите прилагат различни средства.

Методическият съвет разработи редица методически указания, основни положения и консултации, като тези за подготовка и провеждане заседанията на партийното бюро; за провеждане преглед в партийните групи; организация на работата на партийното бюро; за работата с партийните поръчения; партийната организация и трудовият колектив; някои основни положения за вземане и изпълнение на партийното решение; контролът и проверката на изпълнението на решенията в първичната партийна организация и др. Това са материали с методичен характер. Те не са инструкции със задължително действие. Обобщавайки най-доброто, родено в партийната практика и обобщено от теоретичната мисъл, за партийния секретар, за членовете на бюрото те са ценен помощник, защото **подсказват идеи, разкриват пътища за преосмисляне и усъвършенстване на собствената дейност,** издигайки по-високи критерии за ефективността от партийната работа. Тези методични материали свързват ежедневната практика с актуалните проблеми от развитието на Партията и страната. Ето защо партийният актив ги посреща с голям интерес.

Много полезна в това отношение бе примерната методика за подготовката и провеждането на партийното събрание. Тя послужи като основа партийните бюра да направят задълбочен анализ и оценка на своя подход при подготовката на партийните събрания и да внесат редица нови моменти. В резултат от това ние считаме, че общо равнището на партийните събрания в градската организация през последните две години се подобри. Те се планират предварително. Обогати се проблематиката на обсъжданите въпроси. Разглеждат се проблеми, които засягат основни страни от работата на партийната организация и трудовия колектив. В подготовката на материалите се привличат повече активисти и специалисти. Решенията, които вземат партийните събрания, са по-целенасочени и конкретни. Всичко това съдействува за издигане ролята и авторитета на първичните партийни организации в живота на трудовите колективи. Положителна роля изиграха и основните насоки за планиране дейността на първичните партийни организации.

В навечерието на XI конгрес на Партията в столичната организа-

Digitized by Google

ция се провежда преглед за издигане ролята, боеспособността и самоинициативата на първичните партийни организации.

Мероприятията за прегледа задълбочено се обсъждаха в секциите на методическия съвет. Те изучават опита на отделните организации, помагат на отдел „Организационен" новостите бързо да се разпространяват в районите.

Членовете на методическия съвет вземат непосредствено участие и оказват методическа помощ на РК на БКП, на партийните комитети и организации при подготовката на тематичните планове за курсовете и семинарите с актива. Разработват и изнасят лекции, беседи и библиографии по проблемите на партийно-организационната работа и дават консултации.

Методическият съвет и секциите бяха инициатори за разработване и прилагане в куросовете и семинарите на активните форми и методи на обучение: като казуси, дискусии, тестове и др. Чрез тях се попълват, разширяват и задълбочават знанията, формират се определени умения и навици, свързва се теорията с практиката. Интересът, с който се посрещат тези форми, е много голям. Със съдействието на АОНСУ при ЦК на БКП бе разработена и изпратена до партийните комитети примерна методика за използване на тези и други активни форми на обучение. Тя спомогна за повишаване на теоретическите знания и методическото умение на партийните кадри. Базирайки се на констатациите, че значителна част от низовия партиен актив не е запознат с важни инструкции на ЦК на БКП, в секциите се обсъдиха повече от 40 тестове, казуси, въпроси и отговори, свързани с членството в Партията, налагане на партийни наказания, избор на партийни органи, провеждането на партийни събрания и др.

Секцията по контрола и проверката на изпълнението разработи тестове и казуси за вземане на партийно решение, за водене на партийната документация и др. Те се изпратиха до партийните организации в навечерието на отчетно-изборните събрания. Ползват се в ежедневната работа на партийните бюра. Помагат на партийните секретари повярно и точно да се ориентират при възникналите въпроси и ситуации, по-бързо и оперативно да ги решават. Много от партийните организации приведоха в по-добър ред партийната документация.

По наша преценка една от много полезните форми за повишаване организационната култура на кадрите и актива са научно-практическите конференции по проблемите на партийно-организационната работа.

Съветът и секциите към него значително помогнаха на градската организация за подготовката и провеждането на научно-практическите конференции с партийния актив на ДСО и училищата за правото на контрол на първичните партийни организации над дейността на административните ръководства и министерствата. Основните доклади бяха изнесени от членовете на съвета.

Научно-практическата конференция като форма в партийната дейност е широко разпространена. Ние се стремим да увеличаваме ефективността от нея чрез активното участие на методическия съвет и секциите.

Тези форми на обучение на кадрите и актива се оказаха особено резултатни. Обикновено те са придружени с комплекс от мероприятия на различни равнища, като се започне от партийните групи и се стигне в заключителния етап до градско и районно равнище. Това издига научността в партийната работа и ръководство, повишава теоретическата и деловата подготовка на партийния актив. А в крайна сметка се отразява положително и върху дейността на партийните органи и организации. Разчитайки на активната помощ на методическия съвет, градският и районните комитети за в бъдеще все повече ще използват по-широко тази форма на работа.

Digitized by Google

Ценна помощ получават районните и заводските партийни комитети от методическия съвет по разнообразяване на формите и обогатяването на съдържанието при обучението и възпитанието на новоприетите комунисти. Секцията „Социален и качествен състав на Партията и възпитание на новоприетите комунисти" ежегодно разработва, обсъжда и изпраща примерни тематични планове и методически указания за организирането на школите и курсовете с младите комунисти. Членовете на секциите участвуват в занятията на школите и курсовете като лектори, оказват методическа помощ на участниците в школите и дават консултации при разработването на някои въпроси по партийно строителство. По инициатива на секцията с голям успех се проведе градска викторина с младите комунисти в чест на 30-годишнината от социалистическата революция в България на тема „БКП — организатор и вдъхновител на въоръжената борба на българския народ през периода 1941—1944 и в строителството на социализма". Непрекъснато се търсят нови форми на обучение и възпитание на младите комунисти.

* * *

Съветът се утвърди като активен помощник на градския комитет и отдел „Организационен" за издигане организационната култура и деловата квалификация на кадрите, за подобряване на стила и методите на ръководство, за изучаването и прилагането на челния опит. Тази равносметка ни дава основание да очертаем и направленията в бъдещото му развитие. Неговата дейност още по-плътно трябва да се синхронизира със задачите, които решава Софийската градска организация. Той да се превърне в онзи център, който теоретически ще изяснява и осветлява някои проблеми от партийното строителство, ще оказва методическа помощ за тяхното приложение в живота на партийните органи и организации. А това означава една още по-близка връзка между теорията и практиката, която ще помага проблемите, които поставя Централният комитет, по най-резултатен път да станат практика на партийните организации, на отделните комунисти. В периода на своето близо тригодишно съществуване методическият съвет и секциите към него натрупаха богат опит. Те доказаха, че са една необходимост в дейността на градската партийна организация, наложена от живота, от изискванията все по-пълно да се внедрява научният подход в партийната работа.

Методическият съвет и секциите могат и следва да оказват още по-голяма помощ на ПК и ППО при изучаването и пропагандирането както на нашия, така и на съветския опит. В това направление усилията ще бъдат още по-големи. Имаме вече всички условия, за да отделяме по-голямо внимание за създаване на нов опит, собствени образци, които да се експериментират и в последствие широко да се прилагат. Вероятно това ще изисква увеличаване на изследователския характер на дейността на секциите, по-широко приложение на моделирането и експериментирането в партийната работа.

Изхождайки от изискванията на градския комитет за засилване на диференцираня подход при обучението на актива, ще се разшири и практиката членовете на методическия съвет да излизат по-често с лекции и беседи, да дават консултации по определени въпроси и др.

Още по-дейно ще разширяваме участието на секциите в подготовката и организирането на семинарите и школите с низовия партиен актив, партийните бюра, груповите отговорници, резервните кадри, особено при провеждането на активните форми на обучение.

Digitized by Google

ПОДОБРЯВАНЕ РЪКОВОДСТВОТО НА ПЪРВИЧНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

НИКОЛАЙ ЦОНЕВ
първи секретар на ГК на БКП — В. Търново

Сложните задачи на социално-икономическото развитие, усъвършенстуването на обществените отношения и комунистическото възпитание на трудещите се не могат да се решат без цялостно подобряване на партийно-организационната работа, без компетентно политическо ръководство на партийните органи и организации. Ръководейки се от тези изисквания, след Десетия конгрес на Партията и особено след Националното съвещание във В. Търново градският комитет извършва по-конкретна и целенасочена дейност в тази насока. Във връзка с научно-практическата конференция на тема: „По-нататъшното издигане на научността — важно изискване на Десетия конгрес" се проведоха разнообразни мероприятия, които помогнаха теоретически да се изясни и да се обогати опитът по ония проблеми, които имат решаващо значение за организационното укрепване на първичните партийни организации и за повишаване ефективността от тяхната организаторска и политическа работа. На пленарно заседание обсъдихме цялостно въпроса за по-нататъшното издигане ролята на първичните организации като политически ръководители на трудовите колективи.

Какви цели си поставихме?

Първо, на основата на нарасналите изисквания да се оцени работата на градския комитет и на партийните организации, като се набележат мерки за издигане на по-високо равнище тяхната дейност; второ, политическата и организаторската работа на първичните партийни организации да стане още по-съдържателна и ефективна.

Анализирахме само някои от факторите за постигането на тези цели, които имат решаващо значение, а именно: работата на партийните организации за изпълнение на стопанските задачи, за създаване на здрав социално-психологически климат в трудовите колективи, за издигане на тяхната роля като политически ръководители; мястото и ролята на градския комитет за повишаване боеспособността и инициативата им.

След Националното съвещание във В. Търново проведохме семинар с работниците на градския комитет за изучаване заключителното слово на др. Тодор Живков и доклада на др. Борис Велчев. Във всички първични партийни организации се състояха събрания, на които въз основа на оценките и изводите на съвещанието пред комунистите се поставиха конкретни задачи. Проведохме и диференцирани срещи със секретарите на първичните организации и членовете на партийните бюра, запознахме ги с новите изисквания.

Какво постигнахме?

Отстраниха се някои слабости в работата на първичните организации, подобри се вътрешнопартийният живот и дейност, засили се

Digitized by Google

стремежът да се приведе стилът на работа в съответствие със съвременните изисквания. Под тяхно ръководство трудовите колективи положиха усилия за разкриване на допълнителни резерви и оползотворяване на факторите, от които зависи увеличаването на обществената производителност на труда, икономичното използване на суровините и материалите, качеството на изделията, срочното въвеждане в действие и натоварване на производствените мощности, усъвършенствуване на технологическите процеси.

* * *

Главното в новия подход, както посочиха др. Тодор Живков и др. Борис Велчев пред Националното съвещание във В. Търново, е ускореното рентабилно, високоефективно развитие на икономиката.

Как решаваме тези задачи?

Да вземем модернизацията и реконструкцията. Най-напред се изясни перспективата на развитие на предприятията и трудовите колективи. Установи се по-непосредствена връзка с редица научноизследователски институти, конструкторски колективи, сключиха се с тях договори за съвместна работа по разработването на техническата документация.

Най-добри резултати постигна колективът на КЗХ „Тр. Саралиев" във В. Търново. Под ръководството на партийната организация и с активното участие на комунистите се извърши цялостна реконструкция и модернизация на предприятието, в резултат на което производителността на труда се увеличи с 21 на сто.

Положителна е дейността и на първичните организации и трудовите колективи в млечна промишленост, месокомбината „Родопа", фабриките „Д. Георгиев", „Балкан", „В. Мавриков", „В. Левски", „Сърп и чук" и други. Тези усилия дадоха добри резултати. През шестата петилетка обемът на продукцията от промишлените предприятия в града нарасна от 158 милиона лв. през 1970 г. на около 330 милиона през 1975 г.

Разбира се, не навсякъде реконструкцията и модернизацията на производството са проведени в съответствие с изискванията. Отделни първични организации и стопански ръководства — във фабриките „Етър" и „В. Коларов", в Комбината за строителни материали — все още не са създали добра организация и не водят последователна борба за спазване на сроковете и усвояване на средствата. Недостатъчно ефективна е организаторската и политическата работа на партийните организации и стопанските ръководства за изпълнение на мероприятията по техническия прогрес. Все още подходът, отношението на партийните комитети, на бюрата и най-вече на първичните организации по този въпрос не отговарят на големите изисквания, поставени от Националното съвещание във В. Търново. Към тях сме насочили вниманието, за тях отделяме повече грижи и помощ.

* * *

Градският комитет полага системни грижи за правилно регулиране на социалния и качествения състав на първичните партийни организации. Всяка година изготвя цялостен план за приемането на нови членове, като вниманието е насочено към онези отрасли, където партийното ядро е недостатъчно.

Digitized by Google

За времето след Десетия конгрес градската партийна организация нарасна с 1320 членове и сега наброява 5450 комунисти, разпределени в 209 първични организации.

Нарасна относителният дял на комунистите с висше, полувисше и средно образование от 58,15 на сто на 61,62 на сто. От новоприетите 79 на сто са до 30-годишна възраст.

Значителни изменения настъпиха и в състава на партийните бюра, членовете с висше, полувисше и средно образование са 83 на сто, а секретарите — 96 на сто.

Важна задача за подобряване на социалния и качествения състав е увеличаването на жените в съответствие с тяхното участие в политическия, стопанския и културния живот. Относителният им дял в градската организация е 31 на сто при 30 на сто към Десетия конгрес. Броят им в партийните бюра от 29,4 на сто се увеличи на 32,3 на сто, а на секретарите от 29,6 на сто на 31,8 на сто. Конкретна и целенасочена работа в тази насока извършиха партийните организации в Радиозавода, Завода за телферни електродвигатели, фабрика „В. Мавриков", Завода за запаметяващи устройства и други, чиито колективи се състоят изключително от жени.

Особено внимание отделяме на индивидуалната работа с новоприетите членове на Партията. Първичните организации следят тяхното политическо укрепване и професионално ориентиране. Възлагат партийни поръчения на изявени комунисти да работят с младите. За обучението им от шест години функционира едногодишна школа без откъсване от производството, през която са преминали над 400 новоприети комунисти. Тематиката е предимно по въпросите на партийното строителство. Лекциите се изнасят от секретари и други работници на окръжния и градския комитет на Партията. Друга част от тях се учат във Вечерния университет при градския комитет, а всички останали са включени в звената за партийна просвета.

В някои по-големи партийни организации като в Радиозавода, фабриките „В. Мавриков", „Д. Георгиев" и други приемането на младите комунисти става на исторически места — на връх Бузлуджа, паметника на Габровско-севлиевския отряд при с. Балван, парка „Първа социалистическа сбирка" във В. Търново при подходящи тържества с участници в антифашистката борба. Тези мероприятия допринесоха за правилното класово-партийно, патриотично и интернационално възпитание на новоприетите партийни членове.

Опита по подбора, обучението и възпитанието на младите комунисти в бъдеще ще разширяваме и обогатяваме и по форми, и по съдържание.

* * *

Едно от най-важните условия за повишаване боеспособността на първичните организации е да се издига ролята на секретарите. Окръжният комитет прие специално решение за подобряване на общественото им положение и условията на труда, за създаване възможност да наблюдават и изучават цялостната дейност на трудовия колектив и други. Градският комитет на Партията извърши конкретна, целенасочена работа. На почти всички се подобри служебното им положение, а на 75 на сто от тях се осигуриха самостоятелни помещения за работа. В първичните организации се водят летописни книги.

Изградена е система за обучението и възпитанието на членовете на партийните бюра, в това число и на секретарите. Използват се най-различни форми — школи, семинари, съвещания за обмяна на положителния опит, конференции и други.

Digitized by Google

Обучението на секретарите се осъществява диференцирано, по отрасли. Тази форма се оказа много ефективна. Тя се използва и при обучението на заместник-секретарите и останалите членове на бюрото, на отговорниците на партийните групи.

Преди съставянето на годишните и оперативните планове запознаваме новоизбраните секретари с проблемите на планирането в партийната работа. Засилихме и контрола по изготвянето на плановете. Те се преглеждат от наши работници в присъствието на секретарите и след направените бележки и допълнения се внасят в събрания за приемане. Положителен опит в тази насока имат заводският партиен комитет и първичните организации при МЗ „Червена звезда", завод „Победа", завод „Минералмаш", СДТ „Нармаг" и др.

Полуденят с партийните секретари, който провеждаме веднъж на два месеца, се утвърди като подходяща форма за изучаване на положителния опит на най-добрите партийни организации и секретари по ръководството на ДКМС, работата с кадрите, масово-политическата дейност, издигане равнището на социалистическото съревнование, работата на партийните групи и други. Приета е и програма, с която се внася по-голяма системност и последователност в тази дейност. Десет първични организации са определени за базови, в тях най-добре се работи по въпросите на партийно-организационната дейност. Стремежът е положителният опит, интересните инициативи да се прилагат творчески, съобразно конкретните възможности на всяка първична партийна организация и всеки трудов колектив.

В резултат на грижите на окръжния и градския комитет израснаха и се утвърдиха много секретари на партийни организации като Радко Кънчев — секретар на заводския партиен комитет при Радиозавода, Мария Алексиева във фабрика „В. Коларов", Стефан Тодоров — в завода „Минералмаш", Тодор Петровски — в комбината за услуги, Пенка Ганчева — в районната станция на съобщенията и др.

С авторитет и уважение се ползва секретарят на партийната организация при завод „Победа" Петър Йовчев. Само за 3 години той се утвърди като политически ръководител, успя да сплоти и мобилизира комунистите, партийните групи. Те са в челните редици на социалистическото съревнование. Първичната партийна организация своевременно откликва на актуалните въпроси, поставени от Партията. Комунистите от завода първи подеха инициативата на видинските химици. Създадоха се работни групи от комунисти и комсомолци, които без спиране на производството за кратко време монтираха специални машини за шлайфане и полиране. От извършената реконструкция и модернизация производителността на труда в отделни участъци на завода ще се увеличи с 60 на сто, а обемът на промишлената продукция от 5 милиона лв. през 1975 г. ще нарасне на 8 милиона през 1976 година.

* * *

Боеспособността на първичните партийни организации, изграждането на добри взаимоотношения в трудовите колективи зависят до голяма степен от отношението на стопанските и административните ръководители към партийно-политическата работа. Този въпрос през последните години постоянно стои пред нашето внимание. Във всички първични партийни организации бяха проведени събрания на тема „Стопанският ръководител — политически деец".

Бюрото на градския комитет на среща със стопанските и административните ръководители награви задълбочен анализ и оценка на стила им за издигане ролята на първичната организация като поли-

Digitized by Google

тически ръководител на трудовия колектив. Посочиха се имена на ръководители, които със своята дейност и поведение са се превърнали в непосредствени организатори на трудовите колективи, в негови възпитатели, работят за укрепване на партийната организация и съдействуват за издигане авторитета на партийния секретар.

Заедно с това критично беше оценена дейността на онези, които недостатъчно оценяват първичните организации, гледат на тях като на помощни органи, омаловажават ръководната им роля, не се съобразяват с мнението им при издигане, освобождаване, разместване и назначаване на кадрите.

Анализирайки тези недостатъци, градският комитет прие програма за обучение на стопанските и административните ръководители по въпросите на партийното строителство. В редица случаи при обсъждане на дадени въпроси освен секретарите на първичните организации присъствуват стопанските и административните ръководители. Типичен пример е проведеният през октомври 1975 г. ден за обмяна на положителния опит по издигане равнището на социалистическото съревнование, в който участвуваха и директорите на предприятията.

Изграден е и съвет на директорите. Той значително ще допринесе за подобряване на политическата работа.

* * *

Личният контакт на секретарите и сътрудниците на градския комитет с първичните организации е от голямо значение за подобряване на тяхната работа. Разпределени по организации, всеки месец ги посещават. През този ден апаратът на градския комитет прекарва работното си време в трудовите колективи, среща се с работниците, разговаря с актива, с партийното и стопанското ръководство. Денят завършва с беседа или общо събрание на колектива. По-добре се ангажират и членовете на градския комитет. На тримесечие всеки от тях присъствува на две партийни събрания на първични организации.

В много случаи връзката между заводските комитети и първичните организации е недостатъчна. Някои от функциите на първичните организации се изземват от заводските комитети, не се пренасят своевременно поставените задачи от висшестоящите партийни органи, не се създават условия за формиране на собствен стил.

Градският комитет на Партията повиши изискванията към заводските партийни комитети. Бюрото изслуша оценка на заводските партийни комитети по различни въпроси при: „В. Мавриков" — за работата с кадрите; ДДЗ „Д. Благоев" — за дейността на стопанските ръководители по създаване на социално-психологическия климат; Радиозавода — по перспективата на предприятието и т. н. Правят се и комплексни проверки на място. Всеки месец в отдел „Организационен" на градския комитет се докладва за изпълнението на някои важни решения или задачи.

* * *

Политическата и организаторската работа, нарасналият трудов и политически подем, повишеното чувство за отговорност с всеки изминат ден издигат ролята на първичните организации като политически ръководители на трудовите колективи, а това ще бъде нашият най-голям принос за достойна среща на Единадесетия партиен конгрес.

Digitized by Google

НАЦИОНАЛНАТА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИЯ

На всеки етап от развитието на страната по пътя на социализма Партията е долавяла най-важните и решаващите проблеми. Стремяла се е да ги разработва научно и да мобилизира комунистите и всички трудещи се за тяхното практическо осъществяване. Особено ярко този подход се утвърди след историческия Априлски пленум (1956 г.) на ЦК на БКП.

Година след година Партията записва в своята летопис много светли страници, много значими решения и постижения. Едно от внушителните събития в живота на страната през този период е Националната партийна конференция, посветена на проблемите за повишаване обществената производителност на труда. Тя обсъди един от най-главните решаващи въпроси, от който в най-голяма степен зависи осъществяването на великите цели с изграждането на развитото социалистическо общество. Насочи енергията, градивните сили на народа към стратегическата задача на времето — висока обществена производителност на труда, максимално използване на всички ресурси и условия за икономически и социален прогрес Начерта задачите, които са сърцевина на цялата икономическа дейност за един продължителен период от време, който не се вмества в рамките само на една петилетка. С научна обоснованост и марксическа далновидност посочи, че нашата страна би могла да се развива с бързи темпове като модерна социалистическа държава само ако най-активно, в широки мащаби и резултатно участвува в международното разделение на труда, ако използва предимствата на социалистическата икономическа интеграция, ако постига по-голяма конкурентност на своята икономика. Ето защо възловият проблем, в който като във фокус се събират всички други проблеми на нашата борба за изграждането на зрялото социалистическо общество, е повишаването на обществената производителност на труда. По думите на Ленин именно това е главното условие, решаващият фактор за пълната победа на новия строй.

Масовото народно движение, към което призова Националната партийна конференция, боевата програма за действие, забележителните със своята смелост и революционен дух основни насоки в доклада срещнаха горещата подкрепа на целия народ, на творците на материални и културни блага, които създават новата история изграждат настоящето и бъдещето на България.

В своето встъпително слово пред Националната партийна конференция др. Тодор Живков подчерта, че „само чрез бързото повишаване на производителността на труда ще можем да осигурим и занапред високи и устойчиви темпове на растеж на нашата икономика, да увеличим икономическия потенциал на страната, да създадем прогресивна структура на общественото производство. Само ако увеличим темповете на растеж на производителността на труда, ще можем по-бързо да увеличаваме националния доход и оттук — по-бързо да издигаме материалното и културното равнище на народа." Тази голяма национална задача в органическо единство включва средствата и целите, коренните интереси на целия народ, неговото настояще и бъдеще.

Грижата за човека е ръководно начало, смисъл и съдържание на политиката на Партията. Тя е израз на последователното съблюдаване на изискванията на основния икономически закон на социализма за по-пълно задоволяване на постоянно растящите потребности на народа от материални блага и духовни ценности. Декемврийският (1972 г.) пленум на ЦК на БКП постави в нова светлина тази задача на партийната политика. Става дума вече за

Digitized by Google

такова жизнено равнище, което за всеки отделен планов период се определя на базата на научнообосновани динамични норми за ползване на материални и духовни ценности, за такова жизнено равнище, постигането на което за непродължителен период от време ще ни нареди между първите страни в света в това отношение. Няма съмнение, че тази високохуманна задача може да се осъществи само на базата на икономика, способна да постигне траен, висок растеж на обществената производителност на труда. В такъв смисъл жизненото равнище и обществената производителност на труда са икономически категории, значението на които граничи със смисъла и съдържанието на човешкия живот, на развитието на обществото.

Кое даде възможност в такава светлина да се постави въпросът за обществената производителност на труда?

През годините на социалистическото строителство и особено след Априлския пленум на ЦК на БКП беше създадена могъща материално-техническа база, научно-технически потенциал, закалени и творчески отряди във всички сфери на икономиката. Високата степен на развитие предполага и нови, по-големи темпове в обществената производителност на труда, които да отговарят на съвременните постижения в света, да бъдат в пълно съответствие и в единен ритъм с икономическия подем на Съветския съюз и всички социалистически страни.

Националната партийна конференция не само оцени тези нови моменти и условия, но посочи и решаващите фактори за всестранен подем, съвкупността на които определя съдържанието на голямата задача за повишаване на обществената производителност на труда.

Кои са тези фактори, които обуславят голямата, с историческо значение задача?

Концентрацията и специализацията на производството — ново виждане, нов подход към този проблем. Преди всичко съкращаване на номенклатурата на различните видове изделия, ограничение на развитието на някои неизгодни производства В съвременната обстановка да се намери най-ефективното място в международното разделение на труда. Да се установи трайна специализация в производството на перспективни изделия, на оптимални по размер мощности главно чрез интеграция със СССР и другите социалистически страни. Основното в този фактор са проблемите за целенасочени структурни изменения, едромащабност на продукцията и оптимални серии.

Използване суровините от нашата преработваща продукция. Пълна, дълбочинна и комплексна преработка на добитите в страната или внесени от чужбина суровини. Използване на отпадъците, прилагане на прогресивни комплексни технологии за оползотворяване на висококачествени наши суровини.

Преустройство на научния фронт и съсредоточаване на силите за функционални и приложими изследвания в основните направления, по които нашата страна поема курс на кооперираме и интеграция. Целият научен фронт да насочи своите усилия към бързото и с най-висока ефективност внедряване на световните достижения в практиката, да бъде начело в движението за висока обществена производителност на труда. Нашата наука все по-успешно да изпълнява своята роля на непосредствена производителна сила, която координира тясно и обединява своята дейност с могъщия потенциал на съветските научни институти и организации.

Подобряване качеството на произвежданата продукция и на проектирането, като се осигурява пълна комплектност с всички необходими съоръжения, апаратури и прибори, които създават условия за високо качество на изделията.

Модернизация и реконструкция чрез масово обновяване на морално и физически остарелите основни фондове, като се използват максимално вътрешните възможности на предприятията. Производството да се усъвършенствува най-бързо и с най-голям икономически ефект именно чрез реконструкция и модернизация, чрез внедряване на нови технологии и по-добра организация на труда.

Националната партийна конференция определи движението за висока обществена производителност на труда като **масова школа за висока социалистическа съзнателност,** за здрава дисциплина и творческа инициатива. Тя начерта и насоките на работа, ролята, мястото и задачите на партийните организации в борбата за повишаване на обществената производителност на труда. Осъществяването на големите задачи изисква и по-голяма деловитост, нов подход, целенасочени действия, умела политическа работа на партийните органи и организации.

По изминатия път от Националната партийна конференция до дните пред XI конгрес на Партията ярко се очертават смелите стъпки на многостранното развитие на икономиката, на прогресивното благоденствие на народа, резултат главно на успешното решаване проблемите на обществената производителност на труда. В осъществяването на големия комплекс от мероприятия, които доведоха до повишаване на обществената производителност на труда, **особено решаващо място заемат партийните организации.** Те са тези, които непосредствено мобилизираха силите на трудовите хора, превърнаха партийните решения в тяхно убеждение и стимул за действие. Усилията на партийните организации през изтеклия период бяха насочени към конкретното разкриване на възможностите и пътищата за най-ефективното и бързо повишаване на обществената производителност на труда. Под тяхното ръководство ежегодно се правят обстойни прегледи на състоянието на обществената производителност на труда. Анализът и оценката на постигнатото, хиля-

Digitized by Google

дите допълнителни предложения показват убедително големите възможности на всеки колектив за разкриване на нови резерви в производството, в борбата за икономии на суровини и материали, за повишаване качеството на продукцията. Изработваха се на тази основа добре обосновани инженерно-технически програми, дадоха се обещания за преизпълнение на производствените планове в чест на XI конгрес на Партията. С това партийните органи и организации широко привлякоха трудещите се в управлението на производството, умело мобилизираха творчеството им за повишаване обществената производителност на труда.

Много и много примери могат да се посочат за търсенето на нов подход, за творчеството и умението да се решава кардиналният проблем, както изисква духът на Националната партийна конференция. На редица пленуми, научно-практически конференции беше обобщен положителният опит, очертаха се недостатъците и слабостите, взеха се решения как, с какви форми и средства да се върви по-нататък в решаването на тази трудна задача.

Широка и задълбочена политическа и организаторска работа извършиха партийните организации по програмите за концентрация и модернизация на производството, за разгръщане на всенародното съревнование чрез насрещните планове на трудовите колективи. В неуморното търсене на нови пътища, на ефективни форми за решаване на жизнената задача за висока обществена производителност на труда под ръководството на партийните организации активността и инициативата на трудещите се намери израз в многобройните почини и движения. Ярка следа ще оставят в устремния ни път за бързо икономическо развитие дръзновените инициативи на 7-те бригади на завод „Васил Коларов", на кремиковската младеж, на сливенските текстилци, на видинските химици и много, много още изяви на висока социалистическа съзнателност на трудовите хора. Те бяха отговор на постановката на Националната партийна конференция, че по-високата производителност на труда предполага и по-високо развитие на производителните сили и социалистическите отношения.

Конкретно и силно оръжие в борбата за по-висока обществена производителност на труда даде в ръцете на партийните организации Националното съвещание във Велико Търново. То обобщи богатия опит на партийната дейност в това направление, научно обоснова необходимостта от още по-доброто й обвързване и подчиняване на задачите за повишаване ефективността на производството.

Няма съмнение, че задачите, начертани от Националната партийна конференция, влязоха дълбоко в съзнанието и действията на целия трудов народ. Но най-важният измерител на нейното значение са резултатите от изпълнението на производствените планове. Само за последната година на шестата петилетка обществената производителност на труда е повишена с 8,8 на сто. Огромната и ползотворна работа на партийните организации и трудовите колективи, усилията и творчеството, с които те вървяха по пътя, начертан от Националната конференция, помогнаха да се увеличат богатствата на нашата страна, да се направи още една решителна крачка за повишаване благоденствието на народа.

Но положителното въздействие, резултатите от досегашното решаване на големите задачи, които постави Националната конференция, са само един етап по пътя на стопанския ни възход. Насоките за икономическо развитие на страната до 1990 година, утвърдени неотдавна от ЦК на Партията, Обръщението на Централния комитет за достойно посрещане на XI конгрес поставиха нови, още по-високи цели, начертаха възходящите перспективи за изграждането на зрялото социалистическо общество. В неуморното търсене и създаване на положителен опит от страна на партийните организации и стопанските ръководства за повишаване на обществената производителност на труда, в активното участие на трудещите се за решаването на тази задача на задачите сега се крие залогът за успеха.

Digitized by Google

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА В УСЛОВИЯТА НА ПЕТДНЕВНАТА РАБОТНА СЕДМИЦА

ДИМИТЪР ПЕТРОВ
зам.-зав. отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП

Правилното разкриване на социалната същност, структурата и функциите на свободното време има голямо значение за съдържанието, организацията и ръководството на идеологическата работа.

В науката има ясно разграничение между трите понятия — работно, извънработно и свободно време. Преодолява се и в практиката разбирането за отъждествяване на свободното с извънработното време. Свободно е онази част от извънработното време, което се отделя за интелектуално и физическо развитие на личността, за активен отдих и развлечение. С други думи тук спадат всички дейности на личността, насочени към удовлетворение на нейните потребности в процеса на саморазвитието й в интелектуално, нравствено и физическо отношение и свързаният с това разумен отдих и развлечения. В този смисъл свободното време не е строго индивидуален въпрос на личността, а социална ценност, обществено богатство. И тъкмо поради това обществото не може да бъде безразлично как се „консумира" то. „Свободното време не е време, свободно от отговорност пред обществото" — подчерта др. Л. И. Брежнев пред XV конгрес на професионалните съюзи в СССР.

Тази постановка за социалния характер, за структурата и функциите на свободното време разкрива параметрите, характера и целите на идейно-възпитателната работа сред трудещите се.

Разбира се, свободното време не е единственият фактор за всестранното и хармоничното развитие на личността. Това развитие обхваща цялата съвкупност от дейности, извършвани както в работното, така и в свободното време. В процеса на труда се формират основните потребности на личността. В известен смисъл трудът създава и свободното време, защото неговата по-висока производителност води до съкращаване на работното време.

Свободното време се проявява едновременно като могъща производителна сила и като фактор за развитието на личността. В този именно смисъл Маркс го разглежда като „велика производителна сила". Идеологическата работа е призвана точно, дълбоко и ярко да разкрива и разяснява този аспект, за да се преодоляват още в зародиш някои илюзии и неправилни възгледи, че намаляването на работното

Digitized by Google

време, техническият прогрес и пр. автоматически ще осигурят и повече свободно време, и по-голямо благоденствие на народа. Увеличаването на свободното време, ако не води до повишаване на обществената производителност, до нови форми на свободния труд, няма да съдействува нито за правилното развитие на отделната личност, нито на социалистическото общество като цяло. **Успешното разрешаване на тази задача е основна предпоставка за реализиране на всички останали придобивки на трудещите се от петдневната работна седмица.**

В свободното време се реализират много съществени функции на личността, които я формират като субект на труда и на обществените отношения. Не бива да се забравя, че свободното време може да бъде действително обществено богатство само когато се използва в интерес на всестранното развитие на личността, на нейните способности и с това — за ново увеличаване на материалния и духовния потенциал на цялото общество. Обратно, при неразумно, лекомислено и безгрижно отношение то може да нанесе изключително голяма вреда, да способствува за разрушаване и деградация на личността. Това обстоятелство увеличава отговорността на партийните и обществените организации за разумното му използване.

Равносметката пред Единадесетия конгрес на БКП е богата и в областта на идеологическата работа на Партията. Тя се разгърна особено интензивно по изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията и Февруарския пленум на ЦК на БКП, като протичаше в благоприятната атмосфера на устойчивите темпове и тенденции в социално-икономическото развитие на страната. Верният политически курс на Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 г. и сега в навечерието на неговата двадесетгодишнина отново показва своята жизнена сила и въздействие върху социалистическото развитие на НР България. Петдневната работна седмица е едно от тези мащабни измерения на последователната, научнообоснованата политика на нашата партия.

Такова крупно социално мероприятие като петдневната работна седмица не може да не даде дълбоко отражение в съдържанието, организацията и ръководството на идейно-възпитателната работа сред трудещите се. Цялостната организация на идеологическата работа е изправена пред задачата максимално да се приспособи към него, като съхрани традициите, оптимално приспособи всичко ценно от досегашния опит към тези условия. Едновременно с това динамиката на живота налага да се експериментират нови форми и методи. Идеологическите мероприятия сега трябва да бъдат още по-добре организирани, по-съдържателни, ярки и емоционални, без разточителство на време. Изисква се нов ритъм и строго приспособяване към него.

При тези обстоятелства чувствително се изостря отговорността на пропагандистите и на партийните бюра и комитети за качеството на работата в системата на марксистко-ленинската пропаганда. Редица обстоятелства — умората в края на работния ден, по-малко време за занятията и пр., изискват много старателна предварителна подготовка от пропагандистите. Главното изискване към тях е в относително по-кратко време да поднасят добре систематизирани знания, да създават интерес за самостоятелно овладяване на знанията.

В последните няколко години в Габровски и Старозагорски окръзи има известен опит за съсредоточаване в един от почивните дни и политическото образование, и производствената квалификация. Например звената от рудник „Траяново — 2“ и част от учебните форми в рудник „Траяново — 3“, както и лекторията в гара Разделна на промишления комплекс „Марица-изток“ учат един път в месеца в почивен ден. По същия начин постъпват и в две от учебните звена в Държавния автомобилен транспорт и предприятието „Българска роза“ в Казанлък. През

Digitized by Google

този ден работниците идват в предприятието специално за занятията. Те са отпочинали, концентрацията на вниманието им е по-силна, активността — по-висока.

На други места се експериментира обучение на комунистите по местоживеене. Такъв е случаят в Раднево. Тук в школата по „Основи на марксизма-ленинизма" са включени работници от една смяна от всички цехове на ТЕЦ—2. Сбирките се правят един път месечно в почивния ден. Предимството на тази форма е в това, че участниците идват на занятия не само отпочинали, но и в клуб, който е непосредствено до жилищните блокове, а с това се спестява времето за пътуване до предприятието. Този ден след грижлива подготовка и след като се преодолее психологическата бариера, разкрива сериозни възможности за по-интензивно и резултатно идеологическо въздействие върху трудещите се. Поставени в по-благоприятните условия на почивния ден, комунистите имат възможност по-задълбочено да осмислят и усвояват марксистко-ленинската теория. Този начин на обучение създава по-висока степен на познавателен интерес — предварителна психологическа нагласа за обучение, освобождаване на съзнанието от грижи за други дейности, липса на умора и пр., в значителна степен преодолява трудностите по занятията в работния ден.

Разбира се, трябва да бъдем внимателни, строго да преценяваме както положителните, така и негативните страни на този опит. Добре е да се поддържа ентусиазмът на пионерите в това дело, правилно е да се експериментира, да се създава нова организация и по-добра материална база, но без да се бърза, без увлечение.

Изобщо изборът на времето за занятия следва да се определя съвсем конкретно, в зависимост от условията в съответните партийни организации. Възможни са различни варианти, но който и да бъде предпочетен като по-благоприятен, сам по себе си няма да реши успеха, ако не се отчитат неизбежните плюсове и минуси и не се предприемат необходимите мерки едните да се оползотворяват, другите да се неутрализират. Тук решаваща е ролята на субективния фактор — пропагандистите и партийните бюра. Политическото образование в свободния ден поставя редица въпроси пред тях. Нужно е да се преодолее психологическата бариера, да се създаде по-добра материална база, да се синхронизират усилията на обществените организации, да се осигури правилно взаимодействие с кварталните партийни комитети. Силно нараства обществената отговорност на пропагандиста. Повишават се изискванията към цялостната му теоретическа, методическа и общокултурна подготовка. Растат задълженията му заедно с партийните бюра да организира целия цикъл от мероприятия, за да се постигнат по-високи учебно-възпитателни резултати — правилно да се дозира програмата за пребиваването на хората в завода през почивния ден, да се съчетае с интересна културно-масова дейност, професионална квалификация.

В условията на нарастване на свободното време настъпиха редица изменения и в лекционната пропаганда — в нейния ръст, в съдържанието и организацията ѝ. Досегашният ни опит показва, че някои традиционни, утвърдени форми — просветни събрания, народни университети към читалищата, цикъл лекции, отделни беседи при добра организация могат успешно да се провеждат и в почивните дни. Внедряват се нови и интересни форми на лекционна пропаганда, които привличат трудещите се. През миналата година например комитетите на Отечествения фронт в Старозагорски окръг са организирали над 250 лекции на открито в зоните за отдих, в националния парк-музей „Шипка—Бузлуджа", при лобни места и партизански землянки, на комплекса „Марица-изток".

Налице е тенденция за увеличаване броя на лекциите по местоживеене, без да отслабва тази дейност и по месторабота. Нараства ин-

Digitized by Google

тересът към въпросите на международното положение, към актуални социални, политически, идеологически, нравствени, семейно-битови, педагогически и други проблеми. Подчертано е желанието на хората лекциите да бъдат по-кратки, но по-конкретни и по-добре аргументирани. Особено полезно е единното планиране на лекционната пропаганда на партийните, комсомолските и профсъюзните организации в предприятията и по местоживеене, както и дейността на дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков".

Особено значение придобива размахът, силата на въздействието на масово-политическата работа. Опитът на Габровски и Старозагорски окръг показва, че подобни мащабни промени, които засягат цялостната система на обществения живот — производство, транспорт, търговия, комунално-битови услуги, социално управление, изискват максимално гъвкава, динамична и постоянна политико-разяснителна работа сред трудещите се. По-благоприятни и резултатни в тази обстановка са онези форми на масово-политическата работа, които могат да се осъществяват за по-кратко време и сред най-малките структурни единици на трудовите колективи. Груповата беседа, личният разговор с малките производствени единици са сполучлива форма за обхват на хората, за по-непосредствен контакт и по-резултатно въздействие. Предимствата са на страната на тези форми, защото по-лесно могат да се пригодят в съответствие с промените в работното време. Ограниченото свободно време в рамките на работния ден, разпокъсаността на обектите (транспорт, търговия, строителство и пр.), спецификата на задачите, които стоят пред различните производствени звена, изискват активизиране на масово-политическата работа на партийните организации по цехове, бригади, смени, максимална синхронизация и обединяване на усилията на различните обществени организации, за да се избегне дублирането. Най-правилно е да се приемат единни планове за масово-политическите и културно-възпитателните инициативи в предприятията.

Нараства ролята и на нагледната агитация и радиовъзлите. Радиовъзлите сега разгръщат широка дейност сутрин при постъпване на смяната, през обедната почивка и в края на работното време. По радиоуредбите се разясняват различни въпроси, които вълнуват трудовия колектив, по тях по-често излизат с кратка беседа най-отговорните ръководители в предприятието. Нагледната агитация допринася да се задържа по-трайно вниманието на трудовите колективи върху актуални за деня, за седмицата или за месеца обществени проблеми. Нараства качеството и оперативността на нагледните материали.

Местният печат и местната радиопропаганда все по-успешно се превръщат в силно оръжие на партийните комитети, обществените и стопанските ръководства за организиране на социалистическото съревнование, за разпространение на челния опит, за повишаване производителността на труда, за комунистическото възпитание на народа и младежта. Тези средства успешно допълват централния печат и националната програма на радиото и телевизията, по-добре информират населението за местните събития, за живота в отделния район, промишлено предприятие, аграрно-промишлен комплекс, училище. За да се издига ролята на местните средства за масова информация като важно звено в системата на идеологическата работа на Партията, най-много допринасят постоянните грижи и внимание на окръжните комитети на Партията.

От всички форми, които придобиват актуално значение, трябва да се открои на първо място ролята на индивидуалната работа с хората. Напоследък др. Т. Живков неколкократно подчертава нейното значение. Вниманието на партийните комитети и организации все повече се насочва към подобряването ѝ в духа на неговите указания в речите

Digitized by Google

му във В. Търново и Бургас. Организирани мерки напоследък предприемат много окръжни комитети на Партията.

Окръжният комитет на Партията в София подготвя научно-практическа конференция на тема: „Пътища и средства за повишаване ефективността на индивидуалната политическа агитация, а бюрото утвърди „Основни насоки за усъвършенстване организацията, съдържанието и ръководството на индивидуалната работа". В отделни градски партийни организации се експериментира приложението на тези насоки — в Ботевград за системата като цяло, а в Самоков за индивидуалната работа сред неработещите млади хора, в Пирдоп за работата сред механизаторите, а в Своге за индивидуалната работа в условията на петдневната работна седмица.

В МЗ „Бъдащност" в Чирпан е организирана добре индивидуалната политическа работа с хората. Около 300 активисти (комунисти и безпартийни) са разпределени да работят с по 3—5 души от колектива. Тези активисти веднъж в месеца, а при необходимост и по-често получават инструктаж от заводския партиен комитет или бюрата на първичните организации по актуалните задачи, които стоят за решение пред предприятието, цеховете, участъците, бригадата. Така се осъществява постоянна двустранна връзка между ръководството и трудовия колектив, без да се губи много време, като се обхващат всички хора в колектива.

Заслужава внимание и опитът в индивидуалната политическа агитация на партийните организации при клоновото стопанство в с. Добротица, Силистренски окръг. Партийният комитет тук системно преценява политическите настроения, въпросите, които вълнуват трудещите се, и въз основа на това разпределя комунистите и безпартийните активисти за индивидуална политическа агитация сред тях. „Конкретната, индивидуалната работа с хората, както подчертава др. Т. Живков, е живецът на нашата политическа дейност, гръбнакът на нашата идеологическа работа." Тя дава възможност да се осъществява и специфичната човешка потребност от общуване. На тази основа най-добре се реализира постоянна всекидневна, жива и непосредствена връзка с трудещите се. В това общуване най-ефективно се прилага основният метод на агитацията — методът на убеждението.

Политическата работа с хората разширява техния кръгозор — разкрива идеологическия заряд на трудовото ежедневие, формира класово-партиен подход при анализа на социалните процеси и явления; активизира участието им в различните форми на социалното управление, разгръща трудовата и социалната активност като вътрешна потребност на социалистическия труженик. Напоследък се разширяват срещите и беседите на ръководните кадри в окръга, града, общината, в предприятията и учрежденията с трудещите се като сполучлива форма за укрепване на връзките на Партията с трудещите се, за запознаването им с основните проблеми на политиката на Партията и същевременно като удобно средство за обратна информация относно общественото мнение и политическите настроения на масите.

Двата почивни дни създават по-добри условия за идейно-възпитателна работа по местоживеене, която до известна степен е продължение на извършеното през седмицата в предприятията и учрежденията, но има и свои особености. Не е правилно да се твърди, че тя е само продължение на подетото в предприятията. Дори при най-добрите връзки между предприятията и кварталите работата, която се извършва тук, е непосредствено свързана с проблемите на жилищния квартал: възпитание на подрастващите, укрепване на семействата, подобряване на обслужването, борба с отживелиците, с отрицателните явления и противообществените прояви, въпросите на благоустрояването и т. н.

Digitized by Google

При петдневната работна седмица една част от възпитателните мероприятия се пренасят в почивните дни. Разбира се, все още е рано да се говори за традиции в това отношение, но тенденцията е очевидна. По-чести станаха празниците на професията, юбилейните чествувания, срещите на първенците в труда, състезанията по професии, заводските празници на самодейността, трудови ритуали и др., които се провеждат в един от почивните дни. През зимата тези инициативи обикновено се организират в салоните на културните домове или в общоградските зали, а през лятото — сред природата, на исторически места, туристически обекти.

Наблюденията показват, че голям интерес будят вечерите на първенците в труда и в обществената дейност. Особено силно е въздействието, когато успехите на първенците в производството се правят достояние на съкварталците. С интерес се посрещат поздравителните концерти за първенците и всички прояви, съчетани с художествени програми — голям ефект дава поставянето на снимките на изявените в труда съкварталци в клуба на квартала или читалищния салон и обратно — в клуба на предприятието на най-изявените общественици в квартала, работещи в предприятието.

Голяма роля в това отношение играят домовете на културата на окръжните съвети на Българските професионални съюзи и културните клубове в предприятията. С особена популярност се ползват различните форми на клубна дейност като: клубовете на орденоносците, клубовете на българо-съветската дружба, клубовете на младите семейства, клубовете на девойката, клубовете на приятелите на поезията и т. н. В повечето случаи са съвместно организирани от различните обществено-политически организации, изявяват се преди всичко в кварталните салони, в къщите музеи, в домовете на културата, в читалищата. Стремежът им е да пренасят част от своята дейност в почивните дни и в местата, където живеят работниците.

Организациите на Отечествения фронт и ДКМС разполагат с възможности да поемат повече функции в кварталите и жилищните комплекси, в местата за отдих и развлечение в областта на специфичната политическа и културно-просветна дейност по местоживеене.

Има изоставане по такъв отдавна назрял проблем — създаването на разумна организация за координиране усилията на окръжните съвети за изкуство и култура, културните институти и обществените организации, за да се осигурява интересна и съдържателна дейност и отдих за трудещите се през двата почивни дни. Твърде поучителен в това отношение е опитът на КПСС. В много градове на Съветския съюз са изградени микрорайони (които обикновено съвпадат с избирателните райони). Те не са административни единици. Работата в тях се ръководи от обществени съвети, чиято главна задача е да координират дейността на всички обществени организации с населението в тези микрорайони.

Зародиш на подобни координационни органи има и у нас, но в повечето случаи те функционират като комисии или съвети, които нямат достатъчно пълномощия.

* * *

Основна предпоставка за успеха на идейно-възпитателната работа при петдневната работна седмица е партийното ръководство, неговото непрекъснато усъвършенствуване. Важен фактор за това е равнището на планирането, организацията и ръководството на идеологическия процес. Планирането е онзи механизъм, който гарантира в много отношения успеха, осигурява единството на идейно-възпитателната с органи-

Digitized by Google

заторската дейност на Партията. Новият подход, който обоснова Десетият конгрес на Партията и Февруарският пленум на ЦК на БКП, изисква планирането да бъде комплексно, да обхваща всички сфери и равнища, всички звена и направления, да отчита ролята и взаимодействието на всички фактори и предпоставки на идеологическата работа.

Най-същественият белег за оперативността и компетентността на ръководството на идеологическата работа сега е способността му бързо и точно да отразява необходимите промени в организацията и управлението на идеологическия процес, да осигурява пълно взаимодействие на всички фактори в тази единна система. Окръжният комитет на БКП в Пазарджик обсъди на пленум ролята на партийните, обществените и държавните органи за пълноценно и съдържателно използване на извънработното и свободното време на трудещите се. Градският комитет на БКП в Силистра потърси мястото на партийните и обществените организации в организиране отдиха на трудещите се в условията на петдневната работна седмица. Други окръжни и градски комитети сега подготвят пленуми и конференции на тази тема. Бюрата на окръжните и градските комитети също се занимават с различни аспекти на този актуален проблем. По-често и окръжните народни съвети, и съветите за изкуство и култура разискват проблемите на организацията на свободното време и културния отдих на трудещите се. Всичко това допринася да се обобщава натрупаният опит и да се предприемат необходимите мерки за усъвършенствуване на идейно-възпитателната работа.

Регулирането на свободното време е израз на общественото въздействие върху духовното и физическото развитие на личността, важно условие за комунистическото възпитание на трудещите се. При такъв способ на организация на свободното време расте влиянието на планираните, целенасочени, колективни и индивидуални мероприятия за сметка на стихийното и неорганизирано, лекомислено прахосване на времето.

Организацията и ефективността на идеологическата работа в най-голяма степен зависят от оперативността и компетентността на партийното ръководство. Необходимо е да се осъществяват методично и последователно целесъобразни изменения в организацията на тази дейност, съответствуващи на обстановката и задачите. Непрекъснато да се повишава квалификацията на идеологическите кадри на Партията и обществените организации, способността и уменето им оптимално да съчетават преките с индиректните форми на идеологическо въздействие, умело да организират взаимодействието на различните възпитателни средства, да формират потребности у личността за идеологическо израстване. Особено внимание да се обръща на развитието на социалните отношения, на културата на бита и на общуването, на социалистическия начин на живот.

Партийните органи и организации своевременно да изучават новите процеси, явления и тенденции в идеологическата работа и да ги отчитат при нейното прогнозиране, планиране и практическо осъществяване.

Мероприятията за разумното използване на свободното време са резултатни, когато са органическа съставна част на плановете за социално развитие на трудовите колективи, обща грижа на партийните, държавните и стопанските ръководства и на обществените организации. Макар и да има известен опит, тя далеч не може да се счита достатъчно системна и последователна.

Налага се по-бързо да се изгради и усъвършенствува необходимият организационен механизъм за координация и ръководство, за единодействие и всеобхватност в делата на партийните, държавните и об-

Digitized by Google

ществените органи и организации. Строго и точно да се разпределят функциите и да се предостави по-голяма самостоятелност на обществените организации в процеса на изпълнение на единните планове и програми за идейно-възпитателното въздействие на трудещите се и младежта. Координационните органи — комисии, съвети и пр., трябва да получат по-широки пълномощия. Заслужава да се подкрепят и други идеи и форми, да се експериментира по-смело и да се внедрява бързо онова, което показва жизнеспособност и ефективност.

Трябва да се издига ролята и значението на първичните партийни организации. По своето съдържание и размах, по разнообразие на формите и методите идейно-възпитателната работа в много първични партийни организации, както показват и годишните събрания, сега още не съответствува напълно на големите цели и задачи. Нужна е по-системна помощ, по-пълно изучаване и разпространение на положителния опит тъкмо тук, в първичните партийни организации, които като политическо ядро на трудовите колективи трябва да дават тон, да ръководят и направляват процеса на идейно развитие на комунистите, безпартийните и комсомолците. „Ако субективният фактор в лицето на партийната организация — подчерта др. Т. Живков пред Националното съвещание във В. Търново — се намесва навреме, ако създава необходимите предпоставки, този процес може да се регулира планомерно и значително да се ускори."

Нарастването на свободното време изостря въпроса за отговорността на личността, за самоконтрола върху начина на използването му. Това е едно ново „натоварване" на идейно-възпитателната работа. И най-съвършената система на организация на свободното време не би функционирала оптимално, ако не се формира висока култура на цялото общество за рационално използване на свободното време, високо чувство за отговорност и личен режим на времето у всеки трудещ се.

Специфична функция и отговорност на партийните и обществените организации е да формират ново отношение, висока култура у трудещите се за разумно отношение към свободното време като фактор за тяхното развитие. Да воюват срещу лекомисленото отношение към свободното време, да формират нови потребности и интереси на личността. Това е сложна, но и благодатна задача. Решаването ѝ ще допринесе за изграждане на новия човек, с широка култура и богата социалистическа душевност.

ИНФОРМАЦИЯТА В УСТНАТА АГИТАЦИЯ

ДИМИТЪР МИХОВ

Проблемът за организирането на правата и обратната информация е един от основните в устната агитация.

В най-широк смисъл **информация** означава осведомяване, съобщаване за някакви събития, за някаква дейност. Източник на тази информация е цялата обществена действителност.

Политическата **агитация** се строи на базата на информацията, но тя не е тъждествена с нея. Агитацията е също осведомяване, но придружено с оценъчна дейност, със заставане на определени класови позиции, с разясняване и убеждение, с призив за действие. Специфичността се изразява в това, че тя използва оная информация, която раз-

Digitized by Google

крива политическия смисъл на отделните факти, разяснява тактиката на Партията, нейните актуални лозунги и задачи и като издига политическата съзнателност на трудещите се, спомага за активното им участие в осъществяване на партийната политика.

На основата на конкретна и диференцирана информация политическата агитация създава възможности „всеки завод или стопанство, всеки гражданин на нашето общество да види собственото си място, да осъзнае своята отговорност и приноса, който трябва да даде в общите усилия на народа за социалистическо изграждане на страната“[1].

Но на устната агитация, както и на цялата масово-политическа работа не може да се гледа само като на средство за разясняване на партийната политика. Тя не е само призив за изпълнение на задачите, не е само средство за възпитание и поучение на масите. Ако така се разбира и осъществява политическата агитация, неминуемо ще се стигне до нейното деформиране, до изпадане на голи просветителски позиции или до схоластично морализуване и назидание. Партията не само възпитава масите, но сама се учи от тях. Затова при устната агитация ние сме длъжни да се вслушваме в мнението на трудещите се, да се съобразяваме с техните искания, да обобщаваме и разпространяваме техния положителен опит, да ги въвличаме не само в изпълнителска, но и в организаторска и управленческа дейност.

Така че устната агитация е дейност, при която се предава и приема политическа информация. Този процес е двупосочен и непосредствен — от агитатора към агитираните и обратно.

Практиката на Софийската партийна организация показва, че партийните органи и организации в столицата имат голям опит в агитацията. Трудещите редовно се информират за социално-икономическата, културната и външната политика на Партията, а така също и по морално-нравствените проблеми. Разясняват се не само общополитическите, но и местните, въпросите на столицата, непосредствените задачи на колективите. Информацията се доставя от съответните партийни, държавни, стопански и обществени органи, от средствата за масова информация и преди всичко от Централния комитет на Партията, от неговите отдели. Тя се обогатява и доразвива съобразно местните условия и задачи от градския и районните комитети на Партията, диференцира се и се дозира за различните слоеве от населението. Във вид на доклади, инструктажи, справки и указания тя се изпраща в първичните партийни организации.

Заводските, учрежденските, кварталните и първичните партийни организации чрез различните форми и средства на масово-политическата работа и на устната агитация разпространяват информацията сред колективите.

По въпроса за съдържанието на тази информация Февруарският пленум направи извод, че понякога трудещите се знаят повече за международните събития, отколкото за собствената си работа, за своето предприятие или учреждение, за местните решения и начинания. Този извод подтикна Софийския градски комитет на Партията да полага постоянни грижи за своевременна разработка на столичните проблеми.

Планът за социално-икономическото развитие на столицата и предприятията, проблемите на благоустрояването и хигиенизирането на кварталите, на снабдяването и обслужването, на развитието на науката, учебното дело и възпитанието сега са в центъра на политическата агитация в столичната партийна организация. Градският комитет на Партията се стреми да доставя навременна политическа информация на районните комитети, на групите докладчици и политинформаторите,

[1] А. Лилов, Доклад пред пленума на ЦК на БКП, състоял се на 7 и 8. II. 1974 г., стр. 122.

Digitized by Google

на всички агитатори не само чрез периодични инструктажи, доклади и беседи, но и чрез своите печатни издания. Години наред Институтът за пропаганда на марксизма-ленинизма при Софийския градски комитет на Партията издава бюлетините „Международен живот“. „Партиен опит“, които са в помощ и на масово-политическата работа. В другите издания на института също се разработват много въпроси, свързани с разясняването на политически въпроси. Вече втора година излиза и бюлетинът „Отговори на актуални въпроси“, който разяснява предимно столичните проблеми и е предназначен специално за агитаторите. Постоянен поток от актуална политическа информация и конкретна разработка на специфичните проблеми организира и градският съвет на профсъюзите, градските комитети на Отечествения фронт и Комсомола. Заслужава специално да отбележим подобрената информация, която идва от изпълкома и сесиите на столичния народен съвет, от неговите служби. Основните решения на СГНС се отпечатват и изпращат на районите и съветниците, отразяват се във вестник „Вечерни новини“, ръководството на СГНС устройва периодични консултации и пресконференции по животрептящите въпроси на развитието на столицата. В много колективи на столичните предприятия партийните ръководства полагат успешни усилия да свържат устната агитация с изпълнението на задачите и с достойното посрещане на XI конгрес на Партията.

В КЦМ „Димитър Ганев“, в СЗ „В. Коларов“ докладчиците, информаторите и партийните активи разясняват поетото обещание на софийските трудещи се и по-специално проблемите на борбата за повишаване обществената производителност на труда, подобряване качеството на продукцията, провеждане режим на икономии, укрепване на трудовата и технологичната дисциплина, разгаряне на социалистическото съревнование за изпълнение на насрещните планове. Още по-непосредствено свързва идеологическата работа с конкретните задачи на колектива партийният комитет на СЗ „К. Ворошилов“. Устната агитация в завода е насочена към изясняване проблемите на реконструкцията и модернизацията на завода. На цехови и бригадни събрания са очертани задачите и пътищата за реконструкция и модернизация на всеки цех, участък и бригада. Това допринася всеки работник да види своето място и перспективите на бъдещата си работа. Колективът на завода със собствени сили завърши първия етап на реконструкцията, успешно са произведени пробните серии, произвежданата сега продукция е с оценка „К“.

Февруарският пленум издигна и изискването идеологическата работа да въздействува върху всички страни на духовната дейност, върху поведението, да обхване в единство рационалната и емоционалната страна на човешкото съзнание. С това трябва да бъде съобразен и потокът от права информация. Интересно е, че именно във СЗ „К. Ворошилов“ са осъществени много други инициативи, на пръв поглед като че ли нямащи нищо общо със задачите, решавани сега. Около 1000 работници, майстори и инженери са присъствували на обсъждането на книгата на другарката Цола Драгойчева „Повеля на дълга“. Близо толкова са участвували и в общозаводското заключително събрание на проведения съвместно с редакцията на в. „Литературен фронт“ разговор на тема: „Жената — наша съвременничка“. Но и на двете събрания и особено на предшествувалите ги разговори по бригади и цехове общите проблеми са били свързани с непосредствените задачи на колектива, с работата, която се извършва за модернизация на завода, на отделните цехове. Чествуването на Деня на победата в същия завод с участието на съветския посланик Владимир Базовски, на генерал Полина Недялкова, на гвардейската музика, с бойните знамена.

Digitized by Google

взели участие в Отечествената война, с изпълнение на специален рецитал от артисти е пример на съчетаване на устната агитация с културно-масовите форми, на директните с индиректните средства за въздействие, на изработване ценностна ориентация с емоционално преживяване, развлечение и забава. Неща, на които Февруарският пленум обърна също внимание.

Що се отнася до обратната информация в устната агитация, нейният поток в Софийската партийна организация е твърде широк и разнолик. Заслужават внимание следните направления на събиране обратна информация по:

Проблеми, които интересуват колектива. Какво вълнува хората, какво знаят и по какво не са наясно, какви интереси имат, какви са исканията им за идейно-политическата информация.

Отношението на хората към партийната политика и местните задачи. Как оценяват партийната политика, подкрепят ли я, как се отнасят към местните задачи, към непосредственото ръководство, към работата, която извършват. Какви критични бележки имат.

Предложенията им към местното и по-горно ръководство.

Участието на членовете на колектива в управлението, труда и обществения живот. Каква е тяхната активност като творци на партийната политика и на местните проблеми, какъв е делът им в социалистическото съревнование, почините и инициативите.

Какъв положителен опит са натрупали колективите.

Състоянието на колектива. Отношенията в колектива и между колективите. Социално-психологическия климат.

Събирането на информация по тези проблеми не става само по пътя на политическата агитация. То се извършва от много други органи и по-специално органите на вътрешнопартийната информация. В повечето от районните комитети на Партията в столицата е създадена и сега се доусъвършенствува цялостна система за събиране на информация за състоянието на колективите. В район „В. Левски" от няколко години успешно се експериментира система за изучаването на настроенията на хората, за общественото мнение. Вътрешнопартийната информация се използва и в устната агитация. Без това не биха могли да се поставят правилно целите и задачите на политическата агитация. Тя не би могла да се организира диференцирано. Но грешат онези другари, които считат, че събирането и използването на обратната информация трябва да става само чрез специалните органи на вътрешнопартийната информация или чрез създадените системи за изучаването и формирането на общественото мнение. Та нали всеки акт на устната агитация е среща с хората, връзка с колектива и създава възможности за събиране на обратна информация. Трудещите се не биха участвували в различните агитационни мероприятия, ако нямат гаранция, че не само ще получат отговори на вълнуващите ги въпроси, но и ще бъдат изслушани, ще направят своите предложения, ще кажат болките си, исканията си, ще разкрият положителен опит. Ето защо устната агитация не само участвува със свои данни и изводи във формирането на вътрешнопартийната информация, но набраната с нейните средства обратна информация пряко се използва от партийните органи и организации както за подобряване на разяснителната работа, така и за усъвършенствуването на дейността на самия колектив, за подобряване на социално-психологическия климат в него. Именно поради това още планирането на устната агитация трябва да съдържа задължения и мероприятия за обратна връзка и набиране на обратна информация. А всеки вид устна агитация да се осъществява така, че да буди размисъл у агитираните, да предизвиква въпроси, изказвания, предложения. Ако устната агитация позволява да се вземат решения, да се правят оцен-

Digitized by Google

ки и изводи, да се предлагат мерки — с това обратната информация непосредствено способствува да се усъвършенствува управленческата дейност.

Различните видове и средства на устната агитация създават различни възможности за права и обратна информация.

Опитът на Софийската партийна организация показва, че **събранията** в колективите по правило дават много добри възможности за организирането на **правата информация**. Това е най-често използваното средство за запознаването на колективите с решенията на Партията и държавните органи, с предстоящите задачи. Докладчици са най-подготвените партийни и стопански ръководители, специалисти, които имат възможност да запознаят колектива задълбочено, достъпно, но и отговорно с партийната политика, с конкретните задачи, с местния, общодържавния и световния опит. По правило потокът на **обратната информация** на събранията е по-слаб. Това особено се отнася за събранията с по-големите колективи. На тях присъствуват много хора, обаче изказващите се при обсъждането са сравнително малко, тъй като мнозина поради неумение, стеснение и други причини не намират сили да поставят въпрос, да направят предложение. Затова на публичните събрания, на многолюдните общозаводски, учрежденски и квартални събрания в повечето случаи се поставят задачи, те имат предимно осведомителен характер.

За да се създават условия за жив диалог с колектива, се свикват **събрания на въпроси и отговори**, така наречените **събрания без оратор**. Събират се предварително въпроси от колектива. На самото събрание един или няколко подготвени агитатори (партийни, стопански, административни ръководители, специалисти) правдиво и аргументирано отговарят, изясняват партийната линия, възможностите, задачите. Отговоря се и на допълнително зададените въпроси. Някъде се практикува и предварително съобщаване само на темата, а на събранието се задават въпросите и се отговаря. В Софийски градски комитет на Партията е изработена специална система за среща на бюрото с колективите. За отбелязване в тази система е, че преди да се състои срещата, определени групи от сътрудници на комитета предварително изучават проблемите, вълнуващи колектива, възможностите за подобряване на работата, предложенията на хората, което създава условия за задълбочен и компетентен разговор при срещите.

По-добри възможности за набиране на обратна информация създават **беседите** в малките колективи — бригади, смени, участъци. Те се организират обикновено от първичната партийна организация. Най-добре е, когато се събират в профгрупите, там където членуват почти всички работници и служещи. Двигател на тези беседи е **партийната група**. С предварителна разяснителна работа и с личното си участие в беседата комунистите от партийната група помагат да се активизират беседите, да се обсъждат проблемите. Беседчици са активистите на партийната организация, отговорниците на партийните групи, а така също от групата докладчици и политинформаторите. Беседите в малките колективи имат много преимущества пред общите събрания, тук може да се подходи значително по-диференцирано при разясняване на проблемите, свързани със задачите на колектива, с неговите интереси и потребности. Но за разлика от събранията в първичните колективи не винаги могат да се изпратят най-подготвените беседчици, най-пламенните агитатори, информатори с добър методически, психологически и педагогически опит. Що се отнася до обратната информация, тя тук е по-значителна от получаваната на общите събрания. В малкия колектив хората се познават и не се стесняват да задават въпроси, да се изказват, да правят предложения. Тук и взаимодействието между правата

Digitized by Google

и обратната информация е твърде интензивно и полезно. И беседчикът има какво да научи от дискусията, от обратната информация, и агитираните могат да съпоставят своите разбирания както с тези на агитатора, така и на другарите си.

Най-богата обратна информация се получава при **индивидуалната работа,** която е много ефикасен начин на политическо общуване, на идейно въздействие. Както каза другарят Тодор Живков на пленума на окръжния комитет в Бургас, конкретната, индивидуалната работа с хората е живецът на политическата ни дейност, гръбнакът на идеологическата ни работа. Тя е ярък израз на грижите към човека, към неговите потребности. Тук правата и обратната информация се осъществяват напълно непосредствено. Информацията на агитатора е отправена направо към агитирания, а той от своя страна реагира, споделя своите разбирания, дава оценки и предложения непосредствено и незабавно. Работата с отделния човек, така както и беседата в малкия колектив, а в много случаи и значително по-добре, създава възможности да се запознаят трудещите се с политиката на Партията, да участват по-непосредствено в нейното формиране и провеждане, да израстват като нови личности с активно отношение към жизнените проблеми, с богата душевност и морал.

Повечето партийни организации в столицата умело съчетават комплексното използване на различните видове устна агитация. В деня на агитатора например организират не само събрания, но и беседи в малките колективи и индивидуални разговори. Събранията с важен дневен ред се предшествуват от широко групово и индивидуално разясняване. В повечето от големите софийски предприятия събранията за приемане на насрещните планове се съпровождат от индивидуална разяснителна дейност и набиране на работнически предложения.

В това отношение в немалко партийни организации има две съществени слабости. Едната е: недостатъчни грижи на партийните организации за ежедневна агитационна работа в низовите колективи, сред отделните членове на колектива. Другата е: няма стройна система за своевременно реагиране на мнението на хората, своевременно и целесъобразно използване на предложенията им.

Тези въпроси се нуждаят от специална разработка. Затова тук ще се ограничим само с някои мисли.

Обстоятелството, че престанаха да съществуват агитколективите и политическата работа днес е дело на целия партиен, стопански и държавен актив, доведе до известно подобряване на политико-възпитателната дейност. Чрез изградените групи докладчици (а някъде и информатори) се подобри периодичната информация на колективите и населението. Но заедно с това в някои партийни организации се забелязва изоставане на низовата политическа работа, разкъсва се живата връзка с бригадите, смените, отделните хора. Според указанията на Секретариата на ЦК на БКП от 1964 г. за преустройство на масово-политическата работа с групова и индивидуална работа се занимават партийните групи. Именно партийните групи по пътя на конкретните поръчения трябва всекидневно да работят с първичните колективи. Там, където няма партийни групи, партийните организации изпращат в малките колективи комунисти с поръчения за работа с тях. Понякога се използват за агитационна работа в малкия колектив профсъюзните отговорници и комсомолските дружества. Има партийни ръководства, които недобре използват тези възможности. Те не са разбрали добре същността на преустройството на агитапарата, задоволяват се с периодични срещи с колективите и са занемарили ежедневната работа с хората, а това деформира цялата система за права и обратна връзка.

Слабостите в устната агитация са свързани най-вече с обработката и използването на обратната информация.

Digitized by Google

Обратната информация от индивидуалната работа обикновено се обобщава в партийните групи. Когато партийната група работи сред няколко първични колективи, обратната информация от груповите беседи също се събира в партийната група. Как да се постъпва с нея? Отговор ни дава системата за индивидуалната политическа агитация, изработена в градския комитет на Партията в Карлово. Партийният отговорник сам или чрез комунистите, участвуващи в индивидуалната работа, отговаря на повдигнатите въпроси. Това той прави, като прибягва и до помощта на бригадира, майстора и други. Когато въпросите надхвърлят неговата компетентност, той докладва в бюрото на първичната партийна организация. Информацията от събранията, митингите, срещите на цеховото ръководство с колективите и груповите беседи в първичните колективи се събира в партийното бюро и с нея се постъпва по същия начин. Така се прави и в заводския партиен комитет.

Правилното манипулиране с обратната информация създава най-добри възможности за повишаване ефективността на политическата агитация. Тя е едно от средствата за масово въвличане на членовете на колектива в активна управленческа дейност.

* * *

Правата и обратната информация в устната агитация са могъщ фактор за свързване на Партията с масите, за издигане политическата съзнателност на трудещите се, за повишаване на тяхната политическа и трудова активност, за претворяване в живота на партийната политика, на партийната програма. Тази нейна роля ще нараства заедно с увеличаването и ускоряването на социалните процеси, с разрастването на социалистическата демокрация, за да се осигурява непрекъснато информация както от горе на долу, така и от долу на горе.

ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ И ВЪЗПИТАНИЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ЛИЧНОСТ

С главна цел да се превърне трудовият колектив в център на възпитание, за утвърждаване на социалистическо отношение към труда и социалистическата собственост, за възпитаване на високи нравствени отношения между хората и активизиране на обществената им и трудовата дейност се организира научно-практическата конференция в Софийски окръг под ръководството на окръжния партиен комитет. Конференцията имаше два главни адреса: първичните партийни организации и партийния, комсомолския, профсъюзния и стопанския актив.

Трудовият колектив и идеологическият процес — проблем, който занимава първичните партийни организации няколко месеца. Той продължава да стои в центъра на тяхното внимание и сега. Но какво представлява всъщност научно-практическата конференция? Тя сложи началото на един всеобхватен процес, при който на базата на досегашния опит се изучиха, анализираха, обобщиха с участието на всички партийни членове онези идеологически средства, с които разполага първичната организация, за да подпомогне цялостната възпитателна функция на трудовия колектив.

Digitized by Google

Окръжният комитет на Партията със съдействието на научни сътрудници подготви и предложи план, който, утвърден от бюрото на комитета, набеляза основните жалони на научно-практическата конференция. Първичните партийни организации, за които разглеждането на подобен проблем представлява голям интерес, приеха вижданията на окръжния комитет като съществена помощ в своята работа. Бюрата на първичните партийни организации излъчиха комисии, които, подпомогнати от сътрудници на комитета, направиха планове за разговора в партийните организации на тема: „Ролята на трудовия колектив за възпитанието на социалистическия труженик". В изработените за събранията доклади се посочваха възможностите за издигане ролята на колектива в това направление, осветляваше се теоретически проблемът върху основата на реално виждане на нещата в самия колектив. Към основните разработки се прибавиха и редица съдоклади за ролята на партийната организация в подобряване на социално-психологическия климат в колектива, за работата по изпълнение на програмата за социално развитие като фактор за политическо ръководство и възпитание на трудещите се. Сега може да се каже, че докладите и съдокладите за партийните събрания на повечето места бяха сериозни и задълбочени, имаха задача да насочат разговора на комунистите към анализ на собствената им дейност.

Един от особено важните моменти в подготовката на тези събрания беше информацията, която комунистите получиха предварително за техния характер и проблематика. Ръководството на партийната организация във ВТК „Самоковска комуна" например предложи на партийните членове да анализират как досега се свързва тяхното политическо обучение с решаването на актуалните проблеми и задачи в колектива. Ако ходът на задачите изисква едно, а подготовката на партийните членове, тяхното теоретическо обучение отива встрани, откъсва се от живота, тогава за какъв ефект на възпитанието може да става дума? Още повече, че какъвто е подходът в партийната организация, такъв е той и в обществените организации. Комунистите решиха да сверят часовника си с потребностите на деня, да получат повече информация за характера на своите задачи, да направят необходимото, за да бъдат подготвени за тях.

Далеч преди събранията много партийни ръководства в Своге, в Костенец, Ботевград предложиха на комунистите редица въпроси, подготвиха тяхното внимание, подпомогнаха ги да размислят за главни страни в работата на колектива: какви форми и средства се използват за по-активното участие на членовете на колектива в управлението на производството и разширяването на вътрешноколективната демокрация; техният ефект, успехите, грешките? И още: какви са резултатите от борбата с отрицателните явления, какво трябва да сторим, за да издигнем ролята на трудовата среда, да повишим възпитателното ѝ въздействие? Комунистите не само размисляха върху тези въпроси, но и взеха активно участие в обсъждането им на събранията на организациите и срещите на активите, които станаха през втория етап на конференцията по райони. Тях ги занимаваха и такива въпроси като: идейно-възпитателната работа за формирането у всеки член на колектива чувството на стопанин в своето предприятие. Много информация имат партийните организации по този проблем. Голямо влияние оказа трудовият колектив на Завода за монтажни елементи в Копривщица върху работниците за постигането на най-висока производителност на труда в системата на ДСО „Автоматизация и приборостроене" — на едно лице за 1975 г. 14 000 лева при 8000 средно за обединението. Към втори октомври предприятието изпълни петгодишния си план за печалбата. Останалите показатели също са добри. Снижението на себестойно-

Digitized by Google

стта на сто лева стокова продукция е с 0,68 на сто, близо сто хиляди лева икономии от материални разходи. Тези постижения са дело на колектива. Те са плод на смислени усилия и принос на всеки специалист и работник. Отчетени са успехите на цеховете, на индивидуалните първенци. Излъчени са носителите на почетните звания, обявени са пред всички цеховете първенци. Заедно с това партийната организация е съумяла да подобри атмосферата в колектива. Внимателно е обяснявано на всички работници какви затруднения има или предстоят през съответните тримесечия. По всички възможни канали се изслушват мненията на работниците, техните искания по работата, по обществения живот, проявява се грижа към интересите им от културен, спортен и пр. характер. Положени са усилия да се създаде една вокално-инструментална група, съществува самодеен театрален колектив, проявяват се отборите по волейбол, баскетбол, лека атлетика и футбол. Заводското ръководство е построило с помощта на работниците две спортно-туристически бази, открило е почивни станции на море и планина. Работниците подпомагат строежа на новата сграда на предприятието. Временните помещения, в които работят, са строени пак от тях. Като се направи рекапитулация, излиза, че тук са намерили съответен подход към проблемите и хората, които трябва да ги решават. Навременна и точна информация по задачите и трудностите имат всички — от специалиста до работника. Лично разговарят комунистите с всички хора за техните виждания, бележки, предложения, ръководството се вслушва в това, което предлагат. Създадени са възможности за изява, за творчество. На партийните събрания комунистите разсъждаваха за характера на своята отговорност за преодоляването на шаблона.

Може би е интересно да се отбележи, че в подготовката на събранията в първичните партийни организации и на самите събрания по препоръка на окръжния комитет активно участие взеха най-отговорните ръководители на стопанските, профсъюзните, комсомолските организации, партийните бюра. Те главно бяха докладчиците. По този начин се осигури компетентно навлизане в проблематика, напълно в духа на Февруарския пленум, проблематика, близка и съществена част от дейността и на стопанския ръководител.

Вторият етап на конференцията всъщност беше един форум на актива. Тук докладчици бяха преди всичко научни работници, членовете на бюрото и сътрудниците на окръжния комитет и ръководни дейци на обществени организации. Съдоклади направиха секретарите на градските комитети на Партията.

Политическата и организаторската работа в колектива за изпълнение на единния план за обществено-икономическо развитие през 1975 година, резултатите от отчитането и използването на механизмите за целенасочено идеологическо въздействие в трудовия колектив; духовното и материалното стимулиране като фактор за политическата и трудовата дейност на членовете на колектива — ето главните насоки в работата на конференциите по райони. Към тези теми следва да добавим и много интересните обсъждания на проблеми като: резултатите от масово-политическата работа за повишаване на трудовата дисциплина, за организирането на социалистическото съревнование, за висока обществена производителност на труда и изграждане на комунистически добродетели у членовете на колектива.

Какви са отзивите за този подход на разговор с комунистите? Можем ли да говорим за резултати от практически характер? В района на АПК в Елин Пелин например могат да се изброят не един и два радостни факта, които говорят за по-нова, в духа на Февруарския пленум, ориентация по разглежданите проблеми. Партийните организации дойдоха на конференцията с интересни изводи, предложения, идеи

Digitized by Google

преди всичко по търсенето на главното в дейността на колектива, търсене, нелишено от самокритичен дух, от анализ. Постановките на научния ръководител на конференцията — доктора на философските науки Стойко Попов — бяха дешифрирани от интересни и задълбочени изказвания на партийни и други обществени дейци, които анализираха много дела, посветени на издигането на трудовата среда, на нейното възпитателно въздействие. Партийният комитет бе съсредоточил своето и на партийните ръководства внимание към привличането на работниците в обсъждането и приемането на плановете, мобилизиране на резервите за реализацията им, за преизпълнението им. В резултат работниците приемат тези изисквания като свой неотменен дълг. Ще се изпълни ли планът, зависи от тях. Така те възприемат своята отговорност като стопани на предприятието. Затова и ефектът от този подход на комунистите не закъсня. Три колектива в големи животновъдни ферми, предприятието за ремонт на пътностроителни машини, малцовата фабрика на гара Елин Пелин и други рапортуваха, че предсрочно са изпълнили петилетката.

Наблюденията на градския комитет на Партията в Елин Пелин по възпитателното въздействие на механизма за участието на трудещите се в общественото управление заслужено привлякоха вниманието на цялата конференция. Комитетът е направил опит да анализира различните форми на този механизъм — делегатските съвещания, съветите на майсторите и специалистите, съветите на бригадирите, бюрата на рационализаторите и изобретателите, участието в технико-икономическите съвети и пр. Открил е много слабости — принизяване на работата, формализъм, които отблъскват работниците и специалистите, пречат на реализацията на хубавите идеи.

В хода на събранията и конференцията в Самоков бе отдадено внимание на главното в отношението към хората — отчитане на резултатите на техния труд, изтъкване на положителния пример, умение да се води зрял политически, висок граждански диалог с работника, в чиито ръце е съдбата на производството. Заедно с това заслужено много се говори и за личното участие на кадрите в идейно-възпитателния процес, което е силен фактор за издигане на политическата съзнателност и трудовата активност на членовете на колектива.

* * *

Изводът е: събранията и конференциите дадоха благоприятен ефект. Причината? Темата — актуална, подготовката, извършена от отдел „Пропаганда и агитация“ на окръжния комитет, партийните комитети и другите звена — добра. Всичко това позволи да се огледа от различни страни тази важна област на партийната работа. Окръжният комитет успя да състави компетентни групи за подготовка на конференцията. В тях участвуваха научни работници, най-подготвените кадри в окръга — секретари и членове на бюрото на окръжния комитет. Домът за политическа просвета изпрати в организациите своевременно библиографски справки и тезисни разработки по някои теоретични въпроси.

Идеята за конференцията се посрещна със задоволство и с интерес от целия актив в окръга. Това помогна да се хвърлят много сили на всички нива в организацията, даде възможност да се разкрие назрялата необходимост от такъв задълбочен научен, с практически изводи разговор в окръжната партийна организация, за политическата работа за засилването на колектива, за превръщането му в център на възпитание на трудещите се. Има и друга причина за интереса, който се прояви към тази конференция. Това е нарасналата възможност за анализи-

Digitized by Google

ране на партийната работа в първичните партийни организации. Не само идеологическите работници, но и по-голямата част от кадрите в първичните организации, стопанските ръководства на предприятията и самите комунисти оценяват по достойнство ползата от такъв широк и всеобхватен разговор за ролята на трудовия колектив.

Конференцията на тема „Трудовият колектив и идеологическият процес" заслужи вниманието на много хора. Тя научи комунистите на внимателно отношение към идеологическите проблеми, постави пред партийното ръководство редица въпроси, които то ще трябва да решава с повишени изисквания, откри и резерви, защото колективният ум помогна да се огледат още много възможности.

Кирил ПАНАЙОТОВ

ИНДИВИДУАЛЕН ПОДХОД И ПЕДАГОГИЧЕСКИ ТАКТ

Много са случаите в обществената практика, които доказват необходимостта от педагогически такт в дейността на партийния работник. Вълшебният ключ към доброто у човека. Ключът, който някои ръководители забравят, когато отиват при хората.

Да застанем за момент пред стаята на секретаря на ОК на БКП в Ловеч Лазар Дончев. По лицата на неговите посетители откриваме, че са срещнали приятен и полезен събеседник. Ако вникнем по-прецизно в неговия подход, докосваме се до простотата и естествеността, вниманието и отзивчивостта към хората. Един от работниците на комитета споделя: „Когато срещна трудност в работата или личния живот, отивам при него просто така, да поразговаряме. И знаете ли, след всеки разговор настроението, самочувствието и увереността ми се засилват."

Наскоро срещнах израза: „Действията на ръководителя ще бъдат винаги по-успешни, когато не предизвикват у подчинените отрицателни емоции". Но има и други примери. Изпитах го и на практика. Влязох при секретаря на един градски комитет. Дори и не ме погледна!? Продължи да преглежда някакви папки. Дойде и председателят на съвета. Заприказваха се и излязоха от стаята. Така си и останах невидим...

След този случай си поставих за цел да наблюдавам неговите действия. Той се държеше високомерно и с другите. Подчинените му работеха винаги с напрежение. И все пак работата не вървеше. Иска ти се да му кажеш: „Не забравяй, че заедно със служебните въпроси в живота на човека съществуват още хиляди неща. И най-умните решения, ако не отчитат чувствата на хората, водят към раздразненост, към съпротива при тяхното изпълнение. Припомни си за нуждата от педагогическия такт в отношенията с хората."

Педагогическият такт създава атмосфера на доброжелателност, взаимно разбиране и доверие. Чрез него се въздействува не само на ума, но и на чувствата. Великият творец М. Горки говори, че в душата на всеки има невидими струни и ако се докоснем до тях, ще зазвучи най-красивото у човека. Да се открият тези струни — в това е възпитателният смисъл на педагогическия такт.

Digitized by Google

В литературата педагогическият такт се определя като **умение да се избере правилен подход към всеки човек, както и да се намерят най-подходящите възпитателни средства и мерки за всеки конкретен случай.**[1] Затова той се разглежда като неразделна част от индивидуалния подход. Дейците на Партията винаги са отчитали необходимостта от индивидуалната работа с хората като решаващо условие за изпълнението на каквато и да е било задача. А педагогическият такт ни показва как да стигнем до най-резултатния подход към човека. В този смисъл в заключителното си изказване на Националното съвещание във В. Търново за ролята на първичните партийни организации др. Тодор Живков заяви:

„Необходимо е пряко общуване и лична задушевна беседа, за да може да се разтвори душата на човека, да сподели той своите вълнения, да получи задоволителен отговор на въпросите, които го тревожат"[2].

За да се ориентираме още по-добре за мястото на педагогическия такт във възпитателния процес, ще си послужим със следните думи на Л. И. Брежнев: „Да бъдеш възпитател, това е сложно и трябва да кажем тънко дело, то изисква солидни и специални знания, широк културен кръгозор, **педагогически такт** (к. м.), да не говорим за жизнен опит"[3].

Както се вижда, педагогическият такт не е отделна проява на личността. Той е основно изискване за всеки възпитател. Не по един повод е посочвано, че понятията ръководител и възпитател са неделими.

За партийния работник тактът при общуването с хората е задължителен. Без него той не може да съзижда, да възпитава. Нетактичният деец отблъсква хората и създава у тях ненужни отрицателни чувства. За да се избегне това, са необходими и редица положителни качества. Да се спрем най-общо на тези от тях, които най-много улесняват усвояването на педагогическия такт. Преди всичко става въпрос за тези качества, които се проявяват в културата на поведение на партийния работник. Културата на поведение означава преди всичко спазване на определени етични норми, както и внимателно и отзивчиво отношение към хората. Означава да се отчитат индивидуалните особености на всеки човек. Много често конфликтните ситуации в колектива са резултат на различни недостатъци в поведението на ръководителя, свързани с неспазването на елементарни етични норми. Понякога това не е предумишлено. Сътрудникът поднася заявлението си за отпуск на секретаря на окръжния комитет. Настроението му е повишено. Секретарят подписва заявлението и полушеговито подхвърля: „Заминавай, ще се справим и без тебе". Някой може би няма да обърне внимание на подхвърлената фраза, но в дадения случай тя го преследва през цялата отпуска. В главата му се занизват разни мисли: „Какво искаше да каже секретарят? Може би вече не съм необходим на отдела?" Със загриженост анализира своето поведение през последните месеци. Крайният резултат са неприятните чувства по време на отпуската. А всички тези неприятности биха се избягнали при един по-внимателен личен контакт на отговорния партиен работник със своя сътрудник. Грубите думи, резките забележки, необоснованото подозрение, несправедливите обвинения помрачават настроението, намаляват работоспособността. В речта си във Велико Търново др. Т. Живков подчерта, че заедно с масовите форми на партийна работа е нужно да се отделя по-голямо внимание на личния контакт с хората. Личният контакт на комунист с комунист, на комунист със сдружен земеделец, на комунист с безпартиен. Особено внимание отдели за поддържането на

[1] Г. Пирьов, Педагогическа психология, С., Наука и изкуство, 1975, с. 432.
[2] Т. Живков, Заключително изказване на Националното съвещание във В. Търново за ролята на ППО, Партиздат, 1975, с. 16—17.
[3] Л. И. Брежнев, Ленинским курсом, т. 2, с. 254.

Digitized by Google

добри отношения между комунистите: „Навсякъде взаимоотношенията между комунистите трябва да бъдат образец на принципност, на другарство и взаимопомощ, на взаимно уважение, критичност и самокритичност"[1].

Без да се претендира за изчерпателност, могат да се посочат и следните изисквания към културата на поведението на партийния работник, които спомагат за реализирането на педагогическия такт: уравновесеност, взискателност, простота и естественост при общуването с хората; скромност и искреност; внимателност и отзивчивост; принципност, лично обаяние, чувство за хумор и редица други.

Винаги трябва да се има предвид политическата насоченост на педагогическия такт. Всеки е срещал хора внимателни, тактични, но с користни цели. В повечето случаи те сами се разкриват и показват истинските си намерения. Тука не става въпрос за хората, които по погрешка допускат нетактичност. Лесинг казва, че е възможно човек понякога да изтърве лоша дума, но веднага трябва да се сепне и бързо да наметне дрехата на човешкото достойнство.

Има дейци, които съобразно човека подхождат тактично или грубо. В зависимост от йерархията или дали ще имат някаква лична изгода. Ето какво споделя един партиен работник: „Като комсомолски деец бях командировка в една младежка бригада. Пристигна и един ръководител от окръга със служебна кола. Помолих го да ме вземе до съседната бригада. Той махна с ръка на шофьора и колата потегли. След няколко години станах партиен работник. Същият ръководител ме завари в едно селище и с първите си думи ми предложи превоз за връщане. Най-учтиво му отказах. Все още не можех да му простя. А в окръга той се ползва с името на добър ръководител. Може би е така. Но нетактичната му постъпка продължаваше да ме отблъсква."

Не всякога нетактичността е преднамерена: Много често тя е резултат на недооценяване на обстановката, на непознаване на някои страни от човешката психика. В едно предприятие беше заведена система за изучаване на причините за текучеството. Ето как несъобразяването с изискванията на индивидуалния подход парализира надеждността й. Да предположим, че работник напуска предприятието. В повечето случаи за него това е неприятен акт. Преминавайки през „личен състав", му поднасят анкетна карта. В нея са набелязани около 20 подбуди за напускане. Трябва да подчертае своята. Коя да избере? Да се опитаме да възпроизведем един вариант на неговия вътрешен монолог: „Първият отговор е „Неудовлетвореност от работната заплата". Ако го посоча, на новото място ще кажат — не ни трябва такъв печалбар. Я по-добре втората причина: „Лоши отношения с майстора или с колектива". Не! Та нали ще кажат — да се пазим от такива, ще разбие колектива... Ето този отговор е за мене — „По лични причини". С него нищо няма да си навредя." Можем да си представим колко верни ще бъдат анализите и изводите от така събраната информация.

Тактът е особено необходим в работата на партийния секретар. Изкуството да встъпва в контакт с хората е основно изискване. Може да има много знания и сериозна подготовка, но да не може да ги предаде на хората, да ги предразположи, да започнат да му вярват. Всяко съприкосновение с хората трябва да прибавя поне частичка към авторитета и престижа на първичната партийна организация.

Като правило педагогически такт откриваме в работата на всеки секретар на първична партийна организация, която е причислена към добрите. Да вземем за пример първичната партийна организация при фабрика „Симеон Куманов" в Луковит. Доколко успехите в тази ор-

[1] Т. Живков, Заключително изказване на Националното съвещание във В. Търново за ролята на ПШО, Партиздат, 1975, с. 17.

Digitized by Google

ганизация се дължат на секретаря Йордан Христов? Ние не можем да ги измерим с такава категоричност, както си поставяме въпроса. Но да се опитаме да разгледаме някои характерни особености в неговата работа, в които особено ярко проличава педагогическият му такт.

Неговото човешко отношение към другите. Най-търсеният човек в предприятието. Това му позволява да познава ежедневните нужди на всеки член от колектива. А знаейки техните нужди и познавайки техните характери, той има възможност да избере най-резултатния подход.

Неговото справедливо отношение към всички ражда доверието. А има ли доверие и взаимно уважение, има взискателност, има изпълнение на поставените задачи.

Неговото чувство за мярка е основно условие за педагогическия му такт. Мярата съхранява добрите отношения, поддържа най-благоприятния психологически климат.

Неговото умение да насочва колектива към решаването на най-важните за момента задачи. След всеки успех нараства авторитетът на партийния секретар. Издига се самочувствието на колектива и вярата в собствените сили.

Неговото умение да сплотява партийното бюро, да използва индивидуалните особености на всеки негов член. Ние не можем да изискваме всички членове на партийното бюро да са еднакво активни. Но поважното според него е всички да се чувстват отговорни за изпълнението на партийните решения.

Крайният резултат е един дееспособен и сплотен трудов колектив. Съвсем естествени ни се виждат и трудовите му успехи.

В партийната практика се срещат и обратните примери. Недоброто състояние на някои партийни организации може да бъде резултат и на липса на педагогически такт. Най-често симптомите са следните: взаимоотношенията в колектива са влошени, липсва колективен дух и дисциплина. В партийните членове се насажда затвореност и недоверчивост. Секретарят на първичната партийна организация не е човекът, с когото всеки може да сподели всичко. Много често такива организации се извеждат от това състояние с помощта на партийните комитети. Целта е да се намери и постави начело тази личност от колектива, на която не е чужд педагогическият такт.

В споменатото изказване във Велико Търново др. Т. Живков обърна внимание както за индивидуалния подход на партийния работник към отделния комунист, така и за индивидуален подход от страна на партийната организация и партийното бюро. В педагогическата литература също се разработва въпросът за нуждата от съответен подход и такт на колектива към отделните му членове. Според Макаренко основанието ни да говорим за възпитателните функции на колектива ни дава право да търсим и неговия педагогически такт. И действително, когато се вникне в практическата дейност на партийните организации, откриваме безброй прояви на педагогически такт. А в случаите, когато той липсва, настъпват смущения в тяхната възпитателна дейност. Пример. На заседание на бюрото на първичната партийна организация в с. Хлевене, Ловешки окръг, се разглежда поведението на един комунист. Нарушението е от морален характер. За да не „раздухва" случая, бюрото не поставя въпроса на обсъждане пред всички комунисти. Но още на първото събрание комунистите предизвикват неговото разглеждане. Нетактичността на партийното бюро поражда недоверие у комунистите. Те не са съгласни да се прикриват лошите прояви. В този случай и отражението върху безпартийните няма да бъде положително. И действително след партийното събрание коментарите в селото за провиненията на комунистите престават.

Близка и тясна е връзката и взаимодействието между авторитета на първичните партийни организации, индивидуалния подход и педагогическия такт. С тяхна помощ те увличат масите съзнателно да участ

Digitized by Google

вуват в изпълнение на всекидневните задачи. Основа за това е овладяването на ленинските принципи и норми на партиен живот, както и умението да се реализират те в живота. При всеки отделен случай да се намери най-резултатният подход за въздействие върху хората. Въздействие, което ще донесе най-висока степен обществена активност. Да си послужим с един паралел между две открити партийни събрания. Бяха с един и същ дневен ред: „Мобилизиране на кооператорите за окопаване на царевицата". Ефектът от двете събрания беше твърде противоположен. Заедно с другите причини различието се дължеше и на съвсем различния им педагогически такт към безпартийните. На едното за участие на комунистите в окопаването се излезе с решение, а към безпартийните се отправи призив. На другото събрание се предложиха решения, които еднакво задължаваха и комунистите, и безпартийните. Съобщиха се и санкции за безпартийните. Нетактичността към тях намали ефективността от събранието.

Не бива да се отминава и въпросът за връзката между педагогическия такт, настроението и работоспособността. Животът ни убеждава, че тя е пряка. На всеки се е случвало да чуе репликата: „По-добре да не бях го срещнал. Развали ми настроението за целия ден." А настроението на човека, на колектива забавя или увеличава производителността на труда. Всеизвестно е, че настроението зависи от много фактори. За нас конкретен интерес представлява нуждата от педагогическия такт на ръководителя за поддържане на доброто настроение в хората, в колектива. В практиката се срещат партийни работници, отлично подготвени, с добри намерения в действията си, а постигат отрицателни резултати. Липсата на такт се оказва решаваща. Изследванията на добрите партийни дейци показват, че те отдават голямо значение на умението да се беседва с хората, да се увличат за изпълнение на нужните цели и задачи. Чрез успешното общуване партийният деец осъществява морално-педагогическо влияние върху хората. Да чуем и разговора между двама секретари на първични партийни организации:

— Аз нямам време да подбирам подхода си към всеки човек. Главното е какво се казва, а не как се казва!

— На мен постоянно ми се налага да преценявам с кого как да разговарям. Може би твоите хора не са така обидчиви.

Още от разговора може да се прецени в коя ППО работите вървят по-добре и къде настроението е по-оптимистично. А където настроението е бодро и оптимистично, се печелят най-малко две неща: изпълняват се успешно производствените задачи и по-добро е възпитанието на хората.

Педагогическият такт е свързан и с личното поведение на партийния деец. Подложен под непрекъснато наблюдение, той е принуден строго да контролира своите действия. Откъс от едно изказване: „Влезеш при него, той само леко кимва с глава и сериозно те наблюдава. Изслушва те безразлично и те отпраща. Дори и стол не ти предлага." Не трябва да се забравя, че позата и жестът понякога оказват вълшебно въздействие върху настроението и поведението. Те са израз за практическото умение да се проявява уважение към хората. Когато партийният деец чувствува, че е в лошо настроение, по-разумно е да не се появява пред хората. Усмивката и добрият тон създават у човека увереност, че ще се справи с възложената му задача.

Неразбирането и подценяването на индивидуалния подход и педагогическия такт в много случаи довежда до пряко измерими загуби за народното стопанство. В много случаи нетактичният ръководител се превръща в дезорганизатор на производството. В това ще ни увери обикновен пример от ежедневието на едно предприятие. На две от кранистките в цеха не е изплатена премия. Вместо обяснение от начал-

Digitized by Google

ника те получават няколко иронични думи. Засегнатите не се явяват на работа следобед. Това довежда до престои в целия участък. Началникът пуска заповед за уволнение. Намесва се партийното ръководство и те са отново по работните си места. Тук е уместен въпросът: „Защо ръководителят спъва производството със своята нетактичност?" Една топла човешка дума би могла да предотврати загубите за народното стопанство. А народната мъдрост гласи: „Една лоша дума може да помрачи и слънцето". Може би след време ще се въведе задължението такъв ръководител да заплаща престоите на машините!

Изводът е известен — заедно с познанията си по техника и технология на производството стопанският ръководител трябва да притежава и известен обем от педагогически психологически знания. Освен това е нужно партийният деец добре да познава и партийната практика. Без това условие тактичността не може да се реализира. Веднъж ми се случи да участвувам в проверката на една заводска партийна организация. Сътрудникът на градския комитет още по пътя ме предупреди, че партийната работа в завода не е добра и предприятието изостава с плана. Че е необходимо „по-твърдо" да се захванем със стила и метода на работа на комитета. Така започнахме. Но не издържахме за дълго. Изпаднахме в неловко положение. Оказа се, че партийната работа е добра, а причините за изоставането на плана идват от предприятието, което забавя кооперираните доставки. Задоволихме се само с някои най-общи указания. Имах чувството, че те бяха известни на партийния секретар. Нашата нетактичност бе рожба на непознаването на обстановката и предубеждението, с което започнахме проверката.

Логично е да се постави въпросът: „Придобива ли се педагогическият такт?"

За неговата същност и необходимост може да се прочете на много места. Но начинът, по който той се формира у личността, е все още твърде неизяснен. Изработването на универсални указания се сблъсква с индивидуалността на хората. Получава се така, че теорията ни дава само някои най-общи насоки и всеки сам трябва да определя своето поведение. От друга страна педагогиката ни успокоява, че свойствата и качествата на педагогическия такт могат да се придобиват по пътя на възпитанието и самовъзпитанието.

Известният педагог К. Д. Ушински говори, че тактът не е нещо вродено у човека. Той се формира постепенно — у едни по-бързо, по-обширно и по-всестранно, а у други — по-бавно, тясно и повърхностно. Според него това качество трябва непрекъснато да се възпитава у човека, докато стане устойчива нравствена привичка.

В живота се сблъскваме и с противоположни мнения. Те са дело на хората, които са се размишлили с тази прекрасна и необходима черта на социалистическия гражданин. Своята нетактичност най-често те оправдават с подобни разсъждения: „Хората станаха нервни, емоционално възбудени. План, напрежение в бита, шум и т. н. . . ."

Разсъждения, които разкриват незадълбочено мислене. Опит да се прикрие ниската лична култура. Разбира се, животът непрекъснато повишава изискванията си към човека. Засилва се и отговорността на един към друг. На всекиго за всичко. Но това не означава, че у човека трябва да изчезне простата и целебна способност топло да се усмихва.

От възможността да се придобива педагогическият такт произтича и отговорността на всеки партиен работник да възпитава у себе си това необходимо качество. Не само това. Още по-ясно се очертават и задачите на партийните органи и организации. Техните задължения са насочени към провеждане на възпитателни и контролни действия за спазване на това ценно педагогическо изискване.

Digitized by Google

Тези въпроси не са нови за партийните органи и организации. Винаги при издигане на партийните кадри се преценява и тяхното умение да работят с хората. Не са малко случаите, когато липсата на такова умение е принуждавала някои партийни кадри да се оттеглят от организационна работа. Анализът на жалбите към по-горните партийни органи показва, че немалък процент от тях са предизвикани от нарушаване на добрите взаимоотношения, от неуважение и нетактичност към хората.

Затова въпросите на индивидуалния подход и педагогическия такт почти винаги се включват в обучението и възпитанието на партийния актив. Формите са най-различни (лекции, беседи, семинари, теоретични конференции, обмяна на опит и др.). Използват се и някои сравнително нови методи. В първичната партийна организация при ОК на БКП в Ловеч с успех се използва казусният метод при обучението на сътрудниците. Подбира се определена ситуация от всекидневната партийна практика на някои от сътрудниците и се подлага на всеобщ анализ. Всеки преценява как би постъпил на негово място. Обсъждането завършва с аргументирана теоретико-практическа беседа.

Засилилият се интерес на партийните комитети и организации към по-широкото изучаване и използване на педагогиката в партийната дейност не бива да затихва. Това ще я направи по-богата, по-действена, по-ефективна.

* * *

Живеем в напрегнато и динамично време. Всички бързаме. Чакат ни толкова нерешени дела, толкова неизживени мигове.

Човешко е да се забравят някои неща. Но вълшебният ключ за доброто у човека трябва здраво да притискаме до сърцето си.

Иван МИЧЕВ

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

ЕСТЕТИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ

Проблемите на естетическото възпитание винаги са заемали определено място в работата на Кирковската районна партийна организация. След XXIV районна отчетно-изборна конференция беше разгърната широка организаторска дейност на работни групи и комисии, на обществеността, заложен бе опит по отделни направления и организации, проведоха се редица мероприятия в първичните организации, които доведоха до повишаването на естетическата активност на трудещите се.

Наскоро се състоя съвместно заседание на РК на БКП и сесията на районния народен съвет, където бяха обсъдени някои проблеми на естетическото възпитание на трудещите се и младежта в района. В доклада бяха посочени постиженията, нерешените въпроси и главните насоки за осъществяването на красотата в трудовата среда и ролята ѝ за създаването на благоприятен социално-психологически климат.

Въпросите за естетизирането на трудовата среда, за повишаването ролята на училището, подобреният бит и семейството, за дейността по естетическото възпитание в сферата на художественото възприемане на естетическите ценности и в сферата на художествено-творческата дейност бяха в центъра на вниманието както в доклада, така и в изказванията. По обсъждания проблем беше приета комплексна програма. Чрез нея се поставя задачата да се намери нов подход за решаването на комплекса от проблеми по естетическото възпитание за период до 1980—1990 година.

Сергей ИВАНОВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Кирковски РК на БКП — София

Digitized by Google

УЧАСТИЕТО НА РЪКОВОДНИТЕ КАДРИ В ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ

За да може успешно да изпълнява функциите си на политическо ядро на трудовия колектив, първичната партийна организация трябва преди всичко да усъвършенствува и укрепва вътрешното си състояние, умело да регулира и направлява процесите, които водят до издигане на нейния авторитет като всепризнат ръководител на колектива, в който е изградена. Тук особено значение имат високата съзнателност и дисциплинираност на партийните членове, личният пример, който те дават със своята трудова и обществена дейност, степента, в която те се проявяват като възпитатели и организатори на масите. Съществен момент в този процес е участието на комунистите — ръководни дейци, в живота и дейността на първичните партийни организации.

Значението на въпроса за активното отношение на тези ръководители към живота, проблемите и задачите на първичните организации придобива особена актуалност в днешно време. В състава на първичните партийни организации членуват по-голямата част от ръководните кадри на съответния трудов колектив. Въпросът за мястото и активността, за взаимоотношенията им с първичните партийни организации има двояк характер. От една страна, те са задължени като комунисти, заемащи ръководни длъжности, да съдействуват на отделните партийни организации за тяхното укрепване и издигане като политически водачи на колектива, да се опират постоянно на тяхната помощ, да се вслушват в техните мнения и препоръки, да решават съвместно стоящите пред колективите задачи. От друга страна, самите първични партийни организации следва да осъществяват контрол за формиране на правилен стил и методи на работа на тези ръководители, за издигането им като организатори и възпитатели на трудещите се за изграждане у тях на високи морални качества, за да могат успешно да воюват за изпълнение на партийната политика.

Съществената роля, която играят отговорните комунисти в дейността на първичните организации, бе отново подчертана от др. Тодор Живков пред Националното съвещание във В. Търново през м. юли м. г., където той каза: „Ако всеки ръководен деец, ако всеки комунист дава своя принос за укрепване авторитета на партийната организация, в която членува, ако постоянно бди над този авторитет, бори се за неговото издигане, няма никакво съмнение, че ръководната роля на партийната организация, нейната боеспособност, нейната възможност да мобилизира силите на трудовия колектив ще се повишават непрекъснато. Ето защо да се опира постоянно на партийната организация, да търси нейното мнение, да се вслушва в нейните препоръки — трябва да бъде закон за всеки комунист."

Digitized by Google

На базата на тези изисквания, които Партията предявява към ръководните дейци и във връзка с предстоящия пленум за ролята на първичната партийна организация в живота на трудовия колектив, по предложение на ГК на БКП — Разград в градската партийна организация се проведе социологическо изследване. Целта на изследването бе да се установи каква е степента на активност на всички комунисти, заемащи ръководно място в стопанския и обществено-политическия живот на града в дейността на съответните първични партийни организации, в които членуват, както и формите, средствата и методите, чрез които се осъществяват контролните функции и контакти на партийните организации със съответните ръководители. Обект на изследване бяха всички директори и председатели на предприятия, учреждения и кооперации и техните заместници, членовете на ОК на БКП, членовете на ГК на БКП, окръжните и градските съветници, които общо наброяват 210 души в града. Информацията от изследването бе набрана чрез използване на два метода:

— пряка анонимна анкета, която обхвана 170 комунисти — ръководни дейци;

— проверка на документи в ония партийни организации, в които членуват анкетираните комунисти.

Проучването бе ограничено върху дейността на организациите за едногодишен период.

Какви са главните резултати и изводи, които могат да се направят?

Едно от основните уставни задължения на всеки комунист е редовно да посещава събранията на своята първична организация. От информацията, която постъпва в градския комитет по пътя на наблюденията на сътрудниците, се беше оформило мнение, че една част от ръководните комунисти не посещават редовно събранията на партийните организации, в които членуват. Сега имаме точна информация, че 17 на сто от анкетираните през едногодишния период са посетили по-малко от 6 събрания, т. е. по-малко от половината регламентирани събрания. Това са предимно директори, председатели, зам.-директори, зам.-председатели, началници на отдели и други стопански ръководители. Причините за подобно състояние могат да бъдат от различно естество — субективни или обективни. Няма основание обаче да се сочи като причина нередовен организационен живот, тъй като от направената проверка по документи се установи, че средно на една проверена първична партийна организация се падат по 14 събрания за този период и че само 3 организации са провели до 9 събрания. Има случаи (например в учрежденията с окръжно значение) ръководителите да отсъствуват от почти половината проведени събрания. Действително преобладават сериозните причини за направените отсъствия, но не може да се счита за нормално системното непосещаване на събранията от едни и същи отговорни хора. Оправданията с командировки, служебна заетост и други не могат да бъдат основателни причини и в определени случаи говорят за липса на партийна дисциплина и отговорност, за подценяване ролята на партийното събрание. Вина за това до голяма степен имат и партийните бюра, които не винаги съгласуват датите на събранията с ръководителите, а понякога ги насрочват и стихийно.

Едва ли може да се твърди обаче, че с редовното си присъствие на партийните събрания всички отговорни комунисти изпълняват в достатъчна степен своя дълг към партийната организация. Съществено значение за подобряване съдържанието на партийната дейност, насочването ѝ към решаване на значими проблеми има помощта, която те оказват на ръководствата на първичните организации. Тази помощ може да се изрази както в предварителното обсъждане на стоящите

Digitized by Google

пред организациите задачи, така и в активното участие на комунистите на самото партийно събрание — изказване на мнения, предложения, критични бележки по обсъжданите въпроси, насочване към вземане на конкретни и политически издържани решения. Тъкмо тези хора по силата на положението, което заемат, и по своята подготовка могат да допринесат значително за издигане равнището на партийно-организационната работа.

Данните от анкетата и проверката по документи ни дават основание да направим извода, че болшинството от отговорните комунисти вземат активно участие в работата на партийните събрания. Ние искаме да се спрем главно на активността, проявявана на партийни събрания. Така през проучвания едногодишен срок средно на едно изследвано лице се падат изказвания: в промишлеността — 5, в строителството — 7,2, в търговията — 8,7, управление — 7,4, съобщения — 12. Има обаче отделни първични партийни организации, в които тази активност е далеч под средната за отрасъла, където от 8—10 посетени събрания само на 2—3 от тях те са взели отношение. Тук, разбира се, не трябва да се абсолютизира значението на изказванията, защото помощ на партийната организация се оказва и по друг начин. Не може да се отрече ефектът от активното, творческото участие при разглеждане на въпросите от страна на ръководителите и примерът, който по този начин те дават на останалите комунисти. А тъкмо този момент се подценява от някои партийни членове, които считат, че само с физическото си присъствие на събранието изпълняват своя партиен дълг.

Едновременно с броя на направените изказвания на събранията ние анализирахме и техния характер — доколко те са насочени към най-деловото обсъждане и решаване на разглежданите въпроси. Констатирахме, че преобладаващ дял имат общите обсъждания, разменени мнения, следвани от направените предложения, критични бележки, одобрения, въпроси и т. н. Като положителен може да се оцени фактът, че повечето от изказващите се отговорни комунисти чрез направените конкретни предложения, критични бележки и мнения съдействуват на партийната организация да решава важни за колективите въпроси, за вземането на ефикасни и изпълними партийни решения.

Друг аспект, в който се проявява активността на ръководните дейци в живота на първичната партийна организация, това е доколко често и по какви въпроси те докладват пред колективите, които ръководят. Тази тяхна активност се определя, от една страна, от изискванията, които предявяват към тях самите партийни организации, като им възлагат такива задачи, и от друга страна, от тяхната отзивчивост и изпълнителност. Няма съмнение в ефикасността на един компетентно поднесен от авторитетен ръководител доклад, по който и да е от разглежданите на събрание въпроси.

На въпроса, поставен от анкетираните: „Колко пъти през годината сте докладвали на партийни събрания?“, наред с 25-те на сто докладвали над 5 пъти 15,3 на сто отговарят, че не са докладвали нито веднъж, а 10 на сто — само един път. От недокладвалите нито веднъж най-голям е относителният дял на зам.-директорите, на членовете на ГК на БКП, на окръжните и градските съветници.

Причините, които изтъкват анкетираните за незадоволителното си участие, могат да се степенуват така: не съм бил търсен от партийното бюро — 21,8 на сто, прекалено съм зает служебно — 1,8 на сто, зает съм обществено — 4,2 на сто.

Очакванията, че ръководните дейци биха оправдали слабата си активност със служебна и обществена заетост, не се потвърдиха. Получената социологическа информация постави тези мотиви на второ и трето място.

Digitized by Google

На преден план излиза недостатъчната инициативност и взискателност от страна на партийните бюра, които не ангажират отговорните комунисти в своята практическа дейност, не умеят да използват пълноценно техните по-големи възможности. Характерно е, че от посочените тази причина най-голям е относителният дял на директорите на предприятията: 60 на сто от тях имат над 2 постоянни обществени поръчения, но въпреки тази си ангажираност считат, че биха се отзовали, ако им се възложи доклад от партийното бюро.

Тук именно излиза на преден план съществуващата въздържаност у секретарите на първичните организации да възлагат задачи и търсят отговорност от стопанските ръководители. Нещо повече, съществуващата служебна подчиненост на партийните секретари в някои случаи води до търпимост към недостатъците и понижаване ролята и авторитета на ППО.

Недостатъчна взискателност се проявява например и към членовете на ГК и ОК на БКП, към градските и окръжните съветници от страна на съответните първични партийни организации, в които членуват, като не им се възлагат конкретни задачи.

Тази постановка обаче не оневинява комунистите на отговорна работа, особено членовете на ръководните партийни органи Те повече от всички останали би трябвало да проявяват инициатива и готовност в това отношение.

В този смисъл представлява интерес и характерът на въпросите, по които докладват ръководните дейци пред събранията на първичните партийни организации, дали стопанските задачи се отчитат и поставят чисто служебно или се анализират от партийно-политически позиции, като се открояват задълженията на комунистите при тяхното изпълнение. От друга страна съществено е дали се поставят на обсъждане значими въпроси от стопански характер или се затъва в решаването на ежедневни, текущи задачи, които в много случаи са от компетентност на стопанските и профсъюзните ръководства. В тази насока в градската партийна организация има постигнати известни успехи след провеждането на специален пленум по проблемността и ефективността в партийната работа през 1972 год. Сега усилията на партийните органи по-успешно се насочват към поставянето и решаването на основни въпроси за колективите като: стила и метода на стопанските ръководители, качеството на продукцията, използването на производствените фондове, битовите условия на труд и почивка, положителния опит и достиженията на науката и други, като се прави оценка на мястото и ролята на комунистите за тяхното решаване. Това се вижда и от резултатите от направената проверка в първичните партийни организации за характера на въпросите, по които докладват стопанските ръководители.

От съществено значение е и броят на излизанията на отговорните комунисти пред събранията по определени политически въпроси. Авторитетно поднесената от ръководните дейци политическа информация играе роля за правилното осветляване на всички политически събития, за довеждане политиката на Партията до всички трудещи се. Оказа се обаче, че има първични организации, в които отговорните комунисти не са докладвали или информирали нито веднъж през годината по политически въпроси (във всичко 12 от проверените 31 организации). В тази насока има още какво да се работи за повишаване взискателността и грижите към стопанските ръководители, за издигането им като истински политически ръководители на колективите. Този извод се потвърждава до голяма степен и от резултатите от проведеното в окръга през т. г. социологическо изследване на тема: „Първичната партийна организация — ръководно политическо ядро на трудовия колектив".

Digitized by Google

въпреки че анкетираните комунисти в повечето случаи дават положителна оценка на това, как партийните организации осъществяват изискванията към стопанските дейци, една значителна част заявяват, че не винаги се проявява необходимата взискателност, а някъде партийните ръководства се задоволяват само с изслушване на отчет по стопанско-производствените задачи. Показателен е и фактът, че самите ръководители намират тази взискателност за недостатъчна, което заявяват 34,7 на сто от директорите и председателите, 22,2 на сто от началниците на цехове, 26,7 на сто от бригадирите.

Една от формите на въздействие на партийната организация върху стила и методите на работа на стопанските ръководства и грижите, които полага за тяхното усъвършенстуване, е контролът, който съгласно партийния устав тя има право да упражнява върху тяхната дейност. В тази насока са постигнати известни успехи. Първичните организации все по-умело упражняват това свое право. Утвърждава се практиката ръководителите по-често да се отчитат за своята дейност пред партийните организации. Така по-голямата част от анкетираните ръководители заявяват, че през годината тяхната служебна и обществена дейност е обсъждана поне един път на партийно събрание. Има обаче анкетирани, които са посочили, че не са викани на отчет нито веднъж през цялата година. Това посочват 20 на сто от директорите, 30,7 от техните заместници, 40 на сто от началниците на отдели и ръководители на цехове. Не може да се каже, че тази задача е стояла с необходимата сила на вниманието на първичните партийни организации и че всички са изисквали от ръководните стопански дейци самоотчет като ръководни комунисти Това се потвърждава и от данните от направената проверка в първичните партийни организации, като в 9 от тях не е поставена на обсъждане нито един път дейността на ръководните кадри и обществените ръководители.

За да бъде достатъчно ефективен партийният контрол, за да съдействува правилно, по партийному да се решават стоящите пред колективите задачи, той трябва да бъде навременен, действен, конкретен. Самоотчетът на стопанските ръководители комунисти пред своята организация не е единствената форма на контрол. Той се осъществява при всяко съгласуване и координация в действията на стопанските и партийните ръководители, доколкото такова съгласуване е налице в тяхната практика. Данните от нашето изследване ни дават право да направим извода, че в болшинството от трудовите колективи вземането на решения се предшествува от предварително обсъждане на въпросите, при което стопанските ръководители се съобразяват с мненията и препоръките на партийните ръководства. Това заявяват 74,7 на сто от анкетираните ръководители. Нещо повече, самите те са дълбоко убедени в ползата и ефикасността на партийния контрол и разчитат на неговата помощ, но не винаги партийните организации съумяват да използват това свое задължение като средство за правилно насочване цялостната дейност на колектива. Основание за този извод ни дават и резултатите от социологическото изследване, при което значителна част от анкетираните стопански ръководители заявяват, че в някои случаи партийният контрол закъснява и констатира допуснати вече слабости и грешки. А негова основна задача е да предотвратява евентуални нарушения, да съдействува за усъвършенстуване стила на стопанските ръководители в интерес на целия колектив.

Проведеното социологическо изследване в първичните партийни организации в Разград достави ценна информация относно един актуален проблем от живота и дейността на първичните партийни организации. Тя даде възможност ГК на БКП по-задълбочено да обсъ-

Digitized by Google

ди и реши въпросите за личния принос на всеки комунист и особено на комунистите на ръководна стопанска и обществена работа в решаването на един от главните съвременни проблеми в живота на партийните организации — борбата за непрекъснато издигане на техния авторитет сред трудовите колективи.

Още в периода на провеждане на изследването разговорите, които се водиха със стопанските ръководители и партийните секретари, насочиха тяхното внимание за по-активно отношение към живота и дейността на партийните организации. На заседание на бюрото на ГК бе разгледана оценка за участието на отговорните комунисти от учрежденията с окръжно значение в дейността на партийните организации, в което се направи и персонална оценка на някои ръководители. В резултат на взетите решения в градската партийна организация започна провеждането на самоотчет на комунистите по партийни групи и организации, на които ръководителите сами преценяват дейността си. Тези самоотчети обикновено завършват с цялостна оценка на партийните бюра за активността на отговорните комунисти, която се разглежда на заседание или събрание на партийната организация. Вземат се решения за цялостно подобряване стила и метода на партийното и стопанското ръководство на трудовите колективи.

Резултатите от изследването се ползваха и при подготовката на материалите за пленум на ГК по въпросите на първичната партийна организация и трудовия колектив. Решенията на пленума в тази връзка са насочени към повишаване взискателността към ръководителите за заздравяване връзките им с първичните партийни организации. Реши се в края на следващата година ГК да организира научно-практическа конференция на тема: „Административно-стопанският ръководител — политически деец".

Вниманието, с което градският комитет на БКП в Разград се отнася към един толкова актуален и значим проблем, е свидетелство за усилията на партийните ръководства да воюват непрекъснато за организационното и политическото укрепване на първичните партийни организации, за тяхното израстване като сплотени, дееспособни и самодейни организатори и възпитатели на трудещите се, истински политически ръководители на трудовите колективи.

Златка ЕНЧЕВА
зав. сектор „Социологически изследвания"
при ОК на БКП — Разград

В ЦЕНТЪРА НА ВНИМАНИЕТО — ТВОРЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

Преди да разкажа за работата на партийната организация при Съюза на българските филмови дейци, ще посоча някои специфични условия, при които тя осъществява своята дейност. Тя обединява само комунистите, членове на съюза. Известно е, че у нас филмопроизводството се ръководи от държавни организации — ДО Българска кинематография, Българска телевизия и др. Съюзът на българските филмови дейци участвува в обсъждането и решаването на всички творчески, организационни, кадрови проблеми на кинематографичния процес като изразител на общественото начало. На основата на

Digitized by Google

постановлението на ЦК на БКП и Министерския съвет, с което бе утвърден обществено-държавният принцип като основен в ръководенето на културната дейност в нашата страна, се изградиха и взаимоотношенията между Съюза, от една страна, и държавните организации за филмопроизводство — от друга. Тази координация се осъществи не само на равнището на ръководните органи, но и във всички звена на филмопроизводствената дейност. Принципът на обществено-държавното начало наложи някои промени в структурата на съюза: наред със съществуващите от по-рано секции по професионален признак — режисьори, оператори, сценаристи и т. н., се създадоха и секции по жанрове — документално, научнопопулярно, анимационно кино и др. Съществуващите колегиуми на режисьорите, операторите, сценаристите и редакторите, художниците към студиите с една промяна в Устава на съюза се превърнаха в негови звена, които представляват общественото начало в дейността на студиите. Съгласуваността в работата на бюрото на съюза и ръководствата на ДО Българска кинематография и Българска телевизия — главна дирекция за производство на филми, се отразява благоприятно и в дейността на техните поделения. Представители на съюза участвуват в творческите звена на кинематографията и телевизията — колективните и художествените съвети.

В цялата тази сложна, но вече добре изградена структура трябваше да намери своето място и партийната организация. В търсенето на най-целесъобразно решение тя също направи някои промени в своята структура с оглед да участвува най-активно не само в работата на съюза, но и на филмопроизводствените звена. Тя опита няколко варианта, докато намери най-целесъобразно решение на организационната си структура, отговаряща на настъпилите промени. Опитите да се създадат партийни групи към секциите по професионален признак или към колегиумите не се оказаха достатъчно подходящи и преди две години се обособиха към секциите по жанров белег — игрално, документално и научнопопулярно кино. Не е изключено в бъдеще броят на партийните групи да се увеличи, но смятаме, че това няма да промени принципа, върху който са изградени сега.

Партийната организация вече има обективните предпоставки активно да участвува и влияе както в работата на съюза, така и на филмопроизводствените звена. Тя координира своята работа едновременно с ръководството на съюза и партийните организации в студиите. Още повече, че ръководителите на творческите колективи, които са творци, членуват в партийната организация при съюза и се отчитат за своята дейност и пред нея.

Всички промени, които се извършиха след Десетия конгрес на БКП в структурата на съюза, партийната организация и филмопроизводствения процес (създаване на творческите колективи), са обсъждани и решавани с активното участие на партийното бюро и партийната организация и всъщност това е една от важните задачи, за изпълнението на която сме работили през изтеклите години.

Идейната и професионалната квалификация на творческите кадри, техният принос за изпълнение на задачите, поставени пред киноизкуството от Десетия конгрес на Партията, са били една от постоянните грижи на партийната организация. Работата по идейното възпитание на творческите кадри се осъществява главно по линия на партийната организация. Като основни форми в нашата идеологическа дейност се утвърдиха лекториите и просветните събрания. Партийното бюро се е стремило да осигурява за лектори изтъкнати партийни и държавни ръководители, авторитетни представители на научната мисъл. Беседите са били съобразени с интересите на съюзните членове — актуални

Digitized by Google

проблеми на политиката, икономиката, идеологията и естетиката. А известно е, че изкуството и най-вече киното със своето масово въздействие активно присъствуват в цялостния духовен живот на съвременното общество, представлява една от сферите, в които остро се сблъскват противоположни възгледи за човека и взаимоотношенията му с обществото, за смисъла на човешкия живот, за нравствените ценности. Международният екран е огромна арена, на която си дават среща прогресивните, социалистическите идеи и реакционните и упадъчни възгледи, арена, на която се води остра идеологическа борба. Кинотворците със своите произведения са активни участници в тази борба и поради това партийната организация се стреми във формите на партийната просвета проблемите на киноизкуството да се разглеждат в най-тясна връзка с проблемите на политическия, социалния и нравственния живот на обществото, на нашата съвременност. И не случайно цикълът от лекции за международното положение и икономическото и социалното развитие на нашата страна се посрещнаха с огромен интерес. Подчертана активност проявиха съюзните членове и към беседите: „Идеологическата борба на съвременния етап", „Научно-техническата революция и киноизкуството", „Фройдизмът и неофройдизмът в изкуството", „Масова култура и култура на масите", „Естетически вкус и безвкусица", „Социалната активност на младежта" и др. Тази проблематика е в съответствие с изискванията на Февруарския пленум на ЦК на БКП.

Идеологическият момент е основен не само във формите на партийната просвета, но и в цялостната дейност на съюза и партийната организация. Дискусиите, конференциите за състоянието на киноизкуството или на отделни негови жанрове са също форма на идейно-политическа работа, и то конкретно свързана с преките творчески задачи на кинематографистите. Към тази дейност се отнасят и обсъжданията на ежегодната продукция на отделните студии, а също и международните симпозиуми, в които участвуват български кинотворци.

Партийната организация взема участие и във всички инициативи, чиято цел е да съдействуват за повишаване професионалната квалификация на творческите кадри. През миналата година съвместно с партийната организация на киноцентъра бе проведен семинар за повишаване квалификацията на художествено-помощния кадър. Най-изтъкнатите ни режисьори, оператори, художници, киноинженери изнесоха цикъл от беседи за работата на художествено-помощния персонал при реализирането на филмите.

Особено внимание партийната организация отделя за възпитанието на младите творци. В създадения към съюза кабинет на младия кинематографист членуват около 70 души. Половината от тях са вече членове и на съюза, а една трета от общия им брой са членове на партийната организация. Двамата заместник-председатели на кабинета са членове на партийното бюро. В кабинета се обсъждат филмите на неговите членове, организират се прожекции и беседи за квалификация, партийното бюро проведе специален семинар само за младите творци. Дискусионните киноклубове, които се изграждат в заводи, предприятия, учебни заведения, се ръководят от кабинета. Ползата от тази дейност е двустранна — младите кинематографисти дават своя принос за повишаване кинокултурата на работническата и учащата се младеж и същевременно се запознават с живота на трудовите колективи. В работата с младите има още един момент, който заслужава да се подчертае. За изминалите пет години в студиите се вляха около 160 млади режисьори, оператори, сценаристи, актьори, художници, композитори, критици и това обновление не предизвика никакви сериозни конфликти или сътресения. Напротив, техните по-възрастни коле-

Digitized by Google

ги ги приеха добре и им оказаха необходимото съдействие, за да навлязат по-леко в сложните проблеми на филмопроизводствената дейност. Този факт го преценяваме като един от показателите, че в съюза и студиите има творческа атмосфера. Присъствието на младите творци допринесе през последните години да се обогати палитрата на българското киноизкуство. С откриването на кинофакултета към ВИТИЗ „Кр. Сарафов" притокът на млади кадри ще бъде постоянен, и то по-голям от обема, в който ще се увеличава филмопроизводството. Този приток е необходим, но същевременно ще постави и някои проблеми — за подбора и за необходимостта младите да овладеят сложния механизъм на филмопроизводството, преди да получат правото на самостоятелна постановка. Този процес колкото и да е естествен, е съпътствуван във всички сфери на живота и от известни трудности — още повече в изкуството.

В сферата на косвеното въздействие върху творческия процес от страна на съюза и партийната организация се отнасят и инициативите им за разширяване и задълбочаване на връзките с трудовите колективи. Съюзът е сключил с повече от 12 окръга договори за сътрудничество, по силата на които се уреждат премиери на нови филми и срещи на зрителите с техните създатели. В кинолекториите и киноуниверситетите се изнасят беседи от критици, уреждат се срещи на творци с трудови колективи, художествени състави на окръзите изнасят свои програми в дома на киното. По-далечната цел на това сътрудничество е в някои окръзи да се изградят творчески бази на съюза, за да могат в тях кинематографисти да пребивават по-дълго време и по-отблизо да се запознават с живота на трудещите се. Натрупването на повече впечатления и наблюдения от живота чрез тези контакти, надяваме се, че ще се отрази благоприятно в творческата работа на авторите.

Присъствието и влиянието на партийната организация върху творческия процес се изразяват в няколко посоки: най-важните проблеми на киноизкуството се обсъждат и решават на съвместни заседания на партийното бюро, ръководството на съюза и на ДО „Българска кинематография", на общи събрания на партийната организация, на съвместни събрания на партийните групи с партийните организации на студиите, а също така и чрез комунистите — художествени ръководители на творческите колективи и членове на художествените съюзи. Така например на съвместни заседания на двете бюра се обсъждат тематичните планове на студиите и на дирекцията за филмопроизводство при телевизията. Двете бюра заедно с ръководството на кинематографията приеха общ план за изпълнение решението на Политбюро от април м. г. за по-нататъшно развитие на българското киноизкуство. За реализирането на този план също се работи съвместно — вече обсъдихме състоянието и проблемите на творческите колективи в игралната, научнопопулярната и анимационната студия.

Партийната организация на свои събрания обсъжда такива важни проблеми като „Работата на творческите колективи за осигуряване на актуални сценарии на съвременна тема", „Репертоарната политика на ДП „Разпространение на филми", „Международната дейност на съюза", „Подбор и квалификация на художествено-помощните кадри", „Проблеми и перспективи на филмопроизводството", „Работата на Дома на киното за професионалната квалификация на творческите кадри и повишаване кинокултурата на зрителите" и др. Тези обсъждания в една или друга степен оказват влияние за по-бързото решаване на някои проблеми от съответните институти. Така например след обсъждането на репертоарната политика на ДП „Разпространение на филми" ръководството писмено информира партийната организация, че то е взело под внимание препоръките на събранието и е набелязало

Digitized by Google

съответни мерки за подобряване на работата по разпространението и пропагандата на българския и съветския филм. След разисканията по доклада на директора на киноцентъра относно състоянието и проблемите на филмопроизводството бюрото на съюза състави комисия, която отново постави на вниманието на съответните инстанции някои въпроси от финансов и технически характер, макар те и преди това да са поставяни от ръководството на кинематографията и някои от тях да бяха решени.

Партийната организация активно участвува в обсъждането и се стреми да дава свой принос за решаването на творческите проблеми. За мястото и ролята на партийната организация в това отношение съществува пълно разбиране между партийното бюро, ръководството на кинематографията и бюрото на съюза. Те сами са инициатори за решаването на въпросите на творческия процес и на съюзната дейност, но търсят съдействието и участието на партийната организация, защото си дават сметка, че колективните усилия водят до по-бързото им решаване. В това взаимодействие партийната организация също има право на инициатива и почти всички нейни предложения са срещали разбиране. Същевременно искам да подчертая, че имаме и спорове, и различия, но те се изясняват в атмосферата на широка и принципна дискусия. Като изтъквам положителните стъпки в работата на партийната организация, съюза и кинематографията, не бих искал да премълча и слабостите, и нерешените проблеми. Специално за партийната организация смятам, че тя все още не е успяла да развие достатъчно активно взаимоотношенията и сътрудничеството си с партийните организации в студиите, партийните групи не са преодолели напълно предишната си инертност. С партийната организация при документалната студия имаме установени контакти от времето, когато беше в системата на кинематографията, но с партийния комитет при телевизията все още не сме установили сътрудничество. Колкото и да сме наясно по въпроса за личния пример на комуниста, партийното бюро няма пълни и точни наблюдения за ежедневната работа на всички партийни членове, а също така и за личните им проблеми.

В последна сметка цялостната дейност на партийната организация е полезна, целесъобразна, ако допринася за развитието на киноизкуството, за изпълнението на отговорните задачи, които постави Десетият конгрес на Партията пред кинотворците. Именно тези задачи партийното бюро се е стремило да постави в центъра на партийната работа, да мобилизира комунистите за тяхното изпълнение, с личното си поведение да допринасят за укрепване на творческата атмосфера. Партийната работа не може да се отдели и оценява в „чист вид", но партийната организация е съпричастна и в успехите, и в слабостите на българското киноизкуство и като колектив, и чрез личното творчество на своите членове.

Като оглеждаме извървения път от киноизкуството ни през шестата петилетка, можем с увереност да кажем, че българските кинотворци са работили самоотвержено и с високо чувство за отговорност при изпълнение на поставените задачи в доклада на др. Тодор Живков и в решенията на Десетия конгрес на Партията. Проблемите на съвременната действителност заеха доминиращо място в националната ни филмова продукция, обогатиха я с нови идеи, доближиха я до вълненията на обикновения зрител. Появиха се цяла поредица от филми, с които авторите навлязоха по-смело и дълбоко в сложната социална и нравствена проблематика на живота, в душевността и психологията на съвременника: „Обич", „Момчето си отива", „Най-добрият човек, когото познавам", „Преброяване на дивите зайци", „Дърво без корен", „Ма-

Digitized by Google

гистрала", „Последно лято", „Селянинът с колело", „Мъже без работа" и др.

Антифашистката тема, макар в количествено отношение да отстъпи първенството на съвременната, бе достойно защитена от редица значителни произведения („Наковалня или чук", „Като песен", „Последната дума", „Иван Кондарев", „И дойде денят", „Зарево над Драва", „Откъде се знаем", „Осъдени души"). „Козият рог", в който се третира проблематика от по-далечната ни история благодарение на високите си художествени качества събра рекорден брой зрители у нас и в чужбина. Повечето от тези филми бяха удостоени с високи национални и международни награди.

През този период сериозни успехи постигна и късометражното ни кино, а също така и телевизионният филм. За идейното и художественото израстване на българското киноизкуство през последните години говорят и множеството положителни оценки в чуждестранния печат, и успехите му сред зрителите (броят на зрителите на българските филми нарасна от 11 милиона през 1970 г. на 18 и половина милиона през 1974 г., завоюва 161 международни награди и проникна в 80 страни).

Положителните процеси, които характеризират състоянието на българското киноизкуство, бяха изтъкнати и в решението на Политбюро, но същевременно в него са поставени и нови отговорни задачи за изпълнение, за които са необходими сериозни усилия от страна на творците, съюза и партийната организация. Високи изисквания пред киноизкуството ще постави XI конгрес на Партията. Движението напред е невъзможно без трезв и обстоен анализ на извървения път, без да се поддържа будно чувството на самокритичност и взискателност. Надяваме се, че теоретичната конференция на тема: „Кино и съвременност", която сега подготвя партийната организация, ще представлява съществена част от този необходим анализ на състоянието на киноизкуството, ще спомогне за набелязване перспективите на бъдещото му развитие.

Камен ТОДОРОВ
секретар на партийната организация
при Съюза на българските филмови дейци

СИЛАТА НА ПАРТИЙНИТЕ ГРУПИ

Една изписана до последния ред щафетна тетрадка, съхранявана в организационния отдел на градския комитет на Партията, не е успяла да побере в своите многобройни страници равносметката за оригиналните мероприятия, инициативи, дела на партийните групи от промишлените предприятия на Трявна, подети и изпълнени в чест на XI конгрес на БКП. Предстои „пускането" на втора тетрадка, която ще тръгне от цеховете на ВТК „Ангел Кънчев", за да стигне до колективите на Държавното автомобилно предприятие и на ТПК „Мир". Това е своеобразна летопис на трудовите предконгресни делници. Тетрадката престоява във всяка от партийните групи само по един ден — време, достатъчно, за да бъдат зафиксирани мигове от това динамично всекидневие.

Едно решение на бюрото на градския комитет на Партията от началото на октомври миналата година за разпространяване опита на най-добрите партийни групи от завод „Аврам Стоянов" и за подобря-

Digitized by Google

ване обучението на партийните групови отговорници от градската организация говори за целенасочена работа на бюрото за активизиране дейността на партийните групи, за засилване на тяхната боеспособност и за повишаване авангардната роля на комунистите.

Какъв е резултатът от изпълнението на това решение?

Такъв бе всъщност въпросът, с който се обърнах към първия секретар на градския комитет на Партията Маньо Дончев.

Ето неговия отговор:

— Накратко резултатът се свежда до мобилизиране силите на комунистите, до издигане тяхната роля и отговорност в повишаване на обществената производителност на труда, в умножаване на трудовите успехи за достойно посрещане на XI конгрес на Партията. Постигането на всичко това неминуемо е свързано с нарастване самоинициативата и активността на партийните групи, с правилния подбор и обучение на техните отговорници. Защото практиката убедително показва, че развитието на творческата инициатива, на трудовата и политическата активност на комунистите е немислима без наличието на дееспособни партийни групи, които са вътрешни звена на първичните партийни организации. Нарастването на броя на партийните групи и увеличаването на тяхното влияние се обяснява с непрестанно растящата роля на колективите на участъците и бригадите не само в решаването на производствените проблеми, но и във възпитанието на хората. Опирайки се на партийните групи, първичните организации разпространяват плътно влиянието си над колективите на смени и участъци, оперативно реагират на всичко, което става в живота на предприятията, извършват по-добра индивидуална работа с хората. При тези обстоятелства ние не можем повече да се задоволяваме с общо ръководство на партийните групи, налага се непрестанно да се интересуваме от плюсовете и минусите на тяхната дейност, да търсим силните и слабите им страни, да вникваме в живота им отблизо, по-конкретно да ги ръководим. С две думи, ние си поставихме за цел да повишим ефективността в работата на партийните групи.

— Какво точно бе извършено?

— Преди всичко разгърната бе разнообразна организаторска и политическа работа за активно включване на комунистите в борбата за изпълнение и преизпълнение на производствените програми, за най-пълноценно участие в държавно-обществения преглед за повишаване на обществената производителност на труда, за подобряване на производствената и технологичната дисциплина, за икономия на материали, суровини и енергия, за значителен принос на всеки комунист в техническия прогрес, за повишаване на качеството на изделията, за оптимизиране на социално-психологическия климат в трудовия колектив. Подобрява се и се обогатява съдържанието на живота в партийната група чрез създаване на обстановка за свободна изява на възможностите и качествата на отделната личност. Успоредно с това насочихме усилията си към осигуряване на редовна информираност на трудещите се не само по международните и вътрешните проблеми, но и по конкретните въпроси на отделното предприятия и на отделния колектив. Потърсено бе мястото на партийната група например в проучване нуждите на трудещите се, във воденето на непримирима борба срещу рушителите на обществения ред, за строго спазване на социалистическата законност.

— Какво бе извършено за подобряване организационната дейност на партийните групи? Кое бихте причислили към основните минуси на работата в тази насока?

— Изискването редовно да се провеждат събрания на партийните групи се оказа недостатъчно. Важно е с каква степен на отговорност, с каква вещина те третират възникналите в живота на колекти-

Digitized by Google

ва въпроси, изпълняват ли партийните решения за издигане авангардната роля на комунистите, насочена ли е дейността на партийната група към подобряване на социалния и качествения състав на първичната партийна организация. Все още обаче на места липсва периодическо отчитане на възложените поръчения на комунистите. Има още много да се прави и по осъществяването на по-добро взаимодействие с майсторите по производството, следва по-добре да се помага от страна на партийната група и в работата на комсомолската и профсъюзната група в дадения производствен участък. Естествено, за да се подобрява все повече дейността на партийните групи, трябва те да бъдат оглавявани от хора с достатъчно висок образователен ценз, обладаващи необходимата компетентност, авторитет и опит. Напоследък значително се подобри съставът на партийните групови отговорници в градската организация. В плана за обучението на кадрите през настоящата година е предвиден специален раздел за подготовката на партийните групови отговорници, което се осъществява отделно и в чиито рамки се предвижда обмяна на опит между участниците в семинарите. В нашата практика освен обучението в общоградски мащаб се утвърди и такава форма на подготовка на тези кадри като съвещанията — семинари, организирани периодически от партийните комитети и бюрата на първичните партийни организации. Освен че се запознават с плановете и решенията на съответните комитети и бюра, груповите отговорници получават широка информация за извършеното в предприятието за дадения отрязък от време, както и за направленията в науката и техниката и задачите за предстоящия период. Там обикновено се внасят предложения за подобряване на работата на партийните групи, изслушват се становища.

В своята дейност градският комитет се стреми все по-близко и компетентно да ръководи партийната дейност в низовите звена. Предстоящ е отчет на трима групови отговорници от различни предприятия на заседание на бюрото на ГК. Все по-често ще срещнете по цехове и участъци членове на градския комитет или пък представители на нещатния организационен отдел на комитета. Стремим се да се съобразяваме с факта, че всяка партийна организация има своя специфика, свои традиции, свои възможности. Диференцираният подход в работата с групите е от особена важност. Дори когато разпространяваме опит, ние не търсим опит въобще, а точно този, който е необходим за съответната група. След семинарите търсим практически решения на третираните проблеми: получените знания да се използват умело при решаването на конкретните задачи.

●

Както споменахме, решението на бюрото на градския комитет на Партията определя необходимостта от разпространение опита на партийните групи от завод „Аврам Стоянов" във всички предприятия на града. Кое е обусловило тази стъпка?

В завода вече от години наред е намерено мястото на партийните групи в осъществяването на възпитателната работа в колективите на бригадите, участъците, цеховете. Партийната група играе активна роля в издирването на резерви за подобряване организацията на труда и снабдяването, тя отчита явните и потенциалните възможности на всеки човек в решаването на задачите. Определено място тя има например при разработването на обещанията — колективни и лични. Запознава всеки човек поотделно с разчетите на икономистите: каква е неговата лична заработка в нормочасове за миналата година примерно, какво му предстои сега, като се изхожда от плана за настоя-

Digitized by Google

щата година. Първи комунистите са онези, които поемат обещания, след тях вървят останалите. Ако някой не е доценил възможностите си, колективът се намесва. Всеки трябва да носи товар според силите си, но неговият личен дял в изпълнението на годишния и на петилетния план да е достоен. Партийната група помага на всекиго да поеме икономически обосновано задължение, напрегнато, но изпълнимо обещание. Съпоставят се сегашните задължения с миналогодишните. Ако някои са занижили показателите си, ако сами се обричат на застой, търсят се причините, резервите. Вдъхва се вяра на отделни хора в собствените им сили. Влизат в ход импулсите на другарската взаимопомощ. Освен това някои хора примерно излизат с недостатъчно обмислени, с общи обещания: да не допускат брак, да не нарушават трудовата дисциплина... Партийната група обикновено изисква от всеки свой член да дешифрира какво точно ще бъде направено за подобряване качеството на продукцията, как по-интензивно ще бъде използвано работното време и пр.

Както разказва отговарящата от заводския комитет за работата на партийните групи Кина Стоянова, тук целенасочената дейност в низовите партийни звена е факт с многогодишна давност. Разнообразни по форма и обхват инициативи са способствували за подобряване на индивидуалната работа с хората, за изпълнението на партийните поръчения, за интензифициране на дейността в групите, засилвали са обмяната на опит между отделните производствени участъци. Ежегодните разговори и самоотчети винаги са приключвали с приемане на оценки в партийните бюра и в заводския партиен комитет и неизменно — с едно общозаводско мероприятие: концерт, конференция. Така равносметката, направена от комунистите в чест на предстоящия партиен конгрес, е започнала в партийните групи и е приключила с общозаводска среща, на която отговорниците на изявените с предконгресните инициативи групи — Тодор Салватинов, Тодорка Петрова и Йорданка Веселинова — са разказали за главните резултати в своята дейност.

...В заводския комитет бе относително тихо, когато включихме записа от това празненство (тук можете да намерите подробна документация за всички съществени събития от живота на колектива). Гласовете на груповите отговорници, прекъсвани на места от интервюиращата програмна ръководителка, звучаха уверено и спокойно. Много непосредственост имаше в този разговор, извиращ от въртящата се ролка. И човек мигом съжалява за пропуснатия час, за отсъствието си от тази среща, чиято автентичност бе частична. Липсваха израженията на лицата, празничното очакване, движенията на ръцете, поемащи цветята и наградите. Непосредствено преди събранието е била открита и музейната сбирка на завода, подготвена с находчивост и патриотична страст, разкриваща самочувствието на един колектив с традиции.

Прави впечатление, че отделните отговорници акцентират на различни страни от успехите си. И това е предимство на диалога, не стремеж към универсалност, не автоматизъм в равносметките, а разказ за характерното в живота на дадения участък или бригада. Докато Салватинов бе горд с извисяването на моралните стимули в неговата бригада (тук са постигнати радващи резултати в подхващането и осъществяването на основни моменти от общоприетия в града „Морален кодекс на тревненеца"), партийната отговорничка Тодорка Петрова от първи участък на цех „Конфекция" разказваше за подобряването на дисциплината в групата. При това тя търсеше различните измерения на понятието — дисциплина в труда и повишаване качеството на продукцията, дисциплина в изпълнението на поръченията, в посеще-

Digitized by Google

нието и активното участие в събранията на групата и на първичната партийна организация. Йорданка Веселинова пък говореше за влиянието на комунистите сред безпартийните, говореше за индивидуалната работа с хората, за вниманието към човека — постоянно и всекидневно, а не само в деня, когато се пенсионира или когато чествува своя кръгла годишнина.

Слушаме всичко това и по-добре разбираме думите на секретарката на заводския партиен комитет Ганка Денева:

— Дейността на партийните групи се заключава във всекидневна усърдна, често незабележима работа с хората. Само посредством добре обмислена и целенасочена организаторска и възпитателна дейност в колектива може да се осигури непрекъснато партийно влияние върху всички негови членове, да се дойде до всеки човек, да се привлекат хората към активно творчество. Практиката показа, че първичните организации могат наистина успешно да се справят с всяка своя задача в трудовите колективи, само опирайки се на партийните групи.

И секретарката разказва как в резултат на голямата организаторска работа на заводския комитет за повишаване ролята и авторитета на партийните групи сега активността в тях е такава, че отзвукът на всяко значимо събитие вече е факт със завидна стойност. Например запознаването с важни правителствени и партийни документи в групите на завода вече става спонтанно в първия свободен след смяната час след получаването на вестниците. Енергично се реагира и на вътрешнозаводски събития. Партийните групи излизат по своя инициатива с предложения и мнения пред бюрата на първичните организации или направо в заводския комитет и отстояват становищата си.

Един характерен пример ще покаже силата на партийните групи. Било в края на първото шестмесечие на миналата година. Окръжният комитет на Партията предложил на заводската партийна организация да направи анализ на състоянието на работата и ако прецени, че е необходимо — да наложи партийно наказание на директора на предприятието Кольо Обрешков за неизпълнение на плана по два от показателите. Случило се така, че на предстоящото събрание трябвало и да снемат едно предишно наказание на директора, и да обсъдят целесъобразността от налагането на ново наказание. Обявен отрано, както винаги, дневният ред привлякъл вниманието на партийните групи. Проектът за наказание бил отхвърлен, но на събранието била отправена такава критика на Обрешков, че тя струвала повече и от най-строго написаните изречения. Причините за неизпълнението били потърсени детайлно и самокритично. Обединение „Рила“ внесло по спешност автоматични бобинарки, които се оказали недостатъчни. Трябвало да се потърси решението на проблема за бобинирането на прежди-те с помощта на колективи от Троян, Гоце Делчев, Кърджали, „Е. Телман“ — София, но това увеличило себестойността на бобинажната прежда със 110 хиляди лева. И друга голяма трудност съпътствувала производството тогава — неизпълнението на договорните задължения за доставка на памучни прежди. Този факт бил отчетен, в работните участъци били разкрити резерви, потърсени били пътища за подобряване организацията на снабдяването, но на събранието не било премълчано и това, че и собствената предачница на „Аврам Стоянов“ не е изпълнила плана си с 64 тона прежди. Причината? Липса на работници. Изходът от това положение?

Изход е намерен. Това личи от факта, че в края на годината производственият план на завода е преизпълнен. Ритмично и спешно е изпълнението още от първите дни на настоящата петилетка. Радостно е, че нещата неминуемо тръгват от партийните групи и свършват там. Защото в тях е създадена здрава обстановка на колективна отговорност за резултатите от работата в смяната, в цеха, в завода. От-

Digitized by Google

говорност, базираща се на личния пример и авангардната роля на всеки комунист поотделно.

В предконгресните разговори на партийните групи изпълнението на личните планове е било в центъра на вниманието.

Както разказа Кина Стефанова, тук и по-рано са правени самоотчети на комунистите пред групите. Но как? Обикновено човек разкаже за трудовата си дейност, прочете от листче процентното изпълнение на нормите си, взето от таблото, и всичко е наред. В тази обичайна форма комунистите вече са успели да внесат ново, нестандартно съдържание. Тук несъмнено успоредно с изискванията на прегледа е дала своя положителен отпечатък и голямата разяснителна работа, и високите изисквания на кодекса на Тревненеца. В града се създава атмосфера на по-висока взискателност, на взаимен контрол. Сега самоотчетът на всеки член на Партията в групата, предхождащ отчета пред първичната организация, непременно е придружен от характеристика на дадения човек, направена от окръжаващите го. Един от другарите на самоотчитащия се например разказва за неговите деца — за възпитанието и успеха им в училище. Друг е потърсил пример за поведението на този човек в квартала — за неговата обществена активност, за отношението му към трудовите инициативи. Така някои комунисти са се откроили с личния си пример не само в завода, а и вън от него, а на други им се наложило да се изчервяват заради постъпките си, слушайки мнението на своите другари.

Разказано, всичко това е съвсем обикновено. Но в делничността то има своята сериозна стойност. Хората си гостуват често, знаят кой как живее, споделят радостите и тревогите си. Помагат си в трудни минути. Организират общи излети до планинската хижа на предприятието или до исторически места. Сега например тук замислят една среща на Бузлуджа — „орловото гнездо, от което излетя нашата Партия".

Своята равносметка от извършеното комунистите от завод „Аврам Стоянов" свързват с изискването на Десетия партиен конгрес: „За да изпълнява успешно своята ръководна роля, Партията трябва непрекъснато да работи за издигане ролята на всеки свой член, всеки комунист да бъде за пример в труда и в живота. Затова е необходимо партийните органи и организации да засилват взискателността си към изпълнението на уставните задължения и партийните решения, към спазване на нормите на комунистически морал и дисциплина, да укрепват и развиват вътрешнопартийната демокрация."

●

Два разговора с дългогодишни партийни групови отговорници от друг тревненски завод „Иван Йонков" разкриват работата, която се извършва тук за повишаване авторитета на партийните групи.

Крум Миленков:

— Личния принос на всеки комунист от нашия завод за достойно посрещане на XI конгрес на Партията ние свързваме с активна и целенасочена дейност в партийните групи. Защото, колкото по-високи са морално-политическите и волевите качества на отделните личности, толкова по-крепка, организирана и богата е дейността във всяко звено, във всеки участък. Критичните бележки за подобряване на технологията, за усъвършенствуване организацията на работата са основното във всяко от събранията на партийните групи. Ние не само спонтанно реагираме на пропуските, но взимаме и мерки за отстраняването им, търсим виновниците, помагаме им да преодоляват недостатъците си. Определени успехи имаме в подготовката на нашите лични планове и обещания, в тяхната техническа и икономическа обосновка.

Digitized by Google

Много често партийната група настоява всеки още веднъж внимателно да огледа собственото си обещание, личния си производствен план, за да бъдат те още по-конкретни, да мобилизират силите и възможностите на хората.

Иван Драганов:

— Активизирането на дейността на партийните групи в производствените участъци, засилването на тяхната роля за изпълнението на плановете и за възпитанието на членовете на колектива са тясно свързани с подобряването на контактите между партийната група и майстора по производството. Бяха организирани специални инструктажи с партгрупорзите за осъществяване на по-добро взаимодействие с майсторите. Повиши се тяхната взаимна роля за подобряване на моралния климат в колективите. При нас във висш закон бе издигната взаимната взискателност и другарската взаимопомощ.

И двамата групови отговорници, базирайки се на своя опит, намират, че основното за повишаване на авторитета на партийните групи е тяхното нараснало умение да реагират бързо и справедливо на недостатъците и на конфликтите, възникнали в цеха, в бригадата.

И Драганов разказва как и най-малкият пропуск в това отношение поражда пукнатина, как понякога един факт само разклаща устоите на нещо, изграждано продължително, с усилие. Неговата група, която е на едно от първите места в завода, напоследък е безсилна да се справи с един недисциплиниран нормировчик. Нормировчикът не е партиен член, но отношенията в колектива са такива, че до партийната група се отнасят със свои искания, настоявания и мнения всички работници от цеха. Възмутени от аморалния личен живот на този нормировчик, хората поискали поведението му да бъде осъдено от комунистите, те да поставят въпроса пред администрацията. Всички са единодушни: нормировчикът трябва да бъде наказан строго. Групата направила необходимото, отнесла въпроса до ръководството на завода, но нещата се протакат, не се решават все още. „Навярно някой го крепи! — казват сега работниците. — Или пък нашата партийна група не е обосновала искането ни с нужната настойчивост?“ Комунистите продължават да воюват. Те са категорични: „Място за такъв човек в нашия цех няма!“

Тези същите хора са взискателни и в голямото, и в малкото. Те не прощават на закъснелите за събрание, критикуват ги, отнасят се строго към нехайните в работата си. В тази партийна група всички са шлайфисти с изключение на Цаньо Колев, който е началник на склад. Работните места на всички били изрядни, както установила проверката. Изключение правел складът. В пълния безпорядък не можели да се открият инструментите, губело се време. Групата била безпощадна в преценката си. Колев се разсърдил, но после останал след работа, сложил ред в склада. Сега секцията е образцова.

Обобщението на груповия отговорник Драганов:

— Бидейки задача на научната организация на труда, създаването на подходящ психологически климат в колектива е непосредствена грижа на партийната група. Защото междуличностните отношения определят основното настроение в трудовия колектив. А това е сложна работа. Знае се, че всяка постъпка се реализира чрез определено действие, но тя не е тъждествена с него. Ние търсим мотивите за нещата, причините им. Понякога грешим, не намираме вярната посока, не попадаме на сигурна следа. Важното е, че не се отказваме да търсим да сме на правилна позиция. Придържахме се към правилото: критиката придобива нравствено съдържание, когато функционира като определен начин на съгласуване на личните и обществените интереси.

Към всичко това Крум Миленков само добавя:

Digitized by Google

— Нашата задача е комплексна: включва и възпитателна, и организаторска работа в малкия колектив. Очите на всички в бригадата са обърнати към партийната група. Тя трябва не само да умее да се въодушеви от дадена нова идея, но и практически да съдействува за реализирането ѝ. Нещо повече: да използва за тази цел потенциалните възможности на колектива, като ги насочи правилно, виждайки главните задачи на деня. Оттук и ролята на партийния групов отговорник — да притежава организаторски нюх, да умее да вниква във вътрешния мир на другите хора, да разбира емоционалното им състояние, да съпреживява всичко заедно с тях, обладавайки така наречената спонтанност.

●

Тук се връщаме към началото на нашия репортаж.

Разсъждавайки върху грижите на градския комитет за подобряване състава на партийните групови отговорници, първият секретар на комитета Маньо Дончев бе казал, че в тази насока неизменно се съблюдава готовността на хората да се занимават с обществена работа, умението им да вършат това с разбиране и с любов. Защото един групов отговорник трябва с лекота и непринуденост да може да общува с хората, да ги разбира, да им вярва. В присъствието на такъв човек околните се чувствуват добре, между тях лесно се установяват контакти, възниква свободен обмен на мисли. Точно тази черта някога Ленин бе определил като „способност да се привличат хората".

Милка РАЛЧЕВА

ВЕСТИ

● Градският комитет на БКП във Варна на свой пленум обсъди задачите на градската партийна организация за трудовото възпитание на учащите се. Както в доклада, така и в изказванията голямо място беше отделено на задачите при осъществяването на политическото образование, трудовото възпитание и професионалното ориентиране в учебно-възпитателния процес. Изтъкнато бе, че трудовото възпитание на учащите се и подготовката на квалифицирани кадри за народното стопанство са дело на цялата общественост. .

Пленумът прие решение, което ще даде нов тласък по обсъждания въпрос.

● В курортния град Вършец окръжният съвет на дружество „Георги Кирков" — Враца, организира двудневен курс за подготовка на лектори по проблемите на Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 г.) В курса участвуваха 112 лектори от научно-методическите съвети и секции при окръжния, градските и районните съвети на дружеството и група докладчици в окръжния комитет на БКП. Изнесени бяха лекциите: „Априлският пленум за издигане ръководната роля на Партията", „Априлският пленум за икономическото и културното развитие на страната" и „Социално-икономическото развитие на НР България през седмата петилетка".

Digitized by Google

ПРЕПИСКА С ЧИТАТЕЛИТЕ

АНОНИМНИЯТ КЛЕВЕТНИК

В редакцията на списанието наскоро се получи анонимно писмо от Плевен. В него се настоява да се вземе под внимание въпросът за инж. Живко Тодоров Андреев, който е бил принуден, унизен и изхвърлен от стоманолеярния завод в града. Тук той бил достоен ръководител, създал здрав колектив, давал онова, което е нужно, и неговият цех добре изпълнявал плана си. Като човек бил прекрасен, но станал жертва, взели му апартамента и го дали на техен човек. Това се посрещнало зле от всички работници в завода. Като него били изгонени още 7—8 инженери.

Накрая писмото завършва: *„Ако има хора, които милеят за народа, за заводите, за плановете, елате да видите кои пречат за тяхното осъществяване."*

Въпреки анонимността на писмото редакцията откликна на отправената молба. Отидох в завода и в градския комитет на БКП. Какви са

ФАКТИТЕ?

Отговаря ли на истината изнесеното?

— Живко Андреев беше технолог и сам пожела да стане началник на топлинен участък — изтъкна В. Коева, началник на производството и заместник-партиен секретар. — Молбата му бе удовлетворена. Но той не оправда гласуваното му доверие. Много скоро хората му се качиха на главата. В участъка нямаше дисциплина. По собствено желание отиде на работа в друго предприятие. Заводът чувствуваше голяма нужда от кадри и не след дълго той отново се върна при нас, и то на предишното работно място. Дадено му бе и жилище от заводския фонд. Много пъти сме разговаряли с него, на съвещания и събрания му бе обръщано внимание за слабостите, но той не се вслуша в направените бележки. Липсваше му желание да работи с подчинените си, с партийната група и профкомитета. Не мина дълго време и пак по негово настояване бе освободен и отиде на работа в друг град.

Разгледах личното дело на инж. Ж. Андреев. С какво е изпълнено то?

В продължение на две години са се появили десет заповеди за наказания. През 1973 година е наказван три пъти: „мъмрене", „строго мъмрене" и „понижение с една степен за срок от един месец" — за незадоволителна работа и даване на лошокачествена продукция. През март и април 1974 година два пъти е понижаван с една степен за проваляне задачите в участъка и допускане на брак. И двете заповеди са подписани от инж. Ив. Попов, пълномощник на Министерския съвет.

През 1974 г. Ж. Андреев напуска завода. Не след дълго той е отново тук. В разстояние на по-малко от месец две заповеди натежават към предишните му наказания. Във втората четем: „Не е положил достатъчно грижи за поддържане на двете петтонни пещи, което доведе до спиране на работа..."

В първите месеци на 1975 година още три заповеди набъбват в личното му дело. И сега наказанията са за нарушение на технологичната дисциплина, неупражняване на контрол, неизпълнение на заповеди и пр....

Би ли могло да се твърди, че на този човек не е помагано?

— Както и на другите инженери — каза Георги Тонев, партиен секретар на завода, — така и на Ж. Андреев е оказвана голяма помощ от стопанското и партийното ръководство в тяхната всекидневна работа. Стремежът е те да израстват, да се утвърждават като добри ръководители. Той обаче не се вслуша в съветите, създаваше много главоболия и справедливо наказанията му валяха едно след друго.

На пръв поглед какво прави силно впечатление?

Digitized by Google

Много са наказанията на инж. Ж. Андреев. Навярно някои ще се усъмнят, че ръководството е дебнело всеки момент на несполуки, за да прибягва към подобна мярка. Това не е вярно! В потвърждение е и фактът, че то повторно го приема на работа въпреки наличието на слабостите му. Истина е, че са наказвани и други ръководни кадри. Това обаче ставало, след като стопанското, партийното, профсъюзното и комсомолското ръководство са изчерпвали другите средства за възпитателно въздействие.

ИЗГОНЕНИТЕ

В писмото се сигнализира, че от завода несправедливо се гонят кадрите.

Кои са „изгонените"?

Христо Дудов бил заместник-директор по икономическите въпроси, Т. Бохосян — главен счетоводител и Ив. Цонов — началник на планова служба. И тримата сега не са в завода. Защо? В една или друга степен те били пречка при внедряването на нови форми на работа, не проявявали нужния интерес и инициативност в осъществяването на някои процеси. Много пъти били критикувани, обръщали им внимание и накрая ги освободили от работа, след като стопанското, партийното и профсъюзното ръководство се убедили, че те не помагат за напредъка на завода.

Истина е, че са напуснали и някои други ръководни кадри. Между тях са инженерите Николов и Гатев. И двамата обаче пожелали да отидат на научна работа в институт.

В интерес на истината трябва да се отбележи, че за недоброто състояние на предприятието редица години имало и обективни причини.

Бедата обаче била другаде. За нея нищо не се споменава в писмото.

— Най-голяма трагедия за завода беше — сподели Г. Тонев, — че при нас имахме лоша организация на работа, и то най-вече на ръководство. Много от ръководните кадри нямаха нужните качества за поверените им длъжности. Дисциплината бе лоша. Плановете не се изпълняваха. В колектива се създаде недоверие към ръководството. Считаше се, че няма сила, която да въведе ред в предприятието. Сменени бяха трима директори, но работата не се оправи. Навсякъде се чуваше: „Непоправим завод". На няколко пъти се занимава градският комитет на БКП, но положението започна да се изменя едва напоследък.

Стоманолеярният завод е пуснат в експлоатация през 1964 година. През изминалите години главно по организационни причини колективът никога не е осъществявал възложените му задачи. За деветмесечието на 1975 година изпълнението на плана по някои показатели е следното: общо промишлена продукция — 110,4 на сто; отливки за реализация — 107 на сто; средна изработка на едно лице — 102,45 на сто, брак — с 1 на сто по-малко от планирания. Докато през 1974 г. са напуснали 211 души, то през 1975 година те са 127 души, а самоотлъчките са намалели повече от два пъти.

Когато човек узнае истината, остава изненадан. Но от какво? Единствено от факта, че тук дълго време е търпяно да виреят либерализмът, безотговорността и редица още слабости, които са тормозели целия колектив. С действията си някои кадри създавали дрязги, настройвали дадени лица против стопанското и партийното ръководство, разединявали колектива. В известна степен било нарушено и единството на първичната партийна организация.

Плод на тази обстановка били: ниска трудова, производствена, технологична и финансова дисциплина, разхищение на материали, непрекъснати аварии, престои по 2—3 часа на смяна. Напълно били обезличени низовите кадри. Принизена била ролята на първичната организация. В резултат на всичко това системно не се изпълнявал планът. Всяка година от брак заводът губел по 1300—1400 х. лв.

Какво направило новото ръководство на завода, за да се измени положението?

То се опряло широко на партийното бюро и първичната организация, на всички комунисти. Потърсило помощта на профорганизацията и ДКМС.

Извършено е много. Ще спрем вниманието само на някои моменти, за да се види отговаря ли на истината писаното в анонимката.

Още в първите дни ударението е поставено върху работата с кадрите. Употребили много усилия някои ръководители да изоставят стария си начин на работа, но те продължавали в същия дух. Тогава пристъпили към друга мярка. В продължение на 7—8 месеца освободили от заеманите длъжности онези ръководни дейци, които се показали инертни, безинициативни, хора, които се съпротивлявали на всяка прогресивна форма на работа. Обърнали внимание у новопостъпилите да се култивира чувство на отговорност за изпълнението на възложените задачи. Засилен бил контролът от страна на стопанското и партийното ръководство. Усъвършенствували всекидневната информация, която се получава в управлението на предприятието.

При констатирани отклонения от установените порядки директорът и партийният секретар беседват със съответния ръководител. При нужда въпросът се отнася в партийното бюро, първичната организация или в ръководствата на другите обществени организации. На ръководителите се търси отговорност и тогава, когато някой от подчинените му извърши нарушение. И то не за друго, а защото не е направил необходимото за възпитанието на хората си. Всичко това действува положително, повишава чувството за отговорност.

Новото ръководство заедно с партийното бюро и стопанския комитет предприели действени мерки и в друга насока. Организирали система за материално стиму-

Digitized by Google

лиране, която да регистрира всяко нарушение на дисциплината. Тя се наблюдава и от отчетните данни на преките ръководители. Ето някои моменти, записани в нея: за една самоотлъчка се намалява 50 на сто от месечната премия, а за две се стига до пълно лишаване. За закъснения, преждевременно напускане на работа и отлъчване от работното място без разрешение се санкционира с 10 на сто за всеки отделен случай.

Наред с разяснителната дейност, за да се намалят престоите поради аварии, изградили и стимулираща система. Тя действува двупосочно — върху персонала, който експлоатира, и върху този, който регулира и поддържа машините. В резултат на това престоите намалели рязко, повишена е използваемостта на фонда на работното време

За да се осигури по-голяма ритмичност в изпълнението на плана по дни, седмици и за месеца, направили следното: за всяка смяна на отделната бригада дават производствен план по качество и номенклатура. Оная бригада, която изпълни задачата си за деня и седмицата, получава премия, а тази, която не постигне това, се санкционира със същия процент. Ако изпълнението е само по един от показателите, премията се дава в половин размер.

Във връзка със снижаване себестойността и намаление на разходите на суровини, материали и електроенергия въвели също премия, а и санкция за преразход. В резултат на това от 2400 квч електроенергия за един тон метал са достигнали 1750 квч. За деветмесечието на миналата година реализирали 90 000 лв икономия от материали и електроенергия.

Благоларение на високите изисквания е повишена изработката на едно лице — от 360 лв. за януари на 520 лв. за септември м. г. Ръстът на работната заплата от 157 лв. стига на 173 лв.

След изграждането на многоцехова структура и въвеждането на стопанската сметка партийното бюро, стопанското ръководство и заводският профкомитет обмислили и изменили системата на организация, ръководство и отчитане на социалистическото съревнование. Резултатите се отчитат всекидневно на големи табла. Голяма гласност се дава, когато се постигнат рекордни резултати или е проявено много усърдие при изпълнението на срочни задачи. На проявилите се работници и служители при бележити дати се изпращат благодарствени писма до техните семейства. На всяко тримесечие на първенците при тържествена обстановка се връчват преходни знамена.

Всяко по-значимо нарушение от отделни лица или група хора се изнася на показ пред колектива чрез „Стършел" и „Тревога".

Заиграла е ролята на комисията за народен контрол. Тя прави и фотоснимки на нарушителите и делнията им излизат като порицание на таблото. Това респектира, кара хората да се замислят и втори път се стремят да не допускат подобни нарушения.

Бях в Плевен, за да проверя изнесеното от анонимния автор. Не можах да установя кой е писал писмото. Нямах и не бях си поставил тази цел. Оказа се обаче, че той е

КЛЕВЕТНИК

Хубаво е да се полее за всеки човек. Но винаги да се подхожда честно, принципиално. Нещата да се назовават с истинските им имена. В случая обаче нещата се представяха в изопачена светлина, невярно, тенденциозно.

Клеветничеството е отрицателно явление, което нанася щети на колективни и индивидуални ценности. Винаги клеветата се пуска предумишлено с единствена цел — злепоставяне. Това явление е осъдено от Партията като чуждо на нашия начин на живот. Затова клеветниците обикновено предпочитат да пишат анонимно. Води ги една мисъл: все нещо ще остане от онова, което отправят. В почти всички случаи те се представят за високо принципни и морални, трогателно загрижени за този или онзи, за общите интереси на цели колективи, на страната ни.

На това крайно отрицателно явление трябва да се дава решителен отпор. Проявите на клеветничество отвращават честния човек, защото заплашват неговите нравствени устои. И затова той ги ненавижда, мрази.

* * *

В социалистическата ни родина изпитано оръжие в борбата против недостатъците са принципиалната критика и самокритика. Те са били и остават действително оръжие на БКП. Те са изпитан метод за възпитание на кадрите, на комунистите и целите колективи. Те повишават отговорността за поръчаното дело. Дълг на партийните и стопанските ръководства е да създават здрава, творческа атмосфера, да поощряват инициативността на хората, да не оставят в забрава правдивите препоръки и бележки на трудещите се.

Димитър ДИМЧЕВ

Digitized by Google

СРЕД ПРИЯТЕЛИ И ДРУГАРИ ОТ ГДР

Близо два часа полет и столицата на ГДР — Берлин, ни посреща със своята ведра, жизнерадостна усмивка, със сърдечното ръкостискане на колегите от братското списание „Нойер вег" („Нов път"). Програмата, която ни предлагат домакините, отговаря изцяло на нашите интереси. Наш любезен и радушен домакин беше партийната организация на окръг Карлмарксщат.

Окъжният център Карлмарксщат е голям съвременно развиващ се град с около 320 000 жители. Той е разделен на три жилищни района, в които има 240 териториални първични партийни организации с 10 000 комунисти (от около 40 000 за цялата градска партийна организация). Аналогична е структурата и на най-масовата обществено-политическа организация в ГДР Националния фронт. Това е благоприятно условие да се упражнява ръководната роля на Партията и да се координират задачите в различните функционални звена.

I. ПО-БЛИЗО ДО ХОРАТА

В градския комитет на Германската единна социалистическа партия ни запознаха с решенията и работата на партийните комитети и организации за активизиране

ДЕЙНОСТТА НА КОМУНИСТИТЕ ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ.

Специален пленум през април м. г. на ГК на ГЕСП разглежда състоянието на проблема и взема обосновани и конкретни решения. Какви са основните насоки в тези решения? Преди всичко **най-непосредствено да се обвърже работата на първичните партийни организации по местоживеене с дейността на комитетите на Националния фронт.** Това става главно в три направления: засилване политическата отговорност на всеки комунист в обществения и личния живот, в квартала и в семейството; обединяване и правилно насочване дейността на всички други партии (те функционират само по местоживеене, а не на производствен принцип); активно включване на цялото население в обществено-полезен труд за решаване на различни социално-битови въпроси на съответния жилищен микрорайон.

— Изграждането на новите жилищни комплекси — сподели секретарят на ГК на ГЕСП Вернер Хопе — реално допринася за изменение на социално-демографската и политическата структура на нашите градове. От направената социално-демографска характеристика придобихме ясна представа за състоянието на нещата. В новите комплекси се установи голяма концентрация на комунисти. Разбира се, наред с тях живеят и много обществено и политически неактивни граждани, обикновено из средата на скоро мигрирали от селата или от по-малките градове. Това наложи да обсъдим въпроса за осигуряване на необходимото партийно ръководство в кварталите със сили на заводските и някои учрежденски партийни организации. В резултат се роди и решението да изпратим със специални партийни поръчения комунисти от техните организации в ръководствата на кварталните комитети на Националния фронт и на партийните организации по местоживеене. В момента 75 партийни секретари и около 74 процента от членовете на ръководствата на Националния фронт работят с такива поръчения.

Една форма, която прави особено ефективна работата на обществените организации в кварталите, е активното включване на т. нар. **„доверени лица"**. Това са **председатели или членове на домсъветите** (към 1000 в Карлмарксщат), които отговарят за

Digitized by Google

политическата работа във всяко жилище. Те имат специални пълномощия, скрепени с официален документ, издаден от председателя на народния съвет. Кварталните ръководства на Националния фронт и тези доверени лица, които на практика са най-добре запознати с проблемите и потребностите на хората от съответния район, набелязват актуалните за момента мероприятия. След това със силата на убеждението и личния пример мобилизират живеещите за различни благоустройствени дейности: оформяне на кътове за отдих, на спортни площадки, озеленяване, малки ремонти на жилищни сгради, грижи за паметници на културата и на видни политически дейци, на мемориали, свързани с различни исторически събития. Това освен икономически резултат има и силно възпитателно въздействие. Навсякъде, откъдето минахме, погледа ни привличаха грижливо поддържаните гробове и паметници на съветски воини, пролели кръвта си, за да освободят земята на Гьоте и Шилер, на Либкнехт и Телман от кървавия фашизъм.

С голяма популярност се ползва стопанската дейност, която се извършва в училищата — някои по-дребни ремонти, боядисване, хигиенизиране. Нещо, което действително заслужава внимание, е особено полезната и умна инициатива на немските другари: **кварталните организации или домсъветите сключват договори с различни ремонтни организации** (и при тях, както и у нас, не винаги достигат работници за ремонта).

Според тези договори живеещите в района или в жилищния дом сами извършват необходимите работи — бояджийски, дърводелски и др. Държавната организация привежда сумата на домсъвета, който разпределя средствата според извършената работа или по общо решение ги ползва за колективни нужди. До тези действително социалистически форми на работа не се е стигало изведнъж. Нужни са били разяснителна работа, активно участие на комунистите и положителните резултати, за да се убедят и недоверчивите. Налице е едно високо социалистическо съзнание, породено от единството на лични и обществени интереси.

Много полезна е и дейността на депутатите, които използват най-различни поводи за общуване с хората, за разясняване на партийни и правителствени решения, за реализиране на поставените актуални въпроси. По този начин те участвуват активно във формирането на едно положително обществено настроение и мнение.

Интересен опит споделиха и другарите в **Глаухау.**

— При нас — разказва секретарят на партийния комитет Дитер Фоненд — с особена популярност се ползват т. нар. **„Разговори в семействата“.** Нашите активисти, а и редовите партийни членове се срещат и най-непринудено разговарят със семействата на кооператорите и работниците по различни интересуващи ги въпроси — например какво ще донесе новата организация на труда и заплащането в селското стопанство на всеки труженик и неговото семейство. А това изисква да познаваш хората, тяхната душевност, възгледите им. И наред с това сам да бъдеш добре информиран по широк кръг въпроси.

С оглед на това се полагат специални усилия за **обучение на партийния актив и особено на секретарите на първичните организации.** Това е станало задача от първостепенна важност за ръководните органи в ГЕСП. В това отношение от няколко години се работи все по-системно и целенасочено — вече 80 на сто от партийните секретари минават през различни партийни школи. Активът, особено този, който работи в кварталните организации, периодически се отчита пред градския комитет. Средно два пъти годишно той се събира, за да отчете конкретно изпълнението на задачите и проблемите, които са възникнали. Комунистите, изпратени със специално поръчение да работят като секретари на квартални първични организации, също дават отчет пред партийния комитет за това, как изпълняват поръчението.

Много поучителен е и опитът им в работата със старите комунисти. В Карл-маркещат има 62 000 пенсионери. От тях над 2000 са комунисти. Някои с партиен стаж над 40 години. Личните разговори и впечатления навеждат на извода, че тези хора, много от които са живата история на Партията и работническото движение, които през целия си живот са горели в работата и борбата, след като излязат на пенсия, се откъсват от хората и това им причинява страдание.

Затова градският комитет на ГЕСП излиза с решение и задължава **партийните комитети в предприятията да поддържат постоянни връзки със своите ветерани,** да ги канят при различни случаи на срещи с колектива, с партийния актив, да ги информират за задачите, които предстоят и т. н. В момента 150 активисти ветерани са в номенклатурата на градския комитет. Те работят активно в кварталните организации, в различни комисии на обществени начала и др.

КАДРИТЕ

В околия Чопау има 5200 комунисти в 176 партийни организации. 60 от тях са в предприятията. При тази обстановка **първата и най-важна задача е грижата за подбора, обучението и възпитанието на кадрите.** С пълно основание комитетът е разработил и приел петгодишна перспективна програма за това.

Работата с кадрите бележи сериозен успех особено след VIII конгрес на Партията. Сега се отчитат съвсем конкретно настъпилите качествени изменения в социалистическото общество и необходимостта да се повиши качественият състав на партийните редове. Една малка статистика. До конгреса квалифицираните работници в Партията са били 17 на сто, а сега само

Digitized by Google

за жените техният процент е вече 28 на сто. Средногодишно получават квалификация 200 души. В 3-месечни и едногодишни партийни школи се обучават по 40 души. Или 82 на сто от ръководните кадри на околията са получили и политическа квалификация.

Но както казват и другарите от комитета, не е достатъчно само да имаш добри ръководни кадри за момента. Жизнено важна е перспективата. Когато планират материалната база за бъдещите години, те се стремят да им е ясно и кой ще ръководи постоянно усложняващите се процеси. Именно затова **въпросът за резервните кадри справедливо заема почетно място в дейността на комитета.** Плановете за необходимите резервни кадри са разработени до 1980 г., а конкретните програми са едногодишни. Съвсем естествено новото попълнение се търси измежду средното поколение младежки активисти. И по-рано. Така **още в средното училище всеки активист на младежкия съюз има „настойник комунист“**, който се грижи за неговото израстване. Той периодически се отчита пред секретарите на комитета за развитието на поверения му младеж. Това се отразява много благоприятно и на възпитателния процес, защото обикновено „настойникът“ е човек с голям обществен престиж, с добър политически актив и опит.

Тези младежи влизат в номенклатурата на т. нар. **подрастващи кадри.** Тяхното потатъшно развитие в обществено-политическия и трудовия живот е най-добрият критерий за това — отговарят ли на условията за резервни кадри в общоприетия смисъл на понятието. Резервните кадри се подбират из средата на младите комунисти. Секретарят провежда най-напред беседа с кандидата за уточняване на неговите цели, планове, перспективи. След това му се възлага по-дългосрочно партийно поръчение. Най-важният критерий за пригодността в последна сметка е изпълнението на възложената задача, използваният стил и методи при реализирането й.

Два пъти годишно секретариатът се занимава с отчитане дейността на резервните кадри. На тези заседания задължително присъствува и бюрото на съответната партийна организация.

При това от особено значение е координацията с другите органи — да не се планират едни и същи хора като резервни кадри на няколко места. Взема се под внимание и личното съгласие и готовност на комуниста. Защото, за да израсне един човек от редови комунист до резервен кадър, е нужен много труд, упорито учение, внедряване на редица качества, задължителни за ръководителя комунист.

II. СРЕЩИ С ГОРДОСТТА НА НАЦИЯТА

Десет дни прекарани тук не са много. Но те бяха достатъчни, за да се убедим в едно — **в изграждането на новия човек в първата свободна държава на германските работници и селяни.**

МАЛКО ИСТОРИЯ

Основаният през март 1946 г. **Съюз на свободната германска младеж (ССГМ)** се радва на всестранните и непрекъснати грижи на ГЕСП. Създаването му е логичен резултат в развитието на антифашистките младежки комитети. В своите редове той има над 1,9 милиона девойки и юноши. Същността и дейността на младежката организация се основават на целите на международната работническа класа и на нейния научен мироглед, на марксизма-ленинизма. Това е сигурна предпоставка за успеха в дейността на ССГМ и за важната роля, която той играе в ГДР.

Младежта на ГДР е под особена закрила на обществото и държавата. Специален закон за младежта задължава ръководителите на държавните и на стопанските органи всяка година публично да отчитат как се осъществяват принципите и задачите на младежката политика в техния ресор.

Изминалите свободни години на ГДР се характеризират и с успешна социалистическа младежка политика. В тоя период е въплътен изпитаният принцип: **„На младежта и доверие, и отговорност!“**

Какво се крие зад тези думи?

ЗАВОДСКАТА МЛАДЕЖ

Бяхме в Завода за производство на мотоциклети в Чопау, чиято годишна продукция е 92 000 бройки. Сред многобройния колектив тук се трудят над 600 комунисти и 700 членове на младежкия съюз.

В школата към завода всяка година повишават квалификацията си над 200 души. През нея преминават и голям брой млади хора. Околийският комитет на Партията държи на близък отчет младежките кадри; седемнадесет от тях се наблюдават от неговия първи секретар.

В какво се изразява отчетът? — **Всички ръководни кадри имат конкретно поръчение и периодически се отчитат как изпълняват задълженията си.**

Щом младият човек бъде приет за кандидат-член на Партията, на него се възлагат задачи с оглед да се проверят качествата му в процеса на работата. С кандидатите често беседват секретарите на партийния комитет, напътствуват ги в дейността им. За встъпване в Партията се предлагат хора, които добре се изявяват в колективите — новатори, добри производственици, активисти в обществената дейност. **За учащите се се извършва подбор, докато**

Digitized by Google

са в десети клас. Следи се развитието на младия човек в комсомолската организация, в учението. Мерило за стабилността на тези хора е готовността им да отидат там, където ще бъдат най-полезни за обществото.

Към завода има училище за подготовка на кадри, в което се учат 500 души. Последното шестмесечие от завършването на курса на обучението всеки ученик участвува в дадена бригада на завода, като трудът му се отчита там. Учениците са тясно интегрирани с предприятието. Около 20—30 на сто от тези младежи и девойки кандидатствуват за членове на Партията. В завода са създадени много добри условия за младежка спортна дейност. Има 12 спортни секции — футбол, кегли, авто-мото клуб и др.

В завода младежите участвуват активно при вземането на решения за подобряване на производството и за повишаване на производителността на труда. Те са равноправни членове при обсъждането на плановете и всеки един от тях добре и в подробности знае какво му предстои да извърши. Предложенията и бележките на младите хора се ценят от заводското ръководство наравно с тези, дадени от опитните работници и челници в производството.

В закона за младежта е записано: „Всеки млад човек е длъжен да се отличава със социалистическо отношение към труда и с много знания, високи морални и културни качества и активно да участвува в обществено-политическия живот, в ръководството на държавата и обществото".

Партийният комитет помага на младежката организация всестранно да привлича и увлича младите хора. Интересен живот се създава в младежките клубове. Разнообразна е културната и творческата дейност.

СТУДЕНТСКАТА МЛАДЕЖ

Какво научихме във Висшия технически институт в Карлмарксщат?

Срещнахме се с Хорст Гайслер — заместник-секретар и завеждащ „Пропаганда и агитация" в партийния комитет на института, д-р Майер — директор на катедра „Марксизъм-ленинизъм", д-р Щуциер — заместник-директор на катедрата, и М. Кирхнер — секретар на комитета на ССГМ.

Какво споделиха те?

Във висшите учебни заведения на ГДР се приемат граждани, проявили още в средното училище добри способности. След завършването на десети клас на общообразователното политическо средно училище те успешно завършват още два класа (XI и XII) в разширените политехнически средни училища. Приемат се във ВУЗ и учащи се, които след завършването на X клас на общообразователното политехническо средно училище постъпват в професионално-техническо училище. Там за три години те имат възможност своевременно да получат квалификация в специален клас, атестат за зрелост и право за постъпване във висше учебно заведение.

Висшето учебно заведение разполага с нова, модерна сграда. В него има четири факултета: математически, електроинженерен, машинноинженерен и обществени науки. Има интернат с 6000 места, в който живеят и всички семейни студенти. Имат и детски ясли, и детска градина, амбулатория, спортна зала със съответни съоръжения и пр. Факултетите са в тясна връзка с различни министерства и предприятия. Научноизследователската работа се извършва преди всичко в промишлеността. Целта е **студентите да се възпитават в любов към предприятието, към труда и едновременно да придобиват производствен опит** още като студенти. Докато през 1953 г. в института е имало 280 студенти с 8 преподаватели, то през миналата учебна година тук се обучавали 5400 души. Сега в него се трудят 172 професори и доценти и 1150 научни сътрудници. Заедно с немските младежи се учат и 500 чуждестранни студенти. В своята 23-годишна дейност институтът е получил международно признание за подготвянето на висококвалифицирани кадри.

Партийната организация в института наброява 1300 комунисти. Осемдесет и седем на сто от професорския и доцентския състав са партийни членове; а от другите преподаватели — 40 на сто. Изградени са 16 първични организации към отделните секции и 110 партийни групи.

Основна задача на партийния комитет и на първичните организации е възпитателната работа с колектива. Дейността е насочена така, че младежкият съюз тясно да се свързва с работническата младеж, студентите да получават солидни знания и добра политическа подготовка. Възпитателната работа и с преподавателския състав е непрекъснат процес, като на първо място се поставя формирането на марксистко-ленински мироглед, овладяването на марксизма-ленинизма.

Партийната организация в института е създала **добра система за марксистко-ленинско обучение.** Тя започва с партийната учебна година. Създадени са 60 звена, в които са включени всички комунисти. Изучават историята на КПСС, научен комунизъм, политическа икономия, стопанската политика на ГЕСП. Занятията се водят месечно. Заедно с това се работи за повишаването на квалификацията и за по-нататъшното обучение на преподавателите по проблемите на марксизма-ленинизма и пр.

Как катедрата по марксизъм-ленинизъм намира своето място във възпитателния процес?

Изучаването на марксизма-ленинизма като задължителна учебна програма и система от дисциплини е въведено от 1951 г. В него са обхванати всички студенти — редовни и задочници. Главно поле на действие е класово-партийното обучение. Значително са завишени изискванията към преподавателските кадри. В края на всеки се-

Digitized by Google

местър окръжният комитет на Партията и съответното министерство преценяват дейността им.

Студентската организация на ССГМ в института е от 5500 души, включени в 13 организации и в съюзни групи по 20—30 души. В комитета на ССГМ има шест щатни работници. Седемдесет и пет съюзни членове са кандидат-членове на Партията. Въведена е практика най-добрите членове на младежката организация да се подготвят за ГЕСП. Стремежът е във всеки студентски колектив да има партийна група.

— Ние сме политическа организация на младежта, каквато е вашият Комсомол в НРБ — изтъкна М. Кирхнер. — Три са основните моменти от нашата политическа работа. **Голямо значение придаваме за изучаването трудовете на класиците на марксизма-ленинизма и държим знанията да се прилагат в обществената практика.** От ред години е въведено нашите съюзни групи да контролират как се изпълнява тази задача. На съюзно събрание се обсъжда успехът на всеки студент, вниква се по-дълбоко как той усвоява и прилага марксизма-ленинизма.

ССГМ също има своя система по политическата просвета с 214 кръжока. За правилното възпитание на студентите умело се използва и културно-масовата дейност. Създадени са 16 кръжока, които развиват разнообразна творческа дейност. Четири колектива са наградени за изяви в самодейността. През свободното време се организират дискусии по въпроси, които интересуват младите хора. Там се канят и представители на ГЕСП. Практика е да се водят и разговори около кръглата маса. Там присъствуващите се запознават с интересни проблеми.

Голям е броят на студентите, които се изявяват в практиката. Цели групи участвуват в решаването на задачи в предприятията. Там те водят и разяснителна дейност за икономия на енергия, за спестяване на работното време и пр. И не само на думи, а с личния си пример сочат как да се достигне това.

Където и да отидеш, силно впечатление прави онова, което се извършва за патриотичното възпитание на младото поколение в ГДР. То бе изтъкнато и тук. Студентите се възпитават в обич към ГДР, в любов към Съветския съюз и страните от социалистическата общност, в дух на интернационализъм. Това личи и от многото нагледни материали, от всичко, което се прави в процеса на възпитателната дейност.

Какви форми на работа се използват в ССГМ?

Всеки месец се свикват събрания по актуални теми. Обсъждат се проблеми като „Развитието на колектива", „Състоянието на дисциплината" и пр. В началото на учебната година членовете на съюза разменят мисли с ръководствата за работата в дружествата. Тук на тези ползотворни, другарски срещи се вижда нуждата за по-нататъшното насочване силите на комитета.

Студентите се изпращат в училищата като пропагандисти. На работни групи се поставят за изследване и проблеми като „Развитието на отношенията между студентската и работническата младеж" и др.

Как се осъществява партийното ръководство на ССГМ?

— Отношението на партийното ръководство към младежкия съюз, към работата на младежите е много другарско — бяха думите на Х. Гайслер. — Партията не бива и не може да вземе младите хора като малки деца и да ги носи на ръце. Предоставяме им самостоятелност, но им оказваме близка, насърчаваща помощ.

Във всекидневната си работа партийният комитет и първичните организации градят връзките си с организациите на ССГМ съобразно изискванията на ленинското учение за Партията, добре отстоявано от ГЕСП. Много често партийният комитет организира съвместни заседания със секретарите на младежката организация. Сериозна помощ се оказва в учебната година 113 от пропагандистите са членове на Партията. Работата с тия хора и с агитаторите стои постоянно на вниманието на партийния комитет. По много въпроси младежките ръководства се съветват с комунистите, искат мнението им по различни актуални въпроси. Но цялата организаторска дейност на младежките мероприятия са чисто тяхно дело. Така се повишава самодейността, отговорността на младежките ръководства и дружества. Младите хора се отплащат за гласуваното им доверие с още по-добро изпълнение на поставените задачи от Партията и Правителството.

Румяна КАМБУРОВА
Димитър ДИМИТРОВ

Digitized by Google

ИЗ ПОСЛЕДНИТЕ ГОДИНИ НА ВОЖДА И УЧИТЕЛЯ

През 1975 г. нашата мемоарна литература се обогати с още една творба — „Дните на Димитров, каквито ги видях и записах" от Неделчо Ганчовски — вълнуваща двутомна книга, посветена на великия и незабравим вожд и учител на българския народ — Георги Димитров.

Основавайки се главно на своя дневник, на секретарските си бележки, на публикувани и непубликувани стенограми, на продължителни проучвания в архивите на Г. Димитров и беседи с отговорни български и чуждестранни дейци, работили съвместно с Г. Димитров, авторът хвърля обилна светлина върху изключително интересни страни от неговата богата, целеустремена и динамична дейност през последните три и половина години от героичния му живот. Та нали един ден от живота на великия човек е трудно обхватим: „Срещи, разговори, събрания, заседания, беседи по телефона, речи и просто случайно отронени думи, които ще имат за някого важно значение. Никога дори един такъв ден не може да бъде изчерпан. Всякога могат да се откриват нови и нови прояви."

Доколкото повествованието разкрива с методическа последователност фактите и събитията, свързани с кипящата дейност на Димитров, пред погледа на читателя действително се разкрива ретроспективно, в хронологически ред широка картина на величествените исторически преобразования, полагащи основите на социалистическото процъфтяване на родината. В същото време изострената наблюдателност на автора, който с младежка възхита следи и жадно поглъща всички действия, всяка стъпка и проява на великия човек, съумява да проникне и в някои потайни кътчета на неговия богат, неизчерпаем вътрешен мир, забелязва и откроява пред читателя вътрешните подбуди на редица действия и прояви на Димитров. Така Н. Ганчовски фактически излиза извън рамките на своя дневник. „За да бъде правдив разказът, старал съм се да видя Димитров не изолиран сам за себе си, какъвто той никога не е бивал, а сред кипящата от напрежение атмосфера, сред хора от най-различна величина" (стр. 7).

Чувството за художествена мярка се оказа съществена барнера, която не позволява претрупаността да засенчи и измести обекта на повествованието. Титаничната фигура на Димитров въпреки главозамайващия водовъртеж от факти и събития още по-силно се откроява с целия си исполински ръст. През погледа на мемоариста читателят го вижда в действие, разкрити са сполучливо различни страни от неговия динамичен живот. Димитров е представен в своето ежедневие, така че осезаемо се чувствува неговият изключително напрегнат жизнен ритъм. Читателят се оказва въвлечен в стихията на острите политически схватки за утвърждаване на народнодемократичната власт. Най-голямо постижение от гледище на изискванията на мемоаристиката като литературен жанр разказът постига в извайването образа на Димитров като виден теоретик на световното комунистическо и революционно движение. И това е особено сполучливо извършено при описание на събитията, свързани с историческия Пети конгрес на Партията, където Димитров извършва огромна организационна и идеологическа работа за теоретическото осветляване на историческия път, изминат от Партията, и начертаване перспективите на социалистическото ни развитие, в разработване стратегията и тактиката на Партията, нейната програма в новия етап на изграждане основите на социализма.

Известно е, че политическият отчет на ЦК, прочетен от Димитров на конгреса, внася значителен принос в съкровищницата на марксистко-ленинската теоретична мисъл. Основавайки се на спомените си, авторът определя основната му част като дело на най-голямата политическа мисъл и колективен труд на най-изтъкнатите партийни дейци. Но той е, подчертава авторът, същевременно и лично дело на Г. Димитров. Лично, „защото е осъществяван по неговия замисъл и неговия план; защото не е обичаен отчет, а литературно-политическо произведение от голям калибър, където теорията е изведена на голяма висота, а бъдещето е очертано в точни измерения; защото в него залегнаха идеите, мислите, обобщенията, разработени от Димитров; защото той му даде своя личен почерк от началото до края и най-после —

Неделчо Ганчовски. Дните на Димитров, каквито ги видях и записах, Партиздат, 1975, т. 1, 502 с., т. 2, 510 с.

Digitized by Google

защото главните раздели са написани със собственото му перо. Само изключителна личност може да приобщи в подобно дело толкова крупни дейци и в резултат да се получи нещо напълно цялостно и единно" (т. 2. стр. 393).

Неподправената сила на мемоарния двутомник, посветен на Димитров, блика не само от непосредствената документалност, но и от творческото виждане на автора, от неговото умение да маркира събитията и служейки си с пестеливи изразни средства, да очертава историческата значимост на фактите. Така художествено и документално са фиксирани разговорите между Димитров и Сталин като „среща между двата върха на епохата". На високо равнище се третират новите проблеми, които комунистическото движение поставя, вземат се теоретически решения, които извеждат революционния процес на нов етап.

Под литературния претекст „миналото непрекъснато рефлексира в битието на Димитров" авторът си създава творческа свобода да навлиза по свой избор дълбоко в миналото на своя герой, за да разкрие вътрешната логика на неговите действия като строител на съвременна социалистическа България. Чрез ретроспекция Н. Ганчовски се спира на по-главните моменти от дейността на Г. Димитров по време на първото антифашистко въстание през 1923 г., в драматичния двубой на Лайпцигския процес, във вдъхновената му новаторска дейност на VII конгрес на Коминтерна. Така повествователната логика налага в съзнанието на читателя словата на автора, че следвоенна България, която преживява родилните мъки на социалистическото обновление, разполага с огромен капитал — международния престиж на Димитров, който сковава разложителните действия на опозицията, сплотява кадрите под знамето на Партията и Отечествения фронт.

Представен в действие в динамичния устрем на събитията, Димитров е обрисуван като привлекателен център, който мобилизира мисълта на партийните дейци. Димитровската жизнеутвърждаваща духовна гравитация на отечественофронтовските кадри циментира единството на мисълта и действието сред интелектуалния потенциал на нацията. Като в своеобразен калейдоскоп мемоаристът изрежда цяла галерия от образи на обществени дейци — близки съратници на Димитров, съюзници и политически противници. Като поточе ромони спокойният и умъдрен разказ за събития и факти от живота на Васил Коларов, Трайчо Костов, Кимон Георгиев, Н. Петков и Оббов, Николай Хрелков, Елин Пелин, Илия Бешков и др. В калейдоскопа на повествованието с отмерен литературен похват са въвлечени и чуждестранни политически и обществени дейци като И. В. Сталин, маршал Толбухин, Морис Торез, Палмиро Толиати, Клемент Готвалд, Вилхелм Пик и др., с които Димитров е поддържал връзки. Така с умение се разкриват съществени страни от стила и методите на работа с хората на народния учител и вожд: висока принципност и взискателност към себе си и всички, които работят с него; критичен, но и неуморно търсещ критиката; лишен от самолюбие, но и дълбоко презираш самовлюбените; ласкав, нежен и внимателен към другарите, дълбоко страдащ за грешки, допуснати от други. Без подправка и лакировка са показани цяла фаланга от партийни дейци, израснали под неговото крило. Възпитани от Димитров в дух на ленинска принципност и революционна последователност, те ще защитят и запазят здравата партийна традиция през всички премеждия, възникнали през периода на култа, за да я подемат и утвърдят с нова сила в обновителните решения на историческия Априлски пленум.

Ленинската увереност, с която нашият народ под ръководството на БКП вълнува априлската линия, свидетелствува за жизнеутвърждаващата сила на димитровския дух. Той намира най-характерна изява в Програмата на Партията, приета от Десетия партиен конгрес, в решимостта, с която теоретически се осветляват и практически се осъществява изграждането на развито социалистическо общество.

В двутомника, посветен на Димитров, огромното количество факти, изключителното многообразие от събития се оказват художествено подчинени на вътрешната логика на повествованието. Художественият ефект от литературните отстъпления, умело подъесените съпоставки с образите на други дейци без натрапчивото опростителство, неколкократното приковаване на вниманието върху „богатите очи" на Димитров, възприемани по различен начин емоционално от автора и предадени чрез усещанията на Григоров, на Илия Петров и др., допринася за извайването на героичния образ на мемоара. Целта е постигната с литературни средства и ефект — очертана е без натрапчивост „буйната жизненост" на героя от Лайпциг, неговата духовна чистота, честност и „могъщество като дъб". Целият низиз от разкази за различни събития потвърждава умело прокарания подтекст на книгата, че „героизмът е постоянният белег на живота" на основоположника на нова, социалистическа България.

Доколкото книгата е изпълнена с красотата и романтиката на онова време, с пленителната красота на вътрешния мир на човека комунист, посветил целия си живот на великата идея, тя е неизчерпаем извор за възпитание на подрастващите поколения борци за комунизъм. Но доколкото книгата се откроява сред растящата мемоарна литература с големи достойнства, главно с неподправената сила на документалността, съчетана с есеистичната и социологичната форма на изложение, тя е в същото време и дълбок кладенец, от който дълго може да черпи историческата наука и всички активни жанрове на социалистическото ни изкуство, което се стреми да пресъздаде художествената правда за бурното време, носещо името и чертите на великия творец на революционната мисъл и дело.

Соломон ЛЕВИ

Digitized by Google

ДОСТОЙНА КРИТИКА НА «КРИТИЦИТЕ»

Ролята и значението на всяка новопоявила се книга едва ли може да се измерва само или пък главно с нейния размер, с броя на страниците ѝ. Нашата будна общественост неведнъж е имала възможност да се убеждава, че по фундаментални (в това число и идеологически) проблеми успешно може да се пише и кратко, при това не по-малко понятно, с рядка партийна страст и неоспорима научна дълбочина. Към този род книги в родната партийна, полемична книжнина трябва да се отнесе и трудът на Нешо Давидов „Критици" на ленинското учение за Партията". Джобният формат на книгата и неголемият брой на страниците ѝ (около 100) не са попречили на автора да разгледа в нея изключително актуални за нашето време проблеми и да ги анализира с необходимата дълбочина и научна добросъвестност.

Книгата на Н. Давидов се състои от неголямо встъпление и две глави. Във встъпителната част авторът разглежда убедително един от кардиналните проблеми на марксизма-ленинизма — проблема за авангардната същност и историческата ръководна мисия на Комунистическата партия. Като подчертава, че тя е авангард на пролетариата и негово най-мощно и непобедимо оръжие, той доказва ролята ѝ на челен, високо организиран и съзнателен отряд на работническата класа, сплотен от единството на целта, волята и средствата на нейната революционна борба за освобождението на труда от капитала, за построяване на социалистическото и комунистическото общество. Отбелязва се, че ръководната роля на Комунистическата партия е основна и обща закономерност на революционното преустройство на обществото от капитализъм в комунизъм. Тезата, че без тази роля е невъзможна победата на новия обществен строй, издържа по най-блестящ начин суровата проверка на историята. Ето защо авторът основателно изтъква, че не случайно лайтмотив в дейността на съвременните антикомунисти и на техните усърдни помагачи — ревизионистите, и сега си остават отричането на историческата мисия на пролетариата в процеса на революционното преустройство на света, която намира реализация само чрез ръководната роля на Комунистическата партия.

Първата глава — „Буржоазни критици", всъщност е най-важна в книгата. Като се позовава на оригинални източници, главно на френски и английски език, Н. Давидов подлага на задълбочена критика основните опити на съвременните антикомунисти да опровергаят марксистко-ленинското учение за Партията. Най-напред със съкрушителни аргументи, почерпени от историческия опит, авторът разгромява стремежа да се отрече ролята на Комунистическата партия с „доказателства", произтичащи от буржоазната концепция за социалната конвергенция, според която двете противоположни обществени системи постепенно щели да се интегрират. Разобличени са и различните опити на съвременните буржоазни идеолози и политици да изопачат пролетарския интернационализъм, да подстрекават комунистическите партии към „независимост от Москва" и да ги тласкат към буржоазно-националистическо израждане.

Особено ценни са страниците от труда, в които с научна доказателственост и неукротима партийна страст авторът громи опитите на съвременните буржоазни идеолози, подкрепяни изцяло от ревизионистите, да представят в превратна светлина принципа на демократическия централизъм в устройството и функционирането на комунистическите партии, а така също стремежа им да замъглят понятията „класа" и „партия", натрапвайки изтърканите вече тези за спонтанно движение на обществото към безкласовост и нарастване ролята на така наречения „ръководен елит".

В книгата си Н. Давидов убедително разобличава стремежа на съвременните буржоазни идеолози и политици да отрекат ръководната роля на Комунистическата партия особено в социалистическите страни, най-вече като я представят за изживяла времето си или пък като отъждествяват Партията с държавата. Посредством силата на убедителни доводи авторът разобличава също така и стремежа на нашите набедени критици да изопачат връзките между Партията и профсъюзите, като нерядко профсъюзите в условията на социализма те представят за „държавени" и „казионни" организации.

Убедително за всеки непредубеден читател звучат и аргументите на автора, насочени срещу тезата на антикомунистите, обвиняващи комунистическите партии в социалистическите страни в „елитност", „тоталитаризъм" и „монократизъм". У четещите съответните страници на труда не остава никакво съмнение относно фалшификаторската същност и реакционна роля на обвиненията на Г. Скилинг и Б. Майснер срещу комунистическите партии в социалистическите страни в „елитарност", на Р. Арон — в „нова олигархия", на Зб. Бжежински и К. Фридрих — в „тоталитарна диктатура и автокрация" и пр.

Във втората глава на книгата се разо-

Нешо Давидов, „Критици" на ленинското учение за Партията. С., Партиздат, 1975.

Digitized by Google

бличават „аргументите" на десноопортюнистическата „критика" срещу марксистко-ленинското учение за комунистическата партия. Тук убедително се доказва, че всички основни обвинения на съвременните десни ревизионисти в това отношение са почерпени от идейния арсенал на съвременната буржоазна идеология. Такъв е случаят с теорията на Х. Ингензанд за „субституционализма", според която авангардната роля на работническата класа била заменена с ролята на Комунистическата партия, случаят с тезата на Л. Голдман, в която съзнателно не се прави разлика между пролетарските партии от нов, ленински тип с всички и всякакви други партии, наричащи себе си комунистически, и пр.

Особено пълна и задълбочена е критиката срещу превратните концепции за Комунистическата партия и нейната роля на такива известни „генерали" на съвременния десен ревизионизъм като Р. Гароди, Л. Колаковски, Е. Фишер и др. С голяма убеждаваща сила звучат аргументите, насочени срещу опитите на Р. Гароди да подмени историческата мисия на работническата класа и ръководната роля на Комунистическата партия с безформената маса на сместа от разни социални класи и групи, еклектично интегрирани в така наречения нов „исторически блок". С ленински аргументи се разобличава както допускането на всевъзможни фракции в Партията, така и превръщането ѝ в опашкарска „идеологическа сила", призвана да се влачи след събитията и безлично да ги регистрира и коментира. Разкрити са коварните цели и на клеветите на Е. Фишер за „бюрократично израждане" на комунистическите партии в социалистическите страни, на апелите му за свобода на фракциите в Партията, за заменянето на диктатурата на пролетариата с „плуралистична демокрация" от буржоазен тип и пр.

Книгата на Н. Давидов не е лишена и от някои недостатъци. В нея почти не се прави опит да се анализират методологическите, философско-теоретически основи на буржоазните и десно-ревизионистическите извращения на марксистко-ленинското учение за Партията и за нейната роля на съвременния етап. На места в труда е налице и известен схематизъм и декларативност. Въпреки уговорката на автора липсата на критика на концепциите на съвременните „леви" ревизионисти по този въпрос придава на книгата чертите на известна недовършеност и пр.

Тези и други подобни пропуски обаче не принизяват високите достойнства на книгата на Нешо Давидов. Тя е принос в нашата критическа, партийно-политическа литература и може да служи като ценно помагало на всички пропагандисти, партийни дейци и особено на тези идеологически работници, които се занимават с пропаганда и възпитателна работа, с проблемите на борбата срещу идеологическата диверсия на империализма, за опазване чистотата на марксистко-ленинското учение за Партията и за защита завоеванията и предимствата на социалистическия обществен строй.

Стоил КАРАТАНЧЕВ

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

ДИСЦИПЛИНАТА

Издигането на социалистическата законност и дисциплина на равнището на изискванията, които поставя Партията, бе основната задача на състоялия се неотдавна пленум на ГК на БКП в Стара Загора.

Тези въпроси бяха обсъдени не само защото се срещат отклонения, които са несъвместими със социалистическата законност, морал и поведение, а преди всичко защото завършващата се концентрация и специализация в предприятията, реконструкцията на заводите, високата степен на механизация и автоматизация изискват и добра организираност, ред и дисциплина във всяко звено, от всеки член на колектива.

Градската партийна организация е постигнала големи успехи във формирането на ново отношение към труда, на нова съзнателна трудова и гражданска дисциплина. Работническата класа, специалистите, служителите съзнателно и всеотдайно се трудят за изпълнението на производствената програма. Дадено е надпланово значител-

Digitized by Google

но повече от обещаните 8 м. лв. за годината. Значителен напредък има и в качеството на продукцията. За 1974 година 31,6 на сто е имала оценка „К", а за 1975 година тя е 42 на сто. С ускорени темпове се изпълнява и програмата за концентрация на автотранспортните средства.

Постигнатите резултати се дължат и на системните грижи, които се полагат от партийните комитети и организации за укрепването на дисциплината във всички сектори. През 1974/75 година почти всички партийни комитети и бюра и първични организации на свои заседания и събрания са обсъждали въпросите на дисциплината. Инициативата на седемте бригади от столичния завод „В. Коларов" за утвърждаването на кодекс за образцова трудова и обществена дисциплина се прилага в много предприятия на града. Комисиите за народен контрол и многотиражките отделят значително място на тези проблеми.

Постигнатото радва, но то не може да задоволи, не отговаря на изискванията, които поставя Партията.

Какво се има предвид? Къде трябва да бъдат насочени усилията?

Необходимо е партийните и стопанските органи, организации и дейци да поведат решителна борба срещу самоотлъчките, закъсненията, явяването на работа в нетрезво състояние. Заедно с необходимостта от повишаването на взискателността при прилагането на трудовото законодателство огромна е ролята на идеологическата работа за създаването на обстановка на нетърпимост срещу нарушителите. Анализът разкри големи загуби на работно време по организационни причини — недостатъчна оперативност на преките стопански ръководители, неритмични доставки на материали, неоправдани престои на скъпо струващи машини и съоръжения, голямо количество извънреден труд. Слабости се допускат и в осъществяването на контрол от преките ръководители. Някои партийни, стопански, профсъюзни и комсомолски дейци се примиряват с нарушенията, незадоволително се използват стимулите, възпитателните мерки. Една от главните причини за нарушаването на трудовата дисциплина и влошаването на социално-психологическия климат в колектива е текучеството на работната сила. Основно влияние тук оказва фактът, че в последните години в отделни отрасли на материалното производство на града има недостиг на работна сила. Това създава предпоставки за занижаването взискателността от ръководителите към изпълнителите.

Какво се предприема от партийните комитети и бюрата на първичните организации, за да се подобри работата в тази насока?

Преди всичко тези проблеми се поставят на тяхното внимание не кампанийно, а като системен, комплексен подход при решаването на всички въпроси, които са свързани с по-ефективното използване на работната сила.

Стопанският ръководител като организатор, политически деец и възпитател е активен участник във формирането на висока трудова съзнателност и дисциплина в колектива. Тези дейци в своите начинания и творчески търсения се опират на партийните организации, на комунистите, на колектива, създават обстановка за пълна изява на творчеството и инициативата на хората. От своя страна първичните организации съдействуват за издигането авторитета и укрепването на единоначалието в предприятията, за пълноценна организаторска и възпитателна работа сред трудовите колективи. Под ръководството на окръжния и градския комитет на БКП в Стара Загора се роди починът на Героя на социалистическия труд, лауреат на Димитровска награда Наньо Балев — „Прекият ръководител — организатор, възпитател, творец". Сега в града над 2500 низови ръководители работят по неговия пример. Утвърждава се практиката на полезни форми на работа с низовите дейци като: „Съвет на майсторите", „Съвет на наставниците" и др. В редица предприятия партийните и стопанските деятели организират срещи с бригадирите в производството. Там се обсъждат проблеми, свързани с квалификацията и подготовката на кадрите и пр.

Градският комитет на БКП насочва погледа си да се засили работата със стопанските ръководители, за да могат те напълно да отговарят на изискванията, които се отправят към тях.

В своите решения пленумът подчерта необходимостта от комплексен подход при решаването на проблема за дисциплината, задължи партийните комитети и организации да анализират задълбочено всички основни фактори и обстоятелства, които обуславят дисциплината, и да разработят мероприятия за нейното укрепване като единен процес, който да обхваща всички страни от живота на предприятието.

Радост НИКОЛОВА

кореспондентка на сп. „Партиен живот" за Стара Загора

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

СЪВРЕМЕННИ ПРОБЛЕМИ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ДЕМОКРАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА НЕЙНОТО РАЗВИТИЕ

Сборник

На тая тема в София (от 12 до 14 но-мври 1974 г.) се състоя международна еоретична конференция, организирана от едакцията на списание „Проблеми на ми-а и социализма" съвместно с ЦК на БКП. В конференцията взеха участие де-егации на комунистическите и работни-ческите партии от България, ГДР, Куба, Монголия, Полша, Румъния, СССР, Унга-ия, Чехословакия, както и членовете на едакционната колегия на списанието. В борника се публикуват пълните текстове а изказванията в конференцията по ре-а, в който са били произнесени. Отгово-ите на въпросите и репликите се дават тделно. В изказванията на участниците конференцията бяха осветлени различни спекти от развитието на социалистическа-а демокрацня, особено в процеса на из-раждането на развития социализъм, ръ-оводната роля на Комунистическата па-ия в този процес, международного зна-ение на постиженията и перспективите а задълбочаване на демокрацията в со-иалистическите страни.

МИРНОТО БЪДЕЩЕ НА ЕВРОПА

Европейското съвещание за сигурност и сътрудничество

Тодор Петков

Изграждането на европейската сигур-ост е един от най-актуалните и важни роблеми на международните отношения ес. Няма международно съвещание в ини дни, което да е привличало интере-а на толкова много хора не само в Ев-опа, но и в света, какъвто беше случаят Общоевропейското съвещание за израбо-ване на система за колективна сигурност сътрудничество на нашия континент. В воето изложение авторът на книгата раз-ежда последователния ленински курс на КПСС и другите братски комунистиче-ки и работнически партии за траен мир, игурност и сътрудничество в Европа, про-ежда подготвителните консултации и ървия етап на Общоевропейското съве-ание в Хелзинки и преминаването към ория етап в Женева. По-нататък той се ира на въпроса за изграждането на ропейската система за колективна сигур-ост и сътрудничество като един от кар-вилните проблеми на нашата съвреме-ност, на военното разведряване като неделима част от общия процес към намаляване на международното напрежение и укрепване на всестранното сътрудничество между държавите и завършва със заключителната среща на най-високо равнище във финландската столица. В приложение към книгата е дадена Декларацията, приета на Съвещанието.

НЯМА ДА ПАДНЕМ НА КОЛЕНЕ

Разказ на затворник на чилийската хунта

Родриго Рохас

Записките на Р. Рохас — един от ръководителите на Чилийската компартия — са едно неопровержимо доказателство за черните злодейства на генералите палачи, виновниците за трагедията на чилийския народ. От друга страна книжката представлява ярък документ за непоколебимата сила на духа и революционния оптимизъм на чилийските патриоти, които в условията на фашисткия терор запазват своята воля за борба и победа

НЯКОИ АСПЕКТИ НА НЕОКОЛОНИАЛИЗМА В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ

Иван Белчев

Брошурата третира актуалните проблеми на неоколониалната тактика и стратегия на империалистическите държави. Разгледани са характерните особености на съвременния неоколониализъм и неговите проявления, борбата за национална независимост на народите от „третия свят".

* * *

Партиздат пусна от печат и следните интересни и актуални книги: „За социалната диалектика и социалното управление" от Стоил Каратанчев, „Социално-политически възгледи в България през първото десетилетие след Освобождението" от Слави Славов — брошури от библиотека на „Дружество „Георги Кирков"; „Разговор за демографията" от Лев Бобров, „Ненаписаните мемоари — Младен Стоянов" — сборник, „Страници от историята на червения редут" от Йорданка Ганева, „Главен корпус — очерци за комунисти от Първа атомна" от Вълкени Маринов, „Икономическа и политическа криза на капитализма (1973—1975 г.)" от Тано Кутиев, Георги Маринов.

Digitized by Google

ВЪПРОСИ НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА НА БКП

СБОРНИК ДОКУМЕНТИ

1944—МАЙ 1975

В настоящия сборник, съставен под ръководството на отдел „Пропаганда и агитация“ на ЦК на БКП, са събрани основните документи по идеологическата дейност на Партията за изминалите тридесет години от победата на социалистическата революция в България. Сборникът ще бъде в помощ преди всичко в практическата дейност на идеологическите работници, при теоретичното разработване на проблемите относно структурата, организацията, методите и формите на управление на идеологическия процес, при историческите изследвания на идеологическата работа на Партията след 9 септември 1944 г., както и в работата на масовия читател, който се интересува от идеологическите въпроси на Партията. За да се улесни намирането на отделните документи, материалът в сборника е представен в няколко тематични дяла. Първият дял съдържа предимно конгресни документи — Програмата на Партията, извлечения от резолюциите и директивите, решения на пленуми на ЦК на БКП по общото състояние и задачите на идеологическата работа на Партията. Към този дял са отнесени и някои основни документи, отразяващи становището на нашата партия по укрепване единството на международното комунистическо и работническо движение. След първия дял следват конкретните тематични дялове по пропагандата и агитацията, въпроси на науката и образованието, на изкуството и културата, по печата, издателското дело, радиото и телевизията. Документите в отделните дялове се дават в хронологичен ред. След всеки документ е посочен източникът, където той е публикуван за първи път, както и източникът, по който се публикува в настоящия сборник, когато документът е взет отдругаде.

НАУЧНИ ТРУДОВЕ

АКАДЕМИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ И СОЦИАЛНО УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ЦК НА БКП

СЕРИЯ „ФИЛОСОФИЯ“

77

Седемдесет и седми том на „Научни трудове“ има следното съдържание: „Човекът и машината в социалното управление (философски очерк относно термина АСУ)“ от М. Маринчевски, „Философско-методологически въпроси на структурата и системата на идеологическия процес от Г. М. Танев, „Убеждението и внушението при масовата комуникация от К. Василева, „Философско наследство на Лудвиг Фойербах“ от В. Карачивиев.

20700

Цена 0,30 лв.

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

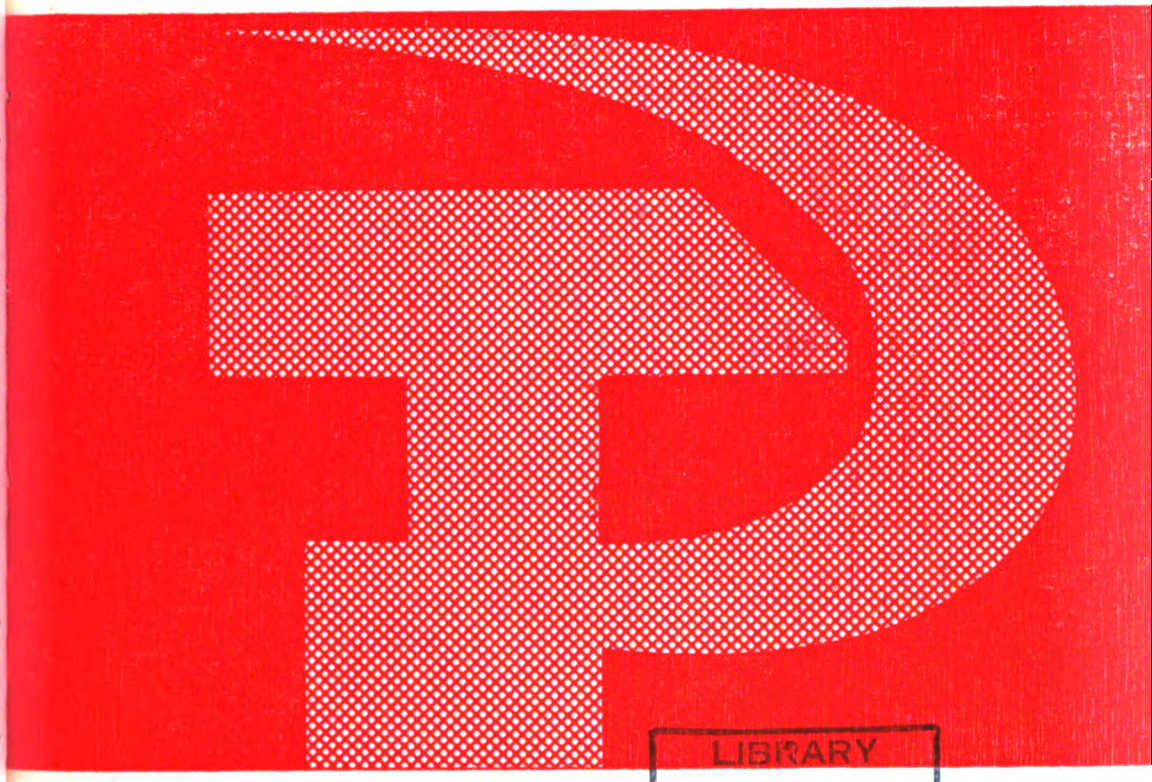

LIBRARY
MAY 20 1976
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partian

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, МАРТ 1976 ГОДИНА 4

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 4
1976
МАРТ
☆
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

Тезиси на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения 3

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

И. Рачев — Актуални въпроси на членския състав 56
Д. Чобанов — Общинските партийни комитети 64
А. Петров — Най-ефективна форма на контрол 69
Х. Горанова — Научната организация на труда 73
И. Мичев — Мисли за организационната култура 78

ПАРТИЯТА И ОБЩЕСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

М. Манев — Разгръщане самодейността на обществените организации 84
М. Минчева — Киното — деен помощник 88

* * *

* — Програма за народно благоденствие 94

Digitized by Google

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията София, ЦК на БКП **Тел. номератор 84-01**
Годишен абонамент **4,60 лева** **Отделна книжка 0,30 лева**
Пор 2328 Тираж 50500 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 23 II. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

ТЕЗИСИ
НА ЦК НА БКП ЗА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ И НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И ДВИЖЕНИЯ

I. За ръководната роля на партията

1. За да се осигури по-нататъшното успешно развитие на партията и издигане на ръководната ѝ роля в нашето общество, Десетият конгрес постави на **преден план** следните основни задачи: да се засилват грижите за правилното регулиране на партийния състав; да се повишава научното равнище на партийно-организационната дейност; да се подобрява по-нататък работата на окръжните, градските и общинските партийни комитети; да се укрепват още повече връзките на партията с масите, като на първо място се усъвършенствува дейността на първичните партийни организации; да се спазват и прилагат още по-строго ленинските принципи за подбора на кадрите и да се увеличават грижите за тяхното обучение и възпитание; да се разгръща дълбоко съдържателна и боева идеологическа работа.

Равносметката показва, че тези задачи бяха, общо взето, успешно изпълнени, в резултат на което ръководната роля на партията през изтеклия период нарасна още повече.

а) В процеса на осъществяването на задачите в различните области на живота, поставени от Десетия конгрес, **Централният комитет и Политбюро взеха важни решения, с които конкретизираха конгресните документи или разработиха отделни основни положения от Програмата на партията.** Това беше нов израз на зрелостта на Централния комитет и на умението му да прилага творчески марксизма-ленинизма, да го обогатява с изводи от нашата практика и да издига значението на революционната теория в развитието на нашето общество.

б) **Широко и системно бяха разяснявани Програмата, решенията на конгреса и на Централния комитет** с цел работническата класа, трудещите се, целият народ безрезервно да ги възприемат и с убеждение и най-активно да се борят за претворяването им в живота.

Digitized by Google

в) Под ръководството и по примера на Централния комитет партийните комитети и организации работиха много и плодотворно, за да повишат равнището на вътрешнопартийния живот и да усъвършенстват своята всестранна ръководна дейност.

— Те по-системно и по-целенасочено се грижеха правилно да се регулира количественият и качественият състав на партийните редове, да се подобрява идейно-политическата подготовка, образованието и организаторското умение на партийните членове, да се повишава тяхната авангардна роля, да се усъвършенстват вътрешнопартийните отношения.

— Засили се научността в партийната работа, по-нататъшното утвърждаване на научния подход стана характерна черта на стила и методите на партийното ръководство.

— Задачата постоянно да се укрепват връзките на партията с масите беше в центъра на вниманието на партийните органи и организации. В резултат на това се постигна широко и съзнателно участие на трудещите се в съставянето на насрещните планове и в социалистическото съревнование за тяхното изпълнение, нарасна участието им в управлението на производството и на държавата.

— Много бе направено да се подобри подборът, обучението и възпитанието на кадрите, с оглед във всички сектори да работят предани на партията и народа, висококвалифицирани и способни хора.

— Идеологическата работа на партията след конгреса се изяви и утвърди като по-действен фактор за провеждането на партийната политика и за възпитанието на социалистическата личност, помогна да се заздравят по-нататък връзките на партията с масите и да се укрепва морално-политическото единство на народа.

г) Достоен принос за активното участие на трудещите се в социалистическото строителство, особено на село, и за утвърждаване на авторитета на социалистическа България в света има Българският земеделски народен съюз.

д) Важен фактор за нарастване на политическата и трудовата активност на народа бе подобрената дейност на обществените организации и движения — на Отечествения фронт, Профсъюзите, Комсомола, на комитетите за българо-съветска дружба, движението на жените и др.

е) Въпросите на партийната работа стояха в центъра на вниманието на Централния комитет, който своевременно посочваше слабостите и недостатъците и даваше указания как да се изпълняват успешно задачите.

Изводът е, че на основата на възстановените напълно от Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 г.) ленински принципи и норми на партиен живот и на тяхното по-нататъшно развитие и обогатяване след Десетия конгрес се засили още повече ролята на партийните органи и организации като органи на колективно политическо ръководство, че бяха постигнати по-голяма компетентност, размах и деловитост в тяхната работа, по-голяма широта, дълбочина и ефективност на политическата, идеологическата и организаторската дейност, което даде възможност успешно да се изпълнят решенията на конгреса.

Забележителните постижения през изтеклия период във всички области на живота са най-безспорното доказателство, че ръководната роля на партията успешно се осъществяваше. Като се ръководеше от общовалидните закономерности на социалистическото строителство и отчиташе конкретните условия у нас, партията своевременно решаваше назрелите проблеми в различните области на живота, разкриваше противоречията и трудностите по нашия път, очертаваше начините и сред-

Digitized by Google

ствата за тяхното преодоляване и с успех мобилизираше силите **на народа** за практическото осъществяване на партийната политика.

Днес Българската комунистическа партия е **единна и монолитно сплотена** около Централния комитет начело с другаря Тодор Живков, около проверената в живота ленинска априлска линия, която тя неотклонно следва, развива и обогатява вече две десетилетия, и това е най-сигурната гаранция за бъдещи успехи.

2. **Решаването на новите проблеми и задачи за развитието на нашето общество до 1980—1990 г.** повелително налага непрестанно да **се издига ръководната роля на партията. „Етапът на изграждане на развито социалистическо общество се характеризира с още по-голямо нарастване на ролята и значението на Комунистическата партия като ръководна и направляваща сила.** Това е закономерен процес и се обуславя: от увеличаването на мащабите и сложността на социалистическото строителство; от ускоряване на социалните процеси под въздействието на бурно развиващата се научно-техническа революция, усложняването на обществените отношения и издигането на ролята на системата на социално управление във функционирането на цялостната обществена система; от засилването на творческата активност на масите и по-нататъшното развитие на социалистическата демокрация; от растящото значение на теорията на научния комунизъм, обобщаването на новата практика и големите задачи на комунистическото възпитание на народа; от класовата борба между социализма и капитализма на световната арена; от необходимостта да се изработва вярна линия в международните отношения и от интернационалната отговорност на нашата социалистическа държава" (Програма на БКП).

В тези условия от партията се изисква в още по-голяма степен: да осигурява комплексно ръководство на всички страни от развитието на обществото като единен социален организъм; да изработва и осъществява научнообоснована политика за максимално използване преимуществата на социалистическата система и постиженията на научно-техническата революция в интерес на непрекъснатия материален и духовен подем на страната и народа; да направлява и координира дейността на всички държавни, стопански и обществени органи и организации за реализиране на партийните директиви и решения; да внася съзнателност и организираност в масите; да придава на изграждането на зрелия социализъм планомерен, целенасочен и научнообоснован характер.

Успешното решаване на тези задачи налага да се отстранят съществуващите слабости и недостатъци и в съответствие с нарасналите потребности да се издигне на по-високо равнище политическата, идеологическата и организаторската дейност на партийните органи и организации, да се усъвършенстват техният стил на работа и ръководство, стилът на ръководните дейци.

Нашата партия има изработена ясна и правилна генерална линия, изложена в партийната програма. XI конгрес ще извърши по-нататъшна конкретизация на тази линия, ще утвърди основни насоки за обществено-икономическото развитие на страната през годините на седмата петилетка (1976—1980 година).

а) **Първостепенен дълг на партийните органи и организации, на комунистите ще бъде още по-последователно да прилагат метода на убеждението, да разясняват решенията на XI конгрес и на Централния комитет,** новите задачи, които ще се поставят в различните области **на стопанското и** културното строителство, качествените изменения, **които се предвижда** да настъпят в изграждането на материално-техническата база на обществото, в развитието на обществените отноше-

Digitized by Google

ния и във формирането на новия човек като всестранно развита личност.

б) **Мащабността и сложността на проблемите и задачите за развитието на страната налагат да се извърши коренен прелом в практическата работа за тяхното изпълнение,** което на първо място зависи от кадрите, от широкия партиен, държавен, стопански и обществен актив. Характерът и важността на тези проблеми и задачи **изисква** кадрите по-бързо и решително да преустроят своя начин на мислене, своя стил и методите си на работа и ръководство.

в) **Единството и братството между БКП и КПСС и занапред ще бъде непоклатимият фундамент за задълбочаване на интеграционните процеси, за всестранното сближаване между НРБ и СССР.** За нас още по-голямо значение придобива **опитът на КПСС, неговото пълно и детайлно опознаване и творческо прилагане.** Следва широко да се изучава и използва опитът и на другите братски партии.

3. **Има няколко основни проблеми, които последователно се разглеждат по-нататък,** от чието **правилно решаване** в най-голяма степен зависи развитието и функционирането на партията като **самодейна политическа организация,** както и успешното осъществяване на нейната **ръководна роля** през следващия период.

Регулиране на членския състав

4. Сред комплекса от идейно-политически, възпитателни и организационни мероприятия, от които зависи постоянното засилване на ролята и влиянието на партията, работата за подобряване на нейния качествен състав заема решаващо място.

Поставената от Десетия конгрес задача за по-нататъшно подобряване качествения състав на партията успешно се изпълнява. Към 31 декември 1975 година нашата партия наброява 788 211 членове (с 88 735 повече, отколкото по времето на Десетия конгрес) и има 28 849 първични партийни организации. По темп приемането на нови партийни членове след Десетия конгрес може да се счита нормално. Сега средно всеки 11-и жител (всеки 8-и над 18-годишна възраст) е комунист. След конгреса в състава на партията настъпиха следните промени: работниците се увеличиха от 40,1 на сто на 41,4 на сто, служещите — от 28,2 на сто на 30,2 на сто, а селяните кооператори намаляха от 26,1 на сто на 23,0 на сто. Увеличи се броят на жените — от 25,2 на сто на 27,6 на сто. Средно всеки 3-и инженерно-технически работник е член на партията. Продължава обаче тенденцията за увеличаване средната възраст на партийния състав, което е отражение и на демографските процеси в страната. Но все пак на възраст до 50 години са близо 70 на сто от партийните членове, а 72,1 на сто от новоприетите са до 30 години и са заети главно в материалното производство.

Партийните органи и организации през отчетния период полагаха грижи и за прочистване на партийните редове от онези, които са загубили качествата на комунисти. На много места обаче към такива хора се проявява търпимост, което накърнява авторитета на партията.

5. Сегашният количествен и качествен състав на партията ѝ позволява да осигурява и засилва своето влияние върху различните сфери на дейност, върху всички отряди на трудещите се, успешно да осъществява своята ръководна роля.

За да може правилно и от научни позиции да се регулира качественият състав на партията, необходимо е да се държи сметка за процесите, които се извършват в развитието на работническата класа

Digitized by Google

и в другите социални групи, за тяхната роля в изграждането на развито социалистическо общество, за тяхното социално-икономическо положение, за интересите им.

През периода след Десетия конгрес продължиха измененията в социално-класовата структура на нашето общество.

Социални групи	1970 г.	1974 г.
Общо заети лица	100	100
1. Работници	47	57
2. Селяни кооператори	28	15
3. Социалистическа интелигенция	23	27
4. Други	2	1

а) Средният годишен брой на работниците от 1 967 000 през 1970 г. нарасна на 2 449 000 през 1974 г. Особено бързо се увеличават най-важните отряди на работническата класа, на заетите в структуроопределящите отрасли — машиностроители, енергетици, химици, металурзи, транспортни и строителни работници.

Работническата класа е не само най-многочислената, но и най-прогресивната и последователно революционна по своето положение обществено-политическа сила, способна да ръководи борбата на трудещите се за изграждане на развито социалистическо общество. Тя е основната производителна сила, масовият реализатор на научно-техническия прогрес. Обективното положение на работническата класа органически се съчетава с нейните субективни качества и традиции: революционност и организираност, интернационализъм и хуманизъм, което я прави авангардна сила и в борбата за преодоляване на междукласовите различия, във формирането на социалната еднородност на обществото. На основата на нейните цели и интереси става сближаването на социалните слоеве и групи, нараства идейното и морално-политическото единство на обществото, постепенно социална база на партията става целият народ.

Измененията, които настъпват у работническата класа в хода на изграждането на развито социалистическо общество, са определящият фактор и най-важната предпоставка за постепенното прерастване на партията от партия на работническата класа и всепризнат ръководител на народа в партия на целия народ.

б) Съществени са количествените и качествените изменения в социалистическата по своята природа класа на селяните кооператори. Създаването на АПК и ПАК, превеждането на селското стопанство на промишлени основи, отрасловата организация на селскостопанското производство закономерно водят до превръщане на селскостопанския труд в разновидност на индустриалния труд, до сближаване на държавната и кооперативната собственост, до формиране на единна социалистическа собственост. Този процес способствува за намаляването на обществената група на кооперираните селяни и нарастването на аграрната част на работническата класа. В много отношения обаче бившите селяни кооператори, макар и формално да принадлежат към работниците, продължават още дълго време да носят особеностите на своя социален произход. Една част, макар и незначителна, от селяните кооператори преминава в редиците на нашата социалистическа интелигенция. Това са преди всичко специалистите с висше и средно специално образование, доскорошни членове на ТКЗС — агрономи, зоотехници, инженери механизатори, икономисти, селскостопански техници и други.

в) Големи изменения настъпват както в числеността, така и в ролята на социалистическата интелигенция, която се състои преди всичко от специалисти с висше, полувисше и средно специално образование.

Digitized by Google

Особено значение има инженерно-техническата интелигенция — проектантите, конструкторите, технолозите и др., които непосредствено ръководят производството и технологическите процеси, развиват и внедряват научно-техническите постижения и стоят най-близко до работническата класа. Намаляват се при това различията между високообразованите и квалифицирани работници и онази част от интелигенцията, която работи на автоматични машини, уреди и агрегати. С превръщането на науката в непосредствена производителна сила се повишава непрекъснато ролята и значението на научните работници в приложението на научно-техническите постижения в производството, нарастват положителните изменения в характера и съдържанието на труда.

В условията на изграждането на развито социалистическо общество силно нараства числеността и значението на научната, преподавателската и художествената интелигенция, която играе съществена роля за формирането на социалистическата личност, за създаването, опазването и популяризирането на духовните ценности. Това са преди всичко заетите във висшите, полувисшите, средните, основните и детските образователни и възпитателни заведения, в научните институти, както и артистите, музикантите, писателите, художниците и др.

Все по-важно значение придобива и работата на онзи отряд работници, които полагат ежедневни грижи за здравето на хората, за физическото укрепване на човека.

Изменения настъпват в ролята и значението и на другите групи трудещи се — заетите в административно-управленческата дейност, във финансово-кредитните учреждения и т. н. С навлизането на електронноизчислителна техника и другите съвременни средства в управлението значително се изменя характерът на този вид труд. На мястото на класическия архивар, деловодител, книговодител и други все повече застава проектантът, програмистът, операторът и други специалисти, заети в автоматизираните системи за управление и обслужване.

Социалистическата интелигенция, която е обособен междинен слой, който обслужва двете дружески класи в нашето общество и е кръвно свързан с тях, се запазва през целия период на създаване социалната еднородност на обществото, като в нейното развитие ще продължават да се извършват положителни количествени и качествени изменения. Поради това целесъобразно е и в бъдеще да се съхрани категорията „служещи" в състава на партията, защото това название отразява най-общата характерна черта за принадлежащите към интелигенцията — техният труд носи предимно или изключително умствен характер.

6. Първичната партийна организация е онова звено, в което главно се решава въпросът за качествения състав на партията. Мнозинството партийни организации правилно осъществяват тази задача. Но редица организации не подхождат последователно и строго от класово-партийни позиции при приемането на нови членове. Допуска се в партията да влизат хора без необходимите политически, морални и делови качества, което злепоставя съответните партийни организации.

Регулирането на качествения състав на партията е такъв вид партийна дейност, която най-малко търпи администриране, декретиране от горе. Такива негативни явления обаче съществуват — определят се „квоти", „спускат се бройки", съставят се „прогнози" под предлог, че се регулира социалният състав на партийната организация. Това се отразява отрицателно върху дейността на партийните организации, изземва се тяхно уставно право, влиза се в разрез със самодейния им характер и в последна сметка субективизмът взема връх при регулирането на членския състав на партийните организации.

Digitized by Google

Като се имат предвид задачите, които в съвременните условия партията решава, и се отчитат извършващите се процеси в развитието на социално-класовата структура на нашето общество, основните насоки за по-нататъшно подобряване на нейния качествен състав и за регулиране на нейния растеж трябва да бъдат следните:

а) Регулирането на растежа и подобряването на качествения състав трябва да бъде подчинено на задачата да се укрепва партийното ядро там, където е необходимо партията да обхваща със своето влияние всички страни на живота на нашето общество, успешно да осъществява своята ръководна роля.

Трябва обаче да се повишават изискванията към встъпващите в партията, да не се форсира приемането на нови членове.

И занапред да се подобрява социалният състав на партията, като се засилва преди всичко нейното работническо ядро. Да се осигурява в партията все по-пълно представяне на работниците от водещите професии и специалности.

Трябва да продължи линията да се привличат в партията и най-достойни представители на селяните кооператори и на социалистическата интелигенция въз основа на строг индивидуален подбор с оглед политическите, деловите и моралните качества на кандидатите.

Още по-широко следва да се въвличат в партията трудещи се жени, които в редица отрасли заемат доминиращо положение и в много участъци на социалистическото строителство са пример на самоотвержен труд.

При подбора на кандидатите за встъпване в партията работници и селяни кооператори при равни политически, морални и делови качества да се дава предимство на онези, които имат по-високо образование и по-добра обща култура.

б) Системно трябва да се подмладява съставът на партията. Основното попълнение на редиците ѝ, както и досега, да идва от комсомолския актив. Да се приемат преди всичко комсомолци из средата на работническата класа, които са се изявили като активни общественици и добри производственици, проявяват творчество и инициатива, носители са на високи морални добродетели.

в) Нужно е да се засилва работата за възпитанието на младите комунисти, като ударението се постави върху повишаването на тяхната идейност, активност и чувство за отговорност за строгото спазване на Устава и за изпълнението на Програмата.

Да се подобрява работата за идейно-политическата подготовка, образованието, професионалната квалификация, общата култура и организаторското умение на всички партийни членове, за да могат те с успех да изпълняват своята авангардна роля.

г) И занапред първостепенна задача на първичните партийни организации трябва да бъде своевременно да се освобождават от онези членове, които са загубили качествата си на комунисти, със своите прояви и дела петнят това високо звание.

Целесъобразно е да се предложи XI конгрес да реши през следващия отчетен период да се организира замяна на сегашните членски книжки с нови. Замяната на членските книжки най-пълно да се използва за повишаване на активността и авангардната роля на комунистите, за засилване боеспособността на първичните партийни организации, за укрепване на единството и сплотеността на партията, за издигане на нейната ръководна роля и на нейния авторитет в нашето общество.

Digitized by Google

За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации

7. Десетият партиен конгрес, последвалите го пленуми на Централния комитет и Националната партийна конференция поставиха пред партийните организации нови големи изисквания. Другарят Тодор Живков в речта си на срещата на Политбюро с първенците в производството (април 1972 г.), определяйки трудовия колектив като основна клетка на нашето общество, за пръв път даде постановката, че партийните организации трябва да се развиват не само като ръководни политически ядра, но и като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи. Националното съвещание във Велико Търново през юли 1975 г. направи оценка на състоянието и дейността на първичните партийни организации и очерта насоките за по-нататъшното им развитие. Най-голямо значение на съвещанието придаде яркото заключително изказване, което произнесе др. Тодор Живков. В него той дълбоко аргументирано постави на вниманието на партията и нашата общественост цял комплекс от проблеми за партийните организации. Сред тях от изключителна важност е по-нататъшната разработка на постановката за партийните организации като политически ядра и същевременно като първообраз на трудовите колективи, разкриването на диалектическото единство на тези две страни на ролята и авторитета на партийната организация, което е нов принос в теорията и практиката на партийното строителство.

8. Партийните организации завоюваха нови съществени успехи в многостранната си работа. Мнозинството от тях се утвърдиха още повече като ръководни политически ядра на трудовите колективи и по-пълно се развиват и изявяват и като първообраз на тяхното бъдещо състояние.

а) Преобладаващата част от първичните партийни организации укрепнаха идейно и организационно като основни звена на партията. Това най-вече се отнася за първичните организации в сферата на материалното производство, особено в промишлеността. Непрекъснато се увеличава броят на партийните организации, които конкретно и с високо чувство за отговорност се занимават с най-важните въпроси на производството и социалния живот на колективите, стремят се да прилагат научни методи и разнообразни форми на работа сред трудещите се.

В много отношения се подобри и дейността на първичните партийни организации в учрежденията, здравните заведения, училищата, научните и културните институти.

б) Положителни изменения настъпиха във вътрешния живот на партийните организации. Повиши се ролята на партийното събрание. В значителна част от партийните организации е създадена обстановка на творческо търсене и прилагане на нови форми и методи на работа.

в) Подобри се ръководството на партийните организации от страна на окръжните, градските и общинските комитети на партията. Те по-системно и по-компетентно се занимават цялостно или с отделни страни от състоянието и дейността на партийните организации, по-дълбоко вникват в техния живот.

9. В работата и живота на първичните партийни организации са налице и някои сериозни слабости и нерешени въпроси.

а) Все още голям е броят на първичните партийни организации, които незадоволително изпълняват своята авангардна роля. Те в много случаи не вникват задълбочено в същността на производствените и слу-

Digitized by Google

жебните задачи, не създават необходимите условия за широкото развитие на социалистическото съревнование, не работят активно за укрепването на технологическата, финансовата и трудовата дисциплина, не полагат достатъчно грижи за подобряване на социално-битовите условия на трудовите колективи.

Значителна част от партийните организации не осъществяват системно и резултатно правото си на контрол върху дейността на административно-стопанските ръководства. Има партийни организации, главно от непроизводствената сфера, които не умеят да упражняват предоставеното им право на контрол.

Бавно се преустройва идеологическата дейност на първичните партийни организации. Силно се подценява индивидуалната работа с хората.

Във всички окръзи има доста партийни организации, които не следят отблизо и компетентно състоянието и дейността на масовите организации, не ги укрепват с подготвени и авторитетни кадри, не им оказват системна помощ, не използват достатъчно техните големи възможности за положително въздействие върху трудовите, социалните и възпитателните функции на трудовите колективи.

б) Вътрешнопартийният живот на много партийни организации не е на необходимата висота. Има такива, които не провеждат редовно своите събрания. Съществуват и организации, които на събранията разглеждат предимно текущи въпроси. Значителна част от събранията протичат формално.

Все още е неудовлетворителна работата по внедряването на научния подход в дейността на партийните организации.

На много места не се работи настойчиво и конкретно за повишаване на активността на всеки комунист, проявява се търпимост към партийни членове, които допускат отклонения от партийните норми, дават лош пример на безпартийните, накърняват единството и авторитета на партийните организации.

10. **Причините за слабостите в живота и дейността на първичните партийни организации са свързани главно с недостатъци в ръководството им от страна на партийните комитети.** Много от партийните комитети не подхождат диференцирано към различните първични партийни организации. Те прекомерно регламентират работата им, а нерядко изземват техни функции. Не се осъществяват ефикасни мерки за увеличаване броя на работниците, които се избират за членове на партийните бюра и особено за партийни секретари, както и за намаляване на текучеството в ръководствата на първичните организации. Допуска се за партийни секретари да се издигат неподходящи хора.

11. **Главната линия за развитието на първичните партийни организации и занапред трябва да бъде — по-нататъшното повишаване на ролята им като ръководни политически ядра на трудовите колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние, издигането на техния авторитет.**

С оглед на това е особено необходимо:

а) **Да се засилва непрекъснато въздействието на партийните организации върху развитието на трудовите, социалните и възпитателните функции на съответните колективи.**

Нужно е преди всичко партийните организации да усвояват и прилагат новия подход към социално-икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 година, дълбоко да осъзнаят главното в този подход — осигуряването на повсеместна интензификация, за да се постигне ускорено и рентабилно развитие на икономиката и на тази основа да се издига по-нататък жизненото равнище на народа.

Digitized by Google

Партийните организации да изучават и опознават задълбочено основните въпроси, свързани с работата на предприятията и учрежденията, както и със социалното развитие на съответните колективи, за да се решават те своевременно, компетентно и комплексно; да определят насоката на социалистическото съревнование и да разпределят правилно функциите по неговата организация между обществените и стопанските органи.

Да се засилват и усъвършенствуват връзките на партийните организации с трудовите колективи, да се поддържа ежедневен контакт с трудещите се, да се търсят и зачитат техните мнения и предложения, да се привличат в решаване на проблемите, да се издига самочувствието им като стопани на предприятието, комплекса, учреждението, училището, института.

Първичните партийни организации да осъществяват системно, целенасочено и компетентно предоставеното им право на контрол над административно-стопанските ръководства, да обогатяват съдържанието на контрола, като го свързват с главните и актуалните проблеми на производствената и служебната дейност и да повишават неговата ефективност. Контролът да съдействува за подобряване на стила и методите на административните и стопанските кадри, за укрепване на единоначалието, реда и дисциплината в предприятията, учрежденията и ведомствата.

Да се доведе докрай преустройството на идеологическата работа на партийните организации в съответствие с решенията на Февруарския пленум на ЦК от 1974 г. Всяка първична организация да се превърне в център на активна, разностранна и ежедневна идеологическа дейност, а всеки комунист — в страстен пропагандатор, агитатор и реализатор на идеите и политиката на партията.

Партийните организации в цялостната си дейност още по-пълно да използват силите и влиянието на обществените организации, да полагат специални грижи за укрепване и развитие на профсъюзните и комсомолските организации, за превръщането им в неизчерпаем резерв за попълнение редовете на партията и на ръководните кадри.

Партийните организации са призвани активно и резултатно да въздействуват върху всестранната дейност на трудовите колективи, да влияят върху тях ежедневно, ежечасно, ежеминутно, да се грижат всеки труженик със своите идеологически възгледи, политическо съзнание, отношението си към труда и начин на живот все повече да се приближава до образа и характерните черти, присъщи на комуниста.

б) Да се развива и усъвършенствува по-нататък вътрешнопартийният живот на първичните партийни организации на основата на строгото прилагане и обогатяването на ленинските принципи и норми на партиен живот.

Да се издигне ролята и значението на партийното събрание като висш колективен орган на партийните организации и ефикасна школа за възпитанието на техните членове. Строго да се спазва уставната норма — партийните събрания да се свикват не по-рядко от един път месечно и на тях да се обсъждат основните въпроси от живота и дейността на партийните организации и трудовите колективи. По особено важни въпроси да се провеждат общозаводски, общоучрежденски, общовузовски и пр. събрания. Да се осигурява висока активност и принципност при обсъждането на въпросите, да се създава и поддържа обстановка на колективност и откровеност, да се развиват вътрешнопартийната демокрация, критиката и самокритиката. Решително да се пресичат всякакви опити за потискане на критиката от долу. Да се води последователна борба както против проявите на болезнено и грубо реагиране на критичните бележки, особено от страна на някои ръководни

Digitized by Google

кадри, така и против случаите, когато съответните партийни и служебни ръководства не вземат мерки за отстраняване на посочваните слабости и недостатъци. Да се търси отговорност от онези ръководители комунисти, които безпричинно не присъствуват на партийни събрания, не участвуват в живота на партийните организации.

Да се провеждат по-често открити партийни събрания по важни и актуални проблеми на вътрешната и външната политика на партията.

Партийните организации да полагат по-големи грижи за своето организационно укрепване, за чистотата на отношенията между комунистите, които да бъдат образец на принципност, на другарство и взаимопомощ, на взаимно уважение, критичност и самокритичност — важна предпоставка за формиране на правилни взаимоотношения в самите трудови колективи.

Партийните бюра и организации да подобряват стила и методите на своята работа, да прилагат научни методи и да използват научни средства за изследване и изучаване на фактите, явленията и процесите, за формиране на правилно обществено мнение у трудовите колективи.

Централна и постоянна задача на партийните организации да бъде борбата за укрепване на дисциплината както в собствените им редове, така и в целите трудови колективи. Да се внесе **прелом във взискателността** преди всичко към комунистите, като се проявява непримиримост срещу равнодушието към различните нарушения и се търси отговорност от всеки, който не изпълнява партийните решения, нарушава уставните изисквания, не се съобразява с партийната и държавната дисциплина, независимо от поста, който заема.

Да се издигне още по-високо личният пример и авторитетът на комуниста, особено на комуниста ръководител, като важно условие за засилване влиянието на партията. Непрекъснато да се повишава общото и специалното образование и марксистко-ленинската подготовка на комунистите, за да могат те правилно да се ориентират и от класово-партийни позиции да водят борба за реализирането на партийната политика.

Да се направи истински **завой в подобряване на индивидуалната работа** в партийните организации и партийните групи с отделния комунист, както и в работата на партийните членове с отделните труженици, да се разнообразят и обогатят формите за личен контакт с тях; системно да се прави оценка на качествата на комунистите и на авангардната им роля, на тяхната инициативност, отговорност и дисциплина, като се разширява и най-пълно използва практиката **на самоотчета и отчета** на партийните членове.

Повече от всякога днес **комунистът трябва да бъде организатор и възпитател на масите.** В негово лице трудещите се трябва да виждат **образец на човека от утрешния ден.** Той трябва да внася партиен дух, класово съзнание и комунистическа нравственост сред хората, да ги организира и въвлича в решаване на задачите, да бъде непримирим към слабостите и недостатъците, към рутината, към всичко, което спъва нашето движение напред.

в) **Решително да се подобри ръководството на първичните партийни организации от страна на партийните комитети.**

Основен критерий за оценка на работата на партийните комитети да бъде: състоянието и равнището на дейността на първичните партийни организации; тяхното умение да сплотяват и мобилизират трудовите колективи; до каква степен те се изявяват като ръководни политически ядра и първообраз на трудовите колективи, какъв е техният авторитет в предприятията, учрежденията, институтите и пр.

Главното внимание на партийните комитети трябва да се насочи **към засилване** на самодейния характер на партийните организации, ка-

Digitized by Google

то се ликвидира прекомерното регламентиране на дейността им и изземване на техни функции и задачи.

Партийните комитети системно, конкретно и непосредствено трябва да работят с партийните бюра и да им помагат за подобряване на техния стил и методи на работа.

Да се издига ролята на партийния секретар като централна фигура в партийната организация, да се полагат много по-големи грижи за неговата подготовка и преподготовка. Апостолският труд на партийния секретар трябва да получи по-голямо обществено признание. Специално внимание да се отделя на проблема за издигане на повече работници за партийни секретари и за членове на партийни бюра. Да се създават същевременно необходимите материални условия за нормална работа на партийните бюра и партийните секретари.

Ръководителите на партийните комитети и работниците в техния апарат редовно да посещават първичните партийни организации, да разясняват политиката на партията, да беседват и се съветват с комунистите, да се опират на тях при решаването на главните задачи. Те следва системно да изучават и най-широко да внедряват положителния опит в дейността на първичните партийни организации.

Местните партийни органи и тяхната структура

12 Отчитайки изключително важното значение на местните партийни органи — окръжните, градските и общинските комитети, Десетият конгрес постави пред тях редица нови важни задачи:

а) **Като цяло местните партийни органи изпълняваха успешно поставените задачи, в резултат на което се издигна на по-високо равнище тяхната многостранна дейност.**

— Окръжните партийни комитети подобриха съществено ръководството на стопанския живот, общо взето, правилно съчетавайки отрасловото и териториалното ръководство на икономиката. Те разработиха и осъществяват цялостни концепции и конкретни програми за развитието на окръзите, полагаха големи грижи за последователното реализиране на Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на трудещите се, извършиха огромна работа за засилването на научния подход в дейността на низовите партийни органи и организации и различните звена на местните органи на социалното управление.

— Градските (районните) партийни комитети се стремяха да разнообразяват своите средства и форми на работа с трудовите колективи за издигане ролята на работническата класа в политическия, стопанския и културния живот, насочваха по-конкретно партийните организации в научните и културните институти за подобряване на тяхната дейност сред научната и художествената интелигенция, полагаха повече усилия за подобряване на работата в предприятията, учрежденията и заведенията за административно, комунално-битово, здравно и търговско обслужване на населението.

— Окръжните и градските (районните) комитети постигнаха съществен напредък в разграничаването на своите функции и задачи от функциите и задачите на държавните и стопанските органи, което им позволява по-успешно да изпълняват своята роля като органи на политическото ръководство. Същевременно те започнаха по-системно да изучават процесите и явленията в обществения живот, да провеждат

Digitized by Google

разнообразни социологически изследвания и да използват по-пълно информацията като инструмент за научно ръководство. Сега по-сполучливо се прилагат и нови форми и методи, като моделирането, експериментирането, разработването на прогнози и перспективни планове не само в икономиката, но и за издигане равнището на организационната и идеологическата работа на партията.

б) **В дейността на местните партийни органи съществуват и редица слабости и недостатъци, има нерешени въпроси.**

— Не са малко партийните комитети, които повече или по-малко допускат дублиране или подменяне на различните държавни и стопански органи, а в някои случаи и на обществените организации.

Има местни партийни органи, които още не умеят да осигуряват необходимата координация и единство в дейността на различните държавни и стопански органи и предприятия и на различните обществени организации.

— В редица окръзи не са достатъчни и грижите на окръжните комитети за всестранно укрепване на ръководните партийни органи в малките и в новите градове, поради което много от тези органи са слаби и не могат да изпълняват с успех своите задачи.

в) **Основна причина за слабостите и недостатъците в работата на местните партийни органи е,** че в стремежа си да осигурят успешното изпълнение на стопанските задачи те на практика често забравят, че са политически органи, че са длъжни да осъществяват необходимото политическо ръководство на цялостния живот на своята територия.

Друга съществена причина е, че партийните комитети под предлог за повишаване на научността в работата и ръководството пилеят много сили и време за разработването на решения, програми, мероприятия, за ненужни социологически изследвания и анкети, за набиране и обработване на излишна информация, за провеждане на много конференции, съвещания, заседания и пр., което е сериозна пречка те да отделят максимална част от своето време за жива организаторска работа, за контрол и помощ на място.

13. **Новите големи задачи, които ще постави XI конгрес за по-нататъшното ускорено изграждане на развитото социалистическо общество, предявяват пред местните партийни комитети по-високи изисквания.** За това е необходимо:

а) Те да продължат по-нататък усилията си за своето израстване и утвърждаване като политически ръководства, за засилване на въздействието си върху работата на съответните държавни, стопански, културни и обществени органи и организации; да дават вярна насока на дейността им, да осигуряват координация и взаимодействие в техните усилия за осъществяване на решенията и политиката на партията, да бъдат непримирими към проявите на местничество и ведомственост.

б) Партийните комитети трябва и в бъдеще да укрепват и развиват по-нататък органическото единство на политическата и стопанската дейност, на партийно-организационната и идеологическата работа — един от най-важните фактори успешно да се осъществява тяхната ръководна и направляваща роля.

в) Партийните комитети постоянно да укрепват местните държавни и стопански органи и ръководствата на обществените организации с подходящи кадри и да се грижат за тяхната подготовка и преподготовка, да ги контролират системно, да бъдат взискателни към тях и да им оказват конкретна помощ за подобряване на техния стил и методи на работа, за развитие на тяхната инициативност, творчески подход, високо чувство за отговорност и здрава дисциплина при изпълнението на възложените им задачи.

Digitized by Google

г) И занапред неотменна задача на местните партийни органи да бъде обобщаването и внедряването на положителния опит. Главното в това отношение е да се придава под тяхно ръководство целенасочен характер на стремежа да се търсят и създават действително нови и ефективни образци на опит и да се грижат за най-широкото разпространяване на този опит. Още по-голямо внимание следва да се обръща за изучаване опита на братските комунистически партии и преди всичко на богатия и разностранен опит на КПСС, за неговото най-пълно използване в практиката.

д) Партийните комитети да прилагат още по-ефективно колективността в работата и ръководството, да не допускат никакви отклонения от този основен принцип, да водят борба срещу проявите на шаблон и формализъм при неговото приложение.

е) Партийните комитети да осъществяват по-широко сътрудничество с контролно-ревизионните комисии на БКП в работата за укрепване единството, опазване чистотата и издигане боеспособността на партийните редове, за засилване на борбата срещу нарушенията на Устава на партията, на партийната и държавната дисциплина и на партийния морал.

14. За структурата на местните партийни органи. Практиката потвърди, че съществуващата от 1959 г. 3-степенна структура на партийните органи — централен комитет, окръжен комитет и общински комитет (градски, селски), е целесъобразна и жизнеспособна.

а) **Решението на Централния комитет за изграждането на АПК (1970 г.) наложи да се внесат някои изменения в организацията и ръководството на партийната работа в тези нови стопански единици.** Бяха създадени съвети на секретарите на съответните общински и градски комитети, начело с платени председатели, със задача главно да координират партийната работа в районите на АПК. Същевременно се даде възможност да се експериментира изграждането на нови ръководни партийни органи на територията на АПК — районни комитети, някъде с разпускане на общинските комитети. Оттогава досега са изградени и функционират районни комитети в 28 АПК, а на 34 градски комитети са дадени права на районни комитети, като в 21 АПК са закрити общинските комитети.

В началния етап съветите на секретарите и районните партийни комитети изиграха, общо взето, положителна роля за укрепването и развитието на АПК. Но внесените изменения в партийната структура увеличиха с още едно звената на партийните органи, което удължи пътя и времето за свързването на ЦК и на окръжните комитети с първичните партийни организации и с трудовите колективи в селското стопанство. Допусна се подменяне на общинските комитети и принизяване на тяхната роля, очерта се тенденция за тяхното пълно ликвидиране. Където бяха разпуснати общинските комитети, отслабнаха оперативното и конкретното ръководство на първичните партийни организации и непосредствените връзки с трудещите се.

Това наложи да се задържи изпълнението на решението на Централния комитет от ноември 1973 година за повсеместното създаване на районни комитети в АПК.

б) **За осъществяване на необходимото близко, конкретно и оперативно партийно ръководство и ефективна организация на партийната работа сред селскостопанските труженици е целесъобразно:**

да се преустанови експериментът — процесът на изграждането и утвърждаването на АПК не е завършил и досегашното му развитие показа, че не е необходимо да се създават районни комитети;

да се разпуснат създадените районни комитети, а ония градски ко-

Digitized by Google

митети, на които са дадени права на районни комитети, да се освободят от тези права;

да се разпуснат съветите на секретарите, които поради своя състав и условия на работа не са в състояние да реализират напълно предоставените им функции;

да се възстановят закритите общински комитети, независимо от това дали са запазени или са разформировани ТКЗС — практиката показа, че това партийно звено напълно оправда ролята и мястото си;

да се прегледа внимателно състоянието на общинските партийни комитети и се предприемат съответни мерки (включително и кадрови) за издигане равнището на тяхната всестранна дейност, **за да се възстановят и развият по-нататък тяхната роля и авторитетът им като боеви и компетентни политически органи,** способни правилно да решават различните проблеми на територията на общините и всеки един от тях максимално да допринася за укрепването и развитието на АПК;

координирането и насочването на партийната работа в отделния АПК да се възложи на **парторг на окръжния комитет** със седалище центъра на административно-стопанското ръководство на комплекса.

в) **В изградените досега национални комплекси, промишлени и други комбинати не се налага да се внасят изменения в структурата на партийните органи.** Следва да се полагат повече грижи и усилия за усъвършенстване на работата на съществуващите там партийни органи и организации.

Същевременно трябва да се следи функционирането на комплексите и комбинатите и без да се бърза и импровизира, да се мисли за евентуални целесъобразни изменения в структурата на партийните им ръководства.

Да се подобри дейността на **партийните организатори на Централния комитет на партията в държавните стопански обединения.** Те допринесоха за издигане равнището на партийната работа в тези важни управленчески звена. Но голяма част от парторзите почти не се занимават с партийна работа, а са се превърнали в стопански помощници на административните ръководства. Следва да се измени това състояние, за да могат те най-успешно да изпълняват възложените им задачи.

Работата с кадрите

15. Решенията на Десетия конгрес, пленумите на Централния комитет след него и Националната партийна конференция по работата с кадрите се изпълняват успешно.

Последователно се провежда априлската линия на уважение и доверие към кадрите, на сплотяването им и създаване на по-благоприятни условия за творческа изява и развитие на техните способности. Засили се работата по подготовката и издигането на повече кадри из средата на работническата класа. В различните партийни, държавни и обществени ръководни органи са избрани голям брой млади хора. Увеличи се относителният дял на жените в състава на местните партийни и държавни органи и в комсомолските и профсъюзните ръководства. Постигнати са успехи и по линията на подготовката и повишаване квалификацията на кадрите.

Голямо завоевание на партията е, че през последните години тя съумя да подготви, възпита и издигне на ръководна работа във всички сектори на социалистическото строителство **нов отряд кадри.** Сега нашата партия разполага с огромна армия предани на делото на со-

Digitized by Google

циализма висококвалифицирани кадри, способни непрекъснато да повишават научното равнище и ефективността на ръкводството. В ръководните партийни, държавни и стопански органи са издигнати голям брой инженери, икономисти, селскостопански специалисти и други, което способствува за повишаване компетентността на ръководството. Главното, което характеризира кадрите, е тяхното единство и сплотеност около Централния комитет на БКП и партийната политика.

16. **Има обаче редица задачи по работата с кадрите, които не се изпълняват успешно.** Същевременно при **изграждането на развито социалистическо общество** задачите на стопанското и културното строителство **стават по-сложни и по-мащабни,** което закономерно изисква **да нараства ролята на субективния фактор** и на първо място — на ръководните кадри.

Всичко това налага да се развие и усъвършенствува по-нататък кадровата политика на партията през следващия период.

а) **Постановката на X конгрес — строго да се спазват и прилагат ленинските изисквания за подбора на кадрите по техните политически и делови качества — си остава и занапред ръководно начало в цялостната работа с кадрите.** На много места обаче при подбора и разпределението на кадрите се постъпва ограничено и едностранчиво — в едни случаи се подценяват или преувеличават политическите качества, а в други случаи се подценяват или преувеличават деловите качества, забравя се, че тези два основни признака трябва да се намират в диалектическо единство. Това неизбежно води до текучество сред кадрите (най вече стопанските).

Задачата е да се преодолеят напълно тези нарушения.

Наложително е да се отстрани докрай субективистичният подход при подбора, разпределението и оценката на кадрите, решително да се пресичат опитите да се подбират те на еснафско-безпринципна основа, в зависимост от личната преданост, роднинството и землячеството.

Още по-последователно трябва да се прилага класово-партийният подход при подбора и разпределението на кадрите, на дело да се открие широк път за издигане най-добрите представители на работническата класа на отговорна работа, което изисква предварително да се работи целенасочено и с перспектива.

Да се вземат мерки относителният дял на кадрите в младежка възраст не да намалява, каквато тенденция има, а постоянно да се увеличава. Да се издигат на отговорна работа и повече жени, особено в секторите, където преобладава женската работна сила.

Кадровата политика на партията трябва в още по-голяма степен да отговаря и на такива основни изисквания, каквито са **последователността** в издигането на кадрите и **стабилността** на тяхното положение.

б) **Задача от най-голяма важност и в бъдеще продължава да си остава работата за подготовката и повишаване квалификацията на кадрите.** Нужно е да се преодолеят допусканите слабости и недостатъци в тази област.

На съвременния етап особено значение придобиват следните качества на ръководните дейци:

— да работят с високо чувство за лична отговорност пред партията, държавата и народа, да бъдат образец на социалистическа дисциплина и социалистическо отношение към обществената собственост;

— да поддържат на високо равнище своята марксистко-ленинска подготовка, да имат будно политическо чувство, бързо да се ориентират в партийната политика и в решенията, които я конкретизират, дълбоко да разбират тяхната същност, да умеят да ги разясняват, да убеждават трудещите се, да ги мобилизират и организират за тяхното изпълнение;

Digitized by Google

— да притежават солидна професионална компетентност и способност да усвояват научните методи на управление, да повишават научното равнище на своя труд и на колективите, които ръководят;

— да виждат в перспектива развитието на съответния район и отрасъл, да познават тенденциите на научно-техническия прогрес и да работят за внедряване на неговите постижения, да умеят да откриват новото в живота, да разпространяват челния опит и създават условия той да става масова практика, да развиват инициативата и творчеството на трудещите се в социалистическото съревнование, да стоят начело на борбата против застоя, консерватизма и бюрократизма, за висока култура на труда и ръководството;

—да владеят изкуството да работят с трудовите колективи, да познават техните нужди и интереси, да възпитават в тях качества на социалистически труженици, да регулират поведението им, да създават творческа обстановка и благоприятен социално-психологически климат за изява на хората, за развитие на техните способности;

— своевременно да преустройват своя начин на мислене и стил на ръководство в съответствие с настъпващите изменения, да търсят и прилагат ефективни форми и методи на работа;

— да спомагат за активизиране работата и за повишаване авторитета на партийните организации, за успешно осъществяване на ръководната им дейност, за издигане авангардната роля на комунистите на още по-високо равнище.

Тези качества у кадровите работници е нужно да се формират последователно и настойчиво.

В сегашната система за подготовка и повишаване квалификацията на кадрите следва да се внесат радикални изменения, за да стане тя единна по цели и задачи и да обхваща всички кадри, да осигурява перманентност в обучението на кадрите, и то за по-кратко време.

Непрекъснато да се усъвършенствува съдържанието на учебния процес. Да се дава превес на марксистко-ленинската подготовка на кадрите и на изучаването на партийното и държавното строителство. Задълбочено да се изучава и усвоява теорията и практиката на социалното управление, положителният опит в партийната, стопанската и друга дейност. Целият учебен процес да се свързва най-тясно с политиката на партията, да въоръжава кадрите не само със знания, но и с методи и умение за тяхното приложение в практиката.

В единния процес на подготовка и повишаване квалификацията на кадрите основно звено е самостоятелната работа на всеки ръководен деец, свързана с изучаването и разработването на конкретни задачи и проблеми, които стоят пред него. Този въпрос засега не е решен и следва да се разработи съответен механизъм за контрол и помощ и се осигури неговото прилагане на практика.

Да се повиши отговорността на Министерския съвет, на националните комплекси и министерствата за подготовка и усъвършенствуване на номенклатурните им ръководни кадри.

Пример в това отношение трябва да бъде Академията за обществени науки и социално управление, която заема челно място в системата за подготовка и преподготовка на кадрите.

в) **Работата с резервните кадри да се издигне на качествено ново равнище.** Този проблем още не е намерил своето цялостно решение. Неговото голямо значение и сега не се оценява напълно, поради което работата с резервните кадри най-много изостава в общата работа с кадрите. Често тя се ограничава със съставяне на списъци или картотеки,

Digitized by Google

а лигсва главното — жива и планомерна организаторска и възпитателна дейност с резервните кадри. Оттук и затрудненията, които не рядко възникват при издигането на кадри за някои длъжности, както и случайното или прибързаното издигане на някои ръководители. **За успешното решаване на въпроса за резервните кадри първостепенно значение придобиват сега задачите:**

— Да се прогнозират нуждите от кадри и да се осигурява тяхната организирана и перспективна подготовка.

— Да се осъществява системно наблюдение и да се оказва действена помощ за идейно-политическото израстване и за повишаване на организационния и управленческия опит на кадрите от различните сектори, показващи данни да се развиват като ръководители.

— Да се постави на широка основа работата с младите работници от производството, като се полагат системни грижи за повишаване на тяхното общо, специално и партийно-политическо образование, за израстването на най-талантливите от тях като бъдещи ръководни кадри.

— Особено внимание да се отделя за правилния подбор, възпитание и израстване на активистите в Комсомола и профсъюзите като основен източник на резервни кадри за партийните, държавните, стопанските и обществените органи и организации.

В Академията за обществени науки и социално управление, в междуокръжните партийни школи, във висшите учебни заведения и школите на националните комплекси и министерствата да се разшири и усъвършенствува организирането на специализирани курсове за резервни кадри.

г) **В новите условия значението на проблема за правилното възпитание на кадрите още повече се увеличава.** Особено остро изпъква въпросът за повишаване ефективността на възпитателната работа за изграждане на ръководните кадри като цялостни личности, носители на най-високи комунистически добродетели. Това се обуславя от: непрекъснатото издигане на културата и социалистическия морал на цялото население и нарастващата еднородност на обществото; постоянното навлизане в сферата на ръководната дейност на повече млади хора, без достатъчно политическа закалка и житейски опит; наличието сред някои ръководни кадри на прояви на нарушение на партийния морал и на социалистическата законност — потребителско отношение към обществото, себеустройване, ходатайство, морално-битово разложение, злоупотреба с властта и пр.

Сега още повече нараства ролята на личния пример и авторитета на ръководните кадри, на единството между думите и делата във всестранната им дейност и в гражданското им поведение. Тяхното възпитание трябва да бъде постоянна и неотменима грижа на партийните комитети и организации, на ръководствата на обществените организации, на административните и стопанските ръководства.

д) **С оглед да се усъвършенствува кадровата работа на партията нужно е да се доизгради единната национална система за подбор, оценка, издигане, обучение и възпитание на кадрите.** Тази задача беше поставена на Десетия конгрес на партията, но тя още не е решена и досега няма цялостна ефективно действуваща система за работа с кадрите. В крайна сметка целта е с помощта на единната национална система да се създадат условия за формиране на кадрови работник с една нова, съвременна характеристика, която в най-голяма степен да отговаря на по-високото равнище, на което се е издигало и ще се издига по-нататък нашето общество, да отговаря на бурното развитие на науката и техническия прогрес, на динамиката на нашето време.

Digitized by Google

Стилът на партийните органи, на техните ръководни кадри и на партийния апарат

17. Централният комитет постоянно се грижи да се усъвършенствува стилът на работа и ръководство в духа на ленинските принципи и норми на партиен живот, да се привежда той в съответствие с потребностите на социалистическото строителство, да се обогатява с най-новите научни методи и постижения и с изводите от практическия опит. Мнозинството от партийните органи и организации се стремят последователно и творчески да прилагат правилен, ленински стил. Характерни черти на техния стил станаха колективността, политическият и научният подход, размахът и деловитостта, опората в масите.

На Националната партийна конференция другарят Тодор Живков, анализирайки състоянието на стила и методите на работа в партията, аргументирано посочи, че за тяхното подобряване **главното е да бъде извършен коренен прелом в практическата работа** за изпълнението на решенията.

Това изключително важно указание далеч още не е изпълнено. При много по-мащабните и сложни задачи в социално-икономическото и културното развитие на страната през следващия период то придобива още по-голяма актуалност.

Контролът и проверката на изпълнението сега са **най-слабото звено,** което пречи практическата, организационната работа и ръководство напълно да се издигнат до равнището на политическата работа и ръководство. **С това главно се обяснява, че:**

необходими и правилни решения и важни задачи не се изпълняват в срок и цялостно;

едни и същи решения и задачи, особено в областта на икономиката, при сравнително еднакви условия, на едни места се изпълняват, а на други се провалят;

по някои въпроси се вземат излишни решения, като просто се забравя, че по тях или има решения, или тези въпроси могат да бъдат придвижени в оперативен порядък;

и, което е най-недопустимото — по едни и същи въпроси по няколко пъти се вземат решения, което води до тяхната „инфлация".

18. Задачата сега е контролът и проверката **да се поставят на качествено нова основа, да им се придаде превантивен, системен и всеобхватен** характер, което (заедно с правилния подбор и разпределение на кадрите) трябва да бъде решаващо условие за прелом в практическата работа за изпълнение на решенията, за осъществяване политиката на партията. Това изисква:

а) **Преди всичко да се отделя все повече време за системен контрол и проверка на място** — там, където се решават на дело задачите. Проверката на хората и проверката на фактическото изпълнение на задачите, по думите на В. И. Ленин, са заложени в самата същност на партийното ръководство и са един от най-важните фактори за успешното му осигуряване.

Контролът и проверката на място дават най-добра възможност: да се види истинското състояние на нещата; да се вникне в стила и методите на кадрите, в техните възможности; да се поддържа жива връзка с първичните партийни организации и трудовите колективи, да се от-

Digitized by Google

крият навреме слабостите, недостатъците и отрицателните явления и да се вземат мерки за тяхното отстраняване; да се насърчи масовото разпространение на челния опит, на новото и прогресивното, да се разкриват все по-пълно и да се привеждат в действие резервите в производството, да се коригират евентуално едни или други решения и да се правят целесъобразни кадрови промени и размествания; да се осигури в последна сметка изпълнението на решенията.

б) **Да се ликвидира подценяването на такава изпитана форма на контрол и проверка като периодичното изслушване на доклади, отчети и информации** на по-низовите партийни органи и организации от по-горестоящите, което същевременно утвърждава и засилва колективността и демократичното начало в ръководната дейност.

При тази форма на контрол и проверка на изпълнението целесъобразно е, по примера на КПСС, по-често да се вземат решения, които да се използват за подобряване на работата в цялата партия. Тази практика ще даде възможност по-пълно да се обобщава положителният опит.

Изслушването на доклади, отчети и информации и проверката на място трябва **да се съчетават и да се утвърдят в практиката като основни и най-ефикасни форми за контрол и проверка.**

в) Важни средства за засилване на контрола и проверката да станат **комплексните мероприятия** (програми), каквито напоследък се разработват за изпълнението на основни дългосрочни решения, а също **самоконтролът и отчетът** на ръководните кадри и комунистите.

Нужно е контролът и проверката на изпълнението в най-голяма степен да се осъществяват **компетентно и действено** — този, който проверява, да познава много добре решенията и задачите, да разбира същността на проблемите, да умее да предлага конкретни мерки за положително изменение на нещата.

19. За да се отделя необходимото време от партийните органи, от техните ръководители и сътрудници за контрол и проверка на изпълнението, налага се **да се внесат някои съществени подобрения в информационното осигуряване на партийните комитети, в планирането на тяхната работа, в подготовката и вземането на решения, в дейността на партийния апарат.**

а) **За информацията.** Партийните комитети, кадрите, общо взето, разбират нейното първостепенно значение за тяхната ръководна дейност. Но както беше изтъкнато на Националната партийна конференция, те се отрупват с излишни информации и справки, набирането и обработването на които отнема ценно време. Нужно е бързо да се отстрани този сериозен недостатък и занапред партийните комитети и организации да осигуряват само необходимата своевременна, обективна и достатъчна информация от долу на горе, която:

да осведомява за състоянието на работите по места, за политическата обстановка, за настроенията на трудещите се, за положителните и отрицателните факти и явления, за инициативите и челния опит на масите, за научните постижения в различните области на живота;

да ориентира какви мерки трябва да се предприемат от един или друг характер, за да се осигури изпълнението на задачите и решенията;

да привлича вниманието към възникнали нови въпроси и назрели потребности, по които трябва да се вземат едни или други мерки;

да бъде важен инструмент на партийното ръководство за възпитание на кадрите в духа на съзнателна дисциплина и висока отговорност, в стремеж постоянно да усъвършенствуват своя стил и методи на работа.

За партийното ръководство **най-ефективна е оперативната информация,** която трябва постоянно да се осигурява по инициатива на ко-

Digitized by Google

мунистите, партийните организации и партийните органи от долу на горе, и същевременно да се набира от ръководните дейци и работниците на апарата предимно в процеса на проверката на място и личния контакт с хората.

Едновременно с това нужно е да се усъвършенствува практиката **да се планира** получаването от долу на горе на информация за изпълнението на основни решения.

Да се подобри също **информацията от горе на долу,** от Централния комитет до първичните партийни организации, да стане тя **по-своевременна и системна,** което е друго важно условие за подобряване на партийното ръководство.

Най-същественият резултат, който следва да се постигне от усъвършенстуването на информацията, е тя да държи винаги в течение партийните органи **как върви изпълнението на задачите и решенията,** за да се намесват навреме с цел да се осигури тяхното осъществяване.

б) **За планирането.** В съвременните условия партийната дейност **увеличава обема,** динамизма и сложността си. Това изисква да се усъвършенстват методите и формите на планирането на партийната работа, да се приведат те в съответствие с порасналата роля на субективния фактор, по-успешно да се ограничава сферата на стихийно протичащите нежелателни процеси.

Главните насоки за усъвършенствуване на планирането на партийната работа фактически произтичат от Тезисите на Политбюро за приложението на програмно-целевия и комплексен подход.

— Нужно е да се засили **целевият** характер на плановете. Умението да се набелязват научнообосновани цели и в бъдеще да се утвърждава като една от важните черти на ленинския стил, като един от критериите за научна организация в партийната работа. Това изисква целите, набелязани в партийния план, да се групират по характер, да се подреждат по степен на важност и актуалност, като се разграничават главните, крайните цели от междинните и попътните, т. е. като се изгражда „система от цели". Целите, отнасящи се до развитието на вътрешнопартийния живот, да се определят от ленинските принципи и норми и да се свързват с класовата оценка на явленията и процесите. При съставянето на плановете е нужно: да се разграничават по-добре функциите между различните субекти на социалното управление; да се определят „критичните моменти", които изискват и по-голямо съсредоточаване на съвместните действия; да се прогнозират възможните противостоящи или задържащи фактори, за да се вземат мерки за предотвратяване на тяхното отрицателно влияние; да се предвижда разкриването на зараждащи се нови ключови проблеми.

— Партийното планиране трябва да има комплексен характер, т. е. да обхваща най-важните политически, идеологически, организационно-технически, икономически и социални страни на обществения и на вътрешнопартийния живот.

Много важно е при планирането на партийната работа по-пълно да се вземат под внимание поставените цели и задачи за социално-икономическото развитие на трудовите колективи и на административно-териториалните единици, за да се осигурява с политически средства тяхното изпълнение.

Наложително е да се усъвършенствува **перспективното** планиране на партийната работа на всички равнища. По особено важни проблеми и дейности, които изискват интегриране и концентриране на силите и специална организация за цялата страна, за окръзи, градове, райони и други, да се разработват **комплексни програми.** Да се вземат мерки за най-тясно свързване на текущото планиране с перспективните пла-

Digitized by Google

нове и комплексните програми. Оперативните планове да конкретизират както перспективните планове, така и комплексните програми по действия, отговорници, време и място.

— Усъвършенстването на планирането изисква да се издигне на по-високо стъпало използването на **прогнозирането, моделирането и експериментирането,** като постоянно се повишава квалификацията на партийните кадри и се засили използването на науката.

— Специално внимание да се отдели на **планирането в първичните партийни организации.** При тях плановете следва да обхващат основните проблеми, да се отличават с максимална конкретност и простота; те да направляват взаимоотношенията между партийните организации, трудовите колективи и обществените организации. Тези планове трябва да способстват за повишаване на тяхната ръководна роля и на влияние сред трудовите колективи.

Подобренията в планирането трябва най-пълно да се подчинят на замисъла — да се поставят в центъра на вниманието най-важните проблеми за определен период; да не се допускат дублиране на държавните, стопанските и обществените органи и организации, претрупаност в работата, книжнина и заседателщина; да се осигурява колкото е възможно повече време за контрол и проверка, за реализиране на решенията в живота.

в) **За решението.** В подготовката и вземането на голяма част от решенията се допускат някои съществени недостатъци, което затруднява работата и борбата за изпълнението им, и е една от причините за тяхната „инфлация".

Трябва преди всичко да се издигне авторитетът на партийното решение, за което е необходимо: решително и докрай да се ликвидира съществуващото фетишизиране на решенията; по един и същ въпрос да се пристъпи към ново решение само след като е направена всестранна преценка, че това е потребно; да се прилага строго принципът партийните органи и организации да вземат решения в рамките на своята компетенция, без да изземват функциите на други органи и организации.

Необходимо е още да **се организира задълбочено изучаване на предвидените в плана проблеми, по които предстои да се вземат решения.** Това налага добре да се определя мястото и значението на научните изследвания; по всеки отделен въпрос да се преценява коя форма на изследване да се приложи; проучванията да се основават на класово-партийния анализ на фактите и събитията; да не се подценяват интуицията и опитността на кадрите, които също са важно средство за своевременното откриване на назрелите задачи.

Приложението на програмно-целевия и комплексен подход да стане неотменим елемент на научния подход при вземането на решенията. Това означава: да се разкриват и разграничават множеството фактори, от които зависи решаването на даден въпрос; решението да се превръща в документ за съгласувано и целенасочено въздействие, да се предвиди в него социалното отражение от приложението му; решението да съдържа необходимите идеологически и организационни средства, за да се изпълни с най-голям ефект.

Решенията на партийните комитети и организации да имат още по-ярко подчертан политически характер. Те следва да бъдат политическа основа и предпоставка за подготовка и вземане на решения от държавните и обществените органи, да внасят вертикална и хоризонтална съгласуваност в дейността на субектите на социалното управление. Същевременно те трябва да разкриват богатството на присъщите на партията организационни и политически методи за работа сред ма-

Digitized by Google

сите, които следва да бъдат използвани от партийните комитети и организации, от партийните групи и комунистите

При вземането на решения строго да се спазва колективният принцип. От една страна, по-широко да се привличат в обсъжданията компетентни и познаващи живота комунисти и трудещи се. От друга страна, да се засили взискателността към всеки партиен орган и към съответните ръководни дейци, за да се повиши колективната и личната отговорност за съдбата на приетите решения и мероприятия.

г) **За партийния апарат.** Въпросът за подобряване на неговата работа сега изпъква с особена острота, защото именно той е призван в най-голяма степен да осъществява контрола и проверката на изпълнението, да помага за подобряване на цялостната организация в работата на съответните комитети, на техните ръководители, за да се осигури коренният прелом в практическата работа за изпълнението на задачите и решенията.

Наложително е да се засили научната организация и да се издигне културата в работата на партийния апарат преди всичко по пътя на последователното и най-пълното използване на различните съвременни научни методи, което е изключително важно условие той задълбочено да вниква в проблемите, компетентно да ги разработва, да дава вярно тълкуване на взетите решения, да умее да анализира и обобщава практическия опит, да прави изводи и да излиза с предложения пред съответните партийни органи. За да бъде по-ефективна работата на партийния апарат, той трябва да използва най-широко съвременна оргтехника.

Налага се коренно да се измени подходът на комитетите, на техните бюра и секретари към апарата; по-системно да се прави преценка на неговата дейност; да се ликвидира практиката на работниците от апарата да се дават само поръчки, а да не се оценява кой как се справя с възложените задачи, кой как се развива като политически деец, кой какъв авторитет има сред комунистите и трудещите се; в апарата като правило да се издигат кадри, минали през закалката на първичната организация, на заводския, общинския, градския или районния комитет и пр., хора със силно класово чувство, с необходимата марксистко-ленинска и професионална подготовка и със солидни знания по партийно строителство.

20. **Подобренията в стила и методите на работа** трябва в крайна сметка да доведат до засилване ролята на **субективния фактор**, на ръководните кадри, до **издигане на партийното ръководство на по-висока степен — ръководство политически зряло, колективно и последователно научно**, което **с нарастващо изкуство, с революционен размах и комунистическа деловитост** да осъществява **високоефективно линията и политиката на партията и собствените си решения в живота.**

За боева и ефективна идеологическа работа

21. Десетият конгрес постави задачата: „да се осъществи докрай преустройството на идеологическия фронт; да се измени подходът във възпитателната дейност, като се отчита по-пълно въздействието на обществената среда; да се свърже плътно идеологическата работа с проблемите, които животът поставя пред партията и страната, да се приложат съвременни високоефективни методи в организацията и управлението на идеологическия процес".

Digitized by Google

Февруарският пленум на ЦК на БКП (1974 г.) в духа на решенията на Десетия конгрес и Програмата на партията и в съответствие с дълбоките изменения в международната обстановка разви и конкретизира стратегическата линия на идеологическия фронт в етапа на изграждането на развито социалистическо общество. Пленумът се занима с основните проблеми на идеологическата дейност и разработи насоките за нейното преустройство в съответствие с новите потребности и изисквания.

22. Анализът на състоянието и развитието на идеологическата работа показа, че през последните години в нея са настъпили **съществени положителни изменения.**

а) Сега в цялата партия сред партийните, държавните и стопанските кадри, сред комунистите съществува по-задълбочено разбиране на задачите на идеологическия фронт, създадена е благоприятна обстановка за довършване на преустройството в духа на решенията на конгреса и Февруарския пленум.

Взаимодействието между обществената среда и идеологическия процес се разбира и взема предвид по-пълно в идейновъзпитателната работа и в дейността на органите за социално управление. Редица окръжни комитети на партията посветиха поредица от емпирични социологически изследвания, проведоха пленуми по най-съществени проблеми, свързани с преустройството на идеологическата дейност. Направени са реални стъпки за по-доброто ѝ съобразяване с настъпилите изменения в съзнанието на хората.

б) Сега идеологическата работа е по-тясно свързана с живота. По своето идейно съдържание и насоченост тя по-пълно съответствува на най-значимите проблеми и задачи на социалистическото строителство и социалното управление, на възпитанието на новия човек и борбата срещу буржоазната идеология и ревизионизма. Ценен и все по-нарастващ е приносът на пропагандата и агитацията в борбата за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове, за разгаряне на социалистическото съревнование.

в) Марксистко-ленинското обучение на комунистите и безпартийните активисти беше значително обогатено с нови актуални проблеми на теорията и практиката, на обществено-икономическото развитие през етапа на изграждане на зрялото социалистическо общество, създаде се стройна система за икономическо образование на трудещите се.

г) Партийните, стопанските и административните кадри отделят все по-голямо внимание на идейновъзпитателната дейност в колективите, които ръководят, по-системно участвуват в идеологическата работа на партията.

д) Голяма крачка напред бе направена в областта на идеологическото сътрудничество с КПСС и другите братски партии, което засили настъпателния характер на нашата борба срещу буржоазната идеология, срещу „левия" и десния ревизионизъм.

е) Подобри се ръководството и управлението на идеологическата работа, координацията и съгласуваността между отделните звена. Сериозен успех е изработването на програми за идеологически кампании като конкретно приложение на програмно-целевия и комплексен метод в идеологическата работа.

23. Независимо от реалния подем и постиженията на идеологическата работа в нея продължават да съществуват **редица слабости и недостатъци,** които задържат процеса на преустройството ѝ.

а) Макар че този процес е сложен, труден и изисква продължително време, темповете на осъществяването му в някои области и равнища трябва да бъдат по-динамични. Бавно се преустройват редица важни звена на идеологическия фронт.

Digitized by Google

б) В немалка част от първичните партийни организации и низовите поделения на обществените организации все още няма достатъчно яснота по въпроса за новия подход и конкретните пътища за практическото му приложение. Особено изостава тяхната идейновъзпитателна работа с отделния човек.

в) В редица случаи продължават да доминират количествените критерии за оценка на идеологическите мероприятия, излишната показност за сметка на реалното им съдържание и получения конкретен идеологически ефект.

г) Част от ръководните стопански и административни кадри на практика продължават да недооценяват идейновъзпитателните си задачи, не са се превърнали в ръководители възпитатели и политически дейци. Срещат се прояви на технократизъм, на пренебрегване необходимостта от постоянна и конкретна масово-политическа работа с трудещите се по повод на важни стопански и други задачи.

д) Недостатъчно бързи и действени мерки се вземат за още по-тясно свързване на обществените науки с идейновъзпитателната работа на партията. Сериозно изостава теоретическата разработка на проблемите за научната организация, методика и управление на идеологическата дейност.

е) Бавно се изменят стилът и методите на ръководството на идеологическата работа. Не са преодолени рутината и примитивизмът, проявява се неумение принципните решения бързо да се трансформират в конкретни идейновъзпитателни действия, правилните разбирания за съвременния идеологически процес да се превръщат в реално негово съдържание. Нарушава се механизмът на пряката и обратната връзка.

24. Като се отчита, че главните насоки на идеологическата дейност са изяснени, че за реализирането им в практиката са направени успешни крачки и същевременно, като се има предвид новата обстановка, а също така и слабостите, които трябва да се преодолеят, за **да се ускори и осъществи докрай преустройството на идеологическия фронт**, необходимо е:

а) И занапред **теоретически да се осветлява и с помощта на системна пропагандно-агитационна работа да се разяснява ярко и убедително социално-икономическата политика на партията**, да се активизират и **мобилизират масите** за нейното изпълнение. Да се постигнат необходимите съществени изменения в начина на мислене на трудещите се и на ръководните кадри, които да съответствуват на новите условия, социално-икономически задачи и механизми.

— Да се осигури още по-широк размах и ефективност на социалистическото съревнование, като се свързва най-тясно с интензивните фактори, с постиженията на научно-техническата революция, с челния опит и неговото широко приложение в трудовите колективи, за да се превърне съревнованието в ковачница на комунистически добродетели и в многостранна творческа изява на личността.

— Всемерно да се стимулира и утвърждава у трудещите се социалистическото отношение към труда и обществената собственост, чувството им на стопани на общонародното богатство, професионалната чест, отговорност и дълг, взискателността и самовзискателността, да се утвърждава работното време като най-висша ценност и неговото най-рационално използване като огромен резерв на нашето развитие; да се укрепва единоначалието и дисциплината в труда.

— Още по-умело да се използва огромната възпитателна роля и сила на трудовия колектив в борбата с нередностите в производството, с разхищението на социалистическата собственост, като се създава такава морално-политическа и социално-психологическа обстановка, в която не виреят никакви прояви на разпуснатост и недисциплираност, на бюрократизъм и вредни потребителски настроения.

Digitized by Google

б) **В съответствие с Програмата на партията главна цел на цялостната идеологическа работа и занапред да бъде формирането на социалистическата личност.** В досегашното социалистическо строителство и под влияние на идейновъзпитателната работа на партията главните елементи на социалистическата личност успешно се формират. В условията на разгърналото се строителство на зряло социалистическо общество обаче е необходимо характерните социалистически черти и особености да се развиват и обогатяват, да стават черти и особености на всички трудещи се. Това изисква възпитателният процес да се насочва и реализира по такъв начин, че:

— всички основни форми на поведение и дейност — труд, обществено-политическа активност, потребление, обслужване, бит, общуване, развлечения и т. н. — да бъдат наситени с богато социалистическо съдържание;

— да се разширява и задълбочава научната обоснованост на мисленето и поведението на социалистическата личност, като нейното повседневно съзнание все повече се обогатява с идейно-теоретически елементи;

— върху основата на постоянно разширяващите се обща, идеологическа, техническа и художествена култура и интереси да се пробужда и масово изявява у трудовите хора и младежта творческото начало в труда, социалното управление и изкуството;

— всички подрастващи да бъдат обхванати в идеологическия процес за формиране основите на тяхната социалистическа съзнателност, да се изгражда у тях научен светоглед и класово-партийни критерии;

— да се води непримирима борба с отрицателните явления и проникването на буржоазното влияние, да се разгърне още повече нашето идеологическо настъпление.

25. Необходимо **е усилията на идеологическия фронт в предстоящия период** да бъдат насочени към следните **по-конкретни** задачи:

а) Значително да се повиши ефективността на мирогледното, класово-партийното, трудовото, нравственото и естетическото възпитание на социалистическата личност.

— Партийната пропаганда, изучаването на марксизма-ленинизма в учебните заведения, в партийната, комсомолската и профсъюзната учебна година и цялостната работа за формиране на научен, комунистически светоглед трябва да се провеждат в неразривна връзка с борбата за осъществяване на партийната политика и да имат за краен резултат превръщането на марксистко-ленинските знания в трайни убеждения, а убежденията — в мотиви за поведение. Овладяването на марксизма-ленинизма е основна предпоставка за комунистическото възпитание на партийните членове и всички трудещи се, главно противоядие на буржоазната идеология, ревизионизма и социалреформизма.

— Още по-голямо внимание да се отделя за повишаване на класово-партийното съзнание и критерии у трудещите се и у младежта. Необходимо е задълбочено да се разработят и широко да се осветлят различните аспекти на класово-партийното възпитание и комунистическата партийност. Трябва да се издигне на още по-висока степен марксистко-ленинската подготовка на работническата класа, за да може, както сочеше Ленин, съзнателният работник да се чувствува не само стопанин на своя завод, а и представител на класата, представител на страната (Вж. Съч., т. 27, стр. 398).

— В областта на **трудовото възпитание** трябва да се акцентира върху формирането на такова отношение към труда, при което той се превръща все повече в средство за пълноценна творческа изява на личността и приложение на нейните знания, дарования и умения, за

Digitized by Google

практическа реализация на предаността ѝ към социалистическата родина и социалистическата общност. Засилването на интензификацията на производството, ускоряването на научно-техническия прогрес изискват системна и целенасочена идейновъзпитателна дейност за най-широко утвърждаване на редица съществени черти на новия човек: стремеж към творчество, новаторство и инициативност, висока трудова, професионална и технологическа дисциплина, ученолюбие и усвояване постиженията на науката и техниката, култ към работния час и непримиримост към разхищаването на работното време.

— По-нататъшното развитие на **нравственото възпитание** налага да се издигне ролята на духовните стимули и фактори в жизнените отношения и поведението на личността, да се води още по-настойчива и непримирима борба срещу нарушителите на нравствените принципи и норми, срещу всяка проява на еснафщина и кариеризъм, на ходатайство, егоизъм и подлизурство, морална разпуснатост, на потребителски настроения и т. н. Спазването на нравствените норми, на законите и правовия ред е нужно да става все повече лично убеждение на всеки гражданин, като един от главните критерии за висока морална устойчивост и зрелост на личността.

— Необходимо е **естетическото възпитание** да придобие всенароден характер, като се осъществява системно въз основа на национална комплексна програма. Още по-широкото разпространение и усвояване на духовни естетически ценности следва да съдействува за все по-пълна изява на художествено-творческите способности на личността и като потребител, и като създател на тези ценности. В пълно съответствие с нравствения и естетическия идеал на социалистическото общество красотата все повече трябва да съпътствува и характеризира целокупната дейност на трудещите се, техния труд и бит, реалните обществени отношения.

б) Най-пълноценно трябва да се използват новите възможности, които предостави **увеличаващото се свободно време в условията на петдневна работна седмица,** за многостранно духовно израстване на социалистическия труженик. За тази цел е необходимо:

— Да се формира у трудещите се **рационален стил на отдих и навици за използването на свободното** време с цел да се отделя достатъчно **време за самообразование** и самоусъвършенствуване — за повишаване професионалната квалификация, развитие на умнията и способностите за труд; за дейно участие в различните форми на социалното управление, в обществените дейности и в културния живот; за приобщаване към духовните ценности и изява на собствените творчески дарования и наклонности; за укрепване на социалистическите взаимоотношения в семейството и възпитание на подрастващите.

— Да се осъществят целесъобразни **изменения в организацията на идеологическата работа,** за да се обогатява свободното време на трудещите се с подходящи разнообразни идейновъзпитателни, културно-масови, физкултурни и туристически инициативи, като продължение на идеологическата работа, в трудовите колективи. Неин обект може и трябва да бъде както трудовият колектив по време на организиран отдих, така и населението на територията на съответния квартал или селище, пътуващите работници и т. н.

— При организацията на **идеологическата дейност по местоживеене** особено внимание да се обръща на развитието на социалистическите отношения и на културата в бита; на проблемите от местен характер; на утвърждаването на прогресивните граждански ритуали; на сближаването на съкварталците; на съблюдаването на нравствените и правните норми на социалистическото общежитие от всички граждани и т н

Digitized by Google

— Народните съвети, ръководствата на АПК, на предприятията и др. да положат необходимите грижи за **създаване на по-добра съвременна материална база** за разгръщане на пълноценна политическа и културна дейност по местоживеене

— Значително да се издигне равнището на дейността на държавните, стопанските, търговските, културните, здравните и други учреждения, институти и предприятия през свободното време на трудещите се за осигуряване на висока култура на обслужването и на съдържателен отдих.

в) **Едно от главните направления в дейността на идеологическия фронт през следващия период да бъде по-нататъшното развитие и утвърждаване на патриотично и интернационално съзнание на личността върху здрава класова партийна основа.**

— По-нататъшното повишаване на патриотичното и интернационалното съзнание на народа изисква непрекъснато да се **повишава чувството за национална гордост и дълг към социалистическата Родина,** като се води активна борба срещу всички и всякакви прояви на национален нихилизъм и национализъм, като се разкрива по-пълно единството между националните и интернационалните интереси и задачи.

— В условията на успешно и бързо разширяваща се социалистическа икономическа интеграция и преди всичко на икономическа интеграция, на всестранно сътрудничество и сближение на нашата страна със СССР патриотичното и интернационалното съзнание все повече се взаимопроникват, засилва се техният действен характер. **Централно място в нашата идейновъзпитателна работа и през този период да заема по-нататъшното задълбочаване на любовта и уважението на народа ни към КПСС и СССР, към героичния съветски народ, към техния световноисторически опит и принос в изграждането на комунизма.**

— Необходимо е **да се води още по-настъпателна и непримирима борба срещу антисъветизма като главно идейно оръжие на антикомунизма.** Последователната борба **за пълен идеен разгром на маоизма и неговото** основно направление — антисъветизма, е борба за последователен социалистически интернационализъм.

г) **Един от въпросите, който придобива изключително важно значение в съвременния етап на нашето обществено развитие и поражда отговорни задачи пред идеологическия фронт, е въпросът за социалистическия начин на живот.**

— Строителството на социализма е не само изграждане на материално-техническа база, създаване на материални и духовни ценности, но и формиране на нов начин на живот на трудещите се, на нов стил в техните жизнени отношения.

— Социалната среда при социализма — производителните сили, производствените и другите обществени отношения — действува върху човека не само пряко, но и чрез измененията, които предизвиква в неговото лично битие, в неговия начин на живот.

— Порасналото значение и актуалност на въпроса за социалистическия начин на живот произтича и от сегашното развитие на идеологическата борба между социализма и капитализма, в която все по-напред излизат корените различия между двата противоположни начина на живот.

В това извънредно важно направление пред идеологическата работа стоят следните **най-важни задачи:**

— Преди всичко е необходимо да се преодолее изоставането на нашата научна мисъл в изследването на социалистическия начин на живот като един от фундаменталните проблеми на марксистко-ленин-

Digitized by Google

ската теория и на социалистическото строителство в съвременните условия. Идеологическият фронт трябва активно да съдействува за формиране, развитие и узряване на цялата съвкупност от форми, особености и характерни черти на социалистическия начин на живот, като се усилват положителните тенденции и се отстранява всичко онова, което е чуждо и противоречи на неговата същност.

— Много по-убедително и всестранно следва да се разкриват пороците на буржоазния начин на живот, пораженията, които той нанася върху развитието на личността, да се разобличават ненаучните и спекулативни антикомунистически доктрини за „качеството на живота".

— Необходимо е партийната пропаганда и агитация да съдействуват с всички свои форми и средства за широко запознаване на комунистите, комсомолците и всички трудещи се с характерните черти и особености на социалистическия начин на живот, неговата високохуманна и колективистична същност, закономерностите на неговото развитие и усъвършенствуване.

— Убедително и ярко трябва да се разкриват големите предимства на реално съществуващия социализъм, на социалистическия начин на живот, въплътени и изявяващи се във всекидневието на трудещите се в СССР, у нас и другите страни на победилия социализъм, за да се осъзнаят те от всички и да се превърнат в стимул и в мотив за още по-активно участие в изграждането на развито социалистическо общество.

— Необходимо е да правим достояние на народа богатото реално съдържание на начина на живот в условията на социализма — най-дълбоките политически, социално-икономически, културни и други придобивки на трудещите се и най-характерните черти в идейно-психологическия облик и поведението на социалистическата личност, колективистичните и хуманистични принципи на жизнените отношения.

д) **Цялостното подобряване на организацията на идеологическата работа и повишаването на ефективността ѝ повелително изисква още повече да се издигне научното равнище и действеността на нейното партийно ръководство.**

— Традицията на партията да бъде винаги сред народа, да укрепва връзките си с масите и да се съветва с трудещите се трябва да бъде обогатена още повече, като се **разшири и подобри индивидуалната работа с хората.** В съвременните условия не само че не намалява, а непрекъснато расте ролята на личните контакти на ръководните кадри и всички комунисти с трудещите се като съществена предпоставка за успешно възпитание на личността и разгръщане на социалната ѝ активност. Необходимо е всички партийни организации да разширят и усъвършенствуват съществуващата система за индивидуална работа.

— Решително да се премине към конкретна и всекидневна практическа работа за **идеологизация на всички обществени дейности и всички сфери на обществената среда.** Всеки ръководител от горе до долу следва да се изявява и като авторитетен политически деец, активен пропагандатор на марксизма-ленинизма и на партийната политика, отговарящ както за изпълнението на производствените планове и задачи, така и за правилното комунистическо възпитание на хората от поверения му колектив. При оценката на всеки деец да се прилага идеологическият критерий, като наред с производствените му успехи и делови качества се оценява неговата политическа работа, приносът му за комунистическото възпитание на хората и на първо място на своето семейство.

— Строго да се спазва партийното изискване за идейно-политическата обоснованост на решенията и постановленията, които се приемат от всички ръководни органи, като още когато се взема решение, вни-

Digitized by Google

мателно се преценява какво ще бъде неговото отражение сред трудещите се, как ще повлияе то върху политическата и трудовата им активност. Не бива дадено решение да се мотивира само с очакваните от него икономически резултати, а трябва да се държи сметка и за политическите и възпитателните му аспекти и последици.

— Организацията и управлението на идеологическата дейност — определянето и регулирането на нейното съдържание, формите и средствата на идеологическото въздействие, следва да се поставят изцяло на научна основа, като се отчитат по-добре закономерностите и принципите на идеологическия процес и неговото ръководство. Да се осъществи **последователно приложение на програмно-целевия и комплексеи подход** при планирането и ръководството на идеологическата работа.

— Основно **звено в** работата на партията за довършване преустройството на идеологическата дейност е **по-нататъшното усъвършенствуване на системата за подбор, обучение и възпитание на идеологическите кадри.**

— Значително да се повиши ролята на обществените науки, като се **създаде стройна система за научно обслужване на идеологическия процес,** за своевременно и резултатно внедряване на постиженията на марксистко-ленинската теория в идеологическата практика.

Развитие на средствата за масова информация

26. Десетият конгрес на БКП постави задачата да се повиши ролята на средствата за масова информация. Растящото значение на средствата за масова информация се обуславя от обективните процеси в развитието на нашето общество и особено от прогресивните изменения в социално-класовата структура на народа, от издигането на неговото образователно, културно и идейно-политическо равнище, от увеличаването на обема на информацията, което води до засилване на интереса и на изискванията към печатната пропаганда, към телевизията и радиото.

Ролята на средствата за масова информация все повече нараства и в резултат на изострянето на идеологическата борба между двете противоположни обществени системи, при която особено важно значение добива въпросът, **кой пръв** ще интерпретира събитията в съвременния свят, кой **най-напред** ще дава отговор на въпросите, занимаващи съзнанието на хората.

27. **По-нататъшното обогатяване на съдържанието и издигането на идейно-творческото равнище на средствата за масова информация придобива първостепенно значение.**

Главното, което характеризира нашите средства за масова информация, е най-тясното свързване на тяхната дейност с борбата за реализиране на партийната политика. Вярна на априлската линия на партията, в периода след Десетия партиен конгрес българската журналистика изцяло посвети своите творчески сили на осветляване политическите, социално-икономическите и идеологическите проблеми, поставени от партията. Повиши се инициативата и организаторската роля на вестниците, радиото и телевизията. По-добре се разработват темите за живота и развитието на съветската страна.

Digitized by Google

Но като се подчертава тясната връзка на журналистическите материали с политиката на партията, следва да се отбележи, че предстои още много да се направи за най-пълно и най-компетентно разработване на тяхното съдържание. Не са редки случаите, когато средствата за масова информация реагират със закъснение на някои нови проблеми. Понякога се допуска „пресищане" с еднотипна информация или настъпват „информационни вакууми" при осветляването на важни проблеми. Има печатни издания, в които е налице тематично еднообразие.

За отстраняването на тези недостатъци е необходимо:

а) да се концентрира своевременно вниманието на всички средства за масова информация върху най-важните проблеми на нашето политическо, икономическо, социално и културно развитие, като се превъзмогва дребнотемието;

б) да се отделя особено внимание за пропагандиране на социалистическия начин на живот, за повишаване духовното равнище на трудещите се, като същевременно убедително и непримиримо се изобличава буржоазният начин на живот;

в) да се критикуват смело слабостите и недостатъците в работата, проявите на „малката правда" в нашето общество. За да изпълнява най-успешно своята градивна роля, критиката в средствата за масова информация трябва да бъде компетентна, задълбочена и точна, да се насочва срещу съществени недъзи, да се последва от мерки за отстраняване на слабостите;

г) да се развива все повече спецификата на различните средства за масова информация, да се засилва специализацията и да се утвърждава собствен облик на отделните издания, програми, издателства с цел да се постига комплексно „информационно покритие" на аудиторията и не се допуска нито излишно дублиране, нито недостиг на информация за отделните социални групи.

28. Разнообразяването на проблематиката изисква да се **обогати творческият арсенал** на средствата за масова информация, значително да се повиши тяхното професионално равнище.

След Десетия конгрес на партията и Февруарския пленум на ЦК на БКП от 1974 г. е налице стремеж да се търсят по-въздействуващи композиционни, литературни и графични форми за поднасяне на съдържанието, да се използва по-пестеливо площта на вестниците и програмното време на радиото и телевизията. Въпреки това обаче недостатъчната настъпателност и гъвкавост на средствата за масова информация, използването на шаблонизирани журналистични и публицистични форми и други професионални слабости, които конгресът посочи, още не са превъзмогнати докрай. Не е овладяно в желаната степен умението да се внушава нашата правда ярко, убедително, емоционално, с дълбока публицистическа страст.

Възлов проблем за издигане ролята на средствата за масова информация е да се поставят надеждни прегради пред „сивия поток", който съществува не само в издателската, но и в журналистическата и фотопропагандната продукция.

За да се издига по-нататък професионалното равнище на средствата за масова информация, е необходимо да се предприемат редица творчески и организационни мерки:

а) формиране на група от висококомпетентни наблюдатели и коментатори, специализирани по отделни тематични направления, разширяване на интерпретиращия подход;

б) по-рационално разположение на кореспондентската мрежа в страната и чужбина, възраждане на репортерския дух, особено във **връзка** с необходимостта от „изпреварваща информация";

Digitized by Google

в) по-пълно овладяване на средствата за индиректно въздействие, съобразено с потребностите и особеностите на аудиторията;

г) още по-системно използване на социологическите проучвания, непрекъснати грижи за повишаване на социологическите, педагогическите и методологическите познания на журналистите;

д) засилване вниманието към оформяването на вестниците, списанията и книгите, към композирането на програмите на телевизията и радиото за достигане най-висока ефективност;

е) повишаване взискателността към авторите. В редакциите на вестниците и списанията, в звената на радиото и телевизията, в издателствата и особено във ведомствените издания и местния печат да се създава обстановка на непримиримост към посредствеността и инертността.

В същото време всемерно да се поощряват талантливите и оригиналните публицистични изяви, да се създават най-благоприятни условия за израстването и утвърждаването на нови имена в българската журналистика.

Задачата да се издигне публицистичното равнище на средствата за масова информация изисква значително да се разширят авторските активи на редакциите. Всички най-добри представители на нашата интелигенция — писатели, философи, социолози, естетици, педагози и др., следва да намират трибуна на страниците на вестниците и в радиотелевизионните предавания. Назряла е потребността да се възстанови движението на работническите и селските дописници.

29. Повишаването на идейно-творческото равнище на средствата за масова информация зависи преди всичко от състава и подготовката на **журналистическите и издателските кадри,** от тяхното правилно разпределение и използване.

На журналистите и редакторите следва да се гледа като на отговорни идеологически работници, най-близки помощници на партийните комитети. В духа на ленинските принципи за подбор, разпределение и растеж на кадрите с оглед да отговорят на новите потребности е необходимо да се засилват грижите за укрепване на редакциите и издателствата с авторитетни ръководства, политически зрели и творчески изявени. Повече внимание да се отделя за издирването и подготовката на резервни кадри.

Да се състави цялостна програма за развитието на кадровия потенциал на всички средства за масова информация в дългосрочна перспектива. Особено внимание да се обърне на тясното свързване на професионалното обучение и преподготовката с повишаването на марксистко-ленинската подготовка, с изучаването на политиката на партията, с общото развитие на идеологическата работа и борба.

Да се полагат неотслабващи грижи за по-нататъшно укрепване на класовия характер на нашата журналистика, за поддържането на необходимото партийно ядро в редакционните колективи, за регулиране социалния състав на младите попълнения, част от които да се формират от средите на работническата класа, като получат съответната подготовка.

30. **Ефективността на печата, радиото и телевизията зависи изключително много от обхвата и бързината на предаваната от тях информация, от състоянието на материално-техническата им база.** В наше време проблемът **кога** ще се поднесе информацията и до **какъв кръг** от хора тя ще достигне, става един от основните фактори за формирането на общественото мнение.

През последните години у нас бяха положени значителни усилия за разширяване обхвата на телевизията и радиото, за увеличаване обема на телевизионните програми и радиопрограми, за засилване

Digitized by Google

бързината на излъчването на информация както за страната, така и извън нея.

Но на фона на новите високи изисквания и в сравнение с постигнатото в други страни тези резултати са незадоволителни. Темповете, с които расте обхватът на средствата за масова информация, не съответствуват нито на потребностите, нито на възможностите на нашата страна. Живият интерес на трудещите се у нас към политическите и социално-икономическите събития чрез печата, радиото и телевизията не се удовлетворява напълно.

Изоставане има по отношение на задоволяването с книги, в развитието на фотопропагандата и пр.

Постигането на необходимия обхват, бързина и ефективност на печатната и радио-телевизионната пропаганда налага да се преодолее изоставането на тяхната материално-техническа база. Тази задача бе поставена с особена сила от Десетия конгрес на партията и решенията на Февруарския пленум (1974 г.) на ЦК на БКП. За нейното изпълнение Централният комитет реши важни въпроси.

През следващите 4—5 години трябва да се постигне пълен обхват на населението от средствата за масова информация и да се осигури значителен растеж на техния обем. Седмата петилетка да стане преломен период в развитието на материално-техническата база на печата, радиото, телевизията, книгоиздаването, книгоразпространението и фотопропагандата, което следва да се смята за задача с национално значение.

а) Да се задоволи търсенето на централните, окръжните и местните вестници и на основната част от списанията; да се потърсят възможности за увеличаване обема на „Работническо дело" и останалите всекидневници; чувствително да се подобри задоволяването на нуждите на населението с книги, като се приближим до показателите на СССР и другите напреднали в това отношение страни. Заедно с увеличаващия се обем на печатната пропаганда да се вземат мерки за създаване на съвременна система за разпространение на печата и книгата.

б) В областта на полиграфическата промишленост да се извърши концентрация, като се осъществи специализация и модернизация на печатниците в страната; да се построи и въведе в действие вестникарският комплекс „Работническо дело" с три филиала в страната; да се осигури преимуществено развитие на офсетовия печат.

в) В областта на книгоразпространението да се изгражда модерна книжарска мрежа със складово стопанство, обзаведено със съвременна техника.

г) Българската телевизия да излъчва две пълноценни програми, които да покриват територията на цялата страна още през седмата петилетка с необходимото качество на предаванията; значително да се увеличи относителният дял на цветната телевизия; трите програми на радиото да бъдат осигурени с предавателни мощности така, че да достигат с отлично качество до всички краища на страната по всяко време на денонощието.

д) Да се изгради първият етап на националния радио-телевизионен център в София и се завършат районните радио-телевизионни центрове в Пловдив, Варна, Русе и Благоевград; своевременно да се внедряват най-новите постижения на световната студийна, предавателна и приемателна техника.

е) Специално внимание да се отдели за развитието на цветната фотография и на цялата фототехническа база.

31. **Нарастващата роля на средствата за масова информация изисква още повече да се засилва и усъвършенствува партийното рько-**

Digitized by Google

водство и цялостното управление на този важен участък на идеологическия фронт на всички равнища.

В периода след Десетия конгрес на партията бе изградена стройна и всеобхватна система за управление на средствата за масова информация. Създадени бяха при Министерския съвет Комитет за телевизия и радио и Комитет за печата. Разшири се дейността на Съюза на българските журналисти. Важна стъпка бе образуването на националния комплекс „Художествено творчество, културна дейност и средства за масова информация". В Централния комитет на партията бе създаден отдел „Средства за масова информация".

Но и управлението на средствата за масова информация изисква по-нататъшно усъвършенствуване. Дейността на част от звената се нуждае от обогатяване с нови съвременни методи, от по-голяма целенасоченост.

Все още не е намерил в нужната степен практическо решение такъв основен проблем като „разделението на труда", координацията и взаимодействието между различните средства за масова информация.

От сериозно усъвършенствуване се нуждае действуващият икономически механизъм в системата на средствата за масова информация, за да се съчетават максимално идеологическите с икономическите резултати и се подобрява обслужването на населението.

Необходимо е през следващия период:

а) да се разграничат функциите на отделните управленчески звена и се опрости системата на тяхното функциониране;

б) по-системно, своевременно и обосновано да се очертават задачите на вестниците, списанията, телевизията, радиото, книгоиздаването, фотопропагандата през всеки период от развитието на страната;

в) да се внедрява програмно-целевият и комплексен подход както в национален мащаб, така и в мащаба на отделни подсистеми и големи редакции;

г) да се осигури по-широк обхват и стройно функциониране на системата за информиране на ръководните журналистически и издателски кадри по основните задачи, които партията и държавата решават;

д) да се привлича активно обществеността в разработване насоките за развитие на средствата за масова информация и за комплексно проучване на тяхната ефективност чрез съвременни форми за обратна връзка и изучаване на аудиторията;

е) да се подобри приложението на икономическия механизъм, организацията и техническата съоръженост на редакционната работа и журналистическия труд;

ж) Организациите издатели да упражняват компетентно, конкретно и постоянно ръководство над своите издания, като не допускат нито опекунство, нито подценяване на тяхната дейност.

Структурата на печата и мрежата на издателствата, в които бяха внесени съществени положителни промени, през седмата петилетка трябва да се стабилизират. Вниманието да се съсредоточи върху уточняване типологията и профила на отделните издания и издателства върху функционалната и структурна интеграция на малочислените и с ограничени възможности редакции, върху максимално разгръщане тематично-жанровата специфика на всяко издание, програма и издателство.

Нужно е да се активизира работата и да се повиши авторитетът на партийните организации в средствата за масова информация, като се увеличи и партийното ядро в редакциите. Повече грижи да се полагат за подобряване на творческия климат в редакционните и издателските колективи.

Digitized by Google

Съюзът на българските журналисти да повиши качеството и ефективността на провежданите съюзни мероприятия, да се засили неговата роля в решаването на професионално-творческите въпроси, да се положат допълнителни грижи за неговите поделения в страната.

В областта на научноизследователската работа по въпросите на средствата за масова информация неотложно изискване е да се засили интеграцията (предимно функционална) на различните звена, като изследванията (по единен план) се насочат към теоретично изясняване на възловите проблеми на печата, радното, телевизията, книгата.

32. В новия етап от развитието на нашето общество нараства необходимостта от **разширяване и задълбочаване на сътрудничеството с КПСС и СССР, с братските партии и страни в областта на средствата за масова информация**.

а) По-пълно и по-системно запознаване на нашата аудитория с развитието на братските партии и страни.

б) Засилване на приложния характер на популяризирания чрез средствата за масова информация опит на СССР и на другите социалистически страни.

в) Преминаване към дългосрочно планиране на връзките и сътрудничеството между средствата за масова информация.

г) Активизиране на постоянната оперативна връзка и съгласуваност между сродните средства за масова информация и пропаганда на нашата и другите социалистически страни.

Съвместната дейност между БКП и БЗНС

33. Усилията на двете братски партии след Десетия конгрес на БКП и XXXII конгрес на БЗНС бяха **насочени към реализиране решенията на тези конгреси за по-нататъшното подобряване на съвместната работа** в съответствие с постановките и изискванията на протокола, приет на заседание на Политбюро на ЦК на БКП и ПП на БЗНС през март 1971 г. Съвместната дейност намери **конкретен израз** в работата и борбата:

— за изграждане на материално-техническата база на социализма, за повсеместна интензификация на икономиката, особено на селското стопанство;

— за реализиране на Националната програма за повишаване жизненото равнище на народа;

— за усъвършенствуване системата на социално управление, за развитие на социалистическата демокрация, за издигане ролята на народните съвети и на Отечествения фронт в нашето общество;

— за разгръщане на още по-активна и целенасочена идейновъзпитателна работа и за по-нататъшно укрепване морално-политическото единство на народа;

— за осъществяване на външнополитическия курс на партията, за всестранно сближаване със Съветския съюз, за придаване необратим характер на процеса на международното разведряване.

34. **Съвместната дейност в тези основни направления се засили и стана още по-плодотворна. Периодът след Десетия конгрес на партията е един от най-богатите по форми и съдържание период на съвместна работа между комунисти и земеделци.**

Digitized by Google

— Станаха по-разнообразни и по-действени съвместните мероприятия между партийните органи и организации и ръководствата и дружбите на БЗНС за изпълнение на задачите в областта на икономиката, особено в селското стопанство.

— Специално заслужава да се изтъкне, че общата борба на БКП и БЗНС за успешното решаване на икономическите и социалните проблеми с помощта на насрещните планове в селското стопанство придаде нов смисъл и ново съдържание на тяхната съвместна работа и стана важен фактор в общите им усилия за ускореното изграждане на материално-техническата база на развития социализъм и за последователно повишаване жизненото равнище на народа.

— Активна и съдържателна съвместна дейност се извърши за укрепване и усъвършенствуване на органите за социално управление и по-специално на народните съвети и на Отечествения фронт, което значително спомага за развитието и обогатяването на социалистическата демокрация в нашето общество.

— Със задоволство следва да се подчертае, че през последните години и особено след Февруарския пленум на ЦК (1974 г.) чувствително се подобриха съвместните усилия в областта на идейно-политическата и възпитателната работа сред трудещите се, което допринася за повишаване на тяхната трудова активност, за укрепване по-нататък морално-политическото единство на народа.

— Съществени са успехите на двете организации в провеждането на външната политика на страната. Голяма роля в това отношение има чествуването на 75-годишнината на БЗНС, което се превърна в ярка манифестация на международното признание на престижа му.

— Важна крачка в разширяване на съвместната дейност са мерките за организиране обучението на повече кадри на БЗНС в АОНСУ и в междуокръжните партийни школи.

35. **Новите, по-големи и по-сложни задачи, които ще решава страната след XI конгрес на БКП, изискват по-нататък да се засили и да се обогатява по съдържание и форми съвместната работа на БКП и БЗНС**, като същевременно се предприемат необходимите мерки за своевременното отстраняване на допусканите слабости и недостатъци. Вниманието и усилията би следвало да се съсредоточат в следните **насоки:**

— Да се съгласуват и провеждат съвместни мероприятия, свързани с широкото прилагане на новия подход при решаване проблемите на нашето обществено-икономическо развитие през периода на седмата петилетка и до 1990 година. Особено внимание да се обърне на работата за обучение и квалификация на ръководните и изпълнителските кадри и на политическата и възпитателната дейност, което трябва да ускори необходимите промени в съзнанието, мисленето на всички комунисти и сдружени земеделци, за да може те по-бързо и по-дълбоко да усвоят новия подход.

— Да се подобри съвместната дейност за по-нататъшното укрепване и развитие на АПК и ПАК. По-конкретна да стане работата със селскостопанските специалисти, за да се засилва техният принос в борбата за още по-широкото навлизане на науката и културата в труда и в бита на селскостопанските труженици. Да се организират много повече съвместни инициативи за последователното решаване на жизнено важните социални проблеми на нашето село като благоустрояването, общественото обслужване и пр.

— С нова сила и размах да се разгръща съвместната работа на най-низовите звена на двете братски партии — първичните партийни организации и дружбите на БЗНС, за да се повишава тяхната роля

Digitized by Google

в трудовите колективи, за развитието на техните трудови, социални и възпитателни функции.

— Да се работи още по-организирано и целенасочено за повишаване научното равнище на дейността във всички звена на социалното управление, за подготовката и взискателността към кадрите на двете организации в тях, за засилване на борбата против проявите на бюрократизъм, за по-голяма ефективност в управленческата дейност.

— Да станат още по-ефикасни съвместните мероприятия в идейновъзпитателната работа сред трудещите се. Да се свърже тя най-тясно с живота на трудовите колективи и по-организирано да се насочи за отстраняване на отрицателните явления, за всестранно възпитание и издигане съзнателността на комунистите и на сдружените земеделци, на всички трудещи се.

— Да се активизира съвместната дейност на международната арена в духа на приетото специално решение на Политбюро на ЦК на БКП и Постоянното присъствие на БЗНС през април 1975 г.

Цялостната съвместна работа през следващия период трябва да доведе до по-нататъшното сближаване на БКП и БЗНС, за да се осъществяват по-пълно и плодотворно техните общи идеали и цели в името на изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна.

II. Актуални общи проблеми на обществените организации и движения

1. В етапа на изграждането на развитото социалистическо общество нарастват ролята и значението на обществените организации, преди всичко като обществено-политически организации, което е обективна необходимост и едно от основните направления в развитието на социалистическата демокрация.

През последните няколко години ЦК на партията направи **немалко за теоретическа разработка на основните проблеми, свързани с развитието на обществените организации и движения. Бяха разширени и обогатени техните функции и права,** създадоха се по-добри условия за разгръщане на силите им в изграждането на развитото социалистическо общество. Може определено да се каже, че **обществените организации и движения успешно изпълняват отредената им от обективното развитие на обществото роля.**

2. През следващия период се налага да се издига по-нататък и засилва още повече ролята на обществените организации и движения в изграждането на зрелия социализъм.

а) Нашето общество навлиза по-широко в етапа на своята зрелост.

б) Поставят се за решаване през VII петилетка и до 1990 г. извънредно важни задачи за решително повишаване ефективността на икономиката, за по-нататъшно усъвършенствуване на цялата система на обществени отношения.

в) Нараства в тази обстановка ролята на субективния фактор, на творческото и съзнателното участие на трудещите се в социалистическото изграждане, на връзките на партията с масите, което до голяма степен зависи от работата на обществените организации.

г) Между повишаването на ръководната роля на партията и засилването ролята на обществените организации и движения съществува **тясна, органическа** връзка, **взаимна зависимост.** Като ръковод-

Digitized by Google

на и направляваща сила на целекупния живот в обществото партията осъществява политическо ръководство на всички обществени организации и движения. Не изземва техни функции и задачи, не ги подменя, а създава необходимите условия да се проявява и развива тяхната самодейност, непрекъснато да се подобрява работата им, все повече да се обогатява тя по форми и по съдържание, за да стигне до всеки човек.

3. За да се повишава ролята на обществените организации и движения през следващия период, **необходимо е наред със специфичните въпроси и задачи на отделните организации и движения да се решат и някои най-важни общи проблеми** на тяхната дейност.

а) По-резултатно **да се следва линията обществените организации и движения да изпълняват държавни функции,** за да се обвърже по-тясно тяхната дейност със специфичните интереси на различните класи и слоеве на народа, да се повиши значението им в цялостната политическа организация на нашето общество. По-конкретно това означава:

— Да се изпълват с по-интересно и близко до потребностите на трудещите се съдържание предоставените досега функции и права на обществените организации и движения, особено по съставянето и изпълнението на насрещните планове, по предоставената им законодателна инициатива, по правата и задълженията им за охраната на труда и масово-оздравителната работа и др.; да се води решителна борба против шаблона и формализма в тяхната дейност, за развитие и умело прилагане на обществени форми при изпълнение на задачите; да се изгражда цялостната им работа върху основата на по-дълбокото осъзнаване на интересите, правата и отговорностите на гражданите.

— Да им се предоставят нови функции и права, свързани с доброволния труд на населението при масови акции и всенародни движения, с подготовката и квалификацията на трудещите се, с отдиха в условията на 5-дневната работна седмица и с други дейности, засягащи труда и живота на милионите хора.

— Да се изграждат правилни взаимоотношения между обществените организации и държавните и стопанските органи, за да се опират последните по-широко на трудовите колективи; да нараства умението на всеки ръководител да работи с обществените организации и движения, да се превърне това в елемент на неговия стил на работа и ръководство.

— Да се търси отговорност от всички органи и дейци, които омаловажават ролята на обществените организации и движения, пренебрегват ги в практическата работа, стремят се да изземват техни законни права, не изпълняват предписания и изисквания на компетентни органи на обществените организации, които произтичат от предоставени им функции и пълномощия.

б) **Значително да се засили ролята на обществените организации и движения в социалното управление.**

— Да се увеличи броят на представителите на обществените организации и движения във всички звена на социалното управление, особено с хора от материалното производство. Главното обаче е тези представители да участвуват активно в работата на съответните звена и да се установи контрол за изпълнение на техните целесъобразни предложения и критични бележки.

— Обществените организации и движения съществено да подобрят работата си за **масово, активно и плодотворно участие на трудещите се при обсъждането и решаването на кардиналните проблеми за раз-**

Digitized by Google

витието на икономиката, науката, техниката, културата, за усъвършенстване на социалното управление.

в) Със специфичните си форми, средства и методи на работа обществените организации и движения **най-активно да съдействуват на борбата против злоупотребата с алкохол и тютюнопушене сред възрастното население и за пълна трезвеност сред подрастващото поколение.**

г) Широките функции и права на обществените организации и движения, необходимостта чрез тях масово да участвуват хората в обществените дела налагат **дейността на тези организации и движения да се изгражда преди всичко на обществени начала, да израства в тях широк обществен актив.**

д) В кратки срокове да се **преодолее сериозното изоставане в изграждането на материалната база за дейността на обществените организации и движения.**

Използването, поддържането и развитието на тяхната материална база да се постави на нормативна основа. Да се внесат съответни изменения в използването на обществените фондове на предприятията и на териториално-административните органи за осигуряване на стабилни и достатъчни източници за капитално строителство и за финансова издръжка на дейностите на обществените организации.

е) **През следващия период да се подобри партийното ръководство на обществените организации и движения,** като **се съсредоточи** вниманието преди всичко към:

— Решително подобряване на тяхната работа за пълна мобилизация на творческите сили на народа за реализиране политиката на партията за висока ефективност на икономиката, за още по-успешно решаване на социалните проблеми и изграждането на новия труженик, строител на развитото социалистическо общество.

— Подобряване качествения състав на партийното ядро в ръководствата на обществените организации и движения и особено в техните по-низови звена.

— Развитие на самодейния характер на всички обществени организации и движения, преодоляване елементите на регламентиране и опекунство над тяхната дейност.

— Засилване грижите за обучение на кадрите на обществените организации и движения, за системна оценка и стимулиране на тяхната дейност, за осъществяване на близък контрол и взискателност към комунистите, които работят там.

— Подобряване единодействието и координацията между самите обществени организации и движения, от една страна, и между тях и държавните и стопанските органи, от друга.

Отечественият фронт

4. След Десетия конгрес на партията Отечественият фронт като цяло завърши преустройството на своята дейност и все по-активно работи за успешното решаване на основните задачи, поставени от партията за изграждането на развитото социалистическо общество.

— Нарасна ролята му като обществено-политически фактор в управлението на обществото и в развитието на социалистическата демокрация. Засили се неговото участие във формирането и осъществяването на държавната политика Стана по-пълен изразител на идейно-политическото единство на народа.

Digitized by Google

— Той по-тясно свързва своята дейност с икономическата и социалната политика на партията и все по-ширско се изявява като школа за комунистическо, патриотично и интернационално възпитание на населението по местоживеене.

— Подобрява се организационната дейност на отечественофронтовските звена — от низовата организация до Националния съвет. **Преливането от организация в движение и от движение в организация става основна черта на стила и методите на работа.**

5. В дейността на Отечествения фронт обаче **още не са преодолени редица съществени слабости и недостатъци.**

— Преустройството не е извършено в необходимата степен в някои звена (особено сред низовите организации и кварталните и селските комитети) и страни от дейността на Отечествения фронт. Не винаги и не навсякъде се работи гъвкаво и всеобхватно с цялото население. Не е задоволителна координацията на дейността на Отечествения фронт с дейността на някои от колективните членове и движения в неговата система.

— Не всички комитети и организации използват ефективни форми за масово привличане на населението в обществено-политическия живот на страната. Отечественофронтовските комитети и организации не използват добре правото си на обществен контрол, малко работят за разгръщане критиката на масите, за създаване атмосфера на обществена нетърпимост към проявите на бюрократизъм в работата на държавни и стопански органи, към недостатъците в сферата на обслужването, към отрицателните и противообществените явления. Слаби са грижите на някои отечественофронтовски комитети за засилване на връзките на народните избраници с избирателите, за редовното им отчитане пред тях. Националният съвет на Отечествения фронт не упражнява достатъчно правото си на законодателна инициатива.

— Не се използват напълно възможностите на Отечествения фронт за засилване на политическата и трудовата активност на населението при изпълнението на важни стопански задачи.

— Не винаги се прилагат най-резултатните, специфични методи и форми за идеологическо въздействие върху населението по местоживеене, за създаването на по-висока култура в труда, бита и взаимоотношенията между хората.

6. **За по-нататъшното издигане ролята на Отечествения фронт в цялостния живот на страната е необходимо:**

а) И занапред Отечественият фронт да се развива като най-всеобхватна обществено-политическа организация и всенародно движение, да разгръща активна **дейност по местоживеене,** като се разширява практиката да провежда акции и кампании от национален и местен мащаб, да съдействува **за укрепване на морално-политическото единство на целия народ и за мобилизиране на неговите сили за изпълнение на партийната политика.**

б) **Отечественият фронт да се изявява като по-действен фактор за усъвършенствуване управлението на обществото и за по-нататъшното развитие на социалистическата демокрация.**

— Да стане по-съдържателна и активна отечественофронтовската дейност в развитието на представителната и пряката демокрация, за укрепване връзките на държавните органи и преди всичко на народните съвети с населението, за по-активното му привличане при решаването на важни проблеми и задачи на населените места и тяхното практическо изпълнение.

— Да се засили общественият контрол и критиката на Отечествения фронт върху дейността на местните държавни и стопански органи и организации, както и участието му за отстраняване на недостатъ-

Digitized by Google

ците и повишаване на културата във всички области от сферата на обслужването на населението. Да се създаде система за редовното отчитане на тези органи и организации пред обществеността по местоживеене и се усъвършенствува механизмът за реализиране предложенията на трудещите се.

— Отечественофронтовските комитети и организации да развиват самоуправлението на малките социални колективи по местоживеене. Да се обогатява съдържанието на работата на Отечествения фронт с домсъветите и жилищните колективи.

в) Да се разшири още повече участието на Отечествения фронт във формирането и изпълнението на плановете за обществено-икономическото развитие на страната и населените места.

— Отечественият фронт да организира и разгръща масови почини и движения за конкретен отечественофронтовски принос при изпълнението на някои общонародни задачи, поставени от партията.

— Още по-активно да работи за превръщането на строителството във всенародно дело, особено за изграждането на съвременни селища, на детски заведения, обществени клубове, спортни и детски площадки и пр.

— Да участвува във всенародната борба за икономии на енергия и материали, като насочи вниманието си главно към събирането на вторични суровини и оползотворяването на ценни местни природни ресурси.

— Да провежда по-организирана и системна дейност в помощ на селското стопанство, като засили повече грижите си за цялостното използване възможностите на личните стопанства.

— Да съдействува за разгръщане на всенародно движение за опазване, възстановяване и обогатяване на природата.

— Да се съгласува по-добре работата на Отечествения фронт със съответните органи за пълно използване на доброволния труд на населението и незаетата работна ръка.

г) Да нарастна ролята на Отечествения фронт при изпълнението на Декемврийската програма, за решаването на социалните проблеми по местоживеене.

— В тясно взаимодействие с държавните, стопанските и културните органи и организации и с участието на населението отечественофронтовските комитети и организации да работят за по-пълното задоволяване потребностите на хората, по проблемите на урбанизацията, на семейството, жената и раждаемостта, на отдиха, социалната взаимопомощ и др.

— Целесъобразно е Националният съвет да разработи предложения за нормативни актове по разширяване правата на Отечествения фронт в защита на социално-битовите интереси на населението, свързани с опазването на околната среда, комунално-битовото обслужване и пр.

д) Да се засилва ролята на Отечествения фронт като школа за класово-партийно, патриотично и интернационално възпитание, като обществен фактор за идеологическо въздействие върху населението по местоживеене.

— Да се разширява по обхват и обогатява по съдържание работата на Отечествения фронт за разясняване на партийната и държавната политика, успехите на социалистическото строителство у нас и актуалните външнополитически събития, за издигане на политическата и трудовата активност и повишаване културата на населението.

— Да съдействува за превръщане на свободното време на трудещите се, особено в условията на петдневната работна седмица, във време за почивка и развлечение, духовно обогатяване и усъвършенстване на личността, за развиване на колективно чувство, на приятелско

Digitized by Google

и другарско отношение, против тенденциите на оеснафяване и отчужденост, за създаване на здрав социално-психологически климат по местоживеене.

— Да се издигне ролята на Отечествения фронт за обединяване усилията на семейството, училището и обществеността по правилното възпитание на подрастващото поколение. Да се засили съвместната работа със специализираните органи и институти в борбата срещу отрицателните явления и противообществените прояви.

е) **Да се усъвършенствува организационната дейност на Отечествения фронт с цел по-пълното разгръщане на неговите функции и изявата му като най-всеобхватна обществено-политическа организация и всенародно движение.**

— Преливането от организация в движение и от движение в организация да се утвърди напълно като най-важна черта в стила и методите на работа и главно условие за успешно разгръщане на многостранната дейност на Отечествения фронт. Да се овладее умението за преливането на дейността по звена, функции и задачи, за поемането на масови почини и инициативи, като се подбират най-ефективни форми за масово въздействие.

— Да се усъвършенствува **координационната дейност** на Отечествения фронт с колективните членове и движения на всички равнища и се издигне ролята на Президиума на Националния съвет.

— Да се засили инициативността и самодейният характер на комитетите и низовите организации, способността им да работят гъвкаво, всеобхватно и диференцирано с различните слоеве трудещи се, **с отделния гражданин.**

ж) **Да се подобрява партийното ръководство на Отечествения фронт.**

— Партийните комитети и организации по-конкретно и отблизо да насочват дейността на Отечествения фронт за утвърждаване, обогатяване и довеждане докрай на неговото преустройство, за по-пълното разгръщане на функциите му за координиране на съвместната му работа с държавните и стопанските органи и организации, за превръщането му в действително средище на всички обществени и политически прояви по местоживеене.

— Да се подобри работата по подбора, обучението и възпитанието на кадрите, по-голямо обществено признание да се дава на дейците на Отечествения фронт.

— Специални грижи да се положат за укрепването на териториалните партийни организации и партийни групи и се подобри тяхното ръководство на Отечествения фронт.

— Партийните комитети да проявяват по-голяма взискателност към комунистите за засилване на активността им в организациите на Отечествения фронт и за разширяване на връзките им с населението по местоживеене. Да се повиши контролът към държавните и стопанските органи и организации, които работят съвместно с Отечествения фронт.

Българските професионални съюзи

7. Десетият конгрес на партията посочи нарастващото значение на Българските професионални съюзи в нашата обществена система и обърна внимание на някои съществени слабости и недостатъци в тяхната дейност. Февруарският (1972 г.) пленум на ЦК на БКП направи задълбочен и пълен анализ на състоянието и развитието на БПС и прие

Digitized by Google

постановление, в което е разработена цялостна концепция за разностранната дейност и голямата отговорност на профсъюзите в борбата за изграждането на зряло социалистическо общество у нас.

В резултат на създадената по-благоприятна обществена атмосфера, особено след Февруарския пленум на ЦК на БКП, Българските професионални съюзи като професионална и обществено-политическа организация продължиха да се развиват и изявяват в съответствие с ленинското определение за профсъюзите като школа за комунизъм. Във всестранната дейност на Българските професионални съюзи настъпиха положителни изменения. Нарасна техният авторитет и принос в борбата за осъществяване политиката на партията във всички области на живота. Те успешно изпълняват високоотговорната си роля в изграждане на развитото социалистическо общество. Профсъюзите дадоха съществен принос за успешното изпълнение на шестата петилетка.

8. **Централно място в дейността на профсъюзните органи и организации заеха въпросите за повишаване на обществено-политическата и трудовата активност на работниците и служещите, за най-пълно мобилизиране силите на трудовите колективи в борбата за изпълнение и преизпълнение на плановете за обществено-икономическото развитие на страната.**

— По-широко и системно стана участието на БПС във формирането на партийната политика и в дейността на органите на социалното управление на всички равнища.

— Профсъюзите подобриха организацията и ръководството на социалистическото съревнование. Ежегодното съставяне на насрещни планове и провеждането на държавно-обществени прегледи на производителността на труда обогатиха съдържанието и повишиха ефективността на съревнованието.

— Профсъюзните органи и организации проявяват по-голямо разбиране, че за да осъществяват успешно защитните си функции, главното е те да изпълняват своите задължения и отговорности по увеличаване на обществената производителност на труда като необходима основа за решаване на назрелите нови социални проблеми и потребности. Те поеха и упражняват цялостния контрол по охраната на труда. По инициатива на ЦС на БПС, със съвместните усилия на профсъюзните, държавните и стопанските органи и организации, беше извършен повсеместен преглед на условията на труда и бе разработена национална програма за подобряването им.

— Профсъюзните органи и организации постигнаха по-добри резултати в своята идейно-политическа и културно-масова работа и в трудовото възпитание. Прилагат се по-ефективни форми, специфични за дейността на профсъюзите. Разработена е цялостна система за съдържанието, формите и методите на профсъюзната пропаганда и масово-политическата работа и концепция за развитието на профсъюзните културни учреждения до 1990 година. Подобри се съвместната работа с творческите съюзи. Създадено е единно методическо ръководство на художествената самодейност.

— Разшири се социалната база на профсъюзите. Извършените изменения в тяхната структура и засилването на ролята на отраслово-производствения принцип позволи те по-пълно да съобразяват своята работа със специфичните проблеми на отделните подотрасли и сфери на дейност. Обогати се съдържанието на вътрешния живот на профсъюзните организации, тяхната организационна дейност по-тясно се свързва с конкретните производствено-икономически, социални и възпитателни задачи на трудовите колективи. Подобри се съставът на кадрите по образование и възраст.

Digitized by Google

9. **Профсъюзите продължават да допускат сериозни слабости и недостатъци, което пречи пълнокръвно да се развива тяхната многостранна дейност.**

— Те не използват напълно съществуващите възможности, за да нараства непрекъснато влиянието и въздействието им върху обществената и трудовата активност на работниците и служещите, за засилване на тяхното участие в социалното управление.

Не е решена цялостно задачата за най-масово и активно участие на трудещите се във формирането на насрещните планове и развитието на тази основа на всенародното социалистическо съревнование.

— Недостатъчни са грижите на профсъюзите за повишаване ролята на производствените съвещания, на работническите събрания и на колективните трудови договори като основни форми за участие на трудещите се в управлението на стопанската дейност.

— Профсъюзите не винаги отстояват пред административно-стопанските ръководства спазването на трудовото законодателство, не правят всичко възможно да се вземат необходимите мерки за предотвратяване на трудовите злополуки и за намаляване на заболяванията. Те недостатъчно работят за използване на наличните възможности за решаване на редица социално-битови въпроси и със средства и сили на трудовите колективи.

Незадоволителна е работата на профсъюзните органи, в рамките на техните права и компетенции, за засилване контрола и критиката срещу слабостите и недостатъците в стопанския и обществения живот. Същевременно те недостатъчно конкретно и ефективно въздействуват върху недисциплинираните и несъзнателните работници и служещи, за защита на обществените интереси.

— Идейно-политическата и културно-масовата работа на профсъюзите не винаги е настъпателна и ефективна срещу отрицателните явления, срещу настроенията в някои среди да се работи по-малко, а да се получават незаслужено по-високи възнаграждения. Недостатъчно целенасочено и диференцирано се работи за усъвършенствуване на вътрешноколективните отношения, за засилване възпитателното въздействие на трудовата микросреда.

— Голяма част от профорганизациите и профгрупите не са се превърнали в притегателен център за работниците и служещите, в дейни изразители и защитници на техните интереси, в решаващ фактор за реализирането им. Не е преодоляно прекомерното централизиране на профсъюзната дейност особено от страна на ЦКПС и ОС на БПС. Елементите на заседателщина, на книжно-бюрократичен и административен подход в работата, на повърхностно разработване на основни проблеми продължават да намират място в дейността на редица профсъюзни органи. Слаба е взискателността и не се търси строга отговорност от онези профсъюзни дейци, които не повишават подготовката си, проявяват самодоволство и недостатъчна деловитост в работата си.

10. **Главната причина за тези слабости и недостатъци е, че стилът и методите на много профсъюзни органи и дейци не са преустроени напълно в съответствие с изискванията на X партиен конгрес и Февруарския пленум на ЦК на БКП (1972 г.).**

— Редица профсъюзни ръководства и дейци не проявяват необходимото разбиране и настойчивост за по-пълно използване на предоставените им права за участие в социалното управление.

— Значителна част от профсъюзните кадри не умеят да свързват конкретно идейновъзпитателната и културно-масовата работа с живота, с факторите на обществената среда, да насочват и използват възпитателното въздействие на всички останали функции на БПС.

Digitized by Google

За слабостите и недостатъците в дейността на профсъюзите има и **някои съществени причини, които са свързани с работата на държавните и стопанските органи.**

— Голяма част от тези органи и техните ръководители в една или друга степен омаловажават ролята на профсъюзите в социалното управление, не се опират на тях и на другите колективни органи в управлението на стопанската дейност. Те не създават необходимите предпоставки и условия за непрекъснато повишаване социалната активност на трудещите се.

— Редица държавни и стопански ръководства и дейци фактически не се съобразяват с комплексния характер на насрещните планове. Те не полагат еднакви грижи за цялостно изпълнение както на икономическите, така и на социалните задачи по насрещните планове.

— Не получава достатъчно подкрепа идейновъзпитателната работа на профсъюзите. Не се осигуряват необходимите средства за развитието на материалната база и подготовката на кадри за културно-масовата и физкултурната дейност.

Друга съществена причина за слабостите и недостатъците в профсъюзната дейност е обстоятелството, че **още не са юридически регламентирани редица права на БПС, предвидени в постановлението на Февруарския пленум (1972 г.), и други решения на ЦК.**

11. Големите социално-икономически задачи, които партията поставя за периода през седмата петилетка и до 1990 г., изискват да се издигне по-високо ролята на профсъюзите в обществено-политическия, стопанския и културния живот на страната, да се засили тяхното участие в управлението на производството и държавата, с постоянна инициатива те най-пълно да мобилизират работниците и служещите за осъществяване политиката на БКП.

а) Всички профсъюзни органи и организации от горе до долу да завършат напълно преустройството на своята всестранна дейност в духа на решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП (1972 г.), с оглед тя в най-голяма степен да се съсредоточи в трудовите колективи и максимално да съдействува за развитие на тяхната инициатива и творчество, за още по-активното им участие във формирането и провеждането на партийната и държавната политика.

Профсъюзните органи заедно с държавните и стопанските ръководства да вземат действени мерки да се реализират докрай новите постановки за социалистическото съревнование, като утвърдят научно-приложни разработки и методически указания за успешното му разгръщане през седмата петилетка и за правилно изразходване на средствата за неговото материално стимулиране. Да се засили тяхната работа за усъвършенствуване формите и повишаване ефективността на духовното стимулиране на трудовата и обществената активност на трудещите върху основата на Единната система на ЦК на БКП и Държавния съвет на НРБ за духовно стимулиране.

б) В съответствие с нарастващото значение на защитните функции на профсъюзите за опазване здравето и работоспособността на трудещите се да се засилват постоянно грижите за последователно осъществяване политиката на партията за комплексното развитие на трудовите колективи. При разработката на петгодишните и на годишните планове по отрасли, подотрасли и сфери на дейности върху основата на уточнени потребности и възможности да се включват показатели за социалното развитие на трудовите колективи, като се осигуряват и лимити за капитално строителство.

в) Да се завърши преустройството на идейно-политическата и културно-масовата работа на профсъюзите в духа на изискванията на

Digitized by Google

пленума на ЦК на БКП (1972 г.) за профсъюзите и пленума на ЦК на БКП (1974 г.) за идеологическата работа на партията, като ударението се сложи върху по-нататъшното обогатяване на съдържанието и формите им, за да въздействуват те ефективно върху работниците и служещите.

Многообразната идейно-политическа и културно-масова работа, всички нейни форми и средства трябва изцяло да се подчинят на задачата за изграждане и формиране на „... силни, дееспособни колективи, в които наред с добрите производствени показатели стоят и здравите взаимоотношения в колектива, идейната и моралната устойчивост, другарството, взаимопомощта, справедливостта, изпълнението на задълженията към обществото, уважението към правата, достойнството и честта на човека" (Тодор Живков). Същевременно профсъюзните органи трябва да усъвършенствуват своята работа, за да се използва най-пълно възпитателното въздействие на колектива като социална среда, в която у човека се формират всички качества, присъщи на социалистическия строй: и трудова дисциплина, и взаимопомощ, и висок морал.

Профсъюзните органи в центъра и по места по-задълбочено да вникват в специфичните проблеми на идейно-възпитателната работа сред трудовите колективи в отделните отрасли и професии и да прилагат диференцирани форми и средства за организация и управление на идейно-възпитателния процес.

Да се ускори решаването на въпросите за щата, подготовката на кадрите и за издръжката на идейно-възпитателната, културно-масовата и физкултурната дейност в трудовите колективи.

г) Организаторската дейност на отрасловите и териториалните профсъюзни органи да се съсредоточи в профорганизациите и профгрупите и да се насочи към повишаване на тяхната самодейност и дееспособност, на техния авторитет и влияние. Стремежът да бъде те да станат действен фактор за укрепване на дисциплината, за повишаване квалификацията и образованието на работниците и служещите, за съставяне и изпълнение на насрещните планове, за повишаване обществената производителност на труда и рентабилността на производството, да израстват като **непосредствени организатори** за осъществяване и развитие на трудовите, социалните и възпитателните функции на трудовите колективи. Да се ликвидира излишното регламентиране на дейността на профорганизациите и профгрупите, да се насърчава и подпомага тяхната самостоятелност в решаването на икономическите, социалните и възпитателните задачи.

Да се подобрят грижите по подбора, обучението, възпитанието и квалификацията на профсъюзните кадри, като **в профсъюзните ръководства се издигат значително повече работници** с изявени организаторски качества, авторитет и уважение сред трудовите колективи.

Особено е необходимо да се преодоляват сериозните слабости в стила и методите на работа на профсъюзните органи и да се отстрани излишният централизъм в дейността на ЦС на БПС, ЦКПС и ОС на БПС. Пълно и докрай да се разграничават функциите и да се осигури необходимата съгласуваност в дейността на отрасловите и териториалните профсъюзни органи с цел политическата и организаторската работа да се пренесе в низовите звена. Постоянна грижа на всички профсъюзни органи да бъде борбата за непрекъснатото издигане **научното равнище** на всестранната им дейност.

д) Най-късно до края на първото полугодие на 1976 г. да се уредят с нормативни документи и да се кодифицират правата на всички профсъюзни органи, произтичащи от постановлението на Февруарския пленум на ЦК на БКП (1972 г.), и други решения на ЦК. Да се пови-

Digitized by Google

ши ролята на трудовия колектив в управлението на производството, като в съответствие с постановките на Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1972 г.) се ускори разработването на концепцията за развитието на трудовия колектив в съвременните условия.

12. **За партийното ръководство на профсъюзите:**

а) След Десетия конгрес на партията и особено след Февруарския пленум на ЦК на БКП (1972 г.) **грижите на партийните органи и организации за по-нататъшното издигане на ролята и значението на профсъюзите в нашия живот значително се засилиха и подобриха.** Мнозинството от партийните комитети и голяма част от първичните партийни организации се отнасят с по-голямо доверие към възможностите на профсъюзите като тяхна опора при осъществяване на партийната политика.

б) В партийното ръководство обаче **още не са преодолени докрай редица съществени слабости и недостатъци.**

— Не е преодоляна на много места едностранчивостта в партийното ръководство на профсъюзните органи и организации. Не се оказва по-специално необходимата конкретна и системна помощ в работата им за по-пълно осъществяване на защитните и възпитателните функции на профсъюзите, за подобряване на стила и методите на тяхната дейност.

— Въпреки категоричните постановки на Февруарския пленум на ЦК на БКП (1972 г.) **по вина на партийни комитети продължава изпращането на неподходящи кадри на работа в профсъюзите.** Не навсякъде се създават необходимите условия кадровият потенциал на БПС да се формира от растящи дейци предимно от средата на работническата класа, да стане той надежден резерв за партийните, държавните, стопанските и обществените организации.

— Много партийни комитети и организации не осигуряват необходимата съгласуваност и единодействие на държавните и стопанските органи и ръководствата на обществените организации с профсъюзите. Недостатъчен е контролът и се проявява либерализъм към онези държавни и стопански дейци, които не изпълняват задълженията си към профсъюзите, произтичащи от решенията на партията, за повишаване на тяхната роля.

в) **Основната причина за посочените слабости и недостатъци е, че още не са цялостно осмислени постановките на Февруарския пленум на ЦК (1972 г.) за партийното ръководство на профсъюзите и не се работи системно за най-пълното им реализиране.** Не всички партийни комитети и дейци си дават сметка, че профсъюзите са не само професионална, непартийна, но и много важна класова, обществено-политическа организация с големи възможности да участвува още по-активно във формирането и осъществяването на партийната политика, в усилията за по-нататъшното издигане ръководната роля на работническата класа, за развитие и усъвършенствуване на социалистическата демокрация в нашето общество.

г) **Партийните комитети, въз основа на задълбочени изводи от досегашната си работа по ръководството на профсъюзите, трябва да предприемат ефикасни практически мерки за решителното му подобряване, като главно условие за осъществяване пълния поврат в профсъюзната дейност.** Това е първостепенна политическа задача, която произтича от марксистко-ленинското положение, че профсъюзите не могат да изпълняват голямата си роля и отговорност, ако партийното ръководство не насочва правилно тяхната многостранна дейност, ако то не осигурява необходимите условия и гаранции за най-пълно реализиране на техните функции и задачи.

Digitized by Google

— Партийните комитети следва с най-голяма сериозност да се заемат с коренното подобряване на подбора на профсъюзните кадри преди всичко из средата на работническата класа, да засилват грижите си за тяхното обучение, възпитание и квалификация, за повишаване самочувствието и авторитета на профсъюзните дейци.

— Важно място в партийното ръководство на профсъюзите да заеме проблемът за правилно организиране, регулиране и координиране взаимодействието на БПС с държавните и стопанските органи и ръководствата на другите обществени организации.

Димитровският комунистически младежки съюз

13. Десетият партиен конгрес постанови да продължат грижите за преустройството на дейността сред младото поколение в духа на Тезисите на ЦК на БКП за работата с младежта и Комсомола, да се издига все повече ролята и значението на младежкия съюз като пръв помощник и резерв на партията в цялостния икономически, политически и културен живот на страната. В редица партийни решения и речи на др. Тодор Живков идеите, заложени в Тезисите, получиха по-нататъшно развитие и обогатяване.

а) След конгреса **разностранната дейност на Комсомола значително се подобри.**

— Той успешно осъществява възложените му нови дейности, с които се разнообрази и значително се обогати съдържанието на неговата работа. Димитровският комсомол все повече се утвърждава като изразител и защитник на многостранните интереси и въжделения на младежта, като организация за всестранно развитие на младото поколение.

— Нарасна приносът на Комсомола и младежта в социалистическото изграждане на Родината. Години наред той с успех организира масово бригадирско движение.

— Техническото и научното творчество на младежта (ТНТМ) получи нов размах и развитие.

— Съществено се подобри работата на Комсомола за изграждане на марксистко-ленински мироглед у младежта, за нейното патриотично и интернационално възпитание. Усъвършенствува се структурата на политическата просвета, обогатиха се съдържанието и формите на цялата масово-политическа работа сред младото поколение. Въвеждат се нови символи и ритуали в работата с младежта и децата.

— Сериозен напредък има във военно-техническата подготовка и военно-патриотичното възпитание на младежта, които станаха неделима и важна част от цялостната дейност на младежкия съюз.

— Комсомолските дружества и организации все по-пълно се изявяват като организатори на масовата физкултура, спорта и туризма и на художествената самодейност в училищата, ВУЗ и селата. По-организирана и системна е работата на Комсомола за осмисляне отдиха и развлеченията на младежите и девойките.

— Още повече укрепна организационно-политическото състояние на Комсомола. По-голямата част от неговите организации и дружества се проявяват като дееспособни младежки колективи. За широк фронт се разгърна въведеният след Десетия конгрес позсеместен комсомолски отчет пред партията,

Digitized by Google

— Чувствително се засили участието и се повиши ролята на Комсомола в социалното управление, особено в работата на народните съвети, на държавните и стопанските ръководства и някои обществени организации.

б) Държавните, стопанските и обществените органи и организации създадоха несравнимо по-добри условия за работа и възпитание на младото поколение. Утвърди се и успешно действува механизъм за планиране и задоволяване на основните потребности на младежта. Създадоха се и действуват стройни обществено-държавни системи за развитието: на техническото и научното творчество, на образованието и квалификацията; на военно-техническата подготовка; на художествената самодейност и на физическата култура, спорта и туризма сред младото поколение. Подготовката на младежта за живота все повече става грижа на цялото общество. Важна роля в това отношение играе Комитетът за младежта и спорта при Министерския съвет.

в) Настъпиха съществени промени в стила, формите и методите на работа на партията с младежта и Комсомола.

— Сега партийните комитети и организации имат по-дълбоко и компетентно виждане по младежките проблеми и много по-системно и непосредствено ръководят и подпомагат комсомолските организации и дружества.

— В съответствие с изискването на Тезисите расте броят на комунистите от всички поколения, които системно и организирано работят сред младежта.

14. **Цялостната равносметка от изпълнението на Тезисите и решенията на X конгрес показва, че благодарение на положените грижи успешно се осъществява политиката на БКП по отношение на младото поколение**. В България расте, труди се и се учи жизнерадостна младеж, която е здраво сплотена около априлската линия на Българската комунистическа партия, предана е на революционните традиции на предишните поколения и е готова да поеме с чест щафетата към комунистическото бъдеще. Нашата младеж е безпределно вярна на социализма, има ясно съзнание за своя патриотичен и интернационален дълг, непоколебим борец е за българо-съветска дружба, формира у себе си ярки чувства на любов, дълбоко уважение и признателност към КПСС, Съветския съюз и неговата славна ленинска младеж.

Постигнатите резултати и след X конгрес на партията убедително показват, че **Тезисите са могъщо оръжие и ще останат като ръководство за действие и богат източник на идеи и насоки за работата с младежта и Комсомола през целия етап на изграждането на развито социалистическо общество. Заедно с това основните идеи, заложени в тях, ще се развиват и обогатяват в съответствие с новите проблеми и задачи на нашето развитие** и на тази основа ще се усъвършенствува работата ни, за да се възпитава и расте младо поколение с високи комунистически добродетели.

15. **В работата с младежта са налице немалко** слабости, недостатъци и отрицателни явления.

а) Недостатъчно последователно и задълбочено се работи за идейно-политическата закалка, за формирането на марксистко-ленински мироглед у нашата младеж. Има немалко млади хора, които проявяват идейна неустойчивост, аполитичност, слаба обществена активност, поддават се на буржоазно влияние, склонни са към чуждопоклонничество, не разбират дълбокия класов смисъл на икономическата и социалната политика на партията.

— Част от младежите имат пренебрежително отношение към труда. Някои от тях проявяват потребителско отношение към живота, стремеж към еснафско благополучие.

Digitized by Google

— Недостатъчно настъпателно и ефективно се води борбата срещу отрицателните явления и прояви, които съществуват сред част от младежта. Расте употребата на алкохол и тютюнопушенето сред юношите и изобщо сред младежта.

— Незадоволително се решава проблемът за общото образование и специалната квалификация на трудовата младеж.

б) Съществени слабости и недостатъци има в **организаторската работа и във вътрешноорганизационния живот** на комсомолските комитети, организации и дружества.

— Слабо е влиянието на Комсомола сред част от младежта.

— Немалка част от организациите и особено от комсомолските дружества продължават да водят вял, анемичен и безсъдържателен живот, не се проявяват като активни и боеви колективи за влияние и въздействие върху всеки младеж и девойка.

в) **В дейността на редица държавни, стопански и обществени органи и организации е налице непоследователност в работата с младежта и Комсомола.**

— Те проявяват едностранчив подход — считат за свое главно задължение създаването на база и материални условия, а не работят системно за възпитанието на младежта. Недостатъчна е координацията в дейността на държавните и обществените органи по възпитанието на младежта.

— Темповете, с които се изгражда материалната база за работа с младежта, изостават от нарасналите потребности и от възможностите на нашата държава.

— Комитетът за младежта и спорта при МС не проявява винаги необходимата настойчивост и последователност за решаване проблемите на младежта по държавна линия.

г) **Редица партийни комитети и много първични партийни организации недостатъчно задълбочено и конкретно работят с комсомолските дружества и организации,** не полагат необходимите грижи за тяхното организационно и политическо израстване.

— Не е реализирана докрай задачата — политическата работа на голяма част от комунистите да протича сред младежта.

— Слаби са в много отношения взискателността и контролът към различните фактори в обществото за по-решително преодоляване на отрицателните явления в обществената среда, които оказват неблагоприятно влияние върху възпитанието на младото поколение.

16. **Най-важните причини за тези слабости** се коренят в следното:

— Основни положения на Тезисите на ЦК на БКП за работа с младежта и Комсомола не са станали постоянно ръководство за действие на всички партийни, комсомолски, държавни, стопански и обществени органи и организации, не се използват достатъчно ефективно като мощно оръжие за преодоляване на отрицателните явления, слабостите и недостатъците в работата сред младежта.

— Допускат се сериозни слабости в стила и методите на работа и ръководство на комсомолските органи от всички равнища. Централният комитет на Комсомола, Бюрото и Секретариатът не винаги решават стоящите пред тях задачи с необходимата последователност и задълбоченост. Не са преодолени проявите на шаблон и формализъм, на декларативност. Все още съществуват увлечения по представителни мероприятия за сметка на ежедневната и упорита конкретна работа в комсомолските дружества. Често мероприятията стигат до актива, до ограничен кръг комсомолци, слабо се работи с отделния младеж и девойка. Не е преодоляно ненужното регламентиране на дейността на

Digitized by Google

дружествата от по-горните комитети, не се разгръща достатъчно общественото начало.

За тези слабости допринасят съществените пропуски в подбора, обучението и преди всичко във възпитанието на комсомолските кадри и активисти. Не се създава обстановка на нетърпимост към някои комсомолски кадри, които са обхванати от кариеризъм, а не от желанието за апостолска работа сред младежта.

17. **Вниманието** в работата с Комсомола и младежта **през следващите години** трябва **да се съсредоточи:**

а) **Последователно и настойчиво, с комплексен подход и научно-обосновани методи и форми да се усъвършенствува работата за комунистическото възпитание на младежта и подготовката ѝ за живота.**

— Да се обогати съдържанието и се разнообразят формите на идеологическата и възпитателната работа в духа на Февруарския пленум, за да се изгражда комунистически мироглед у всеки младеж и девойка. Задълбочено и творчески да се овладява марксистко-ленинската теория, да се превръща тя в дълбоко вътрешно убеждение. Да се възпитава идейно закалено младо поколение, което с високо съзнание за дълг и отговорност пред народа всеотдайно да работи за претворяване политиката на БКП в живо дело. Още по-активно да се създава у всеки млад човек силна любов и преданост към партията и работническата класа, към Съветския съюз и делото на социализма в света.

Идеологическата работа на Комсомола по-непосредствено да се съобразява със социалния опит, психологическите особености, жизнените проблеми и обществената активност на младия човек. Комсомолът и младежта да станат активни борци против отживелиците от миналото и отрицателните явления в обществото и по-специално сред младите хора. Първостепенна и постоянна задача на комсомолските органи и организации е да водят непримирима борба против употребата на алкохол и тютюнопушенето, за пълна трезвеност.

Още по-ярко, непосредствено и убедително трябва да се разкрива пред младежта величието на комунистическите идеи, историческата перспектива на комунизма, неизбежната гибел на буржоазния строй. Настъпателно да се разобличава реакционната същност на буржоазната идеология, да се подготвя младежта като непримирим борец против „левия" и десния ревизионизъм, против маоизма, да оценява процесите и явленията в живота от класово-партийни позиции.

— Да се повишава възпитателното въздействие на участието на младежта в труда, като се обогатяват формите и съдържанието на работата за възпитанието на младите попълнения в духа на революционните и трудовите традиции и добродетели на работническата класа. Усилията да се съсредоточат преди всичко към пълна мобилизация на силите, творчеството и ентусиазма на нашата младеж за осъществяване на големите задачи на седмата петилетка в борбата за висока рентабилност и ефективност на икономиката, за по-нататъшен подем на духовния живот на нашето общество, за още по-високо жизнено равнище на народа. Младежта да бъде в първите редици на социалистическото съревнование, на борбата за внедряване постиженията на науката и техниката, за решително нарастване на обществената производителност на труда.

Да се разработят комплексни мероприятия за повишаване образованието и квалификацията на трудовата младеж, като изградената система се усъвършенствува в съответствие с големите задачи, които ще решаваме през седмата петилетка и до 1990 г. Да се вземат съответни мерки за засилване на стимулите на младежта и стопанските ръково-

Digitized by Google

дители за повишаване образованието и квалификацията на младите работници и кооператори.

— За да се решава по-целенасочено и резултатно проблемът за трудовото възпитание на подрастващото поколение, **за реализацията на младежта в живота,** е необходимо:

да се измени системата за подготовка на младежта, като се осигури реално и органическо свързване на обучението и възпитанието с производителния труд;

да се ускори утвърждаването на единната държавна система за професионално ориентиране;

да се внесе необходимата координация и конкретност в дейността на училището, Комсомола, семейството и обществеността, за да се преодолеят предразсъдъците у много млади хора и родители към някои професии и особено към материалното производство.

б) **С неотслабваща сила и постоянство да продължи работата за по-нататъшното организационно-политическо укрепване на Комсомола като организация за всестранно развитие на младежта.**

— Да се разнообразява и обогатява съдържанието на дейността в комсомолските дружества, да се засилва техният самодеен характер, да се издига ролята им в живота на Димитровския комсомол. Работата на всяко дружество здраво да се свърже с всичко, което вълнува младия човек, съдействува за неговото израстване, за привличането му към активна обществено-политическа дейност. Инициативите и мероприятията на Комсомола да оказват пряко влияние върху всеки комсомолец, младеж и девойка, да развиват и задоволяват всестранните интереси на младежта. На тази основа Комсомолът да засилва работата си сред несъюзната младеж, по-целенасочено да я подготвя идейно-политически и да привлича по-голяма част от нея в своите редове. Заедно с това да се повишава взискателността, дисциплината и отговорността на всеки комсомолец.

— Непрекъснато да се усъвършенствуват стилът и методите на работа на комсомолските комитети. Да се засилва научният подход при организацията и ръководството на комсомолската дейност. Да се води безпощадна борба с формализма, кампанийността, декларативността и парадния шум, с книжно-бюрократичните форми, с регламентацията „от горе". В още по-голяма степен да се утвърждават в практиката проверката на изпълнението, критичният подход при оценката на практическите резултати, масовото разпространение и внедряването на положителния опит, натрупан в дружествата и организациите, и особено богатият опит на ВЛКСМ.

— Да се осъществява постоянно, конкретно и действено ръководство на Димитровската пионерска организация „Септемврийче" като най-близък помощник на училището, семейството и обществеността за правилното обучение и възпитание на децата.

— Да се укрепват Комсомолът и ДПО „Септемврийче" с добре подготвени, предани на партията и народа, авторитетни сред младежта кадри, за които обществената дейност е призвание, убеждение, висока отговорност. Да се формира широк актив във всяка организация и дружество, по-смело и организирано да се издигат на ръководна работа младежи и девойки от средата на работническата класа. Да се усъвършенствува обучението и възпитанието на комсомолските кадри на всички равнища, за да усвояват задълбочено марксистко-ленинската теория и практика, да овладяват чертите на ленинския стил на работа и ръководство, да служат за пример с личното си поведение.

в) **Да се внесе необходимата последователност и се издигне ролята и отговорността в работата на всички държавни, стопански и обще-**

Digitized by Google

ствени органи и организации с младото поколение. Грижите за младежта да станат неразделна част от многостранната дейност на тези органи за изграждане на развито социалистическо общество.

— Да се направят съответни корекции в нормативните документи на икономическия механизъм, за да се създадат реални условия ръководствата на стопанските организации и предприятията комплексно да решават специфичните проблеми на младежта в съответния отрасъл.

— Да се ускорят през седмата петилетка темповете на изграждане на материалната база за работата с младежта и децата, като се отдели особено внимание на базата за отдих. Същевременно да се модернизира и разширява наличната материална база, като комсомолските органи и организации осигуряват пълното и най-ефективното ѝ използване.

— Да се издига ролята на Комитета за младежта и спорта в организацията на контрола и координацията в дейността на държавните и стопанските органи и организации сред младежта.

г) **Решаващо значение за осъществяването на още по-голям подем на работата сред младежта има непрекъснатото и цялостно подобряване на партийното ръководство на Комсомола, по-нататъшното засилване на ръководната дейност на партията за възпитанието на младото поколение.** Всестранното и задълбоченото изучаване и своевременното решаване на най-важните проблеми на Комсомола и младежта трябва да бъде постоянна грижа на Централния комитет на партията, на всяко партийно ръководство, на всяка партийна организация.

— Нужно е да се осъществява близко, компетентно и действено партийно ръководство на **всяка** комсомолска организация и на **всяко** дружество с оглед тяхното организационно-политическо укрепване, повишаване самодейния им характер, авторитета и влиянието им.

— Да се осигурява в Комсомола и сред младежта да работят най-добрите млади комунисти, най-авторитетните дейци на партията от старото революционно поколение, най-изтъкнатите първенци в труда, науката, културата и изкуството. Да се повиши взискателността и отговорността за работата и личния пример на комунистите за възпитанието на младото поколение.

— Решително да се засилят партийният контрол и взискателността към органите на социалното управление, за да изпълнява всеки от тях своите задачи, да носи съответна отговорност за работата с младежта и децата, за осигуряване на здрава социална среда за възпитателно въздействие върху младата личност.

Работата по ръководството на Димитровския комсомол и за възпитанието на младежта партийните органи и организации следва да разглеждат като задача от изключителна важност за бъдещето на партията и страната, за делото на комунизма.

(УТВЪРДЕНИ ОТ ПЛЕНУМА НА ЦК НА БКП, СЪСТОЯЛ СЕ НА 27 И 28 ЯНУАРИ 1976 ГОДИНА)

Digitized by Google

АКТУАЛНИ ВЪПРОСИ НА ЧЛЕНСКИЯ СЪСТАВ

ИВАН РАЧЕВ

Анализираме ли проблемите, обсъждани от партийните комитети и организации след Десетия конгрес на Партията, стигаме до извода — вниманието към членския състав на първичните партийни организации видимо нараства. Актуалното значение на проблема е подчертано в публикуваните Тезиси на Централния комитет за състоянието и развитието на БКП и на обществените организации и движения.

Качественият състав е

ПЪРВОСТЕПЕНЕН ФАКТОР

за издигане авторитета на партийната организация, за развитието ѝ като първообраз на бъдещото състояние на колектива, който тя политически ръководи.

Първичната партийна организация ще бъде пример за подражание, ако развитието на нейния качествен състав отразява в себе си прогресивните тенденции на развитие на трудовия колектив. Тази аксиома, която не се нуждае от доказателства, придобива особено актуално значение.

Тезисите на ЦК на БКП за икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 г. предвиждат високи темпове на растеж и значителни качествени изменения в икономиката. Др. Тодор Живков характеризира седмата петилетка като петилетка на реконструкция и модернизация. В предприятията ще навлезе най-новата техника и технологии.

Не е леко да си представим измененията, които ще настъпят в трудовите колективи, когато няколко хилядите предприятия ще се концентрират в няколко стотици съвременни гиганти. В тях ще работят хора с много по-висока квалификация и култура, с характер на труда, в който ще доминира интелектуалният труд и пр. Ще нарасне внушителният отряд от съвременна работническа класа и народна интелигенция.

Същото влияние върху селяните кооператори ще има въвеждането на промишлените методи в селското стопанство на базата на най-новата техника и технологии.

Digitized by Google

На преден план излиза жизненият въпрос за ръководната роля на Партията. дали първичните партийни организации ще отговарят на това динамично развитие на колективите, ще ги изпреварват ли със своя социален и изобщо качествен състав? Ще бъдат ли по състав първообраз на колективите? Едва ли е нужно да се припомни, че от решението на въпроса изключително много зависи авторитетът на организациите, тяхната способност да изпълняват функциите си на ръководни политически ядра на колективите.

Неотложен отговор чакат няколко въпроса, свързани с регулирането на членския състав.

ПЪРВИ ВЪПРОС

„Технологията", чрез която се регулира партийният състав, може да се разглежда и осъществява като **система от няколко основни „операции"**:

— Приемане на нови членове из средата на най-достойните представители на работническата класа, селяните кооператори и народната интелигенция на основата на индивидуалния подбор;

— Прочистване на партийните редове от неправилно приетите или загубили качествата на комунисти;

— Непрекъсната и комплексна (идейно-теоретическа, специална, нравствена, организационно-ръководна и пр.) подготовка на всички партийни членове.

На четвърто място би могло да се постави разпределението на комунистите, създаване здраво партийно ядро по производствени и други участъци. Тази дейност няма самостоятелно значение. Партийното ядро на даден участък се укрепва, като бъдат приети нови партийни членове: като се квалифицират и преквалифицират комунистите и преминат на работа в този сектор; като се прочистят от загубилите качества партийни членове.

На Великотърновското съвещание (1975 г.) бе ясно посочено, че броят на комунистите в страната, техният дял сред населението и в колективите е достатъчен за осъществяване на нарастващото партийно ръководство.

Пред нас са информации, анализи, оценки и доклади, посветени на „регулирането на социалния и качествения състав", обсъдени през 1975 г. от бюрата на окръжните комитети в Смолян, Кърджали, Русе, Разград, Пазарджик, Видин, Благоевград, В. Търново, Габрово, Бургас и Димитровския районен комитет на Партията в столицата. С изменения, настъпили след Десетия конгрес, са се занимали всички окръжни комитети. Всеобщ е изводът, до който стига и бюрото на Разградския окръжен комитет. „Сегашният темп на приемане на нови членове считаме за задоволителен и вниманието на партийните комитети и организации . . . следва да се насочва главно за подобряване качествения състав на организациите." В постановката е допусната известна неточност. Защо грижите за качествения състав се разглеждат като нещо различно, откъснато от приема в Партията. Правилният подбор на новото попълнение е също основен път за подобряване на качествения състав.

От такава постановка се вижда неправилната позиция, свеждаща регулирането на количествения и качествения състав на организациите предимно до индивидуалния подбор на встъпващите в Партията. Да се позовем на материалите от споменатите единадесет окръга. В повечето от тях се прави анализ на новоприетите след Десетия конгрес и измененията, които са довели в социалния състав, образованието, въз

Digitized by Google

растта, съотношението на жените. Всъщност разсъжденията и работата за подобряване на качествения състав обикновено са ограничени в четирите показателя — социален състав, образование, възраст и пол.

Щом ударението се поставя на качествения състав, остава открит въпросът какво е съдържанието на това понятие, кои са показателите, какви са формите и методите на тази регулираща дейност?

Градският комитет на Партията в Бургас прилага методика, по която съставя качествени характеристики на първичните партийни организации. За целта е възприел 20 показатели. Не можем да твърдим, че те са най-подходящите, затова няма да ги изреждаме. Важното е, че подходът като цяло е правилен.

Общинският партиен комитет в Смилян, Смолянски окръг, отделя внимание на формите и отбелязва, че подготовката на новите партийни членове се осъществява, като ги „ангажират" в ръководствата на обществените организации и низовите стопански ръководства", включват ги в системата на партийната просвета, в мероприятията за класово-партийното и патриотичното възпитание...

Бургаският градски комитет на Партията дава достойно място на партийното поръчение като едно от най-резултатните средства за възпитанието на новите членове. Насочва партийните организации своевременно да реагират на всяка постъпка, изисква от групите да проявяват специални грижи за младите комунисти.

Тези усилия на партийните комитети и организации за подобряване на качествения състав са положителни. Но достатъчни ли са те?

Един от въпросите е, защо работата в това направление трябва да се свежда само до новоприетите? Данните показват, че встъпилите в Партията през четирите години след Десетия конгрес са една твърде малка част от всички комунисти. Изводът се налага сам: не новоприетите, а останалите, които са голямото мнозинство от членовете, определят качеството на партийния състав, политическата физиономия на първичните партийни организации. Нещо повече! Те са оная обективна среда и субективен фактор, които в решаваща степен формират качествата на младите комунисти. Оформят ги по свой образ и подобие! Грижите именно за тяхното развитие са главното и задължително съдържание на работата за подобряване на качествения състав.

Друг въпрос, на който навежда досегашното отношение към регулирането на качествения състав, се отнася до методите и средствата. На едно място ударението пада върху формите на убеждението — политико-просветна и друга дейност. На друго място — върху възпитанието чрез обществена активност: възлагат поръчения, включват в ръководна дейност и т. н. Трети — ползват педагогическите методи на принудата и поощренията — търсят отговорност, награждават при конкретни прояви.

Науката и практиката доказват: най-ефективно е правилно да се съчетават всички методи за подготовка и възпитание. Така ли се постъпва — на този основен въпрос досегашните анализи почти не отговарят пряко. Но от тях може да се съди, че едни партийни организации и комитети поставят ударението върху обучението, други върху наказанието, трети — върху поръчението. Тая едностранчивост не може да осигури необходимото подобрение на качествения състав.

Анализите предизвикват и още един важен въпрос: защо вниманието се съсредоточава главно към формите и методите на подготовка и възпитание, а оставя в сянка или забравя съдържанието на тази дейност?

В някои материали се споменава, че младите комунисти изучават Устава на Партията, партийно строителство, въпроси от икономичес-

Digitized by Google

ката политика. Наистина необходими елементи на подготовката! Но те не обхващат и изграждат целия комплекс от качества, без които комунистът не може да изпълнява ролята си на политически вожд на масите.

Тази формулировка означава, че партийният член е **комунистически** политически ръководител. От това произтича и най-същественото изискване към грижите за качествения състав — да осигуряват **идейно-теоретическа подготовка,** която да съответствува на съвременния етап.

Комунистът може да бъде политически вожд в своя сектор, ако е компетентен по въпросите, които се решават там. Оттук и необходимостта да върви напред в **специалната и особено в научно-техническата и икономическата подготовка.**

Партийният член е обаятелна личност със своята висока **комунистическа нравственост и култура.**

За да организира и възпитава хората — чиято политическа и трудова активност и подготовка нарастват, нему са необходими **управленчески знания и организационен опит и такт.**

Както се вижда, от политическата функция произтича цял комплекс от качества, които следва да се формират чрез грижите за регулиране на партийния състав.

ВТОРИ ВЪПРОС

Индивидуалният подход, като изпитан и резултатен път за комплексна подготовка и възпитание на комунистите, значително се пренебрегва.

В нито един от посочените анализи на регулирането на партийния състав той не е поставян. Градският комитет в Бургас и някои други засягат една важна негова страна — поръчението и контрола за изпълнението. И по-точно — поръченията на новоприетите.

Но колкото и ефективно да е то, ще бъде непразилно индивидуалната работа да се стеснява, да се свежда до конкретните задължения и още по-малко — само до задачите на новоприетите.

Многолетният опит на Българската комунистическа партия изобилствува с образци на конкретни грижи за идейно-теоретическата подготовка и за комунистическото възпитание на партийния боец. Те не могат да бъдат заменени с нито една от масовите и груповите форми на политическа просвета и възпитание — просветни събрания, лектории, школи и други. Но и тези форми ще са най резултатни, ако индивидуалната работа с всеки човек заема достойно място в тях.

Това с още по-голяма сила се отнася до полаганите грижи за специалните и организационните знания, опит и навици на комунистите. Те не се изчерпват с курсовете и другите форми за квалификация и обучение по партийно строителство и социално управление.

Индивидуалната работа с всеки комунист е ключов въпрос от грижите за подобряване качествения състав на първичната партийна организация. Релефно и убедително др. Тодор Живков очертава неговото място и роля в регулиращата дейност на партийните организации. В своето заключително изказване на Великотърновското съвещание през 1975 г. аргументирано доказва, че пред партийната организация и партийното бюро се поставя „с голяма острота задължението да прилагат **индивидуален подход към отделния комунист.** Системно да възпитават идеологически комунистите, и то не само с помощта на партийната учебна година, а с цялата дейност на организа-

Digitized by Google

цията, с участието в производството, с доверието, което им се гласува, с взискателността, която се проявява към тях, с поощряването на критиката и самокритиката и т. н."

ТРЕТИ ВЪПРОС

Да отчитаме не само класовите, но и вътрешнокласовите различия и процесите, водещи към класова еднородност на обществото.

Изискването на Десетия конгрес в партийните редове да се приемат **най-достойните** представители на работническата класа, селяните кооператори и народната интелигенция е доказателство, че в етапа на строителството на развито социалистическо общество Партията не разглежда тези социални групи като напълно еднородни.

Търсенията на партийните комитети на подходящи признаци, характеризиращи различията вътре в трите социални групи на нашето общество, показа, че практиката чака отговор и на този въпрос.

Бюрото на окръжния комитет на Партията в Пазарджик отбелязва: „...сега се осъществява попълване на партийните редове с хора, които по своята политическа и професионална подготовка, по своя производствен опит стоят в челните редици на работническата класа".

Габровският окръжен комитет взема като признак отрасъла и търси най-достойните представители на работническата класа в машиностроенето, химическата и текстилната промишленост.

Бургаският градски партиен комитет прави една крачка напред и разграничава работещите в отрасъла „Промишленост" на 5 групи: основни работници, спомагателни работници, обслужващи работници, ИТР и служители.

Във Враца обръщат специално внимание какъв е делът на механизаторите и животновъдите в категорията „селяни кооператори", каква е тежестта на инженерно-техническите и другите специалисти, непосредствено заети в производството.

Тези положителни стъпки са израз на стремежа да се разкрие как изменението в социалната структура на колектива се отразява върху състава на партийните организации, като се отчитат вътрешнокласовите различия.

Но може да се каже, че направеното не изчерпва последователния марксистко-ленински подход за разкриване най-прогресивните отреди във всяка социална категория.

Маркс, Енгелс и Ленин вземат като главно мерило за прогресивността на даден отряд на работническата класа вида на производство, с който този отряд е свързан.

След Октомврийската революция В. И. Ленин предлага специална норма за регулиране на състава на Партията, която се основава на показателя „едромашинно производство". За работниците, били повече от 10 години в този сектор — половин година кандидат-партиен стаж. За всички останали — година и половина.

Днес най-висшият тип производство, основаващо се на резултатите на съвременната научно-техническа революция, е автоматизираното, електронизираното, химизираното производство. Такова производство, при което науката все по-пълно се изявява като непосредствена производителна сила. Производство, което бързо заличава съществените различия между умствения и физическия труд, а делът на интелектуалния труд на работника силно нараства.

При него е задължителна високата квалификация и култура на труженика. Практиката убеждава, че където съществува противоречие

Digitized by Google

между съвременната техника и ниската производствена култура на колектива, развитието на производството „буксува".

Модернизацията на техниката и технологията изискват висока квалификация на хората в промишлеността, в селското стопанство и в останалите сфери. Ражда се нов отряд на работническата класа, на селяните кооператори, на интелигенцията. Отряд на бъдещето, предвестник на класовата еднородност. Наследил положителното от предшествениците си в едрото машинно производство, той има и специфични черти, които чакат от науката и практиката да ги разкрие и формулира. В речта си в Плевен през 1969 г. др. Тодор Живков даде висока оценка на изискванията към механизатора, формулирани от героя на социалистическия труд Петър Колев. Нарече ги кодекс на механизатора. Свой кодекс пише и работническата класа, и интелигенцията от сферата на съвременното производство.

Видът на производството определя кои слоеве на класите са най-революционни. Доколкото в някои отрасли като машиностроене, химия и други по-бързо навлизат достиженията на съвременната наука и техника, дотолкова отрасълът може да служи като показател за отчитане на вътрешнокласовите различия. Но до известно основание! Основният показател е доколко човекът е свързан със съвременното производство. А тази категория непрекъснато нараства. Тя именно трябва да заема доминиращо положение и в редовете на Партията.

„Партията — пише В. И. Ленин — е авангард на класата и нейната задача съвсем не е да отразява средното състояние на масата, а да води масите след себе си."[1] А за да върви напред, тя трябва да обединява в себе си най-прогресивните отряди на масата. В нашето общество те растат и в бъдеще още по-бързо ще нарастват.

На пръв поглед някои факти като че ли противоречат на тази постановка. Габровският окръжен комитет на Партията констатира следните тенденции:

„— Както абсолютно, така и относително са се увеличили работниците с ниска квалификация.

— Броят на работниците със средна квалификация абсолютно и относително . . . е намалял.

— Висококвалифицираните работници са нараснали с 35,5 на сто" (за периода след Априлския пленум).

Такива тенденции могат да се открият по цялата страна. Те са израз на двата процеса, които протичаха успоредно в развитието на икономиката и по-специално на промишлеността. Единият, доминиращият, е нейното разрастване в ширина. Габровски окръг например през 1974 г. има 3,2 пъти повече машиностроители, отколкото през 1952 г. Това води до приток на неквалифицирана работна ръка предимно от селата.

Вторият процес е интензивното развитие на икономиката на базата на съвременната наука и техника. Негов резултат (а и на планомерната дейност на ръководствата) е умножаването на висококвалифицираните изпълнителски и научно-технически кадри. Този процес ще господствува през следващите години, защото екстензивният път е изчерпал своите възможности.

Съвсем основателно партийните комитети и организации в Габровски, Бургаски, Русенски и други окръзи, в Димитровски район на столицата анализират дали съставът на партийните организации съответствува на измененията във всяка социална група. Но в своите анализи не отиват докрай.

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т 26, стр. 318.

Digitized by Google

Те разкриват броя и процента на работниците и селяните кооператори с висока квалификация и образование, с добра идейно-теоретическа подготовка и прочие. Но при анализа на партийния състав не прилагат последователно този подход, не търсят различията вътре във всяка социална категория. Знаят например колко от работниците в дадено предприятие какво образование имат, но когато стигнат до партийната организация, изоставят диференцирания подход. Не поставят въпроса колко от **работниците комунисти,** от селяните кооператори, от служащите в организацията какво образование имат, не го съпоставят с образованието на категориите в колектива, за да направят извод дали партийната организация върви напред. За да се съпоставя, следва да се анализира по един и същ начин социалната база и самата партийна организация.

На такава основа може да се регулира социалният и качественият състав, да се осигурява авангардна роля на партийната организация чрез приемането на нови комунисти, чрез подготовка на партийните членове и чрез прочистване на партийните редове от изоставащите.

ЧЕТВЪРТИ ВЪПРОС

Регулирането на социалния и качествения състав да се извършва с по-голяма целенасоченост, перспектива и плановост.

Ако задачата на Партията „съвсем не е да отразява средното състояние на масата", тя не може да разчита само на стихийното отражение на обективните изменения в социалната структура върху нейния състав.

Регулиращата дейност следва да бъде целенасочена и програмирана, да се осъществява с по-далечна перспектива.

Радостно явление е, че след Десетия конгрес това изискване си пробива път в живота. През 1972 г. окръжният комитет на Партията в Кърджали приема „Насоки за по-нататъшно подобряване на структурата и състава на Кърджалийската окръжна партийна организация за периода 1975—1980 година". В Русе, Бургас и Свищов са разработили прогнози, другаде дългосрочни програми.

Една необходимост си пробива път. Нима може да се програмира социалното развитие на трудовия колектив, без да се вземе под внимание развитието на неговото ръководно политическо ядро? Нима това ядро може да изпреварва с развитието си колектива, ако се ограничи работата само с периодически анализ на отраженията в партийната организация на прогресивните изменения в колектива? Такъв опашкарски подход е в пълно противоречие с актуалната задача да бъде негов първообраз и пример за подражание.

Да се постави регулиращата дейност по партийния състав на планови начала и върху по-голяма перспектива обаче изисква ясен отговор на въпросите:

— Кой да програмира;
— Какво да бъде програмирано;
— Как да се програмира.

Голяма част от първичните партийни организации не са компетентни и нямат необходимата подготовка да прогнозират и перспективно да предвиждат този вид дейност. Но и редица колективи нямат такава възможност? Това обаче не е основание да се откажем от перспективността в тяхното развитие. Тази грижа ляга върху компетентните държавни, стопански и научни органи. Защо това правило да не се приложи и към партийната практика, но да се създаде перспективност в регулирането на състава на първичните партийни организации, да стане то по-целенасочено?

Digitized by Google

Неправилно е също така да се привеждат под общ знаменател всички първични партийни организации. Комунистите, които съставят планове за социално развитие на трудовите колективи, членуват в съответни партийни организации? Защо да не се изисква от тях да приложат опита си в своя партиен дом?

Злободневен въпрос е какво да се програмира. Опитът показва, че особено внимание заслужават двете „операции" — приема в Партията и подготовката и възпитанието на комунистите.

Едва ли може да има спор, че грижите за непрекъсната подготовка и преподготовка на партийните членове (особено на тези в така наречената активна възраст) са основното, главното. Но важното е да не се изпуска от погледа целта, тенденцията: чрез тази подготовка да се издига способността на комунистите политически да влияят върху колектива; да укрепва партийното ядро в прогресивните и решаващи отрасли и участъци; да осигурява на партийната организация да върви начело на прогресивните изменения в състава на колектива и компетентно да ръководи неговото развитие. Тази цел може да се постигне, ако бъдат предвидени и осъществени комплекс от мерки, с помощта на които:

— да се повишава и поддържа на челно място идейно-теоретическата съзнателност и комунистическото възпитание на авангарда;

— да се издига на съвременно равнище научно-техническата, икономическата, специалната и общата култура на партийния член, да бъде подготвен да заеме челно място там, където се прилагат най-новите форми на дейност, да бъде образец със своята инициатива и новаторство;

— да се усъвършенстват управленческите и организационните знания, опит, навици и майсторство на отделния комунист и цялата първична партийна организация.

Както се вижда, това е система от основни задачи. Всяка от тях изисква да се използва богатият арсенал от форми и средства, които ни дава науката и партийната практика — средствата на обучение и възпитание с помощта на пропагандата и агитацията, но също така и средства за изграждане на комунистическите черти чрез участие в активна партийно-организационна, обществено-политическа, производствена, служебна и друга дейност.

Повече въпросителни поставя програмирането на приема в Партията. Стои въпросът как да се програмира?

В досегашните насоки, прогнози и програми, приети от някои партийни комитети, доминира схващането, което неволно възкресява една осъдена практика — да се планира с конкретни цифри и проценти къде колко души да се приемат.

Окръжният комитет на Партията в Кърджали например предвижда към колко процента да достигнат различните социални категории през 1975 година и през 1980 година. Записани са в проценти измененията по възраст, по пол, по отрасли и пр. И тези изменения следва да настъпят главно в резултат на приемането на нови членове в Партията.

Съгласно прогнозите на градския комитет на Партията в Бургас средногодишно следва да се приемат 200—250 члена до 30-годишна възраст.

Подобен начин на прогнозиране и планиране крие реална опасност от гонитба на цифри и проценти, от нарушения на индивидуалния подбор, пренебрегват се съществени изисквания към качествата на кандидатите. Доказателства за това има не малко в живота на партийните организации.

Правилно организираната работа по приемането в Партията най-обобщено може да се раздели на два етапа:

Digitized by Google

— анализ на колектива и грижи за хората от неговите челни отряди да формират у себе си комплекса от качества на комунисти;

— индивидуален подбор и приемане в редовете на Партията съгласно уставните норми.

Първият етап е по-същественият, главният, основният.

Работата с най-добрите представители на работниците, кооператорите и интелигенцията, комсомолците и с активистите на обществено-политическите организации е дейност, която следва да се програмира и осъществява системно и целенасочено. Да се ръководи планово процесът на съзряването на хората като политически дейци. А самият индивидуален подбор из техните среди е преди всичко резултат от тази дейност, прибиране на нейните плодове.

При такъв подход става очевидна необходимостта да се създаде перспектива в регулирането особено на качествения състав на Партията, да се усъвършенствува досегашната практика в тази област.

По-голямата целенасоченост и перспективност при регулиране на качествения състав на партийните организации поставя на здрава база и текущите оценки и анализи. Те придобиват повече характер на контрол и дейност, как се постига поставената цел: осигурява ли регулиращата дейност — първичната партийна организация в своето развитие по състав да изпреварва развитието на колектива, да бъде негов първообраз.

ОБЩИНСКИТЕ ПАРТИЙНИ КОМИТЕТИ

ДОБРИ ЧОБАНОВ

заместник-завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на БКП

В публикуваните Тезиси на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения са разработени комплексно, всеобхващащо актуалните проблеми, от чието решаване зависи по-нататъшното нарастване на ръководната роля на Партията в условията на изграждането на развито социалистическо общество. Тезисите въоръжават кадрите и всички комунисти с конкретна програма за тяхната бъдеща практическа работа.

Едно от основните направления в дейността на Партията за закономерното нарастване на нейната роля в съвременното общество, както е посочено в публикуваните тезиси, е по-нататъшното укрепване на местните партийни органи. **Една от най-важните задачи е повишаване като орган на политическо ръководство.** Известно е, че в резултат на априлската линия на партията в страната се установи на основата на извършеното административно деление на страната преустройство в икономиката и в структурата на Партията, тристепенна система на партийното ръководство — Централен комитет, окръжни и общински (градски или селски) комитети на Партията.

Общинските партийни комитети като нови партийни звена в структурата на Партията се създадоха като оперативни ръководни партийни органи, без бюра и без апарат.

Digitized by Google

В своята дейност като органи за политическо ръководство те се опират непосредствено на първичните партийни организации, на техните бюра, на широк актив от специалисти, на актива на народните съвети и обществените организации. От тяхната дейност в голяма степен зависеше и зависи претворяването на партийната политика в живота. Те ръководят пряко първичните партийни организации в бригадите за промишлено производство, животновъдните комплекси, населените места, а така също и първичните партийни организации в предприятията на другите отрасли на материалното производство, координират и ръководят тяхната работа в териториален аспект, мобилизират комунистите, издигат тяхната авангардна роля за изпълнение на поставените задачи.

Главното е, че те ръководят непосредствено първичните партийни организации и на тях в голяма степен е поверена съдбата на партийната линия за по-нататъшна концентрация и специализация на селското стопанство, за най-ефективното използване на материалните, трудовите и финансовите резерви.

През изминалия почти седемнадесетгодишен период от изграждането на общинските партийни комитети не само се потвърди приетата линия на Централния комитет, но със своята дейност те направиха твърде много за издигане ръководната роля на Партията и за решаване на редица основни социално-икономически проблеми за развитието на общините. Те изиграха решаваща роля за успешно осъществяване политиката на Партията през втория етап от концентрацията и специализацията на селското стопанство и за създаване на необходимите предпоставки за изграждането на аграрно-промишлените комплекси, за индустриализацията на селското стопанство.

Заедно с положителното в своята дейност в последно време много общински партийни комитети отслабиха работата си по изпълнение на възложените им от Устава задачи по ръководството на първичните партийни организации и понижиха равнището на организаторската и политическата си работа. Някои общински партийни комитети се огънаха и не упражняваха правото си да търсят партийна отговорност от стопанските и други органи. Отслабено беше вниманието и на някои окръжни комитети към общинските партийни комитети. В своята дейност отделите на окръжните комитети на много места подцениха работата си с общинските партийни комитети и техните секретари. В немалко случаи те стигаха до районните и градските комитети и до съветите на секретарите и по-рядко до общините, а съвсем рядко до съставните села.

Експериментирането на новата партийна структура в АПК също така подхрани у някои кадри неправилни тенденции за подценяване ролята на общинските партийни комитети и тяхното ликвидиране.

Успешното решаване на новите задачи, които са поставени в Тезисите за състоянието и развитието на Партията, изискват да настъпи коренно подобрение в дейността на общинските партийни комитети, да се издига още повече тяхната роля и отговорност като политически ръководители за осъществяване линията и политиката на Партията при новите условия. В доклада си пред Априлския пленум от 1970 г. др. Тодор Живков посочи, че изграждането на АПК в никаква степен не намалява отговорността на общинските партийни комитети, те са задължени да организират още по-ефективно партийно-политическата работа за изпълнение на всички задачи. На практика това налага всестранно да се укрепват общинските партийни комитети и по-бързо да се преустрои тяхната дейност в съответствие с новите условия. Във връзка с това на преден план изпъкват редица нови задачи и още по-високи изисквания към тяхната работа.

Digitized by Google

На първо място — **нараства ролята и значението на общинските партийни комитети за изпълнение на икономическите задачи** не само в селското стопанство, но и в промишлеността, строителството, транспорта, търговията на територията на общините.

Проблемите, поставени в Тезисите на Централния комитет на Българската комунистическа партия за основните насоки на икономическото развитие на Народна република България през седмата петилетка и до 1990 година, могат успешно да се решат, ако партийните комитети съумеят да организират първичните партийни организации и трудовите колективи за най-пълно мобилизиране и използване всички фактори за интензивен растеж, за непрекъснато повишаване ефективността на производството и осигуряване на висококачествена продукция на съвременно техническо равнище. В селското стопанство това би могло да се осъществи по-резултатно, като общинските партийни комитети увеличат своите усилия за неговото по-нататъшно развитие по пътя на концентрацията, специализацията и издигане културата на селскостопанското производство, като съдействуват за най-ефективно използване на основните производствени фондове и трудови ресурси, като полагат грижи за опазване на земята и водните запаси.

Особеното е, че на територията на общините ще нараства обемът на междинните проблеми, които ще изискват по-голяма координация на силите между ръководството на аграрно-промишлените комплекси и промишлените предприятия и от друга страна от общинските партийни комитети. Например за селското стопанство тези проблеми не могат да се решат успешно, ако не се преодолее срещащото се подценяване и неправилно разбиране, което съществува у някои ръководители на АПК, че те могат да решават тези въпроси без тяхното съгласуване с местните партийни органи. Така например въпросите на планирането, разположението на производителните сили на територията на комплекса или съответната община, за формирането и разпределението на фондовете, за показателите и организацията на социалистическото съревнование, за подбора, разпределението и възпитанието на основните кадри и др. изискват да се прилагат още по-ефективни форми на съгласуване между АПК и общинските комитети за тяхното решаване. Задача на общинските комитети е да водят решителна борба срещу тясноведомствените прояви, за защита на обществените и държавните интереси. От друга страна се поражда потребността да нараства ролята на ръководителите на селскостопанските производствени единици като политически дейци, да се засилва тяхното умение за работа с партийните организации и бюра, с обществените организации.

С особена острота възниква необходимостта от повишаване ролята на общинските партийни комитети за решаване **социалните и културните проблеми** в общините и съставните села, за усъвършенствуване на системата на комплексното обществено обслужване. Голяма е тяхната роля за изпълнение на задачите, поставени в програмата на Партията за преодоляване на съществените различия в труда между града и селото, за усъвършенствуване на производствените отношения, за преодоляване съществените различия между умствения и физическия труд дотолкова, доколкото те са в тяхната компетенция. Главната цел на Партията, както е известно, е грижата за човека. Това винаги е подчертавано, но на този въпрос особено внимание обърнаха Декембрийският пленум на ЦК на БКП (1972 г.) и Националната партийна конференция, които поставиха на преден план цяла група въпроси от социален характер. Тези проблеми могат да се решат с активната и целенасочена дейност на общинските партийни комитети за правилно определяне на социалните цели и задачи на общинските териториални единици.

Digitized by Google

Освен това трябва да се има предвид, че кооператорът, работещ в промишлената бригада, в животновъдната ферма, като личност се изгражда основно в трудовия колектив, но неговото всестранно хармонично развитие и изграждане не може да се осъществява, без той да повишава своята духовна култура, а това става в общината, без да ползва все по-добрите услуги на търговията, на здравеопазването и транспорта, на администрацията и целия комплекс от услуги, които са необходими за неговия нормален живот и бит. А по-голямата част от тези въпроси се решават в общината. И в този смисъл мащабният характер на тези проблеми, тяхното решаване на по-високо равнище поставя нови задачи пред общинските партийни комитети. Могат ли те сами да ги решат? Безспорно не. Затова е нужно още повече да се подобри работата, като се използват възможностите както на общинските народни съвети, така и на АПК, на промишлените комбинати, които имат предприятия на територията на общините, на окръжните народни съвети. Засилва се ролята и по-специално нараства отговорността на общинските партийни комитети за мобилизиране участието на цялото население за комплексното решаване на всички тези проблеми.

Друга група задачи е свързана с повишаване вниманието за **равнището на партийното ръководство на общинските народни съвети и на обществените организации.** Налага се решително да се подобри работата на народните съвети за най-пълното използване на всички възможности за решаването на местните проблеми, за активизиране на техните изпълнителни органи, да се повишава ролята на съветниците. Необходимо е партийните комитети да съдействуват за решително усъвършенствуване работата на Отечествения фронт и движенията в неговата система по местоживеене, за въвличането на цялото население в местните инициативи, за комунистическото възпитание на различните слоеве от народа в районите на общините.

Особено много нараства ролята на общинските партийни комитети за подобряване на работата в профсъюзите. Известно е, че едно от най-слабите места в редица общини е дейността на профсъюзните организации на село. Необходима е още по-целенасочена и диференцирана работа сред новосъздаващата се аграрна част на работническата класа на село за усвояване на добродетелите на работническата класа — по-висока организираност, дисциплина, отговорност за изпълнение на задачите. По този начин непрекъснато да се издига ролята на работническата класа като основна производителна сила и ръководна сила в обществото. Тук се налага още повече да се подобри партийното ръководство, да стане то още по-конкретно и ефективно.

Необходимо е да се оказва още по-близка помощ за укрепването на комсомолските дружества и да се подобрява работата с цялата младеж на село.

Партийните комитети трябва да обърнат специално внимание на работата не само със селскостопанските, но и със специалистите от всички категории. Изисква се на първо място да се работи с по-големи грижи за осигуряване на достатъчен брой специалисти, които да отговарят на социалните и културните нужди, а заедно с това и за тяхното активно включване в обществено-политическия живот, в изпълнение на задачите.

Всичко това показва, че е необходимо общинските партийни комитети да внесат съществени изменения в своята работа по ръководството на обществените организации и движения и народните съвети.

Важна група задачи, които не са нови, но се налага работата по тях да се приведе в съответствие с новите изисквания, са задачите,

Digitized by Google

свързани с **по-нататъшното усъвършенстване на вътрешния живот на Партията в общините.** Става дума за по-пълно използване на факторите, от които зависи издигането на авторитета и ролята на партийните организации. За тези фактори обстойно се говори на Великотърновското съвещание и особено в изказването на др. Тодор Живков. Да вземем проблема за подобряване и регулиране на членския състав на първичните партийни организации в общините. Немалко партийни комитети се отнасят към този въпрос все още много ограничено и повърхностно, често го свеждат главно до приемането на нови хора, примерно младежи или жени, и с това се завършва неговото изпълнение. Необходимо е да се подобри работата по повишаване образователното равнище на комунистите до 40 години, да бъдат те с по-голямо образование в сравнение с останалите трудещи се, където работи съответната партийна организация. Нужно е да се издига професионалната квалификация на комунистите, да се свързва тя с ускореното овладяване на конкретните постижения на научно-техническия прогрес.

Налага се общинските партийни комитети да издигат равнището на ръководството на първичните организации, да се засилва техният самодеен характер, да не се допуска командуване и опекунство на тяхната дейност. Още по-целенасочено да се усъвършенствува работата по координирането и насочването на първичните организации за решаване на общите проблеми в общините. Това още повече изисква да се повишава личният пример, авангардната роля на комунистите, които работят в обществените организации. Често пъти по този въпрос се работи едностранчиво. Обществените организации само се отчитат в съответния партиен орган, а недостатъчно внимание се отделя за това — как отделните комунисти там изпълняват своите задължения.

Новите, по-крупни и по-мащабни задачи в общините налагат да се издига равнището на организаторската и политическата работа, да се разширява нейният обхват и да се обогатява съдържанието ѝ, най-тясно да се свързва с конкретните икономически, социални и културни проблеми, които се решават както в отраслов, така и в териториален аспект в рамките на общината. Нужно е в това отношение да се използват и още по-ефективни форми в организаторската и политическата работа. Да се подобрява живата работа с хората. В тази връзка заслужава още по-широко и целенасочено да се използва опитът на КПСС, особено на партийните комитети и организации в побратимените области, градове и села.

Специално внимание следва да се обърне на политическата работа сред механизаторите и животновъдите за издигане културата на земеделието и селското стопанство. Безспорно всичко това изисква да се включат целите състави на общинските комитети, на всички ръководни кадри, специалисти, да се провежда още по-ефективна организаторска и политическа работа в общините, отговаряща на новите условия и задачи.

Всички тези задачи могат да се изпълняват, ако непрекъснато се издига ролята на общинските комитети като органи за политическо ръководство, ако се засилва политическият подход в тяхната дейност. Партийното ръководство е политическо ръководство. Затова е нужно да се подобри работата на партийните комитети за своевременно разработване на насоките, за социално-икономическото развитие на общината, за подобряване дейността на първичните организации и всички трудещи се за тяхното реализиране. Общинските партийни комитети и първичните партийни организации не управляват сами производството, не подменят стопанските кадри, а съсредоточават главното си вни-

Digitized by Google

мание върху организаторската работа, върху подбора, разпределението и възпитанието на кадрите, върху контрола за изпълнение на задачите. Партийните комитети се грижат последователно и повсеместно да се внедрява в практиката ленинският стил на работа и ръководство.

На преден план сега пред общинските партийни комитети изпъкват такива задачи като засилване личната отговорност и самоинициатива, разгръщане на тяхната деловитост и компетентност, на социалистическата предприемчивост на кадрите. Въпросът за повишаване ролята на общинските партийни комитети в условията на АПК намира все по-широко място в дейността на окръжните партийни комитети. Твърде интересен е опитът на ОК на БКП — Толбухин. На съвещание с окръжния партиен актив бюрото на ОК на БКП направи задълбочен критичен анализ на състоянието на работата на общинските комитети при новите условия и обсъди разгърнати мероприятия за по-нататъшното всестранно укрепване и издигане на ролята им в условията на ускорено и интензивно развитие на селското стопанство.

Характерна черта в работата на общинските партийни комитети трябва да бъде научният подход, познаването на изискванията на развитието на общините, дълбокият анализ на явленията, да се усвоява и прилага комплексният подход.

Всичко това потвърждава жизнената необходимост на задачите, залегнали в Тезисите на ЦК за издигане научното равнище на всестранната дейност на общинските партийни комитети, за по-нататъшното развитие на тяхната роля и авторитет като боеви политически органи, способни правилно да решават различните проблеми на територията на общините и максимално да допринасят за развитието на АПК.

НАЙ-ЕФЕКТИВНА ФОРМА НА КОНТРОЛ

Беседа с АЛЕКСАНДЪР ПЕТРОВ

секретар на РК на БКП „Девети септември" — София

Един от големите въпроси, който се поставя в Тезисите за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия, е организацията и проверката на изпълнението на решенията. Особено силно се подчертава, че най-ефективна форма на контрол е непосредственото запознаване със състоянието на нещата на място, най-тясното и близко общуване с ония, върху чиито плещи пада задължението да ги изпълняват. Проверката на място създава най-добри възможности и обективни условия да се съединят в едно проверката с организацията на изпълнението на взетите решения и стоящите задачи. Ленин неведнъж е отбелязвал, че гвоздеят на цялата работа, на цялата политика е в проверката на хората и в проверката на фактическото изпълнение на задачите. Онези ръководители, които подменят живата организаторска работа с канцеларщината, с ненужни комисии и заседания, т. й. сравняваше с Обломов, който все лежал на кревата и съставял планове. Старият Обломов продължава да съществува и трябва „дълго да го мием, чистим, тупаме и бием, за да изпадне нещо разумно"[1]. Ленин изисква, особено от ръководителите, лично да проверяват нещата, да се добират до тяхната същност, да учат и да се учат, да дълбаят дълбоко. Да се изучават хората, да се подбират опитни работници — в това сега е същността. Всички заповеди и решения без това ще бъдат само лист изписана хартия.

Тези ленински постановки имат непреходен характер, те са вечно живи, а за нас са най-непосредствено ръководство в работата

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 33, с. 217.

Digitized by Google

* * *

Опитът показва, че най-конкретна и делова проверка може да се направи тогава, когато действително проблемите се анализират и изучават задълбочено, на място и от компетентни хора, ако е привлечен широк актив специалисти, челници в производството. Това позволява всестранно да се огледа въпросът, по-пълно да се разкрият възможностите за подобряване работата, да се открие и даде път на новото, на прогресивното.

Това напълно се потвърждава и от нашата практика. Голяма част от техниката в районната промишленост е морално и материално износена. На много места дисциплината беше слаба. Това налагаше да се предприемат някои сериозни мерки. В помощ ни дойде починът на 7-ге бригади в завод „Васил Коларов".

Какво направихме?

Ние добре изучихме същността на почина, запознахме се с него и на място, в самия завод. След това уточнихме къде съществуват условия за неговото приложение. Събрахме партийните секретари, профпредседателите, секретарите на ДКМС, други активисти и го разяснихме, дадохме и конкретни указания какво да се направи.

В изпълнение на тия указания в предприятията се извърши немалко работа. Независимо от помощта, която се оказваше за приложението на почина, след известно време решихме да направим цялостна проверка на място и не само да помогнем, но да обобщим опита и да набележим мерки както за отстраняване на слабостите, така и за неговото усъвършенстуване В проверката участвува почти целият пленум и апаратът на РК на Партията След проверката се събрахме и обобщихме впечатленията на вратениците на РК. Какви мнения преобладаваха: съществува шаблонен подход при подготовката на договорите — те са еднакви за всички бригади; не се обръща достатъчно внимание на възпитателните мерки към недисциплинираните; някои ръководители не бяха убедени в правилността и необходимостта от почина.

Тази проверка ни накара да вземем някои допълнителни мерки. Организирахме среща с ръководители на бригади от завод „В. Коларов", които споделиха своя опит. Те поставиха някои съвсем конкретни въпроси, говориха не само за своите постижения, но и за изминатия път, за трудностите, които са съпътствували тяхната работа и как са ги преодолявали.

Колективите, които работеха по почина на 7-те бригади, се поеха на отчет от районните ръководства В строително управление „Тунели и инжекции" над 80—90 на сто от колектива се включи в почина, а някои колективи и 100 на сто.

Починът на 7-те бригади за нас беше голям, дори възлов проблем. Затова, ръководейки се от ленинското изискване, че за да се поправят грешките навреме, това може да стане само по пътя на своевременната проверка на място, не мина много време и ние отново извършихме цялостна проверка по приложението на почина. Покрай не малките постижения обаче констатирахме отново и редица недостатъци. В какво главно се изразяваха те? Много сили на места се хвърляха там, където дисциплината е добра, а не където тя е слаба и да се проявява повече контрол и взискателност. Имаше бригади, където повече се налагаха наказания, отколкото да си служат с възпитателни мерки. В някои от приетите кодекси или не се предвиждаха, или не се уточняваха добре задълженията на ръководителите.

Тези проверки бяха нов повод отново да се занимаем с проблема, да вземем не само допълнителни мерки, но и някои нови решения, насочени както към укрепването на бригадите и по-масовото участие в тях, така и към ръководителите, от които в голяма степен зависи изпълнението на тази важна задача.

Този подход ни позволи да се освобождаваме от повърхностни и декларативни решения, от общите постановки и пожелания, които не са рядък спътник на нашата работа главно поради незадълбоченото и неконкретното изучаване на проблемите на място. Опитът ни научи, че проверката може да бъде резултатна и ефективна само когато се провежда системно, планомерно и задълбочено. Тогава тя учи на дисциплинираност, на акуратност и организираност в работата. Ако проверката се провежда, както се казва, от дъжд на вятър, от случай на случай, тогава започват да царят безотговорност, търпимост на недостатъците, декларации от страна на ръководството.

Задълбочени комплексни проверки на място сме извършвали по редица други важни проблеми. Да вземем разясняването и подготовката на насрещните планове. Ние в района също се разпределихме по предприятия — но не механически, само за да има определена цифра, а според квалификацията и подготовката на отделния работник. По места привличахме и членовете на РК на БКП, които работят в съответното предприятие.

Какво проверявахме? Едни проверяваха работата на партийния комитет или първичната организация, други на обществените организации, трети — работата на стопанските ръководители и пр. Особено внимание обръщахме на организаторската и политическата работа, която извършваха партийните органи и организации, как комунистите изпълняват авангардната си роля, доколко и как партийните и стопанските ръководители в своята работа се опират на челниците в производството — рационализаторите, новаторите и т. н.

Особено внимание обърнахме на дейността на клубовете за технически прогрес, на плановете на специалистите. Характерното тук беше, че редица въпроси решавахме веднага, оперативно. И в това е също едно от големите предимства на проверката на място. Оказа се например, че редица специалисти, в личните творчески планове на които фигурираха проблеми с голям ико-

Digitized by Google

номически ефект, бяха заангажирани с много обществени задължения, които пречеха да изпълняват творческите си планове. Препоръчахме и веднага се реши да се намалят обществените им ангажименти. В завода за технически каучукови изделия „Зебра", в проверката на която участвувах и аз, се оказаха нерешени някои битови въпроси: няма баня, няма съблекални за работниците и пр. Поставихме много остро тези въпроси както пред партийното, така и пред стопанското ръководство. И наистина — само след няколко месеца те бяха решени, освен това обзаведоха магазин, стая за жената. Получи се така, че въпроси, които с години наред са били протакани, сега само за няколко месеца бяха осъществени. Закупи се и пералня, която обслужва не само предприятието, но и личните домакинства на работниците. Доволни, хората се обръщаха към нас:

— Хубаво е, другари, да идвате по-често при нас. Толкова въпроси се решиха, и то много бързо.

Имаше обаче някои проблеми, които въпреки нашите препоръки не се решаваха навреме. Но работниците знаеха за това и напираха. Те идваха и при нас в района и настояваха:

— Другарю секретар, вдигнете телефона и ги запитайте защо не го правят.

В района се поде една голяма инициатива на първичните партийни организации — самоотчетът на комунистите. РК им оказа голяма помощ. Най-напред ние проучихме опита на съветските другари, откъдето той дойде в нашата страна, запознахме се с постиженията на комунистите в Ямболски и Пернишки окръг. Поканихме Иван Андреев, секретар на РК на БКП в район „Васил Левски", да сподели опита на районната партийна организация. Той говори доста красноречиво, разказа не само за опита, който са натрупали, но и за недостатъците, които са съпровождали тяхната работа. След немалка подготвителна работа поставихме задачата и пред секретарите на първичните организации. Изискването беше — където има възможност, да се отчетат пред първичната организация, а където няма — той да стане и пред партийното бюро, и в партийните групи.

Ние, членовете на пленума и апарата на РК, посетихме първите събрания. Какво установихме? На някои събрания се отчитаха по 4—5 души въпреки изричните указания да не бъдат повече от двама. На много места дневният ред е доста преговарен — с по 3—4 точки плюс самоотчетите. Нашите изисквания бяха също така на първите събрания да се отчетат предимно ръководителите комунисти, за да дадат, от една страна, личен пример, и от друга — поради това, че от тях най-много зависи изпълнението на плана — направените изводи и критични бележки ще им помогнат в това отношение. В редица самоотчети обаче, вместо ръководителите комунисти да разкажат какво правят, как са се борили и какво ще предприемат за изпълнението на стоящите задачи, повече развиваха своята автобиография — къде са родени, кога са родени, какво са работили, преди да дойдат в колектива, сред който работят. И още една слабост — събранията протичаха доста анемично, при понижена взискателност.

В РК обобщихме натрупаните впечатления. Това ни помогна отново да се занимаем с този проблем, да набележим нови допълнителни мерки и решения, да окажем още по-конкретна помощ. И действително. Тази наша грижа се почувствува — работата бързо се измени, настъпиха скоро осезателни изменения.

Да се контролира изпълнението — това не означава само да се изнамират недостатъците и да се борим с тях. Една от задачите на проверката на изпълнението е грижливо да се разкрива положителният опит, да се събира зрънце по зрънце, навреме да се забелязват кълновете на новото, на прогресивното и да им се дава най-пълна поддръжка.

Обобщавайки достиженията, отстранявайки недостатъците, ние също трупахме „зрънце по зрънце" и свой собствен опит в приложението на самоотчетите. Ние отидохме още по-нататък — нашироко използвахме приеманите на ръководителите самоотчети в първичните партийни организации при подготовката и приемането на техните оценки в РК на БКП. Това бе една сериозна помощ, защото кой, ако не първичната организация, най-близките им другари можеха да направят най-задълбочена, обективна и безпристрастна преценка на тяхната производствена дейност, възпитание и поведение.

* * *

Всички форми на контрол и проверка на изпълнението могат да бъдат полезни, ако ръководителите лично и ежедневно изучават кадрите и фактическото състояние на нещата. Затова онзи ръководители, които не ходят по предприятия и учреждения, в партийните организации, не се срещат с работниците и селяните, с трудовите хора, със специалистите, неизбежно изостават и се откъсват от живота, губят ориентировка и авторитет.

На настоящия етап проверката на изпълнението на място придобива още по-голямо значение. Както Десетият конгрес, така и Тезисите за състоянието и развитието на Партията поставят много сериозно проблема за повишаване на стила в партийната работа. Нарастващата отговорност на Партията за решаването на огромните задачи на развитото социалистическо общество изискват от кадрите — партийни, държавни и стопански, повече напрежение на силите, самоотвержен труд за благото на родината.

Трябва да кажа, че ръководните кадри не само на РК на Партията, но и на другите органи и организации полагат грижи да отделят максимум от времето си да бъдат по места, да се срещат с комунистите, с останалите трудещи се, да помагат за бързото, качествено и ефективно решаване

Digitized by Google

на задачите. Мога да отбележа, че тон за това дава първият секретар на РК Крум Грозданов, от неговия стил на работа, от неговата оперативност и деловитост се учат останалите работници в районната организация. Той не само че твърде често е из района, сред комунистите, сред трудовите хора, но когато трябва да се организират комплексни или бързи проверки по места, пръв се включва в тях.

Ние имаме постоянна информация колко мляко се дои всеки ден във фермите. Ако видим, че някъде се получи спадане на млеконадоя в продължение на няколко дни, в РК се вдига тревога. Водят се веднага разговори със съответните ръководители на АПК, с общинските партийни комитети. При един такъв случай след водените с ръководителите разговори, в които те изтъкваха само обективни причини, др. Грозданов предложи в срок от два дни да се проведат срещи в производствените колективи и звена, самите работници да кажат къде се крият причините. И той самият тръгна към фермите.

В срещите във фермите участвуваха освен пратениците на РК и работници на АПК, секретарят на общинския партиен комитет, активисти на БЗНС. Там на място ръководителят на фермата, където се е получило спадането на млеконадоя, лично докладва за причините и мерките, които набелязват за отстраняването на този недостатък.

След това се изказват животновъдите. Те говорят смело, открито, точно. Поставят такива въпроси като ненавременната доставка на храна за животните, неспазването на техния режим. А животното иска гледане, иска грижи. Причините, както се вижда, са от организационно естество, имат субективен характер. Съответните ръководители, които присъствуват на срещата, са длъжни да кажат тук защо са допуснали тези нарушения и какво те ще направят за подобряване на работата. Накрая се уточнява какво ще се направи през следващите дни, за да се измени положението.

Такива срещи правим не само с животновъдите. Правим ги по различни въпроси и с комунистите, и с безпартийните.

Това е една форма на конкретна, оперативна работа на място, за която действително първият секретар на РК Крум Грозданов има най-голяма заслуга. Това още веднъж потвърждава мисълта, че в проверката на място най-добре се изявява стилът на работа на един ръководител, най-близко и непосредствено той се свързва с масите, с хората.

* * *

Проверката от горе, съчетана и допълнена с проверката от долу, позволява да се разкриват своевременно грешките и недостатъците, да се разобличават несъзнателните работници, бюрократите и еснафите, по-ефективно да се борим срещу нарушителите на държавните интереси. Партията изисква внимателно да се отнасяме към сигналите и критиката от долу, това тя счита като важно политическо дело за претворяване на ценните предложения в живота. В практиката на всеки комитет могат да се намерят факти, когато благодарение на сигнали от долу навреме са взимани мерки за отстраняване на недостатъците, за изпълнение на важни партийни и правителствени решения.

Ние също се стремим да не оставяме без последствия сигналите, които се отправят до нас. Това ни дава възможност оперативно и делово да решаваме редица проблеми, от друга страна усилва доверието у комунистите, у останалите трудещи се, че техните съобщения и предупреждения няма да останат глас в пустиня.

В РК на Партията постъпи сигнал за неправилния стил и методи на работа на директора на строителното обединение „Инжстрой" Боян Бошнаков в гр. Нови Искър.

В какво главно се състояха провиненията на този ръководител? Не зачита партийната организация и бюрото, злоупотребява със служебното си положение.

Когато постъпи този сигнал, а той не беше анонимен, ние извикахме директора заедно с партийния секретар. Подходихме много внимателно. Уведомихме го какви сигнали са постъпили срещу него и му препоръчахме да вземе мерки и да отстрани тези недостатъци. Предупредихме го също, че ако не стори това, ще направим щателна проверка и ще му потърсим най-строга отговорност.

Той се опита да отрече, оправдаваше се, че има хора, които му завиждат и затова го петнят и пр.

Партийният секретар съвсем по дружарски също му направи критика, отбеляза, че той наистина е млад и добър специалист, но допуска сериозни слабости, че получените сигнали в РК са напълно основателни и че той трябва да си направи сериозни изводи.

Той обаче не си направи никакви изводи. Не разбра и нашето искрено желание да му помогнем, да му дадем възможност сам да прецени грешките си и да се поправи.

Изминаха няколко месеца. Той задълбочи още повече недостатъците, които допускаше. Тогава отидохме на място — аз и зав. отдел „Стопански" на РК. Разговаряхме с редица ръководители, работници и пр. Оказа се, че вече не се касае само до проверка на партийната работа, до стила и методите на работа на директора, а на цялостната работа в обединението. Възложихме и на РК за държавен и народен контрол по своя линия да направи проверка. Разкри се много лоша картина. Бюрото на РК се занима подробно с неговото поведение и предложи той да бъде освободен.

След неговото освобождаване колективът се успокои, създаде се по-творческа атмосфера за работа.

Така сигналът, навременната намеса на РК на място помогна да се оздрави един колектив, да тръгне смело по своя път.

Digitized by Google

Аналогични прояви имаше и в клона за преработка на вторични суровини, откъдето също получихме сигнали, отначало от партийната организация, после и от работници срещу директора на предприятието Борис Йолов. И на него му тежеше партийната дисциплина, не признаваше партийната организация, беше създал обстановка на безпринципност и саморазправа с редица кадри. Организирахме проверка по 3 направления. По линия на отдел „Организационен" за състоянието на първичната партийна организация и неговото отношение към нея; по линия на стопанския отдел — за изпълнение на стопанските задачи; по линия на комисията за държавен и народен контрол.

Трябва да кажа, че ние към него също предварително подходихме доста внимателно, като го предупредихме за сигналите и поканихме да вземе мерки. Дадохме му и срок. Неколкократно водихме разговори по тези проблеми. Той обаче не само че не се поправи, но задълбочи слабостите. Тогава направихме тази цялостна проверка, за която вече споменах. Разкриха се редица безобразия, което накара бюрото на РК задълбочено да се занимае с неговото поведение, да му наложи партийно наказание и да предложи на ДСО да го освободи от заеманата длъжност.

И в двата случая ние предоставихме възможност на критикуваните сами да се оправят независимо от това, че бяхме убедени в правотата на сигналите. След като това не стана, трябваше действително да се вземат по-крути мерки

Основният извод от всичко това е, че ефективна проверка може да има там, където партийните органи, техните ръководители добре познават ежедневния живот на партийните организации, на колективите. Само така те могат своевременно да разкриват и отстраняват недостатъците. Истинската осведоменост за положението по места се постига само по пътя на правдивата информация и преди всичко по пътя на най-тясното общуване с комунистите, с масите.

Беседата води Димитър СТАНОЕВ

НАУЧНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА

В борбата за изграждане на зрелия социализъм Партията отделя неотслабващо внимание на онези страни от своя живот, които имат решаващо значение за издигане на ръководната й роля. Съществено място в това отношение има въпросът за подобряване работата на партийния апарат, защото, както се подчертава в Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на БКП, именно той е призван в най-голяма степен да съдействува за подобряване и усъвършенствуване на контрола и проверката на изпълнението, на цялостната организация в работата на съответните комитети, на техните ръководители, за да се осигури и коренен прелом в практическата работа за изпълнението на задачите и решенията.

За да бъде по-ефективна работата на партийния апарат, е наложително да се засилят грижите за внедряване в нея на елементите и методите на научната организация на труда.

Проблемът за научната организация на труда в партийния апарат не е нов и с основание съветският автор В.Г.Замарянов[1] го разглежда като творческо развитие на традициите на партийното строителство в конкретно историческите условия на съвременността, когато факторите, обуславящи не само необходимостта, но и възможностите за по-широко приложение на методите и елементите на научната организация на труда, са в най-благоприятно съчетание.

Именно така можем да си обясним голямата активност, обхванала през последните години партийните комитети и организации, където на широк фронт се провеждат редица изследвания, прилагат се и се експериментират нови форми и методи, насочени към постигане на по-добра резултатност в работата.

Националната конференция за научността в партийно-организационната работа и публикуваните материали от нейния заключителен етап са всъщност една равносметка на постигнатото, обобщение на натрупания в практиката опит, издигането му „до теоретическо осветляване на задачите". Конференцията посочи необходимостта да се обръща по-голямо внимание на теоретическата страна на партийно-организационната дейност. Тук е уместно да припомним, че подчертавайки от какво значение за партийните и държавните работници е да съсредоточат своята мисъл върху теоретическата страна на организационните въпроси, М.И.Калинин допълва: „... нали

[1] Проблемы партийного строительства, сб., М., 1972, с. 284.

Digitized by Google

социалистическият строй е организация, организация и още веднъж организация"[1].

Това ни дава повод и основание да засегнем в настоящата статия някои аспекти от научната организация на труда, да покажем нейното място в партийното строителство и ролята ѝ за преодоляване на някои недостатъци, на които обърна внимание Националната партийна конференция — за успешна борба против примитивизма, шаблона и консерватизма, против книжнината, времеядството и бюрократизма.

* * *

Усъвършенстването на организацията на работата на партийния апарат е тясно свързано с общата задача за рационализиране на управленческия труд и преди всичко труда на ръководителя. Затова, когато искаме да определим мястото и значението на научната организация на труда в партийната работа, ние се придържаме към постановката, че „ръководителският труд изпълнява своите социално необходими функции, като въздействува върху обществено организирания трудов процес и спомага за повишаването на неговата производителност и ефективност. По силата на това обстоятелство значението на НОТ на ръководителя не трябва да се търси в рамките на този вид труд. За него е необходимо да се съди по въздействието му върху цялостната социално организирана дейност. Като оптимизира собственото си битие чрез научна организация, ръководителският труд става способен да оптимизира всички останали видове целесъобразна човешка дейност[2]".

Има всички основания да отнесем в най-голяма степен този извод към Комунистическата партия. Не само за това, че като ръководна и направляваща сила в социалистическото общество нейните органи и кадри упражняват във висша степен ръководителски труд, но както посочва съветският учен И. М. Керженцев, и за това, че НОТ в своята същност като практическа връзка между научните постижения и организацията на труда в производството и ръководството е особено близка на пролетариата[3]. Бихме добавили, а още повече на Комунистическата партия, която сама е рожба на съединението на научната теория с практиката на революционното работническо движение.

От своето създаване Комунистическата партия строи своята организация и дейност върху гранитната основа на марксистко-ленинското учение, важна съставна част на което са ленинските организационни принципи. Това са онези теоретически положения, които определят класовата същност на Партията, нейната роля и място в политическата организация на обществото, нейното организационно изграждане и устройството на вътрешния ѝ живот. Те служат като ръководство в дейността на всяка комунистическа партия, на всички нейни звена, проявявайки се конкретно чрез нормите на партиен живот и принципите на партийно ръководство. И днес, когато е призвана да бъде образец в организацията на своя вътрешен живот, в изработването на най-съвършени форми и методи на обществено самоуправление, Партията вижда в тях най-вярно и изпитано средство. Ето защо тя с неотслабващо внимание бди за тяхното съблюдаване и творческо приложение от страна на всички партийни органи и организации. Реален израз този жив и постоянен процес намира в утвърждаването на ленинския стил на работа и ръководство.

На тази основа ние разглеждаме мястото на научната организация на труда в партийното строителство в най-тясна връзка с понятието ленински стил, което се определя като начин на действие, система от характерни и постоянно развиващи се методи, средства и форми на работа, обхващащи всички страни от работата на партийните органи и комунистите.

По-нататъшното издигане ръководната роля на Партията в значителна степен зависи от богатството на съдържанието и формите на нейния стил на работа и ръководство, от неговото непрестанно усъвършенстване в съответствие с обективните потребности. Последните изискват да се използват постиженията на много и различни области на знанието, на съвременни методи за въздействие върху практиката. В арсенала на тези методи е и научната организация на труда.

Както виждаме, и ленинският стил, и научната организация на труда в своята същностна характеристика представляват свързващо звено между теорията и практиката, встъпват в качеството на метод. Разликата е в това, че ленинският стил е по-общото понятие, което включва и подчинява на себе си научната организация на труда.

Ленинският стил е начин на действие, при което се изявява същността на Партията и се постига повишаване ефективността на партийната работа, главно като се усъвършенствува нейната класово-политическа страна. Научната организация на труда допълва възможността за повишаване ефективността на партийната работа, **като спомага за усъвършенстване на нейната организационно-техническа страна.** В същото време тя се опира на организационно-политическите принципи, които стоят в основата на ленинския стил, и способствува за тяхното развитие и закрепване.

Следователно научната организация на труда е един от важните и перспективни методи за рационализиране дейността на партийния апарат в условията на научно-

---

[1] М. И. Калинин, Советы партийному работнику, М., 1975, с. 86.

[2] М. Марков, Субектът на социалното управление, Партиздат, С., 1974, с. 161.

[3] Научна организация на труда и ръководството (сборник). Техника, С., 1968, с. 46.

Digitized by Google

техническата революция, когато повече от всякога се изисква системен, научен подход към партийната работа. Не случайно Десетият конгрес постави с такава острота въпроса за издигане научното равнище на партийната работа като най-важна черта на ленинския стил, негова определяща особеност. Подчертавайки, че главното тук трябва да бъде изработването на научнообосновани решения, усъвършенстването на стила и методите на работа и ръководство, разширяване на научните изследвания по проблемите на партийното строителство, в приетата от конгреса резолюция се поставят и задачите: да се усъвършенствува съществуващата информационна система ...; да се подобри изучаването, обобщаването и внедряването на положителния опит; да се подобрява понататък структурата на партийните органи и организации; по-настойчиво да се внедрява научна организация на работата във всички партийни органи и техния апарат; по-широко да се използват съвременните организационно-технически средства в партийната дейност[1].

В посочените направления е отделено заслужено внимание за реализиране елементите на НОТ.

Но какво трябва да разбираме под елементи на НОТ?

Това са онези съставни части, съвкупността на които образува организационната система — системата на организацията на труда. Всеки елемент се характеризира от водещите негови направления или най-общи насоки за реализация на даден елемент. Съставни части на отделните направления са мероприятията, които конкретизират дейността по научната организация на труда.

По този начин работата за повишаване равнището на организацията на труда на партийния апарат се строи, като се отчитат достиженията на науката и практиката и се провежда по набелязаните главни направления, оказващи в най-голяма степен влияние за повишаване ефективността от работата. Затова научната организация на труда според нас трябва да се смята като важна съставна част на научния подход в партийната дейност.

Научният подход във всички сфери, в това число и в партийната работа, представлява приложение на научна теория, научни методи и научни средства в решаването на задачите. Научната организация на труда има за обект само част от тези задачи, т. е. елементите и направленията, които спомагат за усъвършенстване организацията на живия труд. Същите са универсални и общи за коя да е трудова дейност и за всички категории работници. В зависимост обаче от особеностите на съответния вид труд и конкретните условия на трудова дейност общите направления на научната организация на труда се проявяват в специфична форма.

От значение в такъв случай е, преди да разгледаме основните направления на НОТ в партийния апарат, да се спрем на някои от особеностите на труда на партийните работници.

Най-точен и концентриран израз на специфичните особености на труда на работните в партийния апарат представляват думите на В. И. Ленин: „Политиката е наука и изкуство, което не пада от небето, не се получава даром ..."[2] Тя е наука, доколкото в изработването на политическата линия Партията и нейните организации се опират на марксистко-ленинската теория, на дълбок научен анализ на действителността. Тя е изкуство, доколкото политическото ръководство във всеки даден момент прилага общите принципи на стратегията и тактиката, отчита всички най-малки изменения в живота.

Съединяването на знанията и таланта в политическото ръководство е важно, необходимо качество на всеки партиен работник. Наричайки нелепост съчиняването на рецепти и правила, годни за всички случаи в живота, В. И. Ленин пише: „Трябва да имаш собствена глава на плещите, за да умееш да се ориентираш във всеки отделен случай. Значението на партийната организация и партийните водачи, заслужаващи това название, се състои между другото именно в това — чрез продължителна, упорита, разнообразна, всестранна работа на всички мислещи представители на дадена класа да се изработват необходимите знания, необходимият опит, необходимият — освен знанието и опита — политически усет за бързото и правилно решение на сложните политически въпроси."[3]

Като вземем под внимание и направените от някои автори систематизации на отличителните черти на управленския труд, както и мненията на редица партийни работници, можем да характеризираме труда на работниците от партийния апарат, както следва:

— това е преди всичко умствен труд с ярко изразен обществено-политически характер;

— в основата си той е специфично творчески; опитът и интуицията играят в него голяма роля;

— сложността на функциите, които изпълнява партийният апарат, неподдаващи се на формализация, затруднява оценката и нормирането на труда и използването на технически средства;

— тъй като главен обект на въздействие за партийните работници са хората, това изисква у тях наличие на големи организаторски способности и навици и използване на подходящи методи и форми;

— специфична черта на дейността на работниците от партийния апарат е техният ненормиран работен ден.

---

[1] X конгрес на БКП. Доклади, решения. Партиздат, С., 1973, с. 309—310.

[2] В. И. Ленин, Левичарството — детската болест на комунизма, Партиздат, С., 1974, с. 94.

[3] Пак там, с. 77.

Digitized by Google

Оттук произтичат редица изводи, които трябва да се отчитат не само при определяне основните направления на научната организация на труда в партийния апарат, но и в практическото им реализиране.

На първо място, това е необходимостта да съблюдаваме принципното положение, че организационно-техническата страна играе винаги подчинена роля в работата на партийния апарат, за която е характерно постоянното движение на мисълта, непрекъснатото горене при решаването на какъвто и да е голям или малък въпрос. Колкото и важно да е при една проверка партийният работник да съумее да извлече богат материал, множество факти, го главното е да помогне, да посочи най-подходящите средства за осигуряване движение напред. Изтъкнатият съветски партиен деец М. И. Калинин отбелязва: „Политическият ръководител зад всяка работа вижда хората, които я изпълняват. Той умее да организира хората, да ги убеди, да ги вдигне. Голото администриране не може да доведе до добри резултати и във всеки случай при голото администриране достиженията ще бъдат много по-малки, отколкото при администрирането, пропито с политически дух."[1]

На второ място, от съществено значение е трактуването на научната организация на труда като метод, което означава, че ние се въоръжаваме с редица съвременни методи като: системно-структурния и функционален анализ, прогнозирането, моделирането, експериментирането, графичните методи, социологическите, психологическите, статистическите, ергономическите и др. Това ни помага по-добре и вярно да проникнем в действителността и на основата на нейните изисквания да организираме нашата раобта, като изработваме заедно с това и редица инструкции, методики, указания, правилници и т. н. Но кой от възможните методи ще използваме, кога в какво съчетание и в каква степен ще ги приложим остава да реши партийният работник.

На трето място, като продължение на първите два извода идва необходимостта да се отделя по-голямо внимание на подготовката на партийните работници. Разнообразните форми на обучение, в т. ч. и самоподготовката, трябва в по-голяма степен да се опират на тези съвременни науки, чиито постижения са основа на научната организация на труда. Като повишават непрекъснато своите научни знания и практически умения, партийните работници ще могат все по-успешно да рационализират работата на апарата като цяло, съзнателно да избират средствата и методите, за да я направят по ефективна.

Голяма роля и значение в това отношение имат конгресите на Партията и пленумите на ЦК, и на комитетите, събранията на първичните партийни организации, съвещанията на актива, научно-практическите конференции, изградените напоследък кабинети по партийно строителство, създадените информационно-социологически групи, партийният печат и пр.

Всички те допринасят за разработване на най-ефективна технология на работа. Като вземем предвид характера на труда в партийния апарат, на четвърто място, следва да изтъкнем, че при разработването на тази технология (конкретни инструкции, системи, методики, модели, правилници, указания и пр.) не трябва да се стремим да обхващаме всичко с най-големи подробности Целта е да се отдели най-важното, същественото, повтарящото се в организационно-техническата страна на работата, от което биха могли да се възползват всички партийни работници независимо къде и какво работят.

На пето място, творческото начало в партийната работа налага допълнителни грижи за повишаване ролята на контрола и самоконтрола в работата на апарата.

В това няма никакво противоречие. От една страна, като внедряваме методите и елементите на научната организация на труда, ние създаваме възможности за повишаване компетентността и културата в работата, което премахва бюрократизма и разтакаването. От друга страна, самият този факт не застрахова партийните работници от прояви на самонадеяност, от прекалено разчитане на онова, което ни дават готовите схеми, техническите средства, придобитият опит и навици. Освобождавайки мисълта от черната работа, те позволяват бързо да се справяме с различни въпроси. Но когато този придобит опит или по-скоро навик надхвърли нормалната граница и се превърне в своята противоположност, ние отново се оказваме в плен на бюрократизма, тази „стоглава хидра" по определението на Г. Димитров. Да вземем пример с машинното обработване и анализирането на информацията за партийните събрания. Предимствата са безспорни и се знаят от всички. Но същите тези предимства могат да се превърнат в недостатъци (а някъде те вече са се превърнали), ако липсва контрол върху това, доколко изготвените в сектор „Информация" анализи се проучват и използват от инструкторския състав на апарата. В противен случай цялата тази работа придобива самоцелен формален характер.

Партийната дейност, както знаем, е извънредно богата и разнообразна по съдържание и форми. Във връзка с това и малкото автори, които отделят внимание на приложението на научната организация на труда, отбелязват достатъчно голям брой направления, в които тя се извършва Понастоящем бихме могли да посочим, че разработването и внедряването на научната организация на труда в партийния апарат се извършва в следните основни насоки.

— усъвършенстване структурата на

[1] М. И. Калинин, Советы партийному работнику, М., 1975, с. 256.

Digitized by Google

партийния апарат и неговото подходящо комплектуване с необходимите кадри;

— рационализиране изпълнението на функциите на партийния апарат. Направленията тук могат да бъдат различни в зависимост от възприетата класификация на тези функции. Най-често те са свързани с етапите на партийното ръководство, когато то се разглежда като процес на управление, или със структурата на партийния апарат. Съществено значение тук имат грижите за усъвършенстуване планирането на работата и подобряване организацията на партийната информация;

— правилно разпределение на работното време и усъвършенстуване формите или елементите на труд на партийния апарат — съвещания, заседания, събрания, беседи, срещи, разговори, посещения, телефонни разговори, четене, изказвания, работа с писмата на гражданите и др.;

— оптимизиране условията на труд на партийния апарат.

Всяко от направленията обединява група фактори (мероприятия), комплексното използване на които се явява задължително условие за повишаване равнището на организация на труда. Да вземем първото направление. Тук влизат цял кръг от мероприятия. Но първостепенно значение имат тези, които са насочени към уточняване функциите, задачите и задълженията на партийния апарат и преди всичко на неговите структурни подразделения — отдели, сектори, сътрудници. Именно на тази назряла необходимост идват да отговорят различните варианти „правилници", разработени, макар и твърде ограничено, в редица окръжни и градски комитети на Партията (Михайловград, Хасково, Русе, Търговище, Шумен, Карлово и др.). В непосредствена близост стоят въпросите за оптимизиране връзките между подразделенията в изпълнение на функциите и задачите на партийния апарат като политически орган, премахване на дублирането и повишаване колективния принос в работата, на основата на по-добра съгласуваност и сътрудничество. С такава цел почти във всички комитети се проучват и усъвършенстуват формите на разпределение и отчитане на задачите. По-голямо внимание се обръща на общите съвещания на апарата при първия секретар и продължението им в отделите. На някои места (Коларовски РК на БКП — София) се практикуват съвместни заседания на отделите, които предварително се заплануват. Навсякъде навлезе съветският опит по разработването на координационни планграфици за мероприятията на партийните, държавните и обществените органи и организации на съответната територия (седмични, месечни, тримесечни).

В основата си тези въпроси намират решение в самата организационна структура. Ето защо във връзка с големите изисквания, които се предявяват сега пред партийния апарат, в Тезисите на Централния комитет се подчертава целесъобразността неговата структура да се приведе в съответствие с програмно-целевия и комплексен подход.

В пряка връзка със структурата е въпросът за комплектуването на партийния апарат. Основните задачи тук са свързани с правилния подбор на партийните работници, разпределението им по структурни звена на апарата, създаване на условия за непрекъснато повишаване на тяхната квалификация и обща култура.

За последното направление, което погрешно се смята решен въпрос, също е характерно подобно многообразие на проблемите, които е необходимо да се решават на основата на научни норми и правила, отчитащи изискванията на физиологията, психологията и естетиката на труда.

Особено необходимо за партийния апарат е рационализирането режима на труд и отдих предвид постоянното напрежение в работата, ненормирания работен ден, наличието на пренатоварване.

Тук е и въпросът за цялостната уредба на помещенията и сградите.

Не на последно място като условие за нормална, ефективна работа на партийния апарат трябва да посочим и подобряването на психологическия климат в колектива, създаване на ведра, другарска, творческа обстановка.

Възниква въпросът — правилен ли е такъв широк подход към проблемите, които включва научната организация на труда?

Досегашната практика убедително ни насочва към изгода, че отделни мероприятия, епизодични, несвързани помежду си — не могат да доведат до пълно разкриване възможностите и резервите за оптимизиране дейността на партийния апарат. Необходимо е да се имат предвид всички елементи на тази дейност — от крупните до детайлите И въпросът не опира до това, какво трябва и какво не трябва да се изучава и усъвършенствува. По-важно е да се прецени откъде е необходимо да се започне при дадените конкретни условия и в каква последователност да се разгърне по-нататък работата, която по-нататък да обхване целия апарат — от горе до долу.

Научната организация на труда се характеризира със системност в използване достиженията на различните съвременни науки, с непрекъснатост, с максимално отчитане на чоешките отношения със стремеж да се подобри и повиши ефективността на ръководната и управленческата дейност в нейната цялостност и в отделните й части.

Съблюдаването на тези изисквания ще оказва благоприятно въздействие за изпълнението на задачите за научната организация на труда на партийния апарат, които изцяло се обусловят от основната й идея — достигане на най-голяма ефективност при минимални загуби на сили, време, енергия и материални ресурси. Най-общо тези задачи могат да се све-

Digitized by Google

дат до създаване на условия, които да спомогнат:

— партийният апарат да напомня все повече „научна лаборатория", опираща се в своята работа на дълбоко познаване на практическия опит и постиженията на науката, отчитане мнението и знанията на специалистите;

— партийните работници спокойно да помислят върху работата в нейната цялост и главно да се насочат върху проверката на изпълнението, върху борбата против бюрократизма и разтакаването[1];

— успешно да се решават нарастващите по обем и сложност задачи на партийния апарат при запазване добро здраве и повишена работоспособност на партийните работници.

Основните задачи определят в крайна сметка и нарастващото значение на научната организация в партийния апарат за издигане на научността в партийно-организационната дейност.

Христина ГОРАНОВА

МИСЛИ ЗА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА

Организаторската работа е невъзможна без общуване с хората. Това е конкретна и целенасочена дейност за направляване силите и енергията на трудещите се за извършване на социално значими дела. Да организираш означава да познаваш изпълнителите, техните възможности, точно да определиш местата им и да обезпечиш връзката между тях.

Сърцевина на организаторската дейност е организационната култура. В Тезисите на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия с особена острота е поставена необходимостта да се издига „културата в работата на партийния апарат", „да се измени подходът на комитетите на техните бюра и секретари към апарата", „да се ликвидира практиката на работещите от апарата да се дават само поръчки, а да не се оценява кой как се развива като политически деец, кой какъв авторитет има сред комунистите и трудещите се".

Основа за нашите разсъждения ще бъдат само някои от елементите на организационната култура.

ЛИЧНАТА КУЛТУРА

Тя остава следа върху всяка дейност на партийния работник. Това е неговият „почерк" Творческият характер на труда и прякото му участие в управленческия процес още повече засилват изискванията към неговата лична култура. В противен случай той не би овладял изкуството за работа с хората. Едно от най-трудните изкуства. Някои твърдят, че за това е необходимо да имаш вътрешни заложби. Социалните психолози разделят индивидите най-общо на две групи. Едните ги наричат обърнати към околните, а другите — затворени в себе си. Тези от първата група имали вътрешни предпоставки за работа с хората.

Откъдето и да тръгнем в разсъжденията си за личната култура на партийния работник, неминуемо стигаме до някои от ленинските изисквания към кадрите: **комунистическата идейност и убеденост; принципност преданост към делото на Партията и народа; тясна връзка с масите; компетентност и целеустременост; висока организираност и дисциплина; чувство към новото; умение да се довежда работата до край.**

Липсва ли кое да е от тях, културата на труда се понижава, ефективността се накърнява.

Да се спрем най-общо на две от тези Ленинови изисквания.

Широкият **политически кръгозор.** Основно изискване. Той се поддържа нерядко с цената на намаления сън, лишаване от много семейни радости, с недоизживяване на различни човешки развлечения. Но излезе ли пред хората, трябва да личи, че е партиен работник — от знанията, убежденията и партийната страст.

Компетентност и целеустременост. Националната партийна конференция постави този въпрос с нова сила. В редица специалности компетентността е по-лесно доловима. Например компетентността на инженера, лекаря, стругаря, строителя и

[1] В И Ленин, Съч., т. 35, с 520.

Digitized by Google

пр. Затрудненията идват от това, че трудът на партийния работник доколкото е различни специалности. Очевидно той не може, а не е и нужно да бъде толкова широк специалист. В беседата си с членовете на ЦК на РМС през 1945 г. вождът и учителят на българския народ Г. Димитров споделя: „Нашият деец може да не знае всичко в подробности, макар това да е желателно, но той трябва да знае това, което е необходимо, за да ръководи, да решава задачи, да има способност да предвиди накъде трябва да се върви"[1]. Компетентността на партийния деец има и друга особеност. Тя се реализира в работата с хората, чрез хората, като насочва и изменя тяхното мислене и действия в определените от Партията насоки.

Условие за реализиране на компетентността е умението на партийния работник добре да излага своите мисли — писмено или устно. *Речта* е основното средство за свързване с хората. На помощ идват общителността и педагогическият такт. С тях по-лесно се предразполагат хората, по-бързо се печелят за общото дело.

Ето как пламенният революционер М. И. Калинин описва двама партийни оратори: „Речта му тече непрекъснато, гладко, като голяма река сред живописни брегове... Слушащите неговата реч могат само да кажат: ах, как красиво говори. И нищо повече".

„Неговата реч не блести от красота и даже често се прекъсва. Очевидно той мисли и говори, говори и мисли. Когато се спира, за да обмисли своите фрази, той заставя цялата аудитория да мисли заедно с него, да следи хода на неговите мисли. Слушащите речта на такъв оратор могат да кажат: той извежда напред определена мисъл. На тази мисъл те реагират; съгласяват се или отхвърлят, спорят или одобряват, негодуват или приветстват."[2]

Речта улеснява контактността при работата с хората. Беседата с тях става приятна и ражда доверието. Това не се постига така лесно въпреки нашето желание. На партийно събрание в Елпром—Троян се обсъждаше въпросът за разкриване на допълнителни резерви. Изказаха се няколко човека, които не засегнаха същността на нещата. Един-двама се опитаха да критикуват слабостите в нормирането, но нормировчикът веднага „аргументирано" ги постави „на тясно". На пръв поглед беше принципен и правдив в разсъжденията си. Но в мен остана впечатлението, че събранието не постигна целта си. Моето изказване също не предразположи комунистите към по-голяма откровеност. Реших да използвам съвета на един от по-опитните инструктори: „Ако искаш да научиш повече за колектива, не бързай да си тръгваш. Хората сами ще те заговорят за твърде важни неща. Това, което по редица психологически причини не са разказали, след събранието чувствуват нуждата да го споделят."

Наистина комунистите се събраха на групи и започнаха оживени спорове. Откъде изникнаха толкова интересни въпроси. Особено ме развълнуваха разсъжденията на един от работниците. Неговият ред на мисли следваше една странна логика и разкриваше една много характерна страна от използването на резервите. „Машината, на която работя — сподели той, — задоволява цеха с основния материал. Изкарвам месечно около 200 лв. Както изглежда, за следващата година ще ми вдигнат нормата. Намислил съм как да увелича оборотите на машината и пак ще изкарвам същата заплата."

Слушайки го, човек може да се възхищава и съжалява. Да се възхищава от неговата творческа мисъл и възможности да принуждава машината да произвежда толкова, колкото той пожелае. А да се съжалява може за повече неща. Най-напред за неизползваните скрити резерви на мисълта и на машината. След това за нашето неумение понякога да премахваме преградите, които спъват превръщането на пълните творчески възможности на хората в обществени блага. Именно тука е нужна организационната култура на ръководителя, на партийния деец. Неговата всестранна подготовка в случая би трябвало да помогне правилно да се използват икономическите лостове в новия стопански механизъм. Да не се забравя, че за да изпълни лостът своето предназначение, е нужна не само опорна точка, но и сила, която да го задвижи.

Много от въпросите за личната култура на партийния работник опират до неизброимите особености на личността. До моралните качества и добродетели. Няколко думи само за скромността.

Скромността одухотворява партийния работник. Възгордяването е несъвместимо с неговите действия. С неговото комунистическо верую. Калинин говори, че ако при разговор с работници, с комунисти партийният деец направи непредназлив жест, интонация на гласа или случайна фраза, с която да даде повод, че иска да се изкара по-умен от тях, никога няма да се ползва с любов и уважение сред масите. Според него не бива да изпада и в ролята на нравоучител. Когато не може да отговори на зададен му въпрос, да заяви открито: „Затруднявам се да отговоря. Ще си го изясня, ще се посъветвам с другарите и тогава ще ви отговоря"[3].

Скромността трябва да се поощрява от съответните партийни органи. Същевременно внимателно и търпеливо да се устоява срещу партийните дейци, които, ръководейки се най-често от кариеристични

---

[1] Г. Димитров, Съч., т. 11, с 368.
[2] М. И. Калинин, Советы партийному работнику, М., 1975, с. 176.
[3] Пак там, с. 9.

Digitized by Google

подбуди, вдигат напразен шум около себе си. Особено важно е да се възпитава скромността у комсомолските ръководители. Превъзпитанието винаги е било посложен и труден процес. Както казват старите хора, да не позволяваме на младото дръвче да зарасне накриво.

Разбира се, не е така лесно да се разпознае скромността. Да сложиш „уреда" и да я измериш. Тя не бива да се смесва с бездействието. Не може и всяка посилно изявена активност да се обявява за нескромност. Ефективността от поведението и практическите действия на партийния деец са били и си остават най-добрите критерии.

Организационната култура на партийния деец се проявява най-вече в изкуството му да влияе на хората, да убеждава и да ги възпитава. Да убедиш, значи да си по-добре информиран, по-добре подготвен, да владееш необходимите средства за въздействие. Същевременно да убеждаваш не винаги означава да уговаряш, да чакаш. Времето не чака. Има ли опасност да пострада задачата, трябва веднага да се употреби властта, с която разполага органът, лицето. Убеждението е тясно свързано с дисциплината. Взискателността и дисциплината са постоянен спътник на партийната работа.

Наскоро прочетох следните съвети към партийния работник, които довеждат до повишаване на организационната култура: никога не пренебрегвай опита на другите — той е верен помощник; ориентирай се добре в задачата — определи крайната цел, необходимата помощ; определи последователните етапи, намери своето място; отчитай възможностите на другите; определи точно необходимите средства; съставяй реални планове; всеки да носи лична отговорност за изпълнението; обезпечи взаимодействието между изпълнителите както между тях, така и с външни хора и организации; проверка на изпълнението на всички етапи; не отслабвай напрежението в края на работата.

ТВОРЧЕСКОТО МИСЛЕНЕ

е едно от основните изисквания към партийния апарат. Показател за висока организационна култура. Но само това не е достатъчно. Да се дават идеи е работа наполовина. Не по-малко важно е да се проявяват организаторските способности, придружени със съответните творчески действия. Да се постигне такава колективност в дейността на апарата, при която всеки деец в максимална степен да проявява своята лична организационна култура. Естествено е делът на всеки да бъде различен. Слабостите на един да се допълват с достойнствата на другите. Това е и основното за колективността в партийното ръководство. Може би ще е уместно да се подкрепим и с една мисъл на Апостола на свободата Васил Левски: „Има много по-умни, но страхливи. С такива се постъпва другояче. Такива трябва да бъдат около нас, да се съветваме с тях, пък ние да извършваме. Тогава заслугата ни е равна. Защото и те без нас не могат, и ние без тях."[1]

Творческото мислене е чуждо на всякакво изчакване на готови инструкции и решения. На преден план изпъкват деловитостта и оперативността като съществена черта в дейността на партийния апарат. Това е умението да се намира главното в работата, да се довежда тя до успешен край с максимална икономия на сили, време и средства.

Организационната култура на партийния апарат като цяло най-ярко се проявява при провеждането на различни *масови форми*. Най-използваните в партийната практика са: конференцията, пленумът, съвещанието, събранието, заседанието, семинарът и т. н. Да потърсим културата при провеждането им в някои техни най-общи черти като тема, място, време и състав на присъствуващите. Те са взаимно свързани и обусловени.

Определянето на темата за масовото мероприятие е тясно свързано с планирането. Основен въпрос е за целесъобразността. Винаги да се задават въпросите: „Нужно ли е? Възможно ли е въпросът да се реши без съвещание, заседание и т н." Освен това темите трябва да се степенуват по важност. След като сме избрали темата, следва умението както за задълбочената й разработка, така и за поднасянето й пред слушателите.

Разбира се, това не винаги се извършва успешно. Ето един твърде познат откъс от съвещание с малък коментар: „Изказаха се един, двама, трима. Шумът в залата постепенно се усилваше. Слушателите загубиха търпение. От трибуната продължаваха да ги убеждават, че обсъжданият въпрос е „твърде важен", „навременен", „актуален" и т. н. Основателно! Въпросът действително заслужаваше сериозно обсъждане. Коя беше причината за разминаването на организаторите на съвещанието с хората?"

Отговорът не е така лесен. Причините са твърде комплексни — организационно-технически, педагогически, психологически и т. н. Да вземем за пример разсъжденията на един участник в съвещание: „От трибуната ни заливаха с потоци ненужна информация. Ненужна, защото всеки от нас я притежаваше. Опитах да си наложа волята и да вникна в това, което се говореше. Успехът ми траеше няколко минути. Съзнанието автоматично беше превключило в други области. Хората около мене имаха същата съдба. Явно, докладът не беше съобразен с аудиторията. Образно казано, човек трябва да прехвърли една кола със слама, за да намери нужните му зрънца. Това трябваше да направи докладчикът."

Широкото използване на съвещанията довежда някои кадри до мисълта, че едва

[1] В. Левски, Свята и чиста република, с. 166.

Digitized by Google

ли има нещо по-лесно в организаторската работа от това, да се проведе съвещание. Много от тях го свеждат до определено число технически дейности. А всъщност рационализирането на съвещанията е голям проблем. От друга страна тези въпроси недостатъчно се изучават и обобщават от теорията. Съвсем малки са грижите за обучението на кадрите как да използват съвещанията в своята работа. Не са намерени и ефикасни форми за преодоляване на консерватизма.

Приблизителните наблюдения показват, че всеки работоспособен човек веднъж в месеца участвува в някакъв вид съвещание. А не е малък и процентът на хората, които седмично взимат участие поне в едно съвещание. Въпросът не е лишен и от финансова страна.

Обикновено темата на масовото мероприятие се разкрива с доклад, информация, отчет и т. н. Може би рационализирането би трябвало да започне именно от тях. По-точно с погрешното разбиране, че те не трябва да отговарят на изискванията на литературата, педагогиката, психологията и т. н. Ако ви се случи за кратко време да присъствувате на едни и същи масови мероприятия в различни комитети, ще ви направи впечатление еднотипността на поднасяните за обсъждане материали. Те са изпълнени с подобни изразни средства. Като слушаш доклада, информацията, отчета и т. н., лъхва те нещо познато. Въпреки че съдържанието е различно. Това „познато" отклонява вниманието. Оказва се, че това са изразните средства, които се употребяват като готови шаблони Страниците са запълнени с думи и изрази като: в това отношение, внедрихме, обогатихме, осъществихме, отпочваме (работа, проверка и т. н.), благодарение на... решително (значително) се подобри (стилът и методите и др.), взехме мерки, набелязахме мероприятия и др.

Очевидно въпросите опират до езиковата култура в масовите форми. Един подценяван въпрос. Твърде недостатъчни са усилията и незадоволителни са успехите в свежото и оригинално оформяне на основните документи.

От няколко години широко се практикува предварителното раздаване на материалите. Аргументите обикновено са, че така участниците в масовото мероприятие имат възможност спокойно и по-задълбочено да се запознаят с тях. Но това не винаги е така. Ето няколко сериозни довода. Обикновено болшинството от участниците разчитат на встъпителното слово. В него се дават най-важните изводи от предварително предложения материал. Ако се вгледаме в присъствуващите в залата, ще открием, че повечето четат материалите през време на изказванията. Бихме могли да посочим и други недостатъци. Прочитането на доклада пред аудиторията има предимството, че действува по-пряко на емоционалната страна на човешката психика. Това явление е познато в психологията като метод „на масовото въздействие". Известно е, че възприемането е по-пълно, когато е свързано с емоционални преживявания. Разбира се, всичко това зависи както от доклада, така и от докладчика. Един сух доклад не може да предизвика у слушателите по-дълбока чувствителност. Емоционалният доклад също може да бъде значително изсушен от неподходящ докладчик. Затова тази форма трябва да се използва много внимателно.

Но къде партийният деец ще се научи как се подготвя интересен и полезен доклад? Труден въпрос. Има методики и указания, но за лекции и доклади от друго естество. Не всичко може да се пригоди за докладите на масовите форми. Засега се тръгва по линията да се ограничават съвещанията. Правилно. Но очевидно без тях не може да се мине в организаторската работа. Затова едновременно трябва да се мисли по какъв начин те ще станат по-резултатна форма в управленческата дейност.

Съдържанието на изказванията също спомага за доизясняване на темата. Организационната култура изисква внимателно насочване на изказващите. Всяко отклонение от темата е загубено време. Твърде често те се въртят около същността, без да съумеят да я разкрият. Умението да се изказва човек на съвещание, събрание и т. н. също трябва да се възпитава и обучава. Засега при обучението на партийния актив това не се предвижда. А това е свързано с директното въздействие върху аудиторията. Например това „забиване" на погледа върху листчетата излъчва студенина, отслабва интереса. Като че ли се четат чужди мисли. Да се чете изказването е все едно да се поднася студено ядене. По-добре говори по-малко, но погледни хората в очите и сподели задушевно с тях това, което те вълнува Изказванията създават атмосферата в залата.

Очевидно тези въпроси са свързани с рационалното използване на времето на хората. Един от начините за пестене на време при масовите форми е определянето на регламент. Този въпрос се поставя още през април 1919 г. от В. И. Ленин, който написва на Д. И. Курски:

„Време е да се утвърди *общ* регламент за СНК".

1. На докладчиците 10 м.
2. На ораторите 1-ви път— 5, 2-ри път — 3 минути.
3. Да се говори не повече от 2 пъти.
4. По дневния ред 1 за и 1 против по 1 минута.
5. Изключения *по специални* постановления на СНК[1].

Като се спазват тези Ленинови указания, се постига по-голяма оперативност и деловитост. Но тука също е нужно творчество. Без него се стига до различни увлечения. Присъствувах на заседание на бюро на окръжен комитет, на което в

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 44, с. 153.

Digitized by Google

дневния ред бяха включени 8 основни въпроса. В бюрото е приет регламент заседанията да не продължават повече от три часа. Получи се фалшива оперативност, която се отрази на качеството на работата Членовете на бюрото препускаха от въпрос на въпрос, без дори по всичко да могат да изкажат своите съображения. В случая културата на труда изисква да се спазва друго Лениново указание „по-добре по-малко, но по-добре"[1]. Изисква се още голяма подготвителна работа, като се започне с подбиране на въпросите за обсъждане, тяхното разработване, обмислянето на вариантите за решения и т. н. И за всичко това е нужна предвидливост, оперативност, конкретност, обективност. Ако се яви пропуск в което и да е от посочените звена, веднага се идва до загуба на време. В своето заключително слово пред Националната партийна конференция др. Т. Живков тревожно постави въпроса за „...пълна и строга неприкосновеност на социалистическия човек по време на работа"[2]. За необходимостта „...да се защитят гражданите, ръководещи и неръководещи, от напастта на времеядството и да им се гарантират условия, при които те ще могат спокойно и ползотворно да работят"[3].

Несъмнено въпросът за рационалното използване на времето от страна на партийния апарат е най-точният показател за наличието на висока организационна култура. Да се усвои такъв стил и методи на работа, които да извличат от всяка масова проява на комитета максимална ефективност.

Съставът на участниците в масовите форми също трябва да се определя прецизно и целесъобразно. Много често, за да се демонстрира масовост, се поканват излишни хора. Това е двойна загуба. Прахосва се времето на хората, страда и производството В едно изказване директорът на „Машстрой" в Троян посочи, че всекидневно група работници отсъствуват от работа, за да участвуват в инициативи от най-различни организации и учреждения. Освен това всяка седмица в окръзите се викат немалко хора за мероприятия, организирани от някое окръжно ръководство.

Необходимо е да се има предвид, че не винаги е така лесно да се оцени целесъобразността, т. е. да се определи доколко масовите мероприятия отговарят на изискванията на организационната култура. Например след пленум на окръжния комитет в отдел „Организационен" на ОК на БКП — Ловеч сътрудниците дадоха няколко различни оценки: „Пленумът премина на високо равнище. Всички спазваха регламента. Въобще протече по сценария"; „Изказванията бяха отлични Имаше от всички сектори. Засегнаха се много въпроси"; „Докладът беше идеален. Обхващаше всички въпроси на вътрешнопартийната демокрация"; „Пленумът не ми хареса. Та ние предварително знаехме как ще премине. Нали определихме изказващите и ги насочихме какво да говорят"; „Половината от изказалите се са дежурни на всеки пленум. Участниците предугаждаха какво биха могли да кажат"; „Авторитетът на пленума нарасна от гостите от централното ведомство" и т. н.

Така се и разделиха неизяснени. Никой не отговори на въпроса: „Кой е критерият, който ще ни даде най-вярната оценка за пленума?" Очевидно всеки се хваща за различен критерий. Но ако искаме да оценим работата на отдела на окръжния комитет? Положението все повече се усложнява. В икономиката се въведе критичен анализ за оценка дейността на предприятието, отрасъла и т. н. Дали не би могъл да се разработи подобен метод за оценка работата на сътрудниците, отдела, комитета. Това би изчистило не малката доза субективизъм в досегашните методи за оценяване труда на партийния работник.

Разбира се, критерий за оценките на партийната работа съществуват, и то от създаването на Партията. Но практиката показва, че системата за оценяване се нуждае от много по-задълбочени подобрения и изменения. Да се опитаме да направим едно подреждане на досега използваните критерии. Най-общо бихме ги разделили на общи и непосредствени критерии. Няколко думи за общите. Те се използват, когато резултатите се измерват с нормативи и оценки, определени от документите на ЦК, Правителството и редица други решения и разпоредби. Преди всичко става въпрос за качеството и количеството на обективните резултати от партийната работа. За нейната ефективност. Доколко партийните мероприятия са допринесли за претворяване в живота решенията на Партията и Правителството.

При общите критерии най-често се среща следното отклонение. За работата на партийния орган или деец се съди само от стопанските резултати. Недостатъчно! Секретарят на ЗПК не може само със силите на партийната организация да реши всички въпроси в предприятието. Много от тях зависят и се решават извън предприятието и партийния орган. Може ли той да предотврати загубите по причина на недоставените кооперирани материали от другите заводи и т. н.

Да изброим и някои от непосредствените критерии: степен на овладяване на марксизма-ленинизма; нивото на квалификацията; нивото на организацията на труда на партийния деец или орган за най-рационално използване на работното време; степента на изпълнение на партийните

---

[1] В. И. Ленин. Съч., т. 33, с. 488.

[2] Т. Живков, Заключително слово пред Националната парт. конференция, с. 10, 1974.

[3] Пак там.

Digitized by Google

решения, както и нивото на овладяването и разбирането им.

При тях най-сериозно отклонение е, когато работата на комитетите се измерва с броя на мероприятията, информациите и взетите решения. На партийния орган се гледа като на своего рода „цех за изработване на решения".

Съвсем естествено е измерването на ефективността от партийната дейност, както и степента на организационната култура да става с получените резултати. Тях бихме могли да ги търсим в следните направления: сплотеността в ППО и трудовия колектив, производителността на труда, организациите на труда, текучеството на кадрите, авторитета на ръководителите пред колективите и други подобни осезаеми резултати.

Утвърденият от нашата партия програмно-целеви и комплексен подход изисква преоценка на използваните критерии. Както постигането на поставените цели се извършва последователно и непрекъснато, така и оценяването трябва да се разглежда като динамичен процес. Освен това в повечето случаи резултатите от партийната дейност не могат да се получат за кратък период от време.

НИКОЙ НЕ СЕ РАЖДА ОРГАНИЗАТОР

Всеизвестно и неоспоримо е твърдението, че хората не се раждат организатори, въпреки че в тях са заложени в различна степен определени потенциални организаторски способности. Възпитанието, обучението и практиката ги формират и развиват. Издигането на организационната култура на партийния работник е свързано с определено количество знания, умения и навици.

Организаторските знания са свързани с целокупността от сведения и познания в областта на партийната работа. Знания и разбиране на целите и задачите, функциите и правилата на организацията. Познаване на психиката на личността, социалната психология, педагогиката и т. н. Организаторското умение, това е способността да се използват знанията за ефективна дейност при различните ситуации. Организаторските навици се получават тогава, когато придобитото умение се превръща в добре усвоено действие. Когато отстрани се получава впечатлението, че отсъствува съзнателният контрол.

Средствата и способите за придобиване на организаторските знания, умения и способности са всеизвестни. Най-общо бихме ги разделили на общи и индивидуални. Най-разпространените от общите средства и способи са съвещанията, семинарите и курсовете. Те биват на най-различно ниво. Освен чрез теоретичното разясняване квалификацията се повишава и с обменянето на положителния опит.

Най-полезна форма за индивидуална квалификация е самостоятелната работа. Всеки партиен деец най-добре може да почувствува празнотите в своята организационна култура и да намери най-късия и ефективен път за нейното повишаване. Друга форма на индивидуална работа е личната беседа на секретаря и на завеждащия отдела със своите сътрудници. В тези беседи могат да се засягат широк кръг от въпроси, свързани с личната им култура и тяхната конкретна дейност.

Особена роля за повишаване квалификацията на партийния апарат играят първичните партийни организации при комитетите. В някои окръжни комитети, като Ловеч, Варна и Враца, това се смята за една от основните насоки за работа на съответните първични партийни организации като основна форма за реализиране на техните функции. Съчетаването на партийните и административните контролни мерки довежда до по-висока дисциплина и самодисциплина.

Необходимо е да споменем, че през последните години се прилагат някои нови форми за повишаване на организационната култура и деловата квалификация. Това са преди всичко така наречените делови и управленчески игри. Точно в партийните форми за квалификация се използват тестовете, както и методите за анализ на конкретната ситуация. Къде е родината на тези методи? Последните изследвания опровергаха твърдението, че те са откритие на американските менажери. Методът за анализ на конкретната ситуация е бил формулиран от В. И. Ленин и е бил постоянна практика в социалистическото строителство. В съветската литература историците на съветската наука и техника посочват редица убедителни доказателства за това, че родината на деловите ситуационни игри е Съветският съюз. Те посочват, че още през тридесетте години тези методи са прилагани успешно в някои висши учебни заведения и предприятия. (Подробности по този въпрос могат да се прочетат в книгата „Руководитель и коллектив" от Е. С. Кузмин, И. П. Волков и Ю. Н. Емельянов, Лениздат, 1974, с. 134—150).

В нашата страна засега те успешно се прилагат в АОНСУ и в окръжните междупартийни школи. Би било полезно да навлязат по-смело и в плановете на първичните партийни организации към окръжните комитети.

* * *

Познавам ли добре хората? Ползвам ли се с необходимия авторитет? Самостоятелно ли вземам решение? Владея ли се при всички обстоятелства? Имам ли реална оценка за състоянието на задачите? Винаги ли съм готов да участвувам във всички мероприятия и лесно ли се включвам в организаторската работа? Как гледам на успехите и неуспехите на хората?

Въпроси, които всеки партиен работник трябва да си задава всеки ден. И намерил точния отговор, да изменя себе си. Защото най-важното в организационната култура е да съумееш да организираш най-напред своите действия.

Иван МИЧЕВ

Digitized by Google

ПАРТИЯТА И ОБЩЕСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

РАЗГРЪЩАНЕ САМОДЕЙНОСТТА НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

МАНЬО МАНЕВ

За развития социализъм е характерно непрекъснатото нарастване ролята и самостоятелността на обществените организации. Този процес е непосредствено свързан с по-нататъшното разгръщане самодейността им, което качество е необходимо условие за пълноценно изпълнение на тяхната социална функция. „В етапа на изграждането на развитото социалистическо общество — се подчертава в Тезисите на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения — нараства ролята и значението на обществените организации, преди всичко като обществено-политически организации, което е обективна необходимост и едно от основните направления в развитието на социалистическата демокрация".

Самодейността е характерен белег на всяка човешка дейност, обаче нейното истинско значение за управлението и развитието на обществото изпъква, когато се касае за самодейност на човешки колективи.

Какво означава на практика разгръщането на самодейността на една обществена организация?

Този въпрос е свързан преди всичко с подбора на специфичните за самата природа на обществената организация форми и методи на работа за конкретно прилагане принципа на демократическия централизъм. Всяка обществена организация съществува в името на защитата на конкретните, отличаващи се със своята обща природа интереси на дадена по-широка или по-тясна група от хора, а тези интереси поради различното си естество могат да се защищават, могат да се развиват само на основата на специфичните форми и методи на работа. Дори използването на едни и същи форми и методи на работа от различните по предназначение обществени организации претърпяват някои вътрешни изменения, прилагат се в различно съчетание и чрез акцентуване на определени аспекти на тяхната същност.

Самодейността на обществените организации може да се разгръща тогава, когато тяхната работа се организира в собственото им поле за политическа изява при активното и съзнателното участие на нейните членове под ръководството на Партията.

В нашето общество има много и разнообразни обществени организации, които изграждат цяла система, имаща огромно значение за политическото управление на обществото. Конституцията на Народна република България (чл. 10) с понятието обществена организация обозначава не всички доброволни недържавни обединения. Такова качество имат само онези организационни системи от хора, които привличат различни слоеве на населението в социалистическото строителство, изразяват и защищават техните специфични интереси и работят за издигането на социалистическата им съзнателност. Освен това съдействуват на държавните органи да осъществяват своите задачи и изпълняват предоставените им с тяхно съгласие държавни дейности.

Сложността и многообразието на системата на обществените организации в нашето общество обуславя необходимостта от диференциран подход на Партията при подбора на средствата и методите за разгръщането на самодейността им. „Налага се — казва др. Тодор Живков — по-смело творческо използване на прогресивните традиции на масовите организации и развитие на техните специфични методи на работа."[1]

Политическата линия и ръководните указания на Партията са основа на цялата

[1] Т. Живков, Основни насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество, Изд. на БКП, С., 1968, с. 114.

Digitized by Google

дейност на обществените организации. Ето защо първоизточникът за разгръщане на тяхната самодейност следва да се търси в програмните постановки на БКП, отнасящи се до управлението и усъвършенстването на системата на обществените организации и отделните нейни съставки. А конкретните форми на партийното ръководство се основават на опита на нашата партия и на колективния опит на комунистическите партии от социалистическите страни.

Широката и полезна самодейност на обществените организации през етапа на изграждането на развито социалистическо общество като резултат на ръководната дейност на Партията налага грижливо изучаване и правилно насочване. Тя има дълбоки корени, които следва да се търсят преди всичко в единството на основните програмни цели и задачи на политическата дейност, в духовната близост и идеологическата сплотеност.

Основната политическа линия, която Партията провежда по отношение на обществените организации, е формулирана преди всичко в най-важния партиен документ — Програмата. В нея са очертани най-общите постановки за бъдещото политическо развитие на обществените организации, свързано с по-нататъшното издигане на тяхната роля в социалното управление. Тази цел ще се постигне чрез повишаване активността, инициативата и правата на обществените организации, чрез задълбочаване и развитие на тяхната относителна самостоятелност. „Не е възможно да се издига авторитетът и ролята на масовите организации — отбелязва др. Тодор Живков, — ако не се засилят тяхната относителна самостоятелност, ако не им се предоставят по-широки възможности да защищават жизнените интереси на организираните в тях слоеве от народа."[1]

Политическата линия на партийното ръководство на обществените организации се формулира на партийните конгреси. Особено актуални за сегашното развитие на обществените организации са решенията на Десетия партиен конгрес.

Изключително добри условия за разгръщане самодейността на обществените организации създадоха решенията на Националната партийна конференция (1974 г.), която свързва цялостната им работа с важната задача на настоящото обществено-политическо развитие — повишаването на обществената производителност на труда.

Важни партийни постановки за по-нататъшното издигане самодейността на обществените организации вземат различните пленуми на ЦК на БКП. В това отношение забележителни са Априлският (1956 г.), Декемврийският (1967 г.), Юлският (1968 г.), Ноемврийският (1968 г.), Февруарският (1972 г.), Декемврийският (1972 г.), Февруарският (1974 г.), а и сега пленумът от 27 и 28 януари т. г., на който бяха утвърдени Тезиси на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения.

Комунистическата партия осъществява своите решения чрез комунистите, които по силата на партийната дисциплина са задължени съзнателно да изпълняват всички решения на партийните органи.

Тези решения освен по пътя на дейността на партийните членове в обществените организации и в техните органи се реализират и чрез общинските, заводските, градските и окръжните партийни комитети. Постигнатите успехи в тази област са големи и безспорни. Следва да се подчертае, че те се дължат на голямото внимание, което Партията отделя за осигуряване активното им участие в разрешаването на актуалните задачи на социалистическото развитие. Това успешно ръководство спомага те да се превърнат в най-масова опора на Партията, „трансмисия" при провеждане решенията ѝ, при осъществяването на най-тесни връзки с българския народ.

Като политически ръководител на цялата система от обществени организации Партията осъществява своята ръководна дейност, като се съобразява и развива техния самодеен характер и организационна независимост, стимулира тяхната активност и инициатива. Затова партийните решения относно работата на обществените организации имат препоръчителен характер. Тези решения могат да станат и стават задължителни за членовете на самите обществени организации само след като те или ръководните им органи съзнателно и доброволно превърнат партийните решения в свои.

Следователно между самодейния характер на обществените организации и признаването на ръководната роля на Партията противоречие няма, а съществуват отношения на хармония. Нещо повече, обществените организации не само доброволно признават ръководството на Партията, но и виждат в него източник на своето по-нататъшно развитие и важно средство за укрепване на политическия си авторитет и значение, средство за разгръщане най-широка и полезна дейност за благото на своите членове, за благото на народа.

Обществените организации допълват формите на демокрацията, създават нови възможности да се обхванат всички аспекти на богатия, многообразен и динамичен живот на социалистическото общество, да се обезпечи хармонично съчетание и развитие на колективните и личните стремежи.

В много случаи Партията въздействува върху самодейността на обществените организации със силата на своя собствен пример, образец на творческо марксистко-ленинско и целеустремено решаване на политическите проблеми. Отчук следва изискването постоянно да се използва бога-

[1] Т. Живков, Основни насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество, Изд. на БКП, С., с. 114—115.

Digitized by Google

гнят опит на Партията. Много е важно обаче това да не става механично, а творчески, съобразно спецификата на отделната обществено-политическа организация.

По-различно стоят нещата при Отечествения фронт — най-масовата обществено-политическа организация и всенародно движение, тъй като тя има за цел не само да отразява специфичните интереси на широкия кръг граждани (на практика всички избиратели в нашата страна), а преди всичко да бъде подходящо социално поле за съпоставяне на тези интереси, на примиряването им в името на народното единство, на заличаването на наличните неантагонистични противоречия в тези интереси. Тази сложна задача наложи нашата партия да търси оригинален начин за решаването й. И такъв път беше предложен от др. Тодор Живков. Това беше пътят на разгръщане самодейността на Отечествения фронт и чрез използване методите и формите не само на обществената организация, но и на всенародното движение. Такъв подход в работата на Отечествения фронт създава максимална възможност на комитетите и организациите да работят с различните групи хора по специфични интереси. „Важно условие за повишаване ролята на обществените организации — изтъкна др. Тодор Живков — е всяка от тях да има свое организационно и политическо поле на дейност. Всяка да има свои специфични методи на организационна, политическа и идеологическа работа..."[1]

Като разглеждаме същността на разгръщането самодейността на една обществена организация, несъмнено не трябва да свързваме този въпрос изключително с условията, които Партията чрез своите комитети и организации създава. Голямо е значението на управлението на самата обществена организация. Нейната непосредствена работа може да бъде оценена само от гледна точка на това, дали на практика разгръща самодейността.

Тук опираме и до такъв въпрос, как съответната организация е пригодена да се възползва от благоприятните възможности за разгръщане на своята самодейност. Има немалко местни органи на обществените организации, които функционират в изключително благоприятни условия, при непрекъсната партийна помощ и въпреки това допускат сериозни неблагополучия по разгръщането на своята самодейност.

Разбира се, същността на самодейността на една обществена организация има различни страни, които трудно биха се отдали и на едно широко изследване. Ще разкрием някои конкретни прояви на различни обществени организации и чрез тях ще изтъкнем значението на самодейната работа за усъвършенстване на самата обществена организация и за разширяване участието й в системата на социалното управление, в социалистическото строителство.

Социалистическото съревнование е важно средство, чрез което обществените организации в Пернишки окръг под ръководството на окръжния комитет на Партията мобилизират усилията на трудещите се за изпълнението на социално-икономическите планове. В резултат на всеотдайния труд много колективи и челници отдавна работят по плановете за седмата петилетка. Тези резултати са немислими без високоотговорната работа на обществените организации и особено на окръжната профсъюзна организация. Например профсъюзната организация в ДПП „Виолета Якова" — Радомир чрез богата и съдържателна работа, организирана на основата на всестранното използване на резервите, социалистическото съревнование и новите почини, съдействува да се предаде през първите два месеца на 1975 година от икономисани материали продукция за 14 000 лв. Резултатите се дължат на комплексните усилия на профорганизацията, които се съчетават със спецификата на работата в предприятието. Пригодна форма се оказва използването на инициативата на седемте бригади от СТЗ „Васил Коларов". Уместна проява е изработването и приемането на кодекса за образцова трудова дисциплина, прилагането на почина на Пловдивски окръг и др. Не е без значение и това, че седем от всичко 11 профгрупи се ръководят от комунисти.

През 1974 г. районната комсомолска организация при ПАК — Бургас излиза с призив към младежите за масово навлизане на работа в животновъдството. На този призив се отзовават 15 комсомолки от Русокастро. След специални курсове за квалификация всички постъпват на работа в кравефермата, която по предложение на общинския комитет на Комсомола е обявена за младежка. Резултатът от работата на младежите в кравефермата е 160 тона мляко над плана за 1974 г. Тук самодейната инициатива, свързана с конкретна индивидуална работа с отделния комсомолец, дава резултати.

За увеличаване животинската продукция, плодовете и зеленчуците чрез използване възможностите на личното стопанство активно работят отечественофронтовските организации във Враншки, Ловешки, Толбухински, Плевенски и др. окръзи. Те използват разнообразни подходящи форми.

Какви са тези форми?

Важни решения се приемат на сесиите на народните съвети и пленумите на комитетите на Отечествения фронт, на съвместните им заседания. В много случаи с решаването на актуалните въпроси се занимават постоянните комисии по селското стопанство при народните съвети, които съвместно с Отечествения фронт изграждат специални групи. Тези групи организират и проверяват изпълнението на решенията. С особена активност се отличава отечественофронтовската организация и по-

[1] Т. Живков. Основни насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество, с. 115.

Digitized by Google

стоянната комисия по селското стопанство в с. Овчарово, Толбухински окръг. В резултат на тяхната дейност са създадени много улеснения за стопаните: снабдяването с фураж, осигуряването на подходящи условия за отглеждането на животните. В крайна сметка през 1974 г. броят на отглежданите животни в сравнение с 1973 г. се увеличава с три хиляди.

Организациите на Отечествения фронт във Врачански окръг още в началото на 1974 г. съдействуват да се раздадат допълнително на населението 3310 броя свине майки, 5000 прасета за угояване, над 400 крави и юници, 600 агнета за разплод и др.

В какво се изразява активната самодейна работа? Преди всичко тя е свързана с отечественофронтовския почин „Влез във всеки дом!", което означава, че отечественофронтовските активисти на окръга са посетили всяко домакинство, което има възможност да отглежда домашни животни или да произвежда друга селскостопанска продукция чрез използване свободното време на членогете на семейството. След този разговор Врачанската окръжна отечественофронтовска организация е помагала за сключване на договори и обещания от всяко домакинство, в които са записани точните цифри на продукцията, която се задължава да произведе домакинството, и задълженията на отечественофронтовската организация Създават се максимално благоприятни условия за разрешаването на многобройните трудности по снабдяването с разплод, семе, фураж и други необходими предпоставки за произвеждането на селскостопанска продукция, осигурява се ветеринарна и агрономическа помощ.

Врачанският окръжен комитет на Отечественият фронт е взел рапорт-обещание на отечественофронтовците от окръга за достойна среща на XI конгрес на БКП и 100-годишнината от подвига на Ботевата чета. В него е изразена готовността им да работят още по-упорито и настойчиво за изпълнението на шестата петилетка. Само чрез отечественофронтовския принос народното стопанство през 1975 г. ще получи в повече от плана 200 тона месо, 800 тона мляко, 100 тона хартия В помощ на селското стопанство ще бъдат вложени 350 000 трудодни, а за благоустрояване и хигиенизиране — 250 000, от тях 20 000 за Ботевата алея паметник.

На енергийния комплекс „Бобов дол" комсомолският контрол допринася много за навременно и качествено строителство и монтаж. В решителния момент за пускането на обекта комсомолският контролен щаб при котелния цех поставя остро въпроса за изоставането на турбогенераторната монтажна група, която до момента е считана за водеща. Своевременната критика заставя момчетата от бригадата на орденоносеца Иван Жабов и те преодоляват закъснението, турбината е пусната в действие в срок.

Чрез проверки, събрания, предавания по радиоуредбата, „мълнии", „тревоги" е постигнато решително подобряване на трудовата дисциплина.

Ефектът от комсомолския контрол в „Бобов дол" има и стойностни измерители, които само за 1974 г. допринасят за икономията на 100 000 лв.

Самодейното участие на обществените организации в изпълнението на социално-икономическите планове е само един момент в тази важна област. Разгръщането на обществените сили на практика става във всички области на социалистическото строителство.

Независимо от безспорните успехи на обществените организации в социалистическото строителство все още се допускат някои сериозни недостатъци при разгръщането на тяхната самодейност. Това става по различни причини Една от тях е свързана с несистемния интерес на много партийни комитети към дейността им и към проблемите на партийното им ръководство. Често пъти партийните комитети се задоволяват с изслушване на информация, без да се прави задълбочен анализ на работата, без да се приемат добре обмислени, целесъобразни решения. Един критичен подход към този въпрос ни сблъсква на места с повърхностното отношение не само към дейността на отделните обществени организации, но и към изпълнението на партийните решения за тях В с. Русокастро добрият почин за създаването и функционирането на ферма, обслужвана от младежи, е помрачен от някои нерешени проблеми Малко е напрегано за битовото обзавеждане Слаби усилия се полагат за подобряване организацията на работа, а предложения са правени Повече се разчита на младежкия ентусиазъм, а по-малко на използването на челния опит Липсата на конкретна партийна грижа се отразява зле върху сполучливата самодейна работа на комсомолската организация Разбира се, осигуряването на добри битови условия в кратефермата не е задача на партийния комитет в Русокастро, но тя стои пред партийното ръководство на ПАК, където най-отговорните ръководители са комунисти Задачата на партийния комитет обаче е да следи работата на стопанските органи, още повече че се касае за една самодейна проява на обществена организация не само с голям материален, а и с изключителен политически ефект.

От горните слабости следва и едно друго, не по-малко неблагоприятно явление Някои партийни комитети все още не могат да изменят своето отношение на подценяване на обществените организации. Това се отнася и до Комсомола, и до Отечествения фронт, и до Българските професионални съюзи.

Има партийни комитети, които смятат за истинска работа само онази, която е свързана с постигането на конкретни планови показатели, а нехаят или отделят значително по-малко усилия за по-

Digitized by Google

литическата работа с отделния гражданин, както и на усъвършенстването на политическата дейност на обществените организации.

Практиката в нашата страна показва, че преодоляването на тази слабост води до благополучно решаване на всички въпроси, свързани с местното самоуправление и развитие.

Трудно е да се посочи по-голям враг на самодейността на обществените организации от дублирането на партийните форми и методи на работа. За съжаление тази слабост е все още характерна за някои обществени организации. Тя решително им пречи да покажат собствена физиономия, действително да изпълняват задачите, в името на които са създадени. Такава обществена организация не може да бъде център на активна дейност, тя не привлича хората, защото те не постигат целите, които са си поставили с членуването си в нея.

Има и партийни комитети, които опекунстват над някои обществени организации. А резултатът от това може да бъде само един — скованe на дейността им. Ръководителите на обществената организация, която се съветва за всяка крачка, за всяко мероприятие, за всяко решение, стават не само бездейни, но и безотговорни. А от бездейни обществени организации и ръководители нашата политическа система няма нужда.

Обществено-политическата практика е богата на положителни примери на добро взаимодействие с държавните органи — главно на Отечествения фронт, а със стопанските — на профсъюзите. Това не трябва да задоволява, верният път е партийните усилия ежедневно да се свързват с търсене отговорност от съответните държавни и стопански ръководства за липсата на пълноценна широка социална база за тяхната дейност. Такава социална база държавните и стопанските органи могат да осигурят чрез широко опиране на обществените организации. Това е главното направление на цялото ни обществено развитие — научност в управлението и всеобхватно участие на трудещите се в него.

За разгръщане самодейността на обществените организации голяма роля играят комунистите, избрани в ръководните органи на обществените организации. В тази насока правилният подбор, обучение и възпитание на кадрите следва да се съчетават с много по-голяма взискателност. Комунистите, работещи на обществени начала, особено в Отечественият фронт и профсъюзите, където техният брой е по-голям, следва да бъдат системно морално поощрявани. Малко са за съжаление партийните организации, пред които този въпрос стои на вниманието им, и то не само от формална страна, т. е. не само колко комунисти работят в обществените организации, но и как работят.

* * *

Дейността на БКП за разгръщане самодейността на обществените организации е богата по форми и съдържание. По-нататъшното ѝ развитие ще доведе до още по-добри резултати, до още по-активно и плодотворно участие на обществените организации в изграждането на развито социалистическо общество в НРБ. Такъв е обективният ход на успешното социалистическо строителство, тъй като „социализма не може да го въведе едно малцинство — Партията. Него могат да го въведат десетки милиони, когато се научат да вършат това сами"[1].

КИНСТО — ДЕЕН ПОМОЩНИК

Напоследък много се говори за по-високо емоционално въздействие на идейно-възпитателната дейност на Отечествения фронт, за ползване на повече технически средства от нашите комитети и организации. Бюрото на окръжния комитет на Отечествения фронт в Хасково дълго време обмисляше как да постъпим, за да може всичко онова, което се говори пред нашата широка аудитория, да се възприеме не само с ума, но и със сърцето на хората, слуховото им възприятие да се подсили със зрителното. Нашето желание да използваме киното в идейно-възпитателната дейност намери добър отклик сред колектива на ОУ „Кинефикация". Винаги в определеното от нас време ни се доставят исканите филми. По наша преценка отечественофронтовските дейци намериха ценен помощник в лицето на киното.

* * *

Това, което се върши сега в Хасковски окръг с общите усилия на Отечествения фронт и ОУ „Кинефикация", не е ново. То е вече всекидневие в съвместната ни дейност. А и от запознаването ни с опита в другите окръзи се убедихме, че това че е неизвестно и там.

За какво тогава става дума? Кое е по-различно при нас?

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 121.

Digitized by Google

Тук става дума за една предварително обмислена и планирана дейност, в центъра на която стоят не отделни прояви, а трайни идеологически задачи. В продължение на осем години ние съумяхме да създадем **система,** която обхваща почти цялото население в нашия окръг.

Всяка година под ръководството на ОК на БКП в Хасково ние подготвяме и приемаме **програма за съвместна дейност,** в която записваме задълженията на окръжната отечественофронтовска организация, на ОУ „Кинефикация", на другите обществено-политически организации и институти. За всяка отделна проява приемаме **конкретен план.** По примера на окръжните ръководства общинските ръководства приемат целогодишни планове.

Всяка година през есента на окръжно съвещание отчитаме изпълнението на съвместния план и приемаме плана за следващата година. Отличаваме с морални и материални награди работилите най-добре отечественофронтовски дейци и ръководители на кина.

В дейността ни по използване на киното за възпитанието на трудещите се не работим сами. Потърсихме и сега вече се опираме на широкото съдействие на окръжния съвет за изкуство и култура, ОК на ДКМС, ОС на БПС, окръжните ръководства на БТС, БЧК, на жените, военните поделения, дислоцирани на територията на окръга, и др. В това отношение много ни помага проведеният в началото на тази година съвместен пленум с ОСИК, ОК на ДКМС, ОКМС, ОУ „Кинефикация" по използване на филмите за възпитанието на трудещите се.

Богатството и разнообразието на съвместната ни дейност се илюстрират красноречиво с факта, че само през миналата година в окръга при повече от 7000 мероприятия са използвани средства, които предлага киноизкуството — документални, художествени и научнопопулярни филми. В своите съвместни мероприятия ОК на Отечествения фронт и ОУ „Кинефикация" не отминават нито едно важно събитие от политически, икономически и международен характер.

Съвместно с ОК на БЧК и ХЕИ организирахме кинопоказ под наслов: „Врагове на здравето и обществото" с лектори здравни работници и с филмите „И това е отрова", „Само една дума, пушачо", „По наклонена плоскост", „Алкохолици", „Тъмният прозорец" и др. Обхванахме 22 селища със 77 553 зрители.

Съвместно с окръжната комисия по безопасното движение организирахме **кинопоказ „Внимание, червена светлина!"** Използвахме късометражни филми, за да обхванем 56 селища. Преди прожекциите бяха изнесени 42 лекции, 298 кинопрожекции пред 129 064 зрители. Използвахме филмите „Аз убих", „Внимание — светлина", „За пътните знаци и още нещо", „Дяволът ме накара", „Изпреварването", „Пешеходецът през очите на шофьорите", „Фаровете светват през деня" и др.

Години наред месец май обявяваме за месец в защита на природата. В тази връзка съвместно с ОС на БТС, ОК на БЛРС организирахме **кинопоказ „Хубава е нашата Родина"!** Обхванахме 12 селища с 62 486 зрители.

„Дните на родния фолклор" организирахме с лекции за необходимостта да се съхранява народното творчество за бъдните поколения, като богат извор на патриотично възпитание. Едновременно с това се раздаваха награди и медали на индивидуални изпълнители и колективни първенци, участвуващи в художествената самодейност. Тези празници се превърнаха в силно въздействуващи мероприятия.

В дейността ни по използване на киното имаме вече утвърдени **традиционни прояви** като: месеца на военнопатриотичното възпитание (м. септември), екрана на дружбата между армиите от Варшавския договор, десетдневка за трезвеност (м. януари), Седмица на здравния филм, месец на мира и щастливото детство, месец на безопасното движение (м. октомври). За всяко отделно мероприятие изготвяме специален план. Стремим се всяка година всяка проява да даде нещо ново, интересно, по-различно от другите.

Това взаимодействие по същество означава разширяване на аудиторията, привличане на различни слоеве от населението при решаването на важни политически задачи.

И тези наши **връзки с киното** с всяка измината година се разширяват. Няма съмнение, че при петдневната работна седмица те още повече ще се развиват и доусъвършенствуват.

* * *

Главното съдържание на съвместната работа на комитетите и организациите на Отечествения фронт и „Кинефикация" е насочено към осъществяване решенията на Десетия конгрес на БКП. За целта се отделя особено внимание на **класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се** и наред с това за повишаване тяхната **комунистическа съзнателност,** за култивиране на нов **социалистически бит,** за разгръщането на **борбата срещу идеологическата диверсия** на империализма **срещу буржоазните остатъци и религиозните предразсъдъци.**

Преди осем години, когато правихме първите си крачки в общата дейност с киното, **започнахме с кинопанорамите и показите, с кинолекториите** главно с **патриотична тематика.** Съобразявахме се с географското положение на Хасковски окръг и с това, че основната задача на Отечествения фронт е възпитанието на населението във „Фронта на патриотичното единство на народа". И досега с особена любов си спомняме за първите кинопокази: „Недостъпни са нашите граници", „Армиите на Варшавския договор — щит на мира".

Digitized by Google

Кинопоказът „Бдителността — дълг на всеки гражданин на НРБ" обхвана всички гранични общини. Посветихме го и на деня на граничните войски. Проведохме го съвместно с МВР и граничните войски. Представители на Отечествения фронт и ОУ „Кинефикация" посетиха, срещнаха се и разговаряха с всички председатели на организациите на Отечествения фронт, секретарите на ДКМС, ръководителите на кината в тези общини. Съвместно писахме плановете, заедно обсъждахме как да проведем кинопоказа, че да е по-интересен, да се хареса и да въздействува на посетителите. Темата е интересна и освен това е в кръвта на населението от границата. Добрата предварителна подготовка ни даваше също гаранция за успех. С беседи и лекции навсякъде излизаха военнослужещите и работниците на МВР. И техните слова бяха наситени с примери за участие на местното население в охраната на границата. Филмите „Над Тиса", „Хора и граница", „На границата" допълваха и подсилваха беседите. Там стана и награждаването на отличилите се в охраната на границата. Близо 25 000 души участвуваха в този кинопоказ. И обикновено кинопоказите при нас са целеви. Те се заплащат от ТКЗС, отечественофронтовските организации, ДКМС, СОНС и др. На много места те се провеждат на открито, на площада и там е трудно да се броят хората.

За патриотичното възпитание на населението по местоживеене Отечественият фронт в нашия окръг, както и в цялата страна, широко използва възможностите, които дават **чествуванията на исторически дати и кръгли годишнини** Използването на кинознкуството при отбелязване 80-годишнината от създаването на БКП, 90-годишнината от рождението на Г. Димитров, 30-годишния юбилей на Отечествения фронт, 100-годишнината от гибелта на В. Левски и най-вече напоследък при чествуване 50-годишнината от първото антифашистко въстание в света от септември 1923 г., 30-годишнината от 9 септември придаде особена емоционалност

През периода на чествуването 90-годишнината от рождението на Г. Димитров се подготвиха и проведоха редица интересни съвместни прояви по квартали и села. Вълнуващи бяха димитровските дни в Хасково. В салоните на кината се изнасяха кратки беседи за живота и делото на Г. Димитров, рецитираха се стихове, пееха се песни за вожда и Партията, след което се прожектираха филми, които се обсъждаха по низови организации или квартални събрания на Отечествения фронт.

Тези и други форми, придружени с филми, обхванаха близо 400 000 участници. В тази голяма поредица достойно място заемат 70 тематични вечери като: „Безсмъртен син на България", „Страници за един велик вожд", „Гордея се, че съм син на българската работническа класа", повече от 80 срещи с основатели на Отечествения фронт и активни борци под наслов: „От чистите извори на родолюбието".

Под ръководството на ОК на БКП, с активното участие на филмовата база Стара Загора и кинематографията на БНА седма година провеждаме **месец на военнопатриотичното възпитание.** Той обхваща всички селища на окръга. По своите мащаби месецът е едно от най-крупните мероприятия, провеждани на територията на окръга. За 1974 г. той обхвана над 150 000 трудещи се и отново показа отношението на нашата общественост и населението към повишаване бдителността на пограничния Хасковски окръг, по опазване на родните граници, за възпитание във висок патриотичен и интернационален дух.

В годините на провеждане месеца на военнопатриотичния филм се роди една **нова инициатива** — „Екран на дружбата между армиите от социалистическите страни — членки на Варшавския договор", която бе приета с решение на ОК на БКП и подкрепена от ДО „Българска кинематография". „Екранът на дружбата" се провежда във всички градове на окръга с участието на военни представители, военни аташета, членки на Варшавския договор. Висшите военни представители се срещат и водят разговори с местното население, военните поделения, донаборната младеж, с колективите на предприятията. Творчески групи на военната кинематография посещават гранични селища и застави, където се прожектират филми. В повечето училища на окръга в часовете на класните ръководители се изнасят беседи от офицери, лектори и учители по военнопатриотичното възпитание, съпроводени с филми.

* * *

Киното е ценен помощник на Отечествения фронт в Хасковски окръг и в неговата политико-просветна дейност за пропагандиране сред населението по местоживеене на **социално-икономическата политика на Партията,** на грижата й за човека в условията на развития социализъм, ролята на нашата социалистическа родина в укрепване на международния мир и за социален прогрес. Всичко това спомага за довеждане основните идеи на марксизма-ленинизма до съзнанието на трудещите се, прави ги по-близки до техния всекидневен живот, привежда ги в действие.

Нашите съвместни мероприятия с киното в това направление бяха подчинени на най-важните политически, икономически и международни събития: Десетия конгрес на БКП, XXIV конгрес на КПСС, Седмия конгрес на Отечествения фронт, Декемврийския пленум на ЦК на БКП, Националната партийна конференция.

Окръжният комитет на Отечественият фронт си постави преди всичко задачата да запознае населението в окръга с тези важни събития и документи чрез различни форми на своята дейност. В цялостната

Digitized by Google

ни пропагандна и агитационно-разяснителна работа нашироко се използват филмите.

В една последователна програма бяха проведени **кинопанорамите** „Борбата на българския пролетариат под ръководството на БКП против монархофашизма за установяване на народнодемократична власт", „Борбата на БКП за укрепване на народнодемократичната власт", „Българският народ — строител на социализма", „Всичко в името на човека", „Трудовият героизъм — проява на висока комунистическа съзнателност", „Селското стопанство на промишлени основи", „Дружба от векове за векове", „Единни и сплотени в борбата за мир".

Идеологията сега е арена на ожесточена класова борба. Битката за умовете и сърцата на хората за пропагандиране на **социалистическата правда** постави големи изисквания и пред Отечествения фронт. Като се ръководеше от това, бюрото на ОК на БКП реши да се организира **тематичен разговор** — „Два свята — две идеологии", с цел да се засили настъпателният характер на нашата възпитателна работа против буржоазната идеология, особено против нейното главно направление — антикомунизма.

Тъй като тази борба трябва да се води с партийна убеденост и емоционален заряд, прецени се, че ценна помощ може да ни окаже киноизкуството в този разговор. Затова с активното участие на дружество „Г. Кирков" организирахме разговора: „Два свята — две идеологии", чрез кинолектории и кинопанорами с тематика: „Тържеството на идеите на комунизма", „Капиталистическият строй — строй на политическо и икономическо неравенство, експлоатация и подтисничество", „Бдителността — първостепенен дълг на всеки гражданин", „За красивото в нашия живот, против чуждопоклонството и погрешните представи за модното и красивото" и др.

* * *

„Ако искаш да се наслаждаваш на изкуството — казва Маркс, — трябва да си художествено образован човек." Толкова повече това се налага днес, когато социалистическата държава прави всичко възможно, за да достигнат постиженията на нашия национален и на световния художествен гений до най-широк кръг от хора.

Оттук и нашата задача: да съдействуваме на трудовите хора чрез различни форми (кинофакултети, кинолектории, киновечери и др.) за издигане на тяхната култура като зрители, за да могат вярно да тълкуват и точно да възприемат и най-сложните филмови творби. Шест години поред вече функционира към ОК на Отечествения фронт киноуниверситет с четири факултета по **теория на киноизкуството.**

Интересът от година на година се засилва, което показва, че посетителите искат да научат нещо ново за постиженията на **нашето и световното кино, за неговите тенденции и развитието му.** При организиране на киноуниверситета голяма помощ ни оказват Съюзът на филмовите дейци и Националната филмотека — София със своите компетентни представители — киноведи и кинокритици, и предоставяне на материали и филми, даване на различни идеи.

През изминалата учебна година нашият киноуниверситет се превърна в общо дело с творческия колектив „Хемус", Съюза на филмовите дейци и Националната филмотека — София. Програмата бе съставена и се обсъди със съответните институти. Лекции изнасяха: сценаристът Атанас Цонев от Съюза на филмовите дейци и Теодора Узунова — киновед от творческия колектив „Хемус", Силвия Сачанова — Националната филмотека, Г. Анадолски, Г. Стоянов — Бигор и др.

От месец януари м. г. изградихме в Хасково кинофакултет по научен атеизъм. Негови организатори са: ГК на Отечествения фронт, домът за социалистически бит и култура, образцовото читалище „Заря", дружеството „Г. Кирков" и ръководството на градски кина. Макар че организаторите не са малко на брой, това не попречи да се провеждат занятията образцово. Правилното разпределение на задачите и стриктното изпълнение на задълженията от страна на всички тях допринесоха за успешната дейност на кинофакултета. Отечественият фронт осигуряваше хората, читалището предоставя своята база и озвучаването на залата, дружество „Г Кирков" отговаряше за лекторите, а ръководството на градски кина осигуряваше подходящи филми.

Първата година завърши с 6 занятия. Лектори във факултета бяха Б Тумангелов от Етнографския институт на БАН, Ив. Карамфилов от сп. „Атеистична трибуна", М. Бакалов — директор на планетариума в Димитровград, З. Нуриева от Републиканския съвет на д-во „Г. Кирков" и др. Всички лекции се онагледяваха с филми като: „Монахинята", „Ребро Адамово", „Ивана", „Живот за Рут" и др Над 300 души участвуваха във факултета. С изключителен интерес и с голяма активност преминаха отделните занятия. След всяко от тях организаторите обсъждаха как е протекло то и какви пропуски са допуснати Всичко това се отразяваше в специален дневник, което се оказа много полезно за бъдещата работа на факултета.

Кинофакултетът ще продължи да функционира втора година, като се изградят два филиала — в Любимец и с Радиево. Факултетът ще гостува със свои лектори и в другите селища.

Голямо затруднение срещаме при осигуряване на лектори и особено на филми с атеистична тематика, които в повечето случаи са технически неизправни.

С особена популярност се ползват в нашия окръг **срещите на населението с творческите колективи,** създали интересни филми. Със задоволство можем да отбележим организираните от ОК на Отечествения

Digitized by Google

фронт, ОСИК и клон „Кинефикация“ прекрасни срещи с н. а. Георги Георгиев — Гец в Хасково и Харманли, с Хр. Трайков и Слав Караславов — режисьор и сценарист на филма „Татул“. Дълго ще помним препълнената зала и въодушевената публика при срещата със з. а. Георги Черкелов в Хасково и Димитровград, с актьора Ст. Данаилов в Свиленград, организираните премиери на филмите „Игрек 17“, и „Опак човек“, „Най-добрия човек, когото познавам“, „Селкор“, „Сватбите на Йоан Асен“. На тях скъпи гости на окръга бяха народните артисти Иван Кондов и Стефан Гецов с големи групи от творческите колективи. Интерес будят у хората и срещите с киноактьорите, родени или работили в Хасково или окръга, като Н. Узунов, В. Делчева, Б. Желязкова и др. Истински културни празници за жителите на с. Добрич и Царева поляна, Криво поле, Стулена, Книжовник бяха срещите с кинотворци от творческия колектив „Хемус“.

За първи път миналата година проведохме панорама на филми — производство на творческия колектив „Хемус“ По време на панорамата се състояха срещи, разговори, дискусии и други по филмите: „Козият рог“, „Иван Кондарев“, „Последната дума“, „И дойде денят“, „Момчето си отива“ и „Спомен“, с изтъкнати наши кинотворци като — Свобода Бъчварова, Бинка Желязкова, Николай Корабов и много други.

Панорамата се посреща с голям интерес. Проявена беше активност във всички срещи, разговори, обсъждания, дискусии. Тук пролича **голямата любов към българския филм** и желанието за по-чести срещи с неговите творци. Положи се едно хубаво начало. То роди и нови идеи. На 20 септември 1974 г. в Хасково под ръководството на ОК на БКП беше подписан договор за сътрудничество между студията за игрални филми — София, нейния първи творчески колектив „Хемус“, обществено-политическите организации, институтите на културата и ОУ „Кинефикация“.

Взаимната изгода ще бъде по-близо до зрителите, чието мнение и железният им опит ще обогатяват творците, ще допринесат за по-широката работа по пропагандата на българския филм, а от своя страна кинотворците ще бъдат в помощ при повишаване кинокултурата на зрителите.

Първи прояви на сътрудничество след подписването на договора бяха вълнуващите срещи между ръководството на творческия колектив и създателите на новия български филм „Трудна любов“ с обществеността на Хасково, граничарите от застава „Козовски“ и населението на крайграничното село Вълче поле.

* * *

Изминалите осем години от първите **съвместни прояви** на Отечествения фронт и киното в окръга ни са достатъчни, за да се натрупа собствен опит, който убеждава и най-песимистично настроените за голямата полза от осъществяването на много замисли. Пътят, който сме избрали, е правилен! Може с гордост да заявим, че при нас няма такъв деец на Отечествения фронт и ОУ „Кинефикация“, който да не е убеден в необходимостта от съвместни действия. Разбира се, до всичко това не стигнахме леко и без трудности. Успехите ни са дело на дългогодишна системна и упорита съвместна дейност. Трябваше и ние да се учим, а и да учим нашите активисти по градове и село. Положителна страна от нашата дейност е провеждането не само на инициативи от окръжен или общоградски мащаб, но и ангажирането на населението от квартала или низовата организация в отделни местни инициативи. Това са начинания, които все повече се налагат, защото отразяват желанията на хората, допринасят да се съчетаят умело обществените изисквания с техните групови и лични интереси.

В това отношение много помагат **съвместните командировки** на работниците на ОК на Отечествения фронт и ОУ „Кинефикация“ до градските и общинските организации.

...В командировка сме в Харманли! На срещата в ГК на Отечествения фронт освен председателя и секретаря на комитета присъствуваха: секретарят на ГОНС, секретарят на ДКМС, секретарят на читалището и ръководителят на киното. Целта на срещата бе предварително да се консултираме за съвместната програма, която ще се приеме в чест на 30-годишнината от социалистическата революция в България. Запознаваме ги с проекта. И при обсъжданията възниква идеята да поканим на срещи с населението кинотворци и киноактьори, които са се родили или израсли в нашия окръг. Така се състояха срещите с лауреата на Димитровска награда Бинка Желязкова в Свиленград, Николай Узунов, Георги Черкелов — в Хасково и др.

...Провеждахме кинопоказ „Армиите на Варшавския договор — щит на мира“. Лекторите бяха военнослужещи. Интересът към това мероприятие беше голям. Присъствуващите ни подсказаха: след словото, което е за силата и мощта на армиите от Варшавския договор, да излезе и говори един човек, който е почувствувал непосредствено тяхната непобедимост. За тази цел използвахме военнослужещи от поделението, които са участвували в събитията през 1968 г. в Чехословакия.

За нас основен критерий за полезността от дадена съвместна проява е **оценката на хората!** Идват участници на кинолекториите, кинопанорамите, кинофакултетите и споделят: „По-добре една такава вечер, отколкото 10 скучни събрания“ или „Канете ни на такива прояви“, „С желание участвувам в педагогическата лекция. И лекторите педагози, и филмите много ми харесват“ — споделят някои родители от Свиленград.

Сътрудниците от апарата на ОК на Отечествения фронт и на ОУ „Кинефикация“

Digitized by Google

съвместно чествуват рождените си дни, сватби и други семейни тържества, а също така награждаването на ОУ „Кинефикация“ със знамето на трудовата слава, отличаването на Ат. Николов с юбилеен медал, с часовник и екскурзии в СССР за дългогодишна дейност като секретар на ППО в предприятието и други. Постигнатите успехи се дължат преди всичко на единомислие и единодействие между ОК на Отечествения фронт и ОУ „Кинефикация“; на ръководството и подкрепата от ОК на БКП.

Бюрото на ОК на Отечествения фронт системно обсъжда проблемите на съвместната работа, приема планове и оценки, изслушва информации на общинските комитети по този въпрос. Чрез своите членове и апарата **ОК на Отечествения фронт осъществява връзка, помощ и контрол при използването на филмите в разностранната дейност** на отечественофронтовските организации. Особено благоприятно за нашите взаимоотношения е обстоятелството, че др. Ив. Беломорски — директор на клон „Кинефикация“, от години наред е член на бюрото на ОК на Отечествения фронт, а голяма част от управителите на кината са членове на градските общински комитети на Отечествения фронт.

Ползотворна е и нашата практика всяка година **да се отчита дейността на кината** в окръга пред обществеността, което става на публични събрания. Окръжният комитет на Отечествения фронт ползва редовна информация за предстоящите задачи на клон „Кинефикация“ и за новите игрални и късометражни филми, излизащи на екраните. Представители на комитета участвуват на програмацията във филмовата кантора Стара Загора. Тук не може да не се отбележи пълната подкрепа, която имаме от филмовата база в Стара Загора. Няма случай да не е осигурен филм от базата, стига те да разполагат с копие от филма.

Добри връзки се поддържат и с **филмотеката** в София. С договор, който подписваме всяка година с тази филмотека, осигуряваме подходящи архивни филми за нашите киноуниверситети по теория на киноизкуството. Но не бива да се премълчава обстоятелството, че доста е скъп наемът, който плащаме за филмите, получавани от филмотеката в София!? Намеренията ни са да разширим дейността на кинофакултетите. Срещаме обаче финансови затруднения в тази насока. Може би е редно ДСО „Българска кинематография“ да реши този въпрос.

Филмовият фонд, който използваме, е физически износен от прекалена употреба. Належащо е неговото обновяване. Не са достатъчни филмите, с които онагледяваме педагогическата просвета, атеистичната пропаганда, за научно-техническата революция и др. Това налага обогатяване на филмовия фонд. Много се затрудняваме от липсата на филми за работата със семействата.

Ръководствата на политическите и масовите организации и културните институти в Хасковски окръг се обърнаха с лице към използване на филмите в своята работа с трудещите се. Това решително повлия за по-пълноценното използване на филмовия фонд и същевременно дава възможност да се опрат организациите на най-силно въздействуващото и нагледно средство за работа — киното.

Маргарита МИНЧЕВА

секретар на ОК на Отечествения фронт — Хасково

Digitized by Google

ПРОГРАМА ЗА НАРОДНО БЛАГОДЕНСТВИЕ

Социалната политика на Българската комунистическа партия във всички времена и етапи на социалистическото строителство е била подчинена на девиз: „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека!"

Високите и устойчиви темпове на икономическо развитие, установени у нас в резултат на осъществяването на априлската линия на Партията, създадоха възможност за решаване на назрелите социални проблеми с все по-нарастваща сила. Значителното увеличаване на националния доход през последните двадесет години — близо пет пъти — позволяваше все по-добре да се задоволяват материалните и духовните потребности на народа.

Повече от три пъти нараснаха за същия период фондът за потребление и реалните доходи на човек от населението. Още по-високи са темповете на растеж на обществените фондове за потребление — те се увеличиха над седем пъти.

Априлският курс на Партията осигуряваше постепенно изравняване между доходите на трудещите се селяни и на останалите обществени групи. Докато през 1956 г. средният доход на българския селянин бе само 63 на сто от този на работниците и служителите, то през 1975 година той е вече 92 на сто. Красноречивият език на цифрите има и друго забележително измерение — близо четири пъти се повиши жизненото равнище на хората от село.

Десетият конгрес на Партията доразви априлската линия в областта на социалната политика в условията на изграждане на развито социалистическо общество. На тази основа Декемврийският пленум на Централния комитет на БКП през 1972 г. прие разгърната програма за по-нататъшно повишаване жизненото равнище на народа.

Изработената под непосредственото ръководство на другаря Тодор Живков комплексна програма за по-нататъшно повишаване жизненото равнище на народа, която всички нарекохме Декемврийска, е дългосрочна по своя характер. Тя е разчетена за целия етап на изграждане на развито социалистическо общество.

Но още първите три години от нейното изпълнение показаха по най-убедителен начин огромната действена сила на тази програма. Те са и най-плодоносните години в областта на повишаване благосъстоянието на народа.

Значително нараснаха реалните доходи на човек от населението. Вместо предвиденото по Директивите увеличение 25—30 на сто те се повишиха с 32,4 на сто.

Минималната работна заплата от 65 лв. достигна още през 1973 г. 80 лв., при планирани за края на петилетката 70 лв. Увеличиха се заплатите на редица категории трудещи се, в това число на лекарите, учителите, низовите ръководители и други.

Обществените фондове за потребление също нараснаха значително от 285 на 410 лв. на човек от населението. Ново развитие получи пенсионното дело. Открояващо се социално завоевание тук е изравняването на условията за пенсиониране на селяните кооператори с тези на работниците и служителите. Повишиха се също така минималните пенсии, стипендиите, еднократните помощи при раждане.

С нови допълнителни грижи беше обгрупена жената майка. Тя получи увеличение на допълнителния платен отпуск, както и на неплатения.

Значително нарасна потреблението на хранителни и нехранителни стоки като месо, мляко и яйца, плодове и зеленчуци, захар, облекло, обувки и тъкани, предмети за дълготрайна употреба.

Огромна по своето значение социална придобивка е преминаването на петдневна работна седмица на около 2 милиона души.

Това са само някои от положителните резултати от изпълнението на Декемврийската програма, отчетени на Януарския пленум на Централния комитет на Партията от тази година. Той привлече вниманието и върху укрепналото самочувствие на тружениците на развитото социалистическо общество като единствени и всевластни стопани на страната. Непоклатима е тяхната сигурност в утрешния ден, увереността им в светлите перспективи, които разкрива бъдещето.

Digitized by Google

Едновременно с това Централният комитет на Партията привлече вниманието към някои нерешени проблеми в областта на жизненото равнище, разкри допуснатите слабости в изпълнението на Декемврийската програма.

Все още не е преодоляна на пазара дефицитността на някои видове стоки за народно потребление. Не задоволяват по обем и качество услугите. Въпреки огромното жилищно строителство нуждата от повече жилища се чувствува особено в големите градове. Не достигат детските заведения.

Тези проблеми се открояват главно поради изпреварващия растеж през последните години на покупателната способност на населението в сравнение с възможностите за по-пълно задоволяване потребностите от стоки и услуги. При това нараснаха значително изискванията на трудещите се. Допълнителни трудности ни бяха създадени от енергийната и валутната криза в капиталистическия свят и споследелите страната природни бедствия.

Наред с всичко това не навсякъде е преодолян докрай старият подход към проблемите на жизненото равнище. Не са на нужната висота качеството и дисциплината при изпълнението на тези задачи.

Януарският пленум на Централния комитет нямаше за задача да приеме програма за повишаване жизненото равнище на трудещите се. Такава ние имаме. Това е Декемврийската програма, която разработи основните насоки, пътищата и средствата за по-нататъшно издигане благосъстоянието на народа като непосредствена практическа задача. Тезисите, които бяха приети от пленума, направиха равносметка на постигнатото и доконкретизираха предначертанията на Декемврийската програма за периода на седмата петилетка и до 1990 година. Този пленум е само още едно ярко доказателство какво голямо значение отдава Централният комитет и колко настойчиво и последователно полага усилия за ускореното решаване на проблемите за осигуряване на все по-богат и по-заможен живот на трудещите се в нашата страна.

Пленумът даде отговор преди всичко на въпроса, какво трябва да постигнем в тази област през следващия период — такова жизнено равнище, което все повече да съответствува на научнообоснованите норми за хранене на човека, на рационалните норми за задоволяване на потребностите от жилища, облекло, обувки, услуги, от културни и духовни ценности.

При това тук се имат предвид не само и не главно материалните потребности, които в основни линии са задоволени. Все повече на преден план, което напълно съответствува на етапа на изграждане на зряло социалистическо общество, се извежда развитието и задоволяването на духовните потребности. Във все по-голяма степен в центъра застава многостранното развитие на човешката личност.

Голямо внимание се обръща на по-нататъшното усъвършенстване на жизнената среда, на удължаването на човешкия живот, на освобождаването на семейството от домакинския труд, поемането изцяло на издръжката на подрастващото поколение.

Задачата е жизненото равнище на трудещите се да достигне такава висока степен на развитие, която още повече ще го доближи по равнище, по структура и по ефективност до най-развитите социалистически страни за този период.

Януарският пленум на Централния комитет отдели голямо внимание в своята работа на по-нататъшното развитие и практическото осъществяване на новия подход към проблемите на жизненото равнище, залегнал в Декемврийската програма. Тяхното решаване трябва да става в пълно единство с усъвършенстуването на социалистическия начин на живот и на основата на новата икономическа стратегия на Партията за периода до 1990 г.

Пленумът обърна внимание и на по-нататъшното развитие на комплексния подход към проблемите на жизненото равнище. Той постави задачата да се преодолее съществуващото ед остран ив разбиране — жизненото равнище, неговото повишаване да се разглежда комплексно само в частта му, която се отнася до потреблението на едни или други ресурси. Това е много важна, но недостатъчна страна. Занапред комплексният подход трябва да пронизва и онази част от жизненото равнище, която е свързана със създаването и увеличаването на ресурсите. Това означава, че жизненото равнище се разглежда вече не само като социален проблем, но и като обособена сфера на общественото възпроизводство.

Особено голямо значение придобива сега преследването на социална и икономическа ефективност при по-нататъшното повишаване жизненото равнище на народа. Да се засилва стимулиращата роля на отделните социални мероприятия, включително и на някои, които се финансират от обществените фондове за потребление. Все по-последователно трябва да се преодолява уравниловката при разпределението и използването на ресурсите.

Януарският пленум разгледа обстойно непосредствените основни задачи в областта на жизненото равнище, върху които трябва да се съсредоточат усилията през седмата петилетка. Защото от правилното им определяне зависи до голяма степен реализирането на новия курс в социалната политика и новия подход в повишаване жизненото равнище на народа до 1990 година.

Тезисите насочват главното внимание през седмата петилетка към:

комплексното подобряване на условията на труда;

решаване жилищния проблем в големите градове чрез изграждането на 400—500 хиляди жилища;

Digitized by Google

по-пълно задоволяване потребностите на трудещите се от детски заведения и по-нататъшно разширяване грижите за подрастващото поколение. Едновременно с това е отделено внимание на поощряването на раждаемостта и укрепването на семейството;

преодоляване дефицитността на някои видове стоки, осигуряване равновесие между растежа на покупателната способност на трудещите се и ръста на стоковите фондове и услугите.

Стремежът е през седмата петилетка да бъдат задоволени нуждите на населението от заведения за обществено хранене; ускорено да се развиват услугите, свързани с облекчаването на домашния труд, подобряването бита и здравето на трудещите се, както и транспортното обслужване на работниците и учащите се.

Значително нарастват грижите за повишаване образователното и културно-техническото равнище на трудещите се.

Насочването именно към тези основни задачи в областта на повишаване жизненото равнище през седмата петилетка се обяснява с това, че те осигуряват по-висока социална и икономическа ефективност.

Реални ли са тези задачи, залегнали в Тезисите на Централния комитет на Партията за повишаване жизненото равнище на народа?

На този въпрос Януарският пленум даде утвърдителен отговор. Въпреки че за изпълнението им са необходими много труд и пълна мобилизация на силите на цялата нация, тези задачи са напълно реални и осъществими.

Реалността им се определя от темповете на нарастване на националния доход, набелязани през периода до 1990 г. Тя е разчетена на политиката на модернизация и реконструкция, на курса за повсеместна интензификация и повишаване ефективността на производството.

Солидна основа за по-нататъшен ускорен социален прогрес е набелязаното увеличение на обществената производителност на труда до 1990 г. — 3,5 пъти.

Големи възможности за по-нататъшното повишаване жизненото равнище на народа осигурява и курсът на всестранно сближение на Народна република България със Съветския съюз, участието ни в интеграцията със социалистическите страни—членки на СИВ.

През седмата петилетка и до 1990 година повишаването на жизненото равнище ще се характеризира с решаване на двуединната задача: развитие и усъвършенстване на материално-техническата база във всички сфери и области на дейност като основа за по-нататъшно издигане народното благосъстояние. Едновременно с това ще се развива и усъвършенствува и главната производителна сила на обществото — човекът. Става дума не за формиране на личност консуматер, а личност-творец и създател на материални и духовни блага.

Оттук произтичат големите задачи, които стоят сега пред партийните органи и организации за изпълнение решенията на Януарския пленум за по-нататъшно повишаване на жизненото равнище на народа.

Нужно е преди всичко да се разяснят широко сред трудещите се духът и смисълът на тези решения. За ръководно начало трябва да служи отправната мисъл на другаря Тодор Живков, че повишаването на жизненото равнище не е задължение само на държавата, на обществото. То е лично задължение на всеки трудещ се.

Особено важно е да се даде решителен отпор на потребителския подход към проблемите на жизненото равнище. Да се създава атмосфера на нетърпимост срещу еснафските настроения, срещу стремежа за лично устройване и облагодетелствуване.

Едновременно с това трябва непрекъснато да се повишават изискванията към работата на всеки. С всички средства на агитацията и пропагандата да се помага на трудещите се да разберат и почувствуват, че както работим — така ще живеем. От работника на конвейера и продавача в магазина до ръководителя на предприятието — у всички трябва да расте убеждението, че от техния съзнателен труд, от доброкачествената им работа, от творчеството и инициативата, която ще проявят, зависи успехът на голямото дело — повишаването на жизненото равнище на народа.

Особено голяма роля могат да играят партийните организации в борбата за производството на стоки за народно потребление и услуги за населението, със своята политическа и организаторска работа, с широкия обществен контрол върху качеството на това производство.

Комунистите трябва да бъдат за пример в културното обслужване на гражданите. Тяхната инициатива може много да допринесе за въвеждането и разпространяването на прогресивните форми на обслужване.

От партийните организации зависи много строителството на жилища и детски заведения, почивни станции и търговски сгради да стане всенародно дело. Добър стимул в това отношение ще бъде осигуряването на тези, които участвуват в строежа на жилище или детска градина предимство при разпределението на апартаментите и в приемането на техните деца.

Нужно е да се създава обществена атмосфера, която ще благоприятствува в най-голяма степен за активизиране творчеството и инициативата в борбата за все по-пълното задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се.

За тази цел са нужни и активните усилия на Отечествения фронт, професионалните съюзи и Комсомола. От тях зависи много въпросите на повишаване жизненото равнище да се превръщат във все по-голяма степен в първа грижа на трудовия колектив от предприятието, магазина, квартала.

Решенията на Януарския пленум са нов мощен импулс за комунистите и безпартийните, за всички трудещи се в борбата за още по-щастлив и заможен живот.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ТВОРЧЕСКАТА СВОБОДА

Мит и реалност

Александър Дунчев

Новият труд на Ал. Дунчев представлява научно-публицистично изследване на някои аспекти от актуалния проблем за свободата на художественото творчество при капитализма и социализма. Изява на творческа свобода ли са дехуманизирането на изкуството, пълното елиминиране на реалната действителност от художника, анархистичният произвол при създаване на естетически ценности, прекъсването на връзката между изкуство и публика? В какво се състои реалната, а не мнимата свобода на творчество? Кои са нейните обективни и субективни определители? Коя е нейната висша форма в наше време? Това са някои от въпросите, през призмата на които се разкриват негативното, буржоазно-реакционното, както и позитивното, марксистко-научното схващане за творческата свобода на съвременния художник.

ПОДВИГ И БЕЗСМЪРТИЕ ПОД ЗНАМЕТО ЧЕРВЕНО

Многолетната история на Партията и работническото революционно движение в Хасковски окръг е изпълнена с героични дела и подвизи. Настоящият илюстрован албум, съставен под ръководството на окръжния комитет на БКП, окръжния народен съвет и окръжния исторически музей в Хасково, е израз на признателност и преклонение пред подвига на борците революционери от Хасковски окръг, загинали в борбата против капитализма и фашизма.

ГРЪЦКАТА ПРОГРЕСИВНА ОБЩЕСТВЕНОСТ И ЛАЙПЦИГСКИЯТ ПРОЦЕС

Василий Цикулас

В книгата е показано, че влиянието на Лайпцигската победа на Георги Димитров има много силно отражение за организационно и идейно-политическо сплотяване на гръцкото работническо и комунистическо движение. Всичко това изиграва решаваща роля в по-сетнешните изпитания на гръцкия народ в борбата му против диктатурата на Метаксас, в съпротивителната антифашистка борба против окупацията, в борбата за национална независимост, демокрация и социален напредък. Книгата е предназначена не само за специалистите, но и за широката читателска публика, в която интересът към историята на Гърция и българо-гръцките приятелски връзки е бил винаги голям.

ПЕТРОЛЪТ

Проблеми и перспективи

Тодор Вълчанов, Василка Вълчанова

Авторите разглеждат отражението на научно-техническата революция върху енергийния комплекс на икономиката и утвърждаването на петрола като водещ енергоносител, особеностите на енергийната осигуреност и по-специално с нефт на главните центрове на световния капитализъм, новите елементи в стратегията на международния петролен бизнес и контрамерките на страните износителки на петрол. Анализират се някои съществени страни на механизма на монополните цени на нефта като средство за ограбване на страните от „Третия свят", очертават се специфичните особености и предимствата на социалистическия нефтен пазар.

ХРОНИКА НА ЕДНО ЛЯТО

Партизански дневник

Христо Горов

Един месец след разгрома на „Антон Иванов" по решение на окръжния комитет на БКП в Пловдив е организиран нов партизански отряд, който по-късно бе трансформиран в бригада „Г. Димитров". Той продължи борбата на загиналите антониановци, като вдигна отново окървавеното знаме и на 9 септември влезе в Пловдив, посрещнат възторжено от трудовия народ. Въз основа на своя партизански дневник и материали, излезли в партизанския вестник, авторът създава тази документална книга, в която се разказва за нощните походи, сраженията и акциите в недрата на Родопите от тези, които продължиха бойния път на антониановци.

Digitized by Google

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ВАРШАВСКИЯ ДОГОВОР 1955—1975

ДОКУМЕНТИ И МАТЕРИАЛИ

Във връзка с двадесетата годишнина от подписването на Варшавския договор за дружба, сътрудничество и взаимна помощ Партиздат пусна от печат сборника „Организация на Варшавския договор 1955—1975 г. Документи и материали". В сборника са включени най-важните документи и материали, отразяващи дейността на Организацията на Варшавския договор, на нейните органи за двадесетгодишния период (1955—1975 г.) — декларации, заявления, комюникета за съвещанията на Политическия консултативен комитет, съобщения за съвещанията на министрите на външните работи и министрите на отбраната на държавите от Варшавския договор и други материали. Документите в книгата убедително показват, че Варшавският договор по своите цели и насоченост е организация от нов тип, че този политически и отбранителен съюз, основан върху принципите на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, вече две десетилетия служи за надежден гарант на сигурността на братските социалистически държави, на мирния труд на техните народи, осигурява неприкосновеността на техните граници и територии, точна координация и единодействие на международната арена. Документите в сборника са подредени в хронологичен ред по датите на тяхното подписване, приемане или по датите на публикуването им в печата.

ИЗВЕСТИЯ

НА ИНСТИТУТА ПО ИСТОРИЯ НА БКП

33

Тридесет и третият том на „Известия" започва със студиите и статиите: **„Г. В. Плеханов и борбата против общоделството в България (1900—1903 г.)** от **Ангел Вековъ**, **„Из дейността на българите политемигранти и студенти във Франция, Белгия и Швейцария (1925—1933 г.)"** от **Трендафила Ангелова**, **„Дейността на БКП за ликвидирането на неграмотността и малограмотността в страната (1944—1953 г.)"** от **Цвятко Монов**, **„Относно борбата против съвременния ревизионизъм (Из опита и приноса на БКП)** от **Доньо Донев**, **„Против теорията и практиката на маоизма"** от **Николай Максимов**. **„Постижения и актуални задачи на историографията на Румънската комунистическа партия и на работническото движение в Румъния"** от **Георге Унк**. В раздела **„По някои проблеми на развитото социалистическо общество"** е поместена студията на **Ф. Н. Гелбух „Общото, особеното и единичното в периодизацията на формирането и развитието на социализма"**. Следва публикуването на изказвания на участници в юбилейната научна сесия по случай 30-годишнината от победата на социалистическата революция в България. В раздел **„Научни съобщения"** **Кеман Сакач** пише за отзвука на VII конгрес на Комунистическия интернационал и за речта на Г. Димитров в Унгария, а **Петра Раденкова** — за февруарските събития в Австрия през 1934 г. и българското работническо движение. В **„Местна история"** **Милен Куманов** излиза със статията **„Кюстендилската окръжна партийна организация през периода юни 1923 — април 1925 г."** По-нататък **Петър Цанев** пише за пребиваването на Георги Кирков в Николаев, Русия (1879—1886 г.), а **Стефан Радулов** — за Народния сговор и генезиса на българския фашизъм (1921—1923 г.,

20 700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ

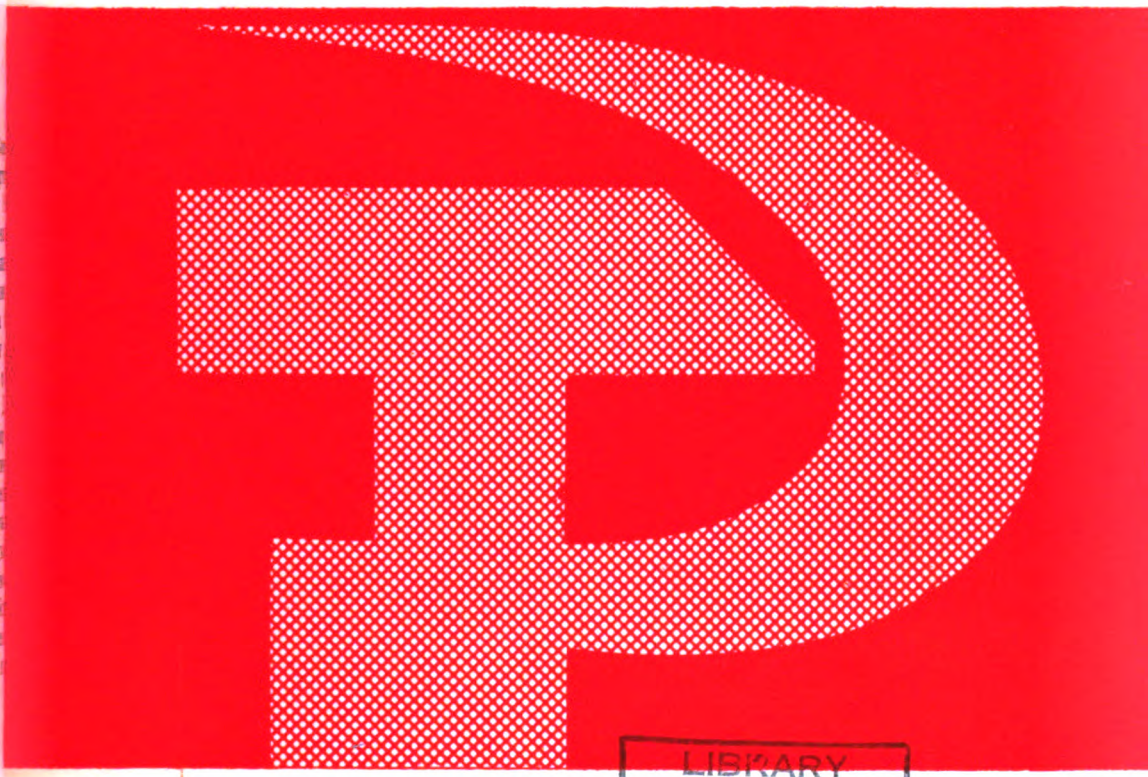

LIBRARY
MAY 20 1976
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

АРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, МАРТ 1976 ГОДИНА 5

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 5
1976
МАРТ
★
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

«Априлският пленум на ЦК на БКП (1956 г.), като възстанови напълно ленинските принципи на ръководство и норми на партиен живот и постави изцяло съзидателната работа на Партията в съответствие с изискванията на обективните закони на общественото развитие, осигури условия за широко разгръщане на творческата инициатива и енергията на Партията и народа, за завършване на прехода от капитализма към социализма и по-нататъшно развитие на социалистическия строй, за бърз подем на материалните и духовните сили на страната.»

Из Програмата на Българската комунистическа партия

Digitized by Google

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Двадесет години 3

Т. Цолов — Априлският пленум и развитието на външноикономическите отношения на НРБ 8

К. Теллалов — Априлската линия — нов етап в международната дейност на БКП 19

К. Байчински — Важен етап в развитието на Партията 31

З. Личев — Закономерни изменения в състава 34

Л. Ганчев — Две десетилетия на единомислие и единодействие . 42

Н. Стефанов — Политика и наука 49

А. Тодоров — Обновление 57

В. Шопов — Творческа аграрна политика 59

П. Дюлгеров — Култура на социалистическия възход 68

Р. Карарусинов — Усъвършенстване ръководството на идеологическата дейност 73

Н. Тодоров — И вървят комунистите... 79

Априлска летопис

* — Конгресите на Партията — 1956—1976 година 85

КРИТИКА И КНИГОПИС

П. Астарджиев — Тържество на ленинската априлска линия . . 89

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

П. Русев — След шест години в Куба 93

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — **Тел. номератор 84-01**

Годишен абонамент 4.60 лева — **Отделна книжка 0,30 лева**

Пор. 2354 Тираж 50 500 екз. Формат 70×108/16. **Подписана за печат на 10. III. 1976 г.**

Държавен полиграфически комбинат **„Димитър Благоев"**

Digitized by Google

ДВАДЕСЕТ ГОДИНИ

Българската комунистическа партия е с богати революционни традиции. Те винаги са били израз на нейния непрестанен марксистко-ленински растеж и зрелост, на творческия подход при изработването на стратегията и тактиката. Независимо от грешките, от трудностите и зигзагите на развитието, всестранният анализ на условията, на революционния опит, умението да се правят верни изводи в духа на марксизма-ленинизма, самокритичното вглъбяване са били източник на нейните победи и прогрес, на нейната близост до Партията на болшевиките.

Този процес съпътствуваше Партията след славното Септемврийско въстание.

Този процес пронизваше цялата ѝ дейност по ръководството и организирането на съпротивителното движение против фашизма и капитализма.

Този процес характеризира градивната и преобразуващата роля на Партията след победата на 9 септември 1944 г., в ония години, когато се поставяха основите на социализма.

В борбата за тържеството на идеите на марксизма-ленинизма високо се извисява фигурата на вожда и учителя на Партията Георги Димитров. Без неговото име е невъзможно да си представим живота на Партията през последното петдесетилетие. Именно той беше един от вдъхновените ръководители на септемврийската епопея 1923 г., която стана исторически поврат за Партията; именно под негово ръководство беше ликвидирано сектантството и утвърдена тактиката на народния фронт; именно под негово ръководство беше изграден Отечественият фронт, разгърнато партизанското движение; именно под негово ръководство започна строителството на социализма.

Партията на българските комунисти записа в историята традиции и завети, измервани освен във всекидневното революционно творчество и в преломното значение на крупни събития, които са предизвиквали, поставяли началото на нови етапи в нейния живот.

И днес, и утре, когато историкът ще преценява тия моменти, ще размишлява над тяхното място в родната летопис, погледът му ще обгърне подвига на Априлския пленум 1956 г., който по значение достойно се нарежда до върховете, които Партията е овладявала по пътя на своя възход. Април 1956 г. е продължител на революционните традиции на Партията, техен изразител в съвременните условия — вече издигнати и развити на по-висока степен, получили нови измерения и ориентири.

Digitized by Google

1

Обстановката беше сложна. Трябваше да се сложи край на една практика, която погазваше ленинските принципи и норми на партиен живот, ограничаваше колективността и демокрацията, неправилно тълкуваше ролята на личността и на народните маси в историческото развитие, внасяше субективизъм и произвол в ръководството на социалните процеси и пр. И същевременно не биваше да се допусне никакво вредно въздействие на дребнобуржоазната стихия, трябваше да се сплотят още повече партийните редици, да остане непокътнато интернационалното знаме на Партията, да се открият по-широки простори за творчеството на трудещите се.

И сега, когато след двадесет години вече спокойни, уверени, зрели преценяваме станалото през пролетта на 1956 г., не можем без всякакви колебания и резерви да не подчертаем сторения вече извод: тогава, в ония съдбоносни дни Централният комитет даде пример на марксистко-ленинска мъдрост — смело, принципно сложи край на култа към личността, не позволи дребнобуржоазната стихия да смути партийното единство. То израсна и се укрепи още повече, а ленинските принципи и норми получиха пълно развитие, интернационалното знаме се развяваше с по-голяма сила.

Както винаги в крупни завои или преломни дни, така и тогава личността на ръководителя от марксистко-ленински образец изиграла решаваща роля — със своята марксистко-ленинска култура, прозрение, принципиалност, воля и организаторски талант. Зашото днес никой не може да помисли или говори за априлската линия, без да назове с признателност и уважение името на първия секретар на Партията др. Тодор Живков. С пълно право той се нарича неин творец. Под негово ръководство именно се извърши коренният поврат; под негово ръководство стана задълбоченият комунистически анализ и самоанализ; под негово ръководство бяха отбити дребнобуржоазните мътни потоци, сплотени партийните редове; дружбата с великия Съветски съюз и Партията учител — КПСС, стана по-крепка и по-здрава. Под негово ръководство започна своето историческо признание и победоносен ход априлската линия на Партията.

2

Започнаха години на огромно творчество, където теоретическите разработки не отстъпваха от потребностите на практиката. Априлският полъх проникваше във всички сфери на строителството на социализма. Изменяше се икономиката, нейната структура, развиваха се модерни отрасли; българското село постигна най-високата концентрация и специализация, бяха изградени аграрно-промишлените комплекси; културната революция се обогати с невероятни ценности: науката и образованието излязоха на нови брегове; социалното управление непрестанно се демократизираше и т. н., и т. н. Победи, победи! Тяхното тържество беше ознаменувано в Програмата на Партията — теоретическия връх на априлската линия. Програмата изясни дълбоките промени, настъпили в България, обоснова изграждането на развито социалистическо общество, въоръжи кадрите с ясни перспективи.

Незаменимото богатство, което априлският курс дари на родината, е израстването на кадрите, на хората, техният нов начин

Digitized by Google

на мислене, на стил, на изкуството да управляват. Стил, съчетаващ в единство трезвия реализъм с дръзновението и новаторството; стил, съдържащ в себе си победа на научните методи и изучаване и изменение на практиката; стил, концентриращ в себе си уважение, почит и грижа за кадрите, за тяхното сплотяване; стил, който високо провъзгласи, че Партията прави всичко в името на човека, за неговото благо и щастие. Не само провъзгласи, но извърши толкова много за осъществяването на този свят девиз...

Да, победи, победи! Но над тях се извисява най-голямата, най-решаващата — издигане ръководната роля на Партията.

3

Априлският период е време на непрестанно повишаване равнището на теоретическата дейност на Партията. В решенията на конгресите, пленумите, в речите и докладите на др. Тодор Живков се съдържат забележителни теоретически разработки на нови, съвременни проблеми, продиктувани от живота. Да посочим задълбоченост та, с която бяха решени проблемите на икономическия годем; да подчертаем усъвършенстването на системата за социално управление; да спрем размисъла си върху теоретическите обобщения за взаимното проникване на двете собственности — държавната и кооперативната, тяхното по-нататъшно превръщане в общонародна собственост; да проследим постановките за развитото социалистическо обшество, за извършващата се социална елнородност и съпровождащите я промени в Партията и държавата, промени, които ще ги преобразят в партия и държава на народа и пр. Теоретическото съкровище наистина е голямо и отразява най-ярко творческия заряд на априлския курс.

Задълбоченото осветляване на актуалните въпроси въоръжаваше и въоръжава Партията с верен компас и корабът не се натъкваше и не се натъква на подводни скали. По-високото равнище на теоретическата дейност на Партията учеше кадрите на обобщаващо, на аналитично мислене, увеличаваше тяхното изкуство да управляват, да организират масите, за да растат те като субективен фактор в историческото творчество.

Но както беше подчертано и в Програмата — каквито и въпроси да бяха разрешавани, какъвто и характер да са имали те, винаги и всякога Партията се е ръководила от марксизма-ленинизма, винаги и всякога е прилагала класовия подход към явленията и процесите. Ето го извора на вечната свежест на ленинската априлска линия. Ето защо по нашия път нямаше неясноти или отклонения, а поставените цели биваха постигнати.

Борбата, тревогите и мерките за издигане ръководната роля на Партията намериха своите критерии и в използването на целия комплекс от научни методи за изясняване характера на проблемите, за изнамирането на най-правилните решения, за усъвършенстването на стила на ръководството. Априлската пролет е цъфтеж на научността в партийната работа. Тя пронизваше както изучаването и развитието на вътрешнопартийния, така и направляването на целокупния обществен живот. На базата на конкретни социални изследвания се получаваше обилна информация, която позволяваше да се определят целите, да се прогнозира, да се програмира, да се създава комплекс от мерки за тяхното осъществяване. Стилът на партийните комитети и организации се развиваше по пътя на правилното планиране и вземане на научнообосновани решения, по пътя на създаване ефикасна организация за тяхното изпълнение, където програмно целевият и комплексен подход, системният анализ и самоанализ, конкрет-

Digitized by Google

1

Обстановката беше сложна. Трябваше да се сложи край на една практика, която погазваше ленинските принципи и норми на партиен живот, ограничаваше колективността и демокрацията, неправилно тълкуваше ролята на личността и на народните маси в историческото развитие, внасяше субективизъм и произвол в ръководството на социалните процеси и пр. И същевременно не биваше да се допусне никакво вредно въздействие на дребнобуржоазната стихия, трябваше да се сплотят още повече партийните редици, да остане непокътнато интернационалното знаме на Партията, да се открият по-широки простори за творчеството на трудещите се.

И сега, когато след двадесет години вече спокойни, уверени, зрели преценяваме станалото през пролетта на 1956 г., не можем без всякакви колебания и резерви да не подчертаем сторения вече извод: **тогава, в ония съдбоносни дни Централният комитет даде пример на марксистко-ленинска мъдрост — смело, принципно сложи край на култа към личността, не позволи дребнобуржоазната стихия да смути партийното единство. То израсна и се укрепи още повече, а ленинските принципи и норми получиха пълно развитие, интернационалното знаме се развяваше с по-голяма сила.**

Както винаги в крупни завои или преломни дни, така и тогава личността на ръководителя от марксистко-ленински образец изигра решаваща роля — със своята марксистко-ленинска култура, прозрение, принципиалност, воля и организаторски талант. Защото днес никой не може да помисли или говори за априлската линия, без да назове с признателност и уважение името на първия секретар на Партията др. Тодор Живков. С пълно право той се нарича неин творец. Под негово ръководство именно се извърши кореннинят поврат; под негово ръководство стана задълбоченият комунистически анализ и самоанализ; под негово ръководство бяха отбити дребнобуржоазните мътни потоци, сплотени партийните редове; дружбата с великия Съветски съюз и Партията учител — КПСС, стана по-крепка и по-здрава. Под негово ръководство започна своето историческо признание и победоносен ход априлската линия на Партията.

2

Започнаха години на огромно творчество, където теоретическите разработки не отстъпваха от потребностите на практиката. Априлският полъх проникваше във всички сфери на строителството на социализма. Изменяше се икономиката, нейната структура, развиваха се модерни отрасли; българското село постигна най-високата концентрация и специализация, бяха изградени аграрно-промишлените комплекси; културната революция се обогати с невероятни ценности: науката и образованието излязоха на нови брегове; социалното управление непрестанно се демократизираше и т. н., и т. н. Победи, победи! Тяхното тържество беше ознаменувано в Програмата на Партията — **теоретическия връх на априлската линия.** Програмата изясни дълбоките промени, настъпили в България, обоснова изграждането на развито социалистическо общество, въоръжи кадрите с ясни перспективи.

Незаменимото богатство, което априлският курс дари на родината, е израстването на **кадрите, на хората, техният нов начин**

Digitized by Google

на мислене, на стил, на изкуството да управляват. Стил, съчетаващ в единство трезвия реализъм с дръзновението и новаторството; стил, съдържащ в себе си победа на научните методи и изучаване и изменение на практиката; стил, концентриращ в себе си уважение, почит и грижа за кадрите, за тяхното сплотяване; стил, който високо провъзгласи, че Партията прави всичко в името на човека, за неговото благо и щастие. Не само провъзгласи, но извърши толкова много за осъществяването на този свят девиз...

Да, победи, победи! Но над тях се извисява най-голямата, най-решаващата — издигане ръководната роля на Партията.

3

Априлският период е време на непрестанно повишаване равнището на теоретическата дейност на Партията. В решенията на конгресите, пленумите, в речите и докладите на др. Тодор Живков се съдържат забележителни теоретически разработки на нови, съвременни проблеми, продиктувани от живота. Да посочим задълбоченост та, с която бяха решени проблемите на икономическия голем; да подчертаем усъвършенстването на системата за социално управление; да спрем размисъла си върху теоретическите обобщения за взаимното проникване на двете собствености — държавната и кооперативната, тяхното по-нататъшно превръщане в общонародна собственост; да проследим постановките за развитото социалистическо общество, за извършващата се социална елнородност и съпровождащите я промени в Партията и държавата, промени, които ще ги преобразят в партия и държава на народа и пр. Теоретическото съкровище наистина е голямо и отразява най-ярко творческия заряд на априлския курс.

Задълбоченото осветляване на актуалните въпроси въоръжаваше и въоръжава Партията с верен компас и корабът не се натъкваше и не се натъква на подводни скали. По-високото равнище на теоретическата дейност на Партията учеше кадрите на обобщаващо, на аналитично мислене, увеличаваше тяхното изкуство да управляват, да организират масите, за да растат те като субективен фактор в историческото творчество.

Но както беше подчертано и в Програмата — каквито и въпроси да бяха разрешавани, какъвто и характер да са имали те, винаги и всякога Партията се е ръководила от марксизма-ленинизма, винаги и всякога е прилагала класовия подход към явленията и процесите. Ето го извора на вечната свежест на ленинската априлска линия. Ето защо по нашия път нямаше неясноти или отклонения, а поставените цели биваха постигнати.

Борбата, тревогите и мерките за издигане ръководната роля на Партията намериха своите критерии и в използването на целия комплекс от научни методи за изясняване характера на проблемите, за изнамирането на най-правилните решения, за усъвършенстването на стила на ръководството. Априлската пролет е цъфтеж на научността в партийната работа. Тя пронизваше както изучаването и развитието на вътрешнопартийния, така и направляването на целокупния обществен живот. На базата на конкретни социални изследвания се получаваше обилна информация, която позволяваше да се определят целите, да се прогнозира, да се програмира, да се създава комплекс от мерки за тяхното осъществяване. Стилът на партийните комитети и организации се развиваше по пътя на правилното планиране и вземане на научнообосновани решения, по пътя на създаване ефикасна организация за тяхното изпълнение, където програмно целевият и комплексен подход, системният анализ и самоанализ, конкрет-

Digitized by Google

ното изучаване на обстановката намериха широко поле за приложения. Новите форми на дейност — плановете за социално-икономическото развитие на колективите или на териториалните единици, разработването на програми по отделни важни въпроси, на методики за решението и проверката на изпълнението, за изследване на отделните операции — всичко това вече става на научна основа, което безспорно дава своя принос за засилване ролята на субективния фактор.

В грижите за повишаването на научността в партийната работа Партията винаги се е ръководила от основното изискване — научните методи, съвременните технически съоръжения имат и ще имат място само когато допринасят да се обогатяват ленинските принципи и норми на партиен живот, учението за Партията, защото априлската линия е класова, ленинска линия.

Теоретическите грижи се съпътствуваха с идейното и организационното укрепване на Партията. Създаде се здраво единство между идеологическата и организационната дейност — залог за всеки успех. Този процес се изразяваше в пълното приложение и развитие на ленинските принципи и норми на партиен живот. Колективността и вътрешнопартийната демокрация разгръщаха самодейността и активността на партийните органи и организации, на комунистите. Партията отиваше към всеки проблем с колективния ум на комунистите и трудещите се. Колективността се реализираше като градивна, ведра атмосфера, атмосфера на зачитане и уважение на мненията, на защита на критичната градивна мисъл. Този стил даваше и дава своите плодове — подобряваше се и се подобрява качественият състав на Партията, обогатяваше се и се обогатява нейният вътрешен живот, ефективността от идеологическите и организационните форми непрестанно расте, примерът на комунистите ставаше и става образец за безпартийните. Партийните комитети израснаха като органи на политическо ръководство. Партийните организации се развиваха и развиват като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи.

Априлската линия е линия на идеологическото и организационното укрепване на партийните редици, което е главна предпоставка за излизане на нейната ръководна роля в изграждането на развито социалистическо общество.

4

Процесите на пролетното разведряване, на пълните простори за колективността и демокрацията в Партията, нейната правилна политика оказаха огромно благотворно влияние върху израстването на активността и разгръщането на инициативите на трудещите се. И силата на априлския курс се състои в това, че той направи най-много да се превърне Партията в образец за цялото общество — най-демократично, единно и сплотено.

Развитието на социалистическата демокрация се изрази в усъвършенстването системата на социално управление. Определи се ясно мястото и отговорността на народните съвети, на Отечествения фронт, на Профсъюзите и Комсомола, на останалите масови организации. В не един партиен документ се посочва, че те са средство за участието на народа в управлението, че те изразяват и защищават неговите интереси. Колкото са по-силни, самодейни тези организации, толкова по-компетентно е партийното ръководство.

Април 1956 г. ще остане незабравим и затова, защото сътвори всички условия трудещите се да се почувстват господари на своето дело, да засилват своето творчество, което неведнъж се е изливало във всенародни движения. Никога както днес във всеки кът на роди-

Digitized by Google

ната не е кипяла такава надпревара — трудовите колективи поемат нови почини, одобряват насрещни планове. Цялото това многообразие на народното творчество и доверие е не само средство за по-висока производителност на труда, но и форма на широката демокрация. Трудовите колективи израстват от обект в субект на управление. Априлската линия е линия на масите.

Април 1956 г. ще остане паметен и затова, че той постави на още по-солидни и правилни основи взаимоотношенията и сътрудничеството на Партията с Българския земеделски народен съюз. Изпитали трагизма от разединението и поуките от съвместната борба против фашизма и контрареволюционната опозиция, българските комунисти и сдружени земеделци изковаха боен съюз в името на една цел — построяването на социализма. Цел, която през последните двадесет години обогати съдържанието и разнообрази формите на това единодействие, за да стане една съдба.

5

На историческия Пети конгрес на Партията Георги Димитров произнесе паметните слова, че българо-съветската дружба е като слънцето и въздуха за всяко живо същество. Слънце и въздух, които отгледаха независимостта и свободата на социалистическа България.

Минаха години. Дойде оня паметен ден, когато Леонид Брежнев, генерален секретар на ЦК на КПСС, и Тодор Живков, първи секретар на ЦК на БКП, провъзгласиха, че българо-съветската дружба е пример, образец на пролетарски интернационализъм.

Каква по-голяма оценка може да се даде на априлския курс? Защото в неговите градивни години сътрудничеството прерастваше във всенародно сближение по всички фронтове и направления — в икономиката, в политиката, в културата. Защото братството не се зачиташе само в основите на новите заводи, обекти; защото то не се проявяваше само в културен обмен; защото то не свършваше само със сключване на договори за взаимна дружба... То вече прерастваше в източник за преустройство на мислене, на стил, на класова и пролетарска зрелост. Както в единна кръвоносна система, опитът на КПСС преливаше в нашите идеи, методи, творчески се прилагаше, за да стане национален по форма и интернационален по съдържание начин на работа, начин на живот. В две партии, в две страни две отделни сърца трептяха и трептят в единен ритъм.

* * *

Отново идва пролет. Ще бликнат буйни потоците, ще разцъфтят цветовете. Ще бликнат и спомените на съвременниците, ще разцъфтят отново мечтите. Размисъл, оценка и самооценка ще изпълни съвестта — партийната съвест. Съвестта ще направи и равносметката — що сме изживели, що сме сътворили. Ще я направи Единадесетият конгрес, ще очертае бъдещите мащаби на социалистическото строителство. Равносметката е оптимистична — под чистото априлско небе сътворихме и изживяхме толкова, колкото беше необходимо, за да очертаем границите на един от най-интересните периоди от историята на Партията и страната.

Априлският период!

Digitized by Google

АПРИЛСКИЯТ ПЛЕНУМ И РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА НРБ

ТАНО ЦОЛОВ

член на Политбюро на ЦК на БКП и
първи заместник-председател на Министерския съвет
на НР България

В летописа на всеки народ има знаменателни събития, които оказват решаващо въздействие върху неговия обществено-икономически прогрес. За българския народ такова събитие представлява историческият Априлски пленум на ЦК на БКП, чиито решения бяха разработени и приети под ръководството на другаря Тодор Живков.

В десетилетните борби на Българската комунистическа партия за победата на новия строй за изграждане на социалистическото общество в Народна република България този пленум се нарежда сред такива трасиращи пътя за изпълнение на програмните цели на Партията събития, каквито са Бузлуджанският конгрес през 1891 г., I конгрес през 1919 г., V конгрес през 1948 г. и X конгрес през 1971 година.

Огромното и непреходно значение на Априлския пленум се определя от неговото многостранно, дълбоко проникващо и трайно благотворно въздействие върху цялото ни обществено развитие по пътя на социализма. Той възстанови напълно ленинските принципи на ръководство и норми на партиен живот и създаде всички предпоставки за последователно развитие на социалистическия демократизъм, за широко разгръщане на инициативата и енергията на Партията и народа.

Априлската линия се превърна в мощен фактор за ускоряване процеса на изграждане на социализма в България, за обновление, усъвършенствуване и развитие на всички сфери на обществения живот в съответствие с изискванията на обективните закони на общественото развитие. Върху основата на априлската линия стана възможно в толкова кратък исторически период НР България да пристъпи непосредствено към изграждане на развито социалистическо общество.

Със своите постановки и решения, със своя дух и насоченост Априлският пленум разкри широк простор и за техническия прогрес и научно-техническата революция. Той даваше и продължава да дава подтик на всички кадри и всички отряди на работническата класа, на трудовите селяни кооператори и на народната интелигенция за активна и широка борба за новото и прогресивното, за издигане на техническото равнище, на ефективността във всички области на обществения живот.

Digitized by Google

Следва да се подчертае огромният принос на Априлския пленум за разгръщане на борбата за всестранно усъвършенствуване на системата и механизма на социалното управление. В хода на практическото осъществяване на априлската линия все повече се засилваше вниманието на Партията и държавата към решаване на назрелите въпроси на усъвършенствуване на управлението и особено на управлението на икономиката.

Априлският пленум даде линия за все по-успешно и резултатно свързване на работата на Партията и държавата с неотклонното повишаване жизненото равнище на народа. Именно на основата на априлската линия на Партията нарастването на жизненото равнище на народа се превръща във все по-непосредствена и все по-комплексна задача, която практически се реализира.

С една дума априлската линия неотклонно развиваше и обогатяваше новаторския характер на БКП, все повече я превръщаше в творческа марксистко-ленинска партия, способна на основата на теорията на марксизма-ленинизма и отчитане на конкретните условия на развитието да взема и осъществява правилни и далновидни решения.

Априлската линия е плод на съзидателния дух на марксистко-ленинската теория, на опита и традицията на Българската комунистическа партия. Ето защо тя се превърна в плът от плътта и кръв от кръвта на партийните и стопанските кадри, на всички партийни организации, на професионалните съюзи и Комсомола, на Отечествения фронт. Тя беше възприета и от Българския земеделски народен съюз.

През изминалите две десетилетия от онези априлски дни на 1956 г. талантливият български народ, неговата славна работническа класа, трудовите селяни кооператори и народната интелигенция под ръководството на Централния комитет на Българската комунистическа партия постигнаха величествени завоевания.

Това са години на бурно развитие на материално-техническата база на социалистическия строй в унисон с научно-техническата революция, на ускорена индустриализация на страната и преимуществено изграждане на тежката промишленост. Години, през които се откри широк простор за бързо развитие на селското стопанство, за неговата концентрация и механизиране, за поставяне върху нови начала кооперативните стопанства и издигане ролята на селянина кооператор, труженик в социалистическото общество. Години на всестранен възход на всички отрасли на икономиката, на всестранно развитие на социалистическата икономическа интеграция и на външноикономическите отношения на страната.

Това са години на усъвършенствуване на производствените отношения, на развитие системата на управление и въвеждане на действени морални и материални стимули, на укрепване и по-нататъшно развитие на социалистическата демокрация, на издигане политическата зрелост и съзнателност на трудещите се.

Това са години на претворяване предначертанията на Партията за непрестанно повишаване на материалното и културното равнище на народа.

Народна република България сега разполага с основни производствени фондове на стойност около 31 млрд. лева, докато през 1956 г. техният размер възлизаше само на около 6 млрд. лева. Върху основата на тази мощна материално-производствена база националният доход нарасна над 4,8 пъти.

В резултат на прогресивното изменение на структурата на икономиката като цяло относителният дял на националния доход, създаван в промишлеността, нарасна от 36,5 на сто през 1956 г. на 54 на сто

Digitized by Google

през 1974 година. Все по-доминиращо място в промишлеността заемат такива прогресивни отрасли — носители на техническия прогрес, като енергетиката, машиностроенето, металургията и химията, чието производство от 1956 г. до 1974 г. е нарастало, както следва: на енергетиката — 9,5 пъти, на машиностроенето, електрониката и електротехниката — 25,6 пъти, на черната металургия — 25,2 пъти и на химията — 22,9 пъти. Окончателно са преодолени вредните последици от подценяването по време на култа към личността на изграждането на мощна за нашата страна черна металургия и във връзка с това на развитието на машиностроенето, както и ограничения подход към развитието на химията и другите прогресивни отрасли.

През периода на култа към личността много се говореше за развитието на селското стопанство, но по същество не се решаваха назрели кардинални въпроси в тази област като увеличаването на материалните стимули и доходите на селяните кооператори, внедряването на механизация, химизация и нови технологии и пр. Днес можем да отчетем, че и това е окончателно преодоляно.

Благодарение на правилната политика на Партията за ускорено и интензивно развитие на селското стопанство беше осигурено значително нарастване на средните добиви на основните селскостопански култури: за пшеницата — от 124 кг през 1956 г. на 352 кг през 1975 г., на ориенталския тютюн — от 61 кг на 123 кг и пр. По средни добиви на редица основни селскостопански култури България се нарежда на едно от първите места в света.

Реалните доходи на населението средно за едно лице през 1974 година са три пъти повече, отколкото през 1956.

Години, равни на векове — такава е равносметката от изминалото десетилетие.

Линията на Априлския пленум за ускорена индустриализация на страната придаде нови черти и разкри нови хоризонти и перспективи за активизиране на външноикономическите отношения на НРБ, за трайно и ефективно участие в социалистическата икономическа интеграция и въобще в международното разделение на труда. Върху основата на априлската линия последователно и неотклонно се разкриваха все нови и нови възможности и форми на сътрудничество на НРБ със СССР и другите социалистически страни, както и за разширяване връзките с развиващите се и развитите капиталистически страни.

Тези отправни положения бяха доразвити и конкретизирани на специалния пленум на ЦК на БКП през 1963 година. В духа на априлската линия, на Юлския пленум на ЦК на БКП (1968 г.) беше поставена задачата — интеграцията на икономиката на Народна република България с икономиката на другите социалистически страни да се осъществява на основата на все по-тясното сближаване и взаимно обвързване на нашата икономика с икономиката на Съветския съюз. На Юлския пленум през 1973 г. беше издигнато като непосредствена цел качествено новото съдържание на процесите на всестранното сближение и интеграцията със съветската страна, което, по думите на другаря Тодор Живков, ще доведе до това, че двете страни ще могат „да действуват като един организъм, който има едни бели дробове и една кръвоносна система“[1].

Дружбата и сътрудничеството с братските социалистически страни прерастнаха в присъщ и неотделим елемент на партийната и държавната политика, крайъгълен камък на външноикономическата дейност на страната.

---

[1] В. „Работническо дело“, № 262 от 19. IX. 1973 г.

Digitized by Google

Историческият опит непрекъснато потвърждава правилността на тази политика, доказа, че успешното икономическо развитие и изграждането на социализма в НР България може да се осъществява само чрез активното участие на страната в международното разделение на труда в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Следователно, когато говорим за забележителните успехи на страната, трябва дебело да подчертаем, че те са плод както на героичните усилия на талантливия български народ, така и на дружбата и сътрудничеството със социалистическите страни—членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, и особено с великия Съветски съюз, която се превърна в кръвно дело, в съдба на целия български народ и заедно с това във могъща материална сила на нашия социалистически възход.

Великата съветска страна ни оказа решаваща научно-техническа и икономическа помощ при изграждане на материално-техническата база на социализма у нас. Априлската линия за индустриализация на страната, за развитие на машиностроенето, електрониката, електротехниката, енергетиката, металургията и химията се осъществи напълно благодарение на неоценимата помощ и съдействие от страна на Съветския съюз, на ЦК на КПСС, на съветското правителство. По съветски проекти, със съветско оборудване и с помощта на съветски специалисти в България са построени стотици крупни заводи, електроцентрали и други обекти. Тези предприятия осигуряват от 3/4 до 9/10 от продукцията на енергетиката, металургията, машиностроенето и химията.

Помощта на Съветския съюз се отрази благотворно върху процъфтяването на нашето селско стопанство. Съветската високопроизводителна техника и технологии, както и челният агротехнически опит са солидна предпоставка за изграждане и развитие на кооперативния строй у нас. Трудово-кооперативните земеделски стопанства, а сега аграрно-промишлените комплекси са пример за подражание на много страни.

Не бихме могли да си представим разгръщането на научно-техническия прогрес и развитието на научния потенциал у нас без неоценимата подкрепа от страна на съветската наука и техника, без използване на богатия арсенал от научно-технически достижения на Съветския съюз.

Ярък израз на активните икономически взаимовръзки между нашите две страни са мащабите на планомерно развиващата се взаимна търговия. От около 220 млн. преводни рубли през 1955 г. стокообменът през 1975 г. вече достигна около 3 млрд. преводни рубли. През VII петилетка взаимният стокообмен ще надмине 20 млрд. преводни рубли. Делът на търговията със Съветския съюз съставлява над половината от общия обем на външната търговия на България.

Малко са случаите на подобна висока степен на концентрация на външната търговия на една страна с друга. При икономическата и политическата оценка на този факт трябва да се има предвид главно това, че той е следствие не на едностранчиво и недостатъчно динамично икономическо развитие, с каквито примери изобилствуват капиталистическите международни икономически отношения. Не. Той е резултат и същевременно — фактор за всестранно ускорено и ефективно икономическо развитие на нашата страна, превърнала се вече в крупен производител и износител на машиностроителна, химическа, хранително-вкусова, селскостопанска и други видове продукция за съветския пазар, за задоволяване на част от потребностите на съветския народ.

Именно благодарение на това ние изнасяме по-голямата част от

Digitized by Google

електрокарите, електротелферите, електронноизчислителната техника, радиосвързочната апаратура, силажокомбайните, тракторите, цигарите, консервите, калцинираната сода и други и у нас се създадоха редица крупномащабни производства и цели отрасли.

Разделението на труда, специализацията и кооперирането между България и Съветския съюз благоприятстват изграждането на оптимални мощности. Това е характерно особено за машиностроенето, електрониката и електротехниката, които се развиват като отрасли с висока серийност и голяма специализация на производството. Трябва определено да се каже, че за развитието на тези отрасли като сърцевина на тежката промишленост особено голямо значение има ролята на Съветския съюз за изпълнение на специалното решение на СИВ от 1963 г. във връзка с обръщението на нашата партия до централните комитети на партиите на братските страни. Сега износът на продукцията на машиностроенето, електрониката и електротехниката от 4,7 на сто от общия износ за СССР през 1956 г. достигна 49 процента през 1974 г. и надхвърля 600 млн. преводни рубли, а през VII петилетка се очертава да нарасне общо на над 6 млрд. преводни рубли. Неколкократно се увеличи износът на машиностроителната продукция и за другите страни. В резултат на всичко това България се нареди на 19-то място в света по износ на машини, като достигна и надмина много развити в икономическо отношение държави.

Стабилните, непрекъснато нарастващи по обем доставки на суровини, горива и материали от Съветския съюз имат решаващо значение за икономиката на НРБ. Това се отнася за нефта и нефтопродуктите, въглищата, кокса, целулозата, цветните метали, електроенергията, желязната руда, стоманата, добивания в Коми АССР дървен материал и други, за чието производство нашата страна не разполага с достатъчно природни ресурси.

Приетата от X конгрес Програма на БКП, проникната дълбоко от творческия дух на Априлския пленум, научно обоснова поетия курс към изграждане на развитото социалистическо общество в България. В изпълнение на тази грандиозна задача на Юлския и Октомврийския пленум на ЦК на БКП (1973 г.) беше начертана дългосрочна стратегия и набелязани практически мерки за още по-тясно сближаване на нашата страна със Съветския съюз.

Новият етап на всестранното сътрудничество, началото на който бе поставено с посещението на българската партийно-правителствена делегация начело с другаря Тодор Живков в Съветския съюз през 1972 г. и за чието развитие даде мощен тласък посещението на другаря Леонид Брежнев в България през 1973 г., е закономерен резултат и естествено продължение на цялото предшествуващо развитие на българо-съветските отношения, на последователната интернационална политика, осъществявана от БКП и КПСС.

Интеграционните мероприятия между НРБ и Съветския съюз понастоящем се осъществяват на широк фронт и са с голям обсег на действие, обхващат почти всички сектори и отрасли на икономиката. Тяхна организационна основа стават перспективните планове на нашите страни за периода 1976—1980 г. и до 1990 година. Изпълнението им постепенно ще доведе в бъдеще до непосредственото свързване на възпроизводствените процеси.

Наред с разширяване на дружбата и всестранната интеграция със Съветския съюз априлската линия даде широк простор и за развитие на двустранното сътрудничество и с другите братски социалистически страни. България участвува активно в международната специализация и кооперираме на производството. Тя сътрудничи в областта

Digitized by Google

на научно-техническите изследвания върху основата на сключени съглашения и координация на петилетните планове.

В резултат на това стокообменът на НРБ през периода 1956—1974 г се увеличи с ГДР — 8 пъти, с Полша — 19 пъти, с Чехословакия — 4 пъти, с Унгария — 5 пъти, с Румъния — 8 пъти, с Монголия в сравнение с 1960 г. — 3 пъти. Страните—членки на СИВ, заемат над 70 на сто от общия ни стокообмен, който все повече се превръща от традиционна, обикновена търговия в синтез на резултатите от специализацията, кооперирането и задълбочаването на социалистическата икономическа интеграция в сферата на материалното производство, синтез от разширяване участието в международното социалистическо разделение на труда.

Решителен тласък в развитието на икономическото и научно-техническото сътрудничество със социалистическите страни дават срещите на най-високо равнище на ръководителите на централните комитети на братските партии. Въз основа на постигната на тези срещи принципна договореност министър-председателите приеха съвместни програми за по-нататъшно разширяване и задълбочаване на социалистическата икономическа интеграция. Те са базата, върху която се изграждат нашите икономически отношения до 1980 г. и за по-далечна перспектива. За изпълнение на тези програми се провеждат системно двустранни консултации по основни въпроси на стопанската политика, координират се петгодишните и дългосрочните планове, разширява се специализацията и кооперирането, развиват се преки връзки между ведомства, обединения, научни организации и предприятия.

Всестранното сътрудничество между НРБ и СССР и икономическата интеграция с останалите братски социалистически страни са съставна част от общия процес на обединяване усилията в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ, за формиране на такива икономически взаимоотношения, отличаващи се с висока степен на международно разделение на труда и висока ефективност. В този процес с високоразвитата си материално-техническа база и научен потенциал, с многолетния си опит в областта на социалистическото строителство, със своя пример на интернационализъм и последователна марксистко-ленинска политика, с огромните си природни ресурси Съветският съюз обективно се явява център и основен стожер на страните от социалистическата общност. Като непосредствен инициатор и деен изпълнител на най-значителните интеграционни мероприятия, като мощна опора на световната социалистическа система и велика сила на международната арена той активно съдействува за перспективното развитие на интеграцията в интерес на цялата общност.

Последователна на своите интернационални традиции, вярна на заветите на великия син на нашия народ Георги Димитров. Партията на българските комунисти е една от инициаторките за създаване на Съвета за икономическа взаимопомощ. Тя провежда неотклонна политика за укрепване и повишаване на неговата роля като активен организатор на икономическото и научно-техническото сътрудничество между братските страни върху основата на принципите на марксизма-ленинизма и социалистическия интернационализъм.

България винаги е давала и дава своя принос за непрекъснатото усъвършенстване на сътрудничеството в СИВ. Тя взе активно участие в съставянето на Основните принципи на международното социалистическо разделение на труда, в разработването на Комплексната програма за развитие на сътрудничеството и социалистическата икономическа интеграция, в съставянето на съгласувания план за многостранни интеграционни мероприятия и други.

След приемане на Комплексната програма се създадоха още по-

Digitized by Google

големи възможности за съгласуване на икономическата политика и за още по-активно сътрудничество, за взаимно проникване и свързване на икономиките на братските социалистически страни, за усъвършенстване на съществуващите и внедряване на нови форми на интеграция.

Върху основата на обединяване усилията на страните—членки на СИВ, се осъществяват такива крупни мероприятия като изграждане на редица производствени мощности за суровинни и енергийни ресурси на територията на Съветския съюз и другите държави. Това води до рационално и трайно решаване на топливно-енергийните и суровинните проблеми на страните—членки на СИВ. Нашата страна участвува в строителството на Уст-Илимския целулозен завод с мощност 500 хил. тона белена целулоза, от които за България — 50 хил. тона годишно; Киембаевския азбестов комбинат с мощност 500 хил. тона азбест, от които за България — 40 хил. тона; Оренбургското газокондензатно находище и магистралния газопровод до западните граници на СССР с мощност 15 млрд. куб. м природен газ, от които ние ще получаваме 2,8 млрд. куб. м; железообогатителни комбинати, от които ще получаваме 650 хил. т чист метал; заводи за феросплави, от които ще получаваме по 8 хил. т ферохром и по хиляда т феротитан; 750 киловолтов електропровод Винница—Албертирша, който ще подсили обединената електроенергийна система „Мир".

Подписана е Генерална спогодба за сътрудничество по изграждането на мощности за производство на никел в Куба с капацитет 30 хил. т, в която участвува и България. Със съвместни усилия се предвижда изграждането в гр. Мозир на мощности за производство на фуражни дрожди от висококачествен парафин с капацитет 300 хил. т, от които ние ще получаваме годишно по 50 хил. т. Водят се преговори за съвместно изграждане на мощности за нефт с оглед увеличаване на доставките от СССР за останалите социалистически страни.

Проучват се възможностите и усилията за съвместно изграждане на заводи в страните—членки на СИВ, за титанов двуокис, за материал от алфа-целулоза за обувни изделия и за полиизопренов каучук в СССР, за целулоза и хартия от захарна тръстика в Куба и т. н.

В рамките на СИВ се засилва провеждането на широка специализация и кооперираме в особено важни производства и отрасли, която наред с координиране на взаимните доставки и разпределение на производството по видове и обем ще доведе до координиране на капиталните вложения, до съвместно изграждане и планиране на мощности. Това се отнася главно до машиностроенето и химическата промишленост, до багрилата, химическите средства за защита на растенията, преработката на нефт, лагерите, товарните и особено тежкотоварните автомобили, оборудването за атомни електроцентрали, производството на средства за контейнерно-транспортната система и т. н.

Участието в международната специализация и кооперираме в рамките на общността е важен фактор за повишаване техническото равнище на производството, за усъвършенстване структурата на националните икономически комплекси, за по-рационално използване на материалните, финансовите и трудовите ресурси. То съдействува в много голяма степен за издигане техническото равнище и качеството на продукцията, както и за изпълнение на задачата, която стои понастоящем пред всички социалистически страни — да внедряват в производството най-новите постижения на научно-техническия прогрес, да повишават производителността на труда и ефективността на производството и да подобряват още повече материалното благосъстояние на своите народи.

Голямо значение за задълбочаване на интеграцията придобива

Digitized by Google

съвместното планиране, чрез което се създава възможност за взаимосвързано и комплексно решаване на въпросите за производството и за реализацията на продукцията. В тази област е сложено само началото, но тя има изключително големи перспективи.

Нашата страна участвува в сключените спогодби върху многостранна основа за съвместно планиране на производството на някои видове металорежещи машини с цифрово-програмно управление, на технически средства за контейнерната транспортна система, на електронноизчислителната техника и други.

Съвместните производствени предприятия и обединения са също една от перспективните форми на икономическо сътрудничество в материалната сфера между социалистическите страни. Те дават възможност за концентрация на производството, за изграждане на оптимални мощности, за рязко повишаване техническото равнище и ефективността на изделията в съответствие с постиженията на научно-техническия прогрес.

Какво означава това за България, за развитието на някои нейни основни отрасли?

Върху основата на международната социалистическа интеграция ще продължи изграждането у нас на система от ядрени електроцентрали, които ще се превърнат в гръбнак на националната енергетика. Ще се увеличава доставката на нефт, газ, електроенергия и други енергоносители, за чиято цел вече са изградени газопровод и 400 киловолтов далекопровод. При това България ще вземе участие в осъществяването на разработвания сега проект за създаване на единна електроенергийна система на заинтересованите европейски страни — членки на СИВ.

Металургията у нас ще се развива върху основата на профилиране за производството на висококачествени сортове стомана и прокат. Обменът по тези позиции между Народна република България и страните—членки на СИВ, ще продължи да нараства. С помощта на СССР ще се разширява не само металургията у нас, но ще се изграждат мощности на територията на Съветския съюз с оглед осигуряване на съответни суровини и полуфабрикати за подхранване на третата металургична база. Ще се разшири и задълбочи интеграцията и в другите суровинно-енергийни отрасли.

Развитието на специализацията и кооперирането в машиностроенето, електрониката и електротехниката на нашата страна със СССР и другите страни ще бъде насочено към интензивни производствени връзки в електронноизчислителната техника, приборостроенето, радиотехниката, корабостроенето, производството на тежко нестандартно оборудване, подемнотранспортното, тракторното и селскостопанското машиностроене. Значително развитие ще получи производството на комплектни обекти и технологични линии за хранително-вкусовата промишленост и други.

Всичко това съдействува и ще съдействува за осигуряване на високи темпове на икономически растеж на България, за усъвършенствуване структурата на производството и повишаване на обществената производителност на труда върху основата на концентрация и специализация, на модернизация и реконструкция на производството, за по-нататъшно ефективно развитие на националния стопански комплекс и за по-пълно удовлетворяване на материалните и духовните потребности на народа.

Може определено да се каже, че задълбочаването на международната социалистическа икономическа интеграция в съответствие с приетата преди пет години Комплексна програма и издигането ролята на Съветския съюз и на неговата братска помощ отразява глобалната

Digitized by Google

тенденция в общия възход на световната социалистическа система — непрестанно разширяване на икономическото, политическото, идеологическото и културното сътрудничество между страните—членки на СИВ, при изграждане на развито социалистическо общество и на комунизма.

Тези внушителни успехи, непрестанният възход на социалистическата общност, корениящи се в новия, социалистически тип отношения между нашите страни, особено силно се открояват върху фона на енергийната, валутната, социално икономическата и политическата криза, която раздира в настоящия момент капиталистическия свят. Те по най-категоричен начин опровергават и злостните клевети на маоистите, които са готови да се съюзят и с дявола и всячески се мъчат да хвърлят черно петно върху социалистическата общност, да омаловажат резултатите от социалистическата икономическа интеграция и ролята на Съветския съюз за развитието на отделните страни и на общността като цяло.

Сега се разгръща широка дейност за още по-голямо задълбочаване на сътрудничеството в съответствие с изискванията на новия етап. Това налага по-нататъшно разширяване и усъвършенствуване на съвместната планова дейност, включваща координацията на плановете, прогнозирането, планирането на отделни отрасли и производства. Съдържаща разработването на дългосрочни целеви програми за съвместно комплексно решаване на крупни проблеми на икономическото развитие. за осигуряване потребностите на страните от основните видове енергия, горива и суровини; за машиностроенето; за удовлетворяване рационалните потребности от основни видове продоволствени и промишлени стоки за народно потребление и за транспортните връзки.

Наред с развитието на сътрудничеството със страните—членки на СИВ, което е основно направление на външноикономическите връзки, България разширява икономическите си отношения и с други страни.

Участието на НР България в социалистическата икономическа интеграция създава условия за утвърждаването ѝ като достоен и желан партньор в икономическото сътрудничество с развиващите се и с капиталистическите държави Не може да има значителни постижения в разширяването на икономическите връзки с развиващите се страни, ако усилията не бъдат в синхрон с политиката за интегрирането ни в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ. Не може да има резултатни икономически отношения с капиталистическите държави, ако при развитие на сътрудничеството с тях не се взема под внимание участието ни в международната социалистическа икономическа интеграция Следователно проблемите за изграждане на ефективна икономическа структура на НРБ и за ефективно участие в международното разделение на труда се решават и ще се решават предимно чрез задълбочаване участието на страната ни в социалистическата икономическа интеграция — гръбначният стълб на външноикономическите ни отношения.

В духа на решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП нашата страна осъществява активно сътрудничество с развиващите се страни, разширява непрестанно на взаимоизгодни начала търговско-икономическите си отношения с развитите капиталистически държави, все повече разширява и задълбочава сътрудничеството със съседните балкански страни — Гърция, Турция и Кипър. В резултат на разширените външноикономически връзки стокообменът на НР България с несоциалистическите държави нарасна значително.

Постигнатите успехи в обществено-икономическото развитие, в промишлеността и особено в селското стопанство правят България все по-привлекателна сила за развиващите се държави, тръгнали по пътя

Digitized by Google

на икономическата независимост и социалния прогрес. Те са изключително благоприятна предпоставка за задълбочаване на икономическите взаимоотношения, за оказване на помощ за ускоряване на обществено-икономическото им развитие. Главното в икономическите ни отношения с развиващите се страни е: разширяване на износа на комплектни обекти, оказване на техническа помощ в селското стопанство и в областта на изграждането на хидроенергийни, хидромелиоративни и други обекти; в геологопроучвателните работи; изпращане на специалисти в различни области, като срещу това получаваме от тях необходими ни промишлени изделия и други стоки.

Досега България е извършила в кратки срокове и на високо техническо ниво проектиране, строителство и геоложки проучвания в повече от 25 страни в Африка, Азия и Европа и особено в страните от Близкия изток. Сред обектите, построени от нашата страна, особено се открояват комплексът от сложни съоръжения на международното летище в столицата на Ирак — Багдад, спортните комплекси в Тунис и градовете Триполи и Бенгази в Либия; язовирът „Гру" в Мароко и язовирите „Растан" и „Мехарде" в Сирия; жилищните комплекси „Завия-Хомс Бенгази" и „Себха-Убари" в Либия; националният театър в столицата на Нигерия, който е един от най-големите в Африка и ще побира 10 хиляди зрители; пътят Кут—Насрия в Ирак, жп линията Ороито—Латакия в Сирия; силозите в гр. Латакия — Сирия и гр. Барче в Либия; мостовете „Суейра" в Ирак и „Растан" в Сирия; ТЕЦ „Скикда" в Алжир и други.

В настоящия момент се извършват проектиране, геоложки проучвания и строителство на обекти в областта на селското стопанство, на хидромелиоративни обекти, при изграждането на жилищни комплекси, стадиони, здравни заведения, културни комплекси, летища в Ирак, Алжир, Либия, Нигерия, Тунис, Мароко и други страни.

Постигнати са значителни успехи в износа на комплектни обекти. България досега е изнесла птицекомбинати за бройлери и яйца, консервни и тухларски предприятия, завод за феросилиций, за електромотори и за сушен лук в Сирия, Ирак, Египет, Иран, Аржентина, Перу и другаде. Напоследък български стопански организации водят преговори за изграждане на крупни предприятия като завод за сярна киселина в Индия, кожарски завод в Танзания, рудодобивен и преработващ комплекс за фосфати, за калцинирана сода, големи хидромелиоративни и селскостопански комплекси.

Характерна особеност в развитието на външноикономическите връзки с капиталистическите страни е изграждането им все повече и повече на дълготрайна основа върху принципите на мирното съвместно съществуване.

С повечето европейски капиталистически страни вече са сключени дългосрочни спогодби за развитие на икономическо, промишлено и техническо сътрудничество. Бяха разработени и подписани и конкретни програми с Италия, Франция, ГФР, Англия, Австрия, Финландия и др. При съвременните условия особено значение за разширяване на връзките с тези страни има взаимната изгода, т. е. нарастване не само на вноса от тях на комплектни обекти, суровини и други материали, както беше досега, но и на износа за тях на наши промишлени произведения и машиностроителна продукция с оглед установяване на нормални търговски взаимоотношения. Много перспективна форма в това отношение е промишленото коопериране, за чието развитие вече са подписани над 75 конкретни договора и значителен брой генерални съглашения с крупни концерни и фирми.

Не ще и съмнение, че след провеждане на Общоевропейското съвещание за сигурност и сътрудничество през 1975 г. са създадени ус-

Digitized by Google

ловия взаимоотношенията с несоциалистическите страни да се разширяват. Както посочи другарят Тодор Живков в речта си в Хелзинки, решенията на съвещанието „създават предпоставки за отстраняване на бариерите и дискриминацията в търговията, за стимулиране на двустранното и многостранного сътрудничество в областта на икономиката, науката, техниката и опазването на околната среда, за по-рационално и по-справедливо международно разделение на труда"[1].

Ето защо нашата външна политика е насочена към осъществяване на взаимоизгодни връзки, които са подчинени на глобалната стратегия за превръщане на разведряването на международните отношения в необратим процес.

Двадесетгодишният юбилей от историческия Априлски пленум на Централния комитет на Партията съвпада с провеждането на XI конгрес на БКП. Тези две събития олицетворяват единството на осъществения твърдо и последователно от Централния комитет на БКП начело с архитекта на априлската линия другаря Тодор Живков извървян победоносен път на революционни социалистически преобразования и перспективите за по-нататъшното изграждане на развитото социалистическо общество у нас.

Постигнатите успехи след Априлския пленум както в областта на обществено-икономическото развитие, така и в международните отношения са огромен капитал, който Партията влага в своята стратегия и тактика за бъдещото развитие на страната. Както досега, така и в перспектива априлската линия ще се реализира върху основата на всестранната интеграция със Съветския съюз, на дружбата и сътрудничеството със страните—членки на СИВ.

Във всестранната интеграция със Съветския съюз, в дружбата и сътрудничеството ни със страните—членки на СИВ, нашата Партия и социалистическата ни държава виждат могъщ лост за по-бързо и успешно изграждане на развитото социалистическо общество, за неотклонно издигане на жизненото равнище на народа. Те виждат могъш лост и за укрепване на социалистическата общност, за разведряване на международните отношения, за укрепване на мира и сигурността върху планетата, за ускоряване на световния революционен процес, за пълна и окончателна победа на социализма и комунизма.

Колкото повече се отдалечаваме от годината на Априлския пленум, толкова по-ярко блести и се възвисява неговото значение. Априлската линия предопределя бъдещите успехи на социалистическата ни родина, допринася и ще допринася за укрепване мощта и авторитета на Народна република България.

---

[1] В. „Работническо дело", бр. 212 от 31. VII. 1975 г.

Digitized by Google

АПРИЛСКАТА ЛИНИЯ — НОВ ЕТАП В МЕЖДУНАРОДНАТА ДЕЙНОСТ НА БКП

КОНСТАНТИН ТЕЛЛАЛОВ
секретар на ЦК на БКП

Априлският пленум — исторически повратен момент в живота на нашата Партия и страна — **бележи началото на нов, изключително плодотворен етап и в международната дейност на Българската комунистическа партия.** Априлската линия във всеобхватната дейност на Партията и страната създаде **здрави вътрешни предпоставки за издигане на международния авторитет на БКП, за укрепване позициите и престижа на НР България в света.**

БКП отговори на съвременните изисквания и проблеми на международния живот с класова, марксистко-ленинска зрелост, с верен усет към новите явления, с размах и перспективност при теоретическото разработване и практическото осъществяване на външната политика.

Обръщайки поглед назад към изминатия път, с удовлетворение и гордост можем да отбележим, че **априлската линия даде и дава богати плодове във всички основни направления на нашата международна дейност.**

* * *

Единството на комунистическите партии от страните, поели пътя **на** социализма след Втората световна война, и тяхната сплотеност около КПСС и СССР изиграха решаваща роля за проваляне плановете на империализма и вътрешните контрареволюционни сили, за възстановяване на народното стопанство и стабилизиране на икономиката, за победата и консолидирането на социалистическия строй. **Световната социалистическа система — най-голямото завоевание на международната работническа класа след победата на Великата октомврийска социалистическа революция, е рожба на това единство.** Последните десетилетия от новия летопис на социалистическите страни бележат качествени изменения в тяхното възходящо развитие. Първата и най-могъща социалистическа държава — Съветският съюз, пристъпи към изграждането на комунизма. Повечето от останалите братски страни навлязоха в етапа на изграждане на развито социалисти-

Digitized by Google

ческо общество. Социалистическата система стана могъщ ускорител на обществения прогрес, все повече се утвърждава като определяща сила на развитието на човечеството.

В съответствие с изработената интернационалистична априлска линия и съобразно с новите изисквания Българската комунистическа партия разглежда партийното, политическото, икономическото, идеологическото и културното сътрудничество на братските партии и страни като обективна потребност с първостепенно значение. БКП е убедена, че това сътрудничество дава възможност да се осигури хармонично развитие на всяка социалистическа страна и на световната социалистическа система като цяло. Ето защо с цялата си дейност българските комунисти се стремят към по-нататъшно задълбочаване на магистралната тенденция — укрепването на дружбата, сътрудничеството, сплотеността и всемерното сближаване на братските народи и страни.

БКП гледа на сближаването на страните от социалистическата общност като на **комплексен процес на органично взимно проникване и взаимодействие, на установяване на общи критерии и позиции във всички области на живота.** Разширяването и задълбочаването на отношенията в сложните и разнообразни условия, при които работят братските партии, предполага, от една страна, спазване на установилите се, колективно изработени принципи на партийни взаимоотношения, и от друга, постоянно търсене и намиране на ефикасни, разнообразни и по-съвършени форми с оглед по-нататъшното развитие на тези взаимоотношения и повишаване на тяхната ефективност.

Неоценимо достояние на БКП и българския народ **са братските отношения с великия Съветски съюз и с неговата Ленинска комунистическа партия.** Българо-съветската дружба е **„една от главните движещи сили на нашето развитие, условие и гаранция за бъдещия възход на нашето социалистическо отечество, за неговия утрешен ден“[1]. Висотата,** на която тези отношения са издигнати днес, и истински интернационалният характер, с който те се отличават, са най-яркото доказателство за правилността на априлския курс на Партията.

За развитието и на българо-съветските отношения през този период най-голяма е заслугата на другаря Тодор Живков, който всеотдайно вложи в това историческо дело присъщата му енергия, инициативност и последователност. В тази негова дейност като жалони се открояват април 1956, декември 1963 и юли 1973 г. „Централният комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз — заяви другарят Леонид Брежнев — високо цени изпълнените с истинско братско доверие отношения, които се създадоха между нас и Централния комитет на Българската комунистическа партия, с неговия авторитетен ръководител, верен син на българския народ, виден деец на международното комунистическо движение, наш добър приятел и боен другар Тодор Живков.“[2]

Основните насоки за развитието на всестранното сътрудничество със Съветския съюз в етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас, които Юлският пленум (1973 г.) прие, са **трайна програма, подготвена и обусловена от цялото наше историческо развитие.** Тя е творчески принос в усилията за усъвършенстване на взаимоотношенията със Съветския съюз, отговор на една историческа необходимост не само за българо-съветските отношения. Комплексният и далновиден подход, който другарят Тодор Живков прояви при разработването на Основните насоки, съответствува на обективно

---

[1] Десети конгрес на Българската комунистическа партия, Доклади. Решения. Партиздат, С., 1973, с. 233.

[2] В „Работническо дело“, бр. 263 от 20 септември 1973 г.

Digitized by Google

закономерния процес на обогатяване формите и съдържанието на връзките между социалистическите страни. В изработването и осъществяването на тези решения Партията се ръководи от **диалектическата връзка между вътрешната и външната политика на НР България, между националните и интернационалните измерения на социалистическите завоевания, между истинския патриотизъм и интернационализма.** „Всичко, което е принос за укрепване на българо-съветската дружба и сътрудничество — отбеляза другарят Живков, — е същевременно принос и за укрепване на световния социализъм и на мира в света."[1]

Всестранното сътрудничество и сближаване между двете братски партии и държави обхваща всички сфери на партийния, държавния и обществения живот. Споява и определяща роля за неговото развитие има междупартийното сътрудничество, което след 1956 г. непрекъснато се разширява, задълбочава и разнообразява и е образец на истински братски отношения. Осъществявано днес на всички равнища — от централните партийни органи до партийните комитети на окръзи и области, на градове и предприятия, на АПК и колхози, на учебни заведения и институти, това братско сътрудничество се превръща в ежедневно кръвно дело на трудещите се от двете страни.

Българската комунистическа партия непрестанно и всемерно развива сътрудничеството и с другите братски партии и страни от социалистическата общност.

Многостранните преговори на най-високо партийно и правителствено равнище в рамките на Политическия консултативен съвет на Организацията на Варшавския договор и Съвета за икономическа взаимопомощ, Кримските срещи на първите ръководители на партиите, съвещанията на секретари и други отговорни дейци на централните комитети, международните работни групи, научните конференции, семинари и други на сегашния етап са **основни елементи от механизма на многостранното сътрудничество в социалистическата общност.**

БКП активно участвува в изграждането и функционирането на **този механизъм.** Това е логичен израз на нейната последователна политика след Априлския пленум, насочена към все по-тясно сближаване със социалистическите страни. Резултатите от многостранното сътрудничество нагледно показват, че само с общи, обединени усилия най-добре може да се осмисля и прилага колективният опит, да се обогатяват марксистко-ленинската теория и практика, успешно да се изгражда и развива новият строй. Социализмът „твори нови, по-високи форми на човешкото общежитие, когато законните потребности и прогресивните стремежи на трудещите се маси от *всяка* национален ще бъдат за пръв път задоволени в интернационалното единство..."[2]

Убедителен пример за правилния подход при решаването на едромащабни задачи на многостранна основа в стопанската област е реализирането на **Комплексната програма, приета на XXV сесия на СИВ.** Нейното успешно изпълнение има решаващо значение за хармоничното и всестранно икономическо развитие на всяка братска страна, за укрепване на политическото единство на социалистическата общност. Затова Българската комунистическа партия, българското правителство полагат големи усилия тази програма последователно и творчески да се осъществява.

В областта на външната политика този подход намира израз в

---

[1] Кристално чиста дружба, С., Партиздат, 1972, стр. 118.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 21, с. 26.

Digitized by Google

съгласуването и настойчивото провеждане на общата линия и конкретните действия на братските социалистически страни на международната арена. Изпълнението на **Мирната програма на XXIV конгрес на КПСС,** която братските партии приеха като своя, дава плодотворни резултати. Ние сме свидетели и активни участници в превръщането на мирното съвместно съществуване в основна норма на взаимоотношенията между държавите с различен обществен строй. Процесът на международното разведряване се задълбочава, създават се предпоставки за превръщането му в необратим. В съревнованието между социализма и капитализма сега на преден план излизат икономическият, идеологическият, политическият и дипломатическият плацдарм. Единната стратегия и тактика на социалистическата общност в международния живот издига още по-високо авторитета на всяка от страните и заедно с това умножава ефективността на техните колективни действия. „Колкото по-здрав е бойният съюз на социалистическите страни — подчертава другарят Леонид Илич Брежнев, — толкова по-уверени се чувствуват силите на мира и прогреса в целия свят, толкова по-ефикасен е отпорът, който дават навсякъде свободолюбивите народи срещу агресивната политика на империалистите."[1]

За успешното строителство на социализма и комунизма, за непрекъснатото задълбочаване и ускоряване на световния революционен процес е жизнено необходимо непрекъснато да се укрепва **идейното единство** на комунистическите партии, да се води постоянна и упорита борба срещу проявите на национализма, срещу всякакви отклонения от марксизма-ленинизма. Империализмът се стреми да компенсира провала си в пряката конфронтация срещу социализма чрез активизиране на своите действия в идеологическата сфера, разчитайки на активната подкрепа на маоизма и на проявите на национализъм и ревизионизъм. Това налага постоянно да се засилва идейното единство на братските партии върху основата на марксизма-ленинизма, да се съгласуват общите им усилия в идеологическата борба на световната арена.

Самият живот доказва, че **силата и въздействието на социализма в международен мащаб се определят не само от успехите на отделните социалистически държави, но и от тясното им взаимодействие и сътрудничество в рамките на социалистическата общност.** Същевременно това взаимодействие и сътрудничество са сигурен залог за бърз и безпрепятствен напредък по пътя на социалистическото изграждане на всяка страна. Такъв именно подход, към който неотклонно се придържа БКП, осигурява **правилно диалектическо единство на националните и интернационалните интереси.** Всяко друго „особено тълкуване" на нашата революционна теория крие сериозна опасност от отклонения и грешки, които неминуемо нанасят вреда на действителните национални интереси, на световния революционен процес.

За българските комунисти градивното участие на Народна република България в двустранното и многостранното сътрудничество, в Съвета за икономическа взаимопомощ, в Организацията на Варшавския договор, в съвместните инициативи и мероприятия, придържането към колективно изработената и съгласувана линия на братските партии и страни са основен критерий за вярност към принципите на социалистическия интернационализъм.

---

[1] В. „Правда", бр. 301, 28 октомври 1969 г.

Digitized by Google

• • •

Народна република България стана съинициаторка за свикването и взе най-активно участие в подготовката и провеждането на **Съвещанието за мир, сигурност и сътрудничество в Европа,** очертало се като преломен момент в междудържавните отношения на континента и света, важна крачка по пътя на затвърдяването на принципите на мирното съвместно съществуване и **начало на нов етап в разведряването и превъзмогването на напрежението,** събрало подкрепата на всички, които милеят за бъдещето на човечеството и народите. След съвещанието **БКП и НРБ още по-активно и неуморно ратуват постигнатите многостранни договорености все по-пълно и по-резултатно да се осъществяват, да не се помрачава духът на Хелзинки.** Те дават своя принос за затвърдяването на световния мир, за разбирателство и сътрудничество между народите на Балканите, в Европа и в света.

Със своята дългогодишна миролюбива външна политика **нашата страна се утвърди като първостепенен фактор на мира, сигурността и сътрудничеството на Балканите.** Сега отношенията ни с всички съседни страни са нормални и приятелски, сътрудничеството с тях се развива по възходяща линия във всички сфери — политическа, икономическа, културна. Изцяло е преодоляно някогашното напрежение по нашите граници. За първи път в нашата история е установен и се поддържа **активен диалог на най-високо равнище с всички съседи.**

Ръководена от разбирането, че социализмът на Балканите е стабилизиращ фактор на мира, БКП отдава първостепенно значение на своите отношения с балканските социалистически страни, неуморно работи за развитието на тези отношения. Разширява се и се задълбочава всестранното сътрудничество със социалистическа република Румъния на базата на общото ни участие във Варшавския договор и Съвета за икономическа взаимопомощ. В отношенията на нашата страна със Социалистическа федеративна република Югославия е отбелязан значителен напредък в развитието на политическите контакти, чувствително нарасна стокообменът, разшириха се културните връзки. Полагат се усилия за нормализиране и подобряване на отношенията с НР Албания.

В своята политика към балканските капиталистически страни НР България се стреми максимално да оползотворява всички възможности за развитие на отношенията и с тях. Още в средата на 60-те години бе установен конструктивен диалог на най-високо равнище с Турция. През 1964 г. бяха подписани серия от споразумения за уреждане на висящите финансови, икономически и други въпроси с Гърция. С това бе даден съществен принос за политическото разведряване и утвърждаване принципите на мирно съвместно съществуване на европейския континент. **Нови перспективи се разкриват след настъпилите положителни промени в света и особено след Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа.** С декларациите, които България подписа с Турция и Гърция, бе даден добър пример за поемане на допълнителни ангажименти за прилагане принципите на взаимоотношенията между държавите, прокламирани в Хелзинки.

Нашата страна неотклонно подкрепя борбата на кипърския народ за запазване на независимостта, териториалната цялост и суверенитета на Република Кипър, за изтегляне на чуждите войски и премахването на чуждестранните военни бази от острова.

Активната балканска политика на БКП и НРБ е проникната от **убеждението,** че взаимното доверие и разбирателството между **всички страни** от Балканския район, укрепването на мира **и сигурността в**

Digitized by Google

него и превръщането му в зона на добросъседство и сътрудничество отговаря на интересите на всички страни и не е в ущърб на никоя от тях. На усилията си в тази насока нашата Партия е гледала и гледа като на съществена проява на своя дълг пред световния мир и световния прогрес и заедно с това — осигуряване на необходимите благоприятни условия развитото социалистическо общество у нас все по-успешно да се изгражда.

* * *

Критичното осмисляне на изминалия път, което настъпи в световното комунистическо движение в средата на 50-те години, допринесе за творческо развитие на марксистко-ленинската теория, за обогатяване на стратегическите и тактическите възгледи на комунистическите партии, за създаване на нови форми на интернационално сътрудничество. Още повече нарасна ролята на комунистическото движение и то се превърна в най-влиятелната политическа сила на нашето време.

Този процес не протече гладко и без трудности. Оказаха съпротива догматизмът и сектантството, неверието и консерватизмът. Едновременно с това се активизираха ревизионизмът, национализмът и антисъветизмът.

Историческият опит и зрелост на Българската комунистическа партия се проявиха още на самия Априлски пленум, който ясно потвърди безпределната вярност на БКП към марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм и се обяви против догматизма и сектантството, против „левия" и десния ревизионизъм. Централният комитет на Партията възприе твърда принципна линия срещу опасността от разнихряне на дребнобуржоазната стихия и осигури единството на цялата партия и народа на базата на априлската линия за по-нататъшното пълно разгръщане на историческите предимства и възможности на социалистическия строй във всички области на живота.

В условията след Априлския пленум в нова светлина се постави и въпросът за единството на международното комунистическо и работническо движение. При липсата на единен организационен център някои партии бяха склонни да подценяват необходимостта от единодействие и сплотеност. Още тогава нашата партия защити твърдо становището, че марксистко-ленинското единство на комунистическите партии е задължително условие за успеха на борбата против капитализма и за построяването на социализма. „В съвременната международна обстановка на преход в световен мащаб от капитализма към социализма яростта и подривната дейност на империалистическите кръгове срещу комунизма се засилват — посочи другарят Тодор Живков пред VII конгрес на БКП. — Да се подценява и пренебрегва в такъв решаващ момент борбата за укрепване на единството на световното комунистическо движение, да се търпят прояви на националистически, буржоазни по същество тенденции, да се противопоставят националните интереси на отделните партии и страни на общите интернационални интереси на международното комунистическо движение и социалистическия лагер значи не само да отслабваме съпротивителните сили на нашия лагер и световното работническо движение, но и да посщряваме агресивността на империализма, да изправяме пред съдбоносна опасност комунизма."[1]

Активното участие на Българската комунистическа партия в световното комунистическо движение не може да бъде разбрано и оцене-

[1] Т. Живков, Избр. съч., т. 2, с. 195—196.

Digitized by Google

но правилно, ако не се помнят многолетните интернационалистични традиции на българските комунисти. След Априлския пленум в създадената нова творческа обстановка в БКП и нейния Централен комитет тези благоевско-димитровски традиции бяха продължени и развити и това допринесе за още по-голямо издигане на авторитета на Българската комунистическа партия в дружното семейство на братските комунистически и работнически партии. „На Българската комунистическа партия и нейното ръководство — сочи генералният секретар на ЦК на Перуанската комунистическа партия Хорхе дел Прадо — от момента на основаването ѝ от Димитър Благоев до наши дни, когато начело на Партията е Тодор Живков, без да се забравя времето, когато тя бе ръководена от великия Георги Димитров, е присъща ненарушена приемственост на идеологическата и политическата линия. Именно поради това съчетание на теорията с практиката, на научния марксистко-ленински анализ на конкретната и общата действителност с могъщото усилие за нейното изменение в БКП по най-хармоничен начин се съчетават най-висшите и ефективни форми на пролетарския интернационализъм с най-творческо прилагане на марксизма-ленинизма в революционния процес в България."[1]

Никога по-рано мястото на БКП сред останалите комунистически партии не е било толкова значимо, никога влиянието на нашата Партия в световното комунистическо движение не е било така осезаемо.

Значителното активизиране на международната дейност на БКП след Априлския пленум даде възможност възгледите и позициите на българските комунисти да бъдат чути и разбрани от представители на много по-голям брой братски партии. Международните връзки на БКП обхващат днес почти цялото земно кълбо. Сега нашата партия поддържа отношения с 85 комунистически и работнически партии.

Периодът на претворяване в живота на априлската линия съвпада с преминаването към нови форми на обшуване в комунистическото движение. В новите условия международните и регионалните съвещания на братските партии, двустранните и многостранните консултации и срещи станаха основни форми за обсъждане на общите проблеми на движението и за осигуряване на единодействие. БКП винаги е била сред инициаторите и активните участници в тези прояви.

Значителен бе приносът на нашата Партия в подготовката и провеждането на Московските съвещания на комунистическите и работническите партии от 1957, 1960 и 1969 г. В тях тя се нареди сред най-активните и последователни радетели за единството в редовете на международното комунистическо и работническо движение. Документите, приети от тези съвещания, са важен принос в идейното богатство на марксизма-ленинизма. Те съдържат задълбочен теоретически анализ на световното развитие, станаха програма на антиимпериалистическата борба, основа за сплотяване на комунистическите и работническите партии, на всички революционни сили.

Новите възможности и перспективи за ускоряване на световния революционен процес поставят по-различни, по-отговорни задачи пред комунистическото и работническото движение. Нашата Партия счита, че са назрели условията да започне подготовката за ново международно съвещание на комунистическите и работническите партии, на което с общи усилия творчески и научно да се разработят стратегията и тактиката на комунистическото движение при новата международна обстановка.

---

[1] Из предговора към перуанското издание на Съчиненията на др. Тодор Живков.

Digitized by Google

БКП бе сред инициаторите за свикване на общоевропейското съвещание на комунистическите и работническите партии в Карлови Вари през 1967 г., което прие декларация „За мир и сигурност в Европа“ и други важни документи. В резултат на съгласуваните действия на братските социалистически страни, на комунистическите партии и всички демократични сили в Европа програмата, набелязана в документите от Карлови Вари, е вече изпълнена.

Българската комунистическа партия бе една от първите, които подкрепиха идеята за ново европейско съвещание на комунистическите партии. Тя взе активно участие в неговата подготовка на срещите във Варшава и Будапеща в края на 1974 г. и продължава да съдействува за успешното му провеждане.

Основният фактор, който пречи на укрепването на единството на комунистическото движение и засилване влиянието на световната социалистическа система, продължава да е теорията и практиката на маоизма. Сегашното китайско ръководство се превърна във фактически съюзник на империализма. Макар вредните последици от разколническите действия на маоистите в редица братски партии в общи линии да са преодолени или сведени до минимум, опасността от маоизма не е премахната напълно. Групата на Мао Цзе-дун се ръководи от хегемонистически, експанзионистически и националистически цели, които нямат нищо общо с марксизма-ленинизма, с интернационалния дълг пред световното работническо и комунистическо движение. Маоисткото ръководство на КНР се противопоставя на разведряването. То провежда курс на създаване на обединен фронт с най-реакционните сили, насочени против социалистическата общност. На тези опити активно и организирано трябва да противодействуват всички отряди на световното комунистическо и революционно движение.

В съвременните условия към проблема за единството на комунистическото движение следва да се подхожда комплексно като към проблем и политически, и идеологически, и организационен. Ръководейки се от такъв подход, Българската комунистическа партия се бори за пълно и действено единство на световното комунистическо движение, за още по-големи успехи в борбата за мир и социален напредък в света.

* * *

В периода след Априлския пленум усилията на Българската комунистическа партия за **разширяване и задълбочаване на сътрудничеството и единодействието с всички антиимпериалистически и антимонополистически сили** получиха изключително интензивно развитие и се превърнаха в едно от главните направления на целокупната международна дейност на Партията и държавата.

Нашата Партия между първите в международното комунистическо и работническо движение приложи на практика разбирането, че **съвременното националноосвободително движение е важна съставна част на световния революционен процес** и че след извоюване на политическата си независимост новоосвободените държави по силата на обективно закономерни фактори могат да се превърнат в съюзник на социализма.

БКП установи активни връзки с движенията и организациите, **които ръководеха борбата на своите народи за национално освобождение** срещу колониалните поробители. Със своята морална солидарност и безкористна конкретна помощ нашата страна дава своя принос **за ускоряване победата на националноосвободителните революции и съ-**

Digitized by Google

щевременно залага здрави основи за по-нататъшното развитие на всестранни отношения с новоосвободените държави. С това Българската комунистическа партия, българският народ, общото дело на социализма спечелиха верни привърженици и приятели в много страни на Азия, Африка и Латинска Америка.

Победоносната борба на виетнамския народ и другите народи от Индокитай срещу агресията на САЩ, справедливата борба на арабските народи в защита на техните законни интереси против израелската военщина, отпорът на революционна Куба срещу американския натиск, солидарността с народа на Чили — това са само някои от крупните събития на изтеклите две десетилетия, които дадоха повод нашият народ да изрази своята интернационална подкрепа.

На сегашния етап в центъра на обществения живот на младите независими държави стои въпросът за избор на пътя за по-нататъшното им социално-икономическо развитие.

Неотложните проблеми за осигуряване на бърз икономически напредък на тези страни все по-тясно се свързват със стремежа на широките народни маси към дълбоки преобразования по пътя на социалния прогрес. Независимо, че общественото развитие в тези страни е съпроводено с приливи и отливи, обективно и закономерно то извежда националноосвободителната борба на народите на по-висок етап. Осъзнавайки все по-ясно, че капитализмът не е способен да премахне вековната им изостаналост, да им осигури независимо развитие, все по-голям брой новоосвободени страни избират **пътя на некапиталистическото развитие и социалистическата перспектива,** провеждат прогресивна, антиимпериалистическа и миролюбива външна политика. Към това ги подтикват и непрестанните опити на империализма да запази системата на неоколониална експлоатация и несправедливото капиталистическо международно разделение на труда, да наложи на развиващите се страни различни форми на военно-политическо обвързване.

Като ръководна сила в нашето общество БКП насочва усилията на нашите държавни, стопански и обществени организации към **разширяване и задълбочаване на икономическото, научно-техническото и културно-просветното сътрудничество с развиващите се страни.** Първостепенна цел на това сътрудничество, основано на взаимна изгода, е да спомага съобразно с възможностите на нашата страна за икономическия подем, индустриализацията и аграрните преобразования в тези страни, за подготовката на национални кадри, за напредък на образованието и културата.

Българската комунистическа партия полага постоянни грижи за **установяване и всестранно развитие на контактите и сътрудничеството с управляващите демократични партии и движения и други прогресивни организации** от младите независими държави. Тези партии, обединяващи напредничави слоеве на селячеството, градската дребна буржоазия, патриотичната интелигенция и прогресивното офицерство, в процеса на борбата за национална независимост и преодоляване на социално-икономическата изостаналост се превръщат в носители на антиимпериалистически и антикапиталистически тенденции и както показва опитът, са способни да застанат на революционни позиции. Сега БКП поддържа активни контакти със 17 прогресивни и демократически партии и с 6 националноосвободителни движения. Редовните официални отношения с някои от тях продължават вече много години. Особено активни са връзките и сътрудничеството с Баас—Сирия и Баас—Ирак, Фронта за национално освобождение — Алжир, ФРЕЛИМО — Мозамбик, МПЛА — Ангола, ПАИГК — Гвинея Бисау и други партии и движения. Свидетелство за порасналия международен авторитет на БКП е участието на значителен брой делегации на революционно-демокра-

Digitized by Google

тични партии и организации в редица крупни обществено-политически прояви в нашата страна като Десетия конгрес на Партията, Международната конференция по случай 90-годишнината от рождението на Георги Димитров (1972 г.), 75-годишнината от основаването на БЗНС (1975 г.) и други.

С подписаните планове за обмяна на опит и сътрудничество отношенията с тези партии и движения са поставени на трайна делова основа. Във висшите и средните учебни заведения на НР България се учат хиляди студенти, курсисти и ученици, подготвят се стотици партийни, профсъюзни, кооперативни и други кадри от развиващите се страни, провеждат се семинари и курсове за изучаване на българския опит в различните области на социалистическото строителство.

* * *

Априлският пленум даде път и откри простор за творческо разгръщане и пълноценна изява в международния живот на всички обществени организации и комитети, професионалните, творческите и други съюзи. Те разшириха преките си двустранни и многостранни международни връзки, създадоха много нови и активно участват в дейността на международните организации.

Създадени бяха нови форми за международна активност на българската общественост — Комитет за балканско разбирателство и сътрудничество; комитетите за афро-азиатска солидарност, за европейска сигурност и сътрудничество, за солидарност с народите на Виетнам, Чили; Дружество за ООН, агенция „София-прес" и други. Тяхната дейност като неразделна част от цялостната активност на Партията на международната арена съдействува за решаването на основните задачи в борбата за мир и сигурност, срещу империализма и агресията, за сплотяване на всички прогресивни и демократични сили.

Отечественият фронт, Българските професионални съюзи, Димитровският комунистически младежки съюз, Комитетът на жените и другите обществени организации, съюзи и комитети работят активно за разширяване на международното сътрудничество и издигане авторитета на нашата Партия и държава, за запазване на световния мир.

Като изкорени неправилните сектантско-догматични разбирания за ролята на БЗНС в обществения живот на страната, Априлският пленум създаде атмосфера за всестранно плодотворно сътрудничество между комунисти и земеделци. В периода след пленума и БЗНС развива много активна международна дейност.

Постановките на пленума за отношението към съюзника и прилагането им на практика от Партията в условията на победилия социализъм и изграждането на развито социалистическо общество, получили по-нататъшно развитие в Програмата на Партията, са принос в развитието на ленинската теория за съюзника. За всички страни, изправени пред въпроса, по кой път да преустроят селското стопанство и дребнобуржоазното мислене на селянина, безспорните успехи на НР България по пътя на кооперирането без национализация на земята и в достигането на една от най-уедрените структури в земеделието с аграрно-промишлените комплекси са още един повод за повишен интерес към работата на нашата Партия на село, в това число и отношението ѝ към съюзника. Тези въпроси предизвикват жив интерес сред комунистите и прогресивните сили в много страни.

Нашите обществени организации развиват особено резултатна дейност за запознаване обществеността на други страни с постижения-

Digitized by Google

та на социалистическата ни родина в различните области на живота съобразно спецификата, характера и съдържанието на тяхната работа. Нараства и конкретният им принос при изучаване и внедряване на полезен за нашето развитие чужд опит.

Белег за повишена активност на българската общественост и международно признание на социалистическата ни родина е фактът, че само през последните години нашата страна беше домакин на такива крупни международни прояви като IX световен фестивал на младежта и студентите, VIII световен конгрес на профсъюзите, IX асамблея на Световната федерация на демократичната младеж, Конгреса на международния студентски съюз, Сесията на Световния съвет на мира, световните конгреси по философия и социология и много други. **България се утвърди като признато средище на международни конгреси, спортни, културни и научни прояви.**

• • •

Жизнеността и действената сила на априлската линия на БКП, осигурила успешен всестранен възход на страната, и забележителните й постижения на международната арена се открояват особено релефно в **смелия и творчески, научен подход на Партията към текущите и перспективните проблеми на развитието.** Благодарение на този подход нашата Партия в последните две десетилетия обогати марксистко-ленинската теория и практика с оригинални разработки по много актуални въпроси, към които се проявява жив интерес в чужбина.

Нашият опит се изучава, от него се заимстват конкретни идеи и решения. Това се дължи на факта, че под ръководството на своя Централен комитет Партията търси нови пътища, експериментира, разработва оригинално и цялостно назрелите проблеми на обществения живот. Приетата от Десетия конгрес програма, въоръжила нашата Партия с ясна перспектива за изграждането на развито социалистическо общество, е същевременно и принос в разкриване на общите закономерности на по-нагатъшното развитие на социализма.

Наред с нашите безспорни постижения в кооперирането на земеделието и уедряването на селското стопанство чрез аграрно-промишлените комплекси, в съвместната работа с БЗНС предмет на повишен интерес са и използването на насрещните планове, приложението на обществено-държавното начало, работата с интелигенцията, Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на народа, усъвършенстването на системата и механизма на социалното управление и други.

Красноречиво свидетелство за този огромен интерес в чужбина към опита на БКП е популярността на нейната теоретична мисъл и творчество. Само през последните години в десетки страни бяха издадени съчинения на другаря Тодор Живков, решения на конгреси и пленуми на ЦК на БКП, монографии и статии. Правдата за днешния ден на България, за нашите трудности и успехи, мислите и предначертанията за близкото и далечното бъдеще, които се съдържат в тези издания, се разпространяват с успех и се посрещат с голям интерес. „В докладите и речите на др. Тодор Живков — сочи Родолфо Гиолди, член на ПБ на Аржентинската комунистическа партия — се дават постановки и предлагат решения на нововъзникващите проблеми и с това те представляват ценен принос в съкровищницата на марксизма-ленинизма.“[1]

[1] Из предговора на аржентинското издание на Съчиненията на др. Т Живков

Digitized by Google

• • •

Формирането на външната политика и осъществяването на международната дейност на Партията и държавата след Априлския пленум е колективно дело на Централния комитет на Партията, на неговото Политбюро. Възстановена бе традицията на Политбюро системно да информира ЦК на БКП за важни прояви в международната област и да поставя на обсъждане и решаване основни въпроси на тази дейност. С това се издигна ролята на ЦК като творец и активен реализатор на външнополитическата линия на Партията между конгресите.

В това колективно дело ярко се откроява дейността на другаря Тодор Живков. Неговата творческа ленинска мисъл стои в основата на формирането на нашата външна политика, на нейните главни направления и прояви, а неизчерпаемата му енергия и организаторски талант са най-важният фактор за успешното ѝ претворяване в живота. Две десетилетия той е, който води диалога на България със света.

Известно е уважението, с което другарят Тодор Живков се ползва извън пределите на нашата страна като ръководител, съчетаващ новаторството с мъдростта на преживяното, опита на годините с перспективата на бъдещето. На международни срещи и разговори неговите партньори високо ценят принципността и откровеността му, познаването на проблемите, умението да остави на заден план дребното и маловажното в името на голямото и перспективното. С цялата си външнополитическа дейност другарят Тодор Живков обогатява нашия опит, трупа златен фонд от международен авторитет и признание за нашата Партия и държава.

Българската комунистическа партия, сплотена и единна, уверено върви към своя Единадесети конгрес, който несъмнено ще бъде още едно потвърждение на все по-нарастващия ѝ авторитет в световното комунистическо движение и нов триумф на нейната правилна марксистко-ленинска априлска линия.

Digitized by Google

ВАЖЕН ЕТАП В РАЗВИТИЕТО НА ПАРТИЯТА

проф. КОСТАДИН БАЙЧИНСКИ

Историческият Априлски пленум на ЦК на БКП през 1956 година постави началото на нов етап в развитието на Партията и страната, началото на формирането и творческото реализиране на априлската линия. Тази линия е пряко продължение на ленинската политика за строителството на социализма, разработена и провеждана под непосредственото ръководство на Георги Димитров. Тя е олицетворение на творческия дух на марксизма-ленинизма, на научния и новаторския подход на БКП при решаване на назрелите проблеми в живота на Партията и страната. Най-дълбокият смисъл, сърцевината на априлската линия се състои в това, че се издигна научното равнище на партийното ръководство във всички области на живота, решително се отхвърли всичко, което пречи да се изяви с пълна сила исторически обусловената и закономерно нарастваща роля на Партията като ръководител на трудещите се в изграждането на социализма.

Двете десетилетия след Априлския пленум ще останат в историята на Партията забележителни с дълбокото преустройство на нейния вътрешен живот и методи на ръководство. С последователност и настойчивост Централният комитет създаде нова творческа обстановка, сплоти кадрите от различните поколения на основата на партийната политика, утвърди ленинските принципи и норми във всички области на партийния и държавния живот. Това е период, в който още по-високо се издигна авторитетът и ръководната роля на Комунистическата партия, разширяват се и укрепват нейните връзки с масите, партийната и държавната работа се обогатиха с нови форми. Страната пое нов път на ускорено икономическо, социално и културно развитие, разгръща се творческата инициатива на партийните кадри и трудещите се.

Формирането и неотклонното провеждане на априлската политическа линия е колективно дело на ЦК и на цялата партия, но за нейното творческо развитие и практическо осъществяване особено голям е личният принос на др. Тодор Живков, който повече от две десетилетия като първи секретар на Централния комитет заедно с огромната политическа и организаторска работа по ръководството на Партията и държавата за разгръщането и развитието на социалистическото строителство у нас извършва и непрестанна творческа дейност, в центъра на която стоят ключовите проблеми на разностранното ни социалистическо развитие.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ЛЕНИНСКИТЕ ПРИНЦИПИ И НОРМИ — ОСНОВА ЗА ВСЕСТРАНЕН ПОДЕМ НА ПАРТИЙНАТА РАБОТА

Партията води борбата срещу култа към личността от позициите на творческия марксизъм-ленинизъм и комунистическата партийност.

В първите дни след Априлския пленум на ЦК на БКП през 1956 г.

Digitized by Google

и у нас някои идейно неукрепнали партийни членове не можаха правилно да разберат характера на борбата срещу култа към личността, поддадоха се на дребнобуржоазната стихия, на немарксистки и антипартийни възгледи.

Не можеше в една марксистко-ленинска партия, каквато е нашата, да се развиват вътрешнопартийната демокрация, критиката и самокритиката, да се прилагат правилни методи на работа, ако в нея се търпят нездрави изказвания, антипартийни прояви, ако съществуват опити за промъкване на чужди възгледи. Това можеше да подкопае дисциплината в Партията, нейната сплотеност и единство, да принизи нейния авторитет. Затова борбата за последователно провеждане на решенията на Априлския пленум се водеше на два фронта. От една страна, срещу „свързаните с култа към личността неправилни методи на работа, срещу бюрократизма, администрирането и декларативността, срещу всеки опит да се задушава критиката за възстановяване на ленинските принципи на партийно ръководство и от друга страна, срещу дребнобуржоазната неустойчивост и безпринципност, срещу каквито и да са антипартийни прояви"[1].

Историческата заслуга на Централния комитет начело с др. Т. Живков е, че Партията успя да запази и укрепи своето единство в условия, когато съществуваха наред с градивната партийна критика и подкрепа на априлската линия прояви на дребнобуржоазна стихийност и колебания, карнеристични и фракционни домогвания. Единството на партийните редове се градеше преди всичко на правилната партийна политика, на принципиалното отношение на ЦК към справедливата критика и на внимателното отношение към предложенията на партийните организации за преодоляване на недостатъците. Укрепването на единството беше пряка последица от правилния подход към кадрите и своевременното решаване на новите назрели обществени проблеми, на твърдия отпор срещу дребнобуржоазната стихия, срещу клеветническата критика и опитите да се дискредитират партийната политика и партийните дейци. То се дължеше и на твърдия отпор на чуждите на марксизма-ленинизма възгледи да се разглеждат обществените явления извън реално съществуващите класови отношения и да се забравя необходимостта от ясен класов подход към проблемите на развитието на демокрацията и свободата на личността.

Априлският пленум възстанови и утвърди основния принцип на партийното ръководство — **колективността в неразривна връзка с повишаване отговорността на партийните кадри, на всички комунисти за изпълнение на партийните решения.** ЦК излизаше от ленинската постановка, че колективността създава максимални възможности за изработване на основа на марксистко-ленинската теория и отчитане опита на масите научнообоснована партийна политика и нейното успешно провеждане в живота. Колективността е най-голяма гаранция срещу едностранчивостта и субективизма. След Априлския пленум колективността се развиваше в най-тясна връзка с всестранното развитие на вътрешнопартийната демокрация, с разгръщането на критиката и самокритиката и с използването на опита на комунистите и безпартийните трудещи се и тяхното възпитание в дух на творчество, новаторство и инициатива.

На Септемврийския пленум от 1956 г., както и в решенията на VII конгрес, се подчертава, че осъществяването на принципа на колективността е неразделно свързан с активното участие на всички комунисти в изработването на партийните решения, с борбата за тяхното изпълнение и високо чувство за лична отговорност. Развитието на колективността в никой случай не може да се сведе само до количеството на плену-

[1] Т. Живков, Избр. речи, доклади, статии, 1969 г., т. I, с. 474.

Digitized by Google

мите, заседанията, съвещанията, до броя на изказалите се. За нейното развитие трябва да се съди преди всичко по творческата атмосфера, съществуваща в работата на партийните органи — атмосфера на колективно, свободно и делово обсъждане на проблемите, на висока принципиалност, на смела партийна критика без оглед на лицата, на пълно равноправие между членовете на ръководения колектив, на зачитане мнението и критичните бележки на партийните организации и всички комунисти.

Утвърждаването на колективността Партията свързваше с възпитанието на партийните кадри и членове в дух на висока взискателност, дисциплина и лична отговорност за поръчаната работа.

Линията на нашата Партия още от основаването ѝ винаги е била и е да пази, още по-здраво да укрепва монолитността, идейното и организационното единство и желязната дисциплина в партийните редове. Тази именно линия нашата Партия неотстъпно и твърдо ще следва и занапред.[1]

С победата на социализма, ликвидирането на експлоататорските класи и укрепването на социално-политическото единство на обществото социалният състав на Партията стана по-еднороден. Издига се марксистко-ленинската съзнателност на партийните членове. Съществуващите различия и борбата на мнения в Партията все повече отразяват не както в преходния период главно класовата борба извън Партията и влиянието на дребнобуржоазната стихия върху нея, а са преди всичко израз на различния опит, различната политическа зрелост, различната оценка на дадени явления. Тази борба на различни мнения се развива върху основата на марксизма-ленинизма и се свежда не до спорове за генералната линия, а до търсене на най-ефективни методи и форми за ръководство на стопанството, до целесъобразност на едни или други мероприятия, до слабости и грешки на отделни ръководители. Деловите разисквания, изказването на критични и противоположни мнения, научните дискусии по проблемите на науката, литературата и изкуството, на ръководството на икономиката и културата са израз на партийната демокрация. Те, ако се провеждат на марксистко-ленинска принципиална основа, не само не пречат, а са предпоставка за правилна партийна политика, за укрепване на партийното единство.

Нашата Партия крепка и единна се бори за претворяване историческите решения на X конгрес за изграждане на развито социалистическо общество в България. Не може обаче да се забравя, че борбата между новото и старото, между творческия и бюрократичния подход, между новите потребности на партийната политика и някои вече остарели форми и методи на работа намират място в борбата между партийното обществено мнение и отделни консервативни и бюрократизирали се дейци и ръководители.

Всичко това ни задължава да не се самоуспокояваме и да продължаваме да работим за по-нататъшно укрепване на единството в Партията.

Както посочиха Програмата и Февруарският пленум на ЦК от 1971 г., единството на Партията трябва да се укрепва на основата на класово-партийния подход към явленията и тяхната оценка, на системната грижа за идейно-политическото възпитание на комунистите и издигане авангардната им роля сред трудовите колективи и във всички области на социалистическото строителство.

Комунистическата партия саморегулира своя вътрешен живот, прилага ленинските принципи и норми съобразно изменилите се обективни условия и се стреми правилно да отразява изискванията на прог-

[1] Т. Живков, Избрани съчинения, т. 2, с. 153—154.

Digitized by Google

ресивното обществено развитие, относителното съответствие на субекта с обекта на управление. Заедно с развитието на социалистическото общество изменението и усъвършенстването на неговата социална структура и укрепването на социално-политическото и идейното единство на народа се разгръща вътрешнопартийната демокрация и се усъвършенстват методите и формите на вътрешнопартиен живот. Това намира израз в правилното регулиране на социалния състав на Партията с оглед на настъпилите изменения в социалната структура, във формиране на ръководните органи, в по-високото научно равнище на партийното ръководство.

Майският пленум откри широко пътя **за неотклонно развитие на партийната демокрация**, за най-пълното използване на колективния опит на цялата Партия и възпитание на комунистите като принципни и мислещи, смели и делови хора, които свободно изказват своите мнения и съображения. Развитието на партийната демокрация създаде творческа атмосфера в партийните организации, пълно доверие и свободна размяна на опит между ръководители и ръководени. Тя осигури разгръщането на критиката и самокритиката като най-важно средство за самоконтрол на Партията и издигна партийния и обществения контрол за делата на ръководните дейци и всички комунисти като надеждна гаранция за неотклонно спазване на ленинските принципи и норми на партиен живот. **Силата и жизнеността на вътрешнопартийната демокрация е в нейната действеност и неделимост от партийната дисциплина**. Обсъжданията на въпросите на партийната политика, разкриването на грешките, набелязването на нерешените проблеми целят в крайна

ЗАКОНОМЕРНИ ИЗМЕНЕНИЯ В СЪСТАВА

В публикуваните „Тези за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения“ са посочени основните данни и тенденции, които ги характеризират след Десетия партиен конгрес. Главният белег за измененията в Партията е неотклонното подобряване на нейния качествен състав, нарастването и укрепването на редиците й, засилването на влиянието й в различните сфери на живота.

Правилният ход на регулиране състава на Партията още по-ярко се откроява на фона на изтеклите две десетилетия. Широко известни и дълбоко осъзнати от народа ни са крайно благотворно отразилите се във всички области на живота решения на Априлския пленум на ЦК на БКП. Своето съзидателно въздействие те оказаха и върху състоянието и развитието на Партията, в канализирането отрицената политическа и трудова енергия на комунистите и безпартийните.

Сега Българската комунистическа партия наброява 788 200 членове или с 302 000 души повече, отколкото към 1 април 1956 г. Огромен брой млади хора, главно комсомолци, заети в отраслите на материалното производство, пожелаха да свържат съдбата си не само идейно, но и организационно с Партията. И най-достойните от тях, заслужили високото доверие, поеха чергената членска книжка с голяма отговорност да бъдат в челните редици на социалистическото строителство.

Правилното отношение на Партията към жените у нас, към тяхното положение в обществото, бита, към голямата им роля и принос в социално-икономическото развитие на страната дават положително отражение и върху тяхното идейно-политическо израстване и оформяне. То намира израз

Digitized by Google

сметка единно партийно решение и действие. В усъвършенстването на априлската линия Партията изхождаше от ленинската постановка, че между развитието на партийната и социалистическата демокрация има тясна диалектическа връзка и взаимна зависимост. Партията е най-висша форма на обществена организация и комунистите са ръководно ядро в народните съвети, държавните органи и обществените организации. **Колкото по-силно се разгръща демокрацията в Партията, толкова по-бързо ще се развива и процъфтява и социалистическата демокрация.**

Българската комунистическа партия издигна и укрепи своята ръководна роля след Априлския пленум, като разшири вътрешнопартийната демокрация и утвърди нови организационни форми — широки национални съвещания с партийния актив, редовно информиране за подготвяните от ЦК мероприятия. Тя търси мнението и предложението на трудещите се, широко въвлича комунистите в работата на партийния апарат на обществени начала, организира делови срещи на първите партийни ръководители с комунистите и трудещите се от окръзите, предприятията, ТКЗС и ВУЗ. Развитието на колективността и вътрешнопартийната демокрация, на критиката и самокритиката, приемствеността и обновяването на ръководните кадри станаха норми на партийния живот и бяха затвърдени от партийния Устав и партийната Програма. Като прилага творчески демократическия централизъм, Партията винаги подчертава неделимостта на принципа на колективността от личната отговорност, на правата на комунистите от техните задължения, на партийната демокрация от партийната дисциплина, на

и във факта, че от 97 600 към 1 април 1956 година жените комунистки са се увеличили на 217 400 към 1. 1. 1976 г. и съставляват 27,6 на сто от целия партиен състав. При това непрекъснато расте броят на труженичките от различните сфери на живота, които желаят да влизат в партийните редове. По броя и процента на жените комунистки нашата Партия сега заема едно от първите места сред братските партии в социалистическите страни.

Нашето развитие обаче налага по-нататъшното попълване на партийните редове с жени да се подчини още по-непосредствено на изискването за непрекъснато нарастване процента общо на работниците комунисти. Това може да стане, като се увеличи относителният дял на работничките и се намали на служителките, които сега доминират сред новоприетите жени. Налага се и по-правилно да се регулира притокът от труженички в различните отрасли на материалното производство с оглед навсякъде, където по-малко или повече се прилага женски труд, Партията да укрепва своето влияние. Нужни са упорити усилия, ежедневни грижи за подготовката и приемането в партийните организации на повече изявили се активистки из средата на заетите главно в производствената сфера.

Данните за социалния състав на Партията разкриват друга, много важна страна от нейната дейност — да укрепва редиците си. Работниците от 35,75 на сто към 1 април 1956 г. достигнаха 41,44 на сто, селяните намаляха от 35,48 на сто на 23,0 на сто, служещите се увеличиха от 20,58 на сто на 30,20 на сто и всички останали намаляха от 8,19 на сто на 5,36 на сто. Това е резултат главно на извършващите се дълбоки изменения в социално-класовата структура на обществото. Интензивното развитие на производителните сили в страната води до бързо нарастване числеността, културата и квалификацията на нашата работническа класа и преди всичко на нейните отряди, заети във водещите, в перспективните отрасли на народното стопанство. Особено бърз е ръстът на челните отряди на работническата класа в структуро-определящите отрасли — машиностроители, енергетици, химици, металурзи, транспортни и строителни работници.

Съществените количествени и качествени изменения, които настъпват у работническата класа в процеса на изграждането на развито социалистическо общество, съставляват основното направление в развитието на социалната база на нашата Партия. Численото нарастване на работническата класа, повишаването на нейния относителен дял в състава на народа е решаваща предпоставка и основен социален източник за попълването и подобряването на партийните редове. Затова и в бъдеще главният дял сред комунистите, особено

Digitized by Google

свободното обсъждане на партийните програми от единодействието и борбата за чистота на марксистко-ленинската идеология и принципи.

Априлският пленум бележи и известен **прелом във вътрешноорганизационния живот, в разгръщане самоинициативата на партийните организации и комунистите.** По-системни са грижите за регулиране социалния състав, последователно се утвърждава работническото ядро в него, разширява се вътрешнопартийната информация и укрепват отношенията на взаимно доверие между ръководители и ръководени.

Известно е, че силата и боеспособността на Партията много зависят от нейния социален състав, от ведущото място на работническото ядро в нея, от грижите за издигане идейно-политическата закалка на партийните членове, от високата взискателност към комунистите и от бдителността да не се допускат в партийните редове случайни, кариеристични елементи, чужди на високите цели и идеали на комунизма. След Априлския пленум грижите за регулиране на социалния състав станаха по-системни, осъществиха се указанията на Г. Димитров и решенията на Петия конгрес представителите на работническата класа да станат мнозинство и в партийните редове да се сплотят най-добрите представители на селяните кооператори и различните отряди на интелигенцията. При регулиране на социалния състав Партията се ръководеше от ленинския принцип за индивидуалния подбор на комунистите. Укрепването на Партията се свързваше с тяхната политическа съзнателност и активност, с необходимостта да се чистят партийните редове от чужди елементи и от хора, търсещи изгодите на властта и полесен път за постигане на своите егоистични цели. **Априлската линия**

сред новото попълнение, ще заемат работниците.

Изграждащите се мощни АПК и ПАК, механизацията, специализацията и концентрацията на производството оказват силно влияние при формирането на новия тип селскостопански труженик и спомагат да се изясни и утвърди социалната му природа. Особена важност има прегръщането на селскостопанския труд в разнообразност на промишлените, сближаването на производствените от АПК с тези в другите отрасли на народното стопанство. Със своята роля и значение труженците в АПК продължават да бъдат надежна опора за по-нататъшното развитие и укрепване на партийните редове в селата.

С бързи темпове расте нашата интелигенция, произлязла в огромното си мнозинство из трудовите среди на народа, и особено нейният най-многочислен отряд — специалистите, заети в материалното производство: инженери, техници, икономисти, селскостопански кадри и др. На основата на свързването на науката с производството и неговата ускорена автоматизация тяхната дейност все по тясно ще се преплита с труда на работниците в съответните отрасли. Тази нова, социалистическа интелигенция, пряко участвуваща в създаването на материални блага, както и най-изтъкнатите представители на заетите в духовната сфера на нашето общество, са извор на свежи сили за Партията.

Правилното регулиране социалния състав на Партията, стремежът ведущо място в редиците й винаги да имат работниците е от решаващо значение за укрепването на нейния класов характер, за разширяване и задълбочаване на връзките й с трудещите се, за увеличаване на комунистическото влияние във всички участъци на социалистическото строителство. База за попълване и обновяване на първичните организации, за подобряване на техния качествен състав и занапред ще бъдат главно комсомолците, изявили се в общественият живот и труда, заети предимно в отраслите на материалното производство. Това особено важи за строителството, промишлеността за строителни материали, животновъдството и др.

Повиши се значително образователното равнище на комунистите, особено сред новото попълнение. Близо половината от партийните членове са завършили висши, полувисши и средни учебни заведения, а от младите — около 70 на сто. Всеки втори новоприет работник е със средно образование. Около 85 на сто от встъпилите в Партията служители са специалисти. Сега средно всеки трети инженерно-технически работник и механизатор в селското стопанство е партиен член.

Нараства е значителна по своята численост и роля прослойка от специалисти, както и висококвалифицирани работници в различните области на живота. Това помага да

Digitized by Google

е линия на уважение и доверие към партийните членове и едновременно с това на по-високи изисквания към тях, за да бъдат пример в труда и живота за всички граждани на социалистическото общество.

За нови партийни членове се привличат преди всичко най-съзнателните представители на работническата класа, селяните кооператори и специалистите, заети в материалното производство, а така също из средата на най-добрите от интелигенцията. Партийните редове се попълниха с повече жени и младежи — активни строители на социализма.

Важно място в развитието на вътрешнопартийния живот имаха решенията на Майския пленум. Те повишиха изискванията към комунистите и тяхната авангардна роля, изискваха подобряване на организаторската и идеологическата работа, утвърждаване творческия подход и ленинския стил в дейността на партийните организации и ликвидиране шаблона и формализма. Единството на политическата, организаторската и идейновъзпитателната работа, конкретизирането на партийната линия и политика, разширяването на връзките с масите в най-голяма степен зависят от самодейността и активността на първичните партийни организации. След Априлския пленум градските и окръжните партийни комитети реализираха по-конкретно ръководство на първичните организации, издигнаха тяхната самодейност.

Първичните партийни организации се развиваха като **самодейни, истински боеви колективи,** способни да водят след себе си трудещите се. В Партията се създаде такава обстановка, че партийните членове се чувствуваха като пълни господари и стопани в своя дом. Организирано се водеше борба срещу опитите да се принизи тяхната роля, сре-

---

се повишава компетентността на първичните организации и авангардната роля на комунистите, сказва положително въздействие при осъществяването на социално-икономическата политика на Партията и води до утвърждаване авторитета на нейните органи и организации.

През последните две десетилетия са приети близо 440 000 нови хора в Партията, което означава, че наред с увеличаването на своя числен състав в значителна степен тя го е попълнила със свежи сили. Сега средно всеки 7-ми партиен член е на възраст до 30 години и всеки 3-ти — до 50 години. Това означава, че огромното мнозинство от комунистите е в активна възраст. Характерно е и това, че сред новоприетите комунисти младежите до 30 години съставляват 72 на сто — близо три четвърти.

Положителни са данните за разпределението на партийните сили в отраслите на народното стопанство. В промишлеността и търговията средно всеки 9-ти работник е партиен член, в строителството и съобщенията — всеки 12-ти, в транспорта — всеки 7-ми, в селското стопанство — всеки 11-ти производственик и т. н. Това осигурява на Партията възможност успешно да влияе и въздействува в различните сфери на дейност, да организира и развива правилно живота и работата на първичните организации в основните отрасли — икономика, наука, култура, просвета и др. Позволява и да подготвя и приема нови членове из средата на огромния брой безпартийни активисти, съобразно качествата на кандидатите и конкретните нужди от увеличаване и подобряване на комунистическото ядро в един или друг сектор, участък и т. н.

Въпросът за повишаването на ръководната роля на Партията в етапа на строителството на развито социалистическо общество, за всестранно и задълбочено обхващане на всички сфери, предприятия, учреждения, цехове, бригади и пр., както и на всички слоеве на трудещите се, придобива все по-актуално значение, ангажира много повече, отколкото досега, вниманието на партийните органи и организации. Налага се във всички случаи те най-отговорно да преценяват и да решават кого и защо трябва да приемат при наличието на не малко комунисти на редица места. Защото основната задача е не да се увеличава числеността а главно да се подобрява качественият състав на първичните организации, да се разпределят и използват правилно силите на партийните членове.

В периода след Априлския пленум (1956 г.) от Партията са изключени и отпаднали 107 000 нейни членове. Това характеризира непримиримостта на комунистите да запазят чисти и да затегнат редовете на своите организации, да ги направят по-боеспособни, годни да ръководят с успех социалистическото строителство.

Нарастването на числеността на Партията през последните 20 години доведе и до

Digitized by Google

щу случаите партийните бюра да решават важни принципни въпроси без знанието и участието на партийните колективи.

Партийните организации все по-успешно стоят начело на борбата за разрешаване на назрелите въпроси, за усъвършенстьуване партийния контрол, за издигане личния пример на комунистите. Те израснаха като строги пазители на социалистическата законност и морал, като защитници на общонародните интереси и интересите на трудовите колективи, коренните интереси на всеки социалистически труженик.

След Априлския пленум в цялата своя политическа и организаторска работа Партията се ръководеше от ленинския принцип за непрекъснатото укрепване и разширяване своите връзки с масите.

Много важен фактор за последователно провеждане на априлската линия, за укрепване връзките на Партията с целия народ са нейните разнообразни инициативи за развитие на социалистическата демокрация, за все по-активното участие на всички слоеве на трудещите се в изработването и осъществяването на партийната политика. В това отношение тя се ръководи от ленинското положение, че колкото по-активно е участието на народа в изработването на партийната политика и нейното осъществяване, толкова повече той ще чувствува тази политика като израз на своите коренни интереси и с още по-голяма енергия и ентусиазъм ще участвува в борбата за изграждане на развито социалистическо общество.

Характерна черта в дейността на Партията е организираната и непримирима борба с отрицателните явления и засилването на партийния и държавния контрол. Изключително важно място за издигане на

значително увеличаване броя на първичните организации — от 46 000 в началото на 1956 г. на 28 850 в началото на 1976 г. Най-голям е техният ръст в промишлеността, селското стопанство, транспорта и търговията. Сега не само в предприятията, учрежденията, ведомствата и др., но във всички участъци, сектори, звена, служби и др. имаме партийни организации. Основната тяхна част — 90 на сто — наброяват до 30 членове. Относителният брой на първичните организации в селата са 28,3 на сто, а от комунистите — 27,6 на сто.

Нараства внимание въпросът за партийните организации в състава на първичните, наброяващи само 480. Явно е, че те [illegible] дял сред низовите партийни звена и почти не се ползват като [illegible] форма за организационен живот на комунистите.

Непрекъснато стана и партийните групи, които [illegible] за периода 52 000 — близо [illegible] повече, отколкото през 1956 година. Наличието на значителен брой партийни групи, все по-по-положително явление, до голяма степен се дължи на това, че партийните комитети насърчават и утвърждават тази най-низова организационна единица в място партийните организации в състава на първичните. В практиката се получава така, че при наличието на други условия партийни групи не се създават само тогава, когато комунистите в дадена бригада, ферма, звено, служба и пр. са повече, примерно 10—15 души, и се изгражда първична организация, а по изключение — съставна.

* * *

Тържеството на априлската линия продължава с пълна сила както в областта на обществено-икономическото развитие на страната, така и във вътрешноорганизационния живот на Партията, във всички нейни клетки и форми на дейност. Нарастващите изисквания за повишаване ръководната й роля намират отражение и правилно решение в грижите за подобряване качеството на партийните редици, в тяхното системно попълване и обновяване с изтъкнати представители на нашата героична работническа класа, на селяните кооператори и интелигенцията. Своя достоен дял сред кандидатите за високото звание комунист заемат възпитаниците на Димитровския Комсомол. С готовност да отдадат докрай силите си в социалистическото строителство, за създаване на по-честити дни за подрастващото поколение, все повече девойки и майки желаят да встъпят в редовете на Партията. И тя с охота отваря вратите си за проверените, за най-достойните да свържат съдбата си с нейното славно име, с революционните й традиции и борби, с прекрасното бъдеще, което чертае.

Златан ЛИЧЕВ

Digitized by Google

авторитета й пред всички слоеве на трудещите се има нейната **социална политика,** която цели неотклонно да издига жизненото равнище на целия народ, да трасира пътя към по-голяма социална еднородност на обществото. Грижата за човека, както е известно, винаги е била и ще бъде основно съдържание на политиката на Българската комунистическа партия. Априлската линия за повишаване материалното и културното състояние на народа и възпитанието на новия човек, строител на развитото социалистическо общество, намери израз в решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП от 1972 г. и изработената от него общонационална комплексна програма.

Силата и боеспособността на първичните партийни организации, укрепването и разширяването на връзките на Партията с масите, претворяването на Програмата за изграждане на развито социалистическо общество в жива реалност изключително много зависят от авангардната роля на комунистите, от техните морално-политически качества, от тяхната системна организаторска и възпитателна работа сред народа. Поради това особено внимание Партията отделя за навременно откриване на отрицателните явления в обществения живот, за предотвратяване на злоупотребите с властта, за създаване на обществено мнение на непримиримост против егоизма, кариеризма, бюрократизма, възгордяването, бездушието, подлизурството и ходатайството, срещу нарушаването на комунистическия морал и норми на поведение, против проявите на буржоазно влияние и отживелиците въобще.

Напълно в духа на априлската линия Програмата на БКП подчертава, че значението на връзките на Партията с масите за в бъдещето все повече ще нараства, защото успехът на строителството на зрялото социалистическо общество в най-голяма степен ще зависи от убедеността на трудещите се в правилността на партийната политика и от тяхната политическа и трудова активност. Непрекъснато повишаващото се политическо, техническо и културно равнище на народа издига значението на колективния народен ум, на народния опит в изработването на партийната политика.

Априлският пленум внесе коренен прелом в идеологическата работа, утвърди и развиде ленинските принципи на ръководство на науката, изкуството и културата. Създаде се творческа атмосфера на идеологическия фронт, сплоти се още повече творческата интелигенция. Като се бореше за ликвидиране администрирането в ръководството на идеологическия фронт, за разгръщане на творчески дискусии по проблемите на художественото творчество, изкуството и литературата, инициативата и активността на творческите съюзи, Партията отхвърли всякакви опити да се отрича ръководната роля на Партията на идеологическия фронт и под лозунга за „свобода на творчеството" да се насърчат стихийните прояви, индивидуалистическите настроения и формалистичните уклони, да се изобразяват в художествени произведения едностранчиво само сенчестата страна и отрицателните явления в нашата социалистическа действителност.

Априлският пленум, като разкри вредата от догматизма, цитатничеството и схематизма, сложи началото на нов творчески подход към марксистко-ленинската теория, на по-тясното й свързване с живота, с възпитанието на кадрите в творчески дух и подход към проблемите на социалистическото строителство.

Априлският пленум свърза издигането на ръководната роля на Партията с **равнището на идеологическата работа и комунистическото възпитание на трудещите се.** Основна слабост на нашата идеологическа работа беше все още непреодоляната докрай отъснатост от непосредствените задачи на изграждането и развитието на социалистическия **строй,** от борбата за укрепване на трудовата дисциплина и за преодоля-

Digitized by Google

ване на отрицателните явления в нашия живот. Ефективността на комунистическото възпитание се свързва по-тясно с действието на такива фактори като икономическото положение на трудещите се, правилното съчетаване на материалните и духовните стимули, на обществените, колективните и личните интереси, равнището на възпитателната работа, единството на теорията и практиката, борбата за висока комунистическа принципност и непримиримост към отрицателните обществени явления.

ПОВИШАВАНЕ РЪКОВОДНАТА РОЛЯ НА ПАРТИЯТА И НАУЧНОТО РЪКОВОДСТВО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО ОБЩЕСТВО

Априлският пленум е преломен момент за издигане ръководната роля на Партията. Научността в своята дейност БКП постигаше чрез упорита работа за творческо развитие на марксистката теория, за овладяването на нови форми и методи на ръководство, чрез борба против ненаучните схващания, сектантството, догматизма и субективизма.

След 1956 година всички партийни органи постигнаха по-голяма целенасоченост и перспективност в своята работа, съсредоточиха вниманието на пленумите върху основните проблеми и тяхното перспективно и комплексно решаване.

По-високото научно равнище на партийното ръководство се изрази и във **все по-задълбоченото изучаване на основните социални процеси,** в разкриване на тяхната същност и тенденции, в по-широкото прилагане методите на социалния експеримент, моделирането, перспективното планиране, във внедряването на автоматизираните системи за събиране и обработване на социалната информация, в усъвършенстване цялата система на управление на общественото производство и социалните процеси.

Характерни за ръководната роля на Партията след Априлския пленум са мерките за **разграничаване функциите на партийните и държавните органи** и обществени организации, а също така и **системните усилия за координиране** на **тяхната многостранна дейност,** в усъвършенстването на методите и формите на партийното ръководство и въздействие върху всички социални процеси.

За повишаване равнището на партийното ръководство голямо значение има утвърдилата се след Априлския пленум практика системно да се **използва помощта на научните институти и техните работници, многобройните кадри от специалисти в различните отрасли на икономиката и културата.** Всички окръжни и градски партийни комитети, а в редица случаи и общински и заводски организации утвърждават нови форми на сътрудничество с научните сили и изграждат научни центрове, центрове за икономически анализ, консултативни и помощни органи към партийните комитети по проблемите на промишлеността, селското стопанство и културата.

Стана практика **при подготовката на пленумите на ЦК като правило да се създават широки работни комисии начело със секретар на ЦК, а често начело и с първия секретар, в които влизат най-компетентните членове на ЦК и други партийни дейци по разглеждания проблем, ръководни партийни и държавни дейци от средното и низовото звено. Това осигурява компетентност, задълбоченост, обективност и действеност на взетите решения.**

Едно от най-големите постижения в провеждането на априлската линия е, че в дейността на партийните органи и организации все повече се утвърждава научният подход като най-характерна черта на техния стил и метод на ръководство. Две черти на научното ръководство особено ярко се проявяват в работата на ЦК и партийните органи — **научният подход и комплексността като негова съставка.** Партията съ-

Digitized by Google

образно ленинските изисквания се стреми да осъществява цялостно ръководство на обществото, своевременно да анализира основните социални процеси, да решава назрелите обществени проблеми, върху основата на научни прогнози и перспективни планове да разкрива тясната и взаимна връзка на главните сфери на социалния живот и да решава комплексно тяхното развитие.

В своите усилия да издигат научното равнище на партийната работа сега партийните организации водят упорита борба против две еднакво големи опасности — против консерватизма и против примитивизма и лъженоваторството. Необходимо е да се разкрива вредата от безперспективния практицизъм, от подценяването на комплексния подход, от формализма в отчитането на партийната дейност главно по количествени показатели, от робуването на стари форми в политическата и масовата работа, които не държат сметка нито за новата социална структура на обществото, за новия идейно-политически и духовен облик на хората, нито за сложността на управлението на социалните процеси.

Със същата настойчивост партийните организации водят борба за правилно разбиране на научния подход, против опитите да се подмени марксистко-ленинското учение за ръководната роля на Партията, класовия и политическия подход при оценка на социалните явления с кибернетически подход, с механическо и нецелесъобразно прилагане на методите на моделиране; с механично пренасяне на системно-структурния метод и анализ на партийната работа, без да се държи сметка за нейната специфика.

На съвременния етап да се издига ръководната роля на Партията означава да се усъвършенствува умението ѝ да прави научен анализ на социалните процеси и да прилага комплексния подход, вярно да долавя тенденциите и потребностите на развитието, научно да разработва новите проблеми и задачи на това развитие, да дава насоки за действие на всички други обществени организации, да мобилизира силите на трудещите се за успешно осъществяване на партийните решения и мероприятия.

* * *

Двете десетилетия след Априлския пленум ще останат в историята на Партията забележителни с дълбоко преустройство на нейния вътрешен живот и методи на ръководство. С последователност и настойчивост Централният комитет начело с др. Тодор Живков създаде нова творческа обстановка, сплоти партийните кадри от различните поколения върху основа на партийната политика и принципи, утвърди колективността във всички звена на Партията и държавата. Това е период, в който се издигат авторитетът и ръководната роля на Комунистическата партия, разширяват и укрепват нейните връзки с масите, партийната и държавната работа се обогатяват с нови форми, разгръща се творческата инициатива на партийните кадри и трудещите се.

В летописа на социалистическа България Априлският пленум е такова преломно събитие, което не само изпълва със своя творчески дух и големи социалистически завоевания изминалите две десетилетия, но с трасираната от него априлска линия и политика още години наред ще озарява пътя на Партията и родината към нови успехи и победи.

За всички български патриоти Априлският пленум и априлската линия са израз на боевия и творческия дух на Комунистическата партия, на неспирния възход и разцвет на нашата социалистическа родина

Digitized by Google

ДВЕ ДЕСЕТИЛЕТИЯ НА ЕДИНОМИСЛИЕ И ЕДИНОДЕЙСТВИЕ

ЛАЛЮ ГАНЧЕВ
секретар на Постоянното присъствие на БЗНС

П вече от 3 десетилетия под ръководството на Българската комунистическа партия нашият народ вдъхновено изгражда социалистическото общество. Двете десетилетия след историческия Априлски пленум на Централния комитет на Партията, по силата и мащабите на творческия размах, на разгръщането на народната енергия и инициатива, по дълбоките преобразования и всестранното обновление във всички сфери на материалния и духовния живот, нямат равни на себе си в историята на отечеството. Тези две десетилетия ярко и убедително потвърдиха ленинската мъдрост, далновидността и проникновението на априлската линия на Партията ръководителка.

Отбелязването на тази забележителна годишнина в най-новата история на Партията и народа съвпада с Единадесетия конгрес на БКП, който ще бъде нов триумф на априлската линия и ще приеме решения за по нататъшния всестранен разцвет на родината, ще определи нови, още по-мащабни цели в строителството на зрелия социализъм.

Могъщата, преобразуваща сила на априлската линия на Партията на българските комунисти даде нов голям тласък на развитието на кооперативния строй в страната, гарантира пълната и окончателната победа на социализма в българското село. Решенията на пленума внесоха съществени изменения в аграрната политика на Партията. Като отстрани допусканите по-рано грешки и слабости, Априлският пленум постави по-нататъшното развитие на селското стопанство в пълно съответствие с изискванията на обективните икономически закони, определи интензификацията като главна насока на неговото развитие. Възстановена бе материалната заинтересованост на ТКЗС и на селяните кооператори от увеличаване продуктивността от всички отрасли, създадени бяха условия за разширено възпроизводство. Това ново, бащинско отношение към нуждите на изградените ТКЗС ускори кооперирането, подготви забележителните успехи на Партията и в социалистическото преустройство на селското стопанство. В края на 1957 година и началото на 1958 година завърши пълното коопериране на дребните частни селски стопани в България. Социализмът победи завинаги, безвъзвратно и в българското село!

Българските селяни по призива на Партията ръководителка втори в света след съветските колхозници тръгнаха уверено по широкия друм на социализма. Това бе голяма, историческа победа на нашия народ по пътя на социалистическото строителство, закономерен резултат на успешното претворяване в живота на обновителната априлска линия на Партията.

Digitized by Google

С това историческо завоевание на българските селяни завърши и първият етап на концентрацията на нашето селско стопанство. По-нататъшното осъществяване на априлската политика доведе до втория етап на концентрация в селското стопанство — уедряването на трудово-кооперативните земеделски стопанства в периода 1958—1960 година. Тази нова концентрация предизвика дълбоки изменения в развитието на ТКЗС и сериозни социално-икономически последици в живота на селяните кооператори. Този период се характеризира с бързото развитие на производителните сили на село, с нарастването на икономическите възможности на уедрените стопанства. Това именно създаде обективната предпоставка за преминаване към третия етап на концентрация на селското производство.

Днес нашето социалистическо селско стопанство се представлява от аграрно-промишлените комплекси — качествено нова форма за организация на селскостопанското производство. Новият етап се характеризира с най-висока концентрация и специализация, с широко внедряване на промишлените технологии и на тази основа с последователно повишаване обществената производителност на труда в условията на отраслова специализация в аграрно-промишлените комплекси.

Творческото претворяване в живота на историческите априлски решения на Партията създаде условия и за решаването на социалните и културно-битовите проблеми на българското село. Измени се не само икономиката и материално-техническата база на селското стопанство, но и социално-класовата структура на българското село. Оформи се окончателно класата на селяните кооператори, а отрядът на механизаторите стана решаваща сила в българското социалистическо селско стопанство.

С пълната победа на кооперативния строй различието между двете основни класи на нашето общество — работническата и на селяните кооператори — все повече се заличава. По своето място в производството, по характера на труда, по начина на разпределение на доходите, по съзнание, психология и бит, тези две класи все повече се сближават. Селянинът механизатор — това е нов тип селянин с черти и качества много близки до работника.

С пълно основание може да бъде направен верният извод, че в резултат на пълната и окончателна победа на кооперативния строй — дело на априлската линия на Партията, на неговото укрепване и развитие в условията на АПК — се създават всички предпоставки за успешно решаване на една от главните задачи на развитото социалистическо общество — постепенно преодоляване на исторически сложилите се различия между града и селото. Това всъщност е едно от най-крупните завоевания на кооперативния строй в българското село.

Далновидната, научнообоснована априлска линия на Партията и активното съзнателно участие на народа за нейното претворяване в живота превърнаха Народна република България от изостанала в миналото аграрна страна, с примитивно селско стопанство — основното оръдие на производството на която бе дървеното рало — в съвременна социалистическа промишлено-аграрна държава.

Във формирането на историческите решения на Априлския пленум за последователното творческо разработване и внедряване на априлската линия в дейността на Партията и във всички сфери на живота изключителна и неоценима заслуга има другарят Тодор Живков, с чието име и кипяща дейност са свързани коренните дълбоки преобразования в социалистическа България.

Българският земеделски народен съюз начело с Георги Трайков подкрепи безрезервно априлската линия на Партията и мобилизира всички свои сили за нейното пълно гържество, защото сдружените зе-

Digitized by Google

меделци бяха дълбоко убедени, че това е линия, която гарантира ускорено развитие на производителните сили в града и селото, линия, пропита с ленинска мъдрост и проникновение. Заедно с комунистите сдружените земеделци бяха в първите редици на борците за осъществяване на мащабните икономически и социални мероприятия, които предизвикаха дълбоки преобразования в целокупния обществено-политически живот на страната, оформиха съвременния облик на Народна република България и на българското село.

Историческите решения на Априлския пленум откриха нов етап не само в целокупния обществено-икономически живот на страната, но и във взаимоотношенията между Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз. В този 20-годишен период комунистическо-земеделското единство се утвърди като голяма политическа и творческа сила в социалистическото изграждане на страната, като важен фактор за морално-политическото и идейно сплотяване на народа, за по-нататъшния възход на социалистическата ни родина.

Половин век от 75-годишната история на Земеделския съюз, чийто юбилей бе тържествено чествуван в началото на миналата година, е изпълнен с революционно и политическо единодействие на неговите прогресивни сили с Българската комунистическа партия. Повече от двадесет години здравите сили на БЗНС заедно с комунистите се бориха срещу капитализма и монархо-фашизма, а над три десетилетия вече двете братски партии дружно се борят и работят за изграждането на социалистическото общество.

В този тридесетгодишен период с особена сила се открояват годините след историческия Априлски пленум на Партията, който остави незаличима диря в най-новата история на БЗНС не само поради това, че откри широки простори за разгръщането на творческата активност на сдружените земеделци, но и защото със своите решения създаде благоприятна обстановка за по-нататъшното развитие и укрепване на работническо-селския съюз, на комунистическо-земеделското братство и единство. Осъществяването на априлската линия в областта на селското стопанство ускори процеса на превръщането на БЗНС от класово-политическа организация на бедни и средни селяни в политическа организация на част от класата на селяните кооператори.

Историческите решения на Априлския пленум утвърдиха и творчески развиха ленинската политика на Партията към съюзника. Тази политика се осъществява, като се отчитат и вземат под внимание социално-класовите изменения в българското село, тяхното отражение върху характера на политическата дейност и идейно-политическото развитие на БЗНС. Тези изменения правят още по-належащо участието му като верен и предан съюзник на Партията в по-нататъшното изграждане и развитие на социалистическото общество.

Дейците и членовете на БЗНС, ободрени и въодушевени от априлския полъх, с много по-голям ентусиазъм, желание и страст участват в укрепването и развитието на кооперативния строй в българското село. В духа на априлските решения на Партията съвместните заседания на комунистите и сдружените земеделци, а също така и съвместните събрания на партийните организации и земеделските дружби се превърнаха в постоянна практика. На тези съвместни заседания и събрания в творческа, дружеска атмосфера се анализират състоянието на кооперативните стопанства, ефективността на идеологическата работа, дейността на общинските народни съвети, обслужването на селата — критикуват се слабостите и се приемат съвместни решения за подобряване на работата. Партийните и съюзните членове застават на най-трудните участъци в селското стопанство, дават личен пример на всички трудещи се в борбата за укрепване и развитие на кооперативните стопанства, в строителството на социализма на село.

Digitized by Google

От трибуните на VII конгрес на БКП — само две години след Априлския пленум — първият секретар на Централния комитет другарят Тодор Живков от името на всички български комунисти отправи горещa благодарност към БЗНС, към неговите кадри, към всички сдружени земеделци за това, че рамо до рамо с комунистите се бориха за тържеството на кооперативния строй. Всеки следващ партиен конгрес правеше все по-задълбочена равносметка на развитието на единодействието на БКП и БЗНС, обобщаваше натрупания опит, обогатяваше теорията за развитието на комунистическо-земеделското единство в условията на победилия социализъм.

Изключително важен документ, свидетелстващ за ленинското отношение на Българската комунистическа партия към съюзника, е протоколът от съвместното заседание на Политбюро на ЦК на БКП и Постоянното присъствие на БЗНС, състояло се през март 1971 година. В него се подчертава, че в бъдеще ролята на Българския земеделски народен съюз постоянно ще нараства, че в съвместната си дейност двете братски организации все повече ще се сближават в името на общите цели и задачи.

Тази последователна ленинска политика и отношение към съюзника продължи. Тя намери отражение в Конституцията на страната и в новата Програма на Партията, приета на историческия Десети конгрес.

„Българският земеделски народен съюз — се казва в Програмата — има свое определено, исторически сложило се място в управлението на обществото, в целокупния наш живот и на международното поприще. Като верен съюзник на Партията на българските комунисти, като активен поборник за щастието на народа Българският земеделски народен съюз даде своята дан в борбата срещу фашизма и капитализма, за социалистическото преустройство на страната. В сегашния етап на изграждане на социалистическото общество БЗНС играе и ще играе голяма роля за мобилизиране на трудещите се, особено на село, за социално-икономическото и политическото сплотяване на народа, за разцвета на социалистическата Родина."

За първи път в теорията и практиката на световното революционно движение се дава отговор на въпроса за участието на комунистическа, демократическа партия в изграждането на развито социалистическо общество.

И когато разглеждаме процеса на непрестанно повишаване ролята на БЗНС в изграждането на социалистическото общество, следва да изтъкнем, че изключително голямо значение за това има априлската линия, която последователно провеждат Централният комитет на Партията и лично първият секретар другарят Тодор Живков.

„Най-голяма историческа заслуга за развитието на единомислието и единодействието на БКП и БЗНС, на комунистите и сдружените земеделци в съвременния етап има другарят Тодор Живков — достойният приемник и продължител на делото на Георги Димитров — посочи секретарят на БЗНС Петър Танчев. — В свои доклади, речи и статии другарят Тодор Живков разработи с голяма теоретическа дълбочина и далновидност проблемите на съвместната работа на БКП и БЗНС от позициите на марксизма-ленинизма, на Лениновото учение за работническо-селския съюз. Цялата негова теоретическа и практическа дейност и в това отношение е ярко свидетелство за ленинската същност на ръководителя на Партията и на държавата като последователен и далновиден стратег на комунистическо-земеделското единство, комуто животът отреди историческата заслуга за извисяването, за превръщането в постоянно действуващ политически и творчески фактор дружната братска работа на БКП и БЗНС в борбата на народа за пълното тържество на социалистическите идеи, за възхода на Народна република България."

Digitized by Google

Единодействието на Комунистическата партия и Земеделския съюз достигна най-високите си върхове след историческия Десети партиен конгрес и Тридесет и втория конгрес на БЗНС. През този период Централният комитет на Българската комунистическа партия по инициатива и с личното участие на другаря Тодор Живков извърши колосална работа, като научнообосновано конкретизира и разработи основните икономически, социални, политически и идеологически проблеми, поставени на конгреса и в приетата от него Програма. Националната партийна конференция, пленумите на ЦК и редица важни вътрешнополитически събития издигнаха на още по-висока степен творческото дръзновение и целеустременост на нашия народ, неговото единство и сплотеност около Българската комунистическа партия в строителството на зрелия социализъм. В съзвучие с новите задачи Постоянното присъствие на Българския земеделски народен съюз осъществи редица мащабни организационно-политически инициативи, разгърна активна целенасочена работа за мобилизиране на цялата организация в борбата за осъществяване на партийните предначертания. Разгърната бе богата, разнообразна по форми, съдържателна съвместна работа на двете братски партии, съсредоточена в три главни направления: изграждане на материално-техническата база на развитото социалистическо общество в българското село, по-нататъшно издигане и по-тясно свързване на идеологическата дейност с непосредствените задачи, които нашият народ решава в настоящия етап, и усъвършенстване на системата на социалното управление.

Борбата за разширяване и укрепване на материално-техническата база на социалистическото селско стопанство, за изпълнение и преизпълнение на стопанските планове се превърна в главен фактор на съвместната работа на партийните организации и земеделските дружби, на комунистите и сдружените земеделци. Те отдадоха и отдават много сили за осъществяването на крупната концентрация, специализация и индустриализация на селскостопанското производство, за внедряване на постиженията на научно-техническия прогрес във всички отрасли и рязко повишаване на обществената производителност на труда. В тази работа и борба редом с комунистите с ум и сърце участват вдъхновено и всеотдайно над 40 000 сдружени земеделци — носители на нови технологии, близо 15 000 механизатори, над 3100 селскостопански специалисти с висше образование. Сега над 750 съюзни дейци са заместник-председатели и членове на управителните съвети на аграрно-промишлените комплекси и кооперативните стопанства, над 300 са бригадири, от които близо двеста души ръководят бригади за промишлено производство.

Въобще основната насока на организаторската и политическата работа на БЗНС, като се започне от Постоянното присъствие и се стигне до местните земеделски дружби, е последователната борба за изграждане на материално-техническата база в селското стопанство, за повишаване ефективността на селскостопанското производство и на тази основа — за постепенно изравняване на селото и града по материални и духовни условия на живот.

През този период изключително важен и постоянен фактор за усъвършенстването на съюзната политическа просвета бе изучаването и прилагането на богатия опит на Българската комунистическа партия, разширяването и задълбочаването на съвместната работа на партийните организации и земеделските дружби в областта на идеологическата дейност. След Февруарския пленум на ЦК на БКП и Националното съвещание по идеологическата дейност на БЗНС от месец март 1974 година в земеделските дружби бе извършена голяма и системна работа за изучаване на решенията на пленума и Националното съвещание и за практическото им осъществяване.

Digitized by Google

Основната задача на съюзната политическа просвета сега е да съдействува за формирането у сдружените земеделци на научен мироглед, за изграждането им като идейно убедени и морално устойчиви личности, пламенни радетели на българо-съветската дружба, носители на кристално чист социалистически патриотизъм и интернационализъм, с висока политическа и трудова активност, гаранция за успешната им работа като верни съюзници на Партията в борбата за изграждане на развито социалистическо общество.

И сега при изпълнението на новите идеологически задачи решаваща роля е отредена на братската съвместна работа на окръжните комитети на БКП и окръжните ръководства на БЗНС, на партийните организации и земеделските дружби, на комунистите и сдружените земеделци. Първостепенна задача на земеделските дружби е още по резултатно и плътно съчетаване на просветната им дейност с дейността на партийните организации — за максимално мобилизиране и най-активно участие на всички сдружени земеделци в борбата за осъществяване на икономическата политика на Партията, на нашите общи цели, за изграждането на развито социалистическо общество.

Като верен съюзник на Партията Земеделският съюз най-активно участвува и в усъвършенстването на системата на социалното управление, в дейността на върховните органи на страната, на народните съвети и на Отечествения фронт. Много негови членове заемат най-отговорни държавни постове, повече от 10 000 сдружени земеделци са окръжни, градски и общински съветници и дейно участвуват във формирането и осъществяването на икономическата и социалната политика на страната.

Българският земеделски народен съюз играе определена роля в развитието и усъвършенстването на социалистическата демокрация, за разширяване участието на трудещите се в управлението на производството.

Дългогодишният опит и резултатите от съвместната работа на БКП и БЗНС, на комунистите и сдружените земеделци във всестранното развитие на нашата страна потвърждават по най-категоричен начин, че без ръководната роля на Партията в държавата и в обществото не може да има успешно строителство на социализма и истинска социалистическа демокрация. Всякакви опити за дискредитиране на историческата мисия и на ръководната роля на Комунистическата партия са напразни усилия да се дискредитира социализмът като обществена система, да се отрекат предимствата на социалистическата демокрация. Нашият тридесетгодишен опит недвусмислено сочи, че в процеса на изграждането на социалистическото общество под ръководството на Партията се създават условия все по-пълно да се използват специфичните форми на политическото въздействие на БЗНС върху част от трудовите селяни — за тяхното най активно участие в социалистическото строителство. И още: колкото по-крепко става това единство, толкова по-богата, по-съдържателна и по-резултатна е съвместната ни работа и борба, толкова повече растат международният авторитет на БЗНС и неговият принос в укрепването на морално-политическото единство на народа и на икономическата мощ на родината.

Оценката на Централния комитет на КПСС и лично на неговия генерален секретар бележития ленинец, героя на Народна република България Леонид Илич Брежнев за опита на БКП в творческото приложение на Лениновото учение за съюза на работническата класа със селяните и за братското й единодействие с Българския земеделски народен съюз буди чувство на гордост и дълбока признателност в сърцето на всеки комунист, на всеки сдружен земеделец, на всеки български патриот.

Digitized by Google

„Опитът от борбата на Българската комунистическа партия за създаване и укрепване на съюза на работническата класа със селяните представлява голям интерес за международното комунистическо движение — подчертава др. Брежнев. — Българските комунисти дълго преди революцията установиха сътрудничество с Българския земеделски народен съюз. Опирайки се на политически зрелите сили на Съюза, изразяващи коренните интереси на трудовите селяни, Българската комунистическа партия намери ключа за разрешаването на много важни задачи, свързани с преустройството на селското стопанство на кооперативна основа. Този опит беше пример за творческо прилагане в български условия на Лениновите идеи за съюз на работническата класа и селяните под ръководството на работническата класа."

Творческото единомислие и единодействие на БКП и БЗНС получи високо международно признание и от представителите на демократичните прогресивни селски партии и сродни организации, взели участие в тържественото честване на 75-годишния юбилей на Българския земеделски народен съюз. Към българския опит в решаването на аграрно-селския въпрос проявяват изключително голям интерес не само комунистическите и работническите партии, но и редица демократически селски партии, организации и движения в много страни на света.

* * *

Утвърдено като обективна потребност в изграждането на развито социалистическо общество братското единодействие на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз ще играе и в бъдеще роля на действен политически и творчески фактор за осъществяване на социално-икономическите и културните задачи на седмата петилетка, на основните направления за бъдещото развитие на Народна република България до 1990 година.

„Централният комитет на Българската комунистическа партия — се казва в приветствието на ЦК на БКП по повод 75-годишния юбилей на БЗНС — изразява своята дълбока убеденост, че Българският земеделски народен съюз начело с Постоянното присъствие и съюзния секретар другаря Петър Танчев и занапред ще влагат ум, сърце и енергия за мобилизиране на трудещите се, особено на село, за достигане на нови висоти в икономическото, политическото и културното развитие на Народна република България."

Сега целият наш народ се е вдигнал на стремителен поход за изпълнение и преизпълнение на плана за 1976 година, за достойно посрещане на Единадесетия конгрес на БКП. Окрилени от априлската политика на Партията, от високата оценка и ролята, която се отрежда на Съюза в по-нататъшното изграждане на развитото социалистическо общество, сдружените земеделци рамо до рамо с комунистите работят вдъхновено и всеотдайно в името на светлото бъдеще на България, на всестранния духовен и материален разцвет на социалистическата ни родина.

Digitized by Google

ПОЛИТИКА И НАУКА

НИКОЛА СТЕФАНОВ

Периодът след паметния Априлски пленум от 1956 г. е един от най-забележителните в нашата най-нова история. Разработената от пленума линия стана линия на вдъхновено създидание и ускорено развитие, на борба и творчество, на наука и изкуство да се управлява, на традиции и новаторство. Тази линия, която продължи делото на Девети септември, е в истинския смисъл на думата дълбок исторически процес, изпълнен с богато съдържание и възпроизвеждащ в концентриран вид диалектиката на прогреса, на историческото творчество, на оптимизма и динамиката на съвременните социални процеси. Априлският период внесе съществени корекции в много традиционни представи. Той ни показа, че за да получи един период правото да бъде исторически, съвсем не е задължително да „отлежи" в лабиринтите и архивите на историята. Изминалите двадесет години още веднъж ярко и внушително разкриват значението на това дело, марксистко-ленинската мъдрост и зрелост на Партията, големия творчески принос на първия секретар на Централния комитет на Партията др. Тодор Живков.

I

Политиката заема централно място в системата на управлението. В най-общ вид тя може да се определи като комплекс от мероприятия, включващ определени действия, процедури, операции, които са насочени към реализиране на някаква цел. В този смисъл някои автори разглеждат политиката като своеобразен „програмиран" „курс на действие", с което се подчертава, от една страна, действеният характер на избраната линия на поведение, а от друга страна, се експлицират такива важни моменти като цел и насока на развитие. С оглед на това да се определи политиката в дадена област означава да се разкрие какъв курс ще се следва в практическата работа, какви цели ще се реализират, какъв начин на действие ще се прилага. **От тази гледна точка политиката има два основни елемента: цел и стратегия (начин на реализиране на целта). Самото реализиране на целта, по-точно стратегията, може да се осъществява с помощта на различни действия, процедури и операции, които в своята съвкупност образуват така наречената тактика, разглеждана в случая като „технология на стратегията".**

Превъзходството на социалистическото управление се състои и в това, че то не само изисква, но и позволява да се даде цялостно решение на основните въпроси, свързани с определянето на целта, стратегията и политиката във всички области на управленческата дейност. Решаващо значение тук има марксистко-ленинската теория, на чиято основа се отчитат изискванията на обективните закони. Същевременно това е възможност, която се превръща в действителност при определени условия и предпоставки.

Digitized by Google

Както показва историческият опит, главното в случая е творческият подход към проблемите на теорията и обществено-историческата практика, на живота и социалното управление, на принципите и нормите на партийното и държавното ръководство. Догматизмът в теорията и практиката води до закостенялост и схематизъм, до неумение научно да се предвиждат етапите на развитието, да се формулират правилно целите. По същество той е равнозначен на безперспективност, на робуване на схеми, които умъртвяват живата творческа мисъл, сковават инициативите и дейността на хората, на народните маси.

Никак не е случайно, че по време на култа на личността се подценяваха проблемите, свързани с етапите и целите в нашето обществено развитие, със стратегията на партийната политика в различните области на живота. Лансираха се неправилни концепции за бъдещото развитие например на промишлеността, селското стопанство, науката... По същество не се поставяше въпросът за етапите в изграждането и развитието на комунистическото общество, не се отиваше по-нататък от известните марксистки постановки за двете фази на развитие на новото общество, за преходния период от капитализма към социализма.

Априлската линия превъзмогна тази скованост на теоретическата мисъл, отиде далеч напред **в разработването на нов подход при изясняването на етапите, целите и стратегическите варианти на социално-икономическото и културното ни развитие,** въоръжи Партията с принципно нови теоретически положения и концепции, даде ориентирите на бъдещото развитие на страната за един голям период от време. Тази линия е изява и въплъщение на прогностично мислене, на умение вярно да се прилагат и конкретизират общите истини на марксизма към условията на страната, да се моделират социалните процеси и обществените отношения не изобщо, а в тяхната конкретно-историческа и неповторима историческа форма.

Разработването на политика, способна да претвори в живота идеалите на комунизма, заема централно място в работата на Партията след Априлския пленум. Може без преувеличение да се каже, че това беше своеобразен фокус, в който се кръстосваха всички усилия да се преодолеят слабостите и недостатъците от миналото, да се обнови и усъвършенствува системата на управление, да се тласне напред развитието на цялостния социален организъм. И в тази област априлската линия се увенча с голям и внушителен успех. Под ръководството на Партията, която непрекъснато се учеше от собствения си опит и от опита на КПСС, беше разработена политика, осигуряваща крупни исторически успехи на народа в изграждането на социалистическото общество.

В наше време разработването на модел на провеждания политически курс представлява основно изискване на всяка научно организирана система на управление. Колкото и да е значима ролята на интуицията като съществен елемент в подготовката и вземането на решения, обосноваването на една или друга политика все повече се извършва на основата на предварително изградена система от научни методи и средства. С помощта на такива методи и средства се постига по-прецизно формулиране на целите, на възможните алтернативи или стратегически варианти. Изобщо политиката днес все повече се превръща в наука, в обоснован и програмиран процес на вземане на решения, на реализиране на предварително осъзнати цели.

Този процес не е автономен, независим от обществено-историческите условия, при които се създава и прилага дадената политика. **В класовите общества политиката е класов феномен и има класов характер. В този смисъл Ленин разглежда политиката като отношение между различни класи, социални групи, партии...** Във всяко класово

Digitized by Google

общество политиката изразява интересите на определени класи и в зависимост от това играе една или друга роля. „Надкласовата“ позиция в политиката е всъщност параван на буржоазния обективизъм, на опортюнизма, който неминуемо се смъква на позициите на буржоазията, довежда до измяна на интересите на работническата класа и на социализма. В условията на социализма решаваща роля при разработването на политиката има Комунистическата партия. „Главното в дейността на Комунистическата партия — подчертава др. Л. И. Брежнев — е разработването на генералната перспектива за развитието на обществото, правилната политическа линия и организацията на трудещите се с оглед нейното претворяване в живота.“[1]

Априлската линия не бе линия на ревизиране на изработената от Петия партиен конгрес класова, ленинска политика на изграждане на социалистическото общество. Тя съхрани тази политика и същевременно всестранно я обогати, доразви, издигна на качествено нов етап, на нови висоти. **В този смисъл на основата на априлската линия беше създаден по същество нов модел на политиката, чието реализиране в живота доведе до крупни исторически завоевания на нашия народ в строителството на социализма.** Това беше и си остава политика класова, изразяваща интересите на трудещите се, на работническата класа, насочена към победата на социализма и комунизма, политика интернационална, на дружба и сътрудничество с братските социалистически страни и преди всичко със Съветския съюз.

В периода след Априлския пленум беше дадена преди всичко качествено нова постановка за необходимостта от по-нататъшно усъвършенстуване на политиката. В съответствие с това започна да се прилага и нов подход. Непосредствено след пленума Централният комитет на Партията започна да извършва огромна работа за изследване и изясняване на основните насоки на нашето социално-икономическо и културно развитие. Както бе изтъкнато на Седмия конгрес, когато се решават практическите задачи, не може да не се отчете обстоятелството, че само едногодишните и петгодишните планове ограничават погледа на Централния комитет и Правителството за бъдещото развитие на страната, инициативата им за по-основни и радикални мероприятия.

Впоследствие този момент не само се утвърди, но и получи по-нататъшно развитие и обогатяване. Особено голяма роля в това отношение изигра Осмият партиен конгрес, а по-късно новата система на ръководство на икономиката, в която бе заложено изискването за нов подход при разработване политиката за развитието на страната. Беше поставен въпросът, че **перспективните планове трябва да се основават на прогнози.** Така в практиката на научното ръководство започнаха да се използват редица нови методи и средства. Както посочваше др. Т. Живков, „ние трябва да имаме яснота, разработени модели на бъдещето, за да знаем към какво вървим, и всяко наше мероприятие да бъде стъпка към постигането на една ясна цел“[2]. Решенията на Десетия партиен конгрес, новата програма бележат най-високия връх в умението на Партията да разкрива и основните насоки на общественото ни развитие за един сравнително голям период от време. На тази основа Централният комитет разработи Тезиси, в които са очертани основните стратегически направления на нашата икономика до 1990 г. Сега Партията и страната са въоръжени с научнообоснована дългосрочна политика.

Важен момент в подхода на Партията към този въпрос е обстоя-

---

[1] Л. И. Брежнев. Отчетен доклад на ЦК на КПСС пред XXIV конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз. Партиздат, 1971, стр. 40.

[2] Т. Живков, Избрани съчинения, т. 6, стр. 218.

Digitized by Google

телството, **че разработваната политика е гъвкава, динамична, развиваща се, политика, която непрекъснато е съобразявана с пулса на живота, с динамиката на общественото развитие.** Бурните темпове на икономическото развитие и научно-техническия прогрес, новите методи на управление и организация и т. н. изискват гъвкава и мобилна икономическа политика, която постоянно се усъвършенствува, допълва, обогатява. Обратното означава застой и рутина, изоставане от обективния ход, от науката, обричане на пасивност, парализ на мисълта.

Пример за такъв диалектически подход е развитието на постановките, които Централният комитет даваше и дава на въпросите на автоматизацията. Проблемите, свързани с въвеждането на научна организация на производството, труда и управлението, използването в тази област на постиженията на научно-техническата революция и т. н., бяха поставени с острота на Деветия партиен конгрес. Това беше голяма крачка напред в разработването и обосноваването на една нова политика, която Партията провеждаше настойчиво и последователно. И тя даде своите плодове. Непосредствено след конгреса се отиде към по-нататъшно развитие и обогатяване на дадените постановки, като ударението беше поставено върху кибернетиката, съвременните математически методи, електронноизчислителната техника. Този въпрос бе поставен отново през 1969 г. Др. Т. Живков посочи, че „ако сега отново се връщаме към някои страни на този проблем, то не е, за да омаловажаваме това, което е извършено досега и се върши в момента. Извършеното в тази област е значително, но изискванията, които животът поставя пред нас, растат, а възникват и съвършено нови проблеми, които налагат ние отново и отново да се връщаме към тази тема"[1]. Във връзка с това др. Т. Живков изтъкна, че въпросите на организацията на производството, труда и управлението не стоят вече така, както стояха вчера, и — което е особено важно — няма да стоят така утре. Докато преди години организацията на труда имаше самостоятелно значение за икономиката, сега да се говори отделно и само за научна организация на труда означава да не се виждат новите процеси в областта на научно-техническата революция. Защото съвременната автоматизация върху основата на електрониката предопределя принципиално нови технологии, изисква да се създават нови конструкции, внася коренни изменения в организацията на труда и управлението.[2] „Ето откъде трябва да започнем сега и да не губим повече време"[3] — заключава той.

Априлската политика е силна и жизнеспособна, действена и творческа, защото във всеки момент е съобразена не само с развиващите се в момента процеси и тенденции, но и с кълновете на новото, с онова, което утре ще бъде доминиращо, определящо. Показателна в това отношение е постановката за необходимостта да се отчита развитието на **научно-техническата революция**, дадена още на Седмия конгрес. В Отчетния доклад на Централния комитет се подчертава, че когато се решават практическите задачи, не може да не се взема предвид обстоятелството, че светът се намира в началото на нова техническа революция, която се характеризира с постепенно използване на нови източници на енергия, по-специално на атомната енергия, с автоматизация на производствените процеси и на тяхното управление, с използването на полупроводници и изкуствени материали. Затова у нас още отсега трябва сериозно да се мисли и работи по тези проблеми, да се изучават и използват постиженията на съвременната наука и техника... Впоследствие този момент се превръща в един от опреде-

[1] Т. Живков, Избрани съчинения, т. 6, стр. 202—203.
[2] Пак там, стр. 203.
[3] Пак там, стр. 204.

Digitized by Google

лящите моменти, които формираха икономическата и социалната политика на страната. През 1967 г. др. Т. Живков посочи, че научно-техническата революция, провеждана като държавна политика, диктува техническият прогрес да обхване целия възпроизводствен процес, че главното, решаващото в народностопанското планиране е отчитането на научно-техническия прогрес, дългосрочните прогнози за развитието на науката и техниката.

В своята работа Партията неизменно се ръководи от ленинското положение за политиката като концентриран израз на икономиката, положение, което радикално преодолява идеалистическия възглед за историческия процес. С оглед на това всяка своя стъпка Партията съобразява с икономическите отношения, процеси и закони. „Политиката — подчертава др. Т. Живков, — откъсната от икономиката, открива простор за волунтаризъм и авантюризъм. Тя не разполага с благоприятна почва за развитие, лишава се от верен класов ориентир, принудена е да следва сляпо изменящата се обстановка. В този смисъл авантюризмът в политиката е равносилен на стихийност, а „командуването" на икономиката може да доведе само до провал и до загуба на революционните завоевания".[1] При това Партията има предвид не каква да е политика и икономика, а социалистическа политика и социалистическа икономика.

Изискването за научна обоснованост на политиката, съобразена с обективните икономически, социологически и други закони на социалистическото общество, е едно от най-ярките същностни измерения на априлската линия. В този смисъл може да се каже, че априлската линия е синоним на научен подход, на реалистична научнообоснована политика.

Този процес, разбира се, не протичаше и не протича без трудности. Съвременните социални процеси се усложняват непрекъснато, усложняват се и взаимовръзките между отделните обществени явления. Все повече се ускоряват темповете на обществените преобразования. Колкото и да са съвършени нашите средства и методи на управление, винаги има възможност за грешки, за прояви на субективизъм. В случая главното е подходът, тенденцията, стилът на мислене и работа, тяхната определяща насоченост.

II

Новият подход, разработен на основата на априлската линия, намери израз и в умението на Партията вярно да определя и формира целите, да ги конкретизира и непрекъснато да ги актуализира във връзка с настъпващите изменения в живота, в науката и управлението. Решаващо значение има фактът, че Партията успешно превъзмогна субективизма в управлението и приведе цялата си дейност върху научни основи. **Анализът на „живия живот", на действителността, отчитането на обективните закони, съобразяването с етапите на развитието — всичко това се превърна в алфа и омега на партийната работа, на дейността на Централния комитет и социалистическата държава.** Благодарение на това бе осъществен и поврат в работата за правилно изясняване и формиране целите в общественото развитие.

Въпросът за целите заема изключително важно място в теорията и практиката на управлението. От техния характер в най-голяма степен зависи и характерът на самото управление. Социалистическото управление не прави изключение от това правило. Системата на управление, която се изгражда в хода на социалистическата революция,

[1] Т. Живков, Избрани съчинения, т. 7, стр. 333.

Digitized by Google

е насочена към пълното тържество на комунизма. Същевременно крайната цел на Комунистическата партия се конкретизира в системата от цели, съответствуващи на фазите и етапите в развитието на новото общество. Всички те имат обективен и закономерен характер. Научното ръководство на социалистическото общество е възможно, когато преди всичко се отчитат изискванията на обективните закони и в съответствие с тях се формулират конкретните цели. Без такъв подход лесно може да се изпадне на позицията на „целевия" субективизъм, който, както показва злополучният опит на маоизма, води до авантюризъм, до измяна на принципите на социализма.

Крайната цел на нашата Партия винаги е била изграждането на комунистическото общество. Борбата за реализиране на тази цел беше и си остава основно съдържание, смисъл, висше призвание на априлската линия на Партията. „Победата на социализма в нашата страна — изтъкна др. Т. Живков — обаче не изчерпва задачите на Българската комунистическа партия. Българската комунистическа партия... е партия с историческо призвание, тя своята крайна цел никога не е забравяла. Крайната цел на нашата Партия е била и си остава изграждането на комунистическото общество в България."[1]

Като не забравя крайната цел, **Партията заедно с това си дава сметка, че комунистическото общество е жив, постоянно развиващ се организъм, че построяването на това общество преминава през различни фази и етапи.** Подходът към този голям и сложен въпрос се отличава с научност и реализъм, с перспективност в мисленето и практическата дейност. В периода след Априлския пленум беше извършена огромна теоретическа работа за изясняване етапите и пътищата на по-нататъшното ни движение, за разработване на съответни форми и механизми на социалното управление.

С оглед решаването на конкретните практически задачи на социалистическото строителство Партията постави ударението върху две изключредно важни страни на този въпрос. Преди всичко това е обстоятелството, че между социализма и комунизма, между социалистическото общество, което изграждаме, и комунистическото няма пропаст, че комунизмът израства от недрата на социализма. От друга страна, необходимо беше да се акцентира върху сложността на този въпрос, да се показва и разяснява, че изграждането на комунизма изисква висока степен на развитие на производителните сили, годни да осигурят изобилие от блага, много по-висока степен на развитие на цялата система от обществени отношения, на социалистическото съзнание и т. н. Във връзка с това на Осмия конгрес на Партията др. Т. Живков заяви: „Каква част от този път напред ще бъде измината и какви конкретни изменения ще стават в това отношение през двадесетгодишния период, сега е трудно да се каже и точно да се определи"[2]. Партията своевременно отхвърли някои увлечения да се форсира преминаването към по-висок етап, коригира постановките за „скоковете" в нашето развитие, по-специално в икономиката, осъди авантюризма и волунтаризма на маоизма. На тази основа беше приложен нов подход при определяне на целите и задачите в социалното управление.

Сериозно внимание през периода след Априлския пленум бе отделено на **етапите в изграждането и развитието на новото общество.** Редица важни страни на този въпрос бяха осветлени още от Седмия конгрес на Партията.

Тогава страната навлезе в нов етап на развитие, в етап на нови дълбоки качествени и количествени изменения в цялостната система на

[1] Т. Живков. Избрани съчинения, т. 3, стр. 109.
[2] Пак там, стр. 155.

Digitized by Google

обществения живот, на утвърждаване победилите социалистически обществени отношения. В редица области се пристъпи към изграждане на развито социалистическо общество. В цялост обаче ние започнахме изграждането на зрелия социализъм през годините след Деветия партиен конгрес.

На всеки етап в изграждането и развитието на новото общество Партията формулира конкретни цели, чието реализиране е важна стъпка към постигане на крайната цел — комунизма. Такъв характер има задачата за изграждане на развито социалистическо общество, която се формулира и обосновава в партийната програма. **Творческият и действеният характер на априлския подход се прояви и в обстоятелството, че Партията непрекъснато конкретизира и актуализира определените за съответния етап цели, извършва своеобразно „операционализиране" на тези цели, като ги „превежда" на „езика" на конкретните задачи.** „Ако Десетият конгрес се ознаменува като конгрес, който утвърди новата програма на Партията, начерта по-нататък нейната генерална линия, то Единадесетият конгрес ще бъде първият конгрес, който след приемането на програмата ще я конкретизира и доразвие през периода до 1980 и до 1990 година".[1]

От друга страна, целите, които се реализират през отделните периоди в развитието на комунистическото общество, са конкретизация на **висшата цел на нашето общество**, а именно: „осигуряване на пълното благосъстояние и свободното всестранно развитие на всички членове на обществото"[2]. В Тезисите на Политбюро за последователно прилагане на програмно-целевия и комплексен подход в социалното управление висшата цел — изграждането на развито социалистическо общество — се конкретизира като задача за все по-пълно задоволяване на материалните потребности на хората в съответствие с научнообосновани норми за хранене и рационални нормативи за задоволяване на нуждите от други стоки, за по-пълно задоволяване духовните потребности и многостранно развитие на личността в условията на нормална жизнена среда, чрез изграждане на материално-техническата база на социализма, за пропорционално и ефективно развитие на икономиката, усъвършенстване на социалистическите обществени отношения, за постепенно преодоляване на неравномерността в развитието на обществената система, гарантиране на вътрешната и външната сигурност на социалистическото развитие.

Тук всъщност се съдържа дълбокият смисъл на априлската партийна политика в социалистическото строителство, нейният последователен хуманизъм и научнообоснован характер. Разработването и осъществяването на тази политика са крупен факт с историческо значение за настоящето и бъдещето на нашата родина, за разкриване предимствата на социализма пред капитализма. Конкретен израз на такава политика е Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на народа в етапа на изграждане на развито социалистическо общество.

III

Научнообоснованият характер на социалното управление в периода след Априлския пленум намери ярък израз и въплъщение в **уменето на Партията да определя адекватни на поставените цели стратегически варианти, да намира най-подходящи пътища и ефективни средства за реализиране на целите.** В съвременните условия въпросът

---

[1] Т. Живков, Силотени, единни, боеспособни партийни организации, „Раб. дело", 15. VII 1975 г.

[2] В. И. Ленин, Съч., т. 6, стр. 42.

Digitized by Google

за стратегията има изключително голямо значение. Както се отбелязва, изборът на стратегията е централен и в същото време най-труден въпрос на управлението. Той излиза на преден план главно поради необходимостта правилно да се определя линията на поведение на дадена система за един сравнително по-дълъг период, да се прогнозира и планира съответната дейност, да се търси оптимален вариант за реализиране на целта. В наше време степента на неопределеност, свързана с многовариантното решаване на задачите, бързо се увеличава с прогреса на науката и техниката. Така от 1935 до 1960 г. числото на възможните варианти при решаването на една и съща техническа задача нарасна от 3 на 8 хиляди, при това смята се, че това число вече е 100 хиляди.[1] Едва ли е нужно да се доказва, че в областта на социалното управление възможните варианти за решаването на всяка по-сложна задача са несравнимо повече. Всичко това поставя нови изисквания пред органите на управлението за използване в практиката на съвременни научни методи и средства.

Целият период след Априлския пленум се характеризира с напрегната творческа и плодотворна работа за изясняване насоките на развитие в различните области, за търсене на най-подходящи варианти за реализиране на набелязаните цели. И в това отношение Партията се опира преди всичко на марксизма-ленинизма като теория и методология, на съветския опит, на собствения си опит, на опита на братските социалистически страни. В усилията да се издигне научното равнище на управлението беше приложен съвременен научен инструментариум, включващ модерни количествени и системни методи.

През този период разработването на научнообосновани модели на стратегия се разгърна на широк фронт — от изясняване характера на стратегията за цели етапи на обществено развитие (от такова естество беше извършената работа например за определяне стратегията в процеса на изграждане на развито социалистическо общество) до определяне конкретните и оптималните варианти за решаване на една или друга практическа задача в областта на икономиката, политиката, науката, културата.

Може без преувеличение да се каже, че **няма област в нашия обществен живот, където да не се извърши голяма работа за разкриване на стратегическите насоки и варианти на по-нататъшното развитие и усъвършенстване.** На тази основа стана възможно да се подобри планирането, да се повиши ефективността от управленческата дейност, да се решат по нов начин въпросите, свързани с насоките и перспективите на индустриализацията, селското стопанство, надстройката и културата. Партията създаде принципно нови, социалистически образци за управление, чрез които по-вярно и точно се намират пътища за решаване на един или друг въпрос.

Априлската политика даде и продължава да дава големи, обилни плодове във всички области. На основата на тази политика бяха създадени модерна промишленост и развито селско стопанство, развита социалистическа култура, система на образование и т. н. Тази политика е не само нашето настояще, тя е и нашето бъдеще, тя е политиката, с която ще изградим развито социалистическо общество и ще продължим по-нататъшния си победен ход към комунизма. Защото това е политика новаторска, жизнена, непрекъснато развиваща се, с една дума, ленинска...

---

[1] В. Г. Афанасьев, Научно-техническая революция, управление, образование. стр. 311.

Digitized by Google

ОБНОВЛЕНИЕ

АНГЕЛ ТОДОРОВ
народен деятел на изкуството и културата,
лауреат на Димитровска награда

Има нещо символично в това, че някои от крупните събития в нашата национална история станаха през свежия и бодър, обвеян от пролетния лъх на зеленината месец април. Хората са склонни да свързват природните и обществените явления и да придават на това, което става в историческото развитие, черти от развитието на природата. Така както април настъпва срещу последните остатъци на зимата, Априлското въстание от 1876 г. се очерта в съзнанието на народа като бурен пролетен повей, независимо от това, че тогава още не беше извоювана свободата ни.

И съвсем естествено е, когато говорим за Априлския пленум от 1956 г., за априлската линия на нашата Партия, в мислите ни да се асоциират буйният растеж на априлската наша родна земя, зеленината и пъфтежът, проясненото небе, в което се стапят тъмните облаци. Защото Априлският пленум влезе в съзнанието на народа като нещо пролетно, като ободрителен полъх.

Връщам се към други обновителни дни в нашата история, които предшествуваха Април. Мисля си за ония кипящи от революционно вълнение дни, когато ние посрещахме победното шествие на обкичените с цветя съветски танкове и бодрите дружини на партизаните, сред които сияеха обветрени от барут и бури лица. Ние знаехме: искрата, запалена на Хаджидимитровския връх Бузлуджа от Димитър Благоев и другарите му, се е разгоряла в пламък — и тоя пламък няма да угасне въпреки злобния вой на враговете.

Хора от моето поколение бяхме честити да участвуваме като делегати или гости в работата на Петия конгрес на Партията през декември 1948 г. и да чуем доклада на Георги Димитров, който възвести:

— Неотклонно напред по пътя на социализма!

Кой тласна нашето по-сетнешно развитие неотклонно напред?

Априлският пленум!

Едно здраво марксистко-ленинско ядро в нашата Партия, минало през огъня на борбата, водено от другаря Тодор Живков, даде нов възродителен тласък на нашия партиен и общонароден живот през оня паметен април, който посочи пътя към прояснените хоризонти на социализма и комунизма. Бяха посочени слабостите, които спъваха нашето развитие, даден бе правилен старт на вътрешнопартийната демокрация, осигури се осъществяването на социалистическата законност, строителството на социализма трябваше вече строго да се съобразява с обективните закони на икономическото развитие...

За отделния човек срок от две десетилетия не е голям. Това е в много случаи една трета и за по-редки щастливци — една четвърт от човешкия живот. За историята обаче двайсетилетието е, както казват, миг от вечността. Развитите капиталистически страни надделяха феодалната изостаналост и създадоха своята промишленост и своята цивилизация в продължение на няколко века. А ето към това, все още не толкова много, което беше направено у нас до Априлския пленум, се прибавиха нови и нови крупни дела, които изведоха страната ни в редиците на икономически развитите страни в света. И не само в икономиката. Особено забележителен е нашият обществено-политически прогрес, все по-цялостното въвличане на милионите трудещи се хора в обществения живот. Народна република България стана един от факторите на укрепването на мира в света - сред подписите на държавните ръководители, които прие-

Digitized by Google

ха известните документи в Хелзинки, стои и подписът на председателя на Държавния съвет на нашата република Тодор Живков. Има области, в които ние сме творци на нови начинания, интересуващи хората от много страни — като например държавно-общественото начало в ръководството и управлението на културата.

И не може да бъде другояче в нашата страна, която се ръководи в своя цялостен живот от априлската линия на Българската комунистическа партия! Конгрес след конгрес! От седмия през 1958 година до конгреса, под чиято ярка звезда днес живеем — единадесетия — Българската комунистическа партия направлява народния живот във верния и правилен, жизнерадостен и оптимистичен, пролетарскореволюционен и общонароден, научно-технически и вдъхновено-човешки априлски дух.

Само по тая жизнена и перспективна линия можеше да получи такова богато съдържание и да има такъв силен отзвук в народния живот Десетият партиен конгрес. Като по някакво знамение на времето и той бе проведен през цъфтящия, зелено-пролетен, ясен месец април — вече в по-близка до нашите дни година, 1971-та. Голямото дело на тоя конгрес и сега движи напред общественото ни развитие: Програмата на Българската комунистическа партия. Докато Петият конгрес определи и ознаменува прехода у нас от капитализма към социализма, Десетият вписа в страниците на новата партийна летопис живителен етап от нашата национална българска история: изграждането на развитото социалистическо общество. Много скоро след конгреса, напълно в духа на неговите решения, на 16 май 1971 г. с всенароден референдум бе приета новата конституция на нашата народно-демократична държава: с право тя е наречена в нашата нова политическа история Конституция на развитото социалистическо общество.

Голям факт все по линията, начертана от Април, беше Декемврийският партиен пленум през 1972 г. На икономически език — това е пленум за осигуряването и развитието на жизненото равнище на народа. Това икономическо, научно определение може да бъде изразено и по-кратко: по-добре да живеят хората!

Акс минете край посолството на Съединените американски щати в София, ще видите на неговите витрини прекрасно направени, от техническа гледна точка, фотоси, които не бихме могли да наречем само пропагандни. Те отразяват действително високото индустриално-промишлено равнище на янките, даже ще видите там фотографии на американци, които бродят по повърхността на луната. Но прочетете книгата на финския писател Мартин Ларни (преведена и на български) „Четвъртият прешлен или по неволя мошеник“, отразяваща впечатленията на писателя от няколкогодишния му живот в САЩ: остро и отчаяно класово разделение, купчина богаташи, а на другия социален полюс — милиони безработни, цели квартали със семейства, живеещи в бараки от тенекия и дъски, проституция, мизерия, масова престъпност, така че вечерно време е рисковано да излезеш на улицата, расова дискриминация. Това е капитализмът: има промишленост и техника (но и в тия области е пречка на тяхното по-нататъшно развитие), а социалното устройство на обществото е не само изостанало, а просто чудовищно несправедливо. На тоя мрачен фон ярко блестят успехите на социалистическата система, очертава се значението на грижите на нашата Партия за честития живот на хората.

Априлската линия на нашата Партия направи възможни тия наши успехи. Тая линия тържествува в нашата страна, неин ярък израз е и Единадесетият партиен конгрес. Конгресът на строителите на развитото социалистическо общество, които вървят устремно по своя път, в братска дружба със Съветския съюз.

Digitized by Google

ТВОРЧЕСКА АГРАРНА ПОЛИТИКА

ВЪЛКАН ШОПОВ
завеждащ отдел „Селскостопански" на ЦК на БКП

Дните преди XI конгрес на Партията са изпълнени със заряд, който идва от едно забележително събитие в най-новата история на България — двадесетгодишнината от Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. Този пленум влезе в душите и сърцата на съвременните поколения като исторически пленум, такъв ще остане той в съзнанието на идващите поколения.

Преди 20 години първият секретар на Централния комитет на Партията Тодор Живков с ленинска непримиримост въстана срещу отклоненията от ленинския стил и метод на работа и даде красноречив пример за навременно, задълбочено и компетентно подготвяне за решаване на назрелите проблеми, свързани със социалистическото изграждане на България. С тези решения заживя цялата Партия, защото нейната политика осъществяваше измененията не само в икономиката, но и в социално-класовата структура на нашето общество. Сега, 20 години след Априлския пленум, ние със сърцата си чувствуваме, че характерна черта в стила и метода на работата на Централния комитет на Партията е изключителната прозорливост и навременното разкриване на основните проблеми на нашия обществено-икономически живот, по-нататъшното развитие на производителните сили и производствените отношения.

Сега, 20 години след Априлския пленум, ясно виждаме, че знамето и програмата на Г. Димитров са в здрави ръце. Вижда ни се нещо нормално, подразбиращо се от само себе си, че развитието ни въпреки бурните темпове върви спокойно и уверено, не без трудности, но не и със сътресения и бъркотии. Смятаме, че това е вътрешно присъщо на новия социален строй явление. Присъщо е при едно задължително и важно условие: сърцевината на този строй, Партията и нейния курс, са в едно и също време политически зрели и открити за непрекъснато творческо усъвършенствуване. Най-красноречив пример с историческа стойност това е фактът, че ако Г. Димитров откри ТКЗС като най-подходящата форма за кооперране на единоличниците, то неговото дело след Априлския пленум беше поето от Централния комитет на Партията начело с др. Тодор Живков, който умело напипваше пулса на нашето селско стопанство и като опитен кормчия направлява това развитие съобразно с измененията, които настъпват в световната икономика и в страните — членки на СИВ.

Днес, когато обръщаме взор двадесет години назад, още веднъж виждаме, че Априлският пленум — това е творчество, това е възстановяване на ленинския стил и метод на работа, това е размах в държавното и икономическото развитие на нашата социалистическа родина, това е издигане ролята на Партията и нейните органи по ръководството на икономиката, образованието, науката и културата.

Априлската линия — това е издигане ролята и мястото на работническата класа, селяните и интелигенцията, израз на високото уважение и ценене на кадрите. Това е линия, която сплоти всички поколе-

Digitized by Google

ния комунисти, като им даде възможност с пълни сили да изявяват своя организаторски талант, инициатива и смел полет нагоре и напред към върховете на социализма. Това е линия, която събра в един юмрук комунисти и сдружени земеделци за изграждането на една нова, невиждана досега България. Априлската линия — това е задълбоченост в изучаването на обективно действуващите икономически закони, зачитане на човека — творец на днешния и утрешния ден на България.

Априлският пленум отстрани задържащото влияние на субективизма в ръководството на селското стопанство, постави неговото развитие на основата на обективно действуващите икономически закони. Бързо из основи бяха отстранени грубите извращения на принципа на материална заинтересованост. Трудово-кооперативните земеделски стопанства получиха възможност да осигурят пълно възвръщане на разходите за производството. Решенията на пленума дадоха отправна линия и създадоха условия за решаването на различните социално-икономически и културни въпроси, за издигане материалното и културното равнище на селяните кооператори до равнището на трудещите се от града. Усъвършенствува се договорната система. Ново значение и съдържание придобиха връзките и взаимоотношенията между производителите и изкупвателните организации. Отделяше се и се отделя по-голямо внимание на икономическите лостове за производството на повече и по-качествена продукция.

Централният комитет на Партията с ленинска задълбоченост разработваше проблемите на селското стопанство, като гениален ваятел извайваше от едноличните стопанства ТКЗС и ДЗС, подготвяше им кадри, създаваше им материална база, умело направляваше техния растеж и развитие. Трудово-кооперативните земеделски стопанства в първите години след Априлския пленум бяха 3547 със средно 5000—10 000 дка земя. Те създадоха материално-техническата база и укрепваха вярата на своите членове в политиката на Българската комунистическа партия. И тези от векове родени „неверници" повярваха на Българската комунистическа партия, виждаха, че нейната политика е добре обмислена и претеглена. Годините се нижеха, трудово-кооперативните и държавните земеделски стопанства богатееха, ставаха по-крупни, растяха техните възможности. Селяните по-високо вдигаха глави, гледаха към новите хоризонти, към които ги водеше Българската комунистическа партия.

През 1958 година не само че всички едноличници бяха влезли в ТКЗС, но вече бяха налице и условията за преминаване към един нов етап — създаване на крупни обединени ТКЗС и ДЗС. Теоретически обосновано и практически обмислено Партията пристъпи към създаването им. Това не беше краят на пътя. Ние не забравяхме, че социализмът като самия живот е вечно развитие, непрекъснато усъвършенствуване, но и не бързахме. Кооперативните и държавните земеделски стопанства укрепваха, с техните проблеми живееше целият народ, цялата Партия, защото нейната политика неотклонно осъществяваше изменения не само в икономиката, но и в социално-класовата структура на нашето село.

В трудово-кооперативните и държавните земеделски стопанства се ковяха нови хора, с ново съзнание, с нови виждания, ръководени от добре подготвени и изпитани партийни дейци и организатори.

През 1970 година от съществуващите 795 ТКЗС и 159 ДЗС, които запазиха своята юридическа самостоятелност на базата на социалистическата собственост на средствата за производство, се изградиха 162 аграрно-промишлени комплекси на следните принципи: доброволност в изграждането на АПК чрез обединяването на ТКЗС и ДЗС въз основа на взаимна изгода; научна обоснованост на състава, размера и производствената специализация на комплекса; запазване самостоя-

Digitized by Google

телността и организационната форма на ТКЗС и ДЗС; териториално единство без разлика в характера на стопанствата; демократичност в управлението на АПК — изборност на ръководство, широко привличане на кооператорите и работниците в управлението му, отчетност пред колектива като цяло.

Изминалите години показаха, че АПК са най-добрата форма за по-нататъшната концентрация и специализация на производството за внедряване на новите промишлени технологии в производството и методи на управлението И което е най-важно, тази форма на организация увеличи селскостопанската продукция и снижи нейната себестойност. От февруари 1975 година по решение на пленума на Централния комитет на Партията пак обосновано, внимателно и постепенно се премина към разширяване правата на ръководствата на АПК и преустановяване там, където са назрели условията, дейността на ТКЗС и ДЗС. Отрасловият принцип на организация и управление доведе до създаване на специализирани предприятия за различните производства.

* * *

Новата организация на труда, добрата материално-техническа база, предоставените 14 кг минерални торове на декар и необходимото количество хербициди и препарати, приложението на богатия съветски опит в колхозното строителство, кадрите, с които Партията неотстъпно укрепваше ТКЗС и ДЗС, а по-късно и АПК, даваха и дават желаните плодове.

В резултат на това селскостопанското производство непрекъснато растеше и вече през 1975 година по съпоставими цени при база 1956 година общата селскостопанска продукция е 225,1 на сто повече, в това число растениевъдната 214,5 и животновъдната 243,3 на сто.

Производството на зърно се увеличи в сравнение с 1956 година 2,3 пъти. Гордост са за нас получаваните през последните години добиви от такива важни култури като пшеницата и царевицата. Вместо 127 кг от декар преди 20 години през 1975 г. се получи 340 кг пшеница и вместо 133 кг — по 501 кг от декар царевица. Над два пъти се увеличи общото производство на слънчогледа и захарното цвекло, над три пъти на тютюна и гроздето.

Големи изменения настъпиха и в животновъдството. Растеше броят на различните видове животни, подобряваше се техният породен състав. Във фермите навлязоха новите технологии, свързани с механизацията и автоматизацията на производството, които облекчиха работата на животновъдите, повишиха производителността на техния труд, допринесоха за изменение на качествения състав на изпълнителските кадри.

Съобразявайки се с изискванията на времето, Централният комитет на Партията конкретно насочи работата за изграждането на крупни животновъдни комплекси, в които сега се произвежда 68 процента от птичето, 62 процента от телешкото и 36 процента от свинското месо; с успех се прилагат съвременни промишлени технологии, животновъдите работят при добри битови условия и дават продукция с ниска себестойност. Те все повече се превръщат във фабрики за месо, мляко и яйца. На много места излязоха от аграрно-промишлените комплекси и се свързаха със съответния отрасъл на хранителната промишленост.

За успешното развитие на животновъдството Централният комитет на Партията отдели много грижи за създаването и на съвременна фуражна промишленост. Макар да не е достигнала желаното равнище, фуражната промишленост произвежда годишно 2,5 милиона тона комбинирани фуражи, с което засега се задоволяват половината от нуждите на животновъдството. През следващите пет години със строителст-

Digitized by Google

вото на нови и реконструирането и модернизирането на съществуващите фуражни заводи животновъдството и в обществения, и в личния сектор напълно ще бъде задоволено с фуражни смески.

Настъпилите количествени и качествени изменения в развитието на животновъдството изпъкват най-релефно, като се подкрепят макар и с няколко цифри. През 1975 г. средно от крава е надоено по 2683 литра мляко при 1183 през 1956 г. От овца е получено по 4,470 кг вълна при 2,326 кг; от носачка — по 192 при 75 броя яйца през 1956 година. През същия период производството на месо се е увеличило на 200 процента, на яйца — 210 процента, на вълна — 225 процента и на мляко 230 процента. Увеличи се и стоковият фонд на продуктите от животновъдството. Ако приемем стоковия фонд през 1956 година за 100 единици, то стоковият фонд, изразен в проценти, през 1975 година се е увеличил за месото на 280, на млякото за прясна консумация — на 300, на сиренето — на 160 и на яйцата — на 280. Ние знаем, че това не е върха, към който се стремим, знаем и изискванията на Декемврийската програма на Партията. Но данните, които посочваме, идват само като потвърждение на мислите ни за гигантската работа, която проведе Централният комитет на Партията за развитието на този важен отрасъл — животновъдството.

Механизацията на селското стопанство изигра решаваща роля за увеличаването на продукцията, за повишаване производителността на труда и за снижаване на материалните разходи при производството на селскостопански продукти. През изминалите двадесет години в механизацията на различните процеси на селското стопанство настъпиха революционни изменения. За периода 1956—1975 година енерговъоръжеността е нараснала от 2 000 086 на 9 600 080 конски сили, или с около 3,8 пъти.

Достиженията на механизацията на селското стопанство са плод на неотстъпно провежданата и целенасочена политика на Българската комунистическа партия за развитието на родното машиностроене. Независимо от трудностите, които трябваше да се преодолеят, заедно с другите отрасли на машиностроенето в социалистическа България с бързи темпове се развиваше и селскостопанското машиностроене, тясно свързано, кооперирано и интегрирано със съответните отрасли на съветското машиностроене. Днес Комитетът за селскостопанска техника към Министерството на земеделието и хранителната промишленост разполага с 19 машиностроителни завода, 19 ремонтни завода и 40 машинно-тракторни станции. Тези заводи произвеждат годишно по 4000 трактора, гроздокомбайна, силажокомбайна, модерна техника за отглеждането на лозята, овощните и зеленчуковите градини. Ръководството на комитета следи развитието на селскостопанската техника в напредналите страни, закупува лицензии на машини и съоръжения и отделни образци и полага много грижи за бързото им предаване на практиката.

Научно-техническата революция в селското стопанство преди всичко се прояви в неговата ускорена механизация и електрификация, в бързия растеж на парка на селскостопанските машини. Механизацията, електрификацията и химизацията са факторите, които рязко намалиха потребността от работна сила и доведоха до повишаване производителността на труда.

Следователно един от главните въпроси, който нито за момент не е бил изпуснат от очите на Централния комитет на Партията през тези 20 години, е бил въпросът за подготовката на механизаторски кадри, на система от машини за комплексно механизиране на процесите при отглеждането на основните култури, на автоматизиране на различни процеси и операции, за пълно внедряване на промишлените методи и технологии, за да се реализира възможно най-добър ефект от

Digitized by Google

концентрацията и специализацията. Днес, 20 години от историческия април на 1956 г., главната задача, която се поставя пред Комитета за селскостопанска техника и заводите, производители на селскостопански машини, е създаването и производството на високоефективни машини, съоръжения и технологични линии за комплексно механизиране на процесите при едрите мащаби на производство.

Уедрените масиви от пшеница, царевица, слънчоглед, лозя, овощни и зеленчукови градини създадоха условия за използване на всестранно агрегатирани машини, които да включват в себе си трактори от 80—200 конски сили с необходимите прикачни орудия за най-добрата обработка на почвата и прибирането на реколтата. Сега у нас са налице всички условия, когато един човек, всестранно подготвен механизатор, може да обработва 10—15 пъти повече земя, отколкото преди 5—10 г. Със съвременните сортове царевица и машини един човек може да произвежда 25—30 пъти повече зърно, отколкото това можеше да се направи преди двадесет години.

С бързи темпове се развиваше и ирригацията на селското стопанство. Затова двадесетгодишния юбилей на историческия пленум посрещаме с 2050 напоителни язовира, които напояват 23 процента от обработваемата площ, за да се получат от нея 45 процента от общата селскостопанска продукция на страната.

• • •

Своята пълна изява през последните двадесет години намери и селскостопанската наука. В научноизследователските институти и опитни станции научните работници положиха много усилия за разработването на ефективни методи за пълно използване биологическите възможности на растенията и животните, за създаване на сортове и породи, пригодни за отглеждане при промишлени технологии. Много усилия бяха положени за подобряване на научно-приложната страна в работата на институтите и опитните станции.

Наши изтъкнати учени създадоха перспективни сортове пшеница, царевица, тютюн, домати, пипер, винено и десертно грозде. Цяло съзвездие са българските учени, които работиха и работят с душа и сърце за развитието на българската селскостопанска наука, на нашето социалистическо селско стопанство. Като най-ярки звезди в това съзвездие светят имената на академиците Христо Даскалов и Павел Попов.

Достиженията не са малки, но крупните стопански организации, голямата концентрация на земя, животни и техника, дълбоката специализация на орудията на труда и интензификацията на цялостния производствен процес поставят много големи изисквания към селскостопанската наука. От нея се иска не само да предлага открития и научни решения, но и да събира информация за световните постижения, да прогнозира, планира и разработва мероприятия за вземане на решения от ръководните органи. Това налага научните, развойните и внедрителните организации да се намират в непосредствена връзка с ръководните органи, самите те да се превърнат в органи за научно ръководство и да носят отговорност за производствените резултати и развитието на отделните отрасли. Сега след публикуване Тезисите на Централния комитет на Българската комунистическа партия за основните насоки за развитието на науката и техническия прогрес през седмата петилетка и до 1990 година, научните планове на съответните институти и други научни звена трябва да представляват органическа част от плана за обществено-икономическо развитие по години, петилетки и в по-далечна перспектива; научните изследвания да се насочат към решаване на възловите проблеми на производството и ускоряване

Digitized by Google

процеса на внедряването. Тезисите създават обективни предпоставки за пълна изява на субективния фактор. Ликвидирана е възможността за някои научни работници да се оправдават с липсата на условия за пълна изява на техните възможности. Само по този начин ние можем да вървим в крак със съвременния научно-технически прогрес, да превръщаме постиженията му в практика на отделните отрасли на селското стопанство.

За растениевъдството бързо трябва да се интродуцират или селекционират сортове пшеница с биологични възможности — 700—800 кг зърно от декар, царевица 1000—1500 кг зърно от декар. Използване постиженията на световната и особено на съветската селекция с оглед бързото интродуциране и внедряване в практиката на най-новите високодобивни сортове да стане правило в работата на всяко научноизследователско звено, на всеки негов ръководител и работник. Още по-голямо внимание следва да се обърне при реконструкцията и създаването на нови лозя и овощни градини. Въобще внедряването на промишлените методи трябва да става паралелно с увеличаването на добивите от всяка култура, за да се реализира максимален икономически ефект.

Независимо от добрите резултати, които се постигнаха в областта на животновъдството — хибридното птицевъдство и свиневъдството, налага се съответните компетентни органи още веднъж да преценят състоянието на развъдно-подобрителната работа по отношение на количеството и качеството на продукцията, по организацията на производството и създаването на необходимия разплоден материал за ремонт на стадата. При внедряването на промишлените методи в животновъдството още по-широко място трябва да намери промишленото кръстосване.

* * *

В кратък исторически период нашата родина се превърна в развита индустриално-аграрна страна с едро, модерно и високомеханизирано селско стопанство. Съотношението на промишлената и селскостопанската продукция от 24.8 : 75.2 на сто през 1939 година се измени на 81.5 : 18.5 на сто през 1974 година в полза на промишлеността. Дълбоките революционни преобразования доведоха до съществени структурни промени в нашето общество: броят на заетите в селското стопанство от 2 993 000 души през 1956 година намаля на 1 290 000 през 1975 г.

В селата на социалистическа България близо 60 процента от жилищата са построени през последните двадесет години. По уредба и удобства преобладаващият брой селски къщи не отстъпват, а в много случаи надминават жилищата на своите побратими от големите градове. Електричеството и водата неотменно навлязоха в селския бит, 93 на сто от селата са електрифицирани и 70 на сто водоснабдени. Селското население се обслужва от 13 хиляди съвременни магазини и над 8 хиляди заведения за обществено хранене.

Социалните придобивки на селяните кооператори — пенсии, детски надбавки, отпуски по майчинство, осигуровки срещу болести и злополуки се изравниха с тези на работниците. На децата на кооператорите и работниците от държавните земеделски стопанства се даде реална възможност да се учат във всички видове учебни заведения. В селата се създаде необходимата материална база за битовото обслужване на населението и особено на жените и младежите. В 32 почивни станции и балнеосанаториуми в най-известните курорти на страната при прецизно обслужване ежегодно укрепват здравето си над 160 000 селски труженици.

В селата е изградена солидна материална база за културен отдих,

Digitized by Google

занимания и изява на трудещите се от всички възрасти. Построени са 4075 читалища, които имат 7000 библиотеки и книжен фонд над 14 милиона тома. В читалищните салони ежегодно се представят над 20 хиляди театрални и други представления пред повече от 5 милиона посетители. Отдавна в селото са заели своето достойно място киното, телевизията и радиото.

Провежданата след април 1956 година политическа линия от Централния комитет на Партията даде мощен тласък за развитието на производителните сили и производствените отношения, т е. на социалистическия начин на производство. Успешно се завърши изграждането на материално-техническата база на социализма и се пристъпи към непосредственото изграждане на развитото социалистическо общество.

Настъпилите съществени изменения в начина на производството в селското стопанство, въвеждането на комплексната механизация и автоматизация и на новите технологии — интензификацията на производството постепенно и неотклонно създаваше новия облик на селянина, превръщаше го в труженик на модерното социалистическо селско стопанство. Растяха неговата квалификация и образование, изменяше се неговата психика. Условията на труда все повече се доближаваха до условията на труда на промишления работник, а от това мислите, желанията и стремежите му все повече се покриваха с неговите. Селскостопанските труженици започнаха да разполагат с време за повишаване на образованието и културата си, започнаха масово да участвуват във всички форми на художествената самодейност, където се изявиха много народни таланти. Идеологическите и политическите възгледи на работническата класа станаха възгледи и на хората на земеделския труд. В резултат на тези и други още фактори днешният български селянин е здраво свързан с работническата класа и народната интелигенция, живее с тях, ежедневно е под тяхното благотворно влияние. По характер и условия на труд, по размер на доходите, по социално осигуряване, по бит и културно равнище класата на българските селяни все повече се изравнява с работническата класа.

* * *

Големите преобразования в селското стопанство, настъпили в резултат на Априлския пленум на Централния комитет на Партията и последвалите го партийни конгреси, изискваха прилагането и на конкретни научнообосновани методи за организация и управление на производството, нужни бяха подготвени кадри, които да ръководят универсалните, постоянно изменящи се селскостопански предприятия и тяхното сложно производство. „Трябва да се *разбере* — учи Ленин, — че за успешното управление е необходимо *освен* умението да убедиш... и умението практически да *организираш*. Това е най-трудната задача, тъй като работата се отнася до органкизирането по новому на най-дълбоките, икономическите основи на живота на десетки милиони хора!“[1]

Изхождайки от тези Ленинови указания, Централният комитет на Партията винаги е създавал необходимите условия за осигуряване непосредствено партийно ръководство на селското стопанство. Създаването на обединени ТКЗС и ДЗС съвпадна със създаването на новите окръзи и общинските партийни комитети, които неуморно работиха за укрепването на стопанствата, за разширяване на тяхната материално-производствена база и повишаване рентабилността на всяка стопанска дейност. Със своята работа, с укрепването и активизирането на първичните партийни организации, чрез разширяване и задълбоча-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, с. 233.

Digitized by Google

ване връзките с дружбените ръководства на БЗНС общинските партийни комитети подготвиха идването на третия етап в концентрацията и специализацията в селското стопанство — създаването на аграрно-промишлените комплекси. През последните години Централният комитет на Партията положи много усилия за осигуряване на конкретно партийно ръководство в АПК, за активизиране на първичните партийни организации и комунистите. Дейността на общинските партийни комитети се направляваше от съвети на секретарите. Въз основа на натрупания опит в началото на януари 1976 година Политбюро на ЦК на БКП даде указания координирането на партийната работа в АПК да се извършва от парторзи на окръжните комитети.

Доверието към кадрите, откритият простор за разгръщане творческите сили даде своето, с нищо несравнимо отражение в ръководните органи на окръзите. Окръжните комитети на Партията са онзи неизтощим двигател, без чието съществуване беше немислимо провеждането на априлската линия на Партията в селското стопанство. На нас не ни е възможно да изброим всички инициативи, които бяха подемани и осъществявани от окръжните комитети на Партията, затова ще се спрем само на някои с уговорката, че думи на дълбока благодарност могат да се кажат за всеки окръжен партиен комитет.

През 1965 г. Толбухински окръг утвърди свой Кодекс на пшеницата. Резултатите от неговото приложение в окръга бяха забележителни и много високо оценени от Централния комитет на Партията. Примерът на толбухинци зарази цялата страна и намери блестящо приложение в Ямболски окръг, където през 1975 година от 500 000 декара се получи средно по над 500 кг пшеница.

Големи успехи в приложението на априлската линия на Партията постигна и Пловдивски окръг. Неговото селско стопанство си създаде добра материално-производствена база, непрекъснато се интензифицира, концентрира и специализира. Осъществявайки последователно и творчески партийните и правителствените решения, използвайки предимствата и възможностите на икономическия механизъм, окръжният партиен комитет ръководи селското стопанство умело и компетентно, с научен подход и висок критерий определя конкретните цели, съобразени с постиженията на най-напредналите в тази област страни. Партийното и държавното ръководство в окръга чрез действени творчески форми и средства съумяха да вдъхнат на партийните и стопанските ръководства на АПК и трудещите се увереност в реалността на големите цели; да превърнат създаването на крупни, модерни зеленчукови, лозови и овощни насаждения и получаването на високи добиви от тях в актуална задача на всички труженици в селското стопанство и да ги мобилизират за нейното решаване. Окръжният комитет на Партията създаде обстановка, щото селскостопанските институти и отделни научни работници да намерят поле за бързо внедряване на постиженията на научно-техническата революция, посочи конкретни форми за превръщане науката в производителна сила.

Всички достижения на Пловдивски окръг и особено големите му успехи през последните три-четири години в производството на царевица — средният добив от декар през 1975 г. е 740 кг, още веднъж потвърждават големите възможности на нашето социалистическо земеделие. Те нагледно показват как правилната партийна политика, подета от тружениците в селското стопанство, се превръща в материална сила (Пловдивски окръг разработи план през 1980 година да получи от 300 000 декара 300 000 тона царевично зърно).

Преди две години окръжният комитет на Партията в Търговище разработи положения и утвърди правилник за участие в движението за присъждане на звание „За висока култура на селското стопанство". Замисълът беше да се намери конкретна форма за ускоряване проце-

Digitized by Google

са на издигане културата на селското стопанство; за методите на работата на партийните и стопанските работници, за ускорено постигане количествени и качествени показатели на световно равнище, превръщане опита на първенците в масова практика. Съгласно правилника за участие в движението „За висока култура на селското стопанство" се допускат всички АПК и предприятия в тях. На постигналите определените показатели и изпълнили условията се присъжда званието, вписва се в книгата за трудова слава, предлагат се за награждаване с държавни награди, а окръжният комитет на БКП и окръжният народен съвет им връчват награди.

Тази благородна инициатива най-добре беше посрещната и през изминалите две години даде най-добри резултати в АПК — Попово. Благодарение на това комплексът преизпълни петгодишния план с 16 милиона лева за общата продукция и 6 милиона лв. за чистия доход.

Само двадесет години изминаха от Априлския пленум на ЦК на Партията, но създаденият от пленума климат оказа такова благоприятно влияние за развитието на селското стопанство, за чиито успехи днес ние с гордост говорим, на които се радват нашите приятели в чужбина, с които респектираме нашите недоброжелатели в стана на капитализма.

Развитието вървеше с такива темпове, че то градеше и икономика, и хора. За тези двадесет години 105 труженици от селското стопанство бяха удостоени със званието „Герой на социалистическия труд", 352 души са наградени с орден „Георги Димитров" и близо 30 000 с други ордени и медали.

Преди двадесет години първият секретар на Централния комитет на Партията Тодор Живков пред пленума на ЦК на Партията разкритикува грешките и недостатъците, породени от култа към личността, отчете изискванията и възможностите на тогавашния етап на развитие на нашата страна. Изминалите години бяха години на творчество и вдъхновение. Години, които създаваха нови условия, нова база, нови кадри за развитието и на селското стопанство. Между тях са два пъти героят на социалистическия труд Минчо Крайчев — председател на АПК — Крушари, Толбухинско, героят на социалистическия труд Кирил Кралев — председател на АПК — Първенец, Пловдивско, героят на социалистическия труд — председател на АПК в гр. Бяла Слатина Георги Гецковски, героят на социалистическия труд главен директор на промишлено-аграрния комплекс в Девня Димо Тодоров.

Работата на изброените и много още другари показа, че селското стопанство се нуждае от оперативно ръководство от най-сложен тип, че е необходимо голямо умение и прозорливост, за да може селското стопанство да посрещне всички нужди сега при утвърдилата се хоризонтална и зараждащата се вертикална интеграция.

Въпросите, за които разказваме, са резултат на огромна работа, извършена при кооперирането и особено след обединението на ТКЗС и ДЗС през 1958—1959 година. Без тогавашната и проведената през следните години работа ние нямаше да можем да дойдем до аграрно-промишлените комплекси, да дойдем до тези големи резултати, за които с радост разказваме.

Разбира се, нашият дълг към Партията и народа не е изпълнен. Ние ще продължим да работим с още по-голяма енергия. Бъдещите задачи на селското стопанство са набелязани в Тезисите на Централния комитет на Българската комунистическа партия, публикувани за широко обсъждане. Тези задачи ще се обогатят и с решенията на XI конгрес на БКП, който ще ни посочи каква трябва да стане България и нейните граждани в най-близкото бъдеще.

Digitized by Google

КУЛТУРА НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ ВЪЗХОД

ПЕТЪР ДЮЛГЕРОВ
първи секретар на ОК на БКП — Благоевград

Необходимостта от партийно ръководство на културния фронт е доказана от самия живот. Както културната революция е закономерна и нужна съставна част на цялостните социалистически преобразования на обществото, така и нейното управление е неотменно необходимо. Целта и съдържанието на тази сложна ръководна дейност се определят от функцията на културата в условията на социализма да осъществява всестранно израстване на народните маси, да допринася за формирането на хармонично развитата личност на новото общество.

А когато ръководството на културата се разглежда в рамките на един окръг, видимо проблемът се отнася преди всичко до механизма на практическото действие на отношението народ—култура, до пряката реализация на художественото творчество и изкуството сред тия, за които те са сътворени. Именно в това общуване на творчеството с неговите вдъхновители се осъществява на дело социалната и класовата функция на културата, проявява се ефективността на изградената система за естетическо възпитание, идва завършекът на веригата творчество—разпространение—възприемане. Тук културата става вътрешна същност на личността, става сила, определяща мотива на поведение. Тук хората проявяват себе си и като ценители на духовното богатство, и като участници в неговото сътворяване.

Със своята практика в социалистическото културно развитие Благоевградски окръг е показателен изразител на динамиката и съдържанието на този процес. Обособените тук интересни социални, икономически и исторически условия, провежданата общонационална културна политика и линията на засилени грижи от страна на Партията и държавата към окръга осигуриха благодатно поле за подчертано успешен развой на културната революция в нейните отделни етапи. Тоя успех има своите корени във възрожденските, революционно-демократическите и пролетарските традиции, въплътени в делото на Паисий Хилендарски, Неофит Рилски, Никола Вапцаров и многото знайни и безименни майстори на резеца, четката и словото, откърмени край Пирина.

От своя начален път до наши дни културното развитие тук носи неизменно в себе си чертите на пламенно родолюбие, народностен дух и висока художествена стойност. Те са вградени в паметниците на старобългарската култура, предавани са от поколение на поколение в народното творчество, извисили са се в народното съзнание, за да станат фундамент на разгърналата се културна революция през годините на народната свобода и социализма.

В ретроспекцията на този процес не е възможно да се отмине капиталната роля, която изигра в нашето социалистическо развитие Априлският пленум на Партията. В 20-годишната практика на неговата реализация хората свикнаха да свързват понятието априлска линия с всичко голямо, което сами създадоха, да виждат в тези две думи градивна материална и духовна сила.

Digitized by Google

Животът сам доказа жизнетворящата мощ на Априлския пленум, направи тази мощ зрима, осезаема. С право наричаме това знаменателно събитие в нашата най-нова летопис повратен момент, защото с него Партията обнови себе си, освободи своята ръководно-творческа дейност от схемите на субективизма, разкри простор за научно изследване на явленията и за обосновано планиране на бъдещето, включи в практическо действие целия свой потенциал, превърна своите принципи и норми в съдържание и дело на цялостния обществен живот. Идеите и духът на Априлския пленум изпълниха с ново съдържание партийния, стопанския и обществения живот, внесоха динамизъм, размах и новаторство в теорията и практиката на социалистическото строителство. В сферата на културата обновлението намери своя същностен израз в дълбокото взаимопроникване на обществената практика и художественото творчество, в спойката на културната дейност с труда и естетическото и нравственото израстване на хората.

Всеки български комунист се гордее с априлското дело на своята Партия. Тази гордост носят и комунистите от Благоевградски окръг. Дълбоко удовлетворени от смелото и справедливо решаване на всички проблеми на окръга, те организираха отприщените съзидателни сили на трудещите се и материализираха в дело разностранните мерки на Партията за неговото ускорено развитие.

Динамично изграждане производителни сили измениха рязко за последните десетина години материалния живот на нашия край и социалната структура на населението му. Високият темп на промишлен растеж (челно място в страната), настаняването на прогресивни производства с напредничаво съдържание на труда, постигането на рационална заетост в новите производствени мощности създадоха атмосфера, изпълнена с динамика, самочувствие и оптимизъм.

Отражението на този подем се изрази в бързо растящия жизнен стандарт, в приобщаването на хиляди хора към редовете на работническата класа, в тяхното образователно и професионално израстване.

В това динамично развитие на окръга културата натрупва също нов потенциал и успешно изпълнява своя дълг да изгражда и променя хората в посоката на обществения прогрес, да ги активизира и прави съзнателни творци на новото. На нея окръжната партийна организация гледа като на неотделим фактор от политическите и икономическите средства за ускорено развитие, стреми се да извлича максимален ефект от нейното въздействие в решаването на непосредствените проблеми, да създава трайни предпоставки за разгръщане на духовния живот.

Преди пет години окръжният комитет на Партията прие на свой пленум дългосрочна десетгодишна програма. Нейното изготвяне се основаваше върху по-нататъшното усъвършенстване на обществено-държавното начало в ръководството на културния процес, върху прогнозите за вътрешнотериториалното развитие на производителните сили на окръга и разработения устройствен план за перспективата на отделните населени места.

По такъв начин заедно с плановете за материалната и обслужващата сфера, с изготвянето на програмата за развитието на духовната сфера на ниво окръг, община и отделно селище се затвори комплексът на цялостното планиране.

В нейния обхват бяха включени и получиха определена перспектива проблемите за структурата и организацията на цялостното ръководство на сектора, по-пълното задоволяване на кадровите потребности, изграждането на единната културна мрежа, интеграцията и концентрацията на духовната сфера и изграждане на нова материална база.

Това създаде много добри предпоставки за резултатно управление на културния процес в рамките на окръга, а също така и в отделните териториални единици. Формираните ръководни органи на базата на

Digitized by Google

общественo-държавното начало придобиха по-очертан облик с добре изяснен периметър и съдържание на тяхната дейност, с регламентиран механизъм на взаимодействие с културните органи и институти и добре разчетен план по изграждането на материалната база. Настъпи видим обрат в преодоляването на такива дълбоко вкоренени недостатъци в духовната сфера като разпръснатостта на силите в културния процес, безперспективните в някои случаи капиталовложения, недостатъчната и нискохудожествената разработка на местната проблематика.

По-нататъшната конкретизация на програмата се осъществява в изготвянето на местни петгодишни програми от градските и общинските комитети на Партията, народните съвети и съветите за изкуство и култура.

Така ръководството на художествената култура и изкуството в окръга придоби значително по-висока степен на организираност, планомерност и перспектива.

Петгодишната реализация на програмата, анализите и обобщенията на резултатите потвърждават недвусмислено ползата и нуждата от такова конкретизирано ръководство. Въпреки липсата на точни измерители за измененията в духовната сфера не е трудно да отбележим някои основни характеристики на този положителен процес.

Културата става все по-активен сътрудник на извършващото се ускорено развитие на окръга — това е най-същественият белег в нейното целокупно проявление.

То намира израз както в създаването на художествени ценности, свързани непосредствено със съвременната действителност, така и в тяхното разпространение сред трудещите се.

Творческите колективи на ансамбъл „Пирин" и драматичният театър „Н. Вапцаров", журналистите от в. „Пиринско дело" и радио-телевизионният център в Благоевград, групите на литераторите, художниците и музикалните дейци откликнаха вярно и актуално на съвременните духовни потребности на трудещите се и съумяха да поставят художественото творчество в еднопосочност с общото развитие на окръга. Доминиращото присъствие на тематиката, почерпана от най-новата действителност в Пиринския край и строителството на зрялото социалистическо общество, въздействува стимулиращо върху хората, издига тяхното съзнание, социалната им и политическа активност.

Образът на новото от живота на Благоевградски окръг, показан с нарастващ замах и умение на телевизионния екран, в радиопредаванията, на вестникарските страници, в платната на художниците въздействува благотворно върху трудещите се и гради у тях ново самочувствие.

Майсторството на ансамбъла за песни и танци „Пирин" да изгражда чрез фолклора силно въздействуващи съвременни политически спектакли, усилията на драматичния театър „Н. Вапцаров" да предлага на зрителите сценични реализации, пряко свързани с проблемите на днешния човек, се възнаграждават с радушен прием в целия окръг и постигат признат възпитателен ефект.

Проведените крупни прояви като общата художествена изложба „Пирин — 74", националните прегледи на театралната самодейност, фотоизложбата „Пирин — фото '74", фестивалът на политическата песен „Ален мак" лауреатският фолклорен фестивал, традиционният месец на културата оставиха дълбок отпечатък върху културния живот в окръга, предизвикаха широк резонанс сред цялото наше население.

За осъществяване на тази жизнено потребна ориентация на културния фронт към проблемите на деня и живота партийните и общественo-държавните органи прилагат в своята работа последователни грижи. На срещи с партийни, държавни и стопански ръководители дейците на културата получават широка информация за всестранното развитие

Digitized by Google

на окръга, а формите на тяхното обучение са наситени с актуално идейно съдържание. Партийните органи участвуват непосредствено в насочването на репертоарната политика. Сключваните контракции с културни дейци застъпват предимствено съвременната тема .

Наред с това ръководството се стреми да движи насочването на художествено-творческия процес далеч зад границите на пасивното консуматорство, да включва в неговия обхват цялата широта и възможности на народното творчество. Основната наша форма, с която особено резултатно се постига тази цел, е традиционният фолклорен събор „Пирин пее". По същество това е едно непрекъснато широко народно движение. Извън него не остава нито едно селище, нито една махала. През селските и кварталните сцени преминават десетки хиляди хора с песен или танц, предание или легенда, обичай или носия. Само на последния заключителен събор на Предела се явиха 6000 изпълнители, които дариха родната култура с ново самобитно богатство и демонстрираха по блестящ начин творческия дух на населението от окръга, неизчерпаемата жизненост и красота на народното изкуство. И забележително е, че наред с огромната издирвателска работа, с грижите за възраждането на създаваните от векове духовни ценности народното творчество богатее със съвременно съдържание, продължава своето развитие на нова основа. А това е просто обяснимо с радостния факт, че художествената самодейност е присъща на нашето население, неотделима част от неговия бит. На нейните сцени хората дават непосредствен израз на своите чувства, всеки може да покаже своя талант, да усети мястото си не само в труда, но и в изкуството.

Затова и полаганите грижи за художествената самодейност от ръководните органи на културата растат. Работата за нейното разгръщане и качествено извисяване е поставена на широка обществена основа, а идейно-художественото, методическото и организационното ръководство се осъществяват от Окръжния център за художествена самодейност. За изградените 750 колектива е осигурено широко поле за изява върху цялата територия на окръга, а най-добрите от тях се представят и на други сцени — в страната и в чужбина. Много специалисти професионалисти изпълняват поръчения да ръководят самодейни състави или да поставят програми.

Степента, в която се ползват достиженията на културата, е свързана с проблема за разпространението на духовните ценности. Практиката и резултатите от нашата работа в тази област ни дават основание да смятаме, че е намерен верен път за конкретно ръководство на тази дейност. По-точно става дума за това, че в отговор на изискванията на Декемврийския пленум от три години в окръга се прилага единна система за цялостно културно обслужване на селищата по вътрешно изработени нормативи. Нейното изграждане е основано на подробна съпоставка за количеството на предоставяните ценности на едно лице в окръга със средно равнище на страната, а също така и върху заключенията на извършеното социологическо изследване „Изкуство и публика". Осигуряването с покритие на завишените нормативни показатели става по годишен и ежемесечен план, който обхваща напълно проявите на професионалните творчески институти от страната, които идват в окръга по договор или по програма на Комитета за изкуство и култура и на професионалните и самодейните местни колективи.

Организацията на тази многостранна и обемна дейност е извършвана от окръжния и местните съвети за изкуство и култура. Главното, което се постига с нея, е съсредоточаването на усилията на културните институти и органи върху основната задача — да се предостави на трудещите се максимално възможното количество духовни ценности при добър критерий за качество. Практиката потвърди правотата на този подход — нормативните показатели се преизпълняват, задово-

Digitized by Google

леността в обслужването нарасна значително, културният процес получи много по-висока степен на организираност и равномерност във всички селища и е в съответствие с общественото развитие.

Този желан и необходим мащаб на културния процес обаче изостри проблемите за кадрите и материалната база. Сега значително по-силно се чувствува недостигът от специалисти в художествената култура и недоизградеността на собствена база за важни окръжни институти, на културни домове и читалища. Безспорно напредъкът и в тази насока е очевиден — в Благоевград бе открит Полувисш институт за културно-просветни кадри, засилиха се капиталовложенията и отделяните за културно строителство средства от самооблагането. Нужни са по вече усилия, за да се предотврати задълбочаването на диспропорцията между материалните предпоставки за културния процес и темпа му.

Осъществяването на партийното ръководство на духовната сфера чрез включването в тази дейност на цялата организационна структура — от окръжния комитет до отделния комунист, изисква ясна диференциация на функциите и задълженията на партийните органи и организации. При създадените условия за ефективно ръководство, основаващи се на конкретни планове, стройна организация и нормативи на обслужването, тяхната работа е значително облекчена. Те имат точно определени задачи, база за отчетност, контрол и оценка. Това прави ръководната дейност актуална, конкретна и активна. Потвърждение на тази удовлетворяваща констатация е съдържанието на партийната работа в органите и организациите. Тя се характеризира със значимост на разглежданите въпроси, засилващо се внимание към културните проблеми и нарастване на компетентността и силата на нейното въздействие. В партийните редове навлезе свежо попълнение от млади талантливи творци, което повиши чувствително ролята на първичните организации в прякото ръководство на художествената интелигенция и засили личното влияние на комунистите в колективите.

Известно е, че през миналата година Централният комитет на БКП и Правителството приеха специално постановление за по-нататъшното ускорено развитие на Благоевградски окръг. С подчертано внимание то включва и задачите на културното изграждане на окръга. За тяхната практическа реализация бе проведена среща на бюрото на окръжния комитет на Партията с председателството на Комитета за изкуство и култура. Приета бе съвместна програма за развитието на изкуството и културата в окръга през седмата петилетка. С нея се открива нова перспектива за бърз напредък в духовната сфера, създават се предпоставки за извеждане на културния процес на нова висота.

С действената си отзивчивост към потребностите на окръга Комитетът за изкуство и култура превръща нашия край в център на важни национални прояви, осигурява квалифицирани художествено-творчески кадри, засилва реставрационните работи на паметниците на културата и разгръща широко строителство на нова материална база.

Дейците на художествената култура и изкуството в Благоевградски окръг разбират добре своята роля в увеличаването на човешките творчески способности и своя дълг в борбата за издигане на духовната сила на трудещите се, на тяхното класово-партийно и естетическо възпитание. Досегашните резултати, придобитият опит и осигурените предпоставки за нов подем на художествената култура и изкуството в нашия край са верни гаранции за успеха и разцвета на това сложно и отговорно обществено дело и през годините на настъпващата седма петилетка.

Digitized by Google

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ РЪКОВОДСТВОТО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

РУСИ КАРАРУСИНОВ
първи зам.-завеждащ отдел „Пропаганда и агитация"
на ЦК на БКП

Априлският пленум има непреходно значение за идеологическата работа на Партията. По своята историческа роля и значение той справедливо се сравнява с най-крупните събития, изиграли решаваща роля за развитието на Партията и страната, оставили най-трайна диря, трасиращи пътя в бъдещето, каквито са Петият и Десетият конгрес на Българската комунистическа партия.

Априлският пленум изигра решаваща роля за довеждането докрай задачите, които постави в областта на идеологията Петият конгрес на Партията: преодоляване на капиталистическата идеология във всичките ѝ разновидности и установяване на пълно господство на марксистко-ленинската идеология. Въоръжен с новия подход и новаторския дух на неговите решения, идеологическият фронт много по-успешно решаваше задачите на комунистическото възпитание, формирането на такава съзнателност у трудещите се, която да отговаря на новите изисквания на съвременното развитие на социалистическото общество. Това бе период на творческо развитие и подем в обществените науки, на разгръщане сериозна настъпателна борба срещу „левия" и десния опортюнизъм, на системна и последователна работа за разпространяване и усвояване на марксизма-ленинизма и политиката на Партията, на качествени изменения на общественото и индивидуалното съзнание. Успешно бе изпълнена задачата на Петия конгрес на БКП, която позволи на Десетия конгрес да бъде направен изводът, че „марксизмът-ленинизмът се е превърнал във велика материална сила и като теория, и като практика оказва могъщо влияние върху съзнанието на масите"[1]. А на Февруарския пленум (1974 г.) — че тези успехи бяха постигнати благодарение на това, че идеологическият фронт „воюва последователно и неотклонно за осъществяване в живота на ленинската априлска линия на нашата Партия"[2].

Характеризирайки ленинската априлска линия на Партията в ръководството на идеологическия фронт и нейното претворяване в живота, не може да не отбележим най-важните жалони на тази линия през изминалото двадесетилетие. На първо място безспорно стои **Априлският пленум** и неговите решения, отнасящи се до всички сфери на социалистическото общество, които от своя страна имат принципиално значение за идеологическата работа. Тези решения изиграха решаваща роля за нейното преустройство и усъвършенстване, за свързването ѝ с живота.

На второ място това е **Юлският пленум** на ЦК на БКП от 1968 г., на който бе обсъдена идеологическата работа на Партията като единна и неделима част от системата на социалното управление в НР България и поставена задачата „да се извърши прелом в нашата възпитателна и идеологическа работа"[3].

На трето място — историческият **Десети конгрес** на БКП, приел Програмата за построяването на развитото социалистическо общество, в решенията на който идеологическата работа зае централно място като важен фактор за изграждането на новата социалистическа личност. В духа на тези решения и новата програма Февруарският пленум на ЦК на БКП (1974 г.) — заяви др. Т. Живков на Националната партийна конференция — разработи конкретна стратегическа програма на идеологическия фронт на етапа на построяването на разви-

---

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., Изд. на БКП, с. 143.

[2] А. Лилов, Да издигнем идеологическата работа на висотата на задачите, поставени от Десетия конгрес и новата програма на Партията за изграждане на развитото социалистическо общество, Партиздат, С., 1974, с. 8.

[3] Т. Живков, Основни насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество, Изд. на БКП, С., 1968, с. 148

Digitized by Google

тото социалистическо общество.[1]

Докладите и решенията на тези високи партийни форуми, както и последвалата ги огромна политическа и организаторска работа за тяхното изпълнение, са продължение и претворяване в живота на априлската линия. В тази дейност, колективно дело на ЦК на БКП, на Политбюро и Секретариата на ЦК, решаващ принос има първият секретар на ЦК на БКП и **председател на Държавния съвет др. Т.** Живков, който с неуморна енергия и постоянство ръководи и направлява идеологическия живот в нашата Партия и държава. Неговите дълбоко съдържателни и принципиални речи на Националното съвещание във Велико Търново и пленума на ОК на БКП в Бургас по идеологическите въпроси са нов принос в теорията и практиката на идеологическия процес.

В КАКВИ ГЛАВНИ НАСОКИ СЕ РАЗВИВА И УСЪВЪРШЕНСТВУВА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ПРОЦЕС СЛЕД АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ

Първото и най-важно направление, в което се развиваше ръководството на идеологическата дейност след Априлския пленум, бе преодоляване на догматизма, просветителството и формализма, най-тясно свързване на партийната пропаганда и агитация с живота, с проблемите, които решава социалистическата практика. Априлският пленум взе решение да се преустрои агитацията и пропагандата и цялата идеологическа работа, за да се изчисти от проникналото влияние, създадено от култа към личността, като се издигат ролята на народа като творец на новия живот и на всички блага и ръководното значение на Партията. Въз основа на него на 30. VIII. 1956 г. Политбюро разгледа и взе решение по марксистко-ленинската просвета. В него се правеше задълбочен анализ на състоянието на този важен сектор от партийната дейност.

В изпълнение решенията на Пленума и на Политбюро на ЦК на БКП Централният комитет, партийните органи и организации разгърнаха огромна организаторска и политическа работа за свързването на партийната просвета с живота. Тя беше съсредоточена главно в две насоки: първата — подобряване на нейното съдържание, и втората — подобряване състава, теоретическата и методическата подготовка на пропагандистките кадри. Въпросът за свързването на идеологическата дейност с живота през целия този период както и сега е бил, е и ще бъде главна грижа на партийните комитети и организации, защото в това се състои една от специфичните особености на идеологическата дейност, това е и основна нейна закономерност. Идеологическата работа постоянно следва да се преустроява и свързва с живота, защото отразява и формира реалните обществени отношения, които непрекъснато се развиват и усъвършенствуват. Марксистко-ленинската идеология се развива и усъвършенствува съобразно развитието и усъвършенствуването на самия живот, на социалистическата практика. От своя страна идеологическата дейност като просветна дейност за довеждане до съзнанието на хората социалистическите идеи и възгледи е застрашена „постоянно" от абстрактно просветителство и шаблонизиране. Това се подсилва и от обстоятелството, че в нея като пропагандисти и агитатори участвуват хиляди хора, много от които не винаги притежават необходимите знания и опит. Цялата работа е в това, за какво преустройство става дума — какво съдържание се влага в това понятие. Заслугата на априлската линия е именно в това, че тя разкри пред ръководството на пропагандата и агитацията широки простори, голямо поле за творчески дискусии и разговори, за експерименти и създаде благоприятни условия за нормалното им, резултатно развитие. Поставяйки този въпрос в центъра на идеологическата работа и насочвайки Партията и нейните кадри към практическото му решаване, се създаде възможност да се вникне по-дълбоко в съдържанието, формите и методите, в механизмите и пътищата за реализирането на този принцип. По този път се стигна до положенията, разработени в доклада и решенията на Десетия конгрес и конкретизирани от Февруарския пленум на ЦК на БКП за връзката на идеологическата дейност със социалната среда, за механизмите на тяхното взаимодействие, до реализацията на постановките на Десетия конгрес за научната организация и управление на идеологическата дейност, в която важно място се отделя на идеологическите кадри, на техния стил и метод на ръководство. В този ред на мисли трябва да кажем, че сега нашето разбиране за връзката на идеологическата работа с живота е по-дълбоко. Днес към всичко, което е известно за този закон, ние можем да прибавим едно много по-голямо богатство от идеи и опит, постигнати от задълбоченото изучаване на класиците на марксизма-ленинизма, теорията и методите на идеологическия процес.

В миналото битуваше, а сред отделни идеологически кадри и сега се среща ограничено тълкуване на връзката на идеологическата работа с живота. Тази връзка се свежда до свързването на теорията със задачите на социалистическото строителство, но не органично, т. е. теорията да бъде в своя корен „практична" и да отговаря на назрелите проблеми на практиката, а механично, т. е. към теорията, за която не винаги се държи сметка дали е

[1] Вж. Т. Живков, За висока обществена производителност на труда. Встъпително слово и доклад пред Националната партийна конференция, 20 март 1974 г., Партиздат, 1974, с. 31.

Digitized by Google

„практична" се прибавят отделни примери или пък само задачите на отделния колектив. Марксизмът-ленинизмът вижда връзката на теорията с практиката в диалектическо, неразривно единство. Маркс наричаше теорията радикална[1], а Ленин вижда „непреодолимата привлекателна сила" на тази теория в това, че „съединява строгата и висша научност (представлявайки последната дума на обществената наука) с революционността (революционната практика Р. К.) и ги съединява не случайно... а ги съединява в самата теория, вътрешно и неразривно"[2]. Досегашният опит потвърждава този извод. Най-конкретна и свързана с живота идеологическа работа е онази, която се осъществява на високо теоретическо равнище, защото без теоретичен отговор на най-важните въпроси, по думите на Ленин, „не може да се направи дори крачка нито в пропагандата, нито в агитацията, нито в организацията"[3].

Това налага постоянно да се изучава действието на закона за връзката на идеологическата работа с живота, конкретно негово проявление в отделните идеологически сфери, неговите изисквания и на тази основа да се усъвършенстват нейната организация и методи така, че тя винаги да бъде най-тясно свързана с живота, с проблемите на практиката. На тези важни проблеми бе посветена Националната научно-теоретична конференция, която в трите етапа продължи близо две години. В нея участвуваха десетки хиляди научни, пропагандистки и организационни идеологически работници. Докладите и изказванията и особено заключителното слово на др. Ал. Лилов, член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП, които бяха своевременно издадени и разпространени, са сериозен научен принос за изясняване на проблема и свързването на идеологическата работа на настоящия етап с живота. В тази връзка следва да подчертаем особено ролята на партийното ръководство и управлението за свързването на идеологическата работа с живота. В научната литература дълго време тази страна на въпроса се подценяваше. Когато се говореше или пишеше за връзката на пропагандата с живота, се подчертаваше повече ролята на учения и пропагандиста, която в никакъв случай не бива да се подценява, но неоправдано оставаше в сянка ролята на организатора, на ръководителя на идеологическия процес, от когото изключително много зависи свързването на пропагандата и агитацията с живота.

Второто важно направление е: в партийното ръководство на идеологическата дейност да се прилага научният подход. Това не означава, че до Априлския пленум той не е бил използван. Нищо подобно. И до Априлския пленум, и след него, ръководството на идеологическата работа е било осъществявано в една или друга степен на научна основа. За доказателство могат да се приведат следните факти: в своята практическа дейност БКП се е ръководила винаги и се ръководи от теорията на марксизма-ленинизма, която е служила и служи като здрава, научна методологическа основа и за организацията и ръководството на идеологическата дейност. Известно е обаче, че по времето на култа субективизмът намери място и в ръководството на идеологическата дейност. Априлският пленум не само осъди тази порочна практика. Като възстанови ленинските принципи и норми на партийното ръководство на идеологическия фронт, той предяви нови сериозни изисквания към идеологическата работа и нейното ръководство, произтичащи от марксистко-ленинската теория и съвременното развитие на духовния живот на социалистическото общество. Централният комитет на Партията в тази своя дейност се ръководеше от постановката, формулирана от Енгелс, че „социализмът откакто стана наука, изисква да се отнасят с него като с наука, т. е. да го изучават"[4]. Но изучаването на марксизма-ленинизма като наука изисква и съответна научна организация, научнообосновани форми и средства, научни методи на ръководство. След 9. IX. 1944 година идеологическата работа на Партията се развиваше в ширина и дълбочина. Главната нейна задача бе, както посочихме, преодоляване на капиталистическата и установяване пълно господство на марксистко-ленинската идеология. Това тя вършеше с голям успех. Същевременно новата социалистическа практика поставяше нови идеологически проблеми. Те трябваше да се изследват и обосновават теоретически. Това изискваше и бързо растящото културно равнище на хората, които израснаха политически и предявиха нови, по-високи изисквания към идеологическата дейност. Априлският пленум вярно и навреме схвана тези тенденции на идеологическия процес и даде тласък на тяхното постепенно, неотклонно решаване.

В КАКВО СЕ ПРОЯВЯВА СЕГА НАУЧНОСТТА В ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ПРОЦЕС?

Партийните и обществените комитети и организации, техните идеологически органи, както и органите на средствата за масова информация, културата и изкуството организират и управляват идеологическата си дейност въз основа на все по-задълбо-

[1] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 1, с. 407.
[2] В. И. Ленин. Съч., т. 1, с. 344—345.
[3] В. И. Ленин. Съч., т. 16, с. 237.
[4] К. Маркс и Ф. Енгелс, Избр. произведения в 2 тома, т. I, с. 755.

Digitized by Google

чено изучаване и прилагане закономерностите на идеологическия процес, отчитане идеологическите потребности и интереси на трудещите се. Социологическите и социалните изследвания на съдържанието, формите и средствата, на социално-психологическите особености на личността, както и на интересите и потребностите на хората от пропаганда се превръщат в постоянен, основен метод в ръководството на идеологическата работа. Информационно-социологическият център на ЦК на БКП, Научните центрове на Комитета на Българското радио и телевизия, на Съюза на журналистите, на ЦК на ДКМС, Института на ЦС на БПС, окръжните комитети на Партията са направили над 125 социологически изследвания на идеологическата дейност. Сам по себе си големият брой на тези изследвания още не е доказателство за научност на ръководството, но като се вземе под внимание, че тези изследвания се правят с определена цел — да помогнат за подобряването на идеологическата работа и нейното ръководство, те не бива да се подценяват. Въз основа на подобно изследване на ефективността на партийната пропаганда през 1968 г. ЦК на БКП набеляза и осъществи редица подобрения в организацията и управлението на партийната просвета. Стана постоянна практика подготовката на пленумите на ОК на БКП по идеологически въпроси да се предшествува от социологическо изследване на проблемите.

Непрекъснато се обогатява и усъвършенствува идейно-теоретическото съдържание на идеологическата работа. Ако до Априлския пленум преобладаваше пропагандата на исторически знания и тя години наред се ограничаваше до факти и събития от по-далечното минало и съвсем схематично и малко отделяше място за съвременни проблеми, след него, без те да се подценяват, централно място заеха проблемите на политиката на Партията, задачите на социалистическото строителство. Във връзка с това на широк фронт бе разгърната пропагандата на икономическите знания. Изучаването на тези проблеми, което е актуално и днес, способствуваше за научното развитие на политическата икономия на социализма и конкретните икономики, за засилване участието на комунистите и безпартийните в ръководството на икономиката. Впоследствие успоредно с необходимостта от изучаване на икономическите знания изпъкна остро проблемът за повишаване на идейно-теоретическото равнище на комунистите и безпартийните, изграждането у тях на научен марксистко-ленински мироглед, предизвикано от сложността на социалистическото развитие и необходимостта от всестранното комунистическо възпитание на новия човек. В унисон с тези изисквания ЦК на БКП извърши преустройство на партийната пропаганда и агитация. През 1966 г. с решение на Секретариата на ЦК на БКП бе въведена новата партийна учебна година, в която комунистите и безпартийните изучават трите съставни части на марксизма-ленинизма, историите на БКП и КПСС като задължителни дисциплини. Системно и последователно в зависимост от своята идейно-теоретическа и образователна подготовка комунистите и безпартийните в три степени — висша, средна и висша, изучават не отделна дисциплина, както беше по-рано, а единен цялостен курс по основите на марксизма-ленинизма и съвременни проблеми на политиката и историята на БКП и КПСС. Системното запознаване на комунистите с историята на международното комунистическо движение е средство за интернационалното им възпитание.

Днес грижата за съдържанието на партийната просвета е една от главните задачи за повишаване на нейната научност. Общо в партийната учебна година се изучават над 30 дисциплини, които са в състояние да задоволят почти всички потребности и интереси на участниците. Само през последните 2—3 години в системата на партийната просвета бяха включени 14 нови дисциплини по актуални проблеми на обществено-икономическото развитие през етапа на изграждането на зрялото социалистическо общество. Партийната учебна година се превърна в мощен народен университет, в който ежегодно се обучават над 800 000 комунисти и безпартийни. Успоредно с нея от 1974 г. в изпълнение постановлението на ЦК на БКП за икономическо образование на трудещите се е изградена и успешно се развива самостоятелна система за изучаване на икономически знания, през която ще преминават планово всички ръководни и изпълнителски кадри.

Успешно се изпълнява едно от изискванията на Априлския пленум — в центъра на идеологическата работа да стоят актуалните проблеми на социалистическото строителство, на политиката на Партията, въпросите, които вълнуват трудещите се.

Подобри се съдържанието, организацията и ръководството на борбата срещу буржоазната идеология, маоизма, „левия“ и десния опортюнизъм, кочто стана по-целенасочена, конкретна и настъпателна. Сериозни подобрения настъпиха в тази насока след излизането на решението на Политбюро на ЦК на БКП от 1966 г. за засилване борбата срещу идеологическата диверсия на империализма, Десетия конгрес и Февруарския пленум (1974 г.), в решенията на които на този въпрос се отделя голямо внимание.

Българо-съветската дружба, превърнала се в основна движеща сила на нашето развитие, историческият опит на КПСС и СССР в социалистическото и комунистическото строителство винаги са стояли в основата на съдържанието на идеологическия процес. Научното осветляване и пропагандиране на съветския опит получиха още по-голямо развитие след Юлския и Октомврийския пленум на ЦК на БКП от 1973 г., на които се приеха разгърната програма за развитието на всестранното сътрудничество и сближаване със Съюза на съветските социалистически републики в етапа на изграждане на развито социалистическо общество в НР България.

Digitized by Google

Научността в партийното ръководство се проявява в стила и методите на организацията и управлението на идеологическия процес, в търсенето на нови форми и средства за идеологическо въздействие върху съзнанието на хората, отговарящи на техните нови потребности, психически и социално-психологически особености. През този период получиха голямо развитие средствата за масова информация, книгоиздаването и книгоразпространяването, културата и изкуството, които се превърнаха в мощно средство за идейно-политическото възпитание на трудещите се. Заедно с тях Партията нито за момент не отслаби устната пропаганда и агитация. Развиваше всички нейни форми, постави и успешно решава задачата за включването на всички ръководни кадри, на всички комунисти и безпартийни активисти в устната пропагандистка и агитационна работа. Ръководството на Радиото и Телевизията организираха специални предавания в помощ на партийната учебна година. Докато преди години кръжокът бе основна форма за обучение, сега преобладават школите и семинарите. В София и във всички окръзи работят 136 партийни университети като висша форма за партийно-политическо обучение, в които се учат над 42 692 ръководни кадри от всички сектори на живота. Самообразованието, самостоятелната работа над книгата, стана основен метод за повишаване на марксистко-ленинската подготовка на кадрите и участниците в партийната просвета. В школите, семинарите и университетите главните форми на преподаване са лекцията, беседата, събеседването. В много от тях обучението завършва със зачот или изпит. Преминаването от по-ниската към по-висока степен е свързано със специална оценка за получените знания и идейно-теоретическата подготовка.

Прогнозирането и планирането се превръщат в характерна черта на научното ръководство на идеологическата дейност. Въз основа на теоретическите разработки на Юлския (1968 г.) и на Февруарския (1974 г.) пленум и особено на Десетия конгрес и Програмата на Партията партийните органи и организации, обществените, обществено-държавните и държавните органи сега по-добре организират и планират работата за комунистическото възпитание на новия човек. В окръжните комитети на БКП се утвърди текущото и перспективно планиране на идеологическата дейност в периода между двете отчетно-изборни конференции. Всички домове за политическа просвета работят по петгодишни планове, което дава възможност обучението на комунистите да бъде по-системно и проблемно. Решенията на Февруарския пленум са голямо завоевание за теорията и практиката на идеологическата работа. Тяхното изпълнение породи творчество и инициатива. Така например към текущото и перспективното планиране на идеологическата работа се прибавя разработването на специални програми за идеологическите кампании. Такива програми отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП и ОК на БКП разработиха за честването на 30-годишнината от победата над фашизма и международната година на жената, за идеологическата работа, посветена на XI конгрес на Партията и 20-годишнината от Априлския пленум, 100-годишнината на Априлското въстание и гибелта на Ботев и др. Тези програми са конкретно проявление на програмно-целевия подход в идеологическата работа. В тях са формулирани основната цел и подцелите на идеологическата кампания, очертани са пътищата за постигането на поставената цел. Нового в плановете на окръжните комитети на Партията е, че сега те включват целия комплекс от най-главните идеологически мероприятия на окръжните ръководни звена, по-добре са съобразени с изискванията на програмно-целевия метод. Разбира се, всичко това е само добро начало, една благоприятна тенденция, която следва да се развива и задълбочава. Прогнозирането като етап от планирането на идеологическата работа засега най-добре се използва в партийната просвета, макар че и там има какво да се желае, за да кажем, че този метод е станал масова практика. По-нататъшното усъвършенстване на прогнозирането и планирането в идеологическата дейност изисква теоретическо разработване на тези въпроси, задача, с която се е заел новоизграденият център за теория и управление на идеологическия процес към АОНСУ.

Третото важно направление, в което се развиваше и усъвършенстваше ръководството на идеологическия процес, е свързано с постоянните грижи на Партията за подбора, обучението и възпитанието на идеологическите кадри, с правилното разпределение и проверката на изпълнението.

Политиката на Партията в областта на подготовката и разпределението на идеологическите работници се определя от марксистко-ленинския принцип за съчетаване опита на старите изпитани революционни кадри с дръзновението на младите, от конкретното указание на В. И. Ленин, че нищо не е в състояние да реши успеха на пропагандистката дейност както съставът на пропагандистите. „Всеки „контрол", всяко „ръководство", всички „програми", „устави" и пр., всичко това е празна работа в сравнение със състава на лекторите."[1] Под ръководството на Централния комитет на Партията през този период израсна многоброен отряд от теоретически, журналистически, организационни и пропагандистки кадри, предани на делото на социализма и комунизма, на априлската линия, които развиват и пропагандират марксизма-ленинизма и политиката на Партията.

След Априлския пленум бе организирана сериозна работа за подобряване състава на идеологическите кадри. Този процес може да се види най-добре от следните данни. Само през настоящата партийна учебна година работят 34 775 пропагандисти. От тях 60,33 на сто имат висше образование, 39,57

[1] В. И. Ленин. Полн. собр. соч., т. 47, с. 194.

Digitized by Google

на сто са с полувисше и средно образование. Над 8000 имат пропагандистки стаж от 6—10 години, 6747 имат пропагандистки стаж над 10 години, 1298 са научни работници и преподаватели, 6783 — инженери и други технически кадри, 6744 икономисти, 3830 агрономи и зоотехници, 12 168 — партийни, стопански и административни ръководители. Като прибавим към тези данни и редовното обучение на пропагандистите в летните и постояннодействуващите курсове и семинари, през които ежегодно преминават 2/3 от тях, можем да направим извода, че е създадена добра предпоставка за високоидейна, действена и актуална идеологическа работа на Партията. Организирано е сравнително добро обучение на идеологическите кадри в специализирани курсове и семинари в системата на АОНСУ, окръжните партийни школи и домовете за политическа просвета. В АОНСУ има специалност управление на идеологическите дейности и двегодишен курс за подготовка на идеологически кадри. в ЦУРК системно се обучават всички ръководни идеологически работници. Ежегодно се изпращат аспиранти и специализанти в АОН и отговорни идеологически работници на тримесечни курсове във ВПШ на ЦК на КПСС. Във вечерните партийни университети на окръжните и градските комитети на Партията се обучават местните идеологически кадри и резервни пропагандисти. Редица окръжни, градски и районни партийни комитети редовно, целогодишно обучават агитпропите на партийните организации. Февруарският пленум на ЦК даде висока оценка на подготовката на идеологическите кадри, но същевременно той постави задачата да се усъвършенствува съществуващата система, като се подобри съдържанието на изучаваните теми и качеството на работата, като се привлекат за разработване и преподаване на въпросите на теорията и управлението на идеологическия процес специалисти, философи, социолози, психолози и др.

Сериозно завоевание през този период е включването на целия ръководен партиен, обществен, държавен и стопански апарат в ръководството и провеждането на идеологическата дейност. Това беше една от главните задачи, произтичащи от решенията на Априлския пленум, която днес може да се каже, получи трайно решение. Тя бе специално обсъдена на Майския пленум на ЦК на БКП (1964 г.) и намери израз в редица документи на Политбюро и Секретариата на ЦК, в практиката на партийните комитети и организации под лозунга „Стопанският и административен ръководител — политически деец!" Сега много рядко се намира ръководен деец, който да оспорва правилността на това решение. В своята ръководна дейност те по-добре използват и възпитателни средства и методи, пиино участвуват в идейно-възпитателната работа на Партията. Като обобщи натрупания опит по този въпрос, Десетият конгрес отново потвърди тази линия на Партията и задължи всички административни, стопански и др. дейци да се съобразяват и да отчитат в своята работа идейно-възпитателните аспекти на решенията и дейността на органите, които те ръководят. В този дух Политбюро на ЦК на БКП на 19. XI. 1975 г. взе специално решение за идейно-политическото осигуряване на приеманите от централните и местните партийни, държавни и стопански органи документи и решения. В духа на решенията на Февруарския пленум на ЦК от 1974 г. и особено на програмните речи на др. Т. Живков на Националното съвещание за ролята на ППО във В. Търново и пленума на ОК на БКП — Бургас по идеологическата работа партийните комитети и организации правят преглед на своята масово-политическа работа, обръщат специално внимание на индивидуалната работа с отделния човек.

Централният комитет на БКП осъществи значителни мероприятия за усъвършенствуване организационната структура на партийното ръководство на идеологическия процес. В окръжните комитети на Партията бяха създадени сектори „Пропаганда" и „Агитация", а в домовете за политическа просвета — кабинети на агитацията и техническите средства. Домът за политическа просвета на Софийския градски комитет на БКП прерасна в Институт за пропаганда на марксизма-ленинизма, на който наред с предишните функции бяха възложени и нови: социологически изследвания и научни разработки по теорията и управлението на идеологическата работа, издателска дейност. А неотдавна бе основан Научен център за теория и управление на идеологическия процес към АОНСУ.

Създаването на Комитета и на съветите за изкуство и култура като обществено-държавни органи, които с пълно право се наричат рожба на априлската линия на Партията, е крупно завоевание и за ръководството на идеологическия процес. Те в максимална степен ще съдействуват за управлението на идеологическите процеси, протичащи в тази сфера. Техният опит има принципиално значение и може успешно да се използва за усъвършенствуване организацията и управлението на идеологическата дейност на Партията и обществените организации.

* * *

Априлската линия на Партията в ръководството на идеологическата дейност, характеризираща се с новаторски, марксистко-ленински подход в решаването на сложните проблеми на тази изключително важна сфера на обществения живот, не е само история, тя е настояще и бъдеще. Отразяваща закономерностите на нашето социалистическо развитие, в това число и закономерностите на идеологическия процес и неговото ръководство, тя ще получи нови измерения и хоризонти в решенията на предстоящия Единадесети конгрес на Българската комунистическа партия. Ето защо изучаването на нейната същност, форми и средства, стил и методи, конкретното й проявление в живота и по-специално на идеологическия фронт е първостепенна задача на теорията и практиката на идеологическата дейност.

Digitized by Google

И вървят комунистите...

Очерк

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ

Пак е пролет, в млади цветове потъва родината и аз мисля за трудната, за радостната, за великата участ на комунистите.

Мисля за ония мъже с бели ризи и с широкополи шапки, за ония учители и адвокати, абаджии и сапунджийски чираци, които сложиха началото. Нямаше широки магистрали и електрически слънца, имаше тъмни, неизбродни гори, скали и пропасти и те се провираха по козите пътеки надолу към своя народ, който ги чакаше като спасение в зрачината на зазоряването.

На високия голотеменен връх сред Балкана остана да гори техният огън. Ще валят дъждове и ще извират из долищата сиви мъгли, люти сприи ще кършат върше и стволове, но бузлуджанският огън ще гори, неугасим и чист.

И мъжете ще вървят напред.

Те ще превеждат от руски и френски книгите за своята първа библиотека, ще доказват на света и на себе си, че в България има почва за социализъм. Ще въртят до премала ръчката на старозаветната печатарска машина, ще се радват като на рождение на своя „Работнически вестник" и ще крачат през вражди и неверие към хората.

И първото знаме, извадено от клуба и издигнато над главите на уличните манифестанти, ще бъде една голяма победа. Нека се заканва полицейският пристав, да се усмихват иронично градските нотабили край кафенетата и да се кръстят бабичките из чаршията. Музико, свири работнически марш! Уволнени учители, пропаднали дърводелци, френтерзии и фотографи, горе главите! Виждате ли — бузлуджанският огън гори! Той е възлязал високо на билото. Той е станал звезда керванджийка за хиляди...

●

— Знаеш ли, снощи съм сънувал Кирков? Беше пролет, седяхме с него пред кафене „Царево село", пиехме бира от едни големи чаши и говорехме... За какво говорихме? ... За общоделците май говорихме... Той се люти, очилата му блестят на слънцето и страшно ругае: „Шарлатани са общоделците, Данчо, за мене в това няма никакво съмнение"...

Вперил сините си очи някъде в далечината — той вече грудно вижда, — поставил сухички бледи ръце върху масата, бай Йордан Милев говореше с една невероятна бодрост и с една яснота на мисълта, която респектира.

Слушах го — пред мене беше целият му живот — дълъг, богат, удивителен — и изведнъж изпитах тревожното, шеметно чувство, което усещаме, застанали на някой висок връх, от който се откриват необозрими и неясни далечини.

Неговите отколешни другари са си отишли от света, простреляни в сражения или погубени от болести, от връстниците му са останали малцина, а бай Йордан Милев продължава да живее между нас с ясна мисъл и тупящо, изпълнено с вяра и бодрост сърце, като доверен посланик на старите чисти революционни поколения.

Така изглеждат оцелелите столетни дървета, пощадени за семе по сечищата, обгърнати от буйните зелени пламъци на новите гори...

И го попитах малко неловко:

— Бай Йордане, не се ли чувствуваш самотен на тези години?

По тънките му бледи устни трепна сдържана, едва доловима усмивка:

— Вчера имах приемен ден в профсъюзите и ми дойдоха мили гости — учениците от един клас на музикалното училище. Много ме питаха, много говорих. Утре се открива сесията на Народното събрание, трябва да съм там... Човек се чувствува сам, когато много мисли за себе си... Пък аз нямам време за това. Сега много се тревожа за Португалия... Бил съм в тази страна, познавам тамошните борби отдавна...

Бай Йордан Милев е един от ония наши ветерани, които са пренесли чистия самоотвержен огън на народно служене чак от ранните следвъзрожденски години до нашите дни. Зная много факти от биографията на този забележителен човек. Че е роден в Брезник, две години след нашето освобождение, че е бил домашен прислужник, а от петнадесетата си година — ученик словослагател. Дългогодишен секретар на софийския печатарски синдикат, а по-късно и секретар на техния съюз. Един от основателите на НРПС и секретар на тази революционна пролетарска организация. Член на синдикалната комисия на ЦК на Партията — и на самия ЦК. Председател на профсъюза на печатарите. Народен представител. Герой на НРБ. Мога да изредя многобройните му ордени и отличия. Но аз искам да посветя своите бележки за него на човешката вярност, на предаността към една идея. На служенето на една класа, на бъдещето на един народ.

Седемнадесетгодишно, будното софийско печатарче е избрано за член на Социалдемократическата партия. Това става на 27 март 1897 година — точно на неговия рожден ден. Съвпадението е случайно, но крие дълбок символ. Този ден е второто рождение на Йордан Милев. Годините ще минават, момчето ще расте и зрее заедно с Партията и нейните редове — в душата му ще гори отблясъкът на такива големи личности като Благоев, Кирков, Гаврил Гер-

Digitized by Google

гнев, които за нас са отдавна история и легенди, а за него — свидни другари, с които е прекарал много часове в социалистическите клубове. Той помни интонацията на гласовете им, жестовете им, маркировките, пословичната им от нищо непоколебима убеденост в силите и бъдещето на класата.

В началото на века ще срещнем бедното българско момчетарче в Прага да работи в типография „Народна политика" и да учи в графична школа. Но той вече е причестен с революция, кръвта му не му дава мира — борс се за класово синдикално движение и тука, участвува в стачки и демонстрации по Вацлавски намести, чувствува се навсякъде частичка от една голяма сила — световното работничество. Все това чувство и една голяма и непреодолима любознателност го отвеждат по-нататък в Берлин и Париж, в Мадрид и Лисабон, в Брюксел. Две неща го интересуват навсякъде — печатарската техника и работническите организации.

Едно скромно, но чисто облечено момче, суетливо заето с пренасянето на огромните куфари на богата английска леди, ще се прехвърли незабелязано от властите от Белгийското пристанище — на Британския остров. Скоро след това ще зърнем неуморимия български пътешественик да надничи през прозорците на емигрантския клуб в Женева, а малко по-късно ще го видим — обграден от цвета на европейската социалдемокрация Тука именно в емигрантския клуб Йордан Милев ще се срещне и ще разговаря на няколко пъти с Ленин — една среща, която ще остави в сърцето му огнен, достатъчен, за да го топли през целия му живот.

Дълъг е пътят от блесналата в празнични светлини Женева до тъмните работнически квартали на Юббунар но българският комунист трябва да го измине по призива на партийния си дълг и по непреодолимата гравитация на родината. Чуйте как младият енергичен секретар на партийната секция раздава на агитаторите афиши за разлепване в техническото дървено клубче в Коньовица: „Ти, душичко, ще ги разлепиш в Банюьора, ти в Бездомническия квартал, ти в Коньовица... Хайде, Душко!"

В това „душко" е разкрит целият Йордан Милев Той не е само талантлив оратор и добър организатор масовик, той е мек, дружелюбен, сърдечен човек, близък до работниците, сред които е израсъл.

Ето го — той открива първия конгрес на НРПС — една организация, сплотила разкъсаните след априлските убийства през двадесет и пета година синдикални сили. Срещу салона на кино „Пачев" дебнат немигащите змийски очи на картечниците. Нисичкият, набит мъж, с ведро от въодушевление и сурово от решителност лице се изправя на трибуната и извиква с висок, екзалтиран глас:

— Жива е работническата класа...

Някакъв агент се опитва да го дръпне назад: но той извишава глас и думите му изправят на крак цялата зала:

— Кой смее да нарушава нашия конгрес? Нашият работнически парламент...

Ще го сеща заедно с още петдесетина другари по закона за защита на държавата — три години ще го прехвърлят от затвор в затвор, за да се запознае с прелестите на режима. Но българският делегат за осмия пленум на Профинтерна в Москва неочаквано ще се окаже не друг, а нашият познат Йордан Милев. В Берлин, откъдето мигнава неговият път, ще го посрещне Георги Димитров и ще го представи в едно кафене на Телман — ето го, наш другар — работник, печатар. Телман, който се чувствува домакин, ще се погрижи да екипира добре своя гост за пътуването — дита го има ли часовник, той ще му потрябва. . Добре, той ще му купи един часовник. За път и за спомен...

На 25 септември 1931 година софийските комунисти в мирен двубой пред изборните урни спечелват общината. Правят се предложения за кмет на София. Едно от тях е за Йордан Милев. Но вместо в кметския кабинет, прага на който така и не успява да прекрачи, той се озовава в кабинета на Никола Гешев:

— Е, как е, комунистически кмете? — посреща го с ехидна усмивка Гешев. — Как вървят работите?

— Бихме ви, господин Гешев...

— Кой, вие ли ни бихте, сега ще видим кой кого е бил...

Бият го до загуба на съзнанието...

Йордан Милев върви през годините и борбите, бронирани единствено със своята вяра. По едно фатално съвпадение на имената ще сбъркат честния безкомпромисен комунист с един коварен агент провокатор и ще го отстранят от всякаква партийна работа за дълго време. Трябва да си представим този страшен остракизъм, неговата дълга и мъчителна самота след кипящата му революционна работа сред хората, за да разберем по-добре моралната устойчивост на този човек, неговата фанатична вяра в правото на делото, на което е посветил живота си: „Аз вярвах, че Партията не може да не се добере до истината и чаках този ден... Вяра никога не съм губил през живота си" — ще каже той по-късно.

Седи до мен, все още бодър — деветдесет и петте години не са сломили тялото му, тъй както дългите преследвания, мъчителната борба не е прекършила духа му. Паметта му е невероятно бистра и думите му носят чистия огън на далечните години.

Питам го:

— Бай Йордане, какво най-много те радва сега, в нашия живот?

Светъл лъч оживява лицето му:

— Радвам се на всичко — на нашето развитие, на нашата младеж; на дружбата ни със Съветския съюз. На слънцето... Очаквам с нетърпение Единадесетия конгрес на Партията.

Така ми отвръща бай Йордан Милев. Един от най-старите комунисти на планетата...

Digitized by Google

●

Ще гори буялуджанският огън и комунистите ще вървят напред.

Дори техните празници, дори най-големият от тях, оня паметен първи Девети, за комунистите не означаваха самодоволни тържества и самозабвенно ликуване...

Те се спускаха без пътища по жълтите ярове към градове и села и не намериха време дори за кратък отдих, дори да захвърлят партизанските си винтяги и да закърпят износените си туристически обуща. Те трябваше да запретнат ръкави и да пресъздадат света, да го направят такъв, какъвто го виждаха в своите мечти и сънища по затвори, лагери и землянки.

Предани, но някои между тях недоучени, с огромна вяра, но някои с нищожно умение — те трябваше да седнат зад бюрата, напуснати от фабрикантите, и изведнъж да се озоват върху една трудна и непозната територия, виждана досега само от другата страна на барикадата. И онези, които до вчера бяха вдигали стачки и призовавали класата към протест и разрушения, трябваше да се учат да строят и да управляват. Процесът беше тежък и мъчителен, защото беше потребно не само да се изгражда ново самочувствие, но и да се овладява нова наука. Защото беше нужно не само да се излезе от разрухата, но и да се достигнат нови и невиждани брегове.

И комунистите вървяха.

Понятия като електроника и автоматизация, като нефтохимия и като атомна централа бяха странни, непознати и отдалечени като мъглявините на Андромеда. Имаше димни занаятчийски работилнички, с един пухтящ мотор, който движеше канши, сита и мелничини камъни със страшна сила. Имаше текстилни фабрики със станове, останали още от миналия век, и жени, които отчиваха на работа на групи и техните налъми кънтяха звънко в тишината на нощните смени.

Всичко останало дойде по-късно и дойде с върховно напрежение на волите и на сърцата — на комунистите и на целия народ.

Комунистите вървяха напред.

Те пресякоха в драматична схватка високите, обрасли с бурени и оплетени от жилави корени синори на миналото. Срещу тях в закана вдигнаха брадви. Чужди. И свои. Жени лягаха със смъртни викове пред първите трактори. Проклетисваха техните деца до девето коляно. Свили устни, комунистите вървяха напред, мълчаливи и мъжествени. Понятието комплексна механизация още не беше родено. Съчетанието агрокомплекс не съществуваше дори в речника за чужди думи. Тежкият поток на добруджанската безостая беше далече от своите извори. Мучаха за своя стар обор кравите. В земята дошло засято мръзнеше зърното. На масата лежаха нови заявления за напускане на стопанството.

Но комунистите вървяха напред. Техните слепоочия побеляваха рано. Те бавно изтляваха на голямата клада от непомерни отговорности и тревоги. Някои не издържаха и се отровяваха без време от орловото ято. Застаналите на пост гледаха с тежък поглед бледите им черти и се кълняха безмълвно да продължат недовършения им път, техния подвиг...

●

— Иване, хубава работа ще падне с този фуражен цех, братко. Ще знаеш за мене фуражът е най-главното. Както беше казал на времето Наполеон ли беше, кой беше, дайте фураж за конете ми и аз ще покоря целия свят. Нали тъй беше — Христо Чернев се усмихна с широката си добра усмивка и тупна приятелски по рамото председателя Карапетров.

Беше топла есенна вечер пред празника. Разговаряха дълго — този цех за фуражни смески, който довършваха край стопанския двор, беше оживял на сърцето на Чернев. Веднъж да почне работа, да забучат машините, дай ми ти на мене готови чували още топъл, смлян фураж, че ми искай мляко и месо, така е, Банка.

Чернев беше човек ентусиаст. Възпълничък, закръглен, с лиса глава и мургаво лице, озарено от една весела и непресъхваща енергия, той преживяваше с радостно вълнение и най-малкия успех на стопанството, защото тъй както с болка беше посрещал всяка негова несполука.

— Сега аз да вървя — хвана той дръжката на вратата. — Тази вечер съм дежурен и като предам поста, ще ти се обадя да поприказваме още. Тези перспективи, дето ги разправяш, са добри, ама работа трябва, голяма работа!

Той нахлупи каскета си и излезе навън.

Карапетров слушаше неговите забързани стъпки да откъртяват надолу по стълбището и след малко чу да се разнася пресипналото звънче на стария му, предреволюционен велосипед. Звънчето беше отдавна заглъхнало, а председателят продължаваше да мисли с топло приятелско разположение за този странен, удивителен човек.

Някога, в детството си, Ринката Чернев, както го наричаха в Шейново дори и през зрелите му години, беше чирак на един казанлъшки търговец. Веднъж, току пред Великден, господарката му го беше натоварила с една голяма кошница едри яйца, купени от пазара. Ринката беше овесил кошницата на стъргчишката на една каруца и когато стигна до в къщи, забеляза, че кошницата е като жива — един дебел пласт белтък трепетеше върху останките от яйцата и едва тънка, почти незабележима дира водеше назад по калдъръма през обущерската улица към пазара. За наказание чирачето яде цяла седмица само яйца и сутрин, и вечер, и на обяд, и бъркани, и всякакви, дотолкова старателно и неумолимо с вид на мученик и оттогава намрази с единаква сила както яйцата, така и чорбаджиите — да не ги види през целия си живот. Христо Чернев обичаше да разказва тази история, разказваше я весело и остроумно, надсмивайки се над себе си и над миналото, и когато някой искаше да го закачи, казваше му:

— Другарю Чернев, да ти има сега един

Digitized by Google

тигаш пържени яйца, че да им седнеш, а?

Чернев измираше начин да му отвърне, той беше незлоблив човек и обичаше шегата, имаше леко сърце, отворено за всички, и печелеше приятели от пръв разговор.

Дълги години Христо Чернев беше партиен секретар на шейновското стопанство. Бяха трудни, сложни времена — кооператорите получаваха малко за трудодните си. Мнозина гледаха на работата като на чужда и временна, очите им бяха обърнати все назад. Но-упоритите все още се държаха навън гледайки всичко с намръщено любопитство:

— Чалма ще сложа — казваше Христо Иванов, — ама в стопанството не влизам.

Много селски кахъри се стовариха през онези години на партийния секретар Христо Чернев. Колко тревожни, мъчителни вечери прекара той? Беше мек човек, обичаше животните и децата с една чистосърдечна, непресторена сантименталност. Раздаваше се на хората, имаше меко сърце, а трябваше да провежда твърда политика. Такова беше времето.

Хванаха един частник с чувал орехи от кооперативните.

— Върни орехите на домакина — казаха му.

— Стига сте ламтели, всичко оплячкосахте на хората...

— Върни ги с добро!

— Не ги давам!

Но трябваше да се пресече тази стихия, трябваше да се респектира този, който освен собствения си джеб не признаваше други закони. Падоха крадеца под съд, законите бяха строги — за чувал орехи го осъдиха на затвор.

Чернев се връщаше от фермата късно, лягаше по гръб, пушеше люти цигари и усещаше как кръвта пулсира в главата му на силни, неспокойни тласъци. „Правилно ли постъпваме? Не грешим ли някъде? Защо толкова мъчително си пробива път новото?" Той беше животновъден бригадир, много често осъмваше в оборите с натежала глава. Не достигаше фураж — тичай, настоявай, моли се, добитъкът не може да стои гладен. Настъпваше байрам и животновъдите — турци, си оставаха по къщите —Христо Чернев ги заместваше. Там ще храни, ще дои, а ако потрябва, и акушер ще стане. Животно е това, не можеш да го оставиш без човешка грижа. Разболеене се някоя крава и тревожно похлопване го събуждаше, едва притворил клепки: „Тичай, бай Ристо, Шарената умира..."

Виждаха го с неизменния си велосипед да се друса по разораните пътища между блоковете — как съхне сеното ще провери, не е ли станало време да се вади цвеклото — ще надникне навсякъде, неуморим, приказлив, лек — за всичко загрижен, на всекиго приятел. Лете изкарваха добитъка горе, в Балкана, на „Карамандра", по-късно там направиха модерни жилища на овчарите, че и телевизор им сложиха да не се откъсват съвсем от света. Мине не се мине ден-два, Христо Чернев пристига пешком по вълните пътеки, задъхан, околошката на каскета му мокра — хвърля го насрана и той вдига пара, като запален: „Дайте да видим сега от какво имате нужда?"

— От дърва, Ринка, от разрешително от горските...

— Разрешително ще имате...

Веднъж бяха докарали с камион разплодни животни. Горе на върха ги завари сприя, гората забуча и удари градушка, Балканът изведнъж побеля като зимен, всички се разбягаха и Чернев остана сам да прибира кочовете под едрите, тежки като куршум зърна на градушката.

Наложи се голямо строителство, нужен беше опрен човек, направиха Христо Чернев отговорник на страничните предприятия. Дървен материал не достига, цимент няма, арматурно желязо не може да се намери — Христо Чернев е насреща — той тича навсякъде, чевръст, забързан, делови, сякаш включен в някакво високо напрежение. Обединиха шейновското стопанство с няколко кооператива от съседните села, беше нужен човек да стане отговорник на филиала, очите на всички се обърнаха наново към Христо Чернев.

„Какво да ви правя, намерили сте камък за кюше" — усмихваше се той, сякаш по-големите отговорности го караха да се чувствува по-добре... Напоследък се поизнервя, оплакваше се от главоболие, лекарите установиха високо кръвно налягане и му препоръчаха спокойствие. Жената скрито отиде и се оплака пред ръководството Христо Чернев се научи за това, обиди се на жена си и и издума тежки приказки:

— Ти на мене няма да ми се месиш в работата. Още хлъб има в мене. Не ме пращай в запаса толкова рано, аз съм човек от действуващата армия!

Чернев се отби в къщи, хапна на бърза ръка няколко залъка, каза на жена си, че ще бъде на пост до полунощ и прихлопна вратата. Неспокойните времена бяха минали отдавна, но пред празник комунистите даваха караул, сякаш повече за да поддържат революционната си форма, отколкото от истинска потребност.

Вечерта беше приятна, светеше млада луна, лек ветрец полъхваше в клоните на фиданките, отнякъде се носеше музика. Чернев вървеше към стопанството и още живееше с мислите, събудени от разговора с председателя, новият фуражен цех продължаваше да го радва, към това се притури и усещането за утрешния празник, в душата му преля добро настроение, обхвана го някаква лекота и той засвири с уста..

По улиците се зададоха младежи, поздравяха го високо и с приятелско уважение и отминаха нататък към площада.

Той вървеше надолу и внезапно усети как главата му натежа и се поизплаши. Спря за миг, почувствуга, че му се вие свят и леко опря длан на оградата. Откъм стопанския двор светлините започнаха да мъждеят. Сне очилата си с неспокойно движение, обърса ги и наново погледна,

Digitized by Google

светлините се загубиха съвсем. Ставаше нещо лошо, нередно. Усети слабост в нозете си, реши да потърси помощ и наблегна върху една врата, вратата се отвори с меко скърцане. На кого ли беше тази къща, на кого ли беше?... Идвал е тука, всичко му е познато, на кого беше тази къща? Съобразяваше бавно и това го изплаши. Опита се да извика — никой не му отговори. Направи няколко крачки, но загуби равновесие, олюля се и очилата му паднаха, приведе се да ги вземе и не успя. Едва-едва, с голяма мъка се добра до антрето на чуждия дом, опря гръб в стената и бавно се свлече на земята. Всички шумове се стопиха, стдръпнаха се някъде далече и на главата му олекваше, олекваше...

Цяло Шейново плака за Христо Чернев.

●

Комунистите вървяха напред.

Те осъмваха в безсъние в дървената барака сред глухата планина, където беше потребно да се пробиват тунели, да се изграждат каскади и да се отправя речната сила по далекопроводи с тънко напречно сечение. Те забиваха с мъка и скърцане сред скалистите хълмове първата сонда, където по-късно щяха да се възправят градове с улици от асфалт, с витрини, осветени с неон, с културни домове, където децата да упражняват балетни стъпки и да учат солфеж.

Те трябваше да бъдат винаги с другарите — и една крачка преди тях. В дългия път — от остена до електронната машина.

●

Седя в една топла стаичка на Домостроителния комбинат номер едно и чакам бай Стефан Рангелов. Три дена вече го чакам. Звънци, разговори, уговорки — нашата среща все не става. Търся го в комбината — току изскочил на път за детската градина. Отивам в детската градина, бай Стефан изчезнал — отишъл в районния комитет на заседание. Звъня в района — заседанието свършило — бай Стефан излязъл...

Ѧд ме е н точно в това време виждам долу сред венеца от хора бай Стефан Рангелов. Дочувам първо гласа му — висок, изпълнен с шеговита бодрост — току приплесне някоя трънска лакардия и наоколо избухне смях. По широките му рамене продължава да се сипе сняг и той снема и изтупва върху колянето си новата си шапка. Има едни шапки като тези на московските таксисти, та бай Стефан си е купил от тях. Спускам се и му подавам ръка.

— Най-сетне — казвам...

Човекът се смее с открит и сърдечен смях:

— Нашата работа с тебе, братино, е второстепенна... Знаеш ли къде се върши сега истинска работа? Там, на строежа! Сняг вали, вятър духа, а хората вдигат панелите и жилищата растат. Аз отидох рано на детската градина, трябва там да осигуря едни магарета, та на тях да легне скелето. Знаеш ли, братино, тази градина мира ми не дава... Сто и петдесет майки ни гледат в ръцете... Сто и петдесет дечица чакат да ги подслоним, та да дойде музикалната другарка с акордеона.

И аз тръгвам с бай Стефан Рангелов из територията на Домостроителния комбинат да търсим магарета за скели. Тук магарета, там магарета...

Всяка пролет, преди да се е стопил снегът по голите рътлини на Трънския край, от малките селца тръгваха по широкия свят зидарите. Когато дойде ред и на Стефан Рангелов да препаше по мъжки гащи, баща му, вече остарял трънски строител, му рече:

— Стефане, мойто момче, със свой човек на трапеза седни, ама занят недей да учиш... Своят човек жали, а чуждият умее да иска. Та да те пратим тебе при Крум Милтенов, знаеш го бай ти Крум...

И грабна Стефан Рангелов мистрията, та до ден днешен. Като позастаря Крум Милтенов, хората избраха за негов заместник Стефан Рангелов и оттогава неговата бригада стана известна по софийските строежи. Той съчетава по един невероятен начин лекотата на характера си с една голяма взискателност към хората, пъргавината на ума си с едно чисто трънско умение и неотстъпчивост в работата. Когато идва на обекта пръв и приклякаа да запали печката, то той прави това не за да даде пример на другите, а защото не му изтрайва търпилото. В големите студове, когато никой не си показва носа отвън бараката, бай Стефан тръгва по скелите. Той прави това не за да го похвали началството, а защото сърце не му дава да стои със скръстени ръце и да чака да запеят капчуците. Слушат го и го уважават, защото той общ език и с работника, и с инженера ще намери — с кротка, разсъдителна дума всяка врата ще отвори. И материял ще достави, и фронт ще извоюва, само върви след него и го слушай, и го гледай в ръцете, защото има златни ръце Стефан Рангелов.

Закъсваше ли някой обект, пращаха спасителната команда на Стефан Рангелов да го оправи. И смогваше. Лятно време външна фасада, зимно време вътрешна мазилка и зидария — че по „Сливаница", че на „Бъкстон", че на „Момкова махала", че на „Младост" и къде ли не. И домовете се издигаха един след друг, и детски дрешки се ветреха по терасите, и музика се носеше от открехнатите прозорци, защото новодомците са нетърпелив народ.

Стефан Рангелов обича след работа с натежали рамене, с отпуснати длани да застане отсреща на тротоара и да погледа новото, току-що завършено здание. Бели козирки и кипри балкончета, изпипана мазилка и майсторска бучарда, всичко е минало ако не през ръцете му, през зоркия му поглед. Рангелов знае, че неговото име няма да остане никъде, но като влязат хората и като се огледат, все някой ще рече: „Ей, тука е пипала майсторска ръка". И това сгрява с топлина сърцето му. Тръгва нататък, към трамвайната спирка

Digitized by Google

и ако някой върви редом с него, може да чуе как майсторът е подкарал една безкрайна и хубава трънска свирня, както правят хората само когато са доволни и вътрешно уравновесени.

Бригадата му стана известна, че печели голяма пара и към него започна да наваля много народ. Някой се хване и пусне корен, с топ не можеш го прогони, друг поработи седмица-две и се отчае:

— Тука при вас, бай Стефане, е войнишка работа. В седем без петнайсет — на място, в пет оставяй мистрията и си свободен, това стягане не е за мене...

— Така е при нас, братино — казваше без злоба бай Стефан, — ако ти харесва, остани, ако чувствуваш, че не можеш да остискаш, наоколо строежи много, остани си с добрия спомен...

Присъдиха на Стефан Рангелов званието „Герой на социалистическия труд" и го избраха за делегат на Десетия конгрес на Партията. Отиде на конгреса от комплекса „Младост". Зала „Универсиада" празнична — наоколо все знатен, правителствен народ, бай Стефан стои на едни от първите редове, слуша докладите, изказванията — хората разсъждават в големи мащаби — за развитието, за съдбата на държавата, а неговата мисъл току се отплесне, та се върне на комплекс „Младост": „Какво ли направиха моите, дали докараха циментов разтвор, няма ли да стане някоя беля без мене"...

Избраха го, съвсем ненадейно за него, за член на Централния комитет на Партията. „Такива хора — казаха — като Стефан Рангелов — инициативни, работливи и честни, с тежест и авторитет — трябва да бъдат начело на Партията."

Тръгна си за в къщи, ушите му шумят, не може да повярва, той ли е този същият Стефан Рангелов, или там в празничната зала говориха за някой друг човек с неговото име.

На другия ден след конгреса, рано сутринта, хората му го видяха да се задава, като стъпваше внимателно сред калищата, да не изцапа черните си официални обувки. Вглеждаха се в чертите му, търсеха да открият в тях нещо важно, държавническо, а той припряно свали новия си костюм, окачи го на гвоздея зад вратата на бараката, потърка ръце една в друга и рече:

— Хей, давайте разтвор, че изгорях за работа...

— Ще ни зарежеш ти сега нас, майсторе — викаха му, — голям човек стана вече от тебе...

— Тук съм аз в строителството — каквато ме е залюляла, така и ще ме долюлее, ами дайте да се стегнем, не зорът ще бъде по-голям...

И наново поведе бригадата си.

Съвещание в профсъюзите — търсят героя на социалистическия труд Стефан Рангелов. Пленум в районния комитет на Партията — звънят за Стефан Рангелов, само от Комсомола са го оставили на мира... Стефан Рангелов заседава в икономическата комисия на Централния комитет. Не могат да обсъждат жизненото равнище на народа без Стефан Рангелов — нали той строи жилища и детски градини, нали главата си със заплетените проблеми на софийското жилищно строителство. Притеснен от многото си ангажименти, бай Стефан взема думата рядко, но се изказва откровено и без да прави лична политика никому. Свърши заседанието и той тича да догони автобуса за квартал „Младост", където знае, че неговите го чакат...

Сега работи в Домостроителния комбинат номер едно — сътрудник на отдела за организация и ръководство на строителството. Комбинатът — както се казва — строи цяла София и навсякъде неговото око трябва да надникне, неговата дума да се чуе.

Пак го е погълнала нова детска градина — обещаха да я предадат в чест на конгреса, а бай Стефан Рангелов отговаря за нея по обществена линия. Събужда се рано, избръсва се набързо в кухничката — той живее в комплекса „Западен парк" — и тръгва. Къде с автобус, къде със самосвал, къде с трамвай — ще зърнете Стефан Рангелов по всичките строежи на комбината. Сговорчив и същевременно настъпателен, кротък и същевременно пробивен, той върши голяма и многостранна работа. Има аритмия на сърцето, но тя не го тревожи толкова, колкото аритмията в строителството.

Живее такъв човек. Стефан Рангелов. Строител. Два пъти герой на социалистическия труд. Член на Централния комитет на Партията. Жена му леля Станка е готвачка, всеки ден храни хиляда строители на комплекса „Младост".

И столицата расте, но не старее, както твърди нейният девиз от стари времена

●

Вървят напред комунистите!

Трудна и завидна е тяхната участ. Защото са призвани да променят света и да го направят по-добър. Гореше на върха бузлуджанският огън. Крачеха напред първите. И земята разцъфтяваше след стъпките им. Сменяха се поколения и знамето летеше напред, предавано като свещена щафета от дядовци на синове и от синове на внуци.

Пак е пролет и аз мисля за трудната, за великата участ на комунистите. Фанфари тръбят, пурпурни знамена се веят. И комунистите вървят към своето тържество и към своя конгрес с прояснени и празнични лица. Но аз зная, че зад техните тържествени чела живее вечната тревога, пулсира напрегнатата мисъл за утрешните висоти, които трябва да бъдат овладени.

Защото е такава невероятната участ на комунистите.

И свети на върха като звезда керванджийка чистият бузлуджански огън.

Digitized by Google

КОНГРЕСИТЕ НА ПАРТИЯТА 1956 — 1976 ГОДИНА

Две години след Априлския пленум се свика Седмият конгрес на Партията (от 2 юни до 7 юни 1958 г.). Той влезе в историята на Партията и страната като конгрес на победилия социализъм. На него бяха теоретически обосновани въпросите за характера на нашата революция, за по-нататъшното развитие на родината ни по пътя на социализма, за характера, структурата и темповете на индустриализацията у нас, за значението на ленинския принцип за материалната заинтересованост в социалистическото строителство, за природата на ТКЗС и техните перспективи, за развитието на социалистическата демокрация и др. Така Партията изпълняваше своята функция на идейна сила, която теоретически откроява и анализира различни страни и процеси на общественото развитие.

Седмият конгрес отчете, че основната икономическа и политическа задача, поставена от Петия конгрес — построяване икономическите и културните основи на социализма в нашата страна, — е изпълнена. Социалистическият начин на производство победи във всички области на народното стопанство. Премахната е икономическата база на противоположността между града и селото. Социализмът стана господствуваща и единствена командна сила в народното стопанство, а марксизмът-ленинизмът стана идейно знаме на основната част от народа.

Конгресът утвърди Директивите за третата петилетка и определи като главна икономическа и политическа задача за следващия период по-нататъшното изграждане на социалистическото общество в нашата страна чрез развитие на материално-производствената база на социализма и издигане социалистическото съзнание на трудещите се, което ще създаде условия за по-пълно задоволяване на техните растящи материални и културни потребности.

Седмият конгрес направи извод, че в периода на борбата за победата на социализма у нас особено след Априлския пленум на ЦК нарасна ръководната роля на Партията във всички сектори на живота, разшириха се и се заздравиха нейните връзки с трудещите се. Партията се укрепи идейно и организационно върху марксистко ленинска основа. Значителни изменения настъпиха в нейния социален състав. Основна група станаха работниците — 36,09 на сто. Беше изпълнена и тази задача, поставена от Петия конгрес — работниците в Партията да се увеличат поне до 30—35 на сто.

Седмият конгрес се спря на състоянието на първичните партийни организации и отбеляза, че те все по-често поставят на свои събрания главните проблеми на стопанската и служебната работа, активно ги обсъждат, разкриват възможностите за тяхната реализация, намесват се своевременно с партийни мерки за отстраняване на пречките за изпълнението им. Чрез този метод се засилва партийният контрол и намеса, разгръща се действената вътрешнопартийна демокрация и активността на комунистите, разгръща се творческата критика и самокритика в партийните редове, издига се ролята на партийното събрание както за възпитанието на комунистите, така и за успешното реализиране на практическите задачи. Чрез този метод Партията можеше да осъществява все по-нарастващите разнообразни стопанско-организаторски функции и да изпълнява ролята си на авангард и организатор в новите условия.

Конгресът постави изискването в стила и методите на работа на партийните органи да се внедрява конкретният подход, конкретното диференцирано ръководство към различните по характер и задачи партийни организации. Това беше една обективна потребност за Партията, за да може успешно да организира и ръководи непрекъснато развиващото се социалистическо общество, неговия всестранен живот. В тази връзка VII конгрес внесе някои изменения в Устава с цел да се подобри партийно-организационната работа, да се разгърне инициативата на местните партийни органи и организации, да се разшири колективността и демократизмът в партийната работа.

Осмият конгрес на Партията, състоял се от 5 до 14 ноември 1962 г., отчете дейността на Партията за усъвършенстване на партийното, държавното и стопанското ръководство и подчерта, че работата в тази насока трябва да продължи съобразно новите задачи и изисквания на социалистическото строителство.

На Осмия конгрес се подчерта, че възстановяването и по-нататъшното развитие на ленинските норми на партиен живот и

Digitized by Google

принципи на ръководство във всички звена на Партията и държавата е било една от най-важните страни в дейността на Партията и нейния ЦК през отчетния период. В резултат на тази дейност са премахнати някои грешки и прояви на субективизъм в ръководството на икономиката, разяснени са редица проблеми на нашето развитие, отприни се народната инициатива. Издигна се ролята на Централния комитет на Партията като организатор на целокупния живот в страната, като колективен ръководен орган, решаващ най-важните назрели въпроси на нашето развитие.

На Осмия конгрес бе изтъкнато, че усилията на ЦК през отчетния период са били насочени към още по-близко свързване на партийната работа с конкретните задачи в стопанското и културното строителство, към повишаване отговорността на партийните органи и организации, на партийните кадри и на комунистите за производствената програма. Постави се задача и в бъдеще да се повишава ролята на партийните органи и организации в ръководството на народното стопанство, да се засилва отговорността за разрешаване на практическите въпроси на стопанското строителство и особено на възловите въпроси, от които преди всичко зависи развитието на нашата икономика.

Като отчете положителното въздействие на изградените комисии за партиен контрол, тяхната роля за изпълнение на стопанските задачи, за усъвършенствуване на производството, Осмият партиен конгрес обоснова необходимостта от по-нататъшно усъвършенствуване и развитие на формите за контрол и проверка, за да се превръщат те във всеобхватен контрол и проверка от горе до долу и от долу до горе. Партията посочи и пътя, по който трябва да се осъществява това развитие; по линия на задълбочаване и разширяване на партийния контрол, така че той да обхване всички сектори на живота в нашата страна; по линия на разширяване и задълбочаване на обществения контрол, на контрола на народните маси над дейността на партийните, държавните и стопанските органи и над отделните ръководители; по линия на решително подобряване на държавния контрол и дейността на специалните държавно-контролни органи, като те широко се опират върху обществеността.

Партията имаше вече голям организационен опит. Той бе отразен в изменения в Устава, направени в няколко насоки:

Първо — към по-пълно утвърждаване, по-нататъшно развитие и засилване на колективността в работата на партийните органи и организации, в работата на цялата Партия.

Второ — към по-нататъшно развитие на вътрешнопартийната демокрация и върху тази основа към укрепване единството и сплотеността на партийните редове.

Трето — към по-нататъшно издигане на авангардната роля и отговорността на комунистите, на партийните органи и организации, на цялата Партия в строителството на социализма. Във връзка с измененията в Устава в това направление има принос и внесената от X конгрес промяна за провеждане на партийните конгреси на 5 години, за да съвпадат те с приемането на Директивите за петгодишните планове за социално-икономическото развитие на страната и да предшествуват провеждането на избори за народно събрание.

Измененията в Устава на Партията, извършени от Осмия конгрес и след него, отразяват измененията вътре в Партията. Те водят до положителни изменения и развитие във формите, методите и средствата, чрез които Партията действува като ръководна сила.

В условията на изграждане на развито социалистическо общество понятието **политическо ръководство** придобива особено важно значение.

На тези проблеми даде отговор **Деветият конгрес на Партията**, **състоял се от 14 до 19 ноември 1966 г.**, който обсъди и утвърди Директивите за петия петгодишен план.

Деветият конгрес отчете, че линията партийните комитети и организации винаги да действуват като политически ръководства отговаря на същността, мястото и ролята на Партията в нашето общество и в това отношение са постигнати големи успехи. Същевременно той посочи, че и занапред тази насока ще бъде актуална, защото в нейната същност е залегнало ленинското положение за разграничаване функциите на Партията от тези на държавната власт, за осъществяване от Партията на общото ръководство на всички държавни органи заедно, като се повишава отговорността и самостоятелността на държавните работници и държавните учреждения. Анализира и обстоятелствата, от които се определяше актуалността на тази линия. Това са:

Обстоятелства от субективен характер — все още срещащото се сред някои партийни комитети и организации подценяване на политическата работа и проявяваната склонност към администриране, натрупване с функции и задачи, присъщи само на държавните и стопанските органи.

Обективните условия, създадени с прилагането на новата система на ръководство, която открива още по-голяма възможност да се съсредоточи вниманието на партийните органи и организации върху политическата и организаторската работа, без да се дублират и изместват държавните и стопанските органи.

Деветият конгрес на БКП изясни как на практика да се издига ролята на Партията, на партийните комитети и организации като политически ръководства. Преди всичко това означава те да дават вярна насока и да се грижат за правилното провеждане на партийната политика от съответните държавни, стопански и културни органи и организации, да ги укрепват с добре подготвени кадри и да се грижат за тяхното обучение и възпитание. Да се

Digitized by Google

провежда системен партиен контрол на държавните и стопанските органи, като се изисква от тях инициатива и отговорност. Партийните комитети и организации да осигуряват компетентно ръководство на всички сектори на живота, да разгръщат широка идейно-политическа, организаторска работа сред трудещите се за комунистическото им възпитание, за успешно изпълнение на директивите и решенията на Партията.

В тази връзка Деветият конгрес постави изисквания и към идеологическата работа. Тя да бъде на висотата на етапа, като се свързва с проблемите и потребностите на социалистическото строителство, на усъвършенстването на обществените отношения и същевременно да бъде класова и научна, за да съдействува за прогресивното развитие на нашето общество. В центъра на идеологическата работа на Партията, във всички нейни сектори да стои възпитанието на новия човек, строител на социалистическото общество.

Деветият конгрес на Партията подчерта и необходимостта да се повишава ролята на обществените организации — професионалните съюзи, Отечественият фронт и Комсомола — в изграждането на развитото социалистическо общество.

Убедително, аргументирано на Деветия конгрес на БКП беше изяснено, че най-важните условия за непрекъснатото издигане на научното равнище на партийното ръководство са научният подход и единството на науката и политиката. Научното равнище на партийното ръководство може да се издигне само върху основата на конкретно научно познаване на фактите и процесите, на общественото мнение и социалната психика, на новите потребности на развитието само при най-полезно използване обобщенията и изводите на обществените и другите науки. Сега това е главното и в известен смисъл новото, което трябва още по-системно да се въвежда и развива в дейността на цялата Партия — се посочи на Деветия конгрес на БКП.

Десетият конгрес, състоял се от 20 до 25 април 1971 г., изслуша и обсъди Отчетния доклад на Централния комитет, изнесен от първия секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков. С пълно единодушие прие Програмата на Партията, утвърди Директивите за социално-икономическото развитие на НРБ през шестата петилетка. Взе решение за някои изменения и допълнения в Устава на Партията.

В Отчетния доклад се прави изводът, че периодът между Деветия и Десетия конгрес на Партията се характеризира с по-нататъшно нарастване ръководната роля на Комунистическата партия в социалистическото общество, с укрепване на нейното единство и връзките й с масите, с непрестанното разгръщане на вътрешнопартийната демокрация и засилване на партийната дисциплина, с издигане ролята на партийните комитети и организации като органи на политическо ръководство.

За издигане на научното равнище на партийно-организационната дейност Десетият конгрес постави изискването да се издига ролята на партийните органи като органи за политическо ръководство на масите, да се усвояват новите знания и сложното изкуство на политическото ръководство. Изследванията за изучаване на фактите, явленията и процесите, на общественото мнение да се превърнат в действително средство за усъвършенстване на стила и методите на работа, за подобряване на партийното ръководство. Наред с изпитаните форми на работа по-смело да се прилагат по-ефективни форми и средства на ръководство — да се използват научни методи като моделирането и експериментирането, прогнозирането, перспективните планове за дейността на партийните органи и организации и планове за развитие на трудовите колективи. Да се усъвършенствува системата на партийната информация. Да се изучава, обобщава и внедрява положителният опит. Да се осигурява още по-съвършена организация на проверката на изпълнението.

Постоянното укрепване на връзките на Партията с масите върху основата на засилващата се общност на интересите на всички трудещи се е един от главните принципи на партийното ръководство. Главната задача на работата на Партията сред безпартийните маси е повишаването на тяхната политическа съзнателност и трудова активност.

В документите за Десетия конгрес се отдели сериозно внимание за работата с кадрите. Висока комунистическа идейност, принципиалност при решаването на малките и големите въпроси, образцово изпълнение на задачите, морална чистота, скромност, висока култура и познания, инициативност, активност, чувство за отговорност и самоотвержено служене на народа — такива са качествата, които трябва да формира у всички дейци нашата възпитателна работа сред тях.

Като отчете, че нашата Партия с право може да се гордее, че в Народна република България марксизмът-ленинизмът се е превърнал във велика материална сила, че като теория и като практика оказва могъщо влияние върху съзнанието на масите, конгресът даде отговор на въпросите, от които зависи преломното подобряване на идеологическата работа, на преустройството на идеологическия фронт.

Десетият конгрес влезе в историята на Партията и на народа ни като конгрес, приел Програмата на Българската комунистическа партия, очертал ясния път на строителството на развито социалистическо общество в НРБ.

Както обяви др. Тодор Живков в речта си при закриването на конгреса, Десетият конгрес е тържество на великото учение на Маркс, Енгелс, Ленин. Тържество на априлската линия на нашата Партия. Благодарение на априлската линия станаха възможни постиженията в индустриализацията на страната, коренните преобразования в селското стопанство, творческата

Digitized by Google

дейност в теорията и практиката на социалистическото строителство, развитието на социалистическата демокрация, големите успехи в науката, образованието и културата, широкият размах във внедряването на научно-техническата революция. Благодарение на априлската линия стана възможно да се разработи Програмата на Партията за изграждане на развито социалистическо общество в България. Всъщност Програмата на Партията е продължение и развитие на априлската линия, тя е априлска програма за развитието на България. Това е научно, марксистко-ленинско ръководство за действие през етапа на изграждане на развито социалистическо общество. В нея е отразена верността на БКП към основните принципи на марксизма-ленинизма и в същото време е обобщен нашият опит. Като чертае перспективата, пътищата и средствата за изграждане на зряло социалистическо общество в България, за разцвет на нашата национална икономика и култура и издигане благосъстоянието на народа, същевременно Програмата изразява неделимостта на националното и интернационалното в социализма, последователния интернационализъм на нашата Благоевско-Димитровска партия.

В Програмата се сочи необходимостта от засилване на научния характер на социалното управление. А това изисква да се усъвършенстват постоянно структурата и механизмите на социалното управление на обществото, то да се опира във всички свои степени и звена все по-плътно на науката. В управленческата дейност да се използват резултатите от социологическите и социалните изследвания, методите на експериментирането, моделирането, математическите методи, да се внедряват съвременните технически средства. Постоянното издигане на научното равнище на социалното управление е едно от главните средства за осигуряване на демократичното развитие на нашето общество. В Програмата е отбелязано, че демократическият централизъм ще продължава да се развива като основен принцип на социалното управление.

С разработването и усъвършенстването на новата система на ръководство на народното стопанство, с решаването на задачите по изграждане на високоефективен механизъм на социалното управление, с научния подход при решаването на всички обществени и стопански задачи Партията създава още по-благоприятни условия и предпоставки за разгръщане на социалистическата демокрация, за обогатяване на нейното съдържание и форми, за разширяване участието на трудещите се в ръководството на всички сфери на обществения живот. Така практически Партията реализира един съществен аспект на своята ръководна роля — все по-пълна и по-широка демократизация на социалистическото общество.

В най-тясна връзка с въпросите за научното ръководство Партията разглежда и въпросите за развитието на науката и подготовката на кадрите. В Програмата Партията поставя за цел развитието на науката да достигне равнище, при което цялата дейност — политическа, икономическа, идеологическа, възпитателна, управленческа и пр., да се осъществява напълно върху научна основа в съответствие с марксистко-ленинската теория, с постиженията на научно-техническата революция. На Десетия конгрес нашата Партия като ръководител и организатор на обществото начерта и цялостна комплексна програма за по-нататъшно развитие на нашата наука и научния фронт.

„Решенията на Десетия конгрес — каза др. Тодор Живков в речта си при закриването на конгреса — са продиктувани от една мисъл, от една грижа: щастието на човека, щастието на народа... Вярната и предана служба на трудовия народ беше, е и винаги ще бъде единственият смисъл на съществуването на Българската комунистическа партия."

Но за да расте благосъстоянието на народа, трябва последователно и неотстъпно да се изпълняват плановете, да крепне икономиката и да се повишава нейната ефективност, да се подобрява качеството на продукцията, да расте производителността на труда. Към изпълнението на тези най-важни задачи Десетият конгрес на Партията призова всички трудещи се.

С тази своя особеност документите на Десетия конгрес още един път разкриват верността на Партията с народните интереси, показват твърдостта на спойката между Партията и народа.

Digitized by Google

ТЪРЖЕСТВО НА ЛЕНИНСКАТА АПРИЛСКА ЛИНИЯ

ПЕНЬО АСТАРДЖИЕВ

Делото на Април 1956 г. редом с великото дело на Девети септември 1944 г., на Петия конгрес на БКП (1948 г.) и на Десетия партиен конгрес (1971 г.) винаги е предизвиквало и предизвиква чувство на комунистическа гордост от мъдростта и зрелостта на Партията на българските комунисти.

По повод на големия юбилей в партийната и националната ни история Издателството на БКП пусна от печат теоретико-политическата книга **„Тържеството на априлската линия на Партията“**. Автори на статиите в това крупно юбилейно издание са членовете и кандидат-членовете на Политбюро на ЦК на БКП, секретарите и членовете на Секретариата на ЦК и ръководители на обществено-политически организации. **Изтъкнатите партийни, държавни и обществени дей и правят от последователно класово-партийни позиции цялостна теоретическа, историко-партийна и идейна характеристика на историческото дело и значението на Априлския пленум на Централния комитет, осветляват ленинската същност, характера и творческото развитие на априлския политически курс на Партията през изключително плодотворното двадесетилетие 1956—1976 година. Заедно с това авторите на статиите в сборника очертават огромната теоретическа, политическа и организаторска дейност на ръководните партийни и държавни органи за претворяването на априлската линия, както и многостранната ръководна дейност на създателя, стратега и неизменния двигател на априлската линия Тодор Живков, първи секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НР България.**

В този фундаментален колективен труд се налага строго и реалистично обоснованият извод, че работата, решенията и политическата линия на Априлския пленум на ЦК на БКП поставят началото на нова глава в героичната история на нашата Партия, държава и обществено-политическо развитие. Като изхождат от постановките и решенията на VII, VIII, IX и X конгрес на БКП, на пленумите на ЦК на БКП и от своя непосредствен опит и наблюдения, авторите дават изключително висока оценка на историческия принос на здравите марксистко-ленински сили в Партията, които през 1956 г. разкриха и отстраниха от политическия организъм на БКП чуждия на марксизма-ленинизма култ към личността и осигуриха пълен простор за възстановяване, пълно утвърждаване и творческо приложение на ленинските принципи и норми на партиен живот, на димитровските завети във всички области на политическия, идеологическия и духовно-творческия живот на нашето социалистическо общество.

Априлският пленум на Централния комитет на Партията, се подчертава във всички статии, внесе нов голям принос в уточняването на програмните цели на Партията, в стратегията и тактиката на социалистическото строителство. Той направи обстоен критичен анализ на неотложните проблеми и задачи на социално-икономическото и политическото развитие на страната и разработи произтичащите от това качествено нови насоки и задачи; начерта основите на научнообоснованата априлска линия за ускорено развитие на страната по пътя на социализма, която отговаря на коренните интереси на трудещите се и на общите стратегически цели на световния социализъм; сплоти градивните сили на цялото общество, на всички поколения революционни кадри за успешно решаване на най-непосредствените и перспективните задачи на Партията и държавата; постави съзидателната работа на Партията в пълно съответствие с обективните закони на социалистическото строителство и развитие; взе курс на пълно ликвидиране на догматизма, закостенелостта и субективизма в ръководната партийна и държавна работа, създаде всички необходими предпоставки за небивал простор и разцвет на науката, културата, литературата и изкуството. И както неведнъж е подчертавал др. Тодор Живков, решенията на Април-

Digitized by Google

ския пленум се понесоха като свеж, обновителен полъх над нашата родина, достигнаха и проветриха всички кътчета на нашето кипящо социалистическо строителство. В това се състои всеобхватното и непреходно значение на априлския етап, на ленинската априлска линия на Партията

Пресъздавайки мащабно бурния летопис на следаприлския политически календар, изключително богат на крупномащабни решения, теоретически приноси и събития, авторите на книгата характеризират и изобилните плодове на априлската линия в икономиката, политиката, културата и международната дейност на Партията и държавата — дело на съзидателния труд и освободения талант на българската работническа класа, селяните кооператори и народната интелигенция. На Деветия и Десетия партиен конгрес ЦК на БКП отчете, че априлската линия победи и побеждава във всички сфери на живота на нашето социалистическо общество, развиха и обогати революционните традиции на Партията, доказа на практика своята принципиална правота, жизнеспособност и плодотворност. Защото тази линия е в пълно съзвучие с обективните закони на общественото развитие, защото тя е марксизъм-ленинизъм в действие в условията на социалистическа България.

* * *

Сърцевина на априлската линия и доминиращо направление в ръководната дейност на Партията и държавата през двадесетилетието (1956—1976 г.) са въпросите на развитието на социалистическата икономика, на цялото народно стопанство. Българската комунистическа партия прояви висока марксистко-ленинска зрелост и новаторство в разработването и изпълнението на икономическата политика, насочена към ускорено развитие на производителните сили, непрестанно усъвършенстване на структурата, ефективността и управлението на народното стопанство и нарастването на икономическия потенциал на държавата. В резултат на това у нас са създадени огромни за мащабите на страната производствени фондове, коренно се измени социално-икономическият облик на обществото, науката и техническият прогрес станаха непосредствена производителна сила. През седмото десетилетие на века нашата индустриално-аграрна социалистическа държава разполага с модерна промишленост, с развито и укрепнало селско стопанство, държава, широко известна като равностоен партньор в международните икономически и търговски отношения.

На априлските измерения на националния икономически потенциал, на преодоляваните трудности, слабости и противоречия и на плодовете на априлската линия в народното стопанство са посветени статиите на Гр. Филипов, Ж. Живков, Ив. Попов, Ив. Пръмов, П. Кирацов и С. Дълбоков. От позициите на политическата икономия на социализма и с дълбоко познаване на изминатите етапи и решаваните проблеми авторите осветляват формирането и провеждането на научноооснованата партийна политика в основните отрасли на народното стопанство. Една от големите заслуги на БКП, на Централния комитет, пише Гр. Филипов — е, че творческото приложение и развитие на Лениновите принципи на управление се осигурява въз основа на диалектическото единство между общите закономерности на марксизма-ленинизма и конкретните особености на строителството на новото общество у нас. Статията на Ж. Живков осветлява тържеството на априлската икономическа политика и съдържа сравнителни данни за безпрецедентния икономически възход на страната. Проф. Ив. Попов проследява развитието на научно-техническия прогрес и модернизацията на народното стопанство, които изведоха НР България в предните редици на развитите промишлени държави. На високите и стабилни темпове на развитие на промишлеността и ръста на промишлената продукция е посветена статията на П. Кирацов. Могъщата преобразяваща сила на априлската линия, сочи Ив. Пръмов, се отрази особено благоприятно за процъфтяването на нашето селско стопанство, което сега е с висока степен на концентрация и специализация и модерна материално-производствена база. На основата на партийни и държавни документи и постановки С. Дълбоков проследява борбата на Партията за непрестанно усъвършенстване на планирането на социално-икономическото развитие на страната съобразно изискванията на разширеното социалистическо възпроизводство.

Тази основна група статии в сборника всестранно осветлява априлската икономическа политика, изобилните материални плодове на априлската линия и очертава перспективите за непрестанен икономически възход на НР България в условията на развитото социалистическо общество.

* * *

На Десетия конгрес на БКП др. Тодор Живков отново и отново подчерта, че всички наши социално-икономически планове и дела са продиктувани от грижата за човека, за все по-пълното задоволяване на материалните и духовните потребности на хората. Програмният девиз на Партията е бил и си остава: „Всичко за благото на човека, всичко за благото на народа". Следвайки тази линия, през годините на социалистическата власт и особено след Априлския пленум на ЦК на БКП животът на нашето общество се измени коренно: българският народ е пълновластен господар на своята съдба, на своето бъдеще; материалното благосъстояние на трудещите се расте с високи и устойчиви темпове; непрекъснато се издига тяхното общообразователно и културно равнище; все повече се оформя нов, социалистически начин на живот; социализмът постави в служба на човека и на цялото общество всички богатства на страната, всички постижения на икономиката, науката, духовната култура. Декемврийската социална програма и новите тезиси на ЦК на БКП за по-нататъш-

Digitized by Google

ното повишаване на жизненото равнище на народа са крупно социално-икономическо завоевание, плод на ленинската априлска линия на Партията.

На тържеството на априлската линия в издигане жизненото равнище на нашия народ са посветени статиите на Ив. Михайлов, П. Таков и Т. Стойчев. Привеждайки изобилни сравнителни данни за коренно изменената социална структура на обществото и за непрестанно растящото материално и духовно благополучие на трудещите се, Ив. Михайлов анализира комплексно качествено новия, социалистическия начин на живот на българския народ и сочи, че дълбокият поврат в икономиката през етапа на зрелия социализъм предоставя небивали възможности за по-нататъшно благоденствие на целия народ. Дълбоките позитивни изменения в демографското развитие на НР България и предпоставките за по-нататъшен демографски растеж на нашия народ намират обстойно осветление в статията на П. Таков. Високите темпове на развитие на международния туризъм, пише Т. Стойчев, са едно от забележителните явления в живота на човечеството, на нашия народ, които са реален израз на бързия икономически растеж и големите социални придобивки на съвременния социалистически човек.

В статиите, посветени на жизненото равнище на трудещите се, се сочи, че бъдещият ръст на производството, националния доход и обществената производителност на труда ще бъдат трайната основа за още по-добър и по-честит живот на трудолюбивия български народ.

* * *

Забележителни са резултатите от последователното творческо прилагане на априлската политическа линия на Партията за всестранното укрепване на социалистическия строй у нас, за непрестанното разширяване и задълбочаване на социалистическата демокрация, за формиране на високоразвити, зрели социалистически обществени отношения, за циментиране на морално-политическото и идейното единство на народа и за повишаване отбранителната мощ на социалистическата държава. Тези кардинални проблеми и задачи по усъвършенстването на цялата политическа надстройка, на държавната власт и управление заемат средищно място в кипящата ръководна и организаторска дейност на Партията, държавата и обществените организации след Априлския пленум на ЦК на БКП.

Многостранните аспекти на теорията и практиката на политическата организация на социалистическото общество са предмет **на обстойно** разглеждане в статиите на **Ст. Тодоров, П. Кубадински, П. Танчев, Вл. Бонев, Д. Джуров, Кр. Тричков, М. Мишев и Е. Москов.** Статията на Ст. Тодоров е посветена на априлския период от развитието на политическата структура и организация на обществото като един от кардиналните въпроси на марксистко-ленинското учение. На творческото осъществяване на априлската линия, пише П. Кубадински, се дължи непоколебимата сплотеност на българския народ около Партията и нейния Централен комитет. Историческо, неоценимо е значението на ленинската априлска линия на Партията, отбелязва П. Танчев, за укрепването и всестранното задълбочаване на комунистическо-земеделското единство, на изкованата високопринципна, ленинска основа на единодействието на БКП и БЗНС в изграждането на социализма у нас. Вл. Бонев осветлява дейността на Народното събрание като върховен представителен орган за укрепване на държавната власт и на социалистическата демокрация. „Защитник на социалистическите завоевания" — така е озаглавена статията на Д. Джуров, в която той проследява строителството и бойната готовност на Българската народна армия като въоръжена сила на Партията и социалистическата държава. Кр. Тричков оценява създадените по инициатива на Г. Димитров органи за държавен и народен контрол като мощен ускорител на нашето социалистическо развитие. Статията на М. Мишев проследява нарастването на авангардната роля на работническата класа в революционното преустройство на обществото. Дълбокото и всеобхватно отражение на априлската линия сред младежта и Комсомола е предмет на разглеждане от Е. Москов.

Тази група материали обобщава стратегията и тактиката на Партията за материализирането на априлската линия във всички основни сфери на политическия живот и развитието на нашата държава и общество по пътя на социализма през бележитото двадесетилетие след Априлския пленум на ЦК на БКП.

* * *

Историческа е ролята и значението на Априлския пленум за правилното развитие и всестранния разцвет на научния, идеологическия и художествено-творческия живот у нас. Източникът на всички успехи на нашата социалистическа култура, наука, образование и изкуство, на тяхната марксистко-ленинска зрелост и комунистическа ориентация е непрестанната грижа на Партията, на Централия комитет и лично на първия секретар на ЦК на БКП Т. Живков за тяхното развитие в духа на марксизма-ленинизма.

През двадесетилетието 1956—1976 г. станаха изключително благотворни и обновителни изменения по целия фронт на науката, културата, идеологията, партийната просвета и комунистическото възпитание на трудещите се. Силата и плодотворността на априлската линия, нейната висока принципиалност и широта, последователната ѝ вярност към класовата партийност, комунистическа идейност и народността намериха особено ярък израз и въплъщение в небивалия разцвет на науката, литературата и

Digitized by Google

всички изкуства, в жанровото и стиловото обогатяване на изкуството на социалистическия реализъм, в демократизацията на културния фронт, в създаването на изключително благоприятен климат за пълна изява на талантите, на творците на научни и художествени ценности, в крепкото единство и сплотеност на всички творчески кадри и поколения върху основата на политиката и крайните цели на БКП. Далновидното и неотклонно разгръщане на априлската линия изигра огромна роля за отстраняване на догматичното и закостенялото мислене и творчество, за укрепване на идейната монолитност и боеспособност на идеологическия и културния фронт, за последователно провежданата борба срещу буржоазната идеология и ревизионистичните извращения на марксистко-ленинската идеология, естетика и етика, за утвърждаване на метода на социалистическия реализъм.

Дълбоките обновителни процеси и забележителните достижения на нашата култура, наука, идеология и журналистика в периода след Априлския пленум са осветлени от класово-партийни позиции в обширните статии на Ал. Лилов, Т. Павлов и Г. Боков. Като характеризира всестранното и непреходно значение на решенията и линията на пленума в политическо, икономическо, социално и идеологическо отношение, А. Лилов изследва мащабните измерения на безпрецедентния духовен разцвет на съвременна България. Проследявайки количественото и качественото развитие на научния потенциал на страната и успехите на българската наука в следаприлския период, акад. Т. Павлов пише, че нашата наука върви и ще върви в авангарда на изграждането на развитото социалистическо общество. Априлският етап в развитието на българската журналистика, растящата идеологическа мощ и принос на средствата за масова информация са предмет на разглеждане в статията на Г. Боков.

Дълбоко научните оценки и обобщения в тези статии ще помогнат на идеологическите кадри още по-задълбочено да навлязат в теорията и практиката на социалистическата културна революция, да видят крупномащабните изменения в нашата култура, наука, изкуство и журчалистика, както и постоянно нарастващата роля на Партията в ръководството на целокупния идеологически и културен фронт и на художествено-творческия процес в условията на развития социализъм.

* * *

Ленинската априлска линия на Партията победи и побеждава в по-нагатъшното укрепване на ролята на БКП като боен авангард на работническата класа и всепризнат ръководител на народа.

Поместените в сборника статии на Б. Велчев, Д. Вълчева и Г. Йорданов са посветени изцяло на априлския етап в развитието и дейността на Партията. Написани от позициите на комунистическата идейност и партийност, те свидетелстват за пълното тържество на априлския политически курс в живота на цялата Партия, на всички партийни органи и организации. Б. Велчев задълбочено осветлява възстановяването и развитето на колективността в работата и ръководството на Партията, разширяването на вътрешнопартийната демокрация, засилването на научността във всестранната партийна работа, ленинския стил на работа с кадрите, изучаването и прилагането на неизчерпаемия опит на КПСС. Пловдивската партийна организация, носител на високите революционни добродетели и борчески традиции на БКП — пише Д. Вълчева, — безрезервно прие решенията на Априлския пленум и стана непоколебим борец за пълното тържество на априлската линия на ЦК на БКП. Статията на Г. Йорданов е посветена на живота и дейността на най-големия отряд на нашата Партия — софийската партийна организация, където с особена сила живее и побеждава априлската линия на Партията.

Статиите по проблемите на партийното строителство представляват ярка летопис на априлския етап от развитието на Партията като жив политически организъм и красноречиво свидетелстват, че всички победи и успехи в най-новата ни история са неразривно свързани с името и делото на нашата героична Благоевско-Димитровска комунистическа партия.

* * *

Ленинската априлска линия на БКП намери дълбоко отражение и в активната, конструктивна и миролюбива външна политика на Партията и държавата. Плодотворното ѝ приложение в междудържавните и международните отношения изтегна на небивала висота престижа на НР България в целия свят и на БКП в международното комунистическо и работническо движение.

Многостранната външнополитическа и външноикономическа дейност на нашата страна, изключителната плодотворност на априлската линия за повишаване на международния авторитет на БКП и НРБ и личният принос на първия ръководител на Партията и държавата др. Т. Живков са намерили обширна и дълбоко аргументирана разработка в статиите на Т. Цолов, Ц. Драгойчева, П. Младенов и К. Теллалов. Въпросът за съзнателно и планомерно регулирания от нашата Партия процес на международна социалистическа икономическа интеграция е разработен от Т. Цолов. Априлският политически курс на БКП, пише Ц. Драгойчева, превърна българо-съветската дружба във велика материална сила на нашето развитие по пътя на социализма. Линията на най-тясно сближаване между НРБ и СССР, подчертава авторката, е дълбоко проникната от ленинските идеи и принципи и нейното последователно провеждане в бъдеще ще запише нови светли страници в свещената дружба между българския и съветския народ.

Digitized by Google

устремени към комунизма. П. Младенов проследява кипящата международна дейност на НРБ в периода след април 1956 г. до наши дни и очертава приноса на нашата страна за поврата към нов подход при решаване на международните проблеми. В статията си К. Теллалов характеризира приложението на априлската линия в дейността на БКП за укрепване единството на световното комунистическо движение, която по думите на автора се отличава с класова, марксистко-ленинска зрелост, с верен усет към новите явления, с размах и перспективност при теоретическото разработване и практическото осъществяване на външната политика на страната и международната дейност на Партията.

Проблемни и аналитични, написани от интернационалистически позиции, тези статии очертават мащабно външната политика на Партията и държавата като последователно ленинска, принципно класова по своя характер, социалистическа по съдържание и цели — политика, провеждана в най-тясно сътрудничество със Съветския съюз, с другите братски страни от социалистическата общност и всички революционни и прогресивни сили на съвременността в интерес на мира, демокрацията и социализма.

* * *

Юбилейното издание на Партиздат **„Тържеството на априлската линия на Партията"** е ново крупно явление в идеологическия живот на Партията. Нашата научна и политическа общественост, дейците на партийния, стопанския и държавния фронт, широките читателски среди ще оценят по достойнство **голямото теоретическо и практическо значение и високите политически качества на този колективен труд, в който за пръв път се дава цялостна научнообоснована разработка на решенията и линията на Априлския пленум на ЦК на БКП, осветлява се двадесетгодишният период в развитието на Партията и страната.**

Животът е, който дава плът и кръв на политическите идеи, линии и предначертания. Решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП блестящо издържаха двадесетгодишната проверка на живота. Ленинска по дух и съдържание, изключително плодотворна и пълна с жизнени сокове, априлската линия е заредена с неизчерпаеми възможности за по-нагатъшно развитие и творческо обогатяване. Закономерно тя стана органична съставна част на Програмата на БКП за изграждане на развито социалистическо общество и непрестанно ще се вплътява в нови исторически дела и завоевания по пътя на НР България към комунизма.

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОЙТО СЕ ГОВОРИ

СЛЕД ШЕСТ ГОДИНИ В КУБА

ПЕТКО РУСЕВ

Необичайно! Хавана е дъждовна и студена. По-рано беше слънчева, ясна, топла. Но минаха три дни и слънцето възвърна властта си.

Отново се разхождам по крайбрежните булеварди. Морските вълни пак са силни и ги заливат с пяна.

Отново пътувам. Кралските палми пак ме покоряват с девствената си красота. Пейзажът е зелен. .

Куба е такава, каквато я зная — пленителна, интересна, неуморима. . .

* * *

Такава, каквато я зная, и същевременно друга. Атмосферата е наситена с тревога, с целеустременост. И хората са други — уверени, задълбочени, горди. Горди от анализа и самоанализа, който си направиха на Първия конгрес. Уверена в бъдещето — вярата идва от мъдрите слова на Фидел. Упорити в работата да изпълнят решенията на конгреса. И навсякъде, където разговарях, всякога подчертавах в бележника си:

Digitized by Google

„Колко много са отишли напред“. Тези думи записах и в Хавана, и в Синфуегос, и в Сантяго де Куба...

Партията е стройна, авторитетна. Обществеиият живот се демократизира. Ще бъде извършено ново административно деление. Досега са имали 6 провинции, 60 района и 411 градове и други общини. Предвижда се да бъдат създадени 14 окръга. Премахват районите. Съответно с тези промени нов облик придобива и партийната структура — окръжни, градски (заводски) комитети, първични партийни организации и партийни групи в тях. **Цел — да се опрости структурата, за да се доближи партийното ръководство до първичните партийни организации, до масите.** Паралелно с тези мерки навсякъде се обсъжда новият проект за конституция. Ще се произведат избори за органите на народната власт. **Цел — да се демократизира социалното управление, да се засили участието иа масите при решаването на държавните дела.**

Конгресът очерта основните линии на развитието на страната и сега всички живеят с голямата грижа да запознаят народа с неговите решения, да ги изпълнят докрай...

* * *

В Синфуегос с тези думи започна своя разговор Офелия — член на бюрото на провинциалния комитет в Санта Клара. Моя стара позната, която нито времето, нито годините са променили. Вечно млада и симпатична...

Започват изучаването на доклада на Фидел във всички партийни организации. Същото ще сторят профсъюзите, жените, Комсомолът и другите обществени организации. Докладът е разделен на шест части, които ще бъдат изучавани в продължение на три месеца — февруари, март и април. Както вече посочих, тази дейност ще се слее с всенародното обсъждане на новата конституция и с преустройството на административната и партийната структура. Навсякъде се изпращат лектори. На събранията ще бъде направена по примера на Централния комитет равносметка на изстраданото, на изживяното. Какво е постигнато. Какъв опит е натрупан, какви слабости да се отстранят, какво предстои да се направи. Събранията няма да бъдат триумфално шествие, а задълбочено осмисляне на задачите. Ще бъде отделено значително място и на връзките с братските партии, особено с КПСС и БКП. За двете партии кубинските другари говорят с голяма признателност. Другарите Л. Брежнев и Т. Живков се ползват с всенародно уважение.

* * *

В беседата си Офелия отдели голямо внимание и на укрепването на първичните партийни организации. Онова, което каза тя, което още в орготдела на ЦК ми обърна**ха внимание и което после научих в пред**приятията по този въпрос, ще подредя в два основни момента:

— Новата структура ще доближи още повече партийното ръководство до първичните партийни организации и особено, което е важно, ще повиши неговото качество, ще укрепи градските и заводските комитети с по-опитни кадри. А това неминуемо ще се отрази положително върху конкретната помощ и обмяната на опит.

— Укрепването на партийните редици ще върви и по линия на правилното реализиране на ленинския принцип **за индивидуалния подбор.** В Куба има някои особености по неговото прилагане, които искам да споделя. Въвеждат кандидатския стаж в Партията. Членовете се приемат по два начина. Ония, които са членове на Комсомола, след като имат препоръката, становището на комсомолската организация, **направо** се приемат за членове на Партията. Всички други минават през кандидатския стаж и представят препоръки от двама комунисти, които ги познават добре.

Техните кандидатури се обсъждат на общо събрание на колектива, включително и тия, които Комсомолът предлага. Комунистите и безпартийните се изказват по техните качества и излизат с предложения. Партийната организация също предварително е определила своето отношение и може да прави предложения. След това започва процес на проучване на кандидатите. Разговаря се с тях, оценява се тяхното мнение и подготовка и чак тогава събранието на първичната партийна организация взема решение, което се утвърждава от по-висшия партиен орган. По този начин те успяват да повишават качеството на състава на Партията.

Беседата в РК на Партията е непринудена, естествена Разказвам им и за нашия опит. После стигнахме и до съревнованието.

Организират го профсъюзите, които тясно го свързват с исторически дати — Първи май, 26 юли, нападението на казармата Монкада и пр. Тясно свързват борбата за повишаване качеството, изпълнението на плановете с изучаване историята на Партията и страната, на героите, паднали в борбата против фашистката диктатура. Тясно свързват осъществяването на производствените планове с революционното, комунистическото възпитание на масите.

* * *

Онова, което научих в РК на Партията, получи своите конкретни измерения в Химическия завод, в незабравимата среща с партийните секретари там. От общо 1259 работници комунистите са 183 и 23 кандидати. Те са разпределени в 16 първични организации по производства, отдели. Сега ще изградят и партийни групи. Това е ново при тях. Начело стои заводският комитет от 15 души. От тях само заводският секретар е платен.

Как живее тази **партийна организация?**

На партийни **събрания разглеждат организационни въпроси, изпълнението на пла-**

Digitized by Google

на, състоянието на дисциплината, отрицателни явления, личния пример на комунистите и пр. Бих казал така, както се постъпва у нас. Заедно с това свикват съвместни събрания на първичната партийна и на комсомолската организация. Присъствуват всички. Анализират работата, дават оценка как комсомолското ръководство работи с младежите, как комунистите помагат, как дават личен пример и пр. Такива събрания правят също на 3 месеца и за работата на професионалните съюзи. Тук присъствува само тяхното ръководство.

По важни проблеми свикват общи събрания на цялата организация, на които административното ръководство се отчита. В съревнованието са внесли съществени изменения. Всеки работник има лично обещание. Тия, които остават в завода, дават обещания да изпълнят плана и на другарите си, които участвуват в прибирането на захарната тръстика или са в строителните бригади, или изпълняват други партийни и обществени задължения.

Жал ми е само едно — че думите са много бедни, за да отразят големия ентусиазъм, който изпълва мисли и чувства на кубинските комунисти в първите дни след конгреса. Бедни са да предадат съществените, богатите изменения, които са настъпили в техния живот под знамето на марксизма-ленинизма.

* * *

В почивните часове разлиствам сп. „Бохемия". Права е Офелия — кубинските другари не само добре разбират, но и добре изпълняват своя интернационален дълг. Тяхната пропаганда в това отношение е силна, аргументирана, семпла.

Етр на страниците на сп. „Бохемия" агентът на ЦРУ и ръководител на ФНЛА в Ангола Роберто прави обиколка на своите лагери, придружен от маоистки съветници, инструктори. На първата снимка те са по бели ризи, усмихнати. На втората — в сини куртки, замислени. Явно — настъплението на МПЛА не ги радва. Разгромът на реакцията, на империализма, на нашествениците в Ангола ги е отчаял. Докъде стигнаха маоистите — да се гневят, да негодуват, когато националноосвободителното движение побеждава! Къде, господа маоисти, останаха вашите теории за „революционните бури" в национално потис-

Холден Роберто (посоченият със стрелката) във военна униформа, обявен от северноамериканската преса като агент на ЦРУ, минава през поделение на ФНЛА в Северна Ангола, придружен от трима усмихващи се китайски „другари", които го подпомагаха в неговата агресия в Народна република Ангола.

На снимката се виждат Пауло Даниел Моио (с ризата на квадрати, зад агента на ЦРУ) и Хаиме Суса Араухо (цивилният вдясно, зад китаеца) двамата членове на Политбюро на ФНЛА.

Digitized by Google

натите страни? Зад „бурите“ се криело вашето коварство, вашият съюз с агентите на контрареволюцията! Спотайвала се е вашата злоба против революцията, против свободата и прогреса.

Размишлявайки над снимките, си спомних думите на министъра на външните работи на Народна република Ангола Жозе Едуардо. „В днешния етап на нашата борба, когато са противопоставяни едни на други, от една страна, прогресивните сили, от друга — реакционните, ръководени от международния империализъм, Китай се оказа не на наша страна, докато всички социалистически страни и всички прогресивни сили в света подкрепят МПЛА, авангард на всички революционни сили и всички социални слоеве в Ангола, борещи се за освобождението на страната от империализма“

Разлиствам страниците на „Бохемия“, погледът анализира снимките, мисълта изпитва гордост от позицията на кубинските другари, сърцето презира предателите. Този, който е вдигнал ръка против Съветския съюз, винаги е затъвал до гуша в дива измяна, а страстта му е отмалявала в прегръдките на реакцията.

* * *

Колко слънчев и топъл е Сантяго де Куба! Така, както го помня. Люлка на революцията, гигант на въоръжената борба! Сантяго де Куба със своя Сибоней, със Монкада, със Втория фронт, ръководен от Раул Кастро, с Гранд Педро е неповторим и непостижим — по красота, по романтика, с подвига на Франк Пайс! Миналото на тоя град му е придало неповторим политически облик, а настоящето го краси с творческите търсения и успехи. Беседвахме с часове. Споделихме мисли, разменихме идеи, опит. Но основа, което запомних, е подчертаният стремеж да се строи работата на научни основи Този факт не е случаен. И кубинските другари добре го разбират. Въвеждат нова икономическа политика, където елементите на стопанската сметка побеждават, преустройват партийната и държавната структура, първият им конгрес набелязва нови, големи задачи. А как ще ги решат? Само когато поставят своята дейност на солидни научни основи — точно да пресмятат, да предвиждат и организират. И в това отношение те правят успешни стъпки в използването на програмно-целевия и комплексен подход. Стремят се да определят цели, да подреждат специфичния принос на отделните органи и организации, включително и на отделите на партийните комитети. Целите се обосновават, след като се правят сериозни проучвания и се експериментира. Например в провинцията Матанзас те са експериментирали какво ще допринесе демократизирането на народната власт. Сега ще експериментират в отделни предприятия новата икономическа система И чак тогава пристъпват към масовото прилагане на получените изводи. Това не е ли подчертан стремеж да се прилага научността в партийната работа, в ръководството на социалните процеси? Тази мисъл беше потвърдена в интересната среща в отдела на Централния комитет за политическа ориентация. Тук беше изтъкнато, че системно се изучава общественото мнение и социалното отражение от използваните средства за масово въздействие. На базата на получените данни бързо се вземат мерки за изменения, за усъвършенстване на идеологическата дейност Не мога да не призная, че тези факти предизвикват приятно, силно впечатление на всеки комунист, който посещава сега Куба. Не мога да бъда изключение! Кубинските комунисти ревностно, с присъщия им жар изучават съветския, българския и на другите братски партии опит и смело, зряло го прилагат, за да усъвършенстват и развиват своя стил. Тази тяхна дейност има типичен творчески характер — всеки опит или идея те съобразяват с родните специфични условия, но верността им в марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм е непоклатима. Под това знаме днес кубинските комунисти живеят, градят и мечтаят!

* * *

Тая Хавана! Пак е студена и мрачна. Изпраща ме неприветливо. Не, твоите природни капризи, Хавана, не ще намалят обичта ми, не ще охладят чувствата ми, не ще променят отношението към един славен отряд на световния комунизъм — кубинските комунисти.

Простете — природата е безсилна да стори това.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

МОНУМЕНТАЛНО ИЗКУСТВО — СОЦИАЛИСТИЧЕСКА КУЛТУРА

Валентин Ангелов

При разработката на тази тема авторът няма предвид изкуството само по себе си като образна и пластическа система, като познание или като своеобразна реалност, а като органична съставка от материално-производствената среда, в която живеят милиони хора. Последователно той се спира на културно-социалната характеристика на нашата урбанистична среда, прави анализ на приноса на монументалното изкуство и оформянето на околната среда и перспективите на нейното естетизиране. Специална глава е отредена на въпроса за монументалното изкуство в нашата художествена култура.

ТАЙНАТА НА ЛИЧНОТО ИМЕ

Николай Мизов

За имената на своите деца са се вълнували родителите в миналото, вълнуват се и внешните родители, ще се вълнуват и бъдещите. В този си труд проф. Николай Мизов прави опит да осветли научно и многостранно въпросите на съществуващата именна система у нас, нейната идейна осмисленост и национално значение, както и упадъчните увлечения по чужди и далечни от нашия бит имена, проблемът за мюсюлманските имена на българите мохамедани. Авторът обръща поглед и към историята на българските имена, изпълнена с национална красота. Той разкрива същността на проблема за социалното, национално-историческото и етическото значение на именните дни у нас в миналото и днес.

ЖИВОТЪТ НА НАСЕЛЕНИЕТО ОТ ТУРСКИ ПРОИЗХОД В НРБ

Мехмед Бейтуллов

В сравнително малката по обем книга кандидатът на философските науки М. Бейтуллов е успял с богат фактически материал да покаже резултатите от ясната и последователна политика на Българската комунистическа партия сред населението от турски произход. В сбита форма той разглежда положението на това население в годините на буржоазно-фашистка България, а след това се спира върху икономическото развитие на районите със значително население от турски произход след социалистическата революция, сочи грижите на народната власт за повишаване жизненото равнище и културния възход на тази част от нашето население.

ЯВКИ И ПАРОЛИ

Пъша Павлова

Спомените на Пъша Павлова са вълнуващ разказ за един живот, посветен изцяло на Партията. Започнала като организатор на жените и девойките в тютюневите складове, тя спечелва партийното доверие и получава отговорната задача да завежда техническата работа на ЦК на Партията. В книгата се разказва и за дейността на редица обикновени партийни дейци, благодарение саможертвата и смелостта на които зовът на Партията, нейните указания и решения достигат целта си.

ДЮПОНОВЦИ БЕЗ МАСКА

О. Константинов

В този памфлет, адресиран до широк кръг читатели, се разказва за концерна „Дюпон" и неговите собственици. Милиардерската фамилия на дюпоновци владее и управлява като наследствена феодална собственост малкия щат Делауър, разположен на източното крайбрежие на САЩ. Военният бизнес с неговия златен порой от печалби в продължение на век и половина храни концерна Дюпон. Химията, атомната индустрия, ракетната техника и експанзията в чужбина го издигнаха на върха на могъществото, превърнаха го в един от най-големите международни свръхмонополи. Заедно с другите финансови магнати дюпоновци насочват политическия курс на САЩ. Историята на дюпоновци е красноречива повест за няколко поколения алчни „търговци на смъртта", трескаво трупащи милиарди от мъката и страданията на много хора.

Digitized by Google

ПОЛИТИКА, ПОТВЪРДЕНА ОТ ЖИВОТА

ДВАДЕСЕТ ГОДИНИ ОТ АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП

Сборник

На основата на решенията на партийните конгреси и пленумите на ЦК на БКП авторите осветляват в студии и статии основните страни на ленинската априлска линия, нейната роля и практическите последици от провеждането ѝ в икономиката, социалните отношения и духовния живот. В изследванията се съчетава конкретно-историческият с логическия метод, разкрива се формирането, развитието и реализацията на тази линия. Чрез конкретен анализ на социалните явления, процеси и тенденции се изяснява същността на дълбоките изменения, настъпили в Партията и страната, в различните сфери на социалистическото изграждане.

Книгата е подготвена от Института по история на БКП при ЦК на БКП с активното участие на изтъкнати български учени — философи, икономисти, социолози, историци, изкуствоведи и др.

ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ПРОЦЕС

Руси Карарусинов

Партийното ръководство е мощен фактор за развитието и усъвършенстването на идеологическия процес, на социалистическата идеология и нейното разпространяване и усвояване от милионите трудещи се, за формирането на социалистическата им съзнателност и повишаването на тяхната обществена и трудова активност. Цялата теоретическа и практическа дейност на международното комунистическо движение, особено тази в социалистическите страни и преди всичко на КПСС по блестящ начин потвърждават, че идеологическият процес не може да се развива успешно без целенасочена планомерна организация и ръководство от страна на политическия авангард на работническата класа — Комунистическата партия. В настоящата книга кандидатът на философските науки Руси Карарусинов си поставя за задача да разгледа някои методологически проблеми на партийното ръководство на идеологическия процес в условията на изграждането на развитото социалистическо общество. Той изследва съдържанието и принципите на партийното ръководство на идеологическия процес, анализира организационната система, подбора и възпитанието на идеологическите кадри като важен елемент на научното ръководство на идеологическата дейност. Авторът обобщава постиженията на научната мисъл в тази област, анализира практиката и прави аргументирани изводи и предложения.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

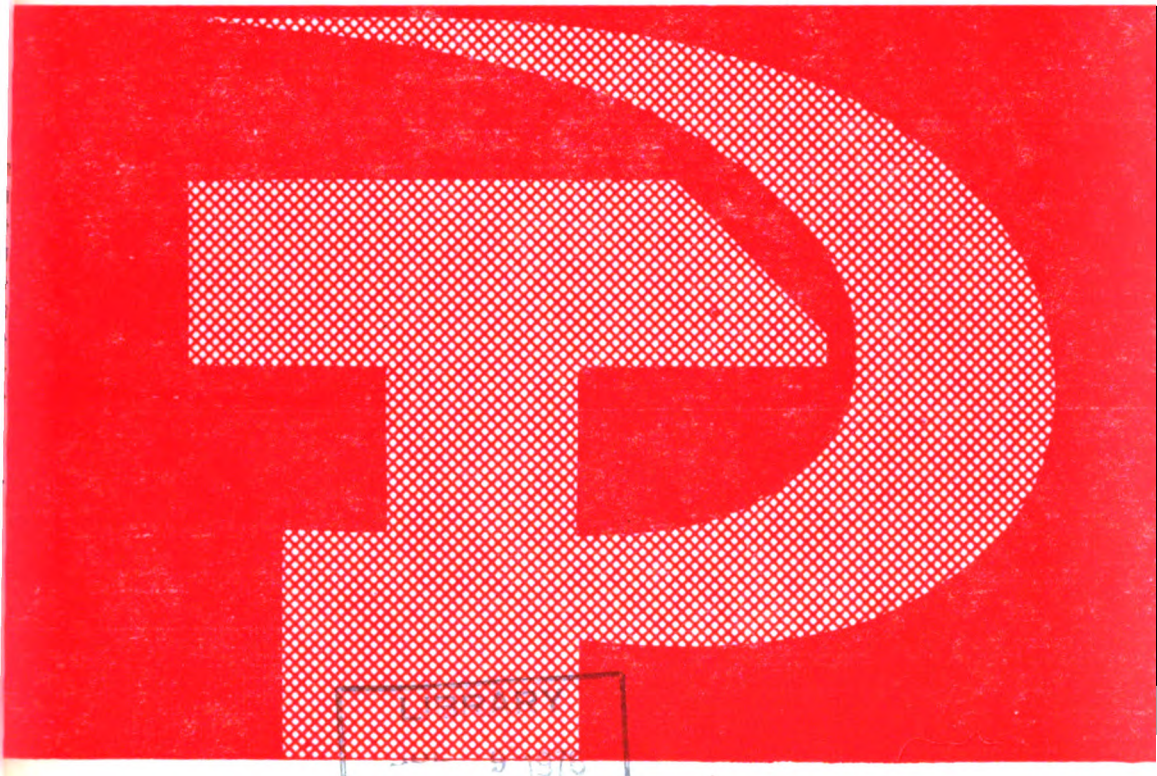

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

(Partien zhivot)

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, АПРИЛ 1976 ГОДИНА 6

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 6
1976
АПРИЛ
☆
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

XI КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

ОТЧЕТ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП ЗА ПЕРИОДА МЕЖДУ ДЕСЕТИЯ И ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС И ПРЕДСТОЯЩИТЕ ЗАДАЧИ. Доклад на първия секретар на ЦК на БКП другаря **ТОДОР ЖИВКОВ** пред Единадесетия конгрес на партията 3

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Н. Иванов — Идеи и образци на партийното строителство . . . 57

100 ГОДИНИ АПРИЛСКА ЕПОПЕЯ

В. Иванов — Априлското въстание през 1876 година и съдбата на българския народ 64

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Д. Петков — Години на творчество 72

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Г. Цонков — Политическата активност на комунистите 79
К. Бояджиева — Партията и литературата 84

* * *

П. Русев — Хора, навици и стил 89

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Д. Динков — С достойни дела 94
К. Радойков — За да бъдат боеспособни 96

Digitized by Google

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. 2410 Тираж 50 500 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 13. IV. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

ОТЧЕТ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ ЗА ПЕРИОДА МЕЖДУ ДЕСЕТИЯ И ЕДИНАДЕСЕТИЯ КОНГРЕС И ПРЕДСТОЯЩИТЕ ЗАДАЧИ

Доклад на първия секретар на ЦК на БКП другаря ТОДОР ЖИВКОВ пред Единадесетия конгрес на партията

Другарки и другари делегати,

Уважаеми гости на нашия конгрес,

От историческия Десети конгрес на партията изминаха пет години, първите пет години след приемането на Програмата на партията за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България.

Какво ни донесоха тези години?

Шестият петилетен план за обществено-икономическото развитие на страната е изпълнен успешно. Народното стопанство се развива по пътя на последователната интензификация, на научно-техническия прогрес. Успоредно с напредъка на икономиката порасна материалното благосъстояние и културното равнище на трудещите се, социално-политическото единство на народа още повече укрепна, разви се социалистическият начин на живот. Социалистическите обществени отношения продължиха да се усъвършенстват.

След Десетия конгрес беше поставена на всенародно обсъждане и с референдум беше приета новата Конституция на Народна република България. Тя закрепи социалистическите завоевания на народа и

Digitized by Google

даде простор за разширяване на социалистическата демокрация, за понататъшното всестранно развитие на страната. Конституцията утвърди ръководната роля на Българската комунистическа партия — партията, която през цялата си история и с цялата своя дейност беше доказала, че няма други интереси, освен интересите на трудовия български народ. **(Ръкоплясканя.)**

През отчетния период Българската комунистическа партия с нова сила потвърди верността си към марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, своята способност творчески да прилага и да развива ленинските принципи в изграждането на социалистическото общество. Ленинският стил на ръководство намери ярък израз и при подготовката на настоящия Единадесети конгрес на партията. Разработени от големи колективи от партийни, държавни и стопански дейци и специалисти, на пленуми на Централния комитет бяха обсъдени и приети редица документи по отделни важни проблеми на нашата работа, а така също Основни насоки на обществено-икономическото развитие на страната през седмата петилетка. С тези документи фактически започна подготовката на Единадесетия конгрес. Поставени на всенародно обсъждане, те предизвикаха широк отклик. Направени бяха многобройни предложения, които намериха отражение в документите на конгреса или ще се имат предвид при разработването на седмия петгодишен план и на комплексни програми за по-нататъшното развитие на отделните отрасли и области на обществения живот.

През изминалите пет години партията неотклонно провеждаше провъзгласения в Програмата курс на интеграция с братските социалистически страни, на все по-тясно и по-пълно сближение на Народна република България със Съюза на съветските социалистически републики. Социалистическата общност укрепна още повече, нейното влияние в света се засили. **(Ръкоплясканя.)**

Преди пет години, на своя XXIV конгрес, Комунистическата партия на Съветския съюз прие забележителната Програма за мир. Пряк наследник на ленинския Декрет за мира и въплъщение на ленинските принципи на мирно съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй, тази програма даде мощен тласък на борбите на миролюбивите сили. Изминалите пет години донесоха поврат от „студената война“ към мирно съвместно съществуване.

Големите успехи на нашия народ в икономическото и културното строителство, в укрепването на отбранителната мощ на страната и нашата последователна ленинска външна политика увеличиха международния авторитет на партията и Родината. Днес Народна република България е търсен и уважаван партньор в международния живот. **(Ръкоплясканя.)**

Нашата партия и нашият народ още живеят под неотразимото въздействие на XXV конгрес на великата партия на Ленин — знаменосеца на човечеството в епохата на прехода от капитализма към социализма. Няма никакво съмнение, че яркият доклад на другаря Леонид Брежнев и решенията на XXV конгрес не само ще станат ръководно начало и вдъхновение за съветския народ в изграждането на комунистическото общество, но ще укрепят вярата в бъдещето и ще дадат нови сили на милионите честни хора по света, които се борят против войната, за свобода и независимост, за демокрация и социален прогрес, за социализъм. **(Продължителни ръкоплясканя.)**

Както се вижда, и нарасналата всестранна мощ на социалистическа България, и перспективите, които се разкриват пред нея, и могъществото на социалистическата общност, чиято неотделима съставна част е нашата страна, и победите на световното революционно движение, на миролюбивите и демократични сили — всичко, което става

Digitized by Google

у нас и в света, всичко ни дава и основанието, и правото да гледаме с непоколебим оптимизъм в бъдещето и уверено да вървим по своя велик път. **(Ръкоплясканя.)**

Позволете ми, другарки и другари, от името на Централния комитет и от името на Единадесетия конгрес да изкажа най-гореща благодарност на нашата работническа класа, на селскостопанските труженици, на народната интелигенция, на българските жени и майки, младежи и девойки, на всички труженици, които със своя доблестен и вдъхновен труд превърнаха в живи дела решенията на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия. **(Ръкоплясканя.)**

Позволете ми да изкажа нашата твърда увереност, че героичният и трудолюбив български народ, ръководен от своята изпитана партия, ще даде кръв и плът на решенията, които Единадесетият конгрес ще вземе в името на нашето свободно и щастливо бъдеще! **(Ръкоплясканя.)**

I. Обстановката в света и международната дейност на Българската комунистическа партия

Уважаеми другарки и другари делегати,

Ако трябва да определим главната черта на положението в света през периода между Десетия и Единадесетия конгрес на партията, това безспорно е **по-нататъшното изменение на съотношението на силите в полза на мира, демокрацията и социализма.**

Нови крупни успехи във всички области на живота постигнаха братските социалистически страни. Социалистическият обществен строй все по-пълно разкрива всестранното си превъзходство над капитализма. Той става все по-привлекателен за стотиците милиони труженици в капиталистическите и развиващите се страни.

В историята на борбите на човечеството за свобода и социализъм ще остане да сияе победата на героичния вietнамски народ над империалистическите интервенти и реакцията. След самоотвержена борба извоюваха своята свобода и народите на Лаос и Камбоджа. На другия край на света уверено се развива и крепне братска Куба — първата социалистическа държава в Западното полукълбо. Голяма политическа и дипломатическа победа извоюва Германската демократична република. Широка международна поддръжка печели справедливата борба на Корейската народнодемократична република за мирно обединение на Корея.

Рухнаха фашистките режими в Португалия и Гърция. Върху развалините на последната колониална империя се създадоха новите държави Гвинея-Бисау, Мозамбик, Ангола, Сан-Томе и Принсипи.

Голям размах получиха борбите на работническата класа в капиталистическите страни. Увеличи се влиянието на комунистическите партии. Сред широките народни маси расте недоволството от съществуващия ред, засилва се движението за политически, икономически и социални промени, стремежът към обединяване на прогресивните сили.

Изобщо, другари, ако си послужим с крилатата мисъл на нашия безсмъртен вожд Георги Димитров, ние можем да кажем: колелото на

Digitized by Google

историята се върти и ще се върти до окончателното унищожение на робството и експлоатацията, до победата на социализма, до победата на комунизма! **(Продължителни ръкоплясканя.)**

В областта на международните отношения определяща тенденция през отчетния период е **процесът на разведряване и утвърждаването на ленинските принципи на мирно съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй.** Този процес е резултат преди всичко на промененото съотношение на силите между двете противоположни системи в полза на социализма, резултат на последователната миролюбива политика на социалистическите страни.

Тенденцията на намаляване на напрежението получи политическо и правно признание в системата от договори и споразумения между социалистическите и капиталистическите държави. От първостепенно значение са споразуменията между СССР и САЩ, които представляват реална крачка към ликвидиране на опасността от термоядрена война. Историческо събитие в международния живот бе успешното завършване на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа.

Ние сме подчертавали неведнъж, ще подчертаем и сега: заслуги за утвърждаването на курса на разведряване имат стотици милиони хора по света, различните демократични сили и движения, управляващите кръгове на онези капиталистически държави, които възприеха реалистичен подход по въпросите на мира и войната в съвременния свят. Първостепенна е ролята на страните от социалистическата общност, които издигнаха идеята за съвещанието и последователно работиха за неговия успех. Но едно е безспорно за всички: **решаващият принос за създаването и утвърждаването на новия климат в света принадлежи на Съветския съюз, на КПСС. (Продължителни ръкоплясканя.)** За непредубедените хора във всички кътчета на земята мирното настъпление е свързано с името на неуморната дейност на генералния секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз Леонид Илич Брежнев, достойния представител на ленинската школа комунистически дейци, най-крупния и най-уважаваният политически ръководител и държавник на нашите дни. **(Продължителни ръкоплясканя.)**

От тази трибуна ние, българските комунисти, още веднъж изказваме своето възхищение и своята признателност към великата партия на Ленин, към Съветския съюз, към нашите съветски братя, които в десетилетни борби, с мирен труд и с оръжие в ръка отстояха социалистическия обществен строй, дадоха и дават най-големия, решаващия принос за развитието на човешкия прогрес в условията на мир и сигурност за народите! **(Продължителни ръкоплясканя.)**

Другари,

От момента на възникването на **световната социалистическа система** Българската комунистическа партия винаги е придавала първостепенно значение на взаимоотношенията на Народна република България с братските социалистически страни. Към тази политика ние се придържахме неизменно и през отчетния период. Между нашите страни и народи са установени съвършено нов тип отношения, изграждани върху основата на еднаквия обществен строй, единството на националните и интернационалните интереси, идеологията на марксизма-ленинизма, тясното сътрудничество между ръководещите комунистически партии.

Със задоволство можем да констатираме, че динамично се развиват нашите **двустранни отношения** с Виетнам, Германската демократична република, Корейската народнодемократична република, Куба, Монголия, Полша, Румъния, Унгария, Чехословакия, Югославия.

Digitized by Google

Нашата партия поддържа близки връзки с комунистическите партии на социалистическите страни. През изминалите пет години ние проведохме срещи и разговори на различни равнища, включително и на високо равнище, с всички управляващи комунистически партии. Българската комунистическа партия винаги е работила и ще продължи да работи за по-нататъшното сплотяване на социалистическите страни върху основата на марксизма-ленинизма и социалистическия интернационализъм. **(Ръкоплясканя.)**

Главен политически и военен съюз на страните от социалистическата общност е **Организацията на Варшавския договор**. Ние сме против разделянето на света на военни блокове. Но трябва твърдо да заявим, че докато съществува НАТО, докато капиталистическите държави увеличават военните си бюджети, докато военни и цивилни авантюристи ни заплашват с дрънкане на оръжие — Народна република България, заедно с другите братски страни, ще дава своя пълноценен дял в укрепването на единството, сплотеността и отбранителната способност на социалистическата общност, ще съдействува за по-нататъшното усъвършенствуване на Организацията на Варшавския договор като мощна възпираща сила срещу агресивната политика на империализма. **(Ръкоплясканя.)**

В рамките на Варшавския договор нашите страни поддържат редовни двустранни и многостранни връзки. Особено голяма роля в това отношение играят сесиите на **Политическия консултативен комитет**, на които се вземат съгласувани решения по най-важните въпроси на нашето съвремие.

Основна задача на нашата външна политика е и всестранното укрепване на **Съвета за икономическа взаимопомощ.** В края на миналата година страните от СИВ успешно изпълниха обществено-икономическите планове за петилетката 1971—1975 година. По предварителни данни техният национален доход нарасна с 36 на сто, докато за страните от Общия пазар увеличението е 12 на сто. Подобно е положението и при обема на промишлената продукция: СИВ — 45 на сто, Общия пазар — 7 на сто. През 1975 година нашите страни произведоха една трета от световната промишлена продукция. Нови широки перспективи разкриват петилетните планове за периода 1976—1980 година. Езикът на цифрите е красноречив: страните от СИВ са най-динамичната икономическа общност в света. **(Ръкоплясканя.)**

През последните години сътрудничеството между страните—членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, придоби нови черти, изпълва се с по-богато съдържание и постепенно обхваща все повече сфери на обществения живот. **Комплексната програма за социалистическа икономическа интеграция постави началото на качествено нов етап в сътрудничеството.** Беше изработен и приет и първият съгласуван план за многостранни интеграционни мероприятия за периода 1976—1980 година. В бъдеще все повече ще се решават съвместно проблемите за суровините, енергията, горивото, специализацията и кооперирането в производството, осигуряването на населението с по-разнообразни и по-качествени продоволствени и промишлени стоки. Постепенно се осъществява и ще се осъществява гениалното предвиждане на Ленин, че социализмът „твори нови, по-високи форми на човешкото общежитие, когато законните потребности и прогресивните стремежи на трудещите се маси от **всяка** национална ност ще бъдат за пръв път задоволени в интернационалното единство" (В. И. Ленин, Съч., т. 21, стр. 26).

Българската комунистическа партия изцяло подкрепя линията на задълбочаване на социалистическата интеграция, на разработване и изпълнение на дългосрочни целеви програми и ще дава и занапред своя принос за укрепване на икономическата мощ на нашето социалистическо семейство. **(Ръкоплясканя.)**

Digitized by Google

Другари,

Историческият опит — и стар, и нов — потвърждава нашето убеждение, че **равнището на взаимоотношенията и здравината на единството между социалистическите страни в най-голяма степен се определят от отношенията и единството на всяка една от тях със Съюза на съветските социалистически републики. (Продължителни ръкопляскания.)** Ето защо ние поставяме в центъра на нашата партийно-политическа, идеологическа, икономическа, културна и отбранителна дейност постоянната грижа за укрепването и задълбочаването на братската българо-съветска дружба. **(Продължителни ръкопляскания.)**

През отчетния период **българо-съветската дружба** получи по-нататъшно развитие и беше качествено обогатена. Тя беше осветена от Програмата на партията и от новата Конституция на страната. Тя беше ярко манифестирана при посещението на нашата партийно-правителствена делегация в СССР през 1972 година и по време на незабравимото посещение на другаря Леонид Илич Брежнев у нас през 1973 година. Особено място в развитието на българо-съветските отношения зае Юлският пленум на ЦК на БКП (1973 г.), който доразви и обогати курса на все по-тясното сближаване на нашата родина със Съветския съюз.

От трибуната на Единадесетия конгрес още веднъж високо заявяваме: ние, българските комунисти, българските трудещи се, целият български народ, не си представяме друг път за изграждане на развито социалистическо общество, а след това — и на комунизма в България, освен рамо до рамо с нашите съветски братя и сестри, в условията на най-тясно всестранно сътрудничество с партията на Ленин, в условията на все по-пълно, все по-органично сближаване на Народна република България с великия Съюз на съветските социалистически републики. **(Бурни продължителни ръкопляскания.)**

От трибуната на нашия Единадесети конгрес ние още веднъж потвърждаваме своето убеждение, че по-нататъшното развитие на социалистическото общество в отделните социалистически страни води, както предвиди Ленин, до създаването на единен кооператив на социалистическите нации и високо заявяваме, че градим и ще градим нашите всестранни взаимоотношения с КПСС и СССР, с партиите и народите на социалистическите страни, ръководени и вдъхновявани от тази велика историческа перспектива **(Ръкопляскания.)**

Другари,

Разгръщането на световния революционен процес, неотклонният подем на световната социалистическа общност и развитието на международните отношения през последните години се извършват в условията на по-нататъшно **задълбочаване на общата криза на капитализма.**

През последните години настъпи и все още продължава най-тежката и дълбока икономическа криза на капитализма след кризата от 1929—1933 година. Съкращават се брутният национален продукт и обемът на промишленото производство. Голяма част от производствените фондове стоят мъртви. Рязко се влошиха условията на международния търговски обмен, търговските и платежните баланси на капиталистическите държави. Армията на безработните надхвърли 17 милиона души. Непрекъснато поскъпва животът в развитите капиталистически държави. Изостря се инфлацията. Расте несигурността за утрешния ден.

Кризата, която обхвана едновременно всички развити капиталистически държави, е още едно убедително доказателство за историческата обреченост на капитализма. Отново в съвременните условия се потвърждава ленинското положение, че нито милитаризацията на икономиката, нито различните държавно-монополистически методи за

Digitized by Google

въздействие върху възпроизводството не са в състояние да отменят дълбоките противоречия на капиталистическата система. Тези противоречия — противоречията между труда и капитала, между мнозинството от нацията и финансово-монополистическата олигархия, между отделните монополи и между отделните империалистически държави — ще се задълбочават и ще водят към по-нататъшно отслабване на вътрешните и международните позиции на капитализма. Същевременно се изострят и противоречията между империалистическите държави и развиващите се страни. Стремежът на империализма да прехвърли трудностите от кризата върху страните от третия свят среща техния все по-решителен и поединен отпор на международната арена. Движението на необвързаните държави все повече се проявява като антиимпериалистическа сила.

В условията на задълбочаващата се обща криза на капитализма **укрепват позициите и нараства ролята на работническата класа, на нейния комунистически авангард.** Разгръща се мощна настъпателна борба против монополите и империалистическата реакция. В нея рамо до рамо с организирания пролетариат вървят и други прогресивни и патриотични сили, все по-активно участвуват селячеството, средните слоеве, младежта, студентите, жените, дори и някои военни. Небивал размах придоби стачното движение.

Фактор от изключително значение е засилването на единството на работническото движение в защита на жизнените интереси на трудещите се, срещу безработицата, инфлацията и грабителската политика на монополите. Засилва се интернационалната сплотеност на работническата класа и нейните организации — като отражение на закономерния процес на интернационализация на класовата борба.

Периодът след Десетия конгрес потвърди **правилността на нашата политика по отношение на развитите капиталистически държави.** Това е политика, насочена към утвърждаване принципите на мирното съвместно съществуване, към развитие на сътрудничеството върху равноправна и взаимноизгодна основа. През последните години бяха подписани 10-годишни спогодби за икономическо сътрудничество с редица развити капиталистически държави. Особено значение имаха срещите на високо равнище с ръководители на ГФР, Италия, Австрия, Франция, Швеция и др. Контактите с тези страни придобиват все по-делови, по-конструктивен характер, съдействуват за утвърждаване процеса на разведряване. Ние приветствуваме стремежа за сътрудничество, проявяван от редица западни правителства, политически и делови кръгове.

Съвещанието в Хелзинки разкри нови хоризонти за политиката на разведряване и развитие на сътрудничеството. Нужни са обаче още много усилия, за да се осъществят изцяло и докрай принципите и положенията на Заключителния акт от всички държави-участнички, да се допълни политическото разведряване с военно, да се придаде на процеса на намаляване на международното напрежение необратим характер.

Ние сме за прекратяване на надпреварата във въоръжаването, за намаляване на натрупаните запаси от оръжие, за **разоръжаване.** На всички е известно, че ако нещо е направено в това отношение, ако нещо се прави — то е направено и се прави по инициатива на Съветския съюз и на страните от Варшавския договор. Тези инициативи — предложенията за сключване на международни договори за общо и пълно прекратяване на опитите с ядрено оръжие, за забрана и унищожаване на химическото оръжие, за забрана на създаването на нови видове и системи оръжие за масово унищожение, както и за въздействие върху природната среда с военни и други враждебни цели — стоят на дневен ред и чакат отговора на капиталистическите държави. Голяма

Digitized by Google

роля в това отношение несъмнено ще изиграе Световната конференция по разоръжаването, която трябва да се свика в най-кратък срок. Трябва да се положат усилия и за активизиране на преговорите за намаляване на въоръжените сили и въоръженията в Централна Европа, като се предприемат конкретни мерки в тази насока. Ние се надяваме, че западните страни ще проявят необходимия реализъм, за да се тръгне най-после към крайната цел — общото и пълно разоръжаване.

Ние напълно поддържаме направеното от XXV конгрес на КПСС предложение да се сключи **световен договор за неупотреба на сила в международните отношения.** Това предложение е напълно в духа на миролюбивата външна политика на СССР и другите братски социалистически страни, в духа на Хелзинки. **(Ръкопляскания.)**

Нашата страна последователно ще работи за премахване на дискриминацията и всякакви ограничения в международната търговия, за поставянето ѝ на равноправна и взаимноизгодна основа. Ние очакваме, че конструктивните предложения на СИВ за изграждане на взаимоотношенията с Общия пазар ще бъдат възприети и ще допринесат за разширяване на икономическите връзки между европейските държави.

В условията на настъпилото разведряване в международните отношения **народите от Азия, Африка и Латинска Америка постигнаха нови важни завоевания** в борбата за национално освобождение, за политически и икономически напредък. В разположението на класовите сили в тези страни настъпиха значителни изменения. В редица от тях се засилиха антикапиталистическите тенденции, пристъпи се към изграждане на независима икономика и прогресивна обществена структура. Расте популярността на социалистическите идеи. Откриват се благоприятни перспективи за по-нататъшно разгръщане на борбата против расистките режими в Африка. В държавите, където се формират или са създадени капиталистически структури, укрепва единството на левите и демократичните сили в защита на икономическите и политическите интереси на трудовите слоеве.

Прогресивните и революционно-демократичните промени срещат ожесточена съпротива от империалистическите и неоколониалистките сили, които прибягват до различни средства за натиск, включително до агресивни войни и антинародни преврати.

Чрез интриги и заговори империализмът успя да върне назад развитието в Чили. Но това е пирова победа. Въпреки жестокия терор чилийският народ не падна и няма да падне на колене. Неговата справедлива борба расте и ще расте. С него са стотици милиони хора от целия свят. От трибуната на конгреса ние изказваме своята братска солидарност с чилийските комунисти и социалисти, с всички чилийски патриоти. Ние настояваме: свобода за жертвите и мъчениците на Чили! Свобода за героичния син на чилийския народ, нашия другар и брат Луис Корвалан! **(Продължителни ръкопляскания.)**

Военно-фашисткият преврат в Чили е жесток урок по класова борба и от този урок неминуемо ще извлекат необходимите поуки левите и демократичните сили в капиталистическите и развиващите се страни. Те няма да допуснат да се повтори чилийската трагедия, да се удавят в кръв техните народи, които са избрали или ще изберат социалистическия път на развитие.

По вина на империалистите и техните поддръжници в **Близкия изток** все още тлее военното огнище. Опасността от нов пожар в този район не ще бъде премахната, докато израелските войски продължават да окупират заграбените през 1967 г. арабски територии, докато арабският народ на Палестина е лишен от възможността да

Digitized by Google

има своя държава, докато не се създадат условия за всички държави и народи в района да живеят в мир и сигурност. Справедливо и трайно решение на близкоизточния проблем може да бъде постигнато само на Женевската конференция с участието на Организацията за освобождение на Палестина — единствен законен представител на арабския народ на Палестина. **(Ръкоплясканя.)**

Въпреки бруталната намеса на империалистите, **анголският народ**, подкрепян от социалистическите страни и от прогресивните сили в света, разгроми агресорите и вътрешната реакция и отстоя Народна република Ангола. **(Ръкоплясканя.)**

Историческият опит, другарки и другари, неоспоримо доказва, че никаква сила не е в състояние да сломи волята на народите, които са решили да градят свободно своя нов живот! **(Ръкоплясканя.)**

Гаранция за това е по-нататъшното укрепване на антиимпериалистическото единство на новоосвободените и развиващите се държави, тяхното сътрудничество със социалистическите страни, с всички прогресивни сили в света. Опитът недвусмислено потвърждава, че новоосвободените държави могат най-успешно да защитят националните си интереси само като следват линията на прогресивни социални преобразования и водят неотстъпна борба срещу виновниците за тяхната изостаналост.

Вярна на своя интернационален дълг, социалистическа България оказва безкористна морално-политическа и материална подкрепа на тези държави, разширява сътрудничеството си с тях. Задълбочиха се и станаха по-тесни отношенията на нашата партия с управляващите прогресивни и демократични партии и с националноосвободителните движения. Ние поддържаме близки връзки с Фронта за освобождение на Мозамбик, с Народното движение за освобождение на Ангола, с Организацията за освобождение на Палестина и др.

Съществен принос за развитие на приятелските връзки дадоха разговорите на високо равнище с ръководителите на Индия, Алжир, Мозамбик, Народна република Конго, Народнодемократична република Йемен, Ирак, Сирия, Иран, Тунис, Мавритания и др. Народна република България все повече ще засилва политическите, икономическите и културните връзки с развиващите се държави. **(Ръкоплясканя.)**

Другари,

В условията на общата за Европа и света тенденция на политическо разведряване нашата страна разви интензивна дейност и постигна значителен напредък в отношенията си с балканските държави в политическата, икономическата и културната сфера.

Българската комунистическа партия продължава да отдава особено значение на отношенията ни със **съседните социалистически страни**, разглеждайки тези отношения като важен фактор за укрепване на мира, сигурността и сътрудничеството в района на Балканския полуостров.

През последните години продължи успешно да се разширява и задълбочава всестранното сътрудничество със **Социалистическа република Румъния.** Ние и занапред ще насърчаваме и развиваме политическото, икономическото и културното сътрудничество между нашите социалистически държави, ще разширяваме връзките между партийните, държавните, стопанските и обществените органи и организации, между градовете и окръзите на двете страни.

Ние неотклонно провеждаме линия на приятелство и развитие на отношенията със **Социалистическа федеративна република Югосла-**

Digitized by Google

вия. В резултат на положените усилия е отбелязан напредък в политическите контакти, в икономическото сътрудничество, в културните връзки. Ние придаваме важно значение на активизирането на отношенията между Българската комунистическа партия и Съюза на югославските комунисти и ще правим всичко, зависещо от нас, за развитие на приятелството между двете страни.

През отчетния период бяха направени стъпки от наша страна за нормализиране на отношенията с **Албания**, но те не срещнаха нужното разбиране. Въпреки това ние и занапред ще полагаме усилия в тази насока, което е в интерес на двата народа.

Отношенията ни с **Турция** и с **Гърция** се отличават със стабилно развитие на политическите контакти, на икономическото и културното сътрудничество. С двете страни бяха подписани декларации за принципите на добросъседството, които представляват солидна основа за по-нататъшното развитие на нашите взаимоотношения.

Нашата позиция по **кипърския въпрос** е принципна и последователна — ние сме за запазване на суверенитета, независимостта и териториалната цялост на Република Кипър, против империалистическите домогвания, против чуждата намеса във вътрешните работи на тази изстрадала страна.

Като отбелязваме положителното развитие на отношенията на Народна република България с балканските страни, далеч сме от мисълта да идеализираме положението в този район на Европа, където са представени различни политически ориентации и идейни течения и обстановката продължава да бъде сложна и противоречива. Определени империалистически среди от НАТО, подпомагани от маоистите, не се отказват от опитите да саботират процеса на разведряване.

Народна република България и в бъдеще ще остане вярна на своята принципна и конструктивна миролюбива политика на Балканите, политика, която не се влияе от конюнктурни съображения. (Ръкопляскания.)

Ние ще продължаваме да работим последователно за превръщане на Балканите в район на добросъседство, разбирателство и сътрудничество. Нека мрачното минало на неприязън и кървави войни между балканските държави отиде завинаги в музея на историята! **(Продължителни ръкопляскания.)**

Другари,

Пред XXV конгрес на КПСС др. Леонид Илич Брежнев изложи и конгресът утвърди **Програма за по-нататъшната борба за мир и международно сътрудничество**, за свобода и независимост на народите. Тази програма е органично продължение на Програмата за мир, обявена от XXIV конгрес на КПСС. Тя е ново доказателство, че социализмът и мирът са неделими. Съветският съюз отново се изявява като несъкрушима опора на мира и на социалния прогрес в света.

Позволете от тази трибуна тържествено да заявя от името на българските комунисти, от името на целия трудов български народ, че **Българската комунистическа партия и Народна република България, всички ние безрезервно подкрепяме тази програма и я възприемаме като своя собствена! (Продължителни ръкопляскания.)** Ние ще направим всичко, зависещо от нас, ще даваме неуморно своя принос, за да бъде тя въплътена в живота, за да грее все по-ярко над нашата планета животворното слънце на справедливия мир, на свободата, независимостта и сътрудничеството между народите! **(Ръкопляскания.)**

Digitized by Google

Другари,

Животът потвърждава все по-убедително изключително важната роля на международното комунистическо движение за ускоряване на обществения прогрес в света. През последните години то постигна нови успехи, утвърди се още по-здраво като най-влиятелна политическа сила на съвременността.

Активното участие на комунистите в реализирането на антиимпериалистическата платформа, провъзгласена на Московското съвещание през 1969 година, дава плодотворни резултати. Подкрепата на виетнамския народ, на арабските народи, на чилийските братя по класа, на комунистите и останалите демократични сили в страните на капитала, както и редица други прояви на единодействие и солидарност, потвърдиха **огромната материална сила на единството на комунистическите партии.**

Разшири се сътрудничеството между братските партии на двустранна и многостранна основа, утвърдиха се нови форми на връзки и обмен на опит. Разбира се, между тях могат да възникнат и наистина възникват различия, които се обуславят от сложността на обстановката, от многообразието на проблемите и на условията за тяхното решаване. Но главното е възникващите проблеми да се обсъждат другарски, в духа на принципите на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, дружно да се очертават насоките за постигане на общите комунистически цели и идеали. По такъв начин ще се укрепват редиците и позициите на братските партии, ще се засилва нашето интернационално единство.

Всяка братска партия, в съответствие с конкретните условия, сама разработва своята стратегическа и тактическа линия за постигане целите на революцията в национален мащаб. Същевременно в съвременната обстановка нараства интернационалната отговорност на всяка партия за общото комунистическо дело. **В нашето единство, изграждано и закалявано в десетилетни класови битки, е залогът за успеха на всяка комунистическа партия и на международното комунистическо движение като цяло. (Продължителни ръкоплясканя.)**

Заслужава да се отбележи, че през периода след Десетия конгрес международната дейност на Българската комунистическа партия се разрасна и обогати, повиши се нейната ефективност. У нас бяха приети 566 делегации и работни групи от голям брой партии, в чужбина гостуваха 334 наши делегации и работни групи. Само през 1975 г. и първото тримесечие на 1976 г. нашата страна бе посетена от 26 председатели, генерални или първи секретари на братски партии. Разбира се, тук не броим сегашните наши гости — председатели, първи секретари, генерални секретари на братски партии. **(Оживление, ръкоплясканя.)**

Българската комунистическа партия ще продължава да внася своя конкретен принос в многостранните инициативи на комунистическото движение. Като придава важно значение на конференцията на европейските комунистически и работнически партии, БКП участвува най-активно в нейната подготовка. В интерес на борбата за единство на работническата класа, за мир, сигурност, демокрация и социален прогрес нашата партия ще разширява връзките и сътрудничеството със социалистически и социалдемократически партии. Същевременно тя и занапред ще се противопоставя на социалреформизма като чужда на марксизма-ленинизма идеология.

Действителните интереси на комунистическите партии, на работническата класа и всички трудещи се, на целия антиимпериалистически фронт изискват **да продължи борбата против десния и „левия" ревизионизъм, против национализма и антисъветизма.** Деградацията на маоизма достигна нова фаза. Той влезе в съюз с най-агресивните си-

Digitized by Google

ли на империализма, фашизма и реваншизма, с противниците на мирното съвместно съществуване и социалния прогрес. Неговите действия стават все по-опасни за мира и сигурността на народите. Политиката и идеологията на сегашното китайско ръководство са дълбоко враждебни на марксизма-ленинизма, на комунистическия идеал. Нашата партия смята за свой дълг да участвува безрезервно в борбата срещу маоизма, за неговия политически и идеен разгром. **(Продължителни ръкоплясканя.)**

През последните години станаха дълбоки изменения в международната обстановка. Възникват нови, изключително важни задачи пред комунистическото движение. Ето защо Българската комунистическа партия смята, че са назрели условията **да се подготви и проведе ново световно съвещание на комунистическите и работническите партии. (Ръкоплясканя.)**

Партията на българските комунисти, вярна на своите революционни традиции, ще дава и занапред своя принос в колективното обсъждане и решаване на актуалните проблеми на съвременния свят и на световния революционен процес, за засилване и укрепване на свещеното комунистическо братство! (Ръкоплясканя.)

Такава е, другарки и другари, обстановката в света. Такива са основните насоки на нашата бъдеща дейност на световната арена При нейното провеждане ние черпим и ще черпим сили в непоколебимата увереност, че външнополитическата линия на Българската комунистическа партия отговаря на интересите и въжделенията на нашия миролюбив и героичен народ и се ползва с неговата безусловна подкрепа. Ние черпим сили в непоколебимата увереност, че тази линия е правилна, в пълно съответствие с обективните тенденции на развитието на света, на световния революционен процес. Тя отговаря на коренните интереси на световната социалистическа общност и международното комунистическо движение, на интересите на всички народи, които се борят за свобода и независимост, за мир и социален прогрес. **(Ръкоплясканя.)**

II. Политиката и задачите на партията в областта на икономиката и научно-техническия прогрес

Другарки и другари,

Равносметката на постигнатото след Десетия конгрес в областта на икономиката и научно-техническия прогрес потвърждава, че под ръководството на Българската комунистическа партия нашият народ завоюва нови върхове в изграждането на развито социалистическо общество. Значително нараснаха икономическата мощ и отбранителната способност на страната. Увеличи се приносът на науката и образованието за материалния и духовен подем на Родината.

Digitized by Google

1. Главни резултати от изпълнението на шестия петгодишен план в областта на народното стопанство

Кои са в периода на шестата петилетка най-характерните черти в развитието на икономиката — определящата сфера на целокупното ни обществено развитие?

През петилетието между Десетия и Единадесетия конгрес на партията **изграждането и укрепването на материално-техническата база на социализма продължи с ускорени темпове. (Ръкоплясканя.)** Направените капитални вложения възлизат на повече от 21 милиарда лева. В края на 1975 година основните производствени фондове надхвърлиха 32 милиарда лева. Успешно се изпълнява задачата неотклонно да се повишава промишленото равнище на страната, последователно да се индустриализират всички отрасли на народното стопанство.

Икономиката се развиваше динамично, като по темпове на растеж България заемаше едно от първите места в света. Националният доход се увеличи с 46 на сто. Обществената производителност на труда нарасна с повече от 44 на сто. 98,6 на сто от прираста на националния доход е резултат от увеличената обществена производителност на труда.

В структурата на общественото производство настъпиха **качествени промени**. Съотношението между промишлената и селскостопанската продукция се измени от 77,1:22,9 на 81,2:18,8. Относителният дял на промишлеността в създадения национален доход се увеличи от 49 на сто през 1970 година на 54,6 на сто през 1975 година. С изпреварващи темпове се развиваше производството на отраслите, от които в най-голяма степен зависят техническият прогрес и ефективността на народното стопанство, като електроенергетиката, в това число атомната енергетика, химическата и нефтохимическата промишленост, машиностроенето и особено електрониката. Ускори се развитието на леката и хранително-вкусовата промишленост. Разшири се асортиментът и се подобри качеството на стоките за населението.

Селското стопанство, независимо от неблагоприятните климатични условия, постигна големи успехи. Обемът на селскостопанската продукция се увеличи средногодишно с 3,1 на сто. Най-бързо нарасна производството на зърно. Значително се увеличи производството на месо, мляко и яйца.

С високи темпове се развиваха и другите отрасли на народното стопанство.

През петилетката продължи линията на интензификация на икономиката по пътя на концентрацията и специализацията на производството, реконструкцията и модернизацията на производствените мощности. Нова техника и технология бяха внедрени в решаващите отрасли на материалното производство. Дейността на партията в областта на научно-техническия прогрес, на който тя отделяше голямо внимание, беше насочена към изпълнение на задачата научно-техническата революция да се съединява с предимствата на социалистическия обществен строй, да се осигурява творчески съюз между науката и производството, между науката и общественото развитие.

Националната партийна конференция даде силен тласък на борбата на партийните и стопанските органи и организации, на трудовите колективи за **бърз растеж** на обществената производителност на

Digitized by Google

труда, за по-пълно използване на производствените мощности, за икономично изразходване на суровините, горивата и енергията.

Като отбелязва постиженията през изминалия период, Централният комитет на партията не си затваря очите пред недостатъците и нерешените проблеми в областта на икономиката. Трябва открито да се каже, че планът не беше изпълнен по някои натурални показатели. Редица обекти не бяха предадени в срок. Забави се пълното усвояване на въведени в действие производствени мощности в машиностроенето, химическата промишленост и някои други отрасли. Допусна се производствени мощности да бездействуват или да се използват непълно. В някои отрасли не бе изпълнена задачата да се въведат в производството нова техника и съвременни технологии. Изобщо голям наш недостатък е, че научните резултати се внедряват в практиката мудно, а чуждестранните научно-технически постижения се използват крайно недостатъчно. Не можем да бъдем доволни и от темповете, с които се извършваше реконструкцията и модернизацията. В редица звена се проявява благодушие към нарушенията на трудовата и технологическата дисциплина, към допуснатите значителни загуби на работно време.

Недостатъците и трудностите в икономиката имат главно субективен характер: те се дължат преди всичко на пропуски и още неизживени слабости в ръководството на народностопанската дейност от страна на съответните стопански, държавни и партийни органи и организации. Преодоляването на тези слабости има първостепенно значение за по-нататъшното успешно развитие на нашата икономика

2. Седмата петилетка — петилетка на висока ефективност и високо качество

Другари,

Централният комитет на партията внася за разглеждане и утвърждаване от конгреса „Основни насоки на Единадесетия конгрес на БКП за обществено-икономическото развитие на Народна република България през седмата петилетка (1976—1980 година)". В този документ е отразена същността на нашата политика, насочена към осъществяване на главната непосредствена историческа задача на партията — построяването на развито социалистическо общество. Документът беше публикуван и широко обсъден на окръжните партийни конференции, на партийни събрания, на събрания на трудещите се и в печата. Навсякъде той намери широк отклик и срещна пълно одобрение, изказани бяха полезни съображения и конкретни предложения. Правилно е многобройните предложения да бъдат разгледани най-внимателно и целесъобразните да се имат предвид при разработването на седмия петгодишен план.

Главната социално-икономическа задача на седмата петилетка е: неотклонно да се осъществява линията на партията за по-пълно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа, като се осигурява динамично и пропорционално развитие на народното стопанство, бързо се повишава производителността на труда, ефективността и качеството по пътя на модернизацията, реконструк-

Digitized by Google

цията, концентрацията и ускореното внедряване на научно-техническите постижения и като се издига социалистическата съзнателност на трудещите се и се утвърждава социалистическият начин на живот. Тази задача ще се осъществява в условията на задълбочаващата се социалистическа интеграция. (Ръкопляскания.)

Стратегическата насока на икономическата политика на партията за по-нататъшна интензификация на производството, за решително повишаване ефективността на икономиката и качеството на продукцията неимоверно много издига ролята и отговорността на нашия научен фронт. Тя изисква развитието на научния фронт и научноизследователската дейност в областта на обществените, природните и техническите науки да се свързват най-тясно с основните насоки и конкретните потребности на материалното производство и на цялостното ни социално-икономическо развитие. Фундаменталните и приложните изследвания, по-специално в областта на природно-математическите науки, следва да се насочат към целево подбрани комплексни проблеми, свързани с обогатяването на суровинните и енергийните ресурси на страната, с използване постиженията на химията на високомолекулярните съединения и химизацията на народното стопанство, с повишаване на биологичната продуктивност, със създаването на биологично активни вещества и биопродукти с приложение в промишлеността, селското стопанство и медицината, със създаването на нови ефективни технологии и по-съвършени изделия.

Бързото и ефективно внедряване на научно-техническите резултати в производството придобива първостепенно значение. На внедряването трябва да се гледа като на изключително важен етап във веригата „изследване — производство". Във връзка с това необходимо е неотложно да се усъвършенствува механизмът на планиране и стимулиране по такъв начин, че да се ускорява решително внедряването на научно-техническите постижения, да се създава надпревара в предприятията за прилагане на нововъведенията. Наред със собствените си постижения ние трябва максимално да усвояваме и внедряваме световните научно-технически резултати като съществен фактор за издигане на техническото и технологическото равнище на производството. Ключово направление в научно-техническата ни политика е развитието и задълбочаването на съвместната научноизследователска и развойна дейност с братските социалистически страни и преди всичко със Съветския съюз, всестранното сближаване с него в областта на науката и техническия прогрес. Това ни позволява да спестяваме време, сили и средства, да използваме по-рационално и по-ефективно научния потенциал.

През следващия период ние възприемаме курс на **преход от екстензивно към предимно интензивно развитие на научната дейност и решително увеличаване на нейната ефективност.** Още през седмата петилетка икономическият ефект от научно-приложната, развойната и внедрителната дейност следва да се увеличи 4—5 пъти в сравнение с постигнатото равнище. Интензификацията на научната дейност изисква да се разгръщат силите, способностите и талантите на учените, да се привеждат в действие вътрешните резерви на научния потенциал, както и значително да се подобрява материално-техническата база на науката. Най-същественият проблем на интензификацията на научния фронт е проблемът за кадрите, за техния качествен състав. Това налага да се внесат съществени подобрения в системата за подбор и развитие на научните кадри, да се установи висок критерий при присъждането на научни степени и звания. Специални грижи са нужни за подготовката на млади специалисти, способни и добре подготвени да поемат пътя към научното поприще. Това от своя страна изисква

Digitized by Google

подготовката във висшите учебни заведения да се извършва с равняване по предния фронт на науката, по нейните най-нови направления.

Наред с повишаването на качествения състав на научните кадри, особено важно е да се подобряват условията им на живот и труд, да се издига още повече общественият престиж на учения. Спецификата на научния труд налага да се обърне специално внимание на правилното регулиране на социалните отношения в науката, за създаването на творческа атмосфера в научните звена и колективи. Ние отдаваме голямо значение на разгръщането на творческите обсъждания, на научната критика и борбата на мнения като път за развитие на науката и средство за преодоляване на монополизма в нея.

В светлината на качествено новите задачи, които стоят пред научния фронт, още повече нараства значението на **Българската академия на науките.** Партията високо цени нейната дейност, която през последните години все по-плътно се свързва с потребностите на производството и социалната практика. Ние ще продължаваме да полагаме грижи за развитието на БАН като най-висша и водеща комплексна научна организация, призвана да внася съществен принос в развитието на българската наука и култура, да ускорява научно-техническия прогрес и максимално да съдействува за пълноценното използване на постиженията на науката и техниката.

Пред **движението на рационализаторите и изобретателите,** което има големи заслуги за издигане на техническото равнище на производството, сега се открива още по-широко поле за действие. Нараства значението и на **научно-техническите съюзи,** които трябва да бъдат широка обществена опора в работата за по-бързо и ефективно внедряване на техническите и технологическите постижения, за разпространяване на научно-техническите знания.

Комитетът за наука, технически прогрес и висше образование извърши плодотворна работа в ускоряването на научно-техническия прогрес и в подготовката на кадри с най-висока квалификация. Необходимо е по-нататък да се повишава взискателността и издига ролята на комитета като нов държавно-обществен орган, върху когото лежи главната отговорност за провеждане на единната ни национална научно-техническа политика във всички сфери на обществената дейност. Заедно с това все повече трябва да се засилват ролята и отговорността на министерствата и ведомствата за ускоряване на научно-техническия прогрес, за по-бързото внедряване на научно-техническите постижения.

Главните направления за ускоряване на техническия прогрес през седмата петилетка следва да бъдат: въвеждане на принципно нови технологии и съвременна техника в основните производства; механизация на спомагателните процеси; механизация и автоматизация на производството и автоматизирано управление както на отделни технологически процеси, така и на цели производства. Нужни са целенасочени усилия, **за да превърнем седмата петилетка в петилетка на последователен преход от производства, осъществявани чрез отделни машини и отделни технологически процеси, към производства с масово прилагане на високоефективни системи от машини, оборудване, прибори и технологични методи, осигуряващи пълна механизация и автоматизация на производствените процеси.** При това необходимо е да се има предвид, че постиженията на научно-техническия прогрес могат да бъдат повсеместно и ефективно внедрявани само в условията на по-нататъшна концентрация и специализация в мащабите на цялото народно стопанство, чрез развитието на стандартизацията, унификацията и типизацията на изделията, възлите, детайлите и процесите, чрез оптимизацията на специализираните предприятия и стопански единици.

Digitized by Google

Научно-техническият прогрес не е самоцел. Той трябва да доведе до икономия на суровини, материали и енергия, до икономия на жив труд, до повишаване на обществената производителност на труда, до снижаване себестойността и подобряване качеството на произвежданите изделия и в края на краищата — до общо повишаване ефективността на цялата икономика. (Ръкопляскания.)

Позволете да се спра накратко на някои от тези проблеми.

Първият проблем се отнася до концентрацията, специализацията и модернизацията на производството в мащабите на цялото народно стопанство.

На сегашния етап е необходимо да усъвършенстуваме по-нататък подхода към концентрацията, специализацията и модернизацията на производството. Сега са ни нужни не просто концентрация и специализация, модернизация и реконструкция в рамките на отделни производствени и стопански единици, на отделни министерства и ведомства, а крупни изменения в организацията на производството и на производствените връзки в мащабите на цялото народно стопанство. Концентрацията и специализацията на производството трябва да се развиват върху много по-широка основа, с оглед да се обхванат технологически специализираните производства, независимо от тяхното организационно подчинение — от проектирането и конструирането на изделия, производството на суровини, заготовки, възли, детайли и полуфабрикати до монтажа, опаковката и реализацията на изделията, а също тяхното поддържане и ремонт в процеса на експлоатацията им.

Съществен момент е широката унификация, стандартизация и типизация на произвежданите елементи, детайли, възли и изделия и създаването на оптимални мощности, които да задоволяват потребностите на цялото народно стопанство. Във връзка с това още през седмата петилетка следва да се създадат и въведат единни национални каталожни системи на унифицирани детайли, възли и изделия за различните отрасли. Каталозите ще бъдат документи с нормативна сила, чрез които ще се регулират производствените взаимоотношения.

Централният комитет на партията смята, че **усъвършенстуването на подхода при концентрацията, специализацията и модернизацията на производството има ключово значение за нашата икономика, за повишаване на ефективността ѝ.** Затова той възложи тези положения да се конкретизират и прилагат в транспортното машиностроене, строителството, леката и мебелната промишленост, националния транспортен комплекс и в други отрасли и възприе линия към последователното им прилагане във всички отрасли на народното стопанство, където се създават условия. Досегашните разработки, извършени от многобройни колективи от инженери, икономисти, математици, кибернетици и други специалисти в съответните отрасли, дават основание да се твърди, че това ще осигури по-нататъшното бързо развитие на производителните сили и ще даде възможност правилно да се насочват и най-рационално да се използват капиталните вложения.

Специализирането на цели ешелони от предприятия за първоначално обработване на суровините и за производство на заготовки, на елементи, детайли и възли, за монтаж на готовите изделия, както и изграждането на оптимални по мощност производствени и монтажни предприятия ще позволи бързо и гъвкаво да се реагира на изискванията на международния и вътрешния пазар, своевременно да се установяват „тесните" места в развитието на отделни отрасли. Освен това ще се създадат условия за по-добро научно обслужване на производството, за по-широко внедряване на съвременните технологии, на нормативната

Digitized by Google

система на планиране, отчитане, стимулиране и отговорност, за по-пълно използване на производствените фондове, за по-големи икономии на труд и материали и за значително увеличаване ефективността на производството.

Поради всичко това модернизацията и реконструкцията на отраслите на народното стопанство, разпределянето на капиталните вложения, на материалните и трудовите ресурси през седмата петилетка следва да се извършва върху тази основа.

Голям резерв за повишаване ефективността на икономиката при задълбочаващата се концентрация и специализация е **правилното териториално разположение на отделните отрасли, подотрасли и производства.** Може да се каже, че досега не сме използвали пълноценно огромните възможности, които крие по-съвършената териториална структура на производството. Затова през седмата петилетка, наред с подетайлната, повъзлова, предметна и технологическа специализация, трябва да се осъществи и териториална концентрация и специализация.

Вторият проблем се отнася до необходимостта да се води борба за икономия на труд, суровини, материали и енергия. Този проблем ще става за нас все по-важен и сложен, особено поради изострящия се дефицит на работна сила и недостатъчните природни ресурси на страната.

Според демографските прогнози през следващите пет години броят на трудоспособното население у нас няма да се промени значително. При това ще нараства броят на заетите в сферата на общественото обслужване. Следователно може да се очаква известно намаляване на заетите в сферата на материалното производство.

Очевидно не е без значение и фактът, че икономичното и ефективното използване на живия труд, на суровините, материалите, горивата и енергията е решаващ фактор за намаляване себестойността на продукцията, за повишаване рентабилността на производството.

Поради всичко това **намаляването на трудоемкостта и материалоемкостта на производството, рационалното използване на трудовите ресурси трябва да стане един от основните проблеми, свързани с понататъшното ускорено и ефективно развитие на икономиката.**

Усилията за решаването на този проблем следва да се насочат, първо, към намаляване разходите на труд, суровини, материали и енергия за единица продукция чрез изменение на конструкции, технологии и пр. и, второ, към усъвършенствуване структурата на общественото производство чрез намаляване относителния дял на продукцията, която е особено трудоемка и материалоемка. През седмата петилетка трябва по разход на труд, суровини и материали за единица продукция да се доближим до равнището на най-развитите в дадена област страни.

Третият проблем се отнася до необходимостта решително да се подобрява качеството на продукцията. По този проблем не един път обстойно сме говорили. Вярвам ще се съгласите, че не е нужно отново да се убеждаваме какво голямо не само икономическо, но и политическо, и идеологическо значение има той. Нужни са практически дела, дела и пак дела! Борбата за високо качество на продукцията е и трябва да бъде първостепенна задача на партията и държавата, на ръководните кадри, специалистите-конструктори, технолози, проектанти, дизайнери, на работниците и селскостопанските труженици. Тази задача следва да се изпълнява комплексно, като се обхванат всички елементи, формиращи качеството, всички технологически стадии, в които то се създава, всички звена, средства и условия, които участвуват в този всестранен процес. Грижата за качеството трябва да започва още

Digitized by Google

в научноизследователоките институти, да стои в центъра на вниманието при проектирането и конструирането, при определяне на стандартите, при производството и при контрола на качеството и да завършва с опаковката, транспортирането, съхраняването и използването на продукцията. Само ако тази „верига на качеството“ функционира безупречно, резултатите ще бъдат добри.

Особено важно е в тази област да се подобри системата за стимулиране и същевременно да се предприемат сурови мерки срещу онези, които допускат безотговорно и дори престъпно отношение към качеството. Наша първостепенна икономическа и патриотична задача е да се издигне високо марката на българската продукция. **(Ръкопляскания.)**

Четвъртият проблем се отнася до по-пълното задоволяване на нуждите на народното стопанство от висококвалифицирани кадри.

На подготовката и квалификацията на кадрите, особено на младото поколение, ние гледаме като на дейност със стратегическо значение. Затова през отчетния период Централният комитет продължаваше да отделя значително внимание на образователното дело, за неговото привеждане в съответствие със съвременните обществени потребности. През изтеклата петилетка бяха подготвени 305 000 квалифицирани работници, 195 000 средни специалисти и над 70 000 с висше образование, или общо над 570 000 квалифицирани кадри при 410 305 подготвени през петата петилетка.

Животът поставя все по-високи изисквания към общообразователната и специалната подготовка на хората. Това налага още през седмата петилетка да завършим в основни линии прехода към всеобщо средно образование. От друга страна, необходимо е общообразователната система така да се организира, че да включва органически материалното производство като своя съставна част. След определен период на обучение в единните политехнически училища учениците следва да се включват в общественото производство и върху тази основа да продължават своето обучение и всестранно развитие, като получат професионална квалификация, реализация и адаптация в труда. По такъв начин **производството и трудовият колектив се превръщат в лаборатория за интелектуално, професионално и нравствено-естетическо развитие на личността, в главна основа за проверка и самоутвърждаване в труда на всеки ученик**. Разбира се, към тази промяна следва да се пристъпва внимателно и постепенно, след съответно експериментиране. Това повишава значително ролята и отговорностите на **Министерството на народната просвета.** Трябва да се има предвид, че включването на учащите се над определена възраст в производството не означава отказ или в каквато и да е степен подценяване на усилията за по-нататъшно солидно усвояване на научните знания. Нужни са още по-големи грижи за комунистическото възпитание на учащите се, за формирането им като идейно убедени труженици на социализма.

Сега още повече нараства ролята на учителя. На него, на този самоотвержен ваятел на цялостния облик на учащите се, от тази трибуна ние отдаваме искрена дан на дълбока признателност. **(Ръкопляскания.)**

Партията и в бъдеще ще взема мерки за развитието на **висшето образование,** за решително издигане равнището на квалификацията на младите специалисти. Основна насока в усъвършенстване обучението и на студентите трябва да бъде прякото му свързване с материалното производство и обществената практика. От друга страна, не бива повече да се примиряваме с незадоволителното преподаване на идеологическите дисциплини. В това дело са необходими решителни мерки

Digitized by Google

На съвременния етап образованието престава да бъде еднократен процес. Бързото развитие на науката, техниката и технологията, появата на нови области на производството поставя остро въпроса **да се организира цялостна система за специализация, преподготовка и преквалификация на специалистите и изпълнителските кадри.** Особена актуалност придобива задачата да се осигурява допълнителна подготовка и следдипломна квалификация по нови перспективни направления на науката и техниката, по управление на научно-техническия прогрес, внедряването и др. Нужни са по-специално мерки за повишаване образованието на работниците и кооператорите до 40-годишна възраст чрез вечерното и задочното обучение и заводските паралелки към средните училища. Особени грижи трябва да се полагат за квалификацията на жената-майка — труженичка в промишлеността и селското стопанство.

Централният комитет е дълбоко убеден, че многохилядната армия от учители и преподаватели, дейците на науката и техниката ще дадат достоен принос за научно-техническия прогрес на родината, за подготовката на образовано, физически и идейно закалено младо поколение, готово за труд и борба в името на нашето велико дело! **(Ръкопляскания.)**

Другарки и другари,

Решаването на тези основни проблеми на нашата икономика, изпълнението на решенията на сегашния, Единадесетия партиен конгрес, ще гласнат напред развитието на производителните сили на страната и интензификацията на народното стопанство, ще ускорят научно-техническия прогрес, ще доведат до повишаване на обществената производителност на труда. И ние имаме пълното основание да твърдим, че **седмата петилетка ще бъде петилетка на висока ефективност и на високо качество.**

Висока ефективност и високо качество — това трябва да бъде не кух лозунг, не гола фраза, а основна цел, за постигането на която е необходимо да се мобилизират силите, знанията и творчеството на работниците, селяните и народната интелигенция, на всички партийни, обществени, държавни и стопански ръководства и организации. **(Ръкоплясканя.)**

3. Основни насоки за развитието на отраслите на икономиката

Кои са основните насоки за развитието на отделните отрасли на народното стопанство през седмата петилетка?

През седмата петилетка, както и до 1990 година, **промишленото производство** ще нараства с бързи темпове. Ще се ускори развитието едновременно и на тежката промишленост, и на отраслите, произвеждащи предмети за потребление. Задачата е да се осигури производството на стоки за широко потребление с изпреварващи темпове в сравнение с нарастването на паричните приходи на населението.

Разбира се, това не отменя нашата обща линия за ускорено развитие на производството на средства за производство. Напротив, с високи темпове ще продължават да се развиват всички отрасли на тежката промишленост. Особено внимание следва да бъде отделено за решаването на три главни проблема:

Digitized by Google

първо, енергийно-суровинния проблем;

второ, ускореното развитие и структурното усъвършенствуване на машиностроенето, в това число развитието на инвестиционното машиностроене;

трето, динамичното развитие на химическата промишленост.

Растящите потребности на народното стопанство от **енергия** ще се задоволяват чрез по-доброто използване на изградените мощности, чрез ускорено развитие на атомната енергетика, използване на други енергийни източници и по-активното участие на нашата страна в единната енергийна система на социалистическите страни — членки на СИВ. Това ще ни позволи да осигурим и необходимите резерви от енергийни мощности. Производството на електроенергия през 1980 година ще нарасне на около 38 милиарда киловатчаса, от които около 20 на сто електроенергия, получена от атомни електроцентрали.

Търсенето на **суровини,** особено на руди за черни, цветни, редки и благородни метали, на нефт, газ и нерудни изкопаеми трябва да продължи с неотслабващи сили. Успоредно с разширяване мащабите на експлоатацията на местни суровинни ресурси, нарастващо значение придобива комплексното окачествяване на нашите минерални суровини, тяхното класифициране и стандартизиране и най-ефективното им използване както по направления, така и по реда на тяхното изземване. При изграждането на добивните мощности трябва да се създават оптимални предприятия, като се прилагат най-ефективни технологии, с оглед комплексно да се използват всички полезни компоненти.

Голям неоползотворен резерв се крие и в създаването на съвременна организация за събирането и обработката на растящото количество **вторични суровини,** като по степен на оползотворяване достигнем напредналите промишлени страни.

Нараства ролята на **черните метали** за цялото развитие на икономиката през следващите години. Поради това пред нас стои задачата да се реконструират, модернизират и разширяват съществуващите производствени мощности и се осигури тяхното пълно използване. Производството на черни метали трябва да достигне в 1980 г. към 4 милиона тона.

В областта на **цветната металургия** се предвижда да бъдат изградени и пуснати в действие нови миннодобивни мощности, да се модернизират, реконструират и превъоръжат сегашните мощности, за да се осигури суровина за необходимото увеличение на производството на мед, олово, цинк и други цветни метали.

Машиностроенето, като сърцевина на индустриализацията на страната, следва и през седмата петилетка да се развива динамично, за да задоволява по-добре основните отрасли на народното стопанство с машини и инвестиционно оборудване. Обемът на неговата продукция ще се увеличи около 2 пъти. Усилията трябва да се насочат към създаване на тилови мощности, с оглед да се преодолее съществуващата диспропорция между отливките, изковките, свързочните материали, другите елементи, възли и детайли и монтажните мощности.

Първостепенна задача на машиностроенето е бързо да усвоява и произвежда автоматични машини и агрегати, комплектни линии и системи, комплектни обекти, както и електронноизчислителна техника, в производството на които България се е специализирала. През петилетката специализацията на страната трябва да обхване и производството на комплектни обекти на енергетиката, миннодобивната, химическата и хранително-вкусовата промишленост.

Digitized by Google

Следва да се усъвършенствува структурата на продукцията на транспортното машиностроене, селскостопанското машиностроене, корабостроенето, производството на металорежещи машини, електротехническата промишленост и електрониката.

Основна насока в развитието на **химическата промишленост** през петилетката е да се разшири гамата на химически производства, да се усвоят и произвеждат нови перспективни химически продукти. Специално внимание ще се отдели на полимерните материали във всичките им разновидности — пластмаси, химически влакна и синтетичен каучук. Нефтохимията, производството на торове, микробиологичната промишленост, химико-фармацевтичната, парфюмерийно-козметичната, целулозно-хартиената промишленост и малотонажната химия ще се развият още повече. Във връзка с това се предвижда да се изградят нови мощности на най-високо техническо и технологическо равнище.

Въпреки че през изминалото петилетие **производството на промишлени стоки за народно потребление** значително се увеличи, то все още изостава от растящите потребности на населението. Необходимо е да държим сметка, че през годините на седмата петилетка тяхното търсене ще се увеличи.

Това остро поставя пред леката промишленост задачата да произведе повече, по-разнообразни и по-доброкачествени стоки за всички възрастови групи на населението.

Готова ли е тя да отговори на тази обективна необходимост? Нашата лека промишленост разполага с големи възможности. Същевременно през следващите години към този отрасъл ще се насочват значителни капитални вложения.

Какво е необходимо?

Необходимо е промишлеността гъвкаво да се приспособява към бързо изменящите се потребности и растящите доходи на населението, по-пълно да се съобразява с вкусовете и предпочитанията на потребителите, със здравите тенденции в модата и пр.

Необходимо е промишлените стоки да имат високи потребителни качества и постоянно да се обновяват. Нека редица наши стоки за потребление мерят ръст с най-добрите образци в света!

Необходимо е по-нататък решително да се пресече една често срещана практика — под формата на заменяне на „остаряла" продукция с нова да се ограничава или съвсем да се спира производството на нужни, евтини и търсени от населението стоки.

През седмата петилетка трябва значително да се увеличи производството на тъкани, дрехи, обувки, трикотаж и детски артикули, а нуждите от стоки за дълготрайна употреба, като мебели, телевизори, хладилници, радиоапарати, перални машини и други, да се задоволят възможно най-пълно. В съответствие с това се предвижда продукцията на леката промишленост да се увеличи с около 45 на сто в сравнение с 1975 година.

През същия период продукцията на **хранително-вкусовата промишленост** ще нарасне с около 40 на сто. Силно ще се увеличат стоките с висока степен на преработка, готовите и полуготовите храни.

Ние сме уверени, че работниците, научно-техническите и всички ръководни кадри, които работят в отраслите на промишлеността, ще се отзоват с готовност на повика на партията да работят по-добре, по-ефективно, по-качествено, да увеличат своя принос в развитието на икономическата мощ на нашата социалистическа Родина! **(Ръкоплясвания.)**

Digitized by Google

Другари,

Селското стопанство винаги ще играе изключителна роля в развитието на народното стопанство и в повишаването на благосъстоянието на хората. Затова на този отрасъл партията ще обръща и в бъдеще най-голямо внимание. През седмата петилетка се предвижда да бъдат отделени много повече средства и материални ресурси за селското стопанство, отколкото през предишното петилетие.

На своя пленум през ноември 1973 година Централният комитет на партията разработи дългосрочна комплексна програма за повишаване културата на селското стопанство. Нейното изпълнение през годините на седмата петилетка ще създаде условия решително да се подобри снабдяването на населението с хранителни продукти, а на промишлеността — със селскостопански суровини. Налице са необходимите условия селскостопанската продукция да се увеличи през петилетката с около 20 на сто.

Както и досега, една от главните задачи си остава увеличението на зърненото производство и решаването върху тази основа на **фуражния проблем.** У нас съществуват големи резерви за увеличаване на производството на фураж, в това число и на зърно. Те са свързани с по-правилното и научнообосновано райониране на производството на зърнените култури; с внедряване на високопродуктивни сортове и хибриди; с използване на принципно нови технологии или нови елементи от технологии в зърнопроизводството; с внедряване на системи от машини за комплексна механизация на селскостопанските работи — от подготовката на почвата до своевременното и без загуби прибиране, съхраняване и преработване на реколтата.

Особено внимание заслужава и въпросът за пълното оползотворяване на грубите фуражи, които сега се разпиляват и изгарят. Изследванията показват, че над 50 на сто от зелената маса и стъблата на зърнените култури не се оползотворяват. Необходимо е да се разработят технологии за приготвяне на пълноценен фураж от стъблата, листата и корените на зърнените и други култури с оглед максималното им усвояване от преживните, а при възможност и от непреживните животни.

През тази петилетка трябва да се ликвидира подценяването на **соята** като основна белтъчна фуражна култура.

Преминаването към единен баланс на фуражното зърно за цялата страна ще се отрази положително върху най-рационалното използване на фуражните ресурси.

Централният комитет на партията смята, че значителното увеличаване на **животновъдната продукция** е първостепенна задача, за изпълнението на която трябва да се мобилизират всички възможности на нашето селско стопанство. Съществуват необходимите предпоставки през седмата петилетка общественото животновъдство до голяма степен да се постави върху промишлени основи, като се използват най-ефективни прогресивни решения. Важна роля за подема на животновъдството играе племенното дело, особено в говедовъдството. Ако до известна степен този въпрос е решен за птицевъдството и свиневъдството, то за говедовъдството и овцевъдството той още стои открит.

С настойчивост трябва да се разгръща работата за развитие на животновъдството в планинските и полупланинските райони. Не бива да се допуска каквото и да е подценяване на животновъдството **в личното стопанство.** Нужни са мерки за по-нататъшното му развитие като голям резерв за увеличаване на животновъдната продукция.

Наред с развитието на зърнопроизводството и на животновъдството, голямо народностопанско значение през седмата петилетка ще

Digitized by Google

има увеличаването на продукцията от овощарството, зеленчукопроизводството, лозарството, тютюнопроизводството и захарното цвекло.

През годините между Десетия и Единадесетия конгрес **аграрно-промишлените комплекси,** като по-висша форма на икономическа и социална организация в село, продължиха да укрепват и да се усъвършенстват. Те напълно издържаха проверката на времето. Аграрно-промишлените комплекси, които създаваха благоприятни условия за концентрацията на селскостопанското производство и привеждането му върху промишлена основа, имат голям принос в увеличаването на селскостопанската продукция, в постепенното издигане на селото до равнището на града. Задачата е още по-пълноценно да се разкриват и оползотворяват преимуществата, които се съдържат в аграрно-промишлените и промишлено-аграрните комплекси.

През седмата петилетка ще продължи процесът на концентрация на селскостопанското производство върху основата на неговата специализация и вертикална интеграция с хранително-вкусовата промишленост, както и процесът на интеграция на селскостопанската наука с производството. Тези процеси ще протичат паралелно с широкото внедряване на промишлени методи в селскостопанското производство. Постепенно в бъдеще ще се осъществи органическо сливане на селското стопанство с промишлеността.

Тружениците в нашето социалистическо селско стопанство винаги са показвали образци на самоотверженост и висока съзнателност. Няма съмнение, че и сега те ще изпълнят с чест новите задачи за по-нататъшния възход на селското стопанство! **(Ръкоплясканя.)**

Другари,

Съществен елемент на икономическата ни политика е усъвършенстването на **капиталното строителство.** Главната задача в тази област е да се повишава ефективността чрез концентрация на капиталните вложения, намаляване дела на незавършеното строителство, качествено изпълнение и срочно въвеждане в действие на обектите. През седмата петилетка капиталните вложения ще нараснат на около 30 милиарда лева, от които около 20 милиарда лева в материалното производство.

Линията да се насочват капиталните вложения главно за модернизация, реконструкция и разширяване на действуващите мощности поставя по-високи изисквания към организацията и управлението на капиталното строителство. Цялостната организация на капиталното строителство следва да се постави върху принципа, че **се заплаша за готов строителен обект, завършен на висококачествено равнище и въведен в действие в нормативните срокове.**

Необходимо е с ускорени темпове да се модернизира промишлеността за строителни материали, да се даде широк път на индустриалните методи и технологии, да се внедряват нови и ефективни строителни материали и да се усъвършенствува процесът на унификация, стандартизация и типизация в строителството.

Още повече нараства значението на **единната транспортна система** в условията на седмата петилетка. Чрез реконструкция, модернизация и увеличаване на мощностите ще се осигури пропорционално развитие на отделните видове транспорт и ще се подобри значително качеството на транспортното обслужване. Транспортът между селищата в селищните системи следва да се развива върху принципите на градския транспорт. Значително ще се увеличи ефективността и удвояването на железопътните линии, общата наситеност с автобуси и други съвременни транспортни средства, комплексната механизация на товарно-разтоварните работи. През 1980 година товарните превози ще нараснат с около 40 на сто, а пътническите — с около 25 на сто.

Digitized by Google

За да се осигурява високо качество на комуникационните връзки в народното стопанство и рационализиране на управленческите процеси, необходимо е да се издигне техническото равнище и подобри цялостно работата на **съобщително-информационната система.**

Транспортът и съобщенията — това са артериите на икономиката, на обществения организъм.

Партията очаква от всички труженици в строителството, в системата на транспорта и съобщенията високо социалистическо съзнание, желязна дисциплина и безупречна работа! **(Ръкопляскания.)**

Искаме още веднъж да подчертаем, че развитието на различните отрасли на икономиката като цяло ще се извършва при по-нататъшно разширяване и задълбочаване на специализацията и кооперирането на производството в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Такива са, другарки и другари, главните резултати от изпълнението на шестия петгодишен план в народното стопанство, такива са основните насоки за развитие на социалистическата ни икономика през следващия период.

Новите задачи изискват от партийните, държавните, стопанските органи, от ръководители и изпълнители още по-енергична и целенасочена работа. Необходимо е по-нататък да се усъвършенствува системата на планиране и ръководство на икономиката, да се издигне ролята на финансите и кредита, да се засилва тяхното въздействие за интензификация на народното стопанство, за концентрация и специализация на производството, за реконструкция и модернизация на мощностите, за решително повишаване на ефективността и качеството на икономическата дейност.

Позволете ми от името на конгреса да изразя дълбока увереност, че нашият трудов народ, народът, който сътвори велики дела за възхода на Родината, ще изпълни и преизпълни с чест задачите за развитието на народното стопанство, които Единадесетият партиен конгрес поставя, и ще превърне седмата петилетка във важен етап в изграждането на развито социалистическо общество. (Бурни продължителни ръкопляскания.)

III. Някои въпроси на развитието на социалистическия начин на живот

Другарки и другари,

Победата на социалистическия обществен строй в нашата страна създаде условия за формиране и по-нататъшно утвърждаване на социалистическия начин на живот.

На всички етапи от развитието на обществото начинът на живот се определя от начина на производство, от характера на общественоикономическата формация. В своето знаменито произведение „Немска идеология“ Карл Маркс и Фридрих Енгелс подчертават, че начинът на производство не трябва да се разглежда само като възпроизводство на физическото съществуване на хората. „Това е по-скоро определен начин на дейност на дадени индивиди, определен облик на тяхната жизнена дейност, техен определен начин на живот. Каквато е

Digitized by Google

жизнената дейност на индивидите, такива са и самите те" (К. Маркс и Фр. Енгелс, Съч., т. 3, стр. 21).

Жизнената дейност, както е известно, обхваща всички сфери от живота на хората. Тя включва преди всичко трудовата дейност, в резултат на която се произвеждат материални и духовни ценности; дейността, посредством която хората участвуват в обществено-политическия живот; дейността, при която се реализират хуманните отношения между тях и др. Характерът на тези дейности зависи от равнището на производителните сили и от господствуващите производствени отношения. Както социализмът е качествено различен, по-висш и по-прогресивен от капитализма обществен строй, **така и социалистическият начин на живот е принципно различен, несравнимо по-богат и по-хуманен от начина на живот в капиталистическото общество. (Ръкопляскания.)**

Социалистическият начин на живот е свързан с дълбоки изменения във всички сфери на човешката дейност. Ликвидират се експлоатацията на човек от човека, несправедливото разпределение на материалните и духовните богатства, антихуманните отношения. Създават се условия за непрекъснато повишаване на материалното и културното равнище на народа. Дори когато побеждава в слаборазвити страни, социализмът осигурява по-добро, отколкото и в най-развитите капиталистически страни, задоволяване на такива жизнено важни потребности на трудещите се, като пълната заетост на работната ръка, обществената охрана на труда, организираната почивка, грижата за децата, здравеопазването, социалното осигуряване, охраната на майчинството. Той осигурява безплатен достъп до всички видове образование, създава непознати възможности за приобщаване на народа към ценностите на националната и световната култура, за участие на трудещите се в обществено-политическия живот.

Социалният оптимизъм, вярата в бъдещето, спокойствието за утрешния ден са едни от най-ценните завоевания на социалистическия труженик, отличителна черта на неговия живот.

Ярко проявление на политиката на партията за по-нататъшно утвърждаване на социалистическия начин на живот, на нейната грижа за човека е Програмата за повишаване жизненото равнище на народа, приета на Декемврийския пленум (1972 г.).

Декемврийският пленум на Централния комитет утвърди постигането на определена степен на задоволяване на материалните и културните потребности на народа за **главна и непосредствена задача на обществеността производство,** изходен пункт при разработване на плановете за социално-икономическото развитие на страната. Пленумът даде нова постановка за **обхвата** на жизненото равнище и **начина** на неговото повишаване, като постави задачата да се осигурява такова **комплексно** задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се, което да съответствува на **научнообосновани норми за потребление** и същевременно да спомага за **многостранното развитие на социалистическата личност,** за пълна изява на всичко положително и ценно, заложено в човека.

1. Материалното благосъстояние

С чувство на удовлетворение можем да отчетем, че **партията и народът успешно се справят с голямата и сложна задача — да се съчетае ускореното развитие на икономиката с неотклонното повишаване на народното благосъстояние.**

Digitized by Google

През годините на шестата петилетка реалните доходи на трудещите се нараснаха с 32,4 на сто при предвидено по директивите 25—30 на сто. Минималната работна заплата бе увеличена от 65 лева през 1970 година на 80 лева още през 1973 година при планирано с директивите 70 лева в края на петилетката. Средномесечната номинална работна заплата нарасна от 124 лева на 146 лева. Номиналните доходи на селяните-кооператори почти се изравниха с тези на работниците и служителите.

Обективните икономически закони на социализма и кореинните интереси на народа и социалистическото строителство изискват работната заплата, получавана според количеството и качеството на труда, да се утвърди като основна форма и източник за увеличаване доходите на трудещите се и през следващата петилетка. Затова се предвижда през 1980 година средномесечната номинална заплата да достигне около 170 лева, а минималната заплата — 90 лева. Ще се засили стимулиращата роля на **основната работна заплата.** Във връзка с това Централният комитет и правителството взеха решение през първите две години на петилетката да се проведе научно-издържана реформа на тарифните и щатните заплати.

Обществените фондове за потребление и през седмата петилетка ще продължат да играят важна роля за развитието на образованието, здравеопазването, културата, социалното осигуряване. Чрез тях ще се осъществяват редица социални мероприятия, насочени към стимулиране на най-добрите работници, селскостопански труженици и служители, към подобряване условията на живот на многодетните и с ниски доходи семейства, на работещите в производството жени, на пенсионерите, самотните стари хора, учащите се.

През отчетния период беше подобрено задоволяването на растящите потребности от стоки и услуги.

В сравнение с 1970 г., през 1975 г. **потреблението на човек от населението нарасна:** на месо и месни произведения — от 41,4 на 57 килограма, на мляко и млечни произведения — от 152,1 литра на 174 литра, на зеленчуци и зеленчукови консерви — от 88,9 на 94 килограма, на яйца — от 122 на 145 броя. Увеличи се продажбата на тъкани, облекло и обувки, на предмети за дълготрайна употреба. Въпреки тези успехи структурата и качеството на редица стоки не отговорят напълно на растящата покупателна способност на трудещите се, на повишените им вкусове и потребности, снабдяването с някои основни стоки е нередовно.

През следващата петилетка общото потребление на стоки трябва да се увеличи с около 50 на сто. Растежът на стоковите фондове следва да изпреварва растежа на покупателните фондове, като това става диференцирано съобразно с търсенето на стоките. Най-бързо ще се увеличава делът на материалните продукти и услуги, които имат дълготраен характер и служат за заводоляване на естетически, нравствени, интелектуални и други духовни потребности. По-пълно ще се използват възможностите за разширяване на обмена на стоки със Съветския съюз и другите страни от СИВ, както и за увеличаване на вноса на някои стоки от други страни.

Повишаването на жизненото равнище и решаването на голям брой сложни социални проблеми изключително много зависят от работата на обслужващата сфера. През следващите 5 години трябва да се осигури ускореното изграждане на основната част от **единната система за комплексно обществено обслужване в съответствие с разработената национална програма.**

Digitized by Google

Сериозни усилия ще се положат за подобряване на **търговското обслужване.** Ще се създаде система за изучаване на потребителското търсене и за въздействие върху производството и потреблението, ще се разшири и модернизира материално-техническата база на търговията. **Общественото хранене** следва да осигурява в най-голяма степен рационално хранене на нашия народ.

Значително изостава **битовото обслужване.** През седмата петилетка то следва да се развие върху промишлена основа като висококонцентрирано и модернизирано обществено производство. Същевременно ще се разширяват битовите услуги, извършвани от аграрно-промишлените и промишлено-аграрните комплекси, Централния кооперативен съюз, стопанските организации.

Равнището на търговското и битовото обслужване до голяма степен зависи от **работата на кадрите, заети в тях.** Затова е наложително да се подобри техният подбор, квалификацията и възпитанието им, да се прилагат системи на заплащане и стимулиране, които да отчитат не само обема на стокооборота и пр., но и количеството на обслужените граждани и качеството на обслужването.

Безспорни са успехите на нашето **здравеопазване.** Сега трябва понататък да се развива профилактиката, да се подобрява качеството на диагностиката и рехабилитацията, да се усъвършенстват организацията и културата на обслужване в здравните заведения.

Създадената през последните години единна система на **почивното дело** още не е изявила своите предимства. Нужно е да се повиши ролята на профсъюзите, да се засили заинтересоваността на ведомствата и организациите в строителството, стопанисването и използването на материалната база. Важна задача е да се подобрят организацията и условията за всекидневния и седмичния отдих на трудещите се, да се полагат специални грижи за развитието на лагерното и почивното дело за децата и учениците.

Ние приветствуваме постиженията на нашите спортисти на международните състезания. Същевременно следва още веднъж да подчертаем, че за нас главното са **масовата физкултура, масовият спорт и туризъм,** те са съществено условие за многостранно развитие на личността, те са и главното условие за високите спортни постижения. Следователно, необходимо е да се даде решително предпочитание на изграждането на лека спортна база в предприятията, училищата и по местоживеене.

2. Жизнената среда

По-нататъшното усъвършенстване на социалистическия начин на живот изисква непрекъснато да се подобрява **жизнената среда.** Този въпрос е комплексен и обхваща селищното устройство, жилищните условия, условията на труд и отдих, домашната и обществената среда, природната среда.

Крайно време е да се разработи ясна концепция за развитието на **селищната мрежа.** Градоустройство следва да се извършва на селища, свързани помежду си в единна система, при което материално-техническата база на производствената и обслужващата сфера се изгражда не в границите на отделните селища, а с оглед потребностите на селищните системи като цяло. Прилагането на този подход ще ни спести значителни средства и време, ще допринесе за по-доброто регулиране на миграционните процеси, ще окаже влияние върху развитието на **големите градове.**

Digitized by Google

През шестата петилетка у нас бяха построени над 242 хиляди **жилища.** Сега на човек от населението се падат средно 13,3 квадратни метра жилищна площ. Въпреки очевидния напредък, жилищният проблем, особено в големите градове и промишлените райони, не е решен.

Централният комитет разглежда жилищния въпрос като стратегически проблем на нашата социална политика и предлага да се вземе курс за неговото ускорено цялостно решаване. Ние следва да си поставим задачата през седмата петилетка да се изградят около 400 хиляди жилища. За осъществяването на тази задача трябва да се привлекат трудовите колективи, обществените организации, да се разшири групово-кооперативното и индивидуалното строителство. Повече грижи са нужни за модернизацията на съществуващия жилищен фонд. Нужно е максимално да се използва и жилищният фонд в селата, като се реши въпросът за превоза на работещите в градовете.

Необходимо е решително да се подобрят **производствените и социалните условия на труда.** Да се вземат специални мерки за увеличаване производството на технически средства за борба с шума, за намаляване на вибрациите, опазване чистотата на въздуха, подобряване на осветлението, ликвидиране или обезопасяване на вредните отпадъци и др. Особено внимание да се обърне на условията на труда на работещата жена с оглед охраната на майчинските ѝ функции и раждането на здраво поколение.

След Десетия конгрес бяха взети сериозни мерки за опазването на **природната среда.** Въпреки това не използвахме цялостно предимствата на социалистическата система в тази област. Развитието на икономиката ще въведе в действие нови замърсяващи производства. Следователно, в работата по опазване на природната среда трябва да се извърши поврат докрай, да се отстранят вредите и да не се допускат нови нарушения, да се прилага комплексен подход, за да се осигуряват, по думите на Маркс, хармонични отношения между обществото и природата. В този смисъл следва да се повишат правата и отговорностите на съответните държавни и обществени фактори.

Борбата за издигане на материалното благосъстояние, за все по-пълно задоволяване на растящите потребности от стоки и услуги, за подобряване на средата, в която протича човешкият живот — това не е „потребителски подход", не е „обуржоазяване" на народа. За нас, за нашата партия, това са **условия за здравето и дълголетието на народа, за многостранния физически и духовен разцвет на човешката личност. (Ръкоплясканя).**

3. Измененията в социалната структура на обществото и развитието на социалистическата демокрация

Другарки и другари,

Една от централните задачи на партията и след Десетия конгрес беше да разгръща участието на народните маси в управлението, да разширява и обогатява социалистическия демократизъм върху основата на измененията в социалната структура на обществото.

След Десетия конгрес продължи да нараства **работническата класа.** Броят на работниците се увеличи с близо половин милион и достигна

Digitized by Google

57 на сто от заетото население при 47 на сто в 1970 година. Подобри се вътрешната структура на работническата класа, нейният качествен състав. Абсолютно и относително нараства броят на работниците в машиностроенето, особено в електрониката, металургията, химията. Намаляха, а някъде напълно изчезнаха редица професии на тежкия неквалифициран труд. През 1975 година висококвалифицираните работници в промишлеността, строителството и транспорта са били 33,8 на сто, средноквалифицираните — 47,7 на сто, нискоквалифицираните — 18,5 на сто. В резултат на механизацията и автоматизацията, на издигането на образователното равнище и техническата квалификация на работниците и на вливането в техните редове на младежи със средно и висше образование, все повече се засилва тенденцията за постепенно издигане на работническата класа до равнището на инженерно-техническата интелигенция.

Значителни промени се извършиха и в **класата на селяните-кооператори.** През 1974 г. относителният дял на селяните-кооператори намаля на 15 на сто от заетите, срещу 28 на сто през 1970 г. Същевременно значително се увеличи броят на механизаторите и техническите кадри. В условията на аграрно-промишлените комплекси продължава да се изменя социалната природа на селяните-кооператори, които все повече се доближават до работническата класа.

По-нататъшно развитие претърпя и **социалистическата интелигенция.** Успоредно с нейния количествен растеж стават и значителни качествени изменения. Особено бързо се увеличава оная част от интелигенцията, която пряко ръководи производството, развива и внедрява научните и техническите постижения. Нараства числеността и ролята на научната, преподавателската и художествената интелигенция, която твори духовни ценности и играе съществена роля във формирането на социалистическата личност. Изменя се не само численият състав, но и характерът на труда и ролята на заетите в административно-управленческата дейност, във финансово-кредитните учреждения и т. н.

Измененията в производството и обществените отношения, сближаването на селяните-кооператори с работническата класа по характер на труда, начин на живот, по култура и съзнателност, както и постепенното намаляване на съществените различия между тях, от една страна, и интелигенцията, от друга, разкриват нови възможности за развитието на социалистическата демокрация, за утвърждаването на социалистическия начин на живот. (Ръкоплъскания).

През последните години у нас се усъвършенствува **единната система за социално управление** в съответствие със сегашната степен на развитие на обществото и постиженията на научно-техническата революция. Както показва и нашият опит, раздутата система неминуемо се бюрократизира и не осигурява рентабилно и ефективно ръководство, поради което ние преминаваме към двузвенна и тризвенна система на управление. Стремежът е социалното управление да се опрости и по-евтини и да се повиши компетентността, оперативността и ефективността на управленческата дейност. Не бива никога да се забравя, че главното в социалното управление е и ще бъде управлението на хората и на трудовите колективи.

Високата степен на обобществяване на производството, неговата концентрация и интензификация, централизираното ръководство на големи териториални единици крият възможности за отдалечаване на партийното и стопанското ръководство от хората, от въпросите на техния живот и бит, от това, което ги вълнува. Затова, като усъвършенствува управлението, партията търси и прилага нови форми и пътища

Digitized by Google

за разширяване и засилване участието на трудещите се в решаването на обществените дела, разгръща **социалистическата демокрация.**

Едно от основните направления в развитието на социалното управление стана прилагането на **държавно-общественото и обществено-държавното начало.** По-нататъшно развитие получиха формите на **прякото и представителното участие на работниците и селяните-кооператори в управлението на стопанските организации.** Общите събрания, събранията на пълномощниците, стопанските комитети, стопанските съвети дават реална възможност за постоянно и активно участие на работниците и кооператорите в управлението и заедно с това повишават отговорността им за изпълнение на взетите решения. След Десетия конгрес, по ленинските идеи, у нас възникна и се разви **нова оригинална форма на пряката демокрация — насрещния план.** Чрез нея милиони хора непосредствено създават по-добра организация на производството, разкриват допълнителни възможности за нарастване на обществената производителност на труда и за ускорено повишаване на жизненото равнище.

През отчетния период **демократичното развитие на държавните органи** се изрази главно в усъвършенстване на организацията и в съдържанието на тяхната дейност. Представителните органи се образуваха и действуваха съобразно с изискванията на новата Конституция.

Народното събрание по-системно обсъждаше и приемаше решения по основните въпроси на вътрешната и външната политика на страната, а така също непосредствено и чрез постоянните комисии, упражняваше контрол над министерствата и ведомствата. Разшири се неговата международна дейност. Необходимо е Народното събрание да продължи процеса на обновяване и усъвършенстване на законодателството, да засили контрола над изпълнителните държавни органи.

Държавният съвет, създаден като нов орган, въплътяващ ленинската идея за единство на властта, разработи редица стратегически проблеми на държавното управление в съответствие с линията на партията. В неговата дейност творчески се развиваше принципът за съединяване на държавното и общественото начало в управлението на страната чрез участие в съветите при Държавния съвет на представители на политически и масови организации, на изтъкнати дейци на науката, културата, изкуството. Нужно е Държавният съвет още по-пълно да използва предоставените му от новата Конституция компетенции по разработване на стратегически решения и контрол на изпълнението на законите и на приетите от него решения.

Министерският съвет положи усилия да преустрои работата си в духа на Програмата на партията и новата Конституция и в съответствие с настъпилите изменения в системата на социалното управление и задачите на обществено-икономическото развитие на страната. За да стане пълноценен висш изпълнителен и разпоредителен орган на държавната власт, Министерският съвет трябва да се освободи от несвойствени функции. Той следва да поеме и по-успешно да изпълнява стратегическите задачи на нашето развитие, да повишава инициативността и ефективността на министерствата и другите свои органи и особено да засилва контрола по изпълнението на издадените от Народното събрание и Държавния съвет нормативни актове и на собствените си решения.

Подобриха своята работа и **народните съвети.** Те участвуват активно в разработването и изпълнението на плановете за социално-икономическото развитие на съответните административно-териториални единици, за подобряване на общественото обслужване, за все по-пълно задоволяване на материалните и духовни потребности на гражданите.

Digitized by Google

Органите на **съда, прокуратурата и МВР** успешно водят борба с правонарушенията. Занапред освен районните съдии непосредствено от населението ще бъдат избирани и окръжните съдии. Пред прокурорските и съдебните органи стои задачата да усъвършенстват своята дейност за безусловно спазване на социалистическата законност върху основата на равенството на всички граждани пред закона.

Българската народна армия укрепна и още повече се утвърди като несъкрушима сила за защита на социалистическото отечество и истинска школа за комунистическо възпитание и физическа закалка на младежта, за формиране в нея на воински и граждански добродетели. Затова партията и народът обграждат своята армия с грижи и внимание. Партията и в бъдеще непрестанно ще повишава бойната готовност на армията и ще увеличава отбранителната способност на държавата в рамките на Организацията на Варшавския договор. **(Ръкоплясканя.)**

След Десетия конгрес Централният комитет извърши значителна теоретическа и практическа дейност за повишаване ролята на **обществените организации и движения.**

Отечественият фронт преустрои своята дейност. Развивайки се и занапред като най-всеобхватна обществено-политическа организация и всенародно движение, Отечественият фронт трябва да прилага по-действени форми за усъвършенстване на социалистическата демокрация, за укрепване връзките на държавните органи и особено на народните съвети с населението, да съдействува за развитието на обществения контрол. Той трябва да работи за класово-партийното, патриотичното и интернационалистическо възпитание на населението, за създаване на здрав социално-психологически климат по местоживеене, за издигане ролята на семейството и обществеността при комунистическото възпитание на подрастващото поколение.

Централният комитет на партията разработи цялостна концепция за мястото и ролята на **Българските професионални съюзи.** В тяхната дейност първостепенно значение придобиха въпросите на обществено-политическата и трудовата активност на работниците и служителите, участието им в управлението на производството и страната. Подобри се организацията и ръководството на социалистическото съревнование, идейно-политическата и културно-масовата работа. Профсъюзите трябва по-пълно да използват своите възможности за повишаване ролята на производствените съвещания, работническите събрания, колективните трудови договори; да издигат обществената и трудовата активност, особено при формирането и изпълнението на насрещните планове; да водят настъпателна работа против отрицателните явления и настроения, в защита на общокласовите и непосредствените интереси на работниците. Повече грижи следва да се положат за подбора и подготовката на ръководните профсъюзни кадри, по-смело да се издигат работници от производството.

Все повече се засилва ролята и расте значението на **движението на българските жени.** Следва с удовлетворение да отбележим заинтересоваността, активността и настойчивостта, с която Комитетът и съветите на жените поставят нерешените проблеми и подпомагат партийните и държавните органи в създаването на комплексни условия за съчетаване функциите на жената-майка, труженичка и общественичка, за многостранното развитие на нейната личност. Партията отново изразява дълбока благодарност на българската жена за нейния голям принос в нашето всестранно социалистическо развитие. По-нататъшното издигане ролята на жената е задача на цялото общество и неразделна част от нашата икономическа и социална политика. **(Ръкоплясканя.)**

Digitized by Google

През отчетния период дейността на **Димитровския комунистически младежки съюз** протичаше в духа на Тезисите на ЦК на партията за младежта и на решенията на Десетия конгрес на БКП. Значително се подобри работата по идейното, патриотичното, интернационалистическото и военно-техническото възпитание и подготовка на младежите. Нарасна приносът на младото поколение в социалистическото строителство и особено в развитието на прогресивните отрасли на икономиката. Успешно се развива движението за техническо и научно творчество на младежта. Изобщо, другарки и другари, нашият Димитровски комсомол, който продължава и развива в новите условия революционните традиции на своите славни предшественици, е достоен помощник и резерв на Българската комунистическа партия.

Нашата партия, нашият народ с право се гордеят със своя Комсомол, със своята пламенна, вярна на комунизма младеж. **(Ръкопляскания.)**

В организаторската работа и в живота на комсомолските комитети и дружества обаче все още съществуват сериозни слабости и недостатъци, които се отразяват отрицателно върху дейността им по формирането на марксистко-ленински светоглед и на комунистически добродетели у младежта.

Нас ни тревожи например потребителското отношение към живота, стремежът към еснафско благополучие, пренебрежението към труда у някои млади хора. Расте употребата на алкохол, тютюнопушенето. Често пъти в младежките среди се проявява либерализъм към антиобществените прояви и пороците. Подавляващото мнозинство от нашите младежи са истински рожби на социалистическия строй, младежи и девойки със светли умове и чисти души, със здрави идейни и нравствени устои. Но комсомолските ръководства не винаги съумяват да се опрат на тях, за да създават обществено мнение на нетърпимост към проявите, които по същество представляват израз на буржоазни възгледи, на буржоазен морал.

В нашия живот все още има доста явления на така наречената „малка правда". Младият човек реагира по-болезнено от възрастните, когато се сблъсква с несправедливост, равнодушие, карнеризъм, безпринципно себеустройство. На него му е по-трудно да отсява второстепенното от главното в живота; характерното — от нехарактерното; новото, побеждаващото — от онова, което е обречено и осъдено да изчезне под ударите на нашето обществено развитие. Оставен сам на себе си, той може да стигне до неверни обобщения за живота, за обществото, за човешката природа. Комсомолът, който има големи заслуги в комунистическото възпитание на младежта, трябва неотстъпно да изгражда у младите хора научен светоглед и душевна устойчивост, непримиримост към нарушаването на моралните и хуманните норми на социалистическия начин на живот, активно участие в строителството на новото, на справедливото, на социалистическото общество.

Прямо и остро следва да се постави и въпросът за условията, в които младежите прекарват свободното си време, за местата за отдих и развлечение, за общуване и опознаване. Направо трябва да кажем, че ние — въпреки решенията и постановленията — все още на практика правим твърде малко в това направление. Напоследък ние се тревожим от увеличаването на броя на разводите и обвиняваме младежите в несериозно отношение към такива сериозни неща като брака и семейството, като съдбата на децата, лишени от баща или от майка. Личната вина не може да се омаловажава. Но не е ли време да си дадем сметка, че една от причините и за неудачните бракове, и за редица още отрицателни явления се корени в недостатъците, които се допускат при формирането на новия бит?

Digitized by Google

Някога, когато България беше патриархална страна, във всяко село имаше мегдан, на който в празнични дни се извиваха кръшни хора. Имаше махленски седенки, където си даваха срещи момите и ергените. Имаше събори, на които се стичаха стари и млади от целия край, през девет села в десето. Бурните темпове, с които ние преустроихме селското стопанство и индустриализирахме страната, разместиха човешките пластове. Няма го старото село, няма ги малките провинциални градчета, в които всички се познаваха. Твърде беден, твърде ограничен и изостанал беше старият патриархален бит, за да жалим за него. Но и новият бит все още не е изкристализирал достатъчно, за да бъдем доволни и спокойни. Ние бързаме да догоним развитите страни и изграждаме заводи след заводи. Миграционните процеси поставиха остро жилищния въпрос. И ние бързаме, строим жилища. Израстват нови квартали в старите градове, изникват нови градове. Но какво става? Често тези многолюдни жилищни комплекси по условията за културното обслужване на населението: магазини, сладкарници, кина, читалища, клубове, спортни площадки и т. н. — изостават от потребностите.

Младият човек се възпитава и оформя в семейството, в училището, в Комсомола, в трудовия колектив. Но не по-малко значение за неговото възпитание имат заниманията му през свободното време. Младежите не могат без игри и забави, без спорт и развлечения. Ако ние не им създадем подходящи условия, те ще ги потърсят другаде. И тогава много от онова, което градим, може да се окаже разрушено или силно накърнено.

Въпросът за правилното използване на свободното време, за смисленото организиране на отдиха и развлеченията на младежта сега трябва да стане една от важните грижи на Комсомола. Разбира се, тази задача не може да бъде решена само със силите и възможностите на Комсомола. Тя е и наша задача — на партийните, държавните и обществените органи и организации, на стопанските и административните ръководства. През последните години в някои окръжни центрове изникнаха великолепни младежки домове — истински дворци. Дворците са хубаво нещо. Но не е ли по-добре на първо време със същите средства да изграждаме по-скромни, но повече младежки клубове? Следва също така някои заведения за обществено хранене да се предоставят изключително на младежта, заведения, в които се танцува, алкохол не се сервира и не се пуши, консумацията не е задължителна и печалба не се гони. Има и немалко учрежденски и заводски столове, които вечерно време могат да се превръщат в места за младежки инициативи. А там, където няма такива възможности, следва да се строи, включително и на обществени начала, със силите и труда на самите младежи преди всичко.

Или да вземем например ученическите и студентските трудови бригади. Те вършат полезна, а често и незаменима работа в помощ на селското стопанство. А как стои въпросът с възпитателната страна на това движение? Направо трябва да кажем: тук се допускат сериозни слабости. Комсомолът трябва да вземе мерки в ръководствата на бригадите да се включват само най-добрите младежи, които със своето трудолюбие и инициативност, със своя висок морал, принципност и другарски грижи да бъдат пример за следване!

Ние имаме млади поколения, на които спокойно ще поверим съдбата на комунизма в България. Наш дълг, дълг на Българската комунистическа партия и на Димитровския комунистически младежки съюз пред бъдещето на Родината е непрекъснато да повишаваме равнището на идейната и възпитателната работа и да възпитаваме у нашата младеж безценните качества и черти на човека на комунистическото общество! **(Продължителни ръкоплясканя.)**

Digitized by Google

Другари,

След Десетия конгрес по-нататъшно развитие получи **съвместната работа на партията с Българския земеделски народен съюз.**

Неотдавна БЗНС тържествено отпразнува своята 75-годишнина. Заедно с нашите другари сдружени земеделци ние отбелязахме и 50-годишнината от ония дни, когато се поставиха здравите основи на сътрудничеството между БКП и левите сили в БЗНС.

Разделени и противопоставени едни на други, комунисти и земеделци бяха бити от монархо-фашистката реакция през 1923 година. Техният съюз стана историческа необходимост за смъкване властта на буржоазията. След победата на 9 септември 1944 година съюзът на БКП с БЗНС не отслабваше, а укрепваше. Ходът на социалистическото строителство доведе до кардинални изменения в социалната структура на обществото. Българският земеделски народен съюз обаче съществува и ще съществува, защото върши необходима и плодотворна народополезна работа и в новите условия, в условията на изграждането на развито социалистическо общество в България. За отношението на комунистите към техните съюзници красноречиво говори фактът, че в новата Конституция на Народна република България съществува текст, който тържествено провъзгласява:

„Българската комунистическа партия ръководи изграждането на развито социалистическо общество в Народна република България в тясно братско сътрудничество с Българския земеделски народен съюз."

На този наш конгрес ние отново потвърждаваме своята вярност към братската дружба и сътрудничеството между комунисти и земеделци и приветствуваме всестранната дейност на БЗНС както в строителството на социализма на село, така и на международната арена — в работата по сплотяването на селските и демократичните партии и движения в борбата за мир, за демокрация, за социален прогрес. **(Ръкопляскания.)**

4. Художествената култура, средствата за масова информация и пропаганда и утвърждаването на социалистическия начин на живот

Другари,

Нашата партия неведнъж е изтъквала голямата, с нищо незаменима роля на литературата и изкуството в многостранната дейност за възпитанието на новия човек, за утвърждаването на социалистическия начин на живот. Естествено, такава роля могат да играят само литература и изкуство, които — по думите на Ленин — представляват част от общопролетарското дело, част от партийната работа; литература и изкуство, които са кръвно свързани с народа, познават и подкрепят политиката на партията и нейната практическа дейност, от класово-партийни позиции разглеждат проблемите и тенденциите на общественото развитие и със своите специфични средства участвуват заинтересовано, активно и вдъхновено в борбата за изграждане на социалистическото общество, за победата на комунизма.

Digitized by Google

Още преди 18 години Централният комитет издигна призива: „Повече сред народа, по-близо до живота!“ Сега с удовлетворение можем да кажем, че през последните години и особено между двата конгреса вече се очертава прелом от повече или по-малко единично към масово ориентиране на художествените творци към проблемите на социалистическата съвременност. Най-добрите представители на нашата художествена интелигенция създадоха произведения, които правдиво и с порастнало професионално майсторство отразяват основните процеси в живота, израстването на новия човек. Ценни завоевания на българската социалистическа художествена култура, тези творби са потвърждение на правилността и плодотворността на априлската линия на нашата партия, на ленинските принципи за ръководство на литературата и изкуството, на метода на социалистическия реализъм. **(Ръкопляскания.)**

Същевременно следва ясно да се изтъкне, че очерталият се прелом в насочването към проблемите на съвременността все още не е довел до прелом в овладяването на съвременната тема в цялата ѝ историческа мащабност и значимост. Стремежът към правдиво, комунистическо партийно изкуство е налице. Налице е и стремежът да се създават значителни в идейно и художествено отношение произведения за нашето време. Не липсват и таланти в средите на всички поколения творци. Очевидно, главните препятствия по пътя към осъществяване на добрите замисли и стремежи са недостатъчно доброто познаване на живота и недооценката на борбата за високо художествено майсторство.

Радостното е, че тези слабости все по-ясно се осъзнават и от отделните творци, и от техните съюзи, и от Комитета за изкуство и култура като обществено-държавен орган. През последните години сериозна помощ за свързването на творците с живота оказват и партийните, и държавните ръководства на окръзите — едно ново явление, което говори за дълбоката заинтересованост на нашето общество от появата на значителни художествени творби на съвременна тема.

Ние очакваме от българската художествено-творческа интелигенция — верният талантлив отряд на партията, да укрепва и задълбочава връзките с живота на трудовите хора и да повишава своето художествено майсторство, за да ни радва с творби, които мащабно и ярко пресъздават нашето време и с партийна страст утвърждават социалистическия начин на живот — синоним на цялостното превъзходство на социалистическия обществен строй над капитализма, творби — неотразимо оръжие в борбата за тържеството на комунистическите идеи и идеали в умовете и душите на милиони хора у нас и в света! **(Ръкопляскания.)**

Създаването на национални художествени ценности и пренасянето у нас на художествени ценности, създадени от други народи, не е самоцелна дейност. Художествените ценности трябва да стигнат до възможно най-широките народни маси, да станат тяхно достояние, да ги обогатят идейно и духовно. За тази цел при координиращата роля на Комитета за изкуство и култура и с участието на всички творчески и обществени организации и държавни институти е извършена значителна работа и е създадена основа за изработване на **Програма за всенародно естетическо възпитание.** Усилията следва да се насочат към **създаване на действително всенародно движение за естетическо възпитание, към организиране на богата по съдържание и разнообразна по форма естетиковъзпитателна работа, която да дава възможност за активна естетическа изява на всички възрастови групи и в процеса на всички човешки дейности.**

Ние не бихме могли да си представим нашата работа за формиране на социалистическата личност, за развитие на **социалистическия**

Digitized by Google

начин на живот без активното участие на **средствата за масова информация и пропаганда.** Печатът, телевизията, радиото, информационните агенции, книгоиздаването представляват основен канал за разпространение на духовни ценности и за масово политическо въздействие. Те не само информират за събитията в страната и чужбина, не просто отразяват трудовите дела на народа, а непосредствено участвуват в организирането им. Сега у нас се издават 85 централни и окръжни вестници с повече от 5 милиона общ еднократен тираж и 207 списания с общ единичен тираж 3 милиона и 200 хиляди екземпляра. Отпечатани бяха 19 900 книги с общ тираж 230 милиона. Броят на телевизорите достигна повече от 1,5 милиона, на радиоприемниците, транзисторите и радиоточките — около 2 милиона и 700 хиляди, телевизията и радиото имат по 5—6 милиона зрители и слушатели.

Сега задачата е **да се издига по-високо идейното и особено професионално-творческото равнище** на средствата за масова информация. Главна предпоставка за това е правилният подбор и системната подготовка на **журналистическите и редакционно-издателските кадри,** на които партията гледа като на отговорни идеологически работници, като на свои близки помощници. Наложително е също така да се преодолее изоставането в развитието на **материално-техническата база на средствата за масова информация.** През петилетката беше построена нова полиграфична база на Държавната печатница „Георги Димитров" и влезе в строя печатница „Балкан", съоръжени с най-съвременна техника. През миналата година започна строителството на национален радио-телевизионен център. Изгражда се земна космическа станция за включване на страната в системата „Интерспутник". Реши се въпросът за изграждане на съвременен вестникарски комплекс „Работническо дело". През седмата петилетка цялата територия на страната трябва да се покрие с мощен радио- и телевизионен сигнал. Трябва да се реши перспективно и проблемът за хартията.

Тук, от тази трибуна, искаме още веднъж да потвърдим високата оценка на Централния комитет за правилната класово-партийна позиция на нашата журналистика, за нейния активен принос в социалистическото изграждане на страната, в утвърждаването на социалистическия начин на живот. (Ръкопляскания.)

5. Няколко думи за правата и задълженията

Другари,

Както е известно, в класовите общества държавата е орган на господствуващата класа. Никакви буржоазно-демократични форми на управление не могат да изменят този факт. Още от първите си дни, още в най-неразвитата си степен, социалистическата държава е неизмеримо по-демократична и от най-развитата буржоазна демокрация, защото е власт на работническата класа в съюз с най-широките трудови маси, власт на класата, която си поставя за цел не да увековечи своето господство, а да изгради безкласово, комунистическо общество. **(Ръкопляскания.)** Свобода и демокрация, реална свобода и реална демокрация може да има само там, където няма експлоататори и експлоатирани, където средствата за производство са обществена, а не частна собственост. Действителната демокрация, демокрацията за мнозинството от народа, започва от победата на социалистическата революция. **(Ръ-**

Digitized by Google

копляскания.) Нейното развитие е обективно следствие от развитието на социалистическия строй и същевременно — условие за по-нататъшното развитие на обществото по пътя на социализма и комунизма.

Социалистическата демокрация не само предоставя всички права и свободи на гражданите, но и реално ги гарантира. Същевременно тя съдържа в себе си и изискването всеки гражданин да изпълнява на равни основания своите задължения към обществото. Това е безусловно изискване и условие за по-нататъшното развитие и задълбочаване на социалистическата демокрация като неотменима черта на социалистическия начин на живот.

Диалектиката на развитието е такава, че социалистическият начин на живот не се утвърждава отведнъж и не е нещо застинало. В. И. Ленин подчертаваше, че във всяко общество винаги има някакви остатъци от миналото, основи на настоящето и зачатъци на бъдещето. Развитието на новия начин на живот протича в условията на непримирима борба с остатъците от миналото, за все по-пълно утвърждаване на присъщите му черти, за всестранна подкрепа на кълновете на бъдещето.

Във връзка с това **особено внимание заслужава въпросът за социалистическото отношение към труда.**

Едностранчиво и дълбоко неправилно е социалистическият начин на живот и неговото развитие да се свеждат единствено до мащабите и темповете на задоволяване на материалните и културните потребности на народа. В действителност **сърцевина на социалистическия начин на живот, негова същностна черта е социалистическият труд, тази най-важна форма на човешката жизнена дейност.** Това е труд, освободен от експлоатацията и от стихийното икономическо развитие, споявящ в единство личните интереси и интересите на обществото, труд, в който социалистическата личност се самоутвърждава, получава широк простор за изява на своите физически и духовни сили.

Нашето общество е трудово общество. То се гради и развива благодарение на дружния, честен и съзидателен труд на народа. Всичко на тоя свят — от хляба до произведението на изкуството — всичко е плод на човешкия труд. Въпрос на дълг и чест за всеки член на нашето общество е да влива своя труд в труда на народа, за да има правото и щастието да каже: този свят е и мой! **(Продължителни ръкопляскания.)**

IV. Състоянието и задачите на партията

Другарки и другари,

Всички наши успехи са тясно свързани със състоянието и дейността на партията, с нейната способност да поставя и решава назрелите проблеми. С чувство на дълбоко удовлетворение можем да заявим: въоръжена с приетата от Десетия конгрес Програма, нашата родна Българска комунистическа партия отново доказа, че е достоен авангард на българската работническа класа и ръководител на българския народ. **(Продължителни ръкопляскания.)**

Digitized by Google

През целия отчетен период нашата партия — от Централния комитет до първичните партийни организации и техните комитети — живееше със стремежа да организира и провежда своята дейност в духа на решенията на Десетия конгрес, да прилага правилен, ленински стил на работа и ръководство, да утвърждава и развива колективността, политическия и научния подход, размаха и деловитостта, широко да се опира на масите.

Ярка демонстрация на зрелостта, на сплотеността и силата на партията бяха предконгресните отчетно-изборни събрания и конференции. На тях беше направена делова и самокритична равносметка на постиженията и слабостите, сериозно и задълбочено бяха обсъдени предстоящите задачи. Комунистите одобриха единодушно марксистко-ленинската политика на партията, нейните позиции в международното комунистическо движение, дейността на Централния комитет и неговото Политбюро, външната политика на страната. Нашата партия е здраво сплотена и единна от горе до долу, от Централния комитет до първичните партийни организации. Тя е твърдо убедена, че пътят, по който вървим, е единствено правилен. Тя е пълна с решимост да се бори за по-нататъшното провеждане и развитие на априлската линия, за изпълнение на Програмата за изграждане на развито социалистическо общество в България. **(Ръкоплясканя.)**

Задачите, които Единадесетият конгрес ще постави пред страната, предявяват нови изисквания преди всичко към партията-ръководителка, към нейните комитети и организации, към нейните кадри, към всички комунисти.

Позволете ми накратко да се спра на някои актуални и важни въпроси на партийно-организационната и идеологическата работа.

I. Подобряване състава на партията

На първо място, това е нашата неизменна грижа за количествения и качествения състав на партията.

След Десетия конгрес партията нарасна с 90 320 души и достигна 789 796 членове, организирани в 28 850 първични организации. Количественият растеж е съпроводен с редица положителни качествени изменения. Челно място в партийните редове заемат работниците — 41,4 на сто. Увеличи се броят на жените — 27,5 на сто, а само сред новоприетите членове — 36,5 на сто. Радостно явление е и фактът, че близо три четвърти от новоприетите партийни членове са млади хора, до 30 години. Около 70 на сто от комунистите, заети в народното стопанство, работят в отраслите на материалното производство, а почти всеки трети инженерно-технически работник е член на партията.

Сега на преден план излиза работата за по-нататъшното подобряване състава на партията в качествено отношение.

Централният комитет реши след конгреса да се извърши **замяна на партийните членски книжки.** Замяната на книжките е важно политическо, идеологическо и организационно мероприятие на партията и трябва да се превърне в преглед на нашия боен строй. Тя трябва да допринесе за повишаване активността и отговорността на комунистите, за издигане на тяхната марксистко-ленинска съзнателност, на

Digitized by Google

тяхната дисциплина и морал в производството, в обществения живот, в бита. Ние не предприемаме чистка. Но при замяната на членските книжки партийните организации трябва решително да се очистят от ония свои членове, които погазват Програмата и Устава на партията, нарушават партийните принципи и норми, социалистическата законност и с поведението си подкопават политическия и моралния престиж на Българската комунистическа партия.

2. По-нататъшно издигане ролята на първичните партийни организации и на местните партийни органи

Да се издигне по-нататък значението и ролята на първичните партийни организации и на местните партийни органи — такава е втората наша особено важна задача. Първичните партийни организации са навсякъде — в завода, в института, на строежа, в селото, в квартала. Чрез тях партията държи ръка върху пулса на многостранния живот и чрез тях провежда своята всекидневна политическа, организаторска и идейно-възпитателна работа сред трудещите се за осъществяване на своята политика.

През отчетния период партийните организации укрепнаха идейно и организационно и подобриха своята дейност. Те се занимават конкретно и компетентно с най-важните въпроси на производството и на социалния живот на колектива, водят редовен вътрешнопартиен живот, упражняват предоставеното им право на контрол върху административно-стопанските ръководства. Разбира се, все още има и организации, чието присъствие в трудовия колектив не се чувствува достатъчно. В това отношение висшестоящите партийни органи следва да вземат бързи мерки. Главната наша задача обаче сега е по-нататъшното подобряване на работата на всички партийни организации включително и на добре работещите, повишаването на тяхната роля на ръководни политически ядра на трудовите колективи, утвърждаването им като първообраз на бъдещия трудов колектив.

Това може да се постигне само по пътя на по-нататъшното развитие на **вътрешнопартийния живот** върху основата на ленинските норми и принципи, на изискванията на Устава и Програмата на партията. Силата на партията е в съзнателната дисциплина на нейните членове, почиваща върху вътрешното убеждение. Ето защо е необходимо да се подобри значително **индивидуалната работа с комунистите.** Като разгръща вътрешнопартийния демократизъм и свободната обмяна на мнения в духа на партийния устав, партийната организация, партийният колектив трябва постоянно да въздействува върху отделния комунист за израстването му като организатор и възпитател на масите, като личност, която с цялата си дейност и поведение внася партиен дух, класово съзнание и комунистическа нравственост в колектива, в който живее и работи. Индивидуалната работа с комунистите има изключително значение за укрепването на взаимното доверие и единството на живата верига „ръководители—партия—работническа класа—народ".

Digitized by Google

Ние, българските комунисти, с основание се гордеем със своята партия. Сега задачата е партийните организации така да работят с отделните комунисти, че и партията да се гордее с всеки свой член! **(Ръкоплясканя.)**

Другари,

Централният комитет на партията винаги високо е оценявал ролята на местните партийни органи и е полагал грижи за тяхното укрепване и за подобряване на организаторската им дейност. Окръжните, градските и другите местни партийни комитети израснаха и се утвърдиха като компетентни и авторитетни органи на политическото ръководство, техният принос за всестранното развитие на материалния и духовния живот на народа е общопризнат. Те се ползват не само с доверието на партийните организации и на Централния комитет, но и с доверието и признателността на широките трудови маси.

Сега на преден план излиза работата на окръжните комитети за укрепване на общинските партийни комитети с кадри, за поставяне на дейността им върху правилни основи, за превръщането им в действителни политически ръководители на целокупния живот в общината.

На съвременния етап голямо значение придобиват въпросите за стила и методите на работа на местните партийни органи, на техния апарат, на кадрите.

Нужно е още по-ясно да се разграничават функциите на местните партийни органи, особено на окръжните и градските, от функциите на другите органи на социалното управление. Задачата на партийните органи е не да дублират, а да осигуряват условия за разгръщане самоинициативата на държавните, стопанските, обществените органи и организации, да утвърждават чувството им на отговорност за състоянието на работата в техните сектори, самочувствието им на ръководители.

Многостранната партийна дейност става все по-сложна. Вече не е възможно да се ръководи компетентно, ако не се издига постоянно научното равнище на работата на партийния апарат, ако не се усъвършенствува планирането, ако не се подобрява колективността при анализа, изводите и вземането на решения.

Главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната дейност сега е борбата за изпълнението на решенията. Проверката на изпълнението е характерна черта на ленинския стил на ръководство. Ние непрекъснато трябва да издигаме не само уменето да се вземат правилни решения, но и уменето да се проверява и изисква, да се довежда докрай подетата работа. В това отношение следва да се осигури по-тясно взаимодействие на партийните органи, включително контролно-ревизионните комисии на партията, с органите на Комитета за държавен и народен контрол. Да се разшири обхватът и да се повиши взискателността в работата на държавния и народен контрол — това е едната страна на въпроса. Другата — това е партийният контрол върху държавните, стопанските и обществените органи, които следва да отстраняват констатираните слабости и нередности.

Със своята компетентност и взискателност, със своето умение да се опират на кадрите и на трудещите се, с цялостния стил на своята работа партийните комитети все повече трябва да се превръщат в образец за всички органи на социалното управление.

Digitized by Google

3. За кадровата политика и възпитанието на кадрите

Другари,

През отчетния период Централният комитет и местните партийни комитети възпитаха, подготвиха и издигнаха на ръководна работа **значително свежо попълнение от способни дейци** във всички сектори на социалистическото строителство. Последователно се провежда **априлската линия на сплотяване** на кадрите от всички поколения, на доверие към тях, на уважение към техния труд.

Ние високо ценим и дълбоко уважаваме кадрите, закалени в десетилетните борби на партията срещу капитализма и фашизма, за установяването и укрепването на народната власт — кадри, които и сега, заедно с другите поколения отдават всичките си сили, знания и опит в строителството на развито социалистическо общество у нас. **(Продължителни ръкопляскания.)**

Правилно се насочва и управлява **естественият процес на обновяване и растеж** на партийните кадри, на попълването им с нови дейци.

Същевременно ние трябва да си дадем ясна сметка, че при подбора на кадрите **не винаги спазваме изискването за органическо единство между политическите и деловите качества** и в немалко случаи даваме предимство на едната или на другата страна. Нещо повече: продължава да се допуска издигане на хора по признака на роднинството, приятелството, землячеството, личната преданост. Продължава и либерализмът, търпенето на отговорни постове на хора, които са показали, че нямат качества да ги заемат. Слабости се допускат и в борбата против местническия и тясноведомственото подход в дейността на кадрите, който нанася вреди на обществото като цяло.

Кадрите са най-големият капитал на партията, на народа, на страната. Както и да се изменят условията, колкото и да се развива техниката и да се внедряват кибернетичните принципи в управлението, в сила остава и винаги ще остава ленинската постановка: кадрите решават всичко! (Ръкопляскания.) Затова Българската комунистическа партия държи и занапред още по-строго ще държи да се спазват ленинските принципи за подбора, възпитанието и издигането на кадрите, ще ги утвърждава като ненарушимо ръководно начало на кадровата политика и дейност във всички области на живота и на всички равнища.

Някога Ленин казваше, че **работническата класа е нашият главен кадрови резерв**, защото този широк слой притежава пролетарски инстинкт, пролетарско разбиране за дълг. Днешният работник притежава обща и специална култура, които го приближават до равнището на научно-техническите кадри. Ние можем и сме длъжни още по-смело да издигаме на ръководна работа най-добрите представители на най-прогресивната и най-масовата класа в нашето общество.

За да могат кадрите да разгърнат всички свои сили и способности, особено важно е да осигуряваме **последователност в тяхното издигане, стабилност на положението им.** По-голямо внимание следва да се отделя на **кадрите, минали през низова практическа работа**, през заводите, аграрно-промишлените комплекси, през местните партийни и държавни органи. Този подход трябва да се съчетава с **демократичното начало** — изборността и постепенното въвеждане на конкурса при издигането и назначаването на стопански и административни длъжности, съобразяването с мнението на колектива, със становището на партий-

Digitized by Google

ната организация. Само така ние можем да се предпазим от вредните последици на субективизма, прибързаността, случайността в издигането на кадри — опасност, от която, както показва животът, не сме застраховани.

Партията и занапред ще обгражда кадрите с доверие и уважение, ще укрепва тяхното самочувствие и техния авторитет. Доверието и уважението обаче са неотделими от личната отговорност на кадрите за поверената им работа. Те се завоюват и поддържат с цялостната дейност, а не се дават веднъж завинаги, не са „зестра" за минали заслуги. **Взискателността** е необходимо условие и за растежа на самите кадри. Липсата на взискателност, безотговорността са главната причина за това, че у нас все още се срещат дейци, които се възгордяват и самозабравят, нарушават партийния морал и законите, злоупотребяват с гласуваното им доверие, с дадените им права, с поверената им власт. Към такива хора не трябва да се проявява никакъв либерализъм, никакво снизхождение. Те следва **решително да се отстраняват от ръководни длъжности** и това трябва да се върши не само в интерес на работата, но и в интерес на правилното възпитание на кадрите. **(Ръкоплясканя.)**

В своята работа с кадрите, независимо от сектора, в който те се намират, партийните комитети и партийните организации трябва още по-настойчиво да възпитават силно чувство на отговорност пред партията и обществото — отговорност за своите лични действия и за колектива, който ръководят; творческо отношение към проблемите, самоинициатива, размах и деловитост, нетърпимост към рутината и застоя, постоянна грижа за повишаване на професионалната, политическата и общокултурната подготовка; единство между думите и делата, скромност и простота в държанието, непосредственост в общуването с хората.

Нашата партия разполага с голяма армия от предани, висококвалифицирани, енергични и авторитетни ръководители от социалистически тип, единни и сплотени около Централния комитет, способни успешно да осъществяват на дело партийните решения. На тях Централният комитет и цялата наша партия изказват своето пълно доверие и своята благодарност за честния и всеотдаен труд, за техния голям дял в уважението и обичта, с които нашият народ обкръжава Българската комунистическа партия! **(Продължителни ръкоплясканя.)**

4. За боева и ефективна идеологическа работа

Другари,

Периодът след Десетия конгрес беше особено плодотворен за идеологическия фронт на партията. Изпълнена беше програмната задача да се създаде научнообоснована стратегия на идеологическата работа в етапа на изграждане на развито социалистическо общество. Разгърна се многостранна дейност за преустройство на идеологическата работа и най-тясното ѝ свързване със задачите на социалистическото строителство и възпитанието на новия човек.

Въпреки очерталия се подем в идеологическата дейност на партията все още съществуват редица слабости. Очевидно необходими

Digitized by Google

са по-нататъшни енергични усилия, за да се доведе докрай преустройството й.

Нашата партия винаги е отделяла изключително внимание на теоретическата подготовка на своите членове, на овладяването на марксистко-ленинското учение, без което комунистите не могат да изпълняват своята авангардна роля в социалистическото строителство и в борбата против буржоазната идеология. Ние имаме изпитана система за повишаване марксистко-ленинското образование на комунистите и безпартийния актив, а от две години действува и стройна система за икономическо образование на ръководните и изпълнителските кадри. През настоящата учебна година в партийната просвета са участвували близо 940 000 комунисти и безпартийни, а в системата за икономическо образование — над 1 милион души.

Какво е нужно сега?

Нужно е да се издига идейно-теоретическото равнище на пропагандата на марксизма-ленинизма, като се повишава теоретическата и методическата подготовка на пропагандистите и се засилва самостоятелната работа над произведенията на класиците на марксизма-ленинизма, над документите на конгресите и пленумите.

Нужно е изучаването на марксизма-ленинизма да се свързва тясно с политиката на партията и практическите задачи на трудовите колективи, с актуалните вътрешни и международни събития, с историята и опита на нашата партия, на международното комунистическо движение.

Нужни са специални грижи за марксистко-ленинското образование и възпитание на младите комунисти и комсомолците, от които партията, социалистическата държава и обществените организации черпят бъдещи кадри.

В центъра на масово-политическата работа трябва да застане борбата за изпълнение социално-икономическата програма за седмата петилетка. Организацията, съдържанието, формите и методите на политическата агитация следва да бъдат насочени към една цел: главната стратегическа задача — рязкото повишаване на ефективността на икономиката и качеството на продукцията — да стане кръвно дело на всеки труженик. Това изисква не само широка политическа и разяснителна работа в трудовите колективи, но и работа с отделния човек.

Решително трябва да се преодоляват проявите на технократизъм, на пренебрежение към идейно-политическото съдържание на стопанската и административната дейност. Винаги, когато се вземат важни решения, засягащи интересите на широките маси, трябва предварително да се отчита техният политически и възпитателен ефект и да се предприемат мерки за разясняването им.

Особено важно значение за успеха на масово-политическата работа има участието на ръководните партийни, стопански и административни кадри, на всички комунисти в разясняването на задачите както в общи акции, така и в индивидуалната работа и всекидневното общуване с хората. Не бива да се допуска каквото и да е подценяване на индивидуалната работа с отделния труженик. Няма по-пряк път до сърцето и душата на човека от личното общуване и задушевната беседа.

Нашият идеологически фронт в своята цялост има една стара, но неостаряваща изключително важна задача: **да води безкомпромисна настъпателна борба против буржоазната идеология. (Ръкоплескания.)** Животът непрекъснато потвърждава правилността на постановката на великия Ленин: „Въпросът стои **само така:** буржоазна или социалистическа идеология! Средно положение тук няма... Ето защо **всякакво** омаловажаване на социалистическата идеология, **всякакво отдале-**

Digitized by Google

чаване от нея означава заедно с това засилване на буржоазната идеология" (В. И. Ленин, Съч., т. 5, стр. 398—399). Както е казано и в Програмата на нашата партия, в съвременните условия борбата между идеологиите все повече се превръща в един от стратегическите плацдарми на класовата борба, на двубоя между двата свята.

Значението на идеологическата борба нараства с утвърждаването на мирното съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй. Принуден да се примири с изменението на съотношението на силите, **империализмът търси реванш в областта на идеологическата борба.** Той се стреми да деформира социалистическото обществено съзнание в нашите страни, да активизира национализма, антисъветизма, съвременните превъплъщения на опортюнизма, за да разбива единството на световното комунистическо и работническо движение, фронта на антиимпериалистическите сили.

На тази тактика на империалистическата пропаганда ние ще даваме още по-решителен отпор, като подобряваме работата и координацията между всички идеологически звена, своевременно и задълбочено изследваме действията на противника и им противопоставяме комунистическите възгледи, успехите на реалния социализъм, предимствата на социалистическия начин на живот.

Най-ефективно се води борбата срещу идеологическия противник, когато, своевременно, от позициите на творческия марксизъм-ленинизъм се разработват **актуалните проблеми на социалистическото строителство и международното развитие.** Ние очакваме от нашите учени-обществоведи да полагат по-големи усилия за изследване на основните политически, икономически, социални и идеологически проблеми на нашето развитие, проблемите на изграждането на материално-техническата база на социализма и международната социалистическа интеграция, развитието на обществените отношения, формирането на единната общонародна социалистическа собственост, социално-класовите изменения, нарастващата ръководна роля на работническата класа и комунистическата партия, възпитанието на новия човек. Нужни са ни задълбочени изследвания върху проблемите на научно-техническата революция и нейните последици, социалното управление, усъвършенстването на социалистическия начин на живот, борбата срещу буржоазната идеология, антимарксистките и немарксистките възгледи. Специални грижи са нужни за развитието на **марксистко-ленинската философия** като най-обща методология, за философско разработване проблемите на строителството на новото общество, на човека и неговото взаимоотношение с обществото, на закономерностите на съвременната епоха.

Борбата между комунистическата и буржоазната идеология не се ограничава в рамките на отделните страни. Поради това **ние приветствуваме като голям успех засилването на идеологическото сътрудничество между страните от социалистическата общност.**

Идеологическият фронт в България — от обществените науки до литературата и изкуството — е монолитен и тясно сплотен около партията и нейния Централен комитет. Със своето неотразимо въздействие върху умовете и душите на хората, и особено на младото и подрастващото поколение, той дава неоценим принос в работата и борбата на партията за изграждане на развито социалистическо общество, за възпитанието на новата човешка личност. В тясно сътрудничество с идеологическите фронтове на Съветския съюз и другите братски социалистически страни, с международното комунистическо движение нашият идеологически фронт активно участвува и в бъдеще все по-активно ще участвува в общата борба против буржоазната идеология, в могъщото настъпление на комунистическите идеи по целия свят. **(Продължителни ръкоплясканя.)**

Digitized by Google

Другари,

През отчетния период Българската комунистическа партия завоюва огромни успехи във всички области на социалистическото строителство. Със своята вярност към марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм, със своята творческа теоретическа, организаторска и ръководна дейност, със своята преданост към интересите на народа Българската комунистическа партия още повече се утвърди като ум и движеща сила на общественото развитие, разшири и задълбочи връзките си с работническата класа и всички слоеве на трудовия народ, увеличи своя авторитет в международното комунистическо и работническо движение и сред най-широките прогресивни кръгове на народите, които търсят своя път към нов, по-добър и по-щастлив живот, към социализма и комунизма.

От високата трибуна на Единадесетия конгрес Централният комитет изказва своята сърдечна благодарност на могъщата армия от комунисти, на първичните партийни организации, на партийните комитети, на контролно-ревизионните и ревизионните комисии, на партийните кадри в държавните, стопанските и обществените органи и организации, на всички наши другарки и другари, които със своя всеотдаен труд и с цялостното си поведение създават силата и обаянието на гордото име „български комунист", силата и обаянието на нашата родна и любима Българска комунистическа партия! **(Продължителни ръкоплясканя.)**

V. Непосредствената историческа задача на Българската комунистическа партия — развитото социалистическо общество и подготовката за постепенен преход към комунизма

Другарки и другари,

В тезисите на Централния комитет на партията, публикувани за всенародно обсъждане преди Единадесетия конгрес на партията, е направен опит да се конкретизират задачите, очертани от Програмата на партията, и да се осветли развитието на икономиката, научно-техническият прогрес, жизненото равнище, партията и други области на обществената дейност не само до 1980 година, но и за по-продължителен период — примерно до към 1990 година.

Когато разработвахме Програмата на партията, ние изхождахме от положението, че при благоприятни международни условия нашият народ ще изгради в основни линии развитото социалистическо общество в Народна република България за един по-продължителен пе-

Digitized by Google

риод от около двадесет години, след което ще започне постепенният преход към комунизма. Тогава, преди 5—6 години, това беше само прогноза. Сега, когато отчитаме постигнатото от Десетия конгрес насам и хвърляме поглед в близкото бъдеще, ние се убеждаваме, че това е реална задача.

Разбира се, никой от нас не си прави илюзията, че развитото социалистическо общество ще бъде изградено и постепенният преход към комунизма ще започне в резултат на автоматичното действие на обективните обществени закони. Строителството на зрелия социализъм и постепенният преход към комунизма са естествено-исторически процес на постепенно преминаване от по-нисш към по-висш етап на общественото развитие. Но темповете на това преминаване, изборът на неговите най-ефективни форми, пътища и средства в решаваща степен зависят от субективния фактор, от нашето умение максимално да използваме предимствата на социалистическия строй, правилно да ръководим и насочваме обществените процеси, да мобилизираме усилията, опита и творчеството на трудовите маси.

Перспективите, които се очертават по нашия път към комунизма, стават и ще стават действителност, защото начело на борбата за подобър, за по-честит живот на народа върви Българската комунистическа партия, партията на Димитър Благоев и Георги Димитров, изпитаният боеви авангард на работническата класа, на всички трудещи се у нас. Тези перспективи стават и ще стават реалност, защото партията е въоръжена с марксистко-ленинската теория, теорията, която ѝ позволява научно да разработва генералната линия на развитие, научно да ръководи всестранния обществен прогрес. Тези перспективи стават и ще стават действителност, защото с партията на българските комунисти уверено вървят трудовите маси от града и селото, които отговарят с безгранично доверие и синовна любов на нейната вярност и безпределна преданост на народните интереси.

Партията никога не е криела от народа, че пътят, който в недалечно бъдеще ще изведе България към зрялото социалистическо общество и постепенния преход към комунизма, не е гладък, че по него има и ще има трудности и препятствия. Новото винаги се ражда, расте и укрепва в борба със старото, отживялото. Нито едно голямо дело, а още по-малко такова велико дело в историята на нашия народ, не би могло да бъде сътворено без преодоляване на трудности. Това са неизбежните трудности на растежа, трудности, свързани с липсата на достатъчен опит или със стари представи и начин на мислене, с инерцията и консерватизма. Борбата с тези трудности още повече издига отговорността на партията пред народа. Но у нас мало и голямо знае, че Българската комунистическа партия никога не е бягала от отговорност, никога не се е огъвала в борбата за защита на народните интереси. И сега нашата партия, възмъжала и устремена напред, зове нашия народ на всеотдаен труд и борба за нови завоевания в икономиката, в образованието и науката, в изкуството и културата, в повишаване на материалното и културното благосъстояние. **(Ръкопляскания.)**

Периодът до 1990 година ще бъде период на нови, дълбоки качествени и количествени натрупвания във всички сфери на нашето обществено развитие. Тези натрупвания ще доведат постепенно до изграждането на материално-техническата база на социализма, до по-нататъшното усъвършенствуване на обществените отношения, до многостранното развитие на личността. В основни линии Народна република България ще стане страна на зрелия социализъм, най-високия и последен етап в развитието на социализма като първа фаза на комунистическата обществено-икономическа формация.

Digitized by Google

За да протича този процес планомерно и ефективно, при най-голяма икономия на време, което има съществено значение и от вътрешна гледна точка, и от гледна точка на съревнованието между двете обществено-икономически системи, необходими са значителни грижи и внимание от страна на партията и трудещите се за разрешаването на някои особено важни проблеми на изграждането на развитото социалистическо общество.

Първият проблем, който заслужава нашето особено внимание, е проблемът за пълното изграждане на материално-техническата база на социализма.

Известно е, че в процеса на строителството на зрялото социалистическо общество материално-техническата база на социализма се доизгражда и получава всестранно развитие. Това е една от обективните закономерности на този етап. Материално-техническата база на социализма е определящата материална предпоставка, за да се премине постепенно към висшата фаза на комунизма. Нашата страна има големи завоевания в решаването на този проблем. Усилията трябва да бъдат насочени не само към мощното развитие на народностопанския комплекс, но и към нови качествени промени. Задача от първостепенна важност е да се осигури по-нататъшна концентрация на промишленото производство и интензификация на народното стопанство, все по-широко да се внедряват комплексната механизация и автоматизация, а впоследствие — постепенно и комплексната автоматизация, да се въвеждат нови технологии, гарантиращи висока производителност на труда. С една дума **необходимо е да доизградим и развиваме материално-техническата база на социализма върху качествено нова основа, върху основата на най-новите и перспективни постижения на научно-техническата революция.**

Вторият проблем се отнася до развитието на главната производителна сила — човека, който изгражда и поставя в действие материално-техническата база и без труда на когото и най-съвършената техника би била мъртва.

В своята дейност за формирането и развитието на новия човек, труженик на социализма и бъдещ строител на комунизма, партията държи сметка преди всичко за протичащите вътрешни изменения в работническата класа, класата на селяните-кооператори и интелигенцията, а също за междукласовите изменения, които в своята съвкупност водят до **постепенното създаване на социалната еднородност на обществото.** А социалната еднородност е необходимо условие за богатството на човешката природа. Този процес е израз на една от основните закономерности на изграждането и развитието на зрелия социализъм и прехода към комунизма.

Ние и занапред ще обръщаме най-голямо внимание на промените в социалната природа, характера на труда, съзнанието, душевността и поведението на тружениците на социализма, които ще настъпват върху основата на интензификацията на икономиката, усъвършенстването на аграрно-промишлените и промишлено-аграрните комплекси, взаимопроникването и постепенното сливане на двете форми на социалистическа собственост, развитието на образованието и културата. Партията ще създава условия за правилното регулиране на тези класово-социални промени, за утвърждаване и развитие на **новите по своя характер отношения между тружениците на социализма,** отношения на другарство и сътрудничество, на колективизъм и взаимопомощ. Тези отношения представляват не само важен отличителен белег на социализма, те не само ще се развиват и обогатяват в процеса на по-нататъшното

Digitized by Google

ни движение към комунизма, но те са и един от мощните фактори за неговото ускоряване. В хода на това движение постепенно ще се решава сложният и исторически по своето значение **процес на преодоляване на съществените различия между града и селото, между физическия и умствения труд.**

В Програмата на партията се изтъква, че „преодоляването на класово-социалните различия и засилването на общите черти у тружениците на социализма са две страни на единния процес на постепенното формиране на многостранно развита личност".

Вярно е, че у нас все още има отделни граждани, които по силата на редица обстоятелства са повече или по-малко чужди на социалистическата съзнателност. Но на сегашния етап ние можем да кажем с пълно основание, че в резултат на обективните изменения в обществото и на възпитателната дейност на партията **преобладаващият тип личност в страната е социалистическата личност. (Ръкоплескания.)** Същевременно обаче общокултурното равнище на хората още не е на необходимата висота, а в тяхната нравственост, в тяхното поведение често пъти има прояви, които противоречат на изискванията на социализма. Ето защо сега пред нас стои практическата задача да се обхванат в процеса на формирането на социалистическата личност и нейното многостранно развитие всички трудещи се, особено подрастващите поколения, да се води борба срещу остатъците от миналото във възгледите и поведението на хората.

Главното в този процес е **да се засилва социалната активност на труженика на социализма и особено неговото творческо участие в трудовата дейност,** в създаването на нови материални и духовни блага. А тъкмо тук, в отношението към труда, все още има много и много да се желае. Ние например не можем в никакъв случай да бъдем доволни от сегашното състояние на **дисциплината.** Продължава нарушаването на трудовата, плановата, договорната и финансовата дисциплина, а към нарушителите се проявява снизхождение и либерализъм. Въпросът за дисциплината не е просто икономически въпрос. В него се проявява степента, до която е достигнало изграждането на социалистическата личност, равнището на нейната съзнателност и отговорност пред себе си и обществото и в крайна сметка — нейното отношение към социалистическия строй.

Същото трябва да се каже и за **отношението към социалистическата собственост.** Социалистическата собственост е основата, върху която се създават и умножават материалните и духовните ценности на социалистическото общество. Върху нея се градят новите по своя характер отношения между хората, отношения на другарско сътрудничество и взаимопомощ. Тя самата е плод на дружните усилия и упорития труд на освободените от експлоатация трудови хора от града и селото. **Социалистическата собственост е основа на основите на социалистическия строй.** По пътя на своето развитие и усъвършенстване, по пътя на все по-плътното сближаване и сливане на държавната и кооперативната собственост тя се превръща в единна социалистическа собственост, за да прерасне впоследствие постепенно в комунистическа. Това е обективна закономерност, за проявлението на която ние сме длъжни да създаваме най-благоприятни условия.

И тъкмо затова партията и държавата, тружениците на социализма полагат и трябва да полагат най-големи грижи за укрепване и развитие на общонародната и кооперативната социалистическа собственост, за издигане на тяхното равнище, за непрекъснатото им усъвършенстване. Същевременно това ни задължава да не се примиряваме и в най-малка степен с каквито и да е прояви на разхищение на социалистическата собственост, на посегателство върху нея, каквито

Digitized by Google

случаи, за съжаление, се срещат у нас. Не е тайна, че такива прояви има и в предприятия, и в аграрно-промишлени комплекси, и в строителството, и в сферата на обслужването. Някои хора, поради пренебрежително и нехайно отношение, нанасят сериозни вреди на общонародното богатство, а други, от престъпни подбуди, направо посягат върху плодовете на труда на народа. Тези прояви са несъвместими със социалистическия морал и със законите на социалистическото общежитие, те вредят както на общонародните, така и на личните интереси на тружениците на социализма. Те трябва решително да се пресичат и да се изтребят из корен. **(Ръкоплясканя.) Социалистическата собственост в двете ѝ форми е свещена и неприкосновена. Тя е общонародно благо. (Ръкоплясканя.)**

Изграждането на развития социализъм и постепенният преход към комунизма изискват **всеки работоспособен член на обществото да се труди според своите знания и способности, да повишава производителността на труда, съзнателно и творчески да изпълнява поставените задачи.** Във връзка с това е нужно да продължава да се усъвършенствува използването на **материалните и духовните стимули,** тяхното правилно съчетаване. Както ясно са подчертавали класиците на марксизма, трудът при социализма се възнаграждава и растящите потребности на хората се задоволяват въз основа на **социалистическия принцип на разпределение „От всекиго според способностите — всекиму според труда“.** Количеството и качеството на полагания труд — такова е и трябва да бъде основното мерило при определяне на работната заплата, на доходите на трудещите се.

Едновременно с това ще продължават да се увеличават **обществените фондове за потребление** в съответствие с развитието на производителните сили и повишаването на производителността на труда, с увеличаването на общественото богатство.

Социалистическият принцип на разпределение ще продължава да играе основна роля и при зрелия социализъм, и в прехода към комунизма, т. е. дотогава, докато изживее себе си, или с други думи — докато бъдат създадени обективните и субективните условия за преминаване към **комунистическия принцип „От всекиго според способностите — всекиму според потребностите“.**

За това обаче ще бъде необходим продължителен период от време, когато ще се изгради материално-техническата база на комунизма, ще се създаде безкласово общество, производствените отношения ще се основават върху единната комунистическа собственост, а трудът за благото на обществото ще стане първа жизнена потребност, осъзната необходимост. Както изтъква Маркс, „Отношенията на разпределение съответствуват на исторически определени, специфични обществени форми на производствения процес и на отношенията, в които влизат помежду си хората в процеса на възпроизводството на своя човешки живот, и възникват от тези форми и отношения“. (К. Маркс и Фр. Енгелс. Съч., т. 25, част втора, стр. 428.) А това означава, че на комунистическия начин на производство ще съответствува и комунистически принцип на разпределение.

Задача с огромно значение за развитието на зрелия социализъм и създаването на условия за постепенното преминаване към висшата фаза на комунизма е **изкореняването на буржоазните отживелици в морала, съзнанието и поведението на труженицте на социализма, в нашата социалистическа действителност.** Многостранното развитие на личността е органически свързано с необходимостта да се разгръща по-нататък борбата срещу отрицателните явления в нашия живот.

Разбира се, положителните качествени и количествени изменения вътре в страната и на международната арена все повече ще ограничa-

Digitized by Google

ват и ще ликвидират условията за поява и проява на чужди на социализма възгледи и действия у нас и ще стесняват възможностите за проникване на буржоазно влияние отвън. Но борбата срещу отживелиците не е стихиен процес, тя изисква активно и безкомпромисно участие на субективния фактор. Това е същевременно борба за разпространение и утвърждаване на социалистическите добродетели, за укрепване и развитие на най-ценните черти на социализма, за духовното извисяване на труженика на социализма.

Третият проблем се отнася до необходимостта от широко разгръщане на критиката и самокритиката в цялото ни общество.

Критиката и самокритиката са обективна закономерност на социалистическото развитие. При социализма те се разгръщат в условията на неантагонистическа социална структура на обществото, на единство на коренните интереси на всички класи и групи върху основата на историческите цели на работническата класа. Това превръща критиката и самокритиката в необходимо и ефикасно средство за своевременно откриване на назряващите проблеми, за преоценка на остаряващите форми и механизми в обществения живот, за преодоляване на старото и стимулиране на новото, за борба с отклоненията от социалистическите норми. Маркс подчертава, че пролетарските революции за разлика от всички предшествуващи ги революции „непрекъснато критикуват сами себе си" (К. Маркс, Ф. Енгелс. Съч., т. 8, стр. 120). **Без да се самокритикува, социалистическото общество не може да се обновява.** Поради това степента на развитие на критиката и самокритиката е критерий за зрелостта на самото социалистическо общество.

Като поставя задачата да се създават условия за разгръщане на тази обективна закономерност, която с прехода към комунизма ще има да играе все по-важна роля, партията напомня, **че каквито са критиката и самокритиката в партийните организации, такива ще бъдат те и в останалите сфери на обществения живот.** Освен това необходимо е да се осъзнае, че без инициативата, примера и всестранната подкрепа от страна на ръководните органи никаква критика и самокритика не е възможна.

Огромно значение в това отношение имат средствата за масова информация. На тях трябва да се дават много по-големи права да критикуват и да изискват от критикуваните отговор и практически действия. Естествено, става дума за критика, която се прави въз основа на напълно достоверни факти и в духа на партийната политика.

Четвъртият проблем, на който партията ще отдава нарастващо внимание, е разширяването и задълбочаването на интеграцията ни с братските социалистически страни, последователното прилагане на курса за всестранното сближаване на Народна република България със Съюза на съветските социалистически републики.

Проява на историческия процес на интернационализация на производството, социалистическата интеграция има характер на обективна закономерност при изграждане на зрелия социализъм и постепенното преминаване към комунизма. Без развитието и задълбочаването на интеграцията със социалистическите страни и преди всичко със Съветския съюз не е възможен ускореният прогрес на страната.

Колкото повече успехи се постигат в развитието на производителните сили и в научно-техническия прогрес в страните на социалистическата общност, толкова повече се засилва естествената необходимост от интеграция. В същото време се създават все по-благоприятни условия за нейното действително и най-последователно осъществяване. Изключително голяма в това отношение е ролята на съзнателната и

Digitized by Google

целенасочена дейност на марксистко-ленинските партии в социалистическите страни. По наше мнение, на сегашния етап придобива голямо значение разработването и съгласуването на стратегията на социално-икономическата политика на страните — членки на СИВ, за по-дълга перспектива, която да отрази основните тенденции на всяка страна и на общността като цяло.

Процесът на всестранно сближаване и интеграция със Съветския съюз, на задълбочаване на сътрудничеството и интеграционните връзки с другите социалистически страни е важен фактор за повишаване на обществената производителност на труда и ефективността на цялата икономика. Този процес поставя пред нас важни теоретически и практически въпроси, свързани с управлението на народното стопанство, със създаването на синхронизирани нормативни системи, със съдържанието на възпитателната дейност. Ние очакваме от нашите учени, от специалистите в тази област нови теоретически изследвания, които да дадат отговор на проблемите, произтичащи от развитието на интеграцията, да обобщят натрупания опит и да подпомогнат всестранното разгръщане на този обективен процес.

Петият проблем се отнася до класово-партийното, патриотичното и интернационалистическото възпитание на народа и младежта.

Обективните процеси, които се извършват в живота на страната и на световната социалистическа общност, създават условия и водят към качествени изменения в съдържанието както на патриотизма, така и на интернационализма.

Днес нашият патриотизъм вече не е просто любов към родината, а любов към **социалистическата родина,** към **социалистическа** България, т. е. — **социалистически патриотизъм,** в който органически се съдържа и комунистическата идейност, и произтичащият от нея интернационализъм.

Интернационализмът също претърпя и търпи качествени изменения. След възникването на революционното работническо движение **интернационализмът придоби определен класов характер,** ясно формулиран в знаменития лозунг на Комунистическия манифест: „Пролетарии от всички страни, съединявайте се!“ След победата на Октомврийската революция пролетарският интернационализъм включи в себе си като характерна черта **братската солидарност със Съветския съюз** — първата държава на работниците и селяните. „Пробен камък“ — така нарече Георги Димитров отношението към великата страна на Ленин — надеждата на трудовото човечество, опората на световния революционен процес. **(Продължителни ръкоплясканя.)**

Втората световна война доведе до нов пробив в света на капитала. Върху основата на пролетарския интернационализъм възникна **социалистическият интернационализъм като израз на общите интереси на работническата класа и народите на страните със социалистически обществен строй.**

Разгръщането на социалистическото строителство, интеграционните процеси в отбраната и икономиката, в науката и културата, в идеологията и политиката укрепиха и задълбочиха единството и сплотеността на страните от Съвета за икономическа взаимопомощ и Варшавския договор. При навлизането в етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас и особено след приемането на новата Програма на БКП в патриотичното и интернационалистическото съзнание на нашия народ възникнаха и се развиха съществени изменения, **започна процес на постепенно взаимопроникване и срастване**

Digitized by Google

на социалистическия патриотизъм и социалистическия интернационализъм.

Този процес най-ярко се проявява в отношението към Съветския съюз — историческото ядро, около което кристализира социалистическата общност. В сферата на българо-съветските взаимоотношения ние вече можем определено да говорим за **качествено ново патриотично и интернационалистическо съзнание на българския народ, за възникване и утвърждаване на нов тип патриотизъм, при който любовта към България и любовта към Съветския съюз взаимно се допълват и обогатяват и все повече се сливат в едно чувство, в единно съзнание. (Продължителни ръкоплескания.)**

Българската комунистическа партия и занапред последователно и неотклонно ще укрепва братската българо-съветска дружба, дружбата и сътрудничеството с народите на социалистическата общност, с комунистите и всички прогресивни сили в света, ще формира у всички български граждани високо развито класово-партийно, патриотично и интернационалистическо съзнание като една от най-характерните черти на социалистическата личност. **(Ръкоплескания.)**

Другарки и другари делегати,

Такива са главните резултати от изпълнението на решенията на Десетия партиен конгрес. Такива са основните проблеми и задачи, които стоят пред нас в по-нататъшното изграждане на развито социалистическо общество.

Всичко постигнато е дело на героичната работническа класа, на самоотвержените труженици в селското стопанство, на народната интелигенция, дело на неуморния труд на стотиците хиляди комунисти, на милионите труженици на социализма от града и селото.

Всичко постигнато е плод на несъкрушимото единство и братското сътрудничество с великия съветски народ, с народите на страните от световната социалистическа общност, плод на пролетарския интернационализъм, на единството и сплотеността на международното комунистическо и работническо движение, чийто верен отряд е Българската комунистическа партия.

В дните, когато се навършват двадесет години от историческия за партията и страната Априлски пленум на ЦК на БКП, отправяйки поглед назад, ние можем да изкажем дълбоко удовлетворение от изминатия път. Постигнатите плодотворни резултати във всички области на нашето обществено-политическо, икономическо и културно развитие потвърдиха безусловно правилността и жизнеността на априлската линия на партията. Тази линия, линия ленинска, линия творческа, е доразвита и въплътена в Програмата на партията, утвърдена от Десетия конгрес. **(Ръкоплескания.)**

Сегашният, Единадесетият партиен конгрес, е призван да конкретизира Програмата и да разработи в нейния дух задачите за следващия период. Изпълнението на тези задачи ще ни доближи още повече до непосредствената историческа цел на Българската комунистическа партия. Едновременно с изминаването на този път в недрата на нашето социалистическо общество все повече ще възникват и укрепват елементи, присъщи на комунистическата фаза, ще се утвърждават и разгръщат предпоставките за постепенен преход към изграждане на комунизма. Между по-нататъшното развитие на социализма и строителството на комунизма няма непроходима стена, няма обществен вакуум. Това е единен непрекъснат процес, закономерно преминаване от нисшата към висшата фаза на комунистическото общество. Очевидно конкретните въпроси на този преход ще бъдат предмет на следващи конгреси на нашата партия.

Digitized by Google

Другарки и другари,

Съзнанието, че ние сега не само изграждаме развития социализъм, не само повишаваме жизненото равнище на народа, но същевременно създаваме все повече материални и духовни предпоставки за по-богат и по-щастлив живот на идните поколения, които ще изграждат комунизма, умножава нашите сили. Това съзнание е мощен стимул в понататъшната ни работа и борба за осъществяване на партийните предначертания.

От трибуната на конгреса призовавам всички вас, скъпи другарки и другари, партийните организации, всички членове на славната Българска комунистическа партия, нашите верни съюзници — сдружените земеделци, всички труженици на социализма в скъпата ни Татковина на неуморен съзидателен труд за изпълнение решенията на Единадесетия партиен конгрес, за благото на народа, в името на нашия светъл и безсмъртен комунистически идеал! **(Бурни продължителни ръкопляскания.)**

Да живее героичната партия на българските комунисти, безпределно вярна на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм! **(Всички стават прави. Бурни ръкопляскания, възгласи „БКП", „БКП"!)**

Да живее нашият народ — самоотвержен строител на развитото социалистическо общество! **(Бурни продължителни ръкопляскания.)**

Да живее великият Съветски съюз и неговият боен авангард — Комунистическата партия на Съветския съюз, знаменосецът на нашата епоха! **(Бурни, дълго нестихващи ръкопляскания, възгласи „КПСС!", „КПСС!", „Вечна дружба".)**

Да живеят и крепнат единството и дружбата на народите от социалистическата общност, на великата армия на комунистите в света, на всички сили, които се борят за мир, за свобода, демокрация и социален прогрес! **(Бурни продължителни ръкопляскания.)**

Да пребъде във вековете нашето победоносно марксистко-ленинско учение! **(Бурни ръкопляскания.)**

Да живее комунизмът! **(Дълго нестихващи овации, възгласи „Ура" и „С БКП напред!".)**

Digitized by Google

ИДЕИ И ОБРАЗЦИ НА ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО

„Най-важният извод за нас е — и занапред, както досега, да се равняваме по КПСС, за да вървим в единен строй към общите заветни цели".

Тодор ЖИВКОВ

Неповторими ще останат в нашите мисли и чувства вълнуващите дни на XXV конгрес на КПСС. Неповторими с личното съпричастие на милиони комунисти и борци от планетата към тържеството на идеите и делата на ленинската партия. Дни предпролетни, светли, оптимистични. Нова, широка глава в историята е открита...

• • •

Ленинският курс на Партията в Отчетния доклад на Централния комитет получи всеобщо одобрение и подкрепа. Конгресните документи са органическа сплав от революционна теория и революционно творчество. Докладът на генералния секретар на Централния комитет Леонид Брежнев, разработен от последователни марксистко-ленински позиции, издигна нови положения, обобщения и изводи, които делегатите и представителите на комунистическите и работническите партии оцениха като изключително важен принос в теорията и практиката на научния комунизъм и партийното строителство. Очертана е икономическата стратегия на политическата линия и конструктивната програма за развитието и дейността на КПСС и Съветската страна на съвременния етап от комунистическото строителство. Определени са целите и задачите на по-нататъшната борба за мир и международно сътрудничество, за разгръщане на световния революционен процес. **Отчетът и работата на целия конгрес придоби значението на висш образец на колективен научен анализ и обобщение на колосалния опит от политическата, организаторската и идеологическата работа на Комунистическата партия.**

Digitized by Google

* * *

Изключително е значението на издигнатите принципиални постановки за партийното строителство, за закономерностите на развитието на КПСС като политически вожд на работническата класа, на трудещите се и на целия съветски народ.

От огромно принципиално значение за комунистическите партии от социалистическите страни като ръководни политически сили на обществото са проблемите, разработени в отчета и изказванията на конгреса за по-нататъшното развитие на КПСС в условията на развития социализъм. Значимостта на тези положения и постановки се обуславя от обстоятелството, че се отнасят за ръководната роля на Комунистическата партия в условията на историческия етап на развития социализъм. Те разкриват действието на закономерности на бъдещето с голямо теоретическо и практическо значение за партиите, работещи при друга степен на общественото развитие.

Изтъквайки изключителния интерес към XXV конгрес на КПСС, др. Т. Живков заяви пред XXI отчетно-изборна конференция на Пловдивската окръжна партийна организация: „...и това е понятно, защото това беше конгрес на Партия, която първа доведе работническата класа в своята страна до победоносна пролетарска революция, а сега уверено първа прокарва пътя към комунистическото бъдеще... която по общо признание е умът, честта и съвестта на нашата епоха..."

Теоретически и практически интерес поражда постановката на XXV конгрес за растежа и работата за подобряване на качествения състав на Комунистическата партия.

Растежът на числения състав конгресът разгледа като **обективна тенденция,** произтичаща от общите закономерности в развитието на социалистическото общество и от специфичните вътрешни закономерности в саморазвитието на Партията, които комплексно обуславят непрекъснато нарастващата ѝ ръководна роля и авторитет в комунистическото строителство. Посочената тенденция има обективно значение, от което следва изводът, че партийните органи и организации съобразяват своята практическа дейност с нейните изисквания, не я пренебрегват или изкуствено преувеличават. Конгресът не определя съотношения и количествени критерии, а отново потвърждава изпитания ленински принцип: **подборът да се извършва измежду борците за комунизъм, които със своята производствена и обществено-политическа активност са заслужили високото признание на първичната партийна организация и на трудовия колектив.** Следователно всестранната проверка на политическите и деловите качества на комуниста започва от трудовия колектив, продължава през целия кандидатски стаж и приключва с неговото утвърждаване от партийната организация като редовен член. При това конгресът особено набляга на индивидуалната работа през времето на кандидатския стаж за изграждането на комунистическата личност.

XXV конгрес възприе **принципиални положения** на работата за регулиране и подобряване на **качествения състав** на КПСС. Подчертава се, че в етапа на развития социализъм, когато Партията стана партия на целия народ, тя запазва същността си на партия на работническата класа. И през този етап ръководната роля на работническата класа в обществото продължава да расте.Партията отразява тази закономерност в социалната характеристика на своя членски състав, което се вижда, че 88 на сто от новоприетите след XXV конгрес са изтъкнати представители на работническата класа. Това принципиално съображение ще пронизва работата по качествения състав на КПСС и в бъдеще.

Digitized by Google

Следващото принципиално положение на работата в тази област изисква качественият състав да отразява и да съдействува за укрепване на съюза на работническата класа и селяните (11 процента от новоприетите са колхозници).

Чрез своя качествен състав Партията трябва да осигурява всеобхватно ръководство в решаващата сфера на обществения живот — материалното производство. Значението на това изискване към качествения състав се подтвърждава от обстоятелството, че 80 процента от новоприетите между двата конгреса са свързани с решаваните проблеми в тази сфера.

Конгресът подчерта, че съставът на КПСС трябва да отразява нарастващата роля на силите, които формират културата на народа и разгръщат научно-техническата революция (всеки 4—5-ти специалист е комунист), да осигуряват приемственост на поколенията (повече от 2/3 от новоприетите са комсомолци).

Посочените принципиални положения, взети в единство, дават ясна ориентация на бъдещата работа за подобряване на качествения състав на Партията. Като се ръководи от тях, всеки партиен орган и организация съобразно условията и задачите, които решават, може да ги конкретизира и творчески прилага. Принципиалните постановки на политиката в тази изключително важна сфера са израз и доказателство за високата степен на теоретическа зрелост на партийните кадри, за демократизма и отговорността, разгърнати в цялата партия при решаването на основния въпрос, свързан с по-нататъшното издигане на нейната ръководна роля в обществото.

• • •

В условията на развития социализъм по-нататъшното издигане на ръководната роля на Партията се обуславя на следващо място от неотстъпното приложение на ленинските норми на партиен живот и принципи на партийно ръководство. Това конгресът дебело подчерта. Нараства значението на принципа на демократическия централизъм. Тяхното приложение се разглежда не само като главен **критерий за принципиалност** в работата на всички звена в партийния организъм, но и като задължително условие за привеждане субективната дейност на комунистите в съответствие с обективните закономерности в развитието на Партията и обществото. Като подчиняват своето поведение на техните изисквания и създават необходимото единомислие и единодействие в борбата за претворяване на конгресния политически курс, заедно с това комунистическият отряд на съветското общество ускорява вътрешните процеси на саморазвитието на Партията и повишаването на нейната ръководна роля.

XXV конгрес на КПСС постави особен акцент върху последователното разгръщане на вътрешнопартийната демокрация и повишаване взискателността към комунистите. Като продължи линията на XX конгрес, на Октомврийския (1964 г.) пленум, на XXIII и XXIV конгрес, той отново изтъкна нарастващата роля на демократизма и взискателността за развитието на Партията и обществото днес. Широката демокрация и колективност в партийното ръководство, по-съвършените форми на организация и методи на дейност разгръщат размаха, деловитостта и зрелостта на комунистите, когато подлагат на колективна, принципиална оценка дейността на изборните органи, определят предстоящите задачи и своето място в тях. Демократизмът, отговорността и гласността закономерно надхвърлят вътрешнопартийните граници. Леонид Брежнев изтъква, че отчетите на партийните коми-

Digitized by Google

тети и организации преди конгреса, както и самият конгрес, са прераснали в отчети пред трудещите се, пред целия народ. И в това, подчертава той, има дълбок смисъл, пряко произтичащ от ролята на Партията като партия на целия народ. „Партията няма тайни от народа. Тя е кръвно заинтересована всички съветски хора да знаят за нейните дела и планове, да имат свое мнение по тях.“ Особеният смисъл на този процес се заключава и в това, че вътрешнопартийната демокрация, разширявайки социалното поле, постепенно прераства в общонароден демократизъм. Формите, чрез които протича процесът, са различни, но дълбокият, непреходният смисъл е един — с организацията на своя вътрешен живот Партията да служи като образец на комунистическо обществено самоуправление.

Смисълът на постановката за органическата връзка между партийната демокрация — свободата на мисълта и свободата на действията в границите на теорията, програмата и политиката, и реалната социалистическа демокрация в обществото беше дълбоко разкрит в разисканията по отчета върху основата на конкретен опит. Процесът на разширяване и задълбочаване на социалистическия демократизъм, водещ от Партията, се превръща в неизчерпаем обективен и субективен резерв на социалния прогрес при условие, че свободата на личността и свободата на народите са взаимно проникнати от най-висша дисциплина, организация и отговорност. Само диалектическото единство на дисциплината и свободата, на грижите за хората и взискателността към тях, на правата и задълженията, на общонародните, колективните и личните интереси осигурява висши форми за проява на социалистическия демократизъм.

* * *

По-нататъшното развитие на Партията при новите условия на динамизъм, мащабност и сложност на решаваните задачи ще се обуславя от високото равнище на партийното ръководство, осъществявано от централните и местните органи, от първичните партийни организации.

Двадесет и петият конгрес обоснова нарастващото значение на няколко принципиални момента, определящи високото равнище на партийното ръководство на сегашния етап: конкретен научен анализ на възникващите проблеми; способност на кадрите да разкриват и издигат на преден план задачи, изискващи максимална концентрация на усилията; внимателно изучаване и обобщаване опита на местните партийни организации; разгръщане на отговорността, настойчивостта и целеустремеността на партийните органи за практическото претворяване на политическия курс; колективно обсъждане на отчетите на низовите органи, дейността на отделни партийни организации и извличане от отделното, изводи за всеобщото, общовалидното, което дава точна ориентировка за дейността на цялото; засилване на връзките с масите, разгръщане на всички форми за тяхното пълно проявление, повишаване инициативата и боеспособността на първичните партийни организации, на ръководните политически ядра на колективите за съединяване на партийната политика с живото творчество на масите при решаване на задачите от икономическото и културното строителство.

Научният подход, колективността в разработката на решенията и деловитостта в тяхната реализация, доверието в кадрите и високата взискателност към тях, тясната връзка с местните партийни организации и активната им помощ — тези страни от стила на Централния

Digitized by Google

комитет получиха висока колективна оценка на конгреса. Стилът на ленинския щаб на КПСС бе оценен като образец за успешната дейност на партийните органи и организации в борбата за претворяване на политиката и плановете за комунистическото строителство. Стилът е необходимо условие за научното предвиждане и реализъм в политиката и практическата дейност на Партията, способствуващ за разгръщане цялата енергия на масите. Анализът за стила на Централния комитет и неговото Политбюро прерасна в принципиален разговор за ролята на ръководната личност в историческото творчество на масите. Единствено социализмът разкрива необходимите условия за пълна реализация на творческата същност на ръководителя от ленински тип. Ако политическите, интелектуалните и организаторските способности на личността са подчинени на изискванията на обективните закони на развитието и съдействуват за тяхното претворяване в действителност, ролята на ръководната личност непрекъснато расте. Конгресният разговор за ролята на генералния секретар на КПСС потвърди и обогати марксическата теория за ролята на народните маси и на отделната личност в историческия процес, за ръководната личност и ръководния колективен орган. С изключително единодушие и въодушевление бе изразено всеобщо признание на такива черти на ръководната личност като способността да създава условия за колективна творческа мисъл, да сплотява и насочва дейността на ръководен колектив от високо ерудирани ръководители и други. В политическите, интелектуалните, деловите и човешките качества на лидера на КПСС и съветския народ, на най-изтъкнатия политически деец на съвременния свят — Леонид Брежнев, върховният форум на КПСС разкри образец на партиен ръководител от ленински тип, който внимателно следва да се изучава и усвоява. Този образец е примерът, от който комунистите революционери могат да се възхищават как се работи, учи, мисли и живее по ленински.

Конгресният разговор за стила на Централния комитет на КПСС и неговия ръководител въоръжи Партията, световния социализъм и комунистическото движение с принципна теоретическа и практическа постановка от голямо значение.

• • •

Като очерта съдържанието на задачите за повишаване равнището на партийното ръководство по целия фронт на комунистическото строителство, XXV конгрес заедно с това посочи онова **главно условие**, от което зависи това равнище — разгръщането на ленинския **творчески стил на работа.** Стил, несъвместим със проявите на субективизъм, самодоволство, бюрократизъм. Конгресът, с постановките и оценките в отчета на Централния комитет, с конструктивния, делови и принципен характер на разисканията, бе нагледен образец на творчески, ленински стил на работа и ръководство.

Постановката в доклада на Леонид Брежнев, че „... самата Партия и характерът на нейната дейност не са нещо замръзнало. На всеки етап работата на Партията се изпълва с ново съдържание. Ето защо е естествено, че новите задачи, които ще постави XXV конгрес, ще изискват и занапред да се усъвършенствуват на научна основа формите и методите на партийната работа“ има изключително важно методологическо значение за издигане научното равнище на партийното ръководство. Научният подход към обществените процеси и факти ще изпълва всички страни на ленинския стил на работа.

С научна прозорливост върховният орган на КПСС разкри и насо-

Digitized by Google

чи усилията на комунистите и кадрите върху две страни от стила на работа, значението на които през следващия етап от развитието на Партията и обществото непрекъснато ще нараства.

Първата страна е очертана в теоретическата постановка за **същността** на метода на критиката и самокритиката. Нараства ролята на критичния подход. Той се обуславя от мащабите и сложността на решаваните проблеми. Тази страна от стила намери всестранно осветляване и в изказванията на делегатите. Самият конгрес се превърна в образец на критичен и самокритичен подход към собствената дейност, което бе подчертано и в заключителното слово на Леонид Брежнев. Критиката и самокритиката са източник на вътрешното движение и саморазвитие на партийния организъм. С нейния метод се разкриват и преодоляват временните противоречия и диспропорции на растежа, подпомага се борбата между новото, което се заражда, и остарялото, изчерпаното, което се съпротивява и в начина на мислене, и в подхода, и в начина на работа.

Какви изисквания от същността на жизнеутвърждаващия метод на критиката излизат сега на преден план?

Изисквания за комплексен характер на критиката и самокритиката, което означава: на обективна оценка да се подлагат всички страни от дейността на партийния орган, организация и комунист, да се изгражда цялостна представа за тях; всестранен анализ на процесите и хората като единство от множество страни и проявления, намиращи се във взаимна зависимост и обусловеност. Всеки недостатък като явление е следствие на комплекс от преплитащи се причини, които, критично разкрити, отразяват действието или бездействието на конкретни лица. Обект на критиката са конкретните носители на недостатъците и грешките.

Изисквания за съчетаване при критичния подход на доверието и уважението към хората с високата взискателност за възложената им работа. Изискването е издигнато в закон на партийната и всестранната обществена дейност.

Изискване за принципиална и бърза реакция на партийните органи към лицата, които неправилно реагират на адресираната до тях критика.

Теоретическата постановка за същността на критиката и самокритиката съдържа **ценностните критерии** на критиката — правдивостта и обществената значимост; на самокритиката — искреността и вътрешната готовност за изправяне на допуснатите грешки и недостатъци.

Идеята за цялостния, за комплексния подход в критиката и самокритиката в Партията и извън нея, теоретически обоснована в доклада на Леонид Брежнев, обогатява партийното строителство с ярко принципиално положение и заедно с това разкрива широко практическо поле за проява на организационно изкуство на всички равнища в системата на Партията и социалистическото общество.

Заедно с проблема за критиката и самокритиката XXV конгрес изведе на преден план **контрола и проверката** на изпълнението на взетите решения. Партийните решения изразяват колективната роля, концентрирания разум и опит на масите. Те насочват и подчиняват дейността на субективния фактор в съответствие на назрелите обективни потребности на развитието. При наличието на научнообоснована политика и съответни решения, на огромен отряд от подготвени партийни кадри, способни да я претворяват в дела, при такава обстановка **най-важната част на организаторската работа** стават контролът и проверката.

Digitized by Google

Като изтъква нарастващата им роля в етапа на развития социализъм, Отчетният доклад насочва вниманието върху две основни положения:

— **Контролът** е неделима част от функциите на всеки ръководен деец и орган. Той е предимно функция на колективния ръководен орган: секретариатите на ЦК на комунистическите партии на съюзните републики, на областните и краевите комитети, на партийните органи и организации. Сред колективните органи на контрола важна роля играят Комитетът за партиен контрол при ЦК на КПСС и партийните комисии към местните партийни комитети.

— **В проверката** на изпълнението ще се засилват занапред ролята и функциите на органите за народен контрол.

Колективният партиен контрол ще се разгръща, обогатява и постепенно прераства в масов народен самоконтрол. Контролът и проверката, взети като цялостна система от органи и методи, ще съдействуват за успешното изпълнение на грандиозните планове и предначертания в политическия курс на XXV конгрес на КПСС.

* * *

Равнището на партийното ръководство на обществото зависи в крайна сметка от **равнището на партийните кадри**, от принципите на кадровата политика, от действието на системата за тяхната квалификация.

Мощен лост, чрез който Партията осъществява ръководно въздействие върху хода на обществените процеси, е нейната кадрова политика. Политика, която формира съвременния тип ръководител, органически съчетаващ в практическата си дейност изискванията на партийността с компетентността, дисциплинираността с инициативността и творческия подход, социално-политическите, организаторските и възпитателните методи.

Утвърдена е линията да се издигат в органите на партийното ръководство компетентни, политически зрели специалисти с опит в работата с хората, придобит от тях като секретари на партийни организации и комитети. Тази линия логически отрича друга категория дейци, за които в Отчетния доклад се казва: „Не може да бъде партиен ръководител онзи, който губи способността да преценява критично своята дейност, откъснал се е от масите и се обгражда с подмазвачи и ласкатели, който е загубил доверието на комунистите".

Кадровата политика, утвърдена от XXV конгрес на КПСС, отразява в „снет", концентриран вид принципиалните изисквания към равнището на партийното ръководство в следващия етап на комунистическото строителство. Тя и политиката за развитието на количествения и качествения състав на Партията, разгледани в единство с постановките за равнището на ръководството и стила на работа, съдържат принципиална програма за развитието на КПСС, положения с огромно теоретическо и практическо значение, чието богатство тепърва ще се разкрива и материализира. И всяка практическа стъпка в посочените направления ще издига ролята и ще повишава неотразимото въздействие на КПСС както върху великия съзидателен процес на комунистическото общество в СССР, така и върху световния революционен процес.

Николай ИВАНОВ

Digitized by Google

АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ ПРЕЗ 1876 ГОДИНА И СЪДБАТА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД

ВЪЛО ИВАНОВ

Навършват се сто години от Априлското въстание през 1876 година — героичната епопея, епилог и най-висока точка в борбата на българския народ за освобождение от петвековното османско иго. То се яви като резултат на конкретноисторическите условия и процеси, които се извършваха в турската империя, и на организираната борба на селяни, занаятчии, градска беднота, народни интелигенти и служители. С какво се характеризират тези условия? От една страна, по онова време турската държава се считаше „болният човек" и крепеше своето господство върху заробените народи с помощта на западните велики сили, главно на Англия и Франция, чиито правителства се отнасяха враждебно към националноосвободителната борба на балканските народи. От друга страна, Русия подкрепяше националноосвободителната борба на балканските народи. Независимо от тясно-класовите ѝ интереси и планове тя водеше враждебна политика спрямо Турция. С честите войни тя отслабваше турската империя, рушеше тази най-закостеняла феодална система, обективно облекчаваше борбата на поробените и създаваше особено у славяните основателни надежди, че се солидаризира с тях и ще ги подкрепя.

А в Западна Европа най-светлите умове — К. Маркс и Фр. Енгелс, не само се отнасяха съчувствено към борбата на поробените нетурски народи, но ѝ даваха висока оценка, осъждаха потисничеството и политиката на западната дипломация. Според тях „вътре в страната южните славяни се явяват единствените носители на цивилизацията". Те посочваха и обективно прогресивната роля на Русия за разлика от западните велики сили, които поддържаха целостта на Турция. „Дотогава, докато тая традиция бъде ръководно правило за западната дипломация, девет десети от населението на Европейската Турция ще вижда в Русия своя единствена опора, своя освободителка, свой месия."

Общата борба и интереси на балканските народи против османското робство до голяма степен определиха тяхната солидарност, идеята за балканско сътрудничество, която намери израз в идеологията на дейците на националноосвободителната борба.

• • •

От многото въстания на българска земя против турското робство Априлското въстание е най-масово. То бе подготвено, организирано и ръководено от Вътрешната революционна организация и нейния вър-

Digitized by Google

ховен орган — Българския централен революционен комитет. Тази организация, създадена от легендарния апостол и революционер — републиканец-демократ Васил Левски, силно повлияна от идеологията на дейци като Христо Ботев и Любен Каравелов, придаваше на националноосвободителната борба ярко социален, републиканско-демократичен и интернационален характер.

Подготовката на въстанието започва от август 1975 г. под ръководството на Българския революционен комитет, начело на който тогава застава Христо Ботев. Инициаторите на въстанието разчитали на активната намеса на Русия. Имали предвид въстанието в Херцеговина през май същата година и Босна малко по-късно. В подготовката организаторите разпределили страната на окръзи, определили ръководители на въстанието, изработили и план за действие. Междувременно през септември 1875 година избухнало въстание в Стара Загора, но завършило неуспешно. Били арестувани 700 души, седем — обесени.

В края на 1875 година в Българския революционен централен комитет, чието седалище става Гюргево, участват Георги Икономов, Георги Измирлиев — Македончето, Георги Апостолов, Георги Бенковски, Стефан Стамболов, Иларион Драгостинов и др. Те вземат решение да бъде обявено въстание на 1 май 1876 година, страната да бъде разделена на четири въстанически окръзи начело с главни организатори, наричани апостоли, с по 2—3 помощници: първи — Търновски, втори — Сливенски, трети — Врачански, четвърти — Пловдивски. За центрове на въстанието се определят градовете.

През януари 1876 г. членовете на Гюргевския комитет заминават за страната, започва усилена подготовка на въстанието — политическа, организационна и военно-техническа. Най-добра била подготовката в Пловдивски окръг. Тук действували Волов, Бенковски, Икономов, Захари Стоянов. Но фактически център на въстанието станал Панагюрище, а главен негов организатор — Георги Бенковски. В този окръг още по-рано била създадена организация и готовност за борба от Апостола на свободата Васил Левски. Захари Стоянов пише, че където преди него „кракът на Дякона е посещавал тия села, той найнапред е наелектризирал тукашното население“ и апостолите „после не срещаха големи затруднения в пропагандата с твърде малки изключения, защото тоя знаменит агитатор беше отворил навсякъде път в по-главните градове и села. Ние вървяхме из неговите пътеки.“ В Пловдивски окръг била възприета най-правилната тактика — повсеместно въстание. Известна подготовка била извършена в Търновски окръг; в Сливенски окръг също, но там се възприема четническа тактика. А във Врачански окръг подготовката протекла сравнително слабо поради арести и силно противодействие на чорбаджиите.

Въстанието се предшествувало от събрание на делегати от окръзите на 14 (26) април, което станало в местността „Оборище“, влязло в нашата история като Велико народно събрание, пръв истински представителен орган, изразяващ волята, желанията и интересите на народа, избран пряко от него. Събранието приема съдбоносното решение — въстанието да се обяви на 1 май. Съгласно приетото решение, ако турската власт предприеме насилствени действия и арести, въстанието да се обяви веднага, всички да се вдигнат на въстание. Така и става. На 20 април (2 май н. ст.) при опит да бъдат извършени арести в Копривщица от турската власт Тодор Каблешков застанал начело на въстанието в града, взема властта и изпраща възвание по ръководителите на окръга в Панагюрище. В отговор на писмото и съгласно приетото решение Георги Бенковски обявява въстанието. В отправеното до целия народ възвание се казва: „Дойде краят на зверската тирания, която от пет века насам търпим под османската насилническа

Digitized by Google

власт. Всеки от нас очакваше това с нетърпение... напред, братя!... О, българино, докажи, че си жив, покажи, че знаеш да цениш свободата си. Въставайки днес, спечели свободата си с бой и със собствената си кръв!... От днес от името на нашия народ ние обявяваме пред целия цивилизован свят: пълна свобода или смърт...!"

Априлското въстание обхвана почти цялото Средногорие и част от Родопите. Народният ентусиазъм и ликуване нямат граници. Въстанали Копривщица, Панагюрище, Клисура, Стрелча, Батак, Перущица, Брацигово, Красново, Белово и др. На гара Белово към въстаниците се присъединяват и чужденци, които работели там по строежа на линията и изразили своята солидарност с българския народ. Тежки сражения, изпълнени с истински масов и личен героизъм се водили на връх Еледжик и местността „Зли дол". Въстание в по-малки мащаби имало и в Търновски окръг, в Габрово, Дряново, в Сливен.

Ентусиазмът, готовността за саможертва, изразени с една дума — „опиянението" на един народ били удавени в кръв и страшна жестокост от грубата сила на османската държава, насъсквана от западната официална дипломация.

Незагаснали още пожарищата от потушаването на въстанието, поетът революционер Христо Ботев начело на около двеста патриоти преминава „тихия бял Дунав" с парахода „Радецки", слиза на българска земя при Козлодуй. Пътят от Козлодуй до Врачанския балкан на Ботевата чета, неговата героична смърт го направиха кумир на поколенията, пример и вдъхновение. А денят на неговата гибел — 2 юни, стана ден на клетвено обричане за служба на народа и свободата в името на неговите идеали.

* * *

Априлското въстание е народно, организирано въстание. Този му характер се определя както от движещите сили, така и от целите, задачите, които си поставиха неговите идеолози, организатори и ръководители, от идеите, които вдъхновяваха неговите извършители.

Движещите сили на въстанието са селяните, занаятчиите, градската беднотия и народната интелигенция. Стоян Заимов пише: „Ала найлесно се поддаваше на агитацията земеделската народна маса... Достатъчно беше селският учител да събере в стаята си тайничко по-събудените селяни и да им разкаже... въобще историческото минало. Достатъчно беше да им напомни Хаджидимитровите и Стефанкараджовите подвизи и да им излее една-две бунтовни песнички, за да извика у тях патриотическото чувство." Според него богатите българи ги гневеше думата бунтовник и таен комитет. За тях привържениците на идеята за освобождение са „чапкъни, нехранимайковци, народни душмани".

Характерът на Априлското въстание се определя не само от движещите сили, но и от съзнанието на масите, които участвуваха в него, от идеите и целите на организацията, на ръководителите, които стоят начело. Целите и задачите бяха най-ярко формулирани от Васил Левски — залегнали в Устава на Вътрешната революционна организация: коренно преобразуване на съществуващата държавна деспотно-тиранска система и заменяване с демократична република — „свята и чиста република", в която „всичките народности — българи, турци, евреи и пр. да бъдат равноправни във всяко отношение, било във вяра, било в народност, било в гражданско отношение, било в каквото било, всички ще спадат под един общ закон, който по вишегласието от всичките народности ще се избере". Същата идея споделя главният организатор и ръководител на Априлското въстание Георги Бенковски.

Характерна особеност на националноосвободителната борба и на

Digitized by Google

самото Априлско въстание е участието на интелигенцията — народна до голяма степен по произход и преди всичко по дух, по съзнание — учители, свещеници, образовани млади хора от селски и градски произход и даже представители на едробуржоазни семейства. Но тя си оставаше обществена прослойка и като такава не бе и не можеше да бъде организираща и ръководна обществена група.

Априлското въстание като факт и голямо историческо събитие е дело на организация, начело на която стояха като правило професионални революционери, а не дело на група професионални революционери. В него с голяма сила се проявява връзката между народни маси — организация — ръководители, авторитетът на ръководителя. С какво възхищение пише Захари Стоянов за народните синове, удостоени с доверието да бъдат представители на събранието в Оборище, сравнявайки ги с представителите на буржоазните партии след Освобождението: „Тия депутати, избрани и назначени по кюшетата и плевниците, аз ги обожавам сто пъти повече, отколкото днешните белоръкавични депутати, които, докато се изберат, продават майка и баща, и чест и съвест; които не народът избира, както те обичат да казват, но техните пияни агитатори, безсъвестните лъжи и подхувания. Мойте оборищни депутати са ангели, най-честните, идеални личности измежду народа, единствените възнаграждения — искам да кажа прогонни (т. е. пътни — б. а.) и дневни пари — на които бяха познатата бесилка и заптийският камшик, подобни депутати българският народ няма да види вече, докато свят пребъде.“ Към възхищението на Захари Стоянов, каквото са изпитвали в миналото и сега поколенията, ще добавим: българският народ в своята борба против капитализма, фашизма и монархизма видя достойни потомци на оборищките депутати в лицето на дейци на Българската комунистическа партия и БЗНС, които продължиха и умножиха тези традиции. Те познаха и затвори, и лагери, и куршума на омразната и престъпна буржоазно-монархическа фашистка диктатура.

* * *

Априлското въстание претърпя поражение. То бе удавено в кръв с изключителна жестокост. Но то има изключително важно значение в историята на българския народ, в неговата съдба. То стана най-ярка спонтанна проява на волята и готовността на българския народ за свобода, за своя независима държава. То има голям отзвук сред народите на балканските страни, сред демократичната общественост на европейските страни и народи и преди всичко сред руския народ, сред неговата революционно-демократична общественост и интелигенция.

Великият син на Франция Виктор Юго, съвестта на деветнадесетия век, високо издигна глас на протест: „Необходимо е да се обърне вниманието на европейските правителства върху един факт толкова „дребен,“ че правителствата изглежда никак не го забелязват. Ето този факт: избива се един народ. Къде? В Европа. Този факт има ли свидетели? Само един свидетел: целият свят. Правителствата виждат ли го? Не.“ Като заклеймява правителствата на Западна Европа, които гледат през очилата на късогледите държавни интереси, за разлика от човечеството, което гледа с око — съвест, Виктор Юго призовава: „Дошел е моментът да се издигне глас... Има минути, когато човешката съвест взема думата и заповядва на правителствата да я слушат.“

Съчувствието и солидарността на прогресивната общественост и печат станаха фактор, който в значителна степен възпря правителствата на Западна Европа и тяхната дипломация да поддържат активно Турция; отслаби позициите на тези правителства в политиката им про-

Digitized by Google

тив Русия в случай, че тя се намеси за защита на българския народ. Априлското въстание даде основание, стана повод и оправдание за такава намеса. То имаше най-голям отзвук сред руската общественост и руския народ. В защита на българския народ се обявиха видните руски писатели Тургенев, Достоевски, Гаршин и редица други. Печатните издания широко отразиха Априлското въстание и жестокостите по неговото потушаване, призоваваха за солидарност и помощ на братския български народ.

Широката кампания в Русия за помощ на „братята българи" улесни и активизира правителството на Русия да подготви и обяви война на Турция в началото на 1877 година. Това бе справедлива война по своя характер и последици, в която с огромна сила се прояви моралният фактор. Българският народ не само посрещна с възторг обявяването на Руско-турската война, но и взе най-непосредствено участие в нея — образува опълчески дружини, оказва помощ на руските освободителни войски по време на тяхното преминаване на наша земя, в сражения и настъпления. А епопеята на Шипка стана върхна точка на българо-руската дружба. Така участието на българите във войната бе логическо продължение на Априлското въстание. „Прочее два са факторите — казва Васил Коларов, — които създадоха България като свободна и прогресивна държава: Руско-турската война и българската национална революция." Това даде своя отпечатък и върху устройството на българската държава непосредствено след Освобождението. Учредителното Народно събрание през април 1879 г. прие една от най-демократичните за времето конституции в Европа.

Когато говорим за Априлското въстание, за неговото значение и място в историята и борбите на българския народ, не можем да не подчертаем, че като собствен изстрадан опит той е школа за политическа и революционна изява, за мъжество, за готовността на народа да си премери силите с могъщ и жесток противник, за неговото самочувствие и гордост. Априлското въстание е фокус, сбор — не обикновен, аритметичен на идеи, форми на борба, сили, надежди и възторзи. В него се преплитат повикът и укорът на Паисий Хилендарски, подвигът на хайдутите, делото на Раковски; идеите, принципите и дейността на Ботев и Левски; и народът с неговите страдания, но и въжделения, интереси, настроения, жилавост и готовност за борба за свобада. Затова то стана фактор и жалон не само на миналото, но и за бъдещето му развитие — близко и по-далечно! Това най-вярно долови и гениално изрази народният поет Иван Вазов.

„И в няколко дена тайно и полека,
народът порасте на няколко века!"

Тази мисъл на поета се покрива с обобщения извод на В. И. Ленин: „Дни и седмици на революционни борби възпитават гражданите повече, отколкото десетилетия в мирен политически застой".

На фона на народния ентусиазъм и героизъм, пожарища и пепелища, на жестокост и кланета се открояват сияйните образи на предводители и обикновени участници, които завинаги влязоха в пантеона на нашата национална слава — Георги Бенковски, Кочо — „простият чизмар", Райна княгиня, Волов, Каблешков, Петлешков, Спас Гинев Бачо Киро, бай Иван Арабаджията, поп Грую и хиляди още други.

• • •

След Освобождението буржоазията в стремежа си за власт, забогатяване и грабеж, за утвърждаване и запазване на своето класово господство и авантюристична външна политика постави в забрава Ап-

Digitized by Google

рилското въстание, национално-революционното движение, неговите дейци и идеали. Глас на протест против тази забрава издигна Иван Вазов със стихосбирката си „Епопея на забравените". Той пресъздаде героизма на въстанието в епичното си произведение „Под игото". Захари Стоянов написа „Записки по българските въстания". Редица добросъвестни изследователи, многобройни признателни съвременници и почитатели създаваха комитети за чествуване и овековечаване подвига на героите, издигнаха им паметници, изградиха музеи. Хиляди народни учители десетилетия с голяма любов разказваха на деца, ученици, а често и на стари за Априлското въстание и неговите малки и големи герои. И без дори да подозират, утвърждаваха разбирането за въстанието като законна и неизбежна форма на борба за освобождение. Като не успя да постави в забрава това минало, буржоазията пристъпи към фалшифициране на историята, като представяше Априлското въстание в невярна светлина или го ограничаваше само в рамките на борба за освобождение от национален гнет. Но народът наложи да се чествуват Априлското въстание и денят на гибелта на Христо Ботев — 2 юни. Тогава буржоазните дейци започнаха да се самоизтъкват като наследници на традициите. Но те се плашеха, че ще се разпространят идеите, наследството и спомените за историческото минало и Априлското въстание. Започнаха да преследват продължителите и истинските носители на техните завети. Най-голям цинизъм прояви антинародната буржоазия, нейните политически дейци и правителството заедно с цар Борис в дните на чествуване 50-та годишнина на Априлското въстание през 1926 година. Тези, които извършиха военно-фашисткия преврат на 9 юни и в дните на Септемврийското въстание през 1923 година „клаха, тъй както турчин не е клал", които в страшните нощи през април на 1925 година убиваха скрито и подло народни синове — комунисти и земеделци, те (цар Борис, Александър Цанков, генерал Вълков, Славейко Василев, проф. Кулев и др.) организирано отидоха в Панагюрище, Калофер, Дряново, Враца, като осквернители на тези места и светини. По същото време фашисткият вестник „Слово" в статията „Половин столетие" бе принуден да признае: „Надникнем ли обаче към средата на петдесетгодишнината, ще видим, че под влиянието на максимализма в обществените доктрини нашата интелигенция потърси идеали, далеч надминаващи границите на националната идея. Създадоха се политически движения на базата на интернационализма..."

Достоен, съзнателен приемник и продължител на националноосвободителната революционна борба на Априлското въстание, на идеята за „свята и чиста република" стана образуваната под ръководството на Димитър Благоев марксическа партия на работническата класа. Тя заяви ясно, че буржоазната класа и нейните политически партии нямат нищо общо с това наследство, че Партията на работническата класа ще продължи при новите условия революционните традиции. Още през 1901 година във връзка с 25-та годишнина на Априлското въстание Партията организира голям митинг в София, на който не само засвидетелствува своята любов и признателност, но декларира и приемственост на традициите на Априлското въстание. По същото време в Панагюрище социалистите отдадоха заслужена почит на априлските герои и своето презрение на модерните потисници.

Използвайки историческото минало, разкривайки неговото богато съдържание и смисъл, Партията възпитаваше своите членове и всички трудещи се в любов и признателност към дейците и участниците в национално-революционната борба, във всеотдайност на борбата против капитализма, монархизма и фашизма. Разобличаваше буржоазните фалшификатори, които се опитваха да използват Априлското въстание

Digitized by Google

за целите на буржоазната авантюристична политика, национализъм и антикомунистическа разправа.

Продължение на революционните традиции е Септемврийското въстание през 1923 г. — това първо в света антифашистко въстание, и героичните битки през годините на монархо-фашистката диктатура. Седмият конгрес на Комунистическия интернационал през 1935 г. осъди нихилистичното, пренебрежителното отношение, което някои партии и дейци проявяваха към историческото минало, предоставяйки го на буржоазните и фашистките идеолози и фалшификатори. „Фашистите — каза пред Седмия конгрес в своя доклад Георги Димитров — преобръщат цялата история на всеки народ, за да се представят като наследници и продължители на всичко възвишено и героично в неговото минало, а всичко, което е било унизително и оскърбително за националните чувства на народа, използват като оръжие против враговете на фашизма... Българските фашисти използват националноосвободителното движение от 70-те години и неговите любими народни герои Васил Левски, Стефан Караджа и т. н."[1] Георги Димитров призова комунистическите партии научномарксистки да осветляват миналото на собствените си народи, „за да свържат своята сегашна борба с неговите революционни традиции в миналото"[2].

Върху основата на тази постановка Българската комунистическа партия разви голяма дейност сред трудещите се и младежта за правилно патриотично и интернационално възпитание. Тя правдиво осветляваше и пропагандираше Априлското въстание и редица проблеми, свързани с неговия характер, идеология, ръководители. Книгата на видния деец на идеологическия фронт Георги Бакалов „Българското национално революционно движение", отпечатана в навечерието на Втората световна война, и редица статии, очерци се поглъщаха от младежи по фабрики, предприятия, села и особено в средните училища и висшите учебни заведения и буквално изтласкваха буржоазното, националистическото въздействие. И днес звучи като страшен укор и разобличение на буржоазната статията на Георги Бакалов „Априлското въстание", написана за 60-та му годишнина. С гневни думи той осъжда премълчаването на тази годишнина, „която мина само с едно официално празнуване", и прави извода: „А от тия завети безспорно най-важният е заветът, който Априлското въстание ни е оставило, заветът за всеотдайност за свободата на народа". Той заклеймява тези буржоазни историци на българското Възраждане, „които са си плюли в устата по въпроса за ролята на националреволюционното движение", като го осъждат единодушно и го обричат на забрава. „Някому е неудобно — пише Георги Бакалов — да се изтъкват такива ярки събития, то те трябва да се притулят, за да замълчат и забравят. Ние обаче храним уважение към дейците на българското национално революционно движение, и то не само към водачите, но и в неговото цяло, т. е. към ония бедняшки селски и градски слоеве, които безимени пробиваха пътищата за свободата. А тъкмо в Априлското въстание изскочиха върху повърхността на българската история масите с беззаветна преданост към делото на свободата в ония нейни форми, разрешението на които бе на дневен ред тогава.

През годините на Втората световна война и особено периода 1941—1944 г. българският народ отново трябваше да се вдигне на въстание, но при по-сложни обстоятелства, в борбата против българския фашизъм и против хитлеристка Германия. Тази всенародна борба под знамето на Отечествения фронт беше продължителна, преминаваше различни форми. Патриотите антифашисти отново се обръщаха към

[1] Г. Димитров, Съч., т. 10, стр. 110—111.
[2] Пак там.

Digitized by Google

героичните страници и дейци на Априлското въстание, черпеха вдъхновение, ковяха своята вяра. Те бяха истински наследници и продължители на Априлската епопея. Партизански отряди и чети носеха имената „Ботев", „Левски", „Бенковски", „Бачо Киро", „Каблешков", „Волов", „Кочо". В партизански отряди, в затворите нелегалните функционери четяха „Записки по българските въстания", „Под игото", „Епопея на забравените". От тях се учеха, вдъхновяваха. Поетът партизанин Веселин Андреев пише за „Записките..." на Захари Стоянов: „Ние не само ги знаехме в подробности, но и можехме да вземем от тях всичко, което даваше сили за съпротива и борба... Призовавахме революционния дух на ония неповторими дни и уверено добавяхме: не, повторими!"

А от страниците на в. „Заря" през септември 1942 г. се появява статията „Диктаторството" на Бенковски", с подпис Ив. Владимиров. В нея авторът разглежда чертите на Бенковски като ръководител, който подчинява всичко за довеждане докрай на взетото решение и осигури неговият успех, като се преодоляват възможните и неизбежни центробежни тенденции. А това налагало централизмът понякога да взема връх.

Не е трудно да се разбере, че замисълът на автора е бил партийните и ремсовите ръководители по места да изграждат и проявяват качества в процеса на революционната дейност (и то през септември 1942 г.!) — последователност, упоритост, жертвеготовност и др. по подобие на Бенковски, за да осигурят провеждане линията на Партията докрай и в цялата страна. Под този подпис — Ив. Владимиров, се крие-ше името на члена на окръжния комитет на Партията и секретар на окръжния комитет на РМС в Плевен Иван Вълов, осъден по-късно през май 1943 г. на смърт.

Радиостанция „Христо Ботев" призоваваше българските патриоти на въоръжена борба по примера на техните деди и бащи. В предаването от 3 май 1943 г. — годишнината на Априлското въстание, се казваше: „Патриоти, родолюбци от армията и народа! Чествувайки Априлското въстание, да дадем клетва, че ще следваме примера на безстрашие и беззаветна вярност към Родината на неговите бойци!"

* * *

В историята сравненията са винаги условни и относителни. Събитията и дейците не се повтарят. Но между тях има връзка и закономерност. Ако Априлското въстание през 1876 г. е най-високият връх до освобождението на България от братския руски народ, то неговите традиции и заветите намериха продължение, умножение и обогатяване при новите условия в борбата против капитализма, фашизма и монархизма. Нови върхове станаха Септемврийското въстание през 1923 г., народоосвободителната антифашистка въоръжена борба под знамето на Отечествения фронт през 1941—1944 г. и победата с решаващата помощ на Съветския съюз на нашата социалистическа революция. След победата на социалистическата революция на 9 септември 1944 година българският народ под ръководството на Комунистическата партия претворява в живо дело не само заветите на героите от национаноосвободителната революция, нейните идеолози и ръководители, но и идеите за тържеството на комунизма!

Digitized by Google

ГОДИНИ НА ТВОРЧЕСТВО

Ярка характеристика на стила на партийните органи и дейци през изтеклия двадесетгодишен период след Априлския пленум през 1956 г. даваше творческият подход към проблемите на обществеото развитие, на изграждането на зряло социалистическо общество.

* * *

Творчеството е особена новаторска дейност, която има своя качествена характеристика. Тя е новаторска, защото е свързана непосредствено с търсене на новото. Но то не е просто отзивчивост към новото, към челния опит. Сама по себе си и тази отзивчивост е важна съставна черта на партийния стил, предпоставка за творчество. Тя също е белег за новаторство. Творецът обаче не се задоволява с това, той прави крачка напред. Дори когато изучи готов челен опит, той търси начин да го обогати, да го приспособи към специфичните условия. В един случай той може да се задоволи само да съчетае отделни страни от различен опит, в други — да обогати собствената практика с онова, което има в най-добрия опит. Затова творчеството може да се определи като особена дейност на интензивно изследване, търсене и намиране на нови решения или обогатяване на досегашни решения и опит, с което се внася нещо ново в обществената практика. Този подход се прилага също така и за обогатяване на формите, средствата и методите на контакт с хората, на партийната и обществената дейност. Търсенето на нови или по-резултатни форми, чрез които се засилва въздействието на партийната дейност, смяната на една форма с друга, макар и да не е непременно нова, но е по-интересна за участниците в съревнованието например или която засилва ефективността на идеологическата работа, също носи белега на творческия подход.

Така че творчеството по своя характер е новаторска преобразователна дейност, която обогатява обществената практика и партийната работа с нови решения, с нови форми и средства. Именно това е неговата качествена особеност и характеристика. Научната основа на тази дейност е марксистката диалектика, която разглежда нещата и явленията в природата и обществото в постоянно движение и развитие. Това изменение и развитие не става произволно, а строго закономерно, причинно обусловено. Оттука произтича и научността като белег на творчеството. Творческо е само онова решение, което, като отчита точно изискванията на обективните закони на общественото развитие, съдействува за максимално привеждане субективната дейност на хората в

Digitized by Google

съответствие с направлението на тези закони на обществения прогрес, води до единство между форма и съдържание.

Именно този подход бе една от характерните черти на априлския курс на Партията.

Подчинявайки своята ръководна дейност на изискванията на обективните закони на общественото развитие, през този период нашата Партия търсеше и намираше нови теоретически и практически решения на добре изяснените назрели задачи и използваше нови форми и методи за творческо приложение на общите принципи за изграждането на социализма при нашите конкретни условия. Научността и творчеството гарантираха правилността на партийната политика и нейните богати плодове. Без вярност към марксизма-ленинизма няма истинска научност, вярност към социализма. Без съобразяване с конкретните условия и намиране на решения, съобразени с тях, няма творчество, а догматизъм и ограниченост. Априлската линия е наситена с истинска научност и с най-широко творчество и затова е линия ленинска, линия научна и победоносна.

* * *

Най-ярко творческият подход към проблемите на общественото развитие се проявяваше в новите теоретически изводи, в постановките и решенията на партийните конгреси, в дейността на Централния комитет на Партията, в работата и трудовете на неговия първи секретар другаря Тодор Живков.

Сега, когато обгръщаме с поглед двадесетгодишния период, виждаме много ярки върхове на този стил, които са гордост за нашата Партия и са неин важен принос в общата съкровищница — марксизма-ленинизма, в строителството на новия живот. В основата му беше правилното разбиране на Ленциновия тезис за съотношението между политиката и икономиката. Преодолявайки загнездилото се по същество сектантско и догматично разбиране за ролята на политиката, в резултат на което бяха допуснати груби грешки, плод на субективизъм и на нарушаване на изискванията на обективните закони, Партията възстанови напълно ленинското разбиране и последователно го приложи. Икономиката е решаващата сфера на общественото развитие и затова за Партията тя бе главната политика. Но политиката не е пасивно отражение на потребностите на икономиката. Напротив, тя има първенствуваща роля. Но тази роля се изявява, като точно се отчетат изискванията на обективните закони на общественото развитие и на тази основа се начертаят правилни цели и се открият назрелите задачи. На базата на науката да се избере най-добрият вариант за решение. Да се разработи най-добър механизъм за системно привеждане на цялата система на обществените отношения и на социалното управление в съответствие с потребностите на живота. Следователно политиката е строго детерминирана и не са допустими никакви своеволия, но в същото време тя играе огромна роля за развитието на икономиката и за насочване всички фактори към изграждането на комунистическото общество. Така разбирана и прилагана, априлската политика на Партията играеше действително определяща роля за правилното решаване на всички проблеми на обществото и затова осигури бурно и без всякакви сътресения развитие както на икономиката, така и на цялата социална система. Това бе политика, чужда на субективизма и на случайните хрумвания, строго подчинена на историческата необходимост, съобразена с конкретните наши условия. На тази основа се разгръщаше творчеството на Партията, на нейните органи и дейци. И то засягаше както кардинални проблеми на марксистко-ленинската теория, така и

Digitized by Google

разнообразните въпроси на социалистическото строителство. Между тях бяха въпросите за етапите на развитие на социалистическото общество, за системата и формите на социалното управление, за постепенно проникване и сближаване на двете форми на собственост и създаването на единната общонародна собственост, за структурата и проблемите на Партията на различните етапи от развитието на обществото. Да се изброят всичките е невъзможно. Затова ще посочим за илюстрация само някои по-характерни примери и ще съсредоточим вниманието преди всичко на творчеството във вътрешнопартийния живот.

Особено теоретическо и практическо значение имаше последователната разработка на системата на социалното управление в условията на изграждането на развитото социалистическо общество. Тя започна в първата половина на шестдесетте години с изясняване на принципите и прилагане на новата система за ръководство на народното стопанство. Вече повече от десет години след продължителен експеримент Централният комитет последователно усъвършенстваше икономическия механизъм за тяхното приложение. Ролята на политическото ръководство бе да намери могъщ лост, чрез който все по-пълно да се прилагат изискванията на икономическите закони на социализма в нашата практика и да се ускори общественото развитие. И сега вече можем да кажем, че тази роля бе изпълнена изцяло на основата на правилното съчетаване на плановото начало и централизма с най-широкия демократизъм при ръководството на основните производствени звена. Бе извършена концентрация и специализация на производството, създадоха се крупни стопански организации, които провеждат единна научно-техническа политика в съответните отрасли и се изградиха демократически колективни органи с участието на работническите колективи и техните представители в стопанските звена за управление на производствената дейност, съчетани с единоначалието.

Решаването на такъв крупен въпрос предизвика след това да се усъвършенствува цялата система на социално управление. Напълно се прояви отново както определящата роля на икономиката за общественото развитие, така и на първенствуващата роля на политиката като средство за привеждане в съответствие с нейните потребности на целия социален организъм. Юлският пленум на Централния комитет в това отношение е един от върховете на творческия потенциал на нашата Партия, който постави жалоните на преустройство на цялата система на управление, изясни ролята и функциите на различните нейни органи и звена — Партията, органите на властта, органите на управление, обществените организации. В творческото решаване на тези въпроси нашата Партия развиваше, конкретизира и утвърди един нов и важен принцип — за държавно-общественото начало, който бе приложен в много сфери на социалното управление и специално при управлението на такава дейност като културата и изкуството.

Безспорно един от ярките творчески приноси на нашата Партия е оригиналната разработка на аграрната политика. Линията, поставена още от Георги Димитров за намиране на нови форми за социалистическо преустройство на дребностоковото селско стопанство намери своето продължение особено в разработената от другаря Тодор Живков линия на третата по ред концентрация на този отрасъл в аграрно-промишлените комплекси. Сегашният наш опит в развитието на крупни стопански организации, които прилагат промишлените технологии в земеделието и животновъдството и са основа за по-нататъшната им вертикална интеграция с преработващата промишленост, е опит, който се следи с особен интерес в цял свят.

Особено се засили творческият подход в Партията след Деветия и Десетия конгрес. През този период бе разработена програмата за из-

Digitized by Google

граждане на развитото социалистическо общество, която сама представлява ярък документ на марксистко-ленинското творчество.

Особено важно е, че творческият подход се усвоява от всички партийни звена. Той стана характерен белег в дейността на окръжните комитети на Партията, все по-успешно го овладяват градските, районните, общинските и заводските комитети, на него се подчинява дейността на много първични партийни организации.

В началото този стил се изявяваше по-ярко в решаването на икономическите въпроси.

Партийните комитети например ръководеха или сами решаваха, опирайки се на науката, много нови въпроси на организацията на производството и труда, на формите на съревнованието. Например в много окръзи — Плевенски, Русенски и други, се формираха оптималните размери на бригадите за комплексна механизация. В Ловеч, Шумен, София, Плевен, Пловдив и други окръзи търсеха творческо развитие на формите на съревнование, които дадоха отпечатък на цялата съревнователна практика. Под ръководството на окръжните комитети на Партията се формираха оптимални размери на нови зеленчукови и лозови масиви, на организацията на механизираното отглеждане на лозя, овощни градини.

Но този подход се проявяваше и във вътрешнопартийния живот. След втората концентрация на селското стопанство Централният комитет например откри в лицето на общинските партийни комитети подходящо структурно звено за политическото ръководство на село. Те след многостранни търсения се оказаха най-подходящи за условията и на сегашния етап от развитието на АПК. Особено се засили творческото търсене в тази област след Майския (1964 г.) и Юлския пленум — 1968 г. и най-вече след Десетия конгрес. Разработиха се десетки системи за вземане на научнообосновани решения, за събирането и обработката на информация, за работата с кадрите и за тяхната подготовка, за издигането на ефективността на партийната работа, за свързването на пропагандата с живота. Усъвършенствува се планирането, усвоява се комплексният и програмно-целевият подход. Новаторският дух се разгърна с най-голяма сила, стана определящ белег на вътрешнопартийния живот. Обогатиха се формите на идеологическата работа, на съревнованието. Този дух овладя много първични партийни организации. Вече е натрупан интересен опит в подготовката и провеждането на събранията, в разработката на партийните решения. Особена роля за засилване на творчеството изиграха Националната научно-практическа конференция за научността в партийно-организационната работа и Националното съвещание за първичните партийни организации във Велико Търново и разработката на проблема за нейното развитие като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. Творчеството се разпространява в ширина и дълбочина. То става все повече и повече същност на партийната работа, на партийното ръководство.

В много отношения то се опираше на богатия опит на КПСС, който нашите комитети и организации грижливо изучават и черпят от него образци и идеи и творчески ги претворяват в живота.

• • •

Обобщавайки творчеството като явление, което пронизва всички черти на партийния стил, правилно е да разгледаме предпоставките, които предопределиха неговото разгръщане и са основа за развитието му в бъдеще.

Разбира се, главната предпоставка за творчеството в партийната

Digitized by Google

работа е създадената атмосфера в цялата Партия в резултат на активното и последователното прилагане на априлската линия. Спазването на ленинските принципи на партийно ръководство и норми на партиен живот бяха и са неотменимата гаранция, че този стил ще се прилага най-широко и пълно и в бъдеще.

Сега още повече става ясно, че разгръщането на творчеството не е автоматичен процес. То изисква широки субективни предпоставки. Естествено те са много и да се изчерпят всички не е възможно в една статия. Затова ще разгледаме някои от тях.

Първата и главна предпоставка е широко да се овладява и внедрява научният подход. Както за всички сфери на обществения живот, така и особено за партийната работа е важно на първо място да се усвоява марксизмът-ленинизмът, неговата методология и да се превръща в ръководство за практическо действие. Самият дух и същност на нашето учение е творчески, преобразуващ и е първата гаранция за творчески подход към действителността. Овладяването му като творческо учение, което не дава готови рецепти за всеки отделен случай, но дава ключа, принципите, методологията за намиране на най-правилното решение, беше главната обективна, но превърната и в субективна предпоставка за творчество.

И тя се създаваше системно, последователно, в борба с догматизма, със закостенелостта и с усвояване на марксизма, на ленинизма от всички комунисти, с широкото му пропагандиране сред цялото население.

Само познаването на законите на диалектиката или на икономическото развитие обаче е недостатъчно. Нужно е още да се познават и отчитат и специфичните природни и обществени закони. Въпросът е в това, с всички средства да се осигури при решаването на който и да е въпрос — било от специалните области на икономиката и техниката, било от социалното управление или от вътрешнопартийния живот да се отчитат последните достижения на науката в дадената област. За вътрешнопартийния живот това е преди всичко партийното строителство. Ето едно от основните изисквания пред партийното ръководство сега. Владеейки научните достижения, може да се даде верен критерий на всички, които трябва да търсят решение на възникващите проблеми, да се насочи правилно тяхното творчество. Защото, обогатявайки се с най-новото, създадено от науката и потвърдено от практиката, можем да скъсим пътя за достигането му, което сега, в условията на изграждане на развито социалистическо общество, е главната наша задача. За нас е вече нужно не какво да е творчество, а творчество, ориентирано към последните постижения в света. През целия този период Централният комитет упорито насаждаше и насажда този нов подход, който изискваше преустройство и в мисленето, и в действията. И това бе едно от важните условия за нашите досегашни успехи.

Твърде много в това отношение допринесоха решенията на Юлския, на Априлския 1970 г. и на редица други пленуми на ЦК, решенията на Деветия и особено на Десетия конгрес. Сега публикуваните в печата Тезиси за развитието на страната до 1990 година имат изключително значение. Изучаването на програмно-целевия и комплексен подход и на другите научни методи в решаването на важни въпроси на изграждането на развитото социалистическо общество станаха важни средства за издигане научността и за истинско творчество в партийното ръководство и работа.

Много комитети и дори отделни първични партийни организации вече разработват проекти за решаване на един или друг въпрос в различни варианти. Всичко това, естествено, трябва да почива на политическия подход като основно изискване за партийното ръководство.

Digitized by Google

Същевременно творчеството се съпътствуваше и с появата на нови шаблони, на прибързаност или лъжетворчество. Имаше изблици на модно увлечение, което Партията внимателно отстраняваше от своя път.

Едно от най-добрите средства за разгръщане на творческия подход е партийната дискусия. В дейността на Партията се утвърдиха като добра форма за такива дискусии научно-теоретическите и научно-практическите конференции. Оживени дискусии в защита на различните гледища стават на заседанията, на пленумите, на събранията, в групите за разработка на варианти на решения. Така колективността на Партията като ярка черта на априлския дух стана важна предпоставка за задълбочаване на творчеството. Този стил е абсолютно задължителен както за утвърждаване на новото, така и за поставяне на бариера пред лъженоваторството и консерватизма. Но този метод също още не се прилага напълно. Има още увлечение или новото безкритично да се утвърждава, или пък заради съществуващите в предложенията отрицателни страни, непълноти и недостатъци то да се отрича изцяло, без да се види действително полезното, за да се доразвие. И двете увлечения водят до субективизъм. В такива случаи няма място нито сантименталното отношение към добросъвестно критикуващите новото, съпроводено с излишно честолюбие, нито пък нихилистичното отношение или отрицание на новото, поради каквито и да било подбуди. Именно партийният орган и партийните ръководители са онези, които трябва да насочат правилно дискусията, която е призвана да изиграе голяма роля за разгръщането на творчеството.

Ярък образец за такъв подход даде нееднократно Централният комитет на Партията. Особено това пролича при подготовката на материалите за Единадесетия конгрес. Съставените групи от партийни и стопански дейци, от научни работници и специалисти изготвиха предложенията си в няколко варианта, по които станаха дискусии в групите, след това в колективи и групи, незаангажирани с изложените мнения в разработките. В този творчески кипеж се раждаха нови идеи и варианти на решения. По този начин се отсейваха най-добрите предложения и те залегнаха в Тезисите на ЦК на БКП по различните направления на общественото развитие, които бяха публикувани. Поради това тези документи, плод на нов подход към подготовката на конгреса, са образци на творчество и новаторство в партийната работа.

Окръжните комитети също имат много примери на правилно подготвени решения и творчески инициативи. В резултат на задълбочени проучвания, на добре насочено творчество и активна дискусия по възможните варианти за решения бяха изготвени комплексни програми, между които и за работата на ППО в Пловдивски окръг, прогнози, системи за партийното решение, за съревнование и други. В това отношение значителна роля играят кабинетите по партийно-организационната работа и научно-методическите съвети.

Процесът на творчество обаче не е еднократен процес, който завършва с формирането на новото. Той продължава с неговото усъвършенствуване. Преди повече от пет години в столичното предприятие „Начо Иванов“ беше съставена система за съревнование, която внесе принципно нови моменти в организацията и воденето на това важно социално явление. И всяка година в нея се внася нещо ново, доусъвършенствува се. Инициатор на това доуточняване и доразвитие на системата са дейците във фабриката, които добре познават практиката и умеят да извличат поуки от нея.

Творчеството не случайно се свързва с раждането на челния опит. Самият челен опит е рожба или на съзнателно прилагани научни принципи и изисквания, или на търсения и дръзновения на хиляди и хиляди трудещи се. Изтеклите двадесет години са особено плодоносни за

Digitized by Google

масовото творчество, разгърнато след Априлския пленум. В много отношения то бе плод на неорганизираната инициатива и хрумвания на обикновени труженици, на многобройните таланти, които притежава народът. Партията всячески го поощряваше, като се ръководеше от мислите, изказвани от В. И. Ленин по времето, когато се раждаше великият почин на съревнованието.

„Ние сме длъжни грижливо да изучаваме кълновете на новото, най-внимателно да се отнасяме към тях, по всякакъв начин да помагаме на техния растеж и да „бдим" над тия кълнове. Някои от тях неизбежно ще загинат. Не можем да гарантираме, че именно „комунистическите съботници" ще изиграят особено важна роля. Не е там работата. Работата е в **подкрепата на всички кълнове на новото** (б. м.), измежду които животът ще отбере най-жизнеспособните. Ако японският учен, за да помогне на хората да победят сифилиса, е имал търпението да изпита 605 препарата, докато не приготвил 606-я препарат, който удовлетворявал известни изисквания, тия, които имат да решават по-трудната задача — да победят капитализма — трябва да имат настойчивостта да изпитат стотици и хиляди нови начини, способи, средства на борба за изработване на най-годните от тях."[1]

Мисълта е от ясна по-ясна. Ленин изискваше, а ние също сме длъжни да изискваме да се подкрепя всеки кълн, който обещава нещо ново. И добре да знаем, че новото се ражда трудно, то се утвърждава в борба. В остра борба с консерватизма, догматизма и закостенелостта, със завистта. Това е борбата между новото и старото. Априлският курс сам се утвърждаваше и реализираше в остра и продължителна борба с тези чужди по същност и дух на творческия марксизъм явления. Тази борба не е еднократен акт, тя е продължителна. Винаги ще има борба на раждащото се с отживяващото. Понякога съпротивата на новото се води под маската на отхвърляне на лъженоваторството. Разбира се, Партията е против прибързаното творчество и лъженоваторството. През този период самият живот отхвърли редица модни увлечения, особено имащи ярко книжен характер, чужди на действителността. На Национална партийна конференция през 1974 г. другарят Тодор Живков остро осъди премеждието, книжнината и заседателщината като вредни за практиката, за делото. Но наред с това именно другарят Тодор Живков даваше тон на най-широка подкрепа на новото. Затова една от важните предпоставки за още по-широко разгръщане на творчеството е да се дава път, да се подкрепят всячески онези, които търсят и създават нещо ново, които се опитват да проникнат в тайните на бъдещето и да ускорят нашето придвижване напред.

• • •

Творческата дейност изисква много други условия и предпоставки. Но априлският курс на Партията потвърди, че главни са двете основни групи — да се разкриват и организират широки възможности за проява на всички народни таланти, да се подкрепят те с всички средства и сред всичко да се разпалва амбицията, желанието за пълно изявяване на потенциалните възможности.

Развиването на двете условия бе гаранция за досегашните ни успехи. Тяхното спазване ще бъде гаранция за още по-широкото разгръщане на творчеството в успешното претворяване на тази плодоносна линия на Партията в бъдеще. И тяхното спазване зависи от работата на всички нейни звена и дейци.

Димитър ПЕТКОВ

[1] В. И. Ленин. Великият почин, т. 29, стр. 33.

Digitized by Google

ПОЛИТИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА КОМУНИСТИТЕ

проф. д-р ГЕНО ЦОНКОВ

Един от най-големите приноси на Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 г.) в развитието на нашето социалистическо общество е изграждането на политическата активност на комунистите и на целия народ на качествено нозо равнище. Не случайно в доклада си пред Националната партийна конференция др. Т. Живков характеризира априлската линия на нашата Партия като „линия на творческия марксизъм-ленинизъм, на непрекъснато разгръщане активността и инициативността на народните маси, на издигане ролята им в управлението на обществото".

ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ ПРИ СОЦИАЛИЗМА — НАЙ ВИСША ФОРМА НА СОЦИАЛНА АКТИВНОСТ

Социалистическата по характер обществена активност на всеки човек при социализма е един от най-ярките показатели за неговата преданост към комунистическите идеали, които се осъществяват от Комунистическата партия, народната власт, обществените организации. Тя е свидетелство и за идеологическо осмисляне и усвояване на живота през призмата на интересите на работническата класа и другите трудещи се. Затова Юлският пленум на ЦК на БКП през 1968 г. я определи като критерий за резултатите от идеологическата работа на организациите.

Социалистическата (положителна) обществена активност на хората в етапа на изграждане на развито социалистическо общество е съвкупност от многостранната дейност на всеки човек за развитието и укрепването на социализма, за решаване на задачите, които Българската комунистическа партия поставя пред народа. Тя отразява готовността на личността съзнателно да работи, да действува не само в свой интерес, а в полза и на другите хора, на народа и отечеството, на социализма като обществен строй.

Обществената активност на населението на сегашния етап се проявява в най-различни форми: трудова, обществено-политическа, познавателна дейност; творческа (научно-творческа, технико-творческа, производителко-творческа, художествено-творческа и пр.) дейност; идеологическа (пропагандистка, агитационна) дейност; организаторска, управленческа, обществено-контролна, възпитателна и пр. дейност.

Какво преодолява обществено-политическата активност при социализма? Какво е нейното място в структурата на обществената активност като система от поведенческите прояви на личността?

Обществено-политическата активност е структурен елемент, определен вид от обществената активност на личността, колектива, класите, масите и пр. при социализма. Тя се отличава от трудовата, идеологическата, научно-творческата, художествено-творческата и пр. обществена активност главно: с „чисто" политическите мотиви, които я обуславят, пораждат; неин съществен белег са политическите цели; в основата ѝ лежат най-типичните класови интереси, които движат личността, колектива и пр.; тя се характеризира и с най-високо осъзнаване от личността, колектива и др. на задачите, които поставят Комунистическата партия и народната власт; с политическата активност личността, колективът и пр. най-пряко изразяват своето отношение към политиката на Партията; тя най-непосредствено разкрива връзката на социалния субект (личност, колектив, маси) с комунистическите класови идеали. Всички тези нейни особености я поставят в центъра на обществената активност на хората и техните общности при социализма. Те по същество я правят най-висша форма на социална активност, която намира израз в специфичния дял, с най-висока стойност за развитието на обществото.

Digitized by Google

Обществено-политическата активност на личността в етапа на изграждане на развито социалистическо общество играе решаваща роля както в развитието на обществото, така и в усъвършенстването на отделния човек, защото най-богато и всестранно изразява интересите на работническата класа, на селяните кооператори и интелигенцията, като най-непосредствено ги свързва с комунистическите идеали, най-широко осигурява удовлетворяването им. Чрез нея Партията, обществените организации, народната власт най-плътно и действено сплотяват населението за решаването на основните стопански, политически, културни задачи на социалистическото строителство. Няма по-крепка и действена сплотеност на народа от политическата сплотеност. Тя играе основна роля в живота на обществото и на личността и защото главните обществени процеси, отношения, цели и задачи у нас са класови и се регулират от политиката на Партията и народната власт. Класово-партийният подход към проблемите на нашето развитие, към задачите, които решаваме днес, както подчерта и Февруарският пленум на ЦК на БКП през 1974 г., е жизнено необходим. Освен това при сегашните социално-класови условия обществено-политическата активност на личността, на колектива, на масите произтича и обуславя характера и развитието на всички други форми на социална активност — трудова, творческа, идеологическа, нравствена. Към какво е насочена и каква ще бъде силата например на трудовата активност на човека в нашата страна на първо място и изключително много зависи от политическия му мироглед и активност. По тази именно причина, когато днес преценяваме големите трудови успехи на българския народ, постигнати в резултат на осъществяване априлската линия на ЦК на БКП за развитието на икономиката в страната, не може да не отчетем значението на огромната политическа активност, която решенията на пленума предизвикаха и сред партийните членове, и сред народните маси, спонтанната политическа подкрепа, която им дадоха всички комунисти и трудещи се. Такава политическа подкрепа получиха всички партийни решения, реализиращи априлската линия за развитие на машиностроенето и металургията, химическата промишленост и енергетиката, за по-високо обобществяване на собствеността в промишлеността и в селското стопанство, за широка механизация и автоматизация на производството, за въвеждане на нови технологии, за реконструкция и модернизация и т. н. Затова те се осъществиха и осъществяват с успех.

ПОЛИТИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА КОМУНИСТИТЕ — ВИСША ФОРМА НА ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ

Обществено-политическата активност на комунистите е специфична и висша форма на политическа активност на хората при социализма. Тя е активност, при която комунистическите идеали са осъзнати на идеологическо, марксистко-ленинско равнище и се действува, работи мотивирано главно от вдъхновението да се постигнат от народа тези идеали. Тя е активност абсолютно доброволна и високо класово-партийна, със строго определени обществени цели — в името на комунизма, за доброто на народа. В нея в концентрирана форма се проявяват хуманизмът и личното себеотрицание за обществения прогрес, за делото на комунизма. Всеотдайността към народа, към работническата класа и комунистическата партия е нейн особен белег, главен момент от характеристиката ѝ. Тя е активност на хора, които в редовете на Комунистическата партия са призвани да бъдат първи в борбата против капитализма и враговете на комунизма в решаването на най-сложните задачи на социалистическото строителство.

Политическата активност на комунистите произтича от самата природа на Българската комунистическа партия като съзнателен, организиран и челен отряд на работническата класа и трудещите се в изграждането на новото общество. Нейните корени се намират и в революционната класова природа на работническата класа, и в нейната историческа мисия да бъде ръководна и решаваща сила в борбата за унищожение на капитализма и пълната победа на комунизма. Тя е критерий за идеологическата и политическата зрелост на комуниста и най-доброто доказателство за предаността му към работническата класа и делото на комунизма. Тя е една от най-важните предпоставки човек да бъде приет в редовете на Комунистическата партия. Политическата активност е уставно изискване за комуниста. Но както всяка друга черта и качество на комунистите тя се формира не автоматически с приемането на човека в Партията, а диалектически противоречиво, в резултат на задълбочена политическа, организационна, идеологическа и възпитателна работа на партийните организации със своите членове. Нейното култивиране също се нуждае от стимулиране, управление, контрол и ръководство. В живота при конкретни ситуации политическата активност на отделни членове може и да спада, да изостава от задачите, може дори да се превръща в инертност, съзерцателност, да стигне до пасивност. Всеки партиен член се развива не праволинейно, а сложно, противоречиво. Ето защо е нужно партийните организации и бюра политически да активизират комунистите постоянно, да възпитават у тях най-висока политическа активност; да контролират и стимулират техните изяви; да създават благоприятни политически, морални и психологически условия за разгръщане на политическата активност на партийните членове.

С какво Априлският пленум на ЦК на БКП през 1956 г. измени качествено и тласна напред политическата активност на партийните членове и органи и организации?

Той изигра историческа роля в развитие-

Digitized by Google

то на политическата активност на комунистите, като възстанови ленинското разбиране за ролята на народните маси и личността в историята, и с това даде по-голям простор за масова дейност в Партията и вън от нея. Пленумът издигна на по-високо равнище инициативата и дейността на комунистите, като постави нови, жизнено важни цели за Партията и народа: за ускорена индустриализация на страната, за качествено ново преустройство и развитие на материално-техническата база на промишленото и селскостопанското производство, за максимално внедряване на науката в производството и управлението, за преустройство и усъвършенствуване на културата и образованието. Тези нови цели повишиха енергията на партийните членове и организации, като откриха нови простори за творческа изява и принос в делото на комунизма. Обективно политическата активност на комунистите след Априлския пленум 1956 г. се повиши и в резултат на взетите мерки за преодоляване на субективизма в решаването на задачите и за поточно научно отразяване на обективните закони, на потребностите на социалния прогрес на страната и народа. Преодоляването на догматизма и разгръщането на творческото начало в идеологическата работа също повишиха политическата активност на комунистите. Засилената идейно-политическа и възпитателна работа с тях в резултат на провежданата априлска линия в идеологията и културата породи нови мощни стимули за политическа дейност и творчество.

Системата от мерки, които се вземаха от Централния комитет на Партията и лично от др. Т. Живков за повишаване ръководната роля на Партията във всички сектори на обществото, също издигнаха на по-високо равнище политическата активност на комунистите. Самата политическа активност на партийните членове и органи е едно от главните условия да се развие ръководната роля на Партията.

За повишаване политическата активност на комунистите след 1956 г. значително допринесе и твърдият курс на Централния комитет на Българската комунистическа партия за ускорено повишаване жизненото равнище на народа. Този курс вдъхновява народните маси.

Политическата активност на комунистите е и трябва да бъде ядро на политическата активност на всеки трудов колектив, защото партийните организации, партийните членове провеждат в колектива партийната линия за ускорено строителство на социализма, за създаване на по-добри условия за работа и живот на трудещите се. Политическата активност на комунистите става ядро на политическата активност на всеки трудов колектив и когато партийните членове и организации застават начело на всички трудови, творчески, културни и политически инициативи на неговите членове. Само когато комунистите, естествено, са най-инициативни, най-смели и дръзновени в работата и борбата, само тогава тяхната политическа активност стимулира политическата активност на всички трудещи се в колектива.

Политическата активност на комунистите се превръща диалектически в ядро на политическата активност на колектива, когато комунистите работят политически и идеологически с всеки негов член, когато издигат политическия им мироглед и култура. Идейно-възпитателната и организаторската работа на партийните членове с безпартийните е основен механизъм за превръщане политическата активност на комунистите в ядро на политическата активност на колектива.

Политическата активност на трудовите колективи, на народните маси следователно не възниква автоматически от простата политическа активност на комунистите. Тя е резултат на организираната и целенасочената работа на партийните организации, на партийните членове с трудещите се. Тя се ражда с упорит и всестранен организаторски и идейно-политически труд с колективите като цяло и с всеки член на обществото отделно. Индивидуалната идеологическа и политическа работа с всеки труженик има решаващо значение за повишаване на политическата му активност.

ОСНОВНИ НАСОКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА КОМУНИСТИТЕ СЛЕД АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП — 1956 Г.

Главното направление на политическата активност на комунистите след Априлския пленум се премести от борбата за ликвидиране на буржоазията и победата на социализма към бурното ускорено развитие на производителните сили на обществото, към интензификация на производството, към развитие на металургията, машиностроенето, тежката химическа промишленост, към всестранна механизация и комплексна автоматизация на производствените процеси и обобществяване на по-високо равнище на обществената собственост към всестранно усъвършенствуване на културата, образованието, науката и изкуството, към изграждането на новата личност. Проблемите на икономиката, на производителността на труда и задоволяване потребностите на народа станаха първостепенни политически проблеми. Заедно с тях на преден план излязоха като политически проблемите на качественото преустройство и усъвършенствуване на социалното управление, израз на които дадоха решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП — 1968 г. Остър и неотложен политически проблем стана преустройството на образованието, изкуството и науката в съответствие с потребностите на новия етап на обществено развитие, даването простор на научно-техническата революция. Политически проблем номер едно в идеологическата работа стана формирането на новата личност, преодоляването на капиталистическите отживелици и другите отрицателни явления, борбата с всички видове реакционно-буржоазно влияние.

Digitized by Google

Цялата тази извънредно интензивна дейност на Централния комитет, на окръжните и градските комитети, на първичните организации на Партията, на комунистите за успешното решаване на тези стопански, управленчески, образователни, научни, възпитателни и др. задачи по новому ярко доказа, че политическата активност при усъвършенстването на социализма се проявява в нови форми. „Чистите" политически форми на класова борба отстъпиха място на политическата работа за решаване на икономическите и други социални въпроси с новаторски размах и най-голям ефект. „От гледна точка на политиката — казва др. Т. Живков, — която дадена комунистическа партия води след победата на социалистическата революция, от гледна точка на вътрешното и международното положение на дадена страна, всички тези задачи (става въпрос за стопанските, научните и др. задачи — б. м. Г. Ц.) са класови задачи и в своята съвкупност представляват по-нататъшно развитие на класовата борба на победилия пролетариат."[1]

Опитът от политическата активност на комунистите след Априлския пленум — 1956 г. за реализиране на начертаната от него политическа линия неопровержимо доказа, че в класовото общество, каквото е социалистическото, макар и качествено ново, не може да се слага рязка граница между икономическите и политическите дейности. Той разкри силата и огромното политическо значение на трудовата активност, демонстрира диалектиката на прерастване на трудовата в политическа активност. Решенията на всички пленуми и партийни конгреси след 1956 г. и особено на Десетия конгрес, на Националната партийна конференция още един път показаха и доказаха убедително, че политическата активност е живецът, основният двигател на трудовата активност, че трудовата активност закономерно ражда и политически резултати. Тези решения отхвърлиха остарелите за новия етап представи за политическата работа и борба като „чисти" политически явления. Борбата например за интензификация на производството, за развитие на машиностроенето и металургията, за енергийната база, източниците на химическата промишленост за повишаване обществената производителност на труда беше поставена на първо място като изключително важна политическа задача за развитието на нашата страна. Така тази задача беше възприета и решавана от комунистите и безпартийните патриоти през петата и шестата петилетка, именно при изпълнението на тези основни задачи на априлската линия се развиха нова и висока политическа активност на комунистите. Подчертавайки тази диалектическа връзка между трудовата и политическата активност и на комунистите, и на широките народни маси при новите условия, не може да не отбележим, че все още при една категория хора у нас тя не се осъществява. Очевидно такава връзка не съществува у членовете на обществото, които работят от користни, кариеристични цели, участвуват даже и в съревнованието, но от същите съображения, без да осъзнават дълбоко политическите задачи и проблеми на развитието на обществото. От ежедневната практика се вижда, че и в етапа на изграждане на развития социализъм трудовата активност се прониква от политическа активност, слива се с нея в едно цяло само когато се осъзнава и усвоява политиката на Комунистическата партия и народната власт, когато задачите, които поставят те, се приемат като свои.

Юлският пленум на ЦК на БКП — 1968 г., който разработи проблемите за качествено ново преустройство на общественото управление, адекватно на изискванията на новия етап на обществено развитие всестранно разгърна политическата активност на комунистите за усъвършенстване на структурите и механизмите на социалното управление на всички равнища.

Десетият конгрес на Партията с нова сила разгърна политическата активност на комунистите и всички трудещи се. Приетата програма за изграждането на развито социалистическо общество и утвърдената нова конституция станаха идейно-теоретическа и правна база за грандиозна политическа активност на комунистите. Програмата на Партията стана основен идеологически стимулатор и организатор на политическата активност на партийните членове и организации, като развиха теорията за зрялото социалистическо общество, за пътищата, методите и средствата за неговото изграждане. Тя придаде нова енергия и размах на тяхната дейност с научната обосновка на конкретните задачи, които трябва да се решават, за да се усъвършенстват социалистическите обществени отношения и структури. В нея намериха източници за ново, още по-дълбоко теоретическо проникване в реалните процеси на строителството на социализма нашите научни, идеологически работници. Върху нея се опряха създателите на новата икономическа политика за интензификация на производството, за усъвършенстване на материално-техническата му база, за превръщане на науката в непосредствена производителна сила, за преустройството на образованието съобразно изискванията на живота.

Важна роля за развитие на политическата активност на комунистите на сегашния етап изигра Декемврийският пленум на ЦК на БКП през 1972 г., посветен на всестранното издигане на жизненото равнище на трудещите се. Този проблем като червена нишка пронизва политиката на Партията още от победата на Деветосептемврийското въстание — 1944 г. Но при новите условия на победилия социализъм Партията получи възможност да разработи научно-обоснована социална програма. Тя не само изисква потребностите на хората да се удо

[1] Т. Живков, Овладявайте науката, неуморно и вдъхновено воювайте за заздравяване на научно-техническия прогрес, Изд. „Народна младеж", 1969, стр. 10.

Digitized by Google

влетворяват върху научно разработени норми, но чертае и нов подход към производството, за да се осигури удовлетворяване на потребностите. Това направление не само повиши политическата енергия и инициатива на комунистите, но още по-плътно свърза тяхната активност с политическата активност на най-широките народни маси.

Февруарският пленум на ЦК на БКП през 1974 г. разработи идеологическите проблеми, поставени в партийната програма. С това даде още по-голям тласък за политическата активност на комунистите в идеологическата сфера, на фронта на културата, науката и изкуството, печата и пропагандата. Той на дело още един път показа, че основният заряд за политическата активност на комунистите е идеологическата подготовка и убеденост, развитият и богат научен мироглед. Проблемите на строителството на социализма изискват при съвременните условия политическа активност, обусловена от висока марксистко-ленинска подготовка, съпроводена с идеологическа яснота и научен подход към тях.

Общо и трайно направление на политическата активност на комунистите днес у нас си остава максималното внедряване на най-нова техника и наука в производството и в управлението на обществените процеси, т. е. разгръщането на научно-техническата революция. Това направление обуславя максимално всички наши успехи. Но Националната партийна конференция му придаде нов аспект, като формулира задачата за реконструкция и модернизация на материално-техническата база на производството като генерална линия за успешна интензификация на производствените процеси и за постигане висока производителност на труда. Тя заставя комунистите от Централния комитет до първичните партийни организации да работят за най-ефективно използване на производствените мощности, за привеждането им в съответствие с равнището и изискванията на научно-техническия прогрес. Участието в модернизацията и реконструкцията на производството върху основата на концентрацията и специализацията на икономиката става сега фокус на цялата политическа активност на комунистите. Основните насоки за обществено-икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 година, приети от Единадесетия конгрес на Партията, потвърждават този извод. Съсредоточаването на усилията на цялата политическа работа с трудещите се към тази задача ще подпомогне успешно да се решат всички други задачи, които стоят пред комунистите.

КОНКРЕТНАТА РАБОТА С ХОРАТА — ЖИВЕЦ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА КОМУНИСТИТЕ

В своите речи на съвещанието във Велико Търново и пред пленума на ОК на БКП в Бургас по идеологическите проблеми др. Т. Живков обърна внимание на старата партийна истина, че най-добър политически ефект дейността на партийните органи и на всички комунисти дава при конкретната, при индивидуалната работа с хората. Това е така, защото всяка задача, която се поставя от Партията, за да бъде разбрана от трудещите се и възприета по убеждение, трябва да бъде конкретно разяснена на всеки член. Освен това индивидуалната работа на комунистите с всяка личност придава на съответната задача в очите на тази личност политическо звучение, дава й възможност да възприеме политиката на Партията не само с разума, а и със сърцето. Именно за това в речта си на Бургаския партиен пленум др. Т. Живков изтъкна, че конкретната работа на комунистите с хората е ярък израз както на грижата за човека, така и на демократичността на нашия строй. Тя, тази форма на работа, позволява на комуниста не само да конкретизира и поднесе политическите знания за задачите на всеки човек в индивидуализиран, специфичен обем и аргументация, но разкрива възможност той да стане жива връзка на този човек с Партията и нейната политика. В непосредствения контакт с личността могат най-добре да се разберат нейните възгледи, интереси и стремежи. В този контакт най-добре се и узнава от каква политическа, идеологическа и друга помощ се нуждае тя, за да стане също политически активна. Личното общуване сближава Партията с широките народни маси. То е най-ефикасният път за свързване с населението, за живеене с неговия пулс и за политическата му мобилизация при решаването на стопанските, битовите, културните и други задачи. То е и най-богатият по реални възможности метод за политическо ръководство на обществените процеси. В него са заложени и едни от най-опресняващите и вдъхновяващи комуниста извори за политическа активност, защото комунистите исторически са призвани да служат на трудовите хора, на своя народ.

АКТИВНОСТТА НА КОМУНИСТИТЕ СЕ РАЗВИВА В ПРАКТИЧЕСКАТА РАБОТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПАРТИЙНИТЕ РЕШЕНИЯ

Още Майският пленум на ЦК на БКП — 1964 г. посочи, че политическата активност на комунистите се развива най-добре в работата им за изпълнение на решенията на партийните органи. Това теоретическо положение отново беше обосновано и богато развито в документите на Великотърновското съвещание по партийно-организационните проблеми през 1975 г. Това съвещание отчете, че въпреки успехите по разгръщане на политическата активност на комунистите пред партийните органи стоят редица още нерешени докрай проблеми: да се разгръща още по-висока политическа активност на комунистите за реализиране докрай генералната задача — реконструкция и модернизация на материално-техническата база на производството. В не малко предприятия, заводи тази активност не е

Digitized by Google

достигнала още оптималното равнище и задачите не се решават удовлетворително. На някои места политическата активност на комунистите не достига да обхване всички фактори, които обуславят повишаването производителността на труда.

Слабостите в трудовата, плановата, технологическата, финансовата, нравствената, правната дисциплина днес у нас изискват рязко да се повиши политическата активност на комунистите за всестранното укрепване дисциплината на всеки гражданин на НР България. Без отлагане, защото търпимостта към нарушителите на дисциплината ще попречи за успешното изпълнение на производствените, строителните и други задачи.

Именно на сегашния етап с цялата си сила изпъкна необходимостта с още по-голяма енергия да се развие политическата активност на комунистите за изпълнение плана за седмата петилетка по всички показатели още през първото шестмесечие на 1976 г. Принос за изпълнение решенията на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

ПАРТИЯТА И ЛИТЕРАТУРАТА

КИНА БОЯДЖИЕВА
зам-завеждащ отдел „Изкуство и култура"
на ЦК на БКП

Зрелият социализъм, социалистическата и комунистическата цивилизация са немислими без постигането на висока степен на духовно развитие на личността, на нейните творчески способности и дарования, без разцвета на основополагащото изкуство — изкуството на словото, без създаването на социалистическа литературна класика.

За Партията литературата е важен компонент на духовния живот, съществена, неотменна част от нейната политика, теория и практика. Още в статията „Партийна организация и партийна литература" през 1905 г. В. И. Ленин провъзгласи, че „литературната работа трябва да стане част от общопартийното дело, „колелце и винтче" на единен, огромен социалдемократически механизъм, привеждан в движение от целия съзнателен авангард и цялата работническа класа. Литературната работа трябва да стане част от организираната, планомерна, социалдемократическа партийна работа."[1]

Българската комунистическа партия от първите си стъпки, през всички етапи на своето многолетно развитие, винаги е гледала на литературата като на свое кръвно дело. Драгоценната традиция на ръководителите и дейците на нашата Партия — Д. Благоев, Г. Димитров, Г. Кирков, Г. Бакалов и др., на марксистко-ленинско, класово-партийно, най-грижовно отношение към литературата се е превърнала в дълбока същностна черта на БКП. Опитът на нашата Партия от миналото и днес е блестящо потвърждение на нейната изключителна способност да осъществи Ленциновите изисквания: „Социалистическият пролетариат да издигне принципа на партийната литература, да развие този принцип и да го осъществи във възможно по-пълна и цялостна форма."[2]

Следвайки последователно и неотклонно ленинските принципи за партийно ръководство на литературата, БКП ги прилага мъдро, с голямо диалектическо умение. Нещо повече: нашата партия е радетел и творец за по-нататъшно развитие и обогатяване на теорията и практиката на ленинските принципи за партийно ръководство на литературата.

Особено забележителен е творческият принос на БКП в обогатяването на ленинските принципи за партийно ръководство на литературата през периода след Априлския пленум на ЦК на БКП — 1956 г. Априлската линия най-пълно синтезира ленинските принципи и традициите, мъдростта и опита на нашата Партия, като издигна на нов етап и развиха по-нататък теорията и практиката на партийното ръководство на литературата. Отхвърляйки сектантството, догматизма, примитивизма и опростителството, Априлският пленум озонира литературния фронт, възцари изключително благоприятна творческа атмосфера за развитието на литературата. Ленин неведнъж предупреждаваше, че за схематизъм в областта на литературата няма място. „Безспорно е — казва той, — че литературната работа най-малко се поддава на механично уравняване, на нивелиране, на господство на мнозинството над малцинството. Безспорно е, че в тази работа трябва безусловно да се осигури инициатива, простор на индивидуалните склонности, простор

[1] В. И. Ленин, За литературата и изкуството, С., Партиздат, 1973, с. 103.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 10, С., Партиздат, 1951, с. 32.

Digitized by Google

на мисълта и въображението, на формата и съдържанието".[1]

Въплътила в себе си високата принципиалност, безусловната категоричност по отношение на чистотата на класово-партийните критерии, в съчетание с творческата широта, априлската линия дълбоко в своята основа и същност е най-близко до специфичната природа и законите на литературното творчество.

Априлската линия — това е вярната марксистко-ленинска линия за неотклонно, динамично и плодоносно развитие на литературното творчество, за истински разцвет на голямата литература — литература социалистическо-реалистическа, народностна, партийна.

Априлската линия е линия на непрекъснато разгръщане на социалистическия демократизъм на литературния фронт, на създаване на реални условия за простор на мисълта и таланта, на новаторските търсения за многообразие на стиловете, жанровете, творческите индивидуалности, обогатяване панорамата на социалистическата ни литература.

Априлската линия е линия на укрепване на единството, сплотяване на писателите от всички поколения около Партията на основата на класово-партийните критерии, изградени върху принципите на марксизма-ленинизма, на метода на социалистическия реализъм. Под грижите на Партията израсна ново, априлско поколение поети, белетристи, драматурзи, което заедно с другите поколения писатели дава своя забележим принос в развитието на нашата съвременна литература.

Изключителен е личният творчески принос на първия ръководител на Партията другаря Тодор Живков за развитието и обогатяването на теорията и практиката на партийното ръководство на литературата. Забележителните речи и доклади на другаря Тодор Живков по проблемите на литературата съдържат фундаментални разработки и постановки с програмно значение и приносен характер в марксистко-ленинската теория и партийното строителство. С ежедневните грижи, внимание и особена топлота към майсторите на художественото слово, с дълбокото разбиране на сложната и многостранната проблематика на литературното творчество др. Т. Живков стана най-големият приятел на българските писатели.

Насоките и стратегическите задачи на литературата Партията винаги е разглеждала в най-тясна връзка с особеностите и потребностите на цялостното социално-икономическо и духовно развитие на страната. Литературата е едно от най-важните проявления на социалната активност на човека, доколкото отразява живота в неговата цялост и сложност. Партията винаги е подчертавала неизмеримата сила на литературата като мощен фактор за естетическо извисяване и нравствено усъвършенстване на личността.

Програмата на БКП, приета на Десетия конгрес на Партията, очерта насоките за развитието на литературата и изкуството през етапа на изграждането на развито социалистическо общество, като изтъкна, че нараства действената роля и значение на художественото творчество като „неизменимо средство за комунистическото възпитание на човешката личност и същевременно — като една от основните социални сфери, в които все по-пълно ще се реализира творческата същност на новия човек, неговият стремеж към прекрасното и възвишеното"[2]. Десетият конгрес формулира главната стратегическа задача на художественото творчество и набеляза реалните предпоставки за нейното осъществяване. „Етапът на развитие, в който се намира нашата страна — се казва в доклада на др. Тодор Живков пред Десетия конгрес на БКП, — наложително изисква нашата съвременност да навлезе пълновластно в литературата и изкуството, съвременният човек, творецът на новия живот да стане техен главен герой, с пълна сила да зазвучи патосът на утвърждението на комунистическите идеи, на комунистическото преустройство на света".[3]

Като изхожда от ленинското разбиране, че литературата трябва да стане съставна част от организираната планомерна, обединена партийна работа, БКП смята творческия процес за управляем процес, дълбоко отчитайки неговата сложност и специфика.

„Партийното ръководство на литературата и изкуството — казва др. Т. Живков — няма нищо общо с администрирането и командуването, с дребнавата опека и грубото вмешателство в художественото творчество, които могат да нанесат големи вреди. Партийното ръководство дава на творците основната насока за тяхното развитие, помага им по-тясно и здраво да се свържат с народа, да осмислят процесите на живота и идеологическата борба, да овладеят марксизма-ленинизма и винаги да вървят в крак с народа. Партийното ръководство в същото време дава възможност за цялостно разгръщане на силите и инициативите на творците и техните творчески съюзи, окриля работниците на литературата в техните търсения, предпазва ги от погрешни увлечения, дава простор за пълен разцвет на литературата и изкуството. Партията не е имала и няма никакви намерения да регламентира литературата и изкуството. Да осигурят правилната политическа, идейна насоченост на литературата и изкуството — това е бича и е главната грижа на Партията и нейния Централен комитет."[4]

С голяма прозорливост, дълбочина и пер-

---

[1] В. И. Ленин, За литературата и изкуството, с. 104.

[2] Програма на БКП, С., Партиздат, 1971, с. 87.

[3] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., Партиздат, 1971, с. 92

[4] Т. Живков, За литературата и изкуството, С., Български писател, 1974, с. 30

Digitized by Google

спектива нашата партия разработва генералните стратегически ориентири за развитието на литературата и заедно с това създава всички необходими условия и възможности за тяхното осъществяване — материални, морални, психологически, творчески и пр.

Особено важен резултат от тържеството на априлската линия през последните две десетилетия у нас е формирането на изключително плодотворен климат за развитие на литературата. Като пряка последица от този климат е създадената спокойна, съзидателна, стимулираща многократните изяви на талантите атмосфера. Постигната е повишена градивна активност на творците на всички литературни жанрове и видове, от всички генерации и възрасти.

На нашата Партия е чуждо опекунството и наставничеството в подхода към литературата и нейните творци. Тя провежда своята политика, отнасяйки се с изключително доверие към българските писатели, които са голям наш национален, партиен капитал. Мощен фактор за осъществяването на партийната политика в областта на литературата и изкуството са творческите съюзи и техните партийни организации. Цялата дейност на творческите съюзи е ярко свидетелство за подчертано демократичната същност на партийната политика в тази деликатна и сложна сфера. У нас са изградени силни художествено-творчески организации. След Априлския пленум на ЦК на БКП и особено през последните години творческите съюзи укрепнаха, нарасна тяхната роля, значително се разшири тяхната самостоятелност. На творческите съюзи бяха предоставени редица права и функции, които преди това принадлежаха на държавата.

Съюзът на българските писатели се утвърди като един от челните отреди на художествено-творческата интелигенция, дееспособна организация за ръководство и положително въздействие върху творческия процес в руслото на обществените потребности. Все повече нараства престижът и ролята на комунистите, на партийната организация в СБП. В писателската партийна организация членува 50 на сто от общия числен състав на съюза. Голяма част от тези хора са активни борци против фашизма и капитализма. И това е естествено. В миналото и днес Партията е имала най-тесни връзки с писателите, те винаги са били активни участници в класовите битки. Това е скъпоценно достойнство на БКП и нейната политика. И сега партийната организация в СБП е на своя боеви пост, с дълбочина и мащаб тя активно участвува в разработването и решаването на главните творчески проблеми, във формирането на необходимата духовна атмосфера за тяхното решаване, за утвърждаването на класово-партийните критерии в литературата. Особено ползотворна е идеологическата дейност на партийната организация. Тук се организират теоретични конференции, открити партийни събрания по актуални въпроси на партийната политика с доклади от изтъкнати партийни ръководители.

Израз на голямата грижа на Партията за литературата и на доверието към Съюза на писателите е създадената у нас система от материални и морални стимули за обезпечаване на литературния процес. Към тази система трябва да отнесем създадения със специален закон творчески фонд към Съюза на писателите, системата от морални и материални стимули за творчеството — званията „народен", „заслужил", „Лауреат на Димитровска награда", литературните конкурси, награди.

Дейността на СБП през последните години и развитието на нашата литература ярко свидетелствуват за жизнеността на априлската линия, за действеността на партийната политика. На СБП Партията е предоставила всички необходими условия за самостоятелно ръководство на творческия процес. Партийната организация при съюза, както и ръководството на СБП, начело с акад. Панталей Зарев имат изключителна заслуга за сериозното израстване на творците, за още по-здравото сплотяване на българските писатели около априлската линия на Партията, за създаването на спокойна, делова, творческа, градивна атмосфера, за разгръщане на инициативата и концентриране силите на писателския потенциал за решаване ключовите творчески проблеми и преди всичко първостепенната задача, поставена от Десетия конгрес на БКП — художественото претворяване на социалистическата съвременност в литературата.

Съюзът на писателите положи целенасочени усилия за осигуряване една от решаващите предпоставки за обогатяване на литературата — връзките на писателите с живота. Ленин сочеше необходимостта пролетариатът да внася в литературната работа живата струя на живото пролетарско дело. Забележителният лозунг на нашата Партия „Повече сред народа, по-близо до живота", издигнат от другаря Тодор Живков, намери широк отзвук сред писателите и даде нови импулси за обогатяване връзките с живота с нови идеи и форми. Съюзът на писателите и неговата партийна организация приеха партийния девиз като своя насъщна естетическа програма, като определящо условие не само за жизнеността, идейно-тематичната пълнота на литературата, но и като неизчерпаем източник за нейното оплодотворяване, многообразие, като път към професионално съвършенство.

Със съзнание за дълбоката творческа същност на партийната повеля ръководството на СБП през последните години осъществи редица полезни начинания. С решение на бюрото на СБП бе учредена комисия по съвременната тема, която разработи статут за стимулиране на писателите за по-тясно свързване с живота на народа и написване на произведения на актуални съвременни теми, както и книги за революционните борби на народа. Така бе разработена система за целенасочено въздействие върху творческия процес, чрез обществената, социалната порьчка и редица морални и материални стимули и форми — творчески командировки на писатели до крупни обекти

Digitized by Google

на строителството; контрактации за написване книги на обществено-значими съвременни теми за попълване „белите полета" в литературата; осигуряване на по-големи тиражи за хубавите книги; учредяване на нови литературни награди за най-добрите произведения от всички жанрове; подобряване оценъчната дейност и пропагандата на сполучливите творби, посветени на съвремието и пр.

Бяха сключени колективни договори за съвместна дейност между ръководството на СБП и ръководните институции на окръзите, а също и с централните ръководства на обществените организации и институти. Тези договори не са протоколна формалност, а съвместни творчески програми. От една страна, Съюзът на българските писатели се задължава да формира творчески колективи от писатели, които да пребиват в окръзите, да изучават живота на трудовите хора, да работят за създаването на нови творби за нашата днешна действителност, да се включат в дейността на културните институти по естетическото възпитание на народа, да организират съвместно културни прояви и др. От друга страна, окръзите осигуряват необходимите материални и други предпоставки за дейността на писателите — бази за творчество и отдих, контрактации, творчески командировки и др. Както отбелязва акад. П. Зарев, контрактациите не са форма за материално подпомагане на писателите, а търсене на начини за засилване на тяхното професионализиране в началната и много важна фаза на творческия акт наблюдаване и изучаване на живота.

Организираното насочване на писателите към значими теми от нашата съвременност става, като се отчита спецификата на творческия процес, своеобразно творческите интереси и предпочитания на авторите. Освен колективните договори сключват се индивидуални договори между отделни писатели и съответно предприятие, институт за написване на произведение на конкретна тема. При това неизменно се набляга на един много важен творчески принцип — принципът на свобода на творческата инвенция, на творческото решение, на творческия подход. Формулира се единно становище, че не става дума за написване на регионални произведения, пряко адресирани към един или друг край, недомество или да решават временни тясно популяризаторски, грубо пропагандни задачи, а става дума за създаване на условия, при които да бъдат написани творби с висока идейна и художествена стойност, с национално значение, с ярка гражданска партийна насоченост, отразяващи духа, характера, процесите, героите в развитото социалистическо общество — произведения, посветени предимно на трудовите хора, на работническата класа. Съюзът на писателите осъществи тези начинания мащабно, на широк фронт. През последните две години са сключени 151 контрактации с писатели, от които 83 с окръзите и 68 с издателство „Български писател".

Все по-тясно става общуването на писателите с трудовите хора. Укрепват и се активизират дружествата на писателите извън столицата и най-вече в Пловдив, Стара Загора, Варна, Бургас. Рожба на тези договори станаха и някои новосъздадени писателски дружества в окръзите. Интересен в това отношение е опитът на ОК на БКП и ОСИК в Габрово, които съвместно със СБП създадоха великолепна база за творчество и отдих в Боженци, станала средище на едно ново дружество на писателите с участието на видни наши писатели наред с местните литературни творци. Дружеството проявява голяма активност за израстването на млади автори. Обсъждани биват нови произведения, организират се разговори по актуални въпроси на литературата и др. Между дружеството, обществеността и трудовите колективи съществуват добри връзки. Писателите непосредствено участвуват в културната дейност на окръга като ръководители на клубове по естетическото възпитание, докладчици и пр. Така те имат възможност дълбоко и многостранно да изучават икономическите, социалните и духовните процеси в окръга.

Важна линия в творческото сътрудничество между писателите и обществеността в окръзите е съвместната дейност по естетическото възпитание. Между СБП и ОСИК бяха проведени крупни двустранни инициативи — литературни конференции, празници на литературата във Варна, Пловдив, Разград, Сливен, Кърджали и др. Особен интерес предизвика проведената в Пловдив конференция на тема „Работническата класа и литературата", на която бе обсъден този важен проблем с участието на писатели, критици, читатели, общественици.

Писателският съюз натрупа ценен опит в провеждането на теоретични конференции по актуални въпроси на съвременния художествен процес, на които освен писателите участвуват и представители на обществеността, научните институти, печатът и др. През последните години на конференции бяха обсъдени такива фундаментални проблеми, като: литературата и идеологическата борба; детската литература; хуморът и сатирата и др. Докладчиците и изказалите се на тези конференции разработват важни аспекти на партийната политика в една или друга сфера на литературното творчество.

Така проблемите на литературното творчество не само че са важна съставна част на партийното дело, но все повече се превръщат в проблеми на цялата общественост — в голямо народно дело. Особено важен резултат от политиката на Партията на съвременния етап е разширяването на социалната основа на художественотворческия процес.

Творческите резултати в литературата са въпрос на по-продължително време. Налице са обаче перспективни положителни процеси и тенденции в литературата. Всички жанрове на литературата през последните години, особено след Десетия конгрес на БКП, се обогатиха с нови сполучливи творби, които ще влязат в златния фонд на

Digitized by Google

социалистическата ни литература. Главният положителен резултат в тази насока е ориентацията на българските писатели към сърцевинната творческа задача — съвременната тема. Завоеванията на днешната ни литература са плод на творческите усилия на всички поколения писатели, израз на тяхното единство около Партията, нейната априлска линия и дълбоката творческа присмственост между различните генерации творци.

Безспорен резултат от жизнеността на партийната политика, на априлската линия е постигнатото многообразие на стиловете, жанровете, почерците, творческите индивидуалности в днешната ни литература. Новаторските търсения на основата на класово-партийните принципи, ръстът на художественото майсторство, постигнатата по-висока степен на идейно-художествена зрелост на литературата ни са ново ярко свидетелство за неизчерпаемите творчески възможности на метода на социалистическия реализъм за обогатяване на литературата.

Завоеванията на нашата литература са значителни, но все още някои ключови проблеми не са получили решение в пълна мяра. Преди всичко открит е проблемът за създаването на ярки творби на литературата, с непреходна стойност за нашата социалистическа съвременност, в цялата ѝ историческа мащабност и дълбочина, за социалистическия начин на живот, за новото „битие — деяние", както казваше М. Горки, за духовното превъзходство на социалистическата личност с цялата ѝ сложност и богатство.

Както посочи др. Т. Живков в отзива си за Общата художествена изложба в Габрово, посветена на работническата тема, сега е от особено значение нашите творци да пресъздадат новия образ на работническата класа, ръководната класова сила в нашето социалистическо общество, да разкрият „нейните трудови делници и героизъм", важните изменения в нейното съзнание, възпитание, в начина ѝ на живот. „Обогатява се нейната душевност — казва др. Т. Живков, — развива се и се задълбочава чувството ѝ за колективизъм, изгражда се новият човек. Това е една от най-характерните черти на нашата работническа класа на съвременния етап. Върху нова основа укрепват социалистическите взаимоотношения, в които колективизмът, другарството и взаимопомощта пускат дълбоки и трайни корени."[1] От нашите литературни творци трябва да очакваме и нови силни художествени реализации за водещия герой на обществото ни движение — комунистът, който събира у себе си енергията на прогреса, новаторската мисъл и създателната роля, високите нравствени черти на грядущата личност на комунизма.

Нашата партия отделя особено внимание на оценъчната дейност в литературата, съ**умява навреме и точно да посочи нерешените проблеми, да създаде обстановка за** последователно утвърждаване на класово-партийните критерии в творчеството. „Формите на партийно ръководство на художественото творчество са много и най-разнообразни — казва др. Т. Живков. — Едно от най-ефикасните е критиката."[2] В програмната реч на др. Т. Живков пред XVI конференция на столичните комсомолци бе дадено ясно и строго научно определение на литературната критика и нейната важна роля за провеждането на партийната политика в областта на литературата.

На свой пленум ръководството на СБП разгледа състоянието на литературната критика и набеляза програма за нейното развитие. Настъпи голямо оживление в критиката, постигната е стабилност на целия наш литературен фронт по отношение на неговата идейно-естетическа принципиалност. Появиха се нови имена в критиката, по-активна става оперативната литературна критика. Повиши се ролята и авторитетът на литературните издания. Съюзът на българските писатели разполага със специализирани списания и вестници, които ръководи самостоятелно, има и свое издателство. Именно Съюзът на писателите и неговите звена формират оценките за литературните факти.

Успехите на нашата литература, стабилността на литературния фронт недвусмислено сочат, че партийността в изкуството става главна линия в художествената практика, когато тя е собствено верую на писателите, единствената вярна естетическа платформа за плодотворно развитие на литературата. Съюзът на българските писатели с всеки изминат ден показва своите нараснали възможности и способности да насочва творческия процес по посока на обществените изисквания, да анализира художествените факти и процеси.

През последните месеци Съюзът на писателите извърши дълбока творческа равносметка на развитието на нашата литература след Десетия конгрес на БКП. В проведените разговори в управителния съвет на СБП за състоянието на поезията, прозата, бяха очертани сполуките, водещите тенденции, нерешените проблеми в днешната ни литература. Творческият отчет на българските писатели пред XI конгрес на БКП е ново свидетелство за щедрите плодове на априлската линия, за способностите и таланта на българските писатели и техния съюз. Заедно с това Съюзът на българските писатели и неговата партийна организация, съзнавайки своята висока отговорност за утрешния ден на националната ни литература, бележат надеждни пътища за постигане на нови висоти в художествената мисъл, за издигане на нашата литература до равнището на социалистическа класика.

---

[1] Т. Живков, „Работническо дело", бр. 276, 3. X. 1974 г.

[2] Т. Живков, Несете и издигайте още по-високо нашето чисто, свято и победоносно знаме. С., Народна младеж, 1969, с. 26

Digitized by Google

ХОРА, НАВИЦИ И СТИЛ

ПЕТКО РУСЕВ

По друмищата на преуспяващата ни родина се срещнахме с хора, **събития и факти, които породиха размисли и оценки.**

КОЙ СЕ ОТЧИТА?

Има две безспорни неща:

— Отчетните събрания и конференции са висш форум на партийната демокрация.

— Тази година те отново и отново се превърнаха в масова демонстрация на тържеството на ленинската априлска линия, в ярък израз на сплотеността на комунистите от всички поколения около Централния комитет начело с др. Тодор Живков. Те показаха, че Партията е единна и непрестанно расте нейната ръководна роля.

И ако все пак се осмеляваме да направим някои критически бележки, то е, защото някъде не се осмисля както трябва ленинският принцип за отчетността.

• • •

... Присъствувахме на конференции. Успехите са безспорни. Отишли сме толкова напред, че всякакво сравнение с миналото само и само очертава кулите още по-високи и по-величествени.

И въпреки това в доклади и изказвания преобладават информацията или декларативността.

Казва се какво е сторено, но не се разкриват пътищата, методите, които са родили едно или друго постижение. А именно това би трябвало да бъде сърцевината, за да се превърне партийният форум в още по-могъщо средство за обмяна на опит, за анализ на работата. И още по-важно — дали полученият резултат е плод на самодейността, активността на комунистите и трудещите се. Анализът и самоанализът да разкриват **органическата връзка** между стила на ръководството и регистрираните завоевания. Ако това не се направи, трудно може да се **оцени** ролята и значението на субективния фактор.В Тезисите за развитието на Партията и обществените организации е подчертано, че предмет на партийния контрол е **стилът** на ръководните органи и дейци. Именно като се имат предвид тези постановки, става още по-ясно какви изменения следва да настъпват в организацията и провеждането на конференциите и събранията. Изменения, които позволяват още по-пълно и по-

Digitized by Google

цялостно вътрешнопартийната демокрация да оценява как ръководните органи организират делата, какви форми използват, допринасят ли те да се повишава самодейността на партийните организации, да се укрепват и разширяват връзките на Партията с народа. Тогава вече наистина ще имаме в пълен смисъл на думата отчетност, така както повелява Уставът.

* * *

Заслужава голямо внимание и друг факт. На отделни места критиката и самокритиката не достигаха. Отчита се бюрото, комитетът. Трудили са се всеотдайно. Но нима нямат слабости, грешки? Ако е така, значи не са работили както трябва. Именно вътрешнопартийната демокрация за това съществува, за да създаде отлични условия за принципна и другарска критика, да се посочат изворите на мътните води, да не се допуска те да замърсяват мисли и дела.

Някои погрешно мислят, че конференцията или събранието минават добре, когато всичко е гладко.

...На конференция остро критикуваха секретарите, особено първия. Говореха комунистите отговорно, с тревога, посочваха виновници, предлагаха. Представител на по-висшия партиен орган смутено запита първия секретар:

— Какво става?

— Всичко е нормално. — Това беше отговорът.

Наистина всичко беше нормално. С абсолютно болшинство комунистите избраха другарите, които критикуваха. Критикуваха, защото ги обичат. Избраха ги, защото ги уважават.

Вътрешнопартийната демокрация не може да се развива, отчетността не може да се осъществява, ако критиката и самокритиката не заемат още по-пълно своето достойно място. Ако не станат още по-силни двигатели на партийния живот. В своята реч на отчетно-изборната партийна конференция в Пловдив др. Тодор Живков подчерта: „Затова трябва да се създават все по-добри условия за разгръщане на критиката и самокритиката както в партийните организации, така и в самите трудови колективи. Ние нямаме и никога не сме имали друго по-могъщо оръжие за борба срещу недостатъците и слабостите в работата. Нямаме и никога не сме имали по-ефикасно оръжие за разчистване пътя напред към нашия велик комунистически идеал."

Тази постановка задължава, изисква!

МЛАДЕЖИ, РАПОРТИ И ПРОЦЕНТИ

Извънредно ценна и положителна традиция стана Българският комсомол да отчита своята дейност пред Партията. Не зная защо някой е кръстил това рапорт. Младежите докладват на Партията що са сътворили, поемат нови задължения. Тази традиция отразява привързаността на комсомолците към делото на социализма и комунизма, тяхната готовност да го увеличават, да го умножават. Тази традиция отразява социалистическия патриотизъм и пролетарския интернационализъм, изпълнили мислите и чувствата на младото поколение у нас.

Накратко: прояви от тоя род са необходими. Те са и свидетелство за политическата зрелост на българската младеж. Но ние искаме да поставим един принципиален въпрос, който сега в светлината на конгресните решения, в духа на Тезисите за развитието на Партията и обществените организации има голямо значение. Има, защото е признак дали

Digitized by Google

настъпват изменения в стила на партийните и комсомолските комитети и организации.

* * *

..Стана така, че присъствувахме на събрание, където младежи рапортуваха пред Партията за своите предконгресни инициативи и постижения. Интересно, вълнуващо! Но защо толкова много **проценти,** толкова много бройки поръчения? Защо всичко свърши само с тях? Нима процентите сами са способни да разкажат как са живели, мечтали, тревожили се и творили синовете на родината? Не оковаваме ли техните пориви в графи и цифри, не даваме ли простор на формализма? На един строителен обект в голяма степен можем да постъпим така, тъй като обемът има своите измерители, а качеството своите критерии. Но тук, при тия неспокойни души (добре че са такива!) така не е позволено да се подходи. Още преди години Тезисите за Комсомола и младежта остро осъдиха тоя метод. Тук е нужна по-задълбочена, по-силна **оценъчна дейност,** която да разкрие **приноса** на комунистите и на комсомолската организация за израстването на младия човек, за неговото класово чувство и идейна зрелост, за обществената му активност, отговорност и организираност. Да видим в тая оценка, изпълнила рапорта, как расте бъдещата смяна, достойна за подвига на бащите си, готова с още по-голяма страст да изгражда социалистическото и комунистическото общество.

Процентоманията е враг на творческия подход, не разрешава да се направи задълбочен и всестранен анализ. Колкото да са нужни количествените показатели, толкова повече е необходимо да се вникна в същината на нещата и процесите. Процентоманията ни тика по повърхността на явленията, не разкрива истината с нейните противоречия и конфликти...

* * *

По този въпрос се е говорило и ще се говори много. И въпреки това елементи от посочената слабост се срещат още. Може би две са главните причини:

— Бавното темпо, с което партийните комитети се преустройват в ръководството на Комсомола. Само с констатация няма да се постигне нищо. Само с наставления не ще се отиде и крачка напред. Трябва такова изменение в стила, което ще даде възможност да се установява навсякъде **конкретна помощ,** за да могат комсомолски органи, организации и дейци да прилагат **специфични методи и форми,** отговарящи на романтиката, на културата и възрастта на младите. Това е творчески стил на ръководство.

Би трябвало същите претенции да предявим и към държавни и административни ръководители, към учители и преподаватели, които също от своето място носят отговорност за прилагането на тоя творчески подход. Можем да се изразим така: възрастните, няма значение в кой субект на управление работят, са длъжни добре да вникват в партийните постановки и да помагат, и да помагат за тяхната победа. Най-напред това се отнася за комунистите.

— Има и още една причина, която съвсем не е маловажна. Толкова години минаха от Тезисите, от Юлския пленум. А защо недостатъците от този род продължават? Този въпрос се отнася най-напред до Централния комитет на ДКМС, до окръжните и градските комитети... От техния стил зависи всичко. Зависи и преустройството в комсомолската дейност, и то така, че тя да възпитава най-пламенния **взорец на социалистическия начин на живот.** Ето кое е главното.

Digitized by Google

Възрастните ще помагат, но ако комсомолските кадри и органи сами не осмислят отговорността си пред Партията и родината, ако не я поставят в съответствие с изискванията на съвременността, помощта ще отиде на вятъра. Ако те, без да вдигат шум или наздравици, започнат упорито, скромно да се променят, да се усъвършенстват; ако те не стигнат до младежката душа и сърце, ако не ги завладеят неправилните навици, ще продължават.

Да, основното сега е сериозният размисъл над измененията в стила на работа, над анализа какво е постигнато и какво още смело и упорито следва да се направи.

Друго освен дела не са нужни!

ОТНОВО ЗА КУЛТУРАТА НА СПОРТНИТЕ ЖУРНАЛИСТИ

Казваме отново, защото този въпрос вече няколко пъти нашето списание поставя. И винаги сме поддържали тезата за **журналистическа култура, за сбективност и политическа отговорност.** Този, който коментира, да знае, че цял народ го гледа и слуша, да чувствува дълга си, че със своите слова възпитава, формира обществено мнение.

Някои факти, станали напоследък, ни накараха пак да се върнем към тая тема.

* * *

Да вземем републиканското първенство по бокс във Варна. Колко пъти коментаторът обърква имената, колко пъти даваше воля на излишни и тягостни словоизлияния. Кому е нужно това? Щом си застанал пред микрофона, благоволи да научиш кой как се казва. Благоволи да помислиш, че зрителите гледат двубоя и разбери, че не е нужно да им разказваш до дотягане дребнави неща. Следи играта и се намеси тогава, когато твоята дума ще заостри вниманието, ще изясни дадена ситуация. И помни — не си съдия, а коментатор. Който забравя тая истина, трудно може да изпълни своя дълг като спортен журналист. Нали веднъж един коментатор заяви: „Драги радиослушатели, кабината, от която говоря, е далеч, не виждам какво става на терена... но според мен има дуспа.“ Като не виждаш, като не ти е ясно какво става на терена, как видя най-тежкото нарушение? Подобре замълчи, но като кажеш нещо, да е убедително?

На терена има съдия. Той носи отговорност. Има кой да му търси сметка. Постарай се да разказваш увлекателно за развоя на играта, а не ставай втори съдия. Не ставай, защото обърквашъ хора, има опасност да дадеш невярна информация, да подхраниш запалянковщината. Ако желаеш да напишеш нещо аналитично, почакай, не бързай! Проучи отново всичко, провери спокойно и тогава сядай с писалка в ръка. Това не ограничава журналистическата свобода — обратно, освобождава я от прибързаност, субективизъм, прави я по-обективна и възпитателна.

* * *

Има и друг факт. Като загубим, започват безконечни оправдания — теренът лош, реферът лош, климатът друг и т. н. Всеки от нас е патриот. Обича и се радва на възхода на родния спорт. Никога не сме имали такива върхове. Именно защото сме на правилен път, именно защото всеки ден записваме нови успехи, сме длъжни да бъдем скромни, аналитични и да не търсим под вола теле, когато става

Digitized by Google

реч за слабостите. Кого и как възпитаваме? Учим и кадри, и състезатели да бягат от отговорност. По-спокойно и по-трезво! Иначе пак подхранваме запалянковщината. А там където има запалянковщина, няма социалистически спорт.

Нещата, за които говорим, опират до състава и квалификацията на спортните журналисти. Разбира се, не за всички. Време е вече по-сериозно да се надникне в тая област. Време е и БСФС, и редакционните ръководства да ликвидират „неутралитета", да погледнат на спортната информация като на политическо дело и да вземат необходимите мерки.

МАГАЗИНИ, РЕМОНТИ И ИГЛЕНИ УШИ

От дълго време столичани се вълнуват около ремонтите на магазините в столицата. Може да е за хубаво?! Толкова народни пари се хвърлят! Защо път София да няма модерен търговски център? И това е хубаво!

Решихме да посетим един от отворените ремонтирани магазини. След като надникнахме в „Албена" и почувствувахме, че няма голяма разлика с миналото, се запътихме към „Текстим". Така цял народ го нарича и защо ние да правим изключение.

По съвсем обясними причини се изправихме пред входната врата. О, ужас! Та тук е цяло вавилонско стълпотворение. Тясна, вратата не може да побере един човек. Хората се блъскат, мачкат, карат се. Развалят се прически, късат се копчета — въобще фасонът ти се влошава. Който е по-силен и по-ловък, изтласква слабия — естествен подбор на купувачи!

И всичко това става, защото другата половина на входната врата е заключена...

Успяхме да влезем най-после. Дължим го на елегантна другарка, която, мислейки повече за тоалета си, предпочете да го спаси и ни стори път.

Разярени, търсим първото служебно лице. И понеже в търговските магазини те не са малко и имат специално облекло (това е добре!) не ни беше трудно да го намерим. Протестираме, критикуваме. Служебното лице спокойно ни отговори:

— Като има некултурни хора като вас, така ще бъде...

Високата и ниската култура пак се срещнаха?!

Понеже сме свикнали да ни наричат така, нейния тон не ни направи никакво впечатление.

Благодарихме на другарката, върнахме се в редакцията и написахме следното писмо предложение:

„За да се оправдаят ремонтите и за да се пазят и уважават хората (нищо че са некултурни?!), предлагаме:

1. Преди започването на ремонтите да се иска моделът на бъдещата входна врата. Да се утвърждава, след като се установи, че през нея може да мине поне възпитаник от детска градина.

2. Ако органите на търговията разполагат с повече пари, може да се мине и към друг вариант — да се направи специална система от иглени уши. Всеки посетител да избира един от иглените входове и да влиза в магазина запазен, чист и изгладен.

3. Да се издаде заповед за награждаване на търговски служители, носители на „висока култура" и притежаващи чудното свойство да я демонстрират пред посетителите. Наградата да се дава само при едно условие — непременно клиентът да разбере, че е изостанал, прост."

Написахме предложението и се подписахме.

Digitized by Google

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

С ДОСТОЙНИ ДЕЛА

Политическата и организаторската работа на учрежденската партийна организация в СД „Търговия" — клон „Промишлени стоки" в Пловдив е насочена към ключовите проблеми на предприятието: разширяването, преустройството и модернизацията на материалната база; внедряването на нови, прогресивни форми на обслужване; укрепването на трудовата и финансовата дисциплина; издигането културата на търговското обслужване; борба за доставка на повече и по-разнообразни стокови фондове; за икономии на материално-енергетичните ресурси и други.

Много и разнообразни са проведените мероприятия и инициативи, които са довели до значителни резултати по очертаните направления Претворяват се в дела решенията на Десетия конгрес и Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Материално-техническата база се разшири с нови търговски обекти със 7874 м² обща площ. През миналата година на населението са продадени в повече от предвиденото по плана стоки за 3 570 000 лв В резултат на преизпълнението на стокооборота, бруто-печалбата и снижението на издръжката на обръщението планът за балансовата печалба бележи едно преизпълнение с 8,7 на сто, което съставлява 644 000 лв. надпланова печалба. Постигнатото позволи на колектива да премине на намалено работно време и петдневна работна седмица, да се окаже на едно от челните места в страната и в СД „Търговия" — Пловдив.

Как този колектив, който през първите години на шестата петилетка не изпълняваше плана си, сега застана в редиците на челните търговски предприятия в окръга?

Вгледаме ли се в цифрите, ще съзрем, че те са плод на неуморим труд на ръководните дейци, на комунистите, на профсъюзната и комсомолската организация, на целия многоброен колектив.

Ръководител на сполуките е учрежденският партиен комитет, който умело направлява първичните организации, партийните групи, комунистите да са политически организатори и възпитатели на колектива. Дейността им способствува за утвърждаването на здрава, творческа обстановка. Това позволи силите на хората да се насочат към нерешените проблеми, да се търсят и прилагат нови, по-ефективни форми, начини и средства, да се разкриват допълнителни резерви за решаването на задачите.

Извършена бе промяна в структурата и преразпределението на задачите между длъжностните лица, изясниха се функциите на управителите на търговските обекти, стоковедите, районните отговорници, началниците на стокови и функционални отдели и служби. Партийните бюра и организации, административните ръководства засилиха всекидневната индивидуална работа с хората.

Усъвършенстуването на ръководната дейност на учрежденския комитет на БКП на основата на по-ясно разграничаване на функциите си от тези на другите органи и ръководства доведе до утвърждаването на някои положителни тенденции в цялостната работа. Повиши се самостоятелността и инициативата в дейността на административното ръководство, на началниците на отдели и стоковедите

Сега те по-оперативно и взискателно, с по-високо чувство за отговорност решават задачите, които стоят пред тях. Учрежденският комитет на БКП, партийните бюра и организации по-отблизо се заеха с проблемите на политическата и организаторската работа с колективите.

Засили се взискателността към стопанските ръководства и комунистите. През последните две години е разгледана работата на общо 39 стопански и други ръководители, от които 11 началници на отдели, 5 управители на магазини, директора и заместник-директорите на предприятието и др. Характерно е, че от тези 39 ръководни дейци 16 са заслушани в партийния комитет и 23 в първичните организации. Внедрената отпреди няколко години система за отчет на кадрите пред партийните ръководства и организации доказа своята ефективност. Стана традиция административно-стопанските ръководители и тези на обществените организации периодично на събрания на първичните организации да се отчитат, а учрежденският комитет на БКП и партийните бюра да излизат с писмена оценка за кадрите. В тях се отбелязват положителните страни и слабостите, които се допускат от ръководните дейци като организатори на трудовата дейност, тяхната професионална подготовка и уменето им да работят с колективите, участието им в живота и дейността на партийните и обществените организации. Тази практика допринася за издигането авторитета на първичните организа-

Digitized by Google

ции, на ролята им като ръководни политически ядра на колективите.

Партийният комитет се стреми отблизо да направлява дейността на първичните организации. Постижения има в планирането, провеждането на събранията и развитието на вътрешнопартийната демокрация, работата с партийните групи, с поръченията, връзките с колективите и пр. В това направление са проведени редица мероприятия.

Трайно в дейността на учрежденската партийна организация са внедрените прегледи на работата с партийните групи. Те се организират по специална методика и заемат важно място във вътрешния живот на първичните партийни организации. Проведеният през миналата година преглед на тема: „Комунистът — обществен ръководител и пример на трудовия колектив" раздвижи комунистите, стана повод прецизно и взискателно да се подложат на персонална преценка делата, поведението, облика на отделния комунист, да се види как той изпълнява изискванията на партийния Устав и Програмата на БКП.

Друга форма, която е намерила широко приложение в партийната практика, е работата с актива, който е изграден към всяка първична организация. Всеки активист се заангажирва с конкретна работа за постигането на общата цел: изпълнението на стопанските задачи, възпитанието в дух на колективизъм, другарство, честност, добросъвестност, висока лична отговорност за съдбата на всяка поставена задача.

Положителни стъпки се направиха първичната организация да се чувствува политическо ядро в дадената производствена единица. В това отношение важна роля изиграха някои форми на работа с колектива. Ефективни се оказаха срещите разговори на партийните бюра с отделните трудови колективи. Там се поставят въпроси, които вълнуват хората. На част от тях се дава отговор в момента, а тези, които се нуждаят от допълнително проучване, се записват, обобщават и в десетдневен срок се отговаря. Този подход раздвижи хората, създаде обстановка на активност, доверие и взискателност от горе на долу и от долу на горе, изпълни с ново и по-богато съдържание понятието „партийна организация и колектив".

Когато се оценява извършеното в светлината на постановките и изискванията, предявени на Националното съвещание във Велико Търново, е видно, че има още много да се желае. Затова въпросът за по-нататъшното издигане авторитета и ролята на първичните организации като ръководни политически ядра и пъроообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи застава като проблем от първостепенна важност.

Много са въпросите, които вълнуват комунистите, но някои се очертават с особена сила. Кои са те?

Един от тях е за културата на обслужването, който бе главна тема през 1975 година. Истина е, че това е труден, сложен и комплексен проблем, защото в него намира конкретен израз съчетаването на високата професионална подготовка със съзнанието, възпитанието и отношението на търговските работници към хората, клиентите. Успехи има, но не са редки и нарушенията. Слабостите биха били по-малко, ако се засилят взискателността, личният пример на комунистите, самоконтролът на търговските работници един към друг, гласността на нарушенията и т. н. Заедно с това е наложително обществеността, средствата за масова информация и занапред по-смело да бичуват отрицателните явления и прояви сред търговските работници и на отделни граждани.

Друг въпрос, на който се отделя голямо внимание, е за младите търговски кадри — грижата за тяхното възпитание, подготовката и квалификацията. От това, как комунистите, партийните и стопанските ръководства работят за привличането и подготовката в търговията на повече млади хора, зависи по-доброто изпълнение на задачите, поставени от Партията и Правителството в областта на търговското обслужване. Прието е към новопостъпващите да се отделят повече грижи, да им се помага във всекидневната работа. Така те по-добре свикват с професията, по-бързо се справят с възложените им задачи. На партийни и профсъюзни събрания се отчитат как се работи с млади хора. Това повишава чувството за отговорност и всеки се стреми да се представи по-добре.

Много млади работници навлязоха в търговията през последните няколко години. Това създава условия да се изменят обликът и обстановката сред търговските служители и кадри, да се изменят мисленето, подходът в работата, да се гледа творчески на проблемите и задачите. Характерен е примерът с другарката Екатерина Алтънова — герой на социалистическия труд. От своите 45 години 28 тя е посветила на търговската професия, която се е превърнала в съдба и смисъл на нейния живот. Като дългогодишен управител на търговски обект, тя е приела и обучила десетки млади хора, които, заразени от нейния пример, неотклонно вървят по посочената им от „кака Тинка" пътека, стремят се със всички сили да служат все по-добре на хората, да им създават радости. Сега колективът, който ръководи Алтънова, наброява 23 души — все млади хора, като от тях 4 са отличници на Министерството на вътрешната търговия. Тук се трудят неспокойни, творчески личности, едно здраво сплотено семейство. Всичко това е резултат на добрия климат, който цари тук, голям дял за което се пада на уважавания ръководител, приятел и другар, от разнообразната и богата по съдържание и форми дейност на партийната и комсомолската група и профгрупата при обекта.

Хубавото радва, но има какво още да се желае от колективите на СД Търговия — клон „Промишлени стоки". Недостатъчно пълно са използвани възможностите за приемането на повече младежи

Digitized by Google

из средата на комсомолския актив в редовете на Партията. Това е важен въпрос, от който в голяма степен зависи повишаването активността, инициативата и авангардната роля на комунистите и първичните партийни организации като политически стопани в предприятието.

Димитър ДИНКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Пловдивски окръг

ЗА ДА БЪДАТ БОЕСПОСОБНИ

В обстановка на общ полем градската партийна организация в Станке Димитров посрещна Единадесетия конгрес на БКП.

Вниманието е насочено преди всичко да се издига първичната организация като политическо ядро и ръководство на колективите. Оценката, която ГК на БКП направи на състоянието на партийното ядро в предприятията и учрежденията, позволи да се видят пропуските, да се изяснят възможностите и да се начертаят верни пътища за осигуряването на партийно ядро във всички решаващи участъци на производството.

ГК на БКП въведе месечен оперативен отчет за приетите нови членове. Изградена бе комисия към бюрото на комитета, която да бъде негов помощник. В нея влизат изпитани дейци на революционната борба, които от верни класови позиции изучават подробно деловите и политическите качества на всеки кандидат. Представители на тази комисия присъстват на партийни събрания, където се обсъждат кандидатурите, проверяват изпълнението на предварително възложените поръчения на кандидатите, изясняват взаимоотношенията им с хората по месторождение и местоживеене.

От друга страна работниците на отдел „Организационен" на ГК на БКП помагат на заводските партийни комитети внимателно и добре да изучават кандидатите във всекидневната им практическа работа. Подготовката на желаещите да встъпят в редовете на Партията се превърна в постоянен планомерен процес. Това позволи да бъдат приемани най-добрите, най-авторитетните представители на работническата класа и специалистите. Успешно бе решен въпросът за увеличаването работническия състав. От новоприетите след X конгрес 71,50 на сто са работници.

Положителни резултати има и в подмладяването на градската партийна организация. От новоприетите 600 комунисти 29 са до 20 години, 400 са от 21 до 30 г., 165 са от 31 до 40 години и над 40 години са само 6 души. Тези данни сочат, че **първичните организации се опират на** ДКМС като главен резерв за попълването на техните редове. Подобрената работа по приемането на млади хора в БКП добре се отразява и върху дейността на градската комсомолска организация, за повишаването ролята на комсомолското дружество в трудовата и възпитателната дейност.

В унисон с изискванията на X конгрес на Партията е и работата по приемането на млади комунисти с по-високо образование. От встъпилите в БКП 70,02 на сто са с висше, полувисше и средно образование. ГК на БКП реши, че само по този път въпросът няма да се реши цялостно. На всички комунисти на възраст до 40 години са възложени поръчения да продължат образованието си. В първия етап на това мероприятие са обхванати 152 души. Партийните комитети уточняват възловите места, където образованието играе изключителна роля, и създават условия на комунистите да се учат.

Повишените изисквания към подбора на кандидатите за членове на Партията е само едната страна на работата за подобряването качественото състав на градската партийна организация. Не по-малка роля играе и системната работа с новоприетите. Постоянна практика стана членските книжки на младите комунисти да се връчват на места, свързани с героичното минало и революционните борби на народа ни. В тези тържествени моменти изтъкнати дейци на БКП разказват спомени, разговарят с новите партийни членове.

Безспорно за подобряването на качествения състав значителна роля играе и цялостната идейно-политическа и организационна дейност на първичните организации, която възпитава у комунистите чувство за отговорност, честност, колективизъм, другарство. Цялата градска партийна организация е включена в организирания от окръжния комитет на БКП самоотчет на комунистите за личния им принос в изпълнението на решенията на Десетия конгрес на БКП.

ГК на БКП организира разговор на тема: „Първичната партийна организация — пъргообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив". Това бе преглед, оценка, взискателност към всеки за осигуряването на авангардната роля на комунистите.

За повишаването на идейно-политическото равнище всяка година се организирва школа за обучението на новоприетите комунисти главно по въпросите на партийното строителство. Сега се подготвят и мероприятия за подобряването и на икономическите знания на младите комунисти.

Това са факти, които сочат, че градската партийна организация в Станке Димитров се стреми да изпълнява указанията на другаря Тодор Живков на съвещанието във Велико Търново за създаването на сплотени, единни, боеспособни първични организации

Крум РАДОЙКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Кюстендилски окръг

Digitized by Google

ПРИМЕРЕН ТЕМАТИЧЕН ПЛАН

за лекции, доклади и беседи за пропагандиране решенията на Двадесет и петия конгрес на КПСС

1. Световноисторическото значение на Двадесет и петия конгрес на КПСС.

2. Двадесет и петият конгрес на КПСС — важен етап в строителството на комунизма в СССР.

3. Двадесет и петият конгрес на КПСС за историческите успехи на социалистическата общност и по-нататъшното укрепване на дружбата и сътрудничеството между социалистическите страни.

4. Двадесет и петият конгрес на КПСС за актуалните проблеми на съвременния революционен процес и на международното комунистическо и работническо движение.

5. Ролята на КПСС за по-нататъшно укрепване на сътрудничеството с освободилите се страни и повишаване на тяхната роля в световното развитие.

6. Борбата за утвърждаване на принципите на мирното съвместно съществуване, за траен мир — главно направление в политиката на КПСС по отношение на капиталистическите държави.

7. Програмата на Двадесет и петия конгрес на КПСС за по-нататъшната борба за мир и международно сътрудничество, за свобода и независимост на народите.

8. Двадесет и петият конгрес на КПСС за задачите в борбата срещу буржоазната идеология, левия и десен ревизионизъм.

9. Борбата с враждебната на марксистко-ленинското учение маоистка идеология и практика — важна задача на международното комунистическо и работническо движение.

10. Икономическата стратегия на КПСС. Десетата петилетка на Съветския съюз — петилетка на ефективността и качеството.

11. Основните социални и икономически задачи на десетата петилетка.

12. Двадесет и петият конгрес на КПСС за ускоряване на научно-техническия прогрес в Съветския съюз.

13. По-нататъшното развитие на селското стопанство на СССР.

14. Двадесет и петият конгрес на КПСС за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на съветския народ.

15. Двадесет и петият конгрес на КПСС за организационната и идейно-възпитателната работа на Партията.

16. Съветският народ — нова категория историческа общност. По-нататъшно развитие на социалистическата демокрация и усъвършенстване на социалистическия начин на живот в СССР.

17. Съветският начин на живот — велико завоевание на социализма.

18. Отношението към КПСС и СССР — пробен камък за революционност и интернационализъм.

19. Решаващото значение на братската дружба и сътрудничество между БКП и КПСС, между НР България и Съветския съюз за успешното изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна.

20. Световноисторическото значение на опита на КПСС в строителството на социализма и комунизма.

Отдел „Пропаганда и агитация“
на ЦК на БКП

Digitized by Google

ТОДОР ЖИВКОВ

ИЗБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ

Многотомно издание

По решение на Централния комитет на Партията във връзка с 20-годишнината на историческия Априлски пленум на ЦК на БКП Партиздат издава многотомно издание с избрани съчинения на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков. Многотомното издание, от което първите 23 тома излязоха от печат, обхваща близо четиридесетгодишната многостранна политическа, организаторска и теоретическа дейност на първия ръководител на Партията и държавата и съдържа негови доклади пред партийни конгреси и пленуми на ЦК на БКП, речи и статии по основни въпроси на развитието на Партията и страната, на международното комунистическо и работническо движение. Многотомното издание с избрани съчинения на др. Тодор Живков е крупно събитие в нашия политически и идеологически живот. То представлява творческо марксистко-ленинско обобщение на революционния опит на нашата Партия и страна, задълбочено теоретическо осветление на главните закономерности на социалистическото строителство у нас, научна разработка на основните проблеми, свързани с изграждането на зрялото социалистическо общество. В съчиненията на др. Тодор Живков е направен дълбок марксистко-ленински анализ на основните проблеми и тенденции в развитието на международния живот и на световния революционен процес, в борбата за укрепване единството на международното комунистическо и работническо движение, за мир, демокрация и социализъм.

В том първи са включени няколко труда на др. Живков, писани в тежките условия на нелегалната дейност на Партията, на борбата против монархофашизма. В първия и втория том са поместени негови трудове от първите години на народната власт и социалистическото строителство, в които се разработват проблемите на партийното строителство, както и въпроси, свързани с началните стъпки на борбата на нашия народ за изграждане на новото общество. Огромната част от произведенията в излезлите двадесет и три тома обхващат времето след Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 г.). Разработването на априлската линия на Партията от другаря Тодор Живков като продължение и обогатяване на димитровския курс, нова победа и творческо приложение на ленинизма в съвременния исторически етап от развитието на социалистическа България е негова извънредно голяма теоретическа заслуга. В много от произведенията се разкриват вековните корени на братската дружба на нашия народ с народа на великата съветска страна, подчертава се пълното единомислие и единодействие на БКП и КПСС, на НР България и СССР, на огромното значение на българо-съветската дружба като движеща сила на нашето настоящо и бъдещо развитие като социалистическа страна.

Със своето голямо теоретическо богатство и творческо обобщение на революционния опит на Българската комунистическа партия многотомното издание с избрани съчинения на другаря Тодор Живков ще има изключително важно значение за всестранната политическа и организаторска дейност на Партията, за работата на научния фронт, на обществените и държавните органи и организации.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

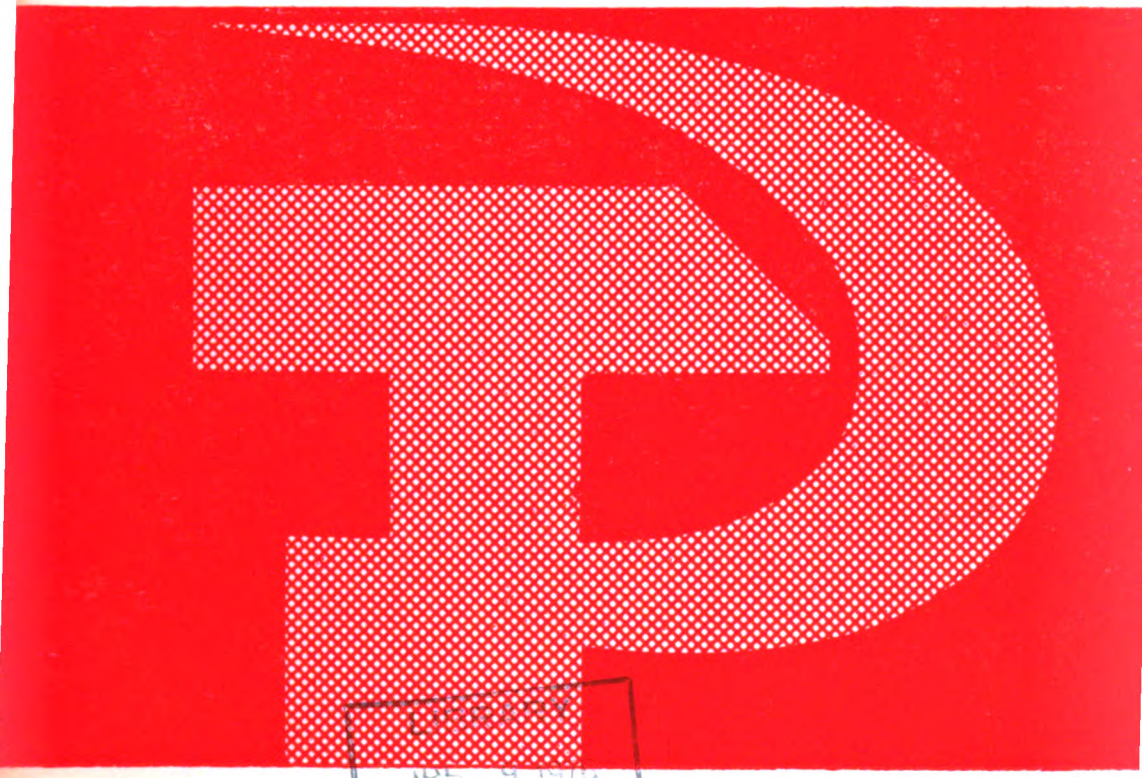

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien Zhivot

АРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, МАЙ 1976 ГОДИНА

7

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 7
1976
МАЙ
☆
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Конгресните решения — материална сила и живи дела 3
* — Дълбоко и всестранно да се изучават документите на конгреса 10
С. Дълбоков — Партийното ръководство на икономиката и новите задачи 16
К. Михайлов — Социалистическият начин на живот 24
Ж. Колев — Изборите за народни съвети 32

* * *

* — Ярка панорама на развитието на социалистическата икономика 36

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

Теоретически и методологически въпроси на планирането

Д. Ананиев — Партийното ръководство и управлението . . . 45
К. Искров — Механизми на разграничаване на функциите . . . 54
К. Симеонова — Програмно-целевият и комплексен подход в планирането на партийната работа 61
Н. Иванов — Целево планиране и функционално координиране . 70
Х. Ангелова — Целенасочено създаване на нови образци . . . 73

Курс за партийните бюра

* — Проверката на изпълнението 76

ДИАЛОГ СЪС СЪВРЕМЕННИКА

М. Ралчева — „Този свят е и мой!“ 81

НАША БЕЛЕЖКА

А. Огнянов — Все пак трябва да се помисли 86

Digitized by Google

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Т. Ганчев — Международното значение на XXV конгрес на КПСС . 87

* * *

П. Кънев — Завинаги в сърцето 93

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на ГКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева. Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2438 Тираж 50 500 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 6. V. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

КОНГРЕСНИТЕ РЕШЕНИЯ — МАТЕРИАЛНА СИЛА И ЖИВИ ДЕЛА

Единадесетият конгрес ще се нареди по достойнство до крупните събития в най-новата история на България. Той очерта новите задачи за работата на Партията през седмата петилетка, демонстрира още веднъж идейно-политическото и организационното единство на комунистите около априлската линия, около Централния комитет начело с др. Тодор Живков. Делегатите от различни краища на страната — работници, кооператори, научни дейци и творци на изкуството, в един глас, с една воля изразиха марксистко-ленинската твърдост на Партията на българските комунисти.

До конгреса постъпиха стотици рапорти, обещания и писма от колективи и отделни първенци, които докладваха за преизпълнени планове, поемаха нови обещания за идните дни и години. **Конгресът се превърна във всенародно събитие, изразяващо решимостта на трудовите хора да вложат своите сили за тържеството на партийната политика.**

* * *

Конгресът изслуша Отчета на Централния комитет на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, изнесен от първия секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков, и доклада на Централната контролно-ревизионна комисия, изнесен от др. Стоян Караджов.

Конгресът утвърди Резолюция по Отчетния доклад.

„Като изслуша и обсъди доклада на първия секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков — Отчет на Централния комитет на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, Единадесетият конгрес на БКП реши:

1. Изцяло и напълно одобрява политическата линия и практическата дейност на Централния комитет на Партията.

2. Одобрява Отчетния доклад на Централния комитет на БКП и предлага на всички партийни организации да се ръководят в своята работа от постановките и задачите, формулирани от др. Тодор Живков в Отчетния доклад на ЦК на БКП.

3. Призовава всички комунисти и трудещи се на всеотдайна борба и труд за претворяване в живота на задачите, поставени от XI конгрес на Българската комунистическа партия.“

Конгресът прие

РЕШЕНИЕ

на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия за „Основни насоки за обществено-икономическото развитие на НР България през седмата петилетка (1976—1980 година)“

Конгресът прие

Digitized by Google

Решение на Единадесетия конгрес на БКП по Отчета на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП.

„Единадесетият конгрес на БКП одобрява изцяло Отчета и дейността на Централната контролно-ревизионна комисия на Българската комунистическа партия."

Конгресът прие и

ДЕКЛАРАЦИЯ

на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия в защита на репресираните от империализма, фашизма и реакцията комунисти и демократи.

На 2 април се състоя пленум на Централния комитет, който единодушно избра др. Тодор Живков за първи секретар на Централния комитет. За членове на Политбюро бяха избрани другарите: Александър Лилов, Борис Велчев, Гриша Филипов, Иван Михайлов, Пенчо Кубадински, Станко Тодоров, Тано Цолов, Тодор Живков и Цола Драгойчева. За кандидат-членове на Политбюро — Добри Джуров, Дража Вълчева, Кръстю Тричков, Пеко Таков, Петър Младенов и Тодор Стойчев, а за секретари на ЦК на БКП — Борис Велчев, Гриша Филипов, Александър Лилов, Иван Пръмов и Огнян Дойнов. За членове на Секретариата бяха издигнати другарите Мишо Мишев, Владимир Бонев, Сава Дълбоков и Георги Йорданов.

На свой пленум Централната контролно-ревизионна комисия единодушно преизбра за свой председател др. Стоян Караджов.

* * *

На конгреса присъствуваха 105 делегации на комунистически и работнически партии, на прогресивни и националноосвободителни движения. Трябваше човек да е бил в конгресната зала, за да почувствува напълно голямото признание и уважение към Българската комунистическа партия от чуждестранните пратеници. Почит и уважение към нейната творческа марксистко-ленинска политика, към нейните крупни успехи във всички сфери на обществения живот, към конструктивната ѝ линия в международните отношения, към непоколебимата ѝ вярност на пролетарския интернационализъм, чиято сърцевина е дружбата и всестранното сближение с КПСС, със Съветския съюз. Името на великата партия на Ленин, на първата родина на пролетарската революция беше изпращано със спонтанни овации от делегатите. Всичко се изливаше чисто и непринудено от сърцата на комунистите, носещи в себе си зрелостта на Партията. А когато на трибуната застана др. Ф. Д. Кулаков, пратеникът на КПСС, конгресът не намираше сили да въздържи чувствата си — чувства на благодарност, на признание и обич. **Да, Единадесетият конгрес беше тържествено изживяване на бойната дружба между съветските и българските комунисти. Изживяване, достойно за Партията на Благоев и Димитров.**

Думите на др. Тодор Живков в Отчета на ЦК на БКП характеризираха най-пълно състоянието на духа, на мисълта.

„... Ние, българските комунисти, българските трудещи се, целият български народ, не си представяме друг път за изграждане на развито социалистическо общество, а след това — и на комунизма в България, освен рамо до рамо с нашите съветски братя и сестри, в условията на най-тясно всестранно сътрудничество с Партията на Ленин, в условията на все по-пълно, все по-органично сближаване на

Digitized by Google

Народна република България с великия съюз на Съветските социалистически републики."

Кристално чистата линия по основните въпроси на пролетарския интернационализъм беше справедливо оценена и от представители на братските партии. Нашите отношения с тях се градят върху искрена дружба, върху неотменимите принципи на марксизма-ленинизма, на равноправието, на другарското сътрудничество.

Чуждестранните делегати дадоха висока оценка и признание на видния деец на международното комунистическо и работническо движение, на първия секретар на Централния комитет др. Тодор Живков. Това е и признание за престижа на нашата Партия на международната арена.

Тази признателност радва всеки български комунист. Тя е заслужена! Тя е заслужена и изстрадана в непрестанния принос на нашата Партия за укрепването на комунистическо и работническо единство, в искрената и всеотдайна подкрепа на всички прогресивни движения, борещи се против империализма и потисничеството. Или както е записано в Отчета на Централния комитет: **„Партията на българските комунисти, вярна на своите революционни традиции, ще дава и занапред своя принос в колективното обсъждане и решаване на актуалните проблеми на съвременния свят и на световния революционен процес за засилване и укрепване на свещеното комунистическо братство".**

Политиката на Българската комунистическа партия отговаря на коренните интереси на нашия народ, на световната социалистическа общност и международното комунистическо движение, на всички народи, които се борят за свобода и независимост, за мир и социален прогрес. Ръководейки се от тези интереси, нашата Партия обосновава своята революционна позиция против маоизма, верен съюзник на реакцията. Ръководейки се от тези интереси, Партията осъжда и разколническата дейност на десните ревизионисти, които в съюз с маоизма и империализма дробят силите на световния пролетариат. **Няма и не може да има сплотеност, комунистическо сътрудничество и братство там, където се нарушават или се отстъпва от принципите на класовата борба, на марксизма-ленинизма.**

* * *

В Отчета на ЦК на БКП беше направен задълбочен анализ на сътвореното след Десетия конгрес. Анализът разкри, че равносметката е оптимистична — изграждането и укрепването на материално-техническата база на социализма продължи с ускорени темпове, в структурата на общественото производство настъпиха качествени промени (съотношението между промишлената и селскостопанската продукция се измени от 77,1:22,9 на 81,2:18,8), бърз растеж характеризира обществената производителност на труда, научно-техническият прогрес получи по-големи простори и пр.

Именно на тая база Единадесетият конгрес определи главната социално-икономическа задача на седмата петилетка: **„Неотклонно да се осъществява линията на Партията за по-пълно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа, като се осигурява динамично и пропорционално развитие на народното стопанство, бързо се повишава производителността на труда, ефективността и качеството по пътя на модернизацията, реконструкцията, концентрацията и ускореното внедряване на научно-техническите постижения и като се издига социалистическата съзнателност на трудещите се и се утвърждава социалистическият начин на живот.** Тази задача ще се осъще-

Digitized by Google

ствява в условията на задълбочаващата се социалистическа интеграция."

От тази основна насока произтичат съществените изменения в партийното ръководство на икономиката. Преди всичко нейните отрасли трябва да заемат своето място в партийното планиране, в решенията, в цялата идеологическа и организаторска дейност. Бързото и ефективно внедряване на научно-технически резултати, обобщаването на положителния опит и разгръщане на съревнованието, увеличаването на ефективността на производството и от научните изследвания, повишаването на обществената производителност на труда, подобряване качеството на продукцията и т. н. са проблеми, които никога не бива да слизат от дневния ред на партийното ръководство. **Компетентни решения, правилно разпределение на силите и организация на проверката — ето какво следва да става ден из ден характерната черта на партийния стил.** Натрупаният опит следва да се обогатява, развива. **Отчетът на ЦК на Българската комунистическа партия ни даде пример на спокоен, уверен и оптимистичен марксистко-ленински анализ и самоанализ.** Този пример следва да последват сега партийните комитети и организации. **Конкретен анализ на положението във всеки участък, действени мерки за изменение на положението — това трябва да бъде повседневна грижа на комитетите, организациите и дейците.** Особено е важно партийното ръководство да осигурява **специфичния принос** на държавните и обществените организации — на съветите, на Отечествения фронт, на Комсомола, на профсъюзите и пр. Необходимо е да се реализира докрай постановката — предмет на партийния контрол да стане още по-последователното усъвършенстване на **стила** на съответните органи и ръководители. Този подход най-ефективно ще допринесе да се издига ролята на субективния фактор, което в края на краищата ще реши всичко.

Същевременно конгресът предявява и друго голямо изискване — **още по-тясно, още по-действено идеологическата и организаторската дейност да обслужва изпълнението на стопанските задачи.** Защото, както е посочено и в конгресните решения, икономическият подем трябва да е плод на съзнателността и активността на масите. Партийните комитети да оценяват дали получените стопански успехи са дело на пълнокръвен партиен живот, на инициативата и личния пример на комунистите, дали те начело на масите формират добродетелите на комунизма — взаимопомощ, сътрудничество, другарство, осъзнаване на дълга и пр. Дали в процеса на труда се възпитава съвременният труженик на социализма.

А това налага **органическа спойка** между стопанската, идеологическата и организационната дейност. Целевите програми и планове, решенията и тяхната проверка трябва да бъдат изпълнени от тоя дух, той да бъде тяхната същина.

Ако изпълнението на плановете е процес, то **системният анализ и размисъл над постигнатото** трябва да се превърне в постоянен източник на решения и конкретни мерки за нови завоевания, за подобряване на работата.

* * *

Цялата политика на Партията е подчинена на програмното положение — **всичко за човека, всичко за щастието на човека.** В това отношение трябва да се отбележи, че Единадесетият конгрес ще остане паметен с теоретическото осветляване на проблема за **социалистическия начин на живот — принципно различен, несравнимо по-богат и по-хуманен от начина на живот в капиталистическото общество.**

Digitized by Google

Главното, както отбелязва др. Тодор Живков, е, че **„социалистическият начин на живот е свързан с дълбоки изменения във всички сфери на човешката дейност“.**

Това е политиката на Партията за повишаване **жизненото равнище на народа,** да се съчетава ускореното развитие на икономиката с неотклонното издигане на народното благосъстояние. През следващата петилетка общото потребление на стоки трябва да се увеличи с около 50 на сто.

Това е по-нататъшното усъвършенстване на **жизнената среда.** Този въпрос обхваща селищното устройство, жилищните условия, домашната, обществената и природната среда. За Партията този проблем означава грижата за здравето и дълголетието на народа, за многостранния физически и духовен разцвет на човешката личност.

Това е въпросът за по-нататъшното подобряване и развиване на **единната система за социално управление.** Процесът към социална еднородност ще разкрива нови възможности за разгръщането на социалистическата демокрация. Държавно-общественото и общественодържавното начало, прякото и представителното участие на работниците и селяните кооператори в управлението на държавните дела непрестанно ще се обогатяват. Тези изменения ще се съпътстват и с по-нататъшния растеж на ролята на Отечествения фронт, на професионалните съюзи, на Комсомола и другите масови организации в социалното управление, което още повече разширява социалистическия демократизъм. Важно място в тази област и занапред ще продължава да заема и **съвместната работа между Партията и Българския земеделски съюз.**

Това е мястото и ролята на **художествената култура, на средствата за масова информация и пропаганда.** Усилията трябва да се насочат към създаване на действително всенародно движение за естетическо възпитание, за издигане идейното и професионалното творческо равнище на средствата за масова информация и на творческите съюзи.

Това е социалистическото отношение към труда, сърцевина на социалистическия начин на живот, негова същностна черта.

От тази основна постановка на конгреса за партийните комитети произтичат задълженията да издигат **ролята на партийните комитети, организации и комунистите като пример на творци на социалистическия начин на живот.** Да формират оптимизъм, вяра в бъдещето, спокойствие за утрешните дни като най-ценни завоевания на социалистическия труженик. Тази задача не би могла да се постигне, ако въпросите на социалистическия начин на живот не заемат централно място както в партийното планиране и решение, така и в идеологическата и организаторската дейност. В този смисъл може да се говори, че този въпрос получава не само по-цялостно разрешение, но и за първи път ще заеме своето заслужено място, иска целеви и комплексни мероприятия. Той трябва да стане първостепенна грижа на партийното ръководство, в работата на стопанските и държавните органи, на масовите организации. Всеки е длъжен да дава своя принос, за да бъде решена докрай и правилно тая голяма конгресна задача.

* * *

Периодът между Десетия и Единадесетия конгрес е забележителен с главното, основното — **нарасналата ръководна роля на Партията, на нейните органи и организации.** Това е решаващото условие за регистрираните успехи във всички сектори на социалистическото строителство. Въоръжена с Програмата, Партията отново доказа, че е достоен авангард на работническата класа, всепризнат ръководител

Digitized by Google

на народа. Партията прилагаше и развиваше правилен, ленински стил, утвърждаваше колективността, политическия и научен подход, размаха и деловитостта, във своите действия се опираше на масите. Думите на първия секретар на ЦК на БКП, казани при закриване на конгреса, разкриват най-силно връзките на Партията с трудещите се: „Поклон пред народа, народ—творец на всички материални и духовни блага, плът от плътта и кръв от кръвта на който е нашата родна Българска комунистическа партия". Партия и народ — в единен подход към върховете на комунизма!

Единадесетият конгрес поставя някои актуални въпроси, чието разрешаване цели да се издигне на още по-висока степен ръководната роля на Партията. Въпроси, които се отнасят до още по-голямо засилване на партийно-организационната и идеологическата работа.

На първо място конгресът поставя задачата да продължи грижата за подобряване на количествения и качествения състав на Партията. На преден план трябва да стои **подобряване на състава в качествено отношение.** В тази насока извънредно много ще помогне и замяната на партийните членски книжки — важно политическо, идеологическо и организационно мероприятие. Целта е да се издигне активността и отговорността на комунистите, тяхната марксистко-ленинска съзнателност.

На второ място е повишаване значението и ролята на първичните партийни организации като политически ядра на трудовите колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние. Конгресът отдели специално внимание на **индивидуалната работа с комунистите,** защото силата на Партията е в тяхната съзнателност, организираност и дисциплина. По този начин най-добре ще се укрепва взаимното доверие и единството на живата връзка „ръководител—партия—работническа класа — народ". Взаимоотношенията между партийния колектив и отделния партиен член, индивидуалната работа с него трябва да бъде организирана така, щото да се превръща в пример и първообраз на взаимоотношенията между трудовия колектив и отделната личност, на индивидуалната работа с отделния човек. За да се постигне тази цел, е необходимо системно, всякога когато се разглеждат или решават отделни въпроси, да се обсъжда още по-пълно и съзнателността, активността и отговорността на комунистите. По този начин индивидуалната работа ще се издигне до системна оценка за поведението и дейността на партийния член.

На трето място конгресът разглежда проблемите за **укрепването на местните партийни органи.** На предно място е поставена грижата за общинските партийни комитети, за превръщането им в действителни политически ръководители на целокупния живот в общината. Да се помага конкретно, да се изучава и обменя положителен опит, да се обучават кадрите — всичко това са важни задължения за окръжните партийни комитети.

На четвърто място стои извънредно важният въпрос — за **по-нататъшното усъвършенствуване стила на партийните органи, на техния апарат, на кадрите.** Те са длъжни да бъдат пример на социално управление! И съвършено естествено! По всички направления трябва да се издига роля на субективния фактор и преди всичко на партийните органи и организации. Конгресът повелява да се реши докрай принципът за разграничаването на функциите, да се издигне научното равнище в дейността на партийния апарат. Ленинският стил е стил творчески, чужд на субективизма, на самодоволството, на бюрократизма и формализма. А може ли той да се развива правилно, ако не е проникнат от научен подход към социалните процеси, от критика и самокритика към постигнатото и недостатъците? **Обич към човека —**

Digitized by Google

да, грижа за човека — да! Но същевременно непримиримост към слабостите, строга партийна отговорност към техните носители — ето какво трябва да решава стилът на партийните комитети и техният апарат. Оценките за някои слабости в работата на Комсомола имат значение за всички организации и на първо място за Партията. Ето защо, както подчерта др. Тодор Живков, „главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната дейност сега е борбата за изпълнение на решенията". **Контрол, контрол е нужен навсякъде и всякога.** Проверка навременна, компетентна и системна! Проверка, която да предотвратява отрицателните последици, да помага, да възпитава! Тук ролята на контролно-ревизионните комисии също е много решаваща. В тази област е наложително да се осигури по-голяма ефективност на партийния стил.

* * *

Кадрите решават всичко! А нашата Партия разполага с огромна марксистко-ленинска изградена, висококвалифицирана, сплотена армия от дейци. Незаменим капитал! **„Затова — се подчертава в Отчета на Централния комитет — Българската комунистическа партия държи и занапред още по-строго ще държи да се спазват ленинските принципи за подбора, възпитанието и издигането на кадрите, ще ги утвърждава като ненарушимо ръководно начало на кадровата политика и дейност във всички области на живота и на всички равнища".**

Конгресът определи и главните източници за попълнението, развитието и възпитанието на кадрите. Източници, които трябва да се пазят чисти, да не се допуска никакво нарушение на ленинските принципи.

— Работническата класа е главен кадров резерв. Партийните комитети са длъжни да издигат на ръководна работа още по-смело най-добрите представители на най-прогресивната и най-масовата класа в нашето общество.

— Стабилност в кадровата политика, за да могат те да разгърнат своите сили и възможности, да дадат всичко на Партията и народа.

— По-голямо внимание на кадрите, минали през низова работа, обгорели от живота, обогатени от опита.

— Развитие на демократичното начало — изборност и постепенно въвеждане на конкурса за назначаване на стопански и административни ръководители, като се отчита мнението на партийната организация и колектива.

— Доверие и взискателност! Доверие, органически свързано с лична отговорност! Взискателността е необходимо условие за растежа на дейците. Непримиримост към рушителите на партийните принципи и норми, на законите, на социалистическия морал! Около всеки деец, независимо какъв пост заема, какви заслуги има, да цари здрава, ведра, принципиална обстановка. **Творческо отношение към проблемите, размах и деловитост, скромност и простота, непосредственост в общуването с хората трябва да краси всеки избрани" на Партията и народа.** Тези повели на конгреса да се издигат още по-настойчиво като критерии за работата на дейците, на тяхното поведение и стил.

* * *

Кадрите и комунистите могат да оправдаят партийното и народното доверие само когато непрестанно се учат, само когато идейно растат. Ето защо конгресът отдели голямо място и на **идеологическа-**

Digitized by Google

та работа като важна и непосредствена задача. Идеологическият фронт именно е призван с по-голяма енергия и ефикасност да води борба против буржоазната идеология, против проявите на технократизъм, за свързване на масово-политическата дейност със социално-икономическата програма на седмата петилетка, за да възпитава и сплотява кадрите и масите около партийната политика.

Идеологическият арсенал на Партията беше обогатен с новите разработки, които др. Тодор Живков обоснова в раздела за развитото социалистическо общество и постепенния преход към комунизма. Те са принос в теоретическото съкровище на марксизма-ленинизма и тепърва чакат свое по-цялостно осветляване от научните институти и работници. А това са сложни въпроси — проблемът за пълното изграждане на материално-техническата база на социализма, до развитието на главната производителна сила — човека, за засилване на социалната активност на труженика на социализма и пр. Идеите са ясни, постановките богати, пътят е очертан — нужна е инициативна идеологическа дейност. Философи, социолози, икономисти, партийни строители, педагози, психолози и пр. трябва да обединят сили, да се обърнат още по-смело към тия изключително важни въпроси и да дадат на народа научни обяснения, разяснения. Такава е една от основните задачи на идеологическия фронт сега.

* * *

Отшумяват конгресните дни. Ведрата конгресна атмосфера освежи мисли и прозрения. Анализът и самоанализът, увереността и спокойствието родиха нов оптимизъм. Оптимизъм, който става наш спътник по друмищата за изпълнението на конгресните решения.

ДЪЛБОКО И ВСЕСТРАННО ДА СЕ ИЗУЧАВАТ ДОКУМЕНТИТЕ НА КОНГРЕСА

В обстановка на пълно единство и непоколебима сплотеност, на творчески подем, оптимизъм и деловитост премина Единадесетият конгрес на Българската комунистическа партия.

От началото до края конгресните документи са пропити от творческия марксизъм-ленинизъм, от априлския ленински курс на нашата Партия, от прозорливостта и мъдростта на Димитровския централен комитет на БКП. В доклада на др. Тодор Живков е направен дълбок анализ на периода между Десетия и Единадесетия конгрес и са определени ясно предстоящите задачи. Всъщност това е една богата програма, която доразвива генералната линия на Партията за следващия период.

Digitized by Google

Важните проблеми на нашата съвременност, на нашата Партия и държава Единадесетият конгрес разгледа в светлината на историческия XXV конгрес на КПСС. Намери ярко творческо изражение популярният лозунг „Два конгреса — една цел".

Широкото разясняване и задълбоченото изучаване на документите на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия сега е едно от най-важните направления в работата на партийните органи и организации. Да се мобилизират и насочат всички сили, творческата енергия на комунистите и на целия народ за успешно претворяване в живота ясната политическа програма, изработена от конгреса, която засяга всички страни на изграждането на развито социалистическо общество у нас, е бойна задача на партийните организации. В хода на разяснителната работа всеки гражданин все по-дълбоко да осъзнава, че успешното осъществяване на задачите, поставени от конгреса, зависи и от неговия труд, активност, творчество, инициатива, за да може, както се изрази образно другарят Тодор Живков, да каже: „Този свят е и мой".

Естествено, популяризирането, разясняването и изучаването на материалите на конгреса изискват големи организаторски усилия на всички партийни комитети. Тази дейност не може да бъде сведена до краткотрайна кампания. Тя предполага партийните комитети, първичните партийни организации, като използват досегашния свой опит, да осигурят комплексен подход към постановката на цялата работа по възпитанието, за осъществяване на тясно единство на идейно-политическото, трудовото и нравственото възпитание. Да разработят дългосрочни програми, конкретни планове и мероприятия, съобразени с особеностите на различните групи трудещи се, така че по-тясно да се свързват в съзнанието на хората идеите на конгреса със задачите на окръга, града, на всеки колектив, на всеки човек.

Важно място в тези планове следва да се отдели преди всичко на широкото информиране, на всестранната подготовка на кадрите, които предстои да пропагандират материалите на конгреса, да разясняват неговите решения на трудещите се. За това с всички категории идеологически работници — щатни и нещатни — партийните комитети да свикат семинари, съвещания, курсове, за да помогнат на лекторите, докладчиците, пропагандистите, агитаторите, на секретарите на първичните партийни организации, на ръководителите и активистите от институтите на културата и изкуствата, на преподавателите от катедрите по обществени науки да водят тази отговорна работа на високо идейно равнище, квалифицирано да разясняват същността на решенията на конгреса, вътрешната и външната политика на Партията в светлината на задачите, изложени в Отчетния доклад.

Да се привлекат за активна политическа работа делегатите на XI конгрес на БКП. Те ще излизат на митинги, на събрания в много партийни организации, ще се срещат с трудещи се от промишлени предприятия, мини, строежи, с тружениците от селското стопанство, с работниците от сферата на науката, изкуството, културата, образованието, с младежта. Техните разкази, личните им впечатления ще дадат възможност на хората по-ярко да си представят творческия дух, атмосферата на принципност, деловитост, сплотеност, които характеризираха работата на конгреса на Партията. Те ще предадат на комунистите, на трудещите се онзи заряд от енергия, въодушевление, ентусиазъм, които се чувствуваха на конгреса.

В мероприятията на партийните комитети следва да се отдели преди всичко внимание на въпросите на съдържанието на пропагандистката и масово-политическата работа, на търсенето пътища, мето-

Digitized by Google

ди и средства за задълбочено изучаване материалите на XI конгрес на Партията.

В центъра на масово-политическата и пропагандистката работа да стои задачата **за изпълнение на социално-икономическата програма през седмата петилетка.** Организацията, съдържанието, формите и методите на политическата агитация да се насочат към една цел: главната стратегическа задача — рязкото повишаване на ефективността на икономиката и качеството на продукцията — да стане кръвно дело на всеки труженик. Това изисква широка политическа и разяснителна работа в трудовите колективи, с отделния човек, правилно да се използват онези форми, средства и методи, които най-силно и най-резултатно ще допринесат да се разбере същността на документите на конгреса. Групите докладчици, едни от ефективните звена в агитационния апарат на Партията, в които са включени ръководни партийни, стопански и държавни дейци, могат системно, по план да разясняват политически, икономически и други проблеми пред трудещите се. В не малко окръзи — Варненски, Габровски и др., дейността на групите докладчици не само се планира, но системно се отчита извършеното от всеки член, изучават се поставените въпроси и организирано се дават отговори. Това е един от начините да се поддържат здрави и постоянни връзки с хората, да се откликва на вълненията и мислите им, да се решават бързо и компетентно възникващите въпроси.

Важна роля за успешното разясняване на конгресните решения принадлежи на ръководните партийни, стопански и административни кадри. Особено на групите докладчици към министерствата, комитетите и държавните стопански обединения. Това са важни агитационни органи, които тепърва ще се изявят, като умело поставят произтичащите от решенията на конгреса въпроси в най-тясна връзка със задачите на министерствата и стопанските обединения.

Някога В. И. Ленин казваше: всеки член на Партията, ако иска съзнателно да участвува в живота на своята партия, е задължен грижливо да изучава нашия партиен конгрес. Тези слова са актуални и сега и за нас, българските комунисти. Това предполага активите на първичните партийни организации да действуват като жив организъм, да бъдат редовно запознавани с въпросите, предмет на разясняване пред отделните групи работници, селскостопански труженици; служители; на всеки комунист агитатор да се възлага конкретна задача, да се търси отговорност за изпълнението й. Партийните кабинети към градските и заводските комитети, домовете за политическа просвета да събират данни, да снабдяват докладчиците и агитаторите с технически средства, способствуващи да се подпомогне процесът за запознаване с отделни страни на икономическото ни развитие и т. н. Това ще стимулира и повиши качеството на беседите, на разговорите.

При разясняването и изучаването на конгресните документи особено място се пада на индивидуалната работа с хората. Наистина чрез радиото, телевизията, печата трудещите се получават ежедневна информация за решенията и задачите, които поставя Единадесетият конгрес. Средствата за масова информация допринасят твърде съществено разясняването им да става на високо идейно равнище и това е много нужно. Когато обаче трудещите се слушат, възприемат казаното по телевизията и радиото или прочетат в печата, у тях възникват определени въпроси, пораждат се мисли. Заедно с това всеки гражданин се интересува как ще се реализират неговите лични или на семейството му планове при осъществяването на седмата петилет-

Digitized by Google

ка, на социалното развитие на страната. На тези чувства, въпроси, вълнения, засягащи отделните граждани, средствата за масова информация не са в състояние да отговорят изчерпателно. Тук намира широко поле за действие **индивидуалната работа с хората.** Нейното организиране изисква сериозни усилия, многостранна подготовка, лична култура и методическо умение на агитатора. Опитът показва, че сериозни завоевания в тази дейност има там, където партийните комитети и организации полагат специални грижи за хората, които се занимават с индивидуална дейност, когато се осъществяват специални програми за тяхната политическа подготовка и се повишава методическото им майсторство. Добри агитатори и възпитатели могат да бъдат онези стопански, държавни и обществени дейци, които са непосредствени ръководители на първичния трудов колектив. Много от тях са свързани с производствената дейност, сами са добри специалисти, имат образование и култура, безупречен личен живот. С тези си качества те въздействуват, възпитават и служат за пример на колективите. Разясняването на конгресните решения обаче изисква специални грижи за тяхната подготовка, за да могат убедително и компетентно да водят разговори, да отговарят на конкретни въпроси и да допринасят за тяхното реализиране.

Едно от важните и действени средства на политическата работа за довеждане до съзнанието на трудещите се решенията на Единадесетия конгрес, на задачите, които са разработени в „Основните насоки за развитието на НРБ през седмата петилетка", за мобилизирането на трудовите колективи за тяхното изпълнение е **нагледната агитация.** Ако политическата агитация като цяло е призвана да прави достояние на трудещите се идеите на XI конгрес на Партията и да ги призовава за тяхното изпълнение, то нагледната агитация със средствата на художествената образност и изразителност действува не само върху съзнанието, но и върху чувствата и настроенията на хората и прави по-близки, по-разбираеми тези идеи.

За мобилизирането на трудещите се важна роля играе политическото и художественото оформяне на предприятията, строежите, кооперативните и държавните земеделски стопанства, учрежденията, градовете и селата. В това отношение голямо значение има умелото използване на политическия плакат. Правилното и навременно подреждане на витрини, щандове, алеи на първенците, сатирични и др. табла.

Освен основната си мобилизираща функция нагледната агитация допринася и за естетическото възпитание на трудещите се. Тези нейни качества и възможности я правят незаменимо средство на Партията за идейно-политическо и естетическо въздействие върху трудещите се.

Решенията на Единадесетия конгрес на Партията ще се изучават в неразделна връзка с решенията на Двадесет и петия конгрес на КПСС. Той разработи важни теоретически въпроси, обобщи натрупания богат опит на съветските комунисти, разкри изявилите се закономерности в СССР, посочи пътя и на нашето развитие. Тясната сплотеност, братската дружба и всестранно сътрудничество и сближение със СССР са основа и гаранция за успешното изграждане на социализма в България.

Теоретическите обобщения и идеи, разработени в Отчетния доклад на XXV конгрес на КПСС и в Отчетния доклад на XI конгрес на БКП, ще бъдат предмет на задълбочено изучаване през цялата следваща година **в системата на партийната просвета,** в просветните звена на професионалните съюзи, Комсомола и Отечествения фронт, в системата **на икономическо обучение.**

Digitized by Google

Партийните комитети и организации имат богат опит в марксистко-ленинското обучение на своите членове и на безпартийния актив. Този опит ще им послужи за организирането и задълбоченото усвояване на сложните теоретически проблеми, разработени от двата конгреса. Преди всичко е необходимо занятията да се провеждат на високо идейно-теоретическо равнище. „Нужно е — както отбелязва др. Тодор Живков — да се издига идейно-теоретическото равнище на пропагандата на марксизма-ленинизма, като се повишава теоретическата и методическата подготовка на пропагандистите и се засилва самостоятелната работа над произведенията на класиците на марксизма-ленинизма, над документите на конгресите и пленумите." Във всички степени на партийната просвета — в началните школи, в школите по основите на марксизма-ленинизма, в теоретическите семинари и в партийните университети, да се създаде обстановка на взискателност за задълбочено усвояване на материала. Както неведнъж е изтъквано, това би се постигнало само когато се съблюдават изискванията на учебния процес, когато теоретическите проблеми умело се свързват с политиката на Партията, с практическите задачи на трудовите колективи, с актуалните вътрешни и международни събития, с историята и опита на нашата Партия, на международното комунистическо движение. Много важно е отново да се осмисли опитът от научно-теоретическите конференции, които се състояха през миналата година в цялата страна за най-тясно свързване на партийната пропаганда с живота. Този опит ни учи, че успешно преодоляване на просветителството и на книжния подход може да има само тогава, когато теоретическите проблеми се изучават не сами за себе си, не въобще, а като се осмислят, като се свързват с практическата дейност на Партията и всеки трудов колектив, когато теорията осветлява практиката, когато тя се превръща в действена сила, в мотив за поведение на всеки комунист и безпартиен.

Партийните комитети и организации трябва да отделят голямо внимание на изучаването на конгресните решения от кадрите. Това съвсем не е случайно, то е продиктувано от сложността на проблемите, които Партията решава на настоящия етап. А той се характеризира с високи темпове на развитие, с дълбоки и съществени изменения на техническата въоръженост, диктувани от научно-техническата революция, от усложняването на труда, от бързото нарастване на човешките знания, от изострящата се идеологическа борба. Всичко това налага кадрите все по-пълно и по-точно да овладяват марксистко-ленинската теория, да разбират ясно задачите на социалистическото строителство и да подобряват стопанското ръководство и възпитанието на трудовите колективи.

Като подходяща форма за марксистко-ленинското обучение на кадрите в окръзите през последните години се утвърждават партийните университети. Усъвършенствува се теоретическото равнище на занятията, повиши се взискателността при усвояването на предавания материал. Изучаването на конгресните решения в университетите е свързано с изключително добрата предварителна подготовка, която следва да извършат окръжните партийни комитети и преди всичко домовете за политическа просвета, навреме да разработят програми и разписания за занятията, да определят лекторите и да организират тяхната подготовка.

За правилното протичане на партийната просвета, на просветата в Комсомола, в профсъюзите и в Отечествения фронт е необходимо правилно да се подберат и добре да се подготвят пропагандистите и лекторите. Помощта, която те ще получат на курсовете и семинарите, организирани от окръжните и градските комитети на Партията, ще има

Digitized by Google

решаващо значение за равнището, на което ще преминат занятията в различните степени на партийната просвета и в просветните звена на обществените организации. И в това отношение домовете за политическа просвета, като теоретически и методически центрове на партийната пропаганда, трябва да станат истински лаборатории за теоретическа и методическа помощ на пропагандистите.

Специално внимание и грижи са необходими за организирането на задълбочено усвояване на конгресните документи в Комсомола. „Нужни са специални грижи за марксистко-ленинското образование и възпитание на младите комунисти и комсомолци, от които Партията, социалистическата държава и обществените организации черпят бъдещи кадри." Тук е необходимо партийните комитети и организации не само да определят най-подготвените пропагандисти и агитатори, но и да оказват системна и конкретна помощ на комитетите и дружествата на Комсомола да вникнат в същността на задачите, които поставя пред тях XI конгрес на Партията.

В пропагандирането на конгресните решения важно място се пада на лекционната дейност, която организира дружеството „Г. Кирков". Добре подготвената, майсторски изнесената лекция често пъти е незаменима с никакво друго пропагандно средство. Много проблеми, намерили разработка в конгресните документи, ще станат достояние на трудещите се чрез лекционната пропаганда. Това отговорно дело ще се осъществи успешно само ако се положат грижи за теоретическото и методическото усъвършенствуване на лекторите, ако се проявява грижовно отношение към тяхното високо отговорно дело.

За задълбоченото усвояване на идеите, разработени в конгресните решения, ще способствува използването на богатото теоретическо наследство, оставено ни от класиците на марксизма-ленинизма, от видните дейци на Комунистическата партия на Съветския съюз, на братските и на нашата Партия. Изключително богатство в това отношение представлява пълното издание на съчиненията на др. Т. Живков, което излезе от печат в навечерието на Единадесетия конгрес. В него всеки пропагандист и агитатор, всеки комунист и гражданин ще намери доказателство за новаторската, изключително динамична дейност на нашата Партия, която другарят Тодор Живков успешно направлява повече от 20 години.

Изучаването и превръщането в дълбоко убеждение на идеите на Единадесетия конгрес на БКП от комунистите и всички граждани е работа трудна и тя ще заеме продължителен период. Опитът показва, че добри успехи се постигат само ако тази дейност се осъществява планомерно и системно, ако партийните комитети и организации се заемат конкретно с това дело, ако организират силите във всяко предприятие, учреждение, учебно заведение, по местоживеене, ако разгърнат активна целенасочена пропаганда и агитация, тясно свързани с ежедневната дейност за осъществяване на конгресните предначертания.

Както се посочва в мероприятията на Политбюро на ЦК на БКП за разясняване, изучаване и изпълнение решенията на XI конгрес на БКП, „Главна задача на партийните комитети и организации сега е да осигурят широко разясняване и да мобилизират усилията на комунистите и на всички трудещи се на всенародна борба за тяхното изпълнение".

Идеите на конгреса да достигнат до всеки комунист, до всеки гражданин — такъв е почетният дълг не само на пропагандистите, лекторите, докладчиците, но и на всички партийни активисти.

Digitized by Google

ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО НА ИКОНОМИКАТА И НОВИТЕ ЗАДАЧИ

САВА ДЪЛБОКОВ
член на Секретариата и зав. отдел „Планово-икономически" на ЦК на БКП

Българската комунистическа партия винаги е полагала големи грижи за развитието на икономиката като решаваща сфера за целия социален прогрес. Това особено силно се прояви през последните 20 години. Преобразуващата мощ на априлската линия, която е в същността и на партийното ръководство на икономиката, доведе страната до всестранен възход. Ускореното изграждане на материално-техническата база на социализма, дълбоките количествени и качествени изменения в народното стопанство създадоха необходимите условия Партията да възприеме **линия към високоефективно интензивно развитие на нашата икономика**. Единадесетият конгрес на Партията определи предстоящите задачи за седмата петилетка, очерта новите висоти, които страната ни ще достигне в изграждането на развитото социалистическо общество.

В забележителния със своя марксистко-ленински новаторски и творчески подход доклад на др. Тодор Живков и в приетите от конгреса „Основни насоки за обществено-икономическото развитие на НРБ през седмата петилетка" е отразена същността на партийната политика, конкретизирана е Програмата на Партията и въплътена нейната историческа априлска линия.

Главната социално-икономическа задача на седмата петилетка е неотклонно да се осъществява линията на Партията за по-пълно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа, като се осигурява динамично и пропорционално развитие на народното стопанство.

Отличителен белег на материалите на Единадесетия партиен конгрес е, че в тях е начертана **стратегията на целокупното ни обществено-икономическо развитие** и са определени **главните фактори, пътищата и средствата** за постигане на поставените цели и задачи в различните сфери и области на обществения живот.

Едно от най-важните изисквания за изпълнението на главната задача е осигуряването на **високи и устойчиви темпове на икономически растеж**. Фундаментална предпоставка за това е рационално и комплексно да се оползотворяват ресурсите, най-пълно да се използват всички резерви, с които разполага страната. В съответствие с което се предвижда през петилетката в сравнение с 1975 г. националният доход да нарасне 45—50 на сто. С това ще се създадат условия за по-нататъшно повишаване жизненото равнище на народа и динамично развитие на производителните сили на страната. Силно се повишава революционизиращата роля на промишлеността. Обемът на нейното производство ще се увеличи с около 55 на сто. Прогресивни структурни изменения ще настъпят в цялото народно стопанство. В общия обем на промишленото производство чувствително се увеличава относителният дял на

Digitized by Google

машиностроенето, електрониката, металургията, химическата промишленост и енергетиката. Обемът на машиностроителната продукция ще нарасне около 2 пъти, а на химическата — 1,8 пъти. Значително ще се разшири производството на стоки за народно потребление. Леката промишленост ще увеличи своето производство с около 45 на сто, а хранително-вкусовата с около 40 на сто. Общият обем на селскостопанската продукция ще се увеличи с около 40 на сто в сравнение с шестата петилетка. По-нататъшно бързо развитие се предвижда и на строителството, транспорта и другите отрасли на народното стопанство.

Ясна програма е набелязана и по отношение повишаване жизненото равнище на народа. Високи са темповете на нарастване реалните доходи на населението — 20—25 на сто. Обществените фондове за потребление ще се увеличат с 35—40 на сто, средната работна заплата ще достигне около 170 лева месечно, а минималната заплата ще се повиши на 90 лева.

Големи задачи са поставени и за жилищното строителство. През петилетката ще се завършат 400—420 хиляди жилища. По-нататъшни действени мероприятия се предвиждат и в областта на здравеопазването, културата и изкуството.

През седмата петилетка се засилва курсът на **прехода от екстензивно към предимно интензивно развитие на научната дейност и решително повишаване на нейната ефективност.** Предвижда се икономическият ефект от научноприложната, развойната и внедрителската дейност да се увеличи 4—5 пъти в сравнение с постигнатото равнище. Набелязват се мерки бързо и ефективно да се внедряват научно-техническите постижения и все по-широко да се използват най-прогресивните чуждестранни научноприложни и технически решения. Внедряването на съветския научно-технически опит ще се превърне във всенародно движение.

Обстоятелството, че не може да се разчита на големи допълнителни трудови ресурси предопределя най-ефективно да се използва живият труд. За това е наложително главното внимание да се съсредоточи върху нарастването на производителността на труда.

Това определя и голямото значение на квалификацията и периодичната преподготовка на кадрите. Необходимостта от най-рационално разпределение на трудовите ресурси по отрасли, сфери и дейности. Рязко да се намалят загубите на работно време от вътрешносменни престои, самоотлъчки и други. Всичко това изисква постоянно укрепване на трудовата и технологическата дисциплина, повишаване съзнателността и акуратността в работата.

Друга основна задача, която ще се решава през седмата петилетка, е и най-пълното използване на **основните производствени фондове** по мощност и време. Работата да се организира така, че мощностите в отделните производства в зависимост от условията да се използват на две и три смени, а специалните и специализирани високопроизводителни машини на три смени.

От особена важност е новият подход при провеждане **на концентрацията, специализацията и модернизацията на производството.** Той има ключово значение за повишаване ефективността на нашата икономика В условията на седмата петилетка горните мероприятия ще се провеждат не само с оглед на ефективността в отделните предприятия, стопански организации и дори даден комплекс, а с оглед постигане на голям ефект за цялото народно стопанство. Те ще обхванат проектирането и конструирането на изделията, производство на суровини, заготовки, възли, детайли и полуфабрикати, монтажа, опаковката и реализацията на изделията, а също тяхното поддържане и ремонт в процеса на експлоатацията им. Тези мероприятия ще се съпровождат с ши-

Digitized by Google

рока унификация, стандартизация и типизация на произвежданите елементи, детайли, възли и изделия и със създаване на оптимални мощности, които да задоволят потребностите на цялото народно стопанство. Единните национални каталожни системи с нормативна сила ще подпомогнат регулирането на производствените взаимоотношения.

Въз основа на този нов подход има вече приети конкретни решения. Многобройни колективи от специалисти разработиха съответните проекти за транспортното машиностроене, леката промишленост, националния транспортен комплекс, националния строителен комплекс и други отрасли на народното стопанство. Изучаването и пълноценното прилагане на този нов подход е задача от първостепенна важност.

От жизнено важно значение за развитието на народното стопанство е да продължи борбата за **ефективното използване на суровините, материалите, горивата и енергията.** Основен път за намаляване на тези разходи за единица продукция е изменението на конструкциите и технологиите и усъвършенстване на структурата на производството с оглед в края на седмата петилетка да се доближи до най-добрите световни постижения.

По-доброто използване на вторичните суровини е важен източник за материални ресурси, чието значение е особено голямо в условията на постоянно изменящата се конюнктура на международния пазар.

Решително да се повиши **качеството на продукцията и работата,** което се формира по цялата верига на процеса „изследване—внедряване". Особено внимание в това отношение заслужава продукцията за износ и на кооперираните доставки. От голямо значение за повишаване качеството е разгръщането на работата по разработване на комплекси от стандарти, като се започне от суровините и материалите и се стигне до готовите изделия. Важна е ролята и на системата на стимулиране и търсене на отговорност при оценяване качеството на продукцията.

Изпълнението на главната социално-икономическа задача ще се осъществява в условията на задълбочаващата се **социалистическа интеграция.** Курсът на всестранно сближаване със СССР ще бъде важно направление в обществено-икономическото развитие и осъществяване въжделенията на нашия народ. Усилията трябва да бъдат насочени към изпълнение на Комплексната програма за развитие на социалистическата икономическа интеграция и съгласуване на многостранните интеграционни мероприятия на страните — членки на СИВ.

Голям резерв за повишаване ефективността на икономиката е правилното **териториално разположение на отделните отрасли, подотрасли и производства.** Разположението на производителните сили ще става съобразно с намиращите се в териториалните единици ресурси от работна сила, фондове, водни източници, инфраструктури, екологически изисквания и други.

Особено внимание ще се отделя на териториалното изграждане на единната система за комплексно обществено обслужване, като се осигурява хармонично съчетание на концентрацията и специализацията на дейностите.

Изпълнителните комитети на окръжните народни съвети още повече следва да се превръщат в органи за координация и оперативно управление на цялостното обществено-икономическо развитие на територията на съответните окръзи.

През седмата петилетка ще продължи усъвършенстването на **социалното управление,** като последователно ще се прилага програмно-целевият и комплексен подход и кибернетизацията. Повишава се **ролята на централизираното планиране,** като вниманието се концентрира върху осъществяване стратегията на Партията, като се подобрява балансовата обвръзка на плана и се осигуряват необходимите **държавни**

Digitized by Google

резерви. Насрещното планиране ще се развива като пряка форма на демокрацията.

Ще се усъвършенствува използването на **икономическите лостове.** Ще се укрепи стопанската сметка и ще се засили регулиращото въздействие на финансите и кредита. Ще се усъвършенствува стимулирането с оглед решително да се ускори внедряването на научно-техническите постижения и да се създаде надпревара в предприятията за прилагане на нововъведенията.

Обобщено казано, на Единадесетия конгрес на БКП др. Тодор Живков подчерта, че стратегическа насока на икономическата политика на Партията е по-нататъшната интензификация на производството, решителното повишаване ефективността на икономиката и качеството на продукцията. Това ще осигури бързо развитие на производителните сили на научно-техническия прогрес, ще доведе до повишаване обществената производителност на труда, а оттам и до бързо нарастване на националния доход и повишаване жизненото равнище на народа.

Възприетият от Партията **курс към високо качество и ефективност** е обективно обусловен. Той не е временно направление и съвкупност от текущи мероприятия, които се отнасят само за периода на седмата петилетка, а е курс, продиктуван от високите изисквания за изграждане развитото социалистическо общество. Негов отличителен белег е, че на преден план излизат качествените фактори на растежа. Все по-голямо внимание се отделя на подобряване качеството на продукцията, на работата и на всяка обществена дейност. Изискванията за високо качество се разпростират не само в стопанската област, а върху цялостното обществено-икономическо развитие на страната. Всичко това придава на курса към високо качество и ефективност не само икономическо, но и голямо партийно-политическо, идеологическо и социално значение.

Социализмът е планомерно организирано общество, което се развива в съответствие с изискванията на обективните социални закони. Това обаче съвсем не означава, че всестранният прогрес може да се осъществява по силата на някакъв „автоматизъм". Като се опира при провеждането на своята икономическа политика на обективните закони, Партията създава необходимите политически, организационни и социални условия за тяхното проявление и пълноценно действие. Провежданите от нея мероприятия съответствуват на диалектическата връзка и взаимозависимост на процесите и явленията. Съобразно с това се насочват практическите усилия на отделните трудещи се, на колективите, на производствените и стопанските звена и комплекси. Определено трябва да се подчертае, че правилното и цялостното решение на обективно назряващите икономически и социални задачи може да се постигне само под въздействието на активната организираща дейност на Партията и приложението на правилен политически подход.

Първостепенна задача на партийните организации е още по-последователно да прилагат метода на убеждението, да разясняват и застанат начело в борбата за изпълнение решенията на Единадесетия конгрес на Партията. Новите големи задачи, които се поставят в различните области на стопанското и културното строителство, качествените изменения, които се предвижда да настъпят в изграждането на материално-техническата база на социализма в развитието на обществените отношения и социалистическия начин на живот и във формирането на новия човек като многостранно развита личност, налагат коренен прелом в практическата работа за тяхното изпълнение, изискват кадрите бързо и решително да преустроят своя начин на мислене, своя стил и методи на работа.

Digitized by Google

Практиката ежедневно потвърждава, че **добрите политически успехи и широкият размах на партийно-политическата** работа са **основна предпоставка за високи икономически резултати.** Но обективната връзка между икономиката и политиката не се състои само в това. Плодоносните стопански резултати оказват решаващо въздействие за укрепване и умножаване политическите завоевания на социализма, за завладяване съзнанието на масите и заздравяване неговите устои на световната арена. Общоизвестни са големите преимущества на плановото развитие на народното стопанство при социализма. Неотменяема предпоставка, абсолютно задължителен компонент на планомерността е организиращата и направляващата роля, политически насочената дейност на Комунистическата партия. Така че партийно-политическият подход е обективна необходимост за правилното ръководство на икономиката.

Примерът на КПСС и нашият собствен опит показват, че при практическата работа по ръководството на народното стопанство, при определянето както на целите на икономическата политика, така и на средствата и пътищата за тяхното осъществяване трябва да се вземат предвид конкретно историческите условия и равнище на развитието на обективните закономерности, съобразно с които протичат отделните процеси и явления. Разгледана по същество, това е **научната обоснованост на стопанската стратегия и тактика на Партията.** Тъкмо защото Партията разполага със строга научнообоснована стратегия и тактика при разработването и вземането на решения, то нейното политическо ръководство е особено необходимо и играе определяща роля в икономическото развитие.

Партийно-политическото ръководство осигурява икономическата практика да се опира на комплексно изучаване на стопанската обстановка и творчески да се използва марксистко-ленинската теория. То предпазва от проявите на волунтаризъм и приемането на необосновани решения.

Големите предначертания на Партията за седмата петилетка властно изискват в съответствие с утвърдените на Януарския (1976 г.) пленум на ЦК на БКП „Тезиси за състоянието и развитието на Партията и на обществените организации и движения", да се осигури **нов подем в партийното ръководство на икономиката.** Това означава да се повишава съзнателността на трудещите се, да се преодолява изцяло и без остатък силата на рутината и инерцията, недостатъчната гъвкавост при провеждане на стопанските мероприятия. На основата на дадените от Централния комитет и лично от др. Тодор Живков постановки за прилагането на задълбочен творчески подход към решаването на стопанските проблеми партийните органи и организации трябва да подпомагат да се разкрива цялостната същност на икономическите тенденции, процеси и явления, да се улавя тяхната диалектическа противоречивост и вътрешна логика на развитие. Върху тази основа обосновано, ясно и с перспективна насоченост могат най-добре да се определят конкретните цели на набелязаните изменения и преобразования, както и да се разработват комплексни планови програми за практическото им реализиране.

Важна задача пред партийните организации е да създадат всички необходими условия **за още по-активно включване на трудещите се в управлението на производството.** Това направление на партийната работа, съчетано с мероприятията по подобряване на планирането и на духовното и материалното стимулиране, несъмнено резултира в повишаване ефективността на производството и подобряване качеството на продукцията и на всяка обществена дейност. Това е така, защото партийно-политическата дейност създава изключително благоприятни ус-

Digitized by Google

ловия за борба със субективизма, пренебрежителното отношение към постиженията и резултатите на науката, пасивността, безинициативността, презастрахованото и безотговорността.

Бързото повишаване на ефективността и качеството предполагат **практическо приложение на програмно-целевия и комплексен подход** не само в стопанската дейност, но и в партийната работа. Партийните органи и организации могат да допринесат много, като не допускат каквито и да са вклинявания на остарели начини на работа, при решаването на новите и съвременни задачи.

Очевидно е, че социалистическата стопанска система създаде **нов тип ръководители и организатори на общественото производство.** Курсът на Партията обаче към високо качество и ефективност предявява нови, още по-високи изисквания към стопанските дейци. Сега далеч не е достатъчно те да са само висококвалифицирани специалисти. Съвременният икономист трябва да съчетава у себе си едновременно качествата на стопановеда и на политическата личност. Той трябва да притежава способността максимално, реалистично да оценява резултатите, да вижда развитието в перспектива, да разработва и приема принципни решения, които гарантират големи бъдещи успехи, и да намира средствата за реализацията на тези решения.

Под грижата на партийните органи и организации високото професионално майсторство у ръководителите може най-добре да се съчетае с големите социални задачи на управлението, с необходимостта **да се отделя все по-голямо внимание за социалните нужди на хората — главната производителна сила.** Включените в плановете за социалното развитие на трудовите колективи мероприятия по подобряване условията на труда, бита и отдиха, по идейно-политическото и културното възпитание на трудещите се се отразяват благоприятно и твърде бързо върху качествените характеристики на стопанската дейност, върху повишаване на ефективността ѝ. По същество съставянето и изпълнението на плановете за социалното развитие на трудовите колективи е изключително подходяща школа за политическо възпитание на стопанските ръководители.

Много важна задача във връзка с последователното утвърждаване на партиен стил в ръководството на стопанската дейност е борбата с проявите на бюрократизъм и с пренебрежителното отношение към държавните и общонародните интереси заради ведомствените и местническите „сметки", а така също и с проявите на формализъм и безотговорност. Бюрократизмът винаги възпрепятствува разгръщането на инициативата на масите и разпространението на челния опит. Зад бюрократизма твърде често се прикрива неразпоредителност, неверие в силите и средствата на колектива, нежелание да се преодоляват трудностите и недостатъците. Всичко това изисква последователно спазване на принципа на демократическия централизъм, на ленинските норми на работа и ръководство.

Ръководството на икономиката се осмисля политически тогава, когато се създават необходимите условия вниманието да се съсредоточава върху кардиналните проблеми, върху приложението на новите методи, върху усъвършенствуване функциите на управление. Разширяването на стопанската самостоятелност на звената в дадена система, като се съчетава със засилване ролята на централизираното планиране, обективно не допуска възникването на елементи на стихийност с произтичащите от това отрицателни последствия за народното стопанство.

Голямо поле за партийната работа в тази връзка е **усъвършенствуването на организационната структура на органите за управление на икономиката.** Задача на партийните органи и организации е да разгръщат необходимата дейност за правилно разбиране същността на

Digitized by Google

това мероприятие. Те трябва да подпомогнат правилно да се разбират и отчитат общодържавните интереси, умело да се преодоляват евентуалните схващания за „самостоятелност в приложението“ и „защита“ на ведомствени или местни интереси.

Все в тая връзка стои и задачата за оказване на партийна подкрепа при **разработването на специфичните нормативни документи по икономическия механизъм.** Партийните органи са тези, които най-сполучливо могат да формират обстановка, при която тази задача да се изпълни най-добре и да не се допуснат каквито и да са несъгласувания, противоречия и необвръзки със смисъла и съдържанието на утвърдения основен комплект от нормативни документи на икономическия механизъм. Тук вниманието трябва да се съсредоточава и върху това да не се допусне дребнавост в регламентирането, която стеснява инициативата на предприятията и стопанските звена.

В центъра на вниманието на партийните органи и организации трябва да стоят въпросите за възпитаване на комунистите и всички трудещи се, заети в управлението, в дух на висока отговорност за поръчаното дело, на голяма партийност и самокритичност, за формиране на политически издържан стил и метод на работа на управленческия апарат.

Курсът към високо качество и ефективност обективно изисква **качествените критерии и характеристики да заемат ведущо място** както при оценката на икономическите резултати, така и при оценката на работата на стопанските дейци, на партийните органи и организации. Ключово важно изискване е партийните органи и организации да концентрират своето внимание върху главното, решаващото, да проявяват политически подход към стопанските въпроси, дълбоко да разбират същността на политиката на Партията в стопанското изграждане.

Разясняването на основополагащата същност на решенията на Единадесетия партиен конгрес, на съдържанието на набелязаните мероприятия за тяхното изпълнение, на разработките за седмата петилетка е една от сферите на дейност, в която най-активно може да се подпомогне бързото претворяване на партийната политика в живота. Задачата е трудещите се все по-дълбоко да осъзнават, ежедневно все по-нагледно да им се разкрива пряката зависимост между повишаването на тяхното материално и културно благосъстояние и производителността на труда, между по-добрия живот и умението да се работи повече, по-добре, по-качествено, по-икономично и в крайна сметка обществено по-ефективно.

Разбира се, партийно-политическият подход изключва каквито и да са прояви на подменяне на функциите на стопанските ръководители и на другите обществени органи и организации. В противен случай се отклонява вниманието на партийните органи от техните непосредствени задачи и те се нагърбват с изпълнението на несвойствени функции. Успоредно с това се създават условия за прояви на безотговорност от някои стопански дейци и им се позволява да прехвърлят решаването на въпросите на плещите на партийните органи, избягвайки отговорност за поръчаното дело. **Строгото съблюдаване на изискването Партията да играе ръководна политическа роля, като направлява и координира действията на всички държавни, стопански и обществени органи и организации, е залог за най-подходящото изпълнение на политическите функции, за съсредоточаване вниманието върху кардиналните проблеми от обществения живот.** Очевидно по този начин ролята на Партията и нейното благоприятно въздействие върху обществените процеси силно нараства.

Издигането на равнището на политическата, идеологическата и организаторската дейност на партийните органи и организации е осо-

Digitized by Google

бено положително във връзка с внедряването в производството на постиженията на научно-техническия прогрес, с осъществяване на мероприятията по модернизацията и реконструкцията, концентрацията и специализацията на производството при провеждането на строг режим на икономии и осигуряване ефективното използване на материалните и енергетичните ресурси, при подготовката на кадрите, необходими за народното стопанство.

Новите големи задачи пораждат необходимостта непрекъснато да се усъвършенстват съществуващите и да се търсят нови форми за засилване на партийно-политическото въздействие върху стопанската дейност. Особено важно е да се подобри **ръководството на социалистическото съревнование.** Основното е да се създават условия, при които в недрата на трудещите се непрекъснато да се появяват и практически прилагат инициативи за образцово и по-бързо изпълнение на поставените от Партията стопански задачи. Голямо умение е необходимо за разширяване полето на приложение на действително полезните и истински делови нови почини на работа. Основното изискване към тях е да водят до по-добри крайни резултати, до по-високи качествени показатели на стопанската дейност, до висока народностопанска ефективност.

Всенародната поддръжка на икономическата стратегия на Партията за всестранна интензификация на народното стопанство, за повишаване ефективността и качеството на общественото производство по-добре ще намери своето материално покритие с помощта на засилената организаторска и политическа работа. Партийната повеля на ръководството на икономиката да се гледа като на първоразрядно партийно-политическо дело трябва да бъде осъзната от всички партийни, държавни и стопански кадри. С това може съществено да се допринесе за още по-широко разгаряне на **всенародното социалистическо съревнование,** за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове, за постигане на високи резултати през цялата седма петилетка.

Сега главната задача на партийните комитети и организации е да осигурят широко разясняване на конгресните решения и да мобилизират усилията на комунистите и на всички трудещи се на последователна борба за тяхното изпълнение. Това изисква в центъра на работата да се постави задачата за по-нататъшно разгръщане на политическия и трудовия подем за организиране на всенародно социалистическо съревнование за ритмично изпълнение **на насрещните планове на трудовите колективи, на обещанията на окръзите, държавните стопански обединения и министерствата** и на тази основа на единния план за обществено-икономическото развитие на страната през 1976 година. Главното в това отношение е особено внимание да се обърне на борбата за икономия на труд, суровини, материали и енергия, за увеличаване производството на стоки за народно потребление, за повишаване качеството на продукцията и на всяка обществена дейност, за укрепване дисциплината и в крайна сметка за повишаване социално-икономическата ефективност.

По такъв начин съзнателната борба за повишаване на качеството и ефективността, високите резултати в изпълнение на конгресните решения и постановки на дело ще станат най-главният критерий за постигнатия подем и прилагането на по-съвършен партийно-политически подход към стопанската дейност. Без съмнение всичко това ще бъде от голяма полза за по-нататъшното изграждане на развитото социалистическо общество у нас, за плодоносното съчетаване на ускореното развитие на икономиката с неотклонното повишаване на народното благосъстояние.

Digitized by Google

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯТ НАЧИН НА ЖИВОТ

к. ф. н. КИРИЛ МИХАЙЛОВ

„Както социализмът е качествено различен, по-висш и по-прогресивен от капитализма обществен строй, така и социалистическият начин на живот е принципно различен, несравнимо по-богат и по-хуманен от начина на живот в капиталистическото общество."

Тодор ЖИВКОВ

През последните години категорията начин на живот стана предмет на сериозни теоретически и практически разработки. В работата на XI конгрес на нашата Партия бе отделено особено внимание на този въпрос.

СОЦИАЛНАТА ОБУСЛОВЕНОСТ НА НАЧИНА НА ЖИВОТ

Начинът на живот е конкретно историческо явление и винаги е свързано с историческите условия, характеризира се с конкретни форми на дейност и поведение на хората. Утвърждаването му не е автоматически акт. Като способ на дейност на хората той предполага единство на обективните и субективните моменти. От една страна, той се определя от начина на производството, от обществения строй на даден етап на неговото развитие. От друга страна, активно се създава и формира от самите хора.

Обусловеността на начина на живот от начина на производството се заключава по думите на К. Маркс в това, че между механичното изобретение и „предизвикания от него преврат в начина на производството" и оттук в производствените отношения, следователно в социалните отношения и „в последна сметка" в начина на живот на работниците"[1], съществува диалектическа връзка. В този смисъл К. Маркс и Ф. Енгелс са отбелязали, че „каквато е жизнената дейност на индивидите, такива са и самите те"[2].

Начинът на производството е най-важният обективен фактор в социалната обусловеност на начина на живот. От общоизвестното положение на Маркс, че начинът на производство на материалния живот обуславя социалните, политическите и духовните процеси на живота въобще не следва, че производителните сили (има се предвид тяхната веществена страна) и производствените отношения в еднаква степен обуславят както начина на живот като цяло, така и неговите отделни страни. Развитието на производителните сили влияе върху начина на живот не непосредствено, а главно чрез ръста на производството и потреблението, разпределението и обмена, т. е. чрез производствените отношения. Затова противоположният характер на социално-икономическите отношения при социализма и капитализма определят и противоположното качествено съдържание на начина на живот в двете социални системи. Не случайно принизяването на ролята, а дори и

[1] К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 47, с. 488.
[2] К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 3, с. 21.

Digitized by Google

стричането на значението на икономическите отношения и социалните условия за характеристиката на начина на живот е любим подход на буржоазните социолози. В подобно неразбиране или пък в користнокласовото тълкуване ролята на вещественото елементи на производителните сили се коренят ненаучните възгледи на буржоазните социолози за същността и съдържанието на начина на живот в условията на капитализма. Абсолютизира се значението на производителните сили и тяхното влияние с цел равнището на потреблението и обслужването в развитите капиталистически страни да се представи за главно предимство на капиталистическия начин на живот. Игнорирането на ролята на производствените отношения в живота на обществото е методологическата основа на известната теория за конвергенцията. Подчертавайки приблизително еднаквото равнище на развитие на производителните сили и съответствуващото му сходно равнище на технологическо разделение на труда в развитите капиталистически и в социалистическите страни, буржоазните теоретици се опитват да докажат, че и начинът на живот в двете социални системи се характеризира със сходни черти и тенденции.

Същността и закономерностите на формиране на определен начин на живот не могат да бъдат разбрани както извън характера и ролята на обективните условия на живот и съответните обективни потребности, така и извън субективните движещи сили на човешката дейност. Диалектиката на живота е такава, че хората формират своето отношение към обществото, своите възгледи и тип на поведение в зависимост от степента на задоволяване на своите материални и духовни потребности, в зависимост от степента на реализация на своите интереси. Следователно, за да се разбере социалната обусловеност на начина на живот, закономерностите на неговото формиране и развитие, е необходимо да се отчитат на първо място характерът на обективните условия на съществуване и преди всичко на начина на производството и от друга страна — обусловените от начина на производството, но с относителна самостоятелност духовни подбудителни сили на субекта, оказващи решаващо влияние върху степента и насочеността на социалната му активност.

Механизмът на преминаване на обективната обусловеност на начина на живот в субективна е твърде сложен процес. В този процес наред с определящата роля на обективните фактори се разкрива и решаващата роля на факторите от субективен характер — идеи, възгледи, норми, представи, принципи, правила и т. н.

Подчертавайки ролята на субективните подбудителни сили за формирането на даден начин на живот, е необходимо да се посочи, че определянето на целите на социалния субект е основен момент в духовното регулиране на неговата дейност и поведение. В последна сметка дейността се направлява от стимулите, мотивите и целите, които са израз на обективните потребности и интереси. Целта се явява двигател на дейността на хората, във връзка с което К. Маркс и Ф. Енгелс са подчертавали, че „...историята не е нищо друго освен дейността на преследващия своите цели човек“[1]. Така формирането на даден тип начин на живот представлява процес на реализация на потребностите, интересите, стремежите и целите на съответното общество, класа, социална група и т. н.

В социалистическото общество се създават условия за съвпадение на целите и дейността на отделната личност с целите и дейността на обществото, класата, колектива. Във връзка с това едно от обективните основания за възникването и постепенното утвърждаване на социалистическия начин на живот следва да считаме качествено новите взаимо-

[1] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 2, с. 100.

Digitized by Google

отношения между личност и общество, техните взаимни задължения. В посочения смисъл Л. Брежнев подчертава: „...човек на обществото, обществото на човека — такъв е характерът на взаимоотношенията между личност и общество при социализма“[1].

В условията на социализма това взаимоотношение пронизва всички сфери на обществения живот и се проявява във възможността за включване целите на отделната личност в общите, колективните цели. Социалистическото общество се проявява по отношение на отделната личност и колектива в качеството си на изразител на техните интереси, цели и стремежи, в съответствие с което обществото предписва на своите членове задължения и отговорности. В Отчета на ЦК на БКП пред XI конгрес се посочва: „...всеки гражданин да изпълнява на равни основания своите задължения към обществото. Това е безусловно изискване и условие за по-нататъшното развитие и задълбочаване на социалистическата демокрация като неотменима черта на социалистическия начин на живот.“[2]

Проблемът за социалистическия начин на живот в значителна степен възникна във връзка с необходимостта от оценка на социалните резултати от социалистическия обществен строй. Неговото изучаване предполага да се разкрият историческите предимства на социализма. От друга страна то е непосредствено свързано с опознаване връзката на мотивите за социална дейност на личността с обществените отношения, с разкриване на средствата и механизмите на формиране у нея на социалистическа линия на поведение, на нови ориентации и ценности, определящи поведението ѝ в производството, обществено-политическия живот, бита и т. н. С други думи, изучаването на начина на живот е подчинено на задачата за формиране на определен тип потребности и интереси, за стимулиране на определен тип самоизява и самоутвърждаване на хората.

Същевременно следва да се отбележи, че стратегическата линия на Партията за формиране на единен социалистически начин на живот няма нищо общо с твърденията на критиците на социализма, че социалистическият обществен строй унифицира живота на хората. Формирането на единен начин на живот означава утвърждаване на онези най-общи, типични форми за жизнена дейност на хората, които произтичат от природата на социализма и съответствуват на неговите исторически цели.

На основата на изложеното дотук за факторите и обективните закономерности на формиране на начина на живот изобщо социалистическият начин на живот може да бъде определен **като качествено нов способ на жизнена дейност на хората, възникващ и утвърждаващ се в социалистическото общество като резултат на социалистическите преобразования във всички сфери на обществения живот.** Това е жизнена дейност, основана на принципите на колективизма, единството на интересите и целите, на комунистическата убеденост.

Посочената широка характеристика на социалистическия начин на живот позволява да се открои социалната му същност, състояща се от: качествено нова основа — социалистическите обществени отношения и обществен строй; ново главно качествено съдържание — колективистичното обединение на хората във всички прояви на тяхната жизнена дейност като резултат на единството между личното, колективното и общественото; главен смисъл и насоченост — да служи на човека, да съдействува за всестранното развитие на личността.

---

[1] Л. Брежнев, Верность великому союзу братских республик. Правда, 25. IX. 1973 г.

[2] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, С., Партиздат, 1976, с. 88.

Digitized by Google

ОСНОВНИ ЕТАПИ И НАПРАВЛЕНИЯ В ДЕЙНОСТТА НА ПАРТИЯТА ЗА ФОРМИРАНЕТО И УТВЪРЖДАВАНЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ

Изходните предпоставки за разграничаване на основните етапи и открояване на направленията в дейността на Партията за формирането и утвърждаването на социалистическия начин на живот дава самата негова социална същност. Можем да посочим като методологически правилно в цялостния проблем начин на живот да разграничаваме първо — база, източници за неговото възникване и формиране и второ — самият начин на живот като специфично явление.[1] След тези уточнения можем да посочим, че социалистическият начин на живот се формира постепенно и преминава определени етапи на усъвършенстване на своята база и същностни черти.

За научнообоснованото разкриване ролята на Партията в утвърждаването на новия начин на живот приемливо е да разграничим в огромната ѝ и многостранна дейност следните основни направления: дейност за изграждане на основите, източниците на социалистическите духовни ценности (идеология, морал, култура, социални норми, правила, принципи) в качеството им на господствуваща система от ценности, негово ядро; борбата на Партията за утвърждаване на характерните му черти и превръщането им в норми на поведение и дейност, в лични качества на всички трудещи се.

Развитието на социалистическото общество означава и последователно формиране на социалистическия начин на живот. През различните периоди и етапи на изграждане на социализма този процес се отличава със своя специфика. Така през преходния период Партията обективно отделяше първостепенно внимание за създаване основите на социалистическия начин на живот. Само след завършване процеса на формирането и повсеместното утвърждаване на социалистическите производствени и други обществени отношения, образуващи базата на новия начин на живот, се създадоха условия за неговото утвърждаване у всички членове на обществото. За социалистически начин на живот от гледна точка на реалната проява на неговите същностни черти можем да говорим след пълната победа на новите производствени отношения при прехода към изграждане на развито социалистическо общество. Разбира се, това далеч не означава, че същностните страни на социалистическия начин на живот не са били зародени, а още повече — развивани. По същество той се формира още от първите дни на революцията на базата на раждащите се нови производствени отношения, но главното е, че той цялостно се изгражда успоредно със самото общество, преминава определени качествени степени и етапи на развитие. Преходният период от капитализма към социализма, по думите на В. И. Ленин, е зараждане, творчество „на нови, по-висши форми на човешкото общежитие"[2]. С премахването на експлоататорските класи и победата на социалистическите производствени отношения Партията създава социално-икономически предпоставки за възникването на тези „нови, по-висши форми на човешко общежитие".

Като масово повсеместно явление, присъщо на всички членове на обществото, социалистическият начин на живот се утвърждава постепенно. **Той се превръща в повседневна реалност дотолкова, доколкото на базата на победилите производствени и други отношения в**

---

[1] В. С. Семенов, Образ жизни советского человека. М., „Знание", 1975, с. 6, № 11.

[2] В. И. Ленин, Съч., т. 21, с. 26.

Digitized by Google

периода до пълната победа на социализма се утвърждава марксистко-ленинската идеология сред най-широките народни маси и се ликвидира господството на буржоазната и дребнобуржоазната идеология над умовете на огромното болшинство от трудещите се, доколкото идеите, нормите и принципите на социалистическото общежитие се превръщат в господствуващи социални ценности. Превръщането на господствуващите в обществото социални ценности, комунистическа идейност, убеденост и др. в лични качества и норми на поведение у огромното болшинство на народа в резултат и на настойчивата организаторска и идеологическа работа на Партията е реален показател и критерий за формирането на социалистическия начин на живот като цялостно явление. На този етап от развитието на социалистическия начин на живот болшинството трудещи се започват все по-пълно да осъзнават единството на своите обществени, колективни и лични интереси, съзнателно проявяват в разнообразната си дейност социалистически начин на поведение и живот.

В периода на пълната победа на социализма и прехода към изграждане на развито социалистическо общество многостранната дейност на Партията за формиране на социалистическия начин на живот се увенчава с успех, реален израз на който са здравите основи на новия начин на жизнена дейност, радикалните изменения в общественото съзнание и реално съществуващият социалистически тип личност. Както е известно, още на VIII конгрес на Партията бе отчетено, че у нас „марксистко-ленинската идеология е господствуваща идеология"[1], а през 1974 г. др. Т. Живков заяви, че „... днес марксизмът-ленинизмът е не само господствуваща идеология в НР България, но и светозрение, основа на мислите и чувствата на цялата българска нация"[2]. От цитираните теоретически обобщения на нашата Партия основателно следва изводът, че нейната дейност за изграждане на социалистическа форма на общежитие се е ознаменувала с крупни успехи във всички основни направления. Красноречиво потвърждение на тази констатация са думите на др. Т. Живков по случай 30-годишнината от победата на социалистическата революция в България, че „социалистическият обществен строй създаде и с течение на годините все повече оформя нов, социалистически начин на живот, коренно и принципиално различен от начина на живот в буржоазното общество"[3].

Дълбокият марксистко-ленински анализ на процесите и тенденциите на развитието на нашето общество, направен на XI конгрес на Партията, съдържа принципиално важния извод: „Успоредно с напредъка на икономиката порасна материалното благосъстояние и културното равнище на трудещите се, социално-политическото единство на народа още повече укрепна, развви се социалистическият начин на живот"[4].

В условията на изграждане на развито социалистическо общество дейността на Партията за формирането и утвърждаването на социалистическия начин на живот се отличава с комплексност, целенасоченост и планомерност. В обобщен вид цялата тази революционно-преобразуваща по своята дълбока същност дейност на Партията се свежда към по-нататъшното развитие и повсеместното утвърждa-

---

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред VIII конгрес на Партията, С., Партиздат, 1962, с. 141.

[2] Т. Живков, Мир на Балканите, С., Партиздат, 1974, с. 7.

[3] Т. Живков, 30 години от победата на социалистическата революция в България, С., Партиздат, 1974, с. 13.

[4] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес, с. 7.

Digitized by Google

ване чертите на социалистическия начин на живот, превръщането им в черти на жизнената дейност на целия народ, на всяка личност.

На основата на партийните документи за качествените изменения в етапа на изграждане на зрелия социализъм реалните предпоставки за утвърждаването у човешката личност на свойствените за този етап черти на социалистическия труженик може да се открият и посочат като основни следните черти на социалистическия начин на живот, чието развитие и повсеместно утвърждаване е обект на постоянно внимание на Партията и цялото общество.

— Морално-политическо и идейно единство на целия народ, дух на колективизъм във всички прояви на отделната личност и социалните групи, целия народ, чувството за стопанин на своето предприятие, страната и т. н. Тези черти имат богато и многообразно проявление, от тях произтичат и се обуславят такива социални качества на новата личност като чувство за дълг пред обществото, обществена отговорност, дълбок оптимизъм и увереност в утрешния ден и др.

— Последователно осъществяване на все по-пълно социално равенство, другарско сътрудничество и взаимопомощ. Тези черти на нашия начин на живот играят важна интегрираща роля в обществото, свързват представителите на различните социални групи и класи, народности. Намират проявление в такива качества на социалистическата личност като ново отношение към труда и ново отношение на обществото към трудещите се. Едно от важните средства на Партията за по-нататъшното развитие и утвърждаване на тази група от черти на новия начин на живот е повишената грижа за усъвършенствуване системата на материалното и духовното стимулиране на трудещите се за техните дела във всички области на обществения живот.

— Творчески съзидателен, дълбоко идеен и активен характер на разнообразните прояви на жизнената дейност на хората. Тази черта е най-ярко изразена във ведущата роля на работническата класа, която е главен творец и носител на социалистическия начин на живот. Пътищата и средствата за обогатяване на проявите и по-нататъшното развитие и утвърждаване на тази черта Партията вижда в постоянното засилване инициативното начало в социалистическото съревнование, в трудовата и обществено-политическата дейност. Новаторството, почините, движението за предсрочно изпълнение на насрещните планове във всички сфери на живота, икономията на материали, суровини и енергия на трудовите колективи са забележителни прояви на посочената черта на социалистическия начин на живот. Нейното по-нататъшно развитие и повсеместно утвърждаване като норма и стил на работа е първостепенна грижа на Партията, обществените организации и стопанските органи.

— Съзнателност, комунистическа убеденост, нравствена чистота и принципност — неотменни черти на социалистическото общежитие.

— Истински хуманизъм в отношенията между хората , доброжелателност и грижа за човека, уважение на личните достойнства на всеки член на колектива и обществото. Тези ценности обуславят органическото единство между обществените и личните интереси при социализма, укрепват морално-политическото и идейно единство на народа. Изключително реалистично и актуално звучат думите на др. Т. Живков, че „...всеки гражданин на страната има свои лични вълнения, свои проблеми... необходимо е пряко общуване и лична задушевна беседа, за да може да се разтвори душата на човека, да сподели той своите вълнения, да получи задоволителен отговор по въпросите, които го тревожат“[1].

---

[1] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, Партиздат, 1975, с. 16—17.

Digitized by Google

Посочените общи черти на социалистическия начин на живот се отличават по своята зрелост и специфика на проявление сред различните социални групи и слоеве. В значителна степен тези особености се дължат на съществуващите социално-класови различия в обществото, на различията между селото и града и др. Без да се спираме специално на въпроса за различната степен на утвърждаване и спецификата на проявлението им като общи черти на социалистическия начин на живот сред различните социални групи, следва да подчертаем, че едно от стратегическите направления на Партията е осигуряването на всички условия за изграждането на социално еднородно общество. С движението на обществото към социална еднородност, отстраняването на съществените различия и остатъците от социалното неравенство преобладаваща ще стане тенденцията на сближаване начина на живот на всички трудещи се. **„Измененията в производството и обществените отношения, сближаването на селяните кооператори с работническата класа по характер на труда, начин на живот, по култура и съзнателност, както и постепенното намаляване на съществените различия между тях, от една страна, и интелигенцията, от друга, разкриват нови възможности за развитието на социалистическата демокрация, за утвърждаването на социалистическия начин на живот“**[1] — четем в доклада на ЦК на БКП пред XI конгрес.

Научно-теоретическата обоснованост на този процес се съдържа в програмното положение на Партията, че в етапа на зрялото социалистическо общество различията между обществените класи и групи се заличават дотолкова, че социалистическото общество по своята социална структура се оказва пред прага на социалната еднородност.[2]

Същевременно изграждането на социално еднородно общество е не само условие за повсеместно утвърждаване чертите на социалистическия начин на живот, но и условие за тяхното обогатяване. Тази закономерност произтича от обстоятелството, че утвърждаването на социалистическия начин на живот е не само процес, в който целият народ усвоява прогресивните черти на работническата класа, което е главното, но в същото време този процес предполага запазване, обогатяване и усвояване на добродетелите на другите социални групи. Става дума за онези добродетели, които запазват своята стойност на общочовешки ценности и при развития социализъм. Оттук произтича сложният теоретически и практически проблем за приемствеността в развитието на социалистическия начин на живот, за това той да онаследи най-добрите черти от миналия етап на борбата на работническата класа и социалистическото строителство, свойствени преди всичко на пролетарския начин на живот. Уместно е по този повод да припомним думите на др. Т. Живков на Националното съвещание във Велико Търново, където той подчерта: „Ние, по-възрастните другари, които работихме в най-тежките условия на нелегалната борба, помним какви топли другарски взаимоотношения споявахе комунистите и ремсистите пред лицето на общия враг. Ние помним с каква грижовност, любов и всеотдайност се отнасяхме един към друг, взаимно си помагахме, черпехме сили и увереност в нашата комунистическа дружба, в съвместната ни борба“ и по-нататък: „Наш дълг е да развиваме и обогатяваме тези революционни добродетели при новите условия“[3]. Освен това социалистическият начин на живот не може да се развива и утвърждава като единен начин на живот на целия народ, ако не онаследи и реално въплъти най-хубавите каче-

[1] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес, с. 71.
[2] Програма на БКП, Партиздат, 1971, с. 63.
[3] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, с. 17.

Digitized by Google

ства и черти на жизнената дейност на другите социални групи и слоеве — селяните кооператори, интелигенцията.

Във връзка с проблема за приемствеността в развитието на социалистическия начин на живот с особена актуалност и специфика стои задачата за усвояването на неговите черти от младото поколение. Това е естествен и закономерен проблем, успешното решаване на който изисква от партийните организации и комитети настойчивост, творчество и умение в работата с младежта. Още повече, както подчерта др. Т. Живков: „...не можем да кажем, че всички партийни организации действително гледат на комсомолските дружества като на най-близък помощник, като на свой резерв... обграждат ги с внимание, оказват им непосредствена помощ, за да израснат комсомолците като достойни продължители на своите бащи и деди"[1].

В арсенала от изпитани форми и методи на идеологическо въздействие в духа на решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП твърде актуална задача е по-нататъшното засилване формиращото въздействие на новия начин на живот върху отделната личност. Тук става дума всички трудещи се да усвояват чертите на социалистическия начин на живот посредством многобройни вече реално съществуващи негови образци, носители; за превръщане на господстващите ценности в нашето общество в норми и правила на поведение на всички трудещи се. Неотменна задача си остава формирането и утвърждаването на новия начин на живот, като решително се преодоляват отживелиците от миналото в съзнанието и поведението на отделни граждани, а така също и пропагандирането на чертите, свойствени и най-пълно съответстващи на социализма, всемерна поддръжка на кълновете на бъдещия комунистически начин на живот.

Една от първостепенните по своята значимост насоки за по-нататъшното развитие и утвърждаване на социалистическия начин на живот се изразява в превръщане на нормите и принципите на партийния живот в норми и принципи на ежедневната дейност на трудещите се. Сега Партията, като отчита обективно нарастващата роля на трудовия колектив за възпитанието на личността, а съответно и за утвърждаването на социалистическия начин на живот, предявява нови, по-високи изисквания към своите членове. Синтезиран израз на повишената роля на Партията в този процес намираме в постановката за по-нататъшното утвърждаване на партийната организация като политическо ядро и първообраз на трудовия колектив. Закономерно нарастващата роля на партията на работническата класа в партия на целия народ намира израз в по-нататъшното формиране на единния социалистически начин на живот, който по своята дълбока същност е организация на жизнената дейност на хората, в съответствие с идеалите и принципите на Партията. Конкретната практическа реализация на посочената историческа цел преминава през основната клетка на социалистическото общество — трудовия колектив.

Повишаването на ролята на Партията в този процес е свързано по думите на др. Т. Живков с нови задължения на партийната организация. От нея се изисква „да укрепва връзките си с трудовия колектив, да го сплотява все по-тясно около себе си, във всяко отношение да му служи като пример за подражание"[2].

* * *

Социалистическият начин на живот е само етап, определено равнище в усъвършенстването на жизнената дейност на народните маси. Той е резултат от досегашната дейност на Партията, а по-нататъшното му развитие — нейната постоянна задача.

---

[1] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, с. 22.
[2] Пак там, с. 10—11.

Digitized by Google

ИЗБОРИТЕ ЗА НАРОДНИ СЪВЕТИ

ЖЕЛЯЗКО КОЛЕВ
зам.-зав. отдел „Административен" на ЦК на БКП

На 30 май т. г. ще се проведат избори за Народно събрание, народни съвети, съдии и съдебни заседатели.

Избирателната кампания, която вече започна, се разгръща в обстановка на извънредно висока политическа и трудова активност, обхванала всички социални слоеве, за по-нататъшно всестранно развитие на нашата страна през годините на седмата петилетка. Окрилени от решенията на XXV конгрес на КПСС и XI конгрес на БКП, следвайки неотклонно животворната априлска линия на Партията, работниците, селяните кооператори, служителите, дейците на науката, културата и изкуството в трудова надпревара с успех изпълняват и преизпълняват както плана за обществено-икономическото развитие за 1976 г., така и своите насрещни планове, готвят се с чест да посрещнат празника на труда 1 май и предстоящите избори.

На 30 май отново ще се прояви могъщата сила на социалистическата демокрация, развивана непрекъснато под двадесетгодишното животворно въздействие на решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП. Ще се прояви правото на тружениците на социалистическото общество у нас да формират не само своите представителни, но и правораздавателни органи, да обсъдят и осъзнаят още един път научнообоснованата народностна политика на Партията, да преценят задълбочено досегашната и бъдещата работа на Народното събрание, народните съвети и съдебните органи. И в изборите, които ще се състоят непосредствено след забележителния XI конгрес, още един път и с нова сила ще бъде потвърдена сплотеността на народа около Централния комитет на Българската комунистическа партия начело с др. Тодор Живков.

Подготовката и провеждането на изборите за Народното събрание, народни съвети, съдии и съдебни заседатели за районните и окръжните съдилища изисква от партийните организации и техните комитети добре обмислена организаторска, пропагандистка и агитационно-масова работа.

Особено внимание те следва да отделят на подготовката и провеждането на изборите за народни съвети — най-масовите органи на държавната власт и народното самоуправление. В тях ще бъдат избрани общо около 55 000 окръжни, градски, районни и селски общински съветници.

Като политическа основа на държавната власт и органи на народното самоуправление народните съвети въвличат масово населението в управлението на държавата и обществото. Те са именно органите, чрез които „Партията търси и прилага нови форми и пътища за разширяване и засилване участието на трудещите в решаването на обществените дела, разгръща социалистическата демокрация"[1]. Избрани непосредствено от народа и от средата на всички социални слоеве, възрастови групи и професии, народните съвети представляват израз на истинско народовластие. Красноречиво доказателство за това е съставът на съветниците от сегашния мандат. От всичко 52 150 съветници около 50 на сто са работници и селяни кооператори, участвуващи непосредствено в материалното производство, и 48 на сто — служители, хора на науката, изкуството и културата; 64 на сто — мъже, 36 на сто — жени и 25 на сто — младежи; 53 на сто са членове на БКП, 19 на сто членове на БЗНС и 28 процента безпартийни. От създаването им през 1949 г. досега чрез тях са участвували в управлението и са обогатили своя политически опит над 400 000 души. Така народните съвети се явяват олицетворение на идейно-политическото и моралното единство на народа. Те са гръбнакът не само на държавното, но и на социалното управление. Играят решаваща роля в осъществяването на дейностната политика на Партията, трансмисия на връзката ѝ по държавна линия с всички слоеве на народа.

Особено голяма роля за дейността на народните съвети имат решенията на XI конгрес. Те поставиха в центъра на партийната политика човека, неговото духовно израстване, материалното му осигуряване. Съветите са органи, които създават условия за изграждане на социалистическата личност, за задоволяване на нейните интереси и потребности. Ето защо те още повече засилват грижата си за човека, за подобряване на общественото обслужване, за все по-пълното задоволяване на материалните и духовните потребности на гражданите.

Равносметката в навечерието на изборите ни дава основание да посочим, че дейността на съветите все повече се усъвършенствува, техният дял в практическото из-

[1] Т. Живков, Отчет на Централния комитет на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, С., 1976, стр. 72.

Digitized by Google

пълнение на плана за социално-икономическото развитие нараства, повишава се тяхната инициативност и самостоятелност. Решенията на Ноемврийския пленум на ЦК от 1968 година станаха ръководство за действие, материална сила, която изменя и усъвършенствува техния стил и методи на работа.

В отговор на постоянната грижа на Партията, на ръководството и помощта, които им оказват партийните органи и организации, народните съвети се утвърдиха като авторитетни, народовластни органи. Те обсъждат и решават въпроси, живо интересуващи цялото население на тяхната територия. Проучването на проблемите обикновено те извършват с помощта на специалисти, което повишава тяхната компетентност и научна обоснованост.

На основата на приети концепции, прогнози, дългосрочни планове, схеми и др. народните съвети често излизат със свои предложения пред министерствата, ведомствата и ДСО за развитието на отделни отрасли и предприятия в окръзите и общините. Все по-добре подпомагат предприятията и организациите на своята територия за изпълнение на техните задачи, за разкриване на нови резерви, за повишаване производителността на труда. Организират редица мероприятия за правилно териториално разпределение и използване на трудовите ресурси, за опазване земята и природата и др. Те все по-пълно съчетават общодържавните с местните интереси, централното, отрасловото и териториалното планиране за комплексното развитие на окръзите, на очертаващите се селищни системи и общини. Подобрява се грижата им за опазване на законността и обществения ред, за защита правата на гражданите за опазване на социалистическата собственост.

Една от най-важните дейности на народните съвети стана всестранното и комплексното задоволяване на потребиостите на населението. Окръжните народни съвети все по-пълно поемат функциите на териториални органи на управление и координация на общественото обслужване. Всички окръжни и повечето общински народни съвети приеха прогнози и перспективни планове за развитие на комунално-битовите услуги до 1980 г., утвърдиха модели за тяхната концентрация и специализация. Те поемат основния дял от работата за осъществяване на задачите, поставени с Основните положения за усъвършенствуване на системата за общественото обслужване и от Декемврийската програма.

В духа на априлската линия значително нарасна значението на сесиите на народните съвети, в които по-пълно се проявява демократизмът на нашата обществена система. По-разнообразна, по-съдържателна и ефективна стана дейността на постоянните комисии. Оглавявани от изтъкнати и опитни партийни и държавни дейци, съставени от проявили се първенци в производството, специалисти и общественици, постоянните комисии активно подпомагат народните съвети, внасят нови живителни струи в тяхната работа. Издигна се ролята на народните съветници, засилиха се връзките им с избирателите, подобрика се техните предсесийни и следсесийни срещи и събрания с населението. Непрекъснато се подобряват стилът и методите на работа на изпълнителните комитети и техния апарат.

Организацията на работата на народните съвети последователно се поставя на научни основи. Стана практика да се търси помощта на съответните министерства, научни институти и специалисти при проучването и решаването на по-сложни въпроси. Организират се редица теоретико-практически конференции и експерименти. Посистемно се изучава и внедрява положителният опит. За това спомогнаха проведените по инициатива на отдел „Административен" на ЦК на БКП с активното участие на окръжните комитети на Партията национални съвещания в 13 окръга, на които бяха обсъдени и приети за внедряване в дейността на всички народни съвети модели образци за повишаване квалификацията на кадрите, за подобряване стила и методите за тяхната работа, на борбата им срещу проявите на бюрократизъм, за повишаване на тяхната инициативност и самостоятелност, за подобряване на съвместната им работа с обществените организации и др.

Наред с това се допускат и някои сериозни слабости. Редица нужди на населението не се задоволяват. Изостава жилищното строителство. Допускат се слабости в качеството на услугите. Много са още недостатъците в търговското обслужване и общественото хранене. Съществува разпокъсаност, пилеене на сили и средства при редица научни проучвания и въвеждане на технически средства за управление, което намалява ефективността от работата им. Малък е още кръгът от сътрудници към народните съвети и особено от средите на младежта. Мероприятията за въвличане на младото поколение в доста случаи не са освободени от формализъм, на други е присъща известна парадност; неефикасни се оказват някои от мерките за борба срещу проявите на бюрократизма и нарушаването на социалистическата законност и обществения ред и др.

* * *

Подготовката на предстоящите избори, провеждането на следконгресните партийни събрания и отчитането на сегашния мандат на народните съвети се сливат в едно цяло, в една общопартийна, високоотговорна за целия народ триединна задача. В светлината на конгресните решения и тяхното претворяване в живо дело изборите трябва да се превърнат в едно ново, понататъшно блестящо проявление на априлската линия за развитие на социалистическата демокрация и верността на българския народ към нашата Партия, на всестранен преглед и критичен анализ дейно-

Digitized by Google

стта на народните съвети, техните изпълнителни комитети, постоянните комисии и съветниците. Първостепенна политическа задача на партийните организации е да оглавят цялостната дейност на народните съвети, отечественофронтовските, профсъюзните и комсомолските организации и в близко единодействие с организациите на БЗНС да осигурят правилното и най-резултатно протичане на този процес.

От тях зависи да създадат условия за проява на всички демократически предпоставки на нашата усъвършенствувана социалистическа избирателна система, залегнали в новия избирателен закон, за да могат избирателите свободно, съзнателно и творчески, при най-голяма активност и масовост, да формират своите органи с пълна убеденост, по свое собствено разбиране.

Една от най-важните задачи в това отношение е правилният подбор на кандидатите за съветници. Както и досега, в предстоящите избори те ще се издигнат от името на Отечествения фронт, който е изразител на морално-политическото единство на народа, най-голямата и най-масовата единна обществено-политическа организация у нас. По-нататъшното развитие на демократическите начала при формирането на представителните органи и все по-големите и сложни задачи, които ще се поставят пред тях, изискват при подбора на кандидатите да се постигне още по-пълно представителство на всички класи и социални групи, което да съответствува на социално-класовата структура на нашето общество.

При издигането на кандидатите е необходимо правилно да се прилага класово-партийният подход. Кандидати за съветници да бъдат предани на делото на социализма лица, дълбоко познаващи партийната и държавната политика, способни да я претворяват в живи дела, притежаващи високи морално-политически и делови качества, добър организационен опит и умение да работят с трудещите се, да ги въвличат в управлението и осъществяването на стоящите пред тях задачи.

Кандидатите по възможност да се издигат от средата на трудещите се от района, в който ще се избират, да имат здрави връзки с населението и да са запознати с неговите нужди, интереси и особености, да са готови да му служат. Не бива да се забравят и резервните кадри за изпълнителните комитети и за постоянните комисии.

Към своите избраници народът сега има много по-големи изисквания. Характерна черта на техния стил трябва да бъде новият подход на ЦК, проявил се ярко при подготовката и провеждането на XI партиен конгрес. Новият подход на дело означава широк размах и болшевишка деловитост, дълбоки убеждения в правото дело на Партията, отлично владеене и прилагане на научните методи и положителен личен пример на висока взискателност и отговорност при изпълнение на всяко дело.

На народните съвети са нужни политически дейци, които добре познават своята работа, а не технократи, които, макар и да имат добри познания, нямат политическо отношение към стоящите пред тях задачи, не умеят да постигат нужния политически ефект при тяхното осъществяване.

Правилният подбор на кандидатите решава в голяма степен масовото участие на населението в изборите и още повече формирането на действени народни съвети, годни да се справят с високоотговорните задачи, поставени от XI партиен конгрес. В пълно съответствие с избирателния закон в един район могат да се обсъждат неограничен брой кандидати, но да се издига кандидатурата само на един съветник. Ето защо под ръководството на партийните органи и обществените организации населението широко ще обсъди личните качества на всички кандидати. Обсъждането не се ограничава само на събрания и съвещания на обществените организации, а може да става на събрания на трудещите се по избирателни райони и квартали, предприятия и учреждения, в печата, по местните радиоуредби и т. н. На тези събрания, като се създава необходимата делова обстановка, трудещите се ще могат да изразят своето мнение за всеки кандидат и да посочат най-подходящия за съветник.

На предизборните събрания и срещи се правят много критични бележки, изказват се предложения и пожелания. На тях се дават редица ценни съвети и препоръки за подобряване работата на народните съвети, на техните постоянни комисии, на съветниците, на изпълнителните комитети и служителите, за по-ефективното използване на средствата, предоставени на народните съвети, за провеждането на различни обществени инициативи, за подобряване на комунално-битовото и административно-техническото обслужване, за изграждането на някои нови обекти и т. н. На кандидатите за съветници се дават поръчения, които трябва да се систематизират, обобщят и грижливо да се обсъдят. На тази основа вече формираните органи ще изработят цялостна програма и ще набележат конкретни мероприятия за нейното изпълнение. Програмата може да включва в себе си предложения, които да се осъществяват не само през предстоящия мандат, а и в едно по-далечно бъдеще. Такива поръчения без съмнение избирателите ще правят и по време на мандата.

* * *

Важен момент в дейността на партийните органи и организации е широката и съдържателната масово-политическа работа по време на избирателната кампания, когато се разясняват задачите на стопанското и културното строителство, плана за обществено-икономическото развитие на страната за 1976—1980 година. Средствата за масова информация и масово-политическа работа имат особен дял за издигане политическата и трудовата активност на цялото население, като предизборната

Digitized by Google

работа се свърже най-непосредствено с борбата на трудовите колективи за изпълнение на задачите. Разгорялото се социалистическо съревнование в чест на XI конгрес на Партията, на 20-годишнината на Априлския пленум и чествуването на 100-годишнината на Априлското въстанче да прерасне в съревнование за изпълнение на задачите, поставени в доклада на др. Т. Живков пред конгреса, на решенията, приети от конгреса.

Активна масово-политическа работа предстои да се разгърне сред избирателите, за да се очертаят огромните успехи на Партията и народнодемократичната власт, в това число и на народните съвети, успехи, които поставиха НРБ в редиците на най-развитите в икономическо, научно-техническо и културно отношение страни.

В масово-политическата работа специално внимание следва да се обърне на плодотворните резултати от интеграцията на нашата страна със Съветския съюз, на братската и безкористна помощ, която ни оказва великата родина на В. И. Ленин, наша двойна освободителка, наш по-голям брат, съюзник и покровител. Благодарение на миролюбивата външна политика на Съветския съюз, на успехите, постигнати в укрепването на мира и мирното съвместно съществуване, все повече се налага тенденцията на разведряване в международните отношения, създава се атмосфера на мир и разбирателство на Балканите, в Европа и целия свят. Успоредно с това се налага аргументирано и вярно да се разкрива ролята на социалистическата система за укрепването и развитието на световния революционен процес, за победата на силите на мира, прогреса и социализма.

Богата е политическата платформа на Българската комунистическа партия и Отечествения фронт. Нейното разясняване и пропагандиране сред избирателите е мощен фактор за по-нататъшното класово-партийно, патриотично и интернационално възпитание на трудещите се, за непрекъснато укрепване и развитие на дружбата между страните от Варшавския договор и преди всичко на българо-съветската дружба, на дружбата, сътрудничеството и взаимопомощта между страните от световната социалистическа система, на всички прогресивни и миролюбиви сили в света. Масово-политическата работа умело да разкрива преимуществата на нашия обществен и държавен строй, на социалистическия начин на живот пред капиталистическия, превъзходството на социалистическата демокрация пред буржоазната, да разобличава буржоазната идеология, както и пропагандата и идеологията на левите маоисти и десните ревизионисти. Тя трябва убедително да показва, че една от най-ярките изяви на априлската линия на Партията е непрекъснатото разгръщане на социалистическата демокрация в социалното управление като главно направление на неговото развитие, израз на което се явяват и самите избори за представителни и съдебни органи.

Чрез масово-политическата работа ще се популяризират забележителните успехи на окръжните, градските, районните и селските общински народни съвети, осъществявани в интерес на трудещите се. А тези успехи обхващат всички области на нашия обществен живот — политика, икономика, култура, изкуство, образование, бит, възпитание, начин на живот и т. н. Под ръководството на партийните органи народните съвети подеха масово всенародно движение за благоустрояване, хигиенизиране и подобряване на архитектурния вид на градовете, селата и кварталите. Това движение постигна забележителни успехи. Нашите градове, села, квартали и махали придобиват все по-приветлив облик, превръщат се в образцови социалистически селища, рожба на нашия обществено-политически строй, на дейността и грижите на самите народни съвети, включили се в благородно социалистическо съревнование помежду си. На тяхна територия през последната петилетка израснаха красиви жилищни сгради, слънчеви и просторни детски заведения, училища, зали, плувни басейни, множество здравни служби, поликлиники и болници.

След изборите съгласно указанията на ЦК на БКП партийните комитети ще направят преценка на политическата работа и на работата на първичните партийни организации и другите обществени организации за участието им в предизборната кампания и при провеждането на самите избори. Особено внимание изискват направените критични бележки от избирателите по нерешените въпроси и предложенията на трудещите се.

Решенията на XI конгрес на Партията изискват след приключването на изборите партийните организации и органи да поддържат огъня на разгърналото се социалистическо съревнование. Политическият и трудов подем да продължи да се развива и след това и да се насочи към изпълнение и преизпълнение на насрещните планове за 1976 г. и седмата петилетка.

* * *

Няма съмнение, че изборите на 30 май т. г. още един път ще покажат политическата зрелост на нашия народ, неговата непоколебима вярност към Българската комунистическа партия, неговата нерушима вяра в светлото комунистическо бъдеще на нашата родина и единодушно ще гласуват за кандидатите за съветници, които сами излъчват из своята среда.

Digitized by Google

От този брой започваме да поместваме обзорни статии по многотомното издание с избрани съчинения на другаря ТОДОР ЖИВКОВ.

ЯРКА ПАНОРАМА НА РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ИКОНОМИКА

В публикуваните двадесет и три тома с избрани съчинения на др. Тодор Живков е разкрита многостранната дейност на Партията и на нейния Централен комитет във всички области на нашия живот. Но, естествено, централно място в тях заема разработката на проблемите на решаващата сфера на обществения живот — **изграждането на социалистическата икономика.** И това е напълно естествено. От развитието на икономическата база, на производителните сили се определя развитието на цялото общество. Не случайно В. И. Ленин изтъкваше, че в условията на социализма икономиката е най-добрата политика на Партията. От нейното изграждане зависи задоволяването на нуждите на обществото. Затова и Партията ѝ отделяше и отделя най-голямо внимание.

В разработката на тези въпроси другарят Тодор Живков се прояви като последователен творчески марксист-ленинец, верен продължител на делото на Георги Димитров. Трудно е да се каже кое в публикуваните трудове на първия наш партиен и държавен ръководител, отнасящи се до развитието на социалистическата икономика, представлява най-голям интерес. И все пак най-голямо значение трябва да се отдаде на теоретическите разработки на новите проблеми, които социалистическата икономика поставяше, трасирането на политиката на Партията в икономическата област.

Вярно е, че за Народна република България беше значително полесно да изгражда социализма, защото имаше пред себе си богатия съветски опит, защото получаваше и получава огромна, безкористна и всестранна помощ от Съветския съюз. Нашата Партия виждаше и вижда в съветския опит най-добрия образец за изграждането на новия живот и затова целият наш народ го изучава и широко прилага в своя-

Digitized by Google

та практика. Много и много пъти в своите речи и доклади другарят Живков изтъква една безспорна за всеки българин истина, че многостранната, близка съветска помощ е едно от главните условия за изграждането на социалистическата ни икономика. И затова при всеки подходящ случай той настояваше трудещите се у нас да се учат от съветските другари, от опита на КПСС, от това неоценимо богатство, което има историческо значение за целия световен революционен пролетариат, творчески да го усвояват и прилагат.

Учейки се от съветския опит, нашата Партия същевременно се сблъскваше с много проблеми, изникнали от конкретните условия в България, и трябваше да търси творческото им решаване. Известно е, че марксизмът не дава готови рецепти и решения по всеки въпрос при всички условия. Партията, Централният комитет и лично другарят Тодор Живков се оказаха на завидна теоретическа висота. Обобщавайки нашия опит, другарят Живков отчита така закономерностите на изграждането на социализма:

„Социализмът е единна по своята природа обществено-икономическа формация. Но социализмът се гради в различни страни, при различни национални условия, в различна международна обстановка. Оттук произтичат многообразието на формите и средствата за постигането на еднаквата цел. Да не се отчитат особеностите и националните условия, това значи да се затруднява проявата на основните общи закономерности, да се спъва изграждането на социализма. Да се надценява значението на частното и особеното и да се игнорира или отхвърля значението на общото и главното — това значи да се задържа и подкопава изграждането на социалистическото общество. И единият, и другият път водят до скъсване с марксизма-ленинизма, увреждат както националните, така и интернационалните интереси на пролетариата" (т. 17, стр. 260).

Неведнъж нашият пръв партиен и държавен ръководител воюва неотстъпно с тези, които нарушават двата принципа. Неговите изказвания, политиката на Българската комунистическа партия в това отношение имат важно международно значение като още едно практическо потвърждение на ленинското учение за изграждането на новото общество. Именно от такива позиции е разработена и икономическата политика на нашата Партия — съобразена с основните закономерности, с широкото и творческо използване на богатия съветски опит и строго отговаряща на нашите специфични условия. Затова тя е принципна и далновидна, творческа и марксистко-ленинска икономическа политика.

В трудовете на другаря Тодор Живков като на длан се разкриват непрестанните грижи на БКП, на нейното ръководство за ускорената индустриализация на страната, за социалистическото преустройство на селското стопанство. В **областта на индустриализацията,** следвайки последователно изискванията за предимственото изграждане на тежката промишленост, години наред другарят Живков, целият Централен комитет отстояваха и насочваха усилията на Партията към развитието на машиностроенето, енергетиката, металургията и химията — отрасли, които решават въпроса за индустриализацията на цялото народно стопанство, но които за известен период до Априлския пленум бяха занемарени. Те са и основата за въвеждане на научно-техническия прогрес. Но нашата страна е малка и няма възможност да развива всички производства и отрасли, още повече да ги създава на съвременно равнище. От позициите на социалистическия интернационализъм, от правилно разбраните национални интереси другарят Живков страстно ратува за тясна специализация и кооперираме със социалистическите страни и преди всичко с великия Съветски съюз. Дружбата ни със Съветския съюз, подчертава той, ние ценим като най-велико щастие за на-

Digitized by Google

шата нация. Това налага и своя отпечатък върху особеностите на нашата индустриализация. В речта си на приема в Москва през февруари 1964 г. в големия Кремълски дворец в чест на партийно-правителствената делегация на НР България другарят Живков заяви, че необходимостта от по-нататъшно политическо, икономическо и културно сближаване на Народна република България и Съветския съюз произтича не само от вековната дружба между нашите народи. Тази необходимост е продиктувана от обективните закони, по които се развива световната социалистическа система (т. 10, стр. 497).

Именно специализирането и кооперирането със Съветския съюз и другите социалистически страни бе едно от главните условия за разширяване на икономическите възможности на нашата страна, за издигане на нейното научно-техническо равнище. В резултат на това нашата страна разви редица подотрасли на машиностроенето, електрониката и химията и ги изгражда на съвременно равнище.

Тази политика помогна на нашата родина да се превърне в развита индустриално-аграрна страна, за кратък период след Априлския пленум да постигне високи темпове на промишлено развитие. През 1960 г. машините в нашия износ заемаха около 13 на сто, за да отскочат само след пет години на повече от една четвърт и сега да се поставя цел в първо време да надхвърлят 40 на сто.

На VII конгрес на БКП и по-късно през 1961 г. в специално писмо до Политбюро на ЦК на БКП другарят Тодор Живков поставя въпроса за ускоряване на техническия прогрес като първостепенна задача на социалистическата държава, на Партията, народа и младежта. „Очертаващото се у нас изоставане в тази област, се казва в писмото, крие сериозна опасност да се задържат в бъдеще темповете на нарастване на производителността на труда, да се забави развитието на производителните сили на страната, да се намали растежът на националния доход" (т. 6, стр. 561).

Като разкри качествената особеност на научно-техническата революция, той помогна да се осъзнае своевременно нейното значение и същност и воюваше неотстъпно за насочване на цялата наша политика към осигуряване на нейното бързо разгръщане и у нас. В речта си през май 1961 г. пред републиканското съвещание на младите първенци в селското стопанство другарят Живков изтъкна, че през следващите десетилетия ние не само трябва да достигнем, но и да надминем капиталистическите страни в развитието на производителните сили, да създадем условия за почти едновременно навлизане на нашата страна заедно с другите социалистически страни в комунизма (т. 7, стр. 10).

„Да се излезе начело в научно-техническата революция — пише другарят Живков в статия в сп. „Проблеми на мира и социализма" (април 1970 г.) — *това сега е първостепенна задача в стратегията и тактиката на световната социалистическа система, задача, която има решаващо значение за общопролетарската класова борба за победата на комунистическия идеал в световен мащаб"* (т. 17, стр. 307 и 308).

Тази научна разработка на политиката за внедряване на постиженията на научно-техническата революция с годините се очертава по-релефно и ясно. Оценявайки важността на този ключов проблем за понататъшното развитие на социализма, Централният комитет разгледа по новому въпросите на концентрацията и специализацията, на комплексната механизация, на технологията, за автоматизация върху основата на електронизацията и кибернетизацията на общественото производство и управление.

Разработвайки въпросите за новия етап на развитието на страната — изграждане на развито социалистическо общество, Централният комитет и лично другарят Тодор Живков съумяха да преведат голямата

Digitized by Google

политика и цели на Партията на общо разбираем език, за да станат те близки и ясни на трудещите се, да ги вдъхнови и мобилизира за тяхното изпълнение.

Ето накратко как с течение на годините Централният комитет на нашата Партия и по-специално неговият първи секретар трасираше партийната политика в областта на индустриализацията. Четейки сега избраните съчинения, всеки ще се удивлява пред огромния прогрес, пред израстването на нова, социалистическа България. Пред читателя като кадрите от филмова лента се сменят картина след картина, които ясно показват как от неотдавнашната бедна, изостанала страна израства съвременна индустриална България със значително модерна промишленост. И всичко това само за три десетилетия!

Особено важно място в публикуваните трудове е отделено на **проблемите на селското стопанство.** Отстоявайки и доразвивайки след Априлския пленум Димитровския курс за преустройство на селското стопанство чрез ТКЗС и за последователното им превръщане в предприятия от социалистически тип (чрез постепенното премахване по решение на самите кооператори на рентата), другарят Живков има голям оригинален принос в по-нататъшното развитие на аграрната политика на Партията. Той обоснова и предложи втората концентрация на селското стопанство в края на петдесетте години, а през 1970 г. разработи проблема за създаване на аграрно-промишлени комплекси като нови крупни селскостопански организации. В тази концентрация ръководството на нашата Партия съзря възможността да се отговори на една закономерна потребност и да се осигурят условия за индустриализирането на земеделието и животновъдството, за прилагане на техническия прогрес и за висока рентабилност и ефективност на селскостопанското производство. Заедно с това бяха разработени и някои въпроси на обществените отношения и специално на постепенното сближаване на селото и града, на премахването на съществените различия между класата на селяните и на работниците и постепенното осигуряване на социална еднородност на нашето общество. Важно значение в това отношение има теоретическото изясняване на въпросите за социалистическата собственост и нейното развитие.

* * *

Големите теоретически изводи в трудовете на другаря Тодор Живков са плод на дълбоко изучаване от Централния комитет на нуждите на живота, на обобщаване на опита, на умелото и творческо владеене на най-силното оръжие на Партията — марксизма-ленинизма. В докладите, речите и статиите, включени в избраните съчинения, ясно изпъква творческият подход при решаване на въпросите, търсенето на нови решения, съобразени с нуждите на постоянно изменящия се живот, с неговата сложност и противоречивост, борбата срещу шаблона, догмата, застоя.

На тази основа се родиха и принципите и разработките на **новата система за ръководство на народното стопанство.** В решаването на този въпрос ярко се изяви силата на политиката на Партията като синтезиран израз на икономиката. Нужни бяха и дълбоки научни познания, и далновидност, и тясна връзка с практиката, и смелост да се направи такава обоснована критика на недостатъците в системата на управление на икономиката и да се предложи как да се приведе тя в съответствие с новите потребности на нашето общество. Още след Априлския пленум (1956 г.) нееднократно се предприемат съществени мерки за премахване на прекаления централизъм и за усъвършенстване на

Digitized by Google

управлението на социалистическата икономика. В писмото си от 9. X. 1963 г. до Политбюро на ЦК на БКП, секретарите на ЦК на БКП и членовете на правителството другарят Тодор Живков поставя въпроса вече за разработване и прилагане на нова система на ръководство на народното стопанство (т. 10, стр. 183—253). След това той подробно обосновава и защищава необходимостта от тази качествена промяна и изяснява подробно принципите на новата система. Целта е да се осигури последователно нейното научно ръководство. Това означава според него да се съобразяваме с обективно действуващите икономически закони и да осигуряваме условия за тяхното проявление в интерес на обществото; да създаваме икономически предпоставки и условия за ускорено развитие на техническия прогрес; правилно да съчетаваме моралните с икономическите стимули за повишаване на производителността на труда, за подобряване резултатите от производствената и друга дейност на всеки работник, на всяко предприятие (т. 10, стр. 406, 407).

Разработената под негово ръководство нова система (като отчиташе опита на братските страни, специално на СССР) осигуряваше прилагането на дело на тези принципи.

Давайки ярък пример на научен подход, другарят Живков сам предложи като съвършено ново явление новата система на ръководство на народното стопанство да бъде експериментирана, за да се предпазим от грешки и субективизъм. И след общонародното й обсъждане и двегодишен експеримент той обобщи същността й, като заяви, че тя в своята цялост, именно като цялостна система, в единството и взаимодействието на всичките й съставни елементи, представлява качествено ново явление, нова качествена определеност, извикана на живот от сегашния етап на общественото развитие. Естествено, тук става дума не за качествено изменение на общите принципи, които изразяват същността на социалистическия строй, а за качествено изменение в една от неговите основни сфери — системата на ръководство на народното стопанство (т. 12, стр. 394).

През изтеклите десет години от нейното прилагане новата система доказа своята жизненост, своята сила като силно оръжие в ръцете на Партията, на стопанските и държавните органи за по-умело направляване на икономическите процеси, използвайки по-пълно изискванията на обективните икономически закони. На Юлския пленум (т. 15) другарят Тодор Живков вече предложи и Централният комитет утвърди основните насоки за привеждане на цялата система на социално управление в съответствие с потребностите на общественото развитие.

Тези страници ще останат в социалистическата ни летопис като важен документ за приноса на нашата Партия в творческото развитие на марксистко-ленинското учение за изграждане на социалистическото общество.

* * *

Всички помним с каква упоритост и последователност другарят Тодор Живков доказваше и отстояваше политиката на Централния комитет за преминаване от **екстензивно към интензивно развитие на страната.** Тази задача, поставена в изнесения от него доклад на IX конгрес на Партията, излезе на преден план през последните десет години в организаторската дейност на цялата Партия. В следващите му трудове тя е изяснена и от теоретическа, и от практическа гледна точка. Това е единственият път да ускорим темпа на растежа на националния доход и по-специално на националния доход на глава от населението, да достигнем равнището на напредналите в икономическо отношение

Digitized by Google

страни, за ефективно участие в международното разделение на труда и кооперирането със социалистическите страни (т. 13, стр. 363).

В излезлите томове ясно се вижда голямото внимание, което Партията оказва към **научната организация на производството, труда и управлението,** към новия подход в организацията на работната заплата, за да отразява тя приноса на отделния работник и колектив в създаването на националния доход, към повишаване ролята на финансово-кредитната система, създаване на по-ефикасна връзка между производството и търговията, научна организация на икономическата информация.

Концентрирайки в един фокус усилията на Партията и народа в по-нататъшната борба за развитието на страната по интензивен път, другарят Живков определи и главната задача — **борба за висока обществена производителност на труда.**

И върху този проблем бе съсредоточена цялата работа на Националната партийна конференция през 1974 година. От нейния висок форум той подчерта, че „сега ... степента на развитието на нашата икономика, а също обстановката в света изискват да поставим борбата за повишаване на обществената производителност на труда като *кардинален, ключов проблем за изпълнението на шестата петилетка, за изграждането на развито социалистическо общество в Народна република България*" (т. 22, стр. 6).

Тази негова мисъл още веднъж ясно откроява големия икономически и политически смисъл на проблема. Той бе разгледан от всички страни, разкрити бяха всичките фактори, които гарантират успешното му решаване. Генералните изводи от тази постановка за обществената производителност на труда са, че сега можем да си поставяме качествено нови, много по-ефективни задачи, че имаме възможност по новому да подходим, да използваме нови форми и средства за бързо повишаване на обществената производителност на труда. И преди всичко, че органически трябва *да свързваме преимуществата на социализма с разгърналата се научно-техническа революция, максимално и в най-кратки срокове да използваме резултатите ѝ* (т. 22, стр. 19).

В тази връзка изпъква и огромното внимание, което е отделено на развитието на научния фронт, на изследванията, на **превръщането на науката в пряка производителна сила.** Тези изводи ги виждаме сега заложени в основните насоки и в Тезисите на ЦК на БКП за по-нататъшното изпълнение на Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на народа през седмата петилетка и до 1990 година.

От публикуваните доклади, речи и статии се вижда как ярко и страстно другарят Живков се проявява като организатор за изпълнение на партийните решения, като неуморим борец против застоя, самодоволството. Независимо от огромните постижения на нашата страна първият ни партиен и държавен ръководител смело поставя на дълбока критична оценка нерешените проблеми. Неведнъж той отправя сурова критика на нашия подход, на едни или други страни от нашата работа, за да ни предпази от успокоение, настойчиво изисква критичен анализ на собствената работа, на недостатъците, за да се отстранят. Този дълбоко партиен дух на неспокойство ясно е изразен в доклада му пред Националното съвещание на партийния, държавния и стопански актив, изнесен на 16 януари 1970 година.

„Вие разбирате — обръща се другарят Живков към присъствуващите, — че днешното съвещание не е свикано, за да говорим за успехите в нашата работа, а за слабостите. И това е в природата на нашата Партия, на нашата власт, защото Ленин учи, че ние правим равносметка не за да се хвалим и главозамайваме от успехите, не само да се гордеем с тях, а за да извлечем поуки за бъдещата работа, да видим какви са онези процеси, които утре евентуално могат да ни създадат сериозни трудности" (т. 17, стр. 142).

Digitized by Google

Това е един подход, който Централният комитет и лично другарят Живков налагат упорито в цялата Партия и страната. Защото **критиката и самокритиката са могъща движеща сила в нашето развитие.** Многократно и през изтеклата петилетка речите на другаря Живков караха партийния и стопанския актив да преодолява субективни и обективни бариери пред пътя си, но да изпълни партийните решения. В речите, докладите и статиите му, поместени в томовете, има и ярка самокритика, неудовлетвореност от постигнатото, честно признание и изправяне на допуснати грешки и недостатъци както при решаване на отделни политически въпроси, така и в организацията на работата за изпълнението на задачите. Самокритика, честна и открита, пряма, комунистическа.

Много и разностранни са проблемите на икономиката, разработени в многотомното издание с избраните съчинения. В тях ярко е отразена силата на колективния ум на Партията при решаване на стратегическите въпроси на нашето глобално развитие и на отделни основни, решаващи проблеми и отрасли — машиностроене, строителство, зърнения проблем, културата на земеделието, овцевъдството, свиневъдството, науката и техническия прогрес. Няма по-пълно, по-точно и по-детайлно изложение на партийната линия особено след историческия Априлски пленум от съдържащото се в публикуваните досега двадесет и три тома. Проследявайки тези трудове, подредени по хронологичен ред, виждаме как с течение на времето партийната политика става по-дълбока, по-ярка и внушителна, по-съвършена, как тя израства с бурния растеж на социалистическа България.

* * *

Но тази политика бе чертана не сама за себе си. Тя бе подчинена на **главната цел и грижа на Партията — грижата за издигане материалното и културното развитие на човека, за благото на народа.** Почти във всеки по-значителен труд в публикуваното издание се разкрива тази същност на социалната политика на Партията, особено в докладите пред конгресите.

На Декемврийския пленум на ЦК на БКП през 1972 г. Централният комитет по доклад на другаря Тодор Живков (поместен в том 20 на избраните съчинения) прие специална разгърната програма за повишаване жизненото равнище на народа. В нея по най-убедителен начин е разкрита връзката между усилията за развитието на икономиката по интензивен път и грижата за задоволяване научнообоснованите потребности на всеки член на обществото. Показано е умението с използването както на диалектическия метод, така и на най-новите методи на изследване, предлагани от частните науки, и по-специално на програмно-целевия и комплексен подход да се програмират и решават жизнено важните за народа въпроси на производството, заплащането, жилищата, здравното, комунално-битовото, административното и друго обслужване съобразно обективните възможности и съобразено с научнообоснованите потребности.

За всяка политика се съди преди всичко по резултатите, които тя осигурява. Политиката на Българската комунистическа партия, така ярко изразена, разработвана и отстоявана от първия секретар на нейния Централен комитет, е богата и плодоносна. Нейните резултати са пред очите на целия народ. Тя доведе страната ни до неузнаваеми промени. Но когато човек чете многотомното издание, те приемат още по-ярки очертания, стават по-осезаеми, защото пред всеки конгрес, пред всеки пленум се прави и равносметка на извършеното.

Digitized by Google

С високи темпове нарастваше промишленото производство, съвкупният обществен продукт, селскостопанското производство. В резултат на това за двадесет години реалните доходи на населението нараснаха около три пъти, над два пъти през последните петнадесет години и с около една трета само през последната петилетка. Особено крупен успех в нашето развитие напред е изравняването на положението на селяните по основните социални придобивки и специално по пенсионирането с работниците — една историческа победа в решаването на един голям проблем на революцията — **постепенното премахване на различията между града и селото.**

Внушителен е паспортът за плодоносността на партийната политика, на социализма. Но, както казва другарят Тодор Живков, достигнатото не може да ни успокои, защото ние гледаме в утрешния ден, в напредналите страни и знаем, че ни предстоят още много усилия да ги достигнем.

* * *

Като червена нишка във всичките излезли двадесет и три тома стои разработката и на въпросите на **партийното ръководство на икономиката.**

На Деветия конгрес на Партията, характеризирайки партийното ръководство като политическо ръководство, другарят Живков изтъкна, че една от главните му задачи е да определи линията, да начертае политиката на всеки етап от изграждането на социализма. Самите негови доклади и речи са образец на политическо ръководство на икономиката, сочат как по партийному да се открие, постави и разработи всеки проблем, как да се даде своевременна ясна линия за работа, как да се вижда и свързва всяка задача с достигането на далечната цел.

Първият ни партиен и държавен ръководител дава личен пример как неотстъпно трябва да се воюва за разгръщане на широка работа сред трудещите се, с политически, идейни и организационни средства да се мобилизират те за изпълнение на партийните и правителствените решения. В много негови трудове има разработки как да стане това, как да се свърже идеологическата работа с производството, с живота. По-специално този въпрос е изяснен в доклада пред Юлския пленум 1968 г., пред Деветия и Десетия конгрес, в изказването му пред пленума на ОК на БКП в Бургас през август миналата година. Срещите му с първенците в труда и речите му на тях в Перник и София през 1971 и 1972 г. представляват образец не само на нови политически разработки на теоретически проблеми на съревнованието, но и за практическата му организация, за изработването на насрещните планове, за стимулирането и пр., и пр. Нееднократно другарят Живков изяснява как да се разграничават функциите на партийните органи от тези на стопанските ръководства, да се издига тяхната роля и отговорност за реализацията на партийната политика.

Пред Националната партийна конференция (т. 22) са изведени напред няколко главни задачи на партийната работа: партийните органи и организации да не забравят, че техен основен дълг е да работят с хората, да разясняват политиката на Партията и да мобилизират колективите за изпълнението ѝ; особено внимание да отделят на социалните условия за работа и живот на трудещите се; неотменимо е тяхното право на контрол над дейността на стопанските органи.

Като едно от главните техни задължения бе определена грижата за издигане културата на труда и ръководство, грижата за висока компетентност, размах, деловитост и инициатива, проверка на изпълнението, борба против бюрократизма, ориенталщината в работата, против засе-

Digitized by Google

дателщината и времеядството, против дребнавото опекунство и прояви на администриране.

Особено внимание другарят Живков отделя на стила на работа и на характера на управленческата дейност на кадрите и насочи партийните органи да възпитават у съвременния ръководител следните политически качества: да бъде предан на класата и Партията; да разбира дълбоко партийната и държавната политика и да воюва за нейното изпълнение; да има творческо отношение към конкретната политика, която се разработва и провежда от Партията в неговия сектор на работа; да възпитава масите в комунистически дух, да умее да работи с тях и да ги мобилизира; да притежава високи морални качества и да дава личен пример.

Изискванията към деловите качества на съвременния ръководител са: да умее да ръководи и да работи с трудовия колектив; да има необходимата квалификация, отговаряща на съвременните постижения на науката и техниката; да познава и умее да ръководи производството; да владее съвременните методи и средства за вземане на решения, за тяхното изпълнение и контрол (т. 20, стр. 413 и 414).

Особено подробно другарят Тодор Живков изясни задачата и функциите на общинските партийни комитети (още при тяхното създаване през 1960 г.), както и на първичните партийни организации в ръководството на производството и на трудовите колективи в знаменитата си реч миналата година пред Националното съвещание във Велико Търново. Той ги насочи към непосредствена работа с колективите, набеляза им пътищата как да ги формират като жизнеспособни социални единици, как да ги мобилизират и вдъхновят за изпълнение на партийните предначертания.

Едновременно с това в някои от публикуваните трудове са разкрити специфичните функции на обществените организации — на Комсомола, на профсъюзите, на Отечествения фронт, а също така на народните съвети в изграждането на социалистическата икономика.

* * *

Трудно е да се обозре в една такава статия цялото огромно количество важни, основни проблеми на икономиката и на партийното ръководство, които така задълбочено са разработени в избраните съчинения на другаря Тодор Живков, да се разкрие изцяло тяхната същност. Тука се опитахме накратко да съсредоточим вниманието върху някои от главните проблеми и по този начин да покажем какво огромно теоретическо богатство се съдържа в това многотомно издание. Избраните съчинения на другаря Тодор Живков стават настолна книга на партийните и държавни органи и организации, на всеки партиен и стопански деец, силно оръжие в борбата за претворяване в живота политиката на Партията, така горещо осъзната и възприета от целия наш народ, ценно оръжие за успешното изграждане на развитото социалистическо общество у нас.

Digitized by Google

ТЕОРЕТИЧЕСКИ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ НА ПЛАНИРАНЕТО

Сега върху платното на всеки план и програма образът на бъдещето, очертан в конгресните контури, намира необходимите детайли, релефност и собствени проекции. Имаме научнообосновани цели и насоки, безпогрешни перспективи, вярно отразяващи обективните закони на развитието през следващия етап. Имаме основа за колективния ум на партийните органи и организации творчески да преобразуват, трансформират всеобщия, националния, стратегическия план на Партията в конкретен местен, тактически план за разгръщане съзидателните сили на обществото.

Процесът на планирането има свои принципи, методология и практически опит. Научният реализъм, пълното съответствие на предвидените цели и задачи и изискванията на обективните потребности и възможности по места се обуславя от методологическата подготовка на кадрите. Така подхождат голяма част от партийните комитети и организации.

С предложените теоретически и практико-приложни разработки редакцията на списанието се присъединява към усилията на партийните кадри да превърнат механизма на планирането в ефективно средство за претворяване на конгресните решения в живи дела.

ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО И УПРАВЛЕНИЕТО

к. и. н. ДИМИТЪР АНАНИЕВ

В теорията и практиката на партийното строителство особено място заема ленинският принцип за недопустимост от смесване на функциите на партийното ръководство с тези на останалите субекти от системата на социалното управление. Повече от тридесет години нашата партия утвърждава този принцип в своя стил на ръководство, развива и обогатява съдържанието му, води активна борба срещу отклоненията в неговото практическо провеждане.

Извършените обобщения и анализи във връзка с Националната научно-практическа конференция за научността в партийно-организационната работа през 1975 г. и с провеждането на отчетно-изборните събрания и конференции преди Единадесетия конгрес свидетелстват, че не са изживени докрай някои съществени слабости, които в своето съвкупно действие принизяват ролята на отделни партийни органи и организации като политически ръководства. Както и друг път е изтъ-

Digitized by Google

вано, основната причина за това положение се корени във факта, че още има партийни комитети и дейци, които недостатъчно разбират същността на политическото ръководство и особено методите на неговото конкретно осъществяване, поради което продължават да работят по старому.

Пълното преодоляване на посочените слабости е предпоставка за повишаване на ефективността на партийното ръководство. Това е толкоз повече необходимо сега, когато нашата Партия пристъпва към още по-мащабно решаване на проблемите, свързани с по-нататъшното изграждане на развитото социалистическо общество. Реализирането на задачите, които постави Единадесетият партиен конгрес по основните проблеми на нашето развитие през седмата петилетка и до 1990 година, настойчиво изискват още повече да се издигне ролята на партийните комитети и организации като политически ръководства, да се отстранят всякакви елементи и прояви на администриране, изместване и дублиране на административните и стопанските органи, да действуват те навсякъде и във всичко с методите и средствата на политическата и организаторската дейност. „Нужно е — каза др. Т. Живков — още по-ясно **да се разграничат функциите** на местните партийни органи, особено на окръжните и градските, от функциите на другите органи на социалното управление. Задачата на партийните органи е не да дублират, а да осигуряват условия за разгръщане самоинициативата на държавните, стопанските, обществените органи и организации, да утвърждават чувството им на отговорност за състоянието на работата в техните сектори, самочувствието им на ръководители."[1]

Едно от условията за реализиране на поставената от Единадесетия партиен конгрес задача е правилното усвояване, разбиране и практическо прилагане на теорията за същността и характера на партийното ръководство. А тези проблеми са част от по-широкия проблем за същността на ръководството и управлението, за функциите на партийното ръководство и съотношението им с функциите на държавното управление и общественото самоуправление, както и спецификата на методите на партийното ръководство.

МЯСТО, РОЛЯ И ФУНКЦИИ НА РЪКОВОДСТВОТО В ПРОЦЕСА НА УПРАВЛЕНИЕТО

Изходно положение на нашия анализ е признанието, че ръководство и управление са близки, но не тъждествени, а самостоятелни и специфични целенасочени човешки дейности, призвани, както се изразяваше Маркс, да установяват хармония между индивидуалните дейности и да изпълняват общите функции на обществото.[2] Тук следва да се отбележи, че в научната литература, която отразява съвременното състояние на проблема за съдържанието, обема и съотношението между ръководство и управление, няма единно мнение за различията и тъждеството между тях. Едни автори приемат, че ръководството на обществото включва управлението, но не го изчерпва, като процесът на управлението се изразява в управленческите отношения, а процесът на ръководството — във взаимоотношенията на класите и социалните групи.[3] Други автори смятат, че ръководството е специфична, частна

[1] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи. С., 1976, с. 95.

[2] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 23, с. 342.

[3] В. С. Семенов, Социально-политическое руководство рабочего класса и управление при социализме. („Теоретические проблемы социального управления", вып. 1, ч. III, М., 1969, стр. 5—7); В. С. Семенов, Проблемы научного руководства и управления социально-экономическими процессами общества. („О научных основах управления социалистическим обществом", М., 1968, с. 7).

Digitized by Google

проява на управлението, негова висша форма,[1] най-сложен, съдържателен и общ вид управление, негово ядро, сърцевина.[2] Трета група автори намира, че ръководство и управление са напълно идентични дейности.[3] За защита на приведените становища се посочват разнообразни съображения и аргументи, които общо взето разкриват действителни обективни особености на двете дейности и набелязват общата линия на разграничаването и тъждеството между тях.

Според нас идеята за ръководството като висша форма или вид социално управление е по-плодотворна и има повече практически и логически основания, което я прави по-достоверна и по-адекватна на действителното съотношение между двете дейности. Управлението е свойство, вътрешно присъщо на обществото. В него то има всеобщ характер и произтича от обществения, колективистичния труд на хората, от необходимостта да общуват в процеса на труда и живота, да обменят продуктите на своята материална и духовна дейност. Това виждаха, отчитаха и отбелязваха основоположниците на марксизма-ленинизма, за които всеки непосредствено обществен или съвместен труд от по-голям мащаб изисква повече или по-малко управление[4]. Общественият труд е основата на управлението, което на свой ред е необходимо условие за функционирането и развитието на обществения труд.

Процесът на ръководство възниква и се проявява като елемент, част, вид или функция на управлението единствено в човешкото общество, т. е. в сложните йерархически изградени социални системи[5]. Управлението предшествува ръководството, появата на което отзнаменува най-високата степен в развитието на управлението, предполагащо винаги съзнателно организирано управление и обхващащо съзнателните самоуправляеми системи. Ръководната дейност в управлението на класовите общества винаги е извършвана от господствуващата в него класа чрез изразяващите и защищаващите интересите ѝ институционни субекти на управление — политическите партии.

Освен в генетично отношение управлението и ръководството се различават и по функциите, които изпълняват. Всеки управленчески цикъл съдържа в себе си като момент, аспект, част ръководни функции, но ръководният цикъл има само отчасти по отношение на собствената си система управленчески функции. В цялостния, глобалния процес на научното управление на обществото функциите на ръководството предшествуват функциите на управлението. Съдържанието на функциите на ръководството обхваща няколко области, свързани с основните и необходими за функционирането на всяка самоуправляема система елементи: цели на управлението, управляващи органи, структурни елементи на системата на управление, механизмът на функциониране и управление, средата. За отделния управленчески цикъл горните елементи са определени и дадени. От тях започват и в рамките им протичат общите функции на управлението: изработване и приемане на управленческо решение, организация, регулиране, коригиране, контрол и отчет. Ръководството определя целите, обосновава необходимостта от създаването на органи за управление, определя системата на управление и механизма на нейното функциониране и развитие, осигурява

---

[1] Г. Гиргинов и М. Янков, Социалното управление, С., 1972, с. 120.

[2] В. Г. Афанасьев, В. И. Ленин о проблемах научного управления. („Правда", 1969, 4 декабря); В. Г. Афанасьев, Еще раз о проблемах научного управления обществом („Научное управление обществом", вып. 3., М., 1969, с. 22); „Коммунизм и управление общественными процессами", М., 1972, т. I, с. 111.

[3] А. В. Киреев. Научный характер политики КПСС. („Научное управление обществом", вып. 2., М., 1968, с. 6).

[4] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 23, с. 342.

[5] М. Марков, Теория на социалното управление, С., 1975, с. 28.

Digitized by Google

благоприятна среда за проявлението му. При наличието на тези предпоставки започва всеки отделен процес на управление, който реализира присъщите му функции, структура и технология. Външното вмешателство в този процес нарушава неговото единство, внася диспропорции между отделните функции, ограничава самостоятелността и притъпява отговорността за последствията от оперативно-разпоредителната дейност.

ФУНКЦИИ НА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО И СЪОТНОШЕНИЕТО ИМ С ФУНКЦИИТЕ НА ДЪРЖАВНОТО УПРАВЛЕНИЕ И ОБЩЕСТВЕНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Изложената принципиална схема за съотношението между ръководство и управление е основа за разкриване спецификата и особените черти и признаци на партийното ръководство на обществото. Известно е, че главна социологическа закономерност във функционирането и развитието на социалистическото общество е ръководната роля на работническата класа и нейния авангард — Комунистическата партия. В научното управление на социалистическото общество партийното ръководство е най-висшият, общ и съществен елемент, проявяващ се като политическо ръководство[1]. Именно Комунистическата партия е институционният субект на ръководната дейност в социалистическото управление на обществото. Това място и роля на партийното ръководство е израз и проява на обективна необходимост и фиксира многолетна самоотвержена борба на Партията за защита и задоволяване интересите на работническата класа и на всички трудещи се. „Смисълът на партийното ръководство — казва Л. И. Брежнев — е да се осигури нерушимо идейно-политическо единство на цялото общество, да се осигури целенасочено и координирано развитие на всички съставни части на обществения организъм. Освен Комунистическата партия у нас няма и не може да има друга политическа организация, която да вземе под внимание интересите и особеностите на съществуващите у нас класи и социални групи, на всички националности и народности, на всички поколения, да съчетават тези интереси в политиката си.“[2]

Комунистическата партия е такава институция в системата на научното управление на социалистическото общество, която изпълнява изключително ръководни функции. Организацията на Комунистическата партия — четем в резолюцията на Третия конгрес на Комунистическия интернационал — е организация за комунистическо ръководство на пролетарската революция[3]. Доколкото в нейната дейност има управление, то се ограничава в рамките на самоуправлението на вътрешния ѝ живот и с известна модификация протича чрез характерните за управленческия цикъл общи функции.

Партийното ръководство на обществото се реализира посредством три основни функции: политическа (идейно-теоретическа), организаторска и възпитателна[4]. Тази групировка и обособеност на функциите

---

[1] В. Г. Афанасьев, Еще раз о проблемах научного управления обществом („Научное управление обществом“, вып. 3., 1969, с. 28).

[2] Л. И. Брежнев, За актуалните проблеми на партийното строителство, С., 1975, с. 169—170.

[3] Коммунистический Интернационал в документах, 1919—1932 г., М., Партиздат, 1933, с. 202.

[4] В. И. Ленин, Съч., т. 25, с. 426; т. 32, с. 246; Програма на БКП. С., 1971, с. 112; Т. Живков, Съч., т. 4, с. 202; „Въпроси на вътрешнопартийния живот и ръководната дейност на КПСС на съвременния етап“, С., 1975, с. 75; „Вопросы теории и практики партийного строительства“, М., 1974, с. 35; Г. Х. Шахназаров, Социалистическая демократия, М., 1972, с. 85—102; А. К. Белых, Управление и самоуправление, Л., 1972, с. 70—88.

Digitized by Google

е резултат от дълга историческа практика. В съдържанието им се включват всички дейности и процедури, които са характерни за общите функции на ръководството въобще. Показани в разгърнат и детайлизиран вид, тези основни функции включват многообразни и конкретни действия по определянето на целите, създаването на органите за управление, формирането на управляемите системи и механизма на тяхното функциониране, изграждането на благоприятна среда за проявление на управлението.

Основна функция на партийното ръководство е определянето и поставянето на цели, изработването на политическа линия, курс на действие, политическа стратегия и тактика. Това не означава, че целеполагането е изключено от управлението. Глобалният процес на управлението, който обхваща всички субекти, равнища и условия за ефективно управление, предполага изработване и конкретизиране на цели. За дадена конкретна управляваща система обаче процесът на управлението протича и се организира при установени и формулирани от по-голямата система цели. В социалистическото общество партийното ръководство е най-висшата самоуправляваща се система, която единствена изработва и установява целите за цялостното развитие на обществото. Това се потвърждава от всички решения на партийните конгреси и на Централния комитет. Най-нова илюстрация на това са утвърдените основни насоки на Единадесетия конгрес на БКП за обществено-икономическото развитие на Народна република България през седмата петилетка (1976—1980 година).

Целеполагащата функция на партийното ръководство на различните йерархически равнища в Партията има специфично съдържание, различен обем и форма на проявление. На общо партийно равнище (конгрес, Централен комитет) тя се реализира най-пълно, в целия си обем и чрез ярко очертана директивна форма. Другите равнища (окръг, град, район, община, първична организация) организират ръководните си въздействия при ограничителни условия. Те имат поставени цели и главната им задача е да приведат дейността на ръководените от тях органи и организации към нуждите и изискванията на центъра. Тук целеполагащата функция се свежда до конкретизация на целите, поставени от по-горните органи, тяхното подреждане по важност, разположение във времето и пространството, разпределение на силите и средствата. Умелото и творческо трансформиране на общите цели и задачи към конкретните условия и време е предпоставка за ефективно изразходване силите и енергията на партийните органи и организации. Благодарение на него те се приобщават към общопартийните цели и същевременно разрешават назрелите местни въпроси и задачи.

Организаторската функция на партийното ръководство обхваща широк кръг практически действия, насочени към създаване на система от организационни отношения. Нейната задача е да осигури единство в действията на всички участници в управлението на обществото и да регулира, координира и субординира техните взаимоотношения, взаимовръзки и взаиморазбирателство в хода на изпълнение на целите и задачите. В нея се включват дейности и процедури като: създаване и усъвършенствуване на органи за управление и техните принципи, критерии и ограничители на функциониране; определяне структурните елементи на управляваната система и механизма на нейното функциониране и развитие; подбор на ръководни изпълнителски кадри и регламентиране на техните права и задължения; изграждане, функциониране и развитие на система за партиен контрол. По своето предназначение изброените дейности представляват практически средства, лостове, оръдия, инструменти за достигане на целите на партийното ръководство. Всяка поотделно от тях може да бъде самостоятелно обо-

Digitized by Google

собена функция, имаща целева насоченост, подлежаща на програмиране и реализираща се посредством определена постоянна или временна структура. Във връзка с увеличените мащаби и сложност на проблемите и задачите Единадесетият партиен конгрес обоснова необходимостта от извършването на коренен прелом в практическата работа за тяхното изпълнение. Това още повече повишава ролята на организаторската функция на партийното ръководство и особено на такива нейни елементи като правилния подбор и разпределение на кадрите и организирането на превантивен, своевременен, системен и всеобхватен партиен контрол.

Във **възпитателната функция** на партийното ръководство се включват дейности, насочени към убеждаване на трудещите се в правилността на партийната линия на основата на развитие и пропаганда на марксистко-ленинската теория и собствения им опит; формиране на комунистическо мировъзрение и нравственост; пропагандиране достиженията на реалния социализъм и утвърждаване на социалистическия начин на живот; последователна борба против буржоазните и ревизионистки възгледи и остатъците от частнособственическите преживелици, еснафски настроения и нихилистично отношение към завоеванията на социализма.

Това най-общо очертаване на съдържанието на основните функции на партийното ръководство се модифицира и специфицира в зависимост от сферата на приложение и равнището му. Те отразяват особеностите на обектите на ръководство и изискванията към дейността на субектите на ръководство. Функциите на партийното ръководство на икономиката например имат специфични форми и методи на проявление и се отличават в много отношения от тези на партийното ръководство на културата, идеологията, управлението, науката и други, макар че се изграждат и функционират върху едни и същи принципи и имат еднакъв организационен механизъм на реализиране. Подобна специфичност във формите и методите се наблюдава и при реализиране на функциите от йерархически обособените организационни звена в Партията — централен, окръжен, градски, районен, общински комитет и първична партийна организация.

Партията като жив социален организъм получава реалност в лицето на своите органи, организации и членове. Чрез тяхната конкретна дейност се реализират функциите на партийното ръководство. Но от това не следва, че общите функции на партийното ръководство автоматично и механично се пренасят върху партийните органи, организации и членове. Нещата тук са далеч по-сложни, което произтича от относителната самостоятелност на организационните звена в партийната структура. Функциите на партийното ръководство са обективни по своя характер и тяхното осъществяване е задължително и необходимо условие за проявление на социалната роля, същност и природа на Партията. Обратно, функциите на партийните органи, организации и членове са подчинени на целите и изискванията на общите функции на партийното ръководство, но са установени и се изменят от висшите (конгрес, Централен комитет) партийни органи, т. е. имат производен, нормативен характер. Те се проявяват под формата на права, задължения, отговорности и конкретни действия и са отразени в правилници, инструкции, указания, статути, основни положения, решения и други партийни документи. При това различните партийни органи и организации по различен начин са свързани и в различен обем и пропорции реализират функциите на партийното ръководство. Висшите партийни органи например, като обладават цялата пълнота от съдържанието на функциите, в същото време изпълняват преимуществено функциите по определяне на целите, изработването на политическата линия, формира-

Digitized by Google

нето на стратегията и тактиката. Колкото се отива по надолу, тази функция, макар и да се запазва, намалява своя обем и мащаби и все повече отстъпва място на организаторската и възпитателната функция.

Специфичният характер на функциите на партийното ръководство особено ярко изпъква, когато тяхното съдържание се съпостави с това на функциите на държавното, стопанското и общественото управление. Върху тази основа може да се направи научно издържано, последователно и проверено от практиката разграничение на функциите между органите за социално управление в процеса на функциониране и развитие на социалистическото общество, което отразява неговата сложност и реална многостепенност.

Вече бе отбелязано, че в глобалната система на научното управление на социалистическото общество Партията ръководи, а държавата — управлява. Социалното предназначение на държавното управление е практически да организира и изпълнява целите и задачите, обосновани от партийното ръководство, и да ги превръща в общозадължителни норми, правила и изисквания към всички граждани, органи и организации. На тази цел са подчинени неговите стопанско-организаторска, културно-възпитателна, разпределителна, охранителна и други функции.[1] Тяхното изпълнение придава особени черти на държавното управление, които съществено го отличават от партийното ръководство. За държавното управление е характерно[2]: първо, то е целенасочена дейност с ярко изразен изпълнително-разпоредителен характер. Държавното управление е властна дейност, осъществявана от името на държавата и във формата на правни норми, организационно регулиране, възпитание и други. Второ, държавното управление непосредствено владее и разполага с обектите на управление (предприятия, учреждения, обединения и други) и чрез него се реализира общонародната собственост върху средствата за производство. Трето, изпълнително-разпоредителната дейност върху обектите се осъществява непосредствено, повседневно и оперативно, независимо от това, че степента на тази непосредственост е различна за отделните видове държавни органи. Вижда се, че социалистическото държавно управление е изпълнително-разпоредителна дейност, изразяваща се в практическо реализиране на целите, поставени от партийното ръководство и отразени в законите и другите нормативни актове. Главното в държавното управление е непосредственото осъществяване на стопанското, социално-културното и административно-политическото строителство.

Даже външното сравнение на функциите на партийното ръководство с тези на стопанското управление дава възможност да се открие качествена разлика между тях. Такива специализирани функции на стопанското управление като производствено планиране, техническа подготовка на призводството, материално-техническо снабдяване, технически и качествен контрол, пласмент и реализация на продукцията са присъщи само на стопанските органи. Подобно нещо се наблюдава и при сравнение функциите на партийното ръководство с функциите на общественото управление. Без да се впускаме в детайли, ще подчертаем, че функциите на Отечествения фронт, Българските професионални съюзи, Димитровският комсомол отразяват тяхната специфична социална роля и място в политическата система на социализма, което съществено ги отличава от функциите на партийното ръководство. Единадесетият партиен конгрес потвърди и развиде по-нататък линията

---

[1] Н. В. Черноголовкин, Теория функции социалистического государства, М. 1970, с. 39—40; Ю. А. Тихомиров, Власть и управление в социалистическом обществе, М., 1968, с. 14—20.

[2] Ю. М. Козлов, Соотношение государственного и общественного управление в СССР, М., 1966, с. 17—20.

Digitized by Google

на развитие самодейния характер и предоставяне нови функции на всички обществени организации и движения, на преодоляване елементите на регламентиране и опекунство върху тяхната дейност.

СПЕЦИФИКА НА МЕТОДИТЕ НА ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО

Генетичната и функционална характеристика на ръководството и управлението е предпоставка за разкриване на сходството и различията в тяхната методология. Тук под методология се разбира съвкупността от методите, начините, средствата, прийомите на непосредствено и фактическо осъществяване и оптимизиране[1] на дейността по ръководството и управлението. Както методите на ръководство, така и методите на управление имат свое съдържание, начин на въздействие и организационни форми на проявление, произтичащи от техните функции, различията между които предопределят разнообразието в тях.

Определящ момент при отделянето и анализа на методите на партийното ръководство са неговият характер и функции. Политическият му характер предопределя и централното място на политическите методи в системата от използвани методи на ръководство. Политическите методи на ръководство са израз на марксистко-ленинското разбиране, че комунизмът не може да се построи „от горе", а чрез активността, инициативата, ентусиазма, творчеството на трудещите се. Това обуславя социалното предназначение на политическите методи: първо, да съдействуват за изработване и провеждане на такава политическа линия, курс, стратегия, тактика и решения, които в максимална степен да отразяват интересите, въжделенията и стремежите на най-широките слоеве от трудещите се; второ, да оценяват всички практически действия, постъпки, събития, факти и отношения от гледна точка на съответствието или несъответствието им на комунистическите принципи и на укрепване или разколебаване на доверието на трудещите се към социалистическия строй, Комунистическата партия и социалистическата държава; трето, да стимулират и насочват вниманието творческата енергия, активността и инициативата на трудещите се към мобилизиране на вътрешните резерви и възможности за решаване на актуалните задачи от изграждането на развито социалистическо общество.

Сърцевина на политическите методи в партийното ръководство на обществото е класово-партийният подход, който разглежда, оценява и използва явленията, фактите и събитията в обществено-икономическия живот от позициите на интересите на работническата класа и трудещите се маси, от позициите на целите, идеалите и задачите на Комунистическата партия, от позициите на непримиримост към буржоазията и ревизионистическата идеология. В съдържанието на политическите методи се включва и държавническият подход, който изисква всеки частен, местен, ведомствен или друг въпрос да се решава или осъществява, като се изхожда преди всичко от интересите на цялото общество и на социалистическата държава. В условията на общонародната собственост на средствата за производство еднакво са недопустими както проявите на тесногръдие, сектантство, местничество, ведомственост, така и на демагогията, необоснованите искания, безпринципните отстъпки пред изостанали настроения и инстинкти. Изключително важен елемент на политическите методи е интернационалният подход, отчитащ интересите на международното работническо и комунистическо движение, дружбата, братството и международната солидарност, интересите на социалистическата общност и насочен срещу националната ограниченост, шовинизма и расизма.

[1] Г. Гиршов и М. Янков., Социалното управление, С., 1972, с. 119.

Digitized by Google

Освен политически характер партийното ръководство е и дълбоко научно. Това определя голямото значение на методите на научното познание за отделяне характерните черти във функционирането и развитието на обектите на ръководство, за изучаване на диалектиката на взаимодействието им със субектите на управление и за прогнозиране на вероятното им поведение в обозримото бъдеще. Върху тази основа все повече нараства ролята на онези научни методи, които са свързани с прогнозирането, синтеза, комплексността, динамизма в развитието на социалните процеси. В това отношение богати и далеч неизползвани са още възможностите на програмно-целевия и комплексен подход, както и методите на икономическата и социалната кибернетика, които стоят в основата на усъвършенствуване на процеса на управлението в нашата страна.

Партийното ръководство се изгражда изцяло върху методите на убеждението, организацията и възпитанието. Силата на ръководното въздействие на Партията е в аргумента, доказателството, обосноваността, логическата, фактическата и историческата достоверност. Методите на партийно ръководство за опознаване и преобразуване на действителността съответствуват на социалния статус на Партията в социалистическото общество, който я характеризира като ръководна и направляваща сила, диалектически съчетаваща класовостта и общонародността в своята дейност с всички произтичащи от това следствия за характера и съдържанието на цялостната ѝ система от методи.

Специфично за партийното ръководство е широкото използване на **методите за организационно въздействие** или популярното — методите на организаторската работа. Чрез тези методи се създават и поддържат оптимални и рационални за дадени условия съотношения между органите за управление и управляваните обекти. Организацията като метод на социалистическо ръководство и управление е призвана да осигури единство в действията на управляващите и управляваните и тяхното взаимодействие и взаиморазбирателство в хода на решаване на практическите задачи. За тези цели се използват методите на вертикалната и хоризонталната координация, инструктажът, съгласуването, подборът и подготовката на кадри, регламентирането, контролът. Характерното за партийното ръководство е това, че неговите организационни въздействия върху управляващите системи (държавни и обществени, стопански и технически) се извършват периодически, т. е. във връзка с измененията в обществената практика, техниката и технологията, възникването на нови задачи или нови условия. Несъобразяването с тази специфичност неизбежно води до вмесване в оперативно-разпоредителната дейност на управляващите органи и изземване на техните функции.

Убеждението и възпитанието на трудещите се е типичен социалистически метод на ръководство и управление. За партийното ръководство това е основният метод, който пронизва всички страни и аспекти на партийната работа. Строителството на новото общество е възможно само когато масите са убедени в необходимостта на провежданата от Партията политика. Именно затова първостепенна задача на партийното ръководство е да убеди мнозинството от народа в правилността на своята програма и тактика. В структурно отношение методът на убеждението обхваща два взаимодействуващи си компонента — от една страна, идеологическата работа на Партията и средствата за идейно възпитание — пропаганда, агитация, културно-просветна дейност, печат, радио, телевизия, от друга — собствения опит на трудещите се, който им доказва правилността и полезността от определена политика, мерки и решения. Характерно за дейността на нашата Партия е умелото съчетаване на тези две страни от метода на убеждението.

Digitized by Google

— — — —

Работата и документите на Единадесетия конгрес най-ярко, отчетливо и концентрирано проявиха функциите и методите на партийното ръководство. Те ни учат, че задълбоченото усвояване и творческото развитие на марксистко-ленинската теория за същността на партийното ръководство и неговото място, роля, функции и методи в социалистическото управление е предпоставка и задължително условие за по-нататъшното издигане ролята на партийните комитети и организации като органи за политическо ръководство, за цялостно изпълнение на партийната програма за изграждане на развитото социалистическо общество.

МЕХАНИЗМИ НА РАЗГРАНИЧАВАНЕ НА ФУНКЦИИТЕ

КОНСТАНТИН ИСКРОВ

Като изтъква голямото значение, което на съвременния етап придобиват въпросите за стила и методите на работа на местните партийни органи, на техния апарат и кадри, в Отчета на Централния комитет пред Единадесетия конгрес, изнесен от другаря Тодор Живков, се подчертава необходимостта от „. . . още по-ясно да се **разграничават функциите** на местните партийни органи, особено на окръжните и градските, от функциите на другите органи на социалното управление".

Тази синтезирана постановка и практическа задача намира разгърната обосновка в Тезисите за развитието на Партията. В тях е посочен същественият напредък в разграничаването на функциите и задачите на окръжните и градските (районните) комитети от функциите и задачите на държавните и стопанските органи, което им позволява по-успешно да изпълняват ролята си на политически ръководства. Отбелязано е, че някои комитети и сега повече или по-малко дублират или подменят отделни държавни, стопански и обществени органи и организации, не осигуряват необходимата координация и единство в тяхната дейност. Дават се насоките за развитието на местните партийни органи като политически ръководства, за усилване на въздействието им върху дейността на всички социални субекти. Този проблем има актуална сила особено сега, когато всеки орган и организация конкретизират и планират изпълнението на конгресните задачи и цели, като се съобразяват с указанието на Юлския пленум на ЦК на БКП (1968 г.) всяка обществена организация да разгръща своята дейност върху своето организационно и политическо поле, със своите специфични методи на организационна, политическа и идеологическа работа.

Разграничаването на функциите и тяхното съгласуване като неразделна негова страна е проблемен въпрос. Няколко обстоятелства обуславят неговата актуалност:

— Става дума за пълно съобразяване и научно прилагане на един от най-важните принципи на партийно ръководство, валиден до съ-

Digitized by Google

ществуването на Партията. Неизменността обаче не изключва изискването за обогатяване на неговото практическо приложение.

— Проблемът засяга редица нерешени практически въпроси. От тази гледна точка можем да разберем защо се разглежда и настойчиво развива от нашата Партия. Фактически проблемът „Разграничаване на функциите" не е слизал **никога** от дневния ред, **никога** не е бил извън вниманието на Партията.

— Мащабността и сложността на задачите изискват правилно да функционира цялата система на политическата организация на обществото, в която Партията играе ролята на ръководна, направляваща, организираща и възпитаваща сила. Това налага всеки орган и организация да овладяват и пълно да осъществяват своите специфични функции.

— Разграничаването на функциите между партийните и останалите органи и организации пряко влияе върху усъвършенстването на стила и на едните, и на другите. Това положение съдържа перспективен заряд. Когато Партията закономерно прерасне от партия на работническата класа в партия на целия народ, а обществото прекрачи следващия етап на своето развитие, стилът, който тя е изграждала и внимателно развивала, ще стане стил на комунистическото обществено самоуправление.

Следва да подчертаем особеното значение на **съгласуването, координацията** — елемент от разграничаването на функциите, без който принципът не може да се прилага нормално. Защото в съвременен смисъл, ако не се разграничават нормативно функциите (чрез съответните механизми), те трябва задължително да се съгласуват. И това пряко се обуславя от функцията на общополитическо ръководство на Партията, което има за свой обект целокупния живот. Нуждата от съгласуване се чувствува достатъчно силно от партийните комитети, които в своята практика стигат до твърде интересни решения.

Разграничаването на функциите между партийните и останалите органи и организации — държавни, профсъюзни, комсомолски, отечественофронтовски и пр., притежава собствени **механизми,** чрез които се осъществява. Те са твърде много и различни. Съобразявайки се с характера на изложението, ще акцентираме върху някои от тях, които по наше мнение, са най-актуални за сегашния момент.

ПЪРВИ МЕХАНИЗЪМ: ПЛАНИРАНЕТО В ПАРТИЙНАТА РАБОТА

В плановете намира приложение принципът на демократическия централизъм. Той се проявява в съчетаването на задачите, поставени от висшестоящите партийни органи, с назрелите местни проблеми. С помощта на тези планове се постига комплексност и съгласуваност, единство между перспективните и текущите задачи. Конкретността и непрекъснатостта и предвижданият резерв от време осигуряват тяхната реалност. Те определят и основните звена за даден период — онези задачи, които са в състояние да изтеглят цялата съвкупност от проблеми, оформящи в последна сметка цялостността при достигането на поставените цели.

Очевидно перспективните планове са и средство, важен механизъм за разграничаване на функциите. Като особен вид партийни решения те поставят адресирани задачи не само на своя автор — партийния комитет, но и на всички ръководени от него органи и организации. Затова след резолюцията, като важен политически документ, перспективният план е най-добрият механизъм за определяне, разграничаване и съгласуване на функциите. При това тук имаме работа с много по-висока степен на конкретизация.

Digitized by Google

Пред нас е перспективният план на градския комитет на БКП — Шумен за 1974—1975 г. По наша преценка по своите достойнства и недостатъци той не се различава от плановете на градските комитети.

Да разгледаме само първия раздел, озаглавен „За ускорено икономическо развитие на град Шумен". В него са поставени за решаване общо 41 въпроса. От тях 27 поема градският комитет, за 11 отговаря градският народен съвет. За този период градските комитети на Комсомола и Отечествения фронт и този за държавен контрол са ангажирани с една задача, а окръжният съвет на Българските професионални съюзи не е ангажиран в нито една съвместна задача.

Вижда се известното недооценяване на ролята на масовите организации, от една страна, а от друга — определено и прекомерно натоварване на градския партиен комитет с почти $^2/_3$ от задачите. Но именно тези задачи са потенциално заредени с много възможности за правилно разграничаване функциите на комитета с тези на другите органи и организации. Ще посочим някои примери.

Т. 7 от II основна задача в раздела гласи: „Да се направи оценка за изпълнението на приетата програма за участието на младежта в ТНТМ и подготовката на VII градски преглед". За изпълнението отговаря **отдел на градския комитет.** Не смятаме, че точно той трябва да бъде ангажиран изцяло с тази дейност. Тя може да се възложи на градския комитет на ДКМС. Ако действително се налага на партийния комитет да изрази **предварително** своето отношение, това той може да стори със свой съдоклад например.

Т. 11 от същата основна задача на раздела възлага на съответния отдел на градския комитет „Да се подготви план-график" за работата на градската комисия по качеството съвместно с окръжната инспекция по качеството. А защо **самата комисия** да не състави този план-график и да го представи на комитета за съгласуване или утвърждаване. Смятаме за неоправдано подобно изземване на функции. Но проблемите за качеството са едни от решаващите въпроси в икономиката и по тази причина средствата за тяхното решаване трябва да се определят от специализирания орган, а партийният комитет да запази своето право на ръководство и контрол, на инициатива и оценка. Такъв стил винаги се оправдава.

По-нататък. Т. 13 от същата задача и раздел: „На срещи на отдела с партийните и стопанските ръководства на Ремонтния завод, фабрика „В. Пискова" и ПЗ „Шуменско пиво" да се разгледа използването на материалното и моралното стимулиране на участниците в социалистическото съревнование". Отново за отговорник е определен отдел на градския комитет. Партийното ръководство на съревнованието безусловно е важен момент, но неговият механизъм **и тук, навсякъде, и винаги** трябва да се разкрива. А за съревнованието отговарят и профсъюзите, а наравно с тях и стопанските ръководства, но в посочената точка това не е отразено. А партийният комитет е в правата си да задължи общо или дори конкретно стопанските ръководства, да съгласува действията на окръжния съвет на професионалните съюзи; с една дума да задвижи **комплексно** онзи механизъм, който отговаря на характера на политическото ръководство.

Могат да се посочат и други примери от този план, но и тези ясно илюстрират едно явление, което далеч **не е локално.** В този смисъл тук не става дума за критика в известния смисъл на думата, още повече че е нужно дълбоко да се познава действителният замисъл на едно или друго мероприятие, посочено в плана. Въпреки това всяка задача следва да фигурира с един точно определен замисъл. И което е най-важно: за нея да отговаря този или тези субекти, които биха могли да я изпълнят най-добре. Това ще съответствува и на партийната поста-

Digitized by Google

новка: **„Решава този, който е най-компетентен, има възможност да изпълни взетото решение и носи отговорност за неговото изпълнение“**[1]. Тази мисъл има силата на ръководно указание и в нашия случай.

Централният комитет дава **образци** как трябва да се разграничават функциите. Всеки негов документ се отличава с пределно ясно формулирани задачи и което има особено значение — с точно адресирани задачи: за себе си, за всички други органи на социалното управление. Затова недопустими са случаите, в които този подход **се забравя** от някои партийни органи. Както функциите на Партията са **единни**, така **единно** следва да бъде и тяхното проявление и всякакви **прекъсвания** в подхода, в стила в това отношение са недопустими.

Бъдещето на този механизъм тясно се свързва с приложението на програмно-целевия и комплексен подход, за което има вярна партийна насока. Този подход ще прониква в елементите на планирането, в цялото планиране, ще става неизменна съставна част от стила на партийните комитети. Начинът на мислене у партийните кадри ще има в своята основа — в областта на планирането и въобще — приложението на един подход, оказал своите значителни предимства.

ВТОРИ МЕХАНИЗЪМ: ПАРТИЙНИТЕ РЕШЕНИЯ

Проблемите, свързани с разграничаването на функциите при планирането, не са по-различни от тези при обикновените решения. Ще се задоволим с анализа и сравнението на две решения на бюра на окръжни комитети на Партията.

Бюрото на окръжния комитет в Сливен е разгледало информация за състоянието на стоковите фондове в държавната и кооперативната търговия. Взетото по този повод решение е в три точки. В първата от тях информацията се приема за сведение; с втората се възлага на ОНС да направи обосновано искане пред Министерството на вътрешната търговия и услугите за увеличаване обема на стоковите фондове и в третата се възлага на секретар на комитета и на първия зам.-председател на изпълнителния комитет на ОНС да проведат допълнителни мероприятия за увеличаване обема на стоковите фондове и за изпълнението на плана за стокооборота за цялата година.

Можем да се абстрахираме от отсъствието на диференциран подход, от умението да се намерят най-ефикасни лостове, които практически да осигурят реализацията на целта. Най-лесното е да се искат допълнителни стоки от министерството, а много по-трудно да се потърсят местни източници, например в промишлеността. Важно е да се прецени и кои групи стоки ще бъдат особено необходими и кои по-малко, т. е. да се степенуват нуждите. Това поставя въпроса за изучаване на потребителското търсене. Изхождайки само от тези два факта, става ясно, че тук е необходим друг начин на мислене, друго разпределение на **по-определени** задачи. Освен това в тази основна сфера професионалните съюзи и Комсомолът също могат да съдействуват със специфичните си методи и средства. Силата на инерцията си е казала думата: втората и третата точка на решението на партийния орган напълно се покриват с предложенията на административния орган — окръжния народен съвет, по съдържание, формулировка и подход.

Съвършено по друг начин е подходило бюрото на окръжния комитет в Плевен, когато утвърждава програма на окръжния народен съвет за внедряване и развитие на прогресивните форми за търговско об-

[1] Т. Живков, За висока обществена производителност на труда. Встъпително слово и доклад пред Националната партийна конференция, 20 март 1974 г., Партиздат, С., 1974, стр. 17.

Digitized by Google

служване **(през VI и VII петилетка).** Възложено е на **СД „Търговия“**, ОКС и останалите търговски организации под **ръководството и контрола на ОНС** да приемат **план-график** за изпълнение на приетата програма. Задължени са **първичните партийни организации** на търговските предприятия да набележат **конкретни партийно-политически мероприятия,** да осъществят **контрол** и окажат **помощ** за осигуряване на програмата. Задължен е персонално зам.-председател на съвета да подготви самостоятелна програма за развитието на общественото хранене в окръга. Това свидетелствува за едно виждане на окръжния комитет, който в общата проблематика не се колебае да отдели един въпрос, нуждаещ се от **отделно третиране.** По-нататък в решението е предвидено да се направи проучване и да се приеме комплексна програма за реконструкция, модернизация и развитие на търговската мрежа, за подготовката на **кадри,** за пълноценно обслужване населението на Плевен в духа на Декемврийския пленум. Препоръчва се още да се създаде **положителен опит** с обособяването на еталонни магазини. Програмата ще се приеме на сесия на **градския народен съвет — Плевен.** Съветът е задължен да предприеме мерки за подготовката на кадри, за повишаване на квалификацията им, съвместно с окръжния комитет на ДКМС да проучи и внедри **съветския опит** и пр. **Контролът** за изпълнението на решението е възложен на секретар на окръжния партиен комитет.

В изложеното е подчертан стремеж към комплексно обхващане на проблема. Но главното, това, което особено буди интерес, е сполучливият подход в разграничаването на функциите между партийния комитет и всички други органи и организации. Те са получили конкретни задачи, партийният комитет си е поставил определени цели. Получава се един солиден **комплекс от задачи,** в който всеки знае своето място. Поради това и резултатите в окръга по внедряването на съвременни форми на търговско обслужване са твърде добри.

Макар че двете решения се отнасят до различни проблеми, те са свързани обаче от един отрасъл. Но и дори да бяха от различни сфери на живота, веднага се налага разликата в подхода при тяхното формулиране.

ТРЕТИ МЕХАНИЗЪМ: ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕРКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

В доклада на др. Тодор Живков пред Единадесетия конгрес е подчертано, че борбата за изпълнение на решенията сега е „главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната дейност“. Важно място в нея се пада на инструктажа, на проверката на изпълнението.

Инструктажът

Нормативната форма за разграничаването на функциите, въплътена в плановете и решенията, сама по себе си, автоматично не решава проблема. Разграничаването на функциите, координацията, съгласуването на действията притежава не само относително **статичен,** но и подчертан **динамичен** характер. Подобна динамика изисква използването на различни форми: посещения на място от сътрудниците в апарата на партийните комитети, лични беседи, проверки и пр. Сред тях значителен дял заемат **инструктажите.**

Те се провеждат по много решения и проблеми, приемат различна форма. Но това, което има общовалидно значение, е ръководното указание чрез тях да се осъществява принципът за разграничаване на функциите. По всяка задача кратко, ясно и точно да се посочи методът, подходът на изпълнението от страна на всички органи и организации от системата на социалното управление начело с партийните

Digitized by Google

звена. Системното поставяне на задачите именно по този начин е в състояние да изгради определен стил и в тази сфера, чието налагане днес е повече от необходимо.

Последователна работа в областта на инструктажа осъществява Димитровският районен комитет на БКП — София. При това почти във всеки инструктаж на неговия организационен отдел се чувствува определен вкус, определен усет за насочване на партийните комитети и организации от района към правилно разграничаване на своите функции с останалите звена, които те ръководят.

Районният комитет в своя инструктаж за отчетно-изборната кампания, като анализира предишните слабости, посочва една от причините — неосъщественото докрай конкретно изискване за разграничаване на функциите между партийните организации и административно-стопанските ръководства.

Районният комитет едновременно насочва партийните комитети и организации към настойчива работа в тази област и **дава образец** как да стане това чрез самия инструктаж.

Инструктажът е средство за **вертикално и за хоризонтално съгласуване и разграничаване на функциите.** Защото чрез него се определят насоките в една или друга сфера, в които ще се разгърне дейността на партийните комитети и организации, като се развива тяхната самоинициатива, творчество и автономност. Чрез него на следващо място се дава на ръководените органи и организации една основа, която те могат да ползват, задължително да развиват и адаптират за своите нужди. Така се подчертават два основни момента: че в процеса на реализиране на функциите се проявява приемствеността на партийния стил от горе на долу и че разграничаването на функциите започва от партийните органи и организации (във вертикален и хоризонтален разрез) и завършва в непрекъснатите взаимоотношения между партийните и всички други органи и организации (в хоризонтален разрез).

Това убеждава, че инструктажът е форма на партийно ръководство и връзка, която далеч не е изчерпала своята ефективност. Тя съдържа в себе си възможности, които партийните комитети могат да използват в усилията си да разграничават и съгласуват ръководните функции.

Проверката

В Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения **проверката на изпълнението** е окачествена като **най-слабо звено,** което задържа практическата и организационната работа да се издигнат напълно до равнището на политическата работа и ръководство.

Проверката на изпълнението има огромно значение на механизъм и за разграничаване на функциите. Чрез нея принципът се утвърждава. Тя пряко въздействува за формиране на стил, съответствуващ и способствуващ за правилното му приложение. Контролът и проверката не могат да се разглеждат по друг начин, освен като „един от най-ефикасните инструменти за последователно провеждане в живота на икономическата и социалната политика на Партията, силен лост за усъвършенстване на цялата организационно-партийна и идейно-политическа работа, могъщо средство за възпитание на кадрите“[1]. А всичко това има пряко отношение и към разграничаването на функциите.

Контролът, проверката на изпълнението са многоаспектни и едно

[1] Н. А. Веселов, Партийный контроль в работе с кадрами, Изд. „Политической литературы“, М., 1975, стр. 4.

Digitized by Google

обстойно разглеждане, дори и от гледна точка на нашето изложение, е невъзможно. Затова ще се спрем само на една страна, която в партийните документи е определена като **насока за бъдещото им развитие**: „Да се ликвидира подценяването на такава изпитана форма на контрол и проверка като периодичното изслушване на доклади, отчети и информации на по-низовите партийни органи и организации от по-горестоящите . . .“[1].

Използването на тази **основна форма** за контрол, разгледано от позициите на изложението, разкрива редица нерешени въпроси. Ще се позовем на партийния комитет в район „Г. Кирков“ — София.

Бюрото на комитета през м. декември м. г. е изслушало три информации от партийни и стопански ръководства за работата им по изпълнение Програмата на комитета за издигане равнището на организацията на производството, труда и управлението.

В информацията на комбинат „Българска коприна“ след кратък преглед на партийните постановки по проблема и някои особено важни сравнителни данни се изтъква, че въпросът е станал основен, постоянен в работата на комитета, на бюрата, профкомитетите и стопанското ръководство. Мястото на тези звена е строго определено, видно от пълния анализ на постигнатото от тях. Всяко тримесечие стопанското ръководство се е отчитало за хода на работата и по неговите анализи партийният колектив и ръководство са приемали подходящи решения, осъществявали са полезни мероприятия. Партийният комитет определено се е насочил към кадрите — технически персонал, секционни майстори и др., на които длъжности издига изявени специалисти, а дезорганизаторите на работата се освобождават. Това се върши съгласувано — от стопанското ръководство с ръководствата на масовите организации и преди всичко с партийния комитет. Комитетът се насочил и към някои не по-малко решаващи звена — връзките между производствените участъци, уплътняването на работното време на секционните майстори, подобряването на дисциплината. Но очертавайки **насоките**, партийният комитет предоставя детайлите на стопанското ръководство, **действува** чрез него и чрез масовите организации. И заедно с това **контролира** — сам и чрез партийните организации, колективните органи и отделните дейци.

Следователно в **сложната система** на социалистическото предприятие **всяко звено знае своето политическо поле на дейност и функционира съобразно него.** А това е израз на правилно разграничаване на функциите изобщо и в областта на контрола специално.

Информация по същия въпрос е направило партийното и стопанското ръководство на комбинат „Пролетарий“. Резултатите са добри, но те са представени изключително чрез икономически средства. Не се отговаря на най-важния въпрос: **как** те са постигнати. Икономическият анализ в отчета оставя в сянка партийната работа. Тя е **изместена** от цифри, зад които **не се виждат хората.** Не поставяме под съмнение способностите на партийното ръководство на комбината, но те **винаги и навсякъде трябва да се показват** такива, каквито са. Този въпрос е твърде актуален, защото докосва стила на партийните органи, които често плащат прекомерно голям данък на икономическия подход и изтласкват на заден план **политическия подход** както при разграничаването на функциите, така и когато се упражнява партиен контрол.

Буди известно недоумение и отношението на бюрото на районния комитет, контролен орган в случая. В неговото решение и двете информации са приети, дадена е положителна оценка за работата на сто-

[1] Тези на ЦК на БКП във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес на Партията, Партиздат, С., 1976, стр. 177.

Digitized by Google

панските звена и по този начин фактически тя е призната за равностойна. Дали е така, трябва да се прецени по същество. Но съвсем очевидно става, че подходът на ръководствата на комбинат „Пролетарий" се нуждае от сериозни корекции. А примерът на „Българска коприна" заслужава изучаване и внимание. Докладите, отчетите и информациите могат да се превърнат в основни и най-ефикасни форми за контрол и проверка. Процесът на тяхното утвърждаване, съобразен с изискванията на принципа за разграничаването на функциите, ще ускори правилното действие на цялостния механизъм на политическото ръководство.

Разграничаването на функциите има своето естествено продължение в партийния контрол. Не е достатъчно правилно да се определи кой какво ще върши в една или друга област — нужно е да се подложи на щателен контрол **как** и **доколко** се постигат резултатите. И още нещо. Необходимо е контролът да даде **степенувана оценка** на хода на изпълнението, на неговите резултати. По този път ще може да се постигне правилна **ориентация** — и за партийния орган като субект на контрол, и за ръководените от него органи и организации като обект на контрола, която **ще дава** направления на основните звена, с решаваща роля в едно или друго време, за един или друг обект. А точно това съответствува на партийното ръководство като ръководство политическо.

ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВИЯТ И КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД В ПЛАНИРАНЕТО НА ПАРТИЙНАТА РАБОТА

ст. н. с. к. ф. н. **КОСТАДИНКА СИМЕОНОВА**

Приложението на програмно-целевия и комплексен подход в планирането на партийната работа е важна задача, поставена в Тезисите на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия.

Нейното успешно реализиране на сегашния етап е едно от главните направления за повишаване научното равнище на партийната работа. Както се посочва в Отчетния доклад пред XI конгрес на БКП, „вече не е възможно да се ръководи компетентно, ако не се издига постоянно **научното равнище** на работата на партийния апарат, ако не се усъвършенствува **планирането**, ако не се подобрява колективността при анализа, изводите и вземането на решения"[1].

Необходимо е да се разкрие действително новото, което този подход внася в планирането на партийната работа, съхранявайки онова рационално и положително в досегашната практика, което се доразвива на по-висока основа.

---

[1] Тодор Живков, Отчет на Централния комитет на Българската комунистическа партия за периода между X и XI конгрес и предстоящите задачи, Партиздат, 1976, с. 95.

Digitized by Google

ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВИЯТ И КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД — НОВО ЕДИНСТВО НА ФИЛОСОФСКИ И ЧАСТНОНАУЧНИ ИДЕИ В РЪКОВОДСТВОТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ ПРОЦЕСИ

Най-дълбоката теоретична основа на разглеждания подход е преди всичко марксистко-ленинската теория, диалектическият метод, научният комунизъм, марксическата политическа икономия.[1] Програмно-целевият и комплексен подход реализира в единство **едни от най-силните изисквания на марксическия диалектически метод, произтичащи от принципа за всеобщата връзка, за единството и многообразието, за наличието на главни и второстепенни страни на процесите и явленията, за тяхната вътрешна и външна определеност.**

Научното приложение на подхода в планирането на партийната работа се извършва върху основата, в духа и границите на ленинските принципи и норми на партийно строителство: пълно разгръщане на колективността, на централизма и вътрешнопартийната демокрация, на контрола и проверката и др. при определяне на целите и на критериите за ефективността на тяхната реализация. Изяснявайки конкретните начини за най-правилно формулиране, структуриране, обвързване на целите със средствата и организацията за тяхното изпълнение, програмно-целевият подход, макар и много важен инструмент, има подчинена роля по отношение на марксистко-ленинската теория и методология.

Наред с това силата и откривателският заряд на подхода, неговата способност не само да съдействува за решаването, но и за откриването, оценката и формулирането на проблемите се коренят в обстоятелството, че той синтезира в себе си и реализира в своята технология редица важни изисквания на съвременния стил на ръководство и управление. Това са:

Изискване за системност, което исторически е развито като фундаментално диалектико-материалистическо положение за пръв път в „Капиталът" на Маркс, на когото принадлежи и първият успешен анализ на сложна система, разработването на специални логически и методологически средства за тази цел.[2]

В последно време идеята за системност намери допълнително разгръщане в системния подход, разкриващ онези необходими процедури и действия, които трябва да се извършват при оперирането със сложни обекти — при техния анализ и синтез, при тяхното изследване и управление. Както показаха научно-практическите конференции, посветени на проблемите на научното равнище на партийно-организационната работа, особено след Десетия конгрес в практиката на партийните органи и организации този подход намира голямо приложение. През този период бяха разработени и внедрени от окръжните комитети системи по най-важните страни на партийната работа — вземане на партийни решения и тяхното изпълнение, за подобряване на политическата агитация, за подготовка на кадрите, обобщаване на положителния опит, усъвършенствуване на партийната информация и др.[3]

Едни от най-силните страни на приложението на пограмно-целевия подход в планирането на партийната работа са свързани именно с **изискването за системност.** По същество цялата технология на подхода е изградена върху системния **анализ** и **синтез** — върху пълното обхващане на системата, която се планира, на нейните подсистеми и отделни елементи и определяне на целите и задачите на всеки структу-

---

[1] С. Р. Микулинский, Г. Х. Попов, Послесловие към „Програмно-целевой подход в управлении — теория и практика", М., 1975, с. 181—182.

[2] Системният подход и съвременната наука, С., 1974, с. 14.

[3] Борис Велчев, По-нататъшното издигане на научното равнище на партийно-организационната работа — важно изискване на X конгрес на БКП, сп. „Партиен живот", 1975, кн. 4.

Digitized by Google

рен компонент във връзка с цялостната, общата, крайната цел, залегнала в плана. Изискването за системност в разглеждания подход е особено важно при **организацията** на действията, на средствата за реализирането на поставените цели и задачи. Всяко частно, локално действие и средство, всяко мероприятие в крайна сметка трябва да води до ефективно изпълнение на основните, главните цели на плана. На този момент е отделено специално място в Тезисите на ЦК на БКП, където се посочва, че „за да се повиши ефективността на планирането, се изисква целите, набелязани в партийния план, да се групират по характер, да се подреждат по степен на важност и актуалност, като се разграничават главните, крайните цели от междинните и попътните, т. е. като се изгражда „система от цели". Въпросът следователно не е само в това да се определят едни или други цели в партийната работа, а главно в тяхното взаимно обвързване, в разкриване мястото на всяка конкретна цел, нейното значение за реализирането на останалите и особено на главната цел.

Изискване за комплексност. В редица случаи, когато се употребява терминът „комплексност", се разбира пълнотата на обхвата на обекта, неговата цялост, т. е. по същество комплексността се отъждествява със системност. Въпреки че комплексният подход е една от формите на проявление на системността, той има своя специфика и особености. **Комплексният подход е свързан с нова характеристика на планирането — качественото разнообразие на страните на процесите и явленията, които се обхващат от плана, многоаспектност на анализа и синтеза, на връзките.**

Преди всичко комплексността в планирането на партийната работа се проявява във всеобхватността на анализа, който трябва да поставя организационните цели и задачи в тясна връзка с икономическите, идеологическите и социалните проблеми. Особено важно е да се виждат всички измерения в реализацията на дадена цел, например издигане равнището на идейно-възпитателната работа. Както се посочва в Отчетния доклад на Л. И. Брежнев пред XXV конгрес на КПСС, пътят за постигане на тази цел е „комплексният подход към постановката на цялата работа по възпитанието, т. е. осигуряване на тясно единство на идейно-политическото, трудовото и нравственото възпитание с оглед на особеностите на различните групи трудещи се"[1].

Комплексност на резултата — ето една изключително важна категория в планирането на партийната работа. Да се търсят и определят резултати, които, образно казано, ще „резонират" и в други сфери на партийната дейност, ще имат комплексно въздействие, е условие за по-голяма ефективност от цялата дейност по изпълнение на отделните цели.

Голям дял за осигуряването на комплексност при определянето на целите и тяхната реализация имат **комплексните научни изследвания** на основните тенденции в развитието на Партията и на цялото общество, на извършващата се научно-техническа революция и свързаните с нея изменения в характера на труда, социалната структура, бита и пр.

Най-ярък и убедителен пример за комплексен подход е подготовката на нашата Партия за нейния Единадесети конгрес. В подготовката на материалите за конгреса бяха широко привлечени учени, специалисти, отговорни политически и обществени дейци от различни области на науката, производството и обществения живот. На основата на задълбочен и всестранен анализ на цялостната работа по изпълнението на решенията на Десетия конгрес на Партията бяха разработени и приети на съответни пленуми на ЦК на БКП Тезиси. В тези документи,

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на Централния комитет на КПСС и предстоящите задачи на Партията в областта на вътрешната и външната политика, Партиздат, 1976, с. 103.

Digitized by Google

които станаха обект на всенародно обсъждане, непосредствените задачи, стоящи пред нашето общество, тясно се преплитат и свързват с програмните, стратегическите цели, като се взема под внимание сложният комплекс от условия.

Накрая трябва да добавим, че комплексността не бива да се схваща като механичен сбор от страни и аспекти, от всички задачи, които могат да се поставят за изпълнение. Именно и поради това в Тезисите се подчертава, че комплексното планиране трябва „да обхваща най-важните политически, идеологически, икономически и социални страни на обществения и на вътрешнопартийния живот". Следователно комплексният подход не изключва, а предполага конкретно определяне на основния аспект на планирането и най-важните с оглед на него съпътстващи го аспекти.

Изискване за релефност на целите. Комплексното решаване на проблемите, необходимостта да се обхванат редица техни страни и аспекти създава в много случаи сериозни затруднения за органическо свързване, съподчиняване и релефно очертаване на главните, основните, решаващите проблеми и задачи. Ето защо вътрешното структуриране на целия комплекс се превръща в първостепенна теоретическа и практическа задача при планирането на необходимите действия, за осигуряване на тяхното изпълнение, при разработването на специални организационни и контролни мероприятия. Това е задачата на целевия метод, който е важно методологическо средство и поставя специално ударение върху целите на ръководството и управлението и на планирането по-специално.

Обособяването на целевия подход като относително самостоятелно средство за постигане на оптималност на ръководството има своите логически и фактически основания.

Първият тип основания — логическите — се съдържат в отношението „цели — средства". Възможни са два начина за изграждане на това отношение: като се върви от това, което е възможно (от средствата), към това, което е необходимо (към целта), или обратно, от целта към средствата. Не са редки случаите, когато в планирането се поставят цели, като се изхожда от наличните кадри, от възможностите, от опита и пр. Това е особен, ограничен реализъм, който по същество задържа процеса на развитието, на усъвършенстването на съответната система. Основно изискване на целевия подход в планирането е осъществяването на обратното движение и в това се изразява неговата специфична особеност.

Вторият тип основания — фактическите — се коренят в отношението „структура на управлението — цели". Както отбелязват някои съветски автори, „системата на управлението стана твърде сложна: и по структура, и по състав и численост на кадрите, и по използваните методи, и по технологии, и по процедури. В тези условия възникват две опасности. Първата е все по-голямото отдалечаване на отделни звена на системата на управлението от непосредствените цели, за които са били създадени, а втората — подчиняването на целите на интересите на организацията, нейното запазване и развитие.[1] Като резултат процесът на прекалена диференциация води до откъсване на „локалните", местните цели от главната, до недостатъчна взаимна обвързаност на различните цели по хоризонтала и вертикала, до това, че всеки частен, локален резултат се измерва със себе си, а не по общия принос в развитието на цялата система.

Изискването за целева релефност на планирането:

---

[1] С. Р. Микулинский, Г. Х. Попов, Послесловие към „Програмно-целевой подход в управлении — теория и практика", М., 1975, с. 179.

Digitized by Google

— да се върви от определяне на целта към планиране на средствата и дейностите за нейното реализиране и

— да се изгражда организация в съответствие с целта и след нейното структуриране — стават изходен, първи пункт на програмно-целевата технология, алфата и омегата на подхода, определящи успешното му приложение.

Изисквания за програмно управление. Тези изисквания се отнасят към организационната страна на планирането, до изграждането на организация, която да съответствува на характера и значението на целите и задачите, поставени в плана. Централен пункт в тези изисквания е, че за реализирането на особено важни цели от плана, налагащи максимално концентриране на вниманието, усилията, средствата и кадрите могат да се създават специални програми.

Както се посочва в Тезисите на ЦК на БКП, разработването на комплексни програми, като особен инструмент на партийното планиране, се налага в случаите на възникване на особено важни проблеми, изискващи интегриране и концентриране на силите и специална организация. Такива програми могат да се създадат за решаване на проблеми от мащаб, надхвърлящ границите и показателите на перспективните планове, т. е. при крупни дълготрайни проблеми; при проблеми, които не могат да се решат в дадените териториални или регионални граници; при проблеми, които трябва да се решат много бързо, в кратки срокове и максимално ефективно.

В светлината на програмното управление важно място заема въпросът за отношението между програмата и плана. Преди всичко би следвало специално да се подчертае, че използването на програмите в процеса на планирането **не отменя плана,** напротив **програмата е инструмент, който допълва плана, подсилва неговото действие,** като в някои по-специални случаи частично трансформира механизма на планирането и го приспособява за решаването на програмните задачи.

Програмно-целевият и комплексен подход на практика се оказва органическо единство от разгледаните изисквания. Всяко от тях отразява само една от особеностите на ръководството и управлението в съвременните условия на повишена сложност и динамика на обществените процеси и явления, докато в програмно-целевия подход се стига до техния пълен органически синтез. В този смисъл той не е проста сума от отделни черти и изисквания, а нова форма, продукт на тяхната интеграция.

ОПИТ ЗА КОНКРЕТИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВАТА ТЕХНОЛОГИЯ В ПЛАНИРАНЕТО НА ПАРТИЙНАТА РАБОТА

Проблемът за специфичното приложение на програмно-целевия и комплексен подход в планирането на партийната работа има голямо практическо значение. Отправните положения на разработването на своеобразен модел на това приложение, разкриващ редица конкретни проявления на общите изисквания на подхода при определяне на целите и задачите и тяхното реализиране, се съдържат в Тезисите на ЦК на БКП. Тук се посочват редица специфични за планирането на партийната работа моменти, като например наличие на специални критерии за определяне на целите на вътрешнопартийния живот именно на основата на ленинските принципи и норми и във връзка с класовата оценка на явленията и процесите.

По-нататъшното разработване на тези положения във вид на конкретни процедури и действия по съставянето на плана трябва да отговори на въпроса: как да се определят целите в партийната работа, за да отговарят на изискването за конкретност, оптималност и комплек-

Digitized by Google

сност; какво характеризира целите на различните равнища на системата на Партията; как се отнасят програмите, разработвани на различните равнища, една към друга; има ли нещо специфично в ръководството на тези програми и пр. Някои от тези въпроси са обект на следващия ни анализ.

Определяне на целите — един изключително отговорен, същевременно труден етап на приложението на подхода в планирането на партийната работа, на който Тезисите отделят значително място, поставят специално ударение. Как да подходим конкретно? Следната последователност може да се разглежда като надеждно методическо средство:

Определяне границите на системата, чието състояние, поведение и развитие се планира, **и нейната среда.** Под среда разбираме онези системи, които оказват въздействия върху системата, която планираме. За всяка партийна организация средата има два компонента:

— по-общата система в Партията, на която тя е част;

— другите обществени системи — обществени организации, административно-стопански организации, професионални организации и пр.

От това първо разграничение следва и **първата основна систематизация на целите** в планирането на партийната работа — цели на вътрешнопартийното развитие и цели, оптимизиращи отношението на Партията с нейната среда.

В рамките на второто отношение могат да се разграничат **вертикално и хоризонтално** направление на определяне на целите. По вертикала партийните планове конкретизират целите на по-високите равнища на системата на Партията, а по хоризонтала определят целите, свързани с реализирането на основните производствени, икономически, социални и др. задачи, целите, произтичащи от ръководната й роля над органите и организациите от социалната среда.

Така в резултат можем да групираме целите в плана на партийната организация по следния начин:

Вътрешнопартийни цели, представляващи конкретизация на по-общите партийни цели, поставени от конгресите, пленумите, конференциите на Партията. По принцип всички цели, които си поставя за реализиране дадена партийна организация, произтичат от програмата и стратегията на Партията, съставляват нейн принос в решаването на общите задачи. Това безспорно вярно положение не означава обаче, че целите на всички равнища трябва да се сведат към повтаряне на общите формулировки на целите, дадени в решенията на конгресите, на Централния комитет или Политбюро. Да се повтори една обща формулировка означава да се подмени същинската работа по определянето на целите, действителният научен анализ на реалните проблеми на съответната партийна организация с обикновена дедукция: това, което е вярно за общото, е вярно и за частното.

Като се изхожда от общите цели и на тяхна основа е необходимо да се определят цели, които отразяват конкретното състояние на дадената организация или партиен комитет. Да вземем например въпроса за партийното решение: Тезисите поставят в тази област задачата „да се издигне авторитетът на партийното решение", а в плана на окръжния комитет целта може да се формулира другояче, примерно „през плановия период да не се допусне неизпълнение или дублиране на решения по даден въпрос". С това целта става конкретна и измерима.

Вътрешнопартийни цели, породени от специфични особености на състоянието и развитието на дадената партийна организация. Това са онези „горещи места" в работата на партийните органи и организации, които се дължат на многовариантното протичане на вътрешните процеси, на сложната диалектика на общо и особено в задачите на

Digitized by Google

партийната работа. Такива цели могат да бъдат например усъвършенстване на качествения състав, на стила, на вътрешнопартийната демокрация, създаване и усвояване на нови форми и методи на работа и ръководство и др.

Очевидно тези цели не са встрани от общите, конгресните цели, напротив, те се формират на тяхна основа, носейки все пак белега на особеното, индивидуалното за дадената организация и орган. Правото на тези цели да бъдат признати за важни, доколко те ще заемат централно място в целевата ориентация на плана, зависи от степента на участието им в решаването на общите, на конгресните цели и задачи.

Цели на развитието и усъвършенстването на съответните трудови колективи, на административно-териториалните единици. Както посочихме, чрез тези цели се реализира ръководната роля на Партията в целия обществен живот. Тяхната същност може да се определи като най-активно използване на политическите средства, форми и методи на ръководство за решаването на специфичните икономически, образователни, научни и пр. задачи. Уместно е тук да припомним изискването, посочено в Тезисите, за по-добро разграничаване на функциите между различните субекти на социалното управление, което в случая означава по-конкретно, че **този вид цели не са тъждествени** с целите, формулирани от съответните стопански ръководства, ръководствата на Комсомола, профсъюзите и другите обществени организации. В по-голямата си част целите от тази група на партийния план са насочени към оптимизиране на взаимодействията между субектите на социалното управление като средство за изпълнение на задачите на социално-икономическото развитие на съответните трудови колективи и на административно-териториалните единици.

Главната цел на партийните органи и организации в борбата за повишаване производителността на труда, подобряване на трудовата дисциплина, социалното развитие на трудовите колективи и пр. може да се определи като осигуряване на политическо ръководство в реализацията политиката на Партията, чертана на нейните конгреси и пленуми на Централния комитет. Целенасочената политическа, организаторска и идеологическа работа на Партията за изпълнението на основните стратегически задачи в областта на икономиката, културата, образованието, транспорта, обслужващата сфера и пр. следва да се разглежда като **основен политически ресурс** за постигане на набелязаните обществени цели.

Успешното реализиране на тази ръководна политическа функция изисква да се усъвършенстват формите на участие на партийните органи в разработването и изпълнението на плановете за социално-икономическо развитие и в тази област също се очертава специфичен кръг от цели и задачи.

Изграждане „система от цели". Следващата стъпка на приложението на подхода е вътрешното структуриране на определените цели на подцели и задачи, което води до получаването на една йерархия, наречена в Тезисите „система от цели".[1] Нейният механизъм е сравнително ясен и затова няма да се спираме подробно. Важно за отбелязване е, че на този етап трябва да се постигне максимална пълнота на обхващане на целите, формулирани от XI конгрес, като за всяка основна цел се изведат пълния комплекс от съпътстващи я производни цели, без чието постигане тя не може да се реализира.

Във връзка с приложението на програмно-целевия подход често се подчертава изискването за конкретност и измеримост на целите[2] с оглед да може да се контролира степента на тяхната реализация, да се

[1] К. Симеонова, Програмно-целевият подход, сп. „Партиен живот", 1973, кн. 7.
[2] Н. Стефанов, Априлската линия и социалното управление, с. 239.

Digitized by Google

намерят надеждни показатели за оценка дейността на отделните изпълнители. В областта на социалните явления и процеси това изискване среща трудностите на чисто качествената определеност на показателите, на постоянното им изменение и усъвършенствуване.

Същевременно трябва да подчертаем, че и в тази област конкретизацията е напълно възможна не само когато става въпрос за количествения и качествения състав на организациите или за броя на взетите и изпълнени решения, но дори и в една такава чувствителна област като идеологическата работа и съзнателността. Съзнанието, мирогледът намират реален израз в поведението на хората, в тяхната трудова и политическа активност, участието им в обществения живот, в усвояването на нови трудови почини и т. н. Измерителите на целта ще се търсят именно в тези косвени, но достатъчно надеждни показатели. Този момент е извънредно важен в определянето на целите в партийното планиране, тъй като не са редки случаите, когато поради посочените трудности на определяне на целта нейното реализиране се подменя от изпълнението на съответните мероприятия, т. е. оценява се това, което е извършено, а не това, което е постигнато.

Диференцираните по равнища критерии за оценка ще позволят точното определяне на „слабото звено" в системата, кои междинни цели не са били реализирани, кои мероприятия не са дали очаквания резултат. На този момент се отделя специално място в доклада на Л. И. Брежнев пред XXV конгрес на КПСС, където се посочва, че „управленческата и преди всичко плановата дейност трябва да бъде насочена към крайните народностопански резултати. Този подход става особено актуален с развитието и усложняването на икономиката, когато тези крайни резултати все повече зависят от множество междинни звена... При тези условия в стремежа за междинни резултати, които сами по себе си още не решават въпроса, лесно може да се изпусне главното — крайните резултати. И обратно, ако не се отдели необходимото внимание на някои междинни звена, може да се подкопае крайният общ резултат от големите усилия и вложения."[1]

Програми в партийно-организационната работа. Правилното определяне на целите в плана, тяхното подреждане по важност, очертаване на многоаспектния им характер е предпоставка наред с обикновения механизъм на реализация на плана да се използва и механизмът на програмната организация.

Програмите не са универсален организационен инструмент, който измества плана в партийната работа, защото, както се посочва и в Тезисите на ЦК на БКП, те се разработват „по особено важни проблеми и дейности, които изискват интегриране и концентриране на силите и специална организация".

Програмата не е просто осигуряване на целта със средства, хора, определяне на срокове и мероприятия. Програмата е преди всичко организация, в която ръководството изцяло е посветено на осъществяването на целта. Това е същността и функцията на програмата в технологията на програмно-целевия подход. Ясно е, че в това разбиране програмата се отличава от някои други, разпространени употреби на термина: **програма като предпланов документ**, очертаващ общите насоки на плана; **програмата като сценарий**, разкриващ последователността на различните мероприятия, които трябва да се проведат за изпълнение на решението.

Като елемент на планирането, програмата е организация за реализирането на цели от плана, т. е. тя допълва, както подчертахме по-горе, подсилва съществуващия механизъм на планиране.

---

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на Централния комитет на КПСС и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, с. 82, 83.

Digitized by Google

Като елемент на планирането програмите имат предназначението да осигурят релефност на дейността на партийните комитети и организации, поставяйки ударението на важните, сложни и актуални цели в партийно-организационната работа, които имат решаващо значение за цялата работа с оглед нуждите на етапа на общественото развитие и на развитието на самата партийна организация.

Като изхождаме от поставените условия за използването на програмите, можем да кажем, че в най-голяма степен програмната организация съответствува на целите, които си поставят окръжните, районните, градските комитети на Партията, поради мащабността и обхвата на тяхната дейност. Макар по принцип това да не е изключено, тази форма има по-ограничено приложение в планирането на първичните партийни организации.

В партийно-организационната работа трябва да се разграничават два вида програми, които съответствуват на двете основни систематизации на целите в планирането — вътрешнопартийни и цели на развитието на окръга, района, селището, колектива.[1]

Програмите, които са специфични за самата партийна работа, се изграждат например в областта на кадрите — тяхната квалификация, състав — възрастов, социален и пр., в областта на информацията — създаване на информационни системи, на научноизследователски центрове или групи за социологически и други проучвания и пр., международни програми за общи мероприятия с партийни комитети и организации от други страни по проблеми на партийния живот, на методите и формите на партийна работа и пр.

Програми, които се разработват и осъществяват съвместно с обществените организации на територията на окръга, района, селището, колектива. Такива програми са например програмата за социалното развитие на трудовите колективи, програма за естетическото възпитание, програма за борба с алкохолизма и тютюнопушенето и пр.

Твърде важно за планирането на партийната работа е разграничението между изпълнителските и ръководните програми. Посочените погоре два вида програми са изпълнителски, т. е. целите, които се поставят в тях, ще се реализират със силите и мероприятията на съответните партийни комитети и организации.

Наред с тях много важна област на приложение на програмно-целевия подход съставляват програмите за контрол, регулиране и коригиране, т. е. ръководните програми. Тези програми трябва да се разглеждат като особен политически ресурс за изпълнението на програмите на държавните и стопанските органи. Очевидно не за всяка стопанска или производствена задача следва да се разработва такава специална програма от страна на партийните комитети. Обект на програмиране на контрола, на предварително определяне на „критичните моменти“ или т. н. „точки на контрола“, решаващи за следващите етапи на изпълнението на задачите, са мащабни и важни цели от рода на модернизацията и реконструкцията, унификацията и стандартизацията на производството, опазването на околната среда и пр.

В заключение ще отбележим, че приложението на програмно-целевия и комплексен подход изисква да се подходи творчески, комплексно и целево, т. е. като се решат редица проблеми: на подготовката на кадрите, изискванията на научния стил в партийната работа, на теорията на партийното строителство в духа на конгресните решения и постановки и разработените в Тезисите на ЦК на БКП основни насоки за развитието на Българската комунистическа партия.

---

[1] Н. Стефанов, Априлската линия и социалното управление, стр. 243—244.

Digitized by Google

ЦЕЛЕВО ПЛАНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО КООРДИНИРАНЕ

Опит с методическо значение

НИКОЛАЙ ИВАНОВ

Важно място в общата методология на планирането на вътрешнопартийните и на социално-икономическите процеси заема **принципът на комплексността.**

Той отразява действието на обективните **връзки и** зависимости между процесите и явленията, които на всеки следващ етап от социалистическото строителство стават по-сложни и мащабни Същевременно в него намира израз нарастващата роля на субективния фактор в ограничаването на стихийно протичащите процеси, които временно нарушават планомерното, пропорционалното развитие на обществото и неговите структурни звена.

Принципът на комплексността при планирането изисква от партийните органи да подхождат към всеки проблем като към сложна система от взаимосвързани страни, аспекти, моменти и пр Да разкриват съществените връзки между тях, причинните зависимости и тенденции, временните несъответствия в развитието, пораждащи противоречия и застой. Всяко политическо, организационно и идеологическо **въздействие** пряко или косвено да предизвика движение, прогресивни изменения в състоянието на **обекта** (съзнанието и поведението, социалната активност на хората, а чрез тях на процесите и явленията), да реализира количествено и качествено определени **цели** (назрели потребности, обективна необходимост). Всеки **субект** (партиен, обществен, държавен или стопански орган) да осъществява специфични политически въздействия в строго определени **направления**, със специфичните му средства, **методи и форми** Въздействията да бъдат дозирани по интензивност, диференцирани по характер и планомерно разположение по време и да изменят съзнанието и поведението на хората, условията, средствата и техния социалистически начин на живот, да се постигат набелязаните цели и задачи.

Чрез механизма на планирането тези изисквания на принципа на комплексността се материализират както в постановката на целите и задачите, така и в **изграждането на устойчиви координационни връзки и организационни отношения. Функционалната организация** на изпълнение, която възниква от тях, реализира изискванията и на принципите за демократическия централизъм, разграничението на функциите и съгласуването на действията и др. Хоризонталната и вертикалната координация концентрира и обединява усилията и действията на административните и стопанските органи, на обществените организации и низовите партийни звена за определен период от време около няколко общозначими цели, поражда единодействие на широк фронт, без да накърнява правата и компетенциите на органите и организациите за самостоятелна преценка на актуалността на проблемите по време, в границите на плановия период, за индивидуален подход и избор на средства, методи и форми за тяхното изпълнение. При функционалната координация по хоризонтал и вертикал целите и задачите на ръководного партийно равнище се трансформират и конкретизират в планови цели и задачи на всички останали равнища на цялата политическа система на колектива, на териториално-административна единица.

Съвкупността от сложни цели и задачи, които XI конгрес постави пред партийните организации, ще бъдат планомерно, качествено и ефективно решени, ако още сега, в процеса на планирането се положат основите на научнообоснована функционална организация за изпълнение по места, с релефно изразени координационни връзки между субектите на социалното управление. Организация, която съответствува на принципите на партийното строителство и пълно реализира изискванията на принципа на комплексността.

Имаме опит с методическо значение, изводите от който, обогатени с новите методологически положения за стила на органите, кадрите и апарата, разработени от Централния комитет в Тезисите за състоянието и развитието на Партията и утвърдени от XI конгрес, дават ясна **научна ориентация** на предстоящото прогнозиране и планиране на работата и борбата за претворяване на политическия курс.

Интерес в това направление представлява опитът на градския комитет на Партията — Русе за усъвършенстване на целевото планиране и функционалното координиране на политическите сили и средства в града като нова черта на научния, комплексния подход в партийното ръководство.

— — — —

Бюрото на градския комитет определя преди годишните събрания общите проблеми на организацията, направленията, в които ще съсредоточи усилията на всич-

Digitized by Google

ки комунисти през настоящата година. Формулира следните цели: да се преведе практическата дейност, организацията и проверката на изпълнението в съответствие на политическите решения; да се усили идейното влияние върху всички страни от живота на колективите, като се издига марксистко-ленинската подготовка на комунистите до равнището на новите задачи; да се издигне партийното ръководство на Комсомола до изискванията на конгреса; да се повиши ефективността на индивидуалната работа с комунистите и трудещите се и др

Тези партийни цели и проблеми по линия на вертикалната координация се отразяват в решенията на годишните събрания, а от тях — в перспективните планове на комитетите и организациите.

Плановете трансформират, конкретизират общите проблеми на градската организация. По такъв начин между плановете на градския, заводските и учрежденските комитети и първичните организации възникват тесни целеви връзки. Механизмът на вертикалната координация, влязъл в действие преди годишните събрания, в последствие посредством механизма на планирането създава функционална организация на работата за цялата година.

Установява се еднопосочност на усилията между частите и цялото в решаването на комплексни проблеми, произтичащи от политиката на Партията за един отрязък от време.

Подготовката на пленарните заседания по основните проблеми, планирани от градския комитет като организационно-политически процеси, които решават пътьом редица междинни цели и задачи, намират отражение в оперативните планове на партийните организации. Те се решават самостоятелно, по сценарий от форми, методи и прийоми, които организациите автономно подбират. Целенасочеността и единодействието в общото, главното не ограничават инициативата и активността на низовите звена. Обратно, те придават масираност на въздействието по сила, обхват, време и резултати.

— — — —

Първичната партийна организация при първи монтажен цех на ДМЗ „Г. Димитров" — Русе поставя в своя перспективен план четири основни цели. По съдържание те отразяват в конкретна форма всички стратегически направления на партийната политика за следващия етап и придават на плана комплексен характер. Те очертават необходимите изменения, които през годината трябва планемерно и организирано да настъпят в развитието на партийната организация като ръководно политическо ядро и първообраз на колектива, в развитието на колектива, за оптимизиране на връзките и взаимодействието с неговите обществени организации.

Планът осигурява всяка цел с организационно-политически и идеологически средства, разположени по тримесечия Изборът на средствата е подчинен на характера на целите. **Основната цел — ритмичното изпълнение и преизпълнение на насрещния план по всички натурални и качествени показатели,** е осигурена със система от планови мероприятия, които по замисъл на съдържанието, формите и методите следва да окажат комплексно въздействие, като мобилизират всички фактори, от които зависи нейното изпълнение.

Определени са етапите на политическата работа, свързана с реализацията на посочената цел. Първи етап: изследване и разкриване на резервите и определяне на реалния принос на органите и организациите. Посочени са субектите, формите и методите на тяхната дейност. Съвкупното въздействие през първия етап има за обект масовото съзнание, социалната готовност за висока трудова активност. Да превърне обективното значение на колективната цел в смисъл на личния живот. Да **трансформира обективно значимото в субективно значимо.** Това е много важно!

През втория етап е планирана последователност от контролни въздействия, предназначени да поддържат и усилват началния темп на трудовата активност в посоченото направление. В поредица от срещи с партийния, стопанския, профсъюзния и комсомолския актив ще се подложи на критичен анализ работата по мобилизацията на основните фактори, обуславящи ефективността и качественото изпълнение на насрещния план, дисциплината и нейните аспекти, модернизацията и реконструкцията със собствени сили, икономията на веществени и човешки ресурси и др., т. е. онези **междинни цели — средства,** които комплексно водят до постигане на крайната цел

Комплексният подход към нейното изпълнение претвижда организационните, социалните, идейните и психологическите отражения. Определени са съответните форми и методи за тяхното управление. Налице е цялостна изградена система за въздействие върху всички звена на труловия колектив, необходимият организационно-политически и идеологически „ресурс" за реализацията на главната цел на партийния и на трудовия колектив . . .

Фигурира и специфична задача: на основата на съветския и на собствения опит, създаден през годината в борбата за постигане на целта, да се извлече и утвърди образец на работа за превръщане на модернизацията и реконструкцията на производството в непрекъснат процес на ежедневно творческо преосмисляне на натрупания челен опит в труда и управлението . . .

Аналогичен е подходът и към изпълнението на останалите цели. С плана са формирани колективи за изследване на тяхното състояние за разработване на проекти за решения. Процесите са разчленени на отделни етапи. В решаването на частните задачи се привличат с поръчения различни кръгове от партийния и безпартийния актив.

Перспективният план придобива ролята на организиращ механизъм на човешката активност върху широк фронт. В такъв

Digitized by Google

разгърнат вид той съдържа много елементи на програма, която поставя ясни цели, координира и насочва усилията на комунистите, на органите и организациите на трудовия колектив за тяхното изпълнение.

— — — —

За изпълнението на отделни, изключително важни проблеми, които за дадени колективи имат значението на „решаващо звено" от веригата на задачите, се разработват **координационни програми** като неразделна част от перспективните планове на организациите. Чрез тях се разграничават и обединяват усилията на партийните организации с тези на административно-стопанските, профсъюзните и комсомолските ръководства около изпълнението на една партийна цел. Съгласуват се въздействията по съдържание, методи, обекти, време и пространство. В тях намира израз хоризонталната координация на приносите на всеки субект от политическата организация на колективите.

На тези изисквания е подчинена координационната програма в първи монтажен цех, с която се изгражда функционална организация за издигане равнището на дисциплината в трудовия колектив до степен, осигуряваща преизпълнение на насрещния план по всички показатели. Тази цел, поради сложната качествена характеристика: степен на съзнателност, социалистическо отношение към обществото, политическа отговорност и др., ясно очертани в доклада на другаря Т. Живков пред Единадесетия конгрес, има косвени измерители — резултатите от социалната и трудовата активност на цеховия колектив. По своя характер в рамките на това звено тя не може да се разложи на подцели за всеки участник в програмата.

Програмата се състои от няколко части.

Първата **част** определя характера на организационните въздействия върху комунистите, които ще се осъществят чрез партийните групи, бюрото и организацията като цяло.

Те са предназначени да издигнат авторитета на комунистите като политически организатори и възпитатели и образци на социалистическа дисциплина. **Решават целта вътре в партийната организация.**

Втората **част** на програмата определя целенасочените въздействия на административно-стопанските ръководители. Реализират се с методи и форми, характерни за държавното ръководство: прегледи на разходните норми, персонална оценка на цеховите ръководители за укрепване на дисциплината, периодически анализи на дисциплината в производствените звена, усъвършенствуване на технологическите процеси и др.

Третата **част** конкретизира въздействията, осъществявани в и чрез професионалната организация: внедряване и разгръщане почините за работа по собствен кодекс за образцова трудова дисциплина, за наставничеството, за трудовите ритуали, усилване на агитационните форми за борба срещу нарушенията, организирано противодействие на причините, пораждащи текучество, отсъствия и престои.

Четвъртата **част** на програмата определя и разпределя във времето организираните въздействия вътре в комсомолската организация.

Координационната програма съдържа специфично управленческа, **ръководна** част, която чрез система от контролни въздействия направлява поведението на обществените органи във временната функционална организация за изпълнението на общата цел...

— — — —

Ако обобщим новаторския опит на градската партийна организация в Русе и представим в чист вид идеите, залегнали в него, можем да извлечем следните методически положения:

● Планирането по равнища на градската партийна организация се ориентира към извеждането на основни цели, които комитетите и бюрата творчески трансформират в собствени проблеми и задачи. По този път перспективните планове придобиват очертан целеви характер.

Плановете на комитетите и бюрата са вертикално координирани по основните цели и задачи и създават единодействие в главните направления. Координацията по линията на централизма обхваща около една трета на проблематиката. Явява се като организационна гаранция за разгръщане на демократизма и самодейността на партийните органи при формиране на собствени проблеми и способи за решаване на общите задачи.

● По отделни проблеми се разработват съвместни програми, които обогатяват целевия характер на плановете. Координационните програми са основа на единодействие, изграждат функционална организация между партийните, стопанските и обществените органи на хоризонтално равнище за постигане на особено значими цели, които имат решаващо значение за успехите по всички задачи.

● Планира се опитът, образците, които партийната организация трябва сама да изкове в борбата за изпълнение на целите и задачите, вътрешното саморазвитие.

● В плановете и програмите намират израз (в различна степен на пълнота и съвършенство) основните изисквания на принципа на комплексността. Предварително очертават:

— кой субект какво въздействие ще окаже за постигане на целта;
— върху кой обект ще въздействува всеки субект;
— какъв принос към определената цел следва да настъпи от всяко въздействие;
— в кои направления, с какви средства, форми и методи ще се въздействува;
— в каква последователност по време ще се реализират те.

Digitized by Google

ЦЕЛЕНАСОЧЕНО СЪЗДАВАНЕ НА НОВИ ОБРАЗЦИ

ХРИСТИНА АНГЕЛОВА

Новите проблеми и задачи, новият подход, утвърдени от Единадесетия конгрес, изискват нови методи и образци за решаване, създаване на съответен организационен опит. „Цялата работа — пише В. И. Ленин — е в това, да не се задоволяваме с умението, което е изработил у нас предишният опит, а да отиваме непременно понататък, да се стремим да постигнем непременно повече."[1]

Ценни идеи за положителния опит има в Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия. Те са продиктувани от мащабните задачи на общественото развитие и дават отговор на редица въпроси от развитието и функционирането на Партията като самодейна политическа организация. „И занапред неотменна задача на местните партийни органи да бъде обобщаването и внедряването на положителния опит. Главното в това отношение е да се придава под тяхно ръководство целенасочен характер на стремежа да се търсят и създават действително нови и ефективни образци на опит"[2]... (к. м.).

Създаването на такива образци в партийната работа, организираното и целенасочено формиране на нов опит съдържа в себе си редица предимства, чрез които по-пълно се проявяват чертите на партийния стил като творчество, инициатива, смелост и размах и др. В какво по-конкретно се изразяват предимствата на целенасоченото създаване на собствен опит по новите задачи и проблеми пред изучаването и внедряването на чужд положителен опит:

— По-съвършената форма, начин на организация, средство за мобилизиране на комунистите и безпартийните, създадени с предварително отчитане и предвиждане на условията и конкретните местни особености, съответствуват по-пълно на своеобразието на отделното звено или колектив, адаптират се по-бързо и без сътресения, характерни при усвояването на другаде създаден опит.

— Новият опит съчетава предимствата на миналия местен опит с новите задачи, осигурява необходимата приемственост, обединява инициативата на местните кадри, тяхната творческа самодейност около определени цели, отразява специфичността на техния стил.

— Създаването на нов опит съдействува за бързого преодоляване на разстоянието във времето и пространството, които при използването на другаде създаден опит е твърде голямо, съкращава етапите на проучване и проверка на резултатността на този опит при други условия.

— В процеса на създаването и масовото разпространяване на собствени образци от нов опит възниква благоприятна психологическа обстановка. Убеждението действува по-силно при възприемане на собственото творчество и инициатива. Енергията на творците е гаранция за успеха на новото в неговото развитие и обогатяване.

Целенасоченото създаване на собствен нов опит, на образци в партийната работа черпи сили от два извора: от предишния опит, от съществуващите другаде образци в дадената област, от достиженията на останалите звена и от марксистко-ленинската наука. Новият опит е продукт на органическо свързване на науката, достиженията на научно-техническия прогрес с ръководната практическа дейност на комитетите и организациите. Образецът, за да бъде действително достоен за подражание, за повторение, да бъде жизнен, трябва да акумулира най-ценното от миналия опит и сегашната наука. И старите, и новите форми, и старият минал, и новият опит се обединяват по своята същност от единството на непреходните партийни принципи и при всички условия ги съхраняват в себе си като определени, повтарящи се моменти, като ядро и основа на последващите усъвършенствувани форми, методи и средства. В това е и едно от решаващите условия образецът, новият опит да се превърне в положителен опит, да се разпространи и въведе като масова практика.

ПРЕДПОСТАВКИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА НОВ ОПИТ

По-съвършена форма, начин на организация, средство за повишаване активността на комунистите може да се създава на всички партийни равнища, в това число и в най-малките организационни звена — първичните партийни организации. Монопол в създаването на положителен опит няма. Погрешно е да се смята, че само организациите с утвърдени традиции на творчество могат да създават образци в партийната работа, че само най-добрите могат да дават пример за подражание. Самият характер на Партията ка-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 28, с. 191.
[2] Тезиси на ЦК на БКП, тезис 13.

Digitized by Google

то съединение на научния социализъм с работническата класа, като Партия на революционери, на новатори обуславя възможностите за непрекъснато създаване на положителен опит във всички звена. Тези възможности се превръщат в действителност при наличието на някои задължителни предпоставки:

ПЪРВАТА — КАДРИТЕ

В Отчетния доклад на ЦК на БКП пред XI конгрес са формулирани основните качества, които трябва да притежават кадрите на съвременния етап. Между тях се подчертава значението на творческото отношение към проблемите, самоинициативата, размаха, деловитостта, нетърпимостта към застоя, висока политическа и общо культурна подготовка... Марксистко-ленинската теория въоръжава комунистите с познания за развитието на обществените явления, за тяхната взаимна връзка и обусловеност. Без познания за характера на Партията, за принципите на нейното изграждане и дейност не могат да се разкрият вътрешните и външните фактори, обуславящи появата на новото, не може да се създадат действителни ефективни образци на работа и ръководство. Недостатъчната теоретическа подготовка обеднява творческата дейност на кадрите, разкъсва органическата връзка на науката с практиката, води до опростенческо разбиране на проблема за новото или до лъженоваторство.

Тезисите за развитието на Партията изискват от кадрите умение да „...откриват новото в живота... да стоят начело на борбата против застоя, консерватизма и бюрократизма... да търсят и прилагат ефективни форми и методи на работа"[1].

Изграждането в кадрите на творчески усет към новото е сложен, труден и продължителен процес, който се намира в голяма зависимост от правилния подход и ръководство на висшестоящите партийни органи. В него разкриваме следващата, **втората** предпоставка за формирането на положителните образци.

Дали ще има творчество в работата на партийните кадри, дали ще се усъвършенстват формите и средствата на политическото въздействие, това в голяма степен се определя от стила на ръководния орган. Няма друго по-сковаващо обстоятелство от неумелото регламентиране и шаблонния подход към различните организации, дори и да са мотивирани от стремежа за изпълнението на задачите. Развитието на самодейния характер на партийните звена и органи изисква диференциран подход и конкретно ръководство. И това е процес двустранен, зависещ не само от развитието на вътрешнопартийния живот на отделното звено, но и от стила на ръководното звено. Органите, които оценяват работата на низовите звена, трябва да познават проблемите, решавани в социалните единици и партийните организации в тях, да укрепват ръководните ядра, да насочват растежа на кадрите, да подкрепят тяхната инициатива, да създават необходимите организационни предпоставки за разгръщане на творчеството в низовите звена, да поддържат постоянна връзка и стимулират процесите в тях. Ориентирането към възловите проблеми, правилното изясняване на конгресните задачи и личното участие на партийния апарат в търсенето на подходящи форми и средства за тяхното решаване ще допринесат за пълната изява на творческата инициатива на кадрите в низовите звена, за развитието на вътрешнопартийната демокрация и творческия климат в партийните организации. Наличието на творческа атмосфера в низовите звена е третата предпоставка за целенасочено създаване на нов опит, на ефективни образци на партийната работа.

Творчеството на партийните кадри, насочено към усъвършенстване на формите, методите и средствата на работа, може да се развива успешно, ако намира добра почва за приложение, ако се възприема от комунистите, партийния актив. Съдбата на опита е в ръцете на партийния колектив. Ако в него има творчески дух, критичност, свобода на обсъждания и мнения, ако всяка инициатива се преценява от гледна точка на съответствието й с изискванията на партийната политика и това се разбира от всички и се защищава от тях в партийния колектив, новото ще има чист път за поява и развитие, ще се подкрепя от всички и всеки ще носи отговорността пред Партията за неговата победа...

Посочените предпоставки са взаимно свързани и обусловени. Липсата на една от тях ще задържи творческия процес, ще забави утвърждаването на новото, може да наруши за известно време нормалното функциониране на отношенията: ръководен орган — кадри — комунисти. Тяхното развитие в единство води до повишаване научното равнище на партийната работа, до нарастване авторитета и ролята на партийния орган, организация, кадри, каквато задача утвърди Единадесетият конгрес.

При наличието на такива предпоставки съществуват реални възможности за осъществяване на целенасочения процес за създаване на нов опит и образци. Като всеки процес той има своя вътрешна структура, етапи с логическа последователност. Това ни дава основание да говорим за „технология" на целенасочения процес за създаване на нови образци на работа. Можем да поставим дейността на партийния орган за създаването на опит и образец на научни основи и да преодолеем неразбирането на необходимостта да се решава целенасочено, съзнателно и планомерно този проблем, което е крайно необходимо особено сега, след партийния конгрес.

[1] Тезиси на ЦК на БКП, тезис 16

Digitized by Google

„ТЕХНОЛОГИЯ" ЗА СЪЗДАВАНЕ НА НОВ ОПИТ И ОБРАЗЦИ

Най-обобщено процесът за целенасочено създаване на опит, на образец в партийната работа по новите цели и задачи е възможно да се структурира, да добие следния вид:

— определяне на целта,
— набиране и обработка на научната информация,
— анализ на фактическото състояние на проблема,
— моделиране,
— експериментиране,
— анализ и обобщение на резултата от експеримента,
— изработване на методика за прилагане на образеца,
— внедряване в масовата практика,
— оценка за ефективността на внедрения образец.

Предназначението на подобна „технология" при създаването на нов опит и образец е да се постигне оптимална степен на организираност и ефективност в работата на партийните органи и кадри.

Преди да я съставим, трябва ясно да определим и формулираме целта. Целта ще предопредели характера на информацията, кръга от кадри, които ще участвуват в реализацията и ще осигурят висока ефективност на цялостния процес.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛТА

Ясната формулировка на целта е възможна при наличието на подготвени кадри и дълбоки познания за характера, закономерностите и принципите на партийната дейност и новите задачи, изискващи нов подход, за които нямаме ефективни практически образци. Материалите на XI конгрес и Тезисите на ЦК на БКП за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия съдържат богатство от цели, за решаването на които могат да се съсредоточат творческите сили, активността и инициативата на партийния актив. Особено внимание се отделя на онези въпроси, по които се отчитат слабости, пречещи за пълно проявление на ролята на партийните органи и организации като политически ръководства. Развитието на вътрешнопартийната демокрация, качественото подобряване на членския състав, индивидуалната работа с комунистите, издигане ролята на първичните партийни организации, усъвършенствуване на планирането, колективността, проверката на изпълнението и пр. може да стане предмет за организиране, преднамерено и програмирано изработване на собствени образци.

Всеки проблем е практически и теоретически. Определяме конкретната цел. През следващата фаза съставяме пълна библиография на литературата и партийните документи, които третират този проблем, включваме в тяхното изучаване кадрите и всички комунисти, които ще участвуват в създаването на новия опит. Усвояването на теорията предизвиква размисли, събужда творчески пориви, увлича в ефективната реализация на поставената цел. Формите, в зависимост от състава на партийната организация, могат да бъдат различни — от разговори в партийните групи до теоретична конференция. Целта трябва да бъде изяснена теоретически, а необходимостта от изменение на практиката обоснована и убеждаваща, за да реализира висшия принцип на партийно ръководство колективността. На основата на богата осведоменост за същността на проблема през третата фаза се извършва задълбочен, всестранен, прецизен анализ на всички органи от дейността на партийните организации по дадения проблем. Целесъобразно е анализът да обхване продължителен период, за да се открият по-ярко тенденциите, традициите, да се използва резултатно сравнителният метод, изводите да имат обобщаващ характер. Заедно с анализа на документацията целесъобразно би било да се организира разговор с комунистите по анкетен метод за тяхното мнение, предложения, които ще имат значение при по-нататъшната работа. Изводите от анализа ще насочат на коя страна от проблема да се отдели повече внимание за експериментиране и усъвършенствуване на практиката. Научното изследване на фактическото състояние на темата и участието на по-широк кръг от хора в тази фаза е условие за търсене на творчески решения. В. И. Ленин отбелязва „... понеже цялата тази работа е нова, тук трябва да намери приложение познаването на местните условия и главно инициативата на всички партийни членове"[1]. За формирането на нов опит е необходимо пълно познаване на съществуващата практика, на онова, което считаме за остаряло. Тези познания ще ни предпазят от опростенческо и нихилистично отношение към миналия опит. Трябва да знаем това, което изоставяме или съществено изменяме — дали то е вече изчерпило всичките си възможности при новите условия или е негодно поради трайни връзки с остатъци от миналото, или слабости и грешки на субективния фактор. Без такъв анализ не бихме могли да останем верни на научния подход и лесно ще се окажем в плен на лъженоваторството и самоцелността. Новото, което искаме да създадем, трябва естествено и логично да акумулира в себе си всичко хубаво от досегашната практика. Такъв е диалектическият път на развитието.

На основата на натрупаните знания от втората и третата фаза на процеса може да се пристъпи към четвъртата — създаване на теоретически модел, на онова, което искаме да създадем. Логически предвиждаме всички възможни „реакции" на модела, които могат да настъпят под влия-

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 10, с. 19.

Digitized by Google

ние на определени обективни и субективни условия. В партийната работа няма точни измерители, което затруднява изработването на устойчив модел, с трайни връзки и взаимоотношения. Тук моментът на относителност е голям. Проблемът и неговото моделиране е партийна работа, а тя е работа с хората. Всеки от тях има своя индивидуалност, неповторимост, качества и състояния, които не могат да се поддадат на точна формализация. Това трябва да намери макар и относителна устойчивост в модела, за да може по-късно превръщането му в образец да се прилага и при други условия.

Не по-малко затруднения създава и следващият етап на процеса — експериментирането. Експериментирането е метод на научна проверка на изградения модел при подобни или близки до предвидените условия. Характерно за експеримента в партийната сфера е това, че той се осъществява в процеса на непосредствената работа и всяко положително изменение оказва пряко влияние върху нея. Експериментирането изисква непосредствено наблюдение и при поява на непредвидени условия или отклонения от идеята да се нанесат корекции. Той е нужен за практическа проверка на всички плюсове и минуси. Експериментът, като внася увереност в партийните кадри, осигурява:

— проверка на своеобразното действие на закономерностите и принципите при конкретната обстановка и при новите задачи;

— проверка на теоретическата идея, заложена в модела;

— проверка на действеността на експериментирания модел за положителни изменения в стила на работа на кадрите.

Това е необходимо, защото се явява предпоставка за следващата фаза — разработване на методика за масово приложение. Теоретическата идея, издържала проверката на реалните условия и показала своята ефективност, се превръща в образец. Идеята е станала реалност. Моделът не е нов опит. Образецът може да се превърне в положителен опит, след като бъде разпространен в масовата практика и покаже при различни реални условия своите предимства пред старата практика.

Анализът и обобщението на получените резултати и изменения в практиката на звената, в които се провежда експериментът, са следващият необходим етап, в който се сравняват и теоретически обосновават постигнатите изменения, оценяват се всички положителни и отрицателни тенденции, които са се появили в процеса на експеримента, степента на убеждение в кадрите (като предпоставка за масовото приложение), активността на комунистите. В тази фаза се формира окончателното заключение за по-нататъшната съдба на експериментирания модел. След това се разработва методика за внедряване в масовата практика. Методиката посочва пътя, по който кадрите ще постигнат достигнатия резултат, средствата, които ще използват, методите, последователността на действията. Тя е конкретно ръководство за изпълнение на поставената цел, освобождава кадрите от суетене, разпиляване на силите, внася организираност и целенасоченост в усъвършенстването на една или друга област на партийната работа и ръководство.

Научната постановка за целенасочено създаване на „действително нови и ефективни образци" на опит, което се налага особено сега, при наличието на нови идеи, проблеми и задачи, изисква планомерна, програмирана дейност от окръжните и градските комитети. Такава програма може да бъде съставна част от перспективните планове, които те ще разработят за конкретизация и реализация на решенията и задачите, поставени от Единадесетия конгрес на БКП. Изложените разсъждения и обобщения са предназначени да подпомогнат методически това отговорно дело.

КУРС ЗА ПАРТИЙНИТЕ БЮРА

ПРОВЕРКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Проверката на изпълнението е важна черта на ленинския стил на работа, част от цялостната дейност на партийните бюра и първичните организации за претворяване на решенията в дела. В. И. Ленин учеше, че проверката на хората и проверката на фактическото изпълнение на задачите е същността на цялата работа, на цялата политика. Десетият конгрес на Партията посочи проверката на изпълнението като едно от най-важните средства за по-нататъшно издигане научното равнище на партийно-организационната дейност. В мате-

Digitized by Google

риалите на Националното съвещание във Велико Търново този въпрос също намира широко място.

Единадесетият партиен конгрес подчерта, че главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната дейност сега е борбата за изпълнението на решенията и че трябва да издигаме не само умението да се вземат правилни решения, но и умението да се проверява и изисква, да се довежда докрай работата.

Проверката на изпълнението, съчетана с принципна взискателност, повишава дисциплината на комунистите, издига тяхното чувство за отговорност за реализирането на възложените задачи, предпазва ги от прояви на субективизъм и от допускане на грешки. Тя способствува да се развива вътрешнопартийната демокрация, да се създава благоприятна обстановка за работа и в първичната партийна организация, и в трудовия колектив, да се разгръща инициативността, активността и творчеството на комунистите. Проверката на изпълнението помага навреме да се установят постиженията и отклоненията при реализирането на решенията и причините, които са ги породили. Тя позволява да се открие, утвърди и развие новото, положителното, което се ражда в живота на първичните партийни организации и пр.

СЪДЪРЖАНИЕТО

В какво се състои проверката?

Преди всичко тя е „проверка на хората и проверка на фактическото изпълнение на работата". Предмет на проверката на изпълнението на решенията, както се подчертава в Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения, са главно стилът и методите на работа и на ръководителите, и на изпълнителите. С други думи проверява се, анализира се, оценява се дали резултатите са плод на самоинициатива и творчество на трудещите се или на правилен стил на ръководство. От нея трябва да ни стане ясно как комунистите участвуват в реализирането на решенията, как изпълняват поръченията, които са им възложени във връзка с тях, какви обещания са поели и как ги превръщат в дела. Но само това не е достатъчно. Проверката на изпълнението трябва да се съпровожда с широка разяснителна дейност от страна на членовете на партийното бюро и от неговите активисти, да се убеждават хората във важността, в необходимостта от решаването на една или друга задача. И още нещо, разяснителната работа следва да се придружава с помощ на място. Когато тези елементи на партийно ръководство се съчетаят, тогава ефектът от тях е най-голям. Защото, от една страна, хората се убеждават в целесъобразността на решението, в резултат на което активизират своята дейност за неговото реализиране; от друга страна, предпазват се от допускането на грешки и от трета — помага се на изпълнителите правилно да насочват своите сили, знания и опит. Такъв начин на работа е гаранция за изпълнението на задачите.

От голямо значение е да се проверява и се откроява мястото и ролята на ръководните кадри, на специалистите, да се види какво допринасят със своите лични творчески планове за изпълнението на дадено решение. Те са хора с широки познания, с богат опит и са в състояние да предложат рационални способи и начини за подобряване на производствения процес, да създават оптимална организация на работа, при което всеки има възможност да изяви способностите си.

Правилно е партийните бюра и първичните организации да наблюдават и проверяват изпълнението на обещанията от бригадите, смените, цеховете. Когато трудещите се сами се нагърбват да напра-

Digitized by Google

вят нещо повече от възложените им задачи, много е важно да им се осигуряват условия. За целта партийните бюра и първичните организации правят всичко възможно в трудовите колективи да се създава творческа атмосфера, да се подобряват взаимоотношенията между комунистите, между тях и безпартийните. Тогава хората проявяват по-голяма инициатива, разгръщат творческите си способности, не жалят сили за изпълнението на задачите. Особено важно е да се работи най-непосредствено с отговорниците на партийните групи, бригадирите, началниците на смените или цеховете, с тях да се обсъждат основни производствени въпроси, да се насочват към осигуряване участието на всички в решаването на проблемите. Така се повишава ролята на партийните групи и на низовите ръководители в организирането на трудещите се за претворяване в дела решенията на ръководните партийни, държавни и стопански органи.

ХАРАКТЕРЪТ

Каква да бъде проверката?

В Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения се подчертава необходимостта на проверката на изпълнението да се предаде превантивен, своевременен, системен и всеобхватен характер. Превантивността означава не да се регистрират, не да се констатират, а да се предотвратяват грешки и пропуски. За да се постигне това, необходимо е проверката на изпълнението да бъде **своевременна.** Това ще рече, още в решението ясно да е определен срокът за изпълнението и човекът, който ще отговаря за него. Когато се проверява навреме, най-добре се помага, предпазват се партийните членове от грешки, спестява им се ценно време, излишни грижи и неприятности; дава им се възможност своевременно да вземат мерки за изменение на стекли се обстоятелства, които пречат на нормалното изпълнение на решението. Своевременната проверка предпазва хората от увлечения, от прояви на субективизъм, от стихийност в работата. Следи се ходът на изпълнението на решенията. По този начин бюрата своевременно научават какво е състоянието на нещата, отношението на изпълнителите към решението, как го възприемат и как реагират на него. На тази основа вземат допълнителни мерки.

Много е важно проверката да бъде **всеобхватна,** да засяга всички страни и детайли, които имат връзка с изпълнението на решението. Всеобхватната проверка включва и силните, и слабите страни и звена, защото от проверка и помощ се нуждаят не само онези, които грешат или трудно се справят със задачите, но и онези, които успешно решават проблемите.

Проверката на изпълнението следва да бъде и **системна.** Това изискване се отнася предимно до решенията по основни въпроси и с по-дълъг срок на действие. Системната проверка означава да се проверява периодично всичко и всеки, а не само по сигнали или когато отрицателните резултати станат очевидни. Тя позволява да се следи ходът на изпълнението в отделните етапи и когато възникне потребност, бързо да се реагира, да се вземат мерки за отстраняване на пречките и пропуските.

От изключително голямо значение е проверката да бъде **компетентна.** Това означава предварително да се изясни какво ще се проверява и кой ще проверява. Компетентността се състои в познаването на проблемите и в умението да се организира тяхното решаване. Тези функции най-добре могат да изпълняват онези, които са участвували в подготовката на решението. Защото те, когато са анализирали фактите и явленията, задълбочено са изучили обстоятелствата,

Digitized by Google

при които нещата биха се развили в една или друга насока, вникнали са в силните и слабите страни на изпълнителите, предвидили са вариант за изход от евентуално затруднено положение.

ФОРМИТЕ

В своята всекидневна работа партийните бюра и първичните организации използват разнообразни форми и средства за проверка. Широко приложение намират **отчетите, информациите, докладите на стопанските и административните ръководства, на отделните комунисти пред бюрата или събранията на първичните партийни организации.** Това е правилно. В тези отчети се прави анализ на състоянието на трудовите колективи доколко и как се изпълняват партийните решения и какви допълнителни мерки се вземат, за да се отстранят допуснатите слабости и се преодолеят трудностите. От тези отчети първичните организации и партийните бюра черпят богата информация за подхода и положителния опит, натрупан по време на изпълнението на решенията, за промените в обективните условия, за действията на изпълнителите. На тази основа при необходимост вземат коригиращи решения.

Друга форма, която партийните бюра и първичните организации използват, е **проверката на място.** На нея в Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения се отделя голямо внимание. Личните проверки на място от секретарите на първичните организации и членовете на партийните бюра са много полезни и за самите тях, и за проверяваните. Те със своя опит и знания оказват конкретна, действена помощ, съветват, търсят отговорност, излизат с подходящи предложения за коригиране на решенията в случай че са настъпили изменения в условията на работата или са възникнали отрицателни тенденции. Проверката на място им дава възможност да вникнат в стила и методите на изпълнителите, в техните слабости. С проверката на място те поддържат непосредствена връзка с комунистите и с трудовия колектив, навреме откриват слабостите, недостатъците и отрицателните явления и набелязват мерки за отстраняването им. В непосредствения контакт с изпълнителите те насърчават масовото разпространение на челния опит, на новото, прогресивното. С други думи проверява се не само как се изпълняват решенията, но и доколко в процеса на изпълнението на тези решения се създава, подкрепя и утвърждава положителното във формите и методите на партийно-организационната дейност. Защото новото, прогресивното се ражда в многостранната практика на хората, а пътят за неговото разкриване започва с проверката.

Партийните бюра и първичните организации добре използват и проверката на място, и изслушването на отчети, доклади, информации. Резултатите и от едното, и от другото са положителни. Но когато те се съчетаят, тогава ефектът е най-голям. Защото от много страни се насочват сили и средства, мобилизират се комунисти, стопански, административни ръководители, специалисти — целите колективи за изпълнението на решенията.

САМОКОНТРОЛЪТ

Проверката на изпълнението няма да даде желаните резултати, ефектът от нея няма да бъде на равнището на изискванията, ако не е съпроводена със **самоконтрола на комунистите.** Сложността на задачите в строителството на развито социалистическо общество, раз-

Digitized by Google

гръщането на техническия прогрес, въвеждането в производството високопроизводителна техника изискват от комунистите да проявяват съзнателност, дисциплинираност, да контролират своите действия, с личния си пример да увличат и останалите членове на колектива в творческа, съзидателна дейност. Но тези качества не се създават от само себе си. Те се култивират, възпитават се, изграждат се по пътя на системната и последователна идейно-възпитателна работа от страна на партийните организации и членовете на партийните бюра. В това отношение самоотчетите, които първичните партийни организации провеждат, са много полезни и правилно намират все по-широко приложение. Комунистите, изправени пред своите другари, дават отчет за своето място и роля в живота на първичната организация и на трудовия колектив, правят дълбок анализ на поведението си, на дейността си доколко изпълняват уставните задължения и в какво виждат своя принос за повишаване авангардната роля на първичната организация.

Разговорите в някои първични организации за превръщането им в първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив също оказват силно положително въздействие.

Каквито и форми на проверка да се използват, при всички случаи трябва да бъдат съпроводени с помощ на място и с търсене на лична служебна и партийна отговорност от изпълнителите. Принципната взискателност дисциплинира комунистите, възпитава ги в дух на критичност и самокритичност, мобилизира ги да работят всеотдайно, да разгръщат творческите си способности за претворяване на партийните решения в дела. Взискателността предпазва хората от илюзиите, че за проявена небрежност или недобросъвестност, за бракоделство и разхищения на суровини и материали могат да разчитат на либерализма. Взискателността обаче има и друга страна. Онези, които успешно се справят с възложените им задачи, следва да получат обществено признание, внимание, почит и уважение. Такъв подход стимулира добрите прояви и същевременно респектира лошите.

За да следят съдбата на партийните решения, първичните организации и бюрата използват разнообразни начини и средства. Едни ги картотекират, други водят тетрадки, в които вписват съдържанието, сроковете и отговорниците за изпълнението им и пр. Да се предпочете едното или другото зависи от комунистите, от партийните бюра. Важното в случая е и картотекирането, и тетрадките да служат, да помагат на организацията за изпълнението на решенията, а не да бъдат параван, зад който да дреме бюрократизмът, да се плоди книжнината.

Каквато и стройна система за контрол и проверка да създадем, каквито и разнообразни форми и методи да използваме, те не ще дадат желаните резултати, ако решенията не са съобразени с действителността, не отговарят на изискванията на живота, не са формулирани ясно, не са адресирани точно, не е посочен срокът за тяхното реализиране, не е определен човек, който да отговаря за съдбата им. Освен това партийното решение не бива да измества или да копира решенията на административните, стопанските, държавните органи и организации. Първичната организация трябва да взема политически решения в рамките на своята компетенция.

И така, правилната организация на проверката на изпълнението много зависи от самите решения. Ето защо основно задължение на партийните бюра и първичните организации е дълбоко да проучват въпросите, обстойно да ги анализират и да взимат оптимални решения, ясно формулирани и точно адресирани. Такива решения лесно се проверяват как се изпълняват.

Digitized by Google

„Този свят е и мой!“

Не е ли трудът — споява щ в единство личните интереси и интересите на обществото — оня сериозен фактор, чрез който социалистическата личност се самоутвърждава, получава широк простор за изява на своите физически и духовни сили?

Социалистическото отношение към труда — един въпрос, поставен с нова сила на XI конгрес на Партията.

С трима представители на работническата класа, с техните стремления и проблеми ви предлагаме да се запознаете — с трима наши съвременници от различни заводи, които вливат своя труд в труда на народа и с гордост могат да кажат: „Този свят е и мой!“

I. Миговете на Костадин Джатев

Последният партиен конгрес бе първият, на който присъствува работникът от Софийския завод за металорежещи машини Костадин Джатев. „Присъствува“ е неточно — това за него беше действие, горене — той бе в президиума на конгреса, а след това участвува в заседанието на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП, в чийто състав бе избран.

Има нещо, което уеднаквява фрезхобелиста Джатев с останалите работници от неговата смяна, от неговия завод, и нещо, което го отличава от тях. Защо той стана техен пратеник на големия партиен форум?

През миналата година Костадин Джатев обеща: „За достойно посрещане на Единадесетия партиен конгрес ще увелича производителността на труда с 25 на сто, като използвам възможностите, които ми предоставя машината, и като превърна работното си място в модел за техническо превъоръжаване“.

Както сме свикнали да казваме, резултатите не закъсняха. Планираното ниво на производителността на труда за 1976 година бе достигнато още през октомври 1975 година. Това е личният резултат на Джатев, но той далеч не е всичко.

Появиха се първите индивидуални и бригадни последователи на дръзкия фрезхобелист, които само в този завод вече достигнаха цифрата триста. По примера на Джатев заработиха десетки хора от сродни предприятия, чиито равносметки са категорично похвални.

Каква е обществената оценка за успеха на инициатора? Той бе определен като дело с огромно значение за по-нататъшното интензивно развитие на Завода за металорежещи машини. Както казват в завода, Джатев приближава бъдещето към себе си.

Думата на фрезхобелиста за собствения му успех е скромна:

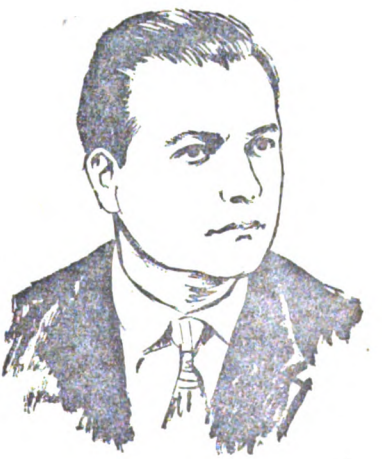

Digitized by Google

— Всъщност тук няма нищо необикновено. Работя по метода на московския стругар от „Красный пролетарий" Анатолий Рибаков. С него имаме различни специалности, но смисълът на нашите стремления е един.

Винаги ли е било така, винаги ли Джатев е бил човек от първите редици?

— Докато търпях неуспехи, натрупах опит — казва работникът. — Още на младини реших, че посредствеността във всичките й форми е абсурдна. И се амбицирах: да извлека от себе си способността, която може би би дрямала, би замряла.

Естествено, това не става с думи. Малко е да си кажеш нещо, трябва да го сториш. Първоначалният тласък — поставянето на целта... Едва по-късно, много по-късно той ще прецени смисъла на своето решение, осъждащо посредствеността, и ще е благодарен на този миг. Реализирането на намеренията ще среща прагове, младият работник ще влиза в стълкновения, в спорове, често в полемика и със самия себе си. Но той няма да изпусне главното — смелостта да разбере собственото си положение при всички обстоятелства. Да го разбере реално и собствените му грешки да бъдат обект на мислите му, преди да стори следващата крачка.

А крачките са следвали уверено. Външно разстоянието не е много голямо. Някогашният фрезист, постъпил в ЗММ през 1949 година, след време става фрезхобелист, какъвто е и сега. Неговата машина обработва корпусни детайли за металорежещи машини. Все същият цех, все същото работно облекло... Външно. А всъщност?

Да се върнем към заводското мнение, гласящо, че Джатев приближава бъдещето към себе си. (Каква по-голяма скорост от тази — само за година да увеличи производителността на труда с 25 на сто!)

— Как стана това?

Отговорът:

— За сметка на възможностите на машината: изработване и внедряване на високопроизводителен режещ инструмент, както и допълнителни приспособления и принадлежности към машината. Някои казват, че подобно увеличение на производителността е фантастика. То е реалност, която в никакъв случай не бива да се търси във физическите възможности на човека. Реалност, свързана със скритите резерви на техниката.

Всъщност пътища за увеличаване на производителността този човек търси вече много години. Цялата му трудова биография е търсачество: следене на специална литература, проучване на чужд опит. При този човек е трудно да се каже къде свършва работникът и откъде започва техникът, конструкторът...

Работникът Костадин Джатев през последните петилетки бе избран в състава на заводския партиен комитет, после в районния и в градския комитет на Партията. Сега на обществени начала е секретар на ЦК на Профсъюза на работниците от машиностроенето.

Активен общественик, Джатев непрекъснато работи с хората: срещи, разговори, събрания. Тези дни го поканиха в квартално училище. Работникът видя познати лица — много от децата на работещите в завода го гледаха от чиновете. Това стопли душата му, върна го край мурите в неговия Пирински край. Докладчикът бе малко странен. Не говори за машините, а за корените, за човешките устои, за дълга и за другарството. Сега например той е спокоен, защото е оставил в цеха своя другар Любомир Байкушев. От осемнайсет години двамата работят на една машина. Единият пристига, другият си тръгва... И въпреки това са неразделни: хора с една мисъл, с една грижа. Както е и с Анатолий Рибаков.

Рибаков и Джатев работят на хиляди километри един от друг, а бихме казали че са неразделни другари. Дори биографиите им на пръв поглед си приличат като две капки вода. И двамата са завършили заводски училища, и двамата са челници в труда вече десетки години, и двамата са висококвалифицирани работници — рационализатори, които максимално използват всички възможности за подобряване на работата си: на машината, на организацията на труда, на професионалната подготовка. И двамата са герои на социалистическия труд. И двамата не обичат повърхностните неща — онези, приличащи на тихите, концентрични кръгове, породени от хвърления във водата камък. Обичат истинските вълни, истинските преживявания.

Джатев счита Рибаков за свой задочен учител, следи новостите в дейността му, възприема ги творчески:

— И главното, от него аз се уча да разбирам смисъла на нещата, стойността на миговете...

Смисълът на миговете, на стремежите, същността на новаторството. Не са ли те, които въплъщават с най-голяма пълнота и изразителност богатството на съдържанието на нашата епоха? Търсенето на нови решения, на нови пътища за усъвършенстване на трудовата дейност не е ли израз на голямото духовно богатство на нашия съвременник — строител във всички области на живота?

2. И се стрелва денят...

Ако човек не се надява да победи, той е изгубил шансовете си предварително. Още със стъпването си на заводска земя Иван Станков имаше категоричната цел да овладее професията на металурга, да навлезе в тънкостите й, да й се посвети изцяло, гледайки на усвоеното в пернишкия техникум само като на първи стъпки.

Говорим за заводска земя, защото преди 23 години мартеновият цех на

Digitized by Google

металургичния завод „Ленин“ още не бе завършен. Неговите бъдещи кадри — ентусиазирани и бледолики — с пъстри ризи под ученическите куртки, бяха току-що станали от чиновете си и в ушите им звучаха думите на техния класен: „Постарайте се да изпълните дълга си и веднага ще узнаете какви сте!“ Класният държеше те да станат хора, да не го посрамят в новия завод, напътствуваше ги и им се караше, подготвяше ги за сложната им мисия, а после, като завършиха, дълго идваше при началниците им, за да разбере кой как е, как потръгва.

Какво начало беше!

Влезлият в летописа на нашето ранно съзиждане Димитровград далеч не бе единственият, защото по него време в Перник също се „наливаха основите“, безсънието на хората беше своеобразен сън за щастие, съветските специалисти разгръщаха чертежите на бъдещите корпуси, говореха за тяхното оборудване и младият Станков изгаряше от копнеж да види, да чуе, да научи...

Син на миньор, самият той миньорствувал на бригадирски начала през последните години на следването в техникума, Иван Станков бе свикнал да осъмва в напрежение. Още не се е зазорило, а той вече е плиснал едри шепи вода на очите си. Не за да се разсъни — за да прогони лютия дим от клепачите си. И сега, и днес („Победен е онзи, който не се надява да победи!“) Станков е на стража, бързайки с неизменната си ярка каска. („Само хора с професии за мъже носят ватенки и каски, само на хора с уверена походка подхождат те.“)

С тази стойка на истински властник Станков завзема мартеновите полета вече 23 години: разливчик, майстор, главен майстор... Сега той е началник на разливъчния участък — едно от онези места в завода, за което винаги край портала ще срещнете обява: „Търсят се работници“...

— Заявления не съм подавал през живота си — ще ви каже тихо металургът и в гласа му ще прозвучи доблест. — Винаги са ме канили, предлагали са ми моите работнически длъжности.

Всичко всъщност е ставало постепенно. Той пристига тук през 1953 година. През 1973 година получава орден „Червено знаме на труда“.

— Не за прослужени години! — бърза да поясни един от другарите му. — Станков бе награден за заслуги. Неговите резултати са сериозни.

И работникът разказва какви обещания дава Станков, как обикновено се скъпи на думи. Колко добросъвестен и стриктен е в изпълнението на ангажиментите си, как изисква това и от околните. В участъка всичко е разчетено и точно, защото „металът не трае“.

Работникът го типизира:

— Станков е професионалист в металургичното дело. Чете и се усъвършенствува. Води курсове за квалификация, обучава всички новопостъпили разливчици. Но

Станков е и богат практик. В него човек винаги е сигурен. С цената на всичко ще излезе от тежко положение, ще рискува. В нашата професия опасностите те дебнат на всяка крачка, трябва да не те плаши дъхът на разтопения метал, за да виреш в мартеновото производство.

Работникът изрича това не без гордост и привежда един пример.

Пренасяла стрелата на крана огромната „кофа“ метал и изведнъж лавата увиснала „на косъм“. Началникът на участъка се хвърлил пръв към крана. Наскачали и другите, хладнокръвието на Станков ги вдигнало.

— Всъщност страхът дойде по-късно — бърчи чело работникът и намества каската си. — Като помислихме какво беше само... Но слитката беше вече факт. Стоманеният блок изстиваше... Защото при нас само което е разлято и експедирано, то е готово. Инак трудът на целия колектив би отишъл на вятъра. Един миг невнимание само, минута закъснение... Когато те лизне топлата вълна...

Когато го лизне топлата вълна, Станков е истински щастлив. Дъхът на разтопения метал за него е като дъха на топлия хляб за хлебаря, като дъха на излезлия изпод машината вестник за журналиста.

Всъщност тук дните се сливат с нощите и времето е една безкрайност. И се стрелва денят, безвъзвратен и къс. Като днешния, донесъл на Иван неговата 44-годишнина.

Насъбрали се бяха все приятели. Успели бяха след смяната и да се преоблекат, и подаръци да вземат, и в къщата на рожденика да дойдат. Още от миналата година му се заканиха да го отпразнуват като света, защото тогава точно около този ден работите се бяха стекли зле. Кипенето в цеха беше на такава точка, че само някои успяха да се ръкуват с рожденика бързешком, преграждайки с гърбовете си тревожния шум на помещението. Денят бе избледнял от мъглите и Станков не раз-

Digitized by Google

бра кога се изнизаха часовете му. Досети се за всичко след полунощ, когато жена му най-после бе успяла да го засече край телефона. Тогава той й се бе извинявал дълго, вглеждайки се в отсрещната стъклена стена, зад която фигурите губеха очертанията си. Тяхното слизане и качване напомняше някакво лабиринтно въртене, в което потъваха дори пъстроцветните каски, а държащият слушалката се мъчеше да отгатне очи, зачервени от умората и от огъня, проблясващи с ярките мълнии на пещите. Той така на пръсти познаваше всичко...

Тогава смяна „Г" наказа началника си Арбов, отнемайки правата му да я ръководи. Думата на работническия съд бе твърда, с нея се беше съгласило заводското ръководство. После за рекордно кратък срок ремонтираха и запалиха седма мартенова пещ, чийто свод бе паднал преждевременно поради нехайството на Арбов, оставил метала да престои повече от предвиденото в технологическата инструкция време. За да компенсират това, хората бяха работили на доброволни начала в свободните след смените часове, така че за Станков, с малки прекъсвания, тези няколко дни се бяха слели в един. Там някъде бе потънала и самата му рождена дата.

Къде бързат годините? Сякаш до вчера тичаше бос по релсите или търсеше минзухари в близкия скат. Сякаш днес бе изпратил жена си на поредния изпит в медицинската академия. Сякаш току-що синът му е проходил, а момчето вече завършва прогимназията и се вълнува от сложностите на математиката... Сякаш всичко е тук, в цеха. Очите на Иван трепкат при всяко несигурно движение на кранистите, защото умората ги наляга нощем. Различаването на метала е един непрекъснат цикъл: и зиме, и лете; и в делник, и в празник; и денем, и нощем... Ивановият участък включва три полета: разливка, подготовка на съставите, в които се разлива металът, и обработка, и експедиция на стоманата. Работа — трудна и ключова, защото всяко тукашно забавяне спъва изпълнението на плана в сортопрокатния и в листопрокатния цех, които получават своя полуфабрикат от мартеновото производство.

Разливчиците знаят своята отговорност. И въпреки това няма партийно събрание, на което да не си я припомнят. Ето и сега. Темата е за вътрешните резерви в мартеновото производство.

Член на партийния комитет, Станков се вълнува гласно и за използваемостта на мартеновите пещи, и за степента на синхронизация и координиране на работата между различните технически линии и участъци. Той търси пътища за преодоляването на съществуващите трудности, тръгвайки от своя участък, имащ сега една усложнена асортиментна програма.

Някога скептиците не вярваха във възможностите да бъде реализиран един няколко пъти по-лек план. Станков бе въстанал против твърденията им, оборвайки ги с реалността на мечтите си, излизайки на друго събрание с обстоен разчет. Точно тогава той бе нарекъл скептиците „хора, които разглеждат с фенер дали блестят звездите". (Тази мъдрост бе от арсенала на афоризмите на неговия класен и младият човек с удоволствие я бе вметнал в думите си.)

Станков работеше с увлечение, по интуиция, търсейки пътища към хората. Опипваше нещата, дирейки същността им, и се гневеше на себе си при всеки пропуск. Тогава, в първите дни на началствуването му (той бе първият между техниците от завода, издигнат за главен майстор, а по-късно и за началник на участък, и това с право бе смятано за доверие) при него се яви не млад посетител, който му се представи със събрани пети, с войнишка стойка, с отривист глас.

— Тук не е казарма! — бе казал Станков, смъмряйки новодошлия.

Човекът се бе свил, оттегляйки се в дъното на помещението, не смеейки да попита откъде трябва да получи работен костюм. Колкото и да се стремеше после да го заговори, главният майстор не успяваше. Новият се оказа демобилизиран, бивш шофьор от казарма, с всичките навици на униформен. И ако майсторът беше взел неговото необичайно представяне за груба шега, новоназначеният пък се слиса от безцеремонността на новия си шеф и реши да стои по далеч от него.

Сега Станков го поздравяват свойски няколко стотици хора, с които се среща по цехове, по коридори, по алеи. Дългогодишен мартеновец, той има обаянието на динамична личност, която може да нахълта за миг в кабинета на директора, да позвъни по важен въпрос в министерството, да потърси огнеупори, където най-малко се очаква да ги има, или просто потегляйки със семейството си за Рилския манастир в неделя заран, за миг да се прехвърли от своята кола в насрещния заводски джип.

И се втурва в цеха. И го грабва топлата вълна. И е щастлив. И поемат крановете неизменните тонове...

3. Един герой против «геройството»

В двора на софийския завод „Средец" — някакво негласно състезание на изпитатели на току-що излезли от цеховете мотокари. Трябва да сте твърде опитен пешеходец, за да се измъкнете от гъмжилото — тези бързоходни машини са по-опасни от всякакъв род транспорт.

Леярната, която е обект на посещението ми, е другият полюс на портала — губи се някъде в дъното на двора. Спирам, при-

Digitized by Google

тичвам — след сложни маневри съм в прясно изметен коридор. Анемични цветя гледат от прозорците (навярно леярите жадуват за красота). Саксиите са в канцеларите, в съседство с работните помещения, но и тук листата им са пожълтели. Само кактусите са пищни. От портала на сърцарското отделение листата им се виждат като на длан. Почти екзотика, ако не се броят опаковките с мляко, поставени досами тях. Защото във всяка леярна отровните изпарения са налице.

Бледият вид и очилата на нашия събеседник свидетелстват за вредността на тези отрови. Той не е изпитател на готови изделия, а само на алуминиеви и чугунени детайли — работа тънка, „алхимична". Леяр от първите мигове на трудовата си биография, героят на социалистическия труд Никола Анев изобщо не мисли за това: („Вие се задъхвате, защото не сте свикнали. Идвайте по-често! Аз не мога да си представя по-привлекателно място от тукашното!") Казва го спонтанно и вие му вярвате.

Както не можехте да не му вярвате и на районната партийна конференция, състояла се неотдавна.

Тогава от трибуната на празничната зала Анев каза:

— При нас в завода често се спекулира с понятието „обективни трудности". Все още не липсват случаи, когато цели бригади престояват с дни поради неритмичното подаване на детайли, поради несистемното осигуряване на материали. Това влияе отрицателно на трудовата дисциплина, води до щурмуване, до грешки и пропуски в качеството на продукцията. Поради несвоевременното обезпечаване на производството с необходимите суровини и материали през последните две години при нас са направени над 8500 човекочаса престои. В резултат на това не е произведена продукция за над 100 хиляди лева. Ние имахме предпоставки да изпълним петилетния план още в края на октомври, но поради всички тези причини и главно поради липсата на алуминий сторихме това едва в началото на декември. Може ли човек да се радва на такова преизпълнение? Естествено — не!

Изказващият се посочи, че за сметка на забавянията през последните две години над 8000 работници от завода са вложили близо 150 000 човекочаса извънреден труд. Голямо е струпването на детайли, възли и незавършена продукция в цеховете в края на всеки месец. Създават се условия за безпорядък, а след това е сочен за пример трудовият героизъм на работниците и специалистите, които преодоляват тези прагове с цената на всичко и обезпечават изпълнението и дори преизпълнението на производствената програма.

Анев бе непримирим:

— Даваме ли си достатъчна сметка за политическите и социалните последици от този начин на работа, наложен поради лични слабости и недостатъци в стила на някои наши другари? Аз бих казал — помалко такива случаи на героизъм, повече борбеност, по-ярка последователност за осигуряване на едно ритмично производство във всеки трудов участък!

Героят възстана против псевдогероизма, против щурмуването във финалите на месеците и тримесечията за сметка на пропуски в организацията на работата.

Секретар на първичната партийна организация в леярната от 15 години, Никола Анев също има своята отговорност в решаването на проблемите, които постави на районната конференция. Разбира се, побързах да го попитам какво той лично прави за решаването на тези въпроси, доколко те стоят в центъра на вниманието на бюрото и организацията в леярната.

Позова се на протоколи от събрания, на шестмесечни планове, разказа за извършеното. Наскоро например партийната организация е имала среща с директора на завода по „тесните места" в работата на леярния цех.

Кое е характерното?

Немногобройната първична организация на леярите все повече се превръща в политически стопанин на своя трудов участък, съумяващ навреме и компетентно да оценява плюсовете и минусите на обстановката и резултатите от труда. Тук все повече се издига ролята на първичната организация в живота и в развитието на трудовия колектив. Под нейно ръководство се осъществяват все по-успешно трудовите, възпитателните и социалните функции на този колектив. Засилва се авангардната роля на комунистите. В центъра на вниманието на организацията са и въпросите на ръководството на съревнованието, на внедряването на челния опит (едни от първите последователи на Костадин Джатев са именно тукашните хора).

— И все пак кое е характерното в работата на комунистите в цеха? — питам след всичките общи констатации, които направихме.

Секретарят е категоричен:

— Повиши се ролята на партийното събрание. Ние вече се занимаваме с най-

Digitized by Google

важните въпроси на производството и социалния живот на колектива. Проблемите на интензивното развитие на икономиката и повишаване ефективността на производството заемат централно място в съдържанието на нашата дейност...

Това е първият работен ден на Никола Анев след едноседмичното му отсъствие от завода в дните на конгреса и той е нетърпелив. Подготвя поредното събрание, получил е папка с материали за заседание на бюрото на районния комитет. Дошъл е при него и човек от ръководството на клуба на орденоносците в района. Анев е председател на този клуб, а там предстои разговор по въпросите на ефективността и качеството. При това алуминиевите детайли, които той (и никой друг!) трябва да изпита в леярната, чакат. Анев не само говори за качеството на продукцията, той лично отговаря за състоянието на противотежестите, произвеждани тук.

Нямаше човек, който да не бе се зарадвал от срещата си със секретаря през този ден и да не бе го попитал: „Как беше там?"

„Там" — това е конгресната зала. Духът на „Универсиада" е пренесен и в завод „Средец". Анев е в синия си костюм още от зори (леярят започва своя ден в 6 часа). Първата му работа е да потърси двамата новоназначени комсомолци и да ги отправи към младежката бригада („Човек трябва да почувствува още в първия миг, че е част от колектива!")

...Бързат мотокарите в безкрайни потоци. И няма брод дори за един пешеходец.

Трима съвременници. Всеки от тях работи повече от четвърт век в един и същи завод, в един и същи цех. Активни общественици, тези хора са извисили неимоверно своето чувство за дълг. Носители на сериозни морални ангажименти към обществото, те реализират във всяка своя стъпка изискванията на деня. Техните усилия са обект на внимание, техният пример вдъхновява и води. Самосъзнанието и отговорността на тези работници ги нарежда в челните редици на нашето движение към следващите години и петилетки, защото в този ход мярата на личната отговорност постоянно расте.

Милка РАЛЧЕВА

НАША БЕЛЕЖКА

ВСЕ ПАК ТРЯБВА ДА СЕ ПОМИСЛИ

... Семинарът завърши. При мен дойде другарка с приготвена разписка и започна да разпитва: „Паспорт, къде живеете, какви научни звания имате" и пр.

Запитванията на другарката предизвикаха и продължават да предизвикват у мен размишления. Защото става дума за практика, която заслужава да се обсъди отново. Съществува проблем, който може и трябва да се разреши по-оперативно, по-смело и да се премахнат някои нормативни актове. Не се гледа, не се прецелява кой как е изнесъл беседата, а какво звание има. Порочно! Възможно е човек без звание, но с искуство, с педагогическо майсторство да даде знания, да завладее публиката, но към всичко това нормативните актове са бездушни и безразлични. Възможно е човек със звания да бъде сух до съвършенство, да не остави никакви следи, слушателите просто да чакат момента, когато да свърши, за да си отдъхнат, но нормативните актове го възнаграждават. Да, така е! Ако се не лъжем, подобни неща се срещат и в наши научни институти.

Тази практика противоречи на един от законите на социализма да се възнаграждават хората материално и морално според количеството и качеството на труда.

Друго няма какво да прибавим.

А. ОГНЯНОВ

Digitized by Google

МЕЖДУНАРОДНОТО ЗНАЧЕНИЕ НА XXV КОНГРЕС НА КПСС

ТОДОР ГАНЧЕВ
зам.-зав. отдел „Пропаганда и агитация“
на ЦК на БКП

Двадесет и петият конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз е едно от най-важните събития на нашето време. Събитие с огромно историческо значение не само за народа на Съветския съюз, за народите на другите социалистически страни, за международното комунистическо и работническо движение, но и за миролюбивите и демократични сили, за всички народи в света. Конгресът и особено неговите главни документи — Отчетният доклад на ЦК на КПСС, изнесен от Леонид Илич Брежнев, и „Основни насоки за развитието на Съветския съюз през десетата петилетка“ приковаха вниманието на трудещите се от цялата планета. И това е закономерно. То е показател за историческата роля на Съветския съюз, на неговата Комунистическа партия в борбата за мир и социален прогрес. Това е конгрес на Партията, която първа се формира като марксистко-ленинска партия от нов тип, която първа изведе трудещите се до победата на социалистическата революция, първа възглави социалистическото строителство, натрупа най-богат опит в изграждането на новото общество, а сега първа проправя пътя към комунизма. Партия, която оказа решително влияние за смекчаване на политическия климат на планетата, която има главна заслуга за успеха на борбата за мир, за развитие на икономическото и културното сътрудничество между народите на всички континенти.

В какво преди всичко се изразява международното значение на Двадесет и петия конгрес на КПСС.

Конгресът очерта величествената панорама на икономическия възход на съветската страна. Ясно и убедително разкри огромното икономическо могъщество на страната, заела първо място в света по редица основни икономически показатели, динамизма, с който постоянно нараства жизненото равнище на народа. Откровено и критично посочи недостатъците, набеляза пътищата за тяхното преодоляване. Начерта величествена програма за по-нататъшното строителство на комунизма през десетата петилетка и в по-продължителна перспектива.

На пръв поглед като че ли икономическите предначертания засягат пряко само съветския народ. Но това изглежда така само на пръв поглед. Успехите на СССР в строителството на комунизма имат първостепенно международно значение и дълбоко отражение в целия свят преди всичко поради обстоятелството, че Съветският съюз прокарва неизбродени пътища към новото общество, че в много отношения неговият опит е уникален и съдържа огромни поуки за всички, които след СССР тръгнаха по пътя на социализма и комунизма, както и за тези, които тепърва ще тръгнат по него. Както посочи др. Тодор Живков, „... на нас винаги ни е бил особено нужен опитът на Комунистическата партия на Съветския съюз“.

Близо шест десетилетия стотици милиони хора от всички краища на земята свързват своите мечти и надежди за бъдещето със световноисторическия пример и завоеванията на съветските хора, с марксистко-ленинското учение, чиято претворяване в живота за пръв път бе осъществено от ленинската партия. Като изгражда успешно новото общество, Съветският съюз нагледно потвърждава жизнеността на великото марксистко-ленинско революционно учение, потвърждава верността на положе-

Digitized by Google

нето, че само социализмът е в състояние да донесе истинска свобода и демокрация, щастие и благоденствие на трудещите се, че пътят на социализма и комунизма е единственият път за освобождаване на човечеството от националното потисничество, класовата експлоатация и войните.

Съветският съюз играе решаваща роля в икономическата интеграция на социалистическите страни, която укрепва мощта и сплотеността на братските страни. Особено голямо е неговото значение за снабдяване на братските страни с необходимите им суровини и енергетични ресурси. Само през 1975 г. страните — членки на СИВ, получиха от СССР над 130 млн. т условно гориво. Същевременно цели отрасли от икономиката на социалистическите страни се развиха единствено благодарение на огромния пазар, който предоставя СССР за техните произведения. Много по-широки перспективи за сътрудничество между социалистическите страни се разкриват през следващите години, особено с осъществяването на плана за многостранните интеграционни мероприятия. Реализирането на тези перспективи в най-голяма степен зависи от непрекъснатото развитие на съветската икономика, от изпълнението на набелязаните задачи през десетата петилетка. Ето защо съветската икономика, нейният възход има решаващо значение за икономическата мощ на цялата световна социалистическа система, за успешното изграждане на социализма в братските страни. Без съмнение един от най-чувствителните резонанси на Двадесет и петия конгрес и набелязаните от него икономически задачи на СССР ще бъде понататъшното ускоряване на икономическото развитие на световната социалистическа система, завоюването на нови големи успехи в мирното съревнование с капитализма.

Икономическата мощ на СССР е основата, върху която се изгражда отбранителната способност на съветската страна, а в голяма степен и на другите братски социалистически държави. Защото съветската икономика, наука и техника осигуряват производството на необходимото и с най-високо качество въоръжение на социалистическата общност, което респектира подпалвачите на войни, и в случай че нарушат мира, е надеждно средство за отблъскване на всяка империалистическа агресия.

Съветската икономика — това е материалната база, на която се опират все по-широко и резултатно борците за свобода и прогрес в целия свят. Нейното по-нататъшно засилване означава непрекъснато увеличаване на възможностите на Съветския съюз да оказва интернационална подкрепа на прогресивните сили от цялата планета. Това обстоятелство бе подчертано в изказванията на много от чуждестранните гости на XXV конгрес на КПСС. Народите от цял свят са убедени, че изпълнението на приетата от конгреса програма за развитието на съветската икономика ще бъде мощен стимулатор на революционните и освободителни борби на трудещите се на планетата, ще ускори развитието на световния революционен процес.

Следователно всеки успех на съветската икономика означава по-нататъшно нарастване на икономическата мощ на страната и все по-пълно задоволяване на потребностите на съветския народ. Същевременно той означава по-нататъшно укрепване на силите на световния социализъм, разширяване влиянието на комунистическите идеи, укрепване на базата, върху която се опират, черпят опит и огромна подкрепа всички революционни и освободителни движения в света.

Огромно теоретическо и практическо значение има направеният от Двадесет и петия конгрес на КПСС дълбок марксистко-ленински анализ на взаимоотношенията между социалистическите страни. Както каза др. Л. И. Брежнев, „Едва ли е имало заседание на Политбюро, на което да не сме разглеждали едни или други въпроси, свързани с укрепването на единството и развитието на сътрудничеството с братските страни, със заздравяването на нашите общи международни позиции".

Това са съвършено нов тип взаимоотношения, изграждани върху основата на еднаквия обществен строй, единството на националните и интернационалните интереси, идеологията на марксизма-ленинизма, тясното сътрудничество между ръководещите комунистически партии.

Характерно за социалистическите страни е постоянният им подем, увереното им настъпателно движение към развитото социалистическо общество, към комунизма. Едновременно с политическото им консолидиране се развива с високи темпове икономиката им, повишава се материалното и духовното равнище на трудещите се. Взаимните връзки стават все по-тесни, възникват все повече общи елементи на тяхната политика, икономика и социален живот. „Този процес на постоянно сближаване на социалистическите страни — каза Л. И. Брежнев — се проявява днес съвсем определено като закономерност."

Издигането на все по-тясното сближаване на социалистическите страни в закономерност има огромно практическо значение за по-нататъшното развитие на взаимоотношенията между тях. Това е отправна позиция за развитието на икономическото сътрудничество в рамките на СИВ, както и на двустранна основа за все по-системното координиране и съгласуване на външнополитическите им действия и инициативи, за по-нататъшното укрепване на Варшавската отбранителна организация. В Отчетния доклад на ЦК на КПСС се поставя ударението на необходимостта от сътрудничество между братските социалистически страни в реализирането на дългосрочните целенасочени програми за задоволяване с общи усилия на растящите нужди от суровини, енергия и гориво, за пълно задоволяване потребностите от продоволствени и промишлени стоки за народно потребление. „Става дума — каза Л. И. Брежнев — не само за голяма взаимна икономическа изгода, но и за задача

Digitized by Google

с голямо политическо значение. Става дума да се укрепи материалната основа на нашата общност."

XXV конгрес отново потвърди ползотворността от идеологическото сътрудничество между социалистическите страни. Неговото значение особено нараства във връзка с изострянето на идеологическата борба на международната арена.

Двадесет и петият конгрес на КПСС посочи ролята на комунистическите и работническите партии за укрепване сплотеността на социалистическите страни. „Основа на основите на нашето тясно сътрудничество, негов живец и направляваща организираща сила, естествено, са нерушимият боен съюз на комунистическите партии на социалистическите страни, единството на мирогледа им, единството на целите и единството на волята." За правилното развитие на взаимоотношенията между страните на социалистическата общност е изключително важно умението на управляващите партии да пазят и укрепват единството, способността им да се борят против изолираността и националната обособеност, да се съобразяват с общите интернационални задачи и да действуват обединено за тяхното решаване.

Разкривайки все по-широките перспективи за укрепване единството на силите на социализма, XXV конгрес едновременно даде дълбока критична оценка на политиката на маоисткото китайско ръководство като изцяло враждебна на социалистическите принципи и идеали. Правените от това ръководство усилия да попречат на разведряването, да влошат международните отношения, сътрудничеството на маоистите със силите на реакцията и антикомунизма водят към това, че днешният курс на Пекин стана по същество опора за силите на империализма в тяхната борба против социализма.

Като разкри истинската природа на маоизма, Двадесет и петият конгрес на КПСС отново подчерта, че СССР е готов при пълно зачитане на суверенитета и териториалната цялост, равноправие, ненамеса във вътрешните работи и неупотреба на сила да нормализира отношенията по държавна линия с Китай върху основата на принципите за мирно съвместно съществуване.

Едновременно с разобличаването на маоизма и различните други отклонения от революционната теория, представящи се за „леви", Двадесет и петият конгрес подчерта необходимостта да се засилва борбата и против проявите на десен опортюнизъм, против проявите на реформизма, който не е престанал и няма да престане да бъде непримирим идеен враг на марксизма-ленинизма. Както посочи в Отчетния доклад Л. И. Брежнев, „... и десният, и левият ревизионизъм съвсем не бездействуват и борбата за марксистко-ленинските основи на комунистическото движение, против опитите те да бъдат изопачени или подкопани остава обща задача за всички".

Голямо значение за укрепване световните сили на прогреса, свободата на народите и мира имат постановките на XXV конгрес на КПСС за отношенията с развиващите се страни. Основа на тези отношения е горещата подкрепа, оказвана на всички народи в тяхната борба против колониализма и неоколониализма, за укрепване независимостта им, за обществено-икономически прогрес. Конгресът високо оцени победите, които народите извоюваха в борбата против империализма и колониализма. С пълна победа приключи многогодишната справедлива освободителна война на виетнамския народ, в резултат на което пред страната се откриха близки възможности за обединяване и социалистически възход, а неоколониализаторските сили на империализма претърпяха най-тежкото си военно поражение след Втората световна война. Сринат беше марионетният проамерикански режим в Камбоджа, славна победа извоюва народът на Лаос. Освобождаването на Индокитайския полуостров от империалистическото господство оказва силно влияние върху целия югоизточен район на Азия. Разкриват се широки възможности за все по-тясно сътрудничество на Виетнам, Лаос и Камбоджа със страните от световната социалистическа система.

Огромното значение на съветската помощ за победата на виетнамския народ бе оценена високо от първия секретар на ЦК на Виетнамската партия на трудещите се Ле-Зуан, който в своето приветствие на конгреса заяви: „Виетнамският народ разбира, че както по-рано, така и сега всяка негова крачка напред, всяка победа на виетнамската революция е неразривно свързана с най-важните исторически събития, ставащи в Съветския съюз. Специално трябва да кажа, че пълната победа в съпротивителната война против агресията на САЩ, за спасението на родината, е неотделима от мощната поддръжка, всестранната, огромна, ценна и ефективна помощ на Съветския съюз".

Разпадна се и последната колониална империя — португалската, върху чийто развалини изникнаха нови независими държави. Особено драматично и поучително беше раждането на независимостта на Народна република Ангола. Подложена на многостранна интервенция от чужбина, тя успя да защити своята независимост благодарение интернационалната подкрепа, която получи от социалистическите страни и особено от СССР и Куба. Тази подкрепа бе високо оценена на Двадесет и петия конгрес от редица чуждестранни делегации и особено от пратениците на свободна Ангола. „Няма да изброявам — каза ръководителят на анголската делегация Алвеш Батища — всички социалистически страни, които ни оказваха и продължават да ни оказват морална и материална подкрепа. Но би ми се искало особено да отбележа безкористната помощ на Съветския съюз, смелите практически действия на нашите кубински братя."

Събитията в Ангола са поучителни преди всичко, защото потвърждават неспособността на империализма да прегради пътя на народите към независимост и прогрес,

Digitized by Google

защото убедително разкриват възможностите на социалистическите страни и на другите прогресивни сили да оказват реална помощ и поддръжка на всеки народ, вдигнал знамето на борбата. Ролята на Съветския съюз много убедително посочва в приветствената си реч на конгреса Фидел Кастро: „Ако не беше Съветският съюз, империалистическите държави в условията на недостиг на суровинни ресурси и на енергийна криза отново без колебания биха се заели с разпределянето на света. Ако не беше Съветският съюз, не би могло даже да си въобразим нито тази степен на независимост, с която се ползват сега малките държави, нито успешната борба на народите за възвръщането под техен контрол на природните богатства, нито това, че техният глас внушително звучи в концерта на нациите."

Двадесет и петият конгрес на КПСС още веднъж подчерта принципиалната позиция на съветските комунисти, на Съветския съюз към процесите, развиващи се в младите независими страни: ненамеса в техните вътрешни работи, зачитане правото на всеки народ сам да избира своя път на развитие, подкрепа на силите на прогреса, демокрацията и националната независимост. „Нашата партия — каза Л. И. Брежнев — подкрепя и ще подкрепя народите, които се сражават за своята свобода. Съветският съюз не търси от това никакви изгоди за себе си, не се стреми към политическо господство и не се домогва до военни бази. Ние постъпваме така, както ни повеляват нашата революционна съвест и нашите комунистически убеждения."

Това е достоен отговор на различните империалистически и маоистки спекулации около интернационалната помощ, оказвана от СССР на Ангола и на други страни и народи.

Със същата принципиалност се характеризират отношенията на СССР и с арабските страни и становището му към близкоизточната криза. Там, както посочва в Отчетния доклад Л. И. Брежнев, сега не се води война, но няма и мир, а още помалко има спокойствие. Главната отговорност за това състояние на нещата носи Израел, който се стреми да постигне капитулацията на арабските страни по два принципни въпроса: да се съгласят при бъдещото мирно уреждане на споровете част от сега окупираните техни територии да останат завинаги в Израел, за да се гарантирала неговата безопасност и да бъде лишен палестинският арабски народ от правото да създаде своя национална държава. За съжаление империалистическите приятели и покровители на Израел не само не правят нищо за вразумяването на телавивските ръководители, но с действията си и особено с щедрата финансова помощ и огромните доставки на най-модерно въоръжение всъщност го поощряват. Усилията на империализма в този район са насочени главно към придобиване на изгоди, като се разбие единният фронт на арабските страни и се спечели влияние в някои близкоизточни държави, които в миналото играха активна роля в борбата против империализма и ционизма.

КПСС решително осъжда действията, които препятстват мирното и справедливо решаване на близкоизточните проблеми. Разобличава двуличната политика на онези, „които, преследвайки егоистични цели, превръщат уреждането на близкоизточния въпрос в предмет на политическа игра и използват сепаративните частни споразумения, за да проточат вземането на истински решения и дори изобщо да ги поставят под въпрос". Същевременно XXV конгрес на КПСС начерта конкретна платформа за ликвидиране огнището на напрежение в Близкия изток: провеждане на Женевската конференция, изтегляне на Израел от окупираните арабски територии, възстановяване законните права на палестинския народ, включително създаването на палестинска арабска държава, международни гаранции за сигурността и неприкосновеността на границите на всички близкоизточни страни, като в тези гаранции би следвало да участват СССР, САЩ, Великобритания и Франция.

Огромното международно значение на Двадесет и петия конгрес се обуславя и от обстоятелството, че той отчете резултатите от неотклонно провежданата Програма за мир, приета на Двадесет и четвъртия конгрес, направи анализ на процеса на разведряване, начерта пътищата за понататъшното укрепване на този процес, за задълбочаване и разширяване на положителните изменения на международната арена. А това има непосредствено отношение към съдбата на стотици милиони хора по цялата планета, има жизнено значение за решаването на проблемите на мира и войната.

Главната особеност на международните отношения през последните години бе преминаването от „студената война" и взривоопасната конфронтация на двата свята към разведряване на обстановката и утвърждаване на мирното съвместно съществуване между държавите с различен обществено-икономически строй. Този процес бе свързан преди всичко с измененето на съотношението на силите в света в полза на социализма, в резултат на което империалистите бяха принудени да признаят негодността на политиката на „балансиране на ръба на войната", да приемат мирното съвместно съществуване като единствената реалистична политика. Реализмът и далновидността на съветската Програма за мир бе високо оценена от цялото прогресивно човечество, стана платформа на неговите действия против опасността от нова война, бе възприета като собствена програма от братските социалистически страни, от много комунистически и работнически партии. Резултатите от осъществяването на Програмата за мир са налице. Те бяха очертани от Двадесет и петия конгрес: международното положение на СССР е здраво както никога досега, четвърто десетилетие народите живеят в мир, позициите на социализма укрепнаха,

Digitized by Google

тенденцията на разведряване стана водеща. „И макар общият мир още съвсем да не е гарантиран, имаме всички основания уверено да заявим: оздравяването на международния климат убедително показва, че постигането на траен мир не е добро пожелание, а напълно реална задача. В името на нейното решаване може и трябва да продължим да работим, без да жалим сили." Такъв е изводът, направен в Отчетния доклад на ЦК на КПСС.

Резултатите от борбата за осъществяване Програмата за мир са най-осезателни в Европа, където позициите на социализма и въздействието на съгласуваната политика на социалистическите страни са най-силни. Кулминационна точка на положителните изменения на нашия континент е успешното завършване на общоевропейското съвещание за сигурност и сътрудничество в Хелзинки То колективно потвърди неприкосновеността на съществуващите в Европа държавни граници, тържествено провъзгласи принципите, от които ще се ръководят във взаимоотношенията си участвуващите в съвещанието държави. Създадоха се благоприятни предпоставки за все по-широко утвърждаване на принципите на мирното съвместно съществуване, за запазване и укрепване на мира в Европа. Сега след съвещанието в Хелзинки на преден план в Европа излизат няколко особено важни въпроси, които КПСС поставя в своята по-нататъшна външнополитическа дейност.

Това е задачата да се разгърне широко мирното сътрудничество в най-различните области на икономиката, науката, техниката, културата и информацията, което има голямо значение за материализирането на договореностите, постигнати в Хелзинки. Съветският съюз вече прави конкретни предложения за такова сътрудничество. Съветът за икономическа взаимопомощ предприе инициатива за сключване договор с Общия пазар в областта на икономическото сътрудничество.

Това е задачата успоредно с политическото разведряване да се постигне и военно разведряване на континента. Вече няколко години се водят преговори за съкращаване въоръжените сили и въоръженията в Централна Европа, но чувствителен напредък не е постигнат. Причината е една: „Страните — членки на НАТО, все още не искат да се откажат от опитите да използват преговорите, за да си осигурят едностранни военни предимства". Както бе посочено в Отчетния доклад на конгреса, напоследък Съветският съюз е внесъл ново предложение за преговорите във Виена и очаква западните страни да проявят реализъм, за да се премине от дискусии към реални мерки за намаляване въоръжените сили и въоръженията.

Конгресът оцени положителния поврат в отношенията на СССР със САЩ като фактор от решаващо значение за намаляване опасността от нова световна война и за укрепването на мира. Успешното развитие на тези отношения през последните години допринесе за оздравяването на цялата международна атмосфера, в това число и за разведряването в Европа. Редица документи, които през последните години бяха подписани между Съветския съюз и САЩ, както каза Л. И. Брежнев, „... взети заедно, създадоха солидна политическа и правна база за развитието на взаимоизгодно сътрудничество между СССР и САЩ върху принципите на мирното съвместно съществуване. В определена степен те намаляват опасността от ядрена война."

Наред с това в съветско-американските отношения има и важни нерешени проблеми. Опитите на определени американски среди да се месят във вътрешните работи на СССР и дискриминационните препятствия от страна на САЩ ограничават развитието на взаимоизгодните икономически връзки между двете страни. Въпреки положените усилия не е завършена работата по подготовката на съветско-американско споразумение за ограничаване на стратегическите оръжия. Този въпрос, както посочи Л. И. Брежнев, е от първостепенно значение както за укрепването на доверието и по-нататъшното развитие на съветско-американските отношения, така и за заздравяване на световния мир. Направеното на конгреса предложение за сключване на световен договор за неприлагане сила в международните отношения вдъхновява всички борци за мир.

Успехите, постигнати в укрепването на световния мир, радват прогресивното човечество, придават му нова енергия в борбата за мир и прогрес. Но те плашат най-реакционните кръгове на империализма, тези, които не искат да се откажат от „студената война" Изопачавайки същността на промените, които се извършват на международната арена, нападайки злостно КПСС и Съветския съюз, залагайки на антикомунистическата ръжда, останала в съзнанието на някои хора от годините на „студената война", тези кръгове се опитват да спрат процеса на разведряването, да породят отново напрежение и конфронтация в отношенията между Изтока и Запада.

Противниците на разведряването притежават немалки ресурси и не бива да бъдат подценявани. Нерядко те са в състояние да оказват влияние при разработването на външнополитическия курс на някои империалистически държави. Така например очевидно отказът на американския президент Форд от понятието „разведряване" и заменянето му с израза „мир чрез сила" не е само игра на думи, а представлява определена отстъпка, направена на силите, които се обявяват за надпревара във въоръжаването, които ратуват за възобновяване на „студената война". При това трябва да се отбележи и значителното нарастване на американския военен бюджет, както и разходите за военни цели на другите капиталистически страни — членки на НАТО. Всичко това налага, както бе подчертано на Двадесет и петия конгрес на КПСС, миролюбивите сили да проявяват висока бдителност, да

Digitized by Google

предприемат енергични действия за понататъшното укрепване на мира.

Най-убедителен израз на хуманизма на решенията на XXV конгрес на КПСС е приетата от него програма за мирно настъпление — продължение и развитие на Програмата за мир, нейното по-нататъшно конкретизиране съобразно новите потребности, поставени от международното развитие. В пълно съответствие с необходимостта политическото разведряване да се допълни с разведряване във военната област в тази нова програма централно място е отделено на проблемите за разоръжаването в най-различните му аспекти — от частичните споразумения между СССР и САЩ за ограничаване и намаляване на стратегическите въоръжения и преговорите за намаляване въоръжените сили в Централна Европа до предложенията за общо и пълно разоръжаване и за провеждане на световна конференция по въпросите на разоръжаването. Представителите на много братски партии и националноосвободителни движения дадоха извънредно висока оценка на съветската мирна външна политика, на новата програма за укрепване на мира. Много делегации на комунистически и работнически партии, включително и на нашата Партия подчертаха, че разглеждат мирната програма на КПСС и като своя програма, че ще работят активно и всеотдайно за нейното осъществяване. Фидел Кастро заяви: „Твърдо следвайки ленинските идеи, СССР се превърна в най-надеждната опора на мира в целия свят и в същото време стана надежден щит, ограждащ малките и слабите народи от агресивните домогвания на империалистите".

А в своето приветствие генералният секретар на Канадската комунистическа партия Уйлям Кащан каза: „Разведряването въпреки опасенията на някои хора не доведе нито до прекратяване, нито до отслабване на борбата на антиимпериалистическите и демократическите сили против империализма и реакцията, а напротив, разведряването им позволи да постигнат нови успехи".

Разкривайки международното значение на Двадесет и петия конгрес, не може да не подчертаем неговия принос за по-нататъшното ускоряване на световния революционен процес. В конгресните материали бяха разработени редица принципи теоретически и практически проблеми с фундаментално значение за съвременното революционно движение и особено за комунистическите и работническите партии. Това е дълбокият марксистко-ленински анализ на кризата, разтърсваща световния капитализъм и произтичащите от нея изводи за комунистическото движение. Това е блестящата защита на принципите на пролетарския интернационализъм от опитите той да бъде така „модернизиран", че фактически да бъде отречен. Това са принципиалните постановки за възможностите от сътрудничество с некомунистическите партии, като се държи сметка за техния антикомунизъм и реформизъм. Това е разкриването на класовата природа на мирното съвместно съществуване, което не отменя и не може да отмени законите на класовата борба и в никакъв случай не може да се разглежда като замразяване на социално-политическото статукво. Основателно редица дейци на международното комунистическо движение посочиха, че разработките на тези и други проблеми са нов голям принос в марксизма-ленинизма. Както каза Ерих Хонекер, „Решенията на този конгрес, като посочват пътя към бъдещето, внасят важен принос в съкровищницата на марксизма-ленинизма. С това XXV конгрес на КПСС дава нов стимул за развитието на всички страни на социалистическата общност, на цялото световно комунистическо движение".

XXV конгрес на КПСС подчерта с особена сила, че основна предпоставка за понататъшно успешно развитие на международното комунистическо и работническо движение, за успеха на неговата борба за общите цели е укрепването на пролетарския интернационализъм. Това е един от главните принципи на марксизма-ленинизма, това е един от най-важните елементи на идейната и моралната сила на нашите партии.

XXV конгрес беше ярка демонстрация на интернационализма на КПСС, на комунистите от целия свят. Висока оценка дадоха почти всички представители от чужбина на последователния интернационализъм на КПСС и Съветския съюз. Така например представителят на Сирийската комунистическа партия др. Рамо Шейхо в своето приветствие каза: „... вашата помощ произтича от принципите на пролетарския интернационализъм, от принципите на Великата октомврийска социалистическа революция. Именно от тези принципи вие се ръководите, когато оказвате помощ на народите, които се борят против империализма и реакцията, за по-добро бъдеще." С ленинска приципиалност бе потвърдено, че интернационализмът е могъщо оръжие на пролетариата. „Азбучна истина е — каза другарят Тодор Живков от трибуната на Двадесет и петия конгрес, — че силата и влиянието на комунистическото движение е в неговото единство и сплотеност. И в наше време, както и преди, реално единство може да има само върху основите на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм."

Тепърва ще се изявява с пълна сила международното значение на Двадесет и петия конгрес, тепърва той ще оказва своето благотворно въздействие върху съдбата на народите, върху делото на мира и развитието на световния революционен процес. Но още отсега може смело да се каже, че конгресът на Ленинската комунистическа партия е събитие, което дълго време ще сочи главното направление на борбата за мир и социален прогрес в целия свят.

Digitized by Google

ЗАВИНАГИ В СЪРЦЕТО

Широка и многостранна е дейността на активните борци против фашизма и капитализма в Сливенски окръг. Преди всичко тя е насочена към укрепването единството и сплотеността между трите поколения кадри, за възпитанието на подрастващите в любов към Партията и народа, в любов към Съветския съюз и неговата Партия, за правилното патриотично и интернационално възпитание, за израстването им като достойни строители на социалистическата ни родина.

Много са мероприятията, които се организират в тази насока.

Бих искал да разкажа за едно от тях. Посветихме го на тридесетгодишнината от победата над фашизма, в чест на Двадесет и петия конгрес на КПСС и на Единадесетия конгрес на БКП.

Дните отминават, но което чухме и видяхме, дълго ще разказваме, защото това, на което се радваме сега, е извоювано с милиони човешки жертви, с много мъки и страдания. Още сме под впечатленията на видяното, трепнем и се вълнуваме, не можем да бъдем безпричастни към ужасите и страданията, на които са били подложени милиони хора.

И наистина има какво да се види и научи. Паметниците и лобните места, концлагерите и затворите сега са превърнати в музеи, за да напомнят на поколенията за едно мрачно минало в историята на човечеството, да предупреждават за зорка бдителност хората от цялата планета.

Автобусът се провира към Сегед. Приятно е на човек да стъпи на братска унгарска земя. За тая земя — днес свещена, социалистическа, преди 30 години са продели кръвта си хиляди български воини.

Будапеща е обвита в есенна мъгла. От историческия хълм Гелер градът се вижда като на длан. Стоим онемели пред вида на 2,5-милионната столица, а над нас се извисява огромната статуя на Свободата и Съветския воин, с автомат на гърди, забил до нозете си знамето на победата. Хиляди съветски бойци тук са оставили костите си за свободата на Унгария. Встрани до крепостта — гробовете на гвардейски офицери. Сърцата ни туптят ведно с тези на унгарските деца, които учителката води на показен урок по родолюбие и признателност към Червената армия. И запяват те песен за величието на Съветския съюз. Тъй свободно пеят днес и съветските, и българските, и всички пионери от социалистическата общност. Не е ли това далечно ехо от победните гласове на загиналите за днешната свобода?

И впускаме се в града на Лайош Кошут, Шандор Петьофи, Ищван Сечени, на хилядите унгарски герои на труда, които го обновяват и индустриализират. Трудно ни е за ден-два да го обходим. Всичко като на филмова лента се реди — паметникът на Ленин, паметникът на героите от унгарската история, парламентът...

Ето ни в Братислава. Градът пази светли спомени за българското студентство, положило началото на партизанското движение в Словакия. На красивия крайдунавски булевард е издигнат паметник на българските партизани, били се рамо до рамо с чехи, словаци, руси, французи и др. в голямото словашко въстание. В него са участвували партизани от 27 национални, от които над 3000 съветски, ръководени от прославения партизански командир ген. Батов — сега председател на ветераните на СССР, и началник щаба ген Смолов.

С чувство на голяма благодарност се отнасят словаците към партизаните българи (студенти и работници), отдали живота си за освобождението на Чехословакия. Наблюдавахме няколко минути. Ние съзряхме, че пред паметника на българските партизани винаги е многолюдно — деца, младежи, работници, граждани идват да се поклонят пред безсмъртието, да поднесат свежи цветя в памет на загиналите. Скланяме и ние глави и очите ни отново са обърнати към съветските освободители. В тяхна чест словашкият народ е издигнал величествен паметник. Притеклите се на помощ на въстаналото население червеноармейски части само за два дни дават 6845 убити. Затуй тук всяка година словашките трудещи се организират големи тържества в прослава на съветските воини. Затова пред застиналите от бронз фигури на словак и русин, прегърнати като братя, пред фигурите на жени, които държат в ръцете си ленти на признателност, винаги има свежи цветя, които никога не увяхват.

Digitized by Google

Столицата на Чехословакия Прага се ползва с името на един от най-красивите европейски градове. Разглеждаме църквите „Св. Игнат" и „Св. Никола", построени в стил барок. Страховският манастир, манастирът „Лорета"... Дворецът Храдчани — чехословашкият Кремъл с Владиславската зала и катедралата „Св. Вит", започната още в 1344 г. по проект на архитект Петър Парлеж и Килиан Игнас.

Не часове, а дни са необходими, за да се види и запамети напълно това истинско чудо на чехословашката архитектура. А времето лети. Отделяме час за Староградския площад и улица „Парижка", за паметника на Ян Хус, часовниковата кула с 12-те апостола, Карловия мост с готическите кули и барокови скулптурни фигури. Спираме пред Народния паметник, където е погребан вождът на чехословашкия народ Клемент Готвалд, пред Мавзолея на Съветската армия, където се съхранява прахът на хиляди воини, притекли се на помощ на Пражкото въстание (6—11 май 1945 г.) срещу хитлеристките окупатори. Тук е бюстът на маршал П. С. Рибалко, командващ съветските войски при освобождението на Прага.

Разделяме се с Прага с чувство на гордост, защото във въстанието през май 1945 г. са участвували и 160 българи.

Отдавна се подготвяхме за среща с бившите хитлеристки заводи на смъртта. Повечето от нас имаха опит в борбата срещу хитлеро-фашизма, бяха се срещали лице с лице с фашисткия звяр.

Лагерът „Терезин"! При споменаването му сърцата ни бият, ще се пръснат. Попадаме в едно огромно поле гробище. Днес то е грижливо подредено, озеленено. Четем, без да поемаме дъх. Имена на погребани тук руси, чехи, поляци, украинци, евреи, югославяни. Гробовете са симетрично разположени, като трибуни на ничий стадион. В средата малки паметници от черен мрамор с изписани върху челото им цифри: 10 000, 9077, 4500!... Това са избитите концлагеристи. Общо 28 077...

Някъде в дълбината на този комплекс от човешки гробове зее входът за крепостта „Терезин" с многозначителния надпис „Работата ще те направи свободен". Влизаме в една от станте. Дървени нарове на 3, някъде на 4 етажа, плътно до самия таван. Въздухът едва е достигал. Който нямал повече сили, се свличал безжизнено върху циментовия под. Тесен коридор води към специалната стая за инквизиции. Съоръжена с уреди за къртене на челюсти, скубане на коси, вадене на черва, трошене на човешки кости.

Кой на Запад казваше, че фашизмът имал лице?! Тук дори шепотът изглеждал страшен, защото коридорите улавят и най-малкото раздвижване на устните.

Ето ги и котлите на крематориума, където с типична фашистка ритмичност са били изгаряни труповете. Един тунел в зигзаг ни води в подземията на крепостта с дължина над 1 км. По него пускали концлагеристите „на свобода", без охрана. Жаждата за живот начаса обезумявала жертвите и те хуквали из серпантините, в края на които хитлеристите чакали със заредени автомати.

Оглеждаме отсрещната стена. Продупчена от милиони куршуми. Под нея — буйна трева, поела сокове от кръвта на убитите антифашисти. Встрани посивяла дървена беседка. Отвън стената — дълбок канал, който опасвал концлагера и бил пълнен с вода. Преди да се влезе в кинозалата, погледите спират върху снимките на унищожено съветско семейство — мъж, жена и 7 деца от 2 до 14-годишна възраст. Понататък е царството на единочките. Само в едно хале преброяваме 390 единочки. Като него има още 3, не — 4, не — 12!

Бившият концлагер „Терезин", строен някога като крепост от Мария Тереза, е събирал 33 000 души. Пълна представа за всекидневието на затворниците може да се получи едва в залата за вещи. Тук се съхраняват творби от ...човешка кожа, зъби, кости, рисунки на деца, плакати от световно известни художници, тетрадка с руски надпис и текст от руска пиеса. Силно въздействуват плакатите „Вик за мир" от Петер Вествал (рис. 1974 г.) и „Чили" от Валтер Бомака (рис. 1974 г.).

Сред тишината на „Терезин" прокънтя призивът на Юлиус Фучик „Хора, бдете!".

И цялото това чудовище на смъртта отстои на 61 км от Прага.

Прекосяваме границата на ГДР напълно изтощени, но не от пътя, а от почувствуваното в лагера „Терезин". В Дрезден се запознахме с характерни паметници на немската култура, с невъобразимото богатство на Дрезденската галерия, спасена от взривяване след офензивата на Червената армия и възстановена пак с помощта на съветски части. Оглеждаме мраморната плоча, върху която е записано: „Музей проверен. Мини — нет. Проверял Ханутин". Близо до река Елба, там където са се срещнали съюзническите войски, където някога Наполеон дал последно сражение на руските войски, преди да капитулира, привличат погледите ни жалки останки от варварските бомбардировки на американската авиация.

Пътуваме към лагера на смъртта Бухенвалд. Полъхът на свеж планински въздух нашепва, че отиваш в курортна местност. Де да беше това за хилядите концлагеристи, които преди повече от 30 години са били откарвани тук?

Пред нас е Бухенвалд! Околоврътст бухлата жълтозелена гора. А сред нея бившият завод на смъртта, днес превърнат в Национален паметник на ГДР. Вървим по така наречената „дяволска пътека". Първото изпитание, на което били подлагани пристиганите концлагеристи, било, като ги застъпяли да бягат панически. Веднага след това в специална стая отвеждали за унищожаване политическите затворници. Прекрачваме прага със стиснати зъби. Вляво — карцерът. Пред нас — „апелплац", зад него „барачното поле", в което са били натъпкани 40 000 души. В една от дървените бараки под № 8 са били държани деца от различни националности.

Digitized by Google

Каква ирония на човешката история! Само на няколко километра от Ваймар, приютил на времето най-будните и светли умове на Германия, хитлеристите увековечиха своя позор и проклятие.

За хитлеристите Бухенвалд изглеждал по-модерен от другите лагери на смъртта. Тук са били въвеждани най-нови методи и технологии за изтощаване и унищожаване на затворниците. Лекари есесовци провеждали чудовищни експерименти, като върху измършавелите тела на лагерниците от 32 националности изпробвали действието на ваксини и отрови, производство на концерна ИГ — ФарбенинДустри. В барака № 46 пък обгаряли телата с фосфор. „Барачното поле" извергите просто третирали като дъсчени складове за човешка маса, „почистване" системно с инжекции, скалпели или изстрел в тила. Вдясно на стотина метра е пушел коминът на крематориума. С мощност 6 пещи за горене на човешки тела (по-скоро човешки кости, скрепени все още от жива тъкан и кожа). До него — специална стая с устройство за разстрел в тила на жертвата, повикана на „медицински преглед". В двора на крематориума е и лобното място на вожда на немската работническа класа Ернст Телман, убит на 18. VIII. 1944 г. Наблизо до крематориума се намира тежък железен валяк, дървото за обесване на затворници с краката нагоре, тук е и „пеещата количка", която била пълнена с камъни и теглена от поредните жертви, които били принуждавани да бягат с нея и да пеят, докато издъхнат. Недалеч в другия край на лагера била разположена конюшнята — лобно място на 8483 съветски военнопленници, убити по най-жесток начин от есесовци. До нея е каменоломната, същинска човекобойна кариера, в която намирали смъртта си хиляди „при опит за бягство" или от тежкия непосилен труд.

Ужас!

Долавяш сякаш победните изстрели на 850 въоръжени затворници, които, ръководени от интернационален комитет, на 11. IV. 1945 г. в 15,15 часа развяват знамето на свободата и спасяват от унищожение 21 000 души. Оттогава часовникът над комендатурата на лагера е спрял да отмерва времето.

Скланяме глава пред паметта на 56 545-те убити тук антифашисти. Обхождаме чудесния мемориален комплекс, издигнат с доброволния труд на населението на ГДР, проспекта на нациите с трите братски могили, проспекта на свободата, монументалния паметник с 11-те фигури, които изобразяват непобедимия дух на концлагеристите. Слушаме тревожната камбана на Бухенвалд, в основите на която е положена земя от всички фашистки концлагери в Европа. Спираме се да прочетем: „Унищожаването на нацизма и неговите корени е нашият лозунг. Строителството на нов мирен и свободен живот — нашата цел".

Берлин ни предлага безброй нови неща. В центъра на града има много забележителности — исторически и днешни, но първо се отправяме към парка „Трептов" с величествения паметник на съветския воин, дело на съветския ваятел Евгений Вучетич. Вълненията, душевната драма на героите от Сталинградската битка тук са отстъпили място на спокойствието и вътрешното удовлетворение от победата на обикновения съветски войник, който е разсякъл с меча си пречупения кръст и вдигнал от развалините на фашистката бърлога едно невинно дете, за да го спаси за бъдещата държава на германските работници и селяни. Коленичили далеч пред паметника бронзови фигури, които символизират дълбок воински поклон пред безпримерния героизъм на Червената армия, безсмъртните слова изписани със златни букви върху 8-те пана на огромния мемориален комплекс, могилата с погребаните тук хиляди загинали за свободата на германския народ червеноармейци, несекващите върволици от германски пионери и комсомолци, които отрупват с цветя и венци паметника — всичко това смайва с невероятна сила и у нас блика чувство на гордост от огромния принос на родината на Ленин за съществуването и развитието на днешния прогресивен свят, на световния революционен процес. Един истински епос от камък и бронз, един шедьовър в световната класика! Достойна възхвала на великия подвиг на Съветския народ.

Столицата на социалистическа Полша, този феникс, възкръснал от пепелищата на войната, ни предлага на всяка улица и ъгъл интересни факти от героичното минало на полския народ. Намираме се на улица „Нови свят", която е напълно обновена. Останал е само разказът, от който научаваме, че по време на Варшавското въстание на нея всеки ден са били разстрелвани по 2000—3000 души. Площадът на Победата е гордостта на варшавяни. За да го възстановят, те са ровили из развалините късче по късче от характерните орнаменти на Националния театър, паметниците на Косцюшко, Богословски и на Незнайния воин.

Обхождаме Варшавското гето. Върху костите на убити над 800 000 поляци и 50 000 съветски воини днес са построени десетки жилищни блокове, детски градини, спортни площадки. През Втората световна война Варшава е дала много повече жертви от убитите в Англия и САЩ, взети заедно.

Заставаме пред паметника на великия Фредерик Шопен. Тук в самия парк се провеждат традиционните музикални конкурси с участието на пианисти от цял свят. В сърцата на хилядите притихнали слушатели звучат акордите на безсмъртната музика, поела в себе си будния дух и стремленията на полския народ.

В старинния квартал до самата Висла спираме на малко площадче. В малка прозрачна сфера пъстреят натъпкани банкноти от много страни по света, блестят множество монети — капчици от всесилната човешка солидарност. „За реставри-

Digitized by Google

ране и благоустрояване на архитектурния резерват" — пояснява малката табелка. Забързани хора пускаха своята лепта и продължават пътя си. Ние също се присъединихме към благородната акция за възстановяването на Варшавската история.

Заставаме пред Двореца на културата и науката. Най-високата сграда на полската столица, построена от Съветския съюз и подарена на полските братя в знак на вечна дружба.

Разделяме се с прекрасна Варшава. Пременена, оживена в своя неотклонен път към социализма.

Почти цяла нощ автобусът ни люшка от град на град, от село на село, докато чуем скъпата и жадуваната за всеки българин руска реч.

Съветската граница. Пак път и сто ни в Лвов.

Отворил гостоприемно врати и прозорци, посрещна ни като родни синове. Шестстотин и петдесет хилядният град ни смайва със своето индустриално могъщество, безкрайните жилищни комплекси, висши учебни заведения. Чисто университетски град, създал условия за спокойна творческа изява на 70 000 студенти. Блестят старинни кули и кубета, стоманени покриви и спортни зали. Градът разгъва пред погледите ни 700-годишната си история. От „Високия замък" най-добре се вижда Лвовският университет „Иван Франко", основан преди 300 години, заводите „ЛАЗ", от конвейерите на които всеки ден излизат по 40 автобуса, големият парк с детската железница, оригиналният паметник на Съветската армия. Спираме пред паметника на прославения партизанин Н. И. Кузнецов — герой на Съветския съюз, и пред паметника на Руската воинска слава, където са погребани 26 герои на Съветския съюз. Дълбок поклон пред паметта на героите и отново сме пред свещено място — паметника на танкиста Александър Марченко, който пръв забил Червеното знаме върху сградата на кметството в Лвов и загинал от вражески куршум. През Отечествената война градът дава един милион убити, от които 120 000 в известното Лвовско гето, за да бъде Лвов такъв, какъвто го заварихме днес — целият устремен и възвишен, слънчев и забързан към десетата петилетка, индустриално мощен, празничен и обикновен. Същинска светеща перла в западните окраини на Съветската държава.

Посетихме открития през 1974 г. великолепен музей на Прикарпатския военен окръг — носител на орден „Червено знаме", който разказва за епичните боеве и славни подвизи на Съветската армия през време на Отечествената война.

С много любов и вкус в шест зали, които заемат площ от 2500 кв. м, са подредени над 3 хиляди експонати. Тук се пазят важни документи, които разкриват ролята на В. И. Ленин като създател на Съветската държава и нейните въоръжени сили, а също и други исторически материали, от които се вижда ролята на КПСС в организацията и защитата на Съветската страна. Изложени са оръжие и бойна техника, които са използвани през Отечествената война, бойни знамена, бюстове на герои на Съветския съюз, скулптури, произведения на живописта, ордени и медали, бойни реликви, лични вещи на военачалници.

С диаграми, снимки, фотуси и архивни документални филми се вижда бойният път на частите от Прикарпатския боен окръг. В специална зала е показан животът и съвместната дейност на армиите от Варшавския договор.

Музеят играе огромна роля за пропагандирането на революционните, бойните и трудовите традиции на КПСС и съветската държава, възпитава военнослужещите, младежта, работническата класа и всички трудещи се в дух на пламенен патриотизъм, интернационализъм и дружба между народите на Съветския съюз и социалистическата общност. Тук всекидневно се организират различни мероприятия. Връчват се партийни и комсомолски книжки, провеждат се срещи с ветерани и герои на Съветския съюз и социалистическия труд.

И отново на път. Към побратимения Тернопол!

Къде най-напред да отидем? Да се любуваме на обширното езеро с разкошния фонтан или в киноалата, където да станем свидетели на освобождението на Тернопол от фашистко иго. Тук филмовата лента е запечатала това, което думите са неспособни да изразят. Излязъл от пепелищата, в което са го превърнали хитлеристките нашественици, сега той изглежда като нов, модерен, съвременен социалистически град.

Ние сме пред паметника на Съветските воини. Разнася се нежна класическа музика, в мрака проблясва пламъкът на вечния огън. Полагаме венци и свежи цветя пред тия, които в братска прегръдка лежат в подножието на величествения гранитен паметник пантеон.

Автобусът лъкатуши из румънските Карпати. След тях — безкрайна равнина. Прекосяваме Дунав и отново на родна земя. Завърши едно прекрасно пътуване по пътеки, които нашепват за мрачно минало, напомнят за героични подвизи, говорят за мирния градивен живот в страните, които уверено крачат по пътя на социализма и комунизма.

Петър КЪНЕВ
председател на окръжния комитет на БПФК и секретар на ГК на БКП — Сливен

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА В НЕРАЗРИВНО ЕДИНСТВО СЪС СТОПАНСКАТА И ОРГАНИЗАТОРСКАТА ДЕЙНОСТ

Сборник

Настоящата книга е трета от библиотеката „ОПИТЪТ НА КПСС". В нея са подбрани статии от двутомното издание на Политиздат — Москва за опита на КПСС в идеологическата работа и студии от поредицата „Идеологическа работа: опит и проблеми". В първия раздел на сборника са разгледани проблемите, засягащи планирането на социалното развитие на колектива, социалното планиране на село, агитационно-пропагандното осигуряване на социалистическата дисциплина, организацията на икономическото образование на трудещите се, организирането на пропагандата на челния опит. Във втория раздел са разработени актуални проблеми за повишаването на ефективността на идеологическата работа, за класовия подход към явленията в обществения живот, за марксистко-ленинското обучение и възпитание на работниците от промишлеността и строителството, за политическата информация в завода. Третият раздел е посветен на усъвършенстването на организацията и методите на ръководство на идеологическата работа.

НАУКАТА КАТО ЛОГИЧЕСКА И ОБЩЕСТВЕНА СИСТЕМА

Познавателни и приложни функции на съвременната наука

Иван Йорданов

На фона на съвременните факти и постижения на науката, на новата роля на научноизследователската дейност в книгата се разглеждат обстойно научното знание и познание, мисловното приложение на науката и техните обществени еквиваленти — изследователската продукция, научноизследователската и научноприложната дейност. Авторът специално се спира на обществените черти на научната и развойната дейност, на въпроса за системата наука—практика, нейните елементи, на организационните форми на съединяването на науката с производството и обществената практика, на управлението на процеса изследване — производство.

ПСИХОЛОГИЯТА В ТВОЯ ЖИВОТ

Генчо Пирьов

Авторът разглежда проблемите за ролята на психологията в живота на човека на нашето общество. След като накратко осветлява някои основни въпроси от развитието на съвременната психологическа наука, главната част на авторовото изложение е посветена на проблемите за човека като дейно и развиващо се същество, човека като личност и неговото взаимоотношение със социалната, природната и материалната среда. Изясняват се въпросите за ролята на психологическите знания за разбирането и правилното организиране на основните дейности на човека, а също така и някои от проблемите за формирането на личността, за взаимоотношенията между хората и за уравновесяването между човека и средата.

ФИЛИПИКИ И ПРИСТРАСТИЯ

Серафим Северняк

„Филипики и пристрастия" на Серафим Северняк е от поредицата на Партиздат под название „Време и хора", в която ще се публикуват книги за нашето време и хора с техните вдъхновени дела и помисли, стълкновения и конфликти, с борбата за утвърждаване нравствените норми на социалистическото ни общество. В настоящата книга на Серафим Северняк се разглеждат такива морално-етични проблеми като **еснафството и завистта, безделието и полуинтелигентщината, ходатайството и дармоядството.** Революцията и нейните исторически и съвременни измерения, свободата и отговорността пред нея, националното самочувствие, радостта, удовлетворението от творческия труд в полза на обществото и др. са трайните пристрастия на автора.

ТАМ БУРЯ КЪРШИ КЛОНОВЕ

Пътят на Ботевата чета

Второ, основно преработено издание

Димитър Осинин

Сред ревностните радетели за изучаване делото на Ботев и трагичния път на неговата чета е известният наш фолклорист, очеркист и писател Димитър Осинин. Повече от 50 години с рядък патриотизъм той изследва архивни материали, разпитва, търси, за да остави на поколенията достоверен разказ за всяка стъпка на Ботевата чета, за всяка нейна проява. Плод на този многолетен труд е настоящата книга, която, преработена и допълнена, излиза във второ издание.

Digitized by Google

ПОЛИТИКА, ПОТВЪРДЕНА ОТ ЖИВОТА

Двадесет години от Априлския пленум на ЦК на БКП

СБОРНИК

Настоящият сборник от научни студии и статии, посветен на 20-годишнината от историческия Априлски пленум, е подготвен от Института по история на БКП при ЦК на БКП с участието на изтъкнати български философи, икономисти, социолози, историци, изкуствоведи и други. На основата на решенията на партийните конгреси и пленумите на Централния комитет авторите на студиите осветляват основните страни на априлската линия, нейната роля и практически последици в икономиката, социалните отношения и духовния живот. По своето съдържание студиите могат да бъдат условно обособени в три групи.

Първата група студии имат общополитически характер и разкриват генезиса, мястото и ролята на априлската линия в историята на Партията и народа, неотклонното издигане ръководната роля на БКП като обективна закономерност и научното равнище на нейната дейност. В тях се разглеждат също така процесът на развитие, системата на социалното управление, разгръщането на социалистическата демокрация и засилване участието на трудещите се в управлението, усъвършенстването структурата на държавните органи и издигане ролята на обществените организации. Разработен е и въпросът за значението на априлската линия в укрепване на социално-политическото и идейно единство на нашето общество и ролята и мястото на БЗНС и на комунистическо-земеделското сътрудничество в този процес.

Във втората група студии се разглеждат социално-икономическите проблеми на нашето развитие след Априлския пленум. Показано е значението на априлската линия за провеждането на икономическата политика в съответствие с изискванията на обективните закони, за ускореното стопанско развитие на страната, за дълбоките структурни изменения в националния икономически комплекс и научно-техническия прогрес.

Авторите на третата група студии разработват проблемите на идеологията, науката и културата. Те осветляват ролята на априлската линия за създаване на нова творческа атмосфера на идеологическия и културния фронт, големите успехи на нашата страна в областта на образованието, науката, изкуството и културата. Аргументирано те обосновават една от най-важните и решаващи предпоставки за подобряване на идеологическата дейност и развитието на марксистко-ленинската теоретическа мисъл, за подема на литературата, изкуството и културата — партийното ръководство на идеологическия и научния фронт, на литературно-художествения процес, грижите и вниманието, с които нашата Партия, нейният Централен комитет и лично другарят Тодор Живков обкръжават дейците на науката, изкуството и културата.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

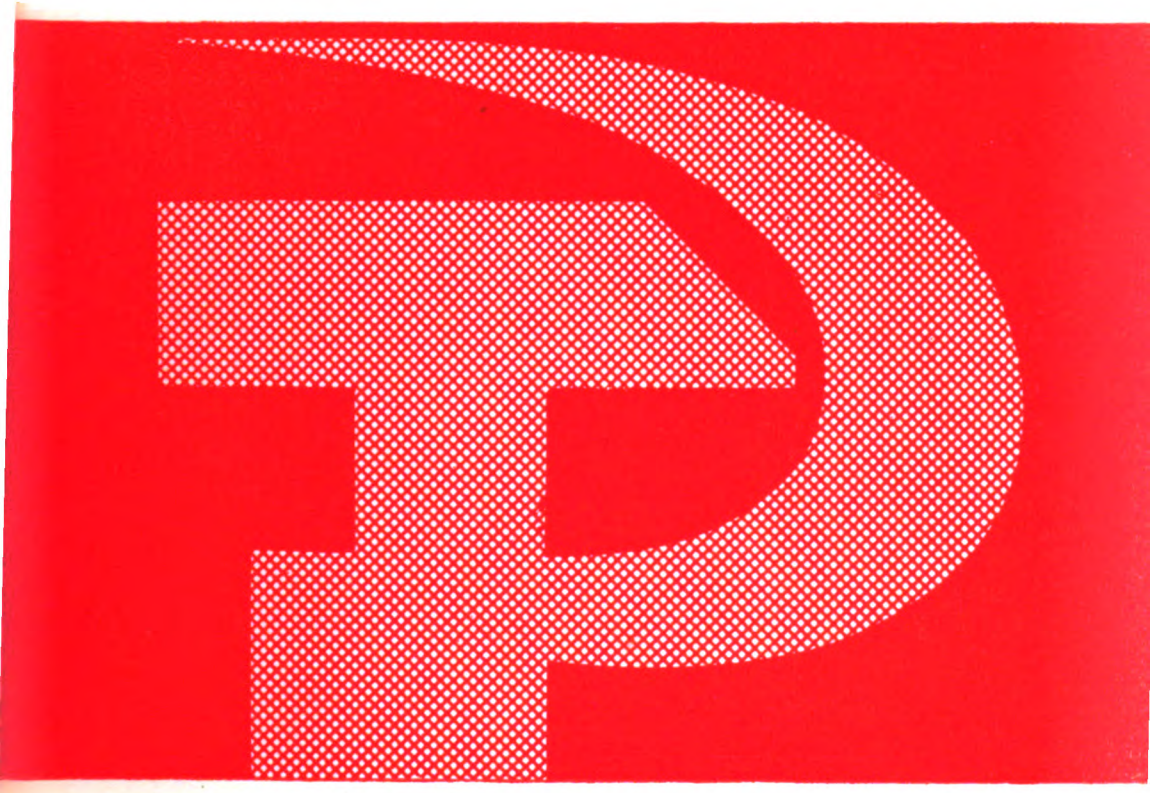

LIBRARY
JUL 27 1976
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

АРТИЕН ЖИВОТ

Partien zhivot

СОФИЯ, ЮНИ 1976 ГОДИНА 8

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 8
1976
ЮНИ
★
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

КОНГРЕСНИТЕ РЕШЕНИЯ — МАТЕРИАЛНА СИЛА И ЖИВИ ДЕЛА

С. Караджов — Контролно-ревизионните комисии след конгреса . 3

Индивидуалната работа с комунистите

П. Русев — Основен въпрос на партийната дейност 10
Л. Канева, И. Станков — В атмосфера на взаимна отговорност . 16
С. Данчев — Да се осъзнава дългът! 22
Д. Станоев — Самоотчети и формализъм 25
Д. Кралев — Осъдително търпение 27

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

П. Радев — Индивидуалният подход в опита на КПСС . . . 29

• • •

• — Научен принос в разработването на партийно-организационните проблеми 36

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

М. Величкова — Развитие на първичните партийни организации след Априлския пленум 43

Курс за партийните бюра

• — Партийните групи 49

История на партийното строителство

С. Димитрова — Борбата на Димитър Благоев против „левия" опортюнизъм 58

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

П. Сулев — Усъвършенстуване стила на работа 62
К. Димов — Градският комитет в следконгресните дни . . . 68

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Н. Атанасова — Един поглед към театър „София" 72

Секретари разказват
за проверката на изпълнението

Б. Динев — Най-ефикасната форма — връзката с хората . . . 76
К. Паисиев — Ролята на предварителната подготовка . . . 78
Б. Стойчев — Отчет за хода на изпълнението 79

СТАНОВИЩА И МНЕНИЯ

П. Стамов — Деловитост за чужда сметка 80

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

А. Трнай — Наричат я: Ла Абуела 82

ЗА ВАС, ПРОПАГАНДИСТИ!

А. Станчин — Стратегически проблеми на икономическото развитие 85

ПРЕПИСКА С ЧИТАТЕЛИТЕ

И. Стоянова, Д. Димчев — Изгонената 90

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Д. Кръстев — Компетентно, умело 93
Б. Ангелов — В един ден... 95

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков (отговорен секретар), Л. Пирончев, П. Радев (отговорен секретар), М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор. 2467. Тираж 50500 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 26. V. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННИТЕ КОМИСИИ СЛЕД КОНГРЕСА

СТОЯН КАРАДЖОВ
председател на ЦКРК на БКП

Всенародната политическа и трудова активност, обхванала цялата страна при подготовката на Единадесетия конгрес на Партията, прерасна в могъщ творчески устрем на комунисти, комсомолци, сдружени земеделци и безпартийни за изпълнение на конгресните решения. Силното въздействие на Отчета на ЦК на БКП, изнесен от др. Тодор Живков пред XI конгрес, се определя от неговото значение като крупно събитие в историята на социалистическа България. С право той може да се характеризира като **конгрес на оптимистична равносметка и решително настъпление.**

Равносметката е двойна.

От една страна, тя отчита достигнатите върхове под животворното влияние на априлската линия на Българската комунистическа партия. От друга — вдъхновяващите постижения през шестата петилетка в изпълнението на Програмата на Партията за изграждането на развито социалистическо общество.

Резултатът е един — **последователно и неотклонно претворяване в живота на марксистко-ленинското учение и всестранен възход на нашата родина под ръководството на Българската комунистическа партия.**

I

Реален израз на боеспособността на партийните организации и ефективността от тяхната дейност са резултатите от изпълнение на стоящите пред тях задачи и решения. Единадесетият конгрес дебело подчертава: **„Главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната дейност сега е борбата за изпълнението на решенията...** Ние непрекъснато трябва да издигаме не само умението си да се вземат правилни решения, но и умението си да се проверява и изисква, да се довежда докрай подетата работа. **В това отношение следва да се осигури по-тясно взаимодействие на партийните органи, включително и контролно-ревизионните комисии на Партията, с органите на Комитета за държавен и народен контрол.“**

Digitized by Google

Тази високоотговорна задача е показател за авторитета и голямото доверие на Партията към контролно-ревизионните органи. Доверие, което те несъмнено ще оправдаят, когато тази конгресна повеля пронизва цялата им дейност, свързана със задачите, записани в Устава на Партията.

Тяхно първостепенно задължение е преди всичко да съдействуват за разкриване и изкореняване на отрицателните явления, които затрудняват и спъват изпълнението на решенията и намаляват ефекта в партийно-организационната работа.

Във връзка с това с нова, много по-голяма сила изпъква задължението на контролно-ревизионните органи в бъдеще още по-задълбочено и внимателно да анализират наличната информация, да вникват в живота на първичните партийни организации, да разкриват степента на влиянието на различните видове отрицателни явления и уставни нарушения, да съдействуват за още по-целенасочена и резултатна борба против тях.

Какво показва анализът на досегашните данни?

Относителният дял на наказаните и отпадналите от редовете на Партията с всяка година намалява. Това е убедително доказателство за високата дисциплина в партийните редове, здраво сплотени около Централния комитет.

Но независимо от малкия процент на уставните нарушения бдителността на контролно-ревизионните комисии не е отслабнала и няма да отслабва. Бацилът на негативните прояви, колкото и нищожен да е той, винаги е стоял и следва да стои непрекъснато под обектива на контролно-ревизионните комисии, за да се гарантира още по-пълно оздравяване и укрепване на комунистическите редици.

Единадесетият конгрес изисква да се изостри много повече непримиримостта към отрицателните прояви: „Многостранното развитие на личността — заяви др. Тодор Живков в Отчетния доклад — е органически свързано с необходимостта да се разгръща по-нагатък борбата срещу отрицателните явления в нашия живот“.

Тази задача налага с най-голямо внимание да се следи и използва получаваната информация за **характера на уставните нарушения.**

Отраден факт е, че през последните години не е имало случаи контролно-ревизионните органи на Партията да налагат наказания за нарушения от идейно-политически характер. С този факт нашата Партия заслужено се гордее. Той свидетелствува за завидната теоретическа закалка и политическа зрелост на Българската комунистическа партия, за високото идейно-теоретическо и научно равнище на нейната дейност, за нейния последователен пролетарски интернационализъм, за пословичната ѝ принципност и непримиримост към всякакви прояви на опортюнизъм, на национализъм, на „ляв“ и десен ревизионизъм, на антисъветизъм и маоизъм. През цялата своя героична история Българската комунистическа партия е стояла и стои непоколебимо под победното знаме на творческия марксизъм-ленинизъм, развято гордо, запазено чисто и неопетнено от великите синове на Партията и народа Димитър Благоев, Георги Димитров и достойния продължител на тяхното дело др. Тодор Живков.

От друг характер са уставните нарушения и грешки. Те са свързани със слабости в практическата дейност на отделни партийни членове. Сред тях по-голям относителен дял имат **нарушенията на партийната дисциплина** и ленинските норми на вътрешнопартиен живот. Те се изразяват главно в безпричинни отсъствия от партийни събрания, нередовно плащане на членски внос, неизпълнение на партийни поръчения.

Въпросът за партийната дисциплина е поставян неведнъж с го-

Digitized by Google

ляма острота от Централния комитет на Партията. Единадесетият конгрес отчете, че продължава „нарушението на трудовата, планова-та, договорната и финансовата дисциплина, а към нарушителите се проявява снизхождение и либерализъм". Може ли обаче първичната партийна организация да се бори без снизхождение срещу нарушите-лите на дисциплината, ако не е сложила ред в своя собствен дом; ако отделни комунисти, вместо да служат за пример, за подражание, са-ми нарушават нормите на вътрешнопартиен живот.

Този извод произтича и от голямото значение, което Единадесе-тият конгрес отдава на дисциплината като политически въпрос. Кон-гресът определи, че дисциплината е израз на степента, до която е достигнало изграждането на социалистическата личност, равнището на нейната съзнателност и отговорност пред себе си и обществото и в крайна сметка — нейното отношение към социалистическия строй. Ако това е така за всеки социалистически труженик, с колко по-голя-ма сила то важи за комуниста като политически вожд на масите и пример за подражание!

Анализът на наличната информация също така показва, че броят на наказаните комунисти за нарушение на трудовата и технологиче-ската дисциплина не е за подценяване. През периода между Десетия и Единадесетия конгрес относителният дял на наказаните по тези мо-тиви бележи известна устойчивост...

Борбата за възпитанието на комунистите в желязна съзнателна дисциплина е изключително актуална задача. Колко трудна и слож-на за решаване е тя нагледно показа и конкретното социологическо изследване на причините за нарушение на трудовата и технологиче-ската дисциплина от наказаните по тези мотиви комунисти, направено от ЦКРК през 1974 година.

При това изследване още един път пролича комплексният харак-тер на факторите, които имат пряко отношение към отрицателните последици в поведението на някои партийни членове.

Установено беше, че част от наказаните са били под влиянието на редица обективни фактори — остаряла техника и технология, не-редовно материално-техническо снабдяване, нарушен производствен ритъм и престои в производството, недостатъчна квалификация, труд-ности в транспорта, услугите и други.

Значително е влиянието и на социалната микросреда: обстановка на недружески отношения; нездраво обкръжение извън предприятие-то и неразумно използване на свободното време и пр.

Най-характерно и силно обаче в тази група наказания е влияние-то на фактори от субективен характер — недостатъчна идейно-тео-ретическа подготовка, неосъзнат трудов дълг и единство между лич-ните, колективните и обществените интереси и други.

И обективните, и субективните причини в края на краищата се коренят в редица недостатъци в дейността на съответните първични партийни организации, на административни и стопански, профсъюзни и комсомолски ръководства: формално провеждани събрания във връзка с трудовата и технологическата дисциплина; недостатъчно из-ползване възможностите на партийните групи за трудово възпитание, недостатъчна идейно-възпитателна работа; несъчетаване на партийно-то наказание с административни мерки.

Така например партийните органи и организации са предлагали на ръководителите на предприятия и учреждения да вземат служеб-но отношение към наказани комунисти. Обаче административни и сто-пански ръководства не са реагирали. Естествено е, че при това поло-жение не се получава необходимата съгласуваност между партийните

Digitized by Google

й стопанските ръководства, омаловажава се ролята на първичните партийни организации.

Друга част от наказанията са за **нарушение на социалистическата законност.** Размерът на тези нарушения е малък и не предизвиква тревога. Въпреки това обаче **не бива да се подценява** отрицателното им влияние в обществото.

Особено внимание тук заслужават нарушенията против социалистическата собственост и социалистическото стопанство, извършени от отделни комунисти, заемащи предимно материално-отговорни длъжности.

В Отчета на Централния комитет пред XI конгрес специално се подчертава: **„Социалистическата собственост е основа на основите на социалистическия строй“.** Конгресът задължи Партията да не се примирява и в най-малка степен с каквито и да са прояви на разхищение на социалистическата собственост, на посегателството върху нея. Това е боен призив и към контролно-ревизионните органи. Заслужава да се изучи и приложи опитът на някои окръжни контролно-ревизионни комисии, като градската в София, окръжните в Сливен, Стара Загора, Бургас, Велико Търново и други, които направиха задълбочени изследвания за закононарушенията, извършени от комунисти, излязоха с предложения пред окръжните комитети на Партията и те взеха съответни мерки.

Несъмнена заслуга на контролно-ревизионните комисии е, че по тяхна инициатива са наложени партийни наказания на отделни хора заради неискреност и **чужд класово-политически произход, кариеризъм и други.**

Главните причини за приемане на нездрави елементи в Партията носят субективен характер. Най-важната сред тях е **недостатъчната класово-политическа бдителност, принизеното чувство за отговорност** на отделни партийни комитети, бюра и дейци, които повърхностно изучават произхода и личните качества на кандидатите.

От направените изследвания (по чистотата на партийните редове, по причините за нарушаване на трудовата и технологическата дисциплина и други) за партийните комитети, първичните партийни организации и контролно-ревизионните комисии произтича един основен извод: ключов въпрос в борбата срещу нарушенията на **Програмата и Устава на Партията е задълбоченото и комплексното изучаване не само на фактите, но и на причините за извършените нарушения.**

II

По-задълбочено разглеждане жалбите и възраженията срещу решенията на местните партийни органи за изключване от Партията и за други партийни наказания — това е друга важна задача, която стои пред нас.

Отличително за работата както на Централната, така и на окръжните контролно-ревизионни комисии по делата на наказани комунисти е утвърждаването на **колективния метод.**

Колективният метод позволява по-обективно, по-задълбочено и по-вярно да се преценяват както недостатъците, така и положителните страни на наказания партиен член и обстановката, при която той работи. Това води до **разширяване броя на източниците за информация.** Централната контролно-ревизионна комисия например вече не се задоволява с мотивите и доказателствата, набрани от окръжните контролно-ревизионни комисии. Освен тях се събират данни и от други източници за информация, като различни институти, включително и органите за държавен и народен контрол. Най-масов източник обаче са сведенията от отделни лица, които добре познават **наказания.**

Digitized by Google

Всичко това спомага да се сведе до минимум субективизмът при вземане на решение.

Опитът обаче показва, че е необходимо **да се обръща най-сериозно внимание на задълбоченото класово-политически анализ** на информацията, независимо от нейния източник; да се изяснят по-комплексно фактите и причините за тях в цялата им пълнота и до най-малките детайли.

В този смисъл ненарушим закон за контролно-ревизионните комисии са указанията на В. И. Ленин, че е необходимо да се вземат не отделни факти, а цялата съвкупност на отнасящите се до разглеждания въпрос факти, без нито едно изключение, защото иначе неизбежно ще възникне недоразумение, че фактите са избрани или подбрани произволно, че вместо обективната връзка, взаимната зависимост на историческите явления и тяхната цялост се поднася „субективна измислица".

На контролно-ревизионните комисии Партията е гласувала доверието да участвуват в решаването на въпроса за съдбата на комуниста, а тук няма и не може да има дребни неща, формален подход към проверката, прибързани оценки и изводи. Нашата практика неопровержимо свидетелствува, че не предизвиква никакво съмнение, не дава повод за възражение онова решение, в което се изнасят точно установени факти, обосновани аргументи, напълно доказващи или опровергаващи предявените обвинения.

Спазването на това изискване и в бъдеще най-решително ще спомага да се премахне опасността от субективни изводи, оценки и неправилни решения, каквито случаи за съжаление още се срещат в партийната практика.

При приложението на колективния метод в работата по делата обаче се допускат и известни слабости.

Не винаги предварително добре се формулират въпросите, които ще бъдат проучвани, като се има предвид подготовката и възможностите на всеки другар. **Действителна колективност може да се осъществява само върху базата на ясно разграничаване на задълженията, въз основа на предварително изработен план.**

Такова по-съвършено прилагане на колективността е особено наложително при случаите, когато контролно-ревизионните комисии упражняват правото да привличат към отговорност комунисти, нарушили Програмата и Устава на Партията, партийната и държавната дисциплина и партийния морал, тъй както повелява чл. 31 и 41, буква „а" от Устава.

По този начин те много по-ефикасно ще изпълняват задължението си да съдействуват за издигане боеспособността на партийните редове до равнището на задачите, поставени от Единадесетия партиен конгрес.

Добър пример в това отношение дава Централната контролно-ревизионна комисия на Партията. По-важно за възпитанието на комунистите и за осъществяването на партийните решения е, **че по своя инициатива Централната контролно-ревизионна комисия е привличала към отговорност при нарушения, отнасящи се до основни за Партията и държавата въпроси; съдействувала е за политическото оздравяване на институти, държавни и стопански органи и кадри от национално значение.** Значителен опит натрупа Софийската градска контролно-ревизионна комисия и комисиите в редица окръзи. Тази дейност занапред следва да се разширява и още повече да се подобрява.

Както подчертава Единадесетият конгрес, „кадрите са най-големият капитал на Партията, на народа, на страната", затова успоредно с привличане към отговорност изключително важна задача е да

Digitized by Google

се засили превантивността на контролната дейност — да се проучват сигналите за неблагополучия в работата и поведението на другарите, без да се чака слабостите да вземат такива размери, че да стане неизбежно наказанието; да се опазват от загниване и провал партийните кадри — този златен фонд на Партията.

За тази цел следва **да се създаде много по-пълна координация и единодействие на партийните органи и организации, на контролно-ревизионните комисии на Партията, на органите на държавния и народен контрол, на финансовия контрол, на ведомствения контрол, на ревизионните комисии в Димитровския комунистически младежки съюз и други.** Да заработят те като мощен комплекс за превантивен контрол и възпитание, способен още по-ефикасно да прегради пътя на негативните явления в Партията и обществото и да съдействува за изпълнението на решенията, тъй както изисква Единадесетият конгрес.

III

Правилно е сега да се разшири и подобри още повече взаимодействието на контролно-ревизионните комисии с останалите помощни органи на комитетите и още по-добре да се насочи съвместната им дейност в един фокус — към **издигане ролята на първичните партийни организации.**

„Първичните партийни организации — заяви на XXV конгрес на КПСС др. Л. И. Брежнев — са на предната линия на икономическото и културното строителство, те действуват непосредствено сред народа. С цялата си работа те активно помагат за съединяването на политиката на Партията с живото творчество на масите, за успешното решаване на стопанско-политическите и идейно-възпитателните задачи."

Цялата досегашна дейност на контролно-ревизионните комисии, тъй както тя е определена от Устава на Партията, в края на кранщата опира до първичната партийна организация, до нейния състав, до вътрешнопартийния живот и спазване на ленинските принципи и норми, до взаимоотношението между комунистите, до техния личен пример и влияние в колектива. Именно за това контролно-ревизионните комисии с дълбоко вътрешно убеждение приемат постановките и изводите на Великотърновското съвещание и особено в заключителното изказване на др. Тодор Живков, а също така и в Тезисите за развитието на Партията и обществените организации и на дело доказват, че с удвоена енергия ще съдействуват за изпълнение на поставените задачи.

Във връзка с това е натрупан немалък опит.

Както при системно извършвания анализ на постъпващата информация, така и при проучването на някои въпроси, а също и във връзка с възраженията на комунистите винаги е проявяван **стремеж да се вникне по-задълбочено в живота на първичните партийни организации** и да се влияе за подобряването му.

Голямо внимание са отделяли Централната и местните контролно-ревизионни комисии на все по-активното **участие в събранията на първичните партийни организации,** когато се довеждат до знание на комунистите решенията по делата на подалите жалби наказани партийни членове, особено при видоизменение решението на организацията.

Но **тези преки контакти с първичните партийни организации, като ефикасна форма за даване гласност на решенията на контролно-ревизионните комисии по делата, са недостатъчни и не отговарят на** засилващите се грижи **на Централния комитет за издигане ролята на първичната партийна организация.**

Digitized by Google

Внимание заслужават и усилията за подобряване работата на първичните партийни организации с наказаните комунисти. По тези въпроси бяха извършени проверки и проведени пленуми на някои окръжни контролно-ревизионни комисии. В резултат на взетите мерки все по-често към санкционираните се проявява другарско внимание и доверие, упражнява се по-близък контрол и помощ. Възлагат им се поръчения и по тяхното изпълнение обективно се оценява доколко са изживели проявените слабости. По-добре се спазва инструкцията на Централния комитет една година след наказанието да се прави оценка на партийно събрание и да се снема то, ако е изиграло възпитателната си роля.

Макар и да е осъществен напредък, работата с наказаните комунисти все още остава слабо звено в дейността както на първичните партийни организации, така и на контролно-ревизионните комисии. Не са редки случаите, когато наказанието не се съпътствува от други възпитателни мерки. Работата на партийните организации с наказаните партийни членове често е поставена на твърде тясна, ограничена основа.

Контролно-ревизионните комисии могат да съдействуват не малко за премахване на този недостатък. Правилно е при всеки конкретен случай на наказание да помагат на партийните бюра и организации да вземат мерки и за премахване на обективните и субективните причини, за да не се повтаря нарушението; да обръщат повече внимание за оздравяване обстановката в първичната партийна организация, трудовия колектив, обществената и семейната среда, където твърде често се коренят дълбоките причини за някои отрицателни прояви. Това на практика означава да се постави на по-здрава основа и **индивидуалният подход към отделния комунист,** като се създадат благоприятни обективни и субективни предпоставки за формиране на комунистически добродетели.

Не са малко задълженията на контролно-ревизионните комисии и за издигане ролята и авторитета на първичните партийни организации, като се предпазят някои местни партийни органи от **изместването на първичните партийни организации и изземване на техните права при налагане на партийни наказания.** В чл. 11 от Устава на Партията ясно е записано, че привличането към отговорност на член на комитет и на контролно-ревизионна комисия (от общинско до окръжно звено включително) се обсъжда и решава именно в първичната партийна организация, където той членува. Няма никакво основание да се изключват от това правило номенклатурните кадри на комитетите. **Не номенклатурата, а авторитетът на първичната партийна организация, поставянето под нейн контрол всички комунисти, равенство пред Устава — това са ръководните начала, които определят, че и тези случаи следва да се внасят за решаване в основния партиен колектив.**

* * *

Големи и отговорни са задачите на контролно-ревизионните комисии за изпълнение решенията на Единадесетия конгрес на Партията. Те далеч не се изчерпват с казаното дотук. Не малки задачи стоят пред тях и във връзка със замяната на партийните членски книжки и в издигане политическото равнище на ревизионната дейност, и в полето на методическата помощ към местните комисии.

Досегашният богат опит на политическите дейци от контролно-ревизионните комисии ще им помогне правилно да разберат своето място и да покажат пример на достойно изпълнен дълг за социалистическия разцвет на страната и щастието на народа.

Digitized by Google

„Силата на Партията е в съзнателната дисциплина на нейните членове, почиваща върху вътрешното убеждение. Ето защо е необходимо да се подобри значително индивидуалната работа с комунистите."

Тодор ЖИВКОВ

ОСНОВЕН ВЪПРОС НА ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

ПЕТКО РУСЕВ

И в заключителното си слово на Великотърновското съвещание, и на Единадесетия конгрес на Партията др. Тодор Живков го формулира ясно — непрестанно да се подобрява **индивидуалната работа с комунистите.** Разбира се, това не е нов проблем — той винаги е стоял на предни позиции в партийния живот. В тази насока Българската комунистическа партия има богати традиции — в нелегално време, през героичните дни на установяването на народната власт и днес в изграждането на развито социалистическо общество. Обяснението, че сега той отново се поставя с голяма сила, трябва да го търсим в нарастващата ръководна роля на Партията, като обективна закономерност на историческия процес. А тя, тази роля е невъзможна без съзнателността, сплотеността, активността и организираността на партийните членове. Заедно с това на днешния етап стоят за разрешаване сложни задачи пред комунистите като организатори и творци на социалистическия начин на живот. Не бива да се подценява и друг факт — в едно или друго отношение, тук или там все още има подценяване на този важен въпрос. Това са все причини, които сега го правят актуален, налагат да се вземат по-действени мерки за неговото разрешаване.

Ще се спрем само на няколко момента от тая богата тема.

I

Най-напред следва да се изясни какво обхваща и съдържа понятието индивидуална работа с комунистите. Преди всичко става дума за индивидуална работа с авангарда на народа, с ония, които са призвани да бъдат пример за развитието на личността и колектива, първообраз на тяхното бъдещо състояние. При тази характеристика индивидуалната работа с комунистите не бива да се приравнява с индивидуалната работа с хората, с безпартийните. Тя е на по-висока степен, с по-богато съдържание, с по-големи изисквания, което произ-

Digitized by Google

тича от природата на Партията като всепризнат ръководител и организатор на народа. От това основно положение произтичат някои важни изводи.

На преден план излиза комплексната оценка за културата, дейността, поведението и възпитанието на партийните членове. Казано най-кратко и най-ясно, комунистът като създател на социалистическия начин на живот по степента на идейната зрелост и комунистически добродетели да се оценява в процеса на производството, по неговото поведение в селата, квартала, града, в семейството, като радетел за другарство и взаимопомощ, като непримирим борец против отрицателните явления, като ръководител и приятел и пр. Следователно конгресните повели настояват все по-силно да се овладява и прилага комплексният подход, да се вниква в многостранната същност на понятието като идеологическа, политическа, възпитателна и пр. дейност. Иначе няма да има правилно разбиране за индивидуалната работа. Тя ще се разглежда и осъществява непълно, едностранчиво, ограничено. Не е достатъчно само да си добър производственик, но и носител на оная черти, които винаги са правили комуниста обаятелен — всичко да вършиш по осъзнат дълг, да си принципен, открит, искрен, честен. Да бъдеш признат вожд на масите, у когото между думите и делата няма разстояния.

...Посещавали сме много квартали. Душата на човека се пълни с радост и гордост, като гледа и слуша как жителите с уважение говорят за комунисти, които със своето поведение, обществена дейност са станали всепризнати авторитети. Народът ги търси, обича... Този авторитет е завоюван с дела...

...Случвало ни се е да проверяваме как се спазва в курортните селища постановлението с питейната вода да не се полива. Като че ли това постановление не се отнася и за някои ръководители. Един закон, различно изпълнение?! А народът знае всичко, гледа и справедливо критикува. Възможно е даденото лице да е добър управник, но това добро започва да бледнее, когато не се държи сметка за общественото мнение. Защо не се вземат строги и справедливи мерки? Например да се затваря за нарушителите водоснабдяването. Това също е индивидуален подход.

Може ли да се говори за индивидуална работа с комунистите, ако не се надникне и в тая сфера, ако те не се притеглят и на везните на общественото мнение, което в много отношения е съдник за престижа на партийните членове? Мнение, което заслужава системно да се изучава и зачита, да се има предвид при оценката на комунистите. **Следователно съдържанието на понятието обхваща целокупната дейност на партийния член във всичките й измерения.**

И още нещо. Когато се спомене тоя въпрос, някои смятат, нека се изразим свободно, че това се отнася само за обикновените членове на Партията. Вярно е, че по степен на подготовка и съзнателност между тях все още има разлика, която естествено налага и диференциран подход. Но тази истина още не означава, че има комунисти, които са освободени от партийната грижа. Тази теза противоречи на Устава, на партийните постановки и решения. **Индивидуалната работа се отнася до всички — няма значение какъв пост заемаш, какви заслуги имаш, какво самочувствие демонстрираш.** В Партията всички **са равни.** Даже индивидуалната грижа за ръководни кадри понякога **има по-голямо значение, защото те са ръководители, организатори и от техния пример, стил и възпитание зависи извънредно много изпълнението на задачите.**

Следователно, когато се говори на тая тема, признакът на какъв пост си издигнат няма никакво място, не бива да има никакво значение.

Digitized by Google

II

Друг важен въпрос е какво целим с индивидуалната работа. Като имаме предвид решенията на Единадесетия конгрес за социалистическия начин на живот, на Великотърновското съвещание и на Тезисите за развитието на Партията и обществените организации, все по-ясно и отчетливо следва да се откроява и всестранно изучава **постоянното въздействие върху отделния комунист, който със своето поведение и дейност внася партиен дух и комунистическа нравственост в колектива.** Или казано по-свободно — със своя стил на работа и живот да служи за пример на безпартийните. Именно от стила зависи как ще се подхожда към проблемите, как ще се разрешават те и контролира тяхното изпълнение. От стила зависи каква атмосфера, наситена с принципиалност, законност, справедливост, човещина, се установява; атмосфера, очистена от гнилоча на еснафщината, на подлизурките и гальовниците. Спомнете си думите на др. Тодор Живков по тоя въпрос пред Националната партийна конференция, пред Единадесетия конгрес! Те достатъчно добре ни изясняват **същината на** нещата.

Поставяйки този момент в центъра на индивидуалната **работа** (без да отричаме и другите), ще допринесем най-много да се издига ролята на субективния фактор в социалистическото строителство.

На семинар възразиха, че това са тревоги на партийния контрол. Правилно! Още тук трябва да признаем, че в някои отношения е трудно да се прокара тънка разлика между тези две категории. Защото и партийният контрол е грижа за комунистите, и индивидуалната работа също е грижа за тях. Когато контролираме, помагаме, когато индивидуално подхождаме към отделния човек, също помагаме.

Партийният контрол, упражняван от горе и от долу, **има свои** специфично съдържание и функции, но това не означава, че някои негови страни или черти не могат да се доближават или сливат в **една** или друга степен със страни и черти на други партийни принципи. Като единна система в живота на Партията те са взаимно обвързани, органически споени. Оттук не бива да ни тревожат фактите, че формите или средствата при тяхното приложение понякога си приличат.

Разбира се, не всяка индивидуална работа е партиен контрол. Например разговорът, другарската критика, помощ и пр. още не означават непременно партийна оценка, партийно становище, което е характерно за партийния контрол. Те могат да бъдат израз на грижа, на привързаност, на взаимопомощ и другарство, но то, както казахме, още не е партийно становище. То може да бъде **оценъчно отношение** на отделен комунист към други и т. н.

Следователно колкото да има близост между партийния контрол и индивидуалната работа с комуниста те са две относително самостоятелни понятия.

III

След Великотърновското съвещание проведохме много разговори, изслушахме много мнения. Някъде се прокрадва мисълта, че индивидуалната работа обхваща едва ли не само **междуличностните отношения** между партийните членове. Изключват се отношенията между партийния колектив и неговите съставни части. Подценява се формулировката, че партийната организация отговаря за комуниста и комунистът отговаря за партийната организация. Като имаме предвид тази съвършено правилна теза, на индивидуалната работа трябва да се погледне по-широко, по-цялостно.

Digitized by Google

• • •

Тук стои на първо място колективната оценка и грижа на партийния комитет, на бюрото, на организацията, на групата за поведението и дейността на комуниста. В това направление имаме положителен съветски и наш опит. Да вземем отчета и самоотчета пред партийните организации. Да вземем характеристиките, които се правят по един или друг повод и т. н. Това са все форми на индивидуална работа с партийните членове. Разликата е само една — тя се върши не от отделния човек, но от колектива. Този вид дейност има огромно възпитателно значение. Тя дава възможност на комуниста да знае мнението на ръководния орган за него и на тая база да се преустройва и усъвършенствува. По този начин успешно се направляват и регулират взаимоотношенията между партиен колектив и комуниста. Тук задачата е взаимоотношенията между партийна организация и партиен член да се превръщат в пример и първообраз на взаимоотношения между трудов колектив и личност.

Единадесетият конгрес подчерта, че са необходими мерки да се подобрява направляването на вътрешнопартийните процеси и главно в качествено отношение. Над тази цел заслужава по-сериозно да се помисли. По наше мнение при обсъждането на всеки въпрос следва да се отчита приносът преди всичко на комунистите, които отговарят за него, да се оценява поведението и дейността и на останалите партийни членове в неговата реализация. Тогава ще стигнем до оня връх, който изисква от нас да разсъждаваме дали полученият резултат е плод на съзнателността, организираността и активността на комунистите. Тогава на партийно събрание или на заседание на партийния комитет или бюро всеки комунист ще узнава и осъзнава своето място, своя дял, своята отговорност. Този момент сега изпъква с голяма сила в индивидуалната работа с комунистите — не от време на време да правим отчет и самоотчет (без да ги подценяваме или отричаме), а ритмично, системно партийният член да знае колективното мнение как той работи, как се държи в обществото, с какво допринася да се утвърждава социалистическият начин на живот.

• • •

Паралелно с това изискване не бива да се подценява и оная работа, която партийният секретар, членовете на бюрото или отделният комунист вършат със своите другари — срещи, разговори, конкретна и навременна помощ и пр. Този вид дейност е много важна.

Най-напред тя помага да се укрепват връзките на партийните комитети и бюра с комунистите, да се изучава тяхното мнение, да се знае какво мислят те, как са подготвени за осъществяването на задачите и пр. На тая основа вече по пътя на обратната връзка да се предотвратява настъпването на отрицателните последици. Този канал е непресъхващ извор за повишаване равнището на партийното ръководство, за развитието на колективността и демократизма.

Този стил е също така могъщо стимулиращо средство за издигане активността, самодейността, самоинициативата и единството сред партийните членове. Когато те чувствуват, че до себе си имат другар, приятел, който не ги е забравил, който им подава ръка, тяхното творчество става още по-плодоносно, още по-целенасочено. Особено ако това вършат изборните кадри, които са по-подготвени, по-авторитетни. Даже би трябвало да се подчертае, че именно тези кадри са длъжни да дават пример на индивидуална работа.

Колективните решения са задължителни. Но те трябва да станат дела. А по пътя към тях могат да се появят колебания и пр. Ето къ-

Digitized by Google

де срещата, разговорът помощта към ония, на които е възложена задачата, е решаваща. Само увереност да се вдъхне, подкрепа да се даде пак е достатъчно. Да не говорим за значението на компетентния съвет.

По пътя на решението е възможно да се срещнат трудности, а новото се натъква и на съпротива. Знаете ли какво означава в такъв миг да извикаш новатора и да го подкрепиш? Знаете ли какво означава да извикаш оня, който пречи, и да го поставиш на мястото? Още Националната партийна конференция постави тоя проблем и днес той трябва да получава пълно разрешение. Това изисква не само култура, но и риск, отговорност. Индивидуална работа с комунистите не може да съществува там, където ръководството, партийната организация не създават ред, там където новаторите, дисциплинираните и честните люде винаги да живеят с увереността, със спокойствието, че има кой да мисли за тях, има кой да дойде да ги види, да ги посъветва, да ги защищава.

И друг въпрос изниква — индивидуалната работа в извънработното време. Особено внимание заслужават малките групи, приятелските кръгове, които в свободните дни прекарват заедно. Наистина са необходими отдих, културни занимания и пр. Действително са пакостни грубото наставничество и схематизмът. Но същевременно за комуниста не е безразлично кой как се държи, каква обстановка се създава. Той не бива да бъде сектант, но също не му е позволено да се прави, че не вижда, когато има прояви, чужди на социалистическия начин на живот. Формите могат да бъдат разнообразни, важното е партийният член да е обаятелна личност, която знае кога и как да се държи. Отговорността за духа в тия кръгове е неотменимо задължение за партийния член. И не е нужно да се поставят навсякъде и всякога поръчения. Ще бъде неправилно, а понякога то може да роди и формализъм, да задуши самодейността, ако индивидуалната работа се сведе само до даването на поръчения. Още Майският пленум на ЦК на БКП (1964 г.) постави първостепенно повеля да се засилва самоинициативата на партийните членове и индивидуалната работа трябва да се превърне в широко поле за решаването на тая партийна задача. По вътрешно убеждение, с чувство за отговорност комунистите са призвани да казват и защищават партийната правда, да убеждават с думи и пример, да помагат на другарите си, да не позволяват там, където са те, да има прояви, чужди на Устава и партийния морал. Целта е отношенията между комунистите да се превръщат в пример и първообраз на междуличностните отношения в колектива.

Следователно: индивидуалната работа с комунистите обхваща както междуличностните отношения, така и отношенията между партийната организация и партийния член.

IV

Партийният секретар, членовете на бюрото и други ръководни кадри работят с десетки, стотици личности, всяка от която има свой характер, индивидуална обагреност, тревоги и стремежи. Ето защо, когато говорим за индивидуалната работа, трябва преди всичко добре да познаваме отделния човек, постоянно да го наблюдаваме и към всеки навреме и съвсем конкретно да подхождаме. Няма нищо по страшно в тая област от уравниловката, от схематизма. Конкретно отношение, конкретни действия са нужни! Неотдавна Централната контролно-ревизионна комисия изнесе данни, че има наказани комунисти и от години никой не е помислил за тях. Минало време, те са

Digitized by Google

се поправили, израснали, но наказанието им тежи. По-добър пример за отсъствието на конкретен подход едва ли е нужно да изнасяме. Този и други примери показват колко е необходимо да се познава животът на партийния член в производствения процес, в обществения живот и пр., и според нуждите и условията да се вземат мерки за изменение на положението. **Индивидуалната работа е и израз на своеобразна защита интересите на комуниста. Тя трябва винаги да дава възможност безпартийните да виждат своите политически ръководители и организатори като сплотен, обичащ се, уважаващ се колектив.**

Два случая, които наблюдавахме напоследък, показаха какво е значението на тоя проблем.

...В семейството на комунист имаше радост, голяма радост! Дойде партийният секретар, партийни активисти. В семейството празник! Не става дума за подаръците. Не! Става реч за отношението.

...В семейството на друг партиец също голяма радост. Пристигнаха съседи, приятели, но от партийното бюро никой. Не дойдоха, защото партиецът ги беше критикувал. Ето как му отвърнаха?!? Тъгата цяла вечер не напусна дома.

Наистина това са конкретни събития, които показват какво означава да не се подхожда справедливо, когато не се държи сметка за чистото име на партийната организация, която има еднакво отношение към комунистите. **Индивидуалната работа съществува, за да се превръща в дело единната, принципната позиция на Партията към своите членове, а не за да се дава воля на субективизма или личните настроения.** Там където се напусне или наруши този главен принцип, там индивидуалната работа губи своя партиен характер. Тя става вредна... Тя е чужда на нашите цели и против нея трябва да се води борба, а от виновниците да се търси най-строга отговорност.

Животът е разнообразен. Всеки по разному изживява радостта и тревогите. По разному трябва да постъпват и комунистите, и бюрото, и секретарят, без обаче за нищо на света да се отклоняват от партийните принципи. Така, както се налага от характера на човека, от характера на деянието и т. н. Вървейки именно по тоя път, ще се [illegible] многообразието във формите на индивидуалната работа. Конкретният подход **е нейна характерна черта.**

V

По-нататъшното подобряване на индивидуалната работа налага и изменения в стила на ръководството от страна на партийните комитети и организации. Промените би могло да настъпят главно в три насоки:

— Още при планирането на партийната дейност. В плана на партийната организация в Стоманолеярния завод в Плевен е насрочено събрание, което ще обсъди равнодушието на някои комунисти. Ще намерят място личният пример, бездушието, слабата активност и отговорност и пр. В плановете могат да се предвидят и други теми. Например Коларовски район в София замисля мероприятия за педагогическите аспекти на партийната дейност. В Сливен направиха много за изучаването на атмосферата на работните места. Важното е индивидуалната работа **да заеме своето законно място в ръководния процес, да бъде изучавана по-обстойно, след продължителни наблюдения, за да се премахва формализмът, за да се издига равнището на партийния живот.** Решаващото е борбата и грижата за здрава партийна среда, за развитието на доверието, признателността, достойнството, за отзивчивостта към комунистите, за тяхното издигане на [illegible] и образец на комунистически взаимоотношения и творчество. Без да

Digitized by Google

сторим това, целта няма да бъде постигната. Защото комунистът може да развива самоинициатива само там, където ленинските принципи и норми последователно се спазват и прилагат.

— **Решенията** също следва да се изменят — не само да се определят срокове и отговорници, но след като те са изпълнени, отговорниците да получават оценка. Това означава решението да е снето от отчет. Иначе се губи възпитателното въздействие, намалява самочувствието, отслабва дисциплината, утвърждава се бягство от отговорност.

— **Индивидуалната работа е и идеологическо понятие.** Всичко опира до идейната изграденост, до културата и пр. Нужни са знания, нужни са грижи за възпитанието и пр. Защото ако те съществуват, и осъзнаването на дълга, и самоинициативата, и организираността на комунистите ще растат. Например ако няма творческа обстановка, ако не се развива и зачита критиката и самокритиката, ако не се уважава чуждото мнение, едва ли ще се създават реални условия за индивидуална работа. Този проблем е централен. Но той и други трябва да бъдат изяснявани, за да знаят комунистите повече. Това са и идеологически въпроси, а не чисто организационни. Би трябвало средствата за масова информация също да отделят по-голямо внимание на тая тема, да излизат със задълбочени и интересни разработки. А това налага също и партийните органи и организации по-системно да прилагат научните методи за изследване на социалната реалност. Особено много нараства ролята на просветните събрания. Ако на тях се поставят вълнуващи въпроси на партийния живот, ако се разгръщат оживени дискусии, комунистите само биха спечелили, само биха се обогатили.

Следователно индивидуалната работа изисква по-планомерни и целенасочени мерки от партийните ръководства и организации, за да се осъществява правилно и ефикасно.

• • •

Тепърва предстои да се изяснят и други важни страни на тая първостепенна задача. Предстои да се засили и обобщаването на положителния опит. Колкото пó добре и пò навреме стане то, толкова по-значителни ще бъдат и резултатите.

В АТМОСФЕРА НА ВЗАИМНА ОТГОВОРНОСТ

I

...Стефан Живков отдавна се готвеше за този разговор, мислено си представяше как ще протече той. Срещу него ще седнат партийният секретар, груповият отговорник, началникът на цеха. Хора, с които се знае от години, с които спори по заседания и събрания. Но този път нямаше да говорят за инструменти и машини, за срокове и материали, а за него, за комуниста Стефан Живков, за това, как той ежедневно тук, в цеха, в отношенията си към труда и хората изпълнява авангардната си роля, доколко и как с постъпките и активността си лично допринася за изпълнение на партийните решения.

Digitized by Google

Въпросите са трудни и отговорите не идват леко. Може би трябва да изясни защо не проявява достатъчна активност на партийни събрания. Смята ли, че по-добра би могла да бъде дейността на комисията за народен контрол, чиито председател е той? Какви са взаимоотношенията му с комунистите и безпартийните? Проявява ли достатъчно другарство, взаимопомощ, взискателност към себе си?

Не по-малки са вълненията на хората от групата, която ще води разговора. Те поставят „на везни" един комунист и трябва много прецизно и точно, с грижа и внимание, с отговорност да посочат, да го убедят докъде е стигнал, какво не му достига, накъде да насочи усилията си, за да може с чест да носи високото звание комунист.

В резултат на обменените мисли, становища, оценки се формулират претенции към комуниста. Едно своеобразно направление, в което да насочи усилията си, да се развива. Една малка лична програма, обвързана тясно със задачите на неговата организация, на неговия колектив, а чрез тях и с проблемите на обществото.

Разговорът има и една втора страна. Какви са претенциите на комуниста Стефан Живков към ръководството на цеха и завода, към партийната организация. Какво му пречи да се изявява като работник и специалист, като гражданин и политически деец. Тук ще проличи политическото мислене на комуниста, умението му правилно да оценява фактите, да търси решения на назрелите проблеми. Разбира се, това не е единственото място, където могат да се споделят мисли, да се изкажат съображения, да се посочат недостатъци. Но във случая особено важно е, че отговорността, взискателността е обща, двупосочна. От отделната личност към колектива, от ръководството към отделната личност

В такъв разговор през изминалата предконгресна година е участвувал всеки комунист от Шуменската окръжна партийна организация. От инструменталчика и бригадира до технолога и директора. Първите резултати са твърде насърчителни. В партийните организации бликва голяма активност. В тях се посочват много нерешени въпроси на колективите, критикуват ръководители, разкриват недостатъци. Оказало се например, че в АПК — Шумен ръководителите са се откъснали от кооператорите, нарушена е вътрешнокооперативната демокрация. Направени са над 6000 предложения, които в една или друга степен целят да усъвършенствуват ръководството на колективите. Общо най-малко толкова изисквания са насочени към поведението на партийния член, към неговата активност, политическа дейност, отговорност.

Оценката на окръжния комитет е, че тези разговори **са една сполучлива форма на индивидуална работа с комунистите.**

От времето когато са започнали първите срещи с тях, е изминала повече от една година, период достатъчен, за да се оцени доколко ефективна е тази форма, какво е отражението ѝ върху вътрешнопартийния живот.

2

Първите разговори водят до ярко проявено оживление в партийните организации, но поставят и много въпроси.

Преди всичко до формата на водените разговори. Партийният секретар (или член на бюрото), груповият отговорник, представителят на административното ръководство. Дали това е най-правилно изграденият състав, който ще заздрави връзката между партийната организация и отделния комунист. Възниква и въпросът — не съществува ли друг форум, друго място, където комунистът ще бъде оценен, където и той самият ще сподели това, което го вълнува. Една индивидуална среща с партийния секретар не е ли по-подходяща за тази цел? Партий-

Digitized by Google

ното събрание нима не се занимава с наболелите проблеми на организацията и колектива? Нещо повече. Какви са пълномощията на тази група, пред която комунистът трябва да разкрие същността си, да дава отчет доколко поведението му отговаря на уставните изисквания.

Ето аргументите на окръжния комитет. Що се отнася до пълномощията на групата, то нейният състав и права се гласуват от партийното събрание, което означава, че тя изпълнява дейност, утвърдена от висшия ръководен орган на първичната организация. Главното в случая е да се получи атмосфера на откровеност, на взаимна взискателност, което е невъзможно без реална, обективна оценка на качествата на комуниста. Една личност, пък била тя и партиен секретар, винаги би могла да допусне субективизъм. А тук се получава съчетание на представители от една страна на партийната организация, на партийната група, която приемаме, че стои най-близко до отделния комунист, и на административното ръководство, чиято преценка за производствената и служебната дейност на отделната личност е от особено значение.

Този състав има и друго предимство. Пред него комунистът ще има по-голяма психологическа готовност да сподели мислите, които го вълнуват, да посочи факти, имена, съображения, които по-трудно би споделил на партийни събрания, не само защото там присъствуват всички комунисти, а и защото в центъра на разговора тук стои той, неговите качества, неговите достойнства и слабости, неговите права и задължения.

Основното обаче е за съдържанието на водените разговори, за методологията на тяхната подготовка и провеждане, за по-нататъшната работа с отделния комунист. Формираната група може да се срещне със Неделчо Вълчев от автомобилния завод „Мадара", но да се говори само за положителните му качества, за добрите неща в завода. Разбира се, трудно е да се прецени в каква степен Неделчо Вълчев изпълнява авангардната си роля, да се преценят политическите му качества; според възрастта, образованието, професията да се определят претенциите на партийната организация към него. Секретарят на партийния комитет в месокомбината Д. Жечев си спомня, че в началото са стигнали до крайности. В първите разговори всичко вървяло гладко, безконфликтно. Излизало, че комунистите всичко са постигнали, че нямало към какво повече да се стремят, че тяхното мнение за работата в завода също е отлично. Партийният комитет навреме се намесва и доказва, че тези оценки не отговарят на истинското положение. По-нататък се отишло до другата крайност. Самокритичността стига до отричане на всичко положително, до подценяване на успехите и постиженията. След това мярата е намерена. Но се наложило групата, която води разговора, да извърши добра подготвителна работа, предварително да формира становище за комуниста, както и реално да прецени истинските му възможности за развитие.

Не бива да се забравя, че стремежът е индивидуалната среща да доведе до положителен резултат, дълбоко да се разберат причините, пораждащи недостатъците в работата и поведението на комуниста. Търси се в каква степен пасивността, ако той проявява такава, зависи от самия него и доколко тя се дължи на първичната организация. Целта е да се поемат с вътрешно убеждение задължения, насочени към понататъшно извисяване на работата.

Всичко това поставя с голяма острота въпроса за критериите за оценка. Секретарят на градския комитет в Шумен Бенчо Костадинов споделя, че техните търсения в това отношение продължават:

— Един от най-важните моменти при индивидуалната среща е формулирането на изисквания в труда и обществения живот през текущата година. А това означава както работната група, така и комунистът добре да познават стратегическите и главните задачи, поставени

Digitized by Google

от Централния комитет на Партията в партийните документи, и което е особено важно — да има яснота за конкретното им превъплъщение в обстановката на града и колектива. Смисълът на задълженията, които ще поеме комунистът, е да се обвърже неговата дейност със задачите, които Партията решава, и с проблемите на първичната организация. Опитът от миналата година показва, че претенциите са твърде общи, трудно се контролират и отчитат и най-главното не е намерено мястото на всеки в общото движение за изграждане на развито социалистическо общество.

Един преглед върху, както тук ги наричат, „странички на комуниста", които са една своеобразна документация на разговорите, ни показват, че в тях са формулирани много уставни изисквания: например „да се изказва по-често на партийни събрания" или твърде бедни, елементарни. Единствената претенция към Борис Митев от месокомбината е да изнесе две-три лекции пред колектива по международното положение.

Има и организации с други изисквания. Например към комуниста Р. М.: „Като началник на цех е работил добре в партийната група и добре изпълнява производствените си задачи, но той не съумя или не искаше да изглади своите отношения с колектива и да го сплоти около себе си. Повече държеше да има лични облаги от дейността, която изпълнява."

А ето и такава преценка: „Х като профгрупорг да проявява по-голяма активност за създаване на добър микроклимат. Незаинтересован е към работата на профорганизацията като цяло. Не винаги е личен пример в дисциплината и труда. Рязко реагира по дадени въпроси и създава ненужни конфликтни ситуации. Недостатъчно се изказва на събрания на ППО."

Може би именно от този момент **от правилното конкретно и стимулиращо за комуниста формулиране на претенциите към него** в най-голяма степен зависи ефективността на индивидуалните разговори. От този момент зависи и изменението, което ще настъпи както в дейността на комуниста, така и на организацията. Ето защо окръжният комитет в своите методически указания обръща особено внимание на подготвителната работа. В тях се препоръчва всяка работна група да проведе разговор с не повече от 10 комунисти, в удобни помещения, които създават спокойна и делова обстановка. Препоръчва се също предварително да се изучи животът и поведението на комунистите, тяхната трудова и обществена активност.

Този въпрос се решава във всяка организация, във всяка работна група. Всичко зависи от подготовката, виждането, творчеството, подхода на хората, които преценяват. В това направление грижите на окръжния комитет трябва да бъдат още по-големи. Може би някакъв опит да се конкретизират критериите за оценка ще бъде твърде голяма помощ за партийните организации. Търсенията на градския комитет на Партията в Шумен в това отношение продължават. Какви са изходните им разсъждения?

Централният комитет поставя като стратегическо направление интензификацията на производството, модернизацията и реконструкцията на основните производствени мощности, а след XI конгрес — ефективността и качеството на всяка извършвана дейност. Това е една основа за оценка на работата, поведението и ролята на комуниста. Тук конкретно трябва да се определи неговият личен принос за изпълнение на партийните решения, доколко и как те са станали двигатели в неговото поведение, доколко и как въздействува на колектива за тяхното изпълнение.

Особено големи са затрудненията при изискванията за марксистко-ленинската подготовка. Струва ни се, че задачите на групата в това

Digitized by Google

направлените би трябвало да бъдат по-скромни. Защото, докато производствената дейност има някакви уловими измерители, то идеологическата работа въздействува върху съзнанието на човека. Не случайно е бил задаван въпросът: участието на комуниста във формите на политическата учебна година достатъчно ли е за идейното му израстване? Естествено, не. Тогава какви конкретни изисквания могат да се предявят в това отношение към него?

Същото се отнася и за участието в организационния живот. Обикновено се приема броят на изказванията на партийни събрания като главен критерий за активност. Но какво да кажем за дежурните изказвачи, които имат готовност винаги да вземат думата, но които нищо не правят за изпълнение решенията на партийните събрания.

3

Особен смисъл и значение имат **индивидуалните разговори с ръководните кадри.** Не е необходимо да доказваме, че силен фактор за възпитанието на комунистите, за тяхната политическа и трудова активност е техният ръководител, политическата му зрелост в целия процес на ръководната дейност. Националната партийна конференция релефно изрази връзката между субективния фактор и повишаването на обществената производителност на труда. Само чрез израстването на кадрите би могъл да се внедрява успешно новият подход към проблемите на социално-икономическото развитие.

Окръжният комитет на Партията обръща особено внимание на онези общи изисквания, които трябваше да изиграят известна методологическа роля във всеки разговор. Какви бяха те?

В настоящия момент стопанският ръководител не може да се възприеме само като организатор на производство, който постига определен икономически резултат. Ръководителят е и възпитател. Затова основно място заеха **възпитателните функции на комуниста ръководител,** работата му с хората, равнището на културата в ръководната му дейност. Колкото и на пръв поглед да е трудно, но трябваше да се оцени чувството му за дълг пред Партията и класата. Комунистът ръководител с личния си пример да увлича хората, с организаторския си талант да ги покорява, като добър педагог да поощрява заслужилите, строго да осъжда носителите на противообществени прояви и други слабости. Цялата гама от взаимоотношения с подчинените се разглежда като условие за изграждане на здрав социално-психически климат в трудовия колектив.

Вторият голям кръг от въпроси, на които и комунистът ръководител, и работната група трябваше да търсят отговор, е за неговия **стил на работа, за неговата деловитост, оперативност,** за това, как работи за собственото си усъвършенствуване, как се отърсва от своите слабости, как овладява новите съвременни методи на политическото ръководство и по-специално как овладява и усъвършенствува формите на партиен контрол.

Въпросите са много и отговорите сложни. На едно по-високо стъпало трябваше да се издигне отговорността на ръководните кадри, по нов начин да се разберат и осъзнаят взискателността към тях, взискателност пред първичната организация и обществото.

В началото се получава така, че част от кадрите, включени в работни групи за разговори с комунисти, са твърде критични в оценките си и твърде взискателни към поведението им. Но не със същата мяра съумяваха да преценят собствените си недостатъци. Тук трябваше да се преодолее бариерата за криворазбирания авторитет на ръководителя. Не винаги достигаше смелост, за да се изтъкнат слабите страни в ра-

Digitized by Google

ботата на комуниста ръководител, а в някои първични организации, където повече от комунистите са ръководители, разговори въобще не се състояха.

Не бива да се смята, че резултати от тези срещи въобще няма. За да се постигне по-голяма обективност и деловитост, в тях взеха участие представители на висшестоящи партийни комитети. Много стопански кадри си направиха самокритика за личното си участие в живота на първичната организация, за това, че недостатъчно се включват в нейните инициативи. Не бяха отминати случаи на незачитане на ППО като орган за политическо ръководство на колектива. Онези ръководители, които не искаха или не успяха да видят слабостите си, работните групи ги формулираха като претенции към тях. Претенции бяха отправени и към партийни кадри, които нарушават стила и методите на работа и ръководство. Направиха се смели опити да се прецени ефективността на организираната от тях идеологическа и възпитателна работа, за личното им поведение като граждани и ръководители.

4

Досега се спряхме повече на замислите на окръжния и градските комитети, на стремежа им да усъвършенстват индивидуалната работа с комунистите. Тези намерения обикновено се изразяват в планове, указания, инструкции, методики, изразяват се във всичко онова, което влияе, въздействува върху партийната практика с цел да я усъвършенствува, да я издигне на нивото на онези изисквания, които Партията е очертала на сегашния етап от нашето развитие.

Но за да съдим за ефективността на определена форма, трябва да потърсим и онези изменения, които реално са настъпили в партийната работа. Това понякога е най-трудното, защото не може да се отдели и изследва въздействието само на една форма върху процесите. И все пак за реални изменения в дейността на партийните организации след засилването на индивидуалната работа може съвсем определено да се говори.

По мнението на много партийни секретари на първични организации по-осезателно се чувствува ролята, мястото на комуниста като политически деец в своя колектив. Много по-голяма част от комунистите например в месокомбината излизат с лекции, беседи пред работниците. Тези, които по-рано са се ограничавали само в своите производствени и служебни задачи в началото по-плахо, а след това все по-смело, излизат пред колективите, изнасят политически коментари, водят беседи с нравствена проблематика. Необходимостта да бъдат готови да коментират политически събития, организирано и с по-голяма отговорност да посочват нерешените проблеми ги поставят в една нова позиция, в която получават признание и уважение на своите достойнства, но и позиция, която не търпи инертността, бездушието, пасивността.

В дейността на партийната организация и партийната група по-голямо място заема личността на отделния комунист. Партийната група създава условия обещанието, което той поема, да стане реалност. Тя помага и изисква. На събрание на партийните организации се прави оценка на индивидуалната работа с отделния комунист, повишават се изискванията към него. Самите партийни организации по-всестранно изучават мнението на всеки член на партийния колектив по важните, назрели въпроси, което е от особено значение за дейността им като политически ръководства.

Ако се разлистят протоколите на партийните събрания, ще се установи повече критичност и в изказванията. Убеждението, че мнението му се зачита и уважава сега е още по-здраво формирано у всеки кому-

Digitized by Google

нист. Много критични бележки могат да се открият за началниците на цеховете, за техния стил и метод на работа, за това, как се проявяват като политически дейци. Атмосферата на отговорност и взискателност, на откровеност и критичност, която е характерна за по-голямата част от индивидуалните разговори, влияе на самокритичността, взискателността и отговорността на комуниста на събранието на своята организация.

• • •

Тази форма на индивидуална работа не е нова. Тя носи много от белезите на самоотчета. Но при нея по-силно е изразена **непосредствената връзка между комуниста и партийната организация.** Светът на отделната личност — с нейните вълнения и търсения, с нейните успехи и неуспехи, с политическите качества и недостатъци, по-широко навлиза в дейността на партийната организация, в задачите на партийната група, в дневния ред на партийните събрания. Подготвяните срещи не са еднократни, а един непрекъснат процес на общуване, на контакти, в които се изясняват взаимните изисквания и отговорности. Именно взаимната отговорност на комуниста за своята организация и на организацията за израстването на комуниста като политически деец намират конкретни форми на проявление.

Лиляна КАНЕВА
Иван СТАНКОВ

ДА СЕ ОСЪЗНАВА ДЪЛГЪТ!

1

Срещите и разговорите ми с новоприети комунисти разкриват чистотата на техните мисли и чувства, тяхната влюбеност в нашия живот, готовността им да бъдат непоклатими борци за делото на Партията. Но има отделни случаи, които говорят за незадълбоченост, за известно романтично отношение към проблемите, които са от решаващо значение за стабилността на един комунист, за устойчивостта и твърдостта на неговата позиция. И независимо от добрия класов произход, правилната политическа ориентация при определени обстоятелства главно поради непознаване на партийните принципи и норми, поради общопросветителския подход към идеологическите въпроси понякога разсъждават примитивно, разминават се с партийния устав и още са далече от реалната отговорност, която са поели, когато са встъпили в редовете на Българската комунистическа партия.

2

Студент, член на Партията. Политически добре подготвен, с правилни позиции по проблемите на нашето време. Питам го прочел ли е речта на др. Тодор Живков и доклада на др. Борис Велчев пред Националното съвещание във Велико Търново по въпросите за ролята и мястото на първичната партийна организация. Той отговаря:

— Защо? Аз чета политическа, художествена, научна литература, а проблемите на първичната организация са дълг на партийните ръководители, на организационните работници.

Започнахме диалог за личния пример на комуниста, за неговата всестранна информираност, за вътрешнопартийния живот, а също така за общонародните проблеми и

Digitized by Google

задачи, които вълнуват нашата страна. И младежът след дълги сравнения, анализ и примери стигна до заключение, че наистина заслужава се, нозно да се мисли по тези въпроси, не само да се четат партийните документи, но според неговите думи в техния дух да предени собственото си поведение и задължение.

Не беше наясно човекът, че той е длъжен не от чиновнически конюнктурни съображения да следи и познава партийните проблеми, а заради това, че неграмотността по вътрешнопартийните въпроси води до неправилни схващания, до разминаване с класово-партийните позиции, до субективизъм, до технократизъм. Да не познаваш структурата и живота на Партията, това означава да не познаваш средствата и формите, чрез които следва да утвърждаваш своя личен пример, принос и роля в развитието на обществото, чиято ръководна сила е твоята Комунистическа партия.

В разговор с млад журналист, току-що приет за член на Партията, чувам: „Ако ме питат, аз веднага бих премахнал работното време в редакциите. Бих създал свободна творческа обстановка за развитието на хората. Ще се обявя против този бюрократизъм в редакциите, защото ние сме творчески личности!"

Младежът имаше съвсем малка журналистическа практика. Скоро е приет и за член на Партията. Ако познаваше добре същността на комунистическия печат, неговата триединна задача: агитаторската, пропагандаторската и организаторската, ако бе работил или отговарял за връзките на вестника с читателите не само чрез написаното, но и като човек, който да посъветва, да изрази становище и мнение, преди да стигнат мислите до страниците, едва ли би побързал да се изкаже против определено работно време, което е абсолютно задължително за всеки творчески работник.

От такава позиция той едва ли ще бъде образец на висока дисциплина, производителност на труда, с всеобхватна социална и обществена дейност, с правилен критерий за същността на творческия процес. Защото пренебрегнеш ли колектива, излезеш ли извън нормативните актове на държавата, която направлява социалния живот, мислиш ли само както лично на тебе е изгодно, ще влезеш в противоречие със собствената си идея.

3

Млада работничка, току-що приета за член на Партията. Канят я да отиде в друго предприятие да работи, а тя отвръща:

— Вярно, че новото предприятие е модерно. Условията за работа са много по-добри. А тук, където съм, те са все още далече от онова, което трябва да имаме. Много съм по-отдалечена дори от квартирата, но не мога да напусна. Не мога... Та аз съм млад комунист! Какво ще кажат другите — търси удобно място! Пък и няма да е много хубаво една представа за трудова книжка с печати на много предприятия. Всеки ще си каже, че това е от рода на пеперудите — каца, където й замирише на хубаво. Не! Не съм такава. Тук ще си работя.

Комунистката разсъждаваше по вътрешно чувство, тя знаеше, че личният пример на комуниста не е нито поза, нито фраза, а позиция, дело! Това беше научила в кръжока по партийно строителство. Оценката на нейните другарки е: „Трудолюбива, скромна, инициативна, винаги примерна, чете, учи се". В този дух думите на др. Тодор Живков „Колкото са по-високи партийната закалка и съзнателността на всеки комунист, колкото по-добре той служи за положителен пример на останалите трудещи се, толкова повече партийната организация ще бъде уважавана и ще изпълнява своята роля на политически ръководител"[1] придобиват още по-голяма сила.

При мен идва строителен работник, иска да помогна на сина му да не отива войник другаде освен в Плевен. Обяснявам му, че това е трудно, че младите трябва да отиват там, където ги зове дългът. Той отговаря:

— Тогава защо съм член на Партията?

— Именно, защото сте член на Партията, такава трябва да бъде и вашата позиция.

Щом стана дума за героизъм, той посочи примери на негови близки от Севлиевския край как са подпомагали нелегалното движение, как са отивали на смърт, колко смели са били.

— Тогава — питам аз — защо вие не проявите героизъм, като оставите сина си да отиде войник там, където родината го чака!

— Сигурно имате право, но нали сме родители...

Човекът си отиде може би недоволен от моя отказ, но в очите му съзрях вълнение.

Срещам млада жена. Познаваме се. С висше образование, работи в „Печатни произведения". Бърза. „Защо тичаш?" — питам я, а тя отговаря: „Имаме партийно събрание. Ще се самоотчитаме". — „Нищо. Ще позакъснеш — казвам аз, — нали виждаш, няма автобуси!" — „Автобуси може да не пристигнат, но аз съм длъжна да бъда навреме на партийното събрание. Иначе що за отговорност!" — казва тя и хуква към центъра на града.

Отминава. Тръгвам по своя път и си мисля: „Млада жена, комунистка, а чувството за отговорност звъни в сърцето й. В

[1] Т. Живков. Сплотени, единни, боеспособни партийни организации. Партиздат, 1975, с. 13.

Digitized by Google

работата си е също така точна. В диалог с нея ще разбереш как усеща кое е партийна позиция, кое е не само уставен, но превърнат в съдба дълг. В партийната просвета е активна, а вечер винаги намира време да чете не само художествена, но и политическа литература.

Ето въпрос, по който има още много да се желае. Разбира се, не само от младите, но от всички членове на Партията.

4

Всичко опира до идейната убеденост, до подготовката, до средата, до закалката, до вътрешната обич и преданост, до всеотдайността към Партията и нейните идеи. Ако това са факторите, които са привлекли младите хора в редиците на БКП, то те са длъжни да осъзнаят историческата мисия на работническата класа, на нейния политически авангард — Комунистическата партия, да могат не само да обясняват теоретически едно или друго събитие и явление, но да отстояват партийните позиции, да защищават „голямата правда" в нашата действителност, а не поради настроение, породено от „малката правда", да оправдават пасивността си, безразличието си.

Разбира се, личният пример е изключително важен фактор при оформяне на мнение, изграждане на авторитет, заемане на позиция. Но ако един комунист вижда, че друг на по-отговорна работа от него се проваля, следва ли по неговия път да тръгне и да оправдава всяко свое прегрешение или отклонение? Ако зад грешките и слабостите на един ръководител или отделни хора — активисти на Партията, се опитваме да скрием своето безсилие да защитим партийната чест, едва ли тогава може да се говори за идейна убеденост. Иначе как да се обясни репликата на комунист, който оправдава своето безсилие да заеме правилна партийна позиция по въпросите на „голямата" и „малката правда" в нашия живот само поради това, че заслужил комунист е нарушил партийния устав и морал, влязъл е в противоречие с борбата, в името на която е страдал в годините на фашизма! Нима не е ясно, че Партията е жив организъм, тя непрекъснато обновява своите редици и същевременно чисти нездравото от тях. И поради привлекателността си като Партия с най-хуманна идея, като управляваща Партия, тя ще притегля към себе си наред с високонравствените личности и предани на работническата класа хора и такива, които дирят изгода или бързо капитулират пред всеки негативен факт.

През отчетно-изборната кампания на Комсомола в Плевен влязохме в дълъг разговор защо например комсомолски активист, умен и работлив, но с не добър класов произход, не може да се разглежда като бъдещ комунист или ръководен деец. „Каква вина има синът? Бащата е бил виновен и е наказан за деянието си!" Тук въпросът не е до наказанието или възмездието. Никой в нашата действителност не преследва децата на бившите хора за това, че са техни деца. Но когато става дума да бъдат издигнати за ръководни дейци в комсомолския и управленческия апарат, сигурно произходът ще бъде първата стъпка към тяхното утвърждаване. Иначе и не може. Такива млади хора да се учат, да работят по специалността си, но да ръководят политически нашия живот няма да е логично. Защото определени явления в този аспект разкриват дълбокия смисъл на характеристиката на кадровия работник, на изискванията към него.

— Беше голям активист. Изпълняваше всичко. Изказваше се хубаво. Непрекъснато хвалеше ту ръководствата в завода, ту Партията като цяло. Пожела обаче да бъде приет за партиен член, но поради това че баща му е осъден за антинародна дейност от Народния съд отклониха. Престана не само да бъде активист, но не пропуска случаи да иронизира отделни партийни ръководители, да подмята вицове по адрес на народната власт.

Следователно не е за подценяване класовият произход при приемането или издигането на работа в Партията и Комсомола. Това е другият въпрос, който категорично намери основно място в речта на др. Тодор Живков пред Националното съвещание в В. Търново и в доклада на др. Александър Лилов пред Февруарския пленум на Централния комитет (1974 г.).

5

Примерите, които посочих анонимно, съществуват реално в нашия живот. Положителната страна тежи в действителността, но слабостите показват, че процесът на възпитанието в комунистически дух не е лесен, школски. Той е продължителен, организиран и не е задължение само на партийните органи и организации, а преди всичко е личен дълг на всеки партиен член. Отделните примери говорят за необходимостта да се утвърждава конкретен подход, да се задълбочава ролята и мястото на всеки комунист както в личното му поведение, така и на участъка, където работи. И това да бъде наш делничен разговор, постоянна точка в дневния ред, позиция във всяка наша дейност и проявление. Да се изучат основно материалите от Националното съвещание във Велико Търново, за да станат отправен пункт в мислите и поведението на всеки комунист, същност и съдба в борбата за изграждане на развитото социалистическо общество.

Младите са утрешният ден на нашето общество, те носят и дързостта, и творчеството в най-смелите му варианти. Мислите, предизвикани от срещите ми с тях, са адресирани именно към тях, за да станат повод за самоанализ, самооценка, за връщане към началото, когато е попълвано заявлението и е получаван партийният билет, когато е устремяван погледът към върховете.

Стойко ДАНЧЕВ

Digitized by Google

САМООТЧЕТИ И ФОРМАЛИЗЪМ

В партийната практика у нас широко приложение намери начинанието на съветските комунисти за самоотчет пред партийните организации. Това се оказа една много целесъобразна и подходяща форма за конкретизация и по-задълбочено прилагане на Устава, в който е записано, че всеки член на Партията е длъжен „периодически да отчита пред първичната организация и съответните партийни органи изпълнението на уставните си задължения и на възложените му задачи".

Повечето партийни организации сериозно се заеха с изучаването и правилното прилагане на тая благородна и отговорна инициатива. Те се запознаваха не само с богатия съветски опит, но и на партийните организации у нас, където също беше натрупан опит, където практиката беше утвърдила редица положителни страни или отстранила важни недостатъци.

Много партийни организации предварително обсъдиха с всички комунисти процедурата и проблемите, по които ще се отчитат комунистите. За самите събрания партийните бюра се подготвят грижливо, прецизно, задълбочено, дори се обръща сериозно внимание и на текива наглед дребни неща като дневния ред, избора на председател, протоколчик и пр. Това са обаче важни проблеми, защото при едни претрупан дневен ред, с много точки обсъждането на самоотчетите ще мине формално, ще се претупа набързо и няма да даде необходимите резултати.

Редица партийни организации, особено по-многочислените, са се ориентирали комунистите да се отчитат не само пред партийно събрание, но и пред партийните бюра, пред партийните групи. В това естествено има логика, защото трудно е една такава организация само на свои събрания да изслуша и да обсъди задълбочено дейността и поведението на всички комунисти.

В самоотчетите си комунистите дават оценка какви достижения имат в производствената или служебната работа, как изпълняват поставените им поръчения и задачи, какви предложения имат и какво не им достига, за да отговорят на уставните изисквания, какво е тяхното участие в обществено-политическия живот, какво правят за своята марксистко-ленинска закалка и пр.

Наистина много сериозни и отговорни изисквания.

Бюрото от своя страна също дава задълбочена и аналитична оценка за дейността на комуниста, прави препоръки за по-нататъшната му работа.

Събранието, след направените изказвания, окончателно определя оценката за комуниста. Много партийни комитети дори използват тези оценки като основа при разработване на характеристиките на номенклатурните кадри. Целесъобразно е на събранията по-напред да се отчитат ръководителите в съответните ведомства, предприятия и пр. не само поради това да дадат тон, но и поради характера на тяхната работа, поради нейната мащабност и всестранност, поради това, че от тяхната дейност в най-голяма степен зависят резултатите, изпълнението на задачите.

Самоотчетите обхващат обикновено известен отрязък от време, известен период или са свързани с важно събитие в живота на Партията и затова са излишни всякакви автобиографични данни за комуниста — кога е роден, къде е роден, къде е работил и пр. известни неща, каквито се срещат в редица самоотчети. Много партийни организации свързаха своите самоотчети с изпълнение решенията на X конгрес и как се готвят за посрещане на XI конгрес. Разбира се, това е добре, но доколкото Уставът изисква периодична отчетност, то това означава, че самоотчетите трябва да станат постоянна практика, при всички случаи точно да се уточняват проблемите, по които ще се отчита комунистът, и какви други проверки е необходимо да се направят.

Самоотчетите са важно партийно дело и към тях трябва да се подхожда съвсем отговорно, с необходимата задълбоченост, аналитичност и взискателност. Да се води борба срещу всякакъв формализъм, не просто да се минат, за да се отчете известен актив, каквото явление се среща в някои партийни организации.

В някои първични организации се стремят през годината или във връзка с предстоящо важно събитие да изслушат всички или почти всички комунисти. Работата обаче не е до количеството на самоотчетите, а до тяхната действеност и резултатност, доколко комунистите ще извлекат необходимите изводи и поуки от тези обсъждания. Затова не е необходимо да се изслушат всички за едно определено време.

Партийната организация в Студия за научно-популярни филми — София също използва самоотчетите в своята практика.

Някои от тези самоотчети са добре разработени, аналитични и самокритични, в тях се чувствува, че отчитащият се комунист е вложил ум, сърце, воля за по-нататъшна борба за изпълнение на партийните решения. По тях комунистите напре-

Digitized by Google

виха добре аргументирани и мотивирани изказвания. И това е положително. Има обаче неща, които будят недоумение, които говорят за известна проява на формализъм при осъществяването на тая високо благородна инициатива.

На първо място буди недоумение характерът на самооценките и оценките, които се дават от бюрото. Какъв е подходът?

След като отчитащият се комунист прочете самооценката си, партийният секретар прочита „Въпросник за предконгресен самоотчет на комуниста". В него са посочени някои не ориентиращи, а задължителни въпроси, на които комунистът трябва да отговори, и то като даде оценка, ако се сравни с учебните заведения, по петобалната система: слабо, удовлетворително, добре, много добре. Това е едната страна. Срещу тези оценки има друга графа: оценка на партийния орган, който оценява — партийното бюро, група или организация, които също с такива бележки потвърждават или дават по-висока или по-ниска. Всичко това, след направените изказвания, след взетото от комунистите отношение по тия „бележки" се предлага на гласуване на партийната организация.

Ето и един пример из този въпросник: „Как преценявам участието си в производствено-творческия процес" с подвъпроси. Следват самооценки (удовлетворително, добре, мн. добре) и оценка в същия дух на партийното бюро.

Тая „бележкарска система" едва ли се нуждае от допълнителен коментар. Към нея партийното бюро в Студия за научно-популярни филми само добавя някои препоръки към отчитащия се комунист.

Вместо всестранен и задълбочен анализ на дейността и поведението на комуниста, игра на бележки, никому ненужна бележкарска пародия. Не случайно някои от изказващите говореха не по същество, а да се видоизмени бележката. Например тройката да се махне от самоотчета, а да се пише добър и пр..

Тук изпъква и един друг проблем, който трябва да се има предвид. Много неудобно е, а дори и нескромно за партийния член сам да си пише бележка, особено когато трябва да оцени своята дейност като добра или много добра. Това показа и събранието, където комунистите от скромност бяха „занижили" своите оценки.

А хората се вълнуват. Чакат авторитетна и компетентна оценка, очакват насока за предстоящата работа. Така например младата комунистка Адела Пеева заяви: „Както няма да забравя своя първи филм, така никога няма да забравя и този първи самоотчет пред Партията".

И по-нататък.

Самоотчетите изискват задълбочено и трезво мнение и становище от страна на комунистите, тия, които най-добре познават своя другар и могат да помогнат. Това означава те да не се претупват, да не се обсъждат по много самооценки на едно събрание, което води до прибързаност, до нервност, до излишно удължаване на събранието. А това кара комунистите често да се въздържат да вземат думата или да не изказват всичко онова, което мислят. На партийното събрание в Студия за научно-популярни филми, състояло се през март т. г., бяха обсъдени 5 самооценки. Да не се говори, че дълго се спори по процедурата и дали е необходимо да се приемат самооценки, но трябва да се каже, че някои от тях минаха съвсем бегло и повърхностно. Благой Кацарски, например, не бе си направил самоотчет. Партийният секретар Любен Цолов прочете неговия, както някой се изрази „цифров" самоотчет, становището и препоръките на бюрото. Накрая на събранието бе обявено, че на следващото партийно събрание ще бъдат обсъдени 8 самооценки. Защо толкова много? Обяснение — трябва до XI конгрес да се отчетат всички.

Във въпросника фигурира и такъв въпрос: „Как се включвам в живота на квартала по местоживеене". Естествено, в този въпрос няма нищо лошо. Напротив — много е добре. Партийната организация трябва да знае комунистът как се проявява навсякъде, а не само в службата или предприятието, където работи. Комунистът, където и да бъде, никога не бива да забравя, че той навсякъде е комунист. Нецелесъобразното тук е, че по този проблем комунистът сам си дава оценка, а бюрото обикновено потвърждава, защото няма никакво впечатление. А е правилно в такъв случай по проблема, по който няма непосредствено впечатление, да се възлага на комисии или на отделни комунисти, които да проучват и да докладват пред събранието или партийното бюро истинското положение. Тогава комунистите, партийната организация, неговите другари ще знаят как той се проявява не само там, където работи, но и където живее, какво е неговото поведение сред онзи, с които живее, неговото държание към семейството и пр.

На самоотчетите трябва да се гледа отговорно, не бива те да се опошляват, да се свеждат до изпълнението на една формалност и изискване. Те трябва да съдействуват за прелом в работата, за възпитанието на комунистите, за разгръщане на творческата критика и самокритика, за по-нататъшното изграждане и утвърждаване на комунистическите добродетели.

Димитър СТАНОЕВ

Digitized by Google

ОСЪДИТЕЛНО ТЪРПЕНИЕ

Многолетна истина е, че избистрянето е по-бавно и по-мъчително от замърсяването. На един бистър извор трябва лопата пръст, за да се замърси, и много време после да се избистри. Тъй на един трудов колектив от петдесетича души, сплотен, дисциплиниран, способен колектив стигат двама-трима свадливи, вечно мърморещи и малко правещи, за да кърви неговата здравина и трудоспособност. Единдвама явни или тайни клеветници, индивидуалисти, егоисти, черногледци биха могли да налеят студенина в междучовешките отношения, да посеят враждебност и недоверие, да замърсят чистотата на трудовото катадневие на хората. Здравото ядро на колектива наред с изпълнението на главните задачи трябва да отделя сили, енергия, време, за да преодолява отрицателните проявления на тези един-двама. Такъв член на колектива е вредоносен освен със своята понижена трудова активност, с претенциите си, които нямат нито начало, нито край, още и с обстоятелството, че ангажира десетократно повече вниманието, работното време и грижите на ръководствата от всички степени. В някои случаи партийните органи и организации, стопанските ръководства, обществените организации се занимават много повече с последните по трудова и политическа активност и по-малко с челниците. Казваме в някои случаи, защото тези действия, това отношение на примирение, на търпение и либерализъм не е типично, определящо за работата на партийните организации, за стопанските ръководства и отделни ръководители, но то се проявява като съпътстващо явление. Пощадата, снизхождението, търпимостта към носителите на отрицателни прояви в колектива често пъти се мотивира с желанието да не се дразни тяхната будуваща неудовлетвореност, тъй като те мърморят за щяло и не щяло, охкат без болка, досаждат на по-горните инстанции с оплаквания и молби, правят тайни и явни доноси и по този начин са способни да почернят дните и на най-търпеливите ръководители.

Обикновено изпълнителните, скромните, работливите, нервенците в колектива носят повече. Товарят ги и ги претоварват, ангажират ги и в свободното време, защото те нито мърморят, нито охкат, нито тероризират прякото си ръководство с претенции за морална и материална удовлетвореност.

В един познат колектив работят двамата братя Иванови. Първият е известен като пияница, а вторият — постоянен недоволник. Пиянината отсъствува, закъсява сутрин, идва на работа в нетрезво състояние, изпълнява задълженията си вяло и без напрежение, но всеки път, когато се затичат да го отстранят от колектива, който пищи от него, на преден план изскачат непреодолими препятствия: семеен е, има малки деца, при това е веселяк, пее хубаво на учрежденските празници. Човеколюбието на хората заговорва в последния момент и в името на семейството, на децата и повишеното настроение на учрежденските почерпки мнозина си затварят очите и си запушват ушите. Лицето, окуражено от либерализма на ръководството, от търпимостта на обществото, се изтяга върху раменете и гърбовете на другите. Минават дни, месеци, минават години, то продължава да се изтяга върху гърба на колектива, защото знае, че нашето общество все ще остави на трапезата му парче хляб. Настъпват нови времена и нови условия на живот: колективът се развива, работниците се квалифицират, другарите на Иванов са вече техници, инженери, знатни хора на труда, почитани и уважавани. Единствено неговото образование и квалификация не познават движение, както преди той продължава да лежи на гърба на другите с вечното оплакване, че все някой му пречи да завърши образование или да се квалифицира. Ръководството пак си затваря очите, търпи ниската му квалификация, отрицателните му постъпки с желанието да не запуши и да не задими в тяхната къща.

Другият Иванов, недоволникът е редовен на работа, сутрин идва преди другите и си отива след другите, като самото идване на работа той счита за първостепенно, а свършването на самата работа — за третостепенно. С хората около себе си винаги е на нож и често казват за него, че до обед се сърди на другите, а следобед на себе си. Не търпи бележки, препоръки, поръчения, приятелски съвети, критика, защото ги счита тенденциозни и несъвпадащи с неговата оценка за собствените му възможности и достойнства, която оценка винаги надхвърля най-горните деления. Това самомнение подхранва ненаситните му претенции към обществото. Той никога не се замисля какво дава на това общество, него го интересува главно какво, колко и откъде може да се вземе. Болезнено понася удовлетворените нужди на другите около себе си, изстрадва благодарността, похвалата, наградата към другите членове на колектива. Ненаситен консуматор, ръката му винаги е протегната за подаяние и ако имаше възможност, ако не будуваха принципите и нормите на социалистическото общежитие, би заграбил имота, способностите и славата на другите.

Ръководството, обществените организации познават отрицателните качества на този човек, известно им е, че подобно на червея малко по малко той прегризва социално-психологическата устойчивост на колектива, но пак същия страх: да не вик-

Digitized by Google

не, да не хукне към отговорните учреждения с доноси, да не окаля творческата атмосфера и авторитета на колектива — и запушват устата му с някаква благина. Докато добрите в трудовия колектив или в селището чакат смирено със стоическо уважение на законите и етичните норми своя ред, Иванови се уреждат преди всички, все нещо се насипва в торбичките им с надеждата, че когато и да е, те ще се поправят. И ги чакат да се поправят 10—20 години, понякога и до пенсионирането им. Това безплодно очакване, тези отчайващи надежди са много близки с християнското смирение и особено с притчата за заблудената овца, която чакат все някой ден да се върне в стадото.

Друг пример ни отвежда в едно творческо обединение, където работи лицето Парнасов, считащо себе си за изключителен майстор на художествен образ. Домогнало се до изгодни познанства и приятелства, с трудност понесло своята популярност в учреждението, в което работи, то започва да подтиска колегите си, да злослови срещу успехите им, а за творческото си безсилие едва ли не обвинява белия свят, сякаш държавните учреждения наред с битовото му устройване трябва да напишат книгата му, да нарисуват картината му, да изпълнят на сцената ролята му. Несрещнало противодействие, малко по малко лицето се качва, така да се каже, на главата на ръководството на творческото обединение, на обществените организации, като претенциите му за облаги растат и се множат. По някакво неписано правило изоставащите, нетрудолюбивите в колектива са винаги наредени на опашката при искащите, молещите, незадоволените. Обществените организации виждат добре капризите на Парнасов, но в името на високите цели на изкуството, на несмутената територия на творческия процес ги отминават с добродушие.

Понякога партийните и стопанските ръководства предприемат мерки срещу носителите на подобни явления в колектива, чак когато чашата е преляла, когато изворът е размътен. Така например от дълги години в колектив от стотина души работи служителят Зенков. Посредствените му възможности са видими, но колективът е як и работлив, та може да изтърпи елементарната му квалификация. Този Зенков прави първи, че втори, че трети опит да клевети и доносничи срещу другарите си, но тези очебийни факти се отминават със снизхождение, както се отминава момчешката лудория. Търпението и снизходителността лицето тълкува като слабост на ръководството и още по-силно у него избуяват завистта, клеветата, черногледството. Интригата е винаги на езика му, но като човек, трил праговете на учебни заведения, тя взима образа му ту на явни или тайни доноси, ту на полуприкрити ругатни към ръководството, разпри с колегите, недомлъвки за социалистическата атмосфера в колектива. Доносите му не щадят никого. Това лице, а и онези, които дават ухо на клеветите му и биха го съжалили при евентуално възмездие, забравят, че толерирането му, либералното отношение към него, недочуване на ругатните му, махване с ръка на доносите, които то съчинява върху ученически тетрадки на децата си, е факт на най-голяма слобода. И едва когато лицето си разпасва пояса докрай, срещу него се взимат мерки — преместват го в друг колектив с надеждата, че ще се вразуми и ще промени нрава си.

Откъде идва тази непростима, неоправдана снизходителност към двамата-тримата разпасали се работници или служители? Дали тя се подхранва от намерението да се изправят слабите, да се вдъхне вяра на неуверените? Похвално е, когато тези грижи са към юношите, към младите работници и служители, и осъдително е, когато те се отнасят към петдесетгодишните, както е в случая при Зенков. Битката за укрепване на младите хора е велика и човешка и оправдава материалните и моралните жертви. Хуманен дълг на обществото също така е да се грижи за всички, но тук става дума за друго, за съотношението между грижите към първенците в колектива и към изоставащите, за едно утвърждаващо се равенство на внимание и грижи към трудолюбивите и нетрудолюбивите, което е обществено неполезно.

Онова стопанско ръководство или онази обществена организация, които искат да „превъзпитат" дългогодишния клеветник, да отминават с мълчание „творенията" на интриганта, да поощряват с еднакви средства първите и последните в колектива, е подобно на стопанин, който напирва дойните крави, а полага грижи за яловите. Подобни усилия както и да бъдат мотивирани, ще бъдат винаги безплодни. Колкото до упреците, които биха се отправили към тези съждения, ще припомним поговорката на древните римляни, че „вреди на добрите онзи, който щади лошите".

Димитър КРАЛЕВ

Digitized by Google

„Най-важният извод за нас е — и занапред да се равняваме по КПСС, за да вървим в единен строй към общите заветни цели".

Тодор ЖИВКОВ

ИНДИВИДУАЛНИЯТ ПОДХОД В ОПИТА НА КПСС

По страниците на сп. „Партийная жизнь" между два конгреса

ПЕТЪР РАДЕВ

От своето създаване и първите си стъпки под ръководството на В. И. Ленин **КПСС се утвърди като образец на най вярно и последователно отстояване и непрестанно творческо обогатяване на основните начала на партийного строителство.** Незаменими страници вписа тя и в паметного си ежедневие между своя XXIV и XXV конгрес. И най-вече при **подмяната на партийните документи, когато се обогати с нов опит в организационната и политическата работа,** укрепи редовете си, затвърди връзките си с масите и засили ролята си на ръководна и направляваща сила в съветското общество. „Важен резултат от подмяната е повишаването на взаимната взискателност на комунистите, създаването на обстановка на нетърпимост в партийните организации към нарушителите на Устава"[1] — отбеляза в Отчетния доклад пред XXV конгрес на КПСС генералният секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев.

Списанието на ЦК на КПСС **„Партийная жизнь" най-широко разтвори страниците си за този опит.** От него с пълни шепи черпеха и тепърва още повече ще черпят и българските комунисти. И още повече сега, когато отговорно и целеустремено се захващат творчески да осъществяват решенията на XI конгрес на своята БКП.

Тук се спираме на **индивидуалния подход и индивидуалната работа с комунистите** като една от най-важните страни на този опит.

I

„Всестранно да се развива активността и инициативата на комунистите, да се повишава тяхната отговорност за състоянието на работата в колективите е една от основните задачи, поставена от XXIV конгрес на КПСС в областта на вътрешнопартийния живот — четем още в първите редове на статията „Индивидуалната работа с комунистите"[2] от В. Засорин, в която пробле

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на ЦК на КПСС и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, Партиздат, С., 1976, стр. 89

[2] Сп. „Партийная жизнь", кн. 7/1973 г., с. 17

Digitized by Google

мът се разглежда всестранно, твърде задълбочено и по същество. — И в труда, и в обществения живот, и в ученето, и в бита комунистът е длъжен да дава пример на другите, да върви най-напред."

По-нататък авторът се спира на предпоставките, които обуславят необходимостта от индивидуален подход въобще, от индивидуална работа с комунистите по-конкретно. Той справедливо сочи, че дори когато за дадена дейност отговаря цялата партийна организация, в края на краищата конкретните неща се извършват от отделни хора, от съвсем конкретни комунисти. А за да може всеки от тях добре да се справя с възникналите и възлаганите му задачи, комунистът се нуждае от съответна за случая подготовка. И ако той няма такава подготовка, ако не умее с необходимата вещина да се справя с конкретните неща, той следва съответно добре да бъде учен и научен. С оглед на всичко това партийните ръководства и всеки партиен деец трябва да умеят да работят конкретно с конкретния човек, с всеки комунист. А това пък изисква добре да познават човека, комуниста и още по-добре, отговорно и грижливо, търпеливо, последователно и делово да подхождат към него. Те следва да го знаят добре не само по име и фамилия, не само по външните му белези, но и съвсем непосредствено: що за човек е; какви са достойнствата и недостатъците му; личните му възгледи и убеждения, наклонностите, интересите и способностите му; какви са възможностите, грижите и потребностите му. Всичко това и всяко само по себе си предявява много високи изисквания както към партийните ръководства и организации, така и към партийните дейци и към всеки един от тях. Те самите следва да са дълбоко отзивчиви хора, да са заинтересовани от съдбата на всеки човек и следователно от съдбата на всеки комунист, да умеят да вникват в неговия вътрешен свят, добре да го разбират, да влизат в положението му, да бъдат сърцеведи и да го предразполагат към себе си. „Внимателното, отзивчивото отношение към всеки комунист — ето кое е първото условие за ефективна индивидуална работа с него" — заключава по този въпрос В. Засорин.

Стремейки се да вникне в дълбоката диалектическа природа на индивидуалния подход, той по-нататък отбелязва още: „Уважението към човека никак не изключва изискването към него. Без висока взискателност, без строго, сериозно изискване към другаря, комуто е възложена една или друга работа, партийният колектив не ще се сплоти, не ще се осигури боеспособността му. Затова отзивчивостта към хората у самия партиен деец задължително следва да се съчетава с всекидневна и най-висока взискателност към тях." А именно индивидуалният подход е твърде пригоден за такова последователно и творческо съчетаване на уважението към човека, към комуниста с изискването към него, като на тази основа се формират жизнено необходимите му знания, навици и умения. Добра способност да вниква в природата на сложните явления на партийния живот и да обобщава фактите от практиката характеризират мислите на разглеждания автор и относно съчетаването на индивидуалния подход с другите форми и средства на организационната и политическата дейност. „Веднага искам да се разгранича — пише той. — Индивидуалната работа с комунистите в никакъв случай не може да отмени или да замени мероприятията с масов характер. Напротив, тя задължително следва да се съчетава с такива мероприятия, да ги допълва, подпомага и обогатява. Та в живота всички видове дейности винаги са съществували и съществуват в неделимо единство . . . А умението да се използва целият арсенал от форми и средства, начини и способи, каквито имат в свое разположение партийните организации и ръководства, всъщност предопределя тяхната боеспособност."

Такава вярна постановка и задълбоченост характеризират и още цяла поредица други материали в списанието. Измежду тях още тук ще посочим само поне: „Залогът за успеха е в активността на комунистите" от първия секретар на Киевския областен комитет на компартията в Украинската ССР В. Цибулко (кн. 24, 1972, с. 29); „Да достигаме до всеки човек" от секретаря на Челябинския областен комитет на КПСС М. Ненашев (кн. 10, 1973, с. 17); „Развитието на активността на комунистите — важна задача на партийната организация" от първия секретар на Хабаровския краеви комитет на КПСС А. Чьорний (кн. 10, 1974, с. 15); „Основа на Партията, ядро на трудовия колектив" от първия заместник-завеждащ отдела за организационно-партийната работа на ЦК на КПСС Н. Петровичев (кн. 11, 1975, с. 15) и „Индивидуалната работа допринася да се повишава активността на комунистите" от секретаря на партийния комитет в колхоза „Маяк" в Червеноармейския район на Ровненска област Т. Семенюк (кн. 14, 1975, с. 44).

В тези и други материали, които споменаваме и по-нататък, като споделят много ценен и незаменим опит, авторите всестранно обосновават и редица основни и твърде съществени съображения и становища относно същността на индивидуалния подход и индивидуалната работа с комунистите, като:

— Индивидуалният подход и индивидуалната работа с комунистите са сложно и голямо изкуство, пронизано от последователната ни комунистическа нравственост.

— Комунистът може да бъде боец на Партията, както Уставът изисква от него, добре да осъществява правата си и да изпълнява задълженията си, само ако е идейно убеден и непримирим спрямо всякакви отрицателни явления и слабости, недостатъци и пропуски, само когато притежава знанията, уменията и навиците за съответната организационна и политическа дейност, която е призван да извършва. А тези качества не му падат наготово от небето, не ги придобива и веднага щом бъде приет в партийните редици. Те се създават и ковят посредством активното му включване в

Digitized by Google

дялостната партийна дейност. От изключителна важност в това отношение е както инициативата на партийните ръководства, организации и кадри, така и самоинициативата на всеки комунист, творческата му самодейност. За всичко това съществен принос са призвани да дават и дават всички методи и средства на партийната дейност, включително и индивидуалният подход.

— Индивидуалната работа има голямо значение за развитието на всеки комунист, за засилване на активността му, за формиране у всеки комунист необходимите високи политически и делови качества.

— Но тя е не по-малко важна и за самите партийни органи, за партийните организации и за всеки партиен деец, тъй като чрез комунистите, а и с прекия си по-широк контакт и с безпартийните, те по-уверено напипват пулса на живота, вникват в жизнените потребности, в мислите и вълненията на трудовите хора и по-сполучливо ратуват за тяхното активизиране и развитие. В индивидуалната работа растат и се усъвършенстуват и самите кадрови партийни работници.

Следователно организационната и политическата дейност на партийните организации и ръководства, на партийните дейци е немислима вън и без индивидуалния подход, вън и без индивидуалното въздействие на конкретни хора и най-вече върху комунистите.

А това ще рече, че индивидуалният подход, индивидуалната работа съвсем не са някакво добро пожелание, още по-малко прищявка или излишна притурка към партийната дейност. Те са както обективно обусловени, така и жизнено потребни за всеки деец, за всеки комунист и са съвсем незаменими в някои конкретни ситуации.

II

Измежду многото проблеми списанието на ЦК на КПСС обстойно и вещо спира вниманието върху ролята и спецификата на различните форми на индивидуалната работа с комунистите, а и не само с комунистите — всяка за себе си и преди всичко за целта и предназначението си много действена и резултатна.

Сред тях на първо място ще отбележим събеседванията с комунистите. Още повече, че по време на подмяната на партийните документи на тях беше отредено и те играха много важна роля, дадоха твърде чувствителния си принос всеки комунист и всяка партийна организация, всяко партийно ръководство да застанат и да стоят на последователно принципни ленински позиции, на уставна основа.

„Неотдавна в партийния комитет се състоя беседа с П. А. Смирнов — четем в кореспонденцията на секретаря на партийния комитет в завод „Дегтярев" в гр. Ковров, Владимирска област, Н. Коваленчук „Събеседванията с комунистите". — Той беше кадровик на завода от първите следвоенни години. Едно време работехме в един цех. Беше активен и инициативен комунист. Избираха го и за заместник-секретар на цеховата партийна организация. А сега, както научихме, бил незаинтересован за работата в организацията, дълго време не се изказвал на събрания. Защо ли? И как може Смирнов да се окаже в категорията на пасивните?

В партийния комитет той дойде намръщен, поздрави, седна и ниско сведе глава. Очевидно беше се подготвил по-скоро за „отбрана", а не за откровен разговор. След няколко мъчителни минути вдигна глава и попита:

— Защо сте ме извикали?

— Павел Александрович, ти в Партията не си новак. Без малко тридесет години правиш — казвам му. — Знания имаш, а и опит назаем няма да ти раздаваме. Спомняш ли си как работехме едно време?

— Какво ще се ровим в миналото? Говорете по работата.

— Щом като е по работата, добре... Разкажи ни тогава как работи вашата партийна организация.

— А какво да казвам аз? По-добре секретарят да каже, той по-добре вижда нещата. Пък и аз вече работя в друг цех.

— Сам ли се премести или по заповед?

— Хората от доброто не бягат! — опита се да се измъкне от пряк отговор той.

Откровено казано, ние в партийния комитет не знаехме историята с П. А. Смирнов. Затова го помолих да ни разкаже всичко поред.

...Излезе, че с жена си сериозно се били поскарали. Неговото недостойно поведение в семейството станало предмет на обсъждане в партийно събрание. Без оглед на предишните му заслуги комунистите сериозно го разкритикували. Дори предложили той да бъде освободен като заместник-секретар.

А как след всичко това да гледа другарите си в очите?... Преместил се в друг цех, взел да страни от партийната работа. В партийната организация пък знаели, че нормалните отношения в семейството са възстановени. Затова и сметнали, че повече претенции към този комунист нямат.

Но нима можем да се съгласим с такова становище? Та бившият активист още не участвува в партийната работа. Отстранил един недостатък, той допуска друг. Ние така и му казахме. И направо го запитахме:

— А ти, Павел Александрович, как оценяваш създалото се положение?

— В много аз не съм прав — отговори той. — Но повярвайте ми аз още не съм загубен за Партията..."

„Всеки комунист да бъде въвлечен в активна обществено-политическа работа, именно такава цел си поставяме, провеждайки събеседванията с комунистите — заключава Н. Коваленчук. — В тези разговори по правило се изяснява, че причините за пасивността на комуниста най-често са у самия него, но да се разкрият тези причини не винаги е лесно. Та нали човешкият характер е твърде сложно явление

Digitized by Google

С човека трябва да се подхожда много внимателно. Докоснеш ли се до вярната струнка, ще го убедиш и ще постигнеш добър резултат. Не намериш ли обаче верния тон, не го ли предразположиш, не го ли предизвикаш към откровеност, можеш и повече да го отблъснеш" (кн. 22, 1972, с. 51).

По време на подмяната на партийните документи такива събеседвания в КПСС се провеждаха най-вече с комунисти, към които партийните организации и ръководства имаха някакви претенции — критични бележки, напомняния, предложения. Провеждаха ги лично секретарите и членовете на бюрата на първичните организации, на районни, градски, областни и други партийни комитети. Конкретните поводи биваха най-различни, за което широка картина ни предоставят и кореспонденциите на секретаря на партийния комитет в Завода за прибори в гр. Орел А. Рожков „Индивидуалните събеседвания — постоянна форма на работа" (кн. 16, 1974, с. 31) и на Б. Широнин „Събеседванията с комунистите" (кн. 24, 1973, с. 51).

Рожков отбелязва, че **всяка беседа е съвсем конкретна и неповторима** и затова тя следва да се готви много внимателно и да се провежда творчески, отговорно и конкретно, без никакъв схематизъм и шаблон. Кръгът на въпросите, които ще бъдат обсъдени, следва да се определя предварително от отговарящия за събеседването, но то не бива да се отрупва с много въпроси, защото това ще му придаде общ характер и ползата от него ще е малка, дори никаква. При това съвсем не е правилно за всичко да се избързва със събеседвания пред бюрото, още по-малко пред партийната организация. Авторът много убедително подчертава ползата от събеседванията не само за комунистите, с които се провеждат, но и за партийните организации и ръководства, както и за лицата, които ги провеждат. Както и други автори и той се спира на необходимостта добре да се съчетават уважението и грижливото отношение към човека с високите изисквания към него; добре да се долавят съображенията и бележките, да се вниква в предложенията на комунистите по време на събеседванията; да се вземат мерки още по-добре да се откликва на тях. Рожков набляга също, че събеседването всъщност слага не край, а е начало на системната индивидуална работа с комуниста.

С такива съображения, със задълбочените си теоретически обобщения и много важните си методически препоръки изобилствува и редакционната консултация „Индивидуалните събеседвания" (кн. 1, 1975, с. 40).

Само по време на обмяната на партийните документи в КПСС такива събеседвания се състояха с повече от четири милиона комунисти, а с някои от тях беседи се провеждаха и втори, трети път (кн. 6, 1975, с. 6). Редакцията на братското съветско списание много отблизо следеше и допринесе още по-резултатно да се използва тази важна и ефективна форма на работа. А след като обмяната на партийните документи приключи, тя също така своевременно спря вниманието върху широките възможности тази форма на работа компетентно и резултатно да се използва и занапред във всекидневната практика на ръководствата и организациите. По този начин, а и откликвайки по съвсем конкретни поводи, списанието добре играе ролята си на по ленински отговорен и винаги на своя пост колективен организатор.

Друга също така много важна за предназначението си форма на индивидуалната работа с комунистите е разглеждането на личното дело на комуниста. Това са познатите в партийната практика обсъждания на поведението на комунист, който е нарушил партийната дисциплина и партийния морал, или с други думи, случаите, когато се налага комунистът да бъде съответно санкциониран за някаква своя простъпка или провинение. Като дават възможност индивидуалната работа, макар и не винаги навреме, да се съчетава и с действено колективно въздействие, такива поводи довеждат до много резултатно въздействие не само спрямо непосредствено засегнатите. По принципа на педагогическата детонация то се разпространява до всеки комунист. И на тази форма на работа редакцията също посвети своя консултация — „Разглеждането на личните дела на комунистите" (кн. 12, 1974, с. 66). И в нея със същата компетентност и загриженост е обобщен съответният опит и се дават вещи методически указания за най-ефективното използване и на тази важна, понякога и съвсем неотменна форма на работа. („Когато трябва да накажеш — не можеш да не накажеш! — да припомним думите на именития съветски педагог А. С. Макаренко.)

В консултацията се посочва ползата от обсъждането на такъв въпрос както на закрито организационно, така и на открито партийно събрание, което дава възможност непосредствено да се чуе думата и на безпартийните както по отношение на самия комунист, чието дело се обсъжда, така и относно партийната организация и нейното ръководство. Набляга се и на необходимостта обсъждането на личното дело да не се стеснява и ограничава само до конкретния провинил се, а комунистите да се призовават и приучват всеки за себе си да извлича съответната поука. На този проблем е посветена и вълнуващо написаната кореспонденция „Да извличаме уроци от всяко лично дело" от завеждащия организационния отдел на Пошкар-Олинския градски комитет на КПСС Ю. Оловянишников (кн. 21, 1972, с. 42).

Други изключително важни форми и действени средства за системна и целенасочена индивидуална работа са добре познатите в партийного строителство и практиката **партийни поръчения, а така също и съобщенията и отчетите на комунистите** пред събрание на партийната организация или пред заседание на партийните ръководства. Така само по време на обмяната на партийните документи в КПСС само нови постоянни поръчения получиха над

Digitized by Google

два милиона съветски комунисти и бяха изслушани съобщения и отчети на други близо четири милиона (кн. 6, 1975, с. 6).

„Комунистът се формира като активен борец за партийното дело — пише в посочената си статия Н. Петровичев. — Той се приучва най-строго да спазва уставните изисквания преди всичко в практическата работа, изпълнявайки конкретни партийни поръчения. От изпълнението от комунистите на отделни конкретни задачи всъщност се състои цялата общопартийна дейност" (кн. 11, 1975, с. 15).

„Общоизвестна истина е, че активистите не се раждат — пише в „Да утвърждаваме и развиваме опита от обмяната на партийните документи" секретарят на партийния комитет в Омския телевизионен завод В. Деев. — Активистите се възпитават. Примерно така: ... възложат на човека отговорна работа, помогнат му навреме и добре; отговорност му потърсят и ето, че той придобие вкус към обществената работа, опит натрупва... Затова един от главните критерии за активността на комунистите е изпълнението на партийни поръчения... Нашият комитет изучи практиката на разпределението на работата в цеховите партийни организации. Изхождаме от това, че разумното използване на опита, знанията и възможностите на всеки комунист повишава ефективността от дейността на целия партиен колектив" (кн. 13, 1974, с. 33).

Като оценява значението и на тези форми на индивидуален подход и партийна дейност, списанието и по тях дава поредица от много полезни и за българския читател материали, включително и две редакционни консултации (кн. 6, 1973, с. 42 и кн. 23, 1972, с. 52).

Срещу суетната кому какво поръчение да бъде възложено редакцията припомни думите на М. И. Калинин: „Инженер изобретател, наскоро приет в Партията, дойде в партийното бюро и помоли за някаква обществена работа. Възложиха му да ръководи пропагандистки кръжок. Дойде и втори — също квалифициран инженер, но за него вече кръжок нямаше и партийната организация не знаеше каква обществена задача да му измисли. А аз бих постъпил по друг начин. Бих му казал: „Организирай кръжок по изобретателство, стани му ръководител. Там може и нищо да не изобретите, а може би какво да е ще направите!" Някой от вас, може би, не ще счете това за партийна задача, а аз я считам за партийна работа" (кн. 6, 1973, с. 43). Опит от съобщенията и отчетите на комунистите в „Пълен преглед на партийните сили" дава и секретарят на Гомелския областен комитет на компартията в Белоруската ССР Ф. Цеханович (кн. 5, 1975, с. 39).

Все в същата насока на обогатяването на арсенала на индивидуалния подход идват и материалите, които редакцията системно дава и за други форми на индивидуалната работа с комунистите. Сред тях най-широк дял заемат материалите за **включването на комунистите в системата на партийната политическа просвета и в икономическото образование на трудещите се.** Представяйки неизчерпаеми възможности на обучението и възпитанието на отделния човек и следователно и на всеки комунист чрез последователната творческа **индивидуализация на учебния процес,** съобразно с възрастовите и индивидуалните особености на всеки, обучението на комунистите е твърде важна стъпка на последователен индивидуален подход към тях. Групирани в рубриката „Идеологическа работа", такива материали читателят намира почти във всеки брой на списанието.

Интересен опит в него намираме и от още редица други действени форми, методи и способи на индивидуалната работа с комунистите, много от които отдавна влязоха в практиката и на наши ръководства и организации. Като например личните творчески планове и атестирането на специалистите; наставничеството; вслушването в критичните бележки и осъществяването на предложенията на комунистите и на другите трудови хора; засилването на приноса на партийните групи, в които всеки комунист има все по-добра възможност за все по-активна изява; че дори и от такава понова форма като защитата на т. н. „работнически дисертации" и т. н. (кн. 2, 1973, с. 56; кн. 5, 1973, с. 17; кн. 21, 1973, с. 38; кн. 16, 1975, с. 50; кн. 24, 1975, с. 55 и др.). А „В писателската партийна организация" от Л. Давидов и „По пътя на бащите" от В. Казмерчук (кн. 1, 1975, с. 54 и 58) своевременно и от българския читател на списанието се възприеха като сполучливо, макар и своеобразно обобщение на поразнообразия и дълбоко осмислен интерес към индивидуалния подход в редовете на КПСС в наши дни, като убедително и резултатно отстояване указанията на ЦК на КПСС за все по-широка възпитателна работа на основата на конкретни жизнени образци.

При това както личи и от опита на някои от вече цитираните автори, **никоя от формите не е и не може да бъде нито нещо самоцелно и обособено, нито да се откъсва от другите.** Всички те взаимно се преплитат, проникват и допълват, а това ги прави и по-ефективни. Това непрестанно ни убеждава опитът на КПСС, страниците на списанието.

Проблемът за формите на индивидуалната работа заема твърде широко място във възгледите и практиката на КПСС. Такова място му отрежда и редакцията на сп. „Партийная жизнь". Тъй че самият този проблем би могъл да бъде предмет на самостоятелно изследване и съответни публикации. А изучаването и усвояването на този опит е цяла съвременна школа за ленински стил и методи.

III

КПСС разглежда въпросите за индивидуалния подход и още повече за индивидуалната работа с комунистите много широко, всестранно и задълбочено. Най-общата постановка е — **внимание на всеки чо-**

Digitized by Google

век, работа с всеки комунист. Но на тази основа организациите и ръководствата им съсредоточават работата си върху някои много важни и често решаващи страни на очертания общ проблем. Между тях тук почти мимоходом само ще отбележим работата **с новоприетите комунисти**, от една страна, и работата с **партийните и други кадри**, от друга. Всяка от тези две категории комунисти не само се отличава със своята специфика, но и играе важна роля в живота на Партията и обществото. И всяка от тях изисква по-специални грижи, съответен специфичен подход, на каквито открай време се радват и едните, и другите.

Младите комунисти още отсега предопределят бъдещия облик на партийните редове. В техни ръце е утрешният ден на Партията, а с това и на род и родина. Затова съвсем разбираемо е и голямото внимание, което им отделя както КПСС в национален мащаб, така и всяка партийна организация, всяко партийно ръководство, всеки деец и всеки комунист в необятния Съветски съюз.

На практика грижите на КПСС за утрешното попълнение на партийните редове започва далеч преди конкретните млади хора да са подали молбите си за приемането им в КПСС. То започва и намира израз още в създаването и укрепването на пионерските отряди и дружинки и организациите на Всесъюзния ленински комсомол, в издигането и утвърждаването на ръководните органи в тях и обкръжаването им от крепък детско-юношески и младежки актив.

Още по-подчертана конкретност и деловитост характеризират работата и по непосредственото вербуване и приемане на младите кандидат-членове и членове на КПСС. Толкова повече, че и съвсем конкретни уставни норми дословно повеляват да се проявява най-грижлив индивидуален подбор на новоприеманите. Сред тях първо място се отрежда на най-проявените в производството и обществения живот. Опит в това отношение ни предоставя кореспонденцията на секретаря на партийния комитет в колхоза „В. И. Ленин" във Верхнодвински район, Витебска област, Г. Урбан „Възпитание на младите комунисти" (кн. 15, 1975, с. 33). От нея научаваме за приемането в КПСС на телчарката Г. А. Медел и на доячката В. Я. Бабинска, и двете първенци в производството и израстващи активистки в обществения живот.

Не така праволинеен е пътят на младата текстилка Галина Холявкина от Памукотекстилния комбинат в гр. Горни Волочек, Калининска област, до нейното приемане в голямото съветско комунистическо семейство, за чието развитие обстойно споделя отговорничката на партийна група Л. Дмитриева.

Научаваме, че в комбината постъпвали на работа много младежи. Но някои от тях се стъписвали пред напрегнатия ритъм на трудовото ежедневие, погледдали навън и дори напускали. Такава била и самата Холявкина. Но партийното ръководство, комунистите не я изоставили да се колебае. На опитната работничка и комунистка А. Петрунова, извела вече на широк и верен трудов път над 20 млади работнички, възложили и тя станала наставница на Холявкина. Сама майка на две деца, Петрунова приласкала и Галя като свое дете, запознала я със своя живот и с живота на други трудови ветерани; посветила я в тайните на майсторството си; навестявала я и в общежитието, интересувала се как напредва в училището за работническата младеж и я подпомагала да преодолява първите трудности; погрижила се и съученички на Галина също добре да я подпомагат, да не я изоставят да клюмва. Докато самата Холявкина здраво стъпила на краката си и взела добре да се справя със задачите си, докато я избрали и за отговорничка на комсомолската група в цеха и самата тя започнала да подпомага други млади работнички. И докато с единодушие я приели в КПСС (кн. 14, 1975, с. 48).

Строгият индивидуален подход и индивидуалният подбор на новоприеманите в КПСС се осъществява на основата на още по-последователното отстояване на изискванията непрестанно **да се подобрява социалният и качественият състав** на партийните редици, като предимство се дава на представителите на работническата класа. Едновременно и на основата на всичко това индивидуалният подход при приемането в КПСС се конкретизира в **повишаване взискателността към кандидатстващите.**

Още по-грижлив и всестранен е индивидуалният подход спрямо младите комунисти след приемането им в партийните организации. Възлагат им партийни поръчения — постоянни и временни, подпомагат ги в усвояването на необходимите навици и умения за изпълнението им и още с първите си стъпки все повече да преуспяват и в производствената си, и в обществената си дейност. Изслушват и техни съобщения и отчети.

Индивидуалният подход във възпитанието и всестранното израстване на младите комунисти **много добре се съчетава и с ефективни колективни методи и форми.** А сред тях най-голямо внимание се отделя на все по-активното им участие в подготовката и провеждането на партийните събрания като най-масова школа за цялостно формиране и всестранно комунистическо развитие на комунистите, на засилените грижи за включването им в системата на политическата просвета и на икономическото образование. Създават се и специални **школи за младите комунисти.** За такава именно школа много интересен опит споделя секретарят на партийния комитет на строителната организация в Уст-Илимската ВЕЦ Н. Малцев. В школата годишно приемали по 40—50 души из средите на кандидат-членовете и членовете на КПСС с партиен стаж по-малко от три години. Изучавали основни положения на Програмата и Устава на КПСС. Индивидуалният подход в нея влизал в действие още при подбора на слушателите и много добре се съчетавал с все по-успешната подготовка

Digitized by Google

на младите комунисти за по-отговорно участие в различните области на партийната и другата обществена дейност.

Така в началото на 1972 г. школата навлязла в шестата си година и още тогава 150 души от завършилите я били избрани за членове на партийните бюра, в профсъюзни и комсомолски ръководства, повече от 70 вече били лектори, политинформатори или народни контрольори. Из техните среди израстват и се утвърждават и кадри на по-отговорна обществена и стопанска работа. Началникът на големия колектив на автотранспортните работници И. М. Пешков израснал на тази длъжност от шофьор, бившият работник В. М. Манжос бил издигнат за старши инженер енергетик (кн. 1, 1972, с. 44). Опит в това отношение ни предоставят и „Издигаме млади кадри" и „Наставниците овладяват педагогиката" (кн 18, 1974, с. 46; кн. 23, 1975, с. 31).

Строга последователност и всестранно съчетаване на колективни и индивидуални методи и средства характеризират опита на КПСС в отглеждането, развитието и усъвършенстването на **кадрите**, конкретната картина от което е колкото разнообразна, толкова и резултатна, действена. Тъй че изучаването и на този опит е цяла самостоятелна школа за съвременен ленински стил и методи. Голям дял в това отношение се пада на самите индивидуални способи и непрестанната конкретна работа с дейците от всички сектори и степени на партийната, стопанската и другата обществена дейност. А пък и самите те, синтезирали в себе си цялото многообразие на опита по израстването им като хора, комунисти и кадрови работници, стават живо въплъщение на всякакви влияния и въздействия от колективно и индивидуално естество, на дело отстояващи ленинската прозорливост в това отношение и като заветна щафета я предават от поколение на поколение.

Преки, а и косвени поуки по тези проблеми се черпят от десетки и стотици материали в списанието, но тук само за сведение ще посочим два от тях. Като „Заместник-секретарят на партийния комитет" от М. Зименков и „Резервните кадри в предприятието — формиране и възпитание" от А. Козинец (кн. 18, 1975, с. 54; кн. 17, 1974, с. 22). Убедително и действено М. Зименков дава процеса на всестранното израстване, набирането на знания, опит и умения от заместник-секретаря по идеологическата работа в партийния комитет на „Мособлстрой" В. И. Байков, а едновременно с това показва и всеотдайната му работа в този труден и много важен сектор на партийната работа като комунист от първата редица на радетелите за тържеството на ленинската правда. Тъй че самият Байков израства пред очите на читателя като жив и убедителен образец на въплъщението и съчетанието на индивидуалните и масовите форми на работата в КПСС.

Материали по проблемите на индивидуалния подход и индивидуалната работа с комунистите намираме във **всички рубрики** на списанието и най-често в „Партийно строителство: теория, опит, проблеми", „Организационно-партийна работа", „Консултации" и „Ръководството на стопанската дейност". Сполучливо се използват **всички жанрове** от богатия журналистически арсенал. С подчертан интерес на читателя се ползват и много полезна работа вършат и някои по-лаконични форми от рубриките „Размисли, предложения, сигнали, реплики", „Преписка с читателите", материалите от командировки по читателски писма.

* * *

Опитът на КПСС — неизчерпаема съкровищница на далновидно съчетание на ленински възгледи и пронизваната от тях практика — дори и по един сравнително по-частен проблем, като разгледания, трудно може да се обхване само в една статия.

Тук се спряхме върху основни и решаващи моменти на опита по индивидуалната работа с комунистите, както го намираме в сп. „Партийная жизнь" от XXIV до XXV конгрес на КПСС. А онова, до което не успяхме да се докоснем, читателят намира от страниците на самото списание, което и у нас се получава и ползва масово. А и от други източници, сред които все по-важно място заемат преките контакти със съветските хора и най-вече с комунистите, чрез дългогодишната все по-тясна дружба и всестранно сътрудничество между окръзи, градове и села, предприятия, стопанства, учреждения и обществени организации от всички равнища и степени.

Digitized by Google

НАУЧЕН ПРИНОС В РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ ПРОБЛЕМИ

Двадесет и трите тома избрани съчинения на др. Тодор Живков са голямо събитие в нашия идеологически и политически живот. Те са творческо обобщение на родния социалистически опит, марксистко-ленинско осветляване на общите закономерности на социалистическото строителство, научно обосноваване и изясняване на изграждането на развито социалистическо общество у нас. В тях е направен задълбочен анализ на тържеството на ленинската априлска линия. Многотомното издание е пример на творческото приложение на ленинизма в съвременните условия.

I

Основа, което характеризира произведенията на първия секретар на ЦК на БКП, като започнем от най-ранните му трудове и стигнем до наши дни, е непрестанното разработване въпросите за **ръководната роля на Партията.** Те присъствуват навсякъде. Те изпълват всестранните му обобщения и изводи по всички направления на социалистическото изграждане на страната. В докладите, речите и статиите си др. Т. Живков изпъква като творец, който не само свято пази и защищава ленинското учение за Партията, но в зависимост от етапите системно го обогатява и развива. Той страстно воюва против враговете на ленинската партия — „левия" и десния опортюнизъм. Страстно воюва против опитите да се измени или ревизира ученето за Партията. **Ръководната роля на Партията както в периода на острите класови борби, така и в строителството на социализма са същина на неговото творчество.**

В своите трудове др. Тодор Живков разглежда Партията като жив организъм, който непрестанно се развива. Чужд на догматизма и враждебен към ревизионизма, от кристално чисти марксистко-ленински позиции изяснява промените, които настъпват във вътрешнопартийния живот, в ръководството на системата на социалното управление, в организацията и възпитанието на масите. Като истински ленинец той обосновава необходимостта от измененията в структурата, във формите, в методите, за да се доближава постоянно партийното ръководство до народа, да се издига ефективността на идеологическата и партийно-

Digitized by Google

организационната работа. За него основните принципи, върху които се гради и израства Партията, са непоклатими основи, които обаче в самия процес на строителството на социализма се обогатяват и по съдържание, и по форми. Вътрешнопартийният живот и дейност се разглеждат и оценяват като система, която по начин на съществуване, по регулиране и управление се извисява като пример и първообраз на цялото социално управление. Същевременно партийното ръководство се разглежда като диригент, който умее ясно да определя, разграничава и съгласува функциите на останалите държавни, стопански и обществени организации, така щото всеки да знае своето поле на дейност, да използва и прилага специфичните си методи и средства за постигане на целите.

Новата, по-висока степен на ръководната роля на Партията се обяснява в най-тясна, органическа връзка с развитието на обществото, с количествените и качествените промени, които настъпват в него. Изключително голяма заслуга на автора е, че всестранно вниква и осветлява сложната диалектическа зависимост: **Партия — общество.** Партията направлява, организира напредъка в обществото, научно-техническият прогрес получава простори, обществената производителност на труда расте, обществените отношения се усъвършенствуват. Новият труженик на социализма става творец на социалистическия начин на живот и пр. И същевременно самата Партия — всепризнат ръководител и организатор на масите, също се развива, за да отговаря нейната структура, състав, съдържание и стил на работа на новите потребности, за да се издига Партията като образец, първообраз на обществото.

Съчиненията на др. Тодор Живков говорят, че пред нас стои виден, крупен деец на комунистическото и работническото движение, чийто талант му позволява теоретически да осмисля революционната практика, да доразвива в съвременните условия марксистко-ленинското учение за Партията.

II

Венец в дейността на др. Тодор Живков е теоретическото обосноваване на Програмата на Партията в доклада пред Десетия конгрес.

Авторът се ръководи от два основни момента:

— Теоретическата позиция на КПСС, теоретическото равнище и натрупан опит в световната социалистическа система. Сам той пише: „При разработването на нашата Програма огромна помощ ни оказва *Програмата на КПСС,* нейното богато теоретическо съдържание и разкриването на закономерностите и перспективите на по-нататъшното развитие на обществото към комунизма“ (т. 18, стр. 529—530).

— Историческия опит от развитието на социализма у нас, постиженията на марксистко-ленинската мисъл в България особено през периода след Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 година.

Стъпвайки на тази здрава основа, авторът вече има пълна възможност да обоснове по-нататъшните промени в Партията. Той изяснява характера на постепенното сближаване между кооперативната и държавната собственост, което в перспектива ще доведе до тяхното сливане; той обяснява количествените и качествените изменения в класовата структура на обществото: „*...социалистическото общество застава пред прага на социалната еднородност*“ (т. 18, стр. 551). След задълбочения анализ на развитието на собствеността, на обществените отношения и класовата структура др. Т. Живков прави и извода: „*Комунистическата партия, оставайки партия на работническата класа, постепенно става авангард на народа, партия на целия народ* — това е една от най-важните закономерности в процеса на изграждане на развито социалистическо общество“ (т. 18, стр. 558).

Digitized by Google

Като обосновава този исторически извод, авторът изпъква като последователен марксист-ленинец, който на дело доказва, че теорията може да се развива само в непримирима борба против враговете на социализма и комунизма, против всички, които се опитват да подменят марксистко-ленинското учение за Партията с дребнобуржоазни, с авантюристични или социалдемократически идеи. **И Партията на народа е партия от марксистко-ленински тип, с марксистко-ленинска идеология.** И др Тодор Живков обяснява много добре този проблем. Социалната еднородност, сближаването на социалните групи се извършва върху **историческите цели на работническата класа,** т. е. еднородността не отрича и не отменя класовия подход и анализ на явленията и процесите. Това основно положение разкрива революционната същност на нашата дейност, ясно ни разграничава от буржоазните теоретици за „народната" партия и държава, от маоизма с бонапартистките доктрини.

Стройното изложение на основното програмно положение за развитието на Партията има стратегическо значение. То разкрива много добре бъдещите перспективи, въоръжава ни със знания и методи правилно да направляваме вътрешнопартийните процеси, взаимоотношенията между Партията като ръководна сила с обществото и останалите обществени организации.

III

Във всички трудове на първия ни партиен и държавен ръководител, отнасящи се до Партията, широко е прокарана идеята за **научността в партийната работа.** Можем да кажем, че избраните съчинения са тържество на научните методи в ръководството и управлението на партийните и обществените дела. Два момента характеризират теоретическите разработки.

1. Разглеждане и прилагане на науката като единна система, като се подчертава и необходимостта конкретно да се използват отделните науки при изясняване на отделните проблеми. Този подход придава още по-творчески и действен характер на партийното ръководство и дейност, внася целенасоченост и ефективност при използване на формите и средствата, обогатява съдържанието на работата. Защото научните методи на социологията, на политическата икономия, на социалното управление, на партийното строителство, на педагогиката, психологията и др. могат да оказват въздействуващо, преобразуващо влияние, когато в конкретната обстановка конкретно се използват, като се отчита спецификата на целите или проблема. Именно от тия позиции др. Тодор Живков воюва против наукообразните форми, които не отговарят на потребностите или не допринасят за изменението на положението. Комплексът от научни методи е средство да се повишава равнището на партийно-организационната дейност, да се открива истината и на тая база да се изгражда система от мерки, които да издигат на по-висока степен партийния живот, да повишават съзнателността и организираността на масите. Борбата против самоцелните проучвания, против формалното използване на научните методи е задължително условие за усъвършенствуването на стила.

2. Партийната работа е специфична област, която има свои закономерности и принципи. Ето защо, когато говори за мястото на частните обществени и природни науки, др. Т. Живков дебело подчертава необходимостта те да допринасят да се развиват партийните комитети и организации като органи на **политическо ръководство.** Каквито и методи да се прилагат, те трябва да се използват така, че да влагат своя дял за победата на **политическия подход,** за обогатяването на ленин-

Digitized by Google

ските принципи и норми на партиен живот. Тази формулировка има изключително важно методологическо значение, защото тя не само дава достоен отговор на съвременния опортюнизъм, но вгражда своя принос за развитието на Партията като марксистко-ленинска организация, въоръжена с непоклатимите и всепобеждаващи идеи на революционната теория. **Борбата за научност в партийно-организационната работа е борба за по-нататъшното идейно и организационно укрепване на Партията от ленински тип.**

Изключително важно значение имат постановките на автора, че научните методи могат да намерят, разбира се, в различна степен място в целия ръководен процес — от проучванията, разработването на плановете и вземането на решението до организацията на проверката на изпълнението и комплексната оценка на получения резултат. Именно в такава светлина той изяснява ефекта от програмно-целевия и комплексен подход, от системния анализ, от социалните проучвания, от моделирането и експериментирането и пр. Не само изяснява, но сам като творец дава пример как те трябва да се използват, за да се получат научнообосновани изводи.

В произведенията на др. Т. Живков в тая сфера има оригинални решения, с голяма теоретическа стойност.

Да вземем само определението за научността в партийната работа като цялостна система, която обхваща следните основни съставни части: по-настойчиво да се издига ролята на партийните комитети и организации като органи на политическо ръководство; социалните изследвания да се превърнат в действително средство за усъвършенстване на стила, за подобряване на партийното ръководство; единство и приемственост между новите и досегашните форми и средства на работа; усъвършенстване на партийната информация; изучаване, обобщаване и внедряване на положителния опит; да се установява навсякъде посъвършена организация на контрола и проверката на изпълнението.

Да вземем само новата постановка за партийните организации като първообраз на бъдещото състояние на колектива — плод на всестранни научни обобщения и прозрение.

Да вземем само неговите формулировки за съдържанието, за същността на политическите и деловите качества, които трябва да характеризират стила на партийните комитети и дейци.

Да вземем богатата му постановка за социалистическия начин на живот и задачите на партийните комитети и организации.

Да вземем само въпросите за моделирането и експериментирането и използването на програмно-целевия и комплексен подход и т. н.

Неговите разработки са оригинални виждания и обогатяват развитието на науката партийно строителство. Те ни учат на класова зрелост, на новаторски дух, на приемственост в революционните традиции, на богато теоретическо мислене, способно да обобщи съвременността, да изяснява нейните проблеми.

IV

Въпросите на стила заемат законно място в многотомното издание. Те са занимавали автора още в ранните години и не го напускат и в последните му произведения. Като революционер, като ръководител от ленински образец той много добре разбира и отчита ролята и отговорността на субективния фактор в обществения живот. И съвършено правилно отделя толкова внимание на този въпрос, който ще реши всичко, който ще мобилизира и възпитава народа в изпълнението на задачите. Още тук искаме да отбележим една особеност — сам др. Тодор Жив-

Digitized by Google

ков ни дава пример на съвременен, на ленински стил — **прозрение и реализъм, новаторство и приемственост, анализ и самоанализ, висока отговорност и доверие, деловитост, простота и размах, разширяване на връзките с масите.** Ленинският стил е неговата съдба, битие, съществуване, осъзнат дълг.

Партийните комитети и организации — пример на социално управление — тази мисъл пронизва всички негови творби. Авторът изяснява тази своя позиция от природата и призванието на Партията в историческия процес.

Естествено, за да се ръководи социалистическото строителство, са необходими планове и решения — компетентни, плод на научни проучвания. Но анализирайки конкретната действителност, др. Т. Живков съвършено вярно определя на всеки етап основното звено на веригата — сега то е **проверката на изпълнението** като характерна черта на ленинския стил.

Изясняването на проблема за контрола и проверката на изпълнението др. Тодор Живков разглежда като единна система.

Превантивност. В тази формулировка съвършено ясно е отразено програмното изискване да се предотвратява настъпването на отрицателните последици. Навреме, компетентно! Тогава ще се осигури в целия процес на реализацията на решенията конкретна помощ и възпитание на кадрите. Проверката ще бъде очиствана от формализъм, а стихийността ще отстъпва място на планомерната и целенасочената дейност. Тази постановка на др. Тодор Живков изисква по-задълбочени изследвания, за да бъде изяснена цялостно. Защото в днешните условия, когато взаимозависимостта между явленията и деятелностите е толкова сложна, когато ефективността на всяка операция зависи изключително много от навременността и качеството на предшествуващата операция, **превантивността** в контрола с всеки изминат ден ще расте и расте.

Контролът и проверката на изпълнението като средство за обобщаване и разпространяване на положителния опит. Размишленията върху този момент разкриват колко богат е той и колко силни претенции предявява към кадрите, към ръководните органи.

Да проверяваш означава да отделяш конкретния опит, да разкриваш пътищата как той се е родил. Означава да контролираш как комитети, организации и ръководители са го осъзнали и какво правят за внедряването му. Тогава партийната работа ще придобива още по-голям творчески характер, ще възпитава масите в дух на новото, на прогресивното.

Самоконтролът. По същество става дума за оная способност на партийни комитети и кадри **сами** да анализират своя стил, методите, които използват, тяхната ефективност. Самоанализът става отличителна черта за стила на партийните комитети, организации и дейци, тъй като те са на върха на стълбицата на системата на социално управление.

Разширяване и правилно упражняване правото на контрол на първичните партийни организации. Като имаме предвид решенията на Деветия и Десетия конгрес, на Националната партийна конференция и разработките на Националното съвещание във Велико Търново, става ясно, че контролът на партийните организации следва да се упражнява главно върху стила, върху способността на кадрите да се преустройват, върху това, как те упражняват специфичните си права и методи на работа, как организират изпълнението на икономическите задачи, как сплотяват и възпитават масите, как сами са пример на творци на социалистическия начин на живот и пр.

Деловитостта е друга характерна черта на ленинския стил, която вълнува автора. Неговите разсъждения особено на Националната партийна конференция **са и ще бъдат ръководно начало и в бъдещата ни**

Digitized by Google

дейност. Деловитостта е длъжна да отстранява смело времеядството във всичките му форми — заседателщина, книжнина, формализъм. Другарят Тодор Живков разглежда тоя въпрос не самоцелно, а като едно от решаващите средства за усъвършенствуване на стила. Той задълбочено анализира успехите и слабостите, реалистично подхожда към фактите и явленията, което прави неговото изложение динамично, целенасочено, на високо публицистично равнище. Той е чужд на повърхностното отношение към действителността и неговите гневни слова против носителите на „малката правда" са известни на всички.

Развитието на стила е невъзможно без **колективност,** без разгръщането на **критиката и самокритиката, на вътрешнопартийната демокрация.** Основното, както подчертава авторът, в това отношение са атмосферата, обстановката, зачитане и уважение на чуждото мнение при най-строго спазване на уставните и законните норми, при издигане на дисциплината и личната отговорност. Всяко тяхно противопоставяне или разделяне е вредно за партийната и обществената дейност. Демократизмът е закономерност във вътрешнопартийния живот, а колективността е висш принцип и тяхното последователно спазване е неотменимо задължение за всички, на които Партията е гласувала доверие. Авторът остро критикува ония дейци, които забравят тези основни положения, които имат навика да се поставят над Партията. Демократизмът и колективността — средство за сплотяване на Партията, за разгръщане таланта и възможностите на комунистите! Тяхното правилно разбиране и осъществяване е критерий за ленински стил!

Да, ленински стил! Но неговото тържество зависи от **кадрите — златния фонд на Партията.** Сам авторът като творец на априлската линия даде пример на сплотяване на кадрите от всички поколения под знамето на партийната политика. Съвършено правилно в този въпрос той вижда разковничето и на единството в Партията — тъй скъпо и укрепнало през априлските години. Грижата за кадрите, изпълнена с топлота и признателност, блика от всеки ред. Грижа за тяхната марксистко-ленинска зрелост, за тяхното интернационално възпитание; възпитание в любов към КПСС и Съветския съюз; повишаване на тяхната култура и квалификация; поклон пред народа творец, ведра и здрава атмосфера около всеки ръководител, непримирима борба против малката правда! Това са все важни въпроси, които винаги са стояли в центъра на кадровата политика. Авторът не на едно място подчертава, че за да се реши тая задача, трябва да се издигат хора из средата на работническата класа, хора с трудов произход. Този подход при издигането на кадрите напълно отговаря на природата на Партията, на нейните цели. Паралелно с това той отделя голямо внимание за изграждане на здрави партийни ядра в творческите съюзи, сред научните среди, специалистите и хората на изкуството. Неговият поглед обхваща всички сфери на обществения живот, а кадровите постановки посочват пътя за утвърждаване на верни, културни, свързани с масите и обичани от тях дейци. Този въпрос беше по-пълно разработен и в доклада пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1972 г.).

Но кадрите могат да бъдат на висота само когато непрестанно са сред народа, когато го познават, когато дават компетентни решения и отговори. Другарят Живков възхвалява дейците, които винаги намират време да са сред трудещите се, да им разясняват партийната правда, и остро порицава ония, които предпочитат да стоят в кабинетите си. Демократичното начало в кадровата политика се изразява и в изборността, и в системната **отчетност** пред тружениците, постепенното въвеждане на конкурсното начало, да се зачита и уважава мнението на комунистите и безпартийните при избирането или назначаването на даден ръководител.

Теоретическите обобщения на др. Тодор Живков по проблемите на

Digitized by Google

стила имат трайно значение. Те са цяло съкровище за науката партийно строителство, за социалното управление и пр. Те са конкретизация на Програмата за непрестанно повишаване ролята на субективния фактор.

V

Всичко за човека, всичко в името на неговото щастие и благоденствие е девиз, на който авторът отделя много голямо внимание. Той справедливо го превръща в основна цел на партийната линия. Ето защо др. Тодор Живков посвещава много страници на сложния диалог между партийните комитети и организации с трудовия колектив, който да израства до степен на субект на управление. В това отношение той осветли принципно нови въпроси. На преден план излиза главната теза за партийната организация като политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на социалистическия колектив. Работите вече са поставени на друга основа — не само да се ръководи обществото, но партийните организации по състав, по взаимоотношения, по отношение към новото и пр. да служат за пример, да бъдат първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив. А това налага сериозно да се подобрява направлението на вътрешнопартийните процеси — да се издига авторитетът на партийната организация, да се регулира още по-пълно техният вътрешен живот така, че комунистът да бъде образец на комунистическо отношение към труда, на дисциплинираност, на другарство и взаимопомощ, на гражданска доблест и пр. Тези проблеми системно да се превръщат в предмет на партийни обсъждания, да се оценява дали получените резултати са дело на порасналата съзнателност и активност на партийните членове. **Взаимоотношенията — партийна организация и комунист, да стават първообраз на взаимоотношенията между трудов колектив и личност; взаимоотношенията между комунистите да бъдат първообраз на междуличностните отношения в колектива.** За да се реши тази задача, др. Тодор Живков отделя централно място на индивидуалната работа с комунистите като едно от главните средства за издигане активността, организираността, личния пример на партийните членове.

Тези основни изисквания трябва да станат ръководство на партийната работа сред колектива. Да се изучава той, да се знаят неговите потребности, да се дава отговор на вълнуващите въпроси — все проблеми, които стоят пред партийните комитети и организации. В това отношение по-сериозно следва да се изучава докладът на др. Т. Живков пред Декемврийския пленум (1972 г.) и пред съвещанието във Велико Търново. Особено внимание заслужава казаното в Отчета на ЦК на БКП пред Деветия конгрес — всеки въпрос, който иска партийно становище, да бъде разгледан и решаван навреме от партийните организации. Това осигурява политически подход, разграничава функциите, укрепва връзките с трудовите хора, издига партийните организации като органи на политическото ръководство.

* * *

Многотомното издание Избрани съчинения на другаря Тодор Живков е цяло богатство за науката партийно строителство. От една страна, то въоръжава тая наука с теоретическо осветляване на важни и основни проблеми и от друга, поставя задачи, които чакат научни изследвания и разработки. Партийните, обществените кадри, трудовите хора вече разполагат с капитален труд, който, четен и препрочитан, непрестанно ще ги въоръжава със знания, ще ги учи да ръководят и управляват.

Digitized by Google

РАЗВИТИЕ НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ СЛЕД АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ

Един от въпросите, към които XI конгрес на БКП насочи вниманието на комунистите, бе „по-нататъшното издигане ролята на партийните организации", на тези основни звена, чрез които Партията „държи ръка върху пулса на многостранния живот... и провежда своята всекидневна политическа, организаторска и идейно-възпитателна работа сред трудещите се за осъществяване на своята политика".

Дълъг и сложен път изминават първичните организации след историческия Априлски пленум през 1956 г. Неговите решения за премахване чуждия на марксизма-ленинизма култ към личността и за преодоляване на вредните последици от него са повратен, динамично възходящ момент и в развитието, многостранното укрепване и на основните структурни и функционални единици на Партията.

Развитието на първичните партийни организации след Априлския пленум, обхващащ дълъг период от 20 години, е широка и многоаспектна тема, която крие опасността от схематично проследяване на отделните му етапи. Затова ще спрем вниманието върху някои основни проблеми.

ОРГАНИ НА ПОЛИТИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО

Нарушаването на ленинските норми и принципи на партиен живот и ръководство и произтичащите от него субективизъм и неправилни методи на работа довеждаха до фактическо принизяване ръководната роля на Партията, на нейните органи и организации. Това обедняваше живота им, затормозяваше ритмичния ход и темп на изграждането на икономическите и културните основи на социализма, пречеше за създаването на неговата материалнотехническа база, на реална, твърда и перспективна основа за постоянно задоволяване на растящите материални и културни потребности на народа. Затова Априлският пленум постави като „най-важна задача да се издига още повече ръководната роля на Партията"[1], което означаваше и на първичните партийни организации като органи на политическо ръководство.

Последователното прилагане и утвърждаване на априлската линия за пълното възстановяване на ленинските норми на партиен живот и принципи на ръководство откри простор за закономерното нарастване на ръководната роля на Партията, динамизира в правилна насоченост процесите на държавното управление, на интензивното развитие на икономиката, на цялото общество, създаде условия за съчетаване икономическата и социалната политика в единното русло на многостранния обществен прогрес. Едновременно с всичко това се създадоха благоприятни, плодоносни условия — обективни и субективни, първичните партийни организации да разширяват обхвата и да издигат равнището на своето ръководство.

С пряката помощ на своите ръководни органи те постепенно преустроиха работата си в съответствие с изискванията на ленинските норми и принципи на партиен живот и дейност, овладяваха още повече умението политически да решават задачите на стопанското и културното строителст-

[1] Стенографски протокол, VII конгрес на Партията, Изд. на БКП, С., 1958. с. 9, 4.

Digitized by Google

во. И макар че бе изминал кратък период, VII конгрес (1958 г.) констатира, че „все повече партийните организации поставят главните проблеми на стопанската и служебната работа на свои събрания, обсъждат ги активно, разкриват възможностите за тяхното реализиране, намесват се своевременно с партийни мерки за отстраняване на пречките, борят се за изпълнение на задачите"[1].

Обективна предпоставка и стимулиращ фактор за по-нататъшното развитие на първичните партийни организации, за повишаване на тяхната ръководна роля беше пълното социалистическо преустройство на икономиката, пълната победа на социализма в цялото народно стопанство. Въпреки задръжките на култа, грешките и слабостите, предимствата на социалистическия строй, неговите неизчерпаеми възможности, трудовата и политическата съзнателност и активност на работническата класа, на масите превърнаха първата и втората петилетка в петилетки на непрестанен икономически подем. България от аграрна стана социалистическа индустриално-аграрна страна с едро кооперирано селско стопанство. В резултат на това настъпиха съществени изменения в социално-класовата структура на обществото. Значително се увеличи броят на работниците, свързани с материалното производство. Така за времето от 1918 до 1958 г. работническата класа нарасна почти 4 пъти[2], което засили влиянието ѝ върху обществения живот, а заедно с това и въздействието на Партията като нейн авангард, като ръководна обществено-политическа сила. С пълната победа на кооперативния строй в село завърши оформянето на новата класа — класата на селяните кооператори. Измени се и обликът на интелигенцията, чийто брой нарасна около два и половина пъти.[3]

Същностните социално-класови, количествени и качествени изменения в обществото дадоха силен тласък върху цялостното развитие на първичните партийни организации. Увеличи се техният брой, измени се социалният им и качествен състав. Обогати се съдържанието на работата, повишиха се изискванията за вещо, оптимално партийно ръководство. Партийни организации се създадоха във всички сектори и участъци на социалистическото строителство. В периода между VI и VII партиен конгрес, т. е. само за 4 години, броят на партийните организации се увеличи в промишлените предприятия от 1108 на 1353, в транспортните — от 644 на 767, в строителството — от 174 на 287, в мините — от 178 на 236, в търговските предприятия — от 593 на 734, в ТКЗС — от 2732 на 3633, в учебните заведения — от 765 на 1235[4]. Само в промишлеността, строителството и транспорта общо една четвърт от състава на трудовите колективи бяха комунисти[5]. Ярка илюстрация за бързото увеличаване на партийните организации, на комунистите са следните сравнителни цифри: по време на V конгрес партийните организации наброяваха 8053 с 464 000 членове[6], към VII конгрес — 15 761 с 484 255 комунисти[7], към VIII конгрес — 19 343 с 528 674 членове[8], към IX конгрес — 22 795 партийни организации с 611 179 комунисти[9] и към X партиен конгрес — 24 000 партийни организации с 699 476 членове[10]. На XI конгрес бе посочено, че броят на комунистите достигна 789 796, организирани в 28 850 първични организации.[11]

Разшири се и мрежата от партийни организации в състава на първичните, многократно се увеличи броят на партийните групи.

Показател за развитието на първичните партийни организации след Априлския пленум, за възможността да осъществяват пообхватно, компетентно, политическо ръководство е не само бързото нарастване на броя им, но и станалите съществени изменения на техния социален и качествен състав. Основна социална група в Партията станаха работниците — 36,09 на сто от всички членове и кандидат-членове срещу 34,06 на сто към VI конгрес, селяните — 34,16 на сто срещу 39,76 на сто и служещите — 21,72 на сто срещу 17,94 на сто. Задачата, поставена от V конгрес, работниците в Партията да се увеличат до 30—35 на сто бе решена.[12]

Непрестанно се повишава образователният ценз на комунистите, на членовете на партийните бюра и комитетите. Компетентността на партийното ръководство се повиши и чрез по-пълно използване на колективния ум. В проучването на производствените и други въпроси участвуват повече инженери, икономисти, техници и дру-

---

[1] VII конгрес на Партията, Стенографски протокол, с. 99.
[2] Статистически годишник на НРБ, 1963, с. 83.
[3] VII конгрес на Партията, Стенографски протокол, с. 83.
[4] Пак там, с. 432.
[5] Пак там, с. 98.
[6] Г. Димитров, Съч., т. 14, Изд. на БКП, С., 1955, с. 328.
[7] VII конгрес на Партията, Стенографски протокол, с. 97.
[8] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП пред VIII партиен конгрес, Изд. на БКП, С., 1962, с. 172.
[9] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП пред IX конгрес на Партията, Изд. на БКП, С., 112.
[10] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, Изд. на БКП, С., с. 125.
[11] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между X и XI конгрес и предстоящите задачи, в. „Раб. дело", 30. III. 1976 г.
[12] VII конгрес на БКП, Стенографски протокол, с. 98.

Digitized by Google

ги специалисти, изграждат се различни помощни органи — комисии, групи, прилага се икономическият анализ като метод за дълбоко вникване в производствената дейност на предприятията, ДЗС, АПК и т. н. Само в Софийската партийна организация към заводските, вузовските и учрежденските партийни комитети след IX конгрес на Партията са изградени и функционират 429 съвети, комисии, групи[1] и др. за проучване на отделни проблеми и набиране на необходимата информация.

Съществено значение за ефективно партийно-политическо въздействие върху дейността на предприятията и учрежденията има правото на контрол. В годините след Априлския пленум на ЦК още повече се разшириха контролните функции на партийните организации.

Положителни изменения настъпиха в дейността на партийните организации в сферата на извънматериалното производство. По-активно те влияят с партийно-политически, организационни и идеологически средства да се подобрява работата на апарата и се внедряват научни методи на ръководство, да се изкоренят бюрократизмът и книжността, да се формира служител от нов, социалистически тип.

В условията на изграждането на зрялото социалистическо общество първичните партийни организации навлязоха в качествено нов етап от своето развитие. Закономерното развитие на ръководната роля на Комунистическата партия, концентрацията и специализацията в икономиката и науката, мащабността, сложността на проблемите, нарастващата роля на трудовите колективи и т. н. още повече издигат ролята на първичните партийни организации като ръководни политически ядра на трудовите колективи, засилват тяхната отговорност за развитието на трудовите, социалните и възпитателните им функции, за оптимално решаване на социалните, икономическите и културните задачи.

Десетият конгрес на Партията, проведените след него пленуми, Националната партийна конференция разработиха много важни проблеми от работата на първичните партийни организации, поставиха пред тях нови големи изисквания. Националното съвещание във Велико Търново обобщи извършеното и даде нови насоки и направления за развитието на първичните партийни организации като политически ядра на трудовите колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние. Ценен принос в това отношение представлява заключителната реч на др. Т. Живков на съвещанието. Тезисите на ЦК на Партията за състоянието и развитието на БКП и на обществените организации[2] въоръжават първичните партийни организации с нови теоретико-практически разработки, поставят нови допълнителни изисквания към тях.

Периодът след Десетия партиен конгрес се характеризира, най-общо казано, с повишаване ролята на мнозинството от първичните партийни организации като политически ядра на трудовите колективи, със засилване въздействието им за развитието на колективите като икономическа категория, социална среда и възпитателен фактор

Голямо е значението в това направление на насрещните планове, които откриха пред първичните партийни организации широк простор за творчество и полезотворна работа. Заставайки начело на движението на трудещите се за съставянето и осъществяването на насрещните планове, първичните партийни организации съумяха по-творчески, компетентно и комплексно да решават икономическите, културно-възпитателните и социалните задачи.

По-нататъшното развитие и повишаване ръководната роля и авторитета на първичните партийни организации като политически ядра на трудовите колективи и първообраз на бъдещото им състояние изисква да се засилва непрестанно въздействието им за всестранното укрепване на трудовите колективи, за развитието и усъвършенстването на техните функции. За това е нужно преди всичко дълбоко да се разбере, усвои и последователно да се прилага новият подход на ЦК на Партията за социално-икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990, като се осъзнае главното в него — осигуряване на повсеместна интензификация, за да се постигне ускорено и рентабилно развитие на икономиката и на тази основа да се издига още повече жизненото равнище на народа.

В годините след Десетия конгрес на Партията настъпиха съществени изменения и във вътрешния живот на първичните партийни организации. По-богато и целенасочено стана неговото съдържание, по-разнообразни и ефективни са формите и средствата на организаторската, политическата и идейно-възпитателната дейност. Повиши се и научното равнище на работата им. Те придобиха умението по-проблемно да поставят въпросите, творчески да търсят и прилагат нови, научнообосновани форми и методи на работа, да изработват перспективни планове. Сега в по-широки мащаби се използва колективният ум, по-системно се изучава и прилага челният опит. Внесена е и по-добра организация в контрола и проверката на изпълнението. Но в светлината на високите изисквания, предявени от Националното съвещание във Велико Търново и особено от XI конгрес, постигнатото не е предел „Главната наша задача обаче сега е по-нататъшното подобряване на работата на всички партийни организации, включително и на добре работещите, повишаването на тяхната роля на ръководни политически ядра на трудовите колективи, утвърждаването

[1] Текущ архив на Соф. градски комитет на БКП, Доклад за работата и задачите на Соф. градска партийна организация по развитието на вътрешнопартийната демокрация и укрепване на партийната дисциплина, С., 1970.

[2] В. „Работническо дело" от 5. II. 1976 г.

Digitized by Google

им като първообраз на бъдещия трудов колектив".[1]

ВЪТРЕШНОПАРТИЙНАТА ДЕМОКРАЦИЯ — ЦЕНТРАЛЕН ПРОБЛЕМ

Пълното възстановяване на ленинските норми на партиен живот и принципи на ръководство намери най-ярко проявление в по-нататъшното развитие и усъвършенстване на вътрешнопартийната демокрация. За голямото теоретическо и практическо значение на този проблем говори фактът, че Деветият конгрес на Партията определи по-нататъшното развитие на вътрешнопартийната демокрация като централен проблем в живота на първичните партийни организации.

Проведените след Априлския пленум на ЦК конгреси на Партията записаха нови уставни норми, насочени към разширяване на вътрешнопартийната демокрация и утвърждаването на колективността като висш принцип на партийното ръководство. Обогати се и самата практика.

Голямото принципиално значение в борбата срещу култа към личността и неговите проявления, за утвърждаването на ленинския стил на работа и ръководство има уставното положение, че „Култът към личността и свързаните с него нарушения на колективността и вътрешнопартийната демокрация са несъвместими с ленинските норми на партиен живот и ленинските принципи на партийно ръководство."[2]

Проявление на априлската линия в развитието на вътрешнопартийната демокрация е повишаване правата на първичните партийни организации, засилване на тяхната самодейност и самоинициатива. Те придобиха уставното право да обсъждат и решават на свои събрания провиненията на членовете и кандидат-членове на окръжни, градски, районни и общински партийни комитети и на съответните контролно-ревизионни или ревизионни комисии. Само в случаите, когато провинението е свързано с изключване от Партията, предложението на първичната партийна организация се съобщава в партийния комитет, под чието ръководство се намира организацията, за да вземе решение. То се счита за прието, ако за него са гласували не помалко от две трети от броя на членовете на комитета[3]. Всичко това отразява доверието на Партията към първичните партийни организации самостоятелно, със собствени сили да решават въпросите от такъв характер. Същевременно то е и израз на по-високата отговорност на първичните партийни организации както за чистотата на партийните редове, така и за справедливото наказване на всеки, който нарушава партийния морал, принципи и норми.

Друго направление в разширяване на вътрешнопартийната демокрация, на автономността, е и правото на първичните партийни организации да решават въпросите за състава на бюрата, което до VIII партиен конгрес се регламентираше от Устава. Конгресът премахна този регламент. С това се създаде възможност с по-голямо творчество и конкретност те да определят състава на бюрата според големината на организацията, нейния характер, задачи и т. н.

По посока на разширяване правата на партийните организации е и възможността заводските, минните, учрежденските и други подобни партийни комитети, ръководещи не по-малко от 200 партийни членове, с разрешение на съответния окръжен партиен комитет да утвърждават приемането и изключването на комунисти[4].

Проявление на априлската линия на Партията за демократизиране на вътрешнопартийния живот е, както вече се каза, разширяването на контролните функции на първичните партийни организации над дейността на административните и стопанските ръководства. Това издига още повече ролята им на политически стопани в предприятието, учреждението, държавното стопанско обединение и пр., повишава творческата инициатива, самодейност и отговорност. XI конгрес отново насочи вниманието на комунистите към „партийния контрол върху държавните, стопанските и обществените органи, които следва да отстраняват констатираните слабости и нередности"[5].

В резултат на предоставените им по-големи права, на стремежа на местните партийни органи да избягват прекаленото регламентиране и ненужната намеса в живота и дейността им те все повече израстват като инициативни, боеви колективи, издигат своя авторитет и влияние като политически ръководства. Трябва обаче да се каже, че не всякога и навсякъде се зачитат уставните права на първичните партийни организации, не се прави всичко необходимо за разгръщането на тяхната самодейност и инициатива, на вътрешнопартийната демокрация. Причина за това е, че самите партийни организации недостатъчно твърдо и последователно отстояват своите права, а и местните партийни комитети, особено общинските и заводските, не всякога ги зачитат. Проявите на нарушения правата на първичните партийни организации „... показват, че се налага ре-

---

[1] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между X и XI конгрес и предстоящите задачи, в. „Раб. дело", 30. III. 1976 г.

[2] Устав на БКП, приет единодушно от Осмия конгрес на Партията, с. 34.

[3] Пак там, с. 24—25.

[4] Пак там, с. 24—25.

[5] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между X и XI конгрес и предстоящите задачи, в. „Раб. дело", 30. III. 1976 г.

Digitized by Google

дица партийни комитети да преценят своята работа по ръководството на първичните партийни организации, като отстранят всички пречки, които ги обричат на пасивност, не спомагат да се развиват тяхната инициатива и самодейният им характер"[1] — се казва в документите на Националното съвещание във Велико Търново.

Априлската линия за по-нататъшно развитие на вътрешнопартийната демокрация намери израз и в прилагането на принципа за системно обновяване на партийните органи и за приемственост в ръководството. До VIII партиен конгрес (1962 г.) в партийните органи също се извършваше обновяване, съчетано с приемственост. То обаче нямаше силата на задължителност. Осмият конгрес придаде законен характер на съществуващата практика, като я превърна в норма. Системното обновяване осигурява постоянен приток на млади, способни и свежи сили в партийните ръководства, хора с иоваторски дух, творчески размах и дръзновение. Съчетаването на младата енергия със зрелостта и опита на по-старите предпазва от увлечения, внася по-голяма уравновесеност в действията, съхранява и развива традициите, положителния опит. Едновременно с това то е и средство партийните организации да се освобождават от онези, които не са оправдали високото звание комунист.

Данните от отчетно-изборните събрания в първичните партийни организации, проведени през изтеклия период, показват приложението на принципа на обновлението при избора на първичните ръководства. Така през 1967 г. е обновен 28,8 на сто от състава на партийните бюра, през 1968 г. — 24,9 на сто, 1971 г. — 24,4 на сто от състава на партийните секретари, през 1972 г. — 23,7 на сто от членовете на бюрата на първичните партийни организации, през 1975 г. — 26,5 на сто от състава на партийните секретари.[2] Това, което следва да се подчертае във връзка с прилагането на този принцип, е, че партийните организации сами определят размера на изменения-та, което е проявление на автономността и демократизма. Тревожи обаче фактът на засилилото се текучество сред секретарите на първичните партийни организации. За периода 1971—1974 г. общо за страната средно годишно се сменят 25,5 на сто от тях. Главно поради прекомерното обновление — почти половината (47 на сто)[3] от секретарите на първичните партийни организации имат по двегодишен стаж като секретари, което е твърде недостатъчно, за да се обхване работата и с вещина да се извършва. Това налага местните партийни органи да вземат конкретни мерки за премахване на текучеството и за нормално обновление.

Съществено значение за по-нататъшното разгръщане на вътрешнопартийната демокрация има освен периодическото и текущото отчитане на бюрата пред партийните организации. Основана на опита на КПСС, тази практика значително се разшири след решението на Секретариата на ЦК от м. декември 1969 г. за подобряване работата на окръжния комитет на Партията в Шумен по ръководството на първичните партийни организации. В редица окръзи като Ловешки, Толбухински, Шуменски, Великотърновски, Видински, Михайловградски[4] и др. партийните бюра редовно излизат с аналитични отчети по изпълнението на отделни решения. Само през първото тримесечие на 1972 г. близо $^1/_3$ от партийните организации в Толбухински окръг са изслушали отчети от своите бюра за изпълнението на собствените си решения и на по-висшестоящите партийни органи.[5]

Отчитането на бюрата пред партийните организации развива още повече ръководните, организаторските, възпитателните и контролните функции на партийното събрание, укрепва колективността, съдействува за разширяване на вътрешнопартийната демокрация, на градивната критика и самокритика.

Но за да бъдат по-ефективни резултатите от отчитането, необходимо е да се премахнат проявите на формализъм, повърхностност и др. недостатъци, допускани от редица партийни бюра, отчитането да се утвърди като постоянен стил на работа.

След Десетия партиен конгрес се създаде по-добра система на партийната информация. Изградиха се комисии, разшириха се източниците, обогати се съдържанието, подобри се и качеството на информацията. Все повече тя се използва като средство за ръководство, контрол и възпитание.

В Тезисите на ЦК на Партията за състоянието и развитието на БКП и обществените организации и движения[6] изрично се изисква да се обърне сериозно внимание на оперативната информация. „За партийното ръководство най-ефективна е оперативната информация, която трябва постоянно да се осигурява по инициатива на комунистите, партийните организации и партийните органи от долу на горе, и същевременно да се набира от ръководните дейци и работниците

---

[1] Борис Велчев, За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, Партиздат, 1975, с. 37.

[2] Текущ архив на ЦК на БКП· сектор „Кадри".

[3] Борис Велчев, За по-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации, с. 37.

[4] Текущ архив на ЦК на БКП, Преценка за отчетно-изборните събрания на първичните партийни организации, 1973, с. 8.

[5] Текущ архив на ОК на БКП — Толбухин, Информация за издигане ролята на първичните партийни организации за изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията, С., 1974, с. 28.

[6] В. „Работническо дело" от 5. II. 1976 г.

Digitized by Google

на апарата предимно в процеса на проверката на място и личния контакт с хората".[1]

Най-ярко проявление вътрешнопартийната демокрация намира в партийното събрание. В. И. Ленин изискваше всички най-важни въпроси и при това такива, които са пряко свързани с определено действие на самите маси, да се решават в името на демокрацията, не само посредством представители, но и чрез прякото участие на всички членове на Партията. Наред с редицата други мерки за развитие самодейността на партийните членове той считаше за безусловно задължителни по-честите и по-широки събрания на комунистите. „Без обсъждане — сочи Ленин — съзнателните работници не ще могат да решават нито един важен въпрос."[2]

Времето след Априлския пленум се характеризира със значително повишаване ролята на партийното събрание. То стана обект на постоянни грижи от страна на местните партийни органи и първични партийни организации.

Може да се каже, че има определен стремеж събранията да се подготвят добре, да се провеждат редовно и което е особено важно, на тях да се поставят основни и актуални проблеми от стопански, идеологически, организационен и др. характер. Това се потвърждава от редицата проверки, анкети, социологически изследвания и др., от самата практика. Извършеното през 1971 г. изследване в 417 първични партийни организации в Плевен показва, че на проведените общо 2501 събрания са обсъдени 5127 въпроса, в болшинството основни, разпределени по характер както следва: 1102 по стопански проблеми, 2072 — организационни, 1288 — идеологически, 244 кадрови и 421 — други[3]. Подобни примери могат да се посочат за много места. Наред с това има и организации в събранията, на които все още преобладават въпросите от текущ характер, с което се принизява ролята на събранието и се спъва развитието на партийната демокрация.

Важно е да се отбележи и участието на по-голям брой комунисти в разисквания, засилената критика и самокритика. Данните сочат, че средно на едно събрание се изказват от 7 до 8 комунисти. Особено голяма активност проявяват партийните членове на отчетно-изборните събрания. През 1972 г. на събранията в разисквания са взели участие 32 на сто от комунистите и са поставени 92 197 въпроса[4], а на тези през 1973 г. са се изказали 33,7 на сто от присъствуващите и са поставени 83 164 въпроса.[5] За отделни окръзи процентите са по-големи. Значителен е и броят на изказалите се комунисти на отчетно-изборните събрания в края на 1975 г. и на поставените въпроси и направените критични бележки. Необходимо е обаче да се изтъкне, че още много предстои да се направи, за да се издигне още повече ролята на партийното събрание в живота и дейността на организациите като висш ръководен орган. Не е малък броят, както това посочи др. Борис Велчев в доклада си на Националното съвещание във Велико Търново (1975 г.), на първичните партийни организации, които не провеждат редовни събрания, не обсъждат основни, възлови проблеми, в които е слаба критиката и самокритиката.

Пряко проявление на партийната демокрация и органически свързана с нея е колективността. Характерно след Априлския пленум в развитието на първичните партийни организации е утвърждаването на колективността като висш принцип на ръководство. Издигна се още повече ролята на колективните органи на партийните организации — събранията, бюрата, комитетите. Подобри се техният социален и качествен състав. В тях се избират комунисти от различни поколения на Партията, от различни отрасли на икономиката, научни работници, специалисти и пр., притежаващи по-голям опит, професионална подготовка и обща култура. Към много от партийните бюра и комитети се изграждат постоянни комисии, съвети, временни групи и комисии за предварително проучване на проблемите, по-пълно се използват данните от комисиите за народен контрол, по-добре се опират на актива на организацията. В посока на разширяване на колективността е и решението на Десетия партиен конгрес в състава на комитетите на партийните организации в предприятията, строителните обекти и други, наброяващи над 800 члена, да се изберат бюра и да се провеждат пленарни заседания.

В най-големите съставни села на общините с разрешение на съответния окръжен партиен комитет се създават общоселски партийни комитети,[6] които координират и направляват дейността на първичните организации за колективно обсъждане и решаване на въпросите от социално-битов, възпитателен, служебен и друг характер.

Ленинският принцип на демократически централизъм изисква едновременно с развитието на вътрешнопартийната демокрация в максимална степен да се засилва и укрепва дисциплината в Партията. За по-нататъшното заздравяване на партийна-

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 11, с. 396.

[2] Пак там, с. 396.

[3] Текущ архив на ОК на БКП — Плевен, Доклад от проведеното социологическо изследване на тема: „Творчество, размах, деловитост", с. 19.

[4] Текущ архив на ЦК на БКП, Преценка за отчетно-изборните събрания през 1973 г., с. 2.

[5] Пак там.

[6] Устав на БКП, приет единодушно на Осмия конгрес на БКП (с някои изменения и допълнения...), с. 57—58.

Digitized by Google

та дисциплина Десетият конгрес издигна изискването комунистът периодически да се отчита пред организацията и съответните партийни органи за изпълнението на уставните си задължения и възложените му задачи.[1] В КПСС това уставно задължение намира конкретно проявление в самоотчета на комуниста. Централният комитет реши след XI конгрес да се извърши замяна на партийните членски книжки, която ще се превърне във важно политическо, идеологическо и организационно мероприятие на Партията.[2]

За засилване отговорността и дисциплината на комунистите в Устава е записано, че решението за изключване от Партията се счита за прието, ако за него са гласували повече от половината членове на организацията.

ПЪРВООБРАЗ НА ТРУДОВИЯ КОЛЕКТИВ

Логичен резултат от развитието на първичните партийни организации след априлския пленум е тяхното постепенно превръщане в първообраз на трудовите колективи. Др. Тодор Живков, определяйки трудовия колектив като основна клетка на социалистическото общество, разработи проблема за развитието на първичната партийна организация не само като ръководно политическо ядро, но и като първообраз на неговото бъдещо състояние. В заключителното си изказване на Националното съвещание във Велико Търново той даде теоретически обоснована постановка на този актуален обществен проблем, разкри извършващият се двустранен, диалектически взаимосвързан процес на дълбоки, революционни изменения в трудовия колектив — социална еднородност, идеологически възгледи, политическа съзнателност, начин на живот и в първичната партийна организация, основата на Партията, която от марксистко-ленински авангард на работническата класа постепенно се превръща в партия на целия народ. Синтезирано, обосновано др. Живков очерта задълженията и отговорността на първичните партийни организации за издигане на вътрешноколективния живот на трудовите, социалните и възпитателните функции до равнището на вътрешнопартийния живот и дейност. Сложният, противоречив и комплексен процес на развитието на трудовите колективи до съзнателността на политическия авангард не става стихийно, а организирано и целенасочено. „Партийната организация може да се развива като политическо ядро и в същото време като първообраз на трудовия колектив — изтъква др. Т. Живков на Съвещанието във Велико Търново — само ако му въздействува все по-активно и резултатно, ако влияе върху него ежедневно, ежечасно, ежеминутно."[3]

* * *

Развитието на първичните партийни организации след Априлския пленум на ЦК, основано на цялостното развитие на Партията, на материалния и културен възход на страната, е развитие на нейната боеспособност, на възможностите ѝ да дава своя принос за ускорено изграждане на зрялото социалистическо общество, за прехода към комунистическото строителство.

доц. к. и. н. **Милка ВЕЛИЧКОВА**

КУРС ЗА ПАРТИЙНИТЕ БЮРА

ПАРТИЙНИТЕ ГРУПИ

Ролята на партийните групи за засилване влиянието на Партията сред масите с всеки изминат ден расте. Това задължава партийните бюра и първичните организации още повече да подобряват грижите си за тяхното организационно укрепване и утвърждаване като политически ядра и политически ръководители на низовите звена в трудовите колективи.

[1] Устав на БКП, с. 16.

[2] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между X и XI конгрес на Партията, в. „Раб. дело", 30. III. 1976 г.

[3] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, Партиздат, 1975, с. 12.

Digitized by Google

ИЗГРАЖДАНЕТО НА ГРУПИТЕ

За да изпълнява успешно своето предназначение, много е важно къде е изградена партийната група, какъв е нейният състав, кой стои начело на нея и как я ръководи. **Следователно основно задължение на партийните бюра и първичните организации е правилно да формират тези най-малки по състав, но с важни политически, организаторски и идейно-възпитателни функции звена.** Те се изграждат в състава на първичните партийни организации в ясно обособени участъци при наличието на най-малко трима комунисти, които са заети в една и съща производствена или служебна дейност. В обособените участъци, където няма изискващия се минимален брой комунисти за създаване на партийна група или комсомолци за създаване на комсомолска група, съответната първична партийна организация изгражда партийно-комсомолски групи и осъществява тяхното ръководство. Това изискване се обуславя от обстоятелството, че връзките и контактите между партийните членове в групата са постоянни, те имат възможност бързо да се събират, да обсъждат и решават възникнали въпроси; всеки час, всяка минута могат да си помагат, да виждат в зародиш явленията и процесите, които се раждат в трудовия колектив, и да регулират тяхното развитие.

В столичния слаботоков завод „Климент Ворошилов" например в осемнадесетте първични организации функционират 61 партийни групи. Всички са изградени в обособени звена — в цехове, участъци, производства, смени и пр. Това е важна предпоставка за тяхната нормална дейност. Заводският партиен комитет и бюрата на първичните организации следят тяхната работа, помагат им, насочват ги, в резултат на което те водят редовен организационен живот, активно участвуват в производствения процес, в социалистическото съревнование, в духовния живот на колектива.

В повечето заводи, фабрики, предприятия и други производствени звена така изградените партийни групи действуват без изменение по-продължително или по-кратко време. Но в строителството и някои други отрасли на народното стопанство се наблюдава друга картина. Там с бързо изменящите се производствени условия се налага по-често да се променя и съставът на групите. В първичните организации в министерствата, учебните заведения, централните, окръжните и местните административни и стопански органи и организации при формирането на партийните групи също има особености, които се отчитат. Там обикновено групите се изграждат по управления, дирекции, отдели.

Някои първични организации създават временни партийни групи. Така постъпват предимно на строителни обекти, при сезонни дейности и др. Временните партийни групи често включват комунисти от различни партийни организации. По този начин се създава единно партийно ядро, с помощта на което се решават оперативни задачи.

Срещат се обаче и случаи, когато установеният принцип за формиране на партийни групи се пренебрегва. Причините за това са най-различни. Някои комитети и бюра считат, че колкото партийните групи са по-големи, толкова по-лесно се ръководят. Затова в тях включват комунисти от различни производствени звена. Това, разбира се, не е правилно, тъй като се затруднява тяхната всекидневна дейност. Комунистите трудно се събират, за да обменят мнение по един или друг въпрос. Такива групи обикновено са тромави и практически не представляват едно единно цяло. В Завода за полупроводници — Ботевград наред с правилно изградените по участъци и производства партийни групи е имало и една сборна, в която са били включени комунистите от отдел „Личен състав", производствено-учебния център и портиерите. Нейният неподходящ състав е предопределил и неплодот-

Digitized by Google

ворната ѝ дейност, а в крайна сметка и по-нататъшното ѝ съществуване.

Вътрешната структура на първичната партийна организация, разпределението и включването на комунистите в една или друга партийна група е правилно да отговаря на структурата на производството, на административно-стопанските или обществените звена. Но производството е динамично, не стои на едно място, от година на година неговите мащаби все повече и повече растат, настъпват промени в технологичния процес и стопанските звена, вследствие реконструкцията и модернизацията възникват нови организационни форми. Естествено е тези изменения да влияят и върху структурата на първичните партийни организации. Оттук произтича задължението на партийните комитети и бюра постоянно да следят, да разглеждат и да се съобразяват доколко разпределението на комунистите по партийни групи съответствува на изискванията и на задачите, които стоят пред тях.

В слаботоковия завод „К. Ворошилов" след реконструкцията два цеха били слени в един. Ръководството на завода разместило ръководните кадри и работниците. Партийният комитет направил промяна в състава на партийните групи. А на електричния конвейер, където производственият процес бил затруднен, изпратили с партийни поръчения две комунистки от друг цех. Те не само попълнили една празнота, но помогнали да се укрепи колективът и да се нормализира работата.

ОТГОВОРНИКЪТ

Правилното изграждане на партийните групи не изчерпва задълженията на партийните комитети и бюра. Друга тяхна задача е да им помогнат **да изберат най-подходящия измежду комунистите за отговорник на групата.** Тази помощ обаче не се заключава в натрапване на един или друг комунист за този пост. Такъв подход няма нищо общо с демократизма в Партията. Той крие опасност партийните членове от групата привидно да се съгласят с неговото избиране, а на практика да не му гласуват доверие. Комунистите, след като обстойно анализират и преценят качествата на своите другари, сами посочват онзи, който ще бъде в състояние да ръководи партийната група не формално, а да обедини и сплоти хората около себе си. В това отношение задължението на партийното бюро в събранието е да създаде предпоставки комунистите да проявят високо чувство за отговорност, да проумеят смисъла и сериозността на избирането на отговорника, за да изявят своето отношение, да направят най-подходящия избор. Те трябва да му гласуват доверие не само за неговите делови качества, висока лична отговорност за делата на колектива, но и за човечността, за умението му да живее с интересите на колектива, за способността му да разбира всеки човек, да съпреживява неговите радости и тревоги. Тогава хората ще го търсят, ще ходят при него за съвет, за помощ. Защото по служебни и производствени въпроси мнозина отиват при началника или стопанския ръководител, но за съвет не се търси всеки. Или както казва Чехов: „...който не умее да се радва на чуждите успехи, на него му са чужди интересите на обществения живот и не бива да му се дава в ръцете обществено дело". Трябва да бъдеш уверен, че правилно ще те разберат, няма да те наскърбят, няма да те обидят, за да довериш болката си, желанието си, стремежите си, копнежите си.

Работничката от специалното производство на цех „СУКВ" в слаботоковия завод „К. Ворошилов" Недялка Стоименова е партиен член от двадесетина години и около 15 години е отговорник на партийната група. Всяка година на отчетното събрание, щом се стигне до опреде-

Digitized by Google

ляне на отговорник, всички единодушно предлагат тя да бъде преизбрана. Това не е случайно. Комунистите добре я познават Тя също ги познава. Внимателна и отзивчива към всеки, винаги е готова да помогне, да посъветва. Когато се налага, е и достатъчно дискретна, умее да спести унижението на хората заради някакъв техен несъществен пропуск или човешка слабост. Ето един пример. Производствени задължения свързвали работник и работничка. Той бил женен, а тя — мома. От добри чувства родственица на един от двамата споделила с Недялка Стоименова, че отношенията помежду им надхвърлят границите на преките им задължения и изказала опасения, че може да се стигне до семейни неприятности. Вместо да се хване за сигнала и грубо да се намеси в отношенията им, тя вникнала в тяхната същност и след като се уверила, че не са в противоречие с нормите на социалистическия морал, деликатно отхвърлила неправилните подозрения на доброжелателката. Разбира се, всичко е направено с такт и умение, внимателно, без излишни недомлъвки. „Аз и досега не съм разказала за този случай дори на началника на цеха — казва Недялка Стоименова. — Предпазвам хората от излишна словоохотливост, която лесно може да прерасне в клюкарство.“ На такъв човек хората винаги се доверяват, готови са да разкрият пред него съкровени чувства и мисли.

Партийната група, избирайки най-подходящия свой член за отговорник, в много голяма степен предопределя успеха в своята работа. Но само това не е достатъчно, защото отговорникът, както всеки комунист, подлежи на развитие, нуждае се от помощ и внимание. Ето защо партийните комитети и бюра се грижат за по-нататъшното им израстване и утвърждаване като пълноценни ръководители на партийните ядра. Формите и пътищата за

ОБУЧЕНИЕТО

им са разнообразни.

За повишаване компетентността на отговорниците на партийните групи способстват организираните при градските и заводските комитети семинари. Тук се четат лекции и доклади по актуални въпроси на партийния и икономическия живот. На семинарните занятия отговорниците на партийните групи обменят опит, запознават се с важни партийни и правителствени документи, с решения на окръжните, градските, заводските или общинските партийни комитети, с живота на окръга, града, завода, селището. Пред тях излизат с беседи секретари на комитети, стопански ръководители, икономисти, културни дейци. Заводският партиен комитет в слаботоковия завод „К. Ворошилов“ например е възложил на кабинета по партийно-организационните въпроси да подготви подходяща тематика за диференцирано обучение на отговорниците на партийните групи. През тази година предвиждат да ги запознаят със следните въпроси: ролята на партийното събрание за възпитанието на комунистите; партийните поръчения — значение и контрол за изпълнението им; отчет на комунистите пред партийното събрание, личният пример и авангардната роля; идейно-възпитателната работа в малкия колектив; Единадесетият конгрес на БКП и неговите решения; развитието на завода през 1976 година и през седмата петилетка; ръководството и отчитането на социалистическото съревнование и други.

Добри резултати дава и такава учебна форма като инструктивните съвещания семинари, които партийните комитети и бюрата на първичните организации провеждат. Тяхното редовно свикване — от един път в месеца до един път на тримесечие, дава възможност отговорниците да бъдат запознати с проблемите, които партийната организация решава. Те тук получават богата информация за резултатите

Digitized by Google

от работата на предприятието, за новите направления в науката и техниката и за задачите през предстоящия период. Получават подходящи предложения и за подобряване работата на групите.

Голяма школа за отговорниците на партийните групи са отчетите, които те правят пред събранията на първичните организации или заседанията на партийните бюра и комитети. На тези отчети се обсъжда авангардната роля на комунистите при мобилизирането на трудещите се за срочното изпълнение на насрещните планове, внедряването на нова техника и технологии, усвояването на нови видове изделия, подобряване качеството на продукцията, борбата против разхищението на време и материали. Главното, разбира се, не е в количеството на такива отчети, а в тяхната ефективност. Затова градските, заводските, общинските комитети се стремят всеки такъв разговор добре да се подготви, да се обмисли предварително, за да може отговорниците на партийните групи да получат компетентни препоръки.

Отговорниците на партийните групи са хора с преки производствени или служебни задължения. От тях се иска да бъдат за пример в труда и в същия момент политически да ръководят комунистите от партийната група и безпартийните в колектива. Те могат да изпълняват тези големи изисквания само тогава, когато партийните бюра и комитети наред с грижите за повишаване на тяхната компетентност и информираност им създават предпоставки да изявяват своите способности. Това ще рече, отговорникът да бъде поставен при условия, които ще му дадат възможност да има поглед върху дейността на всеки и същевременно сам да изпълнява производствените си задачи.

ВСЕКИДНЕВНО, КОНКРЕТНО РЪКОВОДСТВО

Широките възможности, с които разполагат партийните групи, в пълен обем се реализират тогава, когато тяхното ръководство от страна на партийните бюра и организации е всекидневно, конкретно. Малко е да се дадат на отговорниците на партийните групи общи постановки по един или друг въпрос на партийния живот, необходимо е добре да се знаят силните и слабите им страни, възможностите им. Не по-малко важно е ръководните партийни органи при решаването на каквито и да са стопански или политически задачи винаги да намират пътища и начини да въвличат партийните групи в решаването им. Първичната партийна организация при ДАП „Автотранспорт" — Ботевград се състои от 90 члена, разпределени в пет партийни групи. Партийното бюро редовно кани отговорниците на групите на своите заседания. Този начин на работа улеснява секретаря и бюрото, не се налага допълнително да ги запознават с решенията, тъй като те са в течение на тяхното обсъждане и приемане. Така издигат и авторитета им сред останалите членове на партийната организация. Когато бюрото разглежда поведението на някой провинил се комунист, винаги търси мнението и на отговорника на партийната група. Стремежът на секретаря и бюрото на първичната организация е да поставят задачите пред партийната група чрез отговорника. При планирането на мероприятията бюрото определя какво участие в тях ще вземат партийните групи, кой и за какво конкретно ще отговаря. Ръководейки се от общите задачи на първичната организация и отчитайки обстановката в партийната група, отговорникът отбелязва в своя дневник бележки, които представляват своеобразен план за работата на групата през предстоящия период. Такива методи на ръководство и работа с низовите звена са резултатни, помагат да се повишава ефективността от дейността им.

Ръководството на партийните групи се осъществява изцяло от партийното бюро. На този въпрос обръщаме специално внимание, защо-

Digitized by Google

то често се среща един от членовете на партийното бюро да отговаря за дейността на партийните групи. Това не е правилно. Защо? Партийното бюро заедно с отговорниците на групите активизира комунистите, разгръща инициативата и творчеството на масите за изпълнение на решенията; неговите членове инструктират активистите на място, помагат им в практическата работа. Комунистите са включени в партийни групи, а в тях се извършва цялата политическа, организаторска и възпитателна работа. Да се възложи на един член от бюрото грижата за тях, това означава той да поеме върху себе си отговорността за цялостната дейност на партийната организация. Разбира се, бюрото може и е длъжно да поставя поръчения на своите членове да присъствуват на събрание на дадена група, да вземат участие в подготовката на един или друг въпрос, да организират изпълнението на някакво решение. Отговорността за тяхната дейност обаче изцяло носи партийното бюро.

Възниква и въпросът: необходимо ли е членовете на бюрото да се прикрепват към партийните групи? Като правило това не е необходимо, но в отделни случаи, когато се налага да се окаже помощ за отстраняване на допуснати слабости, за организирането и провеждането на кампания, към такива мерки е редно да се прибягва.

ЗАДАЧИТЕ

Партийните групи бързо и лесно се включват в работа за реализиране на решенията на първичната организация тогава, когато в тези решения точно е определено тяхното място и роля, отбелязано е какво и в какъв срок са длъжни да направят. Такива конкретни решения е лесно и да се контролират как се изпълняват.

Да се възлагат задачи на партийните групи е важно, но не е правилно те да действуват само по „указания" на ръководството. Ако така постъпват, не биха изпълнили своите функции. А те са разнострани, отговорни. Партийните групи съдействуват да се подобрява организацията на производството и управлението, помагат да се внедрява нова техника и технология, разгръщат социалистическото съревнование, укрепват трудовата и технологичната дисциплина, повишават социалистическата съзнателност на трудещите се. Те се грижат всеки комунист да има поръчение, да повишава своята идейна закалка и производствена квалификация, да разяснява сред безпартийните политиката на Партията. В духа на изискванията на Националното съвещание във Велико Търново и особено на Единадесетия конгрес партийните групи със своите специфични особености — главната от тях — близостта им до хората, са призвани да въздействуват „върху отделния комунист за израстването му като организатор и възпитател на масите, като личност, която с цялата си дейност и поведение внася партиен дух, класово съзнание и комунистическа нравственост в колектива", с личния си пример вдъхновява и води безпартийните да се трудят високопроизводително, всеотдайно; учи ги на социалистически начин на живот.

Направлявайки тези звена, партийните бюра преди всичко се грижат за разгръщането на инициативата и отговорността им. Партийната група при автогарата в Ботевград чрез своя отговорник Марко Цолов редовно научава за задачите, поставени от бюрото на първичната организация при ДАП „Автотранспорт", и организира тяхното изпълнение. Но нейната дейност не свършва дотук. Тя разглежда изпълнението на плана, състоянието на дисциплината, взема отношение по нарушенията, неморалните прояви на членове на колектива и пр.

Партийните групи насочват комунистите да отиват до всеки работник, служител, специалист. Особено внимание отделят на онези,

Digitized by Google

които не се справят със задачите си, нарушават трудовата и технологичната дисциплина, допускат лошокачествена продукция, отстъпват от принципите и нормите на комунистическия морал. За въздействие върху тях използват най-различни форми и методи: индивидуална беседа, шефство, наставничество, обсъждане в низовия колектив дадена простъпка на човек, посещаване на хората по домовете им, чествувания на забележителни събития от живота и дейността на членовете на колектива. Отговорничките на партийните групи в училище „Никола Вапцаров" — Ботевград Пенка Вутова и Симеонка Василева се стремят комунистите да служат за пример на безпартийните. На този въпрос са посветили специален разговор в партийните групи. В началото на всяка учебна година се събират и споделят интересни събития в личния си живот, в семейството — завършил син или дъщеря образованието си, успешно издържан изпит за клас-квалификация, задомени деца и пр. Споделената радост винаги е по-голяма. Това внася ведра атмосфера в колектива, прави хората съпричастни в делата и сполуките на ближния, укрепва духа на пострадалия и той започва да живее с мисълта, че не е сам в обществото, че другарите му живеят с неговите радости и скърби.

Постоянното общуване с актива на низовите звена, с комунистите обогатява и самите членове на бюрата, умножава техния опит, разширява кръгозора им. Случва се в различни низови звена да се сблъскват и с положителен опит, и с недостатъци. Виждайки онова, което е положително, полезно, ценно и за другите, те разказват за него и в същото време предпазват активистите от повтарянето на грешки. Постоянната връзка с партийните групи позволява на бюрата да осъществяват компетентно ръководство, своевременно да решават назрелите проблеми.

Най-важните въпроси от живота на партийните групи се разглеждат и решават на събрания. Осъществявайки ръководство на партийните групи, бюрата постоянно следят, наблюдават как се подготвят и провеждат техните сбирки. Това им позволява дълбоко да вникнат в живота на партийните групи и трудовите колективи, по-добре да отчитат нуждите и стремежите на хората, с познаване на работата да осъществяват ръководство. Понякога партийните комитети и бюрата препоръчват да се обсъди един или друг въпрос в групата. Заедно с това те са длъжни да поправят онези от тях, които механично копират дневния ред на събранието на първичната организация, а не забелязват собствените си въпроси.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО

Партийните групи не действуват сами. Те се опират на профсъюзните и комсомолските групи. Ето защо партийните бюра и първичните организации се грижат комунистите във взаимодействието си с тях да не ги подменят, да не им изземват функциите, а да им съдействуват да разгръщат своята инициатива и възможности, да развиват своята самостоятелност. Този подход освобождава профсъюзните и комсомолските групи от опекунство, от скованост и шаблон, позволява им да израстват като авторитетни звена, чиито членове се чувствуват отговорни за съдбата на възложените им задачи.

Като политически ръководители партийните групи насочват дейността на профсъюзните и комсомолските групи, учат ги да свързват идейно-политическата и културно-масовата работа с трудовото всекидневие на работниците и младежите, с проблемите на колектива. Те им помагат да организират профсъюзната и комсомолската просвета. Насочват ги да използват специфични форми и средства за създаване на професионални навици и работническа психология, за разгръща-

Digitized by Google

не творческата активност и инициатива на трудещите се за повишаване обществената производителност на труда, за съчетаване на личните с колективните и обществените интереси на хората.

Комунистите участвуват в дейността на профсъюзните и комсомолските групи, много от тях са включени в ръководствата им. Това им позволява да чувствуват пулса на живота в профсъюзните организации и комсомолските дружества, да живеят с проблемите на целия колектив, а не да бъдат странични наблюдатели или само съдници. С личния си пример, опит и знания партийните членове помагат на профсъюзните и комсомолските ръководства да подобряват своята организаторска, възпитателна и трудова дейност.

Партийните групи съвместно с профсъюзните и комсомолските групи работят за укрепването на дисциплината и морално-политическото единство на колектива. Тези въпроси все по-често се обсъждат на събрания в групите, търсят се пътища за най-резултатното им решаване. Повишената взискателност към недисциплинираните, към носителите на отрицателни прояви допринася за изграждане на единни, сплотени, дееспособни колективи.

В низовите звена партийните групи направляват социалистическото съревнование, действуват съвместно с профсъюзните и комсомолските групи, с майсторите, бригадирите, началниците на участъците. Работейки под ръководството на първичните организации, те се стремят, опирайки се на широк актив, да използват голямата сила на съревнованието за възпитанието на хората в дух на комунистическо отношение към труда, за привличането на трудещите се в управлението на производството, в духовния живот на колектива.

ИСТОРИЯ НА ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО

БОРБАТА НА ДИМИТЪР БЛАГОЕВ ПРОТИВ «ЛЕВИЯ» ОПОРТЮНИЗЪМ

Д-р на ист. науки **СТЕЛА ДИМИТРОВА**

На 14 юни 1976 г. се навършват 120 години от рождението на великия син на българския народ, патриарха на социалистическото движение в България, основоположника на нашата партия и неин ръководител повече от три десетилетия Димитър Благоев — Дядо.

Роден през 1856 г. в с. Загоричене, Костурско (Македония), закърмен още като юноша с идеите на българското национал-ноосвободително движение, той подпомага участниците във войната за освобождението на народа ни от турско робство. Като студент в Русия той прегърна марксистките идеи и заедно със своите руски другари създаде в Петроград първата марксистка организация под името „Партия на руските социалдемократи", която влезе в историята като Благоева група. Там излиза и в. „Рабочий", който по думите на

Digitized by Google

В. И. Ленин тогава е „...едва ли не единствен опит да се създаде социалдемократически работнически печат в Русия"[1].

Заради активна революционна дейност през 1885 г. Д. Благоев е прогонен от руското царско правителство. От момента на завръщането си в България до самата си смърт той посвещава без остатък своя живот, изумителната си енергия, огромните си знания и светъл ум на борбите на българския пролетариат. Проявявайки дълбока марксистка прозорливост и несломима революционна вяра, той откри в зараждащата се работническа класа авангарда на революционното преустройство на обществото, онази сила, която ще поведе България по пътя на социализма. Пръв прозря и обоснова обективната необходимост от съединяването на социализма с работническото движение и подготви почвата за този процес.

С името и делото на Благоев, с неговата теоретическа, идейно-политическа, възпитателна и организаторска работа са неотделимо свързани създаването и развитието на революционно-марксистката партия на българския пролетариат и първите й стъпки по пътя на нейната ленинизация.

През 1891 г. Д. Благоев и група съмишленици извършиха епохално дело. На хайдушкия връх Бузлуджа те прогласиха раждането на марксистката партия на българската работническа класа. На този връх той заяви, че Партията е призвана „да осъществи социалистическите наредби у нас"[2], че тя е „част от всесъветската социална демокрация"[3]. Това е историческа заслуга на Димитър Благоев пред работническата класа, пред народа.

Образец на ръководител и борец с високи революционни добродетели — неизмерима вярност към марксизма и пролетариата, той водеше с дълбока класова непримиримост борба против буржоазията и опортюнизма, за чистотата на Партията, за изграждането й върху основата на принципите на демократическия централизъм.

Когато идеологическата борба между оформилите се в БРСДП две течения се разгоря, той издигна ръководния лозунг „Класа против класа!", подложи на безпощадна критика дребнобуржоазните възгледи на българските реформисти и западните ревизионисти; обоснова научното разбиране за класовата борба, разкри огромното значение на теорията за освободителната борба на работниците и защити учението за диктатурата на пролетариата. Той доказа несъстоятелността на разпространяваната в страната бернщайнианска максима — „Крайната цел на социализма ... е нищо, движението е всичко"[4]; изобличи опита да се измести целта на пролетарската борба — диктатурата на пролетариата с борбата за реформи, които могат да се извоюват при капитализма.

Анализирайки всестранно общоделството у нас, той доказа, че широкият социализъм не е нищо друго освен бернщайнианство на българска почва.

В своите знаменити статии „Pro domo sua" (1900 г.), „Марксизъм или бернщайнианство" (1901 г.), „Опортюнизъм или социализъм" (1902 г.) Благоев даде ценен принос в международната борба на научния социализъм против опортюнизма и ревизионизма.

Под непосредственото влияние на развитите в гениалното произведение на В. И. Ленин „Какво да се прави" идеи у Благоев се утвърждава убеждението, че фракционерите не бива да се търпят в партийните редове. Той е уверен, че мнозинството от работническата социалдемократическа партия никога няма да приеме уродливата Бернщайнова теория за социалното развитие и основаната на нея предателска тактика.[5]

Страстната и последователна борба на Д. Благоев и неговите сратници против общоделството през 1903 г. приключи с очистване на БРСДП от носителите на дребнобуржоазната идеология, с окончателното оформяне на революционно-марксистка партия на българския пролетариат. Това е исторически подвиг — в дребнобуржоазна България с малоброен пролетариат Партията се оформя като организация на работническата класа. В същото време Благоев отдава сили и ум и за създаване на революционно синдикално движение, за основаването на Общия работнически синдикален съюз (ОРСС— 1904 г.). Неотстъпната му борба за развитието на БРСДП (т. с.) като революционно-марксистка партия доведе до организационен разрив и с разновидностите на широкия социализъм — анархолибералите (през 1905 г.) и прогресистите (през 1908 г.).

Няма област в партийния живот и на идеологическия фронт, в която Димитър Благоев да не е вложил своя проникновен ум и знания, да не е дал образец на дълбок теоретически анализ и научно прозрение. Върху основата на историческия материализъм осветлява важни въпроси на българската история и историята на работническото и социалистическото движение. В борба против субективизма и еклектизма отстоява революционното съдържание на диалектичния материализъм и защищава марксистката теория за отраженето. Бори се против реакционното направление за „чисто изкуство" в българската литература; полага основите на марксизма в област-

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 20. С., Изд. на БКП, 1957, с. 250.

[2] Българската комунистическа партия в резолюции и решения — 1891—1918 г., т. 1, С., Изд. на БКП, 1957, с. 17.

[3] История на Българската комунистическа партия С., Изд. на БКП, 1969, с. 56.

[4] Е. Бернщайн, Предпоставките на социализма и задачите на социалната демокрация. Изд. на Ст. Георгиев, 1901, с. 233.

[5] Д. Благоев, Съч., т. 7, С., Изд. на БКП, 1958, с. 131.

Digitized by Google

та на икономическото учение, философията, историята, литературната критика и естетика.

Огромното теоретично богатство на Благоев става здрава и непоклатима основа, върху която се развива марксистката мисъл у нас.

Родена под призива „Пролетарии от всички страни, съединявайте се!", Партията на Благоев по време на Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война стои на дълбоко пролетарски интернационалистически и истински патриотични позиции. Тя е една от малкото партии, които остават верни на великото пролетарско дело и се борят против социалшовинизма.

През тежките години на империалистическата война благодарение на титаничния труд на Благоев Партията отхвърли шовинизма и милитаризма, призова към всеобща борба за мир и сътрудничество между народите; обяви, че грабителската война ще създаде условия за отслабване силите на капитализма, за пролетарска революция, която ще открие ерата на социализма. Тогава именно Партията решително осъди измяната на II Интернационал, скъса с него и разгърна борба за създаване на нов Интернационал на революционното дело. Така Партията, водена от Благоев, доказа, че е Партия на „интернационалисти на дело", както основателно я нарече великият Ленин.

Тези драгоценни черти и особености на Партията на Благоев я отдалечиха от партиите на II Интернационал и я направиха родствена до Болшевишката партия. И това, както подчерта Г. Димитров, ние „изцяло и напълно дължим на нашия велик учител и вожд Димитър Благоев, на неговото остро теоретическо око, на неговата дълбока принципиалност, на неговата непримиримост към всички извращения на марксизма, на неговата безпределна преданост на работническата класа и на непоколебимата му вяра в силите на трудещия се народ"[1].

Димитър Благоев последователно изграждаше Партията като боеви политически авангард на работническата класа. Благодарение на неговите усилия тя спечели класови битки, превърна се в един от най-здравите отряди на международното работническо революционно движение, показа ярки примери на последователен пролетарски интернационализъм. Посрещайки с небивал възторг победата на Октомврийската социалистическа революция, тя безрезервно застана на страната на руския пролетариат, премина като цяло на позициите на ленинизма, стана една от съоснователките на Третия, комунистическия, интернационал и се преименува в Комунистическа партия.

Димитър Благоев поде прокламирания от Октомврийската революция лозунг за сключване на демократичен мир без анексии и контрибуции и мъжествено се бори за неговото осъществяване. По време на гражданската война и интервенцията в Съветска Русия той гневно осъди антисъветизма на българското правителство, открито заяви, че истински патриот и интернационалист е само този, който самоотвержено защищава младата съветска република. Убеден в нейната жизненост, заяви, че нищо не е в състояние да заличи победите на социалистическата революция и да върне колелото на историята към разлагащия се капиталистически строй.

По време на сушата в Поволжието Българската комунистическа партия организира масова акция на трудещите се за подпомагане гладуващото съветско население.

Под ръководството на Благоев Партията безрезервно прие принципите и лозунгите на Комунистическия интернационал, влезе в него без разцепление и възвести преминаването си под знамето на ленинизма, възприе социалистическата революция като близка задача, ленинското становище за диктатурата на пролетарната, за съюза на работническо-селското правителство, за съчетаване на легалната с нелегалната форма на борба, за масово-политическата стачка и за въстанието.

Завоюваният от Партията успех в превъоръжаването ѝ с ленинската стратегия и тактика е велика заслуга на Благоев, която комунистите навеки ще тачат.

Поколенията винаги ще бъдат признателни на Благоев за това, че той одобри героичното Септемврийско въстание на масите, което стана преломен момент в ленинизацията на нашата Партия.

В процеса на своята болшевизация след войната под ръководството на Д. Благоев Партията израсна като масова, боева, революционна партия на българския пролетариат, здраво свързана с трудещите се, ползваща се с авторитет и доверие, през септември 1923 г. можа да вдигне масите на смела въоръжена борба срещу фашистката диктатура.

В тежките дни след поражението на героичното Септемврийско въстание старият ветеран, макар и на смъртно легло, намери сили в себе си и заклейми капитулантите и ликвидаторите, защити септемврийската линия на Партията и отправи гневен протест срещу престъпния опит на фашистките управници да поставят Партията вън от законите. „БКП не се плаши от преследванията, гоненията и жертвите — писа той в протеста, изпратен до Върховния касационен съд. — Тя не за пръв път изпада в подобно положение... Ние ще се борим в защита на българския народ против неговите народни потисници — „патриоти". Ние заявяваме, че в интереса на целия български народ искаме на мястото на превратаджийското „легално" правителство да дойде правителството на работниците и селяните. Това ще стане с борби..."[2]

Дори до последния му ден за него съ-

[1] Г. Димитров. Избрани произведения, т. 6, с. 203.
[2] Д. Благоев., Съч., т. 19, С., Изд. на БКП, 1963, с. 450—451.

Digitized by Google

ществуваше един основен закон, един висш дълг — интересите на Партията и на класата, на която беше подчинил изцяло своите интереси, целия си живот.

Под топлите грижи на Дядо в Партията израсна фаланга от талантливи марксисти революционери. Г. Кирков, Г. Георгиев, Т. Петров, В. Коларов, Г. Димитров и други стават верни съратници на Дядо, авторитетни и любими ръководители на българската работническа класа, а някои и достойни продължители на великото му дело, гордост на нашата Партия, на целия ни народ.

* * *

След Октомврийската революция прозорливият марксист е убеден, че възходящото развитие на Партията, нейната болшевизация не може да се извърши, без решително да се преодолее противодействието на опортюнизма. Под негово ръководство Партията разобличава пред пролетариата и всички трудещи се идейните източници, социалната база и предателската същност на десния опортюнизъм. Благоев доказва, че предателството на десния опортюнизъм не е нещо ново, че той не става враг на пролетариата след Октомврийската революция, а е негов заклет противник още от своето възникване.

След Октомврийската революция сред българското работническо революционно движение и в самата Партия се появява ново явление „левият" опортюнизъм. Заедно с най-близките си съратници Дядо подема страстна идейно-политическа борба за отстояване комунистическата теория и тактика от допълзновенията на левичарите. Той доказа научната несъстоятелност, антимарксистката същност на левоопортюнистките концепции за развитието на Партията и работническото движение. Най-непримирим беше към „левия" комунизъм. Социална основа на „левия" комунизъм в България бяха разорените дребни собственици, навлезли в редовете на пролетариата и в Партията със своята дребнобуржоазна неуравновесена същност. През годините на следвоенната революционна криза теоретиците на „левия" комунизъм у нас развиваха усилена пропагандна дейност: те печатаха брошури и статии, в които, придържайки се към концепциите на западните „леви" опортюнисти, с аргументи от нашата дребнобуржоазна действителност обосноваваха своите авантюристични възгледи. Позовавайки се на вярната констатация, че в страната са узрели икономическите предпоставки за победата на социалистическия обществен строй, те избързваха, като се обявяваха против използването на легалните форми и средства за борба и особено на буржоазните изборни институти. Според тях участието на Партията в Народното събрание отслабвало решимостта на работническата класа за ликвидиране на капитализма, отклонявало я от пътя на революционната борба. Оценявайки погрешно съотношението на класовите сили в страната, „левичарите" обвиняваха Партията в бездействие и й препоръчваха да възприеме „революционна" линия на борба, да призове масите към „пряка акция" за завземане на властта. Антимарксистки по същество е и издигнатият от тях лозунг за незабавно създаване на съвети.

По време на парламентарната изборна борба за XVIII обикновено народно събрание — август 1919 г., „левите" комунисти прилагат своите тактически схващания. Огромната част от пролетарските и други трудови маси обаче гласуват за комунистическите кандидати.

В напрегнатите дни на общата транспортна стачка (декември 1919 г. — февруари 1920 г.) привържениците на „левия" курс енергично прилагат своите възгледи за революцията. Те издигат авантюристкия призив за изземване ръководството на борбата от ръцете на „политиканствуващите щабове" — от Партията, за поемането му от създадени от работниците съвети и за завоюване на властта от пролетариата.

Развивайки се под засилващото се влияние на „левия" опортюнизъм в Германската комунистическа партия, през 1920 г. „левият" комунизъм напълно се оформя като „левичарско" течение в нашата Партия и работническото движение. Псевдореволюционерите започват да издават в. „Искра", който става идеен орган не само на изключените и обособили се извън Партията левокомунистически партии, но и на онези привърженици на „левичарството", които членуват в Комунистическата партия. Така левоопортюнистките течения от комунистическото и работническото движение се обединяват.

През 1921 г. идейно-политическата диференциация между дребнобуржоазните „революционери" и комунистите още повече се задълбочава. „Левите" комунисти се борят за присъединяване към инициативата на международното обособяване на „левия" комунизъм от Комунистическия интернационал, т. е. за създаване на Четвърти интернационал.

През тези трудни години Благоев е безкомпромисен. Той страстно защищава чистотата на Партията, доказа, че „левите" комунисти разединяват и обезсилват пролетарския гигант и експлоатираните маси. Разпокъсани, те не могат да помогнат на революционния ход на общественото развитие. Благоев убеди партийната членска маса, че наложената от левичарите дискусия в Партията по важни принципи на социалистическото и работническото движение застрашава творческото усвояване и прилагане на ленинизма от нея и единството на редовете й. Линията е една: да се противодействува, да се разчисти пътят за болшевишкото развитие на БРСДП (т. с.); да се предпазят Партията и работническото движение от псевдореволюционерството, от опитите да се насочи по пътя на бунтарството и авантюризма.

От различни трибуни и по различни поводи Благоев обосновава несъстоятелността на левичарския антипарламентаризъм и необходимостта от участие на Партията

Digitized by Google

в изборната борба на Народното събрание БРСДП (т. с.) участвува в изборните борби и в парламента, за да изобличава фалша на буржоазната демокрация и да сплотява под социалистическото знаме мнозинството от потиснатите и ограбвани маси. Животът потвърди верния извод на Дядо, че Партията се отнася към изборната борба като към една от формите на класовата борба на пролетариата, която често приема остър характер. И обратно: „...бойкотирането на изборите тъкмо означава напускане на класовата борба, следователно напускане на основния принцип, на който почива тактиката на нашата Партия и отличава нея от анархизма".[1] Докато работническата класа и нейният авангард не са в състояние да ликвидират буржоазните изборни институти и да установят пролетарската диктатура, БРСДП (т. с.) е длъжна да използва парламента за целите на борбата.

А що се отнася до левичарския призив за незабавно създаване на съвети, Благоев още преди конгреса убедително разкри неговата абстрактност, неговата откъснатост от действителността, от съществуващата в страната обстановка. „Трябва да се обърне най-сериозно внимание върху това, че днес е необходимо не да създаваме съвети — писа Благоев, — а да стягаме Партията и професионалните организации при нея, да сплотяваме редовете им и да ги проникваме със социалистическо съзнание за задачите, които им предстоят."[2] Съветите не се организират преди революцията, а по време на нея и са органи на новата социалистическа власт. До революцията те няма какво да вършат, освен да повторят дейността на Партията и затова тяхното изграждане в момента е безсмислено.[3] Преждевременното създаване на съветите само ще компрометира новата форма на управление.

Решително сблъсване между двете концепции става на Първия конгрес на Българската комунистическа партия през 1919 г. На него най-важно място заема спорът за парламентарната тактика. След всестранно и обстойно обсъждане на партийната тактика научната комунистическа линия в ръководената от Благоев партия надделя. Партийният форум отхвърли левичарското схващане и призна необходимостта да се използват изборните кампании и парламентът за революционна борба срещу буржоазията. В решението се изтъква, че: „... докато съществуват днешните условия за борба, Партията ще участвува в изборите и парламента, като ги използва най-широко за изследване масовите революционни акции и за увеличаване революционната сила на пролетариата"[4]. При друга обстановка, когато започне социалистическата революция, Партията ще измени тактиката си спрямо буржоазния парламент. „Когато настъпят условия от естество да наложат едно по-друго поведение по този въпрос — се казва в резолюцията, — Партията чрез своите органи ще реши за това."[5]

Първият партиен конгрес официално възприе съветската власт като форма на пролетарска диктатура, като най-подходящата форма, чрез която работническата класа може да упражнява своята власт. Това е сериозен удар срещу левичарството.

До 1923 г. Д. Благоев и партийните ръководители се отнасяха към съветската форма като към единствено възможна форма на пролетарската диктатура и я считаха за задължителна и за България. След Втората световна война наред със съветската форма на управление възникнаха социалистически държави, в които пролетарската диктатура приеме формата на народна демокрация. При конкретните особености и условия на революционната ситуация в България през лятото на 1944 г. при огромния авторитет на БРП (к), която водеше след себе си трудещите се маси, при ръководната роля на Партията в създаването и борбата на Отечественият фронт Деветосептемврийското въстание стана начало на социалистическата революция, която започна с успех да изпълнява функциите на диктатурата на пролетариата. С това крупно историческо събитие Партията доказа на дело гениалното Ленино предвиждане, че работническото движение ще породи многообразни форми на диктатурата на пролетариата.

След първия конгрес революционното движение на масите с по-голяма сила за страната и още повече подхрани „левичарството". Наложи се да се засили борбата срещу опортюнистите. Под ръководството на Благоев Партията осъди „левите" фразьори, които, без да има условия, призоваваха масите на борба за събаряне на буржоазното господство и за установяване на съветска власт. Особено силен аргумент против „левичарството" е аналогията, която Дядо направи с тактиката на болшевиките: „Партията на Ленин живееше в Русия не само в революционна епоха, но и в самата революция. И при всичко това от март 1917 година до началото на ноември същата година тя се занимаваше с просвета и организация и с организация и просвета и не се отказа да използва легалната борба и изборната борба за тази цел."[6] Благоев разкри тяхната същност: макар да считат себе си за революционери, обективно „левите" комунисти служат на реакцията. Техните призиви за „пряка акция" при съществуващите в страната условия не могат да доведат масите до победоносно въстание: те могат да ги доведат до често повтарящи се час-

[1] ЦПА, ф. 1, оп. 2, а. е. 242.
[2] Пак там.
[3] Пак там.
[4] БКП в резолюции и решения ... т. II, с. 54.
[5] Пак там.
[6] Д. Благоев., Съч., т. 18, С., Изд. на БКП, 1962, с. 549—550.

Digitized by Google

тични бунтове, които биха разстроили силите на революцията и биха ги отдалечили от нея. И Благоев им дава оценка: те са „...хора със съвсем криви понятия за комунизма, хора със съвсем чужди за нея схващания, хора, които не признават никаква партийна дисциплина, с манията на свръхчовеци, на които партийните организации и самата партия трябва да бъдат оръдие за прокарване на техните тъмни амбиции и авантюри"[1].

През 1920—1921 г., използвайки различни трибуни, Благоев и останалите ръководители с многобройни факти разобличиха сред работническите маси псевдореволюционната дейност на „левите революционери", насочена срещу нашата и срещу Болшевишката партия. Обобщавайки поведението и дейността им, Д. Благоев направи извода, че още преди да бъдат изключени от Партията, „левите" комунисти играха ролята на провокатори в нейните редове: те системно саботираха дейността на партийните организации, клеветяха Първия конгрес и Централния комитет. След изхвърлянето й от редовете на Партията тази група и „... до днес даде всички доказателства, че тя е една чисто и просто анархическа"[2].

Коминтернът също оцени като клеветнически обвиненията на „левите" комунисти по тактиката на нашата партия и откритото им присъединяване към враговете на Интернационала. След всичко това Благоев изрази твърдото си убеждение, че „...тия партийни членове, особено работници, които можеха да се заблуждават от клеветите и лъжите на „левите" комунисти по адрес на Българската комунистическа партия и се колебаеха, ще им обърнат гръб и ще се предадат всецяло, предано и енергично на партийното комунистическо дело"[3]. Животът потвърди вярата на Благоев.

Сред „левите" комунисти се засили процесът на разложение. Изолирани от Българската комунистическа партия и от работническото революционно движение, техните групировки бързо се разлагаха. След 1921 г. привърженците на „левия" комунизъм бяха вече само отделни елементи, които със своята антикомунистическа и антисъветска дейност служеха на контрареволюцията. „Левият" комунизъм като течение в българското работническо движение беше погребан завинаги и идейно, и организационно. За това огромна е заслугата на Димитър Благоев, който водеше борбата против тях в духа на бележития труд на В. И. Ленин „Левичарството" — детската болест на комунизма". Развитието и популяризираните от Благоев марксистко-ленински идеи утвърждават разбирането, че различните „леви" комунисти не са никакви революционери, никакви проводници на болшевишката тактика, а дребнобуржоазни авантюристи.

За освобождаване от опортюнисткия плен на част от работничеството, за превъзмогване от него на „левичарството" допринася и изменилата се през 1920—1921 г. обстановка в страната. В условията на настъпилия отлив на революционната вълна ярко изпъква антинаучната същност на левичарската програма и тактика, нейната откъснатост и неприспособеност към условията на страната.

Борбата на Д. Благоев против „левия" комунизъм, против неговия догматизъм и сектантство се отразява благоприятно върху развитието на комунистическото движение; тя способствува да се превъоръжи Партията с ленинската стратегия и тактика.

„Велико щастие за нашата партия беше — посочи др. Тодор Живков в своята реч по случай 80-годишнината от Бузлуджанския конгрес, — че над нейната люлка стоеше и в продължение на три десетилетия я води забележителният марксист интернационалист Димитър Благоев."

* * *

Българската комунистическа партия, вярна на марксизма-ленинизма, днес стои неотстъпно в семейството на братските партии, непримирима към „левия" опортюнизъм и ревизионизъм, към буржоазната идеология. **„Неизменен остава великият принцип на нашата Партия** — е записано в Програмата — **никакво подценяване или омаловажаването на идеологическата борба, никакви компромиси в идеологическата сфера, борба срещу буржоазната идеология до пълната победа на комунистическата идеология."**[4]

Делото на Димитър Благоев е велико достояние на нашата Партия и народ, могъщ източник и стимул в победоносното ни движение към комунизма. То е непреходно.

---

[1] Д. Благоев, Съч., т. 19, С., Изд. на БКП, 1963, с. 38.
[2] В. „Работнически вестник", бр. 51 от 5. IX. 1920 г.
[3] Д. Благоев, Съч., т. 19, с. 204.
[4] Програма на Българската комунистическа партия, С., Партиздат, 1971 г., с.

Digitized by Google

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ СТИЛА НА РАБОТА

ПЕТЪР СУЛЕВ
секретар на ОК на БКП — Хасково

Нараствашата роля на Партията като ръководеща сила в обществото изисква постоянно да се повишава ефективността от прилаганите форми и методи, непрекъснато да се усъвършенствува стилът на работа.

Окръжният комитет на Партията в Хасково се стреми да подобрява стила на работа в съответствие със задачите и изискванията на Единадесетия конгрес на Партията и Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на Българската комунистическа партия и на обществените организации и движения. Особено голямо внимание се отделя на този проблем след Националната партийна конференция. Предприеха се редица практически мерки за преодоляване на най-съществените слабости. Във всички отдели станаха оживени разисквания, споделиха се интересни мисли, направиха се полезни предложения. На събрание с оперативния състав на комитета също се обсъди този въпрос. Подобни разговори се състояха в градските, общинските и заводските партийни комитети, в първичните партийни организации, а така също в окръжния народен съвет и в окръжните ръководства на масовите организации. На основата на направените предложения и препоръки бюрото на окръжния комитет прие мероприятия, с които се цели преди всичко да се намали броят на съвещанията и заседанията, за да се пести времето на кадрите, да се подобри изпълнението на взетите решения, да се укрепи още повече живата връзка на ръководните кадри с трудещите се и в крайна сметка да се повиши ефективността на партийната дейност. В този дух разработиха и приеха свои мероприятия всички партийни комитети, първичните организации и ръководствата на масовите организации.

Съществени подобрения настъпиха в работата и на окръжния комитет на Партията, на неговите отдели. Подобри се оперативността и деловитостта, повиши се взискателността против разточителството на време, въведе се по-голяма конкретност и целенасоченост в действията на апарата. Тон в това отношение даде бюрото на комитета. Като политически ръководен орган то насочи своята дейност преди всичко към решаването на основните проблеми от социално-икономическото развитие на окръга. От заседанията на бюрото отпаднаха маловажните и текущите въпроси.

За да може правилно и своевременно да се ориентира към разглеждането и решаването на най-важните проблеми, окръжният комитет насочи вниманието си към подобряване на перспективното плани-

Digitized by Google

ране. То дава възможност въпросите да се подготвят задълбочено и компетентно, създава благоприятни предпоставки за по-нататъшно разграничаване на функциите на партийните комитети от тези на другите органи на социално управление, повишава ролята им като органи на политическото ръководство. Опитът ни убеждава, че липсата на добре обмислен перспективен план до голяма степен лишава партийния комитет от възможността да работи целенасочено.

Хасковският окръжен комитет вече пет години работи по едногодишни и двегодишни перспективни планове. Подготовката за тяхното съставяне започва 2—3 месеца предварително с участието на всички отдели на комитета и широк кръг партийни активисти. При неговото изработване се вземат предвид документите и решенията на конгреса и на Централния комитет, решенията на окръжната партийна конференция и на пленумите, анализите за състоянието на икономическия, социалния и културния живот и пр. През декември планът се утвърждава на заседание на бюрото.

В перспективния план се оставя „резерв от време" за мероприятия, които не могат да се предвидят. Затова перспективното планиране се съчетава с оперативния план — за шестмесечие. При изработването на календарния план намират отражение новите задачи, наложени от живота, посочват се пътищата и способите за постигането на набелязаните в перспективния план цели, уточняват се сроковете и отговорниците за провеждането на едно или друго мероприятие.

Наред с перспективното и текущото планиране като важно условие за научен подход и за повишаване ефективността на партийната работа използваме и различни оперативни форми. Защото има въпроси, които не се налага да бъдат внасяни за разглеждане от бюрото. Те могат да бъдат успешно решени в отделите или пък, както се казва, в оперативен порядък от секретарите на комитета.

В резултат на това намаля броят на заседанията на бюрото и всевъзможните съвещания с участието на много хора. Те станаха по-делови и по-краткотрайни. Сега като правило бюрото заседава един път в месеца. На заседанията и съвещанията присъствуват само онези, които имат пряко отношение към разглеждания въпрос. Включвайки в дневния ред преди всичко основни, възлови проблеми, имаме възможност да използваме по-рационално бюджета на времето както на членовете на бюрото, така и на работниците от апарата на комитета. От друга страна това създава предпоставки по-детайлно и задълбочено да се проучват въпросите, които се нуждаят от колективно обсъждане.

Известно е, че научното равнище на партийната работа зависи до голяма степен от правилната организация на **вътрешнопартийната информация,** т. е. от наличието на такава информация, която осигурява сведения за живота на самата партия, за дейността на всички партийни комитети и организации.

Централният комитет на Партията през последните години отделя все по-голямо внимание на този проблем и насочва партийните органи и организации умело да използват информацията, подчертавайки нейното решаващо значение за осъществяване на научнообосновано ръководство. Важно място на тази задача отдели и Единадесетият партиен конгрес. Той изисква партийните комитети да вземат мерки срещу излишните увлечения по ненужната информация.

Израз на грижите на Централния комитет на Партията в това отношение е създаването и укрепването на сектор „Партийна информация" към организационния отдел на окръжния комитет. По този начин ни бе предоставена възможността да осигуряваме необходимия информационен материал по всички въпроси на вътрешнопартийния живот.

Пред сектор „Партийна информация" бюрото на окръжния комитет постави задача съвместно с другите отдели да осъществи практи-

Digitized by Google

ческо приложение на приетата методика за информацията, да въоръжи низовия актив с необходимите материали за провеждане на широка разяснителна работа по най-актуалните въпроси на партийната политика. На отчет са взети и всички предложения и критични бележки на комунистите от окръга.

При нас все по-широко приложение намират някои нови форми на информационна дейност. По примера на Ташкентска област в окръга всеки последен петък от месеца партийните, държавните и стопанските ръководители на всички равнища провеждат срещи с комунистите и трудещите се по най-актуалните въпроси от политиката на Партията. Интересна форма за информиране на актива прилага вече втора година градският комитет в Харманли. В определения „час на секретаря", който се провежда всяка седмица, секретарите на първичните организации от града се запознават с важни партийни решения, прави се равносметка на изпълнението на задачите през изтеклата седмица, поставят се нови поръчения. Нерядко пред тях излизат със специални доклади отговорни партийни работници.

Разбира се, не всичко в нашата вътрешнопартийна информация е в ред. Тя не отговаря напълно на изискванията на Единадесетия конгрес на Партията. В много случаи има самоцелен характер, значителна част от набрания материал остава неизползван, промени се налагат по отношение на нейния обхват и своевременност. Сега в окръжния комитет се извършва подготовка за преразглеждане на съществуващата информационна система и за нейното подобряване в духа на най-новите изисквания.

През последните години порасна стремежът на окръжния комитет на Партията **още по-ясно да разграничава своите функции** като орган на политическо ръководство от функциите на държавните, стопанските и другите обществени органи и организации, решително да преодолява проявите на дребно опекунство. Защото не бяха малко случаите, когато той сам се нагърбваше да решава въпроси, които са от компетенция на други органи и по този начин се принизяваше ролята му като политически ръководител. Към отделни изоставащи предприятия или строителни обекти се прикрепяха партийни работници със задължение да „оправят нещата", дори им се възлагаха поръчения да доставят машини или материали, за да се осигури нормална производствена дейност на дадено предприятие. И най-често това ставаше, защото други органи не си вършеха работата.

Подобрение на дейността в тази насока има, но особено внимание се отделя напоследък. Преустанови се практиката да се използва така нареченият „институт на пълномощниците", който безусловно сковаваше инициативата на ръководствата на колективите, принизяваше авторитета им, понижаваше чувството им за отговорност. Сега бюрото и работниците на окръжния комитет се стремят и избягват да се захващат с несвойствени за тях задачи. Главното внимание се обръща на повишаването отговорността на ръководните държавни и стопански кадри. По-често се викат на отчет в окръжния комитет. Проведе се разговор с ръководните работници от окръжния народен съвет за необходимостта по-самостоятелно и по-делово да решават оперативните задачи. Засили се стремежът на отрасловите отдели при окръжния комитет да не се ангажират с несвойствени за Партията задължения.

Разбира се, всичко не може да се преодолее с един замах. И сега някои ръководители идват да ни занимават с въпроси, които са от тяхна компетенция, но хубавото е, че окръжният комитет твърдо следва възприетата линия. Редица от проблемите, които трябваше да бъдат разгледани в комитета (подобряване услугите на населението, осигуряване на необходимата работна ръка за строителството, състоянието

Digitized by Google

на автотранспорта в окръга и други), бяха предоставени за решаване от окръжния народен съвет и другите органи на социално управление. Резултатите показват, че този път е ползотворен и многократно потвърден от живота. Нас още повече ни окрилят думите на другаря Тодор Живков пред Единадесетия конгрес: „Задачата на партийните органи е не да дублират, а да осигуряват условия за разгръщане самоинициативата на държавните, стопанските, обществените органи и организации, да утвърждават чувството им за отговорност за състоянието на работата в техните сектори, самочувствието им на ръководители".

Успешното претворяване на партийната политика в живота е немислимо без системен **контрол и проверка на изпълнението на решенията.** В Отчетния доклад на Централния комитет пред XI конгрес се подчертава, че **„Главното условие за повишаване качеството и ефективността на партийно-организационната дейност сега е борбата за изпълнението на решенията".**

В своята дейност окръжният комитет на Партията се стреми да внесе положителни изменения в състоянието на контрола и проверката, особено през последните 2—3 години. И може да се каже, че подобрение има. Повиши се отговорността на отделите в комитета и на съответните ръководители за съдбата на партийните решения, заведена е картотека, в която се отчитат всички решения, взети от бюрото, пленума и висшестоящите органи; ежемесечно на заседание на бюрото се разглеждат неизпълнените решения с изтекъл срок и причините за това. Подобна организация е създадена в повечето партийни комитети и първични организации в окръга.

В нашето всекидневие ние прилагаме преди всичко традиционните, добре познати форми на контрол — устни отчети на партийните и стопанските ръководители, писмени отчети и информации, изучаване и анализ на статистически данни, писма и заявления на трудещите се, проверка на място за състоянието на работата и други.

През последните години все по-широко използваме **комплексните проверки.** В тях участвуват всички отдели на окръжния комитет. При провеждането им се стремим да повишаваме действената им сила чрез извършване на задълбочен анализ, намиране на най-резултатни пътища и средства за отстраняване на недостатъците в работата и т. н.

Наскоро такава проверка извършихме в градската партийна организация в Димитровград. Участвуваха работници от всички отдели на окръжния комитет на Партията и по-голямата част от апарата на градския комитет. Разделени на групи, те проверяха широк кръг от въпроси — изпълнението на някои важни решения на Централния и окръжния комитет на Партията, състоянието на първичните организации, възпитателната работа сред колективите и други. Проверката беше съпроводена с конкретна помощ. Резултатите от нея бяха споделени с апарата на комитета и със секретарите на първичните организации.

В случаите, когато в партийния стил се установят по-сериозни слабости, те се разглеждат от бюрото на окръжния комитет и се вземат съответни решения за цялата окръжна организация.

При комплексните проверки се изучава и положителният опит на комитетите и организациите, който впоследствие се прави достояние на другите партийни органи в окръга и намира по-широко приложение. Такъв беше случаят с първичната организация в комбината за битови услуги „Раковски" в Димитровград за конкретната работа с пасивните комунисти. Партийното бюро извиква всеки комунист и води разговор за неговото поведение, за пасивността му, ако проявява такава, анализира причините и създава предпоставки на всеки да се включи в активна партийно-организационна и идейно-възпитателна работа.

Да се провери изпълнението не значи само да се установят недостатъците и пропуските. Изключително важен момент тук е наред с раз-

Digitized by Google

криването на слабостите да се окаже конкретна помощ. Такава помощ може да се даде преди всичко от компетентни хора. Ето защо окръжният комитет на Партията се стреми в групите за проверка да се включват отговорни работници. Много често те се оглавяват от секретари или членове на бюрото на комитета. Този факт има голямо значение не само за успешното завършване на проверката, а и за възпитанието на проверяваните кадри. Защото опитът показва, че контролът е най-действен тогава, когато именно ръководителите се включват в това отговорно дело. В. И. Ленин учеше, че политическият ръководител отговаря не само за това, как той ръководи, но и за онова, което вършат ръководените от него. Следователно участието на всеки ръководител в контрола и проверката е наложително. Запознаването на място с фактическото състояние на работата е много силно средство в борбата срещу формалното отношение към партийните решения, условие за повишаване на личната отговорност на кадрите.

В Тезисите на Централния комитет за състоянието и развитието на Партията и на обществените организации и движения се посочва, че контролът и проверката на изпълнението сега са най-слабото звено, което пречи практическата, организационната работа и ръководство напълно да се издигнат до равнището на политическата работа и ръководство. Тази обща констатация е напълно валидна и за състоянието им в Хасковски окръг. С въвеждането на системата за контрола и проверката на изпълнението през последните години е отбелязан напредък в цялата окръжна партийна организация. Подобрението на работата обаче се изразява преди всичко в отчетността чрез въведените картотеки. Слабо звено си остава организацията на изпълнението. Не винаги се държи сметка постигната ли е целта, която сме си поставили, или решението е изпълнено формално. Затова мерките, които взема напоследък окръжният комитет, са насочени към оказване на помощ в хода на самото изпълнение чрез проверка на място от партийния апарат, към засилване превантивния характер на контрола. При снемането от отчет на изпълнените решения се отчита и какво е постигнато.

Резултатите от партийната работа зависят от организацията на труда не само в ръководните органи, но и в апарата на комитета. Денят на партийния работник е изпълнен с какви ли не грижи и задачи и ако той не ги „сортира" разумно, не отделя главните от второстепенните, ще загъне в дребни текущи въпроси. Ето защо бюрото и секретарите, а понякога и първичната организация на окръжния комитет обсъждат организацията на работата на партийния апарат. През 1975 година проведохме разговор по този проблем във всички отдели на комитета. Направиха се разумни предложения за създаване на по-добър ред в индивидуалната дейност на всеки работник.

С цел да не се провеждат съвещания по повод и без повод още след Националната партийна конференция всеки месец един от секретарите на окръжния комитет отчита пред оперативните работници изпълнението на задачите за изминалия и поставя главните задачи за следващия месец. По този начин се внася съгласуваност в работата и се определят задълженията на отделите. Въз основа на това всеки работник на комитета си съставя свой личен месечен план, в който се отделя време и за непредвидени мероприятия, за да не се пречи на изпълнението на главните. В личните си планове инструкторите отразяват задълженията си по перспективния план, а така също и текущите задачи за оказване конкретна помощ на отделни партийни комитети и организации. Провеждат се и ежеседмични съвещания (оперативки) със сътрудниците на апарата, на които се разглежда ходът и изпълнението на набелязаните мероприятия и някои нововъзникнали задачи.

Не навсякъде обаче в градските, заводските и общинските комите-

Digitized by Google

ти се отделя нужното внимание на личната организация на труда. На редица места личните планове са нереални, различни дребни въпроси изместват изпълнението на основните. Някъде пък въобще не се планира работата на отделния работник.

Често на отделни другари от апарата се възлага да изпълнят в определен срок една или друга задача. В тези случаи нагледно се забелязва разлика в стила на работа. Един работник умее в кратко време да изпълни възложеното му поръчение, и то качествено. Той постига това благодарение на добрата си подготовка. При друг — зад външната оперативност се крие лошо изпълнение. На някои другари им липсва достатъчно опит. А изискванията на бюрото на окръжния комитет непрекъснато растат. Какво да се направи за всеки да дава всичко, на което е способен? В това отношение бюрото предприема мерки в две направления. При проявена небрежност се търси лична отговорност. Например миналата година два аграрно-промишлени комплекса не изпълниха дадените им разчети за разсаждане на тютюна. Отговорност се потърси не само от стопанските ръководители, а и от инструкторите, които не извършиха нужната организаторска работа. Всеки месец при поставянето на задачите пред апарата на окръжния комитет се прави персонална оценка за изпълнението на възложените поръчения.

Второто направление е свързано с подготовката на кадрите. Има другари, които са добри специалисти, но им липсва партиен опит. Затова към новопостъпващите работници се полагат индивидуални грижи, а с целия апарат се провеждат курсове и семинари за повишаване на квалификацията.

Много важно е изискването партийните работници да прекарват известна част от своето работно време сред трудовите колективи и първичните организации. Това е необходимо и полезно. Всеки партиен работник месечно посещава по 3—4 събрания на първични организации и още толкова други мероприятия в колективите. Особено полезни са така наречените петъчни срещи с трудовите хора, на които се обсъждат политически, стопански и други въпроси, както и конкретни проблеми от живота на колективите. А всеки последен петък от месеца е посветен на актуална тема, определена от окръжния комитет на Партията, за която се извършва предварителна подготовка и разпределение на партийния апарат по предприятия. В много случаи обаче тези посещения минават формално, няма да сгрешим, ако кажем самоцелно. Нашите представители не винаги се запознават предварително с проблемите на трудовия колектив, със състоянието на първичната организация и дневния ред на събранието, поради което тяхното присъствие не допринася някаква голяма полза, не оставя следа. Ето защо окръжният комитет предприема мерки за подобряване на работата в това отношение. Мерките са насочени главно към намаляване броя на посетените мероприятия и към по-задълбочена предварителна подготовка и по-конкретна помощ на място.

В съвременните условия на живот и работа цената на времето непрекъснато расте. Да се научим правилно да използваме минутата е необходимост за всеки човек и за всеки партиен работник. В. И. Ленин неведнъж е посочвал, че повишаването на културата на труда, подобряването на организацията на работата е най-важното условие за повишаване ефективността от дейността на партийния и държавния апарат и че не може да се осъществи с декрети. Такава култура може да се достигне чрез системен и упорит труд за създаване на полезни навици и за усъвършенствуване на нашия стил на работа. Към това се стреми и окръжният комитет на Партията в Хасково.

Digitized by Google

ГРАДСКИЯТ КОМИТЕТ В СЛЕДКОНГРЕСНИТЕ ДНИ

Дни на размисъл и анализ на успехите, постигнати през едни от най-динамичните и плодотворни периоди на нашето социално-икономическо развитие. Следконгресни дни на самоанализ, на вглеждане, на откриване докрай причините за допуснатите слабости и на конструктивно мислене — внасяне пълна яснота и конкретност в подхода при решаването на важните проблеми.

Ето я атмосферата, пренесена от конгреса на българските комунисти и в градския комитет на Партията, в заводите, в цеховете на Ботевград.

ГЛАВНИЯТ ОБЕКТ — ТВОРЕЦЪТ НА БЛАГА

Кое е най-важното, характерното за дейността на градския комитет в следконгресните дни? Безспорно главната насока на усилията да е творецът на блага.

— За да изпълним повелята „Седмата петилетка — петилетие на висока ефективност и високо качество" — заговори секретарят на градския комитет Василев, — ние сега се стремим към небивала мобилизация на първичните партийни организации: да станат те още по-бойки — под тяхно ръководство да създадем в трудовите колективи оная атмосфера и условия на работа, в които буквално на всеки точно ще бъде очертано полето на действие, всеки да има ясна представа за своя личен принос в изпълнението на плана. **Работникът да бъде не просто производственик, а мислещ творец на блага, инженерът, конструкторът, технологът — всеки да бъде всеки на Партията за изпълнение стратегическата задача на петилетката.** Усилията да са насочени към още по-пълното оползотворяване на материалните ресурси и производствените мощности, за рязко повишаване на обществената производителност на труда с главен измерител това, което се постига в най-напредналите страни в света.

Облъхнат от ведрата априлска пролет на 1976 година, аз дълго ще си спомням този следконгресен разговор в градския комитет на Партията.

— Според изискванията на XI конгрес сега трябва да решаваме стопанските проблеми на нашия град с подход, съответстващ на сложността на икономическите процеси — продължи мислите на Василев инж. Борис Георгиев, секретар по стопанските въпроси. — А името на този подход е, както вече бе подчертано, да се воюва за висока ефективност и високо качество в работата на всеки човек, на всяко звено. Това за нас означава, както и досега, с близката конкретна помощ на окръжния комитет на Партията да осигурим такива производствени и управленски условия в заводите, които ще се явят обективна предпоставка за пълна мобилизация на трудовите колективи.

Сградите на основните заводи са нови, слънчеви дворци. Но задачата, която си поставя градският комитет, е да се върви към все по-строен порядък в производството и технологично съвършенство. Резултатът? Като се създават предпоставки за облекчаване труда на работника, за намаляване разликата между умствения и физическия труд, се осигурява отговаряща на светогните изисквания производителност и качество на продукцията. Не, не е възможно напълно да се отрази богатството на идеите в съставяните планове и програми за отиване към най-съвременни социалнобитови придобивки във всички производствени звена... Отиване не с парадна крачка, а с научна организация на труда, с пълно мобилизиране силите на творците на блага. Идеите и подходът към този проблем не могат да се етикират и само със стандартното „социално-психически климат". Защото, така да се каже, абстрактните хоризонти на тая научна категория сега тук се обхващат, трансформират в конкретни планове за непрестанно издигане социалистическата съзнателност в творческа доразработка на програмите и за политическата учебна година, и за по-доброто организиране на свободното време, за непрестанното общокултурно и професионално издигане на преките ръководители в производството... А да не говорим за оня вдъхновен, нов подход към решаването на жилищния проблем. И тук пак задачите се конкретизират на основата на най-активното, непосредствено включване в тяхното осъществяване на цялата ботевградска работническа класа, на интелигенцията, на учащите се. Това ще бъде една добре прогнозирана, напълно обезпечена технико-икономически, морално-политически, съревнователно битка за благоденствие. Задачата е: само през седмата петилетка да блеснат толкова нови жилища, колкото са били построени през предните четири петилетия.

Следващите редове в бележника ми отразиха богатството на мислите, компетентността и на другите работници на градския комитет: Димитър Димитров — завеждащ отдел „Селскостопански", Петко Бенков — завеждащ отдел „Организационен", Васил Бойчев — завеждащ отдел „Пропаганда и агитация".

Очевидно, опрени на своя досегашен ценен опит, поели в ръцете си най-силните оръжия на ленинския априлски курс на Партията, убедени колко важно е творците на блага да вникнат в класовия характер

Digitized by Google

на социално-икономическата политика на Партията, работниците от градския комитет, без да губят нито ден, съединяват изключително важните конгресни решения със съзнателната инициатива и високоефективната дейност на трудовите колективи. Дава се пълен простор за разгръщане творчеството и дръзновението на кадрите.

В градския комитет сега се прави **задълбочен анализ на разработената система за работа с хората.** Правят се в нея ценни допълнения, с което ще се осигури по-резултатно, добре организирано марксистко-ленинско обучение на комунистите, по-добра целенасочена дейност с ръководните кадри и специалистите. **Усъвършенстват се програмите на факултетите и семинарите** с цел да се осигури преодоляването на редица слабости, допускани преди и при икономическото образование, и в процеса на реконструкцията и модернизацията. В тях широко се отразява конгресната идея за качествено нова нагласа у творците на блага. И да се разбере от всеки стопанин, че заедно **с внедряването на висока степен на механизация и автоматизация на производството най-важният, решаващ фактор за повишаване ефективността и качеството е човекът с неговата съзнателност и квалификация.** Така тук дните пулсират в динамизъм и творческо горене. Няма място и за най-малка проява на закостеняло, инертност, технократизъм. Напротив! „За нас, за градския комитет, сигурно овладяване на конгресните решения, изучаването на доклада, на основните насоки за обществено-икономическото развитие е незаменима школа за въоръжаване със съвременното научно познание, за умело използване на програмно-целевия и комплексен подход — записах техни разсъждения на събеседниците ми. — Те са ни урок за новаторство при решаване на проблемите, за непримирима борба против инертността и шаблона, против рутинерството." Затова съставянето на най-рационални плановете, конкретизирането на различните програми се съпровожда и с определяне и на формите, средствата, методите за тяхното изпълнение. Ясно се взаимосъгласуваността между различните субекти на управление — градския съвет на профсъюзите, градския комитет на Комсомола, научно-техническото дружество... Но към тоза единение на силите се пристъпва и от позицията за едно строго разграничаване на функциите им, изясняване на отговорността им. По този начин се създават условията, в които, като се каже рентабилност на производството, на всяка цена се разбира и високо качество на продукцията. Формира се убеждението, че това не са само икономически категории. Не! Че тоза днес са едни от първостепенните политически проблеми, неделим компонент от сърцевината на цялата идеологическа и организационна дейност.

ЕФЕКТИВНОСТТА

Как младата ботевградска работническа класа, близо 800-те висши специалисти — **творци на научно-техническа революция,** ще осигурят високоефективни темпове на икономически растеж?

Както е известно, Ботевградският микрорайон се специализира в две основни направления от националната икономика — автобусостроенето и полупроводниковото — микроелектрониката. В годините на седмата петилетка на тях се залагат големи темпове. Над три пъти трябва да нарасне производството на автобуси. По пътищата на родината ще полетят най-нови модели луксозни красавци. Ще се внедрят нови съвременни технологии и интегрални схеми.

Ето защо още в предконгресната година градският комитет на Партията с помощта на окръжния комитет е направил верен, критичен анализ както на постигнатото, така и на нерешените проблеми. Със съдействието на съответните министерства и стопански обединения е разработена комплексна програма за социално-икономическо развитие на района през периода 1976—1980 г. и с перспектива до 1990 година. Основната цел, очертана в нея, е да се осъществяват високи и устойчиви темпове на икономическо развитие и на тази основа да се осигури по-високо нарастване жизненото равнище на населението.

Изпълнението на тази задача сега минава през генералното изискване за седмата петилетка — **рязко да се повиши ефективността на производството върху основата на концентрацията и специализацията, на реконструкцията и модернизацията на производствените мощности.**

— От трибуната на XI конгрес др. Тодор Живков класически вярно отрази, че това е един от решаващите фактори за решителен подем на цялата наша икономика, за висока ефективност и качество на произведената продукция — с дълбоко убеждение, бих казал вдъхновено продължи да развива своите мисли в беседата ни секретарят Василев. — В изпълнение на това именно стратегическо направление, към което многократно първият ръководител на Партията още преди конгреса даде насочване съсредоточение на силите на научни кадри от страната, насочихме усилията си. Този процес намери отражение в създаването на един от крупните териториални комбинати в областта на родното машиностроене, обединените заводи за производство на автобуси „Чавдар".

Кое е най-характерното за тая производствена единица?

Порасналите изисквания, наложили пълна координация на всички предприятия, с които по-рано заводът бил кооперран. Сега към територималния комбинат е и инструменталният завод, и заводът за кухненско оборудване, завод „Колективен труд" в Ябланица, завод „Прогрес" — Етрополе, цеха на ТПК в с. Джурово... В резултат на унификацията комбинатът ще концентрира производството на някои възли и отделни части, използвани от други подотрасли. Така например тук ще се изработват седалките за електрокари, трактори, товарни автомобили. Сега в новите условия при концентрация на еднородната дейност на базата на предметно-

Digitized by Google

технологичната специализация по-правилно ще се използват трудовите ресурси, техниката ще се оползотворява по-пълноценно, ще се уплътни вътрешносменното работно време... Пък и съответната научноизследователска дейност ще има съвсем точен адрес. Напълно възможно е не, а задължително вече се затваря цикълът „проучване — проектиране — усвояване — производство". И най-верен критерий за този род дейност става — **внедряват ли се всички новости в автобусостроенето, използвани от най-напредналите страни, получава ли се максимален ефект при минимум разходи.** Именно това е пътят производителността на труда на едно лице от промишлено-производствения персонал през седмата петилетка да нарасне 2,5 пъти. И разбира се, да се постигне качество на продукцията на и над средно световно равнище. Само през седмата петилетка предприятието ще даде на народното стопанство 11 300 автобуса на високо техническо равнище, в широка гама модификации.

По-нататък в беседата ярко бе подчертано, че сега след осъществената концентрация на производството **през седмата петилетка решаващ фактор за ръста както на темповете, така и на качествените икономически показатели ще се яви реконструкцията и модернизацията на производствените мощности.** Задачата, която си поставя градският комитет, от една страна, **тя** да се осъществява на най-съвременно инженерно-техническо и технологическо равнище, от друга, на всяка цена да се има предвид, че ще даде максимален икономически ефект само ако новите съоръжения и технологии се използват пълноценно. Ако в процеса на техническото преустройство се формира психическа нагласа за високопроизводителен труд в новите условия. Ражда се стремежът към овладяване на най-съвременните научни постижения, повишава се квалификацията. Защото работата не е само до съвременно оборудване, а до най-целесъобразното му използване. Чрез осигуряване на отговарящи на новите изисквания условия — непрестанно растящо високопрофесионално майсторство, компетентност, изразена в по-голяма действеност, оперативност, създаваща условия за съкращаване на управленческия цикъл — само на тази основа ще се ражда конструктивното мислене при решаване на проблемите, ще се проявява творческа инициатива във всяко звено, от всеки работник.

ВАЖНА ПОЗИЦИЯ

— Разбира се, **проблемите за повишаване ефективността и качеството на продукцията могат да бъдат решени успешно само когато към тях се подхожда комплексно, когато се обхванат всички елементи, които ги формират** — заяви Димитър Димитров.

И в последния обстоен разговор ярко бе подчертано, че **ключът към повишаване ефективността на производството — за своевременно разкриване и най-пълно използване на всички източници, за създаване на съответните условия... — е в повишаването ефективността на партийно-организационната работа.**

— Влиянието на градския ни комитет за решаване на задачите по **повишаване ефективността на производството** много зависи от това, **как оценяваме своята роля и място като политически ръководители в това голямо дело** — продължи своите разсъждения Василев, — Ето защо ние винаги сме считали, че тези въпроси са както ведомствени, така и чисто политически — свързани са със цялостната ни партийно-политическа дейност. И ако ние се ограничим само в общи изисквания, напомняния, осъществяване формално спуснатите указания, взетите решения, то едва ли успешно бихме решили сложните и комплицирани проблеми на микроелектронното и на автобусното производство, на строителството, обслужващата сфера...

Първото нещо, на което тук се обръща сериозно внимание, е **да се разберат и правилно разработят пооблемите. Да се създаде вътрешна нагласа и система на високи изисквания в организацията на работата.** А това без ежедневната непосредствена връзка с трудовите колективи, без изучаването проблемите на място, което е и незаменимо обогатяване с нови идеи, е невъзможно да стане. Без такъв подход в дейността и редовно провежданите оперативни срещи на градския комитет с представители на съответните министерства, държавни стопански обединения биха били пронизани от формализъм, декларативност. Не би се проявявала както сега голяма взискателност, точност, всеобхватност по разглежданите проблеми, изясняване на причините за несгореното, уточняване на задълженията.

Да, **ефективността не е нито само инженерно-технически, нито единствено технологически проблем.** Немислимо е днес постигането на високите цели, поставени от XI конгрес, без осигуряване на пълно съсредоточение на силите, знанията и опита на трудовите колективи, на специалистите, без осигуряване на атмосфера на обща мобилизация — във всяко звено да има висока съзнателна социалистическа производствена дисциплина, да кипи образцов труд.

Опитът на ботевградци в това отношение е много ценен. Още щом излязло решението на Министерския съвет за създаването на обединените заводи за производство на автобуси, градският комитет станал истински политически щаб за работа с хората. Като взели на пълен отчет и контрол движението на работната сила, всички до един — секретарите, инструкторите, активистите на масовите организации, стопанските дейци заживели с вълненията на хората по предстоящото преустройство. По цял ден прекарвали сред тях, разяснявали голямата перспектива, която ще донесе концентрацията. Стигнало се до лични разговори с всеки работник. И не се получило никакво роптане против решението да не се разрешава напускане на

Digitized by Google

предприятието без съгласието на бюро „Работна сила“ Били изготвени пълни списъци на работниците по образование, възраст, трудов стаж, квалификация, разряд. . И в базовия досега завод „Чавдар“ кипнала силно въздействуваща масово-политическа работа — по приемането на новите работници, за навременно определяне на работните им места В центъра на вниманието стоял и проблемът за уточняване на всички социално-битови въпроси. Лично ръководителите на обединения завод по определен график посрещнали новодошлите производствени, разяснили им новите условия на работа, голямата перспектива, която само с пълна мобилизация на всеки още от първия ден е осъществима. Да, трябвало те още преди да се включат в производствените звена, да знаят какви са задачите, какви плодове ще даде техният труд

Поемането и решаването на проблемите според изискванията на Единадесетия конгрес е труден и отговорен процес, който изисква от кадрите висока идейност, дисциплина, научен подход. Ето защо градският комитет повсеместно, ежечасно създава атмосферата на непрестанно растящата отговорност на всички стопански дейци, на инженерно-техническите кадри, на конструкторските и проектантските звена. Подлага на всестранна оценка дейността на всеки ръководител

— Значителните успехи, които постигнахме именно с тези кадри през шестата петилетка (общата произведена продукция нарасна 2 пъти, бе реализирана печалба 102 на сто спрямо държавния план), в никакъв случай не ни дават право на самодоволство. Това е и една от главните поуки, с които ни въоръжи конгресът — вместо самоуспокояване — повишена партийна отговорност. Защото с нарастване на икономическата мощ на нашия район неотложно стои въпросът — в срок да се усвоят новите производствени мощности, да се внедрят най-прогресивни технологии и високоефективни изделия на световно техническо равнище.

Ето защо така дълбоко е убеждението в кадрите на градския комитет на Партията, че **преустройството ще дойде с преоценката на досегашната дейност на всички кадри. В този процес още по-задълбочено ще се изучи, анализира и разпространи най-ценното в стила и методите на работа на стопанските дейци. Но ще се подложат и на критична оценка недостатъците.** Няма съмнение, че с това задълбочено вникване, всеобхватен анализ на дейността на всяко ръководно и изпълнителско звено неминуемо ще се разкрият нови резерви. И тая обективно съществуваща възможност ще се конкретизира в оперативни планове и програми, ще се отрази в точни срокове и поименна отговорност.

МОТОРЪТ, ДВИГАТЕЛЯТ — ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

От високата трибуна на XI конгрес директорът на комбината Иван Мандов заяви: „Преустройството и развитието на комбината, успехите на трудовия колектив биха били немислими без организаторската и политическата работа на нашата партийна организация. Тя е моторът и двигателят на това велико и сложно дело. Комунистите застанаха начело, увлякоха и целия колектив. Разгарянето и обогатяването на социалистическото съревнование стана висока цел на заводския партиен комитет, на първичните партийни организации, на всички комунисти, ръководители и изпълнители, на масовите организации. Повиши се взискателността на партийния комитет към дейността на бюрата на първичните организации, на партийните и стопанските ръководители По-успешно се осъществява правото на контрол от партийните организации на стопанската дейност. Все по-системно партийните органи и организации призовават на отчет стопанските и партийните ръководители По-умело, с нарастваща политическа зрелост и взискателност партийният комитет оценява работата на кадрите. По-активно и делово се насочват усилията на профсъюзната и комсомолската организация. “

И сякаш продължение на тези мисли, изказани от трибуната на конгреса, бяха разсъжденията на Василев:

— Като изучаваме основно решенията на конгреса, ние добиваме пълна яснота и дълбока убеденост в какво трябва да се състои днес новото в подхода на градския комитет. За да внесем още по-голяма конкретност, целенасоченост, всеобхватност в нашата работа, най-верният, решаващ път е да продължим с неотслабващи усилия, неимоверно да увеличим грижите за по-нататъшното укрепване и издигане авторитета на първичните партийни организации Главното направление? — по-нататъшното идейно-политическо и организационно извисяване, усъвършенстването и обогатяването живота и многообразната им дейност, неотменното утвърждаване на ленинските принципи и норми на партиен живот Само на тази основа ще е възможно във всички направления на нашата дейност да настъпи исканото от XI конгрес обновление в работата. Ще продължим по-нататък с нови сили дейността ни за изграждане на здраги, дееспособни трудови колективи, в които ще разцъфтява творчеството и инициативата, другарството и взаимопомощта Ще се осигури непрестанно настъпление в стратегическото направление на седмата петилетка — ефективност и качество, качество и ефективност!

Няма съмнение, че по този начин подходът на градския комитет към изпълнението на сложните проблеми ще се превърне в постоянен метод. При такъв стил на работа партийното ръководство не ще се превръща в самоцелен регламентиращ процес, а именно в стил на работа за задълбочено проникване в проблемите, компетентна организаторска, масово-политическа работа, помощ и контрол на всички кадри.

Коста ДИМОВ

Digitized by Google

ЕДИН ПОГЛЕД КЪМ ТЕАТЪР «СОФИЯ»

Констатациите са почти еднопосочни — през последните години в развитието на театър „София" има твърде много противоречия. Какви са фактите? През миналия сезон театърът осъществи само две нови постановки — „Имате ли огънче" от Недялко Йорданов и „Миналото лято в Чулимск" от Александър Вампилов, — твърде малко за един софийски театър с немалък и безспорно талантлив творчески състав. А това е другата аномалия — силите на редица даровити хора остават неизползвани в целия им капацитет. През настоящия сезон театърът продължава работата си като че в същите темпове и с подобни резултати. Отново в трупата бяха включени нови надарени актьори. А постановките, излезли през настоящия сезон, не задоволяват идейно-естетическата взискателност на съвременния зрител.

Разбира се, всеки се пита на какво се дължи това задържане в развитието на театъра. Всички вярваме, че то е временно, но колко ще продължи? Разговорът ми с партийния секретар Дора Стаева протече интересно — в критичен и аналитичен дух. Разбира се, трябва да приемем за много сериозни нейните доводи, че театърът работи при едни твърде тежки битови условия, които в значителна степен влияят както на художествените резултати, така също и на организацията на трудовия процес, и на инициативността на различните обществени организации в театъра. Така например клубът на театъра, за каквато цел е приспособено доста изобретателно и уютно част от мазето под театъра, но който се намира доста под повърхността на земята и сигурно е лишен от необходимите климатични инсталации за обмяна на въздуха, едновременно се използва по необходимост и за репетиционна. Също така в него се провеждат клубните вечери — една добра инициатива на клубния съвет на театъра, — които се следят с интерес от театралните дейци на цяла София. Тук са станали творчески срещи с различни творци на културата у нас и в чужбина. Но напоследък активността на клуба намаля поради голямата заетост на този терен. Групата на пантомимистите няма къде да работи в театъра, а за целта се използва младежкият дом в района. Това възпрепятствува другите актори от театъра да участвуват в техните екзерсиси, с което биха поддържали пластическа свежест и изразителност на тялото си — една толкова голяма необходимост за професионалната квалификация на всеки актьор. Още по-тежко стои въпросът с провеждането на други инициативи по техника на говора, музикалност и т. н., за които няма никакво местенце в театъра. Така почти всички усилия да се провеждат квалификационни мероприятия в този театър засега са замразени. А какво да кажем за малката, тясна и неудобна сцена, технически недобре съоръжена? Разбира се, тук мислите спират, за да

Digitized by Google

бъдат продължени през времето, когато ще бъде готова новата сграда на театъра в градината на бул. „Вл. Заимов".

...Съзнателно започвам изложението си с онези проблеми, с които привърши разговорът ни с Дора Стаева. Смятам, че за това не повлия съвсем обяснимата болка, с която тя говореше за тях, без, разбира се, да акцентира. Съвсем по свой път реших да им отредя — поначално място, защото се стремя да създам правдоподобна картина на условията, при които работи този творчески колектив. Така той е поставен в положението да преодолява множество трудности от организационно и битово естество. Това допълнително усложнява обстоятелствата, действува нежелателно върху психиката на хората и се намесва в техните взаимоотношения.

Но много по-съществено е, че когато започнем да говорим по творческо-професионални въпроси, не можем да елиминираме съвсем условията, при които работи колективът на театъра, и доколко той успява да ги подчини или претопи в своята художествена продукция. Ето пример. Отдавна е известно, че театър „София" трябва да се развива като театър на камерни форми (за разлика от по-мащабните, поепичните решения). Това изискване задължително трябва да се проявява още към драматургията при избора на пиесата. Но със същата сила то е валидно и за всички компоненти на театралната реализация, защото театърът е синтетично изкуство в най-чистия вид на това понятие. Напоследък сме свидетели обаче на едно все повече проправящо си път явление. По-голяма част от иначе малката и съвсем недостатъчна сцена се заема от декоративното оформление — масивни конструкции, въздействуващи със своята натурност. Сигурно то е продиктувано от вътрешната потребност на някои творци да реализират замислите си. Но това не е ли егоистично чувство от тяхна страна? Защото удовлетворявайки своите желания, тези художници проектанти, а към тях можем спокойно да прибавим и причобщилите се режисьори (затова никак не им съчувствуваме, когато стават потърпевши), поставят в най-неизгодно положение актьорите. На съвсем тясната и не дълга ивица на авансцената те трябва да създават значителни в художествено отношение, пълноценни, изобразителни в реакциите си художествени образи. А най-често практически изпълнителите са принудени да преодоляват теснотията и насочват голяма част от вниманието си за избягване на опасността да се сблъскат с партньорите си.

...Аз напълно разбирам Дора Стаева, която неколкократно ми повтаряше, че е много сложно да бъдеш партиен секретар в театър. Напълно ѝ вярвам, че към нея се отнасят всички — комунисти и безпартийни — по въпроси, с молби и изисквания от всякакво естество. А като се има предвид тясната връзка между производствения процес и психиката на тези хора, може да се добие впечатление с каква гъвкавост и загриженост трябва да решават както въпросите, отнасящи се до партийното бюро и партийния секретар, така и онези по кардинални проблеми, които трябва да се поставят пред общото партийно събрание.

Всеки творец си има свои пристрастия, привички. Когато те намерят успешен завършек в художествената продукция на театъра, ние шумно ги одобряваме и признаваме. Но когато те са незадоволителни и особено когато въпреки това някой, използвайки служебното си положение, настоява пак и пак да ги изпробва, какво отношение трябва да вземе партийната организация! Защото в художественото процес гаранции няма и никое твърдение не може да се подкрепи с изчисления и формули.

...Когато отивах на уговорената среща с Д. Стаева, бях вътрешно подготвена да спорим по някои въпроси с нея, да я убеждавам в свои наблюдения върху художествената продукция на театъра, да ѝ

Digitized by Google

задавам допълнителни въпроси с цел да открия нейното истинско отношение, което най-често се скрива доста старателно от окото на външните хора. Уверявам ви, че не стана нужда. Разговорът протече просто и с много голяма откровеност. Заслугата беше, разбира се, на Дора Стаева. Дори бях изненадана от овладения аналитичен подход към проблемите на театралния живот, от умението на партийното бюро и партийната организация за самовглеждане, самоконтрол и самокритичност към собствената си работа. Моята изненада не намаля и тогава, когато разбрах, че разговорът не е инцидентен. Дълго преди него комунистите от театър „София" бяха обсъждали своята работа и бяха направили своите изводи. Може би и това беше причината Д. Стаева като партиен секретар да не се стеснява да говори за обективните и субективни условия, които влияеха на художествения процес. Още през април 1975 г. партийната огранизация е провела събрание на тема: „Работата на театъра от началото на сезона и предстоящите задачи пред XI конгрес на БКП".

Оценявайки важността на събранието, партийното бюро извършва една много старателна работа за неговата подготовка. Няколко дни преди това на всеки комунист са зададени писмено няколко въпроса с молба да помисли и да се подготви за тяхното обсъждане: 1. Плановостта и изпълнението на репертоара от началото на сезона до днес. 2. Оценка на художествените постижения или неуспехи на актьори, режисьори, художници и композитори в излезлите спектакли през текущия сезон 3. Участието на комунистите в постановките. 4. Мнения и препоръки за бъдещата ни дейност в предконгресните дни.

Резултатите от това събрание са повече от радващи. Всички говорят за това по артистично разпалено, ангажирано, но и много задълбочено и аналитично...

В художествения съвет по стичане на редица обстоятелства участвува цялото партийно бюро, а и множество комунисти като отговорни длъжностни лица организирано влияят на художествено-творческия процес или участвуват пряко в решаването на отделни въпроси. Например, когато се продължава репетиционният срок на някои постановки или пък се заставят режисьорите да преосмислят и задълбочат своите художествени търсения. Най-пресните примери са „Ромул Велики" на Дюренмат и „Повредата не е във вашия телевизор" от Сакони. Но това обстоятелство води до нови затруднения в творческия живот на театъра — намалява продуктивността му. Понижаването на продуктивността в един театър е свързано с творческата ангажираност на актьорите. А е доказано, че тя влияе върху градивната творческа атомсфера в колектива... Така че ако желаем в един театър художествените резултати да бъдат на едно завидно ниво, всички проблеми трябва да се решават практически ритмично, и то в желаната степен и срокове — нещо, което не се постига така леко. Причините за това са толкова много и така специфични за всеки случай, че човек се затруднява да ги изброява, без да пропусне някоя.

Не всяка премиера в театъра оправдава надеждите. Наистина с пиесата на Недялко Йорданов „Имате ли огънче", с която авторът се представи пред софийската публика и като режисьор, театърът разчиташе донякъде да запълни празнината в художествената си работа, получена от забавянето на производствения цикъл. В самото начало след премиерата към нея беше проявен подчертан интерес от публиката. Несъмнено популярността на младия поет Недялко Йорданов, особено сред младежта, неговите доказани качества на талантлив автор изиграха известна роля. Но наскоро тревогата на художествения съвет и партийната организация се поддържа — при публиката има показателен отлив. Незадоволени от художествените резултати, зрителите не търсят така шумно и настойчиво билети.

Digitized by Google

А в тази си творба като автор и режисьор Недялко Йорданов остава верен на своята теза да защищава поколението, към което принадлежи, стараейки се да постави в дискусионен план някои етични проблеми. Главният герой, някога прям и волеви млад човек, сега се примирява с оеснафеното живуркане, замълчаване пред справедливостта в името на личното спокойствие и кариера... Въпроси все много актуални, но Н. Йорданов не ги провежда по особено сполучлив художествен път. А на сцената за обществено-значимите обществени процеси трябва да се намери и интересен начин те да бъдат свързани, съпоставени и по естествен път да изкристализира и се извиси правдата на нашите дни. Вместо това на практика са се получили твърде разкъсани епизоди. Също така отсъствува хармоничното съчетание на интимното и общественото в личността — нещо твърде характерно за нашето време.

Незадоволството от постановката нараства, като прибавим изпълнението на Тодор Колев в ролята на Аз — Стефанов, който би трябвало да изработи една по-проникновена, по-чувствително вибрираща характеристика на героя си. През цялото време на изпълнението Т. Колев поставя върху лицето си една маска на меланхолична отпуснатост, на неприобщеност към това, което става около него — текста изрича машинално, без всякаква емоционална ангажираност.

Средното художествено ниво на „Миналото лято в Чулимск" също до голяма степен се обяснява с не съвсем удачното разпределение.

...Разбира се, за творческия живот на един театър може дълго да се говори и разсъждава. Ето например режисьорският проблем. Той е много важен, защото до голяма степен определя творческата физиономия на един театър. Разглеждаме го в два аспекта: на щатни режисьори и на гастрольори. През последните няколко сезона в театър „София" например са гостували двама чужденци: Галина Волчок от СССР и Бено Бесон от ГДР. Техните личности са сложили отпечатък върху работата им с актьорите, на взаимоотношенията им с хората. Те са дали пример със сериозното си отношение към професията, с навиците и привичките си в труда и в творчеството. Идването им е създало действително раздвижване в колектива. А щатната режисура? Не са достатъчно на брой онези нейни празнични кълнове в творчеството, с които театърът може и трябва да се гордее. Значително по-голяма е цифрата на онези постановки, за които можем само да кажем, че са „на добро художествено ниво".

Партийната организация неколкократно разглежда творческата работа в театъра. И обсъжданията стават доста разгорещени, прецизни и строги. В това отношение дори надминават онова обсъждане на художествената работа, което неотдавна направи секцията „Драматургия, театрална критика и театрознание" при Съюза на артистите в България. Предполагаше се, че лабораторната работа на секцията, в която участвуват само критици, ще бъде професионално веща и строга. Но на практика се получи така, че участниците в този разговор въпреки критичните си намерения пощадиха много от слабостите на този театър. Нарочно зададох въпрос на Д. Стаева за критиката — дали предварително създадената атмосфера на нетърпимост е повлияла за така протеклото обсъждане на театралната продукция в секцията на САБ — макар и да зная, че това са сложни проблеми и че едва след продължителни наблюдения човек може да се добере до някаква истина, а не след еднократен въпрос и отговор...

Проблемите на театър „София", както и на всеки друг творчески колектив, са много. И всичките можем в някакъв аспект да ги свържем с партийната организация. Но не бива да си създаваме илюзията, че тя сега е в състояние в пълна мяра да влияе за раздвижването и

Digitized by Google

чувствителното променяне на положението в този театър. Понякога техническите трудности стават толкова значителни в един творчески организъм, че не се стимулират, а се затормозяват художествените процеси. Но да не бъдем и песимисти. Следващите години, когато театърът ще влезе в новата сграда, сигурно ще има условията за един пълнокръвен творчески живот. И аз съм уверена, че това ще стане, защото в него работят всеотдайни комунисти, които в същото време са и талантливи творци.

Надежда АТАНАСОВА

СЕКРЕТАРИ РАЗКАЗВАТ ЗА ПРОВЕРКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

НАЙ-ЕФИКАСНАТА ФОРМА — ВРЪЗКАТА С ХОРАТА

БОРИС ДИНЕВ
секретар на първичната партийна организация в Завода за превързочни материали — Сандански

Партийната организация в завода осъществява своята ръководна дейност над цялостния живот в колектива, като предварително обмисля и взема необходимите за тази цел решения. С обсъждането на даден проблем и вземането на решение по него тя изразява своето становище, поставя си определена цел за подобряване на работата и посочва пътищата и средствата, с които ще я постигне.

Партийното решение за нас е програмен документ, който конкретизира както текущите, така и перспективните задачи, стоящи пред колектива. По-виждаме необходимата организираност, целенасоченост и единство в действията на комунистите за издигане авангардната роля на първичната организация и утвърждаването ѝ като ръководен образ на бъдещото състояние на трудовия колектив.

Как нашата първична организация постъпва при подготовката на партийното решение и как организира неговото изпълнение?

В началото на годината на заседание на бюрото, на което присъстват и отговорниците на партийните групи и активистите, определяме въпросите, по които ще работим през годината.

Още при изготвянето на плана определяме отговорници от партийното бюро за подготовката на материалите по дадени въпроси. Освен това съставяме и работна група, която да разработи материалите, да докладва на събрание на първичната организация и да предложи проект за решение. Тази работна група има възможност да следи и наблюдава отблизо нещата, да види къде са пропуските, да направи необходимите изводи и да предложи оптималния вариант за решение.

През третото и четвъртото тримесечие на 1975 година вследствие неизпълнение на плана по асортимент и ненавременна реализация на готовата продукция предприятието ни изпадна в затруднено финансово положение. Бяхме санкционирани с 20 на сто от заплатите. Специалистите се стъписаха. Виждайки това положение, партийното бюро постави въпроса на вниманието на първичната организация. Най-напред изпратихме няколко комунисти и в разговори с тях се оформи следният проект за решение: да се обсъди в бюрото дейността на стопанското ръководство по асортиментното изпълнение на плана и реализацията на готовата продукция и се набележат мерки за подобряване на работата. И действително през декември направихме такава оценка. Направи се комисия, тя работи дълго и предложи конкретни мероприятия за подобряване дейността на цеховите ръководства, материално-техническото снабдяване и пласмента, за преодоляване на затрудненията, които съществуваха до момента.

На събрание на първичната организация комисията излезе с оценка и предложи

Digitized by Google

мероприятия. Комунистите единодушно ги приеха и след направените допълнения се взе решение. Целта на това решение беше да се ликвидират дотогавашните пропуски и да се осигури ритмично изпълнение на производствения план.

По-нататък проведохме среща с хората, които ще работят за изпълнение на мероприятията, запознахме ги с тях, определиха се срокове. Така ангажирахме широк кръг от комунисти и безпартийни. Работата, която се извършва в момента, ни дава основание да мислим, че сме на правилен път.

В партийното бюро често пъти се води разговор за оптималността на решението, дали с него не изместваме и изземваме функциите на стопанското ръководство. Според мен не, защото партийното решение дава насоката, а изпълнението му се осъществява чрез мероприятия, разработени и контролирани от бюрото.

Неделима част от решението е контролът и проверката на изпълнението му. Това е част от организаторската работа на първичната партийна организация. Проверката на изпълнението повишава отговорността за реализиране на възложените задачи, учи на дисциплинираност. Освен това навременната проверка дава възможност по-бързо и качествено да се изпълняват решенията.

В последните 3—4 години на страниците на сп. „Партиен живот" се споделя опит за подобряване на контрола и проверката на изпълнението на решенията. Според мен най-ефикасна форма на проверка е живата и непосредствената връзка с хората, проверката на място, там, където се решава съдбата на партийното решение.

Проверката на място дава възможност да се подпомага изпълнението на дадено решение. В разговор с изпълнителя се дават насоки и препоръки, напомня се за поставената цел, повдига се самочувствието му, внушава му се, без натрапчивост, че той отговаря и изпълнява много важна задача. Освен това проверката на място позволява на партийното бюро и секретаря, на този, който проверява, да се ориентират добре, да почувстват резултатите от проведените мероприятия, с живо слово, помощ и общуване с хората да повишат своя авторитет и този на първичната организация.

Друга основна форма, посредством която осъществяваме проверката, е изискването в партийното бюро и в първичната организация на отчет отделни стопански ръководители — началниците на цехове, смени, отдели, директора, зам.-директора.

През 1972 г. градският комитет на Партията в Сандански проведе пленум на тема: „Стопанският ръководител — политически деец". Първичната организация в завода разработи мероприятия за издигане ролята на низовите ръководители като специалисти и възпитатели на трудещите се. Организирахме курс за обогатяване на политическите им знания, за повишаване на обществено-политическата им активност при изпълнение на стопанските задачи и разгръщане творческата активност на колектива. Викаме ги и на отчет пред партийното бюро и първичната организация. Те споделят мисли за изпълнението на стопанските задачи, за своята обществено-политическа дейност. Партийното бюро оценява работата им не само като специалисти, но и като възпитатели на хората, които ръководят, доколко те съдействуват за създаване на благоприятен социално-психически климат в колектива.

След тригодишна работа в тази насока мога да кажа, че имаме резултати. Нашите низови ръководители и специалисти с по-голямо чувство за отговорност приемат изпълнението на поставените им задачи. Те търсят нашата помощ, опират се на масовите организации и колектива. Пример за това е разработването на насрещните планове и вътрешните разчети на отделните производствени звена. Членовете на бюрото и стопанските ръководители проведоха срещи с отделните колективи, разясниха производствената програма за 1976 г. и основните насоки и изисквания за разработване на насрещния план. За нас е ясно, че само такова широко участие на целия колектив в обсъждането ще гарантира изпълнението на общите задачи.

Контролът и проверката заемат централно място в организаторската работа на първичната организация. Но за да бъде качествено изпълнено решението, голямо значение има самоконтролът на оня, който го изпълнява, неговата дисциплинираност, самокритичност и осъзнато чувство за отговорност пред първичната организация. Не случайно този въпрос зае важно място в материалите на Националното съвещание във Велико Търново. Главната форма, която използваме за засилване на самоконтрола, са самоотчетите на комунистите пред партийната група и партийното събрание.

Във връзка с пленума на градския комитет на тема: „Първичната организация — първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив" комунистите отчетоха дейността си по партийни групи. Всеки сподели как вижда своята работа и как оценява своя принос за издигане авангардната роля на първичната организация.

Самоотчетите ни показаха, че тази форма кара всеки комунист да се позамисли за своята бъдеща работа и за поведението си и затова отделихме голямо внимание на организирания от окръжния комитет разговор в първичните организации на тема: „Моят принос за изпълнение решенията на X конгрес и за достойна среща на XI конгрес на БКП". На събрания се отчетоха писмено почти всички комунисти. Самоотчетите се придружаваха и с оценки от комисия. Ефектът бе голям. Стигнахме до извода, че първичната организация може да се развива и утвърждава като първообраз на трудовия колектив и чрез засилване на самоконтрола и взискателността към комунистите.

След пленума на ГК на БКП и Нацио-

Digitized by Google

налното съвещание във В. Търново самоотчетите се утвърдиха като постоянен метод в нашата работа.

Веднъж в годината — около септември — правим цялостен анализ на изпълнението на решенията. Всички са заведени в дневник, разграфен по подходящ начин. На последното отчетно събрание се оформи мнение да се пристъпи към картотекиране на партийните решения, за да се следи отблизо изпълнението им. Поставена ни е задача от ГК да заложим и изведем опит.

РОЛЯТА НА ПРЕДВАРИТЕЛНАТА ПОДГОТОВКА

КИРИЛ ПАИСИЕВ
секретар на първичната партийна
организация в Окръжно пътно управление — Благоевград

Нашата първична партийна организация се въздържа да взема много решения, но държи за тяхното изпълнение. Обикновено проучването и подготовката на решенията се възлагат на някой член на бюрото. Негови помощници са докладчикът, отговорникът на партийната група и административният ръководител — ако се обсъжда работата на отделна производствена единица, и някои специалисти. В процеса на проучването те се запознават основно с въпроса, а това дава възможност по партийна и административна линия още при подготовката да се отстранят редица слабости.

Преди години партийното бюро беше критикувано на събрание, че поставя на обсъждане въпроса за подготовката на асфалтовите бази и строителните машини едва през март, когато започва новият строителен сезон, а не в процеса на ремонта. Критиката беше основателна, защото само се констатираха някои слабости, но решения не се вземаха.

Как постъпи бюрото през миналата година?

Подготовката на събранието започна още през ноември и трая 2 месеца, през което време отдел „Енерго-механичен" с участието на ръководителите от ремонтната работилница изготви план график за хода на ремонта по асфалтови бази. Това помогна базите в Сандански и Гоце Делчев да произвеждат асфалтова смес до по-късно, а износените бази в Симитли и с. Баня бяха спрени за ремонт още в края на ноември.

На събрание на първичната организация бяха поканени всички началници и механици от асфалтовите бази в окръга — комунисти и безпартийни. Направи се пълна характеристика на състоянието на строителните машини, изнесоха се някои слабости на механиците и монтьорите от ремонтната работилница, посочиха се редица пропуски и на материално-техническото снабдяване. Това помогна на първичната организация да вземе правилни и реални решения за участието на комунистите в срочното и качественото завършване на ремонта. На някои партийни членове бяха поставени временни поръчения, ангажирани бяха профсъюзни и комсомолски активисти, а началникът на управлението даваше ежеседмично справка за хода на ремонта.

Благодарение на предварителната подготовка на решенията и създадената организация за тяхното изпълнение резултатите не закъсняха. Ремонтът на строителните машини на всички асфалтови бази завърши на 28 февруари вместо на 15 март, което доведе до значително преизпълнение на производствената програма. Повиши се и авторитетът на първичната организация и комунистите сред колективите.

Всяка година първичната организация обсъжда въпроса за зимната експлоатация на пътищата в окръга. Това е наше основно задължение за осигуряване нормално движение на моторните превозни средства през зимния сезон. Информация за състоянието на пътната мрежа обикновено прави началникът на отдел „Поддържане" или главният инженер. А отговорникът по производствените въпроси в партийното бюро подготвя проекторешения. За тази цел се правят предварителни срещи с началниците на районните пътни служби, с ръководството на механизацията и снабдяването. Профкомитетът проучва социално-битовото положение на работниците.

При проверката на изпълнението на решенията се опираме и на проверката на административното ръководство, на органите на КАТ, с които държим постоянна връзка, на специалните пунктове за дежурство през зимния сезон, на комисията за народен контрол и други.

Поради слаб контрол и недостатъчна помощ от страна на партийното бюро и административното ръководство преди години работата на комисията за народен контрол при управлението беше незадоволителна. Необходимо беше да се проучат причините. Проверката показа, че вината не е само в председателя на комисията, а и в партийното и административното ръководство. Бяхме подценили нейната роля. Партийното бюро две години не се беше занимавало с нея.

Първичната организация взе решение да се подменят някои бездейни членове на

Digitized by Google

комисията, да се привлекат за сътрудници повече специалисти, редовно да се следи работата на комисията. Проверката на изпълнението на решенията се осъществяваше от секретаря на първичната организация. Редовно изисквахме и оказвахме помощ при обсъждане на плана и задачите на комисията. Всичко това изиграва положителна роля и сега тя е орган, който предотвратява редица нарушения в стопанската дейност. През 1975 г. по сигнали на комисията бяха предотвратени над 5000 лв. загуби от строителните обекти.

Ако подходехме по друг начин, ако нажехме или спемехме председателя или членовете на комисията, без да разкрием истинските причини за слабата дейност, резултатите щяха да си останат лоши.

Всички решения се водят от секретаря на първичната организация в специална тетрадка. В нея се вписва датата на проведеното събрание, номерът на протокола, съдържанието на решението и името на отговорника. Анализ за това, кой как се е справил с изпълнението на решенията и на партийните поръчения — временни и постоянни, правим на шестмесечие при отчитане на плана.

ОТЧЕТ ЗА ХОДА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

БОРИС СТОЙЧЕВ
секретар на първичната партийна организация в завод „Елпром" — Петрич

Нашата партийна организация работи по едногодишен план. Проблемите, които разглеждаме, набелязваме още в началото на годината. При нас проекторешенията се подготвят от партийното бюро или от по-широк кръг партийни членове — в това число отговорници на партийни групи и отделни комунисти. Подработеният проект за решение се докладва на събрание на първичната организация и се приема, като се определят срокове, отговорници и пр.

Нашият стремеж е във всяко събрание да внасяме за обсъждане един или два проекта за решения, които да са издържани и да има полза от тях както първичната организация, така и заводът.

След като решението се приеме от събранието, то се завежда в специална тетрадка, която се съхранява от секретаря на първичната организация. Партийното бюро определя отговорник за изпълнението на решенията. За тях следи и отговорникът на партийната група. При него има тетрадка за партийните поръчения, в която записва и съдържанието на това решение. Така по-добре го ангажираме.

Всяко тримесечие правим отчет за изпълнението на решенията. За онези, чийто срокове не са изтекли до края на тримесечието, се изслушва информация от отговорника докъде се е стигнало с изпълнението им. Когато дадено решение не е изпълнено по обективни причини, неговият срок се удължава.

На последното заседание партийното бюро прие в бъдеще на всяко събрание да се прави кратък отчет за съдбата на решенията, взети на предишното събрание. Тази идея беше предложена от самите комунисти. Когато отговорникът за изпълнението на дадено решение срещне някаква трудност, партийното бюро му оказва конкретна помощ на място, за да може то да бъде реализирано в срок и качествено.

Стремим се да вземаме по-малко решения, но да са качествени. През миналата година на събрания на първичната организация и заседания на партийното бюро са взети 15 решения. Те са по проблеми от най-различно естество: по кадрови въпроси, за преодоляване на трудни ситуации в производството, търсене отговорност от провинили се другари и пр. Ето два случая, при които са взети такива решения, чието изпълнение даде благоприятни резултати.

Когато разглеждахме работата на отдел „Кооперираме", началникът на отдела — безпартиен другар, изнесе информация, в която изтъкна големите затруднения от кооперираните доставки. Той сподели, че в Белица няма достатъчно работна ръка, за да ни дават навреме материали. Още на следващото заседание директорът на завода — член на партийното бюро, предложи да изпратим наши работници в помощ на предприятието доставчик. Така и направихме, разяснихме на хората необходимостта да помогнем на другарите от Белица, изпратихме работници и изпълнихме плана за септември. След това на общо събрание на заводския колектив изказахме благодарност на тези работници. Такъв случай имахме и с комбината за цветни метали „Д. Ганев" — София.

Голямо значение за изпълнението на партийните решения има обстоятелството, че членовете на партийното бюро умеят да работят с хората и особено взаимното разбирателство между административното и партийното ръководство. Когато има разбиране, има и резултати. Градският комитет на Партията също много ни помага, връзката ни с него е постоянна и резултатна.

Digitized by Google

ДЕЛОВИТОСТ ЗА ЧУЖДА СМЕТКА

„Трябва да се затворят всички вратички, които все още дават възможност на немарливи стопански дейци да минават за първенци...“

Из доклада пред XXV конгрес на КПСС

Типичен представител на този род деловитост е пробивният. Той не е отбелязан досега в публицистиката, не е заклеймен, няма и термин, който да обозначава явлението, та да го нареди до ходатайството, еснафщината и другите отрицателни явления на нашето съвремие. Той не се промъкна през задния вход, не се сливаше, когато го демаскираха. Какво ти демаскиране! Цялата му сила е в това, че той носи същността си като добродетел, показва я нахално, убеждава ни, че такъв трябва да бъде и че такива са необходими на обществото, кара ни да се свиваме неудобно и да прикриваме, доколкото може, демодираната си етичност. Него няма да сбъркаме с мижитурката, тъй като те са противоположности. Различава се от еснафа, който в гонитбата за личного, трудно може да предприеме някои големи ходове. И ходатаят чука като него по различни врати, но и чукането му е такова, каквото и ходенето (ходатай произлиза от ходя тайно) — няма той в името на какво да вдигне глас...

Друго нещо е пробивният.

Той избуя през годините на забързания ритъм в областта на стопанската дейност. Точно оттук идва и трудността за демаскирането му, защото през цялото време стимулираше деловитост, настойчивост, непримиримост. Нашата икономика не се развиваше и не достигна днешните си очертания под знака на изобилието. От недрата на земята ни не блиснаха минерални богатства; не паляхме снага, както някои други нации, от живителните сокове на отвъдморските територии. Всичко на тази земя беше сътворено в борба с недоимъка. Не стигаха материалите и средствата, бързахме със сроковете, прекрояхме плановете, а в очите ни все повече се набиваше онзи забързан ръководител, който все нещо оправя в центъра. Често пъти той беше спасителят на обекта, когато успееше да продължи пусковия срок, цъкахме възхитени, когато докарваше с вагони амониева селитра, а от съседните стопанства идваха да ни се молят за един камион назаем. Понякога се сепвахме пред някое агне или дамаджана, отнесени „горе“, но бързо се успокоявахме, че всичко се прави в интерес на работата. Което е истина, работата не страдаше; човекът търчеше някъде, несеше нещо, правеше някакви комбинации, а към обекта, към предприятието течеше това, което на другите не достигаше, а понякога и онова, което съвсем не ни трябваше. По-после свикнахме да приемаме всичко, защото се разбра, че онова, което не ни трябва, може да е потребно на някой друг, който пък да помогне на нас за нещо... и т. н., и т. н. Изобщо, като разбрахме, че всичко е за хубаво и че всичко не го разбираме, въобще вдигнахме ръце.

Най-много ни се услади, когато започнаха да дават премиалните. Той, нашият ръководител, който вече си беше спечелил званието „пробивен“, се превърна в герой за колектива. Нали чрез неговата енергичност плановите задачи се коригираха постоянно, материално-техническото снабдяване се възвяше, висшестоящата организация се убеждаваше, банката се примиряваше и премиите от година на година растяха пропорционално на апетитите.

Като го гледахме отгоре, понякога се мръщехме на нахалството му, но друг път снизходително го потупвахме: „Браво, не си оставяш магарето в калта“. Той знаеше кое трябва да се свърши, кое трябва да се демонстрира, кое е на мода и за какво най-много хвалят. Заради това ефек-

Digitized by Google

тивността на работата му винаги беше в унисон с висшестоящия субективизъм. Де всички да бяха като него — казваше някой отговорен ръководител, без да се замисли какво в действителност би станало. В действителност би настъпил стопански хаос, защото пробивният не се интересува от крайния икономически ефект, а от външния ефект, от шума, който ще вдигне, от шума, по който ще бъде оценен. Липсата на достатъчно знания в управленческата дейност го размина с икономическите лостове. Точно заради това той се роди в годините на субективизма и волунтаризма в нашия живот. Добре, че дойде Априлският пленум, дойде времето, когато се поставиха основите на здравата икономическа обоснованост, когато законите на икономическия механизъм изместиха механизма на връзките и автократното мнение.

Минаха години, израснаха нов тип кадри, укрепнаха, развиха се под грижите на Партията. Днес все повече се говори за социалистическа деловитост, все повече нормативните документи стават барнера за всеки стихиен използвач на народните блага. Заради това и пробивният започва да се отделя и оформя като отрицателен тип. Стана ясно, че не той е героят на нашето време. Стана ясно, че въходът на икономиката ни не се решава от ръководителите, които изкараха стаж за пенсиониране по кабинетите във висшестоящите организации. Икономическите лостове днес изискват да се знае и държи сметка за обществената производителност на труда, за фондоотдаване за балансиранест на плановете. Новите насоки за развитие на обществото през следващата петилетка слагат барнера пред стихийността и некомпетентността в ръководството на икономиката. Ограничават се възможностите за презапасяване с оборотни средства, защото за това се налагат санкции. Ще сеснат необоснованите апетити за валута, защото се въвежда валутна сметка, което значи, че ще може да се потребява от собствената надпланова валута; трудно ще се побират плановите задачи под булото на необвръзките, защото първо ще се сключват договорите с партньорите и след това ще се формират плановете. Трудно ще бъде да се прехвърлят и коригират показатели и нормативи, защото едно от изискванията на основните насоки е: „... Да се засилва стабилността на петгодишния план...“ Естествено е, че ще има годишни уточнения, но те могат да се правят вече само по направление подобряване показателите, заложени в петгодишния план. Други са и задълженията на ръководните организации. Докато в миналото министерството ръководеше предимно като административен център, сега то се превръща в център на стопански комплекс на пълна самоиздръжка. Това ще накара всеки ръководител и служител да се замисли, когато слага подписа, когато прави преразпределение на средствата и материалите.

Пресича се практиката да се насочват капиталните вложения по пътя на землячеството — пътища, които ерозираха плановете и създаваха тук и там наметнници на безотговорността, ту като оранжерии слънце не видели, ту като фабрики за плодови сокове, за които овощните градини още не са засадени. Пресича се практиката да се трупат техника и съоръжения, с които да се компенсира лошата организация. Днес вече има едно ново понятие — фондоотдаване, което навлезе чрез партийните решения, чрез опита на работниците от завод „Найден Киров“ и механизаторите от АПК — Хайредин като критерий за стопанска деловитост. Указанието в основните насоки на XI конгрес на БКП относно осъществяване на комплекс от мероприятия за най-пълно използване на основните производствени фондове по мощност и по време ще застави мнозина да помислят биха ли могли да свържат новите и високо производителни съоръжения с възможностите за използване...

Да считаме ли, че пробивният е ликвидиран като категория стопански ръководител. Вероятно не така бързо и лесно, както ни се иска. Той отново ще се проявява там, където има несъвършенство на икономическия механизъм или на отделни нормативни документи, където се прояви несъответствие между производителни сили и производствените отношения: ще търси пролуките на закона, ще мъчи да ни хвърля прах в очите с псевдоделовитост. И отново ще се налага да проверяваме къде има открехнати вратички, за да ги притворим, отново ще търсим усъвършенстуването на системата за подбора и подготовката на кадрите. Само по този път на усъвършенстуване връзката между икономическата база и възпитателната работа ще се утвърждава все повече у нас типът на съвременния социалистически ръководител — предан на делото на Партията, милеещ за трайните интереси на обществото.

Петко СТАМОВ

Digitized by Google

НАРИЧАТ Я: ЛА АБУЕЛА

Казва се Мария Лара Фонеска. Наричат я Ла Абуела — „Баба". Родена е в Куба през 1891 г. по време на испанското владичество. Преживяла, не само преживяла, но активно участвувала в революционните битки на кубинския народ. Изпитала на собствения си гръб всички страдания на своята родина. Свързана с идеите на марксизма-ленинизма още от основаването на първите социалистически групи в Куба, тя е живата история на борбите за свобода, достойнство и справедливост на своя героичен народ.

Седнала срещу мен, с лице избраздено от дълбоки бръчки, но с бодри, живи очи, опряла на масата уморените си, но още неспокойни ръце, тя разказва бавно, сякаш отново вижда себе си малко, седемгодишно момиченце, подгонено от кървавия испански генерал Валериано Вейлер, който, за да попречи на населението да помага на въстаниците, сражаващи се в планините срещу колониалното испанско правителство, го изтласква в неподходящи за живеене места по устието на река Кауто, където се вижда само небе и висока трева. Там живели в колиби, но пак помагали на въстаниците.

— И един ден злият Вейлер се научи за това. За отмъщение той изпрати кораб с войници да обстрелят района и да ни избият като мишки в капан. Всички млади хора решиха да отидат при въстаниците. И брат ми с тях. Ами аз? Ще дойда с теб, не искам да ме убият испанците!.. А бях само на седем години и половина. Брат ми се замисли за миг, тръсна глава, грабна ме на ръце и пое по пътеката край колибата. Пътувахме три дни, докато пристигнем в лагера на революцията...

Там тя помага на ранени, на бойци, с каквото може, колкото й позволяват силите. „На какво ли не се нагледах? Често този, който ми бе поискал вода, след малко беше мъртъв. От онова време нося очила. Очите ми заболяха от ухапвания от мухите гуасаса.

Когато завърши войната, се завърнахме в село. Испанците си отидоха, но дойдоха американци."

— — — —

В Мансанильо още от началото на нашия век се разгръща социалистическо движение. През 1906 г. там се създава социалистическа партия. Неин водач е Аугустин Мартин Велос — главният ръководител на социалистическото движение в този край. Счита се за един от пионерите на социализма в Куба.

Една от основателките на Социалистическата партия в Мансанильо е Мария Лара Фонеска. Тогава тя още е младо момиче, което скоро се влюбва и се омъжва за Рафаел Риера Перейра, чийто идеал е комунизмът. Той е фотограф по специалност, но работи в малката тютюнева фабрика на Аугустин Мартин Велос — завива пури, за да може да участвува незабелязан в организирания център за разучаване произведенията на най-прогресив-

Digitized by Google

ните мислители на епохата. Там се запознал с произведенията на К. Маркс и Ф. Енгелс.

„— През 1912 г. Рафаел вече работеше в захарен завод като фотограф. Между другото и рисуваше. Имахме тригодишна дъщеря, живеехме добре. Той обичаше семейството си. Но аз знаех, че своя идеал — комунизма — той поставя над всичко и го разбирах, защото и за мене беше така.

По това време (1912 г.) Аугустин посети тръстиковите плантации в центъра Никеро. Те бяха притежание на американците. Той обходи всички бедняшки къщи на секачи на захарна тръстика. Върна се оттам потресен от мизерията, с която се срещнал, и най-вече от подутите от паразитни заболявания кремчета на децата, от глада, нищетата на тези хора.

— Чуй ме, Флави (така той гальовно наричаше Рафаел), трябва да вдигнем стачка на тези мошеници, и то час по-скоро.

Стачката беше обявена, империалистите арестуваха Рафаел и брат ми Еладио Лара, който също участвуваше в нея. Помня (колко са се уплашили господарите) от Хавана дойде, за да усмирява стачкуващите, Херардо Мачадо. По онова време той беше държавен секретар, но се държеше като истински бандит по време на инквизициите на стачниците. (През 1924—1933 г. той е президент на Куба, наречен е „Тропическият Мусолини" заради многобройните му престъпления по време на диктаторския му режим.)

Всички арестувани бяха откарани на военен кораб. Подготвяха физическа разправа с тях. Отидох при градския съдия. Убедих го да се намеси, та това са цивилни лица, защо военните се занимават с тях. Съдията се уплаши от бунт на населението и се разпореди. Върнаха ги от кораба, сложиха им белезници на ръцете и под оръжие ги откараха в затвора в Мансанильо.

Рафаел и другите бяха пуснати, след като внесохме огромна сума пари.

— След това мъжът ми много пъти попада в ръцете на сопаджиите на Мачадо. Пребит, с увредено сърце той почина на 2 май 1949 г. с вярата, че „ще дойде една революция у нас, която ще доведе и нашия хубав ден".

И тя, тази революция дойде."

— — — — —

Когато ме запознаха с нея, ми казаха: „Това е „Ла Абуела — боркиня от нелегалния период". Знаех, че тя е работила с Франк Пайс — изтъкнат революционен водач, оглавил движението 26 юли в провинцията Ориенте. Ръководил въстанието от 30 ноември 1956 г. в Сантяго де Куба. Оглавил акция, целяща да подкрепи дебаркирането на яхтата „Гранма", с която пристигат в Куба под ръководството на Фидел Кастро хората, които сформираха въстаническата армия. Убит от полицията на диктатора Батиста през 1957 г.

Когато я попитах как се е свързала с Франк Пайс, тя се усмихна тъжно и отговори.

— Не аз с него, а той с мен се свърза. Беше приятел на внука ми Артуро Дуке де Естрада и идваше у дома. Франк свиреше прекрасно на пиано и когато идваше у дома, аз го молех да посвири. Веднъж, когато го слушах, застанала до пианото, той внимателно, да не забележи никой, ми пъхна в ръката малко пакетче (това бяха важни документи). Скрих ги веднага в колана на панталона си... Оттогава винаги, когато дойдеше, той ми предаваше по нещо тайно. Започна да изпраща и други хора. „Идвам да видя Ла Абуела — ми казваха те. — Оттук дойде и моето второ име Ла Абуела — адрес ул. „Сан Фермин" 358. Дошлият най-напред ми казваше паролата, предаваше ми каквото му е поръчано, аз изпращах по него необходимото за Франк. И така можах да запазя многобройни документи от архива на Революцията.

След смъртта на Франк пазех документацията на Даниел и укривах самия него (Даниел — псевдоним на революционера Рене Рамос Латор), който замести Франк Пайс и застана начело на движението 26 юли в провинция Ориенте. Загина в сражение на 30 юли 1958 г. Случваше се, идва някой у дома, иска да види Даниел, ръководителя на движението. А Даниел седи до мен и спокойно си чете вестника, все едно, че не го интересува никой. Дошлият има да го информира по много важен въпрос. „Няма го, казвам, не зная къде може да се намери, но кажи за какво се отнася и ако Даниел случайно мине у нас, ще му съобщя, не се страхувай, това е внукът ми, той не слуша моите разговори. И човекът разкаже всичко, а Даниел слуша...

— — — — —

— Разкажете някои случки из последните години на борбата?

Замисли се старата жена, огледа се наоколо, като че искаше някой да я подсети за какво по-напред да разкаже, та то едно ли е — дълъг живот и все борба!

— Когато се образува Вторият фронт, у дома се укриваха племенникът ми — комендантът Лара, Бебо Идалго, Алмо. Веднъж, когато те спяха на тавана, неочаквано заблъскаха удари с приклад по вратата. Соня, внучката, която работеше с Фидел в движението, извика: „Полиция, идват да арестуват момчетата" и бързо се хвърли в леглото, все едно, че спи. Момчетата искаха да прескочат кирпичената стена и да избягат, но не им позволих, видях, че къщата е обградена от полицаи. Разпоредих ги така: заведох Алмо при една от внучките, и казах „Нели, трябва да спасиш един живот. Този млад човек ще легне до теб, сложи ръка под главата му и го прегърни, все едно, че е твой мъж".

Аз легнах, свих се и заохках, а Бебо Идалго и племенникът ми седнаха на ръба на леглото и Идалго заопипва корема

Digitized by Google

ия, там бях скрила документи, а Лара държеше ръцете ми и ме успокояваха: „Бабо, бабке, миличка, какво ти е, почакай, не умирай“, когато влязоха полицаите войници, те завариха тази картина.

„Какво се превиваш, старице?“ — подвикна Мано Негро, той проверяваше дома.

А аз, като простенвах, само това повтарях.

— Ох, много съм зле, няма да издържа, деца, ще умра.

По-добре не можеше да изиграе тази сцена дори една артистка.

Така се спасихме всички...

Веднъж беше следобед към три часа, другари донесоха у дома три торби с патрони. Как се зарадвах! Та това бяха 11 хиляди изстрела. Как да ги скрия и поскоро да ги пренеса на бойците! От синьо ленено платно направих патрондаж и малки торбички. Там скрих патрионите. А динамита получавах в пакети, наподобяващи парчета салам. Увивах ги в найлон, за да не се навлажняват, и така ги препращах или сама ги пренасях. При маскирането на динамита ставаше нещо весело. По това време в Сантяго се продаваше един много силен, с неприятен аромат парфюм „Румба“. Тъй като ароматът му беше много силен и проникваше навсякъде — аз винаги носех по 2—3 флакончета от него в пакетите, за да задушавам мириса на динамит. Давах и на момичетата, за да не разкрият динамита, който носеха, ако седне до тях някой войник.

Бях добила голям опит и увереност в нелегалната работа и можех да премина през всякакви препятствия, натоварена с динамит, патрони и много други, необходими на бойците неща. Обикновено слагах кърпа на главата си, но когато забелязвах, че ме грози обиск, свалях я, оправях бялата си коса, усмихвах се на войниците. Нито страх, нито смут. Гледах ги усмихната, преобразена.

— Каква симпатична старица! — казваха те и ме оставяха спокойно да премина.

Симпатична! — мислех си аз. — Само дано не ви стигне това, което симпатичната старица носи...

Един ден научих, че Марта Фернандес Миранда, съпругата на диктатора Батиста, е дошла наблизо в един приют да раздава милостиня. (Да, тя раздаваше милостиня, а мъжът ѝ извърши най-кървавата вакханалия, която историята познава. По време на неговото управление бяха избити повече от 20 хиляди студенти, работници и селяни.) Отидох на пътя да я пресрещна. Но охраната не ми разреши да мина. Вдигнах ръка, за да покажа, че искам да говоря с нея, но тя помисли, че я приветствувам и ми подаде ръката си. Сега вече не можеха да ме отстранят от нея. Казах ѝ, че искам да ми подари една значка — груля, символ на батистката диктатура. Тя ми изпрати значката с едно дълго посвещение. И него използвах в борбата — в трудни моменти изваждах значката с посвещението и я показвах.

Работих и на Третия фронт. Когато Фидел Кастро тръгна от Мексико за Куба с яхтата „Гранма“, той прати до моя дом зашифрована телеграма „Възложената работа е завършена“.

— — — —

След победата на Революцията вече старата Ла Абуела — „баба“ работи със същия пламък за съзиждането на своята освободена родина. Тя е член на Комунистическата партия на Куба. Основателка е на Федерацията на кубинските жени. Често ще я видите сред майките на загиналите герои или в училищата — разказва на децата и младежите за себе си, за своите другари, за героичния път на своя народ.

Алина МАРТИНЕС ТРИАЙ

Digitized by Google

ЗА ВАС, ПРОПАГАНДИСТИ!

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

АНГЕЛ СТАНЧИН

Главната стратегическа цел на Партията бе разработена в Програмата, приета от Десетия конгрес на БКП. Тя е **построяването на развито социалистическо общество.**

Следователно Десетият конгрес на Партията даде принципните положения по коренните въпроси на икономическата политика на Партията в условията на изграждането на развито социалистическо общество. Единадесетият конгрес на Партията творчески разви и конкретизира тези положения в задачите на седмата петилетка и в по-далечна перспектива. В доклада на др. Тодор Живков на XI конгрес на Партията и в Основните насоки, приети от конгреса, на базата на дълбок марксистко-ленински анализ на изминатия път е изработена икономическата стратегия на Партията, определени са главните направления за по-нататъшното социално-икономическо развитие на нашата страна.

Главната стратегическа задача, която определи XI конгрес в социално-икономическото развитие през седмата петилетка, е **неотклонното осъществяване линията на Партията за по-пълно задоволяване на материалните и духовните потребности на народа.** Но икономическата стратегия на XI конгрес включва не само целта, а и тактиката, т. е. точното определяне на средствата, пътищата, формите и методите, които водят към поставената цел.

Кои са основните стратегически направления за изпълнението на главната социално-икономическа задача за седмата петилетка и до 1990 година? Те са ясно откроени в основните насоки за развитието на народното стопанство през седмата петилетка и в по-далечна перспектива, утвърдени от XI конгрес на БКП.

Да се осигурят високи и устойчиви темпове на икономическия растеж. Бързо да се развиват перспективните отрасли, **да се увеличава производството на промишлена и селскостопанска продукция и да се разширява сферата на обслужване на населението.**

Гръбнакът на икономическата стратегия на Партията през седмата петилетка и в по-далечна перспектива е неотклонното нарастване на икономическата мощ на НРБ, разширяването и коренното обновление на производствените фондове, осигуряването на устойчиво, балансирано нарастване на тежката промишленост — революционната основа на цялата икономика. Ярък израз на бързото развитие са конкретните показатели, които е предвидено да се реализират по абсолютен обем на продукцията от решаващите промишлени отрасли през седмата петилетка. Ще посочим само някои цифри.

В областта на промишлеността производството ще нарасне с 55—60 на сто, като се провежда линия на сближаване на развитието на отраслите от група „А" и група „Б". Ще се усъвършенствува структурата на промишлеността, като в общия обем на произвежданата продукция се увеличи делът на машиностроенето, електроника, металургията, химическата промишленост, електроенергетиката.

Производството на средства за народно потребление ще продължи да нараства ускорено. Продукцията на леката промишленост през 1990 г. ще се увеличи с около 45 на сто в сравнение с 1975 г., а на хранително-вкусовата — с 40 на сто.

Обемът на селскостопанската продукция ще се увеличи с около 20 на сто в сравнение със шестата петилетка. Ще се осъществяват по-нататъшни качествени преобразования на селското стопанство върху основата на непрестанното укрепване на неговата материално-техническа база. Главното направление в развитието на селското стопанство през седмата петилетка ще

Digitized by Google

бъде увеличаването на продукцията от животновъдството.

През петилетката ще се изградят и въведат в действие основни фондове на стойност 28—30 млрд. лева.

На основата на ускореното развитие на отраслите на народното стопанство националният доход ще нарасне през петилетката с 48—52 на сто. През 1980 г. НРБ ще произвежда: 38 млрд. квтч електроенергия, 38 млн. тона въглища, 3,5 млн. тона стомана, 4 млн. тона валцувани черни метали, 400 000 тона пластмаси, синтетични смоли и лепила, 110 000—115 000 тона химически влакна и копринни, 35 000 тона синтетичен каучук, 400 000 тона хартия, 9 млн. тона цимент, 400 млн. куб. м памучни платове, 65—67 млн. куб. м вълнени платове, 55—57 млн. куб. м копринени платове. Вълнуващи предвиждания! Всичко това ще утвърди още повече, ще развие и обогати по-пълно социалистическия начин на живот.

Високите темпове през седмата петилетка се налагат преди всичко поради две причини: от една страна, да се доизгради материално-техническата база на социализма като определящ фактор за бързото повишаване на жизненото равнище на народа според изискванията на Декемврийската програма от 1972 г. и основния икономически закон на социализма. От друга страна, само с ускорени темпове и порасналa икономическа мощ НР България ще може да разшири и задълбочи процеса на ефективно участие в международното разделение на труда, в социалистическата икономическа интеграция, да се осъществи курсът на всестранно сближение със СССР.

За бързото развитие на нашата икономика са налице обективни и субективни фактори. Обективните са: изградената досега крупна за нашите мащаби материално-техническа база, солидният научен потенциал, опитните ръководни изпълнителски кадри, курсът на всестранно сближаване на НРБ със Съветския съюз, благоприятната международна обстановка в света — политическото разведряване и утвърждаването на мирно съвместно съществуване между държавите с различен политически и социален строй. Субективни са: повишената авангардна роля и научното ръководство на БКП, на първичните партийни организации, които все повече се изявяват като ръководни политически ядра на трудовите колективи и първообраз на тяхното бъдещо състояние, все по-компетентно и оперативно социално управление от държавните органи, порасналата роля на БПС, ДКМС. Изключително благоприятен субективен фактор е социалистическата съзнателност на трудещите се, тяхното високо патриотично чувство за отговорност и интернационален дълг пред световната социалистическа система, пред международното комунистическо движение.

Важно стратегическо направление през седмата петилетка и следващите години е непрекъснатото повишаване ефективността и качеството на общественото производство и осигуряване на висока обществена производителност на труда. Изработеният от Партията курс за повишаване ефективността на производството е творческо развитие на ленинските идеи за решаващата роля на производителността на труда в строителството на новото общество.

Това е основният критерий за развитието както на националния икономически комплекс като цяло, така и на отделните комплекси, отрасли и производства, критерий за участие в международното разделение на труда. През седмата петилетка е набелязано да се осигури такава обществена производителност на труда, която ще ни позволи да излезем в челните редици на социално-икономическия прогрес в света. Въпросът за повишаване ефективността на икономиката и качеството на продукцията, бързото нарастване на обществената производителност на труда като стратегическо направление не е обикновен икономически, технически или технологически проблем, той е преди всичко във висша степен политически проблем. Това най-ярко е изразено от Ленин, който казваше, че производителността на труда в крайна сметка е най-важното за победата на новия обществен строй. Следователно непрекъснатото повишаване обществената производителност на труда е най-актуалната политическа задача в изграждането на социализма, в която в най-кондензиран вид намират израз политическите, социалните, идеологическите и другите предимства на нашия обществен строй, намира израз неговото всестранно и безусловно превъзходство над капитализма. Това налага през седмата петилетка и следващите години проблемите, свързани с повишаване обществената производителност на труда, на качеството на продукцията, на ефективността на нашата икономика да станат смисъл и съдържание, активен мотив за поведение в общественото битие, мироглед на трудещите се, основно съдържание в борбата и работата на първичните партийни организации и комунистите.

Както се подчертава в Тезисите за икономическо развитие на НРБ през седмата петилетка и до 1990 година, определяща насока в борбата за висока обществена производителност на труда, за максимална ефективност на общественото производство е пълното мобилизиране на факторите за интензивен растеж, повсеместната интензификация в народното стопанство. За нашата страна той е обективно необходимо условие, което се обуславя, от една страна, от ограничените трудови ресурси и от друга, от недостатъчната собствена суровинна база. Това налага във висша степен рационално да използваме наличните суровини, материали, горива, енергия и работна сила, да ги преразпределяме и насочваме преди всичко към онези отрасли, производства и дейности, от които зависи повишаването на ефективността на народното стопанство.

Кои от факторите допринасят за осигуряване максимална ефективност от народното стопанство, за бързо повишаване об-

Digitized by Google

ществената производителност на труда, за повсеместна интензификация?

Преди всичко — **усъвършенствуване структурата на производството, като се задълбочава неговата специализация и концентрация.** Модернизацията и реконструкцията на общественото производство върху основата на концентрацията и специализацията, както посочи др. Тодор Живков на пленума на Бургаския окръжен комитет на Партията, е стратегическа задача за ускореното и ефективно развитие на нашата икономика.

Повишаването на ефективността на икономиката в изключителна степен зависи от научното обслужване на производството, от бързото внедряване на научно-техническите постижения, от най-рационалното използване суровините от нашата преработваща промишленост.

В системата от мерки, насочени към повишаване ефективността на производството, особено значение има подобряването на качеството на продукцията. Лозунгът: ефективност и качество, качество и ефективност е един от ключовите въпроси на икономическата стратегия на Партията през седмата петилетка и през следващите години. Това е стратегическа задача на съвременния етап и в рамките на СИВ. Това е важно не само национално, но и интернационално наше задължение. Успехът зависи от комплекса от мерки, обхващащи всички стадии на формирането на качеството: конструиране на изделието, производство на суровини, енергия, усъвършенствуване на техниката и технологията, квалификация на кадрите.

Пътят на развитие на всички отрасли от общественото производство през следващите години ще бъде интензификацията. Тя ще доведе до увеличаване производителността на труда в промишлеността с 55 на сто, а в селското стопанство с 40 на сто. Това изисква да се въведат двусменни и трисменни режими на работа на машините и съоръженията, да се използват 6 и 7 дни в условията на петдневна работна седмица. За интензификация на основните производствени фондове през петилетката се предвижда реконструкцията и модернизацията и разширението им на най-съвременно техническо равнище. През петилетката за тази цел ще се използват около 70 на сто от предвидените 30 милиарда лева за капитални вложения за материалното производство.

Едно от условията за по-висока ефективност на общественото производство е да се установи още по-строг режим на икономии. Като метод на социалистическо стопанисване режимът на икономии е съществена част от икономическата политика на БКП.

С по-доброто използване на трудовите ресурси, производствените фондове и материалните ценности себестойността на продукцията ще се намали с 10—12 на сто. Дял ще има и намаляването на материалоемкостта на продукцията с около 7 на сто.

Линията на най-икономично използване на суровините, материалите и енергията, борбата за намаляване на материалоемкостта при запазване и подобряване на показателите за качество на продукцията минава като червена нишка в основните насоки за развитие на седмата петилетка.

Важно стратегическо направление в седмата петилетка е развитието на транспорта и усъвършенстуването на единната транспортна система, нейната ускорена реконструкция и модернизация. Транспортът това са артериите, по които тече буйната кръв на народното стопанство. През петилетката се предвижда да се увеличи превозът на товарите с 40 на сто и превозът на пътници с 25 на сто.

Стратегическо направление с голямо значение е разширяването и задълбочаването на социалистическата икономическа интеграция. По-широкото участие на страните в социалистическата икономическа интеграция е предпоставка за повишаване ефективността на общественото производство.

Стратегическо направление в обществено-икономическото ни развитие е и всестранното сближаване на НРБ и СССР. То изисква да се популяризира и внедрява богатият опит на СССР във всички области на живота; да се засилва сътрудничеството ни със СССР и с другите братски социалистически страни в областта на икономиката, идеологията, културата, изкуството, във всички сфери на обществения живот; да се търсят и прилагат подходящи форми за разширяване участието ни в съвместни мероприятия на социалистическите страни — членки на СИВ, по осигуряване на суровини и материали, по специализацията и кооперирането на производството, при съвместното използване на крайни изделия и преди всичко на комплексни обекти; да се разгърне всенародно движение за внедряване на съветския научно-технически опит.

В съответствие с разработените в рамките на СИВ програми, взаимносъгласувани планове и поетите задължения България ще продължава да се специализира в областта на електронноизчислителната и организационната техника, приборостроенето, водемно-транспортното машиностроене, корабостроенето, редица видове металорежещи и селскостопански машини. Най-интензивно тези процеси ще се развиват със СССР. Ще се разшири сътрудничеството в производството на електронноизчислителни машини, на средства и уреди за автоматизация на леки коли „ВАЗ" — „ЖИГУЛИ" и др. С ГДР ще се разшири специализацията и кооперирането на производството в областта на тежкото машиностроене, електротехниката и електрониката, с Чехословакия — в производството на машини за хранителната промишленост, измервателни уреди и инструменти в автомобилостроенето; с Полша — в корабостроенето, в производството на отделни видове металообработващи и металорежещи машини и др. По такъв начин България ще може да изгради крупно серийно производство, да внедри нови технологии, да повиши производителността на труда и качеството на произведената продукция.

Digitized by Google

Икономическата политика на Партията не е самоцел, тя е мощно не само идейно-политическо, но преди всичко материално оръжие за революционно преобразуване и изменение на обществото в полза на хората, за задоволяване на техните материални и духовни потребности. Маркс и Енгелс неедкократно отбелязваха, че при социализма общественото производство ще бъде насочено към задоволяване на материалните и културните потребности на трудещите се. Маркс даде и блестящо определение на категорията жизнено равнище. „Този начин на живеене — пише той — се състои не само в задоволяване на чисто физически потребности, но и в задоволяване на известни нужди, произтичащи от обществените условия, при които хората живеят и се възпитават."[1] В. И. Ленин също подчертаваше — „обществената собственост ще доведе до социалистическа организация на производството на продуктите в полза на цялото общество, за осигуряване на пълно благосъстояние и свободно всестранно развитие на всички негови членове"[2].

Формирането, развитието и утвърждаването на социалистическия начин на живот, като главна цел на нашето обществено производство, има не само вътрешно, национално, но и международно значение. Идеолозите на антикомунизма, ревизионизма и социалреформизма се опитват да дискредитират реалния социализъм, като противопоставят „начина" на живот при двата противоположни строя в полза на капитализма. Идеологическата борба на съвременния етап все повече се засилва и по въпросите на начина на живот при социализма и капитализма. Това е сега един от главните плацдарми на класовата борба. Затова още след победата на ВОСР В. И. Ленин писа: „Сега главното свое въздействие върху международната революция ние оказваме със своята стопанска политика. Върху това поприще е пренесена борбата в световен мащаб. Решим ли тази задача, тогава ние сме спечелили в международен мащаб сигурно и окончателно."[3]

Ето защо както **КПСС на своя XXV конгрес, така и БКП на своя XI конгрес поставиха в центъра на вниманието като стратегическа цел повишаване жизненото равнище на народа, все по-пълно задоволяване на растящите материални и културни потребности на населението.**

Ярко проявление на политиката на Партията за нейната грижа за човека е Програмата за повишаване жизненото равнище на народа, приета на Декемврийския пленум 1972 г. Тя утвърди постигането на определена степен на задоволяване на материалните и културните потребности на народа за непосредствена задача на общественото производство, изходен пункт при разработване на плановете за социално-икономическото развитие на страната.

За основен критерий на жизненото равнище XI конгрес на БКП утвърди — научнообоснованите рационални норми за хранене на човека, рационалните норми за задоволяване от жилище, облекло, обувки, на културните и духовните потребности. Такъв подход при определяне жизненото равнище има дълбока научна обосновка. Той се основава на марксистко-ленинското положение, че жизненото равнище има свое конкретно съдържание за всеки етап от развитието на обществото.

Какви са тенденциите за повишаване жизненото равнище на хората през седмата петилетка и в по-далечна перспектива, утвърдени от XI конгрес на Партията? Националният доход да нарасне с 48—52 на сто; реалните доходи на трудещите се да нарастнат с 20—25 на сто; обществените фондове за потребление да се увеличат с 35—40 на сто. Средномесечната номинална заплата да достигне около 170 лева, а минималната заплата 90 лв. В сравнение с 1975 г. потреблението на човек от населението да нарасне: на месо от 57 кг на 70 кг; на мляко и млечни произведения от 174 литра на 220 литра; на зеленчуци и зеленчукови консерви от 94 кг на 150 кг, на яйца от 145 бр. на 200 бр. Общото потребление на стоки трябва да се увеличи с около 50 на сто. Сериозни усилия ще се положат да се подобри търговското и битовото обслужване. Набелязани са действени мерки за подобряване здравеопазването, почивното дело, за развитието на масовата физкултура, масовия спорт и туризма сред трудещите се.

Единадесетият конгрес на БКП постави жилищния въпрос като стратегически проблем на нашата социалистическа политика и взе курс за неговото ускорено и цялостно решаване. Докато през шестата петилетка са построени 220 х. нови жилища, през седмата петилетка е поставена задача да се изградят около 400 х. нови жилища. За изпълнението на тази задача ще дадат своя принос трудовите колективи, обществените организации, ще се разшири групово-кооперативното и индивидуалното строителство.

Предвижда се да се подобрят производствените и социалните условия на труда. Ще се приложат специални мерки за увеличаване производството на технически средства за борба с шума, за намаляване вибрациите, опазване чистотата на въздуха на водата, подобряване на осветлението, ликвидиране на вредните отпадъци и др. Особено внимание ще се обърне на условията на труда на работещата жена с оглед охраната на майчинските й функции и раждането на здраво поколение.

Важно изискване на икономическата стратегия на Партията е развитието на науката. През седмата петилетка и до 1990 година ще се провежда линия на по-нататъшно органическо съединяване постиженията на научно-техническата революция с

[1] К. Маркс и Ф. Енгелс, Избр. съч., т. 1, с. 507.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 6, с. 12—13.
[3] Пак там, т. 32, с. 456.

Digitized by Google

предимствата на социалистическия строй, на повишено внимание към изграждането и усъвършенстването на научния потенциал, на ускоряване научно-техническия прогрес и превръщане на науката в един от решаващите фактори за социално-икономическо развитие на страната.

Съставна част на икономическата стратегия на Партията е усъвършенстването на управлението на икономиката, издигането на стопанския механизъм на равнището на новите изисквания.

В документите на XI конгрес е разработена широка комплексна и всестранно обоснована система от мерки, насочени към усъвършенстване на всички елементи на стопанския механизъм. Тя включва повишаване равнището на плановата работа, подобряване организационната структура на управлението, засилване ролята на икономическите стимули, усъвършенстване стила и методите на стопанска дейност. Цялата тази система от мерки е насочена към ускоряване на научно-техническия прогрес, използване качествените фактори за икономическо развитие и високи крайни народностопански резултати.

Ориентацията на плановата и управленческата дейност към крайните народностопански резултати е органически свързана с основните елементи на икономическата стратегия на Партията. Та нали крайните резултати се изразяват непосредствено в степента на удовлетворяване на обществените потребности и ефективността на използването на трудовите, материалните и финансовите ресурси.

С ориентирането към крайните народностопански резултати е свързан и курсът на разработване на комплексни целеви програми по най-важните научно-технически, икономически и социални проблеми. Тези програми, разработвани в рамките на единния народностопански план, позволяват да се концентрират ресурсите за постигане на най-важните резултати. Съставянето на комплексни програми е нов етап в усъвършенстването на планирането и управлението на икономиката.

Умелото използване новите възможности на планирането и управлението, повишаването на тяхната действеност предполага сериозно подобряване стила и методите на стопанско ръководство. Съвременният ръководител е длъжен органически да съединява у себе си партийност с дълбока компетентност, дисциплинираност с творчески подход, да се отнася с внимание към хората, към техните искания. Днес са нетърпими всякакви прояви на закостенелост и рутинерство, местнически или ведомствен подход към решаването на въпросите. Нужно е смело да се развива критиката и самокритиката като движеща сила на социалистическото общество.

Широкото въвличане на трудещите се в управлението на производството, по-високото равнище на съревнованието, повишаването качеството на работа във всички звена на народното стопанство е гаранция за успешно осъществяване на икономическата стратегия на Партията.

Непосредствена задача на първичните партийни организации е да мобилизират усилията на трудовите колективи за изпълнение насрещните планове за 1976 г. Успешното изпълнение на социално-икономическия план за 1976 година има важно не само икономическо, но преди всичко голямо политическо значение. Това е стартът — изходният пункт за икономическо настъпление за реализирането на седмата петилетка.

Осъществяването на грандиозните задачи, начертани от Единадесетия конгрес на БКП, е в ръцете на трудещите се. Съдбата на икономическата програма на Партията е в ръцете на народа, който под ръководството на своя изпитан авангард — Българската комунистическа партия, ще претвори в живо дело това историческо предначертание, за да направи нова, още по-решителна и смела крачка по пътя на изграждането на развито социалистическо общество.

Digitized by Google

ИЗГОНЕНАТА

Неотдавна в редакцията на списание „Партиен живот" пристигна писмо от Веска Анчева — бивша служителка в химическия комбинат „Свилоза" в Свищов. Ето накратко изложението й:

През април 1971 година постъпила като домакин в комбината. Само след пет месеца прекият й началник Стефан Станчев и главният счетоводител Марин Блажев й предложили да смени работата си с по-ниско платена с Мария Филипова. Съобщили й, че ако това не стане доброволно, ще ще я преназначат въпреки нейното несъгласие. Тя отказала, но започнала да подозира, че около нея се крои нещо нередно и всичко е решено предварително. След няколко дни получила заповед, с която я предупреждават в срок от 15 дни да издаде поверения й склад на М. Филипова. Подала молба до помирителната комисия. Тогава М. Блажев й предложил да стане домакин на стола. Тя отказала, защото виждала, че това не е по силите й. След три дни М. Арнаудов, заместник-директор, й предложил да приеме длъжността на отчетник по труда. Накарали я да подаде молба, в която тя отбелязала, че е съгласна, но при условие, че е на постоянно място. Във връчената й заповед е записано, че се назначава, но по чл. 64 от Кодекса на труда. Отказала да приеме така формулирана заповед, защото виждала, че с това се цели да я изгонят от комбината.

На 1. II. 1972 г. е издадена друга заповед за постоянно място в Щапелния завод. В края на 1973 г. в комбината раздали премии за миналите тримесечия. За първото и второто тримесечие от полагаемите й се 35 на сто й дават 5 на сто, а за третото вместо 40 й дават 20 на сто. Обаче и за трите случая ръководството на Щапелния завод предложило да й се изплатят пълните проценти.

— Всеки би си представил — пише тя — какъв морален тормоз изпитах при това незаслужено материално ограбване.

На писмената й молба директорът на комбината отговорил, че компетентни лица предложили тя да бъде лишена от премии.

На 21. III. 1974 г. получила предупредително писмо, че от 1 април е освободена от работа поради съкращаване в щатното разписание. Нейната работа веднага започнала да изпълнява Павлина Тодорова, която била назначена на длъжност апаратчик.

При направената финансова ревизия от държавно обществено осигуряване било установено, че в Щапелния завод отчетниците по труда допускали грешки при начисляването възнаграждението на 20 души. В. Анчева имала пропуски на 4 души — общо за 6,59 лева, за което е санкционирана. Една от нейните колежки само за един работник сгрешила с 234,46 лева, но към същата не било взето каквото и да било отношение.

При ревизия като домакин тя платила за липси 23 лева М. Филипова, която приела от нея, преди това имала надчет за 240 лева, но продължавала да изпълнява отчетническа длъжност, а след това дала много по-голям надчет. Но на нея не била потърсена никаква отговорност.

Изложението завърша с думите:

„Подтисната душевно, обидена морално, ограбена материално, аз държа на авторитета си като майка, служителка, съпруга, гражданка. Не желая да нося моралната обида „изгонена."

• • •

Представители на редакцията разгледаха обстойно всички пунктове на отправената молба. Те бяха в окръжния град, в градския комитет на БКП в Свищов и в химическия комбинат „Свилоза". Разговаряха с отговорни служители и хора, които са работили или познават тъжителката. На някои спомените са поизбледнели, други се „мъчеха" да върнат в паметта си нещо за личността Веска. Но имаше и лица, които говореха откровено, честно, подсказваха какъв служител била Анчева.

Вярно ли е твърдението й, че към нея е подходено неправилно, че са я разигравали от едно място на друго, че са дебнели момент да я изгонят от комбината? Истина ли е, че тя не се справяла с възложената й работа?

На какво се натъкнахме при проверката?

На преден план изпъква безпринципността на някои ръководители?

Преди да постъпи в химическия комбинат, В. Анчева била в „Нефтохим". Там в продължение на две години за добре

Digitized by Google

дейност има 6 награди, което е отбелязано и в трудовата ѝ книжка.

Ето и мнението за нея на някои хора от комбината:

— Аз съм я учила в работата — казва Елена Станчева. — Тя добре си изпълняваше задълженията като отчетник. Беше свикнала с възложените ѝ задачи. С хората беше внимателна и много любезна. И други допускаха грешки, но нея я бяха нарочили.

— Веска беше отзивчива — посочи инж. И. Ирманов. — Винаги посрещаше и изпращаше посетителите усмихната, с топли думи.

— Домакинът, който беше преди Веска, с обноските си тормозеше работниците и служителите — сподели инж. Манов. — Щом дойде Анчева, се почувствува разликата между двамата. Тя бе един отзивчив, внимателен човек. Уважаваше труда ни и не жалеше сили и време, за да ни обслужва своевременно. Главният счетоводител Блажев я гонеше. След нея назначиха М. Филипова, но тя не беше по-добра от Веска.

В какво и как се изразява безпринципността?

Само около пет месеца след назначаването ѝ в комбината за някои лица тя става лоша, неподходяща. Трудно е да се гадаят причините за подобно отношение на тези ръководители към новопостъпилата служителка. Прекият ѝ началник Стефан Станчев започва пръв. По негов доклад тя е наказана със „строго мъмрене", загдето не остъклила дадена врата. И само помалко от месец след този случай той изпраща нов доклад, в който пише, че тя не оправдала гласуваното доверие и настоява на нейно място да се назначи новоприетата домакинка М. Филипова. След четири дни Ст. Станчев отново атакува. В мотивировката му четем: „В работата на В. Анчева след наказанието ѝ със „строго мъмрене" няма абсолютно никакво подобрение. Предлагам да бъде освободена по непригодност". Заповедта за уволнение по несправяне с работа е налице.

Тези светкавични действия са извън всякакви норми на принципност и комунистически морал. Да не говорим за човечност. Удар след удар. Не я оставят да се опомни.

— Не мога да твърдя, че Анчева съвсем нищо не разбира от работата си — каза М. Блажев. — Мисля, че като домакин я освободихме по непригодност. Помирителната комисия я възстанови като уволнена неправилно. Преди случаят да бъде разгледан от комисията, на нейно място бяхме назначили М. Филипова. Тогава предложихме на Веска да стане домакин на стола. Отказа да приеме. Направихме я отчетник по труда. Отначало мислехме това да бъде по чл. 64 от Кодекса на труда, защото казаха, че няма постоянно място. Тя ми е много обидена. Стремял съм се да не се занимавам с нея. Имаше оплаквания за грешките ѝ, но не сме я наказвали. Когато ѝ се възложеше дадена задача, винаги я приемаше с желание.

Може би да грешим, но ние сме дълбоко убедени, че Ст. Станчев е само изпълнителят. Зад него стоят други, които бързат да освободят мястото от В. Анчева и там да бъде поставена М. Филипова. След време тук ще се появи девойката П. Тодорова.

Бързат, без да се съобразяват дори и със законните положения. За това говори и фактът, че главният счетоводител писмено иска от директора на комбината предизвестието за уволнение от 15 дни да се увеличи на 30 дни, защото тя е материално отговорно лице.

Правено е всичко възможно за отстраняването на Анчева. Нещо е пречила. В какво се изразяват големите слабости ние не установихме. И М. Арнаудов и М. Блажев нямаха аргументи. Говореха общи неща, които могат да се кажат навсякъде и за всекиго. Но те нищо не споменаха за интимната им мисъл в техните комбинации и ходове.

В какво друго се изразява безпринципността?

Профкомитетът и ръководството на Щапелния завод разглеждат предложения за депремирането на някои инженерно-технически работници и служители за третото тримесечие на 1973 година. В. Анчева не фигурира в този списък. Когато обаче стопанският комитет на комбината обсъжда този въпрос, на нея се дават с 20 на сто по-малко от полагаемите ѝ се премии. Причини — за системно допускане на грешки при изчисляване на заплатите. Но в същото време М. Филипова е санкционирана само с 5 на сто. При все че е наказвана за непристойно държане и неизпълнение разпореждане на ръководството.

Какво още в случая прави силно впечатление?

На стопанския комитет е предоставен списък, в който личат имената на 16 души, наказани през тримесечието. Между тях са началници на смени, цехове и др. Тук са и В. Анчева, и М. Филипова. По настояване на М. Блажев първата е санкционирана с 20 процента, а втората с пет, въпреки че в същия период Филипова има по-тежко наказание, като е понижена с една степен за три месеца. И само трима души от списъка са лишени от очакваното възнаграждение. В другите случаи, когато са намалявали премиите на В. Анчева, е ставало пак по настояването на главния счетоводител.

Не знаем как са реагирали членовете на стопанския комитет. Но щом са се съгласявали, явно, че са вдигнали ръка, без по-дълбоко да вникват в същината на въпросите, без да се досетят за умишлените действия на М. Блажев, които са в противовес с всякакви принципи за честни отношения към хората.

Към В. Анчева е подхождано не само безпринципно, но брутално, с морален тормоз. Иначе как бихме могли да си обясним факта, че при ревизия за липси от 23 лева тя е наказана тежко, а на М. Филипова за липси като домакин в размр на 788,97 лева е наложена само имуществена отговорност. И без никакво наказание?

Digitized by Google

Пред нас М. Блажев съвсем омаловажаваше този факт. Освен за безпринципност за какво говори още той? Преди всичко става пределно ясно, че лицето, комуто е възложено да упражнява финансов контрол, да бди за всяка стотинка народна пара, в случая съвсем не постъпва правилно. Това не действува възпитателно на колектива. Хората в комбината знаят за нарушението на тази, която толерира главният счетоводител. С това се бие по авторитета на ръководството. С подобно замълчаване, прикриване на нарушителите се нанася вреда, дава се възможност да се руши дисциплината. Разбира се, по това не е мислил М. Блажев, не са се сетили и тия, които са слагали подписите си под съответните документи. Няма да четем морал какво било нужно да се направи в случая. Ще отбележим само, че всеки човек трябва да получава според заслуженото, към всеки да се подхожда принципно, като се ръководим от партийните принципи за работата с хората. Без да се изтъкват на преден план скрити съображения.

Обиняват В. Анчева, че допускала много слабости в отчетността. Щом е така, защо след домакинската длъжност й поверяват пак отчетническа работа? Ако съществуваше принципност в М. Арнаудов и М. Блажев, те в никакъв случай не биха допуснали това разиграване на служител.

В подкрепа на това са и думите на М. Арнаудов, заместник-директор на комбината.

— Доколкото си спомням — каза той, — Анчева нещо не си гледаше съвестно работата като домакин и я махнахме от тази длъжност. Аз й предложих да отиде домакин в стола, отначало се съгласи, но на другия ден категорично отказа. После бе назначена за отчетник по труда.

Видно е, че някои ръководители и най-вече главният счетоводител са скарани с всякакви принципи и норми, които са станали стил на ръководителя в социалистическото общество. Дори М. Блажев има „доблестта" да твърди, че отказвал да се занимава със своя подчинена. Как да разбираме това? Отмъщение, че един човек си търси правото, че се отбранява от атаките на силния за случая човек? Главният счетоводител е длъжен да помага на всички счетоводни работници те да израстват в своята професия. Бягането от това задължение под каквито и да е претекси говори за неправилен стил на ръководния деец. Всеки новопостъпил служител или работник се нуждае от внимание, повече грижи, за да може той да се утвърждава на повереното му място, да овладява и качествено да изпълнява възложената му работа. Главният счетоводител трябвало да постъпва човешки с Анчева, а не да дебне всяка нейна стъпка, за да бъде озлобявана, тормозена, изгонена от комбината. Това са грешни методи на работа. Те не възпитават хората в социалистическо отношение към труда.

При проверката се натъкнахме и на факта, че посочените ръководни кадри с действията си малко са мислили за ролята на ръководителя за създаването на здрава атмосфера в колектива, която да подтиква към творческа дейност.

Някои ръководни дейци в комбината са забравили, че личността до голяма степен се изгражда и развива като колективист в социалистическия трудов колектив, в моралната атмосфера на този колектив. В трудовия колектив върху човека влияе общественото мнение, към което той проявява най-голяма чувствителност. В. Анчева живееа в колектива, хората наблюдавали как се постъпва с нея. Разбира се, това не може да не даде отражение. Това е психичен тормоз, който пречи за създаването на здрав социално-психологически климат, оказа влияние и върху добрия ход на работата. Безспорно е, че творческата, другарската атмосфера обединява хората за изпълнението на трудовите задължения с по-голям ентусиазъм и енергия, съдействуват да се издига съзнанието, да се подобрява трудовата дисциплина.

Да се доказва, че е полезно и приятно да се трудиш в сплотен и творчески колектив, където конфликтите са нещо непознато, е напълно излишно! Въпросът за социално-психологическия климат не е само личен. Той не адресира само здравето или психологическия тонус на индивида. От здравата атмосфера зависи да има и повече творчество, и повече радости в живота на всекиго.

Ръководителят е обединяваща, притегателна или отблъскваща сила в даден колектив. Атмосферата зависи много и от уважението и загрижеността на отделната личност. А. П. Чехов бе казал, че възпитаните хора уважават човека. Възпитателната роля на ръководителя се проявява, когато той не подхожда едностранчиво. Човек много добре изпълнява своите задължения, когато се отнесат с пълно уважение към мнението, опита му. Ръководител, който забравя тази истина, не може да служи като пример за подражание, няма авторитет пред подчинените, а е ръководна фигура, на която всички са задължени да изпълняват заповедите.

Да ръководиш хората е сложен, голям комплекс от знания. Един от главните принципи тук е да знаеш как живее всеки член на колектива, какви са неговите радости и тревоги. И когато се дръзне да се огорчи някой, преди всичко дълбоко да се мисли за последиците, за резултатите от мярката, за отражението й в колектива.

Не бихме могли да твърдим, че съответната партийна организация не се е занимавала с въпросите на възпитанието. Но явно, че не всичко е погледнато докрай. Иначе не бихме си представили, че ако партийните ръководства се бяха намесили, ще се допусне да съществуват случаи като този с В. Анчева. Тогава няма да има и системни нарушения от отговорни длъжностни лица.

Бихме завършили нашите редове, ако не разполагахме с констативен протокол № 16 от 23 март 1975 година на окръж-

Digitized by Google

ната инспекция на труда във В. Търново. В него е записано, че в химическия комбинат в Свищов са установени 60 щатни нарушения. Явно, че това е станало система, а не единичен случай. Предложено е да се потърси отговорност на виновните длъжностни лица. Подчертано е също така, че в комбината станало практика да отклоняват работниците от производството, като им възлагат административна или друга работа, която е различна от одобрената в щата и сключения трудов договор. С това се допринася неефективното използване на работната сила, нарушава се основният принцип за заплащането според положения труд.

С двадесет заповеди от юли 1975 г. на началника на окръжната инспекция на труда във В. Търново са намалени основните месечни заплати в размер от 12 до 20 процента за времето от 1 до 31. VIII. 1975 г. За този период са лишени от правото на премии 12 отговорни длъжностни лица.

С писмо на същата инспекция до ръководството на комбината се нарежда да се отстрани и извършеното нарушение с възлагането на Павлина Тодорова да изпълнява онова, което е правила В. Анчева.

Посоченото по-горе недвусмислено говори, че ако са взети ефективни мерки от стопанските, партийните и профсъюзните ръководства, нямаше да има системни нарушения на щатната дисциплина. От друга страна е забравено, че това не действува възпитателно на хората. То влияе за виреенето на опасни бацили, които са много вредни за дадения колектив.

Кой е главният виновник за тези нарушения?

Ясно, че това е финансовият ръководител. Вместо да предпазва от закононарушения, той спомага те да се ширят, да петнят името на комбината и на колектива.

Нашата задача е да поставим изложените въпроси на вниманието на съответните партийни комитети.

На действия, описани по-горе, трябва да се сложи край. И не за друго, а за влизането в крак с изискванията на БКП.

Иванка СТОЯНОВА
Димитър ДИМЧЕВ

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

КОМПЕТЕНТНО, УМЕЛО

Градската партийна организация в Михайловград, наследила богатите революционни традиции, активно влияе на многостранния живот в града. Вникне ли се в работата на ГК на БКП, ще се види, че той компетентно насочва дейността й в решаването на главните икономически, политически и социални проблеми. Характерна негова черта е деловитостта и повишената взискателност за изпълнението на взетите решения и поставените задачи. Вниманието му се съсредоточава правилно за координиране, целенасочване и контролиране дейността на градските ръководства, на партийните комитети и първичните организации.

Практика е основните въпроси на икономиката и партийната работа редовно да се обсъждат и решават в пленарни заседания на комитета. В зависимост от разглежданите проблеми в заседанията участвуват и ръководствата на градския народен съвет, БЗНС, ДКМС, Отечествения фронт, профсъюзите и съвета на жените.

Особено внимание бюрото на ГК на БКП и неговия първи секретар Христо Казаков отделят на организацията в осъществяването контрол на решенията. Непрекъснато се търсят форми за повишаването ефективността на партийния контрол върху дейността на административно-стопанските ръководители.

Пленарните заседания на комитета се подготвят задълбочено, като се заангажират широк кръг от специалисти в зависимост от проблемите. Ето как подходи ГК на БКП през последните две години. В чест на 30-годишния юбилей на свободата през 1974 г. той съсредоточи вниманието си главно към решаването проблемите на икономиката.

На разширен пленум бе обсъдено изпълнението на производствените планове и обобщените показатели на града за 1974 година. Конкретно бяха очертани задачите на първичните организации, стопанските ръководители и трудовите колективи за достойно посрещане на 30-годишния юбилей от социалистическата революция. Пленумът прие разгърнати мероприятия в отговор на Обръщението на ЦК на БКП, ЦС на БПС за превръщането на 1974 година в година на ударен труд.

Непосредствено след Националната партийна конференция във Велико Търново на пленум бяха разгледани задачите, които

Digitized by Google

произтичат от нея. С цел да се усъвършенства партийното ръководство бяха утвърдени следните помощни органи на комитета: консултативен съвет от специалисти във всички области на обществено-икономическия живот; оперативна група по научната организация на производството, труда и управлението; оперативна група по техническия прогрес; оперативна група по реконструкцията и модернизацията на производствените мощности и бюро за икономически анализ. На членовете на комитета бяха възложени конкретни задачи за оказване помощ на първичните организации с оглед повишаване обществената производителност на труда.

След три месеца пленумът бе свикан отново. Христо Казаков — първи секретар на ГК на БКП, запозна присъстващите с изпълнението на насрещните планове и посочи необходимите мерки за активизиране дейността на трудовите колективи. Пленумът обяви дните до Девети септември за дни на ударен труд за преизпълнението на насрещните планове. Потърсена бе отговорност от онези стопански ръководители, които не осигуряват ритмично осъществяване на задачите. Възложени бяха конкретни задачи на редица градски ръководители за решаването проблемите на производството. Всичко това изигра важна роля за мобилизирането на трудовите колективи и успешно изпълнение на насрещните планове.

В началото на 1975 г. на пленум, където участвуваха и ръководствата на другите градски организации, първият секретар на комитета Христо Казаков изнесе доклад за участието на колективите в изпълнението на плана за 1975 г. и шестата петилетка и за достойна среща на Единадесетия партиен конгрес. Вниманието бе съсредоточено за ускоряването растежа на производителността на труда. Посочени бяха пътищата и средствата за постигането на тази цел, конкретизираха се задачите за по-ефективно използване на производствените мощности и за тяхната реконструкция и модернизация. Сериозно внимание бе отделено на въпросите за най-целесъобразното използване на суровините и материалите, за внедряването на нова техника и челния производствен опит. Дейността на първичните организации бе съсредоточена към укрепването на трудовите колективи и създаването на необходимата обстановка за творчество в работата.

На пленума бе приет сборен насрещен план на градското стопанство за 1975 година и програми за: внедряването на техническите постижения в производството, реализирането на икономии от суровини, материали и енергия, производството на стоки за широко народно потребление, въвеждането в действие на промишлените, комунално-битовите и жилищните мощности, обезпечаването на строителството и новите заводи с необходимата работна сила.

В дейността си по ръководството на икономиката бюрото на ГК на БКП работи системно със съответните органи за решаването на дадените проблеми, поддържа контакти и организира срещи с ръководствата на държавните стопански обединения и министерства, използва помощта на различни научни институти.

Наред с проучването и решаването проблемите на икономиката ГК на Партията полага големи грижи да се издига ръководната роля на първичните организации. През април 1975 г. се състоя пленум, на който бе разгледан доклад „За резултатите от преустройството на идеологическата работа съгласно изискванията на Десетия конгрес на Партията и Февруарския пленум на ЦК на БКП". Подготовката на пленума продължи дълго. Организирано бе и социологическо проучване. С участието на членовете и работниците на ГК на БКП бе проверена работата на първичните организации за преустройството на идеологическата дейност. Състояха се партийни събрания, където бе оценено как се изпълняват решенията на X конгрес и Февруарския пленум за преустройство на идеологическата работа и бяха приети практически мерки.

Данните от изследванията и материалите от прегледа позволиха да се направи задълбочен анализ на положителното и отрицателното. Усилията се насочиха към нерешените въпроси.

В доклада, изнесен от Славко Григоров — секретар на ГК на БКП, ударението бе поставено върху проблемите за по-пълното отчитане въздействието на обществената среда и по-тясно свързване на идеологическата работа с главните проблеми на практиката. Заслужено внимание бе отделено за усъвършенстването на методите и средствата в организацията и ръководството на идеологическата дейност.

Оценките и изводите бяха направени въз основа на точната характеристика на обществената среда в града, която благоприятствува за формирането на марксистко-ленински мироглед у комунистите и всички трудещи се. Ясно бяха откроени и негативните явления, като се очертаха и задачите за преодоляването им. Пленумът прие разгърнати решения за ускоряване преустройството на идеологическата работа в градската партийна организация. Непосредствено след това бяха предприети конкретни мерки за повишаване образованието на комунистите.

В края на 1974 г. ГК на БКП започна подготовка на пленум за авангардната роля на комунистите. За тази цел бе изучен опитът на градските комитети в Пазарджик, Кърджали, Казанлък и районния комитет на БКП в район „В. Левски" — София. Състоя се среща в катедрата по партийно строителство на Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП.

За да се изясни теоретически въпросът проф. Кирил Иванов говори по тази тема пред секретарите на първичните организации, на заводските и учрежденските комитети на БКП и пред партийния актив

Digitized by Google

на града. Същата лекция бе изнесена на събрания на всички партийни организации. С помощта на нещатни сътрудници бе проверено състоянието на количествения и качествения състав на първичните организации в промишлените предприятия и партийното ядро в производствените единици и сектори. Установено бе, че в тая насока има постижения, но на много места партийното ядро в административно-управленческите служби и сектори е значително по-голямо от това в производствените звена. На основата на анализа бе оказана помощ на първичните организации да разработят прогнози за приемането на нови членове. С това се цели да се подобри социалният и качественият състав и да се засили партийното ядро в производствените единици.

Бюрото на ГК на БКП разгледа оценка по този въпрос и прие съответно решение. С него партийните организации бяха насочени да вникват по-задълбочено при приемането на нови членове.

В подготовката на пленума в първичните организации се състоя разговор за авангардната роля на комунистите. На партийни събрания бе оценена работата на комунистите за изпълнението на производствените планове и участието им в обществено-политическия живот. В същото време бе проверено как партийните организации от материалното производство координират, целенасочват и контролират административно-стопанските ръководители и ръководствата на масовите организации за изпълнението на насрещните планове. Тези разговори допринесоха за активизирането работата на комунистите и първичните организации при решаването на производствените задачи.

Успешно ГК на БКП внедрява в цялата градска партийна организация опита на районния комитет на БКП в район „В. Левски" — София за атестат-оценки и самоотчета на комунистите. Вече над 70 на сто от комунистите са отчели своята дейност. Това допринася за активизирането им при изпълнението на уставните задължения и повишава авангардната роля в производствената и обществено-политическата работа.

Извършено бе и социологическо изследване по въпросите на авангардната роля на комунистите. Данните от него насочиха комитета към редица изводи и практически действия. Набраният материал от прегледите, социологическото изследване, бе обобщен в доклад за пленума. В неговата разработка участвуваха всички отдели на комитета.

През септември 1975 година на пленум бе обсъдена дейността на ГК на БКП и първичните организации за повишаване авангардната роля на комунистите. На него присъствуваха секретарите на заводските и учрежденските партийни комитети и на първичните организации и други активисти. В доклад, който бе изготвен въз основа на станалите прегледи и социологическото проучване, бе оценена работата на градската партийна организация. Пленумът прие разгърнати решения.

Сега ГК на БКП подготвя пленум по проблемите на обществената производителност на труда. За целта задълбочено се изучават въпросите, свързани с темата, и се подготвя научно-практическа конференция. Работни групи анализират какво се прави в предприятията, за да се повишава обществената производителност на труда.

Прегледът за подготовката на научно-практическата конференция се провежда на 4 етапа по разработена методика с помощта на висшия икономически институт „К. Маркс" — София. В него участвуват работни групи от специалисти.

Анализите и мероприятията за повишаване обществената производителност на труда в предприятията се разглеждат на открити партийни събрания с участието на стопанския актив. На основата на анализа се очертават главните насоки в работата на първичните организации за през седмата петилетка.

Бюрото на ГК на БКП разгледа преценка за хода на прегледа, подготовката на научно-практическата конференция и прие допълнителни мерки.

С този подход ГК на Партията помага по-успешно да се решават проблемите на икономиката, да се повишава ръководната дейност на първичните организации и авангардната роля на комунистите. Заедно с това комитетът по-добре се изявява като политически ръководител на многостранния живот в града.

Димитър КРЪСТЕВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Михайловградски окръг

В ЕДИН ДЕН...

Речта на др. Тодор Живков на пленума на окръжния комитет на БКП в Бургас по идеологическата работа даде нов тласък в дейността на партийните органи и организации. Търсят се форми, средства, за да може словото на Партията по-бързо да стига до всекиго, навреме да се откликва на онова, което вълнува колективите.

Какво се прави от окръжния комитет на Партията в Благоевград?

С решение на бюрото на комитета се организира един ден за политически срещи и беседи. Всеки трети петък от месеца в трудови колективи, предприятия, селища, квартали и други организирано се общува с хората, изучават се техните настроения и вълнуващите ги въпроси.

С провеждането на политическите срещи и беседи се цели: ръководните — партийни, държавни и стопански кадри активно да участвуват в политическата работа с хората. Това помага те своевременно да разясняват актуалните социално-иконо-

Digitized by Google

мически, политически, културни и други проблеми. От друга страна те непосредствено вникват във взаимоотношенията между хората, във всекидневнето на всеки човек.

Денят за политически срещи и беседи се организира под непосредственото ръководство на партийните комитети. Участвуват всички ръководни кадри, които са включени в съставите на групите докладчици. Те се изпращат в трудовите колективи, в отделни селища и квартали, където се срещат с трудещите се.

Всеки месец, и то най-малко една седмица преди датата на поредния ден за политическа дейност, партийните комитети уточняват въпросите, които ще бъдат предмет на агитационно-разяснителната работа, и провеждат инструктажи с групата докладчици.

Беседчиците предварително проучват обстановката в съответното предприятие, селище, квартал и т. н. С това се цели правилно да се определят формите, методите и средствата за политическа работа и нейното най-тясно свързване с проблемите, които вълнуват хората.

В деня за политически срещи и беседи всички заангажирани кадри целодневно пребивават в съответните места. Те участвуват активно в заседания, съвещания и събрания, изнасят доклади, лекции и беседи, имат срещи и непринудени разговори с трудещите се, запознават се с тяхното мнение и настроение и съдействуват за решаването на въпросите. Денят приключва със среща или заседание с партийното, административното, профсъюзното и комсомолското ръководство, където се преценява извършената дейност през деня. Там се обобщават повдигнатите въпроси и се уточняват мерките за решаването им. В срок от два дни всички ръководни кадри, които са участвували в политическия ден, внасят информация в съответния партиен комитет чрез специален за целта примерен отчет (фиш). В нея се отбелязват проведените мероприятия, описва се обстановката в колектива, селището, квартала. Посочват се и поставените въпроси, като се пояснява кои от тях са решени или има възможност да се решат на място и кои трябва да се осъществят със съдействието на по-висшестоящите органи.

Партийните комитети обобщават получената информация и въз основа на изводите набелязват допълнително организационно политически мерки за разясняването и решаването на повдигнатите въпроси. По тяхна преценка онова, което засяга по-горните органи и организации, се отнася до окръжния комитет на Партията, окръжния народен съвет или до съответните органи и институти, от чиято компетентност зависи решаването им. Прието е един колектив да бъде посетен от даден докладчик поне два поредни дни за политически срещи. По този начин те по-добре вникват в проблемите, които стоят пред дадения колектив.

Поредният ден за политически срещи и беседи през октомври беше посветен на Международната година на жената. Тогава задълбочено бяха проучени въпросите, които вълнуват жените. Особено внимание бе обърнато на онія, които се отнасят до охраната на женския труд и майчинството, за повишаване на квалификацията, производствената и политическата активност на жената, непрекъснато подобряване условията на труда, координиране усилията на стопанските и държавните органи за облекчаване семейния труд и грижите по отглеждането на децата и други.

Досегашната практика сочи, че организирането на тези дни помага за активизиране и обогатяване дейността на първичните организации и техните бюра. Благотворно е влиянието и върху работата на стопанските органи и кадри. Повишава се личната отговорност на онія дейци, от които зависи изпълнението на партийните решения. На редица срещи и събрания на първичните организации и трудовите колективи някои стопански ръководители информират или се отчитат за онова, което са свършили по повдигнатите въпроси.

Голямо е значението на деня за политически срещи и беседи и за по-нататъшното укрепване на вътрешния живот и дейност на трудовите колективи. Ръководните кадри се запознават по-всестранно с организацията на труда и управлението, с трудовата и технологическата дисциплина. На тази основа се обобщава положителното, обсъждат се мерки за отстраняване на нарушенията, за издигане ролята на колектива в борбата срещу отрицателните явления.

Едно е безспорна истина. Подетата инициатива ще допринесе за усъвършенствуване и обогатяване на организаторската и политическата работа, на досегашния опит. Ще се повиши творческата активност на всички комунисти, постоянно ще се общува с хората, което е сигурна гаранция за повече успехи.

Борис АНГЕЛОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Благоевградски окръг

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

НР БЪЛГАРИЯ В НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ

Марин Петров

Авторът разработва въпросите за същността, основните черти и управлението на социалистическата научно-техническа интеграция в условията на научно-техническата революция. Той анализира резултатите от научно-техническото сътрудничество на НР България със социалистическите страни, обосновава новия етап на сътрудничество и интеграция между НРБ и СССР в областта на науката и техническия прогрес, разглежда въпроси на управлението на интеграционните процеси у нас. Книгата е предназначена за партийни и стопански кадри, за работещите по проблемите на научно-техническото сътрудничество и интеграция, за преподаватели, пропагандисти, учащи се.

СОЦИАЛНАТА СРЕДА И ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯТ ПРОЦЕС ПРИ ФОРМИРАНЕТО НА ЛИЧНОСТТА

Личностно-психологическо изследване

Асен Петков

Книгата насочва вниманието на читателя към въпроса на социалната среда като възпитателен фактор и взаимодействието между личност и среда в процеса на възпитанието. Посочват се двата източника във формирането на личността: общественото битие и общественото съзнание, мястото и ролята на колектива и на политическото образование в усвояването от личността на общественото съзнание. Авторът се спира и за мотивите на трудовата дейност на хората у нас в периода на изграждането на развито социалистическо общество, ролята на идеологическата работа при формиране мотивите за труд и др.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА СОБСТВЕНОСТ И СОЦИАЛНО-КЛАСОВАТА СТРУКТУРА В УСЛОВИЯТА НА НАПК

Йордан Костадинов

В този труд се разглеждат въпросите за интеграцията между промишлеността и селското стопанство и формирането на тази основа на Националния аграрно-промишлен комплекс, същността и характерът на НАПК като качествено нов етап в развитието на интеграцията между тези два отрасла на икономиката. Особено внимание авторът отделя на развитието и усъвършенстването на социалистическата собственост в условията на НАПК. Той проследява и ролята на специфичните организационно-икономически форми — ДСО, стопански комбинати, АПК, ПАК и ПАО в това отношение.

На основата на НАПК като специфично икономическо, организационно и управленческо звено в книгата се разглеждат развитието и усъвършенстването на социално-класовата структура през етапа на изграждането на развито социалистическо общество.

СЕМЕЙСТВОТО КАТО ВЪЗПИТАТЕЛНА СРЕДА

Етно-социологическо изследване

Райна Пешева

На основата на огромен фактически материал и дългогодишна работа в областта на социологията на семейството Р. Пешева разкрива механизмите, с които семейната среда съхранява и пренася към бъдещите поколения натрупания социален опит. Строго научна по своето съдържание, смело навлизаща в проблемите на домашния бит и взаимоотношения, книгата е интересно и увлекателно четиво за сегашните родители и за децата им, които утре ще станат майки и бащи.

ДИАЛОГ И ОРЪЖИЕ

Евгени Александров

Изследването си Е. Александров е посветил на проблема за ролята на войната и военната сила в международните отношения на съвременния етап. В книгата е отразена позицията на социализма във военното противопоставяне с империалистическата система, показан е подходът на СССР и другите социалистически страни към кардиналните въпроси на мира и войната. Тенденцията към диалог и мирно съвместно съществуване между държавите с различен социален строй надделява над тенденцията към използване на военна сила — това е основната идея за изследването.

Digitized by Google

ИСТОРИЯ НА АНТИФАШИСТКАТА БОРБА В БЪЛГАРИЯ 1939—1944

в два тома

През месец април т. г. Институтът по история на БКП при ЦК на БКП поднесе на читателите крупен двутомен труд за антифашистката борба на българския народ в периода 1939—1944 година. Народите от окупираните, сателитните и съюзните на хитлерофашистка Германия страни дадоха своя принос във войната срещу фашисткия агресор, главната тежест на която падна върху Съветския съюз. Съпротивата на народите възникна като ново обществено-политическо явление в историята на човечеството, което по своите задачи и значение надхвърли националните граници, превърна се в общ антифашистки фронт и израсна до степента на важен фактор за извоюване на победата. В бойните редици на Съпротивата зае достойно място и нашият народ. Неговите най-верни синове, сплотени в Отечествения фронт, под ръководството на Българската работническа партия, вдъхновявани от героизма на съветските народи, се вдигнаха с оръжие в ръка за борба на живот и смърт против свирепия фашистки враг.

Настоящият двутомник за историята на антифашистката борба е резултат от няколкогодишните творчески усилия на авторския колектив от изследователи — историци, философи и икономисти. По своя характер трудът представлява монографично историческо и теоретическо изследване и обхваща всички важни събития от антифашистката и революционната борба, осветлени на фона на развитието на войната и на вътрешната обществено-политическа обстановка на страната. Авторите обобщават досегашните научни постижения, като в същото време правят и допълнителни проучвания, въз основа на които достигат до редица нови изводи, постановки и оценки.

Първият том обхваща периода от септември 1939 до февруари 1943 година, а вторият — март 1943 до 9 септември 1944 година. Общо двата тома съдържат единадесет глави. В началото на първи том е дадено по-разширен увод под заглавие „Втората световна война и антифашистката съпротива", в който са разкрити характерът и общият ход на Втората световна война, общите черти на антифашисткото движение в международен мащаб и специфичните особености на съпротивителната борба на българския народ. В заключение пък към втория том са показани в синтезиран вид основните изводи относно историческото значение на борбата на народа против хитлеристите и българските им помагачи за по-нататъшното развитие на страната. Трудът е онагледен със снимки, схеми, карти, факсимилета. Към том I и II е приложена хроника, а към том II сравнително изчерпателна библиография за антифашистката борба в България.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

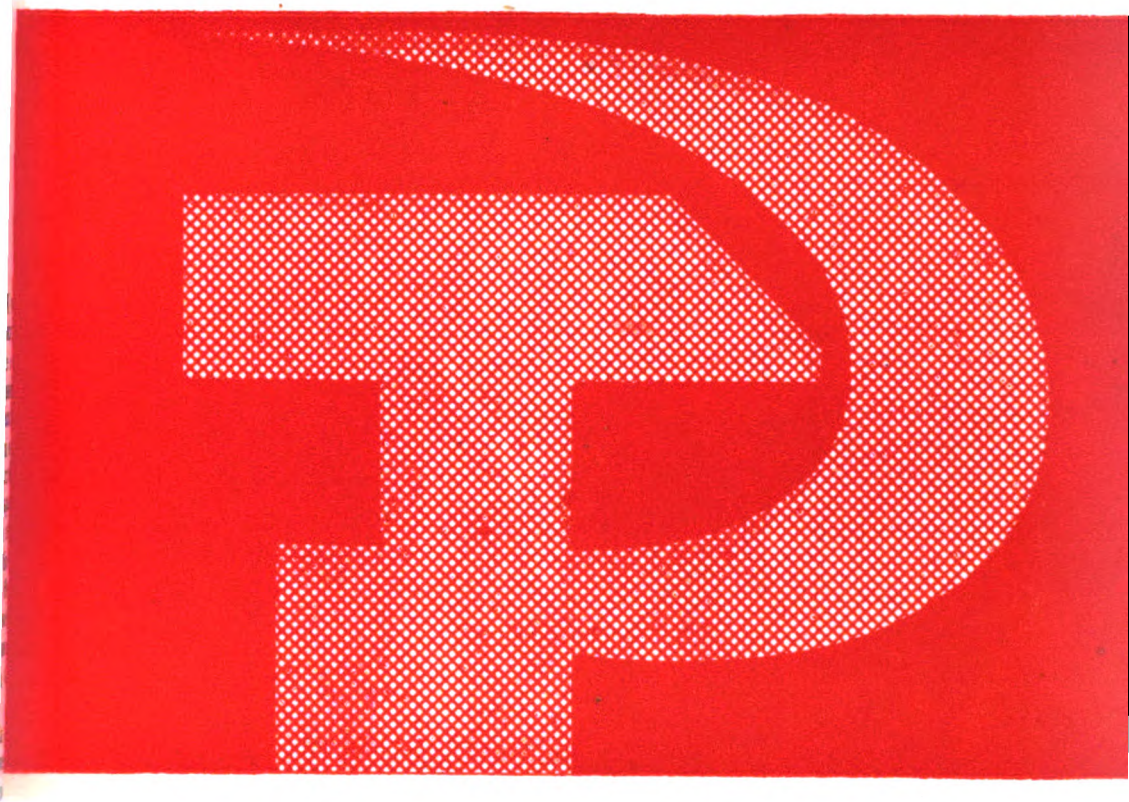

PARTIEN ZHIVOT

LIBRARY
AUG 26 1976
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ЮНИ 1976 ГОДИНА

9

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 9
1976
ЮНИ
★
година
XX

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

КОНГРЕСНИТЕ РЕШЕНИЯ — МАТЕРИАЛНА СИЛА И ЖИВИ ДЕЛА

Уводна — Комунистът — борец за изпълнение на конгресните решения 3
• — Примерен тематичен план 8

Качество и ефективност

Решение на Секретариата на ЦК на БКП 10
Н. Груев — Важна стопанска и политическа задача 11
Н. Ангелов — Партийното ръководство 17
С. Досев, А. Веселинов, Л. Василева — Лвовската комплексна система 24
Ю. Словачевски, К. Димов — Веригата на отговорността . . . 33
• — В духа на високите изисквания . . . 38

Социалистическият начин на живот

П. Данев — Нравственото възпитание на личността 41
Д. Гидиков — Завоювани позиции 49
• — Съветският начин на живот 52

• • •

• — Проблемите на идеологическия фронт 58

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ, ПРОБЛЕМИ

А. Карталов — Критиката — движеща сила 65

Курс за партийните бюра

• — Планирането 71

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

М. Новаков — Средство за усъвършенстване на стила . . . 77

Digitized by Google

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

М. Ралчева — Отново във Велико Търново 80
Й. Хаджиев — За да бъде устремът по-бърз 86

Секретари разказват за проверката на изпълнението

С. Катранджиев — Документ с политическа важност 89
Г. Угринов — Навременна и компетентна проверка 90

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

М. Витков — Обучение по въпросите на икономиката 91
Б. Георгиев — Расте ролята на наставничеството 92

ЗА ВАС, ПРОПАГАНДИСТИ!

К. Колев — Важна и навременна инициатива на СИВ 93

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Н. Русев (главен редактор), М. Георгиев, К. Иванов, Н. Иванов, Д. Петков (отговорен секретар), Л. Пирончев, П. Радев (отговорен секретар), М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 84-01
Годишен абонамент 4,60 лева Отделна книжка 0,30 лева
Пор. 2497. Тираж 50 500 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 16. VI. 1976 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

КОМУНИСТЪТ — БОРЕЦ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНГРЕСНИТЕ РЕШЕНИЯ

В своето заключително слово при закриването на Единадесетия конгрес на Партията първият секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков заяви: „Безспорно сега за нас, делегатите на конгреса, за всеки комунист главното е изпълнението на конгресните решения".

Трябва уверено да се каже, че в дните след конгреса животът и дейността на партийните организации, на комунистите протичат под знака на последователната борба за осъществяване на неговите предначертания. Във всички участъци на социалистическото строителство комунистите работят активно за сплотяване на трудещите се около разработената от конгреса политическа и социално-икономическа програма, мобилизират хората за нейното претворяване в реална действителност. В центъра на своята работа те поставят задачата за понататъшното разгръщане на политическия и трудов подем, за организиране на всенародно социалистическо съревнование за ритмично и качествено изпълнение на плана за 1976 година.

В резултат на упоритата политическа работа на партийните организации, на комунистите, успешен е стартът на първата година от седмата петилетка. Планът за първото тримесечие бе изпълнен 3 дни предсрочно. Произведена бе надпланова продукция за 230 млн. лв. Трудещите се от всички окръзи на страната откликват на конгресните решения с комплексни обещания за предсрочно изпълнение на плана, за повишаване ефективността и качеството на продукцията през 1976 година.

Където и да работи комунистът — в завода, в ТКЗС, в научноизследователски институт, в учебни заведения или държавния апарат, той навсякъде е проводник на идеите и политиката на Партията в живота, активен борец за новото, челното, прогресивното, непримирим към недостатъците, към всичко, което трови атмосферата, пречи на нашето устремно движение напред. Тази роля на комуниста произтича от програмните и уставните изисквания, от които той се ръководи в своята работа и живот.

Всеки има производствено и служебно задължение, което той е длъжен да изпълнява. Но дългът на комуниста не свършва с това. Комунистът трябва да бъде и организатор, да помага на всички, които работят с него, да бъдат в челните редици, да крачат редом с първенците. Може ли да бъде спокоен, ако той самият например работи

Digitized by Google

добре, което е необходимо, а неговият съсед по работа изостава от своите задачи. Сами комунистите без горещата и постоянна подкрепа на всички трудещи се не могат да се справят с грандиозните повели, които постави конгресът. Главен проблем, който сега стои не само пред дейците на идеологическия фронт, но и пред всички комунисти, е да работят активно за разясняване на решенията на XI партиен конгрес, да ги доведат до знанието на всички трудови хора, да помагат тези решения да станат тяхно вътрешно убеждение и движеща сила. В това сега се състои и една от главните предпоставки за превръщане на конгресните предначертания в живо дело.

• • •

Конгресът определи магистрални насоки за осъществяването на главната социално-икономическа задача — все по-пълното задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се. Тази задача изисква пълна мобилизация на силите, ума, творческата енергия и активност на всички комунисти, на всички трудови хора.

Конгресът високо прокламира, че основният девиз на седмата петилетка ще бъде: висока ефективност, високо качество. „Висока ефективност и високо качество — отбеляза др. Тодор Живков в Отчетния доклад на ЦК — това трябва да бъде не кух лозунг, не гола фраза, а основна мобилизираща задача, цел...“

Като посочи особеното значение на проблема за ефективността и качеството, Единадесетият конгрес по същество определи главната насока за повишаване на производителността на труда при нашите условия, разкри стратегията на непосредственото производство за следващите години, установи основното звено във веригата от проблеми, от които зависи успехът на икономиката.

За да се решат успешно тези задачи, подчертано бяха поставени изисквания да се издига ролята и отговорността на нашия научен фронт, на движението на рационализаторите и изобретателите, на всички органи и организации, пред които стои непосредственото задължение да разработят проблемите на техническия прогрес.

Няма никакво съмнение, че главната отговорност тук носят комунистите, които трябва да застанат начело на тази огромна дейност, да станат истински организатори, водачи и възпитатели на трудовите колективи. Особено голяма е ролята на комунистите, ръководители във всички звена на научно-техническата мисъл, от чиято кипяща дейност, инициатива и организаторски качества в главна степен зависи разгръщането на научно-техническата революция, осъществяването на висока ефективност и качество.

Под влияние на научно-техническия прогрес навсякъде се извършва постоянен процес на усложняване на организационните форми, на управленческата, на организаторската дейност. Темповете на този процес особено нараснаха на настоящия етап, в периода на бурното развитие на научно-техническата революция. Това задължава ръководните кадри и преди всичко ръководителите комунисти да овладяват непрестанно управленческото изкуство, да работят най-активно сред хората, да трупат опит, да придобиват все повече организационни навици. Главното в работата на ръководителя трябва да бъде умението да мобилизира и да води онзи, които ръководи, за неговата дейност да се съди не по това, какво той сам е свършил, а какъв е резултатът от дейността на тези, които той ръководи. Този въпрос особено силно бе подчертан на Националната партийна конференция, с цялата му сложност го постави и Единадесетият конгрес.

Комунистите ръководители със своето умение да ръководят, да организират, да водят хората трябва да станат образец за всички останали ръководни дейци.

Digitized by Google

Разбира се, за решаването на задачите, които се поставят, имат своето място всички комунисти, независимо в кои отрасли на народното стопанство работят, защото всички дейности са взаимно обвързани, взаимно зависещи едни от други. Изисква се цялостна организация — във всички звена начело да бъдат комунистите. Великият Ленин изтъкваше, че организацията удесеторява силите.

Когато говорим за повишаване на ефективността и качеството, не бива това да се свежда само и изключително до икономиката, до производството, а и до подобряване качеството на работата, на умението да се ръководи, да се организира, да се работи с хората, да се подобряват управленческите функции, всеки на своето място да проявява творчество, инициатива, активност, организираност, да се стреми всеки ден да дава нещо ново, с което да подпомага изпълнението на конгресните решения. Ето тук преди всичко трябва да бъде главното поле за дейността на комунистите.

Големите задачи, които стоят пред комунистите, налагат да се повишава все повече тяхната отговорност както за възложеното дело, така и за цялостното осъществяване на партийната политика. Взискателността е необходимо условие както за стриктното изпълнение на плановете, така и за ръста и възпитанието на комунистите, за укрепване на дисциплината. У комунистите трябва да се възпитава силно чувство за отговорност пред Партията и обществото, отговорност за своите лични действия и за колектива, чийто политически ръководители са. Нужно е да се внесе прелом във взискателността, като се проявява непримиримост към онзи комунисти, които не изпълняват партийните поръчения, нарушават уставните изисквания, не се съобразяват с партийната и държавната дисциплина, независимо от поста, който заемат.

Комунистите, трудещите се още от първите дни разгърнаха широка дейност за изпълнение на конгресните решения. И не само ги разясняват, но по тях се приемат разгърнати мероприятия, превръщат се в живи дела. Членовете на клуба на челника в труда при Коларовски район — София неотдавна прокламираха своята главна цел: „Високо качество и ефективност". Членът на клуба, изтъкнатият рационализатор, герой на социалистическия труд и лауреат на Димитровска награда, комунистът Стоян Радев, в дните на XI конгрес призова всички специалисти в страната, производственици и технически ръководители, научни работници, рационализатори и изобретатели на съревнование за конкретен принос във всенародното движение за модернизация и реконструкция, за икономии и ефективно използване на суровините, материалите, горивата и енергията. Начело с комунистите работниците в ж. п. завод „Георги Димитров" — София, вдъхновени от решенията на XI конгрес, преизпълниха плана за първото тримесечие на настоящата година и дадоха на държавата 400 000 лв. над плана. Борбата за висока ефективност и качество все повече и по-силно обхваща всички сфери на нашия живот, мобилизира всеки труженик и преди всичко комунистите.

Една от големите задачи, която стои сега пред комунистите, е да застанат, както винаги, в първите редици на съревнованието за изпълнение на конгресните решения, на седмата петилетка. Съревнованието трябва да придобива все по-масов характер, да се влива в него максимум инициатива и творчество, неотклонно да се осъществяват ленинските принципи на неговата организация — гласност, сравнимост на резултатите, възможност за практическо повторение на опита.

Комунистът е високоидеен човек. Идейната закалка е основа на неговата убеденост, твърдост, целеустременост, тя му позволява правилно да оценява всички процеси и явления, които възникват в живота, ясно да вижда перспективите на нашето движение напред. Затова той трябва непрестанно да се учи, да овладява великото марксистко-

Digitized by Google

ленинско учение. Само комунист с твърди и последователни идейни убеждения може да води непримирима борба с всякакви прояви, чужди на нашата идеология, срещу всякакви гнили остатъци от старото омразно минало. Само такъв комунист може да се бори за тържеството на новото, за изграждането на комунистическо съзнание и у безпартийните, за да могат и те с вътрешно убеждение и страст да възприемат и да осъществяват големите предначертания на XI партиен конгрес.

Практиката показва, че участието на комунистите в партийния и обществения живот повишава тяхната съзнателност, разширява кръгозора им, дисциплинира ги, възпитава ги и закалява като политически дейци на Партията. Изпълнението на обществените поръчения е една от основните форми на лично участие на комуниста в дейността на партийната организация.

И сега, когато пред Партията, пред целия народ стои голямата задача да водят борба за изпълнението на годишния и насрещния план, още по-силно изпъква необходимостта комунистът да има партийно поръчение и да се стреми с всички сили да го реализира докрай. Пристъпвайки към изпълнението на решенията на XI партиен конгрес, той трябва да си даде ясна сметка какво е направил досега и какво трябва да извърши напред, за да заслужи високото звание член на Партията.

В съвременните условия съществуват изключително благоприятни възможности за самоусъвършенствуване на партийните членове. Това се проявява преди всичко в изработването на навици за самоорганизация и самоконтрол, при които мерило за действията им е партийната съвест.

Самовъзпитанието способствува да се насаждат у комуниста най-добре, най-последователно и най-резултатно такива качества като убеденост и твърдост, калява го като политически боец на Партията. Ленин изтъкваше, че комунистите трябва да уважават и своята Партия, и самите себе си. Нужно е да съзнават не само отговорността пред другарите си по Партия, но и пред себе си. Само така комунистът ще изпълни партийния си живот с богато съдържание, ще го направи по-ярък и наситен. Изискването, както се казва, човек да бъде сам със себе си, е твърде тежко.

• • •

Активността, инициативността и творчеството на комуниста безспорно се намират в тясна връзка с равнището на цялостната организаторска, идейно-политическа и възпитателна работа, с вътрешнопартийния живот на партийната организация. Тук огромно значение има общата атмосфера, общото състояние на колектива. В стегнатия, организиран партиен колектив, където отношенията между неговите членове се изграждат върху изискванията на Устава, на принципна основа, където вътрешнопартийният живот се гради в пълно съответствие с ленинските норми, там партийната организация не може да не бъде истински политически водач, първообраз и пример на всички останали колективи. Правилната организация на работата в партийната организация, голямата взискателност неизбежно мобилизират всеки комунист, карат го да изпълнява съвестно своя дълг.

Да се развива активността на комунистите това означава да се възпитава у тях високо съзнание за отговорност за възложената работа, на висока убеденост в правотата и жизнената същност на нашето дело. Мястото на комуниста винаги е в челните редици и той е длъжен да бъде непримирим борец срещу неорганизираността, безстопанствеността, недисциплинираността и пр. Всичко това още повече налага работата за издигане активността на комунистите да се води

Digitized by Google

не само в производствената и партийно-организационната сфера, но и в политическото и нравственото възпитание на масите.

Големи задачи стоят пред комунистите във връзка с укрепването и по-нататъшното утвърждаване на социалистическия начин на живот. XI конгрес определи, че негова сърцевина, негова същностна черта е социалистическият труд — тази най-важна форма на човешката дейност. В този труд социалистическата личност се самоутвърждава, получава широк простор и духовни сили.

Това задължава партийните организации, техните бюра на свои събрания и заседания да обсъждат как комунистите изпълняват това важно изискване, как увличат и останалите трудови хора.

Бидейки предна част на трудовия колектив, негов авангард, комунистите носят пълна отговорност за неговата работа, за всичко, което става в предприятието или учреждението. И резултатите от тази отговорност ще бъдат толкова по-големи, толкова по-мащабни, колкото по-добре е поставена работата вътре в самата първична партийна организация, колкото по-близко и непосредствено се работи с комунистите. По-нататъшното усъвършенстване на вътрешнопартийната дейност е главно условие за подема на целия производствен и обществен живот в трудовия колектив. Партията никога не е ограничавала своята дейност само върху решаването на своите вътрешни задачи. Тя винаги е подчинявала организацията на своя вътрешен живот на успешното решаване на основните проблеми на социалистическото строителство.

Затова, за да се издига още повече ролята на комунистите в изпълнението на величествените планове, начертани от XI конгрес, това означава да се издига преди всичко всемерно ролята на първичната партийна организация, на нейното бюро и секретар.

• • •

Както винаги, така и сега комунистите в нашата страна с голям интерес следят успехите и се учат от опита на своите братя, комунистите в Съветския съюз, които се борят за изпълнение решенията на XXV конгрес на КПСС.

Още в първите дни след конгреса на своята партия съветските комунисти поеха исторически по своето значение обещания, призиви, които осъществяват в живо дело: „Набелязаното ще изпълним!" — това е лозунгът на милиони съветски комунисти. Комунистите в град Горки доразвиха своя почин: „Нито един изоставащ от редиците", който получи най-висока оценка от трибуната на конгреса, лично от генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев. Този почин прерасна в движение под девиза: „В борбата за висока ефективност и качество на работата — нито един изоставащ от редиците". Широко се налага и инициативата на трудовия колектив в завод ЗИЛ „Рекордът — норма за всеки ден". Широка популярност придоби лозунгът на иличевци „Работнически гаранции на петилетката на качеството" и пр.

• • •

Партията днес е могъща сила, която уверено води народа към висините на комунизма. Партийните комитети и организации, комунистите полагат всички сили и умение, за да въвлекат в организаторска и политическа работа челниците и новаторите в производството, стопанските дейци, специалистите, учените, културните дейци за изпълнение решенията на XI партиен конгрес, да осигурят по-нататъшен подем на социалистическото съревнование, на знамето, на което ярко е написан девизът на седмата петилетка — висока ефективност и качество!

Digitized by Google

ПРИМЕРЕН ТЕМАТИЧЕН ПЛАН

за лекции, доклади и беседи във връзка с широкото пропагандиране решенията на XI конгрес на БКП

1. Единадесетият конгрес на БКП — жалон по пътя на зрелия социализъм.
2. Единадесетият конгрес на БКП за обстановката в света и международната дейност на Партията и Правителството на НР България.
3. По-нататъшното изменение на съотношението на силите в света в полза на мира, демокрацията и социализма.
4. Процесът на разведряването и утвърждаването на ленинските принципи на мирно съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй — основна тенденция на съвременното международно развитие.
5. Световноисторическата роля на КПСС и на Съветския съюз в борбата на народите за национална независимост, мир, демокрация и социализъм.
6. Отношението към КПСС и СССР — пробен камък за революционност и интернационализъм, водораздел между силите на прогреса и реакцията.
7. Социалистическата общност — решаващият фактор в развитието на световния революционен процес, в борбата за социален прогрес.
8. Разширяването и задълбочаването на единството и сплотеността на братските социалистически страни — основно направление във външнополитическата дейност на БКП.
9. По-нататъшното развитие на българо-съветската дружба, на всестранното сътрудничество и сближаване на НРБ и СССР — генерална линия на Българската комунистическа партия.
10. Разширяването и задълбочаването на социалистическата интеграция — основна закономерност и обективна необходимост на световната социалистическа общност.
11. Българската комунистическа партия — авторитетен и уважаван отряд на международното комунистическо движение.
12. Задълбочаването на общата криза на капитализма и изостряне на неговите противоречия на съвременния етап.
13. Засилването на революционната борба на трудещите се в страните на капитала и тяхното сплотяване в антимонополистически фронтове.
14. По-нататъшното укрепване на единството и сплотеността на международното комунистическо движение — решаващо условие за нови успехи в антиимпериалистическата борба.
15. Борбата на народите за национална независимост, мир, демокрция и социализъм.
16. Дейността на БКП и на Правителството на НР България за претворяване на дело Заключителния акт на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа и за превръщането на разведряването в необратим процес.
17. Борбата на БКП и на Правителството на НР България за прекратяване надпреварата във въоръжаването.
18. Външнополитическата дейност на БКП и на Правителството на НР България — фактор на мира и сътрудничеството на Балканите.
19. Ликвидирането на напрежението в Близкия изток — първостепенна задача в борбата за мир и сигурност в света.
20. Единадесетият конгрес на БКП за пълното ликвидиране на останките от колониалната система и расизма.
21. Мирното съвместно съществуване и класовата борба.
22. Съвременната международна обстановка и задачите на идеологическия фронт.
23. Решенията на XI конгрес на БКП за основните насоки и задачи на обществено-икономическото развитие на НРБ през периода 1976—1980 г.
24. Седмата петилетка — петилетка на висока ефективност и високо качество на производството.
25. Основни насоки за развитие на науката и на техническия прогрес в НР България.
26. Бързото и ефективно внедряване на научно-техническите постижения в производството — задача от първостепенно значение.
27. Повишаване обществената производителност на труда — решаващ фактор за изграждането на развито социалистическо общество.
28. Специализацията, концентрацията и рационалното разположение на производителните сили на НР България.

Digitized by Google

29. Реконструкцията и модернизацията на производството — стратегическа задача в обществено-икономическото развитие на НРБ.

30. Актуални проблеми на рационалното използване на трудовите и материалните ресурси в НР България.

31. Усъвършенстване на планирането и социалното управление в НР България.

32. Единадесетият конгрес на БКП за по-нататъшно изпълнение на Декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на народа.

33. Развитието на социалната структура на обществото и на социалистическата демокрация.

34. По-нататъшното развитие и утвърждаване на социалистическия начин на живот.

35. Отношението към труда и социалистическата собственост.

36. БКП — партия на работническата класа и всепризнат ръководител на целия народ. XI конгрес на Партията — ярка демонстрация на единството и сплотеността на комунистите, на целия народ около БКП и нейната априлска линия.

37. Развитието и укрепването на ръководната роля на БКП в строителството на развито социалистическо общество — обективна закономерност.

38. По-нататъшно повишаване ролята на първичните партийни организации и на местните партийни органи.

39. Ленинският стил на работа — важно условие за успеха на партийното ръководство.

40. Контролът и проверката на изпълнението на решенията — важни черти на ленинския стил на ръководство.

41. Широкото разгръщане на критиката и самокритиката — обективна закономерност на партийния живот и социалистическото общество.

42. Единадесетият конгрес на БКП за кадровата политика на Партията и за издигане авангардната роля на комунистите.

43. Единадесетият конгрес на БКП за ролята на БЗНС и на комунистическо-земеделското единство в строителството на развито социалистическо общество.

44. Задачите на Отечествения фронт в строителството на развито социалистическо общество.

45. Издигане ролята на Българските професионални съюзи като школа за комунистическо възпитание и фактор за въвличане на трудещите се в социалното управление.

46. ДКМС — надежден помощник на Партията, неин боеви резерв.

47. Идейно-възпитателната работа сред младежта — първостепенна задача на партийните комитети и организации, дело на цялата наша социалистическа общественост.

48. Българската народна армия — несъкрушима сила за защита на социалистическото отечество.

49. Единадесетият конгрес на БКП и задачите на идейно-възпитателната работа на Партията.

50. Марксистко-ленинското образование на комунистите — главна задача на партийната пропаганда.

51. Изпълнението на социално-икономическата програма за седмата петилетка — главна задача на масово-политическата работа на Партията.

52. Индивидуалната работа с хората — живецът на идейно-политическата дейност.

53. Социалистическата личност и нейното многостранно развитие.

54. Нарастващата роля на политическата работа по местоживеене в условията на увеличаващото се свободно време.

55. Борбата срещу буржоазната идеология и идеологическата диверсия на империализма — изключително важна задача на нашия идеологически фронт.

56. Единадесетият конгрес на БКП за необходимостта от решителна борба срещу маоизма и неговия пълен политически и идеен разгром.

57. Борбата против десния и „левия" ревизионизъм, против национализма и антисъветизма на съвременния етап.

58. Единадесетият конгрес на БКП за единството на социалистическия патриотизъм и интернационализъм.

59. Ролята на литературата и изкуството в комунистическото възпитание на трудещите се.

60. Развитие на средствата за масова информация.

61. Решенията на Единадесетия конгрес на БКП — творческо развитие на марксизма-ленинизма.

62. Решенията на Единадесетия конгрес на БКП — нов връх в по-нататъшно развитие на априлската линия на Партията.

63. Изпълнението на решенията на Единадесетия конгрес на БКП — дело на цялата Партия, на целия български народ.

Отдел „Пропаганда и агитация"
на ЦК на БКП

Digitized by Google

„Партията разработва и осъществява редица мероприятия за рязко повишаване ефективността на народното стопанство. Но всички тези мероприятия, всички наши усилия няма да дадат желания резултат, ако не подобрим решително качеството на нашата работа"

ТОДОР ЖИВКОВ

РЕШЕНИЕ
на Секретариата на ЦК на БКП

1. Намира за целесъобразно под ръководството на Софийския ГК на БКП експериментално да се внедри комплексна система за управление качеството на продукцията на основата на стандартизацията в десет предприятия от различни отрасли на промишлеността в София.

Системата да се изгради, като се използва опитът, натрупан в изпълнение на 22 постановление (1975 г.) на Централния комитет на БКП и Министерския съвет „За по-нататъшно усъвършенствуване системата за управление качеството на продукцията на основата на стандартизацията", прилагане на системите за бездефектен труд, съветския опит по управление на качеството и особено този на Лвовска област.

Държавният комитет за стандартизация и Комитетът за наука, технически прогрес и висше образование да окажат близка помощ по разработването на методически материали и изграждането на комплексната система за управление качеството на продукцията.

2. Министерството на машиностроенето и металургията, Министерството на електрониката и електротехниката, Министерството на леката промишленост, Министерството на земеделието и хранителната промишленост и Националният транспортен комплекс да осигуряват необходимите условия за успешното провеждане на експеримента.

3. Отделите „Промишленост и транспорт," „Планово-икономически" и „Организационен" на ЦК на БКП да оказват непосредствена помощ и контрол за срочното и качественото провеждане на експеримента.

4. Препоръчва на градския комитет на БКП — София да установи постоянни връзки с Лвовския областен комитет на КПСС с оглед най-пълно използване на съветския опит по внедряването на комплексна система за управление на качеството.

Счита за целесъобразно работна група да вземе участие в работата на Всесъюзния семинар за обсъждане опита по изграждане на комплексна система за управление качеството на продукцията, който ще се проведе през 1976 година в град Лвов.

5. Градският комитет на БКП — София и Държавният комитет за стандартизация да обобщят опита от експерименталното внедряване на комплексната система за управление качеството на продукцията и внесат към края на 1976 година информация в Секретариата на ЦК на БКП.

Digitized by Google

ВАЖНА СТОПАНСКА И ПОЛИТИЧЕСКА ЗАДАЧА

ИВАН ГРУЕВ
председател на Държавния комитет за стандартизация при МС

Един от най-важните фактори за обществено-икономическото развитие на нашата страна е качеството на продукцията и ефективността на производството, които се превърнаха в ключов проблем на настоящата петилетка. Успешното решаване на този проблем означава високо равнище на икономиката, широки възможности за активно участие в международното разделение на труда, в социалистическата икономическа интеграция и не на последно място — ускорено реализиране на социалната програма на Партията.

В изпълнение решенията на XI конгрес на Партията работниците и специалистите от всички отрасли на народното стопанство се включиха активно в социалистическото съревнование за най-ефективно производство и висококачествена продукция. Получените резултати за първото тримесечие на 1976 г., като първа година на петилетката, дават основание да се счита, че са налице необходимите материално-технически предпоставки и кадри за успешното изпълнение на задачите, поставени от конгреса.

Стопанските министерства изпълниха плана за равнището на качеството: за първото тримесечие на 1976 г. е произведена продукция с оценка „К" и „1" около 37 на сто от общата стокова продукция.

Изпълнен е и планът за държавните задачи по стандартизация. Изчисленият икономически ефект само на 20 от новоутвърдените стандарти възлиза на 2334 х. лв. Наред с осъществяването на плановите показатели стопанските министерства и организации, производствените единици успешно реализират редица мероприятия за цялостно изграждане на системи за управление на качеството. Колективите на много предприятия изработват продукция, която слави НРБ във всички краища на света, външнозапаметяващо устройство за магнитна лента тип „ЕС 5012—01" — производство на ЗЗУ — Пловдив; монолитен кварцов филтър с номинална честота 10,7 мегахерца — производство на ЗЕПЕ — София; ортоксилол — производство на Химкомбината — Бургас и т. н.

Огромните потенциални възможности на социалистическото планово стопанство обаче се използват все още недостатъчно. Не може да не кажем, че независимо от постигнатото качеството на някои видове продукция не задоволява изискванията на потребителя и изостава от постиженията в икономически развитите страни.

Това в значителна степен е резултат на обстоятелството, че все още у нас не се осъществява в пълния смисъл управление на качеството на продукцията на всички равнища на стопанско ръководство, управление, като комплексна система от постоянно действуващи мерки.

Понастоящем в промишлеността, в органите за управление на народното стопанство и в научноизследователските организации протича важен процес на преход от отделни откъслечни мероприятия за повишаване и осигуряване на качеството към цялостно комплексно решаване на този проблем. Но все още много факти от нашата дейност по-

Digitized by Google

казват, че извършеното не задоволява. „Мужни са практически дела, дела и пак дела!“ — каза другарят Тодор Живков в Отчетния доклад на ЦК на БКП пред XI конгрес.

В какви направления следва да бъдат насочени усилията и вниманието, за да се реализират на практика поставените от XI конгрес задачи?

КАЧЕСТВОТО — СТРАТЕГИЧЕСКО НАПРАВЛЕНИЕ

Задачата сега е качеството на продукцията да стане първостепенна грижа на всички — на ръководителите и специалистите, на работниците, кооператорите, конструкторите и технолозите, на проектантите и дизайнерите — да се превърне в неотстъпна борба на целите трудови колективи. Това налага под ръководството на партийните комитети и организации да се извърши прелом в подхода, в стила и методите им на работа, в техните представи, разбирания, възпитание и квалификация. Да бъде създадена обстановка, която да способствува за формиране на такова съзнание, при което задачите по качеството и грижата за по-пълно задоволяване на потребностите да бъдат първостепенни за всеки труженик, независимо от мястото и поста, който заема. Взискателността и отговорността към себе си и към другите следва да се превърне в един от важните критерии за оценка на способностите и резултатността от работата било то на ръководителя, на специалиста или изпълнителя. Ако не успеем да създадем такава обстановка от горе до долу, не може да разчитаме на решителен прелом и в повишаването на качеството на продукцията.

Новият подход към успешното решаване на проблема за качеството сега се състои в единството на борбата за изграждане нова социалистическа съзнателност и дисциплина в творците на блага, висококомпетентната организация на производството, своевременно овладяване и умело прилагане на най-съвременните научно-технически постижения и опит.

Днес изключително важна е убеждеността, нагласата у строителя на развитото социалистическо общество, че коренното подобряване качеството на продукцията, произвеждана от българските предприятия, не е обикновен стопански въпрос, а голяма политическа, партийна и държавна задача, непосредствено свързана с претворяването в живота на програмата на БКП и основния закон на социализма — закона за най-пълно задоволяване потребностите на народа.

Не е възможно да се води повсеместна, неотстъпна борба за високо качество без овладяването, задълбоченото изучаване особеностите на съвременния етап на научно-техническата революция. А той се характеризира преди всичко с развитието на новите отрасли на промишлеността, с превъоръжаване на действуващите производства, със значително усложняване конструкциите на машините, уредите, апаратите и съоръженията, с внедряване на нови видове материали, със специализация и широко междуотраслово и международно коопериране. Механизацията и автоматизацията на производството обуславят значителната диференциация и усложняване на използваното оборудване — сложни машини, механизми и линии. В тези условия качеството на материалите, детайлите, възлите и изделията оказва все по-голямо влияние върху ефективността от работата на машините, съоръженията, целите предприятия и производствени комплекси. Големи са загубите за народното стопанство например от незадоволителната надеждност на някои изделия с производствено и битово предназначение. Да не говорим за щетите, които могат да бъдат понесени от неизправността на един елемент в сложното оборудване на съвременно то химическо производство.

Постиженията на техническия прогрес и тяхното използване са

Digitized by Google

тясно и неразривно свързани с повишаването на качеството на материалите, машините, съоръженията и другите елементи на обществения производствен процес. Така повишаването на качеството се явява не само възможно, но и необходимо на съвременния етап на развитие на производителните сили в нашата страна.

Качеството на продукцията има изключително голямо значение в борбата на трудовите колективи за висока обществена производителност на труда. При изпълнението на своите планове за социално-икономическото развитие те са заинтересовани да изразходват минимално количество жив и овеществен труд. Това може да се постигне главно като се произвеждат и употребяват материали и изделия с по-високо качество. Така, ако експлоатационните качества и надеждността на машините се повишат до равнището на най-добрите световни образци, ако те по-пълно задоволяват нуждите, за които са предназначени, ние ще можем с по-малко площи, с по-малко трудови ресурси, с по-малка енергия да произведем необходимата за народното стопанство продукция. В това отношение резервите за решаване на редица количествени проблеми чрез качеството на изделията са практически неограничени.

Качеството на продукцията е централен въпрос на икономическото съревнование между социалистическите и капиталистическите страни. В това съревнование, казва Ленин, „побеждава този, който има най-много техника, най-добра организация, дисциплина и най-добри машини". Не можем да разчитаме на реални успехи в борбата между двете системи, ако произвеждаме нискокачествени стоки.

РЕШАВАЩИ ЕТАПИ

Мероприятията, провеждани за осигуряване и повишаване на качеството на продукцията, могат да доведат до желаните резултати само когато са комплексни, обхващат факторите и условията, в които те действуват, и всички етапи, в които то се създава.

На формирането на качеството оказват влияние наличността и състоянието на производственото и контролното оборудване, технологическите процеси и методи за производство и контрол, качеството на суровините, материалите и комплектуващите елементи, творческите, ръководните, изпълнителските и контролните кадри и т. н. Условията, средата, обстановката, в които действуват посочените фактори, предопределят добрите или незадоволителни резултати по качеството.

Не са рядкост случаите, когато в предприятията са налице висококвалифицирани кадри, модерна високопроизводителна техника и контролно-измерителна апаратура, а организацията на производството, контролът и управлението са на ниско равнище, липсва необходимата информация от другите страни и резултатът е — незадоволително качество на произвежданата продукция.

Ето защо грижата за качеството на продукцията трябва да започва от проекта за новите изделия, при тяхното производство, реализация, транспорт и използване (експлоатация и потребление). „Само ако тази верига на качеството — казва другарят Тодор Живков — функционира безупречно, резултатите ще бъдат добри."

Във всеки от посочените етапи продукцията се характеризира с определена съвкупност от свойства, т. е. има определено качество.

В етапа на разработването на новите изделия качеството им се характеризира с определени технически и икономически показатели. От равнището на тези показатели в най-голяма степен зависи годността и ефективността на бъдещата продукция.

В процеса на производството в повечето случаи проектираните свойства и икономически резултати се намаляват поради: замяна на материали вследствие на недостатъци в снабдяването; нарушения на

Digitized by Google

техническата документация и технологическата дисциплина, поради липса на съоръжения или техническата им неизправност, неточност на измерителните средства и т. н.

Качеството на продукцията в процеса на използването ѝ също се отличава от проектираното и реализирането в производството поради: влошаване в процеса на транспортирането, съхраняването и обръщението; нарушаване правилата за използване вследствие некомплектност, ниска квалификация, неопитност и други специфични особености на потребителя.

От това ясно се очертава още веднъж необходимостта от провеждането на мероприятия и решения, с които да се намали действието на всички тези причини, обуславящи снижаването на качеството на продукцията.

Постигането на тази цел е възможно само при системно, планомерно, комплексно и синхронизирано действие на всички органи и организации, включени в процеса на формиране на качеството.

Решаването на тези въпроси може да се осигури единствено в условията на изградена цялостна система за управление на качеството на всички равнища на стопанско ръководство, действуваща като единен безупречен механизъм.

Превръщането на стандартизацията в основа на управлението на качеството е сложна и отговорна задача. Тя не може да се изпълнява кампанийно. Необходимо е създаването на съответна организация, като чрез дългосрочни програми се мобилизират и координират усилията на голям брой специалисти от различни области и ведомства. Това следва да става в изпълнение на планови задачи и комплексни програми, разработвани на всички равнища на управление. Само така възможността за управление на качеството на основата на стандартизацията ще се превърне в действителност.

Стандартите не се ограничават само с предписване на задължителните свойства на продукцията, а се разпростират върху всички фактори, от които зависи удовлетворяването на потребностите в предпроизводствената, производствената и следпроизводствената сфера. Утвърждават се стандарти както за показателите на суровини, материали, резервни части, комплектуващи изделия, кооперирани доставки и др., така и за организация, за технически обекти, за методи на работа, за технологии, за конструкции и т. н. Те следва да станат проводник на държавната техническа политика при повишаване качеството на продукцията. Затова е необходимо да се разработват в съответствие с най-добрите постижения на науката и техническия прогрес на дадения етап. Превръщането на прогнозата в стандарт е мощно организиращо и мобилизиращо средство. Постигането на прогресивните, необходими за бъдещето показатели, вече не е само едно пожелание, а се превръща в закон, който са длъжни да спазват всички.

Планирането на качеството трябва да се свързва с перспективната стандартизация. На основата на дълбок научен анализ при отчитане както на потребностите, така и на възможностите се създават реални и напрегнати планове за повишаване равнището на продукцията. Те следва да са напълно обвързани с всички останали раздели на Единния план за социално-икономическо развитие. Това означава при балансовите разчети за удовлетворяването на потребностите да се вземат под внимание нарасналите показатели на качеството на продукцията и да се осигурят необходимите материални и трудови ресурси, капитални вложения, научно-технически разработки и други предпоставки за постигане на планираното качество. Така на практика ще се приложи комплексният и системен подход при решаване на задачите по планирането в областта на качеството, стандартизацията и метрологията.

Необходимо е по-нататък да се обогатят и усъвършенстват по-

Digitized by Google

казателите и формите за планиране в тази област. Съвсем не е достатъчно планирането на качеството да се базира само на показателя — относителен дял на продукцията на средно или на най-високо световно равнище. Плановете трябва да съдържат конкретизирани задачи по увеличаване на надеждността, ергономическите, естетическите и другите свойства на продукцията, които определят нейната способност да удовлетворява потребностите, за които е предназначена. Да се съставят конкретни и ясни програми за замяна на остарелите и неотговарящи на съвременните изисквания производства с нови. Повишаването на качеството ще бъде само едно добро пожелание, ако перспективните стандарти и плановете не се съпровождат с разгърнати план-програми от технически, организационни и други мероприятия, осигуряващи достигането на набелязаните показатели. Тези план-програми да обединяват и обвързват всички планови показатели.

Планирането на стандартизацията следва да отчита изискванията на комплексната стандартизация. Разработването и внедряването на стандартите не бива да бъде механична смесица от разнородни задачи, а комплексна, целева програма за решаване на конкретни, основни цели на нашата икономика. Такъв план не може да се разработи, ако не се промени самият метод на неговото съставяне, ако не се подходи по нов начин.

Особено тясна връзка трябва да съществува между различните раздели на плана за наука и технически прогрес и плановете за стандартизация, метрология и повишаване на качеството на продукцията. Всяка научна разработка, свързана с решаване на практически проблеми, трябва да завършва със стандартизационен документ, който да се включва в плана за стандартизация.

КОНТРОЛЪТ

В обстановката след XI конгрес на БКП, когато задачите за повишаване качеството на продукцията се извеждат на челно място, контролът придобива изключително важно значение. Той трябва активно да съдействува „цялата верига на качеството“ да функционира безупречно. А това означава да се осъществи пълна мобилизация и единодействие в работата на различните субекти на управление. На творческия размах и широка инициатива, проявявани от партийните комитети и първичните партийни организации, от профсъюзите и Комсомола, да съответствува и рязко повишаване взискателността, строгостта и ефективността в работата на контролните органи във всички стадии на възпроизводствения процес.

Контролната дейност, разглеждана в най-широкия смисъл на думата, следва да бъде насочена към повсеместно и безусловно осигуряване на необходимата дисциплина при производството на продукцията, за строго спазване на законите и действуващите нормативно-технически документи. Трябва по новому да се подхожда към изпълнението на задачите, не просто да се подобрява работата, а да се внесе коренен прелом в нея.

Най-главното сега е контролните органи да станат сигурна и непреодолима бариера срещу производството и реализацията на продукция, неотговаряща на стандартите и на изискванията на потребителите. Да предотвратява влагането на некачествени суровини, преминаването на полуфабрикати и възли от една операция към друга, ако не отговарят на изискванията, опаковането и експедирането на изделия, които не отговарят на договорните условия.

Трябва решително да се скъса със старата практика да се контролира въобще. Проверката да се подготвя — да е насочена към правилно избрани обекти и да бъде по строго определени въпроси — да се из-

Digitized by Google

вършва компетентно и последователно. Да се документират получените данни и накрая да се изготвят съответните документи за търсене на отговорност и предписания за отстраняване на нарушенията.

Повишаването на ефективността на контрола върху качеството в значителна степен зависи от осигуряването му с необходимите и изправни измерителни уреди и апарати.

В съвременната промишленост делът на разходите на обществен труд при измерванията е средно 10 на сто, а в отделните отрасли достига до 50—60 на сто от общите разходи. Видно е, че усъвършенстуването на метрологичното осигуряване на народното стопанство има огромно значение при решаването на народностопанските задачи и е голям резерв за повишаване производителността в контролната дейност.

Но азбучна истина е, че не може да се разчита на успех, ако в дейността по контрола под ръководството на партийните органи и организации не бъдат привлечени по подходящ начин трудещите се. Всички контролни органи — ведомствени, специализирани, държавни, трябва да се опират в своята работа на обществеността. Необходимо е да прилагаме такъв стил и метод на работа, че резултатите от проверките да станат известни на всички, решенията, които се вземат, санкциите, които се налагат, да се приемат като справедливи и да намират широка подкрепа. Така съответният орган няма да бъде в изолация, ще се създаде по-благоприятен микроклимат, ще се избягнат безпринципните разправии, от което най-често се страхуват низовите контролни звена. Това не е лесно, но то трябва да стане, защото го изисква новата обстановка след XI конгрес, защото е партийна задача, за изпълнението на която трябва да се мобилизират усилията и на комунистите, и на безпартийните.

Натрупаният положителен опит от съвместната ни работа с окръжните комитети на Партията, професионалните съюзи, научно технически дружества и другите обществени организации показва, че сега твърдо трябва да се следва линията на създаване на здрава обществена опора на цялата наша дейност по управление на качеството

Следвайки тези насоки, най-добре ще изпълним задачите, които постави XI конгрес на БКП за решително повишаване на качеството на продукцията в цялото народно стопанство.

Многообразният механизъм по контрола ще действува за своевременно, всеобхватно повишаване качеството на продукцията и когато е взаимосвързан с една ефективна система за стимулиране.

Още през юли 1920 г. В. И. Ленин е подписал правилник за заплащането труда на работниците и служителите, в който един от основните принципи за изграждане на системата за премиалното заплащане е качеството на продукцията.

На всички етапи от развитието на нашата страна по пътя на социализма Партията и Правителството отделиха и отделят голямо внимание на въпросите за материалното стимулиране и отговорността за качеството на продукцията.

С новата система за управление икономиката на страната на министерствата, стопанските организации и производствените единици са дадени големи права по отношение избора на формите за заплащане, показателите и размерите за премиране на ИТР и изпълнителите в зависимост от резултатите на тяхната работа по качеството.

В това направление обаче има още много какво да се прави, за да се осигури необходимата резултатност на материалното стимулиране. Все още качеството на продукцията се разглежда като едно от условията за премиране при изпълнение обема на продукцията, а не като основа за премиране. Системата за стимулиране не действува ефективно в областта на стандартизацията и контрола. Очевидно е, че е необходимо материално да се поощрява своевременното разработване и внедрява-

Digitized by Google

не на стандартите, с отчитане на тяхната икономическа ефективност.

Системата за стимулиране следва да осигурява изпълнението на специфичните задачи, които стоят пред работещите по контрола, а не тяхното възнаграждение да зависи от такива фактори, като обем на произведената продукция, наличие на свръхнормативни запаси от суровини и материали и други.

Освен това работещият по контрола върху качеството по квалификацията трябва да превъзхожда контролирания работник, но на практика това условие почти не се спазва. В повечето случаи средната разрядност на контролните работници е по-ниска от тази на изпълнителите. Следователно организацията за заплащане труда на работещите в ОТКК трябва да дава възможност за подбор на квалифицирани кадри в органите по контрола. Да се подобри системата за стимулиране и същевременно да се предприемат сурови мерки срещу носителите на безотговорно и престъпно отношение към качеството на продукцията е повеля на XI конгрес и задача от особена важност през текущата петилетка.

• • •

Успешното решаване на всички задачи в областта на качеството на продукцията, поставени в Основните насоки за обществено-икономическото развитие на НРБ през седмата петилетка, ще допринесе да се издигне високо марката на българската продукция, да се повиши ефективността на икономиката. И което е най-важното — да се постигне още по-пълно задоволяване на постоянно растящите материални и духовни потребности на строителя на развитото социалистическо общество.

ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО

ИВАН АНГЕЛОВ
секретар на ОК на БКП — [illegible]

За изпълнението на големите и отговорни задачи, които Партията постави с Програмата и конгресните решения в областта на качеството на продукцията, в Пловдивски окръг през годините на шестата петилетка се проведе значителна политическа и организаторска работа.

Партийните организации, стопанските ръководства и трудовите колективи подеха активна работа под девиза „Високо качество — рентабилна икономика". Това за нас не беше само отклик на партийните изисквания, а обективна необходимост. Значителна част от окръжните предприятия са високо специализирани и произвеждат изделия с решаващо значение за икономиката на страната. Голям е и непрекъснато расте делът на износа. Качеството на много от произвежданите в окръга изделия оказва влияние на неговата ефективност. През 1975 година окръгът произведе 10,1 на сто от стоковата продукция на страната и осъществи около 13 на сто от износа на промишлени произведения.

При всички поводи за обсъждане на отделни страни на производството и вземане на решения окръжният комитет на Партията е тър-

Digitized by Google

сил факторите, които оказват влияние върху качеството. Така беше при пленумите по използването на основните производствени фондове, състоянието на комплексната механизация и автоматизация на производството и управлението, търговското обслужване на населението и др.

Непосредствено след публикуването на 14-то постановление на ЦК на БКП и МС през 1973 година за усъвършенстване системата на управление на качеството на промишлената продукция бюрото на ОК на БКП прие план-програма за изпълнение на тази задача. Конкретни планове разработиха и предприятията. Проведен бе обществен преглед по качеството, в който се включиха 80 промишлени предприятия.

С ПО-МАЛКО МАТЕРИАЛНИ РАЗХОДИ — ПОВЕЧЕ И ПО-ВИСОКОКАЧЕСТВЕНА ПРОДУКЦИЯ

Шестата петилетка освен с постигнатите големи трудови успехи в изпълнението на плана в промишлеността бе характерна за трудещите се от Пловдивски окръг с почина за ефективно използване на материално-енергетичните ресурси, прераснал от 1974 година във всенародно движение. Тази наша инициатива се разгърна под лозунга „С по-малко материални разходи — повече и по-висококачествена продукция". Ето защо пред партийните и стопанските ръководства, пред специалистите и целите трудови колективи стоеше изискването да се осъществява пълно единство за произвеждането на висококачествена продукция и ефективното използване на суровините, материалите и енергията. Не малко предприятия, постигнали добри резултати в икономията на материално-енергетични ресурси, за определен отчетен период не бяха класирани за първенци в съответните отрасли поради неизпълнение на плановите задачи по качеството на продукцията. Това единство в изискванията помогна на партийните и стопанските кадри по-задълбочено и взискателно да се отнасят към качеството на промишлената продукция. В същото време се предотвратиха някои самоцелни стремежи за показана икономия и нанасяне по същество щети на народното стопанство, ако това стане за сметка на влошаване на качеството.

По-системно и задълбочено с тези проблеми се занимаваха партийните и стопанските ръководства на предприятията. По-разнообразни и целенасочени бяха проведените мероприятия за осигуряване производство на продукция със стабилно високо качество. Особено резултатни бяха комплексните мерки по качеството в заводите за електроапаратура и за запаметяващи устройства, във Вазовски машиностроителни заводи, в комбината за цветни метали „Д. Благоев", в текстилния комбинат „Марица", в тютюневия комбинат „Родопи" и други.

Активно участие в работата за подобряване на качеството взеха профсъюзите, Комсомолът, научно-техническите съюзи и народните съвети.

Голяма инициатива проявиха и средствата за масова информация. Под рубриката „Високо качество — рентабилна икономика" в. „Отечествен глас" публикува над 150 материала, а радиото излъчи над 80 предавания. В тях се засягат въпроси за състоянието на работата по качеството в окръга, популяризира се положителният опит, упражнява се критика към ръководствата на предприятията.

Целенасочено работиха и окръжните контролни и функционални органи — държавен и народен контрол, инспекцията по качеството, ветеринарният и санитарен контрол, Хигиенно-епидемиологичният институт, БНБ, пласментно-снабдителните предприятия и други. Със

Digitized by Google

своята дейност те активно съдействуваха за повишаване и стабилизиране на качеството.

Поставянето на такава широка основа работата за подобряване качеството на продукцията допринесе окръжната промишленост да постигне високи резултати. През шестата петилетка промишлеността постигна 159,3 процента ръст на обема на продукцията. От нея с оценка „К" и „1" — 783 на сто, което прави 44,27 на сто от стоковата продукция. Изделията с оценка „К" достигнаха 68 броя, а тези с оценка „1" 737 броя.

Ето това е резултатът от нашата работа през шестата петилетка и изходната ни позиция в седмата.

За да подготви по-добре окръжната партийна организация за изпълнението на новите, по-високи изисквания през седмата петилетка по отношение на качеството на продукцията, окръжният комитет на Партията проведе пленум в началото на тази година. Обобщаването на резултатите от извършената работа, анализа и изводите допринесе за по-пълното изясняване на достигнатото равнище на качеството и състоянието и влиянието на най-главните фактори, които го определят.

Пленумът помогна да се направи задълбочена преценка на работата на партийните органи и организации, да се разкрият слабостите и недостатъците. Въз основа на всичко това бяха приети разгърнати решения за повишаване на техническото равнище и качеството на продукцията, за подобряването на партийното ръководство. Като конкретна цел за 1976 г. се постави изискването да се постигнат контролните цифри, предвидени за страната — през 1980 г. 50 на сто от продукцията да бъде с оценки „К" и „1". Това означава, че държавният план за т. г. следва да се преизпълни с 5 пункта. Партийните организации и трудовите колективи посрещнаха с одобрение и готовност тази задача, защото в досегашната си работа те бяха натрупали значителен опит и достигнатите успехи са добра предпоставка. Направените разработки от трудовите колективи при формирането на насрещния план за първата година на седмата петилетка успяха да осигурят преизпълнение на държавния план с 5 пункта. В резултат на това стана възможно социалистическото съревнование да си постави конкретна задача — преизпълнение на плана през годината при 50 на сто от продукцията с оценки „К" и „1". Главните ни усилия са насочени към качествените показатели. Това е залегнало и в обещанието за тази година.

СИСТЕМЕН И НАУЧЕН ПОДХОД

Ние съзнаваме, че за да се отговори на високите изисквания на Единадесетия конгрес, през годините на седмата петилетка трябва решително да се измени подходът при решаването на проблемите на качеството, да се усъвършенствува стилът и методът на работа на партийните и стопанските ръководства. В основата на предвидените мероприятия за тази и следващите години стои комплексният метод и системен подход. Качеството е продукт на множество фактори и зависимости и не е възможно да се постигнат добри резултати, без те да се обхванат единно и в необходимата взаимозависимост. То се обуславя от равнището и състоянието на производителните сили. Затова нашите по-нататъшни усилия за повишаването на качеството ще се съпровождат преди всичко от грижи за тяхното развитие и усъвършенствуване.

Безспорно най-голямо и активно влияние върху качеството на продукцията оказва трудът. От знанията, умението и съзнателността на работниците и специалистите зависят правилното протичане и резултатите на производствения процес. Настоящият етап предявява но-

Digitized by Google

ви, големи изисквания към образованието и квалификацията на тружениците. Съвременните технологически процеси са твърде сложни, управлението и обслужването на машините изискват много знания и сръчности, които не се добиват бързо. Това налага непрекъснато да се работи за подготовката и преподготовката на работниците и специалистите, за да придобиват необходимата широка обща и специална подготовка. Направеното досега не е малко, но не е достатъчно. В системите за повишаване на знанията през последните години са преминали над 30 000 души. В предприятията се прилагат различни форми за повишаване на квалификацията на работниците — школи за изучаване опита на първенците, обмяна на опит със сродни предприятия от страната и социалистическите страни, курсове, лектории и др. Независимо от извършеното досега образователното равнище на работническия състав е незадоволително. В някои заводи, като МЗ „Антон Иванов", стъкларския завод „Дружба", Карловския тракторен завод, комбината за целулоза и хартия „Стефан Кираджиев" и други, работниците без средно образование са над 80 на сто. Това обуславя и изоставането на квалификацията на работниците с 0,5 разряда от разряда на работата.

Оценявайки решаващото значение на този фактор, нашите усилия са насочени към създаване на масово движение за повече знания, за по-висока квалификация, за издигане на техническата култура на работниците. За целта във всяко предприятие се разработва цялостна система за квалификация и преподготовка на кадрите. Тя ще бъде част от плана за развитието на предприятието и ще осигурява висококвалифицирани работници за новата техника и за новите изделия. В тази насока по-големи и конкретни следва да бъдат грижите на стопанските обединения и по-активно да въздействува самият план. Само с такъв комплексен подход и перспективност при подготовката на работната сила ще може да се осигури високо качество на труда и на неговите резултати.

Друг характерен момент в работата с трудовите колективи за осигуряване производство на продукцията с високо и стабилно качество е създаването и функционирането на ефикасна система за морално и материално стимулиране. Поради предимственото внимание през изминалия период на обемните показатели на плана недостатъчно са моралните и материалните стимули за производството на висококачествена продукция. Присъдените над 500 звания „Първенец по качеството" и 700 носители на собствен качествен щемпел са недостатъчни за мащабите на окръжната промишленост. Не се популяризират постиженията на работниците и специалистите, създали и произвеждащи отлична продукция. Почти липсват обществените форми за отличие на висококачествениците. Не по-добре стои въпросът и с материалното стимулиране. Няма да сгрешим, ако кажем, че то често има почти символично значение. Премията за повишаване на качеството на един работник е в размер на 2—3 лева месечно. Така например през миналата година в КК „Партизан" са изплатени премии за качеството по 0,84 лева на един работник средно месечно, завод „Напредък" по 1,32 лева, а месокомбинат „Родопи" по 2,86 лева и др.

Ето защо под ръководството на партийните организации, стопанските, профсъюзните и комсомолските ръководства сега преоценяват своята работа и търсят пътища за подобряването ѝ.

Наред с трудовите ресурси един от преките пътища за осигуряване на висококачествена продукция е модернизацията на средствата на труда.

Промишлеността в окръга разполага с добра материално-техническа база. Над 70 на сто от основните производствени фондове са създадени през последните 10—12 години. Значителна част от пред-

Digitized by Google

приятията са оборудвани със съвременни високопроизводителни машини, които дават възможност за производство на изделия със стабилно и високо качество. Но развитието на техниката и технологията непрестанно поставят все нови и нови изисквания, поради което в една част от предприятията на окръга съоръжеността не отговаря на съвременното равнище. Такова е положението в „Млечна промишленост", фабрика „Прогрес", фабрика „Чайка", Завода за дървообработващи машини, завода за свързочни материали „Гочо Грозев" и др. Затова през последните години бяха отделени над 60 на сто от капиталните вложения за реконструкция и модернизация. В по-нататъшната работа в това направление нашето внимание ще бъде насочено към преодоляване на някои слабости, изразяващи се в недостатъчното равнище на разработките за реконструкция и модернизация и решаването с тях на ограничен брой задачи.

В условията на съвременното производство кооперирането и специализацията непрекъснато ще се увеличават. Все повече ще става броят на предприятията, които ще участвуват в производството на готовото изделие. Отговорността на всяко едно от тях се изразява в качеството на суровините, материалите, детайлите, възлите и системите, които то произвежда. В една част от предприятията — за асинхронни електродвигатели, за електроапаратура, за мотокари „Рекорд", за пишещи машини и др. — отклоненията от качеството на продукцията се дължат на нестандартни материали и комплектоващи изделия. Очевидно е, че борбата за високо качество не може да бъде успешна, ако всички трудови колективи не я водят едновременно. Причината за тези недостатъци е и в слабия входящ контрол. Има и един друг проблем, който е от решаващо значение за гарантиране на качеството. Често са случаите, когато входящият или текущият контрол установяват отклоненията в качеството на материалите. Но поради това, че няма резерв или готовност за пълноценна подмяна, допущат се компромиси. Така веригата на продукцията с понижени качества се увеличава и засяга голям брой производствени или лични консуматори. От друга страна предприятието е принудено да употребява материали с отклонение в качеството, защото трябва да изпълнява плана. Това ненормално състояние трябва да бъде преодоляно чрез провеждане на комплексни мерки, за което особено големи задължения имат стопанските обединения. За уреждането на тези проблеми е нужно да се повиши отговорността на стопанските организации за по-ефикасното функциониране на системата за технически и качествен контрол.

Съществено значение за равнището на продукцията има организацията на производството. В комбината за цветни метали „Д. Благоев", Завода за запаметяващи устройство и други, в които има добра организация на производството, качеството е стабилно и високо. И обратно. Там където не се създават нужните условия за нормалното протичане на производствения процес, се стига до щурмовщина, до неритмично изпълнение на плановите задачи, до влошаване на качеството. Едно проучване в окръга показа, че през 1975 година 60 на сто от рекламираните стоки са произведени през третата десетдневка от месеците. Неритмичното изпълнение на плана в рамките на месеца по десетдневки е особено характерно за предприятията от машиностроенето, електрониката и електропромишлеността. В повечето от месеците през третата десетдневка те произвеждат над 50 на сто от месечния план. За да се помогне на предприятията да преодоляват тази слабост, окръжният комитет на Партията провежда през тази година обществен преглед на подготовката на производството. Трудности от най-различен характер винаги могат да възникнат и да предизвикат нарушаване на ритъма в производството. Задачата е ритмичното изпълнение да стане правило.

Digitized by Google

Решаването на проблемите на качеството е невъзможно без участието на научните звена. Опитът на напредналите в техническо отношение страни показва, че от общото количество труд, възложен за повишаване качеството в трите фази на производствения процес, най-голям дял — около 60 на сто, се пада на производствената сфера, т. е. техническата подготовка. Затова в борбата за високо качество ние привличаме все по-активно намиращите се на територията на окръга научноизследователски институти, бази за развитие и внедряване и висшите учебни заведения.

В техническите отдели и бюра на предприятията от окръга работят над 3500 души, от които 1500 са с висше образование. Това създава благоприятни условия за интеграция на науката с практиката. На тези въпроси беше посветен специален пленум на ОК на БКП. Общо през изминалата петилетка с активното участие на научните звена към стопанските обединения бяха създадени и внедрени 1875 основни нови изделия. Всички те са с по-високо качество от предишните, а някои достигнаха оценка „К". Създаването на новите изделия беше съпроводено от 163 съвременни и високоефективни технологически процеси. В бъдещата работа ние насочваме научните звена да разработват теми и проекти, които да обхванат цялостния процес на формирането на качеството.

РЕШАВАЩАТА РОЛЯ НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Високото техническо равнище и качество на продукцията, което постигаме в окръга, е резултат преди всичко на цялостната и всестранна дейност на партийните организации и стопанските ръководства, на трудовите колективи. Както посочи Програмата на Партията, за успешното управление на този многостранен процес е необходима единна система от целенасочени мероприятия, действуващи на всички равнища и стадии на възпроизводствения процес. В това направление нашият опит не е голям и направеното е все още малко. В предприятията функционират само отделни елементи от системата за управление на качеството. Нашата задача през тази година е да работим по-активно за създаване в предприятията на система за управление на качеството. Работата обаче няма да се доведе докрай, ако не получим необходимата помощ от Държавния комитет по стандартизация и от министерствата и стопанските обединения. Струва ни се, че тяхното внимание по този въпрос все още не е много голямо.

Трудовите колективи от нашия окръг, а и от цялата страна отговориха на призива на Единадесетия конгрес за повишаване на качеството с готовност и решимост. Смятаме, че работата ще вземе по-широк размах и ще доведе до по-добри резултати, ако се постави на съревнователни начала в национален мащаб, както между трудовите колективи, така и между стопанските ведомства и окръзите. Съревнованието по реализиране на надпланови икономии на материално-енергетични ресурси убедително доказва това. Разбира се, работата за отчитане и класиране на резултатите по качеството е по-сложна. Но ЦС на БПС и другите компетентни централни ведомства следва да намерят начин и да ни помогнат в организиране съревнованието.

В сложния и многостранен процес на формиране и реализиране на производството на висококачествена продукция вземат участие множество трудови колективи и хиляди хора. Тяхната работа, воля и енергия се направляват от партийните органи и организации. За създаване на необходимата обстановка на мобилизация, творчество и активност решаваща роля има тяхната идейно-възпитателна и организационно-политическа работа.

Digitized by Google

Както не е възможно формирането на пълно социалистическо съзнание без наличието на адекватна социалистическа материално-техническа база, така не е възможно без активното и пълно мобилизиране на съзнанието и насочването на цялата воля, знания и енергия на комунистите и трудещите се да се осъществяват крупни мероприятия по ефективността на производството и повишаване на качеството.

Затова сега в окръга се разгръща активна и всеобхватна партийно-политическа работа за разкриване пред всеки комунист и трудещ се преди всичко дълбокия политически и идеологически смисъл и значение на проблема „качество". Във всички партийни организации се провеждат събрания, за да разгледат състоянието на работата и набележат свои мероприятия. По подходящ начин в системата на партийната учебна година се разглеждат някои страни от работата ни по повишаване на качеството. Дружество „Георги Кирков" организира изнасянето на лекции по отделни теоретични аспекти на качеството. Сега всеки комунист получава определени партийни поръчения и сам дава обещания, които се вписват в специални лични книжки. Отчитането ще става пред събрания на първичните партийни организации.

Провежданата партийно-политическа работа е насочена да разкрива пред трудещите се обществената значимост на борбата за високо качество и връзката ѝ с по-нататъшното строителство на социализма. В тази насока една от главните задачи е да се издигне социалистическата съзнателност на работниците и специалистите. Наличието на множество нарушения на технологичната дисциплина и качеството се стремим да разглеждаме като израз на отношение към социалистическото общество, несъответствуващо на съдържанието и характера на неговите производствени отношения.

За повишаване ефективността и качеството разработиха свои комплексни програми всички предприятия от отраслите на окръжната икономика. Сега главното е да се продължи тази огромна работа сред трудовите колективи. Партийните организации все по-дълбоко вникват в сложната същност на проблема за качеството и към него насочват многостранната стопанска и партийна дейност. Те правилно оценяват, че решаващото условие за успеха на високата цел, която окръжната партийна организация си постави — да постигне още през тази година планираното равнище на качеството за 1980 г., — е системният и всеобхватен партиен контрол. С много и разнообразни форми, с по-голяма конкретност партийните организации се стремят да проникнат в дейността на стопанските кадри, на комунистите, на целите трудови колективи и с грядущата сила на контрола да повишават отговорността им за високо качество на труда и производството. Засиленото внимание на партийните комитети и организации към този проблем им помага да настъпват смело против равнодушието и безотговорността, по-активно да преодоляват преградите по пътя за подобряване на качеството на производството. Трябва да отчетем обаче, че взискателността и партийният контрол не винаги съответствуват на мащаба на задачата за повишаване качеството на продукцията. Затова бюрото на ОК на БКП контролира изпълнението на програмите по тримесечия. За целта е създадена съответна картотечна система. Градските комитети на Партията са предвидили редица контролни мероприятия, като заседания, съвещания, комплексни проверки в организациите и трудовите колективи. Окръжните контролни и функционални органи, имащи отношение по качеството, също засилват своята дейност, като отделят повече внимание на превантивността. В това отношение, както и за популяризиране на положителния опит, определени задачи имат и окръжните средства за масова информация.

Изминаха няколко месеца от конгресната година. Първото тримесечие на тази година промишлеността на окръга завърши в преизпъл-

Digitized by Google

нение на плана по качеството. 14 нови, важни изделия получиха оценка „К", а 28 — оценка „1". Това показва, че комунистите и трудовите колективи са тръгнали с решимост към обявената в обещанието за тази година цел — 5 пункта над държавния план продукция с оценка „К" и „1", и няма съмнение, че походът им ще бъде неудържим, неспирен и успешен. Девизът на Партията „Ефективност и качество..." става смисъл и съдържание на живота и борбата на комунистите и трудещите се от Пловдивски окръг за реализиране на решенията на XI конгрес за изграждане на развитото социалистическо общество в нашата страна.

ЛВОВСКАТА КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА

СТЕФАН ДОСЕВ
секретар на ГК на БКП — София

АСЕН ВЕСЕЛИНОВ
сътрудник в отдел „Планово-икономически" на ЦК на БКП

ЛИЛЯНА ВАСИЛЕВА
зав.-отдел „Планово-икономически" на ГК на БКП — София

В утвърдените от XXV конгрес на КПСС Основни насоки за развитие на народното стопанство на СССР през десетата петилетка е записано: „Решително да се повишава качеството на всички видове произвеждана продукция, да се разшири асортиментът, да се увеличи производството на нови видове изделия, отговарящи на съвременните изисквания. Да се увеличи относителният дял на продукцията от най-висока категория на качеството в общия обем на производството. Пошироко да се внедряват комплексни системи за управление на качеството на продукцията".

От богатия арсенал на методи в борбата за повишаване качеството, които съветската промишленост натрупа през последните години, особено внимание заслужава опитът на челните предприятия от Лвовска област, които създадоха и внедриха комплексна система за управление качеството на продукцията.

С постановление на ЦК на КПСС този опит е утвърден и препоръчан за повсеместно внедряване от всички министерства, ведомства и предприятия на територията на СССР и на негова основа е поставена задачата да се създаде Единна система за държавно управление на качеството.

В СЪОТВЕТСТВИЕ С ПРИНЦИПИТЕ НА НАУКАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ

Трябва да отбележим, че Лвовската комплексна система за управление на качеството на продукцията е усъвършенстване на действуващите и познати у нас Саратовска, Ярославска и Кременчугска система, а също и на опита от работата на партийните организации и производствените колективи в другите промишлени центрове на СССР

Digitized by Google

и преди всичко в Москва и Ленинград. По своята същност тя представлява съвкупност от научни, технически, технологични, икономически, транспортни, контролни, организационни и други процеси с присъщите им връзки, в основата на които е разработването и внедряването на комплекс от вътрешнозаводски стандарти.

Заслугата на челните лвовски предприятия е, че създадената от тях комплексна система за управление на качеството на производството е в съответствие с принципите и изискванията на науката за управление. Тя позволява да се поддържа на високо съвременно научно-техническо равнище качеството на продукцията на всички етапи на нейното формиране — конструиране, производство и експлоатация. При това постоянно да се намаляват разходите за достигане на това равнище, като целият производствен процес е обвързан с комплекс от възпитателни и социални мероприятия, включително засилване ролята на моралното и материалното стимулиране.

Резултатът от четиригодишния експеримент по внедряването на системата за управление на качеството на продукцията показа, че по своята същност тя представлява резултатна система за управление на производството, при която отправен пункт и основен критерий за ефективността е съблюдаването на високо качество на всички стадии и операции на производствения процес.

Опитът на челните предприятия в гр. Лвов потвърждава още един път извода, че в съвременните условия проблемът за качеството не може да бъде решен с провеждането на отделни, макар и крупни мероприятия. Само комплексният подход създава условия успешно да се съчетават факторите, влияещи на техническото равнище на продукцията като:

— перспективно и текущо планиране;

— вътрешнозаводски стандарти;

— усъвършенствуване организацията и структурата на производството;

— морално и материално стимулиране;

— повишаване квалификацията на кадрите и други.

Една от характерните особености на Лвовската система е прилагането на вътрешнозаводските стандарти. Чрез тях се съгласуват изискванията на държавните и отрасловите нормативи и технически условия със специфичните условия на всяко предприятие. Те обхващат всички равнища и видове въздействия върху произвежданата продукция. В Постановлението на ЦК на КПСС се посочва, че „те... регламентират провеждането на всички организационни, технически и икономически мероприятия, насочени към решаване качеството на произвежданата продукция, установяват ред в изпълнението и отговорност за всеки показател в работата по достигане на висок технически уровен, надеждност и дълготрайност на продукцията“.

Характерно е и това, че заводските стандарти не се разработват за „крайна продукция“, а за отделни възли и детайли, технологически процеси, системи на контрол, ред на съставяне и утвърждаване на документацията, система за набиране на информацията, изпитания, измервания и други. Всеки две-три години те се обновяват и усъвършенствуват съобразно последните научно-технически достижения. На основата на новите открития и тенденции в науката, техниката, икономиката и организацията на труда възниква новата форма на стандартизация — изпреварващата (перспективна) стандартизация. По такъв начин тя престава да бъде само регистратор на достигнатото, а се превръща в ускорител на научно-техническия прогрес. Новото в случая е това, че на тази основа се планира повишаването на качеството, като се изработват точни разчети и комплексни мероприятия във всички направле-

Digitized by Google

ния и стадии на производството, включително и на доставяните материали и комплектуващи изделия.

Разработените комплекси от стандарти на предприятията регламентират функционирането на системата за управление на качеството на всеки етап на производствения процес. Така например заводските стандарти на етапа на проектирането съдържат: общи положения, ред за избора и контрола на използваните елементи; ред за съставяне списък на комплектуваните елементи и възли; оформяне на отклоненията и др.

Тези страндарти са приложими в предприятията с различен характер на производството.

При широк асортимент на произвежданите изделия заводските стандарти регламентират реда на предаване в производството на документацията на изделията, пояснява конструкторската и технологическата подготовка, установяват точно взаимодействие между поделението разработчик и производствените служби на предприятието. Особено внимание се отделя на стандартите на етапа на производството. Първостепенно е тяхното значение за регламентиране използването и изработването на спомагателно универсално оборудване, създаването на разнообразни измерителни прибори. За да се намали номенклатурата на комплектуващи детайли и материали, се въвеждат ограничителни стандарти. Тяхното количество е различно в зависимост от мащаба на производството. Сложните изделия изискват значително увеличаване броя на работниците с висока квалификация. Ето защо възниква необходимостта от създаване на точно организирана система за подготовка на кадрите. По този въпрос са създадени също съответни заводски стандарти.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ТРУДА

За всички етапи на производството от първостепенно значение е да се осигури високо качество на труда на изпълнителите на различните равнища. В системата е предвидено всеки член на колектива (работник, майстор, началник на цех, конструктор, икономист и др.) да знае по какви критерии се оценява качеството на неговия труд и какво морално или материално възнаграждение той може да получи.

На стадия на производството се създават стандарти за:

— оценка на работата на бюрото, групата, лабораториите и службите на предприятието по системата на бездефектния труд;

— самоконтрол при произвеждането на продукцията; правила за работа със собствен качествен щемпел и др.

Основният критерий при оценката на качеството на труда на работниците е относителният дял на приеманата продукция от първо представяне.

Особен интерес представлява разработената специална методика за оценка на ръководните кадри и специалистите, за влагания от тях труд и така нареченият „коефициент на качеството". При нея изпълнителят в началото на своята работа започва с коефициент единица, а в реалния процес на изпълнението на задачите се отнемат десетки или стотни от него според относителното тегло на допуснатите грешки. В действуващия класификатор на нарушенията на основните задачи по производствената програма са определени наказуемите дефекти на труда. Всеки от тях носи точно определен размер за намаляване на оценката.

Коефициентът на качеството се отчита месечно и от него се определят размерът на материалните и духовните стимули. Но той се отчита и седмично, с оперативно-профилактични цели — да сигнализира за вземане на необходимите мерки, когато

Digitized by Google

нарушенията се увеличават. За работниците оценката на качествените показатели се осъществява ежедневно. Особеното значение на коефициента на качеството е ролята му на критерий за оценка на труда в производствените поделения, участъци, цехове, лаборатории, отдели, служби и на работата на инженерите, технолозите и служителите. Това създава заинтересованост за повишаване на квалификацията им, издига отговорността на всеки за поверената му работа, укрепва дисциплината. По такъв начин системата от стандарти най-тясно се съчетава с организацията на социалистическото съревнование и оказва силно въздействие върху субективния фактор за осъществяване на производствения процес в зададените параметри. В челните лвовски предприятия сега всеки върши това, което е нужно, а не това, което му се иска или може.

КАЧЕСТВОТО НЕ Е САМОЦЕЛ

Важно звено във функционирането на системата за управление на качеството на продукцията е наличието на електронноизчислителни центрове за събиране и обработка на информацията, за планиране и отчитане на производството. В град Лвов е създаден междуотраслов териториален център за научно-техническа информация, в който се събира и съхранява социална, икономическа, техническа, организационна, патентна и други информации. Институтът успешно изпълнява ролята си на популяризатор на новостите, оказва помощ за тяхното изучаване и за квалификацията на кадрите от всички предприятия и организации.

Разработката и внедряването на заводските стандарти по комплексната система за управление на качеството на продукцията става с активното участие на отрасловите научни институти, на Института по стандартизация и висшите учебни заведения. На основата на критичен анализ на фактическото състояние на качеството на продукцията в предприятието се разработва функционална схема, като се започне с прогнозирането и планирането и се свърши с процесите на формирането на качеството на етапите — проектиране и производство на продукцията. След това се утвърждава списък на стандартите и сроковете за тяхното внедряване, който се утвърждава от директора на предприятието (вж. схемата).

Схема за управление на качеството в производствено-техническото обединение „ЕЛЕКТРОН“

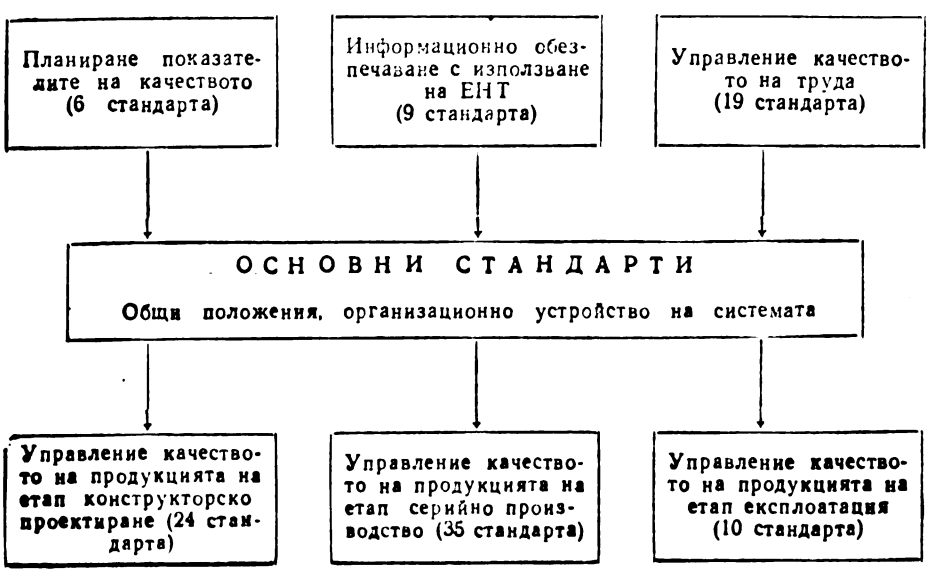

Digitized by Google

Разработването на основния стандарт се осъществява от работна група под ръководството на главния инженер. А след като бъде обсъден, се утвърждава от директора. Контролът за внедряване на заводските стандарти и изпълнението на организационно-технически мероприятия се упражнява от директора на завода. Внедряването на комплексната система за управление на качеството на производството е свързано и с усъвършенстване на управленческите структури.

В големите производствени системи с над стохилядни трудови колективи се е утвърдила двузвенната система на управление. Например в производствено-техническите обединения „Лихачов" и „Електрон", в чийто системи влизат над 20 крупни предприятия, управлението се осъществява от ръководството на главния завод, а производствените поделения имат предимно изпълнителски функции. Електронноизчислителната техника се използва не само като система за събиране и обработка на информацията, а и за вземане на управленчески решения. Тази стегната организация на производството и управлението формира и изискванията към кадрите. В управленческите звена има изключително подготвени кадри, притежаващи деловитост и политически усет. За тяхното високо равнище съществена роля е изиграла и системата на подготовката и преподготовката им. Към крупните производствено-технически обединения функционират собствени висши учебни заведения, средни техникуми, професионално-технически училища, школи и курсове. Интерес представлява подготовката на кадри в производствено-техническо обединение „Лихачов". Студентите се подбират из средата на работниците и ръководните кадри, като една седмица учат и една седмица работят и последователно преминават и овладяват всички работни места в предприятието. Първите три години от следването те са на изпълнителски места, последните три години на ръководни длъжности.

Съществен елемент в комплексната система за управление на качеството на продукцията са стандартите, които регламентират провеждането на всички видове контрол на качеството. Една от резултатните организационни форми в това отношение са дните на качеството.

В участъка те се ръководят от майсторите. На тях присъствуват всички работници. Майсторът дава кратка оценка на качеството на продукцията, произведена в участъка през изтеклата седмица, а също така и на работата на всеки член на колектива поотделно. Детайлно се анализират всички случаи на връщане на продукцията от отдела за технически контрол, а най-добрите работници на самото работно място демонстрират извършването на съответната операция съобразно предявените изисквания. При участието на всички се набелязват мерки за подобряване на качеството, които майсторът отбелязва в специален дневник.

В цеха дните за оценка на качеството се провеждат от началника на цеха с участието на всички майстори, началници на участъци, технолози, контрольори, механици и други специалисти. Поканват се и отделни работници, допуснали груби грешки. Докладва обикновено началникът на техническия контрол, който дава оценка на работата на всеки участък, без да се пропуска нито едно нарушение в изпълнението на организационно-техническите мероприятия за повишаване на качеството. Изслушват се всички цехови и участъкови ръководители, които са допуснали незадоволителни показатели по качеството.

За взетите решения се води протокол по строго определена форма, който става след това главен контролен документ.

Ежемесечно се провежда денят на качеството и в централното управление на обединението. Ръководи го генералният директор. В него участвуват всички главни специалисти, директори на клонове, началници на цехове и отдели. Докладва главният контрольор по качеството (началникът на ОТК). След обсъждането взетите решения се отразяват в протокола за оценка на качеството, който има силата на заповед.

Необходимостта да бъдат изпълнени всички мероприятия по комплексната програма за управление на качеството се налага от изискванията за висока ефективност на производството. Това е съществеността, което са постигнали в практиката си заводите, производствено-техническите обединения и институтите. Качеството не е самоцел. Заплащането във всички сфери е съобразено с икономическия ефект. Провежда се определена тенденция на засилване работата със собствен качествен щемпел и прехвърляне на контролни функции върху майстори (срещу съответно допълнително възнаграждение). Вече има участъци и цехове без контрольори.

Digitized by Google

ЕДИНЕН ПОДХОД

Комплексната система за управление на качеството на продукцията е в центъра на вниманието и на дейността на партийните органи и организации. За да бъде разпространен широко опитът, натрупан в челните предприятия, областният комитет на Партията е утвърдил конкретна програма за действие. Подготвени са постоянно действуващи тематични изложби. Към районните комитети са изградени и функционират кабинети по качеството. Цялата работа по внедряването на комплексната система за управление на качеството на продукцията се ръководи от технико-икономическите съвети при областния, градските и районните комитети, към които са изградени секции. Технико-икономическите съвети имат методически функции — изучават, обобщават и разпространяват челния опит, разработват теоретически проблеми и оказват помощ за практическото им приложение. В тях на обществени начала са включени изтъкнати учени, челници в производството, добре подготвени стопански ръководители.

Партийните организации в предприятията, областният, градските и районните комитети много активно съдействуват за прилагането на единен подход в решаване проблема за усъвършенствуване на продукцията на планова основа, за органично единство на териториалните и отрасловите методи на управление на качеството.

Партийните организации са разработили стройна система за идеологическо въздействие и възпитание на колективите, която е съществен елемент от комплексната система за управление на качеството на продукцията. Всяко мероприятие политически се осигурява и се създава обстановка за безусловното му изпълнение. Това дисциплинира и повишава отговорностите.

Комисията по качеството към Лвовския областен комитет на КПСС е разработила Основни положения за оказване методическа помощ на партийните, обществените и стопанските органи за осигуряване на планомерното постигане на високи показатели на качеството на продукцията като основен фактор за повишаването на общата ефективност на производството. Предвиждат се три основни стадии за провеждане на работата:

1. Постановка на задачите и разработка на мероприятия по тяхното решаване на равнището на предприятието. На този стадий се създават комисии по качеството и се утвърждава „план-график за провеждане на мероприятия по подготовката на петилетката на качеството".

2. Разработката на обобщени планове за повишаване качеството на продукцията и мерки по осигуряване на тяхното изпълнение. Този стадий се провежда от секциите по качеството към технико-икономическите съвети на РК и ГК на КПСС. Секциите по качеството привличат специалисти от предприятията за обобщаване на мероприятията и перспективните планове по повишаване на качеството.

3. Реализация на мероприятията. Тук партийните комитети и комисията по качеството организират изпълнението на набелязаните мероприятия, осъществяват строг контрол по изпълнението на задачите по планираното равнище на качеството на труда по години на десетата петилетка.

Едновременно с цялостната работа за внедряване на комплексната система за управление на качеството на продукцията на високо равнище е поставено управлението и ръководството на социалистическото съревнование. Особени грижи за това полага областният съвет на профсъюзите. Той е разработил комплекс от показатели за всестранна оценка на дейността на предприятията за повишаване качеството и разгръщане на тази основа на социалистическото съревнование.

Съществени страни на съревнованието, на които професионалните съюзи отдават най-голямо значение, са:

— Обективност в оценката на основата на качеството и количественото изпълнение на работата.

— Гласност — ежедневно резултатите се отчитат пред колективите,

Digitized by Google

както за добрите постижения, така и за изоставащите; в завод „Електрон“ срещу всеки конвейер на светлинни табла се отчита ежеминутно изпълнението на плана.

— **Сравнимост** — постиженията се сравняват както между работниците и колективите, така и с нормативите и стандартите на най-напредналите страни в света.

— **Обвързаност** на показателите на съревнованието с духовното стимулиране и системите на заплащане на труда.

Много и разнообразни са формите на моралното стимулиране — значки, звания, ордени, поздравления до близки, алеи на първенците в труда, преходни флагове, популяризиране на постиженията чрез радиовъзлите, местния печат и др. За всичко това са утвърдени конкретни статути, условия и показатели.

Комплексната система за управление на качеството на производството предявява определени изисквания към техническото и технологическото равнище и организацията на производството се изгражда найнапред в предприятията, които имат съвременни системи за управление на производството, наситени с нова техника и прогресивни технологии.

На основата на оценката на организационното и техническото състояние предприятията се разпределят на три групи:

— невнедрили системата за бездефектен труд;

— внедрили Саратовската система;

— внедряващи комплексни системи за управление на качеството на продукцията.

Ценният опит на съветските предприятия се предвижда да прерасне в единна държавна система за управление на качеството във всички области на материалното производство и в редица области на нематериалната сфера — образованието, здравеопазването и други. Това са и главните направления, заложени в решението на ЦК на КПСС.

Резултатите в челните львовски предприятия, които първи внедриха комплексната система за управление на качеството, потвърждават нейната висока ефективност. В общия обем на реализираната от тях продукция делът на изделията, удостоени с държавния знак за качество, превишава 40 на сто, а в отделни заводи достига 50—70 процента. Почти една трета от всички видове премии се изплащат на работниците за качествени показатели, а в отделни предприятия и до 50 на сто. Заедно с това са постигнати високи показатели в ръста на производителността на труда и намаляването на загубите от брака, продукцията им е търсена и голяма част се експортира. Широкото прилагане на стандартни, унифицирани детайли, т. е. използването на единната система за технологическа подготовка на производството доведе средното ниво на стандартизацията и унификацията в системата на производственотехническото обединение „В. И. Ленин“ до 85 на сто и с около милион рубли икономически ефект.

В Львовския завод за кинескопи е постигнато значително повишаване на техническите параметри и потребителски свойства на продукцията. Повишена е около 4 пъти тяхната дълготрайност. Над 80 на сто от производството е с държавния знак за качество. От началото на петилетката вследствие подобряването на качеството заводът е реализирал 23 милиона рубли икономия. В Львовския завод за диамантени инструменти в последните три години не е получена нито една рекламация за качеството на продукцията.

ВЪОРЪЖЕНИ С ОПИТА НА КПСС

Богатата практика на Львовската партийна организация, на предприятията и обединенията в цялата съветска страна е основна предпоставка за реализиране на девиза на Софийската градска партийна организация през седмата петилетка — „Високо качество и висока ефективност“.

Многообразието на факторите, влияещи върху качеството на продукцията, изисква системата за управление на качеството да се изгражда комплексно на основата на взаимно обвързани политически, социални, икономически, научно-технически и организационни мероприятия.

Digitized by Google

Дял на продукцията със знака за качество в обединение „Електрон“ (в % към общия обем на реализираната продукция)

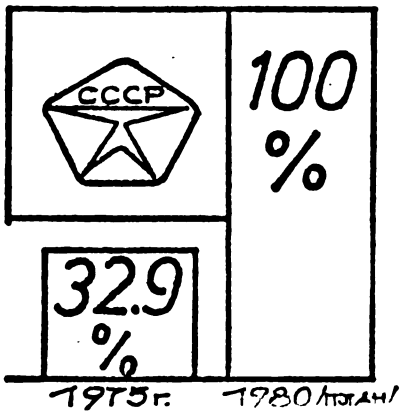

Ръст на коефициента на качеството на труда в обединение „Електрон“ (по план)

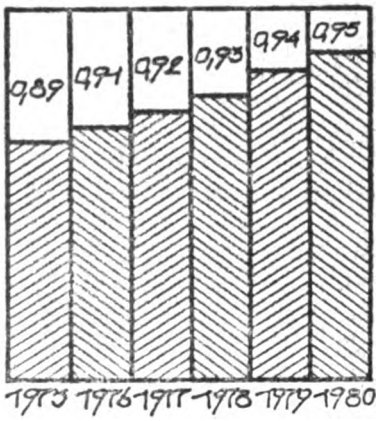

Ето защо градският комитет на БКП разработи и утвърди програма за внедряване и усъвършенствуване на комплексни системи за управление на качеството на продукцията в промишлените предприятия от столицата. С това се цели да се осигурят всички условия, за да бъде изпълнено Обещанието на софийските трудещи — през 1976 година относителният дял на продукцията с оценка „К“ и „1“ да достигне 46 на сто при държавен план 35,6 на сто, а в края на петилетката с такава оценка да бъде $^2/_3$ от стоковата продукция.

В изпълнение на 22 постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет от 1975 година „За по-нататъшно усъвършенствуване системата за управление качеството на продукцията на основата на стандартизацията“ в предприятията на столицата се извърши огромна работа за по-пълното прилагане на системите за бездефектен труд и задълбоченото изучаване на внедряваните в Съветския съюз комплексни системи за управление на качеството.

Към градския и районните комитети на БКП и към заводските партийни комитети на по-крупните предприятия на територията на София са изградени на обществени начала съвети, комисии, секции и кабинети по качеството, които работят за внедряване и усъвършенствуване на комплексните системи за управление на качеството. Градският комитет на БКП съвместно с Държавния комитет за стандартизация извършиха анализ на състоянието по внедряването на тези системи в столичната промишленост. На основата на резултатите от него и съобразно готовността и възможностите се определиха две групи от предприятия, в които ще се работи за ускорено внедряване на комплексната система. Към първата група са включени десет предприятия — завод „Витоша“, КОЦМ „Д. Ганев“, ЗТТТ, завод „К. Ворошилов“, завод „Е. Телман“, Авторемонтния завод, Цигарената фабрика, ЗММ, фабрика „Българска кожухарска индустрия“. В тях се предвижда системата да се внедри до края на 1976 година, като за целта са разработени конкретни целеви програми.

Втората група предприятия включва основни заводи от софийската промишленост, в които със собствени разработки и ползвайки натрупания опит по внедряването на системите в първата група от предприятия следва да осигурят цялостното функциониране на системите до края на 1977 година.

В целевите програми са включени широк кръг от мероприятия, чрез които се създават условия за по-голяма активност на колективите, на всички органи по тяхното внедряване, както и за осигуряване на постоянен контрол за съблюдаване на предвидените срокове.

Digitized by Google

Главните етапи при внедряването на комплексната система за управление на качеството включват:

Първи етап — мероприятия по проектиране на системите. На този етап се извършва задълбочен, обстоен анализ за установяване степента на готовност за внедряването ѝ в заводите. На тази основа се разработват модели и проекти с отразяване на функционалните връзки между тях. Тези модели се съгласуват с Държавния комитет по стандартизация, преди да се утвърдят от стопанските комитети в предприятията и заводите.

Втори важен етап в системата от мероприятия на ГК на Партията е разработването и утвърждаването на заводски стандарти (нормали). Общите стандарти на Комплексната система за управление на качеството на продукцията включват параметри по качеството, атестация на качеството, икономическа ефективност, подготовка на производството, стимулиране, подготовка на кадри по стандартизация, организация на труда и отдиха.

На основа на общите заводски стандарти и мероприятията за тяхното внедряване се разработват вътрешнозаводските стандарти за етапите — разработване, производство, транспорт, съхранение, експлоатация, които, преди да се утвърдят от стопанските съвети (комитети) и приложат в производството, също се съгласуват със съответните министерства и стопански организации.

За срочното изпълнение на набелязаните мероприятия градският комитет на Партията е изработил програма за разгръщане на широка партийно-политическа и организаторска работа.

В оперативните групи, изградени към бюрата на РК на БКП, се разработват план графици по внедряването на системите за управление на качеството.

Определени са и конкретните задачи на научния институт и градската инспекция по качеството към ДКС за оказване помощ и контрол на заводите по разработването и внедряването на системите по управление и качеството и преди всичко по създаването на градския кабинет по качеството.

Все по-голямо внимание градският, районните и заводските комитети на БКП отделят на партийно-политическата работа с трудовите колективи, на въпросите за възпитанието, на повишаване взискателността към ръководителите, специалистите и работниците за висококачествен и ефективен труд на всички етапи на производството. Както и при внедряването на КСУКП в предприятията на Лвовска област, така и у нас тези проблеми се разработват като отделна подсистема, важен и равностоен компонент на единната система за управление на производството.

Софийската градска партийна организация оценява важността на проблема и ще продължава да работи с още по-голяма настойчивост за неговото своевременно решаване. Изпълнението на задачата за превръщане на седмата петилетка в петилетка на високо качество и ефективност е немислимо без внедряването на комплексните системи за управление на качеството. Ето защо партийните органи и организации в столицата, въоръжени с опита на КПСС и прилагайки го творчески при нашите условия, стоят начело в борбата за производство на висококачествена продукция.

Първите резултати от изпълнението на държавните задачи по качеството и ефективността, внедрените вече подсистеми дават основание да изразим увереност в реализирането на политиката на БКП за ускорен икономически растеж, за високо качество и ефективност.

Digitized by Google

ВЕРИГАТА НА ОТГОВОРНОСТТА

Проблемите на обувното производство, на качеството на обувките винаги са били значими, актуални. Но сега, след забележителния Единадесети конгрес, те придобиват изключителна важност. Ето защо, преди да преминем към анализа на тяхното състояние на сегашния етап от вътрешноорганизационен, производствен и търговски аспект, ще навлезем в атмосферата на този отрасъл чрез една част от интервютата, които направихме.

ИСТИНАТА — НЕПОДПРАВЕНА, ТРЕВОЖНА

К. Панайотов: — Аз не мога да разбера защо нашата обувна промишленост бавно напредва. Гледаш нови обувки, харесваш ги, че привидно имат добра форма, но купиш ли си, след месец тая форма изчезва. Особена трагедия са дамските ботуши — за десетина дни „пъфнат" и започват оплаквания по дирекции, редакции... Има фабрики и предприятия — „В. Мулетаров" — Пещера, „Илю войвода" — Кюстендил, които произвеждат демодирана продукция — кундури. А ние искаме хубава лятна, удобна есенна, здрава зимна обувка.

Т. Александров: — Детският асортимент е толкова беден — по месец-два не можеш да намериш обувки. Купих на моето момиче нови сандали. Каква радост беше, но само след два дни със сълзи на очи то се яви пред мен — сандалките скъсани. Да, обувките за деца от две до шест години въобще са груби и некачествени.

Р. Петрова: — Обикалям магазините, гледам и често си мисля: защо има предприятия, които произвеждат не обувки, а кундури. Вярно е, че някои от моделите получават оценка „К", но пак това отличие не трае само до момента на удостояването, а да издържи после и на пазара.

В. Мицева: — Тръгнах да купя на тригодишния ми син обувки. Гледаш и ти се струва, че ще се объркаш от кои да избереш. Но мерихме, мерихме и все нещо не е в ред. Не стават. Купихме едни. О, горкото ми момченце! И сега така си ги мъкне — едната му свободна — дори по-голяма, а другата — ей тука на върха, пръстите му смазва.

Л. Велчева: — Какви са тия технолози, тоя художествен съвет, дето одобрява цветовете? В много случаи сякаш каквото са намерили, това са плеснали. Срещат се крещящи, нетърпящи се цветове.

С. Стоева: — На много ниско равнище са каучуковите, платнено-гумените изделия на предприятията „Яко Доросиев" и „В. Коларов".

Л. Стайкова: — Купих буйки за моето малко момиченце със сини карирани плат и червена кожа. Езичетата им пакриво зашити, но ги купихме. В къщи реших да проверя дали няма нещо, което да убива крачето му. Бръкнах с пръсти и шевът точно по средата на предната лицева част се разшии. Какво да правя? — заших го и обух „новите" обувчици на детето.

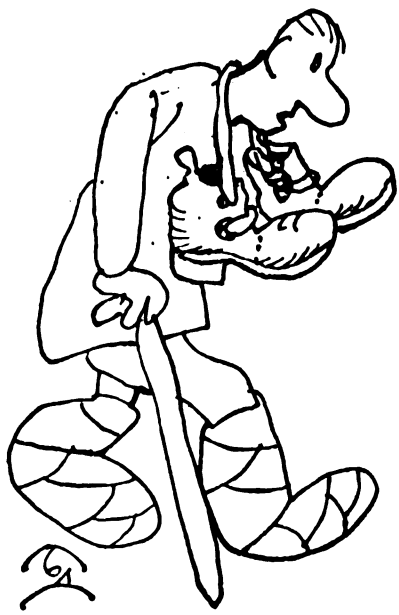

Това са факти, които будят сериозни размишления. Защо изработваме продукция, несъответстваща по качество, не отговаряща на степента на най-съвременната ни материално-техническа база? Докога българското обувно производство — безспорно отбелязало чувствителен напредък — ще се задоволява да стои на средно световно равнище?

С КОМПЛЕКСЕН АНАЛИЗ

Какво е най-характерно за обувното производство у нас сега? Преди всичко това е постоянната грижа на Партията и Правителството за създаване на необходимите предпоставки то да се издигне до най-съвременните световни достижения. За тази цел са внесени най-високопроизводителни машини и оборудване. Създадена бе асортиментно-експериментална база към ДСО „Пирин" със задача да разработва тенденциите и насоките в развитието на обувното ни производство. Осъществи се специализация на отделните предприятия. Резултатът? През последните две-три години равнището на обувната ни промишленост

Digitized by Google

значително се повиши. Въведените нови технологии и ново оборудване създадоха условия за съкращаване сроковете, за навлизане модните тенденции в обувната промишленост. На пазара все по-често се появяват съвременни артикули, които по модност не отстъпват на постиженията в другите страни. Решен е успешно количественият проблем. Но независимо от тези успехи **по редица показатели качеството на нашите обувни изделия изостава в сравнение с повишените изисквания на потребителите и постиженията в другите страни.**

Недостатъците на обувното производство се свеждат до три направления: на първо място това е неудобството на изработените обувки, на второ — тяхното оформление, външният им вид и на трето — трайността, стабилността им, устойчивостта.

Ще се спрем най-напред на един изключително важен проблем, който привидно има производствено-технологичен характер. Но **не, това е проблем, чисто решаване във веригата на сложните взимозависимости, раждащи „обективните причини", отразява и компетентността, и отговорността, и разпоредителността.**

Основен момент в подобряване качеството на обувките, разкриващ по същество и тайната за спонтанно изразеното недоволство от анкетираните, е „калъпният парк" в нашата страна. Калъпи ние произвеждаме в едно-единствено предприятие „2 юни" — Враца. След реконструкцията му се очаква то да заработи с пълен капацитет — да осигурява необходимите дървени или пластмасови бройки. Но това е, така да се каже, количествената страна. А качествената? Тя е заложена в самата организационна, в ръководната дейност на ДСО „Пирин". Преди всичко наложително е осигуряването на централизирано проектиране на калъпите. Или то да бъде поето от асортиментно-експерименталната база по обединението, или това да стане в съответните специализирани заводи „П. Ченгелов" — Пловдив, „Сърп и чук" — Габрово и „Добрич" — Толбухин. Да, **от решаващо значение е унификацията на обувния парк, която рязко ще повиши ефективността на цялата обувна промишленост.**

Защо досега това не е решено? Отговорът е — защото още нямаме количествено задоволяване на обувната промишленост с калъпи. Но, разбира се, за изискването и осигурените вече условия у нас подобно обяснение съвсем не е задоволително. Необяснимо е подценяването на тоя въпрос от Изследователския институт по обувна кожаро-кожухарска и галантерийна промишленост.

Преди години беше започнато това дело, но остана незавършено. Бяха направени масови измервания по отделни окръзи — независимо че сме малка страна, все пак съществуват отделни демографски особености на крака в отделните зони. По в последствие подетият подход, отговарящ на съвременните изисквания, не намери своето реално продължение, своето отражение в стандартизацията на отделни детайли на калъпа.

В световната практика се работи преди всичко по унификацията на петачната част. Предвижда се да бъдат унифицирани $^2/_3$ от калъпа. На модните тенденции е предоставена само неговата върхова част — най-променливата, а по този проблем у нас почти нищо не е направено. И ние не само не можем да осигурим удобство на обувките, но съществува и следният парадокс: едни и същи номера, произвеждани в отделните заводи, се различават по размери. Да, номерът, размерът на една обувка, произвеждана в завод „Сърп и чук" — Габрово, не е идентичен със същия номер, изработен в завод „9-ти септември" — София, във „В. Мулетаров" — Пещера. Сходството на размерите, би могло да се каже, е случайно. Причината? Нямаме единно централизирано проектиране на калъпите на базата на една научнообоснована унификация. А това не е възможно да стане дотогава, докато не си създадем необходимата нормативна документация, стандартизация на отделни точки в калъпа, което е направено във водещите в обувното производство социалистически страни. Как да се осъществи това? При нас се очертава този важен проблем да бъде разработен от асортиментно-експерименталната база. Но дали това ще стане без протакане — думата имат партийното и стопанското ръководство на ДСО „Пирин".

Вторият елемент на удобството на обувките това са така наречените техни пълноти или ширки. У нас обувките сега се произвеждат в една пълнота, а според научните изследвания, възприети в целия свят, тя е в състояние да задоволи по отношение на удобството елва 30 на сто от населението. Ето защо понятна е причината за огромните затруднения, които изпитва нашият потребител, когато отива да търси обувки на пазара. Например той намира желания модел, който не му е удобен, и съответната пълнота на своя крак е принуден да компенсира с по-голям номер. Но тази обувка вече не му е удобна. Тя е подълга.

Разбира се, ДСО „Пирин" не стои със скръстени ръце по един толкова важен производствено-технологичен, социален проблем. На базата на подетото разширение на завод „2 юни" се предвижда да бъде осигурено производството на обувки с две пълноти. Но целта на поставянето на проблема в настоящата статия е да привлечем вниманието и на партийния комитет, и на стопанското ръководство да се прояви максимална оперативност, да се осигури онова взаимодействие между специалисти, технолози, производствени звена, което в духа на стратегическата задача на седмата петилетка ще стане срочно, високоефективно, качествено.

Защо още в подхода към решаването на този проблем се проявява едностранчивост? Предвижда се тази абсолютна детайлизация да се постигне само за отделни модели. Примерно един модел на мъжки обувки ще върви с пълнота 7, а друг с пълнота 8. Това означава потребителят пак да бъде затруднен — да му се предлага сия модел,

Digitized by Google

който не му харесва. Но той ще е принуден именно него да купи, защото му е удобен. А в напредналите в обувното производство страни на конвейера свободно се въртят обувки с две пълноти за всеки един модел.

Очевидно ДСО „Пирин" смята, че има организационни смущения в това отношение в самото производство и пристъпва, така да се каже, експериментално към проблема. Оправдание? Калъпите ще се увеличат двойно, ножовете също, а складове няма. През първоначалния етап ще се оскъпи малко производството. Това и още редица детайли около този неизмеримо прогресивен ход изглежда смущават неговото ръководство. Но всяко забавяне в случая е робуване на старомоден подход и традиционализъм. При това унификацията на калъпния парк би имала огромно икономическо значение за обувната промишленост. Тя ще помогне за стандартизирането и детайлизацията на другите части на обувката.

Не, това не е само произъдствено-технологичен проблем. Той заслужава по-голямо внимание, по-голяма оперативност, разпорединелност, находчивост от стопанските ръководители като специалисти и като политически пратеници на Партията в един жизнено важен отрасъл. Ето защо изключително важна, решаваща е грижата и отговорността на партийните комитети. Тъй като да се изпълняват решенията на XI конгрес сега това означава да се достига до конкретизацията на всеки отделен проблем, до неговото практическо решаване.

ЗА СМЕТКА НА КАЧЕСТВОТО

Съществен недостатък сега на нашето обувно производство е неговата малка серийност. При това положение предприятията са принудени да оскъпяват своята продукция. Но тъй като те нямат никаква изгода от това, воля-неволя пристъпват към реализацията на различните показатели за сметка на качеството. Изчислено е например, че производителността на труда при пускането на един нов модел в първия ден спада с 50 на сто. Във втория, макар че работникът вече е свикнал, той догонва загубеното, а третият — последен ден, моделът слиза от конвейера. Привидно за малката ни страна това е обективна даденост, но то не е така. Ако в резултат на по-голяма грижа, на по-голяма творческа инициатива под ръководството на партийните комитети и организации във всички звена — модни, снабдителни, технологични, производствени — се подготви изработката на един модел в по-богата цветова гама, като се комбинират различни материали (и тогава този модел ще изглежда коренно различен) — серийността ще се увеличи, ефективността ще бъде по-голяма, качеството на изработката неизмеримо по-високо. И ако прибавим към богатите възможности, които дават украсителните тегели, перфорацията, ще видим как с едни и същи съоръжения за един и същи модел може да бъде поднесена на потребителя по същество различна изработка. А сега какво се получава? Ако погледнем нашите витрини, ще видим — независимо че имаме сравнително богат асортимент от модели, цветовата гама е много бедна. Нашите обувни изделия са сведени, така да се каже, до едно сиво еднообразие. Производството е оскъпено и най-големи са последствията за качеството. Наистина изработват се много модели, но всички те в еднообразен тъмен или кафяв цвят — не можеш да ги различиш и при това сравнително оскъпени, качествено ощетени. Ето богатото поле за проявление на партийно-организационната работа в отрасъла. Ето защо резултатите от дейността на партийните комитети и организации сега се измерват не с броя на заседанията, на които е обсъден проблемът за качеството, а с броя на решените съобразно съвременните изисквания научно-технически, производствени, стопански проблеми. Затова и фактите, които разказваме, анализираме, заслужава най-задълбочено да бъдат обсъдени от партийните комитети в съответните министерства, обединения, предприятия. Повеляват те да създадат такава мобилизация, психическа нагласа във всеки стопански деец, специалист, във всяка профсъюзна и комсомолска организация, научно-техническо дружество, щото сладникавият принцип „со кротце, со благо" да бъде детронира, всеки да гори в работата си, сам да бъде творец, новатор и нищо ново вече, сътворено от другите, да не пропуска.

„Още по-последователно трябва да провеждаме ленинския принцип за индивидуална отговорност за възложената работа. Когато се взема решение, трябва да бъде съвършено ясно кой ще носи отговорност за неговото изпълнение..."

ТОДОР ЖИВКОВ

Във връзка с разглеждания проблем е редно да се отправи критична бележка и към търговските организации, които очевидно все още не виждат прогресивното, най-рационалното в тези идеи. Така например на последните договарящи те някак си оставиха настрана разработени редица интересни много функционални модели (разработени от поканени на базата на кооперирането италиански моделиери) и пак си поръчаха старите модели в черна цветова гама с преобладаващи изкуствени материали, непредпочитани сега от потребителя. Така понастоящем обективно в много случаи те се явяват една пречка да се създаде този контакт между купувачите и производителите. В тази връзка ще изтъкнем, че не се използват це-

Digitized by Google

несъобразно и фирмените магазини на ДСО „Пирин", които имат за задача за изиграят именно тая роля — да изследват поправилно потребителското търсене.

Много са нерешените проблеми в нашата обувна промишленост. Ние все още нямаме съставени правилни спецификации на моделите — т. е. да се установи кой е средният номер, в какви количества трябва да се подсигурят отделните асортименти за пазара. Така например през последните години има изтегляне в една по-голяма номерация на обувките, а това не е намерило отражение в търговията. И много граждани и да харесват даден модел, не могат да си го купят, защото не са произведени съответният размер обувки. Разбира се, обективна в това отношение за търговските работници е трудността, за която вече казахме, че няма единство в номерацията на производството в различните заводи. И тази трудност у нас съществува при положение, че се изработват обувки само в една пълнота, иначе тази бъркотиница би била двойно по-голяма. Така е, защото ние фактически не сме подготвени да отговорим на тази потребност. Защото все още отделни обувни заводи проектират сами за себе си. Когато една търговска организация заявява определен номер от дадени модели, тя не знае съвсем точно какво накрая ще получи. Поради това може определено да се каже, че понастоящем в класификацията на обувното ни производство съществува един хаос. Правилно е вече поставена голямата задача за комплексна стандартизация, която ще обхване и въпросите за суровините, материалите, калъпите, за правилната класификация, окачествяването... Разбира се, доколко тази цел ще бъде реализирана зависи от компетентността на съответните кадри. Но не би ни пречило например и да възприемем опита в това отношение на водещите в обувното производство социалистически страни — ГДР и Чехословакия. А това не е възможно да стане механично, тъй като дефектността, която се допуска на конвейера, у нас е около 20 на сто, докато в тези страни процентът на първокачествената продукция варира някъде над 90—95 на сто.

Кои са причините за такъв голям процент на дефектно обувно производство у нас? Отговорът е недвусмислен — те са субективни. Един от основните недостатъци това е слабият, неконкретният партиен контрол, незадоволителната подготовка на производството. Да вземем само един показател: Министерството на леката промишленост дори със заповед е разпоредило за всеки нов модел най-напред експериментално да се пуска серия от 30 чифта и след като в продължение на 1 месец той бъде изпитан в промишлени условия (използван от производствениците), след като се видят и вземат предварителни мерки да се отстранят дефектите, които е показал, едва тогава да се пусне конвейерът за серийна изработка. Но министерството не си защищава това разпореждане. На практика то никога не се изпълнява. Защо? Естествено, неписаният отговор е: поради липса на време, на организационни, капацитетни възможности. А изводът? И министерството, и обединението се примиряват с тази традиционна слабост, робуват в случая на инертността на формализма. В стремежа си да преизпълняват на всяка цена плана, за такива „излишества" на предприятията не остава време. И се получава така, че у нас е много често явление, дори е система да се пусне моделът за изработка и в първите един-два дни конвейерът да се спира непрекъснато за едни или други технологични изяснявания. Работниците, които го изпълняват, не са навреме добре подготвени. И всичко това от своя страна „налага" да се изработват по-прости модели, да не се обременява колективът, да не стават провали. А примерът на другарите им от ГДР и Чехословакия е категоричен: най-точно спазване на различните комплекси от изисквания: организационно-подготвителни, снабдителни, производствено-технологични. Поне един месец преди пускането за изработка на даден модел те вече имат пълна яснота по предстоящия производствено-технологичен цикъл, по неговите бъдещи качествени показатели.

Единадесетият конгрес повели едно от главните измерения на ефективността да бъде качеството на произвежданата продукция. И в задълбочения анализ на досегашния опит, на мерките, които се набелязват под ръководствата на партийните комитети и организации в министерствата, в ДСО „Пирин" и неговите поделения, в търговските организации трябва много добре да се прецени и решаващата роля на тези изключително сериозни организационни, производствени проблеми. Държавният комитет за стандартизация с правилното виждане на въпросите ще ръководи методически вярно тяхното регулиране, директивно да ускорява осъществяването им в практиката.

И ОЩЕ НЕРЕШЕНИ ПРОБЛЕМИ

Веригата на качеството има своя неумолим ход и неизбежно ни води до друг проблем. Това е именно диспропорциите, които се създават в планиращите органи и търговските организации. У нас като че ли стана система да залежават огромни количества обувки. Така например понастоящем коридорите на обувния завод „9-ти септември" са затрупани от близо 300 хил. чифта. Общо ако направим разчет в отделни моменти, всички предприятия се задръстват с около 1 млн. чифта. И в търговските организации на едро вместо един наличен норматив откъм 4 млн. в складовете са се кротнали 8—10 млн. Количество, равно на половингодишното производство на цялата промишленост. И причините са именно в тези диспропорции, в неправилния подход на търговията при определяне на потребителското търсене. Определени обувки с определени високи цени, поръчани от търговията при договарянето на практика се оказва, че не на-

Digitized by Google

мират търсене на пазара. Да, цените на някои от моделите не отговарят на потребителските качества на обувките. Този въпрос заслужава по-задълбочено да бъде анализиран от съответните ръководства. Защото той има и такова измерение. Нереалните опорни точки в механизма на формиране на цените на някои модели не се отразява особено на постоянно, стабилно растящата покупателна способност на трудещите се, но създава едно неоправдано високо самочувствие у производителите — самочувствие, че продукцията им е висококачествена, защото „видите ли колко високо тя е на пазара оценена."

Порочна е действуващата класификация на обувките. Вместо да произвеждаме ежедневни и официални, пролетно-есенни, зимни и летни, за дома, за улицата, за специални цели, у нас е въведена търговско-ценова класификация на „обувки — народен тип," „специална изработка" и „луксозни"(?!). В стремежа си да включат обувките в ценовите диапазони, дадени от Комитета по цените, предприятията производители изпускат функционалното предназначение на същите. Бедата е в това, че в тази класификация е обвързан и БДС 515—71 г. (стандарта за обувки). Обувните предприятия виждат в това едно средство за изпълнение на производствената си програма. Дори такива заводи като „Илъо войвода" — Кюстендил и „В. Мулетаров" — Пещера, които са с по-ограничени възможности, насочват своята програма към луксозни модели, с които по-лесно ще изпълнят стойностно възложената им програма.

Несъстоятелността на тази класификация се проявява при системните обезценки на подобна произведена, но не намерила прием сред купувачите продукция, които се извършват в предприятията и в търговската мрежа.

Очевидно недостатъци има и в планирането на тези асортименти: за всяко договаряне Държавният комитет за планиране спуска планови асортименти, например толкова да се изработи от народен тип обувки, толкова специални и съответно луксозни. Определя се какъв ще бъде видът и лицевата кожа, на другите материали. Но това планиране става на базата на проучване на предшествуващи периоди, то е перспективно за по-дълъг период от време, изпреварва някои последващи конюнктурни изменения. Взети са мерки да се осигурят например определени количества за обувките от лакова кожа, но докато дойде време за тяхното вкарване в производството, модните тенденции са се коренно изменили и се стига до разминаване с действителните потребности. Предприятията биват снабдявани с определени материали и по задължение произвеждат продукция, която на пазара вече има по-малко търсене. Именно това предопределя и изпълнението на спуснатите нормативи по договарянето. Например при последното есенно договаряне търговските организации не поръчаха на завод „П. Ченгелов" 59 хил. чифта народен тип обувки и 311 хил. луксозни. Така се получава, защото хората вече повече търсят меки обувки — от шевро, от напа, от велур, а оказа се, че тези количества материали въобще не са предвидени от Държавния комитет за планиране. Тази диспропорция между планиране, договаряне, налични количества в търговията и потребителското търсене довежда до смущения в производството. Липсата на реално обвързана перспективност ерозира качеството. Рефлектира най-осезателно на витрините, където има много обувки, неотговарящи на вкусовете, на потребностите на купувачите. В такава ситуация закони бяха и учудването, критиката, направена от редица управители на магазини в столицата: „Тази година летните обувки пристигнаха много рано. И сега, когато търсенето на мъжки и дамски обувки за абитуриентите и др. е толкова голямо, ние нямате от тях". „Обувките с по-нисък ток за възрастните хора са много еднообразни — не трябва да са само от велур."

Налага се с тревога да поставим въпроса, че от години на години броят на рекламациите от вътрешния пазар расте. Успехите, които отбелязва обувното ни производство, изостават в сравнение с потребителското търсене. Пък и българският държавен стандарт, като сигурен гарант на интересите на купувачите, им дава право един месец след закупуване на обувките, ако те покажат явни дефекти, да бъдат върнати. Цифрите говорят, че ако през 1974 г. са рекламирани 121 хил. чифта, то през 1975 г. този брой е 134 хил. Анализът на тези факти, отнасящи се до сигурността и здравината на изработваната продукция, разкрива втората качествена страна на обувното производство у нас. Предизвиква справедливо недоволство на гражданите. А производителите дигат рамене, оправдават се с обективни причини, с промяната на обувната технология. Вярно е, че у нас напоследък се внедряват най-новите начини за изработка на обувките — технологията на залепване, на сглобяване предварително формовани ходила с останалата част на обувката. Наистина в този нов високопроизводителен процес на работата се срещнаха и обективни трудности. Но решаващото, определящото е друго: железен закон сега е стриктното спазване технологията на лепенето, закон, който нашите производители подценяват. Причините за неуспехите се търсиха в лепилата. Но бе внесено лепило, което в лабораторни условия показа дори фантастични резултати, а куриози от разлепване пак има, броят на рекламациите расте. За I тримесечие на 1976 г. броят на рекламациите за разлепване е завишен с 3,03 процента спрямо същия период на миналата година. Главният виновник „обективните причини" е неспазването технологията на лепенето. Безспорен и категоричен факт е, че този важен процес в обувната промишленост не се контролира както следва. Обикновено се счита, че при този процес видимо няма никакви нарушения. А тъкмо оттук идва най-големият брой скрити дефекти. Тревожно е успокоението, нагла-

Digitized by Google

сата, че лепенето това е лесно управляем процес, че е малко отговорна манипулация и за нейното изпълнение се поставят най-неквалифицираните работници, новопостъпващите. И разрядът, заплащането на тези работници е много по-ниско от останалите — заедно със здравия контрол липсват и необходимите стимули.

Качеството. Това днес е стратегическо направление на нашата икономика, а не призив, благопожелание. Това означава нов начин на мислене, нов подход на работа, ново възпитание, отговарящо на съвременните изисквания за компетентност. Да, това е критерият за оценка на ефективността на партийно-организационната работа днес, за стила и методите на стопанските дейци. От тази позиция много голям е дългът и на трудовите колективи от кожарските заводи и на другарите им от текстилните предприятия. Така например предприятието „Чавдар" до голяма степен предопределя сега бедния асортимент и ниското качество на спомагателните материали за обувната промишленост. Лепилата и материалите, които то произвежда, са на много ниско равнище, с нестабилно качество. Нима партийният комитет, стопанските ръководители на предприятието, от които зависи качеството на това производство, не могат да преценят, че причините са вътрешноорганизационните неуредици, нестабилността на технологията им.

Много от купувачите с тревога поставят въпроса, защо са толкова слаби конците, произвеждани в завод „България" — Казанлък. Та в редица случаи те дори не стават и за декоративни тегели. Или да вземем тревожния факт: 30 на сто от рекламациите на детски обувки са за скъсани тегели...

В световната промишленост се работи със синтетични конци, а нашата промишленост с несъмнено много големи възможности в това отношение не създава съответната база, не осигурява необходимата суровина.

И така големият проблем, който стои за разрешаване, не търпи никакво отлагане, е междуотрасловото сътрудничество. Наложително е то да отговаря на социалистическата организация на производството у нас — негови главни компоненти да бъдат непрестанно растящата компетентност, дългът, отговорността... Под ръководството на партийните комитети и организации да бъде докрай разплетен лабиринтът от постоянно разминаващите се усилия. Може да звучи като парадокс, но дори в системата на ДСО „Пирин" няма необходимата координация и изисканост между отделните кожарски и обувни предприятия. През миналата година се получи така, че кожарите произвеждаха лицеви материали и ги трупаха на склад, докато производството се насочваше предимно към изкуствени материали. Чудно ли е тогава защо нашата обувна промишленост, оборудвана с най-модерна техника, почти няма новост, внедрена в световната обувна промишленост, която да не се използва у нас, но качеството и ефективността не е на необходимото ниво. Ето още един пример: Бяха внесени много скъпи уреди, които доближиха изпитанието на материалите до това на пробното носене, до тяхното използване на конвейера. Обаче при последната проверка се оказа, че тези уреди са повредени — правят се вече изпитания, които са далеч от истината, показват положителни резултати, а в действителност материалите не отговарят на изискванията. Много са причините за това, но една от основните е незадоволителната работа по квалификацията на кадрите. Така е, защото е принизен контролът на средния ръководен състав — налице е разсъсредоточаване на вниманието на майстора, на бригадира, технолога от конвейера. Всичко като че ли е предоставено в ръцете на органите на ОТК.

Пълна мобилизация на трудовите колективи, неизмеримо по-висока взискателност и контрол, ето позицията, от която сега партийните комитети и организации в обувната промишленост са длъжни да преценяват своята дейност, да видят своето място в изпълнение решенията на XI конгрес на Партията.

к. т. н. инж. Юри СЛОВАЧЕВСКИ
Коста ДИМОВ

В ДУХА НА ВИСОКИТЕ ИЗИСКВАНИЯ

Проблемът „качество" не е нов за район „Васил Левски" в столицата. Той е бил винаги спътник на целокупния прогрес на неговата икономика, привличал е усилията на партийните и стопанските дейци, на комунистите и трудовите колективи в стремежа им да отговорят на големи и сложни изисквания на динамичната социалистическа действителност. Това се обуславя и от обстоятелството, че районът е един сложен социално-икономически територитален комплекс. На неговата територия са разположени основни производствени фондове за 307 330 х. лева. В 47-те предприятия се трудят над 27 000 работници и специалисти, които съставляват 16,76 на сто от промишлено-производствения персонал на столичния град и произвеждат над 20 на сто от продукцията. През годините на шестата петилетка е постигнато интензивно развитие

Digitized by Google

на районната икономика. Петилетният план е изпълнен 45 дни предсрочно по всички показатели. През 1975 г. районът изпълни държавния план по качеството 111 процента. Сега в неговите предприятия се произвежда 14,4 на сто от продукцията на столицата с оценка „1".

Независимо от безспорните достижения обаче въпросът за качеството остава открит. Той е една от сериозните бариери по пътя на социално-икономическия прогрес. Причините? — Пътищата, по които трябва да се тръгне? Подходът? — Тези въпроси обсъди пленумът на районния комитет в края на май тази година.

Приети бяха конкретни решения и многостранна програма за повишаване качеството на продукцията и внедряване на комплексна система за управлението му. Те без съмнение ще положат началото на прелом в работата на районната партийна организация по този проблем в духа на изискванията на постановките на XI конгрес на Партията.

„Нашата неудовлетвореност — се казва в доклада на пленума — идва от обстоятелството, че относителният дял на продукцията с оценка „К" и „1" е все още висок и не отговаря на възможностите на предприятията. Значителен е делът на продукцията с оценка „2"... През последните две години в районната икономика са реализирани загуби от производството на лошокачествена продукция и услуги за 511 х. лева. Тревожен е фактът, че 273 х. лева от тези загуби са от бракувана продукция... Само за 1975 г. е рекламирана продукция на „Клон за преработка на хартия" за 700 х. лв., на БТК „Н. Иванов" — 180 х. лева... Относителният дял на рекламираната продукция на предприятията от района за последните две години е съответно 0,11 и 0,03 процента спрямо обема на стоковата продукция... Причината трябва да търсим преди всичко в стила и методите на работа на партийните и стопанските ръководства"...

Тази постановка на доклада определи насоката на хода на пленума. Принципиалната страна на въпроса, както се изтъкна от докладчика, секретаря на районния комитет Бойчо Бойчев, отдавна е получила своето изяснение в документите на Централния комитет. Това е една от основните линии за развитие на производителните сили при изграждането на социалистическото общество в нашата страна.

Правилно пленумът започна с най-съществената страна на този въпрос — с критическия анализ на съдържанието на досегашната дейност на районната партийна организация. Разгърнаха се оживени разисквания, които разкриха конкретните пропуски и посочиха една внушителна панорама на широка, изискваща още много усилия и умение работа за решително повишаване качеството на продукцията.

Ето с каква тревога се спря на състоянието на качеството на услугите другарката Лиляна Николова от предприятие „Мебел". Тя посочи, че само за 1975 г. са получени 1000 основателни жалби от гражданите за лошокачествени услуги. Може лесно да се пресметне какви огромни суми са пропилени за повторната преработка на продукцията. Причините за това тя намира в липсата на системен партиен и производствен контрол.

На критически разбор постави работата по качеството и директорът на завод „Толбухин" А. Александров, който изтъкна, че високият процент произвеждана продукция с оценка „2" се дължи на недобрата технологична дисциплина, ниската квалификация, недостатъчната политическа и организаторска дейност. Не се задоволява с постигнатото и партийният секретар на авторемонтния завод Борис Николов. „От направената преценка на работата на партийната организация по отношение на качеството, заяви той, стигнахме до следните изводи: слаб е бил контролът за спазване принципа на планиране на качеството, липсват вътрешнозаводски стандарти; заплащането не е обвързано с конкретния принос за качеството на всеки работник, ръководител и служител; дисциплината, квалификацията и възпитанието на кадрите не са на нужната висота — социалистическото съревнование не отговаря на изискванията на съвременния етап за повишаване качеството на продукцията..."

...За решаването на тези въпроси партийното бюро и стопанското ръководство са благодарни на районния комитет за конкретната помощ и настойчив контрол да започне разработването и внедряването в завода комплексна система за управление на качеството по примера на лвовските предприятия в Съветския съюз. И по-нататък той се спря на значителната работа, която е извършила партийната организация, за да осъществи тази отговорна задача. Щом качеството се формира от равнището на всяка операция, то и партийното въздействие за неговото постигане трябва да бъде върху всеки работник и ръководител. Ето защо партийното бюро е започнало с правилното разпределение на комунистите във всички участъци и служби. Изградени са нови партийни групи. Около 70 процента от въпросите в годишния план на партийната организация са свързани с качеството и внедряването на новата система. Допълнителни грижи са положени за квалификацията на работниците. Особено внимание е обърнато на авангардната роля и личния пример на комунистите.

На тези въпроси се спряха и партийният секретар на КОПМ „Д. Ганев" инж. Н. Димов, инструкторът машинист от депо Подуяне Пордан Василев и други.

Задълбоченият критичен анализ, който направи пленумът на състоянието на работата на районната партийна организация по качеството, беше много добре свързан с конкретните пътища, по които тя вече е

Digitized by Google

тръгнала, с нов подход и смела инициатива за решаването им.

Всъщност повече от година районният комитет упорито работи за поставянето на научна основа управлението на качеството на продукцията. Ползвайки съветския опит и преди всичко опита на Лвовска област, бюрото на районния комитет още в началото на 1975 г. е разработило и утвърдило мероприятия за работата по проблемите на качеството. В десет предприятия, определени за еталонни, са създадени програми за внедряването на системата за качеството на базата на стандартизацията. С помощта на Държавния комитет по стандартизация е изграден методически съвет и районен кабинет по качеството за оказване на практическа помощ на стопанските и административните ръководства. Подготвя се задочна научно-приложна конференция със съдействието на НИИ и ВУЗ. По методика, съставена от работни групи към РК на Партията с участието на специалисти от научноизследователските институти и ВУЗ, е направен цялостен анализ на състоянието на качеството на продукцията в районните предприятия. Това е помогнало на комитета да подходи диференцирано, съобразно специфичните особености и характера на производството.

Особено полезна е била непосредствената помощ на съветските специалисти, които в срещите си с партийните и стопанските ръководители от района не само са предали своя ценен опит, но и конкретно са съдействували за решаването на някои проблеми, възникнали в процеса на работата.

Анализът на качеството на продукцията, пътищата за неговото издигане до равнището на развитието на науката и техниката, до потребностите на народа са много добре отразени в чудесния цветен филм, който беше прожектиран на пленума. Той помогна да прозвучат още по-убедително както критичните бележки, така и новаторството в ръководството на икономиката.

На всички тези въпроси за търсене и утвърждаване на най-верните пътища и решителното изменяне на подхода за тяхното решаване докладът и изказванията отделиха значително място. Посочено беше кое е главното, основното на сегашния етап.

„В условията на големите мащаби и сложност на производството решаващо значение за качеството на продукцията и неговото управление има организацията на производството и ролята на ръководителя" — беше посочено в доклада. Със загриженост се говори за наличието на сериозни слабости, които водят до шурмовщина (ЗХМ, Завода за асансьори, ПК „Карнерни материали" и др.). И всичко това се свеждаше до личната отговорност, до ролята на стопанските дейци. Много уместни бяха думите на един от изказващите се — „На нас не са ни необходими директори „двойкаджии", а само с оценка „К" и „I".

Изискванията към стопанските ръководители и към партийните организации са свързани с комплексното решаване на проблемите за качеството. Затова пленумът взе отношение и по състоянието и значението на такива основни фактори, като материално-техническата база, нейното поддържане и обновяване по пътя на модернизацията и реконструкцията, квалификацията и подготовката на кадрите, трудовата и технологичната дисциплина, ролята на науката и научното обслужване и др.

Оценката, която дадоха изказалите се другари и секретарят на градския комитет Стефан Досев за резултатите от извършеното в района по проблема „качество", беше положителна. Посочени бяха и първите резултати от решаването на този изключително сложен и важен въпрос.

Не могат обаче да се отминат и някои пропуски в пленума. Недостатъчно място беше отделено на такива основни страни от дейността на партийните организации, като ръководството на съревнованието и специфичните му задачи за повишаване на качеството. В тази връзка не се посочиха и конкретните задължения на профсъюзните и младежките организации. А научното управление на качеството налага нови научни форми и на съревнованието и обществената дейност. Какви са те? Как се създават и прилагат в районната организация?

Малко се говори и за нарастващото значение на партийния контрол. И особено за неговата превантивност, за по-голямото му съвършенство.

Тези критични бележки могат само да допълнят резултатната и много положителна работа на пленума. Въпросите за научното управление на качеството бяха обсъдени делово. Пленумът е пример по своята всеобемност на мерките за действителен прелом в работата на районната организация.

Digitized by Google

НРАВСТВЕНОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА ЛИЧНОСТТА

к. ф. н. ПАНЬО ДАНЕВ

Социалистическият начин на живот може да се изследва от различни аспекти: икономически, политически, правен, нравствен, семейно-битов и пр. В настоящата статия ще се спрем само на **някои въпроси, свързани с нравствените основи на социалистическия начин на живот.**

НАРАСТВАНЕ РОЛЯТА НА МОРАЛНИЯ ФАКТОР ВЪВ ФОРМИРАНЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ

В етапа на изграждането на развито социалистическо общество непрекъснато се подобрява материалното и културното благосъстояние на народа. Ярко проявление на политиката на Българската комунистическа партия за по-нататъшно утвърждаване на социалистическия начин на живот е нейната програма за повишаване жизненото равнище на трудещите се, конкретизирана в решенията на Декемврийския пленум през 1972 г. Единадесетият конгрес на Партията очерта още по-светли перспективи: през седмата петилетка значително ще се увеличат доходите на населението. „Всичко в името на човека, всичко за неговото благо" — това е основен принцип и ръководно начало в социалната политика на Партията за изменението на социалистическия начин на живот. Но грижите, които Партията полага за повишаване на жизненото равнище на народа, нямат нищо общо с потребителския начин на живот, с еснафските разбирания за лишено от идеали материално благополучие. Нашата партия разглежда жизнената дейност на човека, неговия начин на живот като единство от материални и духовни потребности. В материалите на Единадесетия конгрес на БКП се акцентува и върху духовното израстване на социалистическия труженик. **„През последните години у труженика на развитото социалистическо общество още по-целенасочено да се развиват и утвърждават:** висока комунистическа идейност и преданост към делото на социализма... хуманизъм и висок социалистически морал."[1]

Следователно подобряването на материалните условия на живот на хората, изменениятa в техния бит трябва да се съпровождат с повишаване на идейно-нравственото и културното им равнище. В противен случай могат да се получат, както подчерта др. Л. И. Брежнев, рецидиви на еснафска, дребнобуржоазна психология. Голямо значение в живота и социалната дейност на социалистическата личност сега имат нейните идеали и морални стимули за труда. Все повече нараства ролята

[1] Тезиси на ЦК на БКП за по-нататъшно изпълнение на Декемврийската програма за повишаване на жизненото равнище на народа през седмата петилетка и до 1990 година. В „Работническо дело", бр. 43, 1976, раздел II, т. 6.

Digitized by Google

на моралния фактор в жизнената дейност на хората, в техния начин на живот; разкриват се „нови простори за действие на комунистическия морал като духовен регулатор на човешкото поведение"[1].

Нарастването на ролята на моралния фактор във формирането и развитието на социалистическия начин на живот се обуславя и от самата специфика на комунистическия морал като духовен регулатор на човешкото поведение. Нравствените принципи, норми, правила и др. се поддържат по силата на **личното убеждение и общественото мнение**, което е характерно само за морала. В това главно е неговата специфика като обществено явление. Липсва ли доброволността, вътрешната убеденост в постъпката, тя престава да бъде нравствена. Правните норми човек може да спазва и от страх пред наказание, дори без да е нравствен, без да е убеден в правотата им.

Предимството на комунистическия морал пред другите регулативни обществени системи — политическа, юридическа, административна и пр., е, че той активизира **вътрешните духовни сили на човека**. Държавно-политическият регулативен механизъм например се опира не само на вътрешното убеждение на хората и общественото мнение, но и на принудата. Но ако в правото липсва моралният елемент, то в значителна степен намалява популярността и въздействието върху начина на живот на юридическите норми. Юридическо задължение на всеки човек при социализма е да се труди и спазва обществената дисциплина. Но това задължение може да приема до голяма степен формален характер, ако не стане вътрешна убеденост и необходимост, а оттук — трайна линия на поведение, на начин на живот. При подобни ситуации дадена личност може да идва навреме на работа, без обаче да уплътнява добре работния си ден и без да бъде трудово активна. Но няма такъв юридически норматив, който да задължава трудещите се да участвуват например в социалистическото съревнование, да станат герои на социалистическия труд. Това е преди всичко морален въпрос. Може би тъкмо това има предвид знатната предачка във вълненотекстилния комбинат „Г. Генев" в Габрово Елена Димитрова, която заявява: „Не мога да си представя живота без труд. Вече 28 години работя, но не мисля за пенсиониране."

Характерна особеност на нравствените основни на социалистическия начин на живот е **чистотата на мотивите**. Разбере ли се, че в дадена постъпка на човека има корист, преднамереност, егоизъм, тя губи своята нравствена окраска. Има начин на живот на отделни личности при социализма, чието поведение съответствува външно на нравствените норми и принципи, но тяхното спазване не става по силата на вътрешното убеждение, а от страх пред наказание или други користни съображения. Всъщност мотивите на подобно поведение не са морални, тъй като при промяна на обстоятелствата (липса на опасност от наказание, на социален контрол и пр.) такива личности са способни да проявят коренно противоположен начин на живот: извършване на аморални действия, погазване на обществените норми. Не са редки случаите, когато хората крият истинските мотиви на своето поведение, обличайки го в привидна обществена форма на „загриженост" за другарите си, за работата, за колектива, за нашите принципи и т. н., а всъщност преследват лични, егоистични, кареристични цели. Крийки действителните мотиви на своето поведение, подобни личности могат да направят дори впечатление, че постъпват в съгласие с установените норми на социалистическия начин на живот, защото обективните резултати от техните действия не противоречат открито на моралните и други принципи. Само при удобни ситуации те разкриват своята истинска същност, у тях съществува само „външна нравственост" на поведението, но лип-

[1] Програма на БКП, Партиздат, 1973, с. 78.

Digitized by Google

сва „вътрешната нравственост" на мотива. В тесен семеен или приятелски кръг тези личности могат например да не се съгласяват с някои политически мероприятия на Партията или да пренебрегват принципите на социалистическия морал, а в колектива, в който работят, да се представят за политически активни и високонравствени хора. Това е начин на живот, основан на пълния разрив между думи и дела. „Противоречието между думи и дела, в каквато и форма да се изразява, вреди и на стопанското строителство, но особено — на нравственото възпитание"[1] — подчертава Л. И. Брежнев.

Тези явления, чужди на социалистическия начин на живот и на неговите морални основи, създават нездрава обстановка, в която могат да виреят кариеристи, двуличници и доносчици. Това обуславя и тенденциите към насаждане на известно конформистко съзнание у някои хора: те се нагаждат към злото, у тях липсва стремеж и доблест да се борят срещу несправедливостта, срещу отклоненията от социалистическия начин на живот. **Целта на нравственото възпитание е да формира траен стремеж у хората към единство между мотив, действие и последици.** А на практика това означава да се формира такъв социалистически начин на живот, в който личността се ръководи не от декларативна нравственост, а от поведенческа нравственост, т. е. навсякъде да има едно и също поведение, да спазва винаги изискванията на комунистическия морал по силата на дълбоко лично убеждение.

Определящо значение за развитието на нравствените основи на социалистическия начин на живот има **трудовата сфера,** участието на личността в изграждането на развито социалистическо общество.

ТРУДЪТ — ОСНОВНА СФЕРА ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ И ФОРМИРАНЕ МОРАЛНИЯ ОБЛИК НА НОВИЯ ЧОВЕК

Без труд няма общество. Трудът е в основата на социалния прогрес, на създаването на материални и духовни блага. Той е не само източник на всяко богатство, но и пръв определящ фактор за разграничаване на обществената от животинската среда, за формиране и развитие на човешката личност. Ф. Енгелс пише, че трудът е „първото условие на целия човешки живот, и то в такава степен, че в известен смисъл трябва да кажем: той е създал самия човек"[2].

За пръв път в човешката история трудът при социализма се превърна в източник на обществено и лично богатство, **в мяра за социалистически начин на живот,** за нравствено утвърждаване на личността. Премахна се експлоатацията на човека от човека и тежките заробващи условия на труда. Социалистическата революция постави хората в еднакво отношение към средствата за производство, ликвидира антагонизма между лични и обществени интереси в процеса на труда.

При социализма хората престават да гледат на труда само като на източник за лично материално благополучие. „В периода на изграждането на социалистическото общество трудът се превърна от средство за съществуване в силна изява на личността. Трудът е смисълът и съдържанието на моя живот." Това са думи на героя на социалистическия труд Никола Вълков, капитан на кораба „Плана". Ръководеният от него екипаж, който пътува по българо-съветската линия Варна—Жданов, изпълни производствената си програма през шестата петилетка 177 дни предсрочно, като осигури на народното стопанство надпланови приходи в размер на 860 000 лева. Засилва се ролята на нравственото отно-

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на Централния комитет на КПСС пред XXV конгрес и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, с. 108

[2] Ф. Енгелс, Диалектика на природата, Изд. на БКП, 1950, с. 176.

Digitized by Google

шение към труда, което представлява реален показател за утвърждаване на социалистическия начин на живот в трудовата сфера.

В условията на строителството на развито социалистическо общество новата система на стопанско ръководство играе важна роля като обективен стимулиращ фактор за повишаване на трудовата активност на работниците и служителите, на дълга и отговорността им пред колектива и обществото. Нейното основно изискване — свързване на трудовите доходи с крайния резултат от производството, напълно отговаря на принципите на комунистическата нравственост. По-хармонично се съчетават интересите на личността с интересите на колектива и обществото, материалните с моралните стимули за труд. Принципите на новата система създават здрава материална предпоставка за издигане на нравствените основи на социалистическия начин на живот, за грижовно отношение към обществената собственост, за спазване на трудовата дисциплина.

При социализма трудът стана дело на чест и достойнство, на върховно морално задължение. „Въпрос на дълг и чест за всеки член на нашето общество е да влива своя труд в труда на народа, за да има правото и щастието да каже: този свят е и мой!" В тези думи на другаря Тодор Живков намира синтезиран израз и моралното осъзнаване на труда като дълг пред колектива и обществото.

На съвременния етап трудолюбието е не само нравствена черта, то е и критерий за честта и достойнството на социалистическата личност, на нейното разбиране за начин на живот. Старата съсловна чест се замени с ново нравствено изискване, което намира практически израз в утвърждаващия се социалистически начин на живот: да се пази честта на колектива, на професията, на народа, на нацията и обществото като цяло. Чувството за лично достойнство и чест се допълва от колективната чест. Честта на колектива се защищава в доброкачествената продукция, в производствените, научно-творческите и други резултати от труда. Много предприятия в нашата страна работят със свой качествен щемпел, издигат честта на заводската марка, на професията и пр. Това са явления, които имат огромно възпитателно значение за трудещите се и младежта, формират у тях нови нравствени качества и добродетели, нов начин на живот.

Най-уважаваните хора в нашата страна са първенците в труда и в обществената дейност, героите на социалистическия труд, участниците в социалистическото съревнование. На съвременния етап съревнованието е активен елемент на социалистическия начин на живот в трудовата сфера. То не се свежда само до постигането на високи икономически резултати, а е и форма за изява на социалната активност на личността, за нейното нравствено възпитание. Тук именно тружениците на социализма утвърждават себе си като личности, проявяват високи нравствени качества. Със своето социално поведение те съдействуват не само за повишаване на производителността на труда, но и за внедряване на нови отношения между хората, за формиране на социалистически начин на живот. Радостта от свободния градивен труд, осъзнаване на неговата значимост за развитието както на социалистическото общество, така и на самата личност, за нейното формиране — това характеризира дейността на хиляди участници в социалистическото съревнование. Два пъти героят на социалистическия труд Ради Кузманов, началник на цех „Електрически генератори" в силнотоковия завод „В. Коларов" — София, с основание пише: „Радостният труд е устремен като водите, които въртят тези машини, упорит като яките им заварки и създателен като електричеството, което те дават. Работата, колективът, заводът — това са моето вчера, моето днес, моето утре. Тук съм прекарал повече от половината си живот, тук получих и високо признание за труда си."

Digitized by Google

Оригинална форма на изява на социалистическия начин на живот и пряка демокрация в трудовата сфера е насрещният план. Чрез нея хиляди хора непосредствено създават по-добра организация на производството, разкриват допълнителни възможности за нарастване на обществената производителност на труда и за ускорено повишаване на жизненото равнище.[1]

Развитието на социалистическото отношение към труда и обществената собственост и занапред ще бъде важна черта на социалистическия начин на живот. Партията и обществеността са непримирими към лентяйството и бягството от труда, към разхищението на обществените блага и нарушаването на трудовата дисциплина. Още през 1974 г. на Националната партийна конференция се постави задачата решително да се пресича либерализмът по отношение на онези хора, които със своята безотговорност и разпуснатост провалят усилията за по-висока производителност на труда, за повишаване на материалното и културното равнище на народа.

ФАКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ И НРАВСТВЕНОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА ЛИЧНОСТТА

Развитието на социалистическия начин на живот е многопланов и сложен процес, който засяга изменението на всички главни компоненти на социализма като цялостна система. В този процес оказват влияние разнообразни фактори както от материално, така и от духовно естество.

Хората не избират сами нравствените основи на своя начин на живот. По принцип това се обуславя от тяхното социално-икономическо, политическо, класово и др. положение в обществото. Какъв ще бъде начинът на живот на личността, по какви морални закони ще живее зависи преди всичко от типа на обществения строй. В класово-антагонистичните общества начинът на живот и нравствеността имат класов характер. Както не съществува единен морал за всички класи, така няма и единен, всеобщ начин на живот. Те са силно поляризирани: на единия полюс е моралът и начинът на живот на господствуващата класа, на другия — на потиснатата класа, на народните маси. Затова всяка класа или прослойка има свой начин на живот, свои форми на поведение. Конкретният индивид обаче може да има свой начин на живот, който в никакъв случай не е абсолютно тъждествен с начина на живот на другите хора в рамките дори на една и съща класа или съсловие. Това се обуславя с индивидуалните различия в равнището на материалните условия на живот, на бита, културата, идеалите, разбиранията за смисъла и начина на преживяване и др., които съществуват сред представителите на дадена класа или общество. Независимо от тези различия има общи елементи, типичен „нравствен почерк" в начина на живот на отделните класи или прослойки, породени от тяхното еднакво отношение към средствата за производство и разпределение.

Определящ фактор за формирането и развитието на социалистическия начин на живот са новите производствени отношения. Те се основават на обществената собственост върху средствата за производство с нейните две форми: държавна и трудово-кооперативна. Обществените средства за производство и хуманният принцип на разпределение според количеството и качеството на труда обединяват хората, създават обективни материални предпоставки за нови отношения между тях — дружба, другарство, взаимопомощ. Това дава положително отражение

[1] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, с. 73.

Digitized by Google

върху нравственото съзнание на личността, измепя качествено нейния начин на живот, нейното отношение към другите хора и към обществото.

Върху формирането и развитието на социалистическия начин на живот оказва въздействие и системата на класовите отношения. В резултат на коренното социално-икономическо преустройство на обществото социализмът промени природата на класовите отношения. Сега в нашата страна е създадена съвършено нова социално-класова структура, която се състои от дружески класи — работническа класа, селяни кооператори и социалистическа интелигенция като социална прослойка. Те имат едни и същи коренни интереси, свързани с изграждането на развито социалистическо общество. Общността на основните икономически, политически, класови, духовни и други интереси обуславя тенденциите на еднаквост в същността на начина на живот на различните слоеве, а именно — неговото социалистическо съдържание.

Социализмът извърши преврат и в духовната сфера на обществото. Създадоха се непознати за миналото историческо развитие на България условия за издигане на културното, образователното и идеологическото равнище на трудещите се и младежта, марксизмът-ленинизмът стана господствуваща идеология в нашата страна и с изграждането на развито социалистическо общество постепенно се превръща в идеология на целия народ. А това е непоклатима идеологическа основа за развитието на социалистическия начин на живот и морал.

Голямо значение за утвърждаване на социалистическия начин на живот има социално-психологическият климат в трудовите колективи. Ежедневно и за по-продължително време социалистическият колектив събира в едно усилията и дейностите на отделните личности. Тук те имат реална възможност да участвуват непосредствено в управлението на производството, да влизат в определени връзки и взаимоотношения помежду си. Съществен елемент на социалистическия начин на живот са хубавите традиции, свързани с основната дейност на колектива: трудовите традиции, прегледи на художествената самодейност. Тържественото приемане на новопостъпили работници и служители дава положително отражение върху активността и привързаността към колектива. Това е така, защото, от една страна, първото впечатление е най-силно, а от друга, те още в началото разбират, че ги приемат радушно като равноправни членове на колектива. А изпращането с необходимото уважение и почит на напускащите колектива възпитава всички членове в трудолюбие, в уважение към възрастните за техния труд, укрепва вярата им в другарството и колективизма. Там където се установява взаимно уважение, принципност и внимание към грижите и задълженията на всеки член, колективът е с бодро и оптимистично настроение.

Взаимопомощта и другарството намират израз и в стремежа на първенците в труда да предават своя опит и знания на другарите си. В миналото старите майстори са криели от младите работници тайната на своите успехи, умението и опита си, ръководени от чувство за егоизъм и лично материално благополучие. Днес се формира съвършено ново отношение между участниците в производството на основата на принципите на реалния колективизъм и хуманизъм. В своето писмо до другаря Тодор Живков известната в цялата страна героиня на социалистическия труд Лиляна Димитрова пише, че задачата сега е първенците в труда да усъвършенствуват не само себе си, но и другите, да дават своя личен принос за всестранното усвояване на професията от всички членове на колектива, за тяхното комунистическо възпитание. А това е съществен елемент на социалистическия начин на живот, на нова нравственост в междуличностните и обществените отношения.

В стремежа за взаимопомощ и самоусъвършенствуване, във високосъзнателен труд и отговорност пред колектива вижда тайната на свои-

Digitized by Google

те успехи Светла Благоева, плетачка многомашинничка от фабрика „В. Иванов" — София, носител на „Орден на труда" — златен. Тя споделя: „Когато преди 10 години постъпих в завода, обслужвах 5 машини. Преминах по-късно на 7, за да достигна днес 38 машини — високопроизводителни нови автомати. Този път измина нелеко. Помня грижите и вниманието на първите си учители. Помогна ми колективът и прекрасните социалистически отношения в него."

В онези колективи, в които съществува здрава морална и трудова атмосфера, другарски отношения, сплотеност и единство между членовете, близки контакти и разбирания между ръководители и изпълнители, се създават обективни предпоставки за утвърждаването на социалистически начин на живот, за изпълнение на производствените задачи и нравственото възпитание на личността. С високата нравствена атмосфера в колектива, с доверието и другарската взискателност и взаимопомощ можем да обясним и големите успехи на механизаторската бригада на комуниста Любен Донев от квартал „Бенковски" при ЛПК „Средец". В бригадата няма текучество, в агрегатните групи хората работят на обща каса, добивите им са най-високи в комплекса. Механизаторите изпълниха петилетния си план пет месеца преди срока и дадоха в повече продукция за 320 000 лева.

Моралната практика на такива колективи е отражение на действуващите в обществото принципи на социалистическата нравствена система, на политиката на Комунистическата партия и държавата. Голям дял за формиране на здрав социално-психологически климат в колективите се пада на партийните, профсъюзните, комсомолските и други обществени организации. Като субективен фактор те са призвани да ръководят идеологическите процеси за формиране новия човек, да търсят форми и средства за утвърждаване на социалистическия начин на живот.

В системата на факторите от субективно естество, влияещи за формирането на социалистическия начин на живот, решаваща роля играе **Българската комунистическа партия.** Като главен субективен фактор, тя стои начело на всички държавни, стопански и обществени органи и организации. Под нейното непосредствено ръководство и участие се осъществяват дълбоките социални преобразования в материалната и духовната сфера, които качествено изменят начина на живот на хората. Партията осъществява принципа на политическото ръководство на обществото, опирайки се на марксистко-ленинското учение, на познаване на обективните закони на развитие и функциониране на социалистическата обществена система, разработва и осъществява научната политика във всички области на социалния живот. Партията е и главната възпитателна сила, тя разработва тактиката и стратегията във възпитателната област, главните направления в целенасочената дейност на другите организации (държавата, Отечествения фронт, ДКМС, профсъюзите и пр.) за комунистическото нравствено възпитание на народа и младежта.

Активен и непосредствен фактор за развитието на социалистическия начин на живот е **личният пример на комуниста.** Посредством комунистите Партията формира морална и политическа обстановка, бори се срещу отрицателните явления, разяснява своите замисли и мероприятия; възпитава, организира масите. От своя страна народът съди за политиката на Партията не само по решенията на нейните конгреси и пленуми, но и по моралния облик, поведението и дейността на онези, които са всекидневно сред хората — комунистите. На съвременния етап Партията поставя висок критерий към поведението на своите членове: на тях се пада преди всичко отговорността за формиране на социалистическия начин на живот в колективите и в обществото като цяло. Те трябва да бъдат образец на принципност, честност, взискателност и скромност в личния си и обществения живот.

Digitized by Google

Февруарският пленум на ЦК на БКП (1974 г.) подчерта особената важност на личния пример на комуниста като носител на социалистическа съзнателност и морал, като борец срещу антисоциалните явления. „В работата и живота на комунистите независимо на каква длъжност се намират, хората трябва да виждат реално въплъщение на нашите уставни принципи, задължения и норми, да се учат от техния пример в труда, в личния живот, в обществената им активност, от тяхната решителност и непримиримост в борбата срещу еснафщината, моралната разпуснатост, неспазването на социалистическата законност и дисциплина, от тяхната комунистическа чистота и всеотдайност."[1]

В духа на постановките на Единадесетия конгрес на Партията изключително много се повишава ролята на комунистите като **творци на социалистическия начин на живот** във всички сфери на дейности на хората: труд, бит, потребление, социална активност, отдих, ежедневно общуване. От една страна, те трябва сами да бъдат носители на новия начин на живот и от друга, активно да го формират в съзнанието и поведението на трудещите се.

Тези изисквания се отнасят с още по-голяма сила и за **ръководния деец от социалистически тип.** Чрез своите морални, политически и делови качества, чрез всекидневното си поведение и начин на живот ръководителят способствува за създаване на оптимален социален климат в колектива, който ръководи. Той трябва да бъде не само добър стопанин, но и умел възпитател, да повишава личната си отговорност пред колектива и за своите действия, да осъществява „единство между думите и делата, скромност, простота, непосредственост в общуването с хората"[2] На преден план излизат редица актуални проблеми, свързани с още по-голямото заселване и разширяване въздействието на такива важни механизми за формиране на социалистическия начин на живот: взискателност по отношение на хората и себе си, контрол върху изпълнението на поставените задачи, оценка за равнището на изпълнението, критика и самокритика.

Социалистическият начин на живот се развива и утвърждава в безкомпромисна борба на партийните организации, на комунистите срещу отрицателните явления. Все още не са изкоренени напълно от нашата действителност прояви на „малката правда", каквито са: карнеризъм и бюрократизъм; егоизъм и ходатайство; заобикаляне и нарушаване на законите; еснафяване, алчност и стремеж към лично облагодетелствуване за сметка на обществото. Едно от най-съществените и най-широко разпространените отрицателни явления е посегателството върху обществената собственост. Някои материално отговорни и други лица с лека ръка отклоняват и пилеят обществената продукция, фалшифицират отчетни документи, спекулират с дефицитни и вносни стоки, търсят и приемат бакшиши. Така си създават връзки и „приятели" с цел по-лесно да решават служебни и лични въпроси. Подобни прояви оказват разлагащо влияние върху нравственото съзнание на трудещите се и младото поколение. Те създават условия за потребителско отношение към социализма, стремеж към еснафско благополучие, злоупотреби, корупция, подмазвачество. А това може да доведе личността до морално и политическо деформиране, до погазване не само на юридическите, но и на елементарните морални норми на нашето общество. Ето защо първичните партийни организации трябва да водят непримирима борба срещу тези явления.

---

[1] А. Лилов, Да издигнем идеологическата работа на висотата на задачите, поставени от Десетия конгрес и новата програма на Партията за изграждане на развито социалистическо общество, Партиздат, 1974, с. 55.

[2] Т. Живков, Отчет на ЦК на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, с. 99.

Digitized by Google

Многообразният сложен процес на формиране, развитие и утвърждаване на социалистическия начин на живот изисква да се засилва още повече ефективността на идеологическата работа. На съвременния етап Партията и обществените организации използват разнообразни идеологически средства за нравственото възпитание на личността. Въведена е стройна система за марксистко-ленинска подготовка на кадрите и интелигенцията, на работническата класа и селяните кооператори. Пропагандата на марксизма-ленинизма въоръжава хората с научни знания, допринася за тяхното нравствено развитие, формирането им като морално устойчиви и идейно-убедени личности.

Активно въздействие за развитието на социалистическия начин на живот и издигане нравствената съзнателност на народа оказва масово-политическата работа. Тя способствува за правилното политическо ориентиране на трудещите се и младежта към най-важните проблеми на вътрешната и външната политика на Партията, приобщава ги към социализма, преграждa пътя за влияние на буржоазната идеология и пропаганда, на несоциалистическия начин на живот. Сега изключително нараства ролята на средствата за масова информация и пропаганда. Печатът, радиото, телевизията, киното заемат важно място в духовния живот на нашето общество и стават широк канал за масово въздействие върху идеологията и морала на народа, за формирането на възгледите, чувствата, интересите, настроенията, оценките, поведението на личността. Това определя и тяхното голямо значение за утвърждаването на социалистическия начин на живот и нравственото възпитание на нашия съвременник.

Основен критерий за утвърждаване на социалистическия начин на живот и нравствено възпитание е: в каква степен принципите на социализма и комунистическия морал са станали дълбоки вътрешни убеждения и еталон за поведение на личността. Пред XXV конгрес на КПСС др. Л. И. Брежнев заяви: „Нищо не извисява личността така, както активната жизнена позиция, съзнателното отношение към обществения дълг, когато единството между думите и делата става всекидевна норма на поведение“[1]. Да се изработи такава позиция у трудещите се и младежта е задача именно на нравственото възпитание.

ЗАВОЮВАНИ ПОЗИЦИИ

БЕСЕДА с ДИНЬО ГИДИКОВ

първи секретар на градския комитет на БКП — Нова Загора

— Другарю Гидиков, какви са по-важните социално-икономически постижения в Нова Загора, как се задоволяват материалните и културните потребности на гражданите?

Д. ГИДИКОВ: — Нова Загора е не само един от красивите, но и от бързо развиващите се южни градове в нашата родина. Всестранен подем и по-нататъшно усъвършенстване на материалната база, обществените отношения, културната дейност характеризират днешния ден на града. Сега за пет дни произвеждаме толкова, колкото е произвеждано за една предвоенна година. Новозагорци искрено се гордеят с първенеца на промишлеността текстилния комбинат „Петко Енев“, с Ремонтния завод, с машиностроителния завод „Перла“, радват ги постиженията на местната и кооперативната промишленост, на транспорта, строителството, търговията, здравеопазването, просветата и културата, спорта и отдиха. Общият архитектурен силует на града се измени. Остана в миналото едноетажна Нова Загора с прашните улици и влажните дюкянчета. Днес на всеки посетител правят впечатление съвременните комуникации,

[1] Л. И. Брежнев, Отчет на Централния комитет на КПСС пред XXV конгрес и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, с. 108.

Digitized by Google

зелените площи, красивите жилищни блокове, спретнатите къщи.

Социално-икономическите придобивки имат и своите вътрешни, незабележими от пръв поглед проявления. Социалистическият труженик очаква идния ден с вяра, с оптимизъм. За това има реални измерения. На всеки гражданин, годен да се труди, е осигурена работа според знанията, опита, квалификацията му. С много грижи е обградено израстването и възпитанието на младото поколение. Осъществяването на Декемврийската програма на Партията за повишаване жизненото равнище на народа ускори социално-икономическото развитие на нашия град. През шестата петилетка осигурихме нови 2630 работни места и докато преди няколко години се чувствуваше излишък на работна ръка, сега градът вече се нуждае от работници.

От услугите, от тяхното качество много зависи и благосъстоянието и настроението на хората. Градският комитет на Партията и градският народен съвет, търсейки пътища как да се повиши културата на обслужването, разработиха програма за комплексно решаване на всички въпроси, свързани с услугите на населението. Сесия на градския народен съвет я утвърди. В нея се предвиждаше и модернизиране на базата за битови услуги, и разширяване мрежата от магазини, и подобряване асортимента на стоките, и по-дълбоко изучаване потребителското търсене, и научен подход към определяне качеството на работата в магазините. През изтеклата петилетка преустроихме коренно предприятията от местната промишленост. Вместо отделните дюкянчета и работилници, пръснати из целия град, сега работят няколко съвременно обзаведени комбинати и стопански дворове. Това позволява на едно място да се извършат петнадесет-двадесет вида услуги. Създадохме дом на облеклото, сервизи за поправка на битова техника, събрахме обществените перални в една модерна перална с голяма пропускателна възможност. В кварталите и в повечето предприятия организирахме приемателни пунктове.

За обзавеждане на съвременното жилище промишленото предприятие „Новозагорска комуна" изгради цех, в който се произвеждат килими, красиви покривки и други текстилни произведения. Към трудово-производителната кооперация „Г. Димитров" се откри модерен цех за търговско обзавеждане и цех за извършване на лични дърводелски услуги. Трудово-производителната кооперация „Мир" се специализира за производство на детско облекло. От сръчните ръце на работничките от филиала на модна къща „Валентина" излизат различни видове плетен текстил, който радва не само новозагорци, но и купувачите от страната.

В процес на изграждане е модерен търговски център и търговска улица. Всичко това с величи работните места в търговията и дава възможност да се осъществява модерна и културна търговия. Ние виждаме в перспектива построен в нашия град модерен универмаг.

Трябва да отдадем дължимото на комунистите, работещи в тези предприятия. Те правилно разбраха партийната новеля за преустройството на предприятията за битови услуги, активно участвуваха в процеса на преустройството, сега са в първите редици на съревноваващите се, работят подобре и по-инициативно.

Като един от предвестниците на съвременното търговско обслужване бих посочил магазина за продажба на мебели. Към него функционира заведение за безалкохолни напитки, в което купувачът в приятна обстановка дочаква оформянето на документите, превозното средство и работниците, които натоварват и закарват покупката до дома му.

Сега осемдесет и пет процента от търговската база е обновена и пригодена да посрещне взискателния купувач.

Чувствителни са социалните придобивки за подрастващите в нашия град. Градският комитет на Партията отделя изключително внимание за решаване проблемите на училищното дело, здравеопазването, изграждането на детски заведения. За кратко време построихме нова сграда на училището в квартал „Първи май", на трите начални училища надстроихме по още един етаж, разширихме сградата на селскостопанския техникум, реконструирахме сградата на политехническата гимназия „Хр. Ботев". Това даде възможност всички училища в Нова Загора да преминат на еднодневна смяна на обучение.

За най-малките са готови две нови детски заведения, едното е в преустроената бивша сграда на училището в квартал „Първи май". В него са приети всички деца от предучилищна възраст в този квартал. Строи се нова детска градина. През седмата петилетка ще имаме още две детски градини — в квартал „Атанас Димитров" и в с. Баня.

За решаване на този важен социален проблем една нова инициатива на градския комитет дава вече плодове. С редица централни ведомства (ДСО „Текстил", „Автотранспорт", „ЗММ" и др.) планирахме през тази петилетка с техни средства да се построят по един детски комбинат за нуждите на децата на работниците от техните ведомствени предприятия.

Разширява се материалната база на здравеопазването. Имаме болница, обзаведена със съвременна медицинска техника, 48 кабинета обслужват трудещите се. Болничните легла от 280 се увеличиха на 434.

Проблемите на съвременната урбанизация ни насочиха към проектиране на нов градоустройствен план. За неговото реализиране градският народен съвет през последните два мандата направи твърде много. Преустрои се центърът на града, павира се площадът, асфалтираха се алеите в парковете. По-голямата част от улиците са асфалтирани и павирани. Изградихме петнадесет километра канализационна мрежа. Над седемдесет процента от жилищните сгради са обновени. Три монумента — на видния революционер Петко Енев, на падналите в борбата против фашизма и капи-

Digitized by Google

тализма, на героите от септември 1923 г. — край града напомнят на живите за непоклатимата вяра към делото на Партията на падналите в борбата.

— Как партийните органи и организации, стопанските и обществените организации работят за подобряване условията на труда и на отдиха? Как се използва работното и свободното време за разгръщане способностите на личността, на възможностите ѝ да създава и потребява художествени ценности?

Д. ГИДИКОВ: — Грижата за човека е в центъра на вниманието на партийните органи и организации. Както казах, един от най-важните социални въпроси — осигуряване работата за населението в Нова Загора — е решен. Но за нас е от особено значение не само има ли работа за хората, но и как работят, при какви условия протича техният труд, как се запълва извънработното им време. В почти всички предприятия, цехове, работни площадки работниците се трудят при добри хигиенни условия, здравето им е защитено, сведени са до минимум злополуките и професионалните заболявания. Нека надникнем в текстилния комбинат „Петко Енев". Тук са предимно жени, кажи-речи преобладаваща част от трудозаетите жени на града. Цеховете са просторни, слънчеви, незапрашени. Работниците обядват в стола, който дава възможност да се хранят едновременно няколкостотин души. Осигурени са стаи за почивка, за културно-масова работа, за хигиена на жената, здравен пункт, собствен транспорт на завода довежда и отвежда работниците до града. Обзавежда се бръснаро-фризьорски салон.

Работническият комплекс израсна преди няколко години в района на гарата. Сега разполага с 221 апартамента за семейни и бекяри, с две детски градини, в които се занимават децата на работниците; магазини, просторен и добре обзаведен стол. През настоящата година за нуждите на завода започна строителството на профилакториум в района на Новозагорските минерални бани.

Работниците обичат своето предприятие, защото то им дава не само работа, а им помага и в подобряването на техния бит, улеснява ги в отглеждането и възпитанието на децата, то е основата на тяхната увереност и гордост.

Както другаде, така и при нас увеличеното свободно време на хората създаде не малко грижи за организирането на отдиха, туризма, културната дейност. Градският комитет на Партията съвместно с градския народен съвет разработиха програма за разширяване и обогатяване на материалната база в курорта „Новозагорски минерални бани" за изграждане на други места за дълготраен и краткотраен отдих. Създадохме комплекса „Ценино", нов комплекс за туризъм, отдих и спорт се подготвя в района на с. Асеновец.

— Държавно-обществеността и обществено-държавното начало е основно направление в днешното и утрешното социално управление. Какво е участието на новозагорци в социалното управление на завода, квартала, града?

Д. ГИДИКОВ: — Принципът на обществено-държавното начало в управлението на живота, на неговите икономически, политически и културни процеси е едно от забележителните творения на априлската линия на Партията. Всеки гражданин, ако на едно място е изпълнител по щатно задължение, на друго вече изпълнява тези задължения на обществени начала. Нека вземем за пример комисиите за народен контрол в нашия град. Съставът им е изключително от доброволни сътрудници. Работническите комисии по отделни дейности в предприятията са прекрасна форма за разгръщане възможностите на общественото начало в управлението. Загрижени за подобряване качеството на продукцията, комунистите в завод „Перла" подсказаха идеята да се създаде специална група от доброволни сътрудници към държавния орган по качеството, която да проверява какво е качеството на произвежданите машини „Перла—9" и „Перла—3". В тази инициатива намери пълно въплъщаване работническият контрол и самоконтрол. Резултатите от проверките групата съобщава на цеховите ръководства, те се обсъждат на партийни събрания, на цехови и на общозаводски събрания.

Нашият град е малък, но поддържането на обществения ред в него вече е невъзможно без многобройните сътрудници на обществени начала. По инициатива на обществените организации се изградиха шест комисии за профилактична работа по поддържане на образцов обществен ред. Сесия на градския народен съвет обсъди тази инициатива на обществените организации и прие призив за нейното широко разпространение във всички сектори на живота.

Преобладаваща част от съветниците на градския народен съвет се трудят в производствените колективи и в сферата на обслужването. Присъствувах на много събрания, когато се издигаха кандидатурите на съветниците. Хората изказваха задоволството си, че за съветници са определени най-добрите, най-работливите, най-примерните в квартала.

Градският съвет за изкуство и култура е типичен пример как обществено-държавното начало ражда по-обилни плодове и дава възможност на онези, които творят културни ценности да участвуват в управлението на културните процеси.

— Комунистът е всепризнат носител на социалистическия начин на живот. Как партийните органи и организации изграждат у него черти на високи нравствени добродетели в труда, в неговия личен и обществен бит?

Д. ГИДИКОВ: — Преди всичко искам да кажа, че тази тема е несменяема в плановете, в дейността на градския комитет, на другите партийни комитети, на първичните партийни организации. Що се отнася до комунистите, голям брой от тях са чел-

Digitized by Google

ници в управленческата дейност, в производството. Един анализ показа, че 82 процента от наградените с правителствени отличия са комунисти, първенци в труда. Именитата тъкачка Лиляна Димитрова обслужва 60 стана и има много последователки. Нейното обещание пред Централния комитет на Партията и другаря Тодор Живков да изпълни плана си за 1976 г. до края на април, а плана за седмата петилетка — за година и единадесет месеца, изрази по ярък и категоричен начин нравствения облик на комуниста, неговата порастнала способност да преодолява трудностите. Партийният комитет в завода разпространи широко инициативата на Лиляна Димитрова, тя вече завладява целия колектив.

Градският комитет на Партията, градският съвет на професионалните съюзи поощряват всички инициативи за разпространение опита на първенците, за изтъкването и обграждането им с внимание. Наскоро присъствувах на вечер портрет на Георги Андонов, най-добър стругар в завод „Перла", и на Господин Монев, шофьор в автомобилното предприятие. Човек не може да не се радва, да не изпитва гордост, когато гледа специално подготвения филм за техния живот, пресъздаващ моменти от работата им. Присъствуваха около 400 души. Слушаха и гледаха със затаен дъх. По израза на лицата им, по погледа им личеше почитта към двамата първенци в труда. Убеден съм, че мнозина в залата в момента си мислеха: само при нашите условия на живот човекът, творецът на блага може да заеме такова високо и почетно място, да се зачита неговата личност.

С голям възпитателен ефект е и една друга инициатива — преглед на работното място на комуниста и на неговия принос в обществената работа по местоживеене. В какво се състои прегледът? Веднъж в годината цялото семейство на комуниста посещава неговото работно място. Там близките му се запознават с условията, при които той работи, обясняват им как се формира заплатата му, какво обещание е дал и как изпълнява насрещния план, какви са условията за отдих през почивките. След това семействата се събират в салона на завода и заводският партиен комитет отчита как комунистите осъществяват своите права и задължения.

Пак веднъж в годината в квартала организацията на Отечествения фронт прави преглед на условията, при които живеят съкварталците. Дейно участие взимат комунистите. Мисля, че тази инициатива помогна много за подобряване на социалистическата атмосфера и по работните места, и по местоживеене.

За по-нататъшното изявяване личния пример на комуниста градският комитет и партийните организации започнаха преглед — как комунистът участвува в борбата за осъществяване на партийните предначертания.

С ентусиазма на комунистите са свързани всички добри дела в града. Благодарение на тях в Нова Загора противообществените прояви намаляха. Рядко явление е да се наруши грубо обществеността ред. Спокойствието на гражданите е осигурено през цялото денонощие. Не са единици онези, които се грижат за обществената собственост като за своя. Социалистическият начин на живот в нашия град и в това отношение удържа трайна победа.

— Социалистическият начин на живот е едно от най-ценните завоевания на нашия обществен строй. Как градският комитет, партийните организации пропагандират неговите предимства?

Д. ГИДИКОВ: — Нашите постижения в социално-икономическата област, в просветното дело, културата ние пропагандираме с всички възможни средства. Използваме устното и печатното слово, помага ни индивидуалната работа с хората, лекционната пропаганда. Всеки наш отчет е очертаване на позицията, до която са достигнали тези или онези предимства на социалистическия начин на живот. Нашият гражданин и в колектива, където се труди, и в квартала, където живее, среща неподправено другарство, безкористна взаимопомощ, чистосърдечни отношения между равни. Неговият днешен ден е изпълнен със спокойствие и ведра атмосфера, бъдещето му — с вяра и оптимизъм. В това е и предимството на нашия, социалистическия начин на живот.

Беседата води Димитър КРАЛЕВ

СЪВЕТСКИЯТ НАЧИН НА ЖИВОТ

„Скоро, след година и половина, ще чествуваме 60-годишнината на Великата октомврийска социалистическа революция. Шест десетилетия — това е по-малко от средната продължителност на човешкия живот. Но за това време нашата страна измина път, равен на столетия.

Ние изградихме ново общество, общество, каквото човечеството не е познавало. Това е общество на безкризисна, постоянно развиваща се икономика, на зрели социалистически отношения, на истинска свобода. Това е общество, в което господствува научният материалистически мироглед. Това е общество на твърдата увереност в бъдещето на светлите комунистически перспективи. Пред нас се откриват безкрайни простори за по-нататъшен всестранен прогрес.

Digitized by Google

Другият главен резултат от изминатия път е нашият съветски начин на живот. Атмосферата на истински колективизъм и другарство, сплотеността, дружбата между всички нации и народи в страната, които укрепват с всеки ден, нравственото здраве, което ни прави силни и издръжливи — това са ярките очертания на нашия начин на живот, това са великите завоевания на социализма, станали плът и кръв на нашата действителност.

И накрая най-важният резултат от изминалите 60 години е съветският човек. Човекът, който съумя, след като извоюва свободата, да я защити в най-тежки боеве. Човекът, който изграждаше бъдещето, без да жали сили и готов на всякакви жертви. Човекът, който, след като мина през всички изпитания, сам се промени неузнаваемо, съчета у себе си идейната убеденост и огромната жизнена енергия, културата, знанията и умението да ги прилага. Това е човекът, който като горещ патриот е бил и винаги ще бъде последователен интернационалист."

Л. И. БРЕЖНЕВ

●

Съветският начин на живот е реално въплъщение на безсмъртните идеи на Маркс, Енгелс, Ленин, на идеите на Октомври, овладели милиони хора, превърнали се за тях в смисъл на живота, във всекидневен целенасочен труд. Източник за вдъхновение в този труд за нашите бащи и майки, за нас, за нашите деца и внуци е и ще бъде Ленин, гениалният учен революционер, великият вожд на трудещите се, „най-човешкият човек", въплътил в своя безсмъртен лик най-драгоценните черти на гражданина на новия свят.

Когато говорим за зародиша на съветския начин на живот, винаги обръщаме взор към Ленин, към първите болшевики. В техните характери, в тяхното отношение към революционното дело, в техните взаимоотношения се съдържат онези високи нравствени черти, които сега са присъщи на милиони техни идейни и духовни наследници.

Идейна убеденост, огромна жизнена енергия, култура, знания и умение да ги прилагат, патриотизъм и интернационализъм — това са чертите, които характеризираха първите руски болшевики. Взаимоотношенията между болшевиките се отличаваха с истински колективизъм, другарство, сплотеност, дружба, липса на национални предразсъдъци, нравствено здраве, сила, устойчивост. Тях тогава ги наричаха хора от бъдещето. Сега ние знаем, че това бъдеще са нашите дни.

Начинът на живот на всеки народ, на всяка страна, във всички времена не е бил нещо произволно или случайно. Той винаги е бил продиктуван и формиран от същностните сили на историята, в основата на които лежи една или друга обществено-икономическа формация. Феодална йерархия и духовно закрепостяване, буржоазно своеволие и търгашески дух се кореняха в начините на производство, характерни за тези епохи.

Социализмът и неговият начин на живот дойдоха в света с новата епоха, която откри пред човечеството неизвестни преди нея възможности и перспективи.

Нашият колективизъм е породен от обществената собственост върху средствата за производство. Нашето другарство, нашата дружба и братство между народите е резултат на премахване на всички форми на експлоатация и потисничество. Нашето нравствено здраве е родено от свободния труд, от възможността всестранно да се разкриват творческите сили на човека.

Съветският начин на живот мина сложен, макар и стремителен път на формиране. Колкото повече укрепваше в нашата страна социализмът, толкова по-ясни, по-чисти, по-завършени ставаха чертите на съветския начин на живот.

През гражданската война, през ликвидирането на разрухата и неграмотността, през индустриализацията и колективизацията, през великата битка с фашизма, през целината и Байконур, през великите строежи в Сибир мина формирането на съветския начин на живот. Това формиране през целия негов път беше най-важно дело на Партията, генерално направление на нейната теоретическа, идейно-възпитателна, организаторска работа. На това формиране отдаваха всички свои млади сили нашето училище, нашата литература и нашето изкуство.

Съветският начин на живот сега е всеобхващащ. Това е, казано накратко, нашият живот във всички негови най-важни прояви. Той е в нашия научен материалистически мироглед, който стана мироглед на целия народ. Той е в нашата социалистическа демокрация, при която за първи път в историята е осигурено действително равенство на всички. Той е във великото уважение към трудещия се човек. Той е в историческия оптимизъм на нашия народ. Той е в общонационалната гордост на повече от 250 милиона съветски хора. Той е в чистия нравствен климат на нашето общество.

Назаряно най-характерната черта, най-изразителната особеност на нашето социалистическо битие е многообразието, неразкъсваемостта, универсалността на връзките между всички и всекиго, подвижната хармония на личното и общото.

Тази връзка е в грижата на обществото за интересите на всеки човек, а на човека — за съдбата не само на своите близки, а и на далечните, за интересите на ця-

Digitized by Google

лото общество. Тази връзка е в дружбата, в братството между нашите народи, сплотили се в нова историческа общност — съветски народ. Това е и монолитният съюз на социалистическите страни. Това е и дълбокото, живо интернационално чувство на братство с всички трудещи се и угнетени по земята. Това е и настойчивата грижа за мира на нашата планета, грижа, която по наше дълбоко убеждение трябва да стане най-главна общочовешка цел.

В съветския начин на живот има велика центростремителна сила. Това е комунистът. Това е цялата ленинска партия — умът, честта и съвестта на нашия народ, на нашата епоха.

Тези редове са взети
от „Неделя", брой 16, 1976 г.)

Сурова, ясна и завидна съдба

БЕСЕДА на специален кореспондент на „Неделя" с АНА ТИМОФЕЕВНА ГАГАРИНА — майка на първия в света летец космонавт Юрий Алексеевич Гагарин.

— Ана Тимофеевна, вие, може да се каже, сте връстница на нашия век, много сте видели, много сте преживели. Кажете, какво мислите за нашия, съветския начин на живот? Какво в него ви се струва най-главното?

А. Т. Гагарина: — Има такава поговорка: своят товар не тежи. Всеки човек си има такъв товар. В детството той е съвсем малък, а с годините става все повече и повече. Това е нашият опит. Всичко онова, с което ни обогатява животът. В тази торба, която всеки от нас пренася през живота, има всичко. И радост, и горест. А повече от всичко в нея е мъдростта. Вярно, трябва много да поживее човек и много да види, за да събере достатъчно мъдрост. Струва ми се, че хората от моето поколение са омъдрели достатъчно от живота. Понякога, огледаш се назад, какво само не е било, какво не се е преживяло. А след това се питаш: би ли искала ти, дъще на смоленски мужик, дъще на руски селянин, друга съдба! И честно, сама на себе си отговаряш — не! Има, разбира се, и съдби по сладки, и живот по-спокоен. Но за това пък и опит по-беден.

За това, че ние не искаме друг път, друга съдба, много хубаво каза Леонид Илич Брежнев на XXV конгрес на КПСС.

За себе си ще кажа: в живота нищо не ме замина — и мъка гълтах, и щастие видях. През октомври 1917 г. бях на 15 години. Съдете сами на какви събития съм била свидетелка, какво съм видяла, какво съм преживяла. Революцията, гражданската война, колективизацията, Отечествената война. И всичко — в Смоленския край. А той, ох, какво е видял и той! Всички наши сегашни домове са строени върху пепелища. А земята ни, толкова свои синове е приела, че и да помислиш е страшно! По нея не може така обикновено да ходиш, трябва да стъпваш, много внимателно да стъпваш.

И ето откак помня след революцията, за мене, за моите деца имаше една велика застъпница — нашата съветска власт. Вярно, че и ние за нея нищо не жалехме, но и тя ни се отплащаше щедро. От тъмнината на невежеството ни изведе, синовете и дъщерите ни на ум и разум научи, междите на полетата изора. И всички ни направи хора. Цял свят сега нас гледа. Едни с радост и любов, други с недоверие, а някои даже със злоба. Само равнодушни няма. Значи, има у нас нещо такова, което засяга всички. А щом е така, то не напразно сме живели. И товарът на всекиго от нас е голям, но не тежи. Защото е свой.

Ние живеем задружно, общо. В това е нашата сила. Ако нямаше сплотеност, родственост, нима можехме да пренесем това, което ни се падна да носим през нашия живот.

— Ние живеем по закона: „Един за всички, всички за един". Често ли сте била свидетелка на такива отношения между хората?

А. Т. Гагарина: — Отново си спомням войната. Когато изгониха фашистите из нашите краища, ние се огледахме с болка: всичко разрушено, опожарено, разграбено. Няма къде глава да подслоним. Някой би помислил, от такъв живот човек ще се ожесточи, ще стане коравосърдечен, само за себе си ще мисли. А всъщност каква дружба беше, каква взаимна помощ? Един на друг помагахме, един другиго от беда отървавахме. И най-обща наша застъпница беше съветската власт, нашата държава. Нашият селски дом за щастие не беше изгорял, но целият беше осакатен. Едва ли не във всяка греда имаше дупка от куршум или рана от парче желязо. Трябваше с децата да се преместим в Гжатск — така тогава наричахме нашия град. Кажете, ако тогава държавата не ни беше помогнала, нима можехме да се преместим и да си

Digitized by Google

построим нов дом? Може би аз говоря за много прости, житейски неща. Но нали от тези житейски неща е изграден животът ни.

В мъката ние сме задружни и в радостта — също. Когато Юра полетя, колко хора ни изразиха своята доброта. Ще каже някой — лично на никого от тях той нищо такова особено не е направил. Изпълнил е своя дълг пред родината, своята работа. Но ето от всички краища на страната тръгнаха писма, хората идваха от хиляди километри — просто за да кажат добра дума. И аз тогава почувствувах, разбрах, че нашето семейство има милиони родственици. Близки родственици, скъпи хора. У никого нямаше никаква корист. Само желание да споделят общата радост. И пак ще кажа: такива ги направи, такива ги възпита съветската власт.

— Какви черти на нашите съвременници са ви особено по душа?

А. Т. Гагарина: — Не само от свое име, от името на цялото мое семейство ще кажа. Преди всичко ние ценим трудолюбието. Аз самата цял живот съм работила. И съм орала, и съм сеяла, и съм бранувала, и завеждаща ферма съм била. Никога не съм се бояла от труд! Децата си се стараех да науча на това. Юра също от малък още беше много трудолюбив. И на полето винаги ми помагаше, и у дома. Тази привързаност към работата за цял живот му послужи — и когато отиде в завода, и когато стана летец.

Ние уважаваме мъжеството у хората. Издръжливостта. Верността. За целия наш народ може да се каже, това е мъжествен народ, издръжлив и верен. И нашите старци са такива, и младежите. По телевизора гледах кино за БАМ. Право да ви кажа, не им е леко на момчетата там. Аз, селянката, това веднага виждам и разбирам. Но те строят. И лицата им са такива чисти, такива хубави. И усмивките им също. Така се усмихват мъжествени, издръжливи и верни хора. Повярвайте ми, това аз добре зная.

А верността е нужна и на страната, и на семейството. Специално за семейството искам да кажа. На него се държи цялата държава. В семейството човек най-напред се учи правилно да живее. Ако семейството е крепко и спокойно, ако между родителите няма раздори, децата израстват добри. На мен много ми се прави, че нашата страна държи за семейството. И към жената майка се отнася така грижливо и така любовно. Може би за това у нас растат такива добри дъщери и синове.

— Какво според вас е главното условие за човешкото щастие?

А. Т. Гагарина: — Този въпрос е по-добре да задавате на по-младите. У тях всичко е напред. Те строят живота. И своя собствен, и нашия общия. И те, мисля, са длъжни много добре да разбират, много добре да си представят какъв именно живот трябва да строят. За себе си ще кажа: повече от всичко искам да не се повтори онова време на най-голяма горест — войната. Аз видях три — и империалистическата, и гражданската, и Отечествената. Последната беше най-страшна. И не искам повече тая мъка ни за себе си, ни за другите. Майката във всяка страна е майка: и в Русия, и във Виетнам, и в Америка. Не за това ние раждаме своите деца, не за това ги отглеждаме, за да се убиват един другиго.

Искам да изкажа моята майчина благодарност на нашата Партия, на нашето Правителство за тяхната голяма грижа за мира на земята.

Когато слушах доклада на Леонид Илич Брежнев на конгреса на Партията, повече от всичко ми допаднаха неговите думи за това, че народите трябва да живеят в мир и дружба, а не да воюват. Радостно ми е, че ние, нашата страна даваме велик пример в това дело.

Тук у нас идваха на 17 април на съботник студенти от Германската демократична република. Те работеха дружно. И подаръци на нашето училище донесоха. Гледах ги и ми беше хубаво и топло на душата. Аз помня фашистите. А ето съвсем други момчета растат. Умни, светли. И аз съм горда за своя народ, че е с такова щедро сърце, че съумя да помогне на немските майки да отглеждат другари на нашите синове. В това също се изразява нашият начин на живот.

— В коя книга, филм, спектакъл са най-добре изобразени събития от нашия живот, известни ви от собствен опит?

А. Т. Гагарина: — За книги и филми от последно време не мога да кажа, че чета много и гледам често. Най-много ми допада „Разораната целина" на Шолохов. Препрочитала съм я няколко пъти. Аз самата помня колективизацията. Помня колко трудно се установяваше новият живот. Съвсем правдиво е написал Шолохов. Четеш за тихия Дон, а си спомняш нашия, Смоленския край.

По телевизията обичам да гледам документални филми. Особено за селото. Гледам и сравнявам. А има с какво да сравнявам. Нашите младежи може би и не знаят сега, че беше време, когат техните бащи и майки не знаеха какво е трактор. Впрягаха кон в плуг, а който нямаше кон — сам се впрягаше. Нима сегашният живот, макар и малко, в нещо прилича на онзи, предишния?

И сега има трудности. Миналото лято беше сухо. А зимата — люта. Но бях уверена, ще ни помогне нашето трудолюбие, нашето другарство, нашата взаимопомощ. Сили имаме много повече, отколкото в миналото.

— Как мислите, Ана Тимофеевна, по какво се отличава нашият съветски живот от живота в капиталистическите страни?

А. Т. Гагарина: — Аз сама в чужбина не съм бивала. А Юра, както знаете, целият свят обходи. Той често ми разказваше за онези страни, в които е бил. Винаги

Digitized by Google

се гордееше с това, че е разказвал там за своята родина и е помагал да я разберат. Навсякъде го посрещаха хубаво. И все пак той веднъж си приспи: „Знаеш ли, майко, колкото повече пътувам, толкова повече тъгувам. Без теб ми е мъчно. Без другарите ми е мъчно. На гости е хубаво, а у дома — още по-хубаво." И аз мисля, че той е бил прав, когато казваше: там у тях всеки е сам. И там човек може да се издигне, да стане знаменит. Но за това той трябва да се бори с всички и против всички. Нашата взаимопомощ те не познават.

... 73 години съм преживяла, много съм видяла, но винаги така се е получавало, че повече съм мислила за доброто, отколкото за злото. Затова и сега ще кажа: добър е нашият начин на живот, гордея се с него. За нея, за нашата съдба, моят земляк поетът Исаковски е написал много хубаво: „И сурова е тя, и ясна, и завидна!"

„Известия", брой 17, 26. IV—2. V. 76 г.

Нашата трудова чест

Разказва бригадирът от ленинградския Балтийски корабостроителен завод, герой на социалистическия труд ВАСИЛИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ СМИРНОВ. Той работи четиридесет години в завода.

— Какво според вас се включва в понятието съветски начин на живот? Какви са по ваше мнение неговите най-ярки страни?

— Отговорност пред родината — пред народа, пред колектива, в който работиш и живееш, — ето според мен една от най-ярките страни на съветския начин на живот. Това е проверено от времето и доказано на дело. Отговорността е в кръвта на съветския трудов човек. За него няма такова понятие „не е моя работа". Моят първи бригадир, знаменитият наш балтиец Михаил Михайлович Нарицин ме учеше още през далечната моя първа трудова година — преди 40 години, не само на „мъдрата" наука корабостроене. Той казваше: „Запомни, Вася, животът и работата са две неразделни неща. И едното, и другото се състоят от минути, часове, денонощия, месеци. И едното, и другото са сред хората и за хората. Несполучлив се оказва животът, когато работата на човека не върви, когато човек губи време напразно. Времето не можеш да върнеш. Работата не можеш да върнеш. Радостта от това, което си направил, не можеш да върнеш. Живота не можеш да върнеш." Аз си спомних тези думи, защото те станаха за мен и за другите ученици на бригадира Нарицин пътеводни. Съветският човек има светини: родина, партия, народ, колектив, в който се трудиш, неговата чест и собствената твоя трудова чест. Оттук и отговорността пред тези светини е ярка страна на нашия начин на живот.

— Един за всички, всички за един — е най-важният нравствен закон на нашето общество. Разкажете за факт или събитие, в който той особено зримо се проявява.

— Ние работим по бригаден метод. Това означава, че трудът се оценява изцяло на бригадата, а не на всеки поотделно. Представете си, че някой от седемте момчета в бригадата реши да се прохлажда. Плана няма да изпълни не той, а всички ние. Това първо. Заради нас може да не изпълни плана и цехът. Това второ. Вреда за целия завод — това вече е сериозно, трето. А какво ще получи бригадата в деня, когато се дават заплатите? Заплатата не е празна работа. Ти със своя труд си я заслужил. И отведнъж заради един лентяй цялата бригада получава по-малко, отколкото е заслужила. Представихте ли си? Е, при нас такова нещо не се случва. И на целия Балтийски завод едва ли ще се намерят такива хора, лентяи, които само за себе си (а фактически против себе си) да мислят. И не само защото принципът „Един за всички, всички за един" получава такова материално покритие като бригадната заплата. Не, далеч по-значително е обяснението на този най-важен нравствен закон на нашето общество. Не може в нашата страна да се остави човек сам в беда, без протегнати към него дружески ръце. У нас такова нещо не се случва. Ето пример. На млад работник умря двегодишно детенце — от болест. Ясно е какво чувствуване бащата. Той даже не отиваше на работа, затвори се, затъгува, не иска никого да вижда. И само с дружеско участие, внимателно, грижливо успяха другарите му да разтопят леда на отчуждението, който възникна поради нещастието. Един за всички и всички за един, това е казано и за балтийци, и за сормовци, и за зиловци, и за бамовци — и за целия наш народ, за нашето общество.

— Носител на начина на живот е човекът. Какво най-много ви допада в облика на съветския човек?

— Задушевност и простота в отношенията, съчувствие към човека са качества, присъщи именно на съветския човек. Случи ли се някому беда, трябва ли незабавна помощ, непременно редом ще се окажат хора, другари, приятели, братя. Може примерът, който ще посоча, да е съвсем незначителен, но все пак: оказали сте се на другия край на града, а по някаква причина в джоба ви само две копейки: не можете

Digitized by Google

да се доберете до в къщи. Приближете се до който и да е непознат човек, обяснете му, ще ви избави от неудобното положение. Аз съм бивал в много страни в капиталистическия свят, наблюдавал съм различни неща и далече не съм уверен, че там първият срещнат (или даже десетият) ще ви даде така просто цент или пенс. А у нас — всеки. У нас хората не са конкуренти в битка за живот, а другари, вървящи редом, рамо до рамо.

— Към какъв идеал се стремите — в бита, на работа, в личния и обществения живот?

— Да принеса полза на хората. Да не се получава така: преживял си дълго, като че ли никого не си обидил, и на тебе никой нищо не ти е причинил и толкоз. Такъв живот не е моят идеал. У нас, на Балтийския завод, казват: „Дръж се за заводската тръба и всичко ще бъде в ред". Шега, разбира се, но в нея има голям смисъл. Не „щастливата звезда" прави човека известен, заслужил, почитан от всички. И най-често той не сам завоюва своите върхове, без онези, които са редом, макар и да не са всички така опитни и сръчни, но без тях няма да станеш снова, което можеш да станеш. Без тяхното участие в твоето дело, без тяхната поддръжка, без тяхното доверие. На мене лично много ми е дал родният завод. Бил съм делегат на XXII, XXIII, XXIV, XXV конгрес на Партията и депутат на градския съвет. Колективът ме е избирал, колективът ме е издигал. Аз винаги помня това. Накратко — моят делови идеал е — да гориш, а не да тлееш. А в бита — мир, сговор и любов. Ние с Екатерина Феодоровна към новата 1977 г. ще отпразнуваме тридесетгодишнина от свадбата. А знаете ли къде се запознахме? В завода, същия, Балтийския...

— Принципите „Моята къща е в края" и „Всеки за себе си, един бог за всички" не са наши принципи. Има ли около вас хора, които се придържат съзнателно към тях? Кой и как им се противопоставя?

— От младост, от глупост случва се някое момче да не дойде на работа. Него бързо го оправят другарите му. Имаше такъв случай. Не се яви на работа един младеж. Срещам го вечерта, питам го: „Защо така, скъпи?" — „Душевно преживяване — отговаря — преживявам. Сърдечно дело." Тогава му казвам: „А ти закусва ли днес?" — „Да" — казва. „А — казвам, — ако фурнаджийте вчера или нощес имаха сърдечно преживяване, ти би закусвал без хляб. И ако ватманът има такава тънка душевна настройка, каквато имаш ти, то би се предвижвал само на своите два крака." Виждам, смути се. Продължавам. „А знаеш ли какво ще бъде, ако нашият завод увеличи производителността на труда с един процент? Страната ще получи милиони над планираното? Разбра ли?" Повече този младеж нито веднъж не отсъствува без причина. Какво да ви кажа. Излизам в шест часа сутрин, срещам се с другари от Кировския завод: „Привет" — „Привет". Отиваме заедно на работа — всеки на своята. Каква ти тук „къща на край".

— Какви черти в характера и в поведението на нашите съвременници не ви се нравят? Какво не бихте взели със себе си в утрешния ден?

— Страхливеца не бих взел. Мързеливеца не бих взел. Лицемера, който ти говори едно, а зад гърба ти върши съвсем друго. Празнодумеца не бих взел, такъв знаете, бърборко, който всичко прави с езика си. И още: не понасям хора, които навсякъде търсят лошото, черногледи. Има и такива „оптимисти", които не виждат ни петънце, ни сянка, и тях не мога да търпя. Малко са такива у нас, но все още се срещат. Времето ще ги изживее. Няма да ги има в нашето утре.

— В какво спред вас е главното различие и преимуществото на съветския начин на живот пред буржоазния?

— Аз вече казах, че съм бивал в много страни. И в много градове на Запад съм виждал: щом се стъмни, на улицата не остават хора, всички се прибират у дома. Няма такова открито, всеобщо добро общуване. Когато човек покани свои другари на кафе, поседят, а след това всеки си плаща, това, извинете, е еснафщина. Това е твое, това е мое... Или още по-често: моето е мое и твоето също е мое. Ако могат да уволнят половината от работниците, които прекрасно работят, а сега не са нужни, защото собственикът иска да се избави от тях, а при това те и не могат да намерят работа, това вече не е еснафщина, а пълно безобразие. Как да се живее, когато няма вяра в утрешния ден, няма душевно спокойствие, когато всеки живее за себе си?... При едно пътуване се срещнах с руски емигранти, които емигрирали, забележете, вече след Октомври. „Кои сте вие" — попитахме ги. „Ние... — замъкаха — като че ли сме руси. Макар че... сме американци. Но не съвсем..." Аз гледах този руско-американец. Той даже по външност приличаше на мене. Но само по външност. Само. Защото аз съм съветски човек.

— Представете си: оказали сте се в положението на Робинзон Крузо. На какво бихте научили най-напред Петкан?

— Петкан аз, разбира се, бих научил да строи кораби. И у нас с него не би възникнал проблемът как да се доберем до дома от необитаемия остров.

— Представете си, оказали сте се на друга планета, населена с разумни същества. Вашите първи думи, първият жест, първото действие за запознаване?

— Бих протегнал двете си ръце: Вижте, нямам оръжие. И бих казал „Другарю". Отлична дума. На друга планета бих взел със себе си червено знаме.

„Неделя", бр. 17, 26. IV — 2. V. 76 г.

Digitized by Google

ПРОБЛЕМИТЕ НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Произведенията на др. Тодор Живков, поместени в многотомното издание Избрани съчинения, са образец на комунистическа идейност и партийност. Те са ярко доказателство за научната обоснованост и последователност на ленинската априлска линия на Партията, творчески принос в съкровищницата на марксизма-ленинизма.

В Избрани съчинения читателят ще открие скъпоценните идейно-теоретически традиции на Партията — положени от Димитър Благоев, продължени от Георги Димитров, обогатени от др. Тодор Живков. Това са непоклатимите политико-теоретически, нравствено-борчески и интернационалистически добродетели на Партията. Това е нейната неотстъпна политика в изграждането на социалистическото общество у нас да се опира здраво на общите закономерности на социалистическата революция и социалистическото строителство, да приема и прилага непрекъснато и безрезервно опита на КПСС и СССР. С дълбоко удовлетворение читателят ще открие, че, верен на заветите на Димитър Благоев и Георги Димитров, др. Тодор Живков свято тачи дружбата ни със Съветския съюз и заедно с това я издига на по-високо стъпало, разработва проблема за всестранното сближаване и сътрудничество на нашата страна със Съветския съюз в съвременните условия. „Не се гаси туй, що не гасне". Тези мисли изразяват най-пълно и дълбоко интернационалната същност на политиката на Партията.

От всяка страница, от всяка публикация струи непоколебимата вярност на автора към принципите на марксизма-ленинизма и заедно с нея — творчески дух, новаторска смелост, постоянен стремеж да се открива новото, което раждат животът, революционната борба, социалистическата обществена практика, да се открива и да му се дава път и простор. Разкрива се силно развито умение да се изработват както стратегическата линия в дадена област, така и конкретните постановки и делови решения върху основата на дълбок комплексен научен анализ. Ето примера и урока, които можем да почерпим от изучаването на Избрани съчинения. Наш дълг е дълбоко да усвояваме този пример, да вървим в крак с новото, да мислим и действуваме съобразно изискванията и потребностите на съвременността, да воюваме с отживялото и консерватизма, със всичко, което задържа нашето движение и развитие напред.

• • •

В многотомното издание читателят ще намери изобилни доказателства за мястото и ролята, които Партията отрежда на идеологическата работа, за грижите и вниманието на Централния комитет за ук-

Digitized by Google

репване на идеологическия фронт. С марксистко-ленинска дълбочина и проникновение, присъщи на голямата теоретическа мисъл, се доказва, че борбата за изграждане на материално-техническата база на социализма, за ускоряване на научно-техническия прогрес и внедряването на неговите постижения в практиката трябва да върви ръка за ръка с работата за пропагандиране и усвояване на марксистко-ленинската теория, за разобличаване на идеологическата диверсия на империализма, с работата за комунистическото възпитание на целия народ.

Още през 1958 година др. Т. Живков предявява пред дейците на идеологическия фронт изискването да помагат на Партията за **комунистическото възпитание на трудещите се и за укрепване на социалистическото съзнание у тях,** за формирането на моралните качества и черти на характера, на облика на новия, социалистическия човек, да вдъхновяват и мобилизират силите, енергията и ентусиазма на народните маси в борбата за изпълнение на практическите задачи на социалистическото строителство. В този призив виждаме началото на развитата от него на Юлския пленум и Десетия конгрес идея за **органическо свързване на работата за разпространение на марксистко-ленинските идеи за формирането на научен мироглед у комунистите и трудещите се с работата за разясняване на партийната политика и превръщането ѝ в кръвно дело на трудещите се, в тяхно дълбоко убеждение и мотив за действие.** Всичко това, както пише авторът, *„наложително изисква да се осъществи докрай преустройството на идеологическия фронт; да се измени подходът във възпитателната дейност, като се отчита по-пълно въздействието на обществената среда; да се свърже плътно идеологическата работа с проблемите, които животът всекидневно поставя пред Партията и страната; да се прилагат съвременни високоефективни методи в организацията и управлението на идеологическия процес"* (т. 18, стр. 512).

Изключително значение за творческото обогатяване на теорията и усъвършенстването на практиката има постановката, дадена в изказването на др. Тодор Живков на пленума на окръжния комитет на БКП в Бургас през август 1975 г., че няма „чисто" идеологическа работа, че **идеологическите проблеми трябва да се разглеждат в органическа връзка с политическите, стопанските, социалните проблеми, с проблемите на цялостното развитие на нашето общество,** защото „в идеологическата работа неизбежно се отразяват актуалните и животрепетящи проблеми на живота, на нашата социалистическа действителност" (т. 23, стр. 467—468).

Обосновавайки необходимостта и смисъла на задачата за коренен прелом в идейно-възпитателната работа, за привеждане нейната организация и ръководство върху последователни научни основи, др. Тодор Живков разработи **принципите на комплексния подход в тази област.** Същността на този подход се свежда до няколко основни изисквания:

— **Осигуряване тясно единство на целите и направленията на възпитателното въздействие — идейно-политическо, трудово и нравствено.**

— **Възпитанието да обхваща всички слоеве и групи от населението** както по работни места, така и по местожителство, като се отчита въздействието на обществената среда, нарасналото духовно равнище и потребности на трудещите се от различните социални слоеве, като се изхожда от ясна и научнообоснована представа за образа на социалистическата личност, която идеологическата работа е призвана да формира. Специално внимание се обръща на необходимостта във възпитателната работа най-пълноценно да се използват положителните елементи и механизми на социалистическата социална среда, на пропагандата на успехите и предимствата на реалния социализъм, на придобивките, с които се характеризира социалистическият начин на живот.

Digitized by Google

— **Повишаване ефективността на всички средства за възпитание** — специализиране и координация в управлението им с оглед на тяхната специфика, спазване на приемственост и последователност в постигането на възпитателната цел. „Да се държи сметка за цялата съвкупност от сложни и многостранни духовни процеси, които протичат в развитието на различните социални групи, да се изучават изменеиията в психиката, в социалната активност, в материалните и духовните интереси на трудещите се; да се осигури различните средства за идеологическо въздействие взаимно да се допълват и обогатяват, да бият в една и съща цел" (т. 18, стр. 518). Става ли дума за структурата и организацията на системата на политическата просвета или за масово-политическата работа, за средствата на масова информация, за изкуството и литературата, за идейно-възпитателната работа в училищата и в обществените организации, задачата е „да бият в една и съща цел".

— **Широко, последователно съчетаване на просветата, обучението с включване на хората в социалната практика, участие на трудещите се в управлението на обществото.** В не едно от произведенията е развита мисълта, че комунистическата идейност е сплав от знания и морални качества, убеждения и практически действия и че нищо не издига така личността, както активната жизнена позиция, съзнателното отношение към обществения дълг, когато единството на думите и делата става всекидневна норма на поведение. Работата по възпитаването у хората на комунистическо съзнание е успешна само когато се организира в неразделно единство с тяхната обществено полезна дейност, с техния труд за благото на обществото.

Такъв подход позволява на партийните организации значително да разширят сферата и да повишат действеността на своето влияние върху трудещите се. Да съсредоточат усилията си върху комплексното решаване на идейно-възпитателните задачи, за да съчетават органически по-нататъшното формиране у тях на марксистко-ленински мироглед, комунистически морал, за повишаване културното им равнище, професионалното им майсторство и деловитост.

Като основна грижа на Партията в **центъра на идеологическата работа стои човекът.** Ярко, от ленински позиции авторът формулира социално необходимите качества и черти на социалистическата личност, нейния идеен, граждански, трудов и културен облик. Като много важен фактор за правилната изява на отделния човек, за утвърждаването на неговото достойнство, както и за решаването на многообразните възпитателни задачи, той определя непосредствената социална среда — отделните производствени, научни, художествено творчески и други **колективи,** социалната функция на които е разкрита в не едно от произведенията в Избрани съчинения. Развивайки у хората комунистическо отношение към труда, към обществената собственост, колективите имат възможност активно да съдействуват за формирането у всеки работник благородни цели и духовни потребности, високо нравствено поведение, нетърпимост към всякакви отклонения от нормите на комунистическия морал. Това изисква да се води неотстъпна борба срещу безпринципните отношения, нарушенията на социалистическата законност и морал, срещу гнилия либерализъм, пиянството и разпуснатостта. Авторът подчертава, че те сами няма да изчезнат. Даже такъв необходим и закономерен от гледна точка на нашите идеали и на партийната политика процес, какъвто е нарастването на благосъстоянието на хората, ако той не се съчетава с повишаването на тяхното идейно-нравствено и културно равнище, може да породи еснафска, дребнобуржоазна психология. Решаването на социално-икономическите задачи, ръстът на благосъстоянието и културата на народа, усъвършенстването на социалистическите обществени отношения са важни условия за крайния успех на борбата против тези прояви. Но да се оповаваме са-

Digitized by Google

мо на обективните фактори — означава да оставим нещата да се развиват на самотек. Само последователното и настойчивото изкореняване на социалното зло, на „малката правда" може да очисти моралната атмосфера от чужди влияния. Постановките на автора в това отношение са ясни. Те са по ленински мъдри и принципиални. Те ориентират преди всичко към **разгръщане организаторската и възпитателната роля на първичната партийна организация** като политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на колектива за всестранно издигане на обществената, трудовата и политическата активност на масите. Те ориентират към възможно най-пълното използване методите на убеждение, разяснение, лични контакти, **индивидуална работа** на комунистите с трудещите се. Те формират насоките на възпитанието на кадрите като важна съставна част от партийната работа. *„Висока комунистическа идейност, принципност при решаването на малките и големите въпроси, образцово изпълнение на задачите, морална чистота, скромност, висока култура и познания, инициативност, активност, чувство за отговорност и самоотвержено служене на народа — такива са качествата, които трябва да формира у всички дейци нашата възпитателна работа сред тях"* (т. 18, стр. 508—509).

• • •

Другарят Тодор Живков особено дебело подчертава значението на **класово-партийното възпитание.** Проблемът за класово-партийното възпитание на народа и особено на младежта той разработва в не едно от произведенията си, като доказва убедително необходимостта от **класов подход в оценката на събитията** във вътрешно и външнополитическия живот на нашата страна. Класовият подход към всички факти и явления на обществения живот е подход от позициите на работническата класа — ведуща класа на нашето общество. Това е оценка на постъпките и действията през призмата на идеалите на работническата класа, които са идеали на социализма и комунизма. Нашата Партия винаги е възпитавала у своите членове, у народа това драгоценно качество, последователно е осъществявала и осъществява класовост, партийност на възпитанието. От класовата същност, от комунистическата партийност на марксистко-ленинската идеология се определят целите, съдържанието на идеологическата работа на партийните органи и организации. На преден план в партийното ръководство на възпитанието на масите др. Тодор Живков издига идейната насоченост, ясно изразената класова цел. Формирането у трудещите се марксистко-ленински мироглед, дълбока идейна убеденост, преданост към идеалите на комунизма, е висше назначение на идеологическата работа. Засилването работата по формирането на класово съзнание у хората предполага активно разобличаване буржоазните и ревизионистични концепции за идейно-политически неутралитет, за абстрактен хуманизъм, за дендеологизация.

Авторът разкрива и формите, пътищата за изграждане на класово съзнание. То се изработва в резултат на дълбоко усвояване теорията на марксизма-ленинизма, участие в труда, в материално-производствения, политическия, обществения живот и от възпитанието на човека като обществен деец, като пълноправен гражданин на своята страна. Класовата съзнателност е неотделима от политическия подход при решаването на задачите в обществения живот, в стопанското, в културното строителство. Да не се изпуска от погледа политическата страна, политическото значение на всяко дело, да не се подменя политическият подход с технократически. Винаги да се постъпва в съответствие с принципите на марксизма-ленинизма, с интересите и целите на обществото. Със самоотвержен труд да се дава принос за укрепване на социалисти-

Digitized by Google

ческото ни отечество. Всичко това означава да се проявява класова зрелост.

Другарят Тодор Живков подчертава, че ясна политическа ориентация е необходима на всички трудещи се, но особено на младото поколение. В неговото идейно-политическо формиране овладяването на марксистко-ленинския метод за класов анализ на явленията в обществения живот има решаващо значение. Авторът особено набляга на необходимостта младежта да се възпитава в духа на борческите традиции на нашата работническа класа. „Другарство, колективизъм, организираност, самоотверженост, любов към своя завод и своето предприятие, благородно съревнование, съзнание за висока класова отговорност за всичко, което се върши и предприема в нашата страна — такива са някои от добродетелите, които и нашата работническа младеж трябва съзнателно и упорито да възпитава у себе си" (т. 16, стр. 11).

В тази връзка той разглежда и значението на трудовото възпитание на народа и младежта: „... то не може да се ограничава с възпитанието на любов към труда изобщо. Сега трудовото възпитание органически включва култивирането на съзнание за самодисциплина и организираност, овладяването на широки знания и умения, готовност и способност за приобщаване на индивидуалните усилия към усилията на целия колектив" (т. 18, стр. 520).

Засилването на класовото възпитание е необходимо, защото сега все по-често се налага да се срещаме с активните опити на буржоазната пропаганда, на ревизионистите, опортюнистите да обявят класовия подход към социалните явления за „едностранчив", да го „допълнят" или заменят с абстрактния „общочовешки".

Класовото възпитание се осъществява от цялата идеологическа работа, извършвана под ръководството на партийните организации, с нейните разнообразни форми, методи и средства. Но решаваща роля принадлежи на пропагандата на марксистко-ленинската теория, която е научна основа за разбирането на класовите взаимоотношения.

Класовото възпитание обхваща и сферата на нравствените отношения. Нравствените норми, към които хората се придържат — това по същество са техните обществени взаимоотношения, жизнени ориентири, идеали. Буржоазният свят не случайно се стреми да води настъпление срещу идеологическите, моралните принципи на социализма. На социалистическия мироглед и морал са чужди индивидуализмът, в каквито и форми да се проявява, пренебрежението към обществените ценности, обществената пасивност, еснафско-егоистичната, потребителската психология. Другарят Тодор Живков ни дава пример на непримиримост срещу буржоазната идеология под какъвто и лик да се маскира, на дълбока вярност към марксистко-ленинската идеология.

Опитът на нашата Партия убедително потвърждава постановката на др. Тодор Живков, че възпитанието на народа и младежта в дух на пролетарски интернационализъм и социалистически патриотизъм може да се осъществява само от последователно класово-партийни позиции. Истинският патриотизъм може да съществува единствено върху основата на всеотдайността към интересите на световния социализъм и международното комунистическо движение. От друга страна възпитанието на народа и младежта в дух на социалистически патриотизъм е една от движещите сили на нашето развитие. То осигурява социално-политическа и идейна спойка на обществото, съдействува за изграждането на нашата родина като яка и непревзимаема крепост на социализма.

Видно място в трудовете на др. Тодор Живков се отрежда на разработването в условията на съревнование между двете системи и отслабване на международното напрежение, на проблемите, свързани с борбата против идеологията на антикомунизма, антисъветизма, маоиз-

Digitized by Google

ма, десния и „левия“ опортюнизъм. Принципната позиция на Партията в идеологическата борба против империализма и неговите слуги си спечели висок авторитет сред братските марксистко-ленински партии и цялата световна прогресивна общественост.

* * *

За усъвършенствуване на идеологическата работа изключително важно значение има и теоретическата **разработка на проблемите на социалистическата култура.** Разглеждайки културата като социален комплекс, в състава на който влизат и постиженията на науката, техниката и производството, др. Тодор Живков на Десетия конгрес на Партията подчерта: „Нашето успешно движение напред във все по-голяма степен зависи и ще зависи от уменето да се облягаме на науката при решаването както на големите, кардиналните въпроси на нашето развитие, така и на малките, на ежедневните въпроси, от умението да използваме нейните постижения във всички сфери на обществото“.

Но др. Тодор Живков специално се спира на задачите, които стоят пред **изкуството, литературата и народното образование** при решаването на проблемите на обществения и научно-техническия прогрес, при формирането на всестранно развита личност на социалистическото общество, за тяхното място в идейно-възпитателния процес.

В речта си пред XVI отчетно-изборна конференция на столичната организация на Димитровския комунистически младежки съюз той издигна идеята за разрешаването на **трисдинната задача в системата на народиото образование,** която Партията пое и постепенно реализира:

— изграждане на висококвалифицирани специалисти от нов тип, способни да разрешават сложните задачи, поставени от научно-техническата революция и развитието на страната;

— изграждане на творчески личности, способни самостоятелно да мислят, да се ориентират, да решават възникващите задачи, да преодоляват назрелите противоречия;

— специалисти, не само висококвалифицирани и творчески мислещи, но и възпитани в комунистически дух, верни на Партията, активно воюващи за претворяването на партийната политика в живота.

Читателят ще намери много писма, доклади, беседи и други публикации, посветени на проблемите на изкуството и литературата, на духовната култура на нашата родина. Те са пример за правилно **партийно ръководство на културните процеси,** доказателство за постоянните връзки на първия партиен ръководител с дейците на културния фронт. В тях могат да се намерят точни идейно-естетически оценки, своевременно предпазване от грешки, насочване творците по верен път. В тях прозират грижата за създаване и поддържане ведра атмосфера, творчески климат, високо доверие към творците и последователната принципност в отношението на Партията към художествената интелигенция.

Поставянето на изискването изкуството и литературата да се изграждат на класово-партийни позиции, да се отличават с високо художествено майсторство, за да осъществяват пълноценно своята цел — да възпитават и вдъхновяват народа, младежта в изграждането на социализма, намира най-ярко отражение в линията за **най-тясна връзка на творците и художествените произведения с живота на народа,** чийто мисли, чувства и стремежи са и трябва да бъдат главен обект на цялото художествено творчество у нас. Откъсването от живата кипяща дейност на Партията и от народния живот не могат да съдействуват за разцвета на таланта, не могат да бъдат извор на мисли и чувства, на вдъхновение и подтик към голямото творчество. За да се развива нашето изкуство, то трябва да бъде свързано с народа, да живее с бол-

Digitized by Google

ките, с идеалите, с въжделенията на народа. Не може нито една област в нашия живот да се развива изолирано, стихийно, откъснато от генералните задачи и проблеми, които решава нашето общество като цяло. „Нашето социалистическо изкуство трябва изцяло и до край да влезе в ролята си на част от общопролетарското дело, от общосоциалистическото дело, на един от най-силните фактори за осъществяване историческата мисия на работническата класа" (т. 18, стр. 36). „Работническата класа се нуждае от художници — борци за комунистическото дело, художници — певци на пролетарската борба и социалистическото създидание, художници — сърцеведи на новия човек, художници — комунисти, независимо от това дали членуват или не в Комунистическата партия" (т. 18, стр. 37). И затова крилатата мисъл на др. Тодор Живков „Повече между народа, по-близо до живота" почти две десетилетия служи за основна максима, пътеводител на нашата художествена интелигенция.

Израз на постоянна грижа за усъвършенствуване партийното ръководство на културата е разработената в трудовете на др. Тодор Живков идея за **обществено-държавното начало в управлението на културата.** Осъществена, тя даде не само изключително плодотворни резултати за задълбочаване социалистическата демокрация в дейността на културния фронт, но се и оказа перспективна форма за прилагане на комплексния подход, за усъвършенствуване механизмите на управление на културния живот. А това от своя страна разкрива възможности за по-нататъшното разгръщане на работата за всенародното естетическо възпитание, за все по-пълно задоволяване и развитие на културните потребности на народа.

Прелиствайки Избрани съчинения, запознавайки се с произведенията, читателят не може да не проникне в една от най-характерните черти на техния автор — неизтощимата му енергия и чудесното му умение да поддържа най-тесни, всекидневни лични контакти с работническата класа, с народа — делово и задушевно да общува с хората. А нали той казва, че *„конкретната, индивидуалната работа с хората е живецът на нашата политическа дейност, гръбнакът на нашата идеологическа работа"* (т. 23, стр. 491). Прекият контакт, както той учи кадрите, е могъщо средство за укрепване на връзките с масите, незаменим източник за информация как масите посрещат и възприемат партийните решения, което има голямо значение за партийното ръководство. Във всеки том са поместени много негови писма, речи, беседи на срещи с работнически колективи, селскостопански труженици, дейци на науката, изкуството и културата, активни участници в антифашистката борба, първенци в производството, младежи и пионери, бойци и офицери от Народната армия. И всяка от тези срещи е израз не само на обаянието му като ръководител и човек, а и ново доказателство за монолитната сплотеност на народа около Партията и нейната априлска линия.

• • •

Многотомното издание с трудовете на др. Тодор Живков представлява изключително ценен източник за изучаване творческото развитие на марксистко-ленинската наука, политиката на Партията през всички етапи на социалистическото ни развитие и особено в етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас. Затова то заема заслужено място в системата на политическата просвета и в усвояването на марксистко-ленинската теория от кадрите, от всички трудещи се.

Digitized by Google

КРИТИКАТА — ДВИЖЕЩА СИЛА

доц. к. ф. н. АСЕН КАРТАЛОВ

Влиянието на критиката за изменението на действителността е толкова значимо, че самата тя като социално явление, като човешка практика е обект на научно изследване и теоретическо осмисляне на пленумите и конгресите на комунистическите партии. Голямо значение в последно време придобиват социално-психологическите и нравствените аспекти на критиката. Засилват се изискванията на педагогиката, етиката, психологията и социалната психология върху формата на критиката. Това дава възможност да се издига още повече нейното научно равнище, от гледна точка на науката да се формулират правила, които управляват критиката като сложен процес на социално обучуване[1]

Особено внимание беше отделено на критиката и самокритиката в практически и теоретически аспекти на XXV конгрес на КПСС и на XI конгрес на БКП. Работата на тези конгреси се отличава с революционно-критическо отношение към постигнатите успехи, с борба за още по-високи постижения във всички области на социалистическото и комунистическото строителство. В доклада на др. Леонид Брежнев критиката и самокритиката се разглеждат като важна страна на ленинския стил на работа, като закон не само в партийната, но и в цялата обществена дейност. Подчертава се, че същността на метода на критиката и самокритиката е в нейния оценъчно-нормативен характер. Тя е всестранна и обективна оценка на дейността на хората, всестранен анализ на допуснатите слабости. Пред партийната и обществената практика още по-ярко се очертава изискването да се съчетава доверието и уважението към хората с висока взискателност към тях, да се преодолява либерализмът към недостатъците и техните виновници, да се утвърждава непримиримо отношение на партийните органи към неправилното реагиране на критиката[2].

В същия дух тези въпроси бяха разгледани и от XI конгрес на нашата Партия. Обоснова се необходимостта по-широко да се развръща критиката и самокритиката в целото общество. „Партията напомня, че когато са критиката и самокритиката в партийните организации, такива ще бъдат те и в останалите сфери на обществения живот... че без инициативата, примера и всестранната подкрепа от страна на ръководните органи никаква критика и самокритика не е възможна“.[3]

В историята на обществото критиката се е утвърдила едновременно като теоретическа и практическа дейност. Теоретическата и практическата критика са се проявявали почти винаги в единство. В борбата за обществен прогрес революционните и прогресивни класи са съчетавали „оръжието на критиката с критиката на оръжието“. Обикновено оръжието на критиката е предшествувало критиката на оръжието. Социалистическата революция също започва с оръжието на критиката, с теоретическата критика на капитализма и неговата идеология.

Критиката е мощно средство за изграждането на социализма, „обективна закономерност на социалистическото развитие.

[1] В. Вичев, Критиката в колектива, С., 1969 г.

[2] Л. И. Брежнев, Отчет на Централния комитет на КПСС пред XXV конгрес и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, С., 1976, с. 95—96.

[3] Т. Живков, Отчет на Централния комитет на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, С., 1976, с. 117—118.

Digitized by Google

При социализма тя се разгръща в условията на неантагонистическа социална структура на обществото, на единство на корените интереси на всички класи и групи върху основата на историческите цели на работническата класа. Това превръща критиката и самокритиката в необходимо и ефикасно средство за своевременно откриване на назряващите проблеми, за преоценка на остаряващите форми и механизми в обществения живот, за преодоляване на старото и стимулиране на новото, за борба с отклоненията от социалистическите норми"[1].

ОЦЕНЪЧНО-НОРМАТИВНИЯТ ХАРАКТЕР НА КРИТИКАТА

Особено ефективно е въздействието на критиката в първичния колектив. Партийната организация притежава всички негови особености — сравнително малък брой хора, проста структура на вътрешноколективните връзки, непосредствен (контактен и личностен) характер на взаимоотношенията между отделните членове, силно изявения социален контрол върху поведението на отделния член и др. Тя притежава и редица други особености, които все още не са присъщи на всеки трудов колектив. Тези особености й позволяват да бъде и се развива като първообраз на неговото бъдещо състояние. В първичната партийна организация съществува висока степен на единство между комунистите в политическо, мирогледно-идеологическо и морално отношение. Това единство обуславя вътрешната сплотеност в колектива и е благоприятна основа за намаляване и почти за изчезване на дистанцията между официалните и неофициалните вътрешноколективни връзки. Равноправието между членовете на Партията в първичната партийна организация, независимо от мястото, което заемат в официално-регламентиращата структура на трудовия колектив, също засилва възможността за съвпадането на официалните и неофициалните отношения. Разликата между тези два вида отношения се запазва предимно в индивидуално-психическо отношение. Първичната партийна организация изпълнява ролята на първообраз за трудовия колектив и в областта на критиката и самокритиката.

Критиката е едновременно и обективно и субективно явление. Тя е важен елемент на обществената регулативно-управленческа практика на обществото. Като дейност на критикуващия субект, критиката има своето обективно основание в реално възникващите и съществуващи ситуации на противоречие между личните и обществените интереси, между новото и старото, консервативното и прогресивното; справедливото и несправедливото и т. н. Отделният член на Партията, партийният орган или организация като субекти на критиката установяват и осъзнават тези обективни ситуации на несъответствие между дължимото (необходимото) и реалното поведение и изразяват своето оценъчно отношение. Като субективно явление критиката е отражение и оценъчно отношение на критикуващия към критикувания.

Като познавателна дейност на хората мястото на критиката е в сферата на оценъчно-нормативното съзнание. Особен интерес в случая представляват нравственият и управленческият аспект на критиката.

Изключително важна грижа на първичната партийна организация е да осигурява условия за обективна, принципна и градивна критика. „Критиката е ценна, когато е правдива, когато повдигнатите въпроси са от обществена значимост"[2] Обективността на критиката зависи от оценката. Тя от своя страна е обективна, когато се опира не само на реална описателна (осведомителна) информация за грешките и слабостите на критикувания, но използва и обяснителна информация за условията и причините, при които е станало възможно проявлението на тези слабости и грешки, анализирайки дали те са допуснати съзнателно или несъзнателно, а също така за подбудите и особеностите на техния носител. Такава информация се постига както чрез непринудените и доброволните самопризнания на тези, които са допуснали грешките и слабостите, така и чрез тяхното непредубедено изучаване от съответния партиен орган, който изразява волята на партийната организация.

Оценката като един от съществените моменти на критиката е резултат от усвояването и преработването на два вида информация — за допуснатите грешки и слабости, условията, причините, мотивите, особеностите на техния носител и на второ място — за действуващите социалистически норми на живот в Партията и обществото. Взаимодействието на тези два вида информация предшествува и подготвя оценката, която е момент на трансформиране на описващата информация за грешките и слабостите на критикувания в предписваща информация. Тя е несъгласие, неодобрение на неговото минало поведение и предписание за бъдещето. Самият акт на осъждане на едно реализирано вече поведение е същевременно и акт на предписание на друго поведение, т. е. това, което се изисква от социалистическите норми. Следователно оценката действува като норма. Тя я съдържа в себе си чрез акта на осъждането. Механизмът на оценката е констатиране, че това, което я носи в себе си, и това, което не трябва да бъде. Това показва, че оценката няма самоцелен характер и се произнася, за да се превърне във външна и вътрешна подбуда, мяра на дължимото поведение на критикувания.

[1] Т. Живков, Отчет на Централния комитет на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, стр. 117.

[2] Л. Брежнев, Отчет на Централния комитет на КПСС и предстоящите задачи на Партията във вътрешната и външната политика, с. 96.

Digitized by Google

Критиката е оценка на критикувания отвън. Тя е въздействие отвън и започва да се проявява като регулатор на бъдещото дължимо поведение на критикувания едва когато се превърне в самооценка, в критика отвътре. Това именно е самокритиката, която се проявява в мълчалива и явна форма, критика в себе си и критика пред другите.

От гледна точка на своя източник и първопричина самокритиката се проявява в две форми: когато е предизвикана от критика, и самоинициативна, вътрешно предизвикана самокритика. Винаги е по-полезна и по-ефективна критиката, която предизвиква самокритика, в сравнение с онази, която поражда равнодушие, а понякога дори и активна вътрешна съпротива. Често равнодушието може да бъде израз на липсата на авторитет на критикувания по отношение на критикуващия, а вътрешната съпротива е или реакция на неоснователна и необективна критика, или проява на болезнена чувствителност към критиката.

Още по-ценна в нравствено отношение е самоинициативната, вътрешно предизвиканата самокритика. Тя предшествува критиката и в повечето случаи я прави ненужна. Самокритиката е предварително реализирана критика. В нея субектът и обектът на критиката е едно и също лице. Проявлението на критиката във формата на самокритика съкращава пътя на превръщането на оценката отвън в самооценка и вътрешна готовност за реализиране на дължимото поведение в бъдеще. В самокритиката като самооценка се съдържа и предполагаемата оценка отвън в една осъзната форма.

Голямо влияние върху желанието за самокритика има очакването на критика, на оценка отвън. Това става в такива партийни групи и организации, където няма състояние на морален вакуум и се проявява не равнодушие, а голяма взискателност към слабостите и грешките на отделните комунисти. В такива партийни колективи самокритиката има смисъл и представлява ценност. Тя се обезценява в колективи, които се отнасят безразлично към грешките и слабостите на своите другари. Атмосферата в такива колективи не стимулира самокритиката. Това обаче съвсем не намалява необходимостта и нравствената ценност на мълчаливата самокритика, на самокритиката вътре в себе си. Самооценката и самоанализът на вината вътре в себе си, макар че не е оценка пред другите, има силно положително въздействие върху бъдещото поведение на самокритикуващия се.

Нежеланието понякога на едни или други членове на Партията за явна самокритика не е само последица от неоснователна критика или неблагоприятна нравствено-психическа атмосфера в партийния колектив, а може да бъде израз на идейна незрелост, на редица възрастови, нравствени, психически особености и др. Отказването на самокритика пред другите не е непременно отказване от самокритика вътре в себе си. Дали това е така, може да се установи само от резултатите на бъдещото поведение на този, който е допуснал определени грешки и слабости и не е пожелал да си направи явна самокритика.

Не всяка самокритика преодолява необходимостта от критика. Само самоинициативната, вътрешната и искрената самокритика в себе си и пред другите прави почти излишна критиката отвън. Неискрената самокритика е игра на роля с цел да се избегне критиката, да се заблуди критикуващият, като се спечели доверието му и се продължи в анонимна форма предишното поведение. Това е нова, съзнателна грешка на критикувания.

Самоинициативната самокритика се проявява като самокритика за явно и анонимно допуснати грешки и слабости. И в двата случая тя има висока нравствена стойност, тъй като е форма на самоосъждане, самоанализ, самоконтрол и самовъзпитание. Въпреки това обаче при самокритиката за явно допуснати грешки освен вътрешните подбуди на личността голямо значение (често пъти определящо) има и обстоятелството, че тези грешки и слабости са известни на другите. При това положение по-трудно е установима степента на вътрешната мотивировка на самокритиката. Възможно е същата да бъде предимно външно предизвикана, без да засяга дълбоко личността на самокритикуващия се.

Значително по-голяма нравствена стойност има самокритиката за анонимно допуснати грешки и слабости. При нея подбудите са предимно вътрешни. Явното или мълчаливо (неявно) самокритикуване на едно или друго анонимно отрицателно нравствено поведение е показател за високо развито чувство на уважение и отговорност пред себе си и пред партийния колектив.

Чрез оценъчно-нормативния си характер критиката и самокритиката изпълняват регулативно-управленчески функции. По този начин те се проявяват и като движеща сила за развитието както на отделните членове на Партията, така и на партийната организация като цяло.

КРИТИКАТА КАТО ВЪТРЕШНА НЕОБХОДИМОСТ И ДВИЖЕЩА СИЛА В РАЗВИТИЕТО НА ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Първичната партийна организация функционира като сложно организирана динамическа система. Тя е висша форма на организация на най-съзнателните, най-авторитетните, най-революционните представители на народа, които изпълняват ролята на авангард във всички сфери на обществения живот. По своята структура първичната партийна организация е взаимодействие на различни партийни групи и различни в индивидуално-психическо отношение комунисти. На нея й е присъщо както равновесието, така и развитието. Развитието е развитие на самото равновесие, то не го премахва, а го запазва, въз-

Digitized by Google

произвежда и стабилизира на качествено нова основа Този характер на първичната партийна организация обуславя съществуването на критиката не само като нейна вътрешна необходимост и движеща сила, но и като основен принцип в работата й.

Първичната партийна организация и отделните комунисти могат да бъдат обект на критика и отвън. Партията е рожба на работническата класа, част от нея, неин преден и съзнателен отряд. Тя е отговорна към класата и класата е отговорна към Партията. В двупосочното активно взаимодействие между Партията и класата последната оказва своето градивно-критическо въздействие върху развитието на Партията. Класата се информира и интересува от дейността на Партията както чрез отделните свои представители вътре в нея, така и чрез Партията като цяло. Дейността на Партията няма самоцелен и вътрешнозатворен характер, а е дейност за класата, за народа. Въвличайки трудещите се в изграждането на социализма като техен политически ръководител, Партията осигурява и въздействието им върху своето собствено развитие.

Под ръководството на работническата класа народът въздействува върху развитието на Партията, на нейната вътрешна и външна политика в най-различни форми. Особено значение в това отношение има въвличането на трудещите се в системата на социалното управление, грижите за повишаване на тяхната компетентност, вниманието към техните предложения и препоръки, засилването на представителните и преки форми на народен контрол, участието във всенародното обсъждане на партийните програми и планове за развитието на страната и др.

Не винаги е възможно обаче реализирането на контрола и критиката на класата и народа (като критика отвън) върху всички аспекти на вътрешнопартийната практика. Първичната партийна организация осигурява правото на контрол и въздействие особено на работническата класа върху вътрешното си функциониране и развитие чрез разгръщането на критиката и самокритиката вътре в себе си от позициите на интересите на тази класа.

Критиката и самокритиката като вътрешна необходимост и принцип в развитието на всяка партийна организация произтича от същността на Партията като висша форма на организация, като саморегулираща се система, като Партия, която си дава непрекъснатата самооценка, оглежда себе си и се самоосвобождава от всичко, което нарушава нейното динамическо равновесие и затруднява развитието й напред. Критиката не е нещо наложено отвън, а достойнство и предимство на самата Партия като ръководна и управляваща система в социалистическото общество. Като самоотношение към своите собствени грешки и слабости критиката вътре в Партията функционира във формата на самокритика и е един от най-съществените показатели за степента на нейната зрелост.

Чрез своите регулативно-управленски функции, чрез преодоляването на грешките и слабостите, на противоречията и трудностите критиката и самокритиката предпазват първичната партийна организация от загниване, от пасивно-съзерцателно отношение към света. Градивната в принципната критика поддържа динамическото и творческото състояние на първичната партийна организация, което влияе и за правилното възпитание на отделните комунисти. Комунистите се възпитават с най-различни средства и форми на вътрешнопартийната работа и особено „с поощряването на критиката и самокритиката"[1].

Критиката се проявява като констативно-оценъчна и оценъчно-конструктивна. Първата установява дадени грешки и слабости, посочва ги и им дава оценка от гледна точка на определени норми, а втората посочва и пътищата и средствата за тяхното преодоляване, а също така се изразява и в помощ към критикуваните. И двата вида критика са движеща сила на саморазвитието на партийните органи и организации.

За увеличаването на ефективността от критиката и самокритиката като фактор, който въздействува за саморазвитието на партийните органи и организации, голямо значение има не само тяхното съдържание, но и формата им. По съдържание критиката трябва да има винаги социалистически характер. Тя е критика от позициите на обществото, в името на обществото и на критикуваните. Не е против, а в унисон с интересите на критикуваните, не го унищожава, а го изгражда, помага му да расте и се развива. На сегашния етап се отделя изключително голямо внимание на формата на критиката. Върху усъвършенстването на формата на критиката оказва положително влияние педагогиката, етиката, психологията и социалната психология. Изучаването и практическото прилагане на педагогическите, нравствените, естетическите, психологическите и социално-психологическите изисквания[2] в процеса на критикуването е важно условие за изявата на отделните комунисти, на партийните органи и организации като субекти на критиката.

Критиката е не само основен принцип в дейността на Партията, но и една от съществените форми на проявление на вътрешнопартийната демокрация. Тя е едновременно и право, и дълг (отговорност) на всеки член на Партията. Това е регламентирано от Устава. Всеки член на Партията има право „да критикува на партийни събрания, конференции, конгреси в

---

[1] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации. С., 1975, стр. 15.

[2] В. Вичев, Критиката в колектива, С., 1969, с. 145—164.

Digitized by Google

заседания на партийните комитети слабостите и грешките на всеки комунист, независимо от това дали е редови член или ръководител"[1].

Това основно уставно положение е богато по съдържание от гледна точка на своите управленчески функции по отношение на критиката. То управлява партийната практика в областта на критиката в няколко направления — първо, осигурява правото на критика. Всеки, независимо от своето положение в обществото и Партията може да бъде субект на критиката; второ, изисква критиката да се осъществява явно (открито) пред партийните органи и организации и пред самия критикуван; трето, гарантира правото да бъде критикуван всеки, т. е. всеки може да бъде обект на критиката.

Правото на критика е изключително важно условие за правилното развитие на Партията. То е същевременно и равноправие на членовете на Партията в областта на критиката. Не винаги уставната гаранция е и реална. Много важно е изискването правото на критика да се превърне в реална практика на всички партийни органи и организации. В някои от тях не съществува единство между уставната и реалната гаранция за критика. Понякога Уставът може да бъде забравен и пренебрегнат, щом като някои от неговите изисквания не са в интерес на едни или други обикновено ръководни членове в партийната организация.

Реалната гаранция на правото на критика е защитата на критикуващия от всякакви неблагоприятни последици в явна и неявна форма. Това е възможно, когато критикуващият е независим от критикувания в управленческо и партийно отношение, когато критикуваният не е толериран явно или анонимно от едни или други членове на Партията, заемащи особено положение в управленческата структура, когато съществува реална независимост и самостоятелност в работата на контролно-ревизионните органи на Партията.

Гаранцията на правото на критика е формална и реална. Формалната гаранция от своя страна се проявява като уставно-формална и реално-формална. Уставната гаранция на правото на критика е реална, когато вътрешнопартийната практика се управлява от Устава. Тя става формална във всички случаи на отклоняване на практиката от изискванията на Устава, особено когато в партийните органи и организации липсва критика и самокритика. Реално-формалната гаранция на правото на критика е характерна в практиката на такива партийни организации, където има критика, но обикновено с неблагоприятни последици за критикуващите. В такива първични партийни организации има хора, които вътрешно също не предпочитат и не желаят критиката, но външно, по форма винаги не само че не премълчават, дори апелират за критика. Така те създават илюзия за наличието на реална гаранция на правото на критика. Отделни членове на Партията възприемат тази илюзия за реалност, критикуват и след това понасят горчивите плодове от последиците. Външно към тях се демонстрира уважение и принципно отношение. В същото време в скрита и мълчалива форма се води борба срещу развитието им, държат се в глуха линия, не се обръща внимание на техните успехи, обикновено се дава сдържана оценка на тези успехи. Често пъти те са обречени на забрава.

Въпреки съществуването на Устава, който регламентира вътрешнопартийната практика в областта на критиката, Партията продължава да поставя остро въпроса за осигуряване условия за критика и самокритика и в редица други свои документи. XI конгрес на нашата Партия подчертава, че е необходимо „Решително да се пресичат всякакви опити за подтискане на критиката от долу. Да се води последователна борба както против проявите на болезнено и грубо реагиране на критичните бележки, особено от страна на някои ръководни кадри, така и против случаите, когато съответните партийни и служебни ръководства не вземат мерки за отстраняване посочените слабости и недостатъци.[2]

Изявата на критиката като фактор за развитието на партийните органи и организации е невъзможна без нейното осъществяване едновременно в хоризонтално и вертикално направление. В практиката на партийните организации сравнително по-изявена е хоризонталната критика. За нея съществуват по-благоприятни обективни условия, които произтичат от това, че субектът и обектът на критиката са равни, т. е. заемат еднакво място в структурата на партийния колектив. Такава е критиката между редови членове на Партията, а така също между ръководители от едно и също равнище.

Разгръщането на хоризонталната критика е едно от условията за повишаване ролята на партийния колектив като фактор за възпитателно въздействие, за управляване поведението на отделните свои членове. Това води до преодоляването на практиката самите членове на колектива да не желаят да критикуват своите другари, а да очакват това от ръководството на първичната партийна организация. Тази практика обезценява хоризонталната критика и я заменя с вертикална. Хоризонталната критика има големи възможности и в значителна степен е по-ефективна. Нейното разгръщане зависи както от активността, самоинициативността и чувството за отговорност на редовите членове на Партията, така и от уменето на ръководството да критикува грешките и слабостите на едни или други редови комунисти не толкова директно, не верти-

[1] Устав на Българската комунистическа партия, чл. 3, с. 13.

[2] Тези на ЦК на БКП във връзка с подготовката на Единадесетия конгрес на Партията, С., 1976, стр. 162.

Digitized by Google

кално (не отгоре), а чрез колектива, чрез разгръщането на хоризонталната критика.

Активното функциониране на хоризонталната критика прави почти излишна критиката във вертикално направление. Щом като самият първичен партиен колектив критикува и преодолява грешките и слабостите на своите другари, почти излишна става критиката от горе. Ръководството на първичната партийна организация би могло да се задоволи с функциите да направлява процеса на хоризонталната критика и да обобщи правилно резултатите от нея. Разгръщането на хоризонталната критика от своя страна в самите партийни органи (ръководства) прави почти излишна вертикалната критика от долу.

Поради това, че хоризонталната критика не винаги съществува, а често пъти тази, която съществува, се оказва недостатъчна и неефективна, тя се допълва и компенсира от вертикална критика. Тя се реализира двупосочно — критика от долу и критика от горе. Условията за функционирането на вертикалната критика от горе са сравнително по-благоприятни. Значителни трудности съществуват в осигуряването на реална гаранция за критика в отношенията между ръководителите и редовите членове на Партията и между ръководителите от различен порядък. Тази гаранция е свързана с независимост на критикуващия от критикувания. А това от своя страна предполага изменение в стила на оценка и контрол на ръководните кадри в практиката на редица партийни органи и организации. В такива първични партийни организации липсва правилно съотношение между зависимостта на ръководните кадри от горе и зависимостта им от долу. Често пъти зависимостта им от долу е сведена до минимум или въобще не съществува. В тези случаи тя е само формална. Първичната партийна организация само се информира за оценката и мнението от горе, без да се има предвид винаги нейната собствена оценка и мнение за едни или други хора.

Увеличаването на зависимостта на ръководителите, а и на самите редови комунисти от партийната организация дава голям простор за действието на критиката като вътрешна движеща сила на нейното саморазвитие. Това стимулира активността на партийната организация, на отделните членове на Партията, на чувството им за отговорност пред самата Партия, а не само пред отделни хора. Тази зависимост от долу за партийните ръководни кадри е осигурена чрез действието на изборното начало.

Като има предвид опита в партийната работа, положителното въздействие на колективите за правилното издигане и възпитание на кадрите, XI конгрес на БКП постави сериозно въпроса за развитие на изборното начало. В подхода на Партията при издигането и развитието на кадрите да се проявява все повече „демократичното начало — изборността и постепенното въвеждане на конкурса при издигането и назначаването на стопански и административни длъжности, съобразяването с мнението на колектива, със становището на партийната организация. Само така ние можем да се предпазим от вредните последици на субективизма, прибързаността, случайността в издигането на кадри — опасност, от която, както показва животът, не сме застраховани"[1].

Критиката и самокритиката е не само право, но и дълг, отговорност на всеки член на Партията. Той носи отговорност пред първичните партийни организации, ако чрез критиката и самокритиката не се бори за преодоляването на своите и на другарите си грешки и слабости. Равнодушието и безразличието към всички отрицателни явления във вътрешнопартийния живот е израз на пасивно-съзерцателно отношение към действителността, което не е характерно за същността на човека и в още по-голяма степен за същността на комуниста. За да запази и изяви себе си като комунист, борец срещу отрицателните нравствени явления, всеки член на Партията използва критиката и самокритиката като една от формите за отговорност пред Партията, дори и когато го очакват неблагоприятни последици, плод на безпринципността на отделни хора. За предпочитане е винаги борбата против недостатъците, отколкото приспособяването към безпринципната практика на определени хора, които се отклняват и нарушават изискванията на партийния устав.

• • •

Авторитетът, боеспособността и авангардната роля на всяка първична партийна организация, на всеки комунист поотделно зависи от навременното им освобождаване от грешките и слабостите и разрешаване на трудностите и противоречията, от степента на превръщането на всеки член на Партията в активен субект на принципната, обективна и градивна критика.

[1] Т. Живков, Отчет на Централния комитет на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, с. 98.

Digitized by Google

ПЛАНИРАНЕТО

В етапа на изграждане на развито социалистическо общество със съпровождащите го специфични процеси на концентрация и специализация първичните партийни организации стават във все по-голяма степен политически ръководители на крупни социални единици. Това, естествено, води, от една страна, до увеличаване обема и усложняване характера на решаваните от тях проблеми, а от друга — засилва необходимостта от научнообосновано комплексно планиране цялостната дейност на партийната организация и трудовия колектив. „Многостранната партийна дейност — се отбелязва в доклада на ЦК на БКП пред Единадесетия партиен конгрес — става все по-сложна. Вече не е възможно да се ръководи компетентно, ако не се издига постоянно научното равнище на работата на партийния апарат, ако не се усъвършенствува планирането, ако не се подобрява колективността при анализа, изводите и вземането на решения"[1].

Какво представлява по същество планирането на партийната дейност? Това е преди всичко умението да се използват съобразно условията обективните закони на развитие както на обществото като цяло, така и на Партията като главен субект на неговото ръководство. Планът е партиен документ, в който намират отражение и политиката на БКП, и конкретните проблеми и задачи, които първичната организация има да решава.

В съзвучие с новите изисквания, поставени от XI партиен конгрес, е необходимо да се усъвършенствуват методите и формите на планиране на партийната работа, да се приведат те в съответствие с нарасналата роля на субективния фактор, по-успешно да се ограничава сферата на стихийно протичащите, нежелателни процеси. Тези изисквания са свързани непосредствено с необходимостта да се засили целевият характер на плановете, да се набелязват научнообосновани цели. Или, както казва В. И. Ленин, цялото изкуство на управление и политика се състои в това — своевременно да се отчете и знае къде да се съсредоточат главните сили и внимание.

Това обуславя, от една страна, ролята на планирането като съществен елемент на научността в партийната работа и от друга — неговата организираща и мобилизираща роля. Тя се изразява в няколко направления:

● Насочва усилията на комунистите и останалите трудещи се към изпълнение на главните задачи на деня — преизпълнение на производствените планове, намаляване себестойността на продукцията, повишаване ефективността и качеството на труда.

● Като програма за действие през определен период от време, планът на първичната организация е средство да се разгърнат творческите сили и способности на комунистите, да се поставят на единна основа работата на организацията и на бюрото, да се разпределят,

[1] Тодор Живков, Отчет на Централния комитет на БКП за периода между Десетия и Единадесетия конгрес и предстоящите задачи, с. 95.

Digitized by Google

според възможностите, за изпълнение отделните задачи и всеки комунист да намери своето място в реализирането им. По този начин се проявява и възпитателната функция на плана — системата от мерки за контрол по изпълнението на задачите развива чувството за отговорност и активното, творческо отношение към проблемите.

В резултат на всичко това се издига равнището на партийната дейност, повишава се авангардната роля на първичната партийна организация в колектива.

Изискването планът на първичната партийна организация да бъде резултат на задълбочена познавателна и аналитична дейност определя и характера на планирането като динамичен, творчески процес. Тази негова същност се обуславя от обстоятелството, че в разработването и реализирането му участвуват с предложения и мнения както членовете на партийната организация, така и безпартийните членове на колектива. Това дава възможност планът на първичната партийна организация да отразява нуждите, проблемите и перспективите на целия колектив или, както е записано в Програмата на Партията, „всяка партийна организация да живее с проблемите на трудовия колектив, с целия комплекс от въпроси, свързани с труда и бита на милионите хора, с големите национални задачи и предначертания на Партията и социалистическата държава"[1]. Всичко това осигурява действието на основния принцип на планиране — демократическия централизъм, т. е. органическото съчетаване на единното, централизирано ръководно начало с развитието на местната инициатива и творчество, оптимално съчетаване на задачите, поставени от висшестоящите органи с актуалните местни проблеми.

Централизмът изисква в плановете на партийните организации да намерят своето място главните проблеми на партийната политика, общовалидните насоки, които се съдържат в партийните и държавните документи.

Демократичното начало се изразява в уставното положение, че първичната партийна организация има правото и задължението сама да определя основните си задачи, да декомпозира главните цели, да набелязва конкретните форми и средства за постигането им.

Следователно демократическият централизъм осигурява органическото единство между общопартийните, централните задачи и местните проблеми и по-точно — издига равнището на партийното бюро и комунистите, формира умението да се разглеждат комплексно въпросите, да се анализира и обобщава практиката.

Разбира се, когато говорим за компетентност, трябва да разбираме този принцип в неговата диалектическа връзка с изискването за основното звено, т. е. от големия кръг въпроси, които се съдържат в определена партийна задача, да се открие най-важният, решаващият за първичната партийна организация проблем. Той, естествено, е динамична величина — специфичен за дадената организация в конкретен период от време.

За да се определи основното звено, обаче е необходимо да се извърши предварителна изследователска работа, да се анализират процесите, които протичат в колектива, и тяхната причинна обусловеност. Комплексността се осъществява чрез включване в плана на всички аспекти на проблема — политически, идеологически, организационно-технически, икономически и социални, както и съгласуване на главните направления и задачи на другите органи и организации — комсомолска, отечественофронтовска, профсъюзна и пр. Това означава партийният план да поосчва и специфичните политически, партийни

[1] Програма на БКП, Партиздат, стр. 114.

Digitized by Google

средства за решаване на въпросите. При това е необходимо да се разграничават по-добре функциите между различните субекти на социално управление, да се определят „критичните моменти", които изискват да се съсредоточават съвместните действия, да се предвижда и предотвратява действието на някои отрицателни фактори, а също така да се прогнозират зараждащи се нови актуални проблеми.

Оттук логически следват другите две групи изисквания, на които се основава планирането: приемственост и непрекъснатост; перспективност и оперативност. Налице е здрава диалектическа връзка и взаимна обусловеност между тях. Така комплексното поставяне на проблемите осигурява определянето на основното звено и необходимите средства за неговото цялостно реализиране. То от своя страна разкрива възможностите за съчетаване на перспективните с текущите задачи, а така също обуславя приемствеността при тяхното решаване. Това е един изключително важен процес, защото позволява да се развива местната инициатива, творчеството, да се търсят нови форми и нови варианти за решение на постоянно възникващите проблеми, да се доразвиват на по-високо равнище идеите от предидущите планове.

Да вземем за пример планирането на дейността на първичната партийна организация в ТПК „Мир" — Толбухин. От няколко години партийното бюро работи по една добре обмислена програма, в която са конкретизирани главните направления в работата на партийната организация: издигане на по-висок етап критиката и самокритиката като важен елемент на партийната и социалистическата демокрация; регулиране числения и качествен състав на партийната организация; повишаване ролята на откритите партийни събрания като школа за възпитание и за усъвършенствуване работата по изучаване и формиране на общественото настроение и мнение в колектива.

Напълно естествено е, че подобна програма, която обхваща почти всички елементи на вътрешнопартийния живот, изисква, от една страна, продължителен период за неговото реализиране, а от друга — изчерпателно разглеждане на въпросите и логическа връзка между тях. А това може да се осъществи с участието на най-подготвените комунисти и членове на колектива, чрез изграждане на специализирани работни групи.

Обсъждането на този перспективен план-програма от партийния и трудовия колектив е насочило партийното бюро към системно изучаване на функциониращото обществено мнение, на социално-психическия климат в колектива. В петте основни цеха на предприятието са изградени петчленни комисии, в които влизат 3 комунисти и 2 безпартийни. Всеки от тях води дневник, в който се записват жалбите на трудещите се, нерешените въпроси, за които те обръщат вниманието на ръководството. Периодически партийното бюро разглежда оплакванията и контролира как се решават проблемите. Информацията, получена по пътя на изучаване общественото настроение и мнение, насочва партийното бюро към най-парливите, най-актуални за колектива и организацията въпроси. Съвсем естествено, когато се стигне до изпълнението на подобен план, който отговаря на интересите на болшинството, той става негово кръвно дело.

За първичната партийна организация наред с голямото значение на перспективното планиране за определяне главните насоки на развитие изключително важно е да се изработват реални, конкретни, жизнени оперативни планове, които да отразяват динамиката в живота на колектива, да формират у комунистите и другите трудещи се управленчески качества и знания — бързо и творчески да реагират на промените, да търсят нови пътища и средства за решаване на нововъзникнали актуални въпроси. Това е в крайна сметка и една от функциите на партийното планиране — да възпитава кадрите, да развива у тях чувство за отговорност.

Когато говорим за планирането в неговите две форми — перспективно и оперативно, е необходимо да отбележим някои особености, които отличават перспективния и оперативния план от друг един партиен документ, който има програмен характер — решенията на отчетно-изборното събрание.

Много често в практиката се допуска отъждествяване на перспек-

Digitized by Google

тивния план с тези решения. Това по същество е неправилно. Въпреки насочващата, обуславяща роля на решенията за живота на първичната партийна организация, те имат предимно методически-целеви характер. Перспективният план доразвива и конкретизира насоките, „улавя" от тях най-важното за по-нататъшното развитие на някои зараждащи се положителни тенденции или своевременното пресичане на негативни процеси. Именно затова изработването и реализирането на перспективния план е свързано с използването на строго научни методи — анализ, синтез, експериментиране.

При разработването на плановете — особено на перспективните — най-добре могат да се видят специфичните задачи на комунистите и на партийната организация като цяло, т. е. да не се допусне „изземване на функции". Партията да решава проблемите с политически, а не с административни средства.

В перспективния план са отразени както проблемите, така и формите, средствата и сроковете за тяхното решаване. Включени са всички по-важни мероприятия, които осигуряват изпълнението на задачите или представляват заключителен етап на анализ и обобщение. Така например, ако партийната организация работи в продължение на една година по издигане авангардната роля на комуниста, в края на този период може да проведе преглед, събрание или конференция, където да се обобщи натрупаният и изученият опит, да се вземат обосновани, задълбочени партийни решения. Етапите в изпълнение на тази перспективна задача ще намерят отражение в оперативния план на първичната организация и партийното бюро.

В практиката на първичните партийни организации е правилно възприето перспективните планове да се разработват за едногодишен период. Това се налага по няколко съображения. На първо място, животът и дейността на първичните организации е много по-динамичен и зависим от отделни значими за всеки отделен колектив събития. Следователно и планирането, за да бъде реално, трябва да се съобразява със сравнително бързо изменящата се обстановка. Второ — мандатът на партийното бюро е обикновено едногодишен. При приемането на плана то, като колективен ръководен орган, поема отговорността за изпълнение на планираните задачи и мероприятия. Напълно логично е изтичането на мандата да съвпада по време с изпълнението на партийния план и с отчитането на личните и колективните задължения на членовете на бюрото.

Оперативният план също черпи идеи от решенията на годишното събрание, но в него се включват онези въпроси, за които има ясни постановки, но които все още не са решени практически. Задачата в случая е да се намерят най-подходящите за момента форми и средства, да се детайлизират задачите, да се уточнят сроковете и отговорниците. Да не се допуска повторение на едни и същи мероприятия от предидущите планове, което неминуемо води до дезинтересиране на комунистите и безпартийните към работата на първичната организация и насажда известно недоверие в нейните творчески сили и възможности.

Положителен пример в това отношение са плановете на първичните партийни организации на моторните кораби „Хр. Ботев" и „Руен" на параходство БМФ—Варна. Приложен е комплексният и целевият подход при планирането. Набелязани са основните цели. Те от своя страна са декомпозирани на подцели и задачи, осигуряващи изпълнението.

Първото главно направление в перспективния план на партийната организация на моторния кораб „Хр. Ботев" е: мобилизиране силите на първичната партийна организация, на комунистите и целия екипаж за най-ефективна експлоатация на кораба за преизпълнение на задачите през първата година на VII петилетка, поставени от XI конгрес на БКП. Тази формулировка е конкретизирана в няколко целеви проблема: оказване помощ от партийното бюро и партийната организация на корабното ръководство за подобряване организацията на труда, за намаляване непроизводител-

Digitized by Google

нито, престои по пристанищата, за повишаване ефективността на експлоатацията на корабите.

Разработени са и мероприятията за решаването на този проблем: да се осигури необходимото ядро от комунисти по командите и със съдействието на флотския партиен комитет и отдел „Кадри" при БМФ да се сведе до минимум текучеството в екипажа; съдействие на корабното ръководство да се поддържат постоянни връзки с организаторите на производството, да се осигури възможност за максимални количества товари за кораба в двете направления; да се направи аналитична оценка на работата на комисиите за народен контрол и за икономически анализ и да се активизира тяхната дейност.

Тези по-общи мероприятия са детайлизирани в оперативния план на партийната организация. Тук е застъпен целият комплекс от мерки за изпълнение на основните задачи: повишаване технико-икономическите знания на екипажа; съвещание с инженерно-техническите кадри на кораба за поемане на лични и колективни творчески планове от всички специалисти; разглеждане на общокорабно и на партийно събрание състоянието на трудовата и служебната дисциплина сред членовете на екипажа и на някои допуснати нарушения.

В плана за своята дейност партийното бюро също се придържа към изискването за комплексност и последователност. В заседанията на бюрото са включени за разглеждане такива въпроси като: състоянието на партийната, трудовата, служебната и гражданската дисциплина на комунистите, подготовка и приемане на партийните поръчения на комунистите специалисти във връзка с ремонтите на кораба; „обсъждане информация за дейността на корабната комсомолска организация и нейния принос в борбата за повишаване ефективността в експлоатацията на кораба".

Това, което е най-положително в планиране дейността на първичната партийна организация, е фактът, че задачите по ръководството на стопанската дейност се обвързват и допълват както с партийно-организационни, така и с идеологически мероприятия.

В плановете, перспективни и оперативни, на корабната партийна организация ръководството на стопанската дейност е неразривно свързано с използването на активни форми на идеологическа работа: подобряване организацията и ръководството на политическата просвета; повишаване теоретико-методическото равнище на работата в просветните звена чрез усъвършенстване подготовката на пропагандистите, използване на нови, по-ефективни средства за обучение и запознаване с постиженията в социалистическото строителство, с външната и вътрешна политика на БКП, с международното положение; включване на ръководните административни кадри на екипажа в активна политико-възпитателна работа. Подчертано внимание се отделя за създаване на благоприятен психически климат в колектива. За целта е запланувано да се проучат социално-битовите условия и нужди на членовете на екипажа и техните семейства и да се вземат мерки за подобряването им. На събрания или при лични беседи да се дава обоснован отговор на поставени въпроси, които вълнуват екипажа и т. н.

Явно, въпреки съществуващата известна нормативна определеност на перспективния план, той дава възможност всяка първична партийна организация, в зависимост от характера и спецификата на отрасъла, в който действува, да акцентира върху най-актуалния за момента и за конкретните условия проблем. При това обаче трябва неотклонно да се съблюдава изискването — плановете (перспективни и оперативни) да бъдат реални — нито максималистични, нито изкуствено ограничени. Да се планира онова, което е необходимо, което е възможно за изпълнение, без да става за сметка на други задачи; за да не се допуска злината, наречена от др. Тодор Живков „инфлация на решения". Преписването на едно и също мероприятие от план в план е израз на безсилие да се заинтересоват и мобилизират комунистите и безпартийните в колектива за изпълнение на тези решения. Именно затова всеки заплануван проблем, всяко мероприятие трябва да бъде плод на аналитична дейност, избор на оптималния вариант. Веднъж осмислено, неговото изпълнение трябва да се възложи на най-компетентния в тази област комунист и от него да се търси отговорност за резултатите.

За ефективността на плана има значение още един фактор — правилното разпределение на задачите по време. От една страна, да има относително равномерно натоварване с мероприятия през различните периоди, за да може всяко от тях да се подготви добре, и от друга —

Digitized by Google

за да няма „мъртви сезони" в живота на организацията, да се поддържа будна активността на комунистите и всички останали членове на колектива.

Когато говорим за реалност и действеност на оперативното планиране — 6-месечно, 3-месечно или месечно, трябва да имаме предвид още един изключително важен момент — необходимостта и възможността да се упражнява системен контрол от страна на партийната организация по изпълнение на приетите решения. В процеса на тази дейност ще се обогатяват формите, ще се раждат нови идеи, ще се ангажират нови хора, ще се разширява обществената основа на партийната дейност.

Въпросът за издигане равнището на обществено-политическата активност в колектива опира и до ползата от разработване на календарни планове. Тяхното основно предназначение е да изпълняват координираща роля, да съгласуват основните мероприятия на партийната организация, стопанското ръководство, комсомолското дружество и профорганизацията. Календарният план може да се съставя за месец или седмица. В него се посочва мероприятието, неговият характер, място, ден и час на провеждането, за кого е предназначено и кой го организира.

Календарни планове за своята дейност разработва и партийното бюро. В тях се включват заседанията на бюрото по дати, по въпроси за разглеждане. Те дават възможност отрано и по-задълбочено да се проучват предстоящите за обсъждане въпроси, да се търси отговорност за изпълнение на задачите, да се подготвят реални, аргументирани, а не прибързани и повърхностни оценки на кадрите и тяхната дейност. Да се подготвят внимателно и сериозно проектите за решения, мерките за отстраняване на допуснатите слабости.

В последна сметка календарният план създава прегледност, която намалява вероятността да убягнат от вниманието на партийното бюро и комунистите съществени за партийната организация и колектива въпроси.

Без тази форма на планиране да има задължителен характер, тя е още едно проявление на принципа на демократическия централизъм, прави достъпни за всички членове на колектива задачите, които предстои да се решават, мероприятията, които ще се провеждат. Това дава възможност всички да се чувствуват съпричастни към обществено-политическия живот, към отговорната роля на първичната партийна организация като политическо ядро на колектива.

Digitized by Google

ПАРТИЙНИЯТ КОМИТЕТ

СРЕДСТВО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ НА СТИЛА

В богатата дейност на партийните органи и организации в Плевенски окръг секторът „Социологически изследвания" търси своето място, дава своя дял. Един преглед на извършените изследвания показва тяхната близка връзка с актуалните проблеми, които стоят пред партийната практика.

За по-нататъшно издигане ролята на партийните органи като органи за политическо ръководство съвместно с отдел „Организационен" замислихме социологическо изследване на тема „Творчество, инициатива и размах в работата на партийните комитети и организации". Нашата цел бе да се изследват тези моменти от партийната работа, в които се отразява и от които се обуславя инициативата и творчеството, като: ясната перспектива, изразена в правилното планиране на работата в партийните комитети и първичните организации; състоянието на системата за осигуряване на необходимата информация; усъвършенстуването на вътрешнопартийната демокрация. За да изучим тези моменти, се ръководехме от разбирането, че перспективата не може да се изясни без задълбочен анализ на сегашното състояние, без творческо въображение за бъдещето на процесите. Особена роля тук има планирането. За да могат партийните ръководства да проявят творчество и инициатива в своята работа, да изготвят реални планове, да вземат оптимални решения, да осъществяват действен и всеобхватен контрол, е необходима представителна и достоверна информация. Тя е едно от условията за изява на колективния ум.

След изследването настъпиха известни изменения в партийната работа: всички комитети и ППО в окръга работят по перспективни планове; усъвършенствува се организационно и се обогати методологично и технически информационната система. Въведе се специална система за контролиране редовността и нивото на събранията в ППО, както и участието на партийните работници в тях.

В епохата на съвременната научно-техническа революция процесът на механизация на селското стопанство се развива изключително бързо. Настъпващите изменения пораждат редица проблеми в организацията и управлението на селскостопанското производство, в положението на хората, участвуващи в селскостопанския труд. За по-правилното направляване на тези процеси помогна и проведеното социологическо изследване. То събра информация за квалификацията на механизаторите, за социално-битовото им осигуряване, за изменения в организацията и състава на техниката, количеството на обработваемите площи и т. н. Изследването постави много нерешени проблеми. То бе един от източниците за информация, въз основа на която отделите в комитета и другите институти разработиха редица мероприятия. Усъвършенствува се системата за квалификация и стимулиране на механизаторите. Премина се към изменение структурата на ППО. Последваха съществени подобрения в снабдяването с работно облекло, извозването на механизаторите до работата, организацията на отдиха и т. н.

В анализа на резултатите от изследването се роди и идеята за оптималната граница на бригадата за промишлено производство. Още през 1972 г. на базата на нашия и съветския опит, на тенденциите в развитието на техниката се стигна до извода, че през следващите години трябва да се премахне междукооперативната бразда и една бригада за промишлено производство би трябвало да обработва земята на 2—3 сегашни кооперативни стопанства. За голяма наша радост през 1975 година в окръга се създадоха специализирани предприятия за селскостопанско производство, с което фактически се намери форма за премахване на междукооперативната бразда. Това бе наш опит, високо оценен от Централния комитет на БКП. Разбира се, погрешно е да се твърди, че всичко това е станало само благодарение и в резултат

Digitized by Google

на социологическите изследвания. Но те също са допринесли вярно да се анализират социалните процеси, да се очертаят тенденциите в развитието, да се открият пътищата за тяхното най-правилно направляване.

Секторът социологически изследвания намери своето място и в преустройството на идеологическата работа.

Специално внимание бе отделено на трудовия колектив и социално-психическия климат в него. Партийните комитети в градовете Червен бряг, Плевен и Левски организираха социологическо изследване на социално-психическия климат в колективите.

Социологическата информация широко се използва и за съставянето на плановете за социалното развитие на трудовите колективи. Градският комитет на БКП и градският народен съвет в Червен бряг разработиха комплексен план за обществено-икономическото развитие на града и общината за годините на шестата петилетка с помощта и на социологическо изследване. Информацията бе особено полезна за разработването на основните раздели на плана: трудовите ресурси, подобряване условията на труда; развитието на духовния живот; повишаване обществено-политическата активност на трудещите се и младежта. Ръководствата на града имаха възможност да детайлизират някои от задачите, т. е. да ги превърнат от общи проблеми в задачи на деня, както и да осъществяват по-действен контрол за тяхното изпълнение.

Практиката през последните години показа, че особено резултатни са малките анкетни проучвания. Те се провеждат по конкретни поводи: обсъждания в бюрото или актива, разработване на дългосрочни програми; като форма за контрол, като източник на информация за резултатите от изпълнението на дадено решение и т. н. Те не ангажират много сили и се извършват за по-кратко време. При тях обикновено се използват един или два социологически метода за събиране на информацията. Така например с помощта на социологическия метод „анализ на съдържанието" бе събрана полезна информация за това, как се отразяват инициативите на комунистите и колективите от окръга в централния печат. Получената информация бе използвана за усъвършенстване на дейността на комитета с кореспондентите.

Анкетни проучвания са организирани и за изучаване мнението на зрителите за постановките на Драматичния театър; за силата на въздействието на окръжния вестник; причините за текучеството сред строителните работници; за определяне първенците в съревнованието и изучаване техния опит; за командировките на оперативните работници в окръжния комитет; по въпроси, които вълнуват населението и други.

В окръжния комитет чрез тези методи се получава информация по различни въпроси, които вълнуват населението. Това обогатява идеологическата работа. Прави я по-конкретна и диференцирана.

Безспорно всички изследвания не могат и не е нужно да се организират само от партийните комитети и организации. Социологическата информация е необходима и на другите организации и институти, на ръководствата на отделните предприятия и колективи. За задоволяване на тази потребност те организират изследвания с помощта на Дружеството на социолозите.

Секторът „Социологически изследвания" при окръжния комитет контролира и подпомага методично тези изследвания, а така също използването на получената от тях информация. Тя е станала една необходимост за ръководната дейност на окръжния комитет, едно богатство от резултати, оценки, препоръки, което допълва другите информационни източници и заедно с тях е една основа за научнообосновани решения, за контрол върху тяхното изпълнение.

• • •

Успехите както във всяка работа, така и при организацията на социологическите изследвания зависят до голяма степен от кадрите, от техните знания, опит и организаторски талант. За разработването на програма и инструментариум за социологическо изследване са нужни както знания в областта на социологията и нейните методи, така и познаване на обекта, който ще се изучава, и съществуващия положителен опит и тенденции в неговото развитие. Естествено, социологът, който е специалист в областта на методиката и техниката на изследванията, не може еднакво добре да познава и организационната, и идеологическата работа, и икономическите процеси. За да се подготви програмата на едно изследване, са необходими опит и знания на партийни работници от онази сфера, която е обект на изучаване. Затова активното участие на специалисти от различни области и партийни работници с гаранция за ефективността от изследователския труд.

В окръжната партийна организация бе отделено специално внимание на знанията на специалистите, работещи в тази област. Повишава се и общата социологическа култура на ръководните кадри и населението. Това се извършва чрез задочните курсове по социология към окръжния партиен университет, чрез страниците на окръжния вестник „Септемврийска победа", с лекциите, които се изнасят в междуокръжната партийна школа и при обучението на актива. Участието в окръжни и национални изследвания от само себе си влияе за нарастване социологическата култура на населението в окръга.

Все още обаче необходимостта да расте социологическата култура и на социолозите, и на партийните работници е твърде голяма. Действително те са хора със солидно образование, с навици за самоподготовка, но това далеч не запълва необходимостта от едно постоянно задълбочено попълване на техните знания и опит. Кадрите, които работят в регионалните звена, чувстват особено голяма нужда от това.

Digitized by Google

По-осезателна би следвало да бъде и помощта на Българската социологическа асоциация, Института по социология, съответните катедри към висшите учебни заведения. Социологическите звена в окръзите освен от методична помощ, свързана с издигане научното ниво на изследванията, имат нужда и от организационно укрепване. Не бива да се пренебрегва обстоятелството, че те са току-що създадени. Нямат традиции в работата си с общинските комитети, ППО, актива и пр., неща, без които не може да се върви напред.

По-нататъшната концентрация на производството безспорно води до създаването на големи производствени единици с хиляди работници и специалисти. И сега, и за в бъдеще човекът, хората ще решават съдбата на всяко дело и задача, а това ще наложи изграждането на социологически групи и в големите предприятия.

• • •

Стореното досега в областта на социологическите изследвания и използването им в нашата практика е все още едно добро начало, което следва да се усъвършенствува и обогатява. Има редица причини, които намаляват ефективността от тази дейност.

И най-добрата научна програма за едно изследване може да се окаже безполезна, ако не се създаде добра организация за нейното реализиране. Но дори и успешно приключилото изследване няма да даде особен ефект, ако не се използват пълноценно получените резултати. Можем основателно да си зададем въпроса: „Създаден ли е вкус към социологическата информация, оценява ли се нейното богатство?" Досега често всичко свършва с написването на доклад и неговото представяне на съответното ръководство. А би следвало постоянно да се връщаме и използваме социологическата информация. Това се налага от факта, че тя е трайна и позволява да се анализира от най-различни аспекти. В даден социален факт или явление се проявяват, отразяват — икономика, политика, възпитание, ценностна ориентация, интереси, настроение и качества на личността. Това дава възможност социалният факт да се оценява от различни страни и по този начин да ни служи неколкократно. Социологическата информация е особено полезна за политическия работник, който познава в детайли съответната област. Тя ще му подскаже нов аспект, ще разкрие различна неподозирана дотогава страна, ще насочи към нови проблеми. Самата социологическа информация също трябва да отговаря на изискванията на политическото ръководство, да не стига само до количествени измерители, а да разкрива вътрешните взаимовръзки между явленията, тенденциите и тяхното развитие. Това изисква усъвършенствуване на методиката на тези изследвания, обогатяване на методите за набиране на информация.

Не е без значение за социологическите изследвания получената информация в подходяща форма да се връща на нашата общественост. Хората, които отделят време да попълват въпросници, отговарят на интервюта и т. н., би следвало да научат как се е решил съответният проблем. Това не само ще помогне те втори път да бъдат по-отзивчиви, но и ще се види обществено значимото дело на социологията и нейните методи в нашия живот.

• • •

Досегашният наш опит показва, че социологическата дейност се утвърждава като един от резултатните пътища за изучаване на нашата действителност. Резултатите от проведените досега изследвания потвърдиха, че с тяхна помощ се събира и предоставя на партийните и стопанските ръководства богата информация за тенденциите и закономерностите на редица явления и процеси от политическия и стопанския живот на окръга. Използването на изводите и препоръките, получени въз основа на изследванията, дава възможност да се усъвършенствуват формите и методите на партийната работа, да се повишава ефективността от идейно-възпитателните и организационните мероприятия.

Иван КОВАЧОВ

Digitized by Google

ЕДНА ГОДИНА СЛЕД НАЦИОНАЛНОТО СЪВЕЩАНИЕ

ОТНОВО ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Година, която, както можах да се убедя, е донесла твърде много промени в работата за по-нататъшното повишаване ролята на първичните партийни организации: засилване на въздействието им върху развитието на трудовите, социалните и възпитателните функции на съответните колективи; обогатяване на вътрешнопартийния живот; подчертан стремеж от страна на окръжния, градските, заводските и общинските партийни комитети системно да изучават процесите и явленията в живота на първичните организации, целенасочено да ръководят тяхната дейност.

Работа — богата, многопластова.

Разбира се, трудно е да бъде обхваната тя в цялата ѝ дълбочина и сложност. Спирам се само на един проблем — някои страни от ръководството на първичните партийни организации.

Водейки се от разбирането, че първичната партийна организация е оня фокус, в който се пречупват всички актуални животрептящи въпроси от живота на Партията, на трудовия колектив и на отделния комунист, окръжният комитет на БКП е разгледал преди десет месеца на свой пленум работата и задачите на окръжната партийна организация за издигане ръководната роля на първичните партийни организации. По обсъжданите проблеми пленумът е приел програма.

Началото на нейната реализация е факт.

Факт, който в предидущите години има своите добри предпоставки. Сега става дума не за едно начало, а за продължението на процес, развиващ се твърде последователно в окръжната партийна организация. Спирам се само на по-крупното. През последните години бе проведен пленум на окръжния комитет за развитието на вътрешнопартийната демокрация и укрепване на дисциплината; състоя се окръжна научно-практическа конференция за повишаване ефективността в партийната дейност; в първичните организации бяха осъществени мероприятия във връзка с Националната конференция за повишаване на научността в партийно-организационната работа; проведена бе научно-практическа конференция за организаторската и политическата работа на партийните комитети и организации за повишаване ролята на трудовите колективи. Събития — подготвяни продължително, оставили трайни следи в живота на първичните организации.

И тъй, осъществяването на сегашната програма е едно продължение на започнатото преди.

Какво главно цели тя по отношение на ръководството на първичните организации?

Преди всичко — издигане ролята и авторитета на бюрата и на секретарите.

Digitized by Google

След последните отчети и избори се наблюдава целенасоченост в това отношение. Особено много е направено за правилното разпределение на задълженията в бюрото и по планирането в първичната организация.

Защитено е становището, че първичните организации работят при различни условия и че тяхната дейност не може да се строи по един образец: проявява се находчивост, гъвкавост съобразно с обстоятелствата.

Организационният отдел на окръжния комитет е подготвил и разпространил примерно разпределение и характеристика на длъжностите в партийното бюро. Характеристиките са строго диференцирани: за първични организации в промишлеността, в строителството, в транспорта, в търговията и обслужването, в селското стопанство. Практическа помощ в това направление е оказана и на сборните организации, включващи комунисти от ТКЗС, ДЗС, общински съвет, училища и пр. Съществува примерно разпределение и длъжностни характеристики за членовете на бюрата и от кварталните и териториалните първични организации, и от учебните заведения, и от учрежденията. Съобразено е същественото в условията на отделните организации, специфичното в тяхната работа.

Сложен е акцент върху организацията на работата в бюрото, върху съгласуването на усилията за изпълнението на задачите и в същото време — върху персоналната отговорност на всеки член на бюрото не само за възложеното му поръчение, но и за цялостното състояние на първичната организация.

Някои моменти, осъществени във връзка с програмата на окръжния комитет:

Подобрени са съставите на партийните бюра, в тях се избират авторитетни комунисти, регулира се отчитането на членовете на бюрата пред събрания на организацията. Формира се актив от комунисти към всеки член на бюрото, имащ постоянни поръчения за работа в съответната област. Организирано е обучение на този актив. Подобрена е работата с резервните кадри.

Какво говорят цифрите?

Сега секретарите на първични организации с висше и полувисше образование са 35,5 на сто, със средно — 49,12 на сто, жени — 28,12 на сто, специалисти — 67,62 на сто. Заети в материалното производство 63,17 на сто.

Положителни са данните и за партийните бюра. Процентът на комунистите с полувисше и висше образование в бюрата е 34,09 на сто, със средно — 44,05 на сто, жени — 30,11 процента, непосредствено заети в материалното производство — 40,97 на сто.

●

Съществува специално решение на бюрото на окръжния комитет на Партията за издигане ролята на партийния секретар, чиято инициатива и личен пример в значителна степен влияят върху самодейността и боеспособността на първичната организация.

Кое е наложило вземането на такова решение?

Бюрото на окръжния комитет е преценило, че все още в отделни предприятия и стопанства недостатъчно се оценява ролята на партийния секретар, отделни стопански и административни ръководители решават основни въпроси на икономиката и кадровата дейност в даден участък, без да се съобразяват с мнението и становището на секретаря и партийната организация. Не навсякъде за секретаря са създадени условия за нормална самостоятелна и творческа работа.

Решението на бюрото е насочено към подбора на секретарите, към обучението им по проблемите на партийното строителство, социалната психология и педагогиката. То е пропито не само от чувство на доверие

Digitized by Google

към секретарите на първичните организации, но и от висока взискателност към тях.

Помолих секретаря на окръжния комитет Христо Станев да коментира реалното положение на нещата, свързани с оня момент на Великотърновското национално съвещание, който гласи, че секретарят на първичната организация е централна фигура в нашата Партия, че следва по достойнство да се оценяват неговата апостолска работа, неговата всеотдайност и оптимизъм, с които преодолява трудностите и води партийната организация напред.

Другарят Станев посочи, че в това направление усилията на комитета са насочени към реализирането на две цели: от една страна — подобряване реалното положение на секретаря на първичната организация: условия на работа, морално и материално стимулиране, и от друга страна — издигане равнището на неговата дейност: повишаване на квалификацията и компетентността му.

Не само за секретарите, а и за членовете на бюрата е изградена система за обучение. Освен организирането на краткотрайни курсове по градове, отрасли и общини окръжният комитет обучава и секретарите и членовете на бюрата. Основната част от секретарите и заместниците им в зависимост от подготовката си са преминали специализирани курсове в габровската междуокръжна партийна школа.

Вниманието е насочено към издигане ролята на членовете на бюрата. Проучванията са показали, че значителна част от тези хора са свели ангажимента си до присъствието на заседания на бюрото и до вземане на отношение по обсъжданите въпроси. Присъствие и отношение — това е малко! Една от причините за този факт е потърсена в неумението на секретарите да разпределят работата, в недостатъчното изясняване на задачите и отговорностите на всеки член на бюрото, в липсата на конкретност в разшифроването на проблемите. С изясняването на характера на длъжностите в бюрата това се преодолява.

— Какво означава понятието член на бюрото? — каза другарят Станев по време на нашата беседа. — Това е съвсем неопределено. Ние се стремим максимум да изясняваме какъв точно човек е той, кои са параметрите на неговата отговорност! Кога и за какво ще се отчете той пред организацията, която му е гласувала доверие, как ще оцени качеството на своя принос за изпълнението на задачите.

Стимулирането на секретарите. Факти, които понякога трябва да се търсят със свещ.

„У нас има хубава практика — подчерта на съвещанието във Велико Търново другарят Тодор Живков — работниците и стопанските дейци, изпълнили трудовите задачи, да бъдат отличавани с ордени и медали. В същото време има партийни секретари, които пет-десет или повече години с чест изпълняват своите задължения, но за това те не получават необходимото обществено признание."

Как стои този въпрос във Великотърновската окръжна организация?

Имената на секретарите се вписват в летописни книги на първичните организации, въведени навсякъде без изключение. Около 100 секретари на първични организации са наградени с екскурзии до СССР, с часовници или с грамоти. Един секретар — Христо Пенчев от с. Водолей, оглавявал повече от 25 години една първична организация — е награден за своята обществена дейност с „Народен орден на труда" — златен. Един само!

Каква е констатацията на пленума на окръжния комитет на БКП за издигане ръководната роля на първичната партийна организация по изпълнението на решението на бюрото за партийния секретар.

Цитат от доклада на пленума:

„Направеното по този въпрос далеч не може да се счита за достатъчно. Някои партийни и стопански кадри не можаха да схванат духа на решенията, неговата по-

Digitized by Google

литическа страна. На редица места се отдели повече внимание на уреждане помещение за секретарите, на подобряване служебното им положение, което е правилно и необходимо, но същността на решението на бюрото за издигане ролята на партийния секретар не е в това. Не е необходимата отговорност за неговото изпълнение се заеха другарите от градските комитети в Лясковец, Полски Тръмбеш, ОПК—Драганово, Горна Студена и ЗК в химкомбината „Свилоза" — Свищов, във фабрика „В. Мавриков" във В. Търново и др. Нещо повече — някои случаи будят действително тревога и основателна загриженост в окръжния комитет. Продължават случаите на незачитане партийните секретари от отделни стопанско-административни ръководители. Директорът на „Обществено хранене" в Свищов без основание налага административно наказание на партийния секретар, не зачита мнението на първичната организация, на профкомитета, самоволно определя нървенци, с което се е изолирал от колектива. Партийните комитети не реагират както трябва на тези прояви."

●

Усъвършенстването на организацията на работата в бюрата е немислима без подобряването на планирането. Организационният отдел на окръжния комитет е оказал конкретна помощ на отделни бюра по планирането на тяхната дейност и на работата на първичните организации.

В какво се изразява помощта?

Становището на секретаря на окръжния комитет Станев по този въпрос:

— В това отношение всякакви рецепти са противопоказни. Помощта при планирането се състои в насочване вниманието на секретарите и бюрата не само към задачите на деня, но и към перспективните проблеми, както и към средствата, с които ще се осъществи набелязаното. Помощта в конкретните организации се състои и в това, че плановете им бяха обсъдени на семинарни занятия на актива, като се започне с такива обсъждания с участниците във факултета по въпросите на партийното строителство в задочния партиен университет към окръжния комитет и се свърши с обмяната на мнения по тези въпроси в дните на партийния секретар. Обучение на кадрите ние правим и по общини, като групираме, от една страна, комитети и бюра с по-добър опит, а от друга — по-изоставащи. Дискусиите, разговорите, защитата на становища и гледища ни помага правилно да насочим дейността си по планирането в партийните организации и в бюрата. Разбира се, все още сме далеч от онова съвършенство, към което се стремим, но посоката е правилна. Моето мнение е, че всяко бюро трябва да умее да защищава предлагания пред събранието план, както се защищава дипломна работа — сериозно, обмислено. Да няма произволно нахвърляни задачи, нещата да произтичат от същността на работата. Ако са настъпили промени в дейността на съответното предприятие (примерно възникнали са допълнителни задачи: реализирането на програма по реконструкцията и модернизацията), те да са намерили място и в плана на първичната организация. При това в подготовката и в осъществяването на плановете да участвуват повече хора, като правилно се разпределят силите на комунистите според способностите им.

В срещите и разговорите във Велико Търново потърсих минусите в текущото и перспективното планиране в първичните организации. Категоричният извод, който се налага, е, че все още планирането не издига в пълна мяра ролята и отговорността на партийната организация по отношение на влиянието й в трудовия колектив. Вниманието все още се съсредоточава по проблемите на вътрешнопартийния живот.

В перспективното планиране не се съблюдава напълно спецификата на работата в дадения колектив при общото очертаване на главните икономически и социално-политически задачи. Претворяването на предначертанията на Партията в живота е конкретно дело за всеки комунист и той ясно трябва да вижда своето място в плана на своята организация. Все още обаче не навсякъде са намерени най-добрите пътища за личното участие на комунистите в повишаване ефективността на произ-

Digitized by Google

водството, за търсенето на вътрешни резерви, за развиване на обществено-политическата активност.

Не навсякъде е преодоляно увлечението да се гледа на перспективния план като на механически сбор от месечните планове. А усилията следва да се насочват към определяне на главните задачи на първичните организации и на средствата, с които ще се постигнат набелязаните цели, без да се изпада в прекомерно детайлизиране.

Стремежът е всеки раздел на перспективния план да бъде комплекс от взаимосвързани мероприятия, обезпечаващи решаването на един или друг възлов въпрос, изискващ повече време и сили.

Както можех да се убедя по време на разговорите с няколко секретари на партийни организации, стремежът е методиката на перспективното планиране непрекъснато да се усъвършенствува, да се обогатява. В изпълнението на задачите се ангажират максимум хора, повишава се активността на комунистите.

●

Въз основа на опита на Ленинградската партийна организация за повишаването на обществената активност на комунистите в някои от селищата на окръга са постигнати интересни резултати.

Какво показва опитът на общинската партийна организация в село Камен, в която се наброяват 16 първични партийни организации? Едно изследване, направено преди повече от година, установило, че според обществената си ангажираност комунистите от общината се разпределят на три основни групи: хора със средна обществена заетост (имащи до 3 постоянни поръчения) и хора без особени задължения, ако не се брои присъствието на събрания и плащането на членски внос.

Извършеното на пръв поглед било много просто. Изъети били част от задълженията на комунистите от първата група, за да бъдат възложени на тези от третата група. В резултат 80 на сто от партийните членове получили поръчения за обществена работа: участие в комисиите за народен контрол, в доброволните отряди, в ръководствата на Отечествения фронт, на профсъюзите и на Комсомола, в активите за политическа работа и пр. Засилени са формите на контрол, потърсени са различни начини за отчитане на изпълнението на тези задължения: на събрания, в партийното бюро, на сбирки на партийните групи, дори само пред партийния секретар (за текущи и краткосрочни задачи).

Примерът на комунистите от Камен намира разпространение в окръга. Неотдавна градският комитет на Партията в Стражица на свой пленум е обсъдил резултатите от приложението на този опит. Оценено е, че се оформя повишен критерий за отговорността на комунистите на базата на уставните задължения: активно да участвуват в обществената дейност, да бъдат организатори на масите в изпълнението на предначертанията на партийната политика. Разширен е партийният и безпартийният актив, работата с него е станала по-системна и по-целенасочена. Подобрена е дейността на обществените организации, повишен е авторитетът и ролята на първичните партийни организации.

Положителните моменти на този пример намират приложение в работата на партийните организации в Павликени, П. Сеновец, Поликраище, Михалци, Караисен, химкомбината „Свилоза" в Свищов, в завод „Металургия" в Г. Оряховица. Все още обаче те не са станали масова практика.

Становището на завеждащия отдел „Организационен" в окръжния комитет на БКП Руси Димитров:

— Извършеното в тази насока все още не отговаря на повишените изисквания, които поставя изграждането на зрялото социалистическо общество. Не са малко комунистите, които посредствено изпълняват трудовите си задължения, не участвуват в обществения живот, политическата им подготовка е незадоволителна. Част от партийните членове, избрани в народните съвети, в ръководствата на Отечествения фронт, профсъюзите и Комсомола, не се заемат енергично с въ-

Digitized by Google

ложените им задачи, а контролът на редица партийни организации към тях не е на висота.

Характерен момент в работата на окръжния комитет по засилване социалната активност на комунистите е насочването на вниманието към издигане ролята на стопанските ръководители като политически дейци.

Непосредствено след Националното съвещание в тринайсетте града на окръга са били организирани срещи на бюрата на градските комитети на Партията с административните и стопанските ръководители. На срещите първите секретари на съответните градски комитети са излезли с оценка как дейността на стопанските ръководители способствува за подобряването на работата в първичните организации. Някои директори не приели с охота персоналната критика за факта например, че с месеци отлагат разработването на въпросите, които следва да докладват пред партийното събрание. След тези разговори, които несъмнено изиграли своята роля, били проведени и аналогични срещи с низовите ръководители в някои от по-големите предприятия. Наложил се изводът за необходимост от обучението на тези хора по проблемите на партийното строителство. Това вече се извършва. Подготвят се и следващите срещи с административните и стопанските ръководители, на които ще бъде направена равносметка на измененията след първите оценки, ще бъдат потърсени новите моменти на диалога директор — партиен секретар.

Тук ще отбележим един обикновен факт. Само през първото тримесечие на годината пред партийните организации са докладвали над 800 стопански ръководители. Количествено нещата са добре. Не навсякъде обаче е преодоляно инертното състояние при тези отчети обикновено нещата да се констатират, без след това да се осъществяват мерки за изменение на положението. Това на практика принизява ролята на първичната организация, превръщайки я в регистратор на факти, а не в боец, в направляваща сила.

Първичната партийна организация носи непосредствена отговорност за състоянието и работата на трудовия колектив. Оттук и задължението ѝ постоянно да усъвършенствува формите, методите и средствата, чрез които да осъществява политическо ръководство на колектива. Важна роля в това направление играе засилването на критиката и самокритиката.

Съществуващата в окръжната партийна организация система за работа с критичните бележки и предложенията на трудещите се е спомогнала много за разгръщането на критиката и самокритиката, за създаване атмосфера на увереност, че думата на отделния човек ще бъде уважена. Тя способствува и за повишаване активността на участниците в събранията. Тъй като потокът на бележките и предложенията, на запитванията и молбите е голям, а много от сроковете в контролната картотека не търпят отлагане, аналогични системи за работа с критичните бележки са създадени и в другите окръжни ръководства.

Така към профсъюзите се отправят въпросите по охраната на труда, социалните проблеми; към окръжния народен съвет — въпросите по благоустрояването, образованието, здравеопазването; към окръжния кооперативен съюз — въпросите, свързани с обслужването и търговията и пр. Периодически окръжните ръководства се отчитат пред бюрото на окръжния комитет за извършеното по отношение на критичните бележки и предложенията на трудещите се. Подготвят се оценки, вземат се решения, прави се необходимото за преодоляване на формализма и бюрокрацията, пресича се безотговорното отношение на някои служители, оставящи някои искания на трудещите се без последствие. Търсят се решения на проблемите.

Друга ефикасна система в работата на окръжната организация е системата за откриване и внедряване новото, положителното в партийната практика. Стремежът е инициативите, заслужаващи внимание, да не се повтарят механично, шаблонно, да се прилагат съобразно конкретните условия и обстоятелства в отделната първична организация, в отделния трудов колектив. Съществена дейност в това направление

Digitized by Google

осъществява кабинетът по партийно-организационната работа в окръжния комитет.

Кабинетът включва четири секции: по подбора, обучението и възпитанието на кадрите; по партийното ръководство на обществените организации; по работата на партийните комитети и организации като органи на политическо ръководство и по въпросите на контрола и проверката на изпълнението.

Тук се обобщава ценен опит. Заслужава например внимание работата на градския комитет на Партията в Свищов по регулирането на социалния и качествен състав в първичните партийни организации съобразно с измененията в трудовите колективи; дейността на градския комитет в Горна Оряховица за повишаване образованието и квалификацията на комунистите до 40-годишна възраст и пр.

Сега в центъра на вниманието на партийните кадри във Велико Търново стоят въпросите за по-нататъшното преодоляване на отделни страни на формализъм в работата с цел все по-пълно да се превръща първичната партийна организация в здраво политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив.

В своето заключително изказване пред Националното съвещание другарят Тодор Живков подчерта:

„Нарасналото значение и роля на трудовия колектив както в производството, така и в обществено-политическия живот и особено във възпитанието на трудещите се като многостранно развити личности сега поставя нови задължения пред първичната партийна организация, изисква от нея да укрепва връзките си с трудовия колектив, да го сплотява все по-тясно около себе си, във всяко отношение да му служи като пример за подражание.“

Това изискване намира все по-добра реализация в практиката на първичните партийни организации във Велико Търново.

Милка РАЛЧЕВА

ЗА ДА БЪДЕ УСТРЕМЪТ ПО-БЪРЗ

Конгресните решения са нови мащаби, важни подстъпи към великата цел — комунизма! В дела ги превръщат трудещите се, целият народ под непосредственото ръководство на партийните организации. Така е било досега, така ще бъде и занапред.

Откъде да започне голямата битка за претворяването им в живота, на кое да се наблегне най-много, за да бъде пътят към целта по-прав и верен, крачките — по-широки и сигурни, устремът — по-бърз? Това са сега въпросите, които вълнуват комунистите.

Всяка първична партийна организация в зависимост от своето организационно състояние, от степента на идейната си зрелост, от условията, при които работи, съсредоточава силите си в една или друга насока, използва едни или други организационни форми и средства за мобилизиране на своите членове, на трудещите се. Тя обаче трудно ще играе авангардна роля, ако не укрепва редиците си и не развива и усъвършенствува своя вътрешнопартиен живот на основата на ленинските принципи и норми. Това е азбучна истина, известна на всеки, който се занимава с партийно-организационна работа. Колкото първичната партийна организация политически е по-зряла, колкото редиците ѝ са по-стройни и стегнати, колкото нейната дейност е на по-високо научно равнище, толкова способността ѝ по-добре и целенасочено да води трудовия колектив в борбата за изпълнение на конгресните решения е по-голяма.

* * *

Във фабрика „Борис Хаджисотиров“ — Самоков разговаряме със секретаря на първичната организация **Васил Пърчов:**

— Нашата партийна организация се ползва с голям авторитет сред трудовия колектив — споделя той. — Тя е главният вдъхновител и организатор на всички мероприятия във фабриката — и на реконструкцията и модернизацията на производствените мощности, и на социалистическото съревнование, а сега и на борбата за висока ефективност и качество, определени от Единадесетия партиен конгрес като основен девиз на седмата петилетка.

На какво се дължи това?

Преди всичко на нейния състав. Комунистите са работници и инженерно-технически кадри, непосредствено свързани с производството. Всички са с добра класова закалка и високо професионално майсторство. Правилно са разпределени по про-

Digitized by Google

изводствени участъци и звена. Няма място, където да не се чувствува тяхното влияние. Но не само това. Първичната организация редовно свиква партийни събрания. Бюрото се стреми въпросите, които внася за обсъждане в тях, да бъдат актуални, свързани с всекидневието на трудещите се, с действителността, да засягат основни, главни страни от дейността на партийната организация и трудовия колектив. И още нещо. В заседанията на бюрото, а след това и в събранията не се допуска докладчиците да се явяват неподготвени. Предварително им оказват помощ, същевременно им дават възможност, създават им условия да проявяват инициатива и творчество. На всеки, който се отнесе небрежно към подготовката на материалите, търсят отговорност.

Какъв е изводът?

Там, където се води редовен организационен живот, първичните организации обикновено са сплотени, единни, боеспособни. Защото партийното събрание, както се изтъкна на Националното съвещание във Велико Търново, посветено на проблемите на по-нататъшното издигане ролята на първичните партийни организации, е един от най-важните фактори за успешното развитие на целокупната им дейност, ефикасна, постоянна школа за възпитание на комунистите, фактор от огромно значение за повишаване на тяхната авангардна роля. На събранието комунистите се запознават с актуалните задачи, които стоят пред тях и трудовия колектив, вземат отношение по разискваните въпроси, определят формите и средствата за въздействие върху масите, начертават линията на поведение, разпределят своите сили, дават оценка на кадрите за извършената от тях работа, анализират и утвърждават положителния опит за повсеместно внедряване.

На партийното събрание всеки комунист ясно вижда своето място и роля в общата организаторска и идейно-възпитателна работа на първичната организация. Редовното свикване на събрания, тяхната проблемност, предварителното проучване на въпросите са предпоставки, които издигат съзнателността, укрепват дисциплината, активизират дейността на комунистите, сплотяват ги. А колкото по-силно е вътрешното сцепление, единството, съгласуваността в действията на комунистите, толкова по-големи са възможностите на първичните организации положително да влияят върху живота и дейността на трудовите колективи, да бъдат първообраз на тяхното бъдещо състояние.

Друго от опита на бюрото и първичната организация във фабрика „Борис Хаджисотиров" — Самоков, което заслужава внимание, е задълбоченото проучване на въпросите. Защото колкото по-обстойно се анализират фактите и явленията, които се внасят за обсъждане в събрание, толкова повече се увеличава възможността да се вземат целесъобразни оптимални решения. А такива решения по-лесно се изпълняват там където се осигурява действителна колективност в обсъждането и приемането на решенията, там отговорността за тяхното изпълнение е по-висока. Партийните организации и бюрата, когато привличат широк кръг активисти в подготовката на събранието, в изучаването на един или друг въпрос, вникват по-дълбоко в неговата същност, компетентно тълкуват един или друг факт и в събранието внасят рационални предложения и взимат правилни решения.

Първичната организация обаче, когато взема решения, но не ги изпълнява, това става достояние на целия колектив и нанася големи вреди на нейния авторитет. Хората започват да губят доверие в нея, започват да се съмняват в способността й да откликва на парливите проблеми и да организира тяхното решаване. Оттук произтича и неизменното задължение на първичните организации, залегнало в Отчетния доклад на Централния комитет пред Единадесетия конгрес, да издигат „не само умението да вземат правилни решения, но и умението да се проверява и изисква, да се довежда докрай подетата работа".

В това отношение своевременната, системната, компетентната проверка на изпълнението на решенията от страна на секретаря и членовете на бюрото на партийната организация играе голяма роля. Съчетана с помощ на място, със самоконтрола и взискателността, тя мобилизира изпълнителите, предпазва ги от пропуски и грешки, повишава дисциплината им, издига тяхното чувство за отговорност за реализирането на възложените им задачи. Когато комунистите имат партийни поръчения и чувствуват постоянния контрол от страна на първичната организация, с по-голяма отговорност ги изпълняват. Срещите, беседите на партийния актив с изпълнителите помагат не само да се запознават с настроенията и способността им да решават проблемите, но и да предотвратяват нежелаците явления и тенденции. Ако няма такова внимание, такива грижи от секретаря на първичната организация, от членовете на бюрото, от ръководителите, в поведението и действията на комунистите и трудещите се започва да се наслоява пасивност, която постепенно прераства в безразличие към работата.

* * *

Първичната партийна организация при ДСО „Търговия на едро" — клон Самоков редовно провежда открити партийни събрания. На тях разглеждат въпроси от социално-икономически и политически характер.

— На такова събрание — разказа Сашка Малчева, секретар на първичната организация — обсъдихме Тезисите на Централния комитет на Партията за основните насоки на икономическото развитие на страната през седмата петилетка и до 1990 година. На него комунистите със своето вярно политическо отношение към разискваните въпроси правилно ориентираха безпартийните, направиха ги съпричастни в борбата на партийната организация за тяхното изясняване и конкретизиране при нашите условия.

Digitized by Google

Сега, когато пред партийните организации, пред всички нас са решенията на Единадесетия партиен конгрес, необходимостта **от въздействие върху** трудовите колективи **за** въвличането им **в** творчески, градивен **труд за** тяхното претворяване в живота многократно нараства. Ролята на откритите партийни събрания в това отношение е извънредно голяма. Защото те са средство за укрепване и разширяване връзките на първичните партийни организации с трудовите колективи, за повишаване на партийното влияние сред тях. На тези събрания безпартийните се учат на организираност, придобиват вярно политическо отношение към фактите и събитията, формират у себе си полезни навици и високо чувство за отговорност. На тях комунистите дават нагледни уроци на безпартийните по принципиална взискателност, последователност и непримиримост към недостатъците, отрицателните прояви и техните носители. Комунистите със своите качества на политически и обществени дейци, като висококвалифицирани производственици и специалисти, с комунистическите си нравствени добродетели и поведение в семейството и обществото служат не само за пример на безпартийните, но ги убеждават в правилността на партийната политика, мобилизират ги, водят ги в борбата за изпълнението на конгресните решения. Чрез откритите партийни събрания трудовите колективи постепенно формират у себе си качества, присъщи на техния авангард — първичната партийна организация.

* * *

Взискателността към всеки партиен член, повсеместното укрепване дисциплината на комунистите сплотява редовете на първичните организации и повишава тяхната боеспособност. Или както се подчерта на Единадесетия конгрес: „Силата на Партията е в съзнателната дисциплина на нейните членове, почиваща върху вътрешното убеждение". А съзнателната дисциплина се изгражда в практическата дейност и зависи от различни фактори и преди всичко от равнището и качеството на индивидуалната работа с комунистите.

Да разгледаме няколко примера:

В ДСО „Търговия на едро" — клон Самоков успехът на цялостната дейност много зависи от работата на стоковедите, от това, доколко те проявяват инициатива и находчивост да доставят необходимите стоки. Директорът на предприятието обаче се отнасял към тях либерално, дори имало случаи, когато не знаел къде се намират и какво вършат. За да въведат ред, извикали директора в партийната организация и го критикували за неговия либерализъм към служителите. Задължили го да проявява по-голяма взискателност към тях, да оказва непосредствен контрол над дейността им — нещо, което е в кръга на задълженията му.

Тази постъпка на първичната партийна организация става достояние на целия колектив, всички виждат в лицето на комунистите хора, които живо се интересуват от работата на работниците и ръководителите. Но не само това. Те разбират, че първичната организация е фактор, който е в състояние да накара дори директора да огледа своето поведение и отношение към трудещите се, към съдбата на предприятието. Тази принципиална взискателност от страна на първичната партийна организация към ръководителите и изпълнителите издига нейния авторитет. Всеки работник и служител в нейно лице вижда защитник и на собствените си интереси, и на обществените. Това, разбира се, задължава партийното бюро и първичната организация да бъдат още по-внимателни и взискателни към собствената си дейност, отзивчиви към исканията и нуждите на трудещите се бързо да реагират на възникналите проблеми, да вземат решения по тях и да организират изпълнението им.

В първичната организация работници сигнализирали, че началникът на транспорта получил повече премиални, отколкото му се полагат. Партийното бюро възложило поръчения на комунисти да проверят и изяснят фактическото положение. Проверката показала, че действително са допуснати грешки. На виновниците е потърсена отговорност. Колективът е запознат с резултатите от проверката.

Кое в случая е характерно?

Преди всичко това, че за нередностите се търси отговорност. Първичната партийна организация, използвайки правото си на контрол над дейността на стопанското ръководство, създава обстановка на нетърпимост спрямо нарушителите и ведра атмосфера сред колектива. Тя дава точен отговор на въпросите, които вълнуват работниците и служителите, и по този начин укрепва взаимоотношенията помежду им, не позволява на клюкарството да вирее и разпростира разложителните си корени сред колектива. От друга страна, предотвратява, пресича пътищата на нарушенията. Следователно не е достатъчно само да се откликне на даден сигнал да се провери фактическото положение. Наложително е понататък да се вземат мерки за отстраняването на недостатъците и се премахнат условията за допускането на нови грешки и нежелателни прояви.

Този подход възпитава трудещите се да проявяват по-голяма взискателност спрямо себе си, да се самоконтролират. А това е изключително важно. Да научиш хората сами да контролират поведението и действията си, това означава да извършиш най-важната стъпка за издигане на тяхната съзнателност и дисциплина, да пресечеш пътищата на безотговорността и бездушието към работата, към отделния човек, към обществените проблеми. Тогава те проявяват и по-голяма самоинициатива, активност, творчество в работата.

Във фабрика „Борис Хаджисотиров" — Самоков първичната партийна организация се стреми да подобри работата с ръководните кадри от всички равнища. За целта се води разговор на тема: „Стопанският ръководител — политически деец!" Партийното

Digitized by Google

бюро и стопанското ръководство организират срещи с инженерно-техническия персонал, на които отчитат изпълнението на личните творчески планове. Приемат и оценки, в които анализират не само производствената дейност, но и организаторската, възпитателната, политическата им работа. По този начин първичната организация, от една страна, упражнява действено политическо ръководство, а от друга — издига авторитета на ръководителите — хората, които държат в свои ръце ключа, секрета на трайните успехи и в производствената, и във възпитателната дейност. Кой друг от тях може по-компетентно да изясни пред трудовия колектив политическото и икономическото значение на мероприятия от рода на реконструкцията и модернизацията на производствените мощности! Те са онези, които дават личен пример на висока съзнателност и дисциплина, те учат трудещите се на организираност, рационално да използват суровините и материалите.

Или да вземем един такъв въпрос като качеството на продукцията. За него, ако пряко не отговарят ръководителите на производството, трудно може да се разчита на успехи. Защото, когато продукцията е готова, качественият контрол ще констатира нейното състояние и ще определи процентите — екстра, първо, второ, брак и толкоз. Счетоводството ще начисли изработката и премиалните, ако артиса за тях. Задачата е: още в началния стадий на производството да се предвидят всички фактори, които в крайна сметка ще доведат до висока ефективност и качество на готовата продукция. А това е в ръцете на непосредствените ръководители и изпълнители. И когато те заживеят с мисълта, че борбата за висока ефективност и качество е партиен дълг, тогава те мобилизират силите, знанията и творчеството на работниците за нейното осъществяване.

До тази мисъл обаче не се стига с показване на магическа пръчка. Тя се възпитава от цялостната атмосфера на вътрешнопартийния живот и успех носи само системната, последователната, целенасочената работа на партийното бюро и първичната организация, умелото използване на организационните методи на въздействие, присъщи на политическия ръководител, организатор и възпитател, а именно: подготовката и приемането на решения и възлагането на партийни поръчения, контролът и проверката на изпълнението; подборът, разпределението и възпитанието на кадрите; изучаването, обобщаването и внедряването на положителния опит; разгръщането инициативата на държавните и обществените организации. Или както се подчертава в Отчетния доклад пред Единадесетия конгрес, че като разгръща вътрешнопартийния демократизъм и свободната обмяна на мнения в духа на партийния устав, партийната организация, партийният колектив постепенно въздействуват върху отделния комунист за израстването му като организатор и възпитател на масите, като личност, която с цялата си дейност, поведение внася партиен дух, класово съзнание и комунистическа нравственост в колектива, в който живее и работи.

Йордан ХАДЖИЕВ

СЕКРЕТАРИ РАЗКАЗВАТ ЗА ПРОВЕРКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

ДОКУМЕНТ С ПОЛИТИЧЕСКА ВАЖНОСТ

СТОЮ КАТРАНДЖИЕВ
секретар на първичната партийна организация в ДДЗ „Никола Парапунов" — Разлог

Необходимостта да се вземе едно или друго решение възниква от задачите, които ръководните партийни органи ни поставят, и от изискванията на самия живот. Например още в началото на годината при изготвянето и приемането на насрещния план, в отговор на Обръщението на Централния комитет на БКП трябваше да се издирят всички резерви и се включат в него. През годината се наложи да взимаме решения и във връзка с износа, с който бяхме доста изостанали.

Как подходихме при изготвянето на насрещния план, какви решения взехме?

Пред колектива на завода стоеше задачата до 30 януари да приеме насрещния план. В партийното бюро навикахме всички отговорници на партийните групи, обмислихме редица въпроси и в общи линии набелязахме към какво да се насочим. Определихме срокове и отговорници по раздели, възложихме и временни поръчения на членовете на бюрото. Разработения проектоплан внесохме в събрание на първичната партийна организация. Там конкретизирахме всички задачи и срокове. Организирахме и една среща с активисти от колектива за разясняване на задачите.

След изготвянето на насрещния план колективът пое обещание да направи икономии от суровини и материали в размер на 50 хиляди лева. И тук възникна необходимостта да вземем партийно решение, политически да обезпечим реализирането на

Digitized by Google

тези икономии, а оттам и изпълнението на обещанието. За целта изградихме комисии: по електроенергията и по материалите и суровините с отговорници от партийното бюро. В тези комисии влизат комунисти и безпартийни специалисти. Набелязахме допълнителни мероприятия, с които конкретизирахме къде какво да се направи, за да се постигнат високи резултати. С други думи в партийното бюро взехме на отчет икономиите.

В хода на изпълнението на решенията секретарят на първичната организация контролира, направлява работата на отговорниците, провежда с тях допълнителни разговори и съдействува да се отстраняват трудностите. На тримесечие партийното бюро обсъжда информация по този въпрос, анализира работата, набелязва допълнителни мерки. В края на годината отчитаме изпълнението на решението и обещанията в събрание на партийната организация. А в бюрото на едно заседание се отчита отговорникът на комисията по икономиите на електроенергия, на друго — отговорникът на комисията по икономиите на суровини и материали. Какъв е резултатът? Миналата година реализирахме повече икономии в сравнение с предишните години. Това до известна степен се дължи и на факта, че отговорникът на склада е комунист и член на комисията по икономиите на суровини и материали, а отговорникът за цеха е член на партийното бюро и му е възложено поръчение по този въпрос. През 1975 година до 20 декември изпълнихме петилетния план и поетите обещания.

За нас партийното решение представлява документ с политическа важност. Ние не водим специална тетрадка за неговото отчитане, обаче всички материали съхраняваме в една папка и когато потрябват, могат да се използват. Периодически запознаваме първичната партийна организация с изпълнението на решенията. Миналата година на два пъти информирахме комунистите. Изказваме благодарност на отговорниците за решаването на една или друга задача. На онези, които не изпълняват решенията, търсим отговорност, критикуваме ги на събрание, обръщаме им внимание. До по-строги наказания не сме стигали, защото не са допуснати големи пропуски в работата. А това се дължи на постоянния контрол и на помощта, която партийното бюро оказва на комунистите и безпартийните при решаването на социално-икономическите и други задачи.

НАВРЕМЕННА И КОМПЕТЕНТНА ПРОВЕРКА

ГРИГОР УГРИНОВ
секретар на първичната партийна организация
в Стройрайона — Благоевград

Нашата строителна организация обхваща голям район, хората се изпозват от далечни разстояния. Това оказва влияние върху структурата на партийната организация, която наброява 80 души, и върху изпълнението на партийните решения.

Партийното бюро се стреми да поставя на обсъждане основните въпроси от организационната, идеологическата и стопанската дейност на първичната организация. От това, какви проблеми се разглеждат, зависи и какви решения ще се вземат.

Преди да се вземе решение по даден въпрос, то се обсъжда в партийното бюро, след което се внася в събрание на партийната организация. Там се взема окончателно решение. Стремим се то да бъде правилно формулирано и по възможност да обхваща нерешените въпроси. Определят се реални срокове и отговорници за тяхното изпълнение.

Как организираме изпълнението?

Всички решения — включително и получените от висшестоящите партийни органи — се завеждат в дневник, в който се посочва чие е решението, кога е взето, неговото съдържание, срок и отговорник за изпълнението му, кога и как е реализирано.

Следващият етап е във възможно най-късия срок да се запознаят изпълнителите — колективът, бригадите или отделни лица със съдържанието на решението. За тази цел партийното бюро използва следните форми: събрание на партийната организация, съвещание с актива, събрания с работниците по обекти и бригади, лични срещи с членовете на колектива.

При необходимост се разработват и мероприятия, в които се уточнява какво, до кога и как да се направи. Възлагат се и поръчения на отделни комунисти. Например за изпълнение на решението за въвеждане в строителството на широкоплощен кофраж беше поставено поръчение на комунистите Георги Джарков — технически ръководител, и Борис Стоилов — бригадир, да изучат технологията. Сега те на практика осъществяват това решение в жилищните блокове „Орбита 1" и „Орбита 2".

Изпълнението на решенията зависи изключително много от секретаря и членовете на партийното бюро. Секретарят на първичната организация периодически извиква отговорниците и се запознава с хода на изпълнението, а при възможност лично проверява и следи какво е състоянието. Най-добрият контрол е този, който съдействува за изпълнението на решението. Партийното бюро взема превантивни мерки, оказва близка помощ при подготовката и по време на самото изпълнение. Тук

Digitized by Google

важна роля играе обратната информация за това, как се приема решението. Такава информация получаваме от активистите в бригадите. Да вземем решението: „Да се осигури пускът на обект „Детска градина" — кв. Грамада до края на 1975 г." Партийното бюро получи сигнал, че някои бригади считат това решение за нереално, че е невъзможно в такъв срок да се завърши обектът. Наложи се да се проведат сбирки с тези бригади, да се разясни значението на обекта, да се проверят условията и организацията на работа и др. Това мобилизира усилията на колективите и строежът беше завършен навреме.

Партийното бюро се стреми проверката да се осъществява навреме и да бъде компетентна. В нея се включват членове на бюрото, стопанският и профсъюзният актив — кадри, познаващи добре въпросите. Извършва се пълна проверка, оказва се помощ.

Най-често прилаганата от партийното бюро форма на проверка е изслушването на отчети и информации от отговорниците за решенията. Тази форма повишава отговорността на кадрите пред първичната организация за изпълнението на решението. Тя се съчетава с предварителна проверка на място, с лични срещи и разговори с изпълнителите.

За партийните организации в строителството, каквато е нашата, с разпръснати членове по обекти в града и извън него важно условие за ефективността на проверката е постоянната връзка на бюрото с комунистите и безпартийните. Активът на първичната организация на място се запознава как се посрещат партийните решения и как трудещите се участвуват в тяхното изпълнение. След проверката те информират бюрото и ако е необходимо, се вземат допълнителни мерки.

Все повече повишаваме взискателността към кадрите, периодически извикваме отделни стопански ръководители и комунисти на отчет пред партийното бюро или пред първичната организация да докладват как се изпълняват решенията. През 1975 г. такива отчети направиха началникът на отдел „Бит и работна ръка" за приемането и настаняването на младите и новопостъпващите работници; секретарят на комсомолското дружество — за дейността на комсомолската организация; техническият ръководител на бетоновия център — за работата на бетоновото и варовото стопанство и др.

В бъдеще партийното бюро ще отделя все повече и повече внимание на проверката на изпълнението на решенията като важен фактор за мобилизиране на колективите за прегворяване в дела решенията на Единадесетия конгрес на Партията.

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

ОБУЧЕНИЕ ПО ВЪПРОСИТЕ НА ИКОНОМИКАТА

От три години в аграрно-промишления комплекс във Видин е създадена система, с която се цели да се повишава икономическото образование на кадрите. Стремежът е всеки работник да овладее основните икономически категории, да разбере целите и задачите на икономическата политика на Партията, да придобие определен минимум от знания.

Под ръководството на общинските комитети на БКП на базата на отрасловата и производствената структура на трудовите колективи в общините бяха приети перспективни планове за обучението на работниците в селското стопанство.

Предвидено е за периода 1974—1980 година в учебните звена да бъдат обучени 5159 души.

За качественото провеждане на занятията бяха утвърдени районен и общински икономически съвет. Те осъществяват методическо и практическо ръководство, контрол и помощ за по-доброто преподаване и усвояване на материала. През август 1974 г. за пропагандисти бяха подбрани добре подготвени специалисти и стопански ръководители. Всяка година те преминават курсове, организирани от дома за политическа просвета при окръжния комитет на БКП. През 1974/75 г. в двегодишния курс се обучаваха 1322 кооператори и работници от селското стопанство, а през 1975/76 г. — 1380.

В университета по марксизъм-ленинизъм при окръжния комитет на БКП бе изграден филиал към аграрно-промишления комплекс — Видин по основи на икономиката и управлението на социалистическото селскостопанско производство. Неговата задача е да се повишават икономическите знания на низовите ръководни кадри и специалистите, да се засили отговорността и деловитостта им, строго да се спазва държавната и трудовата дисциплина, да се повишава културата на труда и управлението, да се осигури подем на цялата стопанска работа. Занятията се провеждат всеки месец с високо квалифицирани лектори от Академията

Digitized by Google

за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП, от Държавния комитет за планиране и други.

Независимо от системата за повишаване икономическото образование в специализирани курсове и семинари тази година бяха обучени 4800 души, от които 1670 жени и 1028 механизатори. Над 1450 души усвояват най-новата техника и технология в лозарството, овощарството, зеленчукопроизводството, зърнопроизводството, техническите култури, фуражопроизводството, поливното земеделие, растителната защита и други. В животновъдството се учат над 950 работници по въпросите на говедовъдството, овцевъдството, свиневъдството, ветеринарно дело и други проблеми. В курсовете за придобиването на клас-квалификация в средното професионално-техническо училище и професионално учебния център — за подготовка на трактористи машинисти, водачи на моторни превозни средства и други кадри са включени над 170 души.

Работниците в отделни отрасли от предприятията на аграрно-промишления комплекс — над 3100 души — са организирани в курсове, които се ръководят от специалисти.

Вниманието на общинските партийни комитети, районния и общинските икономически съвети е насочено за утвърждаването на пропагандиста като личност с изразени качества на организатор и възпитател на малкия колектив. С професионалната си квалификация при преподаването те трябва да активизират работниците по-добре да изпълняват възложените им задачи. Тук беше използван опитът на пропагандиста Буторин по „Основи на икономическите знания" в камгарния комбинат „В. И. Ленин" от Ивановска област — СССР. Той се състои в разработването на личен творчески план за издигането на идейно-теоретическото и методическото равнище на знанията, за най-тясно свързване на икономическото обучение с икономическата политика на Партията, с конкретните задачи на трудовите колективи.

Работата в учебните звена в крайна сметка способствува да се повишава обществената производителност на труда, да се снижава себестойността на продукцията и да се подобрява нейното качество, да расте трудовата активност на работниците.

Мирон ВИТКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Видински окръг

РАСТЕ РОЛЯТА НА НАСТАВНИЧЕСТВОТО

По примера на знатния съветски майстор Степан Витченко в Русенски окръг се разгръща масово движение на наставничеството. В трудовите колективи се провежда целенасочена организаторска и масово-разяснителна работа, за да се запознаят майсторите и бригадирите със същността и значението на това високопатриотично движение. Широки размери взема то в заводите: „Г. Димитров", „В. Коларов", „Н. Киров", „Ив. Димитров", фабрика „Фазан" и др.

Под лозунга „Наставничеството — партийно дело" кабинетът по партийно-организационни въпроси на окръжния комитет на БКП уреди среща със секретари на заводските партийни комитети и първичните организации, председатели на съвети на майсторите, изтъкнати майстори и бригадири от производството. Гено Мирчев — председател на секцията „Партийно ръководство на икономиката" изнесе информация за работата на партийните органи и организации за популяризирането движението на наставниците в окръга.

Дочо Дочев — секретар на партийната организация към втори строителен район на Държавното строително управление, сподели опит за популяризирането почина на Витченко. През 1974 г. с поръчение 12 комунисти първи се заели да обучават новопостъпили строителни работници. Сега последователите на Витченко в района са нараснали на 23. За пример са Стою Симеонов, Георги Петков, Стоян Грозев, Илия Митрев, Енчо Братоев и др.

В резултат на грижите на наставниците за обучението и възпитанието на новопостъпилите, на провежданата индивидуална работа с тях, на организационните мерки, които вземат партийното и административното ръководство, текучеството в района е ограничено значително. Подобрява се трудовата дисциплина.

За дейността на съвета на майсторите в завод „Н. Киров" говори неговият председател Цоло Маринов. Той изтъкна, че в резултат на проведената организаторска и разяснителна работа сега тук има 49 последователи на Витченко. Веднъж в тримесечието съветът на майсторите организира съвещание, на което се оценява тяхната организаторска и идейно-възпитателна работа с младите и неопитните работници и се обменя положителен опит.

Интересен опит разказаха наставниците Милко Младенов от завод „Ив. Димитров", Здравка Малинова от завод „Жити", Недялка Маджарова от КЗ „Девети септември" и Йордан Тонев от завод „В. Коларов". Всички бяха единодушни, че за да бъде човек добър наставник, е нужно преди всичко да е добър майстор и възпитател, да се ползва с голям авторитет сред колектива, да обича хората и да е готов на всекиго и във всичко да помага.

На срещата бяха повдигнати редица въпроси. Изтъкнато бе, че е нужно да се дава по-широка гласност на успехите на наставниците, морално да се стимулират изявилите се, като им се дават грамоти, значки и други отличия. Предложено бе периодически да се организират срещи за обмяна на опит.

Борислав ГЕОРГИЕВ
кореспондент на списание „Партиен живот" за Русенски окръг

Digitized by Google

ВАЖНА И НАВРЕМЕННА ИНИЦИАТИВА НА СИВ

В Европа съществуват две големи икономически организации: Съветът за икономическа взаимопомощ (СИВ) и Европейската икономическа общност (ЕИО).

Съветът за икономическа взаимопомощ е първата и най-голяма международна икономическа организация на социалистическите страни, в която сега членуват България, СССР, ГДР, Куба, Монголия, Полша, Румъния, Унгария и Чехословакия. Създадена е през 1949 година и има за цел да обединява и координира усилията на членуващите в нея страни за задълбочаване и усъвършенстване на сътрудничеството, за развитие на социалистическата икономическа интеграция в съответствие с принципите на социалистическия интернационализъм, уважаването на държавния суверенитет, равноправието, взаимната изгода и другарската взаимопомощ. Сътрудничеството и интеграцията имат много широк обхват: координация на плановете, специализация и коопериране в сферата на материалното производство, външнотърговски обмен, изследвания в областта на науката и техниката, валутно-финансова дейност, проблеми на организацията и технологията на производството и т. н.

Отношенията между страните—членки на СИВ, са отношения от нов тип, непознати в хилядолетната история на света. Те са братски, искрени, интернационални и са вдъхновени от една цел — изграждането на комунистическото общество. Общността на нашите страни е най-динамично развиващият се район на планетата — при население едва 9 на сто тя дава над една трета от световното промишлено производство и не познава икономически кризи и сътресения. Нашата страна винаги е давала и дава много висока оценка на участието си в многостранната, високоефективна и полезна дейност на СИВ. На Единадесетия партиен конгрес другарят Тодор Живков заяви: „Искаме още веднъж да подчертаем, че развитието на различните отрасли на икономиката като цяло ще се извършва при по-нататъшно разширяване и задълбочаване на специализацията и кооперирането на производството в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Европейската икономическа общност (Общият пазар) е затворена икономическа организация на развитите капиталистически държави на Западна Европа. В нея членуват Франция, Германската федерална република, Италия, Англия, Белгия, Холандия, Люксембург, Дания и Ирландия. Създадена е през 1958 година с подписването на тъй наречения „Римски договор". Крайната цел на общността е политическото обединяване на капиталистическа Европа. Усилията на Общия пазар сега са насочени към задълбочаване на капиталистическата икономическа интеграция на деветте страни, като се дава приоритет на свободното движение на стоки, капитали и работна сила към уеднакваване на националните законодателства, към провеждане на единна политика в отделни области на икономиката. В отношенията с останалите държави общността провежда диференцирана политика на митнически, фискални, финансови, количествени и други ограничения, които са особено строги спрямо европейските социалистически страни. Това по същество е израз на политическа и икономическа дискриминация в отношенията със страните—членки на СИВ.

На 16 февруари т. г. поредният председател на Изпълнителния комитет на СИВ заместник-председателят на Министерския съвет на ГДР др. Герхард Вайс направи посещение на председателствуващия понастоящем Съвета на министрите на Европейската икономическа общност, министър-председател и министър на външните работи на Люксембург г-н Гастон Торн, и му връчи от името на СИВ и правителствата на страните—членки на СИВ, писмо и проектоспогодба за урегулиране

Digitized by Google

на взаимоотношенията между двете организации. Съобщението за това събитие намери широк отзвук на европейския континент и извън него.

Страните—членки на СИВ, предлагат да се сключи спогодба и се очертаят основите на взаимоотношенията между Съвета за икономическа взаимопомощ и Европейската икономическа общност и преди всичко за установяване на официални отношения между тях. Страни по спогодбата могат да бъдат както двете организации, така и членуващите в тях държави. Задължително изискване както за страните, така и за двете организации е да прокламират, че ще действуват в духа на препоръките и констатациите от Заключителния акт на Съвещанието в Хелзинки.

Предвижда се контактите между двете общности да бъдат насочени към подобряването на условията на търговско-икономическото сътрудничество между страните и осъществяването на сътрудничество в областта на стандартизацията, на опазването на природната среда, на статистиката, на икономическото прогнозиране на производството и потреблението по отделни видове продукти. Сътрудничеството ще се разширява и ще обхваща все нови страни от разнообразната дейност на двете общности.

Като форми на сътрудничество се предлага да се използват съвместното проучване и разработване на проблеми, периодичната обмяна на информации включително и по текущата дейност на двете организации, осъществяването на редовни контакти между представители на СИВ и ЕИО, провеждането на конференции, семинари, симпозиуми и др.

По-нататък се предлага двете организации да поемат задължението, че ще съдействуват за непрекъснато и трайно разширяване на търговията между членуващите в тях страни, за разнообразяване на нейната структура, за осигуряване на благоприятни условия за търговско-икономическо сътрудничество, за по-пълно използване на възможностите, които предоставя за това развитието на икономиката на страните. В тази връзка ще е необходимо страните да си предоставят взаимно режим на най-облагодетелствуваната нация — премахване на всякакъв вид дискриминация, на забраните и ограниченията във взаимната търговия, неприлагани към други държави.

Предвижда се също така двете организации и страните при необходимост да провеждат взаимни консултации и мероприятия с оглед търговията с различни стоки да се извършва по начин, който да не причинява и да не създава възможности да се нанесат сериозни щети на вътрешните пазари на тези стоки.

Като отчитат наличието на редица специфични проблеми на международната търговия със селскостопанска производения, двете организации ще трябва да съдействуват за нейното осъществяване на стабилна, дългосрочна и справедлива основа. Това предполага във взаимната търговия с тези стоки да не се предприемат едностранни ограничения, които не се прилагат към други страни.

Валутно-финансовите въпроси на развитието на търговията са много важни. Те биха получили съвместно изучаване и решаване като предпоставка за устойчиво нарастване на стокообмена. Във връзка с това е необходимо кредитите, които ще си предоставят взаимно, да бъдат при максимално благоприятни условия.

На основата на спогодбата ще се решават и други въпроси на търговско-икономическите отношения чрез подписване на двустранни и многостранни договори и спогодби. Допуска се възможността някои конкретни въпроси да се решават по пътя на преки контакти и договаряне между отделни страни, както и между органи на организациите.

Взаимните връзки между двете икономически общности ще добиват все по-конкретен вид. Целесъобразно ще бъде една смесена комисия да съдействува за изпълнението на спогодбата. При необходимост могат да се създават и работни органи на комисията.

Следва да се отбележи, че всички клаузи и положения на проектоспогодбата произтичат пряко или косвено от материалите на общоевропейското съвещание в Хелзинки, с което още веднъж се доказва пълната лоялност и активна позиция на страните—членки на СИВ, към идеите и препоръките на този исторически форум.

От какво е продиктувана тази инициатива на социалистическата общност и защо именно сега се осъществява?

Инициативата на страните—членки на СИВ, да се подпише спогодба между Съвета за икономическа взаимопомощ и Европейската икономическа общност може да се разглежда в няколко аспекта. Преди всичко това е проява на принципната ленинска политика на мирно съвместно съществуване на държави с различен обществен строй, която страните от социалистическата общност твърдо и последователно отстояват. Тази политика произтича от същността на социалистическия свят, от неговия дълбок хуманизъм, от неговата вярност към делото на световния мир.

Страните—членки на СИВ, дават израз на дълбокото си убеждение, че при новите международни условия, когато войната и конфронтацията в световен мащаб се изключват като средства и начини за решаване на проблемите, е необходимо още повече да се укрепва мирното съвместно съществуване по пътя на равноправието, взаимното уважение, доверието, икономическото и научно-техническото сътрудничество. За тази цел са необходими активност, постоянство и добронамереност от всички страни.

Тази инициатива е съществен принос в поддържането и утвърждаването на духа на Хелзинки, изява на решимостта на социалистическата общност да се материализират изводите и препоръките на заклю-

Digitized by Google

чителния акт на съвещанието. Новият етап в международните отношения — етапът на разведряване, следва да се укрепва и развива; да се множат положителните резултати на борбата за мир, за които социалистическите страни и особено Съветският съюз имат изключително голяма заслуга. Това е особено наложително, като се има предвид, че в последно време най-реакционните среди в капиталистическите страни в съпровод на маоистите полагат неимоверни усилия да възкресят времето на студената война, че в Хелзинки, а и след това прозвучават изказвания, че решенията на съвещанието за сигурност и сътрудничество са изгодни само за СССР и за другите братски страни. Другарят Леонид Илич Брежнев изтъква, че в Хелзинки няма победени и победители, няма спечелили и загубили, че има победа на разума, че спечелиха всички. Очертавайки бъдещите задачи на съветската държава, на съветските комунисти, на Двадесет и петия конгрес на КПСС др Леонид Илич Брежнев заяви: „Да правим всичко възможно, за да се задълбочи намаляването на международното напрежение, което да се изрази в конкретни форми на взаимноизгодно сътрудничество между държавите. Активно да следваме линия на пълно осъществяване на Заключителния акт на Общоевропейското съвещание и на развитие на мирното сътрудничество в Европа."

Предложението за подписване на спогодба между СИВ и ЕИО е продиктувано и от желанието да се съдействува за отстраняването на ненормалното положение — двете най-големи икономически организации в Европа, които дават почти половината от световната промишлена продукция, не поддържат официални контакти и нямат правна основа за осъществяване на сътрудничество. В наши дни това може да се нарече само анахронизъм, отживелица, остатък от студената война. При това следва да се има предвид, че Съветът за икономическа взаимопомощ като открита международна икономическа организация поддържа връзки от дълги години с над 100 универсални и специализирани организации от цял свят и осъществява сътрудничество със страни от различни континенти.

Утвърдилите се тенденции в дейността на Общия пазар не дават основания да се очаква, че от негова страна би се проявила инициатива за подобряване на взаимоотношенията със Съвета за икономическа взаимопомощ. Задържащо влияят инерцията, предубежденията и не на последно място наслоеният от годините антикомунизъм.

Страните—членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, развиват своето народно стопанство с високи и устойчиви темпове и това е основата на големите им и трайни успехи. Техният огромен промишлен, трудов и научен потенциал им дава възможност при необходимост със собствени сили да решават качествено и на високо равнище всички свои проблеми. При бурното развитие на науката и техниката, при силното интернационализиране на производителните сили, при непреодолимото нарастване на международното разделение на труда задълбочаването и разширяването на сътрудничеството между страните от двете общности, между двете организации е обективно необходимо и предложението на СИВ съответствува на тази необходимост. То отговаря и на интересите на страните от Общия пазар, тъй като открива възможности да се използват на взаимноизгодна основа техните ненатоварени или бездействуващи мощности за производство и доставки в социалистическата общност на машини и стоки, а така също да продават някои от постиженията си в областта на науката и техниката. По такъв начин страните от ЕИО ще получат по-голям достъп до нашите пазари и ще осигурят по-ефективно функциониране на своята промишленост.

Плановият характер на развитието на социалистическото народно стопанство е предпоставка за установяване на гарантирани дългосрочни икономически и научно-технически връзки, които при равноправна отношения могат да бъдат използвани значително по-добре. В това отношение съществуват практически неограничени възможности за сътрудничество на дългосрочна основа — за 10—15 и повече години. Внедряването на постиженията на техническия прогрес открива необозримо перспективи за съвместна дейност в много области на материалното производство.

Известно е, че от дълги години европейските капиталистически страни също полагат усилия да внесат по-голяма планираност на развитието на икономиката си, но хроничните вътрешни противоречия и периодичните ресурси сриват всичките им намерения и усилия в това отношение.

Инициативата на Съвета за икономическа взаимопомощ открива възможности за задълбочаване и на международното разделение на труда, преди всичко специализацията и кооперирането на производството. Това е област, която при недискриминационни, равноправни отношения в цяла Европа може да предостави широко поле за взаимноизгодно сътрудничество, за благородно съревнование, за пълно задоволяване нуждите на континента от широка гама изделия и стоки. От това са заинтересовани всички страни.

Предложението за сключване на спогодба между СИВ и ЕИО има голямо значение и поради това, че то е проява на единството на страните—членки на СИВ, израз на пълно съвпадане на тяхната външна политика. От политическа гледна точка инициативата има отражение, далеч надхвърлящо рамките на двете организации, тя е принос в разведряването на обстановката не само в Европа, но и на цялата планета, в укрепването на световния мир. Твърдата и последователна интернационална политика на Съветския съюз изиграва решаваща роля в отхвърлянето на досе-

Digitized by Google

гашните опити на ЕИО да провежда спрямо страните—членки на СИВ, политика от позиция на сила, на дискриминация и разединяване.

На широката общественост направи впечатление, че официалната реакция при връчването на проектоспогодбата не беше негативна. Фактът, че председателят на Съвета на министрите на Общия пазар приеме без уговорки проекта, а така също, че обеща публично веднага да го представи за разглеждане, само по себе си е положително явление. Позитивно се оцени и готовността на ЕИО да се започнат преговори по проекта. Показателно е също така, че Съветът на министрите на ЕИО вече се запозна с предложенията на СИВ и в скоро време пак възнамерява да ги обсъди.

Както следваше да се очаква, по-разнообразна е реакцията на средствата за масова информация. Преобладават деловите коментари. В-к „Ди пресе" — Австрия определя беседата на д-р Вайс с г-н Торн като „открита, откровена, приятелска и непринудена". В-к „Екю дьо ла бурс" — Белгия съобщава, че е направена нова стъпка за икономическо и търговско сближаване между СИВ и ЕИО, а така също, че първата стъпка за взаимното признаване е направена от комунистическите ръководители и заключава — „новите предложения заслужават внимание". В-к „Ле з'еко" — Франция, отбелязва, че СИВ направи крачка напред по пътя на признаване де факто на ЕИО и цитира думите на г-н Торн, че предложенията на СИВ представляват действителен прогрес. Агенция Ройтер съобщава, че инициативата на СИВ е породила голям интерес и отбелязва, че тя е последица от решенията в Хелзинки.

Наред с положителните оценки се срещат обаче и опити за омаловажаване на инициативата, за противопоставяне на обстоятелства, за оспорване на някои положения. Явна е целта — дискредитиране на социалистическата общност. Какви факти и обстоятелства се използват? Някои считат, че СИВ и ЕИО нямат еднакви компетенции, тъй като ЕИО имал много по-големи права и можел да взема решения от наднационален характер. Разбира се, това не може да бъде пречка, тъй като страните определят какво и кога могат да решават организациите. Следователно при добра воля винаги могат да се дадат такива пълномощия на СИВ и каквито са необходими за решаването на съгласуваните задачи. Или че със своята инициатива страните—членки на СИВ, целели да пренебрегнат Комисията на ЕИО, която има специални пълномощия в областта на външната търговия. На това несериозно възражение социалистическата общност може да отговори, че желае урегулиране на взаимоотношенията с ЕИО като международна организация, а не с отделен неин орган. В духа на Хелзинки са усилията за създаване на нормални взаимоотношения и вероятно ЕИО ще трябва да ревизира някои свои постановки.

Появиха се предположения, че от установяването на нормални взаимоотношения би спечелил само СИВ. Това твърдение не е обосновано, тъй като при равноправни и основаващи се на взаимно уважение отношения изгодата може да бъде само двустранна. Явно е, че провежданата досега дискриминация не е донесла полза, а само е задържала развитието на сътрудничеството, от което никой не е спечелил.

Според някои автори инициативата е предприета от страх СИВ да не остане изолиран, тъй като КНР в най-близко време възнамерява да сключи договор с ЕИО. Тук вече става дума за спекулация от по-голям мащаб, като се забравя, че СИВ не възнамерява да урегулира отношенията си с ЕИО за сметка на други държави. Както беше посочено, социалистическата общност разполага със солидна промишлена, трудова, научна и суровинна база, поради което икономически е напълно независима и при нужда може да решава сама всичките си проблеми. Инициативата има за цел по-пълно да се използват преимуществата на международното разделение на труда не в ущърб на отделна страна, а в интерес на всички страни.

Някои издания на западния печат спекулативно твърдят, че страните—членки на СИВ, имали големи дългове към страните—членки на ЕИО, и затова бързали с подписването на спогодбата. Истината е, че западните страни поради кризата ограничават вноса от социалистическите страни, в резултат на което временно са получени пасивни салда. Без съмнение страните—членки на СИВ, могат да приемат ответни мерки и да балансират стокообмена си със страните—членки на ЕИО.

Каквито и да са намеренията, истината си остава една — свидетели сме на полезно начинание, което още веднъж убеждава всички в последователната политика на нашите партии и правителства за мирна, процъфтяваща Европа, за атмосфера на сътрудничество, насочено към доброто на народите.

Кольо КОЛЕВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

МОДЕРНИЗАЦИЯТА И РЕКОНСТРУКЦИЯТА — ПАРТИЙНО ДЕЛО

Добри Чобанов

Новите сложни задачи за ускоряване темповете на модернизация и реконструкция на икономиката изискват от партийните комитети и организации да издигат равнището на политическото ръководство, непрекъснато да се издига ролята на първичните партийни организации. Авторът на настоящата книга си поставя задачата да разкрие нарастващата роля на Партията за ускоряване темповете на интензивното развитие на икономиката по пътя на нейната всестранна модернизация и реконструкция, да обоснове новите по-големи изисквания към дейността на партийните организации, породени от новия етап, в който навлезе народното стопанство. В тази насока той посочва опита на КПСС, разглежда и обобщава опита на някои наши окръжни и градски партийни организации в тяхната организаторска и политическа работа за мобилизирането на трудовите колективи за изпълнението на тази главна стратегическа задача.

НАГЛЕДНАТА АГИТАЦИЯ

Сборник

Миналата година в Габрово бе уредена първата по рода си у нас Национална изложба на нагледната агитация и политическата украса. Наред с нея там се състоя и Национално съвещание, свикано от отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП. На съвещанието бяха обсъдени широк кръг от проблеми, свързани с усъвършенстването на нагледната агитация и политическата украса, обобщен бе и богатият опит в областта на тази дейност, натрупан от партийните органи и организации в различните окръзи. Книгата „Нагледната агитация" е написана върху основата на мислите, съображенията, изводите и конкретния опит, споделен на Националното съвещание. В нея участвуват и автори, които не са присъствували на съвещанието, но имат подчертано отношение към обсъжданите проблеми.

ПЛАНИРАНЕ В НАЦИОНАЛНИЯ АГРАРНО-ПРОМИШЛЕН КОМПЛЕКС

Иван Луцов

В предлаганата книга се разглеждат широк кръг теоретико-методологически и методически въпроси, свързани с обективните условия на формиране на аграрно-промишления комплекс, неговото организационно изграждане и планирането на селското стопанство. Разработват се въпросите на общественото разделение на труда и вертикалната интеграция между промишлеността и селското стопанство, за същността на НАПК, критериите за организационното включване на отраслите в него, връзките му с другите комплекси и отрасли и др.

ПРОФИЗДАТ

ПРОФИНТЕРНЪТ И БАЛКАНСКОТО ПРОФСЪЮЗНО ДВИЖЕНИЕ

Ненчо Димов

Авторът анализира определящата антикапиталистическа и антифашистка дейност на Профинтерна на Балканите във връзка с консолидацията на революционните профсъюзи като главна тенденция в развитието на профсъюзното движение в този район на света. Това позволява в по-голяма степен да се разкрие историческата заслуга на революционните профсъюзи от балканските страни в антикапиталистическата и антифашистката борба на международния пролетариат в периода между двете световни войни, а също така да се отхвърлят фалшивите концепции на буржоазната и реформистката историография за ролята на Профинтерна в световното профсъюзно движение.

* * *

Партиздат пусна от печат и следните актуални книги: *„Годишник на националния музей „Георги Димитров"* — том трети, *„Годишник на Националния музей на революционното движение"* — том седми, *„Култура и образование"* от *Жечо Атанасов*, *„Дневник с адрес"* от *Кольо Севов*, *„Перуански записки"* от *Николай Хайтов*; *„Феликс — значи щастлив"* — *повест за Феликс Дзержински* от *Юрий Королков*, *„Зовът на там-тама"* от *Димитър Романов*.

Digitized by Google

ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ ПРИ СОЦИАЛИЗМА

Монографията — многостранно съвместно издание, е дело на колектив учени от НРБ, ГДР, ПНР, СССР, УНР, ЧССР. В нея върху основата на марксистко-ленински анализ се разработват актуални социално-икономически проблеми на съвременния научно-технически прогрес с характерното за него разпространение в ширина и в дълбочина на научно-техническата революция. В социалистическите страни тези въпроси придобиха изключително голямо теоретическо и практическо значение в светлината на реализирането на историческата задача да се съединят органически постиженията на научно-техническата революция с предимствата на социалистическата система, нарастващи в процеса на изграждането и усъвършенстването на развитото социалистическо общество. Основната идея на монографията е първостепенната роля на социално-икономическия подход към научно-техническата революция. В книгата се разглеждат социално-икономическата същност на научно-техническата революция, проблемите на ускоряването на научно-техническия прогрес, методологически въпроси на комплексността на планирането и икономическото стимулиране на развитието на науката и техниката, оценки за нейната ефективност, форми за връзки на науката и производството. Авторите анализират съвременните методи на управление на научно-техническия прогрес, методологическите проблеми на икономическото прогнозиране на научно-техническия прогрес. Книгата е предназначена за икономисти в различни звена на народното стопанство, научни работници, преподаватели.

ПОЛИТИЧЕСКАТА АГИТАЦИЯ

АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ

През последните години и особено в периода след Десетия партиен конгрес и Февруарския пленум нашата партия натрупа значителен опит в работата за преустройството и усъвършенстването на политическата агитация, за повишаване ефективността на агитационното въздействие. В тази дейност тя нашироко се опира на теоретическите разработки и практическия опит на КПСС по проблемите на идеологическата работа. През май 1975 г. в гр. Русе се състоя двустранна научно-практическа конференция по актуални проблеми на политическата агитация, организирана по инициатива на редакциите на сп. „Политическа агитация“ — издание на ЦК на БКП, и на списанието на ЦК на КПСС „Агитатор“. Настоящата книга е съставена на основата на докладите и научните съобщения, изнесени пред конференцията от партийни и научни работници и журналисти от двете страни. В тях се дава разработка на редица важни теоретически и методически въпроси на политическата агитация, споделя се нашироко нашият и съветският опит в този боеви участък на идеологическия фронт. Книгата ще бъде ценно помагало в многостранната дейност за непрестанното усъвършенстване на политическата агитация на Партията.

250093

20700

Digitized by Google

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PERIODICALS

Digitized by Google

UNIOPCAL

Digitized by Google

Digitized by Google